

Latvijas Republikas Augstākā tiesa

**Latvijas Republikas
AUGSTĀKĀS TIESAS SENĀTA
Administratīvo lietu
departamenta spriedumi
un lēmumi
2005**

Rīga, 2006

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumi un lēmumi 2005. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006. – 1178 lpp.

Zinātniskais redaktors **V.Jonikāns**, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētājs

Izdevējs

TIESU NAMU AĢENTŪRA,
Baldones iela 1, Rīga, LV-1007,
tālr.7804733

Tiražētājs

A/s "Poligrāfists", K.Valdemāra iela 6

© Latvijas Republikas
Augstākā tiesa, 2006

© Tiesu namu aģentūra, 2006

ISBN 9984-790-09-6

Saturs

Priekšvārds	19
1. Spriedumi lietās par Valsts ieņēmumu dienesta lēmumiem	21
Par soda naudu nodokļu bāzes samazināšanas gadījumā (likuma "Par nodokļiem un nodevām 32.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-4)	21
Par tiesībām iesniegt pierādījumus personas apliekamā ienākuma aprēķināšanai un apliekamā ienākuma noteikšanu uz aprēķinu pamata (likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta otrā, ceturtā un astotā daļa) (Lieta Nr.SKA-5)	29
Par nodokļu rēķina noformēšanai paredzēto prasību neievērošanas sekām (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestā daļa un 10.panta pirmās daļas 1.punkts) (Lieta Nr.SKA-10)	35
Par dalībnieku ieguldījumiem uzņēmumā, uzņēmumu ienākuma nodokli un ar nodokli neapliekamiem ieņēmumiem (likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 3.pants, likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 11. un 12.pants un 23.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-11)	43
Par lietderības apsvērumu izvērtēšanas nepieciešamību, nosakot sodu nodokļu maksājumu pārkāpumu gadījumā, un par maksājamās nodokļu summas piedzīšanas priekšnoteikumu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 33. ¹ panta pirmā daļa un 32.panta pirmajā daļa) (Lieta Nr.SKA-21)	50
Par tiesībām atskaitīt priekšnodokli, ja preces saņemtas no ar nodokli apliekamas personas (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts) (Lieta Nr.SKA-39)	58
Par Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma prasības nodrošināšanai tiesiskumu un administratīvā akta pamatojuma principu (likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 16.punkts un Administratīvā procesa likuma 67.pants) (Lieta Nr.SKA-42)	68
Par procesuālo tiesību normu pārkāpumu ietekmi uz procesa rezultātu, par būtiskiem procesuālajiem pārkāpumiem un par administratīvā akta pamatojuma principu (Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-59)	73

Par tiesībām atskaitīt priekšnodokli, preču pavadzīmes-rēķina noformēšanu un pierādījumu novērtēšanu lietā (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts, 8.panta sestā daļa, Administratīvā procesa likuma 150., 154., 103.pants) (Lieta Nr.SKA-73)	79
Par 0 procentu likmes piemērošanas priekšnoteikumiem, ja pakalpojums sniegts ārvalstu tūristiem, un par pierādīšanas pienākumu šādās lietās (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 13.panta sestā daļa) (Lieta Nr.SKA-94)	89
Par pierādījumu pārbaudi un vērtēšanu gadījumos, kad iestāde apgalvo, ka persona tikusi nodarbināta bez darba līguma un par šo personu nav tikuši maksāti nodokļi (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 159.pants) (Lieta Nr.SKA-98)	97
Par privātpersonas pienākumiem, atbildību un viltota rēķina nozīmi priekšnodokļa atskaitīšanā, kā arī par tiesas pienākumiem, iztiesājot lietu par priekšnodokļa atskaitīšanas pamatošību (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts, 8.panta sestā daļa un 15.panta ceturtā daļa) (Lieta Nr.SKA-103)	102
Par fiziskās personas pienākumu maksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli un par Valsts ieņēmumu dienesta tiesībām iekasēt papildus aprēķinātos nodokļus (likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 2.panta 3.punkts, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-109)	112
Par papildu pierādījumu iesniegšanu iestādē iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmēra noteikšanai (likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta ceturtā daļa) (Lieta Nr.SKA-133)	119
Par dabas resursu virslimita lietošanu vai virslimita piesārņojumu un par pamatojuma principu administratīvajā procesā (likums "Par dabas resursu nodokli" un Ministru kabineta 2002.gada 18.jūnija noteikumi Nr.244 "Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība") (Lieta Nr.SKA-140)	124
Par licences stratēģiskas nozīmes preču importam saņemšanas brīdi (Ministru kabineta 1997.gada 16.decembra noteikumu Nr.421 "Stratēģiskas nozīmes preču kontroles noteikumi" 19.punkts) un administratīvo sodu par vairākiem administratīvajiem pārkāpumiem (Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksa 35.pants) (Lieta Nr. SKA-167)	133

Par dabas resursa nodokļa tiesību normu piemērošanu un par muitas amatpersonas tiesībām (likums "Par dabas resursu nodokli", Ministru kabineta 2000.gada 10.oktobra noteikumi Nr.356 "Likuma "Par dabas resursu nodokli" atsevišķu normu piemērošanas kārtība", Muitas likuma 12.panta piektā daļa) (Lieta Nr.SKA-180)	139
Par licences degvielas vairumtirdzniecībai un izlaišanai brīvam apgrozījumam anulēšanas tiesiskumu (Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 29.5. un 30.1.punkts) (Lieta Nr.SKA-182)	146
Par nodokļu administrācijas kontroles rezultātā pieņemtā lēmuma izpildes apturēšanu apstrīdēšanas procesā iestādē (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 40.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-191)	154
Par iespējami ieinteresētās amatpersonas piedalīšanos lēmuma pieņemšanā (Administratīvā procesa likuma 14. ¹ pants un likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 22.panta otrā daļa) (Lieta Nr.SKA-205)	160
Par priekšnodokļa atskaitīšanas tiesībām (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts) (Lieta Nr.SKA-208)	168
Par konfiskāciju kā administratīvo sodu un administratīvā soda uzlikšanas termiņiem (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 37.panta trešā daļa) (Lieta Nr.SKA-216)	178
Par pierādījumu novērtēšanu un iestādes lēmuma pamatojumu ar tiesību normām (Administratīvā procesa likuma 154.pants un 251.panta piektās daļas 1.punkts) (Lieta Nr.SKA-220)	186
Par degvielas uzglabāšanu licencē nenorādītajā vietā (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166. ² pants, Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 12.punkts, kas bija spēkā līdz 2004.gada 1.maijam) (Lieta Nr.SKA-222)	195
Par nodokļu administrācijas tiesībām veikt noteiktu pārbaudi uzņēmumā pirms licences degvielas vairumtirdzniecībai izsniegšanas un par uzņēmuma pienākumu nodrošināt biroja darbību līdz šīs licences saņemšanai (Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 3.1.apakšpunkts un 19.4.apakšpunkts) (Lieta Nr.SKA-224)	205

Par darījuma ekonomiskā pamatojuma nozīmi, vērtējot priekšnodokļa atskaitīšanas pamatotību, un par privāttiesisku līgumu lomu nodokļu sfērā (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts) (Lieta Nr.SKA-233).....	210
Par iestādes iesniegto pierādījumu izvērtēšanu, par procesuālo tiesību normu pārkāpumu, par administratīvā procesa dalībnieka tiesībām iepazīties ar lietu, par pieteicēja lomu administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 150.panta pirmā un otrā daļa un 145.panta pirmās daļas 4.punkts, 327.panta otrā daļa, 61. un 54.pants, 150.pants) (Lieta Nr.SKA-235)	219
Par nodokļu maksātāju struktūrvienību reģistrāciju (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15. ¹ pants) (Lieta Nr.SKA-240)	235
Par paziņojuma par audita veikšanu juridisko dabu un par pretrunīgu spriedumu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.panta 10.punkts un Administratīvā procesa likuma 246.panta trešā daļa) (Lieta Nr.SKA-243)	243
Par muitas maksājumu atmaksāšanu, ja ievestā prece ir bojāta (Muitas likuma 175. ² panta pirmā un otrā daļa) (Lieta Nr.SKA-256)	254
Par augstākas iestādes un tiesas tiesībām atbrīvot administratīvā pārkāpuma izdarītāju no administratīvās atbildības un izteikt mutvārdu aizrādījumu (Lieta Nr.SKA-257)	261
Par nodokļu rēķina noformēšanu priekšnodokļa atskaitīšanai (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestā daļa) (Lieta Nr.SKA-270)	269
Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 21.panta piemērošanu (Lieta Nr.SKA-272)	275
Par lietas izskatīšanas robežām apelācijas instances tiesā un par lietderības apsvērumu izdarīšanas pamatu (Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmā daļa un 66.pants) (Lieta Nr.SKA-274)	282
Par nodokļu administrācijas tiesību un pienākumu samazināt soda naudu un par atsevišķu argumentu nevērtēšanas ietekmi uz apelācijas instances tiesas sprieduma tiesiskumu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 33. ¹ panta pirmā daļa un Administratīvā procesa likums 327.pants) (Lieta Nr.SKA-292).....	287
Par lietas apstākļu objektīvu noskaidrošanu iestādē (Administratīvā procesa likuma 59.pants) (Lieta Nr.SKA-309).....	297

Par pierādīšanas nastu negatīva fakta pierādīšanas gadījumā (Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants) (Lieta Nr.SKA-337)	305
Par lietderības apsvērumu saturu (Administratīvā procesa likuma 66.pants) (Lieta Nr.SKA-345)	310
Par papildu deklarāciju iesniegšanu un par iedzīvotāju ienākuma nodokļa noteikšanu uz aprēķinu pamata (likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta trešā daļa un 23.panta pirmā daļa, Ministru kabineta 2000.gada 26.septembra noteikumi Nr.331 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka fizisko personu apliekamo ienākumu") (Lieta Nr.SKA-371).....	316
Par lietas apstākļu objektīvu noskaidrošanu un par bezstrīda piedziņu atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.pantam (Administratīvā procesa likuma 107.panta ceturtā daļa) (Lieta Nr.SKA-386)	325
Par pierādījumu novērtēšanu (Administratīvā procesa likuma 154.pants) (Lieta Nr.SKA-393)	332
Par normatīvā akta atcelšanas sekām administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanas laikā (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 8.panta otrās daļa un 239.panta 6.punkts) (Lieta Nr.SKA-402)	338
2. Spriedumi lietās par pašvaldību lēmumiem	345
Par tiesiskajām sekām, ko izsauc ar likumu nodibināts personālservitūts un par nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas subjektu (Civillikuma 1218.pants, likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli 2.panta otrā daļa, Rīgas brīvostas likuma 4.panta septītā daļa) (Lieta Nr.SKA-1).....	345
Par pašvaldības pilnvarojuma apjomu risināt jautājumu par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu un par tiesību normu kolīzijas risināšanas metožu piemērošanas pamatu (likuma "Par pašvaldībām" 10.panta trešā daļa, 21.panta pirmās daļas 14.punkts un likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 8.pants) (Lieta Nr.SKA-7).....	353
Par tiesā vērtējamajiem aspektiem attiecībā uz lēmumu, kas pieņemts attiecībā uz nodokļu parāda piedzīšanu bezstrīda kārtībā (no likuma "Par nodokļiem un nodevām" 36.panta trešā daļa un 37.pants) (Lieta Nr.SKA-25).....	361
Par tiesiskās palāikas aizsardzību (Administratīvā procesa likuma 10.pants) (Lieta Nr.SKA-93)	367

Par kadastrālās vērtības noteikšanu nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanai (likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 4.panta otrā, devītā, divpadsmitā daļa, likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.panta trešā daļa) (Lieta Nr.SKA-189)	374
Par pašvaldības tiesībām izmantot pirkuma tiesības un par jēdzienu "kompetences pārkāpšana" un "administratīvā akta tiesiskums" nozīmi administratīvā akta pārbaudē (likuma "Par pašvaldībām" 78.pants, Administratīvā procesa likuma 74. un 75.pants) (Lieta Nr.SKA-275)	382
Par personas tiesībām uz sociālo palīdzību un par tiesas kompetenci, vērtējot jautājumu par likumdevēja noteikto dzīves apstākļu minimumu (Lieta Nr.SKA-310)	394
Par nodokļa deklarācijas labojumu pieņemšanu un par lēmumu par soda naudas bezstrīda piedziņu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 6.punkts un 23.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-362)	402
Par normatīvo aktu piemērojamību (Lieta Nr.SKA-412)	411
3. Spriedumi lietās par valsts un pašvaldību policijas lēmumiem	417
Par procesuālo tiesību normas pārkāpumu kā pamatu apgabaltiesas sprieduma atcelšanai (Administratīvā procesa likuma 327.pants) un par pierādījumu novērtēšanu (Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-176)	417
Par policijas darbinieku tiesībām saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā (Administratīvā procesa likuma 15.panta otrā daļa, Valsts civildienesta likuma 2.panta trešā daļa un 25.pants) (Lieta Nr.SKA-242)	424
Par tiesas kompetenci veikt lietderības apsvērumus administratīvo pārkāpumu lietā un par ceļa zīmju nozīmi, lai radītu noteiktam laukumam īpašu statusu attiecībā uz transporta kustību (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 253.panta trešā daļa un 286.panta pirmās daļas 4.punkts, Ministru kabineta 1999.gada 19.janvāra noteikumu Nr.15 "Ceļu satiksmes noteikumi" 89.9.apakšpunkts, Ceļu satiksmes likuma 5. un 6.pants, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 122. panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-244)	433
Par pienākumu sertificēt transportlīdzekli (Ministru kabineta 2003.gada 5.augusta noteikumu Nr.435 "Bīstamo kravu pārvadājumu noteikumi") (Lieta Nr.SKA-301)	439

Par tiesību normas piemērojamību (Administratīvā procesa likuma 104.panta trešā daļa), par bērnu pabalstu policijas darbiniekiem (Valsts civildienesta likuma 25.pants), kā arī par likumdevēja gribas nozīmi tiesību normas interpretācijā (Administratīvā procesa likuma 17.pants) (Lieta Nr.SKA-398)	445
Par normatīvā akta darbību laikā un tiesībām uz pabalstu sakarā ar bērna piedzimšanu (likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 9.pants un Ministru kabineta 2003.gada 16.decembra noteikumu Nr.705 "Noteikumi par valsts civildienesta ierēdņu atalgojumu, pabalstiem un kompensāciju" 14.punkts) (Lieta Nr.SKA-464)	455
4. Spriedumi lietās par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmumiem	460
Par pierādījumu novērtēšanu tiesā (Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa)	460
Par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmuma par uzturēšanās atļaujas atzīšanu par nederīgu juridisko dabu un par pašas pastāvīgās uzturēšanās atļaujas raksturu likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punkts, Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa, Eiropas Savienības Padomes 2003.gada 25.novembra direktīvas 2003/109/EK par trešo valstu valstspiederīgajiem, kas ilgstoši dzīvo kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm 9.panta piektā daļa, Eiropas Padomes rekomendācijas 1504 (2001) par ilgtermiņa imigrantu neizraidīšanu 8.punkts (Lieta Nr.SKA-24)	467
Par tiesību normas intertemporālo piemērojamību, par apstākļiem, kādā uzturēšanās atļauja zaudētu spēku, kā arī par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmumiem kā administratīvajiem aktiem un faktisko rīcību (likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punkts, Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa un 89.pants, Eiropas Savienības Padomes 2003.gada 25.novembra direktīvas 2003/109/EK par trešo valstu valstspiederīgajiem, kas ilgstoši dzīvo kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm 9.panta piektā daļa, Eiropas Padomes rekomendācijas 1504 (2001) par ilgtermiņa imigrantu neizraidīšanu 8.punkts) (Lieta Nr.SKA-46)	480
Par administratīvā akta atcelšanu (Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 84.punkts) (Lieta Nr.SKA-100)	494

Par ierobežojumiem uzturēšanās atļaujas izsniegšanai (likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.pants) (Lieta Nr.SKA-104)	502
Par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšanas nosacījumiem laulātajam (Lieta Nr.SKA-201)	509
Par ledzīvotāju reģistra likuma normu piemērošanu attiecībā uz bērnu, kura dzimšanas brīdī viens no viņa vecākiem ir Latvijas nepilsonis, bet otrs ārvalstnieks (ledzīvotāju reģistra likuma 11.panta otrās daļas 1.punkts) (Lieta Nr.SKA-330)	519

5. Spriedumi lietās par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras lēmumiem

Par likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmās daļas piemērošanu (Lieta Nr.SKA-299)	528
Par pensijas pārrēķinu sakarā ar papildus veiktām sociālās apdrošināšanas iemaksām (likuma "Par valsts pensijām" 24. un 25.pants un pārejas noteikumu 34.punkts) (Lieta Nr.SKA-314)	535
Materiālo tiesību normu pārkāpums apelācijas instances spriedumā – tiesa nav piemērojusi to materiālo tiesību normu, kuru vajadzēja piemērot (Administratīvā procesa likuma 326.panta 1.punkts) (Lieta Nr.SKA-324)	542
Par iestādes pienākumu piešķirt kaitējuma atlīdzību par laiku, ko persona nostrādājusi kaitīgu faktoru ietekmē (Ministru kabineta 2001.gada 23.augusta noteikumu Nr.378 "Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība" 5. un 8.punkts) (Lieta Nr.SKA-329)	546

6. Spriedumi lietās par citu valsts pārvaldes iestāžu lēmumiem

Par Valsts kontroles kompetenci, darbības mērķiem un par robežām/apjomu, kādās izskatāms Valsts kontroles padomes lēmums Augstākās tiesas Senātā (Valsts kontroles likuma 2.pants, 46.panta pirmās daļas 2.punkts, 65.pants) (Lieta Nr.SA-4)	552
Par Valsts būvinspekcijas pienākumu pārbaudīt normatīvo aktu ievērošanu valsts un pašvaldību iestādēs būvniecības jomā un par būvinspektora tiesībām pārbaudīt būves, apturēt būvniecību (Būvniecības likuma 29.panta otrā daļa, 30.panta pirmā, otrā un trešā daļa) (Lieta Nr.SKA-3)	563

Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra kompetenci, pārbaudot dokumentus, kas iesniegti par sabiedriskās organizācijas darbības izbeigšanu (likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-27)	571

Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām tiesisko regulējumu (likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 41.panta trešā <i>prim</i> daļa) (Lieta Nr.SKA-30)	576

Materiālo tiesību normu nepareiza interpretācija atzīstama par materiālo tiesību normu pārkāpumu (Administratīvā procesa likuma 326.panta 3.punkts) (Lieta Nr.SKA-34)	596

Par rīcības brīvības tiesiskajiem aspektiem, par atlīdzības izmaksu kā atsevišķu pārsūdzības pamatu, kā arī par gadījumiem, kad valsts pārvaldes iestāde var atteikties no prasījumiem (Administratīvā procesa likuma 65., 89. un 292.panta pirmās daļas 5.punkts, Ministru kabineta 1994.gada 16.augusta noteikumu Nr.158 "Par ierēdņu disciplinārsodiem" 17.panta otrā daļa un 21.panta otrā daļa) (Lieta Nr.SKA-37)	601

Par pienākumu uzliedzošajiem un konstatējošajiem administratīvajiem aktiem (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa) (Lieta Nr.SKA-55)	616

Par naturalizācijas atteikšanu personām, kuras pēc 1940.gada 17.jūnija izvēlējušās Latvijas Republiku par savu dzīvesvietu tieši pēc demobilizēšanās no PSRS bruņotajiem spēkiem (Pilsonības likuma 11.panta pirmās daļas 5.punkts) (Lieta Nr.SKA-56)	626

Par sociālajām garantijām personām, kas piedalījušās Černobiļas atomelektrostācijas avārijas seku likvidēšanas darbos (Latvijas Republikas Ministru padomes 1991.gada 30.jūlija lēmums Nr.195 "Par Černobiļas atomelektrostācijas avārijas rezultātā cietušo Latvijas Republikas iedzīvotāju sociālā stāvokļa uzlabošanu" un Černobiļas atomelektrostācijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku un Černobiļas atomelektrostācijas avārijas rezultātā cietušo personu sociālās aizsardzības likums) (Lieta Nr.SKA-74)	633

Par tiesas pienākumu vērtēt zemākas juridiskā spēka tiesību normas piemērošanu, ja tā ir pretrunā ar likumu (Administratīvā procesa likuma 104.pants) (Lieta Nr.SKA-144)	642

Par informācijas saņemšanu par kriminālprocesuālo darbību noslēguma lēmumiem (Kriminālprocesa kodeksa 112., 130.pants un 375.panta otrā daļa) (Lieta Nr.SKA-162)	650

Par tiesas paustajiem secinājumiem un argumentiem (Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punkts), par partijas saņemtajiem ziedojumiem (Polītisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 6.panta otrā daļa), par kļūdu labošanu administratīvajā aktā (Administratīvā procesa likuma 72.pants), kā arī par administratīvā procesa dalībnieku uzklauššanu (Administratīvā procesa likuma 62. un 84.pants) (Lieta Nr.SKA-171).....	660
Par sūdzības iesniegšanas tiesā termiņa nokavējumu (Latvijas Civilprocesa kodeksa 239. ³ panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-238)	673
Par lietderības apsvērumu izvērtēšanu tiesā ministra pieņemtā lēmumā par pašvaldības priekšsēdētāja atstādināšanu no pienākumu pildīšanas (likuma "Par pašvaldībām" 93.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-261)	683
Par valsts civildienesta attiecību izbeigšanas Valsts ieņēmumu dienestā tiesiskumu (likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 19.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-295).....	689
Par Eiropas Savienības (Kopienas) tiesību piemērošanu attiecībā uz administratīvajiem aktiem, kas izdoti pirms 2004.gada 1.maija, un par likuma "Par iepirkumu valsts un pašvaldību vajadzībām" 15.panta piektās daļas interpretāciju (Lieta Nr.SKA-302)	696
Par Finanšu un kapitāla tirgus komisijas tiesībām pieprasīt informāciju un par apdrošināšanas brokera civiltiesisko atbildību (Finansu un kapitāla tirgus likuma 7.panta pirmās daļas 2.punkts, 6.panta 4.punkts un 5.pants, Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 84.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-304)	705
Par ierobežojumiem valsts amatpersonas darbībā, interešu konflikta situāciju, kā arī par valsts amatpersonas darījumu partneri (likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 1.panta 4. un 5.punkts, 4.panta pirmās daļas 13.punkts, 11.panta pirmā un otrā daļa) (Lieta Nr.SKA-381)	717
Par Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmumu raksturu un par kooperatīvās sabiedrības pilnvaroto sapulcē pieņemtajiem lēmumiem (Kooperatīvo sabiedrību likuma 39.panta otrās daļas 5.punkts un 41.pants) (Lieta Nr.SKA-403)	726
Par vēlēšanu rezultātu atcelšanas tiesiskajiem aspektiem (Pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes vēlēšanu likuma 46.panta otrās daļa) (Lieta Nr.SKA-468)	733

7. Spriedumi lietās par tiesnešu lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās	745
Par <i>ne bis in idem</i> principa piemērošanu administratīvo pārkāpumu lietās (Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas septītā protokola 4.pants, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 9.panta otrā daļa) (Lieta Nr.SKA-106)	745
Par lietas apstākļu noskaidrošanu un pierādījumu vērtēšanu administratīvo pārkāpumu lietā (Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-125).....	752
Par administratora pienākumu nosūtīt Uzņēmumu reģistram lēmumu par bankrota procedūras uzsākšanu (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166. ³ panta pirmā daļa un likuma "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" 100.panta ceturtā daļa) (Lieta Nr.SKA-172).....	759
Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.pantā paredzētā administratīvā pārkāpuma konstatēšanai vērtējamiem apstākļiem un par aizturēšanas tiesisko pamatu (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.pants un 252.pants, kā arī likuma "Par policiju" 12.panta 9.punkts) (Lieta Nr.SKA-284)	767
8. Nolēmumi par atteikšanos pieņemt pieteikumu vai tiesvedības izbeigšanu, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā	774
Par atteikšanos pieņemt pieteikumu, ja tas nav skatāms administratīvā procesa kārtībā (Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punkts) (Lieta Nr.SKA-71)	774
Par zvērīnātā tiesu izpildītāja darbību pārsūdzēšanu un atteikšanos pieņemt pieteikumu (Tiesu izpildītāju likuma 83.pants, Civilprocesa likuma 632.panta pirmā daļa un Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punkts) (Lieta Nr.SKA-126)	780
Par piekritīgo tiesu jautājuma par atļaujas došanu Konkurences padomei veikt Konkurences likuma 9. ¹ , 32. un 33.pantā paredzētās darbības izlemšanai (Konkurences likuma 9. ¹ , 32. un 33.pants) (Lieta Nr.SKA-141)	783
Par iekšējiem un pārvaldes lēmumiem, par faktiskās rīcības jēdzienu un par tiesas pienākumu norādīt iestādi, kuras kompetencē ir attiecīgās lietas izskatīšana (Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 7.punkts, Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa, 89.pants un 121.panta trešā daļa) (Lieta Nr.SKA-148)	790

Par publiski tiesisko attiecību konstatēšanu un par atbildes nesniegšanu uz iesniegumu juridisko dabu (Administratīvā procesa likuma 184.panta 3.punkts un 89.pants) (Lieta Nr.SKA-152)	798
Par iestādes izdotu starplēmumu galīgā administratīvā akta pieņemšanai un par tiesas pienākumu izbeigt tiesvedību (Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punkts) (Lieta Nr.SKA-164)	804
Par tiesneša, izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, pieņemtā lēmuma juridisko dabu, kā arī par Senāta pilnvaru apjomu, izskatot blakus sūdzību (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa, 89.pants un 322.pants) (Lieta Nr.SKA-199)	810
Par politiskiem lēmumiem (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa) (Lieta Nr.SKA-237)	817
Par AS "Latvenergo" darbinieku sastādītā akta par elektroenerģijas nelikumīgu lietošanu un uz šā akta pamata izdarītā elektroenerģijas patēriņa pārrēķina pārsūdzēšanu administratīvā procesa kārtībā (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa) (Lieta Nr.SKA-321)	821
Par personas tiesībām prasīt zaudējumu, kas radušies pašvaldības uzņēmuma darbības (bezdarbības) rezultātā, atlīdzību administratīvā procesa kārtībā (likuma "Par pašvaldībām" 15.panta 1.punkts un 7.pants) (Lieta Nr.SKA-332)	825
Par Aizsardzības ministrijas pavēles, ar kuru tiek pārdēvētas dienesta pakāpes, juridisko dabu (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa) (Lieta Nr.SKA-333)	830
Par bāriņtiesas atzinuma, ar kuru konstatēts, ka aizgādne pārkāpusi mantojuma aizgādņa pilnvaru apjomu, juridisko dabu (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa un 89.pants) (Lieta Nr.SKA-340)	834
Par prokuratūras rīcību kriminālprocesa ietvaros (Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punkts) (Lieta Nr.SKA-355)	841
Par ģenerālprokurora atbildes juridisko dabu un tiesībām iesniegt par to pieteikumu administratīvajā tiesā (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa, Prokuratūras likuma 20.pants) (Lieta Nr.SKA-372)	846
Par jautājuma izskatīšanu administratīvā procesa kārtībā (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa un 184.panta 1.punkts) (Lieta Nr.SKA-396)	851

Par atteikšanos pieņemt pieteikumu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, kā arī par politiskiem un iestādes iekšējiem lēmumiem (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa un 191.panta pirmās daļas 1.punkts) (Lieta Nr.SKA-500)	856
Par policijas lēmuma, ar kuru tiek atcelts hierarhiski zemākas policijas struktūrvienības galīgais lēmums administratīvā pārkāpuma lietā, juridisko dabu (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa) (Lieta Nr.SKA-502)	862
Par atteikšanos pieņemt pieteikumu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa un 282.panta 1.punktu) (Lieta Nr.SKA-505)	867
Par atteikumu pieņemt pieteikumu tiesā (Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1. un 8.punkts) (Lieta Nr.SKA-514)	872
Par ieslodzījumu vietas pārvaldes rīcības, neapgādājot ierēdni ar normatīvajos aktos paredzēto formas tērpu un citiem dienesta pienākumu izpildei nepieciešamajiem piederumiem, juridisko dabu un par nepareiza atbildētāja norādīšanu pieteikumā nozīmi (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa, 89.pants un 95.pants) (Lieta Nr.SKA-527)	878

9. Nolēmumi par atteikšanos pieņemt pieteikumu vai tiesvedības izbeigšanu, ja pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu

Par atteikšanos pieņemt pieteikumu, ja to iesniegusi personai, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu (Administratīvā procesa likuma 31.pants, 191.panta pirmās daļas 8.punkts) (Lieta Nr.SKA-198)	885
Par pagaidu noregulējumu (Administratīvā procesa likuma 195.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-203)	890
Par personas pienākumu paziņot par dzīvesvietu, kurā viņa sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti (Administratīvā procesa likuma 56.panta pirmā daļa un 70.pants) (Lieta Nr.SKA-229)	894
Par priekšnoteikumiem, lai persona varētu kļūt par līdzpieteicēju, par personas prasījumu veikt tiesas kontroli pār lēmumu, ar kuru sodīt amatpersonu un par pierādījumu vākšanu un vērtēšanu, izskatot blakus sūdzību (Administratīvā procesa likuma 32.pants, 191.panta pirmās daļas 8.punkts, 112. un 113.pants) (Lieta Nr.SKA-236)	900

Par personas subjektīvajām tiesībām prasīt, lai tā tiktu iecelta par aizgādni, un par šīs personas tiesībām pārsūdzēt lēmumu, kas saistīts ar šī jautājuma izlemšanu (Administratīvā procesa likuma 31. un 29.pants, kā arī Civillikuma 355.pants) (Lieta Nr.SKA-291)	908
Par termiņa nokavējumu kā tiesvedības izbeigšanas pamatu (Administratīvā procesa likuma 44.pants un 282.panta 2.punkts) (Lieta Nr.SKA-358)	916
Par tiesībām iesniegt pieteikumu administratīvajā tiesā (Administratīvā procesa likuma 31.panta otrā daļa un 282.panta 2.punkts) (Lieta Nr.SKA-394)	921
Par personas subjektīvajām tiesībām iesniegt pieteikumu (Administratīvā procesa likuma 31.panta otrā daļa un likuma "Par pašvaldībām" 93.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-501)	932
Par valsts akciju sabiedrības subjektīvajām tiesībām administratīvajā procesā (Lieta Nr.SKA-532)	938

10. Lēmumi, izskatot pieteikumus par spēkā stājušos tiesas spriedumu un lēmumu atcelšanu, sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem

Par jaunatklātiem apstākļiem, ja lietas izspriešanā piemērotā tiesību norma atzīta par neatbilstošu augstāka juridiskā spēka tiesību normai (Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punkts) (Lieta Nr.SJA-6)	949
Par jaunatklātiem apstākļiem, ja lietas izspriešanā piemērotā tiesību norma atzīta par neatbilstošu augstāka juridiskā spēka tiesību normai (Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punkts) (Lieta Nr.SJA-8)	955
Par Satversmes tiesas spriedumu kā jaunatklātu apstākli (Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punkts) (Lieta Nr.SJA-10)	958
Par lietas izskatīšanu nelikumīgā sastāvā (Administratīvā procesa likuma 303.panta pirmās daļas 1.punkts) (Lieta Nr.SKA-488)	962

11. Nolēmumi par citiem administratīvā procesa jautājumiem

Par tiesvedības apturēšanas pamatu, izskatot pieteikumu par Valsts kontroles padomes lēmuma atcelšanu (Valsts kontroles likuma 65.pants un Administratīvā procesa likuma 273.panta 3.punkts) (Lieta Nr.SA-1)	965

Par papildsprieduma un sprieduma izskaidrošanas taisīšanas pamatiem (Administratīvā procesa likuma 261. un 262.pants) (Lieta Nr.SKA-7)	976
Par procesuālo tiesību normu pārkāpumu, kas novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas (Administratīvā procesa likuma 327.panta otrā daļa) (Lieta Nr.SKA-115)	982
Par tiesvedības apturēšanas tiesiskumu (Administratīvā procesa likuma 273.panta 1.punkts, 275.panta 1.punkts) (Lieta Nr.SKA-197)	985
Par atlīdzību administratīvā akta adresāta pārstāvim adresātam sarežģītā administratīvā lietā (Lieta Nr.SKA-346)	990
Par administratīvā akta darbības apturēšanu, ja iesniegts pieteikums par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku vai pieteikums par administratīvā akta izdošanu (Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-366)	996
Par lēmuma par pagaidu noregulējumu pieņemšanu (Administratīvā procesa likuma 195.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-410)	1003
Par blakus sūdzības pieņemšanu nepārsūdzamo lēmumu gadījumos (Administratīvā procesa likuma 315. un 324.pants) (Lieta Nr.SKA-413)	1009
Par termiņu blakus sūdzības iesniegšanai (Administratīvā procesa likuma 316.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-461)	1012
Par objektīvās izmeklēšanas principu un pierādījumu savākšanu lietā (Administratīvā procesa likuma 103.panta otrā daļa, 107.panta ceturtā daļa, 150.panta ceturtā daļa) (Lieta Nr.SKA-470)	1016
Par tāda apgabaltiesas tiesneša lēmuma tiesiskumu, ar kuru atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību sakarā ar blakus sūdzību (Administratīvā procesa likuma 301.pants) (Lieta Nr.SKA-483)	1019
Par cietušā – preču zīmes īpašnieka – tiesībām pārsūdzēt lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā (Administratīvā procesa likuma 289.pants un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 279.pants) (Lieta Nr.SKA-515)	1024
Par termiņa skaitījumu blakus sūdzības iesniegšanai (Administratīvā procesa likuma 316.panta pirmā daļa) (Lieta Nr.SKA-559)	1028

Alfabētiskais jēdzienu rādītājs	1031
Institūciju rādītājs	1062
Tiesību aktu rādītājs	1066
Tēžu rādītājs	1088
Judikatūras un tiesu prakses rādītājs	1169
Citu avotu rādītājs, uz kuriem nolēmumos dotas atsauces	1176

TNA izdod:

- juridisko mācību un izglītojošo literatūru (mācību palīg līdzekļus);
- tiesu prakses un judikatūras apkopojumus;
- normatīvo tiesību aktu izdevumus, kā arī normatīvo tiesību aktu komentārus un sistematizētus krājumus.

TNA sniedz izdevniecības pakalpojumus:

- teksta korektūru;
- grāmatas maketa parauga izveidošanu un maketa sagatavošanu;
- grāmatas vāka maketa sagatavošanu;
- grāmatas tipogrāfiskās iespiešanas nodrošināšanu.

TNA pārdod savu un citu izdevēju juridisko literatūru TNA tirdzniecības vietās:

- Tiesu namu aģentūras e-grāmatnīcā: <https://tnagramatas.tna.lv>;
- Juridiskās literatūras kioskā – Rīgā, Brīvības bulvārī 34, tālr. 67284531;
- Tiesu namu aģentūras birojā – Rīgā, Baldones ielā 1B, tālr. 67804758, 678047542.

TNA nodrošina iespēju iegādāties savus izdevumus arī:

- nododot realizācijai citiem komersantiem (grāmatu tirgotājiem);
- organizējot juridiskās literatūras izbraukuma tirdzniecību dažādos juristu pasākumos, kā arī juridiskajās mācību iestādēs: izbraukuma tirdzniecības pieteikšana pa tālr. 67804742 un 67804758 vai pa e-pastu: gramatas@tna.lv

Priekšvārds

2005.gads bija Senāta Administratīvo lietu departamenta darbības otrais gads pēc Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās 2004.gada 1.februārī. Šis ir jau otrais Administratīvo lietu departamenta nolēmumu krājums, kas ir tapis, pateicoties departamenta tiesnešu un tiesnešu palīgu darbam un ļoti veiksmīgajai sadarbībai ar izdevēju Tiesu namu aģentūru.

No 484 tiesas nolēmumiem, kas pieņemti 2005.gadā, krājumā publicēti 157. Lai gan arvien vairāk tiesu nolēmumu ir pieejami, izmantojot interneta starpniecību, izveidotais krājums atzīstams par ērtāko instrumentu, kā sameklēt aktuālākos tiesību normu piemērošanas un interpretācijas jautājumus.

Krājuma izveidošanas galvenais mērķis ir likumu piemērošanas un tiesību normu interpretācijas vienveidīguma nodrošināšana administratīvo tiesu sistēmā. Izveidotais krājums ir arī līdzeklis tiesas spriešanas atklātuma nodrošināšanā.

Krājuma izveidošanas nolūks ir radīt vienotu praksi valsts pārvaldē, lai attiecīgās problēmas tiesiskais risinājums par vienāda satura tiesību jautājumiem būtu tāds pats gan ministrijas centrālajā aparātā, gan attālā lauku pašvaldībā, tādējādi nodrošinot viena no svarīgākajiem administratīvā procesa principiem par vienlīdzīgu attieksmi darbību praksē.

Publicētie tiesas nolēmumi noderēs gan par izziņas, gan izpētes materiālu tiesību zinātniekiem un juristiem-pētniekiem, pārliecinoties par teorētisko atziņu īstenošanos un darbību praksē.

Krājumā ir publicēti Senāta Administratīvo lietu departamenta nolēmumi visās svarīgākajās lietu kategorijās, gan izspriežot strīdus pēc būtības, gan izlemjot principiālus jautājumus par procesuālo tiesību normu piemērošanu.

Iespēja iepazīties ar tiesas nolēmumiem procesa dalībniekiem un ikvienai personai, kas ar attiecīgo tiesisko problēmu ir saskārusies, palīdz prognozēt iespējamo strīda izšķiršanas risinājumu un izlemt, vai ir pietiekams pamats, lai ar pieteikumu vērstos administratīvajā tiesā.

Tiesas nolēmumi krājumā sagrupēti pēc atbildētāju pārstāvošās iestādes nosaukuma. Katram nolēmumam ir savs virsraksts ar norādi uz konkrētu materiālo vai procesuālo tiesību normu, kas krājuma lietotājiem palīdzēs ātrāk atrast vajadzīgo tiesas nolēmumu. Pateicoties krājuma izdevēju iniciatīvai, lietotāju ērtībai ir izveidoti vairāki satura rādītāji: lietu numuru rādītājs, alfabētiskais jēdzienu

rādītājs, institūciju rādītājs, tiesību aktu rādītājs, tēžu rādītājs, judikatūras rādītājs, citu avotu rādītājs, uz kuriem nolēmumos dotas atsauces. Šie rādītāji meklēšanas kritēriju daudzveidības dēļ krājumam piešķir īpašu vērtību.

Krājuma veidotāji cer uz atgriezeniskās saites veidošanos un diskusiju, kas varētu būt labs ieguldījums tālākā judikatūras un juridiskās domas attīstībā. Daudzas atziņas tiesu nolēmumos ir tapušas tiesnešu ilgu diskusiju rezultātos, meklējot atbilstošāko un pareizāko tiesību normu interpretācijas variantu. Administratīvo lietu departaments būtu pateicīgs, ja, vērtējot tiesas nolēmumus, tiktu norādīts uz tajos esošajiem trūkumiem vai nepilnībām vai argumentēti izteiktas iespējas par risinājumu, kas, balstoties uz kopējo tiesību sistēmu, likuma mērķiem un uzdevumiem, varētu būt atbilstošāks un pareizāks.

Administratīvo lietu departamenta vārdā
priekšsēdētājs **Valerijans Jonikāns**

1. Spriedumi lietās par Valsts ieņēmumu dienesta lēmumiem

**Par soda naudu nodokļu bāzes samazināšanas gadījumā
(likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmā daļa)**

Tā kā soda naudas mērķis ir panākt, lai nodokļu maksātāji pildītu savus pienākumus nodokļu jomā, kā arī sodīt pārkāpējus, soda nauda ir līdzeklis, kas nodrošina, lai valsts tai pienākošos nodokļus saņemtu. Ja nodokļu maksātājs nodokļu likumu nav pārkāpis ar nodomu vai aiz neuzmanības, soda naudas uzlikšana nerasniedz nevienu no minētajiem mērķiem.

2005.gada 14.janvārī

Lieta Nr.SKA-4

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējas SIA "Loss" pārstāvjiem J.Pūgam un zvērinātai advokātei A.Studānei, Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei D.Kairovai,

2005.gada 14.janvārī izskatīja atklātā tiesas sēdē Rīgā lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Loss" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2001.gada 14.oktobra lēmumu Nr.19/26328, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Loss" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 30.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas muitas reģionālās iestādes Pēcmuitošanas pārbaudīšanas daļa 2002.gada 6.augustā uzsāka darījumu pēcmuitošanas pārbaudi (izlases veidā) par SIA "Loss" importētajām precēm no uzņēmuma "Salotar OY" (Somija) laika periodā no 2000.gada 1.septembra līdz 2002.gada 31.decembrim.

Pēcmuitošanas pārbaudes lēmumā konstatēts, ka SIA "Loss", noformējot deviņus VAD IM4, Latvijas muitas iestādē iesniegusi nepatiesu informāciju saturošus dokumentus par preču izcelsmi, ko

apstiprina no Somijas muitas iestādes saņemtais atzinums – deklarācijās uz rēķiniem-faktūrām Nr.3077 (11.09.00), Nr.11077 (12.03.01), Nr.10731 (27.02.01), Nr.12738 (04.09.01), Nr.12739 (04.09.01), Nr.13595 (28.09.01), Nr.14103 (18.10.01), Nr.14104 (18.10.01), Nr.14785 (06.02.02), Nr.15381 (05.03.02), Nr.15676 (11.03.02) norādītās preces ar kodiem (*quality codes*) 100, 101, 311, 340 (attiecas uz modeļiem *Party* un *Puck*), 502, 503, 513, 519, 612, 620, 625, 655, 734, 735, 739, 790 neatbilst Brīvās tirdzniecības līguma (Eiropas Līgums par asociācijas izveidošanu starp Eiropas Kopienām un to Dalībvalstīm, no vienas puses, un Latvijas Republiku, no otras puses) 3. protokola nepieciešamajām prasībām.

Līdz ar to importētājām precēm ar iepriekš norādītajiem kodiem nepamatoti piemērota Brīvās tirdzniecības līguma muitas tarifu likme (0%). Rezultātā samazināti Latvijas Republikas normatīvajos aktos paredzētie muitas maksājumi, tas ir, nav ievēroti Muitas likuma 171.panta pirmās daļas, 173.panta trešās daļas, likuma "Par muitas nodokli (tarifiem)" 1., 2.panta un 5.panta pirmās daļas nosacījumi.

Lēmumā norādīts, ka saskaņā ar Brīvās tirdzniecības līguma 3.protokola 21.panta 2.punktu deklarācija uz rēķina-faktūras var tikt izrakstīta, ja attiecīgā produkcija var tikt uzskatīta par pušu vai 3. un 4.pantā uzskaitīto valstu izcelsmes produkciju un izpilda citas šī protokola prasības.

Pamatojoties uz no Somijas muitas iestādes saņemtajiem pārbaudes rezultātiem, veikts deklarēto preču muitas maksājumu pārrēķins deviņos VAD IM 4.

Lēmumā noteikts SIA "Loss" iemaksāt valsts budžetā muitas parādu 3266,97 latu un soda naudu tādā pašā apmērā.

Norādīts, ka saskaņā ar Muitas likuma 184.pantu muitas parāds aprēķināts saskaņā ar tām normatīvajos aktos noteiktajām normām, kas ir spēkā muitas parāda rašanās brīdī.

Saskaņā ar Muitas likuma 176.pantu SIA "Loss" muitas parāds radies muitas deklarāciju pieņemšanas brīdī, izlaižot preces brīvam apgrozījumam.

Saskaņā ar Muitas likuma 1.panta 12. un 13.punktu muitas parāds ir personas saistības samaksāt muitas maksājumus, bet muitas maksājumi ir nodokļi un nodevas, ko likumos noteiktajā kārtībā iekasē muitas iestādes.

Somijas Galvenās muitas pārvaldes vēstulē Latvijas Republikas VID Galvenajai muitas pārvaldei (l.l.50) norādīts, ka pārbaudes rezultātā, kura notika pēc vietējās muitas iestādes amatpersonu iniciatīvas, tika konstatēts, ka eksportētājs daļai preču daļai vēstulē minētajos rēķinos-faktūrās nepareizi noformējis deklarācijas.

[2] Ar VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 26.augusta lēmumu Nr.3.4.2/16889 noteikts SIA "Loss" iemaksāt

valsts budžetā muitas parādu Ls 3266,97 un soda naudu tādā pat apmērā.

[3] Izskatot SIA "Loss" sūdzību par VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 26.augusta lēmumu Nr.3.4.2/16889, VID ģenerāldirektors ar 2003.gada 14.oktobra lēmumu Nr.19/26328 atstājis spēkā pārsūdzēto lēmumu.

VID ģenerāldirektors norādījis, ka SIA "Loss" ir nepamatoti piemērojusi Brīvās tirdzniecības līguma likmi, tādēļ noteikts papildu nomaksai valsts budžetā muitas parāds un soda nauda. Saskaņā ar Ministru kabineta 1999.gada 22.jūnija noteikumu Nr.222 "Preču deklarēšanas kārtība" 4.1. un 4.2.punktu deklarētājs vai tā pilnvarotais pārstāvis ir atbildīgs par muitas iestādē iesniegtajā deklarācijā norādīto ziņu pareizību un pievienoto dokumentu autentiskumu.

Norādīts, ka Brīvās tirdzniecības līguma 3. protokola 34.pants paredz, ka sodus jāuzliek personām, kuras sastādīja vai lika sastādīt dokumentu, kurš produkcijas priekšrocības režīma saņemšanas nolūkā satur neprecīzu informāciju, bet minētā līguma 33.pants paredz, ka visos gadījumos strīdu starp importētāju un importējošas valsts muitas iestādēm izšķiršana notiks pēc šīs valsts tiesību aktiem.

VID ģenerāldirektors uzskatījis, ka SIA "Loss" nepamatoti piemēroja ievedmuitas tarifa 0% likmi, pilnā apjomā nesamaksāja muitas maksājumus, tāpēc tai ir piemērojama atbildība par nodokļu bāzes samazināšanu atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmās daļas noteikumiem.

Lēmums pamatots ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta ceturto daļu un likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 4.panta otrās daļas 7.punktu.

[4] SIA "Loss" par VID ģenerāldirektora lēmumu un VID Rīgas muitas reģionālās iestādes lēmumu iesniegusi pieteikumu tiesā, lūdzot atcelt lēmumus daļā par soda naudas uzrēķinu muitas parādam.

Pieteikumā norādīts, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 2.panta otrā daļa nosaka, ka muitas tarifa likmes nosaka saskaņā ar likumu "Par muitas nodokli (tarifiem)", bet šis likums nekādas soda sankcijas neparedz.

Norādīts, ka soda nauda aprēķināta, pamatojoties uz likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu, kura nosaka: ja nodokļu maksātājs, pārkāpdams nodokļu likumu prasības, nodokļu administrācijai iesniegtajās deklarācijās vai nodokļu aprēķinos samazina nodokļu bāzi (ar nodokli apliekamo objektu) un no tās aprēķināto nodokļu summu, nodokļu administrācija aprēķina un par labu budžetam no nodokļu maksātāja piedzen samazināto nodokļu summu un soda naudu tās apmērā. Pieteicēja uzskata, ka minētās normas sankcijas piemērojamas nodokļu bāzes samazināšanas gadījumos, bet konkrētajā gadījumā precei ir piemērota samazināta

multas tarifa likme, bet ne samazināta nodokļu bāze. Šī tiesību norma paredz, kā norādīts pieteikumā, ka nodokļu maksātājs apzināti veic darbības, kas vērstas uz maksājamo nodokļu samazināšanu. Likumdevējs ir paredzējis, pēc pieteicējas ieskata, ka atbildība par nodokļu likumdošanas pārkāpumiem iestājas, ja pārbaudes izdarītājs ir konstatējis un pierādījis parādnieka nodomu izvairīties no nodokļu samaksas vai tos nelikumīgi samazināt, ko apstiprina likuma "Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 14.punkts. Konkrētajā gadījumā nevar runāt par SIA "Loss" vainu un tai sekojošo atbildību.

Pieteikumā norādīts, ka Brīvās tirdzniecības līguma 3. protokola V nodaļas 17.pants nosaka, ka EUR 1 kustības sertifikāts jāizsniedz eksportētājas valsts muitas iestādēm, pamatojoties uz eksportētāja vai tā pilnvarota pārstāvja iesnieguma. Kā izriet no šīs normas, SIA "Loss" nevarēja pieprasīt, lai Somijas muitas iestādes izsniedz preču izcelsmes sertifikātu EUR 1, bet šādu sertifikātu SIA "Loss" saņēma no "SALOTAR OY". Līdz ar to, ja kāds ir pārkāpis likumdošanā noteiktās prasības, tad tā nav SIA "Loss".

Norādīts, ka saskaņā ar minētā protokola 34.pantu sodi jāuzliek personām, kuras sastādīja vai lika sastādīt dokumentu, kurā ietverta nepatiesa informācija, lai panāktu atvieglojumu režīma piešķiršanu izstrādājumiem, bet SIA "Loss" nav sastādījis preces izcelsmi apliecinājošus dokumentus.

Ar Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2004.gada 5.februāra spriedumu SIA "Loss" pieteikums noraidīts.

[5] Skatot lietu sakarā ar SIA "Loss" apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 30.jūlija spriedumu SIA "Loss" pieteikumu noraidījusi.

[5.1] Tiesa norādījusi, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 81.pantu konkrētajā lietā administratīvais akts ieguvis galīgo noformējumu ar VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.oktobra lēmumu Nr.19/26328, līdz ar to lemjams par minēto administratīvo aktu.

[5.2] Tiesa secinājusi, ka soda nauda likuma "Par nodokļiem un nodevām" izpratnē var tikt piemērota, ja nodokļa maksātājs ir pārkāpis nodokļa likuma prasības, iesniegtajos nodokļu aprēķinos samazinājis nodokļu bāzi, samazinājis aprēķināto nodokļu summu. Tā kā pieteicējs neapstrīd muitas parāda rašanās faktiskos apstākļus un muitas parāda aprēķināšanas pamatotību, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka VID pamatoti lēmumā par parāda un soda naudas piedzišanu no SIA "Loss", atsaucoties uz Muitas likuma 19.panta otro daļu un saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu, piemērojis soda naudu, jo pēcimporta pārbaudes lietā tika konstatēts, ka pieteicējs par ievesto precī nav samaksājis muitas maksājumus pilnā apmērā.

[6] Kasācijas sūdzību iesniegusi SIA "Loss", lūdzot atcelt spriedumu un nosūtīt lietu izskatīšanai apelācijas instances tiesai tālāk minēto motīvu dēļ.

[6.1] Tiesa ir nepamatoti piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmās daļas nosacījumus, jo SIA "Loss" rīcībā nav konstatētas darbības, par kurām var piemērot minētās likuma normas prasības.

[6.2] Tiesa nav ņēmusi vērā un izvērtējusi Muitas likuma 185.panta pirmās daļas nosacījumus, jo SIA "Loss" muitas maksājumus pati nekad nav aprēķinājusi, bet ir maksājusi tikai tās nodokļu summas, kuras aprēķinājušas muitas amatpersonas. Maksājumi ir izdarīti noteiktos termiņos un noteiktos apjomos.

[6.3] Tiesa ir ignorējusi Administratīvā procesa likuma 107.pantā noteikto objektīvās izmeklēšanas principu un, taisot spriedumu, nav izvērtējusi pieteicēja argumentus, kas saistīti ar starptautisko tiesību normu ievērošanu.

[7] Paskaidrojumus sakarā ar kasācijas sūdzību iesniedzis VID ģenerāldirektors, uzskata, ka kasācijas sūdzība nav pamatota, jo Administratīvā apgabaltiesa spriedumā nav pieļāvusi materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus, kā arī nav pārsniegusi savas kompetences robežas.

[8] Tiesas sēdē kasācijas sūdzības iesniedzējas pārstāvji uzturēja kasācijas sūdzību saskaņā ar tās motīviem.

VID pārstāve neatzina kasācijas sūdzību.

Motīvu daļa

[9] Lietā netiek apstrīdēts fakts, ka, veicot pēcmuitošanas pārbaudi, SIA "Loss" pamatoti ir aprēķināts muitas parāds, šajā daļā pieteicēja VID ģenerāldirektora lēmumu nav pārsūdzējusi.

VID ģenerāldirektora lēmumā norādīts, ka, tā kā lietā nav strīda par to, ka SIA "Loss" ievestajām precēm nevar piemērot ievadmuitas tarifa BTL likmi, VID ģenerāldirektors uzskata, ka SIA "Loss", nepamatoti piemērojot samazinātu muitas nodokļa tarifa likmi, nav pilnā apmērā samaksājusi muitas maksājumus, tāpēc tai ir piemērojama atbildība par nodokļu bāzes samazināšanu atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmās daļas noteikumiem.

Administratīvā apgabaltiesa pārsūdzētajā spriedumā atzinusi, ka soda naudas nodokļu maksātājiem var tikt piemērotas par nodokļu samaksu reglamentējošo normu neievērošanu, tādējādi soda naudas noteikšana ir tieši saistīta ar konkrētā nodokļa vai nodokļu aprēķiniem (sprieduma 8.p.). Administratīvā apgabaltiesa, ņemot vērā, ka pieteicēja neapstrīd muitas parāda rašanās faktiskos apstākļus, atzinusi, ka VID pamatoti, atsaucoties uz Muitas likuma 19.panta otro daļu un saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta

pirmo daļu, piemērojis soda naudu, jo pēcmuitošanas pārbaudes laikā lietā ticis konstatēts, ka pieteicējs par ievesto precī nav samaksājis muitas maksājumus pilnā apmērā.

[10] Kā redzams no pieteikuma, pieteicēja, neapstrīdot aprēķināto muitas parādu, ir norādījusi, ka likumdevējs ir paredzējis, ka atbildība par nodokļu likumu pārkāpumiem iestājas, ja pārbaudes izdarītājs ir konstatējis un pierādījis parādnieka nodomu izvairīties no nodokļu samaksas vai tos nelikumīgi samazināt. Taču konkrētajā gadījumā, ņemot vērā lietas faktiskos apstākļus, nevar runāt par pieteicējas vainu un tai sekojošo atbildību. Kā redzams no pārsūdzētā sprieduma, Administratīvā apgabaltiesa šādus pieteicējas argumentus saistībā ar lietas faktiskajiem apstākļiem vispār nav vērtējusi.

Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmā daļa noteic, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās.

Savukārt atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajai daļai tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu, (...).

Kā redzams no pārsūdzētā sprieduma, Administratīvā apgabaltiesa vispār nav vērtējusi pieteikumā norādītos argumentus par Brīvās tirdzniecības līguma 3.protokola normu piemērošanu, kā tas pamatoti norādīts kasācijas sūdzībā. Bez tam jāņem vērā, ka arī VID ģenerāldirektora lēmumā ir atsauce uz minētā protokola normām, līdz ar to tiesai bija jānod savs vērtējums par šo normu piemērošanas vai nepiemērošanas nepieciešamību saistībā ar lietas faktiskajiem apstākļiem.

[11] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmā daļa, pamatojoties uz kuru pieņemts lēmums par soda naudas piedziņu, noteic: "Ja nodokļu maksātājs, pārkāpdams nodokļu likumu prasības, nodokļu administrācijai iesniegtajās deklarācijās vai nodokļu aprēķinos samazina nodokļu bāzi (ar nodokli apliekamo objektu) un no tās aprēķināto nodokļu summu, nodokļu administrācija aprēķina un par labu budžetam no nodokļu maksātāja piedzen samazināto nodokļu summu un soda naudu tās apmērā, ja konkrēto nodokļu likumos nav paredzēts cits soda naudas apmērs."

VID ģenerāldirektora lēmumā norādīts, ka, lai izvērtētu soda naudas piemērošanas pamatotību saistībā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmās daļas noteikumiem, ir jākonstatē pārkāpums, kura rezultātā nav pilnā apjomā samaksāti muitas maksājumi. Šādu motivāciju ir akceptējusi arī Administratīvā apgabaltiesa pārsūdzētajā spriedumā.

Kā izriet no Valsts ieņēmumu dienesta paskaidrojumiem, šī tiesību norma, konstatējot, ka nodokļu bāze ir samazināta, jebkurā gadījumā uzliek par pienākumu nodokļu administrācijai piedzīt arī soda naudu. Tomēr, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, papildus nodokļu aprēķināšana un soda naudas aprēķināšana vērtējama atsevišķi.

[12] Kā Administratīvo lietu departaments ir atzinis 2004.gada lietā Nr.SKA-64 sprieduma 12.–13.punktā, pamatota ir papildus nodokļu summas aprēķināšana un piedzišana gadījumā, ja muitas vērtības noteikšanā ir pieļauta kļūda. Iemesls papildus nodokļu aprēķināšanai nav nedz deklarētāja vaina nepatiesu vai nepilnīgu ziņu sniegšanā, nedz muitnieka vaina patiesās muitas vērtības nepareizā noteikšanā, bet gan objektīvi konstatēta nepareizība, ko nepieciešams izlabot, lai valsts budžetā tiktu iemaksāta pareizā nodokļu summa. Tas pats princips attiecināms uz gadījumiem, ja nepareizi piemērota nodokļu likme.

[13] Savukārt soda naudas mērķis, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, ir panākt, lai nodokļu maksātāji pildītu savus pienākumus nodokļu jomā, kā arī sodīt pārkāpējus. Tādējādi soda naudas ir paredzēta kā līdzeklis, kas nodrošina, lai valsts atbilstoši attiecīgajiem likumiem saņemtu nodokļus (sal. Eiropas Cilvēktiesību tiesas sprieduma *Janosevic v. Sweden* (iesniegums No.34619/97) 107.punktu). Ja nodokļu maksātājs nodokļu likumu nav pārkāpis ar nodomu vai aiz neuzmanības (ja tam nevajadzēja un tas nevarēja paredzēt, ka nodokļu bāze ir uzrādīta nepareizi), soda naudas uzlikšana nesasniedz nevienu no minētajiem mērķiem. Kā vairākkārtīgi savos spriedumos norādījusi gan Satversmes tiesa, gan Eiropas Cilvēktiesību tiesa, jebkuram tiesību ierobežojumam jāsasniedz noteikts mērķis. Ja ar šo ierobežojumu mērķi nevar sasniegt, tas uzskatāms par neproporcionālu. Tādējādi, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, soda uzlikšana, nekonstatējot vainu vispār, pārkāpj proporcionalitātes principu. No iepriekšēiktā izriet, ka sodīšanas gadījumā nepieciešams konstatēt nodokļu maksātāja vainu vismaz neuzmanības formā.

[14] Iepriekšēiktais atbilst arī Valsts ieņēmumu dienesta praksei. Tā, piemēram, Senātā 2004.gadā izskatītajā lietā Nr.SKA-67 Valsts ieņēmumu dienests bija konstatējis, ka nodokļu maksātājs nav norādījis pareizu automašīnas dzinēja tilpumu, tādējādi samazinot nodokļu bāzi. Valsts ieņēmumu dienests šajā lietā, pamatojoties uz Ministru kabineta noteikumiem Nr.428 "Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība", nebija atzinis sākotnēji noteikto muitas vērtību un bija noteicis to no jauna. Taču likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmajā daļā paredzētās sankcijas Valsts ieņēmumu dienests šajā lietā vispār nebija piemērojis. Tas nozīmē, ka Valsts ieņēmumu

dienests, pretēji tam, kā tas apgalvots paskaidrojumos, soda naudu nepiemēro visos gadījumos. Minētais liecina, ka var tikt vērtēts jautājums par soda naudas piemērošanu, ņemot vērā konkrētas lietas apstākļus.

[15] Ievērojot iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pārsūdzētais spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai. Lietu izskatot no jauna, Administratīvai apgabaltiesai ir jāizvērtē lietas faktiskie apstākļi atbilstoši iesniegtajam pieteikumam, proti, pieteicējas argumenti par tās vainu konkrētajā gadījumā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 30.jūlija spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par tiesībām iesniegt pierādījumus personas apliekamā ienākuma aprēķināšanai un apliekamā ienākuma noteikšanu uz aprēķinu pamata (likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta otrā, ceturtā un astotā daļa)

Par pierādījumiem nodokļu maksātājam aprēķinātās nodokļu summas apstrīdēšanai ir atzīstami tikai tie maksātāja ieņēmumu un izdevumu attaisnojuma dokumenti, kas atbilstoši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta ceturtajai un astotajai daļai uzrādīti Valsts ieņēmumu dienestam reizē ar gada ienākumu deklarāciju, deklarācijas precizējumu un papildu deklarāciju pirms ienākuma aprēķina veikšanas.

2005.gada 11.janvārī

Lieta Nr.SKA-5

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties pieteicējam Mārim G., viņa pārstāvim A.Liepiņam un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim J.Alksnim,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Māra G. sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta lēmumiem, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Laikā no 2003.gada 1.aprīļa līdz 30.jūnijam Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID) veica Māra G. iedzīvotāju ienākuma nodokļa (turpmāk – IIN) auditu par 2000., 2001. un 2002.gadu. Konstatējusi, ka par 2000.gadu Māra G. līdzekļu izlietojums pārsniedzis līdzekļu avotus par Ls 5090,60 (slēptais ienākums), VID Zemgales reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes Audita daļas priekšniece 2003.gada 30.jūnijā pieņēma lēmumu Nr.84 un uzlika par pienākumu Mārim G. iemaksāt budžetā papildus aprēķināto IIN summu Ls 1272,65 un soda naudu Ls 1272,65.

[2] Šo lēmumu Māris G. apstrīdēja VID Zemgales reģionālajai iestādei, kuras direktors ar 2003.gada 7.augusta lēmumu Nr.178 iepriekš minēto lēmumu atstāja spēkā.

[3] Par VID Zemgales reģionālās iestādes direktora lēmumu Māris G. iesniedza sūdzību VID ģenerāldirektoram. VID ģenerāldirektors ar 2003.gada 24.septembra lēmumu Nr.19/24381 atstāja spēkā VID Zemgales reģionālās iestādes direktora lēmumu.

[4] Par VID ģenerāldirektora lēmumu Māris G. iesniedza sūdzību Jelgavas tiesai.

[4.1] Sūdzībā norādīts, ka VID pavisām nepilnīgi veicis Māra G. IIN auditu. VID ģenerāldirektoram tika norādīts, ka skaidras naudas uzkrājumi 2000.gadā Mārim G. bijuši Ls 42 000, audita pārskatā VID Zemgales reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes Audita daļas priekšniece uzrādījusi kļūdainu Māra G. izdevumu summu. Lai arī šī kļūda tika labota vienā audita pārskata vietā, tā saglabājas citās vietās.

[4.2] Ar Jelgavas tiesas 2004.gada 2.februāra spriedumu Māra G. sūdzība tika noraidīta.

[5] Izskatījusi Māra G. apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 6.septembra spriedumu atcēla VID ģenerāldirektora 2003.gada 24.septembra lēmumu Nr.19/24381 daļā par papildus aprēķināto IIN par 2000.gadu Ls 1272,65 un soda naudu Ls 1272,65 apmērā.

[5.1] Lietā konstatēts, ka VID aprēķinājis Mārim G. papildus maksājamo IIN uz aprēķinu pamata. Apgabaltiesa ņēmusi vērā faktu, ka uz Māra G. vārda reģistrēta automašīna BMW 740, kuras iegādei izlietoti līdzekļi Ls 6000 apmērā. Noskaidrojusi, ka automašīna iegādāta nevis par Māra G., bet viņa laulātās līdzekļiem, apgabaltiesa norādījusi, ka papildu deklarācijas veidlapā nav paredzēta tādu amatpersonas ienākumu norādīšana, kas saņemti no laulātā un kas saistīti ar kopīpašuma iegādi. Deklarācijā nav iespējams norādīt, ka kāda īpašuma iegāde notikusi par viena laulātā līdzekļiem, bet tas reģistrēts uz otra laulātā vārda.

[5.2] Spriedumā ņemts arī vērā, ka minētā automašīna BMW 740 vēlāk apmainīta pret automašīnu CRYSLER, saņemot par to piemaksu skaidrā naudā. Ienākumus no automašīnas BMW atsavināšanas Māris G. deklarējis kā savus. Tādēļ apgabaltiesa atzinusi, ka VID bija pamats uzskatīt, ka līdzekļi automašīnas BMW iegādei bijuši Māra G. līdzekļi. Neskatoties uz to, apgabaltiesa nav apšaubījusi tiesas sēdē sniegtās Māra G. laulātās liecības un atzinusi, ka ar automašīnas BMW 740 iegādi saistītie finanšu līdzekļi pilnā apjomā nav iekļaujami pieteicēja 2000.gada izdevumos.

[5.3] Pārbaudījusi Māra G. amatpersonas deklarācijas par 2000.gadu, apgabaltiesa secinājusi, ka tajās norādītā informācija ir neprecīza. Taču VID ģenerāldirektors nav pienācīgi izvērtējis Māra G. aizdevumus O.E. Apgabaltiesa, konstatējusi, ka lietā nav pierādījumu,

kas noliegtu aizdevumu sniegšanas faktu, atzinusi par pierādītu faktu, ka O.E. 2000.gadā Mārim G. atdevis parādu 12 000 ASV dolāru apmērā.

[5.4] Spriedumā noraidīts Māra G. arguments, ka VID piemērotā izdevumu metode nesniedz patiesu priekšstatu par pieteicēja ieņēmumu un izdevumu stāvokli. Ministru kabineta 2000.gada 26.septembra noteikumu Nr.331 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka fizisko personu apliekamo ienākumu" (turpmāk – noteikumi Nr.331) 17.punkts paredz vairākas metodes fiziskās personas ienākuma aprēķināšanai. Apgabaltiesa, izvērtējusi šīs metodes, secināja, ka VID piemērotā metode bija atbilstoša Māra G. gūtā ienākuma aprēķināšanai.

[5.5] Apgabaltiesa arī secinājusi, ka Māris G. nav bijis ieinteresēts sniegt nepatiesu informāciju un slēpt reālos skaidrās naudas uzkrājumus. Tādēļ apgabaltiesa atzinusi, ka Māra G. pieļautās kļūdas ienākumu deklarēšanā nav pamats papildu nodokļa noteikšanai.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.septembra spriedumu VID iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā norādījis tālākminētos argumentus.

[6.1] Apgabaltiesa nepareizi iztulkojusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta pirmo daļu. Ņemot vērā noteikumu Nr.331 5. un 6.punktu, pieteicējam papildu deklarācijai bija tiesības pievienot jebkuru citu informāciju par saviem ienākumiem, izdevumiem u.c., kuru tas uzskata par nepieciešamu. Māris G. ar savu parakstu apliecinājis, ka deklarācijā norādītās ziņas par viņa īpašumu, saistībām u.c. ir patiesas. Šis Ministru kabineta noteikumu normas apgabaltiesa nav piemērojusi.

[6.2] Pieļauti Administratīvā procesa likuma 154.panta pārkāpumi, jo apgabaltiesa neizvērtēja VID rīcībā esošos pierādījumus, Māra G. 2000., 2001. un 2002.gada papildu deklarācijas, bet analizējusi tikai Māra G. sniegtos argumentus.

[7] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības Māris G. norāda, ka VID kasācijas sūdzībā tikai pieminējis to, ka apgabaltiesa nepareizi iztulkojusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta pirmo daļu. Argumenti šim pārkāpumam kasācijas sūdzībā nav norādīti.

Nepamatota ir VID atsauce uz materiālo tiesību normu (noteikumu Nr.331 5. un 6.punkta) pārkāpumu, jo apgabaltiesa sprieduma 10., 11., 15. un 16.punktā tos ir izvērtējusi saistībā ar faktiskajiem lietas apstākļiem.

Noraidāms ir arī VID arguments par to, ka apgabaltiesa nav vērtējusi VID iesniegtos pierādījumus. No apgabaltiesas sprieduma redzams, ka VID rīcībā esošās deklarācijas tieši ir vērtētas un atzītas par apstrīdamām. Bez tam VID argumenti par Administratīvā procesa likuma 154.panta pārkāpumiem saistīti ar pierādījumu pārvērtēšanu, kas nav Senāta kompetencē.

[8] Tiesas sēdē VID pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību, bet Māra G. pārstāvis puda viedokli, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir tiesisks.

Motīvu daļa

[9] Izskatot lietu kasācijas kārtībā, tiesa pārbauda lietā esošā apelācijas instances tiesas sprieduma tiesiskumu, proti, vai spriedums atbilst tiesību normām un vai tiesa nav pieļāvusi tiesību normu pārkāpumus.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 326.panta 1.punktam viens no tiesību normu pārkāpumu veidiem ir, ja tiesa nav piemērojusi to materiālo tiesību normu, kuru vajadzēja piemērot.

[10] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa nav piemērojusi to tiesību normu, kuru tai vajadzēja piemērot, tādējādi pieļaujot pārkāpumu, kas ir pamats tiesas sprieduma atcelšanai.

[10.1] Administratīvā apgabaltiesa ir atzinusi (sk. sprieduma 16.punktu), ka Māris G., 2000.gadā deklarējot savus ienākumus, bija sniedzis nepareizas un nepilnīgas ziņas. No sprieduma arī izriet apgabaltiesas secinājums, ka VID bija tiesības noteikt Māra G. apliekamo ienākumu uz aprēķina pamata un tam izmantot izdevumu metodi (sk. sprieduma 14.punktu).

[10.2] Apliekamā ienākuma noteikšanu uz aprēķinu pamata regulē, pirmkārt, likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.pants, otrkārt, noteikumi Nr.331.

Minētā likuma 22.panta otrā daļa, kuru apgabaltiesa ir piemērojusi, paredz, ka apliekamo ienākumu un nodokļa summu uz aprēķinu pamata VID nosaka atbilstoši maksātāja īpašuma vērtības pieaugumam un VID rīcībā esošajām ziņām par maksātāja darbību, arī par maksātāja darījumiem un ieņēmumiem no saimnieciskās darbības. Administratīvo lietu departamenta ieskatā šī tiesību norma ir piemērojama kopsakarā ar 22.panta ceturto daļu. Šī tiesību norma noteic, ka "[n]osakot maksātāja īpašuma vērtību un tās pieaugumu, kā arī īpašuma palielinājumu pārbaudāmajā periodā, Valsts ieņēmumu dienests izmanto (...) maksātāja papildu deklarāciju kopā ar tai pievienotajiem attaisnojuma dokumentiem par maksātāja ienākumiem un izdevumiem. Par maksātāja pierādījumiem nodokļa summas apstrīdēšanai ir atzīstami **tikai tie** maksātāja ieņēmumu un izdevumu attaisnojuma dokumenti (iesniegtie dokumentu noraksti), **kas uzrādīti (iesniegti) reizē ar gada ienākumu deklarāciju, deklarācijas precizējumu un papildu deklarāciju**".

Tādējādi minētā tiesību norma noteic, pirmkārt, nodokļu maksātāja tiesības iesniegt papildu attaisnojuma dokumentus, ja VID gatavojas apliekamo ienākumu noteikt uz aprēķina pamata, un otrkārt, noteic ierobežojumu laika ziņā šādu attaisnojuma dokumentu iesniegšanai.

[10.3] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta astotā daļa pilnvaro Ministru kabinetu noteikt kārtību, kādā uz aprēķinu pamata VID nosaka apliekamā ienākuma lielumu, kā arī kārtību un **termiņu**, kādā VID iesniedzama informācija par maksātāja ieņēmumiem, naudas uzkrājumiem un to vērtības maiņu.

Atbilstoši šim pilnvarojumam Ministru kabinets izdevis noteikumus Nr.331. Šo noteikumu 5.punktā ir paredzēts, ka jebkuru informāciju par saviem ienākumiem, izdevumiem, to struktūru un īpatnībām nodokļu maksātājs ir tiesīgs iesniegt VID **pirms ienākuma aprēķina veikšanas**. Savukārt to, ka iesniegtā papildu informācija ir pilnīga un pareiza, atbilstoši minēto noteikumu 6.punktam maksātājs apliecina ar savu parakstu. Šādā veidā un termiņā saņemtā informācija ir pamats VID veikt ienākuma aprēķinu.

[10.4] Sākotnējais administratīvais akts par papildus maksājamo IIN un soda naudu ir izdots, pamatojoties uz audita rezultātiem un audita laikā iegūtajiem dokumentiem, tostarp Māra G. papildu deklarācijām un sarunu protokoliem. Papildu deklarācijās atbilstoši noteikumu Nr.331 6.punktam Māris G. ar savu parakstu ir apliecinājis, ka sniedzis patiesu un pilnīgu informāciju par savu īpašumu, naudas uzkrājumiem, savām saistībām pret citām personām un citu personu saistībām pret viņu.

Tādējādi atbilstoši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta ceturtajai daļai un noteikumu Nr.331 6.punktam VID veicis Māra G. ienākumu aprēķinu.

[10.5] Taču, apmierinot Māra G. pieteikumu daļā par papildus aprēķināto IIN par 2000.gadu un soda naudu, apgabaltiesa ir ņēmusi vērā pierādījumus, kas sniegti jau pēc ienākuma aprēķina veikšanas. Proti, liecinieces L.G. liecību tiesas sēdē par automašīnas BMW iegādi un liecinieka O.E. liecību tiesas sēdē par parāda atdošanu Mārim G. 2000.gadā.

Apgabaltiesa, atzīstot, ka tai nav pamata apšaubīt minēto liecinieku liecības, secinājusi, ka 2000.gadā Māra G. izdevumi nav pārsnieguši ienākumus un tādēļ VID nav bijis pamats papildu IIN noteikšanai par šo gadu (sk. sprieduma 16.punktu).

[10.6] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šādu secinājumu apgabaltiesa izdarījusi, neizvērtējot, vai atbilstoši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta ceturtajai daļai pēc maksātāja papildu deklarācijas un precizējumu iesniegšanas bija pieļaujama vēl papildu pierādījumu pieņemšana. Tādējādi spriedums nav atzīstams par tiesisku un tas ir atceļams.

[11] Ņemot vērā iepriekš [10] punktā izklāstītos argumentus, kuru dēļ Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir atceļams, Administratīvo lietu departaments atsevišķi neanalizē pārējos kasācijas sūdzībā minētos argumentus.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.septembra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai citā tiesnešu sastāvā.

Par nodokļu rēķina noformēšanai paredzēto prasību neievērošanas sekām (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestā daļa un 10.panta pirmās daļas 1.punkts)

Tikai likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajā daļā noteiktajā kārtībā noformēti dokumenti ir izmantojami par nodokļu rēķiniem, kuri arī ir pamats priekšnodokļa atskaitīšanai.

2005.gada 11.janvārī

Lieta Nr.SKA-10

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties SIA "Ozoldārzi K" pilnvarotajiem pārstāvjiem U.Bērziņam un I.Kodoliņai, Valsts ieņēmumu dienesta pilnvarotajai pārstāvei S.Laveniecei, atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc SIA "Ozoldārzi K" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2002.gada 7.augusta lēmumu Nr.19/17047, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 13.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Valmieras nodaļa no 2001.gada 21.septembra līdz 2001.gada 22.oktobrim veikusi nodokļu auditu SIA "Ozoldārzi K" pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) aprēķināšanas pareizības pārbaudi par periodu no 2000.gada 21.septembra līdz 2001.gada 31.augustam. Audita rezultātā VID Valmieras rajona nodaļas Audita daļas vadītāja pieņēmusi lēmumu Nr.6-8/57, ar kuru noteikusi papildu maksājumus budžetā LVL 6617,52.

Šo lēmumu SIA "Ozoldārzi K" apstrīdējusi VID Valmieras rajona nodaļas direktorei, kura ar 2001.gada 21.novembra vēstuli informējusi SIA "Ozoldārzi K" par atkārtota nodokļa audita veikšanu.

[2] VID Vidzemes reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes Audita daļa no 2001.gada 18.decembra līdz 2002.gada 18.martam veikusi atkārtotu vienkāršo nodokļa auditu SIA "Ozoldārzi K" par laika periodu no 2000.gada 21.septembra līdz 2001.gada 31.augustam.

Pamatojoties uz audita rezultātiem, VID Vidzemes reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes Audita daļas vadītāja ar 2002.gada 18.marta lēmumu Nr.93 noteikusi SIA "Ozoldārzi K" nomaksāt valsts budžetā LVL 28 278,5. Minēto summu veido PVN LVL 14 139,25 un soda nauda LVL 14 139,25.

Minēto lēmumu SIA "Ozoldārzi K" apstrīdējusi VID Vidzemes reģionālās iestādes direktorei, kura ar 2002.gada 21.maija lēmumu Nr.1.9-10/186 atcēlusi 2002.gada 18.marta lēmumu daļā par papildus noteikto PVN LVL 2474,64 un soda naudu LVL 2474,64. Lēmums pārējā daļā par papildus budžetā noteikto PVN LVL 11 664,61 un soda naudu LVL 11 664,61 ir atstāts spēkā.

Savukārt šo lēmumu SIA "Ozoldārzi K" apstrīdējusi VID ģenerāldirektoram, kurš ar 2002.gada 7.augusta lēmumu Nr.19/17047 atcēlis 2002.gada 21.maija lēmumu daļā par papildus budžetā noteikto PVN LVL 3123,46 un soda naudu LVL 3123,46. Lēmums pārējā daļā par papildus budžetā noteikto PVN LVL 8541,15 un soda naudu LVL 8541,15 ir atstāts spēkā.

[3] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 2002.gada 11.septembrī saņēmusi SIA "Ozoldārzi K" pieteikumu, kurā tā lūdz atcelt VID ģenerāldirektora 2002.gada 7.augusta lēmumu Nr.19/17047 daļā par papildu nomaksai budžetā noteikto PVN LVL 8541,15 un soda naudu LVL 8541,15. Pieteikumā SIA "Ozoldārzi K" norādījusi, ka lēmums ir pretrunīgs, jo ir pretrunā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem un pārkāpj iesniedzēja likumīgās tiesības un intereses. VID Vidzemes reģionālā iestāde, nosakot SIA "Ozoldārzi K" papildu maksājumus budžetā, kas pamatoti ar atkārtota nodokļa audita rezultātiem, ir pārkāpusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmo daļu. VID ģenerāldirektors nepareizi ir piemērojis likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" (turpmāk – PVN likums) 8.panta sesto daļu un likuma "Par grāmatvedību" 7.pantu.

[4] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2003.gada 8.janvāra spriedumu SIA "Ozoldārzi K" pieteikumu atzinusi par pamatotu un atcēlusi VID ģenerāldirektora 2002.gada 7.augusta lēmumu Nr.19/17047 daļā par papildu nomaksai budžetā noteikto PVN un soda naudas samaksu.

[5] Izskatījusi VID apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 13.septembra spriedumu SIA "Ozoldārzi K" pieteikumu apmierinājusi un atcēlusi VID ģenerāldirektora lēmumu Nr.19/17047 daļā par papildu nomaksai budžetā noteikto PVN un soda naudu. Tiesa spriedumu pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Likuma "Par grāmatvedību" 2. un 7.pants un PVN likuma 8.panta sestā daļa, t.i., tiesību normas, uz kurām lēmumā atsaucās VID, nosaka vispārēju grāmatvedības reģistru kārtošanu.

SIA "Ozoldārzi K" pavadzīmēs-rēķinos ir norādījis preču pieņemšanai nodošanai nepieciešamos rekvizītus.

[5.2] Prasība rēķinos norādīt pakalpojumu sniegšanas vietu, aktu par izpildītajiem darbiem, kas pierādītu pakalpojumu saņemšanas faktu, ir norādāmi grāmatvedības attaisnojošos dokumentos, nevis rēķinos, līdz ar to pavadzīmes-rēķini ir atzīstami gan par nodokļa rēķiniem, gan arī par attaisnojuma dokumentiem.

[5.3] Vērā ņemams ir apstāklis, ka VID par vienu un to pašu laika posmu ir veicis divus auditus. Sākotnējā auditā atzīts, ka SIA "Ozoldārzi K" pavadzīmes-rēķini atbilst likuma prasībām, savukārt atkārtotajā – ka neatbilst.

[5.4] Konkrētajā lietā darījumu apliecina ne tikai VID izrakstītās stingrās uzskaites pavadzīmes-rēķini, bet arī SIA "Ozoldārzi K" izdarītie pārskaitījumi SIA "Santo" norēķinu kontā.

[5.5] Nav pamatots apgalvojums, ka SIA "Santo" īpašnieks noliedz darījumus ar SIA "Ozoldārzi K", jo no lietas materiāliem pievienotā SIA "Santo" īpašnieka rakstiskajiem paskaidrojumiem VID konstatējams, ka viņš nevar uzrādīt grāmatvedības dokumentus, jo tie atrodas pie pārvaldnieka, kura dzīvesvieta nav zināma.

[5.6] Tā kā SIA "Ozoldārzi K" darījumus ar SIA "Santo" apliecina SIA "Santo" izrakstītie stingrās uzskaites preču pavadzīmes-rēķini un SIA "Ozoldārzi K" naudas pārskaitījumi SIA "Santo", nav pamata atzīt, ka starp šīm divām sabiedrībām nav notikuši darījumi.

[5.7] Apstāklis, ka SIA "OL kompānija", pārdodot ciršanas apliecinājumu, pavadzīmē ir norādījusi 2001.gada 28.martu, lai arī cirsmas īpašnieks ciršanas apliecinājumu saņēmis 2001.gada 5.aprīlī, neapliecina darījuma neesamību starp SIA "OL kompānija" un SIA "Ozoldārzi K", jo SIA "Ozoldārzi K" darījuma esamību ir apliecinājis ar stingrās uzskaites pavadzīmes-rēķiniem un naudas pārskaitījumiem.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis VID. Kasācijas sūdzībā VID norādījis, ka lūdz atcelt minēto spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzējs pamatojis ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa ir nepareizi interpretējusi PVN likuma 10.panta pirmo daļu un nav piemērojusi minētā likuma 1.panta 9.punktu. Piemērojot šīs tiesību normas, izmantojot sistēmisko tulkošanas metodi, tiesa secinātu: lai atskaitītu priekšnodokli ir nepieciešams konstatēt, ka preces vai pakalpojumi ir faktiski saņemti no personas, kura ir norādīta nodokļu rēķinā, un pēc sava ekonomiskā un juridiskā satura tie nodrošina citus ar nodokli apliekamus darījumus. Tiesa nav izvērtējusi, vai pakalpojums ir faktiski saņemts no rēķinos norādītajām personām.

[6.2] Tiesa ir būtiski pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmo un trešo daļu, kas ir novedis pie kļūdainiem secinājumiem un nepareizas lietas izspriešanas, jo tiesa neizvērtēja lietā esošos pierādījumus. Ja tiesa būtu izanalizējusi un izvērtējusi lietā konstatētos apstākļus, tā secinātu, ka SIA "Ozoldārzi K" nevarēja saņemt pakalpojumus no pavadzīmē norādītajām personām, jo SIA "Santo" un SIA "OL kompānija" amatpersonas VID sniegtajos paskaidrojumos norādījušas, ka darījumi ar SIA "Ozoldārzi K" nav veikti. Turklāt tiesa nav norādījusi, kādēļ tā lietā esošajiem nodokļa rēķiniem ir devusi priekšroku salīdzinājumā ar VID iesniegtajiem pierādījumiem.

[6.3] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka preču pavadzīmēm-rēķiniem, kas ir nodokļa rēķins, ir jāatbilst faktiski notikušajam darījumam. Tiesa konkrētajā lietā to nav konstatējusi. Savukārt naudas pārskaitījums darījuma partnerim vēl neliecina par pakalpojuma sniegšanas vai saņemšanas faktu.

[6.4] Tiesa nav ņēmusi vērā noteikumus, kuri jāievēro, lai rēķinu atzītu par nodokļu rēķinu. Tiesa nav ievērojusi, ka nodokļu rēķinam ir jāatbilst PVN likuma 8.panta sestajai daļai un likuma "Par grāmatvedību" 7.pantam.

[6.5] Tiesa nepareizi secinājusi, ka iepriekšminētās tiesību normas nosaka vispārēju grāmatvedības reģistra kārtošānu, jo tieši no šīm pašām tiesību normām ir secināms, ka PVN likums regulē PVN aprēķināšanas un maksāšanas kārtību, nevis grāmatvedības reģistra kārtošānu. Tāpat no šīm tiesību normām ir secināms, ka rēķinu aizpildīšana saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir nepieciešama, lai varētu pareizi kārtot grāmatvedības reģistrus un konstatēt normatīvajos aktos priekšnodokļa atskaitīšanai paredzēto nosacījumu esamību.

[6.6] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka no SIA "Ozoldārzi K" iesniegtajos rēķinos norādītajiem pakalpojumiem – transporta un mežizstrādes pakalpojumi – nav iespējams konstatēt, kā šos pakalpojumus SIA "Ozoldārzi K" izmantojusi ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai, lai radītu jaunu PVN vērtību un pārnestu savu vērtību jaunražotas preces un pakalpojuma sastāvā. Līdz ar to tiesa nav ievērojusi PVN likuma 8.panta sestās daļas 3.punktu, kas kā vienu no rekvizītiem nodokļu rēķinā paredz norādīt pakalpojumu veidu. Savukārt pie šādiem apstākļiem tiesa ir nepareizi piemērojusi PVN likuma 10.panta pirmās daļas 1.punktu.

[6.7] Tiesa, lai arī spriedumā ir atsaukusies, nav piemērojusi likuma "Par grāmatvedību" 2.pantu, jo rēķini, kuros norādīti transporta un mežizstrādes pakalpojumi, liedz gūt skaidru priekšstatu par saimnieciskā darījuma norisi un neļauj konstatēt, vai attiecīgais darījums ir izmantots ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai.

[7] Augstākā tiesa saņēmusi SIA "Ozoldārzi K" paskaidrojumus. Paskaidrojumos SIA "Ozoldārzi K" norādījusi, ka, pretēji VID kasācijas sūdzībā norādītajam, strīdus preču pavadzīmes-rēķini satur visus nepieciešamos rekvizītus, kas ir nepieciešami, lai atskaitītu priekšnodokli. Šādu argumentu SIA "Ozoldārzi K" pamatojusi ar to, ka no SIA "Santo" iegādāto šķeldu un no SIA "OL kompānija" iegādāto cirsmu SIA "Ozoldārzi K" ir attiecīgi realizējusi tālāk SIA "Tekers" vai arī cirsmas gadījumā uzdevusi izstrādāt SIA "Labrencis", pēc tam šos kokmateriālus realizējot tālāk. SIA "Ozoldārzi K" paskaidrojumos arī norādījusi, ka tiesa ir ņēmusi vērā lietā esošos pierādījumus, bet pats VID ir pārkāpis Administratīvā procesa likuma 150.panta pirmo daļu, jo VID pierādījumus – SIA "OL kompānija" direktora paskaidrojumus –, uz kuriem tas pamatojis lēmumu, tiesā nemaz nav iesniedzis vai arī tie – SIA "Santo" īpašnieka rakstiskie paskaidrojumi – satur pavisam citādas ziņas salīdzinājumā ar tām, ko VID norādījis kasācijas sūdzībā. Turklāt VID kasācijas sūdzībā nav norādījis, kurus VID iesniegtos pierādījumus tiesa tieši ir atstājusi bez ievēribas. Tāpat SIA "Ozoldārzi K" norādījusi, ka lietā ir iesniegti pierādījumi par rēķinos norādīto pakalpojumu izmantošanu, t.i., kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķini un ciršanas apliecinājumi. Līdz ar to minētie pierādījumi kopumā ļaujot viennozīmīgi konstatēt, ka rēķinos norādītie pakalpojumi tika izmantoti ar PVN apliekamo darījumu nodrošināšanai. Visbeidzot, SIA "Ozoldārzi K" norādījusi, ka jāņem vērā arī tas, ka VID par vienu un to pašu periodu veica divus auditus un sākotnējā auditā VID minētos rēķinus atzinis par atbilstošiem normatīvajiem aktiem.

[8] Tiesas sēdē atbildētāja VID pārstāve kasācijas sūdzību uzturēja pēc tajā norādītajiem motīviem, savukārt pieteicējas SIA "Ozoldārzi K" pārstāvji kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmajai daļai VID, veicot nodokļa auditu un konstatējot, ka persona nepamatoti ir atskaitījusi priekšnodokli, ir jāizdod obligātais administratīvais akts. Līdz ar to saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmo daļu pirmās instances un apelācijas instances tiesai ir jāvērtē šāda administratīvā akta tiesiskums jeb tā atbilstība tiesību normām. Atbilstības vērtēšana, citastarp, izpaužas tādejādi, ka tiesai ir nepieciešams definēt no tiesību institūta – priekšnodokļa – un to regulējošām tiesību normām izrietošus kritērijus jeb elementus, kas kalpo par ceļvedi sākotnēji konkrētās tiesību normas un vēlāk, iestājoties visiem kritērijiem, visa tiesību institūta piemērošanā jeb subsummēšanā attiecībā uz konkrētās lietas faktiskajiem apstākļiem.

[10] PVN likuma 10.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka tiesības nodokļa deklarācijā kā priekšnodokli no budžetā maksājamās nodokļa summas atskaitīt no citām VID reģistrētajām apliekamām personām saņemtajos PVN rēķinos norādītās nodokļa summas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai ir VID reģistrētai apliekamai personai. Priekšnodokļa atskaitījumu šāda persona drīkst veikt tikai par pakalpojumiem, kas saņemti savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai pēc PVN rēķinā norādītās nodokļa summas samaksas, bet preču piegādes darījumos – pēc PVN rēķina un preču saņemšanas.

Administratīvo lietu departaments priekšnodokļa tiesību institūtu un to regulējošās tiesību normas – piemēram, PVN likuma 1.panta 9.punktu, 8.pantu, 10.panta pirmās daļas 1.punktu, – ir interpretējis vairākās līdzīgas lietās (sk., piemēram, spriedumus 2004.gada lietās Nr.SKA-244, Nr.SKA-239 un Nr.SKA-85) un interpretācijas rezultātā ir noteicis vairākus kritērijus, kuru iestāšanās konstatēšana ir tikai pietiekams pamats, lai personai rastos PVN priekšnodokļa atskaitīšanas tiesības.

Tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu pakalpojumu sniegšanas gadījumos rodas vienīgi tad, ja pastāv turpmāk minētie apstākļi. Pirmkārt, pakalpojums ir faktiski sniegts. Otrkārt, sniedzot pakalpojumu, ir ievēroti šādi nosacījumi: 1) abi darījuma dalībnieki ir reģistrēti VID kā PVN maksātāji; 2) pakalpojums ir sniegts ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai; 3) ir saņemts un apmaksāts nodokļu rēķins. Par nodokļa rēķiniem un vienlaikus par pakalpojuma sniegšanu apliecinošiem dokumentiem PVN likuma 8.panta izpratnē ir atzīstamas pavadzīmes-rēķini un rēķini, kuros norādītas PVN likuma 8.pantā noteiktās ziņas.

[11] Izvērtējot apelācijas instances tiesas spriedumu, Administratīvo lietu departaments secina, ka apgabaltiesas spriedumā VID ģenerāldirektora lēmuma atcelšanu ir pamatojusi tikai ar to, ka pieteicēja darījumus ar citām sabiedrībām apliecina pavadzīme-rēķins un dokumenti, kas apliecina, ka SIA "Ozoldārzi K" ir pārskaitījusi naudu uz SIA "Santo" norēķinu kontu, tādējādi to balstot tikai uz formāliem kritērijiem. Apgabaltiesas spriedumā vispār nav vērtējusi, vai šie darījumi nodrošina citus ar nodokli apliekamus darījumus, t.i., vai rada jaunu pievienoto vērtību un pārnēs savu vērtību jaunražotās preces un pakalpojuma sastāvā, par ko PVN samaksās pēdējais patērētājs.

[12] Tāpat Administratīvo lietu departaments uzskata par pretrunīgu apgabaltiesas vērtējumu par nodokļa rēķina nozīmi priekšnodokļa atskaitīšanā un grāmatvedībā. Apgabaltiesas spriedumā ir norādījusi, ka pieteicējs ir aizpildījis visus pavadzīmē-rēķinā nepieciešamos norādāmos rekvizītus, vienlaikus norādot, ka

pakalpojumu sniegšanas vieta, akts par izpildītajiem darbiem, kas pierādītu pakalpojumu saņemšanas faktu, ir norādāmi nevis pavadzīmēs-rēķinos, bet gan grāmatvedības attaisnojošos dokumentos.

PVN likuma 8.panta sestā daļa noteic, ka par nodokļa rēķiniem izmantojami dokumenti, kuri noformēti Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un kuros ietverta informācija par preču nosūtītāju vai pakalpojuma sniedzēju un preču vai pakalpojuma saņēmēju, par precēm un to daudzumu vai pakalpojuma veidu un apjomu, preču cenu un vērtību vai atlīdzību par sniegtajiem pakalpojumiem, preču piegādes vai pakalpojuma sniegšanas laiku. No minētā secināms, ka tikai minētās likuma normās noteiktajā kārtībā noformēti dokumenti ir izmantojami par nodokļu rēķiniem, kuri arī ir par pamatu priekšnodokļa atskaitīšanai. Turklāt pavadzīmes-rēķina lietošanas mērķis ir nodrošināt precīzu un pilnīgu darījuma fakta dokumentāru noformēšanu un tas vienlaikus ir viens no obligātajiem attaisnojuma dokumentiem, uz kura pamata tiek izdarīti ieraksti grāmatvedības reģistros, kā arī veikti akcīzes un pievienotās vērtības nodokļu aprēķini atbilstīgi likumam "Par grāmatvedību".

[13] Ņemot vērā iepriekš norādīto (sk. arī 10.punktu), Administratīvo lietu departaments secina, ka apgabaltiesas spriedums nesniedz pilnīgu priekšstatu par to, ka tiesa būtu pareizi noteikusi priekšnodokļa atskaitīšanai konstatējamus kritērijus. Tiesas spriedums ir balstīts uz formāliem apsvērumiem, neanalizējot visus nepieciešamos jautājumus priekšnodokļa atskaitīšanai. Tiesa nevar atcelt VID ģenerāldirektora lēmumu, pamatojoties uz to, ka ir konstatēti tikai daži kritēriji, kas ir jākonstatē pirms priekšnodokļa atskaitīšanas.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments nevar konkrētājā lietā atzīt, ka apgabaltiesa būtu ievērojusi visus kritērijus un pareizi interpretējusi tiesību normas, un pareizi subsummējusi, tādējādi pareizi pārbaudījusi VID izdotā administratīvā akta tiesiskumu. Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst par pamatotu kasācijas sūdzības iesniedzēja argumentu par nepareizu materiālo tiesību normas interpretāciju (sk. 6.1.punktu).

[14] Administratīvā procesa likuma 347.pants nosaka: "Tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku (...) un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā."

Administratīvo lietu departaments 10.–13.punktā jau ir konstatējis, ka apelācijas instances tiesa ir nepareizi piemērojusi PVN likuma tiesību normas, t.i., nepareizi tās interpretējusi. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments šādu kļūdainu tiesību normas interpretāciju atzīst par pamatu sprieduma atcelšanai.

[15] Tādējādi, ņemot vērā iepriekšminētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka nav nepieciešams analizēt citus kasācijas sūdzības argumentus un Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 13.septembra spriedums atceļams materiālo tiesību normu pārkāpumu dēļ.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 13.septembra spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par dalībnieku ieguldījumiem uzņēmumā, uzņēmumu ienākuma nodokli un ar nodokli neapliekamiem ieņēmumiem (likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 3.pants, likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 11. un 12.pants un 23.panta pirmā daļa)

Lai savu dalībnieku finanšu ieguldījumus uzņēmums būtu tiesīgs atspoguļot tādā grāmatvedības dokumentu postenī, kas netiek ņemts vērā uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšanai, pašam uzņēmumam jāpierāda, ka šie finanšu ieguldījumi noformēti atbilstoši tiesību normās paredzētajām prasībām.

2005.gada 11.janvārī

Lieta Nr.SKA-11

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,
senatore	E.Vernuša,

pieņemoties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Eksremma" pārstāvei, zvērinātai advokātei I.Kodoliņai un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei S.Laiveniecei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Eksremma" sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta lēmumiem, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 15.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Laikā no 2001.gada 8.jūnija līdz 7.augustam Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID) veica SIA "Eksremma" pilno nodokļu auditu par laika periodu no 1998.–2001.gadam. Audita rezultātā konstatēts, ka SIA "Eksremma" pieļāvusi vairāku nodokļus regulējošo tiesību normu pārkāpumus. VID Zemgales reģionālās iestādes Audita daļas priekšniece 2001.gada 7.augustā pieņēma lēmumu Nr.67, kurā noteica SIA "Eksremma" valsts budžetā iemaksājamo papildu summu Ls 8612,82 apmērā, tostarp uzņēmumu ienākuma nodokli (turpmāk – UIN) Ls 4099,40 apmērā un soda naudu Ls 4099,40.

[2] Šo lēmumu SIA "Eksremma" apstrīdēja VID Zemgales reģionālajai iestādei, kuras direktors ar 2001.gada 5.oktobra lēmumu Nr.128 iepriekš minēto lēmumu atstāja spēkā.

[3] Par VID Zemgales reģionālās iestādes direktora lēmumu SIA "Eksremma" iesniedza sūdzību VID ģenerāldirektoram. VID ģenerāldirektors ar 2001.gada 4.decembra lēmumu Nr.19/22831, samazinot atsevišķu budžetā maksājamo nodokļu apmēru un soda naudu, atstāja spēkā VID Zemgales reģionālās iestādes direktora 2001.gada 5.oktobra lēmumu Nr.128. Budžetā maksājamais UIN un soda nauda tika atstāts spēkā iepriekšējā apmērā, t.i., kopsummā Ls 8198,8.

[4] Par VID ģenerāldirektora lēmumu daļā par papildus aprēķināto UIN Ls 4099,4 un soda naudu Ls 4099,4 apmērā SIA "Eksremma" iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai.

[4.1] Sūdzībā, citastarp, norādīts, ka VID nepareizi novērtējusi SIA "Eksremma" dalībnieku ieguldījumu uzņēmumā kā dāvinājumu (neatmaksājamo atlīdzību). VID secinājumi ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem, ar kuriem tie pamatoti, un ir savstarpēji pretrunīgi.

[4.2] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2002.gada 13.decembra spriedumu VID ģenerāldirektora 2001.gada 4.decembra lēmums Nr.19/22831 daļā, ar kuru atstāts spēkā VID Zemgales reģionālās iestādes direktora 2001.gada 5.oktobra lēmums Nr.128 un noteikts pienākums SIA "Eksremma" iemaksāt budžetā UIN Ls 4099,4 un soda naudu Ls 4099,40 apmērā, atcelts.

[5] Izskatījusi VID apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) atcēla VID ģenerāldirektora 2001.gada 4.decembra lēmumu Nr.19/22831 daļā par papildus aprēķināto UIN Ls 4099,4 un soda naudu Ls 4099,4 apmērā.

Apgabaltiesa spriedumu pamatojusi ar tālākminētajiem argumentiem.

[5.1] Lietā pastāv strīds par to, vai SIA "Eksremma" īpašnieku vairākkārtējie, personīgie ieguldījumi uzņēmumā, lai nodrošinātu tā darbību, uzskatāmi par SIA "Eksremma" ieņēmumiem vai arī tie bija jāatspoguļo grāmatvedības dokumentos postenī "Ārkārtas ieņēmumi" (vai līdz ar to tie iespaido uzņēmuma peļņas un zaudējumu aprēķinu un veido ar UIN apliekamo ienākumu).

[5.2] Par pamatoti atzīstami pieteicēja argumenti, tādēļ SIA "Eksremma" īpašnieku veiktie ieguldījumi nebija jāatspoguļo postenī "Ārkārtas ieņēmumi". Savukārt VID norādītie argumenti – ka minētie ieguldījumi uzskatāmi par neatmaksājamo atlīdzību, ka ieguldījumi nav saistīti ar SIA "Eksremma" saimniecisko darbību un ka tie iegrāmājami postenī "Ārkārtas ieņēmumi" – balstīti uz pieņēmumiem. Šie apstākļi audita pārbaudes rezultātā nav apstiprināti ar pierādījumiem.

[5.3] VID, tulkojot un piemērojot likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 23.panta pirmo daļu, nav piemērojis teleoloģisko tiesību normu tulkošanas metodi. Tas novedis pie nepareiziem secinājumiem VID lēmumā. VID nav ņēmis vērā arī Starptautiskajos grāmatvedības standartos (18 SGS 7.punktu) ietvertu "ieņēmumu" definīciju.

[6] Par apgabaltiesas 2004.gada 15.septembra spriedumu VID iesniedzis kasācijas sūdzību.

[6.1] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka saskaņā ar likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 23.panta pirmo daļu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2000.gada 1.janvārim) ieņēmumi un izdevumi, kas nav saistīti ar uzņēmuma pamatdarbību, kā arī būtiski ieņēmumi un izdevumi, kas attiecas uz citu pārskata gadu, jāuzrāda postenī "Ārkārtas ieņēmumi" un "Ārkārtas izmaksas". Savukārt atbilstoši šai tiesību normai (redakcijā pēc 2000.gada 1.janvāra) ieņēmumi un izdevumi, kas rodas tādu notikumu vai darbību rezultātā, kuri nepārprotami atšķiras no uzņēmuma parastajām darbībām un kuru bieža vai periodiska atkārtošana nav gaidāma, ir jāparāda posteņos "Ārkārtas ieņēmumi" un "Ārkārtas izmaksas".

[6.2] Atsaucoties uz likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 4.panta pirmo daļu un Finanšu ministrijas 1994.gada 14.janvāra norādījumu Nr.02-5/29 "Norādījumi par uzņēmumu gada pārskatiem" 5.6.punktu, VID norāda, ka SIA "Eksremma" dalībnieku ieguldījumi veikti pamatdarbības uzturēšanai. Tādēļ tie norādāmi postenī "Ārkārtas ieņēmumi". To pierāda arī SIA "Eksremma" dalībnieku sapulces lēmumi, kuros norādīts, ka ieguldījumi veikti, lai segtu zaudējumus uzņēmumā un palielinātu apgrozāmos līdzekļus.

[6.3] Apgabaltiesa nav piemērojusi likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 25.panta pirmo daļu, kas noteic, ka gada pārskata posteņi jānovērtē atbilstoši šajā pantā minētajiem grāmatvedības principiem, tostarp 8.punktā minētajiem. Tādējādi apgabaltiesa nav vispusīgi un pilnīgi izvērtējusi lietā iesniegtos pierādījumus, pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 305.pantu.

[7] Tiesas sēdē VID pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību un norādīja, ka nepamatots ir apgabaltiesas secinājums par VID pieņemto lēmumu pamatošanu tikai ar pieņēmumiem.

SIA "Eksremma" pārstāve savukārt kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka dalībnieku ieguldījumi uzņēmumā nerada ar UIN apliekamos ienākumus. To paredz Starptautiskie grāmatvedības standarti.

Motīvu daļa

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmo daļu "tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā (..) un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā".

Administratīvo lietu departaments konstatē, ka lietā pastāv strīds par to, vai SIA "Eksremma" dalībnieku veiktie ieguldījumi uzņēmumā ir ņemami vērā, nosakot ar UIN apliekamo ienākumu. Tādējādi lietā jānoskaidro, kā interpretējama likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 23.panta pirmā daļa, kā arī, vai apgabaltiesa ir vispusīgi un pilnīgi novērtējusi lietā iesniegtos pierādījumus.

[9] Likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 3.panta pirmajā daļā noteikts, ka "(..) ar nodokli apliekamais objekts ir taksācijas periodā Latvijā un ārvalstīs gūtais apliekamais ienākums". Savukārt šā likuma 4.panta pirmajā daļā noteikts, ka "nodokļa maksātāja (..) apliekamais ienākums ir saskaņā ar likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 11. un 12.pantu (..) gada pārskata peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādītais peļņas vai zaudējumu apjoms pirms uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšanas (..)" (likuma 3. un 4.pants redakcijā, kas bija spēkā arī laikā, kad dalībnieki veica ieguldījumus).

No tā izriet, ka UIN tiek aprēķināts no uzņēmuma peļņas.

[10] Likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 11. un 12.pants (redakcijā, kas bija spēkā laikā, kad tika veikti ieguldījumi) norāda, kā sastādāms peļņas un zaudējumu aprēķins, paredzot, citastarp, posteni "Ārkārtas ieņēmumi". Likuma 23.panta pirmā daļa, paredzot īpašus noteikumus atsevišķiem posteņiem peļņas un zaudējumu aprēķinā, noteic: "Ieņēmumi un izdevumi, kas nav saistīti ar uzņēmuma pamatdarbību (..), ir jāparāda posteņos "Ārkārtas ieņēmumi" un "Ārkārtas izmaksas"."

[11] No iepriekš minētajām tiesību normām izriet, ka apliekamais ienākums veidojas no divējādiem ieņēmumiem – tādiem, kas saistīti ar uzņēmuma pamatdarbību, t.i., uzņēmuma saimnieciskās darbības rezultātā radušies ieņēmumi (sk. arī likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 23.panta pirmo un otro daļu 1999.gada 16.decembra likuma redakcijā), un tādiem, kas uzņēmumam radušies citādā kārtā (piemēram, no dāvinājumiem). Taču šajā normā nav minēts, vai par pēdējiem uzskatāmi tikai trešo personu vai arī pašu dalībnieku kā fizisko personu uzņēmumam nodotie finanšu līdzekļi. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka par uzņēmuma ieņēmumiem likuma 23.panta izpratnē var būt arī dalībnieku kā fizisko personu uzņēmumam nodotie finanšu līdzekļi.

[11.1] Lietā nav pastāvējis strīds, ka dalībnieku veiktie ieguldījumi nav līdzekļi, kas radušies uzņēmuma saimnieciskās darbības rezultātā. Taču pastāv strīds par to, vai SIA "Eksremma" dalībnieku veiktie ieguldījumi uzņēmumā uzskatāmi par tādiem ieņēmumiem, kas atspoguļojami peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Ārkārtas ieņēmumi" un kas tādējādi palielina ar UIN apliekamo ienākumu.

[11.2] Vērā ņemama ir apgabaltiesas spriedumā un tiesas sēdē norādītā SIA "Eksremma" pārstāves atsauce uz Starptautisko grāmatvedības standartu, no kuriem bija jāvadās arī VID, piemērošanu lietā. Neskatoties uz to, ka šie standarti SIA "Eksremma" audita veikšanas brīdī nebija uzskatāmi par saistošu normatīvu aktu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka tie (konkrēti – 18.Starptautiskais grāmatvedības standarts) ņemami vērā likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 23.panta jēgas noskaidrošanai. 18.Starptautiskā grāmatvedības standarta 7.punkts, sniedzot ieņēmumu definīciju, paredz, ka par ieņēmumiem nav uzskatāmi kapitāla dalībnieku ieguldījumi (sk. arī Grāmatvedības padomes 2004.gada 5.februāra lēmumu "Par Latvijas grāmatvedības standarta Nr.1 "Finanšu pārskata sagatavošanas pamatnostādnes pieņemšanu"" 4.2.punktu).

[11.3] Nodokļus regulējošajos normatīvajos aktos nav dota "dalībnieku ieguldījumu" definīcija. Taču šā jēdziena nozīme, sistēmiski tulkojot, meklējama uzņēmējdarbību regulējošajos normatīvajos aktos. Piemēram, no likuma "Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību" (sk., piemēram, šā likuma 34.pantu par dalībnieku ieguldījumiem pamatkapitāla palielināšanai) izriet, ka ar dalībnieku "ieguldījumiem" izprotama naudas vai materiālo resursu nodošana sabiedrībai, lai tos ieguldītu sabiedrības pamatkapitālā. Savukārt saskaņā ar likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 10.pantu, kas noteic, kā sastādāma uzņēmuma bilance, postenis "Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)" netiek ņemts vērā, aprēķinot UIN. Tādējādi šāda izpratne atbilst 18.Starptautiskā grāmatvedības standarta 7.punktā minētajiem dalībnieku "ieguldījumiem", proti, ka tie netiek uzskatīti par ieņēmumiem.

Bez tam sabiedrības dalībnieki uzņēmumam var nodot arī citus finanšu līdzekļus, kas nav ieguldāmi sabiedrības pamatkapitālā un kas nav ņemami vērā UIN aprēķināšanai, piemēram, aizdevumi uzņēmumam (sk. likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 10.pantu).

Taču Administratīvo lietu departamenta ieskatā, lai dalībnieku ieguldījumus (sabiedrībai nodotos finanšu līdzekļus) uzņēmumā uzskatītu par tādiem, kas neietekmē ar UIN apliekamo ienākumu, tie atbilstošā kārtā arī jāiegrāmato uzņēmumu gada pārskatā un citos grāmatvedības dokumentos (sk. likuma "Par grāmatvedību" 2.panta pirmo daļu).

[12] Izskatot lietu apelācijas instances tiesā, spēkā jau bija stājies Administratīvā procesa likums, tādējādi apgabaltiesai bija pienākums vadīties no šā likuma normām. Administratīvā procesa likuma 103.panta otrā daļa nosaka: "Tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu (..)".

[12.1] VID kasācijas sūdzībā norādījis, ka apgabaltiesa nav vispusīgi un pilnīgi novērtējusi lietā iesniegtos pierādījumus, tā pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 305.pantu. Šajā pantā, atsaucoties arī uz 150.pantu, ir noteikts, kā jāveic pierādījumu pārbaude apelācijas instances tiesā. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 150.panta pirmo daļu iestādei jāpierāda tie apstākļi, uz kuriem tā atsaucas kā uz savu iebildumu pamatojumu. Savukārt šā panta ceturtdaļa paredz: "Ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesa savāc tos pēc savas iniciatīvas."

[12.2] Bez tam likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2001.gada 4.aprīlim) noteic: "Ja nodokļu maksātājs nepiekrīt nodokļu administrācijas aprēķinātajam nodokļu maksājumu lielumam, pierādījumus par nodokļu maksājumu lielumu nodrošina nodokļu maksātājs."

[13] VID savos lēmumos apgalvojis, ka SIA "Eksremma" dalībnieku ieguldījumi uzņēmumā atspoguļojami peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Ārkārtas ieņēmumi", kas tiek ņemts vērā, aprēķinot UIN. Apgabaltiesa spriedumā atzinusi, ka VID izdarītie secinājumi balstīti uz pieņēmumiem un ka tie nav apstiprināti ar pierādījumiem.

[13.1] Savukārt no SIA "Eksremma" pārstāves izteiktajiem argumentiem secināms, ka dalībnieku ieguldījumi uzņēmumā, par kuriem lietā pastāv strīds, neietekmē ar UIN apliekamo ienākumu. Tādējādi SIA "Eksremma" tos iegrāmatojusi tādā grāmatvedības dokumentu postenī, kas netiek ņemts vērā, aprēķinot UIN. Apgabaltiesa šādu SIA "Eksremma" rīcību atzinusi par pamatotu.

[13.2] Nodokļa maksāšana tiesību normās noteiktajos gadījumos un kārtībā ir personas publiski tiesisks pienākums pret valsti. Atsevišķos gadījumos likumdevējs ir piešķīris personai priekšrocības un atļāvis maksāt mazākus nodokļus vai atbrīvojis to no nodokļu maksāšanas. Taču, lai persona varētu izmantot šīs priekšrocības, tai jā rūpējas, lai tā pati būtu ievērojusi visus nosacījumus šādu priekšrocību izmantošanai.

Lai arī konkrētā lieta nav saistīta ar jautājumu par priekšrocībām samazināt nodokļu maksājumus vai atbrīvošanu no nodokļu maksāšanas, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka iepriekš minētais princips ir piemērojams arī šajā lietā. Proti, lai SIA "Eksremma" būtu tiesības izmantot sev labvēlīgu iespēju atspoguļot dalībnieku ieguldījumus tādā postenī, kas netiek ņemts vērā, aprēķinot UIN, tai jāpierāda, ka ir ievēroti nepieciešamie priekšnoteikumi. Proti, konkrētajā gadījumā SIA "Eksremma" jāpierāda, vai dalībnieku ieguldījumi bijuši domāti kā ieguldījumi pamatkapitālā vai kā dalībnieku aizdevums uzņēmumam u.c. un vai tie atbilstošā veidā noformēti.

[13.3] Atzīstot par pamatotiem SIA "Eksremma" argumentus, apgabaltiesa spriedumā nav atspoguļojusi savu secinājumu pamatotību. Turklāt lietā nav vērtēts arī tas, cik tiesiska ir bijusi SIA "Eksremma" rīcība, iegrāmatojot dalībnieku ieguldījumus tādā postenī, kas netiek ņemts vērā UIN aprēķināšanai, tajā skaitā, cik pārskatāmi un saprotami atbilstoši likumam "Par grāmatvedību" bijuši SIA "Eksremma" grāmatvedības dokumenti. Tādējādi lietā nav izvērtēta to SIA "Eksremma" pienākumu izpilde, ko nosaka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants.

[14] Gan VID kasācijas sūdzībā, gan SIA "Eksremma" pārstāve paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības un tiesas sēdē atsaukusies uz likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 25.panta pirmās daļas 8.punktu, kas noteic, ka gada pārskata posteņi jānovērtē atbilstoši grāmatvedības principiem, tajā skaitā uzņēmuma saimnieciskie darījumi jāiegrāmato un jāatspoguļo gada pārskatā, ņemot vērā to ekonomisko saturu un būtību. Savu spriedumu ar šo tiesību normu pamatojusi arī pirmās instances tiesa (lietas 161.lapa). Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesai lieta bija jāizvērtē arī atbilstoši šai tiesību normai. Proti, no vienas puses, bija jāizvērtē, vai VID, ņemot vērā tam audita laikā iesniegtos dokumentus, bija tiesības uzskatīt, ka SIA "Eksremma" dalībnieku ieguldījumi devuši uzņēmumam tādu ekonomisko labumu, kas ietekmē aprēķināmo UIN, no otras puses – vai SIA "Eksremma" ir pierādījusi un darījusi visu, lai tās dalībnieku ieguldījumus uzskatītu par tādiem, kas nav ņemami vērā UIN aprēķināšanai.

[15] Ņemot vērā iepriekš minēto, apgabaltiesa nav vispusīgi izvērtējusi lietas apstākļus, un rezultātā tā ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 305.pantu. Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedums nav tiesisks un ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 15.septembra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par lietderības apsvērumu izvērtēšanas nepieciešamību, nosakot sodu nodokļu maksājumu pārkāpumu gadījumā, un par maksājamās nodokļu summas piedzīšanas priekšnoteikumu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 33.¹panta pirmā daļa un 32.panta pirmajā daļā)

Likumdevēja mērķis nav bijis nostādīt vienādā situācijā un vienādi sodīt tādu nodokļu maksātāju, kas patiesi samazina nodokļu bāzi, un tādu, kurš ir uzrādījis deklarācijā visu ar nodokli apliekamo vērtību. Tādējādi pēdējā gadījumā Valsts ieņēmumu dienestam ir jāizmanto likuma "Par nodokļiem un nodevām" 33.¹panta pirmā daļā paredzētā rīcības brīvība.

Ja Valsts ieņēmumu dienests neizdara lietderības apsvērumus rīcības brīvības ietvaros, tas pārkāpj samērīguma principu, kas noteic, ka starp mērķi, ko publiskā vara ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību vēlas sasniegt, un indivīda tiesību un leģitīmo interešu ierobežojumu ir jābūt saprātīgām attiecībām, turklāt mērķa sasniegšanai izvēlētais līdzeklis nedrīkst būt vairāk ierobežojošs, kā nepieciešams konkrētajā gadījumā.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmajā daļā vārdkopa "par labu budžetam no nodokļu maksātāja piedzen samazināto nodokļu summu" interpretējama tādējādi, ka no nodokļa maksātāja samazinātā nodokļa summa piedzenama tikai tādā gadījumā, ja nodokļu maksātājs šo summu budžetā nav iemaksājis.

2005.gada 30.martā

Lieta Nr.SKA-21

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

kopsēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties SIA "Fonekss Metāls" pārstāvim zvērinātam advokātam J.Daukulim un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim A.Purmalim,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc SIA "Fonekss Metāls" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta 2003.gada 4.marta lēmumu, sakarā ar SIA "Fonekss Metāls" un Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2002.gada 26. un 29.augustā SIA "Fonekss Metāls" ievēdis muitas zonā kravas, par kurām 30.augustā samaksājis pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN) LVL 5425,84. Muitas procedūra – ieviešana brīvajam apgrozījumam – veikta 2. un 3.septembrī. SIA "Fonekss Metāls" 10.septembrī iesniegtajā PVN deklarācijā par augustu šis nodoklis tika norādīts kā priekšnodoklis.

Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestāde SIA "Fonekss Metāls" par 2002.gada augustu veikusi tematisko pārbaudi. VID secinājis, ka atbilstoši tiesību normām iepriekš minētais priekšnodoklis bija atskaitāms par septembri, nevis par augustu, kā to bija norādījis SIA "Fonekss Metāls". VID Rīgas reģionālās iestādes direktora vietnieks ar 2002.gada 13.novembra lēmumu Nr.4.1.1/28673 aprēķinājis SIA "Fonekss Metāls" papildus nomaksai budžetā LVL 10 851,60, ko veido PVN LVL 5425,80 un soda nauda tādā pašā apmērā.

Šo lēmumu SIA "Fonekss Metāls" apstrīdējis VID Rīgas reģionālās iestādes direktoram. VID Rīgas reģionālās iestādes direktora v.i. ar 2003.gada 3.janvāra lēmumu Nr.1.3/315 atstājis spēkā apstrīdēto lēmumu.

Savukārt šo lēmumu SIA "Fonekss Metāls" apstrīdējis VID ģenerāldirektoram. VID ģenerāldirektora p.i. ar 2003.gada 4.marta lēmumu Nr.19/5588 atstājis spēkā arī šo apstrīdēto lēmumu. VID ģenerāldirektora v.i. cita starpā norādīja, ka Ministru kabineta 2001.gada 14.augusta noteikumu Nr.374 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" (turpmāk – Likuma piemērošanas noteikumi) 140.punkts noteic, ka, ja nodoklis budžetā samaksāts vienā periodā, bet preces ievēd citā taksācijas periodā, samaksātais nodoklis atskaitāms kā priekšnodoklis tajā taksācijas periodā, kad preces izlaistas brīvam apgrozījumam. Tāpēc SIA "Fonekss Metāls" attiecīgo summu kā priekšnodokli augustā atskaitīt nedrīkstēja.

[2] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 2003.gada 11.aprīlī saņēmusi SIA "Fonekss Metāls" pieteikumu, kurā tā lūdz atcelt VID ģenerāldirektora p.i. 2003.gada 4.marta lēmumu Nr.19/5588 un atmaksāt SIA "Fonekss Metāls" nepamatoti piedzītos LVL 10 851,60.

[3] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2003.gada 27.augusta spriedumu atcēlusi VID ģenerāldirektora p.i. 2003.gada 4.marta lēmumu Nr.19/5588 un uzlikusi par pienākumu VID atmaksāt SIA "Fonekss Metāls" nelikumīgi piedzītos LVL 10 851,60.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar VID apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 8.oktobra spriedumu atcēlusi VID ģenerāldirektora p.i. 2003.gada 4.marta lēmumu Nr.19/5588 daļā par pienākuma uzlikšanu iemaksāt valsts budžetā

papildus aprēķināto nodokļa summu LVL 5425,80. Pārējā daļā SIA "Fonekss Metāls" pieteikums noraidīts. Tiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesa nav vērtējusi valsts budžeta saistību rašanos pret SIA "Fonekss Metāls" un neprecīzi piemērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" (turpmāk – PVN likuma) normas. Spriedumu tiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Likuma piemērošanas noteikumu normas nav pretrunā ar PVN likuma 10.panta pirmās daļas 2.punktu, jo, ņemot vērā Muitas likuma 30.panta pirmo daļu, secināms, ka, lai izpildītu PVN likuma 10.panta pirmās daļas 2.punktu un būtu iespējams atskaitīt kā priekšnodokli par precēm, kas ievestas iekšzemē savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai, jākonstatē, ka prece uzskatāma par Latvijas preci. Preces uzskatīšanu par Latvijas preci nodrošina tikai preces izlaišana brīvam apgrozījumam.

[4.2] Ņemot vērā Likuma piemērošanas noteikumu 140.punktu, kā arī to, ka SIA "Fonekss Metāls" nomaksājis PVN 2002.gada augustā, bet muitas procedūru – izlaišana brīvajam apgrozījumam – noformējis 2002.gada septembrī, SIA "Fonekss Metāls" nebija tiesības augustā nomaksāto nodokļa summu – LVL 5425,50 – iekļaut 2002.gada augusta PVN deklarācijā kā priekšnodokli. Priekšnodoklis ir jāatskaita tajā taksācijas periodā, kad prece izlaista brīvam apgrozījumam.

[4.3] Ņemot vērā PVN likuma 15.pantu, ja pieteicējs nepamatoti norādījis PVN deklarācijā priekšnodokli un tādējādi samazinājis budžetā maksājamo nodokli, VID bija tiesības piemērot soda sankcijas. Nepamatoti PVN deklarācijā iekļaujot priekšnodokli, pieteicējam radās prasījuma tiesības pret valsts budžetu iekļautā priekšnodokļa apmērā, t.i., valstij radās saistības atmaksāt šo summu no budžeta. Konkrētajā lietā tikai pastāvēt no pieteicēja neatkarīgiem iemesliem, t.i., tematiskās pārbaudes veikšana, valsts budžetam zaudējumi neradās.

[4.4] Tā kā konkrētajā lietā nepastāv strīds, ka SIA "Fonekss Metāls" nepieciešamo nodokli ir samaksājis, bet ir tikai pieprasījis atmaksāt kā priekšnodokli, VID, izpildot likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmās daļas normas nebija pamata noteikt papildus budžetā iemaksāt nodokli. VID bija tiesības konstatēt, ka SIA "Fonekss Metāls" pārkāpums izpaudās kā nepamatots priekšnodokļa atskaitījums, kā rezultātā tai radās nepamatotas prasījuma tiesības pret valsti. Tādēļ VID lēmums daļā par pienākumu uzlikt iemaksāt valsts budžetā papildus aprēķināto nodokļa summu LVL 5425,80 ir nepamatots un atceļams.

[4.5] Pirmās instances tiesa, izvērtējot tematiskās pārbaudes veikšanas tiesiskumu, nav pārsniegusi prasījuma robežas, bet attiecībā uz tematiskās pārbaudes veikšanas kārtību tai bija jāņem vērā tiesību normas, kas bija spēkā tematiskās pārbaudes laikā.

[5] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi SIA "Fonekss Metāls". Kasācijas sūdzībā SIA "Fonekss Metāls" lūgsi atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.oktobra spriedumu daļā par SIA "Fonekss Metāls" pieteikuma noraidīšanu, kā arī daļā, ar kuru atstāts spēkā VID 2003.gada 4.marta lēmums Nr.19/5588 daļā par soda naudas noteikšanu LVL 5425,80. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Tiesai bija jāatzīst, ka tā daļēji apmierina pieteikumu, jo kasācijas sūdzības iesniedzējs tiesā ir pārsūdzējis VID ģenerāldirektora p.i. 2003.gada 4.marta lēmumu Nr.19/5588 pilnā apjomā un apgabaltiesa to atcēlusi daļā.

[5.2] Tiesa nepareizi piemērojusi PVN likuma 15.panta otro daļu un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu. Piemērojot šajos pantos noteiktās sankcijas, nepieciešams pārbaudīt divus apstākļus: pirmkārt, vai tika samazināta nodokļu bāze un no tās aprēķinātā nodokļu summa, un, otrkārt, vai nodokļu samazinājums (zaudējums budžetam) novērsts VID pārbaudes rezultātā.

[5.3] Tiesa nepareizi ir secinājusi, ka kasācijas sūdzības iesniedzējam radušās prasījuma tiesības pret valsts budžetu. Konkrētajā lietā SIA "Fonekss Metāls" bija tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu, strīds bija tikai par to, kurā mēnesī SIA "Fonekss Metāls" tās bija jāizmanto. Visi prasījumi sakarā ar konkrētās preces ievešanu beidzas, kad uz robežas samaksātie nodokļi tiek atskaitīti kā priekšnodoklis. Tiesa nepareizi secinājusi, ka, tikai pastāvēt no pieteicēja neatkarīgiem apstākļiem, budžetam zaudējumi netiek nodarīti. Tematiskā pārbaude tikai konstatēja pirms pārbaudes uzsākšanas notikušos apstākļus, to skaitā, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs pārskaitījis nodokli budžetā jau 2002.gada augustā.

[5.4] Tiesa nepamatoti piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu, jo atbildība par nodokļu pārkāpumu ir atkarīga no tā, vai trūkstošo nodokļa summu atklāj VID pārbaudes rezultātā vai arī neprecizitātes novērsis pats nodokļu maksātājs pirms pārbaudes uzsākšanas. Tā kā konkrētajā lietā tiesa uzskatījusi, ka SIA "Fonekss Metāls" izmantojis tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu vienu mēnesi ātrāk, tai bija jāpiemēro likuma "Par nodokļiem un nodevām" 29.pants un jānosaka, ka VID varēja piedzīt nokavējuma naudu.

[5.5] Tiesa nepamatoti nav atcēlusi VID 2003.gada 4.marta lēmumu Nr.19/5588 daļā par soda naudas noteikšanu LVL 5425,80, jo likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmā daļa nosaka tikai vienu kritēriju soda naudas lieluma noteikšanai, t.i., nodokļu summas samazināšana. Tiesa konkrētajā lietā šo kritēriju nav konstatējusi. Turklāt, interpretējot šo pantu pēc teleoloģiskās interpretācijas

metodes, tiesai bija jāsecina, ka likumdevēja mērķis nebija nostādīt vienādā situācijā un vienādi sodīt nodokļu maksātāju, kurš patiesi samazina nodokļu bāzi, un tādu, kurš ir uzrādījis deklarācijā visu ar nodokli apliekamo vērtību, taču tam radušās neskaidrības normatīvo aktu dēļ.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis arī VID. Kasācijas sūdzībā VID lūdzis atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.oktobra spriedumu daļā, ar kuru atcelts VID ģenerāldirektora p.i. 2003.gada 4.marta lēmums Nr.19/5588 daļā par papildu nomaksai budžetā noteikto PVN LVL 5425,80. Minēto lūgumu kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatojusi ar to, ka tiesa ir nepareizi interpretējusi PVN likuma 15.panta otro daļu un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu. Minētās tiesību normas norāda, kādas darbības ir jāveic nodokļu administrācijai, ja tā konstatē tiesību normā paredzētos nosacījumus. Šīs normas noteic, ka gadījumā, ja tiek konstatēts, ka privātpersona samazinājusi budžetā maksājamo nodokli, nodokļu administrācija piedzen samazināto nodokļa summu un soda naudu tās apmērā. Tā kā tiesa spriedumā ir atzinusi, ka SIA "Fonekss Metāls" samazinājusi budžetā maksājamo nodokli, tai vajadzēja atstāt spēkā VID lēmumu.

[7] Augstākā tiesa saņēmusi arī VID paskaidrojumus par SIA "Fonekss Metāls" kasācijas sūdzību. Paskaidrojumos VID norādījis, ka daļā, ar kuru noraidīts SIA "Fonekss Metāls" pieteikums, Administratīvā apgabaltiesa nav pieļāvusi materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus, kā arī nav pārsniegusi savas kompetences robežas, tāpēc kasācijas sūdzība nav pamatota.

[8] Tiesas sēdē SIA "Fonekss Metāls" pārstāvis uzturēja savu kasācijas sūdzību, VID pārstāvis to neatzina. VID pārstāvis uzturēja VID kasācijas sūdzību, SIA "Fonekss Metāls" pārstāvis to neatzina.

Motīvu daļa

[9] Pamatots ir SIA "Fonekss Metāls" kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nevis noraidīja, bet daļēji apmierināja pieteikumu. Kaut arī apgabaltiesa sprieduma rezolutīvās daļas pirmajā teikumā norādījusi, ka SIA "Fonekss Metāls" pieteikumu noraida, otrajā teikumā tā norādījusi, ka pārsūdzētais VID lēmums daļā tiek atcelts. Tomēr, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, šādu rezolutīvās daļas nepilnību nevar uzskatīt par tādu, kuras dēļ spriedums būtu atceļams.

[10] Nepamatots ir SIA "Fonekss Metāls" kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nepareizi piemērojusi PVN likuma 15.panta otro daļu un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu.

PVN likuma 15.panta otrā daļa noteic: "Ja ar nodokli apliekamā vērtība tiek slēpta vai ja tiek samazināta nodokļa deklarācijā aprēķinātā budžetā maksājamā nodokļa summa, piemērojamas soda sankcijas saskaņā ar likumu "Par nodokļiem un nodevām."

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmā daļa noteic: "Ja nodokļu maksātājs, pārkāpdams nodokļu likumu prasības, nodokļu administrācijai iesniegtajās deklarācijās vai nodokļu rēķinos samazina nodokļu bāzi (ar nodokli apliekamo objektu) un no tās aprēķināto nodokļu summu, nodokļu administrācija aprēķina un par labu budžetam no nodokļu maksātāja piedzen samazināto nodokļu summu un ar to saistīto pamatparāda palielinājumu un nokavējuma naudu."

Kā pareizi konstatējusi apgabaltiesa, SIA "Fonekss Metāls" nodokļu summu LVL 5425,80 apmērā bija iekļāvis kā priekšnodokli 2002.gada augusta deklarācijā, kaut arī šī summa varēja tikt iekļauta tikai septembra deklarācijā. Tādējādi nodokļu summa par augusta mēnesi bija samazināta. Tā kā nodokļa deklarācijā aprēķinātā budžetā maksājamā nodokļa summa tika samazināta, atbilstoši PVN likuma 15.panta otrajai daļai, bija piemērojamas soda sankcijas, kas noteiktas likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmajā daļā.

[11] Atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta otrajai daļai soda naudu nepiedzen, ja nodokļu maksātājs pirms nodokļu administrācijas pārbaudes sākuma iesniedzis deklarācijas labojumu vai nodokļu aprēķina precizējumu un samaksājis samazināto nodokļu summu un ar to saistīto pamatparāda palielinājumu un nokavējuma naudu.

SIA "Fonekss Metāls" pirms nodokļu administrācijas pārbaudes sākuma nebija iesniedzis deklarācijas labojumu vai nodokļu aprēķina precizējumu. Tāpēc nebija pamata tā atbrīvošanai no soda naudas samaksas. Tādējādi nepamatots ir SIA "Fonekss Metāls" kasācijas sūdzības arguments, ka konkrētajā gadījumā apgabaltiesai bija jānosaka, ka varēja piedzīt tikai nokavējuma naudu.

[12] Pamatots ir SIA "Fonekss Metāls" kasācijas sūdzības arguments, ka likumdevēja mērķis nebija nostādīt vienādā situācijā un vienādi sodīt tādu nodokļu maksātāju, kurš patiesi samazina nodokļu bāzi, un tādu, kurš ir uzrādījis deklarācijā visu ar nodokli apliekamo vērtību.

Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, VID konkrētajā gadījumā nepamatoti nav izmantojis likumā paredzēto rīcības brīvību.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 33.¹ panta pirmā daļa redakcijā, kāda tā bija pārsūdzētā lēmuma apstrīdēšanas laikā, noteica: "Nodokļu administrācijai, izvērtējot nodokļu maksātāja izdarītā pārkāpuma būtību un raksturu, gadījumos, kad nodokļu maksātājs ir pārsūdzējis nodokļu administrācijas lēmumu par šā likuma un konkrēto nodokļu likumu pārkāpumiem, ir tiesības samazināt kontroles

(pārbaužu, revīziju) rezultātā uzlikto soda naudu, bet ne vairāk kā 70 procentu apmērā un ne biežāk kā vienu reizi trijos gados." Konkrētajā gadījumā SIA "Foneks Metāls" nodokļu administrācijas lēmumu bija pārsūdzējis (lietojot Administratīvā procesa likumā lietoto terminoloģiju – apstrīdējis).

Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, konkrētajā gadījumā, izdarot apsvērumus par nodokļu maksātāja izdarītā pārkāpuma būtību un raksturu, VID bija jāņem vērā, ka nodokli SIA "Foneks Metāls" bija nomaksājis, ka pieprasījums par PVN pārmaksas atmaksu tika pieprasīts 10.septembrī, tas ir, pēc preču izlaišanas brīvam apgrozījumam 2. un 3.septembrī. Taču no VID lēmumiem par apstrīdēto administratīvo aktu neizriet, ka VID vispār būtu izdarījis apsvērumus par nodokļu maksātāja izdarītā pārkāpuma būtību un raksturu.

[13] Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, neizdarot lietderības apsvērumus rīcības brīvības ietvaros, VID ir pārkāpis samērīguma principu. Atbilstoši pārsūdzētā lēmuma izdošanas dienā spēkā esošo Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 61. un 62.punktam iestādei bija jāizdara lietderības apsvērumi un jālemj gan par administratīvā akta atbilstību un iespējām mērķi sasniegt ar mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, gan par administratīvā akta samērīgumu.

Samērīguma princips noteic, ka starp mērķi, ko publiskā vara ar administratīvo aktu vai faktiskā rīcība vēlas sasniegt, un indivīda tiesību un legītīmo interešu ierobežojumu ir jābūt saprātīgām attiecībām. Turklāt mērķa sasniegšanai izvēlētais līdzeklis nedrīkst būt vairāk ierobežojošs, kā nepieciešams konkrētajā gadījumā. Savā galējā izpausmē samērīguma princips nosaka, ka iestādei vispār jāatturas no administratīvā akta izdošanas vai faktiskās rīcības, ja jebkura darbība indivīdam var radīt sekas, kas ir nesamērīgas ar sasniedzamo mērķi. (Sal.: The administration and you. A handbook. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1996, p.369.)

Tā kā administratīvais akts ir acīmredzami nesamērīgs ar sasniedzamo mērķi (nodokļu precīzas iekasēšanas nodrošināšana) un VID, kaut arī varēja, nav samazinājis uzlikto sodu, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas secinājums par to, ka SIA "Foneks Metāls" pieteikums daļā par soda naudas atcelšanu ir noraidāms, nav pamatots. Tādējādi spriedums šajā daļā ir atceļams.

[14] Nepamatots ir VID kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi PVN likuma 15.panta otro daļu un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu (sk. 6.punktu).

Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmajā daļā (sk. 10.punktu) vārdkopa "par labu budžetam no nodokļu maksātāja piedzen samazināto nodokļu summu" interpretējama ne tikai pēc gramatiskās metodes, bet arī teleoloģiskās un sistēmiskās metodes, proti, no nodokļa maksātāja samazinātā nodokļa summa piedzenama tikai tādā gadījumā, ja nodokļu maksātājs šo summu budžetā nav iemaksājis. Konkrētajā gadījumā nav strīda par to, ka attiecīgie nodokļi budžetā ir iemaksāti, tāpēc nav pamata tos no SIA "Foneks Metāls" piedzīt.

Tādējādi apgabaltiesas spriedums šajā daļā ir pamatots un VID kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.oktobra spriedumu atcelt daļā, ar kuru noraidīts SIA "Foneks Metāls" pieteikums par VID lēmumu daļā par soda naudas uzlikšanu un lietu šajā daļā nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai. Pārējā daļā spriedumu atstāt negrozītu, bet VID kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par tiesībām atskaitīt priekšnodokli, ja preces saņemtas no ar nodokli apliekamas personas (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts)

Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktās personas tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu nevar pamatot tikai ar argumentu, ka dokumenti – nodokļu rēķini – noformēti atbilstoši tiesību normu prasībām, bet ir jākonstatē, ka preces ir saņemtas no nodokļu rēķinos norādītās ar pievienotās vērtības nodokli apliekamās personas.

2005.gada 1.martā

Lieta Nr.SKA-39

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties pieteicēja pārstāvei zvērinātai advokātei I.Kodoliņai, Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim E.Darapoļskim,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Poļa nams" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2003.gada 9.oktobra lēmumu Nr.19/25905, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Zemgales reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes Audita daļas vecākā inspektore no 2003.gada 22.aprīļa līdz 25.jūnijam sabiedrībā ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Poļa nams" veica nodokļu auditu. Par audita rezultātiem sastādīts Audita pārskats Nr.79.

Ar VID Zemgales reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes Audita daļas priekšnieces v.i. 2003.gada 25.jūnija lēmumu Nr.74 uzlikts par pienākumu SIA "Poļa nams" nomaksāt papildus aprēķināto nodokļu summu PVN Ls 1065,82 un soda naudu Ls 1065,82.

[2] SIA "Poļa nams" par minēto lēmumu iesniedza sūdzību VID Zemgales reģionālās iestādes direktoram, nepārsūdzot lēmumu daļā par PVN Ls 251,77 un soda naudu tādā pašā apmērā, bet lūdza atcelt lēmumu daļā par papildus aprēķināto PVN Ls 814,05 un soda naudu Ls 814,05. Sūdzībā lūgts samazināt noteikto sodu par 70%, jo uzņēmums nav apzināti pārkāpis likumu un normatīvo aktu prasības.

[2.1] VID Zemgales reģionālās iestādes direktors, izvērtējot sūdzības argumentus, norādījis, ka auditori, pārbaudot SIA "Poļa nams" struktūrvienību "Birojs" pēc adreses (...), Codes pagastā, Bauskas rajonā, konstatējuši, ka tā ir dzīvojamā māja, kur dzīvo SIA "Poļa nams" prezidenta J.P. ģimene. Audita pārbaudei netika uzrādīti dokumenti, kas apliecinātu, kā atdalītas "Birojs" telpas no dzīvojamām telpām un kuras tieši telpas ir izmantotas SIA "Poļa nams" kā ofisa telpas. Nav uzrādīti dokumenti, kas apliecinātu, kā tiek izmantoti uzņēmuma uzskaitē esošie pamatlīdzekļi SIA "Poļa nams" saimnieciskās darbības (konditorejas izstrādājumu ražošanas) nodrošināšanai.

[2.2] Lēmumā norādīts, ka, ņemot vērā SIA "Poļa nams" viceprezidentes paskaidrojumu par telpu izmantošanu biroja vajadzībām, kā arī 2003.gada 28.maija telpu apsekošanas rezultātus, SIA "Poļa nams" priekšnodokļa atskaitījumos nav iekļautas summas par iegādātajiem materiāliem, precēm, pamatlīdzekļiem, par kuriem nav dokumentu, kas apstiprinātu to izmantošanu uzņēmuma saimnieciskajai darbībai, tas ir:

- Ls 53,55 – priekšnodokļa samazinājums, kas aprēķināts pēc ģipslīdņa, ņemot vērā PVC logu un stikla pakešu uzstādīšanu kabinetā pēc z/s "Aveņi" rēķiniem;
- Ls 35,54 – priekšnodokļa samazinājums pēc SIA "Ilps" rēķiniem par pamatlīdzekli "YAMAXA CBR E200 Silver Minisistēma";
- Ls 32,49 – priekšnodokļa samazinājums pēc SIA "Borisāns & Partneri" rēķiniem par lietotām mēbelēm;
- Ls 118,98 – priekšnodokļa samazinājums pēc z/s "Siliņi" rēķina par virtuves iekārtu;
- Ls 87,56 – priekšnodokļa samazinājums pēc SIA "Intehnika" rēķiniem, tai skaitā Ls 65,44 par mēbeļu komplektu "Merge-6", Ls 22,12 par putekļu sūcēju;
- Ls 12,51 – priekšnodokļa samazinājums pēc SIA "Vārpa" rēķina par televizora galdu;
- Ls 16,64 – priekšnodokļa samazinājums pēc SIA "Līga" rēķina par koridora iekārtu;
- Ls 59,49 – priekšnodokļa samazinājums pēc SIA "Kord" rēķina par televizora "Panasonic" iegādi;
- Ls 10,83 – priekšnodokļa samazinājums pēc SIA "Mego" rēķiniem par precēm (nenorādot, par kādām), kas nav izmantoti uzņēmuma saimnieciskās darbības nodrošināšanai.

Tādējādi nav ievērots likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta un Ministru kabineta 2001.gada 14.augusta noteikumu Nr.374 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 139.punkta prasības.

[2.3] Pārbaudes materiālos norādīts, ka SIA "Logomarkets" amatpersona – rīkotājdirektors A.S., kurš kā iepakojuma materiālu izsniedzējs ir uzrādīts pavadzīmēs-rēķinos: 2002.gada 22.augusta HB-VII Nr.762509; 2002.gada 26.septembra HC-VII Nr.488669, 2003.gada 17.janvāra HD-VII Nr.014898, 2003.gada 16.maijā sniedzis paskaidrojumu, ka nekādus darījumus ar SIA "Poļa nams" nav slēdzis, dokumentos nav parakstījis, kā arī citas personas nav pilnvarojis veikt darījumus. Norādīts, ka minētajās preču pavadzīmēs-rēķinos preču nosūtītājs ir ierakstīts ar citu roku.

Ņemot vērā iepriekš minēto, pamatojoties uz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmās daļas un 10.panta pirmās daļas nosacījumiem, auditori SIA "Poļa nams" priekšnodokļa summu samazināja par Ls 386,46.

[2.4] VID Zemgales reģionālās iestādes direktors ar 2003.gada 13.augusta lēmumu Nr.01-10.20/181 atcēla pārsūdzēto lēmumu daļā par papildus aprēķināto PVN 10,83 un soda naudu Ls 10,83 darījumos ar SIA "Mego". Pārējā daļā lēmumu atstāja spēkā.

[3] Izskatot SIA "Poļa nams" sūdzību par VID Zemgales reģionālās iestādes direktora 2003.gada 13.augusta lēmumu Nr.01-10.20/181 daļā par aprēķināto PVN Ls 803,22 un soda naudu Ls 803,22, VID ģenerāldirektors ar 2003.gada 9.oktobra lēmumu Nr.19/25905 atstājis spēkā apstrīdēto lēmumu un nolēmis nesamazināt SIA "Poļa nams" pārbaudes rezultātā uzlikto soda naudu.

[4] SIA "Poļa nams" 2003.gada 11.novembrī iesniegusi pieteikumu Jelgavas tiesā. Pieteikumā lūgts atcelt VID Zemgales reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes Audita daļas priekšnieces v.i 2003.gada 25.jūnija lēmumu Nr.74, VID Zemgales reģionālās iestādes direktora 2003.gada 13.augusta lēmumu Nr.01-10.20/181 un VID ģenerāldirektora 2003.gada 9.oktobra lēmumu Nr.19/25905 daļā par papildus aprēķināto PVN Ls 803,22 un soda naudu Ls 803,22. Pieteikumā norādīts, ka:

[4.1] papildus maksājama PVN SIA "Poļa nams" ir aprēķināts, pamatojoties uz VID darbinieku atzinumu, ka šo summu nevarēja atskaitīt kā priekšnodokli par mēbeļu un tehnisko līdzekļu iegādi SIA "Poļa nams" biroja aprīkošanai. Tas ir pretrunā ar VID darbinieku 2003.gada 28.maijā veikto SIA "Poļa nams" struktūrvienības "Birojs" apsekojumu un VID uzrādītajiem dokumentiem par preču iegādi un samaksu. Norāda, ka biroja aprīkojums ir attiecināms uz ar saimniecisko darbību saistītiem izdevumiem atbilstoši Ministru kabineta 2001.gada 18.augusta noteikumu Nr.374 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 138.punkta un 139.punkta nosacījumiem;

* **Red. piez.:** 2001.gada 14.augusta noteikumi Nr.374.

[4.2] attiecībā par darījumiem ar SIA "Logomarkets" pieteikumā norādīts, ka VID amatpersonas nav ņēmušas vērā, ka preces izsniegtas kopā ar preču pavadzīmi-rēķinu un samaksa veikta uz SIA "Logomarkets" kontu. Audita pārskatā nepareizs ir secinājums, ka preču piegāde nav notikusi. Norādīts, ka SIA "Poļa nams" nav pārkāpusi normatīvo aktu prasības un iepakojuma materiālus no citām firmām neiegādājas, bet produkciju tirgo iepakotā veidā.

[5] Ar Jelgavas tiesas 2004.gada 30.janvāra spriedumu SIA "Poļa nams" pieteikums apmierināts daļēji. Tiesa atcēlusi VID lēmumus daļā, ar kuru papildus aprēķināts PVN Ls 192,43 un soda nauda Ls 192,43. Tiesa uzskatījusi, ka A.S. paskaidrojumi ir nepietiekami, lai uzskatītu, ka darījums nav noticis. Savukārt pārējā daļā pieteikums noraidīts, jo tiesai nav iesniegti pierādījumi, ka birojs būtu reāli atdalīts no pārējās mājas daļas.

[6] Izskatot lietu sakarā ar SIA "Poļa nams" un VID apelācijas sūdzībām, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 14.oktobra spriedumu apmierināja SIA "Poļa nams" pieteikumu un atcēla VID ģenerāldirektora 2003.gada 9.oktobra lēmumu Nr.19/25905 daļā par papildu nomaksai budžetā aprēķināto PVN 803,22 latu un soda naudu tādā pašā apmērā.

[6.1] Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 81.pantu atzinusi, ka jālemj par to administratīvo aktu, kas tika izdots kā galīgais administratīvais akts, tas ir, par VID ģenerāldirektora 2003.gada 9.oktobra lēmumu Nr.19/25905.

[6.2] Tiesa, izvērtējot SIA "Poļa nams" darījumus ar SIA "Logomarkets", secinājusi, ka preču pavadzīmes-rēķini par darījumiem starp SIA "Poļa nams" un SIA "Logomarkets" noformēti atbilstoši Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas kārtību" prasībām un lietā nav strīda, ka SIA "Logomarkets" izrakstītās stingrās uzskaites preču pavadzīmes-rēķini iesniegti VID. Lai gan A.S. noliedz darījumus ar SIA "Poļa nams", taču nenoliedz saimniecisko darbību kā tādu. Tiesa atzinusi, ka, saņemot preces kopā ar preču pavadzīmēm-rēķiniem, tiesību normas neuzliek par pienākumu preču saņēmējam pārliecināties, vai preču pavadzīmi-rēķinu parakstījis tieši tā amatpersona, kas norādīta preču pavadzīmē-rēķinā. Tā kā preču pavadzīme-rēķins ir dokuments, kas apliecina darījumu starp preču saņēmēju un nosūtītāju, tad tiesa ir secinājusi, ka neviena no darījuma pusēm nav apstrīdējusi notikušo darījumu – preču piegādi. Fakts, kas parakstījis preču pavadzīmi-rēķinu, neietekmē SIA "Poļa nams" tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumu, jo pieteicējs nevar būt atbildīgs par trešo personu darbībām. Tiesa secinājusi, ka SIA "Logomarkets"

* **Red. piez.:** "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un piemērošanas kārtību."

nodokļu rēķinu izrakstīšanas brīdī bija apliekama persona un ir izrakstīti tiesību normām atbilstoši PVN rēķini, preču saņemšanu apliecina preču pavadzīmes-rēķini un saņemtā prece nepieciešama SIA "Poļa nams" saimnieciskajai darbībai – saražotās produkcijas iepakojšanai. Līdz ar to SIA "Poļa nams" ir ievērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta priekšnoteikumus, kas rada tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu darījumos ar SIA "Logomarkets".

[6.3] Izvērtējot pieteicēja iebildi, ka nepamatoti kā priekšnodoklis atskaitītas summas, kuras samaksātas par iegādātajām mēbelēm un tehniskajiem līdzekļiem, kas izmantoti biroja aprīkošanai, tiesa atzinusi, ka tiesību normas nenosaka kritērijus, kādā veidā iekārtojamas administratīvās darbības nodrošināšanai paredzētās telpas, nav arī noteikts, ka šīm telpām jābūt īpaši nodalītām. Telpas ir identificējamās, un to pierāda vienošanās par telpu izmantošanu, gan VID apsekošanas akts.

Tāpat tiesa uzskatījusi, ka administratīvā darbība ietver uzņēmuma administrācijas tikšanos ar darījuma partneriem, klientiem, uzņēmuma prezentāciju. Tas, ka telpas nav īpaši atdalītas no mājas otras puses, nevar būt par pamatu, lai ierobežotu SIA "Poļa nams" tiesības uz priekšnodokli par biroja telpu aprīkojumu.

Tiesa uzskatījusi, ka atbilstoši Ministru kabineta 2001.gada 18.augusta* noteikumu Nr.374 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 138.punktam pieteicējam ir tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu par biroja iekārtošanai izmantotajām mēbelēm un tehniskajiem līdzekļiem, jo minētās preces netiek izmantotas noteikumu 139.punktā paredzētajiem pasākumiem.

[7] Kasācijas sūdzību iesniedzis VID, lūdzis atcelt spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai.

[7.1] Kasācijas sūdzības iesniedzējs norādījis, ka tiesa, izskatot lietu pēc būtības, nepareizi iztulkojusi un piemērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, jo nav spriedumā analizējusi un izvērtējusi, vai preces ir faktiski saņemtas un vai no tās personas, kas ir norādīta nodokļu rēķinā. Ja tiesa būtu izanalizējusi un izvērtējusi lietā konstatētos apstākļus, tā nonāktu pie secinājuma, ka SIA "Poļa nams" nevarēja saņemt preces no pavadzīmēs norādītās apliekamās personas. Kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka lietā esošie materiāli un konstatētie apstākļi norāda uz to, ka SIA "Poļa nams" nebija tiesīga veikt priekšnodokļa atskaitījumus saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, jo nav iestājušies šajā tiesību normā paredzētie nosacījumi priekšnodokļa atskaitījumiem, proti, nav

* Red. piez.: 2001.gada 14.augusta noteikumi Nr.374

konstatēts fakts, ka attiecīgajā nodokļa rēķinā norādītās preces būtu piegādājuši rēķinā norādītā ar PVN apliekamā persona.

[7.2] Pēc kasācijas sūdzības iesniedzēja ieskata tiesa nav izpildījusi Administratīvā procesa likuma 103.panta prasības un pārkāpusi 107.panta trešās daļas nosacījumus, jo nav uzaicinājusi uz tiesas sēdi liecinieku A.S., nav vērtējusi personas paskaidrojumus, kuros viņš norāda, ka SIA "Logomarkets" dokumentus nav parakstījis. Līdz ar to tiesa bez pietiekama pamata ierobežojusi pierādījumu loku.

Uzskata, ka tiesa, taisot spriedumu, ir pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmās daļas nosacījumu pārkāpumu, jo nav norādījusi, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu par nepierādītu. Tiesa spriedumā nav analizējusi VID iesniegtos pierādījumus un nav devusi tiem vērtējumu kopsakarā ar visiem nodibinātajiem lietas apstākļiem.

[7.3] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nav piemērojusi Ministru kabineta 2001.gada 18.augusta* noteikumu Nr.374 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 139.punktu, jo no lietas materiāliem ir redzams, ka SIA "Poļa nams" priekšnodokli atskaitījusi PVN summas par iegādātajām mēbelēm un tehniskajiem līdzekļiem. Pieteicējs nav iesniedzis pierādījumus, kā SIA "Poļa nams" saimnieciskās darbības vajadzībām izmantojusi hallē un virtuvē atrodošos atskaņotājsistēmu, mēbeles, virtuves iekārtu, putekļu sūcēju, koridora iekārtu, televizora galdu, televizoru.

[8] Paskaidrojumus sakarā ar kasācijas sūdzību iesniegusi SIA "Poļa nams", norādot, ka tiesa ir pareizi iztulkojusi un piemērojusi materiālo tiesību normas, kā arī nav pārkāpusi procesuālo tiesību normas un kasācijas sūdzība ir noraidāma.

[9] Tiesas sēdē kasācijas sūdzības iesniedzēja pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību saskaņā ar tās motīviem.

Pieteicēja pārstāve tiesas sēdē neatzina kasācijas sūdzību, paskaidroja, ka spriedums ir pamatots un likumīgs.

Motīvu daļa

[10] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajai daļai tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu (...). Savukārt minētā likuma 107.panta ceturtajā daļā noteikts, ka, lai prasījuma robežās noskaidrotu patiesos lietas apstākļus un panāktu tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu, tiesa dod administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumus, kā arī savāc pierādījumus pēc savas iniciatīvas (objektīvās izmeklēšanas princips).

* Red. piez.: 2001.gada 14.augusta noteikumi Nr.374.

Administratīvo lietu departaments par pamatotu atzīst kasācijas sūdzībā norādītos argumentus, ka Administratīvā apgabaltiesa, izskatot konkrēto lietu, nav ievērojusi iepriekš minētās tiesību normas.

[11] Administratīvā apgabaltiesa pārsūdzētajā spriedumā attiecībā uz pieteicēja darījumiem ar SIA "Logomarkets" secinājusi, ka lietā nav strīda par to, ka SIA "Logomarkets" nodokļu rēķinu izrakstīšanas brīdī bijusi apliekama persona un ka izrakstīti tiesību normām atbilstoši PVN rēķini, preču saņemšanu apstiprina preču pavadzīmes-rēķini, saņemtā prece ir nepieciešama SIA "Poļa nams" saimnieciskajai darbībai – saražotās produkcijas iepakojšanai. Līdz ar to, pēc Administratīvās apgabaltiesas ieskata, atzīstams, ka SIA "Poļa nams" ir ievērojis likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta priekšnoteikumus, kas rada tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu (sprieduma 14.3 punkts).

[11.1] Saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmo daļu preču piegāde ir notikusi, ja preces ir nosūtītas un ir izrakstīts pievienotās vērtības nodokļa rēķins vai atlīdzība par piegādi ir saņemta pirms preču nosūtīšanas. Minētā likuma 8.panta sestā daļa nosaka nodokļu rēķinam piemērojamās prasības. Konkrētajā gadījumā lietā nav strīda par to, ka nodokļu rēķini atbilst tiesību normu prasībām, uz ko norādīts arī pārsūdzētajā spriedumā.

[11.2] Tā kā lietā nav strīda par to, ka preču pavadzīmes-rēķini ir noformēti atbilstoši tiesību normām, formāli varētu uzskatīt, ka preču piegāde pieteicējam no SIA "Logomarkets" ir notikusi, ko arī secinājusi Administratīvā apgabaltiesa. Tomēr, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, šāds pieņēmums neizslēdz iespēju kādam no procesa dalībniekiem to apstrīdēt. Konkrētajā gadījumā VID ir norādījis, ka ir pamats apšaubīt faktu, ka SIA "Logomarkets" ir piegādājis pieteicējam preces, jo lietas materiāliem ir pievienots SIA "Logomarkets" direktora A.S. paskaidrojums, kuros viņš norāda, ka darījumus ar SIA "Poļa nams" nav slēdzis, pavadzīmes nav parakstījis (2.sējums, l.1.23). Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka A.S. paskaidrojumā noliedz darījumus ar SIA "Poļa nams", bet nenoliedz uzņēmuma saimniecisko darbību kā tādu. Tajā pašā laikā jāņem vērā, ka konkrētajā gadījumā tiek apšaubīti darījumi tieši ar pieteicēju, bet ne visa SIA "Logomarkets" saimnieciskā darbība. Preču pavadzīmes-rēķinos A.S. ir norādīts kā preču izsniedzējs, savukārt A.S. paskaidrojumā noliedz šādu faktu. Tādējādi apgabaltiesa nav vērtējusi, vai pārliecinoši ir pierādīta preču piegādātāja identitāte un vai ir pietiekams pamats uzskatīt, ka precī konkrētajā gadījumā ir piegādājis ar pievienotās vērtības nodokli apliekama persona, un uzskatīt apšaubītās preču pavadzīmes-rēķinus par grāmatvedības attaisnojuma dokumentiem. Tas, kā uzskata Administratīvo lietu

departaments, liecina par lietas izskatīšanā pieļauto Administratīvā procesa likuma 154.panta pārkāpumu.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka VID norādītās ziņas par to, ka SIA "Poļa nams" nevarēja saņemt preces no SIA "Logomarkets" ir būtiskas, lai objektīvi konstatētu, vai pieteicējam bija tiesības atskaitīt priekšnodokli.

Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka lietā ir pietiekoši pierādījumi tam, lai varētu konstatēt SIA "Poļa nams" tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām, un noraidījusi VID lūgumu par A.S. kā liecinieka nopratināšanu. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka, ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, apgabaltiesa nav noskaidrojusi patiesos lietas apstākļus un nav panākusi tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu, jo faktiski apgabaltiesa nav noskaidrojusi, vai tieši SIA "Logomarkets" ir piegādājis preces pieteicējam, tā kā persona, kas norādīta kā preču izsniedzēja, noliedz, ka ir parakstījusi preču pavadzīmes-rēķinus.

Pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, Administratīvā apgabaltiesa nav ņemusi vērā, ka atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta jēgai tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu nevar pamatot tikai ar argumentu, ka dokumenti ir noformēti atbilstoši tiesību normu prasībām, bet ir jākonstatē, ka preces ir saņemtas no nodokļu rēķinos norādītās ar PVN apliekamas personas.

[12] Saskaņā ar Ministru kabineta 2001.gada 18.augusta* noteikumu Nr.374 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 138.punktu, piemērojot likuma 10.panta pirmās daļas 1.punktu, kā priekšnodoklis atskaitāms arī nodoklis, kas norādīts nodokļu rēķinā par iegādātajām precēm un ko apliekamā persona samaksājusi par saņemtajiem pakalpojumiem savas administratīvās darbības nodrošināšanai (piemēram, par darbavietas aprīkojumu, dzesamā ūdens iegādi), kā arī reklāmas pasākumu veikšanai. Savukārt minēto noteikumu 139.punkts noteic, ka nodokļa rēķinā norādītais nodoklis par precēm un samaksātais nodoklis par pakalpojumiem apliekamās personas darbinieku atpūtai, ēdināšanai, veselības uzlabošanai un izklaides pasākumiem nav atskaitāms kā priekšnodoklis.

Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka atbilstoši augstāk norādīto Noteikumu 138.punktam SIA "Poļa nams" ir tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu par biroja iekārtošanai izmantotajām mēbelēm un tehniskajiem līdzekļiem, jo minētās preces netiek izmantotas noteikumu 139.punktā paredzētajiem pasākumiem, t.i., darbinieku atpūtai, ēdināšanai, veselības uzlabošanai un izklaides

* **Red. piez.:** 2001.gada 14.augusta noteikumi Nr.374.

pasākumiem. Savukārt kasācijas sūdzībā norādīts, ka no lietas materiāliem redzams, ka SIA "Poļa nams" priekšnodoklī atskaitījusi PVN summas par iegādātajām mēbelēm un tehniskajiem līdzekļiem, ka pieteicējs nav iesniedzis pierādījumus par to, kā SIA "Poļa nams" saimnieciskās darbības vajadzībām (ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai) izmantojusi hallē un virtuvē atrodošos atskaņotājsistēmu, mēbeles, virtuves iekārtu, putekļu sūcēju, koridora iekārtu, televizora galdu un televizoru.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmajai daļai tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem. Minētā panta trešā daļa noteic, ka tiesa spriedumā norāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu par nepierādītu.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa konkrētajā gadījumā nav izpildījusi minētās tiesību normas prasības. Tiesa secinājusi, ka mēbeles un tehniskie līdzekļi netiek izmantoti Ministru kabineta noteikumu "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtību" 139.punktā paredzētajiem pasākumiem, bet tajā pašā laikā tiesa nav sniegusi argumentāciju šādam secinājumam. Administratīvā apgabaltiesa nav vērtējusi lietai pievienoto SIA "Poļa nams" viceprezidentes G.P. paskaidrojumus, kuros norādīts, ka pamatlīdzekļi tiek izmantoti arī strādnieku atpūtas telpas aprīkošanai (2.sējums, I.I.66). Tiesa nav vērtējusi VID argumentus par to, ka pārbaudes laikā SIA "Poļa nams" nav uzrādījusi dokumentus, kas apliecinātu, tieši kuras telpas dzīvojamā mājā (..) tiek izmantotas SIA "Poļa nams" saimnieciskajā darbībā, bet norādījusi, ka ir noslēgta vienošanās par telpu izmantošanu. Turklāt tiesa nav vērtējusi, kāpēc šāda vienošanās nav tikusi uzrādīta pārbaudes laikā. Tāpat tiesa nav vērtējusi G.P. paskaidrojumus, kuri sniegti pārbaudes laikā par telpu izmantošanu (2.sējums, I.I.65).

Ņemot vērā, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmajai daļai apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību (..), ka administratīvajā procesā tiesai jāievēro objektīvās izmeklēšanas princips, kā arī saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 154.pantu Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesa konkrētajā gadījumā nav pilnībā noskaidrojusi lietas apstākļus, kā arī nav spriedumā norādījusi, kādēļ tā vieniem pierādījumiem devusi priekšroku salīdzinājumā ar citiem pierādījumiem, kā tas pamatoti norādīts kasācijas sūdzībā.

[13] Pastāvot minētajiem apstākļiem, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pārsūdzētais spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai. Izskatot lietu no jauna, tiesai ir jānoskaidro lietas apstākļi un jādod tiem juridisks vērtējums, ievērojot augstāk norādītos argumentus.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.oktobra spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma prasības nodrošināšanai tiesiskumu un administratīvā akta pamatojuma principu (likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 16.punkts un Administratīvā procesa likuma 67.pants)

Lai Valsts ieņēmumu dienests, pamatojoties uz likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 16.punktu, būtu tiesīgs nodrošināt pret personu tiesā ceļamo prasību, jāpastāv vairākiem priekšnoteikumiem: 1) jāiegūst pierādījumi, 2) pierādījumiem jāapliecina nodokļa maksātāja apzinātas, tīšas darbības par viņa negodprātību un 3) šīm darbībām jābūt tādām, kas var novest pie nodokļu parādu piedziņas neiespējamības.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 67.pantam administratīvā akta pamatojuma princips nozīmē faktisko un tiesisko apstākļu, kā arī lietderības apsvērumu norādi administratīvajā aktā.

2005.gada 1.martā

Lieta Nr.SKA-42

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "J.G. pakalpojumu birojs" pārstāvim zvērinātam advokātam J.Daukulam un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim N.Čižikam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "J.G. pakalpojumu birojs" sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumiem, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID) 2003.gada 3.martā uzsācis veikt sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "J.G. pakalpojumu birojs" komplekso nodokļu auditu par laika periodu no 2000.gada 1.janvāra līdz 2001.gada 31.decembrim. Audita pārtraukuma laikā 2003.gada 26.jūnijā VID Rīgas reģionālās iestādes direktora vietniece pieņēma lēmumu Nr.4.2.5/30099 par prasības nodrošināšanu. Pamatojot to ar likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 16.punktu, VID Rīgas reģionālās

iestādes direktora vietniece nolēma uzlikt SIA "J.G. pakalpojumu birojs" liegumu visa veida darbībām Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā.

[2] Minēto lēmumu SIA "J.G. pakalpojumu birojs" apstrīdēja VID Rīgas reģionālās iestādes direktoram, kurš ar 2003.gada 19.augusta lēmumu Nr.3.2./265 atstāja spēkā savas vietnieces lēmumu.

[3] Par VID Rīgas reģionālās iestādes direktora lēmumu SIA "J.G. pakalpojumu birojs" iesniedza sūdzību VID ģenerāldirektoram. VID ģenerāldirektors ar 2003.gada 14.oktobra lēmumu Nr.3.1/26324 atstāja spēkā VID Rīgas reģionālās iestādes direktora lēmumu.

[4] Par VID ģenerāldirektora lēmumu SIA "J.G. pakalpojumu birojs" iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai, norādot, ka VID amatpersonām, pieņemot lēmumus par prasības nodrošināšanu, bija jāpierāda, ka SIA "J.G. pakalpojumu birojs" gatavojas likvidēt, slēpt, atsavināt mantu, reorganizēt uzņēmumu vai veikt citas darbības, kuru rezultātā varētu kļūt neiespējami izpildīt lēmumu par nodokļu parāda piedziņu. VID šie pierādījumi bija jānorāda savos lēmumos.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 18.februāra spriedumu SIA "J.G. pakalpojumu birojs" sūdzība tika apmierināta, bet VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.oktobra lēmums Nr.3.1/26324 atcelts.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar VID apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 14.oktobra spriedumu SIA "J.G. pakalpojumu birojs" sūdzību atzina par pamatotu un apmierināja, bet VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.oktobra lēmumu Nr.3.1./26324 atcēla.

[5.1] Izvērtējot likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 16.punktu, apgabaltiesa konstatējusi, ka VID amatpersonas lēmuma izpildi var nodrošināt, ja ir iegūti pierādījumi, ka nodokļu maksātājs veic darbības, kas padara neiespējamu tiesas sprieduma vai VID amatpersonas lēmuma izpildi, un ja ir celta konkrēta prasība tiesā vai pieņemts VID lēmums par konkrētā termiņā konkrētu valsts budžetā maksājamo summu.

[5.2] Apgabaltiesa konstatējusi, ka VID lēmums par *izpildes nodrošinājumu* [neprecizitāte, acīmredzot domāts prasības nodrošinājums] pieņemts 2003.gada 26.jūnijā, taču audita pārskats Nr.342 un lēmums Nr.4.2.5./31 par audita rezultātiem pieņemts tikai 2003.gada 22.septembrī. Lēmumā noteikts SIA "J.G. pakalpojumu birojs" budžetā iemaksāt papildus aprēķināto nodokļu summu Ls 4010,94.

Ne audita pārskatā, ne lēmumā par audita rezultātiem nav norādīti nekādi pierādījumi vai apstākļi, kas liecinātu par to, ka SIA "J.G. pakalpojumu birojs" gatavotos likvidēt, slēpt vai atsavināt savu

mantu, reorganizēt uzņēmumu vai veikt citas darbības, kuru rezultātā varētu kļūt neiespējama VID lēmuma par papildus budžetā maksājamās nodokļu summas iemaksu izpilde. Par pierādījumiem nevar uzskatīt VID darbiniekiem radušās šaubas un aizdomas par pieteicēja iespējamo izvairīšanos no nodokļu samaksas.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.oktobra spriedumu VID iesniedzis kasācijas sūdzību.

[6.1] Atsaucoties uz likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 16.punktu, VID norāda, ka VID amatpersonām ir tiesības pieņemt lēmumu par prasības nodrošināšanu arī pirms likumā vai lēmumā noteiktā maksāšanas termiņa iestāšanās, tātad par prasību, kas nākotnē tiks celta pret nodokļu maksātāju par nodokļu parādu piedziņu.

[6.2] Ar VID Rīgas reģionālās iestādes Audita pārvaldes 5. Audita daļas priekšnieces 2003.gada 22.septembra lēmumu Nr.4.2.5/31 par audita rezultātiem ir gūti pietiekami pierādījumi tam, ka nodokļu maksātājs gatavojas likvidēt, slēpt, atsavināt mantu, reorganizēt uzņēmumu vai veikt citas darbības, kuru rezultātā varētu kļūt neiespējami izpildīt lēmumu vai spriedumu par nodokļu parādu piedziņu.

[6.3] VID norāda, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 85.panta pirmo daļu adresātam nelabvēlīgu tiesisku administratīvo aktu var atcelt jebkurā brīdī, izņemot gadījumu, kad saskaņā ar tiesību normām šāda paša satura administratīvais akts tūlīt būtu jāizdod no jauna.

[7] Paskaidrojumos par kasācijas sūdzību SIA "J.G. pakalpojumu birojs", citastarp, vērš uzmanību, ka VID nav norādījis, kā izpaukušies apgabaltiesas pieļautie materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumi, kā arī VID pārsūdz apgabaltiesas konstatētos faktus.

[8] Tiesas sēdē VID pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību, norādot, ka pieteicēja darbībā bija saskatāma negodprātība, kas VID ieskatā var liecināt par nespēju vēlāk samaksāt nodokļu parādu.

SIA "G.J. pakalpojumu birojs" pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina. Viņš paskaidroja, ka VID nebija guvis pierādījumus tam, ka SIA "G.J. pakalpojumu birojs" izvairās no nodokļu maksāšanas.

Motīvu daļa

[9] Pārsūdzētais administratīvais akts – lēmums par prasības nodrošināšanu – izdots, pamatojoties uz likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 16.punktu. Minētā likuma 10.pantā ir noteikta VID ierēdņu kompetence nodokļu administrēšanā. Šā panta otrās daļas 16.punktā savukārt noteikts, tieši kuras VID amatpersonas ir tiesīgas pieņemt lēmumu nodrošināt tiesā ceļamās (celtās) prasības un VID ierēdņa lēmuma izpildi, uzliekot mantai arestu un piemērojot citus prasības nodrošinājuma līdzekļus. Atbilstoši šajā tiesību normā

noteiktajam VID amatpersona lēmumu var pieņemt, ja nodokļu maksājumu revīzijas (audita) vai pārbaudes laikā **tiek iegūti pierādījumi**, ka nodokļu maksātājs **gatavojas likvidēt, slēpt, atsavināt mantu, reorganizēt uzņēmumus (uzņēmējsabiedrības) vai veikt citas darbības, kuru rezultātā varētu kļūt neiespējami** izpildīt lēmumu vai spriedumu par nodokļu parādu piedziņu.

[9.1] Administratīvo lietu departamenta ieskatā no minētās tiesību normas izriet vairāki savstarpēji saistīti priekšnoteikumi, kuriem jāpastāv vienlaicīgi lēmuma par prasības nodrošināšanu pieņemšanai. Pirmkārt, VID ir jāiegūst pierādījumi, otrkārt, šiem pierādījumiem ir jāapliecina nodokļa maksātāja apzinātas, tīšas darbības, kas liecina par viņa negodprātību, un, treškārt, šīm darbībām ir jābūt tādām, kas var novest pie nodokļu parādu piedziņas neiespējamības.

[9.2] Šādu atziņu apstiprina arī ar 2003.gada 28.februāra likumu izdarītie grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām", kas stājās spēkā ar 2003.gada 1.jūliju, proti, likums tika papildināts ar 26.¹ pantu. Šā panta trešajā daļā paredzēts, ka nodrošinājuma līdzekļus nodokļu administrācija var piemērot, ja tā konstatē, ka nodokļu maksātājs izved, atsavina vai slēpj savu mantu vai citus ienākumu avotus, reorganizē vai likvidē uzņēmumus, vai ir citi **pierādījumi**, ka nodokļu maksātājs pārtrauks savu darbību Latvijā, **lai izvairītos** no nokavēto nodokļu maksājumu samaksas, kā arī nodokļu maksātājs veic citas darbības, kuru rezultātā varētu kļūt neiespējami izpildīt nodokļu administrācijas lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu.

Šī tiesību norma bija pieņemta, bet vēl nebija stājusies spēkā sākotnējā administratīvā akta izdošanas brīdī, taču bija spēkā laikā, kad VID augstākas amatpersonas pieņēma lēmumus par apstrīdēto administratīvo aktu. Tādēļ Administratīvo lietu departamenta ieskatā VID, piemērojot likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 16.punktu, šī tiesību norma bija jātulko arī saistībā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.¹ pantu.

[10] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 67.pantam, kā arī Administratīvo aktu procesa noteikumu 63.4.punktam, kas bija spēkā pārsūdzētā administratīvā akta izdošanas un apstrīdēšanas laikā, iestādei administratīvajā aktā bija jānorāda arī šā akta pamatojums. Administratīvā akta pamatojuma princips nozīmē faktisko un tiesisko apstākļu, kā arī lietderības apsvērumu norādi administratīvajā aktā (sk.: J. Briede. Administratīvā akta forma un sastāvdaļas. Latvijas Vēstnesis. Jurista Vārds. 2004.gada 17.februārī, Nr.6).

[10.1] Tādējādi, pirms VID pieņēma lēmumu par prasības nodrošinājumu, tam bija jākonstatē tādi faktiskie apstākļi, kas atbilst minētajā tiesību normā noteiktajam tiesiskajam sastāvam, un šie faktiskie apstākļi arī jānorāda administratīvajā aktā. Taču, kā konstatējusi Administratīvā apgabaltiesa, ne administratīvajā aktā, ne

arī vēlāk pieņemtajā audita slēdzienā VID nav norādījis konkrētus pierādījumus vai apstākļus, kas liecinātu par to, ka SIA "J.G. pakalpojumu birojs" gatavotos likvidēt, slēpt vai atsavināt savu mantu, reorganizēt uzņēmumu vai veikt citas darbības, kuru rezultātā varētu kļūt neiespējama VID lēmuma par budžetā papildus maksājamā nodokļa parāda piedziņu izpilde. Savukārt VID darbinieku šaubas un aizdomas par pieteicēja iespējamo izvairīšanos no nodokļu samaksas Administratīvā apgabaltiesa pamatoti nav uzskatījusi par pierādījumu (sk. Administratīvās apgabaltiesas sprieduma 10.punktu).

[10.2] Kasācijas sūdzībā paustais viedoklis, ka ar VID 2003.gada 22.septembra lēmumu par audita rezultātiem, nosakot SIA "J.G. pakalpojumu birojs" papildus iemaksāt valsts budžetā Ls 4010,94, ir gūti pietiekami pierādījumi, nav pamatots. Pirmkārt, šāds apgalvojums ir vērst uz faktisko apstākļu un pierādījumu pārvērtēšanu, kas nav kasācijas instances kompetencē. Otrkārt, uzskats, ka pietiekami pierādījumi nodokļa maksātāja darbībām, kas dod pamatu piemērot nodrošinājuma līdzekļus, ir papildus maksājamā nodokļa apmēra noteikšana vai nodokļu administrācijas klajas aizdomas, šaubas, ir pretrunā ar Administratīvo lietu departamenta sniegto viedokli šā sprieduma 9.punktā par likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 16.punkta interpretāciju.

[10.3] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedumā iepriekš minētā tiesību norma ir pareizi interpretēta un piemērota, tādējādi nav pamata tā atcelšanai.

[11] Ievērojot iepriekš minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka nav jāvērtē kasācijas sūdzības arguments par Administratīvā procesa likuma 85.panta pirmo daļu, kas noteic, ka adresātam nelabvēlīgu tiesisku administratīvo aktu var atcelt jebkurā brīdī, izņemot gadījumu, kad saskaņā ar tiesību normām tāda paša satura administratīvais akts tūlīt būtu jāizdod no jauna. Šāds arguments neietekmē Administratīvās apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu, turklāt apgabaltiesa pārsūdzēto administratīvo aktu atzinusi par prettiesisku.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 346.pantu un 348.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.oktobra spriedumu atstāt negrozītu, bet Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību noraidīt.

Par procesuālo tiesību normu pārkāpumu ietekmi uz procesa rezultātu, par būtiskiem procesuālajiem pārkāpumiem un par administratīvā akta pamatojuma principu (Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmā daļa)

Vērtējot procesuālo tiesību normu pārkāpumus un to ietekmi uz procesa rezultātu, ir jānoskaidro, vai šis pārkāpums varēja ietekmēt administratīvā akta saturu. Ja pārkāpums varēja to ietekmēt, tas uzskatāms par būtisku.

Ja procesuālais pārkāpums ir tik nozīmīgs, ka varēja ietekmēt administratīvā akta saturu, tiesa šādu administratīvo aktu var atcelt, nevērtējot materiālo tiesību normu ievērošanu.

Ja netika pārbaudīti argumenti, kas tieši bija attiecināmi uz konkrēto lietu, un to pārbaude varēja izmainīt administratīvā akta saturu vai vismaz to pārbaude netika atspoguļota iestādes lēmumā, šis pārkāpums ir uzskatāms par būtisku.

Ja netiek uzklauti argumenti, kas attiecas uz lietu, tiek pārkāpts arī administratīvā akta pamatojuma princips, jo iestāde nepamato, kāpēc attiecīgie argumenti netiek ņemti vērā.

2005.gada 15.martā

Lieta Nr.SKA-59

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties SIA "Largolat" pārstāvim V.Gumeņukam, zvērinātam advokātam A.Raudiņam un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim J.Boktam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc SIA "Largolat" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumiem, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmuma dienesta (turpmāk – VID) Latgales reģionālās iestādes muitas lietu kontroles daļas darbinieki 2002.gada 6.novembrī pārbaudījuši SIA "Largolat" bijušo muitas noliktavu Atbrīvošanas alejā 115/1, Rēzeknē. Par pārbaudes rezultātiem noformēts pārbaudes akts Nr.139. VID Latgales reģionālās iestādes

muitas lietu kontroles daļas priekšniece 2002.gada 22.novembrī apstiprinājusi šo pārbaudes aktu, savukārt ar tā rezultātiem SIA "Largolat" pārstāvis iepazīšies 2002.gada 5.decembrī.

VID Latgales reģionālās iestādes Muitas pārvalde ar 2002.gada 5.decembra lēmumu Nr.1610 "Par muitas parādu" nolēmusi, ka SIA "Largolat" ir jānomaksā muitas parāds LVL 116 751,92 par celtņu un darbgaldu uzglabāšanu muitas noliktavā.

[2] VID Latgales reģionālās iestādes muitas lietu kontroles daļas darbinieki 2002.gada 16.decembrī atkārtoti pārbaudījuši SIA "Largolat" bijušo muitas noliktavu Atbrīvošanas alejā 155/1, Rēzeknē. Par šiem pārbaudes rezultātiem noformēts pārbaudes akts Nr.153, kas apstiprināts 2002.gada 19.decembrī.

2003.gada 6.janvārī VID Latgales reģionālā iestāde, pamatojoties uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta pirmo daļu, sodīja SIA "Largolat" ar naudas sodu LVL 100 apmērā par muitas procedūru izpildes noteikumu pārkāpšanu.

[3] SIA "Largolat" VID Latgales reģionālās iestādes Muitas pārvaldes 2002.gada 5.decembra lēmumu Nr.1610 apstrīdējusi VID Latgales reģionālās iestādes direktoram. VID Latgales reģionālās iestādes direktors ar 2003.gada 8.janvāra lēmumu Nr.1-4/379 atstājis minēto lēmumu spēkā.

Savukārt šo lēmumu SIA "Largolat" apstrīdējis VID ģenerāldirektoram. VID ģenerāldirektors ar 2003.gada 17.februāra lēmumu Nr.16.3.2/3980 atstāja spēkā VID Latgales reģionālās iestādes direktora lēmumu.

[4] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 2003.gada 17.martā saņēmusi SIA "Largolat" pieteikumu, kurā tā lūdz atcelt VID ģenerāldirektora 2003.gada 17.februāra lēmumu Nr.16.3.2/3980 un VID Latgales reģionālās iestādes Muitas pārvaldes priekšnieka 2002.gada 5.decembra lēmumu Nr.1610. Minētos lūgumus SIA "Largolat" pamatojusi ar to, ka pārbaudes akts Nr.139 un Nr.153 būtiski atšķiras, šie pārbaudes akti ir tendenciozi un balstīti uz pieņēmumu pamata, tāpēc pārsūdzētais lēmums, kas pieņemts, pamatojoties uz pārbaudes aktu Nr.139, ir nepamatots. Tāpat SIA "Largolat" norādīja, ka muitas noliktava, pretēji konstatētajam, atrodas apsargājamā teritorijā, ka Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta pirmajā daļā tieši norādīts, ka šāda pārkāpuma dēļ nevar rasties muitas parāds, kā arī, ka visas preces, kas tika uzrādītas pavadzīmēs, 2003.gada 22.janvārī tika pārvestas uz citu muitas noliktavu.

[5] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2003.gada 7.novembra spriedumu atcēlusi VID ģenerāldirektora 2003.gada 17.februāra lēmumu Nr.16.3.2/3980 un noteikusi pienākumu VID atmaksāt SIA "Largolat" bezstrīda kārtībā piedzītās summas saistībā ar muitas maksājuma parādu.

[6] Izskatījusi lietu sakarā ar VID apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 6.oktobra spriedumu SIA "Largolat" pieteikumu apmierinājusi daļēji, atcēlusi VID ģenerāldirektora 2003.gada 17.februāra lēmumu Nr.16.3.2/3980, kā arī izbeigusi tiesvedību lietā daļā par SIA "Largolat" prasījumu atcelt VID Latgales reģionālās iestādes Muitas pārvaldes priekšnieka 2002.gada 5.decembra lēmumu Nr.1610. Spriedumu tiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] SIA "Largolat" pārsūdzētais VID ģenerāldirektora lēmums ir augstākas amatpersonas lēmums par apstrīdēto administratīvo aktu.

[6.2] Ņemot vērā, ka VID ģenerāldirektora lēmumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi, pārkāpuma būtība, kā arī norādīti normatīvie akti, uz kuru pamata SIA "Largolat" ir aprēķināts muitas parāds, taču nav norādīti nekādi argumenti attiecībā uz SIA "Largolat" iesniegumā norādīto pamatojumu, t.i., VID lēmumā nav izvērtējis SIA "Largolat" argumentus un iebildumus, secināms, ka VID ģenerāldirektora lēmumā trūkst augstākstāvošās amatpersonas lēmuma būtiskās sastāvdaļas.

[6.3] Pārbaudes akts Nr.139 ir sastādīts, pārkāpjot likuma noteiktās prasības. Līdz ar to tas nevar būt par pamatu adresātam nelabvēlīga administratīvā akta izdošanai. Pārbaudes akts Nr.139 ir sastādīts bez SIA "Largolat" jeb preču deklarētāja pārstāvju klātbūtnes. Apstākļi, ka SIA "Largolat" ir noliktavas turētājs, nevar ierobežot šīs personas kā preču deklarētāja likumīgās tiesības piedalīties preču apskatē. VID nav iesniedzis nekādus pierādījumus par to, ka VID darbinieki bija tiesīgi veikt preču apskati bez deklarētāja klātbūtnes, turklāt persona, kura norādīta aktā kā pieaicinātā persona, pārbaudes aktu nav parakstījusi. Līdz ar to VID ir pārkāpis tiesiskuma principu. Apstākļi, ka pārbaudes akts Nr.139 ir sastādīts, neievērojot likuma prasības, apstiprina arī VID vēlākā rīcība, veicot atkārtotu pārbaudi un sastādot pārbaudes aktu Nr.159, neatkarīgi no tā, ka faktiskie apstākļi nebija mainījušies.

[6.4] Nav pamatots arguments, ka Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta pirmajā daļā norādītā pārkāpuma dēļ nevar rasties muitas parāds, jo, piemērojot gramatisko tiesību normu interpretācijas metodi, secināms, ka muitas parāds nevar rasties tikai par tādiem muitas procedūras pārkāpumiem, kas izdarīti tehniskas kļūdas vai nejaušības dēļ, turklāt par tiem nevar iestāties arī administratīvā atbildība. Tomēr šim argumentam nav izšķirošas nozīmes, lai varētu secināt, ka VID ģenerāldirektora lēmums nav tiesisks.

[6.5] Ņemot vērā likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 22.pantu, secināms, ka tiesā administratīvā procesa kārtībā izskatāmi pieteikumi par VID ģenerāldirektora lēmumiem, nevis par citu VID amatpersonu lēmumiem, kas ir pakļauti izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā iestādē.

[7] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis VID. Kasācijas sūdzībā VID lūdzis Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.oktobra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzējs pamatojis ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka SIA "Largolat" kā muitas noliktavas turētājs ir pārkāpis Ministru kabineta 1998.gada 31.marta noteikumu Nr.114 "Kārtība, kādā veicama muitas procedūra – ievēšana muitas noliktavā" 16., 17., 33. un 35.punkta noteikumus. Tāpat tiesa nav ņēmusi vērā šo noteikumu 5.1.punktu, saskaņā ar kuru SIA "Largolat" noliktavā par rīcību ar precēm ir atbildīgs muitas noliktavas turētājs, kura pienākumu noteic minēto noteikumu 33. un 35.punkts. SIA "Largolat" bija saņēmis A-tipa muitas noliktavas turēšanas atļauju, tādēļ tā bija atbildīga par rīcību ar precēm muitas noliktavā.

[7.2] Tiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu, tādējādi tā arī ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 9.pantā noteikto patvaļas aizlieguma principu, jo tiesa nav objektīvi noskaidrojusi lietas apstākļus, ne arī devusi juridisko novērtējumu VID ģenerāldirektora lēmumā norādītajiem apstākļiem un faktiem, kurus neapstrīdēja arī pieteicējs.

[7.3] Tiesa nepamatoti secinājusi, ka VID nav ievērojis Muitas likuma 118.panta pirmo daļu, jo, pirmkārt, SIA "Largolat" vispirms ir muitas noliktavas turētājs ar attiecīgajām tiesībām, pienākumiem un atbildību, un tikai tad – deklarētājs. Otrkārt, veicot pārbaudi, muitas noliktavas teritorijā nebija iespējams sastapt muitas noliktavas atbildīgās vai to pilnvarotās personas. Turklāt VID pēc SIA "Largolat" lūguma veicis atkārtotu muitas noliktavas pārbaudi, piedaloties gan pieaicinātajām personām, gan arī SIA "Largolat" pārstāvim.

[7.4] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmo daļu, jo nav ņēmusi vērā lietā esošos un tiesas sēdē konstatētos faktiskos apstākļus un spriedumā nav izvērtējusi VID norādītos pierādījumus.

[8] SIA "Largolat" par VID kasācijas sūdzību iesniegusi paskaidrojumus. Paskaidrojumos SIA "Largolat" norādījusi, ka nepiekrīt kasācijas sūdzībai, jo apgabaltiesa nav pieļāvusi materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus, tiesa ir vispusīgi, pilnīgi un objektīvi izvērtējusi visus lietā esošos pierādījumus.

[9] Tiesas sēdē VID pārstāvis kasācijas sūdzību uzturēja, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem. SIA "Largolat" pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[10] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmajai daļai tiesa taisa spriedumu, pārbaudījusi, vai:

1) administratīvais akts izdots, ievērojot procesuālos un formālos priekšnoteikumus;

2) administratīvais akts atbilst materiālo tiesību normām;

3) administratīvā akta pamatojums attaisno adresātam uzlikto pienākumu vai tam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības.

[11] Konkrētajā gadījumā ar administratīvo aktu uzlikts pienākums samaksāt muitas parādu, kas radies sakarā ar VID veiktajā pārbaudē konstatēto tiesību normu pārkāpumu SIA "Largolat" bijušajā muitas noliktavā. Lai konstatētu, vai uzliktais pienākums ir tiesisks un pamatots, tiesai jānoskaidro, vai ir iestājušies tiesību normā paredzētie apstākļi, kā arī, vai uzliktais pienākums ir pietiekoši pamatots. Lai to noskaidrotu, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 250.panta otrajai daļai tiesa ņem vērā tikai tos apstākļus, uz kuriem iestāde atsaukusies administratīvā akta pamatojumā.

[12] Kā secina Administratīvo lietu departaments, apgabaltiesa ir vērtējusi VID izdoto administratīvo aktu un secinājusi, ka šī administratīvā akta izdošanas procesā pieļauti nopietni procesuālie pārkāpumi – nav izvērtēti SIA "Largolat" iebildumi, pārbaudes akts Nr.139 sastādīts bez SIA "Largolat" pārstāvju klātbūtnes.

[13] SIA "Largolat", apstrīdot administratīvo aktu, ir norādījusi, ka visas muitas noliktavā saņemtās preces atrodas noliktavā un ka pārbaudes laikā muitas amatpersonām nebija nekādu jautājumu attiecībā uz preču skaitu. VID lēmumos par apstrīdēto administratīvo aktu ir tikai atreferējis pārbaudē konstatēto, bet nav papildus argumentējis, kāpēc SIA "Largolat" argumenti nav pamatoti. Tādējādi, kā pareizi konstatējusi apgabaltiesa, nav notikusi administratīvā akta adresāta uzklaustīšana un turpmākajā apstrīdēšanas procesā arī tā norādīto argumentu analīze un atspēkošana.

[14] Vērtējot procesuālo tiesību normu pārkāpumus un to ietekmi uz procesa rezultātu, ir jānoskaidro, vai šis pārkāpums varēja ietekmēt administratīvā akta saturu. Ja pārkāpums varēja to ietekmēt, tas uzskatāms par būtisku.

Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, iepriekš minētie SIA "Largolat" argumenti tieši bija attiecināmi uz konkrēto lietu un to pārbaude varēja izmainīt administratīvā akta saturu. Tā kā tie netika pārbaudīti vai vismaz to pārbaude netika atspoguļota VID lēmumos, šis pārkāpums ir uzskatāms par būtisku.

Turklāt, ja netiek uzklausti argumenti, kas attiecas uz lietu, tiek pārkāpts arī administratīvā akta pamatojuma princips, jo iestāde nepamato, kāpēc attiecīgie argumenti netiek ņemti vērā (sal.: Lippros

O.G. Allgemeines Steuerrecht. Münster: Alpmann und Schmidt Verl., 1992, S.73–74).

[15] Ja procesuālais pārkāpums ir tik nozīmīgs, ka varēja ietekmēt administratīvā akta saturu, tiesa šādu administratīvo aktu var atcelt, nevērtējot materiālo tiesību normu ievērošanu. Citiem vārdiem, ja iestāde administratīvā akta sagatavošanas un izdošanas procesā ir pieļāvusi būtiskas procesuālās kļūdas, tiesa nevar palauties, ka faktiskie apstākļi ir konstatēti pareizi. Tiesai nav iespējams pārbaudīt, vai tiesību normā paredzētajām tiesiskajām sekām konkrētajā gadījumā bija vai nebija jāiestājas. Tāpēc apgabaltiesa pamatoti nav vērtējusi pārsūdzēto administratīvo aktu pēc būtības, bet atcēlusi to procesuālo pārkāpumu dēļ. Tā kā citu apsvērumu vērtēšana nevarēja izmainīt spriedumu pēc būtības, tad procesa ekonomijas dēļ apgabaltiesai nebija nepieciešams vērtēt citus argumentus (sal. 12.punktu 2004.gada 23.novembra spriedumā lietā Nr.SKA-213).

Tādējādi nepamatoti ir kasācijas sūdzības argumenti, ka tiesa nav vērtējusi Ministru kabineta 1998.gada 31.marta noteikumu Nr.114 "Kārtība, kādā veicama muitas procedūra – ieviešana muitas noliktavā" normas un VID norādītos pierādījumus, kā arī nepamatoti ir kasācijas sūdzības argumenti, ka tiesa ir pārkāpusi patvaļas aizlieguma principu.

[16] Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, ja pirmajā VID pārbaudē tika pieļautas kļūdas, VID varēja veikt vēl vienu pārbaudi, lai šīs kļūdas labotu. Tādā gadījumā pirmajā pārbaudē pieļautās kļūdas varētu uzskatīt par nebūtiskām, ja otrajā pārbaudē un turpmākajā lēmuma pieņemšanas procesā tās tiktu novērstas. Tomēr, kā jau minēts iepriekš, konkrētajā gadījumā VID ir pieļāvis būtiskus procesuālus pārkāpumus, kuru dēļ VID izdots administratīvais akts nav atzīstams par tiesisku un ir atceļams.

[17] Ņemot vērā iepriekšēikto, Administratīvo lietu departaments secina, ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots un tāpēc atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.oktobra spriedumu atstāt negrozītu, bet VID kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par tiesībām atskaitīt priekšnodokli, preču pavadzīmes-rēķina noformēšanu un pierādījumu novērtēšanu lietā (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts, 8.panta sestā daļa, Administratīvā procesa likuma 150., 154., 103.pants)

Par nodokļu rēķiniem izmantojami dokumenti, kuri noformēti Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Pieļāvums, ka atsevišķu rekvizītu nenorādīšana nodokļa rēķinā neizslēdz iespēju konstatēt darījuma būtību, izvērtējams katrā konkrētā lietā atsevišķi.

Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa prasa, lai tiesa savus secinājumus izdarītu tikai pēc tam, kad vispusīgi, pilnīgi un objektīvi ir pārbaudīti pierādījumi lietā. Tiesas pienākums ir pārbaudīt pierādījumus par faktiem, kas minēti administratīvā akta pamatojumā, un, ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesas pienākums ir savākt tos pēc savas iniciatīvas.

2005.gada 5.aprīlī

Lieta Nr.SKA-73

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties pieteicēja pārstāvim A.Lošakam un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei D.Kairovai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Latvoko" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumiem, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 27.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Sabiedrība ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Latvoko" 2002.gada 12.jūnijā Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestādes Centra rajona nodaļā iesniedza pieprasījumu Nr.12881, lūdzot atmaksāt pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) pār maksu Ls 9400 apmērā par laika periodu no 2001.gada 1.janvāra līdz 2001.gada 31.decembrim.

[2] SIA "Latvoko" 2002.gada 13.septembrī saņēma VID Rīgas reģionālās iestādes direktora vietnieces paziņojumu Nr.4.1.3/20485

par PVN atmaksāšanu Ls 3254,31 apmērā, bet par pārējo pieprasītās PVN summas atmaksāšanu ar 2002.gada 30.augusta lēmumu tika nozīmēta pārbaude.

[2.1] Pārbaudes rezultātā VID Rīgas reģionālās iestādes direktora vietniece ar 2002.gada 16.oktobra lēmumu Nr.4.1.3/24677 uzlika par pienākumu SIA "Latvoko" iemaksāt valsts budžetā papildus aprēķināto PVN pamatsummu Ls 3514,68 un soda naudu tādā pašā apmērā.

[2.2] Pārbaudē konstatēts, ka SIA "Latvoko", iekļaujot kā priekšnodokli SIA "Korvete" 2001.gada 11.aprīļa preču pavadzīmē-rēķinā PM-II Nr.861049 un 2001.gada 12.jūnija preču pavadzīmē-rēķinā RF-II Nr.146096 norādīto PVN Ls 364,50, nav ievērojusi likuma "Par grāmatvedību" 7.panta prasības, jo minētās preču pavadzīmes-rēķini nav noformētas atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr.154 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi" 18. un 35.punkta prasībām un Ministru kabineta noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" 6.punkta prasībām. Pārbaudes gaitā nebija iespējams gūt pierādījumus, ka konkrētie prezentācijas pakalpojumi ir sniegti, jo SIA "Korvete" 2001.gada aprīlī un jūnijā nebija nodarbināts neviens darbinieks, kā arī nav iespējams identificēt, kas ir parakstījis minēto preču pavadzīmi-rēķinu, jo nav norādīts to parakstījušās personas vārds un uzvārds.

[2.3] SIA "Latvoko", iekļaujot priekšnodoklī SIA "TMN" 2001.gada 6.februāra preču pavadzīmē-rēķinā RA-II Nr.491910 norādīto PVN Ls 540, nav ievērojusi iepriekš minēto normatīvo aktu prasības. Minēto preču pavadzīmi-rēķinu ir parakstījis V.K., taču pēc VID rīcībā esošās informācijas SIA "TMN" 2001.gada februārī bija nodarbināta viena persona Ž.M. Pārbaudes gaitā nebija iespējams gūt pierādījumus, kāda saistība ar SIA "TMN" ir V.K., jo SIA "TMN" uz VID uzaicinājumu ierasties un sniegt paskaidrojumus par savu saimniecisko darbību neatsaucas.

[2.4] Pārbaudes materiālos norādīts, ka SIA "Latvoko", iekļaujot priekšnodoklī SIA "Elviko" 2001.gada 28.marta preču pavadzīmē-rēķinā norādīto PVN Ls 567, nav ievērojusi normatīvo aktu prasības, jo nav iespējams identificēt, kas ir parakstījis minēto preču pavadzīmi-rēķinu, tā kā nav norādīts parakstījušās personas vārds un uzvārds. Pretpārbaudi ar SIA "Elvoko" nav iespējams veikt, jo uzņēmums uz VID uzaicinājumu ierasties un sniegt paskaidrojumu par savu saimniecisko darbību neatsaucas.

[2.5] SIA "Latvoko", iekļaujot priekšnodoklī SIA "Selēna un Ko" 2001.gada 12.jūnija preču pavadzīmē-rēķinā RD-II Nr.408336 par preces piegādi un 2001.gada 1.oktobra rēķinā par tējas AHMAD prezentāciju Latvijā un Rīgā norādīto PVN Ls 668,88, nav ievērojusi

normatīvo aktu prasības. Pēc VID rīcībā esošās informācijas SIA "Selēna un Ko" 2001.gada jūnijā un oktobrī nebija nodarbināts neviens darbinieks. Tāpat nav iespējams identificēt, kas ir parakstījis minēto preču pavadzīmi-rēķinu, jo nav norādīts parakstījušās personas vārds un uzvārds.

[2.6] Pārbaudē konstatēts, ka SIA "Latvoko", iekļaujot priekšnodoklī SIA "Hoffnungs T" 2001.gada 13.janvāra rēķinā Nr.2 par prezentācijas pakalpojumiem Latvijā un Rīgā norādīto PVN Ls 126,90, nav ievērojusi normatīvo aktu prasības; nav iespējams identificēt, kas ir parakstījis minēto rēķinu, tāpat nav iespējams pārliecināties, vai konkrētie prezentācijas pakalpojumi ir sniegti.

[2.7] SIA "Latvoko", iekļaujot priekšnodoklī SIA "Privātuzņēmums Darsilain un Sīle" 2001.gada 8.augusta preču pavadzīmē-rēķinā, sērija RE-II Nr.281838, un 2001.gada 28.augusta preču pavadzīmē-rēķinā, sērija RH-II Nr.400818, norādīto PVN Ls 1247,4 par uzlīmju, kartiņu un konvertu izgatavošanu, nav ievērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta prasības, jo minētās preču pavadzīmes nav parakstījuši E.S., kas ir vienīgā SIA "Privātuzņēmums Darsilain un Sīle" dibinātāja un amatpersona.

[3] Minēto lēmumu SIA "Latvoko" apstrīdēja VID Rīgas reģionālās iestādes direktoram. Ar VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2002.gada 9.decembra lēmumu Nr.1.3/32064 tika atstāts spēkā apstrīdētais lēmums.

[4] VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2002.gada 9.decembra lēmums Nr.1.3/32064 tika pārsūdzēts VID ģenerāldirektoram, tomēr likuma noteiktajā 30 dienu termiņā SIA "Latvoko" VID ģenerāldirektora lēmumu nesaņēma. SIA "Latvoko" 2003.gada 7.februārī no VID Rīgas reģionālās iestādes tematisko pārbaudi pārvaldes priekšnieces saņēma paziņojumu Nr.4.1.3/5385, ka saskaņā ar VID ģenerāldirektora pienākumu izpildītājas 2003.gada 27.janvāra lēmumu Nr.19/2050 ir izdarīti grozījumi pārbaudes izziņā Nr.347/1.

VID ģenerāldirektora pienākumu izpildītāja ar 2003.gada 27.janvāra lēmumu Nr.19/2050 atcēlusi VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2002.gada 9.decembra lēmumu Nr.1.3/32064 daļā par PVN 506,88 un soda naudu Ls 506,88 un atstājusi spēkā lēmumu daļā par PVN Ls 3007,8 un soda naudu Ls 3007,8.

Lēmumā norādīts, ka, izvērtējot SIA "Selēna un Ko" 2001.gada 12.jūnija preču pavadzīmi-rēķinu RD-II Nr.408336 par preces piegādi un samaksu apliecinātos dokumentus, VID rīcībā nav pietiekamu pierādījumu, ka SIA "Latvoko", iekļaujot no budžetā maksājamā nodokļa atskaitāmajā priekšnodoklī SIA "Selēns un Ko" izsniegtajā preču pavadzīmē norādīto PVN, būtu pārkāpusi likuma "Par

pievienotās vērtības nodokli" prasības un samazinājusi nodokļa deklarācijā aprēķināto maksājamo summu.

[5] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā SIA "Latvoko" iesniegusi pieteikumu, kurā lūgusi atcelt Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes direktora vietnieces 2002.gada 16.oktobra lēmumu Nr.4.1.3./24677, Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes direktora 2002.gada 9.decembra lēmumu Nr.1.3./32064 un Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora pienākumu izpildītājas 2003.gada 27.janvāra lēmumu Nr.19/2050 sūdzības noraidītajā daļā.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 5.februāra spriedumu atzīts par prettiesisku un atcelts VID ģenerāldirektora pienākumu izpildītājas 2003.gada 27.janvāra lēmums Nr.19/2050, ar kuru SIA "Latvoko" uzlikts par pienākumu papildus budžetā samaksāt PVN Ls 3007,8 un soda naudu tādā pašā apmērā.

[6] Izskatot lietu sakarā ar VID apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 27.septembra spriedumu atzina par pamatotu un apmierināja SIA "Latvoko" pieteikumu un atcēla no pieņemšanas dienas VID ģenerāldirektora pienākumu izpildītājas 2003.gada 27.janvāra lēmumu Nr.19/2050.

[6.1] Tiesa norādījusi, ka attiecībā uz darījumiem ar SIA "Korvete", SIA "Elviko", SIA "Selēna un Ko", SIA "Hoffnungs T" VID kā galveno iebildumu ir izvirzījis attiecīgo nodokļu rēķinu neatbilstību likuma "Par grāmatvedību" 7.panta prasībām, jo nodokļa rēķini nav noformēti atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr.154 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi" 18.un 35.punkta prasībām un Ministru kabineta noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" 6.punkta prasībām. Proti, nav iespējams identificēt, kas ir parakstījis attiecīgo nodokļa rēķinu, jo nav norādīts parakstījušās personas vārds un uzvārds.

Tiesa atzinusi, ka bez minētajām tiesību normām piemērojama likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestā daļa, kurā nav norādes uz personas vārdu un uzvārdu, tāpēc uzskatījusi, ka galvenais apstāklis, kuru nepieciešams konstatēt, ir, vai bez personas vārda un uzvārda norādīšanas ir iespējams identificēt darījuma būtību.

Tiesa uzskatījusi, ka attiecīgajos nodokļa rēķinos ir norādītas visas būtiskās sastāvdaļas, līdz ar to ir iespējams pārliecināties par darījuma būtību. Nepareizība nodokļa rēķina aizpildīšanā nevar radīt SIA "Latvoko" VID noteiktās sekas. Pēc tiesas uzskata šādā gadījumā būtu piemērojama administratīvā atbildība, nevis tiesību uz priekšnodokļa atskaitīšanu ierobežošana un soda naudas noteikšana.

[6.2] Tiesa attiecībā uz darījumu ar SIA "TMN" kā nepamatotu ir noraidījusi VID argumentu, ka preču pavadzīmes-rēķini neatbilst iepriekš norādītajām tiesību normām un rēķinu ir parakstījis V.K., kura

saistību ar SIA "TMN" nevar konstatēt, jo nodokļa rēķinos personas vārds vispār nav norādīts.

[6.3] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 150.panta otro daļu un 250.panta otro daļu tiesa norādījusi, ka nevērtē VID apelācijas sūdzībā norādīto argumentu attiecībā uz darījumiem ar SIA "Elviko", jo šādu pamatojumu VID norādījis tikai apelācijas sūdzībā.

[6.4] Attiecībā uz darījumiem ar SIA "Privātzņēmums Darsilain un Sīle" tiesa norādījusi, ka pastāv strīds, ka attiecīgo darījumu nav veicis norādītais darījuma partneris, t.i., SIA "Privātzņēmums Darsilain un Sīle", jo attiecīgās preču pavadzīmes-rēķinus parakstījis E.S. noliedz, ka būtu tos parakstījis.

Izvērtējot VID izdotos administratīvos aktus, tiesa secinājusi, ka netiek apšaubīta SIA "Latvoko" labticība darījumos ar SIA "Privātzņēmums Darsilain un Sīle". Tiesa secinājusi, ka VID amatpersonas, konstatējot, ka SIA "Privātzņēmums Darsilain un Sīle" izrakstītajos rēķinos norādītā persona patiesībā nav minētā fiziskā persona, un nevarot saukt pie atbildības īstenos SIA "Privātzņēmums Darsilain un Sīle" pārstāvjus šajos darījumos, pārlikusi atbildību uz minētās SIA darījuma partneri, tas ir, uz SIA "Latvoko". Līdz ar to VID nepamatoti ierobežoja SIA "Latvoko" tiesības atskaitīt priekšnodokli.

[6.4] Attiecībā uz VID lūgumu izsaukt uz tiesas sēdi liecinieku SIA "Privātzņēmums Darsilain un Sīle" amatpersonu E.S., tiesa uzskatījusi, ka lietā ir pietiekoši pierādījumi tam, lai varētu konstatēt SIA "Latvoko" tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

[7] Kasācijas sūdzību iesniedzis VID, lūdzis atcelt spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai.

[7.1] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa spriedumā ir atsaukusies uz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu un 1.panta 9.punktu, bet nav pienācīgā kārtā analizējusi un izvērtējusi, vai preces un pakalpojumi ir faktiski saņemti un vai no tās personas, kas ir norādīta attiecīgajos rēķinos. Norāda: ja tiesa būtu izvērtējusi lietā konstatētos apstākļus, tā nonāktu pie secinājuma, ka SIA "Latvoko" nevarēja saņemt preces un pakalpojumus no rēķinos norādītajām apliekamām personām.

Kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka ikvienam nodokļu rēķinam, preču pavadzīmei-rēķinam ir jāatbilst faktiski notikušajam darījumam un administratīvā procesa dalībniekiem ir tiesības apstrīdēt rēķinā norādītās ziņas, iesniedzot attiecīgos pierādījumus. Līdz ar to tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmās un trešās daļas nosacījumus. Tāpat tiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 107.panta ceturtās daļas nosacījumus, jo tiesas sēdē

pēc VID lūguma nav nopratinājusi E.S., un pie šādiem apstākļiem nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 103.pantā otrajā daļā ietvertos nosacījumus.

[7.2] Kasācijas sūdzības iesniedzējs norāda, ka pieteicēja priekšnodokli ir atskaitījusi, pamatojoties uz preču pavadzīmēm-rēķiniem, kurus izrakstījušas SIA "Korvete", SIA "Elviko", SIA "Selēna un Ko", SIA "Hoffnungs T", SIA "TMT", tādējādi tiesai ir jāpiemēro Ministru kabineta noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" 6.punkts, Ministru kabineta noteikumu Nr.154 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi" 18.punkts un 35.punkts. Nevienā no SIA "Korvete", SIA "Elviko", SIA "Selēna un Ko", SIA "Hoffnungs T" vārdā izrakstītajām un pieteicēja grāmatvedībā iegrāmatotajām preču pavadzīmēm-rēķiniem nav norādīts paraksta atšifrējums. Savukārt SIA "TMN" vārdā izrakstītajā preču pavadzīmē-rēķinā kā preces izsniedzējs ir norādīts V.K., kurš saskaņā ar VID rīcībā esošajām ziņām, kuras pieteicējs nav apstrīdējis, nav darba tiesiskās attiecībās ar attiecīgo uzņēmumu.

Tiesa nav ņēmusi vērā Ministru kabineta noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" 19.punktu, jo atbilstoši šai tiesību normai pieteicēja šādu rēķinu nebija tiesīga iegrāmatot savos grāmatvedības reģistros un uz to pamata nebija tiesīga veikt priekšnodokļa atskaitījumus.

[8] 2004.gada 1.novembrī Administratīvā apgabaltiesa ir taisījusi papildspriedumu lietā un noraidījusi SIA "Latvoko" pieteikumu daļā par pienākuma uzlikšanu Valsts ieņēmumu dienestam atmaksāt pārmaksāto un bezstrīda kārtībā piedzīto papildus aprēķināto pievienotās vērtības nodokļa summu. Papildspriedums nav pārsūdzēts, līdz ar to tas ir stājies likumīgā spēkā.

[9] Tiesas sēdē kasācijas sūdzības iesniedzēja pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību saskaņā ar tās motīviem.

Pieteicēja pārstāvis neatzina kasācijas sūdzību.

Motīvu daļa

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.pantu, tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu (..) un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[11] Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" (redakcijā, kāda bija spēkā pārsūdzētajā lēmumā norādīto darījumu laikā) 10.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka tikai Valsts ieņēmumu dienestā reģistrētai apliekamai personai ir tiesības nodokļa deklarācijā kā priekšnodokli no budžetā maksājamās nodokļa summas atskaitīt no citām apliekamajām personām saņemtajos nodokļa rēķinos norādītās nodokļa summas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai, kā arī tādu ārvalstīs veiktu

darījumu nodrošināšanai, kuri būtu apliekami ar nodokli, ja tie tiktu veikti iekšzemē. Minētos atskaitījumus drīkst veikt pēc nodokļa rēķinā norādītās nodokļa summas samaksas vai – preču piegādes darījumos – pēc nodokļa rēķina un preču saņemšanas. Priekšnodokļa jēdziens ir skaidrots minētā likuma 1.panta 9.punktā, kas nosaka, ka priekšnodoklis ir pievienotās vērtības nodokļa summa, kas norādīta ar pievienotās vērtības nodokli apliekamajai personai izrakstītajā pievienotās vērtības nodokļa rēķinā par iegādātajām precēm vai saņemtajiem pakalpojumiem tās saimnieciskās darbības nodrošināšanai.

No minētajām tiesību normām izriet, ka preču piegādes un pakalpojuma sniegšanas gadījumā personai ir tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumu vienīgi tad, ja pati persona un tās veiktie darījumi atbilst šādiem priekšnoteikumiem: 1) abi darījuma dalībnieki ir reģistrēti VID kā PVN maksātāji; 2) saņemtās preces vai pakalpojums tiek izmantots savu ar pievienotās vērtības apliekamo darījumu nodrošināšanai; 3) ir saņemts un apmaksāts nodokļa rēķins, preču piegādes darījumos – ir saņemts nodokļu rēķins un preces. Šo nosacījumu pastāvēšanas nepieciešamību pārsūdzētajā spriedumā ir atzinusi arī apelācijas instances tiesa. Tādējādi nepamatots ir kasācijas sūdzības motīvs par nepareizu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta iztulkošanu.

[12] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu likumdevējs PVN maksātājiem ir piešķīris zināmas priekšrocības, tas ir, devis tiesību atskaitīt priekšnodokli, ja pastāv visi šajā tiesību normā paredzētie priekšnoteikumi. Minētā iemesla dēļ pirms šīs tiesības izmantošanas nodokļu maksātājam ir pienākums pārliecināties, vai darījuma partneris ir PVN maksātājs un vai pastāv citi priekšnoteikumi priekšnodokļa atskaitīšanai. Nodokļa maksātājam ir nodoklis jāsamaksā, kā arī jāuzņemas atbildība, ja priekšnodoklis ir atskaitīts nepamatoti.

[13] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apelācijas instances tiesa, pārbaudot un vērtējot pierādījumus, nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 154.panta noteikumus un tāpēc tā izdarījusi nepareizu secinājumu par VID amatpersonu lēmumiem, kā arī tiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 107.panta ceturtās daļas un 103.panta otrās daļas noteikumus.

Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa noteic, ka tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem. Minētā tiesību norma prasa, lai tiesa savus secinājumus izdarītu tikai pēc

tam, kad vispusīgi, pilnīgi un objektīvi ir pārbaudīti pierādījumi lietā. Tādējādi tiesas pienākums ir pārbaudīt pierādījumus par tiem faktiem, kas minēti VID amatpersonu lēmuma pamatojumā, un, ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 150.panta ceturtajai daļai – savākt tos pēc savas iniciatīvas.

Savukārt Administratīvā procesa likuma 154.panta trešā daļa noteic, ka tiesa spriedumā norāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu par nepierādītu.

[14] Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestā daļa nosaka nodokļu rēķinam piemērojamās prasības, proti, tā noformēšanu Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un likumā noteikto ziņu iekļaušanu par preču nosūtītāju vai pakalpojumu sniedzēju un preču vai pakalpojuma saņēmēju, par precēm un to daudzumu vai pakalpojuma veidu un apjomu, preču cenu un vērtību vai atlīdzību par sniegtajiem pakalpojumiem, preču piegādes vai pakalpojuma sniegšanas laiku.

Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" 6.8.punktā noteikts, ka pavadzīmē-rēķinā jānorāda preču izsniedzējas personas vārds, uzvārds, preču izsniegšanas datums un paraksts. Savukārt minēto Noteikumu 19.punktā noteikts: ja pavadzīmē-rēķinā nav norādīti visi šo noteikumu 6.punktā minētie rekvizīti, tas nav uzskatāms par grāmatvedības attaisnojuma dokumentu.

[14.1] Administratīvā apgabaltiesa spriedumā konstatējusi, ka lietā nav strīda, ka attiecībā uz darījumiem ar SIA "Korvete", SIA "Elviko" un SIA "Hoffnungs T" konkrētajos nodokļu rēķinos nav norādīts attiecīgā darījuma partneri pārstāvošās personas vārds, uzvārds, bet ir tikai paraksts. Tiesa norādījusi, ka likuma "Par pievienotās vērtības nodokļa" 8.panta sestajā daļā nav norādes uz personas vārdu, uzvārdu kā uz nodokļa rēķina obligāto sastāvdaļu, ka Administratīvo lietu departaments ir atzinis, ka atsevišķu šajā tiesību normā minēto rekvizītu nenorādīšana nodokļa rēķinā neizslēdz iespēju konstatēt darījuma būtību. Pamatojoties uz lietā esošajiem pierādījumiem, tiesa atzinusi, ka attiecīgajos nodokļu rēķinos ir norādītas visas būtiskās darījuma sastāvdaļas un ir iespējams pārliecināties par darījuma būtību, tādējādi VID lēmums ir nepamatots.

[14.2] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētie tiesas atzinumi nav pamatoti.

Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestā daļa noteic: "Par nodokļa rēķiniem izmantojami dokumenti, kuri noformēti Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un kuros ietverta šāda informācija

(..)." Tādējādi minētā tiesību norma, pirmkārt, nosaka, ka nodokļu rēķiniem ir jābūt noformētiem Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, otrkārt, rēķinos jābūt ietvertai likumā noteiktajai informācijai. Savukārt, kā jau augstāk norādīts, Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" 6.8.punkts nosaka, ka rēķinā jānorāda preču izsniedzēja vārds, uzvārds (..).

Administratīvā apgabaltiesa spriedumā (sprieduma 13.2.punkts) norādījusi, ka attiecībā uz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sesto daļu Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2004.gada 27.aprīļa lietā Nr.SKA-41 "ir atzinis, ka atsevišķu šajā tiesību normā minēto rekvizītu nenorādīšana nodokļu rēķinā neizslēdz iespēju konstatēt darījuma būtību". Faktiski apgabaltiesas minētajā Administratīvo lietu departamenta spriedumā ir norādīts: "Administratīvo lietu departaments pieļauj, ka atsevišķu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajā daļā norādīto rekvizītu nenorādīšana nodokļa rēķinā neizslēdz iespēju konstatēt darījuma būtību."

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētais pieļāvums ir izvērtējams katrā konkrētā lietā atsevišķi, vadoties pēc lietas apstākļiem. Konkrētajā gadījumā tiesa nav vērtējusi apstākli, ka gandrīz visās VID norādītajās preču pavadzīmēs-rēķinos nav norādīts, kas tās parakstījis, bet ir tikai paraksti. Faktiski, kā norādīts kasācijas sūdzībā, no šiem parakstiem nevar konstatēt, kas parakstījis šos rēķinus, līdz ar to nav iespējams konstatēt, vai pakalpojums ir saņemts no tās juridiskās personas, kura norādīta rēķinā, jo nav iespējams pārbaudīt, vai persona, kas rēķinu parakstījusi, ir konkrētās juridiskās personas darbinieks vai amatpersona.

Administratīvā apgabaltiesa pamatoti spriedumā norādījusi, ka darījuma dalībnieks un nodokļu maksātājs konkrētajos gadījumos ir nevis fiziskā persona, bet juridiska persona, kuras vārdā fiziskā persona darbojas. Taču tieši minētā apstākļa dēļ ir būtiski norādīt rēķinu parakstījušās personas vārdu un uzvārdu, jo saskaņā ar Civillikuma 1410.panta otro daļu juridiskās personas taisa tiesiskos darījumus caur saviem likumīgiem pārstāvjiem. Ja no rēķina nav redzams, kura persona ir to parakstījusi, tad ir apsverams jautājums, vai ir iespējams konstatēt, ka rēķinā norādītā juridiskā persona ir sniegusi attiecīgos pakalpojumus vai piegādājusi preces, ja nav iespējams noskaidrot, vai persona, kura parakstījusi rēķinus, bija tiesīga pārstāvēt juridisko personu.

[15] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka iepriekš minētie argumenti attiecināmi arī uz darījumu ar SIA "TMN", kad rēķinu ir parakstījis V.K., kurš, kā norādījis VID, nav darba tiesiskajās attiecībās ar SIA "TMN", līdz ar to lietā nav noskaidrots, vai V.K. bija tiesīgs pārstāvēt SIA "TMN".

[16] Attiecībā uz darījumu ar SIA "Privātuzņēmums Darsilain un Sīle" VID lēmumos norādīts, ka saskaņā ar šī uzņēmuma īpašnieces un amatpersonas E.S. paskaidrojumiem, viņa nav parakstījusi nevienu grāmatvedības, bankas vai citu dokumentu, kā arī nav pilnvarojusi nevienu to darīt. Tādējādi VID secinājis, ka ir pamats apšaubīt šos darījumus, kas pieteicējam dod tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu.

Savukārt apelācijas instances tiesa, izvērtējot VID administratīvos aktus, secinājusi, ka netiek apšaubīta pieteicējas labticība darījumos ar SIA "Privātuzņēmums Darsilain un Sīle", ka VID amatpersonas pārlikušas atbildību uz pieteicēju un nepamatoti ierobežojušas pieteicējas tiesības atskaitīt priekšnodokli.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šāds apelācijas instances tiesas viedoklis ir nepamatots. Ja E.S., kas ir uzņēmuma vienīgā amatpersona, pēc VID rīcībā esošajām ziņām, noliedz jebkādos darījumus ar pieteicēju, tad atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktajam tiesai bija jāizvērtē, vai pieteicēja konkrēto pakalpojumu ir saņēmusi no rēķinā norādītās juridiskās personas.

Apelācijas instances tiesa noraidījusi VID pārstāvja lūgumu par E.S. uzaicināšanu uz tiesas sēdi kā liecinieci, motivējot šo atteikumu ar to, ka lietā ir pietiekami pierādījusi, lai varētu konstatēt pieteicējas tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu. Taču saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu (...). Konkrētajā gadījumā, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, nevar runāt par lietas apstākļu noskaidrošanu, jo faktiski nav noskaidrots, vai pakalpojumus pieteicēja ir saņēmusi konkrēti no SIA "Privātuzņēmums Darsilain un Sīle".

[17] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka, ievērojot iepriekš minētos argumentus, nevar uzskatīt, ka pārsūdzētais tiesas spriedums ir pamatots un tiesisks. Līdz ar to spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 346.pantu, 348.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 27.septembra spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par 0 procentu likmes piemērošanas priekšnoteikumiem, ja pakalpojums sniegts ārvalstu tūristiem, un par pierādīšanas pienākumu šādās lietās (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 13.panta sestā daļa)

Nodokļa 0 procentu likme atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 13.panta sestajai daļai piemērojama tikai tad, ja pakalpojums tiek sniegts fiziskai personai, kura nav Latvijas Republikas iedzīvotājs.

Gadījumos, kuros varētu pieņemt, ka pakalpojums ir sniegts nevis juridiskajai personai, bet gan ārvalstu tūristiem, personai, kura pakalpojumam vēlas piemērot 0 procentu likmi, ir pienākums pierādīt, ka pakalpojumu saņēmis ir ārvalstu tūrists atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 13.panta sestajai daļai. Šajā gadījumā personai ir jānodrošina pierādījumi, ka attiecīgo personu pastāvīgā dzīvesvieta ir ārvalsts.

Gadījumi, kad piemērojama nodokļa 0 procentu likme, ir jāinterpretē šauri, ņemot vērā, ka tie ir izņēmums no vispārējā principa, saskaņā ar kuru ar PVN tiek aplikti visi pakalpojumi, ko pret atlīdzību sniedz nodokļa maksātājs.

Atbilstoši vispārīgajiem pierādīšanas principiem tiesības uz izņēmumu jāpierāda tam, kas šo izņēmumu prasa. Privātpersonu pienākums nodrošināt nepieciešamos pierādījumus palielinās proporcionāli tam, cik ļoti lēmuma pieņemšanas process notiek pašas privātpersonas interesēs. Šādos gadījumos attiecībā uz faktiem, kas veicina labvēlīga lēmuma pieņemšanu, ir dabiski un atbilstoši pierādījumu nastu uzlikt privātpersonai, nevis nodokļu administrācijai. Ņemot vērā, ka nodokļu kontroles efektivitāte ir atzīta par vienu no sabiedrības prioritārajām interesēm, šāda prasība ir samērojama ar individuālo interešu ierobežojumu.

2005.gada 19.aprīlī

Lieta Nr.SKA-94

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties SIA "NEMO PARKS" pārstāvei zvērinātai advokātei I.Dukai un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei D.Kairovai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc SIA "NEMO PARKS" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora

2002.gada 20.marta lēmumu Nr.19/6201, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA "NEMO PARKS" 2001.gada 3.maijā noslēgusi līgumu Nr.2001/1 ar komercsabiedrību "Perestroika Tours Gmbh" par sadarbību starptautiskajā tūrismā, kas ietver divpusēju tūristu pieņemšanu, izmitināšanu un apkalpošanu. Komercsabiedrības adrese norādīta Vācijā.

SIA "NEMO PARKS" no 2001.gada 2.jūlija līdz 2001.gada 31.augustam izrakstījusi komercsabiedrībai "Perestroika Tours Gmbh" septiņus rēķinus par tās sniegtajiem pakalpojumiem. Šajos rēķinos SIA "NEMO PARKS" iepriekšminētajiem pakalpojumiem piemērojis pievienotās vērtības nodokļa 0 procentu likmi. "Perestroika Tours Gmbh" ir apmaksājusi visus rēķinus.

[2] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Jūrmalas pilsētas Nodokļu inspekcija no 2001.gada 12.oktobra līdz 2001.gada 20.decembrim veikusi nodokļu auditu SIA "NEMO PARKS" par pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN) laika posmā no 2001.gada 1.aprīļa līdz 2001.gada 1.augustam. Nodokļu audita pārskatā konstatēts, ka konkrētajā gadījumā SIA "NEMO PARKS" nepamatoti piemērojis PVN 0 procentu likmi, jo pārbaudē nav uzrādīti dokumenti, kas apliecina, ka pakalpojumu saņēmuši ārvalstu tūristi.

VID Jūrmalas pilsētas audita daļa ar 2001.gada 20.decembra lēmumu Nr.104 SIA "NEMO PARKS" noteikusi budžetā papildus iemaksājamo nodokļa summu LVL 16 520,40, ko veido PVN LVL 8260,20 un soda nauda tādā pašā apmērā. Lēmums pamatots ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" (turpmāk – PVN likums) 8.panta 6.punktu, 13.panta 6.punktu, 15.pantu un likuma "Par nodokļiem un nodevām" (turpmāk – Nodokļu likums) 32.panta 1.punktu.

Šo lēmumu SIA "NEMO PARKS" apstrīdējis VID Jūrmalas pilsētas nodaļas direktoram, kurš ar 2002.gada 18.janvāra lēmumu Nr.7-5/629 atstājis spēkā iepriekšminēto lēmumu.

Izskatījis SIA "NEMO PARKS" iesniegumu par šo lēmumu, VID ģenerāldirektors ar 2002.gada 20.marta lēmumu Nr.19/6201 atstājis spēkā iepriekšminēto lēmumu. VID ģenerāldirektors lēmumā norādījis, ka noslēgtais līgums ar ārvalstu juridisko personu, izrakstītie rēķini un personu vārdu saraksti, bez iespējām noskaidrot to pastāvīgo dzīvesvietu, nepierāda, ka pakalpojumu saņēmuši ārvalstu tūristi. PVN 0 procentu likmi komercsabiedrībai ir tiesības piemērot tikai tad, ja ir iespējams iegūt pierādījumus, kas skaidri un nepārprotami norāda, ka katra konkrētā tūrista pastāvīgā dzīvesvieta nav Latvijas Republika, jo jāņem vērā, ka ārvalstu uzņēmums var sniegt vai organizēt tūrisma

pakalpojumus Latvijas Republikā arī tās pastāvīgajiem iedzīvotājiem. Tāpat VID ģenerāldirektors norādījis, ka SIA "NEMO PARKS" saskaņā ar Nodokļu likuma 38.pantu nav iesniedzis dokumentus, pēc kuriem būtu iespējams noteikt, ka tās sniegtos pakalpojumus ir saņēmuši ārvalstu tūristi.

[3] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 2002.gada 22.aprīlī saņēmusi SIA "NEMO PARKS" pieteikumu, kurā tā lūgusi atcelt VID ģenerāldirektora 2002.gada 20.marta lēmumu Nr.19/6201 un uzlikt par pienākumu atdot nepamatoti bezstrīda kārtībā piedzīto summu LVL 8260,20. Pieteikumā SIA "NEMO PARKS" norādījusi, ka VID prasība iesniegt pierādījumus par ārvalstu tūristu personu datiem, kuri ieceļojuši Latvijas Republikā, ir pretēja Fizisko personu datu aizsardzības likumā un Informācijas atklātības likumā noteiktajām tiesību normām, no kurām izriet, ka trešajām personām ir liegta informācijas saņemšana par fizisko personu datiem un pārvietošanos pār Latvijas Republikas robežām. Tā kā komercsabiedrība "Perestroika Tours Gmbh" ir apstiprinājusi, ka visi pakalpojumu saņēmēji ir ārzemnieki, tad konkrētajā lietā nav pamatoti piemērot Nodokļu likuma 38.pantu.

[4] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 22.augusta spriedumu atcēlusi VID ģenerāldirektora 2002.gada 20.marta lēmumu Nr.19/6201 un uzlikusi par pienākumu VID atmaksāt SIA "NEMO PARKS" nepareizi piedzīto summu LVL 8 260,20.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar VID apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 8.novembra spriedumu no tā izdošanas brīža atcēlusi VID ģenerāldirektora 2002.gada 20.marta lēmumu Nr.19/6201 par budžetā papildus noteiktā nodokļa parāda nomaksu LVL 16 520,40 un 15 dienu laikā no sprieduma stāšanās likumīgā spēkā uzlikusi par pienākumu VID atmaksāt SIA "NEMO PARKS" bezstrīda kārtībā piedzīto summu LVL 8260,20. Tiesa spriedumu pamatojusi ar tālākminētajiem argumentiem.

[5.1] Ne PVN likums, ne arī Ministru kabineta 2001.gada 14.augusta noteikumi Nr.374 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" nenosaka, kādi attaisnojama dokumenti ir iesniedzami nodokļu administrācijai, lai pierādītu PVN 0 procentu likmes piemērošanas tiesiskumu.

[5.2] Trešajai personai ir liegta iespēja saņemt ziņas no Valsts robežsardzes par fizisko personu ieceļošanu Latvijas Republikā. Fizisko personu datu aizsardzības likuma 2.panta 1.punkta izpratnē datu subjekts ir arī tūristi Latvijas Republikā, un kuru datu apstrāde ir pieļaujama tikai šā likuma 7.pantā noteiktos gadījumos. Tā kā Latvijas Republikā spēkā esošās tiesību normas neuzliek par pienākumu tūrisma komercsabiedrībai reģistrēties kā fizisko personu datu

sistēmas pārzinim, atzīstams, ka VID amatpersonu lūgums uzrādīt SIA "NEMO PARKS" sarakstus ar visu no ārvalstīm ieceljošo fizisko personu dzimšanas gadiem, personu kodiem un datumiem par robežu šķērsošanu nav tiesiski pamatots.

[5.3] Nepamatots ir VID arguments, ka saskaņā ar Nodokļu likuma 38.pantu SIA "NEMO PARKS" pienākums ir nodrošināt pietiekamus pierādījumus par ārvalstu tūristu apkalpošanu, taču tā nav tos nodrošinājusi. Ņemot vērā Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 11.maija spriedumā lietā Nr.SKA-48 un 2004.gada 24.augusta spriedumā lietā Nr.SKA-96 noteikto – ne jebkurā gadījumā, pastāvot nodokļu administrācijai šaubām par darījuma norisi, nodokļu maksātājam būtu jānovērš šaubas, iesniedzot likumā neparedzētus pierādījumus. Nodokļu administrācijai, veicot auditu, bija jāņem vērā Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 50.punkts, jo konkrētajā lietā VID amatpersonām, rodoties šaubām par SIA "NEMO PARKS" apkalpoto tūristu dzīvesvietām un mītnes zemēm, nebija šķēršļu pieprasīt ziņas no Latvijas Republikas Valsts robežsardzes, lai šaubas apstiprinātu ar pierādījumiem.

[5.4] Tā kā konkrētajā lietā SIA "NEMO PARKS" neslēdza individuālus līgumus ar fiziskajām personām, bet sniedza pakalpojumu juridiskas personas sūtītām tūristu grupām, atzīstams, ka darījuma partnera apliecinājums, ka visas sarakstos minētās personas ir Rietumeiropas valstu pilsoņi, ir pietiekams pierādījums, ka SIA "NEMO PARKS" sniedzis pakalpojumu ārvalstu tūristiem. VID to, ka tūristi nav bijuši ārvalstnieki, nav pierādījis.

[5.5] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 150.panta pirmo daļu, uzskatāms, ka VID, aprēķinot papildus budžetā maksājamo PVN 18 procentu likmes apmērā, ar lietā esošajiem pierādījumiem šāda aprēķina pamatotību nav pierādījis.

[6] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis Valsts ieņēmumu dienests. Kasācijas sūdzībā Valsts ieņēmumu dienests lūdzis Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.novembra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzējs pamatojis ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa nepareizi ir iztulkojusi PVN likuma 7.panta pirmās daļas 5.punktu un 13.panta sesto daļu, jo SIA "NEMO PARKS" VID pārbaudē nevarēja iesniegt dokumentus, kas apliecina, ka pakalpojumi ir saņēmuši ārvalstu tūristi.

[6.2] No PVN likuma 7.panta pirmās daļas 5.punkta un 13.panta izriet, ka nodokļu maksātājs var piemērot 0 procentu likmi pakalpojumu sniegšanas darījumiem tikai ar ārvalstu tūristiem un

tādējādi likumdevējs ir noteicis, ka personu pastāvīgās dzīvesvietas atrašanās ir būtisks nosacījums šīs likmes piemērošanai.

[6.3] Tiesa ir nepareizi interpretējusi PVN likuma un Ministru kabineta 2001.gada 14.augusta noteikumu Nr.374 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" normas un nepareizi atzinusi, ka šīs normas nenorāda, kādi attaisnojuma dokumenti iesniedzami nodokļu administrācijai, lai pierādītu PVN 0 procentu likmes piemērošanas tiesiskumu. Apstāklis, vai pakalpojums ir sniegts ārvalstu tūristam, ir saistīts ar pierādījumu vērtēšanu, nevis ar to, vai nodokļu normatīvie akti noteic, kādi grāmatvedības attaisnojuma dokumenti ir pietiekoši, lai privātpersona pierādītu ārvalstu tūrista statusu.

[6.4] Tiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 151.pantā noteiktos pierādījuma attiecināmības noteikumus, jo tā nepamatoti spriedumā atzinusi par attiecināmiem noslēgtos līgumu ar ārvalstu juridisko personu, kā arī nepamatoti atzinusi, ka ar izrakstītajiem rēķiniem un personu vārdu sarakstiem ir pierādīts, ka pakalpojumu ir saņēmuši tieši ārvalstu tūristi. No šiem pierādījumiem nav iespējams konstatēt konkrēto personu pastāvīgo dzīvesvietu, kas ir obligāts priekšnoteikums 0 procentu likmes piemērošanai.

[6.5] Tiesa, izdarot secinājumu, ka nav likumiska veida, kā nodokļu maksātājs var nodrošināt nepieciešamos pierādījumus, nepamatoti ir atsaukusies uz Fizisko personu datu aizsardzības likuma 2.panta 1.punktu un 7.pantu, kas regulē personu datu apstrādi un liedz trešajām personām saņemt ziņas no Valsts robežsardzes par fizisko personu iecelšanu Latvijas Republikā. Neviens normatīvais akts nenorāda, ka tūrista pastāvīgo dzīvesvietu var pierādīt tikai ar Valsts robežsardzes rīcībā esošajiem datiem, to ir iespējams izdarīt arī citā likumiskā veidā, piemēram, ar izziņu no tūrista rezidējošās valsts attiecīgās institūcijas. Turklāt tiesa nav ņēmusi vērā Valsts robežsardzes 2004.gada 3.novembra vēstulē Nr.23/1-4/4030 norādīto, ka tās rīcībā nav pieejams precīzs valsts robežas šķērsojošo personu saraksts. Nodokļu maksātājam konkrētajā lietā ir jānodrošina citi pieļaujamie un attiecināmie pierādījumi, kas apliecina ārvalstu tūrista statusu.

[6.6] Tiesa nepamatoti norādījusi, ka VID nepareizi piemērojis Nodokļu likuma 38.pantā noteikto pierādīšanas nastu, kas gultas uz nodokļu maksātāju, jo tā nepamatoti ir atsaukusies uz iepriekšējo tiesu praksi. Vērtējot konkrētas lietas apstākļus saistībā ar spriedumā pieminētajām lietām, secināms, ka šajā lietā izteiktais pierādīšanas pienākuma tulkojums nav attiecināms uz konkrēto gadījumu. Līdz ar to, tā kā nodokļu normatīvie akti skaidri nenosaka dokumentus ārvalstu tūrista statusa pierādīšanai, taču šī elementa konstatēšana ir obligāta, VID ir tiesības pieprasīt saprātīgus pierādījumus, kas šī elementa pastāvēšanu pierāda.

[7] Tiesas sēdē VID pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību. SIA "NEMO PARKS" pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[8] PVN likuma 13.panta sestā daļa redakcijā, kāda bija spēkā darījuma veikšanas brīdī, noteica: "Nodokļa 0 procentu likme piemērojama tūrisma (ceļojumu) firmu pašu sniegtajiem pakalpojumiem ārvalstu tūristiem (personām, kuru pastāvīgā dzīvesvieta nav Latvijas Republika)."

Tātad nodokļa 0 procentu likme atbilstoši minētajai normai piemērojama tikai tad, ja pakalpojums tiek sniegts fiziskai personai, kura nav Latvijas Republikas iedzīvotājs.

[9] Konkrētajā gadījumā rēķini tika iesniegti un tos apmaksāja nevis fiziskās personas, bet gan juridiskā persona komercsabiedrība "Perestroika Tours GmbH", kas organizēja ārvalstu tūristu braucienus. Ja uzskata, ka pakalpojums sniegts šai komercsabiedrībai, nodokļa 0 procentu likme atbilstoši PVN likuma 13.panta sestajai daļai vispār nebija piemērojama.

Tomēr, kā ir uzskatījis VID, konkrētajā gadījumā varētu pieņemt, ka pakalpojums ir sniegts nevis juridiskajai personai, bet gan ārvalstu tūristiem. Par šīm personām sniegtajiem pakalpojumiem piemērojama nodokļa 0 procentu likme. Taču tas vienlaikus pieteicējam uzliek pienākumu pierādīt, ka pakalpojumu saņēmējs ir ārvalstu tūrists atbilstoši PVN likuma 13.panta sestajai daļai.

[10] Kā uzskata Administratīvo lietu departaments un kā to norādījusi arī Eiropas Kopienų tiesa, gadījumi, kad piemērojama nodokļa 0 procentu likme, ir jāinterpretē šauri, ņemot vērā, ka tie ir izņēmums no vispārējā principa, saskaņā ar kuru ar PVN tiek aplikti visi pakalpojumi, ko pret atlīdzību sniedz nodokļa maksātājs (sal. 17.punktu Eiropas Kopienų tiesas 2004.gada 18.novembra spriedumā lietā Nr.C-284/03 "Belgijas valsts pret *Temco Europe SA*").

Atbilstoši vispārīgajiem pierādīšanas principiem tiesības uz izņēmumu jāpierāda tam, kas šo izņēmumu prasa (sal. ģenerālvokāta *Poires Maduro* viedokli, kas sniegts 2005.gada 7.aprīlī lietā Nr.C-446/03 "*Marks & Spencer plc v David Halsey*", 81.punkts). Privātpersonu pienākums nodrošināt nepieciešamos pierādījumus palielinās proporcionāli tam, cik ļoti lēmuma pieņemšanas process notiek pašas privātpersonas interesēs. Šādos gadījumos attiecībā uz faktiem, kas veicina labvēlīga lēmuma pieņemšanu, ir dabiski un atbilstoši pierādījumu nastu uzlikt privātpersonai, nevis pārvaldei (sal.: Nehl P.H. *Principles of Administrative Procedure in EC Law*. Oxford: Hart Publishing, 1999, p.114–115).

Turklāt nodokļu administrēšana lielā mērā ir balstīta uz informāciju, ko iesniedz privātpersona, tai skaitā informāciju, ko privātpersona iegūst no citiem avotiem (sal.: Zviedrijas Augstākās Administratīvās tiesas 2000.gada 15.decembra spriedums lietā Nr.1990-1998, RÅ 2000 ref. 66).

Tā kā konkrētajā gadījumā SIA "NEMO PARKS" pretendēja uz nodokļa 0 procentu likmes piemērošanu, kas ir izņēmums no vispārējā pienākuma samaksāt PVN nodokli, tad SIA "NEMO PARKS" bija jānodrošina atbilstoši pierādījumi.

[11] Konkrētajā gadījumā nodokļa 0 procentu likme bija piemērojama par ārvalstu tūristiem (personām, kuru pastāvīgā dzīvesvieta nav Latvijas Republika) sniegtajiem pakalpojumiem. Tāpēc pamatots ir VID kasācijas sūdzības arguments, ka personu dzīvesvieta ir būtisks nosacījums, lai darījumam būtu piemērojama PVN 0 procentu likme. SIA "NEMO PARKS", lai tā varētu piemērot 0 procentu likmi, bija jānodrošina pierādījumi, ka attiecīgo personu pastāvīgā dzīvesvieta ir ārvalsts.

Lai to nodrošinātu, SIA "NEMO PARKS" nebūt nebija jāreģistrējas kā fizisko personu datu sistēmas pārzinim atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzības likumam, kā to nepamatoti ir norādījusi apgabaltiesa. Atbilstoši minētā likuma IV nodaļai jāreģistrējas ir nevis datu sistēmas pārzinim, bet jāreģistrē ir tikai personas datu apstrādes sistēmas, ja tādas tiek veidotas. Konkrētajā gadījumā netika veidota personas datu apstrādes sistēma, tāpēc likuma IV nodaļa uz šo gadījumu nav attiecināma. Atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.panta 3.punktam, personas datu apstrāde atļauta arī tad, ja datu apstrāde nepieciešama likumā noteikto pienākumu veikšanai. Tādējādi konkrētajā gadījumā SIA "NEMO PARKS" Fizisko personu datu aizsardzības likums neliedza iegūt un apstrādāt fizisko personu datus, tāpat kā to dara citas komercsabiedrības, norādot fizisko personu adreses un citus datus rakstveida līgumos, reģistrācijas žurnālos un citos dokumentos. Tas, kādā veidā šie dati varēja tikt iegūti – pieprasot no personas tieši, iegūstot to no Vācijas partnera vai kā citādi – bija atstāts SIA "NEMO PARKS" ziņā. Ņemot vērā, ka nodokļu kontroles efektivitāte ir atzīta par vienu no sabiedrības prioritārajām interesēm, šāda prasība ir samērojama ar indivīdu interešu ierobežojumu (sal. 24.punktu Eiropas Kopienų tiesas 2005.gada 10.marta spriedumā lietā Nr.C-39/04 *Laboratoires Fournier SA pret Direction des vérifications nationales et internationales*).

[12] Ņemot vērā iepriekšteikto, nepamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka VID nav pierādījis pretējo (ka tūristi nav bijuši ārvalstnieki). Pierādīšanas pienākums VID amatpersonām būtu gadījumā, ja SIA "NEMO PARKS" būtu norādījis konkrētākus tūristu

datum, bet VID, pārbaudot šo informāciju, secinātu, ka attiecīgās personas norādītajā vietā nedzīvo vai SIA "NEMO PARKS" pakalpojumu nav izmantojušas. Pēc tās informācijas, ko par attiecīgajiem pakalpojumiem VID ir ieguvis no SIA "NEMO PARKS", par pakalpojuma sniegšanas patiesumu nav iespējams pārliecināties.

[13] Pamatojoties uz iepriekš minētajiem secinājumiem, Rīgas apgabaltiesas Civillietu kolēģijas 2004.gada 8.novembra spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.novembra spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par pierādījumu pārbaudi un vērtēšanu gadījumos, kad iestāde apgalvo, ka persona tikusi nodarbināta bez darba līguma un par šo personu nav tikuši maksāti nodokļi (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 159.pants)

Ja administratīvās lietas, kuras ietvaros iestāde apgalvo, ka attiecīgās personas komercsabiedrībā strādā bez darba līgumiem un par viņām netiek maksāti nodokļi, materiālos ir vienīgi nodarbināto personu un darba devēja paskaidrojumi, kuri savstarpēji ir pretrunā, tiesai šie paskaidrojumi ir jāpārbauda, izvērtējot aptaujas lapās sniegto informāciju, nepieciešamības gadījumā izsaucot nodarbināto personu aptaujas lapās minētās personas uz tiesas sēdi.

Ja apelācijas instances tiesa nav veikusi šādu pierādījumu pārbaudi, šāds apstāklis ir pamats tās sprieduma atcelšanai kasācijas tiesvedības kārtībā.

2005.gada 19.aprīlī

Lieta Nr.SKA-98

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties pieteicējam Rolandam O. un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei L.Locai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Rolanda O. pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 26.maija lēmumu Nr.3.2/142, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestādes inspektore 2003.gada 25.aprīlī sastādījusi administratīvā pārkāpuma protokolu par to, ka, veicot tematisko pārbaudi celtniecības objektā "Domina", konstatēts, ka SIA "Zeforss Eksports" nav noformējusi darba attiecības un nav maksājusi normatīvajos aktos paredzētos nodokļus par V.L., I.Z. un P.O. Tādējādi SIA "Zeforss Eksports" direktors Rolands O. nav ievērojis likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 1.panta 2.a apakšpunktu un ir izdarījis Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 159.pantā paredzēto administratīvo pārkāpumu.

VID Rīgas reģionālās iestādes 5. Tematisko pārbaūžu daļas priekšnieks ar 2003.gada 13.maija lēmumu Nr.1370ap SIA "Zeforss Eksports" direktoram Rolandam O. piemērojis administratīvo naudas sodu LVL 100. Sods piemērots, pamatojoties uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 159.pantu. Lēmumā norādīts, ka, pārbaudot SIA "Zeforss Eksports" grāmatvedības dokumentus, netika uzrādīti darba līgumi ar V.L., I.Z. un P.O.

Šo lēmumu Rolands O. apstrīdējis VID Rīgas reģionālās iestādes direktoram, kurš ar 2003.gada 26.maija lēmumu Nr.3.2/142 atstājis spēkā iepriekšminēto lēmumu.

[2] Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesa 2003.gada 5.jūnijā saņēmusi SIA "Zeforss Eksports" direktora Rolanda O. pieteikumu par VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 26.maija lēmumu Nr.3.2/142. Pieteikumā Rolands O. lūdzis šo lēmumu atcelt, pamatojot ar to, ka no lēmuma nav saprotams, kādu tiesisku metodi saskaņā ar Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumiem Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" VID ir izmantojis, lai konstatētu faktu, ka SIA "Zeforss Eksports" nodarbina iepriekšminētās personas. Tāpat Rolands O. pieteikumā norādījis: tā kā celtniecības objekts "Domina" nepieder SIA "Zeforss Eksports" un šī celtniecības objekta adrese nav SIA "Zeforss Eksports" juridiskā adrese, tad viņš nevar atbildēt par to, kādas personas atrodas šajā objektā, turklāt SIA "Zeforss Eksports" nekad nav pastāvējušas darba tiesiskās attiecībās ar iepriekšminētajām personām un VID, pieņemot lēmumu, nav ņēmis vērā šo paskaidrojumus norādīto apstākli.

[4] Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas tiesnese ar 2003.gada 15.oktobra spriedumu Rolanda O. pieteikumu noraidījusi. Tiesa spriedumā norādījusi, ka I.Z., P.O. un V.L. darba attiecības ar SIA "Zeforss eksports" ir pierādītas ar lietas materiāliem, to skaitā ar nodarbinātās personas aptaujas lapām.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar Rolanda O. apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 6.decembra spriedumu apmierinājusi Rolanda O. pieteikumu un atcēlusi VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 26.maija lēmumu Nr.3.2/142 no tā pieņemšanas dienas. Tiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesa nepareizi izvērtējusi lietā esošos pierādījumus. Tiesa spriedumu pamatojusi ar tālākminētajiem argumentiem.

[5.1] Ņemot vērā likuma "Par sociālo apdrošināšanu" 1.panta 2.a apakšpunktu, 5.panta pirmo un ceturto daļu, secināms: lai pierādītu, ka pieteicējs kā SIA "Zeforss Eksports" atbildīgā amatpersona ir izvairījies no obligāto apdrošināšanas maksājumu iemaksas valsts budžetā, kas ir atzīstams par administratīvo pārkāpumu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 159.panta izpratnē, ir jāpierāda,

ka V.L., I.Z. un P.O. ir bijuši darba ņēmēji un ka minēto personu darba devējs bijis SIA "Zeforss Eksports".

[5.2] Administratīvā pārkāpuma konstatēšanai VID bija nepieciešams saņemt iespējamo darba ņēmēju paskaidrojumus, izprasīt no viņiem noslēgtos darba līgumus un pārbaudīt apstākļus, kādā personām tiek izmaksāta pielīgta darba alga, kā arī noskaidrot, vai šo izmaksu veica SIA "Zeforss Eksports" darbinieki.

[5.3] No VID lēmuma izriet, ka pieteicēja vaina ir pierādīta tikai ar V.L., I.Z. un P.O. aizpildītajām nodarbinātās personas aptaujas lapām, kurās minētās personas norādījušas, ka atrodas darba attiecībās ar SIA "Zeforss Eksports", ka ir noslēgušas darba līgumus un viņām ir noteikta darba alga. Turklāt no lietas materiāliem izriet, ka, pārbaudot SIA "Zeforss Eksports" grāmatvedības dokumentus, netika uzrādīti darba līgumi ar minētajām personām. Tāpat tiesas sēdē atbildētājas pārstāvis norādījis, ka algas nodokļa kartes netika pārbaudītas, darbinieki tās neuzrādīja, informāciju par to, vai darbinieki ir citur nodarbināti, vai par tiem veiktas sociālās iemaksas, VID nav pieprasījis un pārbaudījis. Līdz ar to uzskatāms, ka VID lēmumu Nr.1370ap un lēmumu Nr.3.2/142 pieņēmis, balstoties uz nepietiekamiem pierādījumiem, un ka VID nav veicis visas nepieciešamās darbības, lai noskaidrotu iespējamā pārkāpuma apstākļus.

[5.4] No Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 9.panta izriet, ka administratīvā soda piemērošanai ir jāpierāda pārkāpēja prettiesiskā darbība un vaina.

[5.5] Administratīvā procesa likuma 150.panta ceturtajā daļā izteiktā tiesību norma par to, ka gadījumā, ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesa savāc tos pēc savas iniciatīvas, ir interpretējama kontekstā ar šā likuma 250.panta otro daļu, t.i., ka tiesa, vērtējot administratīvā akta tiesiskumu, spriedumā ņem vērā tikai tos apstākļus, uz kuriem iestāde ir atsaukusies administratīvā akta pamatojumā. Ņemot vērā arī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta norādīto 2004.gada 7.septembra spriedumā lietā Nr.SKA-120, kā arī to, ka, izvērtējot lēmumu tiesiskumu, bija būtiski ņemt vērā apstākli, ka ar lēmumu personai ir piemērots sods, kas pēc savas būtības prasa precīzu un detalizētu lietas apstākļu izpēti un pārkāpuma fakta pierādīšanu, uzskatāms, ka konkrētajā lietā VID nav pierādījis, ka V.L., I.Z. un P.O. ir bijuši darba ņēmēji un ka minēto personu darba devējs bijis SIA "Zeforss Eksports".

[5.6] Atzīstams, ka pieteicējam nebija pienākums iesniegt pierādījumus, kas apstiprina viņa nevainīgumu, un ka tiesas kompetencē VID lēmuma pamatotības apstiprināšanai neietilpst tādu pierādījumu iegūšana, uz kuriem VID nav pamatojies savā lēmumā.

Līdz ar to arī lietā nav pierādījumu, kas apstiprinātu pārkāpuma sastāvu un pieteicēja vainu.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi VID Rīgas reģionālā iestāde. Kasācijas sūdzībā VID Rīgas reģionālā iestāde lūgusi Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.decembra spriedumu atcelt. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmo daļu, jo tā, izskatot lietu, nav objektīvi izvērtējusi visus lietā esošos pierādījumus. Ar administratīvā pārkāpuma lietā esošajām nodarbināto personu aptaujas lapām VID ir pierādījusi faktu, ka V.L., I.Z. un P.O. ir nodarbinātas SIA "Zeforss Eksports", tādējādi šīs sabiedrības amatpersona Rolands O. ir pārkāpis likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 5.pantu un pamatoti saukts pie administratīvās atbildības.

[6.2] Tiesa nav ievērojusi objektīvās izmeklēšanas principu, jo, ja, tiesasprāt, lietā ir nepieciešami papildu pierādījumi, tad saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu, 107.panta trešo daļu un 150.panta ceturto daļu tā šos pierādījumus savāc pēc savas iniciatīvas.

[7] Tiesas sēdē VID Rīgas reģionālā iestādes pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību. Rolands O. kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[8] Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 159.pants, pēc kura ir sodīts Rolands O., paredz, ka sods tiek uzlikts par izvairīšanos no nodokļu vai tiem pielīdzināmo maksājumu nomaksas, kā arī ienākumu, peļņas vai citu ar nodokli apliekamo objektu slēpšanu (samazināšanu).

Konkrētajā gadījumā sods uzlikts par to, ka SIA "Zeforss Eksports", kuras amatpersona ir pieteicējs, pārbaudē aptaujātajām attiecīgajām personām no darba samaksas nav maksājis normatīvajos aktos paredzētos nodokļus.

[9] Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 243.pants noteic, ka pierādījumi administratīvo pārkāpumu lietā ir jebkuri fakti, uz kuru pamata iestāde nosaka administratīvā pārkāpuma esamību vai neesamību. Šos faktus cita starpā konstatē ar liecinieku liecībām un citiem dokumentiem.

Konkrētajā gadījumā lietā ir nodarbināto personu aptaujas lapas, kurās attiecīgās personas ir norādījušas, ka viņu darba devējs ir SIA "Zeforss Eksports". Tāpat attiecīgās personas ir norādījušas darba laiku, darba algu un citas ziņas, kas attiecas uz viņu nodarbinātību SIA "Zeforss Eksports".

Atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 243.pantam šīs ziņas uzskatāmas par pierādījumu, jo satur ziņas par administratīvā pārkāpuma esamību. Gadījumā, ja personas strādā bez darba līgumiem un par viņām netiek maksāti nodokļi, dokumentāri pierādījumi parasti nav iegūstami, jo to vai nu nav vispār, vai informācija par algu izmaksām un citas ziņas tiek fiksētas nelegālajos grāmatvedības dokumentos, kas VID netiek uzrādīti. Tāpēc kā vienīgais iegūstamais pierādījums šādos gadījumos bieži ir tikai nodarbināto personu un darba devēja paskaidrojumi. Konkrētajā gadījumā lietā ir nodarbināto personu paskaidrojumi, kas fiksēti nodarbināto personu aptaujas lapās, kā arī iespējamā darba devēja paskaidrojums, kas fiksēts administratīvā pārkāpuma protokolā.

[10] Administratīvā procesa likuma 326. un 327.pants nosaka sprieduma pārsūdzēšanas pamatu kasācijas instancē. Minētie pamati Administratīvo lietu departaments ieskatā ir atzīstami par tādiem, kas nosaka arī sprieduma atcelšanas pamatus. Attiecībā uz iespējamo procesuālo tiesību normu pārkāpumu kā pamatu spriedumu atcelšanai kasācijas instances tiesai ir jākonstatē tāds apelācijas instances tiesas procesuālo tiesību normu pārkāpums, kas ir novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspiešanas.

[11] Tā kā iepriekšminētie paskaidrojumi (sk. 9.punktu) lietā ir vienīgie pierādījumi un tie ir pretrunā ar administratīvi sodītās personas sniegtajiem paskaidrojumiem, tiesai šie paskaidrojumi bija jāpārbauda, izvērtējot aptaujas lapās sniegto informāciju, nepieciešamības gadījumā izsaucot nodarbināto personu aptaujas lapās minētās personas uz tiesas sēdi.

Tiesa, neizvērtējot aptaujas lapās ietverto informāciju, ir pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pārkāpumu, kas konkrētajā lietā ir atzīstams par tādu pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspiešanas.

Līdz ar to arī Administratīvo lietu departaments nevar atzīt apelācijas instances tiesas spriedumu par tiesisku un pamatotu.

[12] Ņemot vērā iepriekšteikto, Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.decembra spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.decembra spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par privātpersonas pienākumiem, atbildību un viltota rēķina nozīmi priekšnodokļa atskaitīšanā, kā arī par tiesas pienākumiem, iztiesājot lietu par priekšnodokļa atskaitīšanas pamatotību (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts, 8.panta sestā daļa un 15.panta ceturtdaļa)

Komersantam ir brīvas iespējas izvēlēties darījumu partneri, un tāpēc tam ir jāizvērtē, kādus riska elementus ietver darījums, kurā tas iesaistās. Priekšnodokļa atskaitīšanas gadījumā komersantam ir pietiekama iespēja samazināt šo risku, iegūstot informāciju par darījumu partneri un nodokļu rēķinu.

Apstāklis, ka komersants, nepārliecinoties par nodokļu rēķinu īstumu, kaut arī tam bija iespēja to darīt, uzskatīja, ka tam nebija pamata apšaubīt darījumu partnera godprātīgumu, ir viņa neuzmanības rezultāts, par kuru viņam var iestāties atbildība.

Ja dokuments ir viltots, to nevar uzskatīt par nodokļu rēķinu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas izpratnē.

Kaut arī no lietas apstākļiem izrietētu, ka attiecībā uz komersanta darījuma partneri būtu pamats piemērot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta ceturto daļu, komersantam nav subjektīvu tiesību prasīt, lai tiktu sodīts tās darījumu partneris. Tāpat citas personas sodīšana nevar būt par pamatu komersanta atbrīvošanai no atbildības par pārkāpumiem. Tādējādi arī tiesai nav jāpārbauda lieta par komersanta darījuma partnera sodīšanu vai pienākumu samaksāt nodokli, šīm ziņām nav nozīmes komersanta lietas izspriešanā, un tiesai tos nevajag pieprasīt.

2005.gada 3.maijā

Lieta Nr.SKA-103

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties SIA "Gefest" pārstāvim S.Koļcovam un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim J.Boktam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc SIA "Gefest" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2002.gada 25.marta lēmumu Nr.19/6671 un Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas pilsētas Kurzemes rajona nodaļas 2002.gada 6.februāra lēmumu

Nr.9.2./3162, sakarā ar SIA "Gefest" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 22.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas pilsētas Kurzemes rajona nodaļa laika posmā no 2001.gada 27.augusta līdz 2001.gada 17.decembrim SIA "Gefest" veica vienkāršu pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) auditu par laika posmu no 2000.gada janvāra līdz 2001.gada jūlijam.

Audita pārskatā VID Rīgas pilsētas Kurzemes rajona nodaļa norādījusi, ka SIA "Gefest" pārbaudei iesniegtās sešas preču pavadzīmes-rēķini par darījumiem ar SIA "Airites 9" nevar tikt uzskatītas par PVN rēķiniem, jo SIA "Airites 9" tos nav saņēmusi VID, turklāt četras no šīm preču pavadzīmēm-rēķiniem AS "Preses nams poligrāfijas komplekss" veiktajā tehniskajā ekspertīzē atzītas par viltotām.

[2] Pamatojoties uz minētā audita pārskatu, Rīgas pilsētas Kurzemes rajona nodaļas Nodokļu maksātāju kontroles pārvalde ar 2001.gada 17.decembra lēmumu Nr.9.1/33748 uzlikusi par pienākumu SIA "Gefest" iemaksāt budžetā papildus aprēķināto PVN LVL 26 832,72 un soda naudu LVL 26 832,72.

[3] Minēto lēmumu SIA "Gefest" apstrīdējis VID Rīgas Kurzemes rajona nodaļas direktoram, kurš ar 2002.gada 6.februāra lēmumu Nr.9.2/3162 atstājis spēkā Rīgas pilsētas Kurzemes rajona nodaļas Nodokļu maksātāju kontroles pārvaldes lēmumu.

[4] VID Rīgas pilsētas Kurzemes rajona nodaļas lēmumu SIA "Gefest" apstrīdējis VID ģenerāldirektoram, kurš ar 2002.gada 25.marta lēmumu Nr.19/6671 atstājis spēkā šo lēmumu.

Lēmumā VID ģenerāldirektors norādījis, ka SIA "Gefest" pārbaudei daļu iesniegto preču pavadzīmju-rēķinu par darījumiem ar SIA "Airites 9" ir saņēmusi citas juridiskās personas, savukārt SIA "Gefest" darījumu partnere SIA "Airites 9" preču pavadzīmes-rēķinus nav izņēmusi vispār un saskaņā ar AS "Preses nams poligrāfijas komplekss" veikto tehnisko ekspertīzi par viltotām atzītas četras SIA "Airites 9" izrakstītās preču pavadzīmes-rēķini, bet viena preču pavadzīme-rēķins atzīsta par īstu, kas ražota un izsniegta VID Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona nodaļai, taču to iegādājies cits uzņēmums. Tāpēc VID Rīgas pilsētas Kurzemes rajona nodaļa bija tiesīga apšaubīt SIA "Gefest" un SIA "Airites 9" darījuma faktu un atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktā minētajam samazināt uzņēmuma 2000.gada PVN deklarācijās uzrādīto priekšnodokli par LVL 26 832,72.

[5] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 2002.gada 26.aprīlī saņēmusi SIA "Gefest" pieteikumu par VID ģenerāldirektora 2002.gada 25.marta lēmumu un VID Rīgas Kurzemes rajona nodaļas 2002.gada 6.februāra lēmumu, lūdzot tos atcelt.

Pieteikumā SIA "Gefest" norādījusi, ka tā ir ievērojusi Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" (turpmāk – Pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas noteikumi) 6.4.apakšpunkta prasības, Ministru kabineta 1998.gada 11.augusta noteikumu Nr.303 "Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība" (turpmāk – Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina noteikumi) 8.punkta prasības. SIA "Gefest" nodokļu deklarācijas un pārskatus ir iesniegusi normatīvajos aktos noteiktajos termiņos, un tā nav atbildīga par zaudējumiem, ko valsts budžetam var nodarīt cita ar PVN apliekama persona, t.i., SIA "Airites 9". SIA "Gefest" pieteikumā arī norādījusi, ka, tā kā darījumu partnera izrakstītajos nodokļu rēķinos ir ietverta visa likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajā daļā noteiktā informācija, tādējādi šīs preču pavadzīmes-rēķini ir uzskatāmas par nodokļa rēķiniem, turklāt jāņem vērā, ka SIA "Gefest" nodokli ir samaksājusi. Normatīvajos aktos SIA "Gefest" nav noteikts pienākums pārbaudīt, vai preču pavadzīmes-rēķini ir īstas. SIA "Gefest" pieteikumā arī norādījusi, ka VID nebija pamata atsaukties uz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta otro daļu un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu, jo SIA "Gefest" nav pārkāpusi nodokļu likumus, bet gan izmantojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmajā daļā noteiktās tiesības. Minētā likuma 10.pantā ir uzskaitīti gadījumi, kad nedrīkst veikt priekšnodokļa atskaitījumus, tomēr nav norādīts, ka apliekamai personai būtu jāatbild par darījumu partnera izdarītajiem likumpārkāpumiem, piemēram, preču pavadzīmju-rēķinu viltošanu. Tāpat SIA "Gefest" norādījusi, ka VID nav veicis auditu un nav izskatījis iesniegumu pēc būtības, līdz ar to nodokļa uzrēķins ir nepamatots, jo SIA "Gefest" rīcībā ir attaisnojuma dokumenti, kas apliecina preču iegādi un apmaksu, kā arī tālāko realizāciju.

[6] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 4.jūlija spriedumu atcēlusi VID ģenerāldirektora 2002.gada 25.marta lēmumu Nr.19/6671.

[7] Izskatījusi lietu sakarā ar VID apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2003.gada 9.oktobra spriedumu noraidījusi SIA "Gefest" pieteikumu par VID ģenerāldirektora 2002.gada 25.marta lēmumu Nr.19/6671.

[8] Izskatījis lietu sakarā ar SIA "Gefest" kasācijas sūdzību, Administratīvo lietu departaments ar 2004.gada 16.marta spriedumu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 9.oktobra spriedumu atcēlis un nosūtījis lietu jaunai izskatīšanai apelācijas kārtībā Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedumā Administratīvo lietu departaments norādījis, ka apgabaltiesa ar secinājumu, ka viltotas preču pavadzīmes-rēķini nevar apliecināt preču nosūtītāja un saņēmēja darījuma attiecības, ir apšaubījusi to darījumu esamību, sakarā ar kuriem SIA "Gefest" atskaitījusi priekšnodokli, taču vienlaikus apgabaltiesa šādu secinājumu nav pamatojusi ar faktiem un nav arī secinājusi, ka darījumi nav notikuši. Apgabaltiesa nav arī norādījusi normatīvo aktu, kas uzliktu pieteicējam pienākumu pārliecināties, vai darījuma partneris iesniedz tieši viņam VID izsniegtās stingrās uzskaites preču pavadzīmes-rēķinus, turklāt jāņem vērā, ka tikai ar 2003.gada 12.marta grozījumiem likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.pantā VID ir uzlikts pienākums ar 2003.gada 1.septembri nodrošināt publiski pieejamu izsniegto stingrās uzskaites pavadzīmju-rēķinu vienoto datu bāzi (reģistru). Administratīvo lietu departaments spriedumā arī norādījis, ka apgabaltiesa, piemērojot soda sankcijas saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu un likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta otro daļu, nav noskaidrojusi, vai pieteicējam bija zināms vai varēja būt zināms, ka darījumu partnera iesniegtās pavadzīmes ir viltotas. Tāpat spriedumā norādīts, ka, ņemot vērā likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta ceturto daļu un lietā konstatēto – SIA "Airites 9" iesniegusi preču pavadzīmes-rēķinus, kuras tai nebija izsniegtas attiecīgajā VID iestādē –, SIA "Airites 9" ir pienākums samaksāt PVN par attiecīgo darījumu, taču apgabaltiesa nav apsvērusi, vai, uzliekot pienākumu samaksāt nodokli arī pieteicējam, par vienu un to pašu darījumu nodoklis netiek iekasēts divas reizes.

[9] Izskatījusi lietu sakarā ar VID apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 22.novembra spriedumu atzinusi par nepamatotu un noraidījusi SIA "Gefest" pieteikumu par VID ģenerāldirektora 2002.gada 25.marta lēmumu Nr.19/6671. Spriedumu apgabaltiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[9.1] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 81.panta piektajai daļai tiesai ir jālemj par to administratīvo aktu, kas kā galīgais administratīvais akts noteica personas publiski tiesiskos pienākumus, t.i., konkrētajā lietā tiesai jālemj par VID ģenerāldirektora 2002.gada 25.marta lēmumu Nr.19/6671.

[9.2] Lietā nav strīda par to, ka preču pavadzīmes-rēķini, sērija PT-II Nr.344176, Nr.344178, Nr.344182, Nr.344183, Nr.344185, sērija PE-II Nr.510362, VID nav izsniegtas pieteicēja darījuma partnerim "Airites 9". Lietā nav strīda arī par to, ka preču pavadzīmes-rēķini, sērija PT-II Nr.344176, Nr.344178, Nr.344182, Nr.344183, Nr.344185, ir viltotas.

[9.3] Lietā ir strīds par to, vai preču pavadzīmes-rēķini, attiecībā uz kurām konstatēts viltojums, un preču pavadzīmes-rēķini, kuras izsniegtas citai personai (ne konkrētā darījuma pusei), rada tiesības preču (pakalpojuma) saņēmējam uz priekšnodokļa atskaitījumu.

[9.4] Pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas noteikumu 2.punkta mērķa sasniegšanai – precīzai un pilnīgai darījumu uzskaiti – noteikta atbilstoša pavadzīmju-rēķinu izsniegšanas, lietošanas un noformēšanas kārtība.

[9.5] 1998.gada 19.maija noteikumu Nr.187 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 110.punktā ir noteiktas nodokļu maksātāja tiesības iegūt informāciju par savu darījuma partneri un nodokļa rēķinu, tātad nodokļu maksātāja izvēles ziņā ir pārliecināties par tādu apstākļu esamību, kuri dod tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumu.

[9.6] Konkrētā lietā nav konstatējams viens no priekšnosacījumiem, lai persona realizētu tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumu, t.i., atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmajai un otrajai daļai nav izrakstīts pievienotās vērtības nodokļa rēķins (preču pavadzīme-rēķins). Viltota pavadzīme-rēķins, kas nav izgatavots un izsniegta atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmajai, otrajai daļai un sestajai daļai, 10.panta pirmās daļas 1.punktam, Pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas noteikumu 2.punktam, Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina noteikumu 18.punktam, Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumu Nr.271 "Noteikumi par kārtību, kādā izgatavojamas un uzskaitāmas preču pavadzīmes-rēķina veidlapas" 9.punktam, Ministru kabineta 1998.gada 19.maija noteikumu Nr.187 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 110.punktam un Ministru kabineta 1996.gada 23.aprīļa noteikumu Nr.154 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi" 13. un 14.punktam, nevar iegūt juridisku spēku un īstenot attaisnojuma dokumenta funkciju. Līdz ar to pavadzīmes-rēķini, ko izrakstījusi persona, kam tās nepieder (nav izsniegtas šai personai), nevar iegūt juridisku spēku un radīt tiesiskas sekas – apliecināt darījumu. Neievērojot minētajās tiesību normās noteiktās prasības, nav sasniedzams likumdevēja mērķis nodrošināt precīzu un pilnīgu preču kustības kontroli, pilnīgu to uzskaiti un atbilstošu nodokļu administrēšanu.

[9.7] Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajā daļā minēto rekvizītu ietveršana viltotās pavadzīmēs-rēķinos vai citai personai izsniegtās pavadzīmēs-rēķinos nepiešķir šiem dokumentiem īstumu un juridisku spēku. Tādēļ secināms, ka VID pamatoti uzskatīja, ka konkrētajā lietā minētās pavadzīmes-rēķini nav izmantojamas kā PVN rēķini.

[9.8] Ņemot vērā to, ka tikai atbilstoši noformēta preču pavadzīme-rēķins apliecina preču (pakalpojumu) un citu materiālo vērtību nosūtītāja un saņēmēja darījuma tiesiskās attiecības, atzīstams, ka lietā nav konstatējams SIA Gefest" un SIA "Airites 9" darījumu fakts.

[9.9] Ņemot vērā Ministru kabineta 1998.gada 19.maija noteikumu Nr.187 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 110.punktu, secināms, ka personai (it īpaši, kura pretendē uz priekšrocību, proti, priekšnodokļa atskaitījumu) ir tiesības pieprasīt tiesību normām atbilstošu preču pavadzīmi-rēķinu un līdz ar to pārliecināties par tā īstumu, taču, ja persona šīs tiesības nav izmantojusi un vienlaikus darījumam tiek konstatēti būtiski trūkumi, šī persona nevar pretendēt uz priekšnodokļa atskaitījumu.

[9.10] Konkrētajā gadījumā atzīstams, ka dokumentos, kuriem nav juridiska spēka un kuri nav atzīstami par attaisnojuma dokumentiem, uzrādītās nodokļa summas iekļaušana priekšnodokļa atskaitījumā ir nepamatota un rada budžetā maksājamās nodokļu summas samazinājumu, kas tādējādi nozīmē, ka atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta otrajai daļai VID bija tiesisks pamats noteikt pieteicēja atbildību likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā un apmērā.

[9.11] Konkrētajā lietā nav pamata secināt, ka attiecībā uz SIA "Airites 9" ir piemērota likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta ceturrtā daļa, tādējādi nav pamata secināt, ka par vienu darījumu nodoklis varētu tikt iekasēts divas reizes.

[9.12] Nevar piekrist argumentam, ka likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.pantā ir izsmeljoši noteikti gadījumi, kad apliekamā persona zaudē tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumu, jo šāda interpretācija ir atzīstama par gramatisku, kā rezultātā netiek atklāta tiesību normas jēga un mērķis. Turklāt jāņem vērā arī šādi apstākļi, pirmkārt, ka konkrētā gadījumā SIA "Gefest" atbildība netiek noteikta par viņa darījuma partnera prettiesisku rīcību. Otrkārt, atbildības pamats ir darījuma attaisnojuma dokumentu trūkums (kas ir obligāts priekšnoteikums tiesību uz priekšnodokļa atskaitīšanu izmantošanai), kā rezultātā veikts budžetā maksājamās nodokļu summas samazinājums. Treškārt, no lietas materiāliem nav nepārprotami secināms, ka dokumentu viltojumu pieļāvis tieši konkrētais darījuma partneris.

[10] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi SIA "Gefest". Kasācijas sūdzībā SIA "Gefest" lūgusi Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 22.novembra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[10.1] Norādot spriedumā, ka SIA "Gefest" ir jāpārbauda darījuma partnerim izsniegtās pavadzīmes, tiesa nepareizi iztulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, jo tādējādi tā nepamatoti uzlikusi kasācijas sūdzības iesniedzējam iesniegt papildus likumā neparedzētus pierādījumus. Minētais izriet no tā, ka šā likuma 10.pantā ir uzskaitīti vairāki gadījumi, kad samaksātais PVN daļēji vai pilnīgi nav atskaitāms kā priekšnodoklis, kā arī gadījumi, kad apliekamā persona zaudē tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumiem, taču nevienā no šā panta daļām nav noteikts gadījums, ka apliekamajai personai būtu jāatbild par darījumu partneru nelikumīgām darbībām, t.i., attaisnojuma dokumentu viltošanu. Līdz ar to arī nevar piekrist tiesas secinājumam, ka šādi gramatiski tiesību normu nevarot tulkot, jo tiesa nav norādījusi nevienu tiesību normu, kas nosaka minēto, kā arī tā nav ņēmusi vērā, ka vispārējie tiesību principi noteic, ka likumu noteikumi iztulkojami vispirms pēc to tiešā jēguma.

[10.2] Tiesa nepareizi iztulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sesto daļu, jo no lietas materiāliem ir konstatējams, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs ir ievērojis visas šā panta daļas prasības.

[10.3] Tiesa nepamatoti nav piemērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta piekto daļu.

[10.4] Tiesa nepamatoti nav piemērojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta ceturto daļu, jo gadījumos, kādi pastāv konkrētajā lietā, t.i., darījuma partneris viltojis nodokļu rēķinus, būtu jāpiemēro likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta ceturtdaļa. Uz šīs tiesību normas piemērošanas nepieciešamību konkrētajā lietā norāda visi lietā esošie materiāli un konstatētie apstākļi.

[10.5] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 169.panta pirmo daļu, jo tā, atsaucoties uz apstākli, ka tiesai nav zināms, vai SIA "Airītes 9" būtu piemērotas likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta ceturtdaļas sankcijas, tādējādi tai neesot pamata secināt, ka par vienu darījumu nodoklis iekasēts divas reizes, nav pieprasījusi rakstveida pierādījumus no iestādēm un personām. Turklāt apelācijas instances tiesas sēdes laikā VID pārstāvis nevarēja atbildēt uz minēto jautājumu.

[10.6] Konkrētajā lietā ir jāņem vērā, ka nodokļu rēķinu izraksta preču, pakalpojumu piegādātājs, kas konkrētajā gadījumā ir SIA "Airītes 9". SIA "Gefest" nebija pamata apšaubīt darījumu partnera SIA "Airītes 9" godprātīgumu, jo SIA "Airītes 9" pārstāvis atbilstoši Ministru kabineta 1998.gada 19.maija noteikumu Nr.187 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 110.2.apakšpunkta prasībām uzrādīja SIA "Airītes 9" reģistrācijas apliecību, nodokļu maksātāju reģistrācijas apliecību un PVN maksātāja reģistrācijas apliecību.

[11] Administratīvo lietu departaments saņēmis arī VID paskaidrojumus. Paskaidrojumos VID norādījis, ka nepiekrīt kasācijas sūdzībai, jo apgabaltiesa nav pieļāvusi materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus, tiesa ir vispusīgi, pilnīgi un objektīvi izvērtējusi visus lietā esošos pierādījumus. Tāpat VID paskaidrojumos norādījis, ka priekšnodokļa atskaitīšana ir nodokļu maksātāja tiesības, nevis pienākums, un tās var izmantot tikai likumā noteiktajā kārtībā, ievērojot pienācīgu rūpību un vērību. Tādēļ likumdevējs esot nodalījis konkrētus pienākumus, kas jāveic pašam priekšnodokļa atskaitītājam, kas ietver arī prasību izmantot likuma prasībām atbilstošu grāmatvedības dokumentu. No apstākļa, ka priekšnodokļa atskaitīšana ir tiesības, nevis pienākums, izriet arī SIA "Gefest" pienākums pārbaudīt, vai saņemtās preču pavadzīmes-rēķini ir viltotas. Tā kā saimnieciski darījumi tiek kārtoti arī tā, ka priekšnodokļa atskaitīšanas tiesības netiek izmantotas, tad, nosakot šādu pienākumu tieši likumā, tas būtu jāattiecinā uz visiem darījumiem, kas savukārt neatbilstu likuma mērķim.

[12] Tiesas sēdē SIA "Gefest" pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību. VID pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina un lūdza to noraidīt.

Motīvu daļa

[13] Nodokļu administrēšana ne tikai Latvijā, bet arī citās valstīs lielā mērā balstās uz informāciju, ko iesniedz nodokļu maksātājs, tai skaitā informāciju, ko nodokļu maksātājs iegūst no citiem avotiem, bet ko viņš apliecina. Tāpēc no nodokļu maksātāja tiek prasīts, lai iesniedzot nodokļu deklarāciju un sniedzot citu informāciju, viņš būtu ļoti uzmanīgs un skrupulozs. Paviršība vai nolaidība nav pieļaujama. Turklāt nodokļu maksātājs parasti saprot, kāda informācija ir svarīga, lai novērstu nepareizas informācijas iesniegšanu un līdz ar to risku būt sodītam. Citiem vārdiem, no nodokļu maksātāja tiek prasīts, lai viņš pārzinātu nodokļus regulējošās tiesību normas un apzinātos risku, kas saistīts ar to pārkāpšanu. Neprecizitātes un kļūdas rada pamatu nodokļu soda naudas uzlikšanai (sal.: Zviedrijas Augstākās Administratīvās tiesas 2000.gada 15.decembra spriedums Nr.1990-1998, RÅ 2000 ref. 66).

[14] Konkrētajā gadījumā SIA "Gefest" ir sodīta nevis par sava darījumu partneru nelikumīgām darbībām, bet gan par to, ka tā ar pietiekošu rūpību nav izturējusies pret nodokļu dokumentu izvērtēšanu.

Komersantam ir brīvas iespējas izvēlēties darījumu partneri, un tāpēc tam ir jāizvērtē, kādus riska elementus ietver darījums, kurā tas iesaistās. SIA "Gefest" bija iesaistījusies darījumā, kas ietvēra riska elementus. Tai pat laikā SIA "Gefest" bija pietiekoša iespēja samazināt šo risku, atbilstoši Ministra kabineta noteikumu "Likuma

"Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" 110.punktam iegūstot informāciju par darījumu partneri un nodokļu rēķinu (sal. 70.punktu Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumā "*Gasus Dosier- und Fördertechnik GmbH v. Niderlane*", iesniegums Nr.43/1993/438/517).

Taisot 2004.gada 16.marta spriedumu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments iepriekš minēto argumentu nebija vērtējis. Administratīvā apgabaltiesa to ir izvērtējusi un nonākusi pie pamatotiem secinājumiem.

Ņemot vērā iepriekšēikto, pamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka SIA "Gefest" bija jāpārbauda darījuma partnerim izsniegtās pavadzīmes. Tādējādi nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa ir nepareizi iztulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normas.

[15] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nepareizi iztulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sesto daļu, jo no lietas materiāliem esot konstatējams, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs ir ievērojis visas šā panta daļas prasības.

Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestā daļa noteic, ka par nodokļu rēķiniem izmantojami dokumenti, kuri noformēti Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un kuros ietverta attiecīga informācija.

Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, apgabaltiesa spriedumā pareizi secinājusi, ka 8.panta sestajā daļā minēto rekvizītu ietveršana viltotās pavadzīmēs-rēķinos vai citai personai izsniegtās pavadzīmēs-rēķinos nepiešķir šiem dokumentiem īstumu un juridisku spēku. Ja dokuments ir viltots, to nevar uzskatīt par nodokļu rēķinu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas izpratnē.

[16] Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta ceturtā daļa, uz kuru atsaukusies kasācijas sūdzības iesniedzēja, noteic: "Ja persona nelikumīgi izsniedz nodokļa rēķinu, saņem pievienotās vērtības nodokli, ko tai nav tiesību saņemt, vai ar nodomu veic citas šajā likumā neatļautās darbības, tad nelikumīgi saņemtās nodokļu summas VID ir tiesības bezstrīdus kārtībā piedzīt valsts budžetā un iekasēt soda naudu 200 procentu apmērā no nelikumīgi saņemtās nodokļa summas."

No kasācijas sūdzības izriet, ka šo normu vajadzēja piemērot attiecībā uz SIA "Airites 9", bet apgabaltiesa nav pārliecinājusies, vai SIA "Airites 9" ir sodīta un vai tai ir bijis jāmaksā nodoklis.

Administratīvo lietu departaments norāda, ka izskatāmā lieta attiecas uz SIA "Gefest" atbildību par to, ka tā uz viltota nodokļu rēķina pamata ir atskaitījusi kā priekšnodokli attiecīgu summu. Kaut arī no lietas apstākļiem izriet, ka attiecībā uz SIA "Airites 9" būtu pamats piemērot iepriekš minēto tiesību normu, SIA "Gefest" nav subjektīvu tiesību prasīt, lai tiktu sodīts tās darījumu partneris. Tāpat

citas personas sodīšana nevar būt par pamatu atbrīvošanai no atbildības par pārkāpumiem. Tāpēc kasācijas sūdzības arguments par likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta ceturtās daļas piemērošanu ir noraidāms.

[17] Iepriekš minētais attiecas arī uz kasācijas sūdzības argumentu, ka tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 169.panta pirmo daļu. Šī norma noteic, ka tiesa pēc savas iniciatīvas vai administratīvā procesa dalībnieka motivēta lūguma var pieprasīt rakstveida pierādījumus no iestādēm un personām. Savukārt Administratīvā procesa likuma 149.pantā noteikts, ka pierādījumi ir ziņas par faktiem, kuriem ir nozīme lietas izspriešanā. Tā kā apgabaltiesai nebija jāpārbauda lieta par SIA "Airites 9" sodīšanu vai pienākumu samaksāt nodokli, šīm ziņām nebija nozīme lietas izspriešanā un apgabaltiesai tās nevajadzēja pieprasīt.

[18] Kā jau norādīts iepriekš, un šādu praksi ir atzinusi arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa (sk. 13. un 14.punktu), nodokļu lietās nodokļu maksātājam dažkārt nākas atbildēt par darījumu partneru negodīgumu. Kā 2004.gada 7.septembra spriedumā lietā Nr.SKA-114 10.punktā norādījis Administratīvo lietu departaments, lai izmantotu likumā "Par pievienotās vērtības nodokli" minētās priekšrocības atskaitīt priekšnodokli, nodokļu maksātājam ir pienākums pārliecināties, vai pastāv priekšnoteikumi šo tiesību izmantošanai. Nav pamata pārņemt nodokļu maksātājam pienācīgas rūpības trūkumu, ja viņš, veicot pasākumus ar darījumu saistīto būtisko jautājumu noskaidrošanai, nav varējis pārliecināties par patiesībai neatbilstošo ziņu esamību.

Tāču konkrētajā gadījumā, kā jau secināts iepriekš, pieteicējs ir pieļāvis neuzmanību, nepārliecinoties par nodokļu rēķinu īstumu, kaut arī tam bija iespēja to darīt. Tas, ka pieteicējs uzskatīja, ka tam nebija pamata apšaubīt darījumu partnera SIA "Airites 9" godprātīgumu, ir pieteicēja neuzmanības rezultāts, par kuru konkrētajā gadījumā iestājusies atbildība.

Tādējādi nepamatota ir kasācijas sūdzības iesniedzējas atsaukšanās uz uzticēšanos darījuma partnera godprātīgumam.

[19] Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, apgabaltiesas spriedums uzskatāms par tiesisku un pamatotu, bet SIA "Gefest" kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 22.novembra spriedumu atstāt negrozītu, bet SIA "Gefest" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par fiziskās personas pienākumu maksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli un par Valsts ieņēmumu dienesta tiesībām iekasēt papildus aprēķinātos nodokļus (likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 2.panta 3.punkts, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmā daļa)

Iedzīvotāju ienākuma nodokli ir pienākums maksāt tām fiziskajām personām, kuras ir individuālo uzņēmumu īpašnieki, kas taksācijas periodā ir guvuši tādus ienākumus, kuri nav aplikti ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.pants (redakcijā, kas spēkā no 2000.gada 1.janvāra), kas paredz nodokļu administrācijas tiesības triju gadu laikā aprēķināt papildus maksājamos nodokļus, ir procesuālā tiesību norma. Tādējādi nodokļu administrācijai, pārbaudot nodokļu maksāšanas pareizību, bija tiesības piemērot šo normu redakcijā, kas bija spēkā procesuālās darbības veikšanas brīdī.

2005.gada 5.aprīlī

Lietā Nr.SKA-109

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

priekšsēdētāja senatore
senatore
senatore

I.Skultāne,
E.Vernuša,
G.Višņakova

rakstveida procesā izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Aldas G. sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu, sakarā ar Aldas G. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Alda G. Valsts ieņēmumu dienestam (turpmāk – VID) iesniegusi gada ienākumu deklarāciju par 1997. taksācijas gadu.

VID 1998.gada 30.septembrī individuālā uzņēmuma "Aldas G. privātdarzniece" īpašniecei Aldai G. iesniedzis paziņojumu Nr.5.2-2/3346 par iedzīvotāju ienākuma nodokli (turpmāk – paziņojums Nr.5.2-2/3346). Paziņojumā noteikts, ka pēc 1997.gada ienākuma deklarācijas kamerālās pārbaudes par 1997.gadu jānomaksā iedzīvotāju ienākuma nodoklis (turpmāk – IIN) Ls 874,75 apmērā paziņojumā norādītajos termiņos. Paziņojumā arī minēts, ka individuālajam uzņēmumam netiek piemērots likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 9.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktais neapliekamais minimums Ls 3000 apmērā.

[2] VID Vidzemes reģionālās iestādes Valmieras nodaļas vadītāja 2001.gada 10.decembrī pieņēma lēmumu Nr.493 (turpmāk – Valmieras nodaļas vadītājas lēmums). Tajā konstatēts, ka Alda G. nav nomaksājusi IIN parādu Ls 1646,38 apmērā. Tā kā lietā netika konstatēti apstākļi, kas ierobežotu nodokļu bezstrīda piedziņu, ar minēto lēmumu tika nolemts piedzīt no Aldas G. IIN parādu Ls 1646,38 apmērā, vēršot piedziņu uz mantu, to apķīlājot un aprakstot.

[3] Par minēto lēmumu Alda G. iesniedza sūdzību VID Vidzemes reģionālajai iestādei. Ar šīs iestādes direktores 2002.gada 31.janvāra lēmumu Nr.32 (turpmāk – VID reģionālās iestādes lēmums) Aldas G. sūdzību atteikts apmierināt un atstāts spēkā Valmieras nodaļas vadītājas lēmums.

[4] Izskatījis Aldas G. sūdzību par VID reģionālās iestādes lēmumu, VID ģenerāldirektors ar 2002.gada 14.marta lēmumu Nr.3.1/582 (turpmāk – VID ģenerāldirektora lēmums) Aldas G. sūdzību noraidīja, bet VID reģionālās iestādes lēmumu atstāja spēkā. VID ģenerāldirektors norādījis, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmā daļa piemērota pareizi. Šīs normas redakcija, uz kuru atsaucas Alda G., bija spēkā līdz 1999.gada 31.decembrim. Ar 2000.gada 1.janvāri šī norma tika grozīta, triju gadu termiņu attiecinot tikai uz papildus nodokļu aprēķinu.

[5] Par VID ģenerāldirektora lēmumu Alda G. iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai.

Sūdzībā norādīts, ka pusgadu pēc tam, kad VID tika iesniegta ienākumu deklarācija, tajā izdarīti labojumi – pārlaboti paša VID ierakstītie dati, ko tas bija izmantojis nodokļu aprēķināšanai 1998.gada 31.martā. Alda G. IIN un tā atvieglojumus (ieņēmumus Ls 3000 apmērā no lauksaimnieciskās darbības) bija rēķinājusi tāpat kā iepriekšējos gados. Tā kā normatīvie akti šajā laikā nebija mainījušies, papildus aprēķinātā IIN summa Aldai G. nav saprotama.

Attiecībā uz likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.pantā minēto nodokļu iekasēšanas termiņu trīs gadu laikā pēc tam, kad iestāties likumā noteiktais maksāšanas termiņš, Alda G. norādījusi, ka saskaņā ar šo tiesību normu VID 2001.gadā vairs nebija tiesību viņai aprēķināto IIN iekasēt. Alda G. arī norāda, ka VID bija jāpiemēro tā likuma redakcija, kas bija spēkā VID noteiktā IIN parāda aprēķināšanas brīdī.

[6] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2002.gada 22.augusta spriedumu Aldas G. sūdzība par VID ģenerāldirektora lēmuma atcelšanu noraidīta.

[7] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 6.decembra spriedumu noraidīja Aldas G. sūdzību par VID ģenerāldirektora 2002.gada 14.marta lēmumu Nr.3.1/5821.

[7.1] Spriedumā norādīts, ka pēc Aldas G. 1997.gada ienākumu deklarācijas pārbaudes viņai nosūtīts VID paziņojums Nr.5.2-2/3346 par nomaksājamo IIN Ls 874,75 apmērā. Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka šis dokuments ir administratīvais akts, jo ar to nepārprotami personai uzlikts pienākums nomaksāt nodokli, kā arī paredzēts termiņš šā nodokļa nomaksai.

Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 36.panta pirmo daļu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2003.gada 1.jūlijam) Aldai G. bija tiesības 30 dienu laikā pārsūdzēt VID paziņojumu par nepilnīgi nomaksāto nodokli. Tā kā Alda G. to nav apstrīdējusi, nav arī nomaksājusi paziņojumā norādīto IIN, VID paziņojums Nr.5.2-2/3346 ir stājies spēkā un Administratīvā apgabaltiesa pieteicējas argumentus par šo paziņojumu tādējādi nav vērtējusi.

[7.2] Apgabaltiesa konstatējusi lietā neapstrīdētos faktus – Aldai G. deklarācijā norādītais IIN par 1997.gadu bija jāsamaksā līdz 1998.gada 15.aprīlim, savukārt VID Valmieras nodaļas vadītājas lēmums par IIN parāda bezstrīda piedziņu pieņemts 2001.gada 10.decembrī.

Apgabaltiesa konstatējusi, ka lietā ir strīds par to, kura likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmās daļas redakcija bija jāpiemēro VID attiecībā uz paziņojumā Nr.5.2-2/3346 norādīto IIN parāda piedziņu.

[7.3] Izanalizējusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmo daļu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2000.gada 1.janvārim un redakcijā no 2000.gada 1.janvāra, apgabaltiesa secinājusi, ka kopš 2000.gada 1.janvāra triju gadu termiņš tika attiecināts tikai uz VID tiesībām veikt papildus nodokļu aprēķinu. Likumā nav paredzēti pārejas noteikumi 23.panta pirmās daļas piemērošanai attiecībā uz iesāktajām VID lietām.

[7.4] Spriedumā arī norādīts, ka attiecībā uz materiālajām tiesību normām darbojas vispārējs tiesību princips, ka katra tiesiska attiecība apspriežama pēc tām tiesību normām, kas bija spēkā tiesiskās attiecības rašanās, grozīšanas un izbeigšanas brīdī. Savukārt attiecībā uz procesuālajām tiesību normām darbojas vispārējs tiesību princips, ka piemērojamām procesuālajām tiesību normām nav atpakaļejoša spēka. Līdz ar to procesuālās tiesību normas piemērojamas no to spēkā stāšanās dienas turpmākajām darbībām.

[7.5] Administratīvā apgabaltiesa norādījusi, ka Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumi Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (turpmāk – Administratīvo aktu procesa noteikumi) regulēja publisko tiesību subjektu administratīvo aktu procesu visos pārvaldes procesa gadījumos, ja likums nenoteica citādi. Savukārt nodokļu noteikšanas, iekasēšanas un piedziņas kārtību, nodokļu atmaksāšanas kārtību u.c. regulē speciālās tiesību normas – likums

"Par nodokļiem un nodevām". Līdz ar to VID amatpersonām, administrējot nodokļu maksājumus, minētais likums jāievēro.

[7.6] Tā kā līdz 2000.gada 1.janvārim, kad spēkā stājās grozījumi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmajā daļā, attiecībā uz Aldas G. nodokļu parāda piedziņu nebija noteicējis trīs gadu termiņš, apgabaltiesa atzinusi, ka VID amatpersonas pamatoti vadījušās no tām tiesību normām, kas bija spēkā lēmuma pieņemšanas brīdī. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka VID ģenerāldirektora lēmums ir tiesisks.

[8] Alda G. par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu iesniegusi kasācijas sūdzību ar tālākminētajiem argumentiem.

[8.1] Atsaucoties uz Administratīvo aktu procesa noteikumu 5.punktu, apgabaltiesa VID paziņojumu Nr.5.2-2/3346 nosaukusi par administratīvo aktu. Taču apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka minētajam paziņojumam trūkst vairākas nepieciešamās sastāvdaļas, ko nosaka Administratīvo aktu procesa noteikumu 63.punkts. Līdz ar to paziņojums Nr.5.2-2/3346 nav uzskatāms par administratīvo aktu, kas pārsūdzams likumā noteiktajā kārtībā.

[8.2] Apgabaltiesa nav piemērojusi likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.pantu. Panta otrā daļa piešķir tiesības personai uzlikt par pienākumu maksāt nodokli tikai konkrētām VID amatpersonām – VID ģenerāldirektoram, viņa vietniekiem u.c. VID nodaļas struktūrvienības Valmieras nodaļas Maksātāju, maksājumu uzskaites un pārskatu pārvaldes priekšnieci šādas tiesības nav piešķirtas.

[8.3] Apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu nav izvērtējusi, ka paziņojums Nr.5.2-2/3346 ir adresēts individuālajam uzņēmumam "Aldas G. privātdārzniecība" – juridiskajai personai, nevis Aldai G.

[8.4] Lietā netika piemērota likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmās daļas redakcija, kas bija spēkā paziņojuma Nr.5.2-2/3346 nosūtīšanas brīdī. Atbilstoši likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 9.pantam normatīvajiem aktiem nav atpakaļejoša spēka, izņemot īpaši paredzētus gadījumus. Līdz ar to likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmā daļa piemērojama tādā redakcijā, kāda bija spēkā laikā, kad radās tiesiskās attiecības attiecībā uz nodokļu nomaksu par 1997.gadu, proti, redakcijā, kas bija spēkā 1998.gadā.

[8.5] Alda G. norāda, ka, tā kā termiņš IIN nomaksai par 1997.gadu bija 1998.gada 15.aprīlis, tad trīs gadu termiņš IIN piedziņai par šo gadu bija 2001.gada 15.aprīlis. Savukārt lēmums par IIN bezstrīda piedziņu no Aldas G. pieņemts 2001.gada 10.decembrī. Līdz ar to IIN parāda summām bija iestājies noilgums un nodoklis vairs nebija iekasējams.

[9] Kasācijas sūdzībā Alda G. lūgusi lietu izskatīt rakstveida procesā. Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības VID izteicis piekrišanu lietas izskatīšanai rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmo daļu tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku, kas spriedumu pārsūdzējis vai kasācijas sūdzībai pievienojies, un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[11] No kasācijas sūdzības izriet, ka Alda G. lūgusi pārbaudīt apgabaltiesas spriedumu, pamatojoties uz šādiem argumentiem: 1) VID paziņojums Nr.5.2-2/3346 nepamatoti atzīts par administratīvo aktu, 2) tiesības uzlikt personai pienākumu maksāt nodokli ir tikai likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.pantā paredzētajām VID amatpersonām, 3) paziņojums Nr.5.2-2/3346 adresēts individuālajam uzņēmumam "Aldas G. privātdarzniecība", nevis Aldai G., 4) lietā piemērota nepareizā likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmās daļas redakcija.

[12] Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka paziņojums Nr.5.2-2/3346 ir administratīvais akts, jo ar to personai nepārprotami uzlikts pienākums nomaksāt nodokli, kā arī noteikts nodokļa nomaksas termiņš (sk. apgabaltiesas sprieduma 10.punktu). Kādas sastāvdaļas neesamība administratīvajā aktā dod pamatu tā apstrīdēšanai. Taču, tā kā Alda G. minēto paziņojumu nav apstrīdējusi, Administratīvā apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka administratīvais akts (paziņojums Nr.5.2-2/3346) ir stājies spēkā un kļuvis neapstrīdams. Līdz ar to apgabaltiesa pieteicējas argumentus par minētā paziņojuma tiesiskumu šās lietas ietvaros nav vērtējusi.

Administratīvo lietu departaments atzīst, ka tādējādi arī Senātā nav jāvērtē kasācijas sūdzībā minētie argumenti, kas saistīti ar paziņojumu Nr.5.2-2/3346, kā arī argumenti par likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otro daļu.

[13] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka nepamatots ir Aldas G. arguments par apgabaltiesas pieļauto Administratīvā procesa likuma 103.panta otrās daļas pārkāpumu.

[13.1] Lietas materiāli liecina, ka VID paziņojums Nr.5.2-2/3346 par papildus nodokļu nomaksu adresēts individuālajam uzņēmumam "Aldas G. privātdarzniecība" (lietas 16.lpp.). Savukārt VID lēmumi par nenomaksāto nodokļu bezstrīda piedziņu adresēti Aldai G. kā fiziskai personai (lietas 6., 9., 14.lpp.).

[13.2] Saskaņā ar likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 2.panta ceturto daļu "uzņēmumu ienākuma nodokli nemaksā fiziskās personas un individuālie (ģimenes) uzņēmumi (...), kuriem nav

jāiesniedz gada pārskats atbilstoši likumam "Par uzņēmumu gada pārskatiem". Šo uzņēmumu īpašnieki maksā iedzīvotāju ienākuma nodokli arī par uzņēmuma ienākumiem". Likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 1.panta otrā daļa savukārt noteic, ka "šis likums neattiecas uz (...) individuālajiem uzņēmumiem, kuru gada ieņēmumi no saimnieciskajiem darījumiem nepārsniedz 45 000 latu pārskata gada sākumā". Atbilstoši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 2.panta 3.punktam nodokli maksā "fiziskās personas – individuālo uzņēmumu (...) īpašnieki, kas taksācijas periodā (kalendārā gādā) ir guvuši ienākumus, kuri nav aplikti ar uzņēmumu ienākuma nodokli".

No šīm tiesību normām izriet, ka, ja individuālā uzņēmuma gada ienākumi nepārsniedz 45 000 latus, šāda individuālā uzņēmuma īpašnieks, tas ir, fiziska persona, par sava uzņēmuma ienākumiem maksā IIN. Tādējādi Aldai G. kā fiziskai personai ir pienākums maksāt IIN par sava individuālā uzņēmuma ienākumiem.

[14] Kasācijas sūdzībā pausts viedoklis, ka VID, pieņemot lēmumu par bezstrīda nodokļu piedziņu, bija jāvadās no likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmās daļas redakcijas, kas bija spēkā līdz 2000.gada 1.janvārim. Šī norma noteica: "Nodokļu administrācijai ir tiesības iekasēt papildus aprēķinātos nodokļus un uzlikt sodu gadījumos, kad ir pārkāpti nodokļu likumi (...) triju gadu laikā pēc likumā noteiktā maksāšanas termiņa."

Savukārt šīs normas redakcija, kas ir spēkā no 2000.gada 1.janvāra noteic: "Nodokļu administrācijai ir tiesības **papildus aprēķināt** nodokļus un uzlikt soda naudu, ja pārkāpti nodokļu likumi (...), triju gadu laikā pēc likumā noteiktā maksāšanas termiņa."

[14.1] Administratīvo lietu departaments piekrīt apgabaltiesas secinājumam, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" VI nodaļa (arī likuma 23.panta pirmā daļa) ietver administratīvo aktu procesu regulējošās speciālās tiesību normas, kuras līdz ar to piemērojamas no to spēkā stāšanās dienas turpmākajām darbībām, kaut arī lieta iesākta pirms šo normu pieņemšanas.

[14.2] Administratīvo lietu departaments arī atzīst, ka papildus nodokļu aprēķināšana un nodokļu bezstrīda piedziņa ir divas dažādos laika periodos veicamas darbības, ko VID īsteno, iekasējot budžetā nodokļus. Tādējādi katrai no šīm darbībām piemērojama tā procesuālo tiesību normas redakcija, kura ir spēkā darbības veikšanas laikā.

[14.3] Līdz 2000.gada 1.janvārim VID bija pieņēmis tikai lēmumu par Aldai G. papildus aprēķināto nodokli (VID 1998.gada 30.septembra paziņojums Nr.5.2-2/3346), tādējādi VID bija jāvadās no lēmuma pieņemšanas brīdī spēkā esošajām normām, kuras attiecas uz papildus nodokļu aprēķinu. Attiecībā uz Valmieras nodaļas vadītājas lēmumu nodokļu bezstrīda piedziņai Administratīvo lietu

departaments atzīst par pamatotu apgabaltiesas viedokli, ka šāda lēmuma pieņemšanai bija jāpiemēro tā likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmās daļas redakcija, kura bija spēkā no 2000.gada 1.janvāra.

[14.4] Apgabaltiesa konstatējusi, ka līdz 2000.gada 1.janvārim, kad spēkā stājās likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta jaunā redakcija, nebija notecējis trīs gadu termiņš VID tiesībām no Aldas G. iekasēt IIN. Tādējādi VID arī pēc šī datuma bija tiesīgs piedzīt no Aldas G. nenomaksātos nodokļus bezstrīda kārtībā. Tā kā nodokļu bezstrīda piedziņa ir atsevišķa procesuālā darbība (sk. sprieduma [14.2] punktu), tās veikšanai VID bija jāvadās no tobrīd spēkā esošajām tiesību normām. Turklāt likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmās daļas jaunā redakcija trīs gadu termiņu attiecina tikai uz VID tiesībām aprēķināt papildu nodokļus, bet nevis uz nenomaksāto nodokļu bezstrīda piedziņu, tādējādi VID Valmieras nodaļas vadītājas lēmuma par bezstrīda nodokļu piedziņu pieņemšanas brīdī ierobežojums – trīs gadu termiņš – vairs nepastāvēja.

[15] Ņemot vērā iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa izvērtējusi visus lietas apstākļus, piemērojusi pareizās tiesību normas un tādējādi apgabaltiesas spriedums ir tiesisks.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.decembra spriedumu atstāt negrozītu, bet Aldas G. sūdzību noraidīt.

Par papildu pierādījumu iesniegšanu iestādē iedzīvotāju ienākuma nodokļa apmēra noteikšanai (likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta ceturtā daļa)

Maksājamā iedzīvotāju ienākuma nodokļa noteikšanai nepieciešamie attaisnojuma dokumenti, kas papildus iesniegti Valsts ieņēmumu dienestā pēc noteiktā termiņa deklarācijas vai tās precizējumu iesniegšanai, nav uzskatāmi par pierādījumiem un nav izmantojami lietā.

2005.gada 16.septembrī

Lieta Nr.SKA-133

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas kopsēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,
senators	N.Salēnieks,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Normunda V. pārstāvei zvērinātai advokātei I.Kodoliņai un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei D.Makarovai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Normunda V. sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumiem, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 1.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) amatpersona laikā no 2002.gada 13.marta līdz 30.maijam veica Normunda V. iedzīvotāju ienākuma nodokļa (turpmāk – IIN) auditu par 1999. un 2000.gadu (2002.gada 30.maija audita pārskats Nr.61). Auditā konstatēts, ka Normundam V. par 1999. un 2000.gadu ir slēptie ienākumi. Tādējādi VID Zemgales reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes Audita daļas priekšniece 2002.gada 30.maijā pieņēma lēmumu Nr.55 (turpmāk – lēmums Nr.55), ar kuru noteica Normundam V. pienākumu iemaksāt valsts budžetā nodokļu maksājumus Ls 74 981,78, no tiem IIN Ls 37 490,89 un soda naudu Ls 37 490,89.

[2] Par lēmumu Nr.55 Normunds V. iesniedza sūdzību VID Zemgales reģionālās iestādes direktoram, pievienojot šai sūdzībai gada ienākumu deklarācijas, papildu deklarācijas par ienākumiem, ieņēmumiem, naudas uzkrājumiem un īpašumiem par 1999. un

2000.gadu, kā arī SIA "Medex" izziņu par Normunda V. saņemtajām dividendēm 1996.–2000.gadā. VID Zemgales reģionālās iestādes direktors, izskatījis šo sūdzību, atzina, ka tai pievienotos pierādījumus Normunds V. vairs nav tiesīgs iesniegt, un ar 2002.gada 8.augusta lēmumu Nr.01-10.02/101 atstāja spēkā lēmumu Nr.55.

[3] Normunds V. par VID Zemgales reģionālās iestādes direktora lēmumu iesniedza sūdzību VID ģenerāldirektora vietas izpildītājam, kurš ar 2002.gada 27.septembra lēmumu Nr.19/20799 (turpmāk – ģenerāldirektora lēmums) atcēla VID Zemgales reģionālās iestādes direktora lēmumu daļā par papildu nomaksai budžetā noteiktajiem Ls 3006, tostarp IIN Ls 1503 un soda naudu Ls 1503, un noteica nomaksai budžetā nodokļu maksājumus Ls 71 975,78, no tiem – IIN Ls 35 987,89 un soda naudu Ls 35 987,89.

Ģenerāldirektora lēmumā norādīts, ka pamatots ir bijis nodokļu maksājumu aprēķins par 1999.gadu Ls 286,08 (IIN) un soda nauda Ls 286,08 un par 2000.gadu – 35 701,81 (IIN) un soda nauda Ls 35 701. Savukārt par nepamatotu atzīta apliekamo ienākumu palielināšana par aprēķinātajiem Normunda V. personīgajiem izdevumiem 1999.gadā Ls 2988 apmērā un 2000.gadā Ls 3024 apmērā.

[4] Par ģenerāldirektora lēmumu daļā par papildus aprēķināto IIN Ls 35 987,89 un soda naudu Ls 35 987,89 Normunds V. iesniedzis sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai. Sūdzībā minēts, ka IIN un soda nauda jāmaksā nevis par deklarācijas savlaicīgu neiesniegšanu, bet par nedeklarētiem ienākumiem. Sūdzībā norādīti arī argumenti tam, ka VID nebija iemesla apšaubīt to, ka SIA "Medex" pārskaitītās summas Normunda V. kontos nav apliekamas ar IIN, jo tam ir iesniegti pierādījumi. Turklāt Normunds V. nav ticis uzaicināts uz nodokļu maksātāja aptauju, kā to paredz Ministru kabineta 2000.gada 26.septembra noteikumu Nr.331 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka apliekamo personu ienākumus"* (turpmāk – noteikumi Nr.331) 12. un 13.punkts.

[5] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2003.gada 12.februāra spriedumu Normunda V. sūdzība par VID amatpersonu lēmumiem apmierināta. Ģenerāldirektora lēmums daļā par papildus nomaksai budžetā noteikto IIN Ls 35 987,89 un soda naudu Ls 35 987,89 atcelts.

[6] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 1.novembra spriedumu atcēla ģenerāldirektora lēmumu daļā par papildu nomaksai budžetā noteikto IIN Ls 35 987,89 un soda naudu Ls 35 987,89.

[6.1] Apgabaltiesa konstatējusi, ka IIN un soda nauda Normundam V. tika aprēķināta saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otro daļu un noteikumiem Nr.331, jo Normunds V.

* **Red. piez.:** "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka apliekamo fizisko personu ienākumus."

nebija iesniedzis VID ienākumu gada deklarācijas un papildu deklarācijas par ieņēmumiem, ienākumiem, naudas uzkrājumiem un īpašumiem. Tādējādi, aprēķinot Normundam V. maksājamā IIN apmēru, tika ņemta vērā VID Zemgales reģionālās iestādes rīcībā esošā informācija par Normunda V. kontos ienākušajiem naudas līdzekļiem, ieguldījumiem SIA "Medex", deklarētajiem ienākumiem un statistikas dati par personīgajiem izdevumiem.

[6.2] Spriedumā arī norādīts, ka pieteicējs neapgalvo, ka VID pieprasīto deklarāciju un papildu deklarāciju būtu iesniedzis personīgi atbilstoši noteikumu Nr.331 8.punktam. Turklāt nav pierādījumu tam, ka minētās deklarācijas nosūtītas pa pastu. Taču tiesā nav iesniegti pierādījumi arī tam, ka VID būtu ievērojis noteikumu Nr.331 12. un 13.punktu par nodokļu maksātāja aptauju. Līdz ar to apgabaltiesa uzskata, ka VID šādu aptauju nav veicis, tādējādi pārkāpjot iepriekš minētās tiesību normas, tiesiskās palāvēšanas principu, saskaņā ar kuru privātpersona var palauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekvanta, kā arī procesuālā taisnīguma principu – iestādei jāievēro objektivitāte un jādod procesa dalībniekiem pienācīga iespēja izteikt viedokli un iesniegt pierādījumus.

[6.3] Apgabaltiesa secinājusi, ka VID amatpersonas nav izvērtējušas lietā visus būtiskos apstākļus, jo pirms pieteicējam nelabvēlīga administratīvā akta izdošanas ierobežojušas viņam tiesības iesniegt pierādījumus, konkrēti SIA "Medex" 2002.gada 12.jūlija izziņu par Normunda V. saņemtajām dividendēm 1996.–2000.gadā.

[7] Par apgabaltiesas spriedumu VID iesniedzis kasācijas sūdzību.

[7.1] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka noteikumu Nr.331 12. un 13.punkts ir piemērojams tikai tajā gadījumā, ja nodokļu maksātājs ir iesniedzis VID pieprasītās IIN deklarācijas un papildu deklarāciju, jo tikai pēc šo deklarāciju saņemšanas ir iespējams personai uzdot jautājumus, kas attiecas uz deklarācijās atspoguļoto ziņu patiesumu un pilnīgumu. Līdz ar to šīs normas apgabaltiesai nebija jāpiemēro. Nav pamatots apgabaltiesas pārmetums VID par tiesiskās palāvēšanas principa pārkāpumu, kā arī procesuālā taisnīguma principa pārkāpumu, jo Normundam V. bija dota iespēja izteikt viedokli par maksājamo IIN un iesniegt pierādījumus noteikumu Nr.331 8.punktā noteiktajā kārtībā. Taču šo pēdējo normu apgabaltiesa lietā nav piemērojusi.

[7.2] Uzskatot, ka VID pieļāvis būtiskus procesuālos pārkāpumus, neļaujot Normundam V. iesniegt papildu pierādījumus, apgabaltiesa nav piemērojusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta ceturto daļu. VID norāda, ka šī ir imperatīva tiesību norma, kas nepieļauj iesniegt papildu pierādījumus pēc tam, kad pabeigts IIN audīts.

[8] Paskaidrojumos par kasācijas sūdzību Normunds V. norādījis, ka nepiekrīt VID argumentiem par to, kāpēc viņam jāmaksā papildus aprēķinātais IIN un soda nauda. Noteikumu Nr.331 12. un 13.punktu VID, viņaprāt, interpretē formāli, neņemot vērā Administratīvā procesa likuma 17.pantu. Pamatots ir apgabaltiesas viedoklis, ka VID, neņemot vērā Normunda V. papildus iesniegtos pierādījumus, pārkāpis Administratīvā procesa likuma 10. un 14.¹ pantu (tiesiskās palāvības un procesuālā taisnīguma princips). Nepamatota ir kasācijas sūdzībā norādītā atsauce uz likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta ceturto daļu.

[9] Tiesas sēdē VID pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, bet pieteicēja pārstāve to neatzina.

Motīvu daļa

[10] Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmā daļa noteic, ka tiesa taisa spriedumu, pārbaudījusi, vai administratīvais akts izdots, ievērojot procesuālos un formālos priekšnoteikumus, vai administratīvais akts atbilst materiālo tiesību normām un vai tā pamatojums attaisno adresātam uzlikto pienākumu vai tam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības.

[11] Atzīstot ģenerāldirektora lēmumu par nepamatotu un tāpēc atceļamu, apgabaltiesa kā vienu no argumentiem ir minējusi to, ka VID amatpersonas, izskatot Normunda V. sūdzības apstrīdēšanas kārtībā, nav pieņēmušas izskatīšanai viņa iesniegtos papildu pierādījumus. Taču, nonākot pie šāda atzinuma, apgabaltiesa, kā tas pareizi norādīts kasācijas sūdzībā, nav piemērojusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta ceturto daļu un noteikumu Nr.331 8.punktu, proti, apgabaltiesa spriedumā nav izvērtējusi, vai VID amatpersonu rīcība, atsakoties ņemt vērā Normunda V. pēc noteiktā termiņa iesniegtos papildu pierādījumus, nav bijusi atbilstoša iepriekšminēto tiesību normu prasībām. Turklāt uz šīm tiesību normām VID ir atsaucies administratīvā akta pamatojumā (sk. lietas 7.–10., 32.–35. lpp.).

[11.1] Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta ceturtajā daļā noteikts, ka par maksātāja pierādījumiem nodokļa summas apstrīdēšanai ir atzīstami tikai tie maksātāja ieņēmumu un izdevumu attaisnojuma dokumenti, kas uzrādīti (iesniegti) reizē ar gada ienākumu deklarāciju, deklarācijas precizējumu un papildu deklarāciju. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētā tiesību norma jātulko kopsakarā ar šā paša panta trešo daļu, no kuras izriet, ka, ja VID rīcībā esošajos pārskatos uzrādītie maksātāja ienākumi neatbilst viņa izdevumiem, VID brīdina par nodokļu summas noteikšanu uz aprēķina pamata un noteic maksātājam termiņu, kurā jāiesniedz deklarācija vai tās precizējums.

Savukārt Ministru kabinets atbilstoši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta astotajā daļā dotajam pilnvarojumam noteikt kārtību un termiņu, kādā VID iesniedzama informācija par maksātāja ieņēmumiem, naudas uzkrājumiem un īpašumiem un to vērtības maiņu, noteikumu Nr.331 8.punktā paredzējis maksātāja pienākumu ne vēlāk kā 15 darba dienu laikā pēc papildu deklarācijas veidlapas saņemšanas aizpildīto papildu deklarāciju par pārbaudāmo periodu personiski iesniegt VID.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā no minētajām tiesību normām izriet, ka attaisnojuma dokumenti, kas iesniegti pēc VID noteiktā termiņa deklarācijas vai tās precizējuma iesniegšanai, nav uzskatāmi par pierādījumiem un nav izmantojami lietā (sk. arī Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 13.septembra spriedumu lietā Nr.SKA-217 un 2005.gada 11.janvāra spriedumu lietā Nr.SKA-5).

[11.2] Līdz ar to Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa, nepiemērojot šajā lietā iepriekš minētās tiesību normas, nav devusi juridisku vērtējumu visiem lietas apstākļiem.

[12] Atceļot pārsūdzēto ģenerāldirektora lēmumu, apgabaltiesa atzinusi, ka VID nav ievērojis noteikumu Nr.331 12. un 13.punkta prasības, proti, VID nav veicis Normunda V. aptauju.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa nav pareizi iztulkojusi minētās normas un tādējādi nepamatoti tās piemērojusi šajā lietā.

Atbilstoši noteikumu Nr.331. 12.punktam maksātāja aptauja VID jāveic, maksātājam iesniedzot papildu deklarāciju. Savukārt 13.punktā noteikts, ko nepieciešams konstatēt maksātāja aptaujā.

Tā kā pieteicējs nebija iesniedzis papildu deklarāciju VID noteiktajā termiņā, tad Administratīvo lietu departaments atzīst par pareizu kasācijas sūdzībā pausto viedokli, ka VID nebija pienākuma veikt Normunda V. aptauju un ka apgabaltiesa spriedumā ir piemērojusi tās tiesību normas, kuras nevajadzēja piemērot.

Ievērojot iepriekš minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas spriedums nav tiesisks un tādēļ tas ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nos p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 1.novembra spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par dabas resursu virslimita lietošanu vai virslimita piesārņojumu un par pamatojuma principu administratīvajā procesā (likums "Par dabas resursu nodokli" un Ministru kabineta 2002.gada 18.jūnija noteikumi Nr.244 "Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība")

Lai konstatētu dabas resursu virslimita lietošanu vai virslimita piesārņojumu, ir jākonstatē, ka 1) personai ir izsniegta normatīvajos aktos noteiktā atļauja un 2) persona ir pārsniegusi konkrētajā atļaujā noteikto limitu. Tikai tādā gadījumā, ja pastāv abi minētie priekšnoteikumi vienlaicīgi, personai var tikt piemērots nodoklis par dabas resursu lietošanu virs limitiem vai par virslimita piesārņojumu.

Personai ir tiesības zināt, uz kāda normatīvā akta pamata institūcija ir pieņēmusi to vai citu lēmumu un kādi bija argumenti, kas to pamato.

2005.gada 24.maijā

Lieta Nr.SKA-140

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	V.Krūmiņa,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "LatRosTrans" pārstāvim A.Vidžupam un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim R.Kantsonam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "LatRosTrans" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2003.gada 14.jūlija lēmumu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 22.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Jelgavas reģionālās vides pārvaldes 2003.gada 15.aprīļa pārbaudes aktā Nr.19K konstatēts, ka laika periodā no 1999.gada līdz 2003.gadam sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "LatRosTrans" naftas produktu vada nelikumīgo pieslēgumu avāriju vietās, proti, 27 objektos, noplūda naftas produkti, piesārņojot vidi. 14 objektos vides sanācija tika pabeigta, tajos konstatēts, ka vidē paliekošais naftas produktu daudzums ir 0,598 tonnas. Pārbaudes aktā konstatēts, ka SIA "LatRosTrans" nav atļaujas piesārņojuma novadīšanai vidē Jelgavas reģionā. Atbilstoši likumam "Par dabas resursu nodokli" nelikumīgs (avārijas noplūdes rezultātā) vidē

nonākušais piesārņojums ir apliekams ar nodokli. Pārbaudes aktā secināts, ka līdz ar to no SIA "LatRosTrans" nepieciešams piedzīt nenomaksāto dabas resursu nodokli Ls 2392, kā arī Valsts ieņēmumu dienestam (turpmāk – VID) nepieciešams izskatīt jautājumu par soda naudas piemērošanu.

[2] VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes Audita daļa no 2003.gada 8.maija līdz 12.maijam veica SIA "LatRosTrans" vienkāršo dabas resursu nodokļu auditu par 2000., 2001. un 2002.gadu, par ko tika sastādīts audita pārskats Nr.39. Audita pārskatā norādīts, ka likuma "Par dabas resursu nodokli" 6.pantā noteikts, ka par dabas resursu lietošanu virs limitos noteiktajiem apjomiem nodokļa aprēķiniem vienlaikus piemēro pamatlīkmes, kā arī papildlīkmes, kuras ir trīs reizes augstākas par attiecīgajām likmēm. Saskaņā ar Ministru kabineta 2002.gada 18.jūnija noteikumu Nr.244 "Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība" 53.punktu, pamatojoties uz Vides valsts inspekcijas vai reģionālās vides pārvaldes iesniegto pārbaudes aktu par nelikumīgo vai pārskatā neuzrādīto (slēpto) dabas resursu ieguves un lietošanas apjomu un vidē ievadītā piesārņojuma apjomu vai brīvam apgrozījumam izlaisto videi kaitīgo preču, preču iepakojuma un radioaktīvo vielu apjomu, VID papildus nesamaksātajai nodokļa summai piedzen no nodokļa maksātāja soda naudu divkārtīgā nesamaksātā nodokļa apmērā. Audita pārskatā secināts, ka, pamatojoties uz minētajām tiesību normām, SIA "LatRosTrans" budžetā jānomaksā dabas resursu nodoklis Ls 2391,60 un soda nauda divkārtīgā apmērā Ls 4783,20.

Ar VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes direktores vietnieces 2003.gada 13.maija lēmumu Nr.9.2.1/444 SIA "LatRosTrans" uzlikts pienākums iemaksāt budžetā papildus aprēķināto dabas resursu nodokli Ls 2391,60 un soda naudu Ls 4783,20, kopā Ls 7174,80.

[3] Minēto lēmumu SIA "LatRosTrans" apstrīdējusi VID ģenerāldirektoram, kurš ar 2003.gada 14.jūlija lēmumu Nr.19/17915 atstājis spēkā VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes direktores vietnieces 2003.gada 13.maija lēmumu Nr.9.2.1/444.

[4] Par minētajiem lēmumiem 2003.gada 12.augustā SIA "LatRosTrans" iesniegusi sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, lūdzot tiesu atcelt minētos lēmumus un uzlikt par pienākumu VID atdot SIA "LatRosTrans" atpakaļ prettiesiski uzrēķināto un bezstrīda kārtībā piedzīto dabas resursu nodokli Ls 2391,60 un dabas resursu nodokļa soda naudu Ls 4873,20, kopā Ls 7174,80.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 2.marta spriedumu atcelts VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.jūlija lēmums Nr.19/17915, izbeigta tiesvedība SIA "LatRosTrans" pieteikuma daļā par VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes direktores vietnieces 2003.gada 13.maija lēmumu Nr.9.2.1/444.

[5] Izskatot lietu sakarā ar VID iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 22.decembra spriedumu SIA "LatRosTrans" sūdzību apmierinājusi daļā, atcēlusi ar pieņemšanas dienu VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.jūlija lēmumu Nr.19/17915 un noraidījusi SIA "LatRosTrans" sūdzību daļā par pienākuma uzlikšanu VID atmaksāt bezstrīda kārtībā piedzīto dabas resursu nodokli Ls 2391,60 un dabas resursu nodokļa soda naudu Ls 4873,20, kopā Ls 7174,80. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa secinājusi, ka nevienā dokumentā nav norādīts, saskaņā ar kādu tiesību normu pieteicējai būtu jāsaņem atļauja piesārņojuma ievadīšanai vidē, kas notiek, transportējot naftas produktus pa cauruļvadu. Tāpat nav norādīts, kāds normatīvais akts nosaka limitu apjomu un kādā apjomā limitu ir pārsniegusi pieteicēja.

Tādējādi tiesa secinājusi, ka attiecībā uz naftas produktu transportēšanu pa cauruļvadu nav nepieciešams saņemt atļauju vides piesārņojuma ievadīšanai vidē, līdz ar to SIA "LatRosTrans" konkrētajā gadījumā nav atzīstama par dabas resursu nodokļa maksātāju likuma "Par dabas resursu nodokli" 4.panta izpratnē.

[5.2] Tiesa secinājusi, ka pieteicējai dabas resursu nodokļa likme un soda nauda piemērota par vidē ievadītā piesārņojuma apjomu, kas veikts nelikumīgi, tas ir, bez nepieciešamās atļaujas un virslimita piesārņojumu – piesārņojuma apjomu, kas pārsniedz atļaujā noteikto limitu.

Likuma "Par dabas resursu nodokli" 4.panta otrā daļa noteic, ka šā panta pirmajā daļā minētās darbības, ja attiecīgās personas tās veic bez nepieciešamās atļaujas, ir uzskatāmas par nelikumīgām, un šajos gadījumos pret nodokļa maksātājiem piemērojami šā likuma 19.panta noteikumi. Tā kā Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka pieteicējai nav jāsaņem atļauja, līdz ar to pieteicējas darbību nevar atzīt par nelikumīgu, proti, tādu, kas veikta bez atļaujas un pārsniedzot atļaujā noteikto limitu.

[5.3] Administratīvā apgabaltiesa uzskatījusi, ka pārsūdzētajā administratīvajā aktā nav norādīts, kādas tiesību normas SIA "LatRosTrans" nav ievērojusi, nav norādīts, kādas tiesību normas nosaka attiecīgās atļaujas nepieciešamību, kā arī administratīvajā aktā nav iekļauts pamatojums, kā izpaužies virslimita piesārņojums, par kuru papildus aprēķināts dabas resursu nodoklis un soda nauda. Līdz ar to tiesa atzinusi, ka VID ir pieļāvis likuma atrunas principa pārkāpumu. Apstākli, ka VID ģenerāldirektora lēmumā nav iekļauta norāde uz tiesību normām un tam nav pietiekams pamatojums, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi par būtisku procesuālo tiesību normu pārkāpumu. Līdz ar to tiesa atzinusi, ka VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.jūlija lēmums Nr.19/17915 ir pretrunīgs un atceļams.

[5.4] Tiesa arī norādījusi, ka nav pamatota VID apelācijas sūdzībā norādītā atsauce uz Muitas likuma normu par tranzīta procedūras piemērošanas noteikumiem, jo tie nav attiecināmi uz konkrētās lietas apstākļiem. Pieteicējai nav aprēķināts muitas parāds, bet gan dabas resursu nodoklis, kura aprēķins nav saistīts ar muitas procedūras neievērošanu.

[5.5] Par SIA "LatRosTrans" lūgumu atcelt VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes direktores vietnieces 2003.gada 13.maija lēmumu Nr.9.2.1/444 un VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.jūlija lēmumu Nr.19/17915 apelācijas instances tiesa norādījusi, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 81.panta piekto daļu apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Saskaņā ar šo tiesību normu tiesā ir pārsūdzams tieši galīgais administratīvais akts, neatkarīgi no tā, vai augstāka iestāde ir pēc būtības grozījusi zemākas iestādes izdoto administratīvo aktu vai ne. Līdz ar to tiesai ir jāizvērtē tas administratīvais akts, kas tika izdots kā galīgais administratīvais akts, proti, VID ģenerāldirektora lēmums pārsūdzētajā apjomā.

[5.6] Tiesa norādījusi uz likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28.pantu, kurā ir noteikta nepareizi piedzīto maksājumu un pārmaksāto nodokļu summu atmaksāšanas kārtība. Saskaņā ar šā panta pirmo daļu nepareizi piedzītās nodokļu summas ir jāatmaksā 15 dienu laikā no tās dienas, kad tiesa ir pieņēmusi lēmumu, ka maksājums piedzīts nepareizi.

Tiesa, izlemjot atcelt pretrunīgu VID amatpersonas lēmumu, rada tiesisko pamatu piemērot likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28.pantu un līdz ar to arī nodokļu administrācijas pienākumu atmaksāt nepareizi piedzītās maksājums, ievērojot šajā tiesību normā ietvertos noteikumus nepareizi piedzīto maksājumu un pārmaksāto nodokļu summu atmaksāšanā. Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka tiesas spriedums par VID amatpersonas lēmuma atcelšanu nozīmē to, ka uz šā lēmuma pamata piedzītā nodokļu maksājumu summa ir iekasēta nepamatoti un noraida pieteicējas lūgumu uzlikt par pienākumu VID atmaksāt bezstrīda kārtībā piedzīto dabas resursu nodokli Ls 2391,60 un dabas resursu nodokļa soda naudu Ls 4783,20, kopā Ls 7174,80.

[6] Kasācijas sūdzību iesniedzis VID, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa ir nepareizi iztulkojusi likuma "Par dabas resursu nodokli" 4.pantu. Kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka SIA "LatRosTrans" ir uzskatāma par dabas resursu nodokļa maksātāju

likuma "Par dabas resursu nodokli" 4.panta izpratnē, jo ievēd videi kaitīgus produktus un konkrētajā gadījumā ir ievadījusi vidē ar nodokli apliekamu piesārņojumu.

[6.2] Tiesa nav piemērojusi tās materiālo tiesību normas, kuras saistībā ar VID ģenerāldirektora lēmumā norādītajiem faktiem bija jāpiemēro.

[6.2.1] Saskaņā ar likuma "Par dabas resursu nodokli" 6.panta un Ministru kabineta 2002.gada 18.jūnija noteikumu Nr.244 "Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība" prasībām SIA "LatRosTrans" papildus nomaksai budžetā par dabas resursu lietošanu virs limitos noteiktajiem apjomiem neievērošanu nosakāms dabas resursu nodoklis un soda nauda.

[6.2.2] Likuma "Par dabas resursu nodokli" 6.pantā noteikts, ka par dabas resursu lietošanu virs limitos noteiktajiem apjomiem nodokļa aprēķiniem vienlaikus piemēro pamatlīkmes, kā arī papildlīkmes, kuras ir trīs reizes augstākas par attiecīgajām pamatlīkmēm.

[6.2.3] Savukārt Ministru kabineta 2002.gada 18.jūnija noteikumu Nr.244 "Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība" 53.3.apakšpunkts nosaka, ka, pamatojoties uz Vides valsts inspekcijas vai reģionālās vides pārvaldes iesniegto pārbaudes aktu par nelikumīgu vai pārskatā neuzrādīto (slēpto) dabas resursu ieguves un lietošanas apjomu un vidē ievadītā piesārņojuma apjomu vai brīvam apgrozījumam izlaisto videi kaitīgo preču, preču iepakojuma un radioaktīvo vielu apjomu, VID papildus nesamaksājai nodokļa summai piedzen no nodokļa maksātāja soda naudu divkārtīgā nesamaksātā nodokļa apmērā.

[6.2.4] Tā kā Jelgavas reģionālās vides pārvalde konstatēja SIA "LatRosTrans" bez nepieciešamās atļaujas vidē ievadītā piesārņojuma apjomu, kā arī iesniedza VID pārbaudes aktu un nodokļa aprēķinu, tad VID pamatoti saskaņā ar likuma "Par dabas resursu nodokli" 6.pantu un Ministru kabineta 2002.gada 18.jūnija noteikumu Nr.244 "Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība" 53.3.apakšpunktu papildus aprēķināja un papildus nomaksai budžetā noteica dabas resursu nodokli un soda naudu.

[6.3] Ņemot vērā minētos apstākļus, kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka tiesa ir nonākusi pie nepareiza nolēmuma, atceļot pārsūdzēto VID amatpersonas lēmumu, jo lēmums ir pieņemts, izvērtējot visu administratīvā procesa laikā iegūto informāciju, kā arī ņemot vērā visas VID rīcībā esošās ziņas par faktiem, kam ir nozīme lietā. Turpretī tiesa, pieļaujot materiālo tiesību normu pārkāpumus, ir nonākusi pie kļūdainiem secinājumiem un nepareizas lietas izspriešanas.

[7] Tiesas sēdē VID pārstāvis paskaidroja, ka tiesību normas neparedz atļaut nepieciešamību naftas produktu transportēšanai pa cauruļvadiem. Tomēr VID uzskata, ka pieteicēja konkrētajā gadījumā ir uzskatāma par dabas resursu nodokļa maksātāju.

Pieteicējas pārstāvis norādīja, ka kasācijas sūdzība ir nepamatota un ir noraidāma. SIA "LatRosTrans" pārstāvis arī paskaidroja, ka likuma "Par dabas resursu nodokli" 4.pantā ir izsmeltošs nodokļa maksātāju uzskaitījums un Administratīvā apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka nav normatīvā akta, kas regulētu atļaujas nepieciešamību naftas transportēšanai pa cauruļvadiem.

Motīvu daļa

[8] Likuma "Par dabas resursu nodokli" 4.pants noteic, ka nodokļa maksātāji ir visas juridiskās un fiziskās personas vai to apvienības, kas saskaņā ar attiecīgu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā izsniegtu atļauju vai licenci veic kādu no likumā noteiktajām darbībām (...). Savukārt minētā panta otrā daļa paredz, ka šā panta pirmajā daļā minētās darbības, ja attiecīgās personas tās veic bez nepieciešamās atļaujas, ir uzskatāmas par nelikumīgām.

No minētās tiesību normas izriet, ka, lai personai būtu pienākums maksāt dabas resursu nodokli, tai ir jābūt dabas resursu nodokļa maksātājam minētā panta izpratnē. Proti, šai personai saskaņā ar normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā izsniegtu atļauju vai licenci ir jāveic kāda no likumā noteiktajām darbībām. Līdz ar to svarīgi konstatēt, vai personas veiktajai darbībai nepieciešama likumā noteiktā atļauja un vai šāda atļauja personai ir izsniegta. Gadījumā, ja persona veic minētās darbības bez nepieciešamās (normatīvajos aktos paredzētās) atļaujas, šīs darbības ir uzskatāmas par nelikumīgām. Tādējādi par nelikumīgām var tikt atzītas tās darbības, kurām normatīvajos aktos ir paredzēta atļauju saņemšana, bet kuras tiek veiktas bez šīm atļaujām.

[9] Saskaņā ar likuma "Par dabas resursu nodokli" 6.pantu par dabas resursu lietošanu virs limitos noteiktajiem apjomiem nodokļa aprēķiniem vienlaikus piemēro pamatlīkmes, kā arī papildlīkmes, kuras ir trīs reizes augstākas par attiecīgajām pamatlīkmēm.

Minētā likuma 7.panta pirmā daļa paredz, ka dabas resursu lietošanas limitus nosaka, izsniedzot attiecīgajam darbības veidam paredzēto atļauju.

Arī Ministru kabineta 2002.gada 18.jūnija noteikumu Nr.244 "Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība" 2.punkts nosaka, ka limitus (kvotas) dabas resursu ieguvei un lietošanai un piesārņojošo vielu ievadīšanai vidē nosaka normatīvajos aktos minētajās atļaujās un speciālajās atļaujās (licencēs) katram dabas resursu un piesārņojuma veidam atsevišķi.

Minēto noteikumu 15.punkts noteic, ka nodokli par dabas resursu lietošanu virs noteiktajiem limitiem (kvotām) un virslimita piesārņojumu aprēķina, summējot pamatlīkmi un papildlīkmi trīskārtīgā pamatlīkmes apmērā. Dabas resursu virslimita lietošana vai virslimita piesārņojums ir apjoms, kas pārsniedz izsniegtajā atļaujā (licencē) noteikto limitu.

[10] Ievērojot minētajās tiesību normās noteikto, secināms, ka limiti dabas resursu lietošanai un piesārņojošo vielu ievadīšanai vidē tiek noteikti normatīvajos aktos minētajās atļaujās katram dabas resursu un piesārņojuma veidam atsevišķi. Attiecīgi dabas resursu virslimita lietošana vai virslimita piesārņojums ir tāds apjoms, kas pārsniedz izsniegtajā atļaujā noteikto limitu.

Līdz ar to, kā atzīst Administratīvo lietu departaments, lai konstatētu dabas resursu virslimita lietošanu vai virslimita piesārņojumu, ir jākonstatē, ka: 1) personai ir izsniegta normatīvajos aktos noteiktā atļauja un 2) persona ir pārsniegusi konkrētajā atļaujā noteikto limitu. Tikai tādā gadījumā, ja pastāv abi minētie priekšnoteikumi vienlaicīgi, personai var tikt piemērots nodoklis par dabas resursu lietošanu virs limitiem vai par virslimita piesārņojumu, summējot pamatlīkmi un papildlīkmi trīskārtīgā pamatlīkmes apmērā.

[11] Ministru kabineta 2002.gada 18.jūnija noteikumu Nr.244 "Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība" 53.3.apakšpunkts nosaka, ka, pamatojoties uz Vides valsts inspekcijas vai reģionālās vides pārvaldes iesniegto pārbaudes aktu par nelikumīgu vai pārskatā neuzrādīto (slēpto) dabas resursu ieguves un lietošanas apjomu un vidē ievadītā piesārņojuma apjomu, VID papildus nesamaksātajai nodokļa summai piedzen no nodokļa maksātāja soda naudu divkārtīgā nesamaksātā nodokļa apmērā, ko aprēķina šādi: par dabas resursu ieguves un lietošanas apjomu, vidē ievadītā piesārņojuma apjomu (...), ja minētās darbības veiktas nelikumīgi (bez nepieciešamās atļaujas) – summējot pamatlīkmi, papildlīkmi trīskārtīgā pamatlīkmes apmērā un soda naudu, ko veido nesamaksātais nodoklis divkārtīgā apmērā (kopā – divpadsmitkārtīgā pamatlīkmes apmērā par visu apjomu).

Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, šī tiesību norma piemērojama tiem gadījumiem, kad normā minētās darbības ir veiktas nelikumīgi, proti, bez nepieciešamās atļaujas.

[12] Lietā nav strīda, ka normatīvie akti neparedz atļaujas saņemšanu par piesārņojumu, transportējot naftas produktus pa cauruļvadiem.

[13] Likuma "Par piesārņojumu" 19.panta pirmā daļa nosaka, ka piesārņojošās darbības iedala A, B un C kategorijā, ņemot vērā piesārņojuma daudzumu un iedarbību vai risku, ko tas rada cilvēku veselībai un videi. Savukārt minētā panta trešā daļa paredz, ka, lai uzsāktu vai turpinātu A vai B kategorijas darbību, operators saņem

atļauju – reģionālās vides pārvaldes izsniegtu rakstveida lēmumu, kas attiecas uz ražotni, iekārtu vai tās daļu vai vairākām iekārtām, kuras atrodas vienā vietā un kurām ir viens operators, – veikt piesārņojošu darbību ar nosacījumu, ka iekārta funkcionē atbilstoši attiecīgajā lēmumā un normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

Tādējādi atļauja ir jāsaņem personai, kura veic attiecīgu normatīvajā aktā noteiktu piesārņojošo darbību. Turklāt jāņem vērā, ka šo piesārņojošo darbību ir iespējams paredzēt un tādējādi atļaujā var noteikt piesārņojošās darbības limitus. Konkrētajā gadījumā normatīvie akti neparedz atļaujas nepieciešamību naftas produktu transportēšanai pa cauruļvadu. Tādējādi pieteicēja šādu atļauju nemaz nevarēja saņemt un līdz ar to pieteicēja nevarēja pārsniegt nekādus limitus, jo tos nosaka attiecīgajā atļaujā. Turklāt, transportējot naftas produktus pa cauruļvadu, pieteicēja nevar prognozēt, vai notiks piesārņojums vidē trešo personu nelikumīgo pieslēgumu cauruļvadam rezultātā un ja notiks, tad cik lielā apjomā.

[14] Ievērojot iepriekš minēto, apelācijas instances tiesa pamatoti secinājusi, ka par naftas produktu transportēšanu pa cauruļvadu nav nepieciešams saņemt atļauju piesārņojuma ievadīšanai vidē. Līdz ar to arī SIA "LatRosTrans" konkrētajā gadījumā nav atzīstama par dabas resursu nodokļa maksātāju likuma "Par dabas resursu nodokli" 4.panta izpratnē. Tādējādi kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments noraida kasācijas sūdzības iesniedzēja norādītos argumentus, ka tiesa ir pārkāpusi materiālo tiesību normas un nonākusi pie lietas nepareizas izspriešanas.

[15] No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējai dabas resursu nodokļa likme un soda nauda piemērota par vidē ievadītā piesārņojuma apjomu, kas veikts nelikumīgi, tas ir, bez nepieciešamās atļaujas un virslimita piesārņojumu – piesārņojuma apjomu, kas pārsniedz atļaujā noteikto limitu.

Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka pieteicējai konkrētajā gadījumā nebija jāsaņem atļauja un līdz ar to pieteicējas darbību nevarēja atzīt par nelikumīgu, proti, tādu, kas veikta bez atļaujas un pārsniedzot atļaujā noteikto limitu.

[16] Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 63.3.un 63.4.apakšpunkts noteica, ka administratīvajā aktā jābūt ietvertai norādei uz piemērotajām tiesību normām, kā arī administratīvā akta pamatojumam.

Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 103.panta pirmā daļa noteic, ka administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta tiesiskumu (...).

Tādējādi administratīvajā tiesas procesā ir svarīgi, kādas ir piemērotās tiesību normas un kāds ir administratīvā akta pamatojums konkrētajā lietā. Kā atzīts juridiskajā literatūrā, jebkuram valsts institūcijas lēmumam ir jābūt pamatotam. Personai ir tiesības zināt, uz kāda normatīvā akta pamata institūcija ir pieņēmusi to vai citu lēmumu un kādi bija argumenti, kas to pamato (sk., piemēram: Экштайн К. Основные права и свободы. М.: NOTA BENE, 2004, с.275; sk. arī: Федеральный закон «Об административных процедурах»: инициативный проект с комментариями разработчиков. М.: Комплекс-Прогресс, 2001, с.11; Paine F.J. Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības. Vācijas administratīvā procesa likums. R.: TNA, 2002, 181., 182.lpp.).

[17] Administratīvā apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka pārsūdzētajā administratīvajā aktā nav norādīts, kādas tiesību normas nosaka attiecīgās atļaujas nepieciešamību, kā arī administratīvajā aktā nav iekļauts pamatojums, kā izpaudies virslimita piesārņojums, par kuru papildus aprēķināts dabas resursu nodoklis un soda nauda. VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.jūlija lēmumā Nr.19/17915 ir atsauce uz tām tiesību normām, kuras konkrētajā gadījumā nebija attiecināmas uz pieteicēju.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apelācijas instances tiesa pamatoti atzinusi par būtisku procesuālo tiesību normu pārkāpumu to, ka VID ģenerāldirektora lēmumā nav iekļauta norāde uz tiesību normām un tam nav pietiekams pamatojums.

[18] Ņemot vērā minēto, pieteicēja konkrētajā gadījumā nevarēja būt dabas resursu nodokļa maksātāja, jo tai nebija nepieciešams saņemt atļauju piesārņojumam, transportējot naftas produktus pa cauruļvadu, un līdz ar to tā nevarēja pārsniegt atļaujas limitus. Tādējādi apelācijas instances tiesa ir pamatoti secinājusi, ka VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.jūlija lēmums Nr.19/17915 ir pretrunīgs un atceļams.

[19] Pie šādiem apstākļiem Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir pamatots un atstājams negrozīts, bet VID iesniegtā kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 22.decembra spriedumu atstāt negrozītu, bet Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par licences stratēģiskas nozīmes preču importam saņemšanas brīdi (Ministru kabineta 1997.gada 16.decembra noteikumu Nr.421 "Stratēģiskas nozīmes preču kontroles noteikumi" 19.punkts) un administratīvo sodu par vairākiem administratīvajiem pārkāpumiem (Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksa 35.pants)

Licence stratēģiskas nozīmes preču importēšanai jāsaņem pirms šo preču importēšanas, nevis muitas procedūras noformēšanas laikā. Tā kā preču ievešana Latvijas Republikā uzskatāma par notikušu brīdī, kad preces šķērsojušas valsts robežu, šādu preču ievešana bez licences uzskatāma par administratīvo pārkāpumu.

Atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 35.pantam par vairākiem vienlaikus izdarītiem administratīvajiem pārkāpumiem var piemērot papildsodu, kas paredzēts katrā no administratīvo pārkāpumu regulējošajām attiecīgajām normām. Nosakot galīgo sodu, preces konfiskāciju kā papildsodu nevar attiecināt uz plašāku preču apjomu, kā tikai uz tām precēm, kas ir attiecīgā pārkāpuma "priekšmets".

2005.gada 31.maijā

Lieta Nr. SKA-167

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja pārstāvei T.Čigrinai un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei A.Strautmanei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "VPL Industriāla Optika" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonas lēmumu, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "VPL Industriāla Optika" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 17.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora vietnieka 2003.gada 30.decembra lēmumu Nr.F08/002940 (turpmāk – Rīgas muitas lēmums) sabiedrība ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "VPL Industriāla Optika" sodīta ar naudas sodu Ls 100 apmērā par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁴ panta pirmās daļas pārkāpumu, ar Ls 5000 par šā

kodeksa 201.¹⁰ panta trešās daļas pārkāpumu. Kopējais sods saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 35.pantu noteikts Ls 5000 apmērā, konfiscējot administratīvā pārkāpuma lietā izņemto precī – 11 binokļus un piecus monokļus.

[2] Ar VID ģenerāldirektora vietas izpildītājas 2004.gada 21.janvāra lēmumu Nr.3.1/1442 Rīgas muitas lēmums atstāts negrozīts. VID ģenerāldirektora vietas izpildītāja konstatējusi, ka iepriekš minētie administratīvie pārkāpumi radušies, jo, ievēdot Latvijas teritorijā preces, kas atbilst pirmās paaudzes nakts optikai, netika iesniegta šādu preču ieviešanai (proti, stratēģiskās nozīmes preču importam) nepieciešamā licence. Licenci SIA "VPL Industriāla Optika" saņēma un iesniedza muitai pēc trīs dienām. Turklāt konstatēts, ka, noformējot muitas deklarāciju VAD IM4 0240/3 C156000, precei – binokļi – uzrādīts neprecīzs kombinētās nomenklatūras (turpmāk – KN) kods. Proti, ievēdamajai precei atbilst ne tikai SIA "VPL Industriāla Optika" muitas deklarācijā norādītais preču KN kods 900510000, bet arī KN kods 900580000.

[3] Par Rīgas muitas lēmumu SIA "VPL Industriāla Optika" iesniedza pieteikumu Administratīvajai rajona tiesai. Pieteikumā norādīts, ka Ministru kabineta 1997.gada 16.decembra noteikumu Nr.421 "Stratēģiskās nozīmes preču kontroles noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.421) 11.punkts un VID rīkojuma Nr.638 2.punkts neparedz konkrētu termiņu licences saņemšanai stratēģiskas nozīmes preču (pirmās paaudzes nakts optikas) importam, eksportam un tranzītam. Licenci sabiedrība saņēma 2003.gada 15.decembrī un iesniedza muitas iestādei vēl pirms kravas izvešanas no muitas noliktavas. Neprecizitāte ievēdamo preču KN kodos radusies nejaušības dēļ. SIA "VPL Industriāla Optika" netika dota iespēja labot muitas deklarāciju, kā tas paredzēts Muitas likuma 137.panta pirmajā daļā.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 26.aprīļa spriedumu SIA "VPL Industriāla Optika" pieteikums par Rīgas muitas lēmumu noraidīts.

[6] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 17.janvāra spriedumu noraidīja SIA "VPL Industriāla Optika" pieteikumu par VID ģenerāldirektora vietas izpildītājas 2004.gada 21.janvāra lēmumu Nr.3.1/1442.

[6.1] Apgabaltiesa konstatēja, ka Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta trešā daļa paredz administratīvo atbildību par stratēģiskas nozīmes preču importa, eksporta un tranzīta noteikumu pārkāpšanu. Savukārt noteikumu Nr.421 (spēkā līdz 2004.gada 1.maijam) 11.punkts noteica, ka šādu preču eksportam, importam un tranzītam jāsaņem licence. Lietā konstatēts, ka 2003.gada 12.decembrī, kad SIA "VPL Industriāla Optika" tika

noformēta muitas deklarācija, pieteicējai stratēģiskās nozīmes preču (pirmās paaudzes nakts optikas) importam nepieciešamā licence nebija saņemta. Pēc tam, kad SIA "VPL Industriāla Optika" licenci 2003.gada 18.decembrī muitas iestādē iesniedza, tika konstatēts, ka licencē norādītais preču kods (KN 900580000) binokļiem un monokļiem nesakrīt ar muitas deklarācijā norādīto (KN 900510000).

[6.2] Par nepamatotu apgabaltiesa atzinusi pieteicējas viedokli, ka preces pāri Latvijas muitas robežai nav pārvietotas, jo brīvam apgrozījumam nav izlaistas. Atsaucoties uz Muitas likuma (spēkā līdz 2004.gada 1.maijam) 3.pantu, apgabaltiesa atzinusi, ka muitas robeža ir Latvijas valsts robeža. Tādējādi, ievēdot precī Latvijā, tiek šķērsota valsts robeža. Nevar līdz ar to arī uzskatīt, ka preces nav šķērsojušas valsts robežu tikai tāpēc, ka tās muitas iestādē aizturētas. No iepriekš minētā apgabaltiesa secinājusi, ka SIA "VPL Industriāla Optika" ir pieļāvusi noteikumu Nr.421 11., 18. un 19.punkta pārkāpumu, par ko atbildība paredzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta trešajā daļā.

[6.3] Apgabaltiesa atzinusi, ka SIA "VPL Industriāla Optika" pieļāvusi arī Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁴ panta pirmajā daļā paredzēto pārkāpumu, jo lietā nav konstatēts, ka neprecizitāte deklarācijā attiecībā uz KN kodiem būtu radusies tehniskas kļūdas vai nejaušības dēļ. Par nepamatotu atzīts pieteicējas viedoklis, ka muitas iestādei pašai vajadzēja izlabot kļūdu muitas deklarācijā, jo normatīvie akti muitas iestādei šādu pienākumu neparedz.

[6.4] Neskatoties uz to, ka SIA "VPL Industriāla Optika" tiesā lūgusi atcelt Rīgas muitas lēmumu, apgabaltiesa uzskatījusi, ka jālemj par VID ģenerāldirektora vietas izpildītājas 2004.gada 21.janvāra lēmumu Nr.3.1./1442 atbilstoši Administratīvā procesa likuma 81.panta piektajai daļai.

[7] Kasācijas sūdzībā SIA "VPL Industriāla Optika" norāda, ka noteikumu Nr.421 11.punkts un VID rīkojuma Nr.638 2.punkts nenosaka konkrētu licences izņemšanas termiņu. Nav noteikts, vai licence obligāti jāsaņem, pirms prece ieviesta muitas kontroles punktā, vai to var izdarīt, precei jau atrodoties muitā. 2003.gada 15.decembrī saņemtā licence stratēģiskās nozīmes preču ieviešanai muitas iestādē tika iesniegta vēl pirms kravas izvešanas no muitas noliktavas. SIA "VPL Industriāla Optika" pauž viedokli, ka noteikumi Nr.421 būtu pārkāpti tikai tad, ja pieteicējai būtu atteikts izsniegt licenci ievēdamajām precēm un ja preces būtu izlaistas brīvam apgrozījumam.

Apgabaltiesas spriedums ir pretrunā ar Muitas likuma 31.panta otro daļu. Tā kā preces netika izlaistas brīvam apgrozījumam, tad saskaņā ar šā likuma 30.pantu ievēdamās preces neieguva Latvijas

preču statusu. Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā arī to, ka VID pārkāpis Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta trešo daļu, saskaņā ar kuru par stratēģiskās nozīmes preču importa, eksporta un tranzīta noteikumu pārkāpšanu paredz attiecīgās preces konfiskāciju. Tā kā licence bija nepieciešama tikai pieciem nakts redzamības binokļiem un pieciem monokļiem, Rīgas muitas iestāde nepamatoti konfiscējusi visu kravu – 16 vienības.

[8] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, bet VID pārstāve to neatzina.

Motīvu daļa

[9] Nav pamatoti kasācijas sūdzības argumenti, kas saistīti ar SIA "VPL Industriāla Optika" viedokli par to, ka pieteicējs nav izdarījis Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta trešajā daļā paredzēto pārkāpumu.

[9.1] Minētā tiesību norma paredz administratīvo sodu juridiskajām personām par stratēģiskās nozīmes preču importa, eksporta un tranzīta noteikumu pārkāpšanu. Savukārt atbilstoši noteikumu Nr.421 11.punktam katram stratēģiskās nozīmes preču importa darījumam uzņēmumam ir jāsaņem licence.

Apgabaltiesa ir konstatējusi faktiskos apstākļus, ka 2003.gada 12.decembrī, kad pieteicēja muitas kontroles punktā pieteica muitas procedūru – izlaišanu brīvam apgrozījumam – nakts redzamības binokļiem un nakts redzamības monokļiem, kuri ir iekļauti stratēģiskās nozīmes preču sarakstā un kuriem tāpēc nepieciešama importa licence, šādu licenci vēl nebija saņēmusi.

[9.2] Administratīvo lietu departaments tālāk minēto argumentu dēļ atzīst par nepareizu kasatora viedokli, ka, tā kā nevienā tiesību normā nav noteikts konkrēts licences izņemšanas termiņš un tā kā licenci pieteicējs saņēma un iesniedza vēl muitas procedūras kārošanas laikā, tad nav noticis likuma pārkāpums, proti, preces izlaišana brīvam apgrozījumam bez licences.

[9.2.1] No noteikumiem Nr.421, tulkojot tā normas kopsakarā, nepārprotami izriet, ka licence stratēģiskās nozīmes preču importam ir jāsaņem pirms preču importēšanas. Tā minēto noteikumu 19.punktā ir noteikts, ka stratēģiskās nozīmes preču importu veic **pēc licences saņemšanas** licencē norādītajā termiņā. Savukārt atbilstoši 18.punktā noteiktajam šādu preču imports jāveic, ievērojot licencē norādīto preces nosaukumu, tehniskos parametrus un daudzumu. Turklāt muitas kontroles punktā jāuzrāda un sūtījumam jāpievieno viens licences eksemplārs (sk. minēto noteikumu 35.1.punktu).

[9.2.2] Preču importēšana ir preču ieviešana Latvijas Republikā. Tā kā darbības, kas veicamas preču ieviešanai Latvijas Republikas muitas teritorijā Muitas likuma (kas bija spēkā līdz 2004.gada 1.maijam) 1.panta 17.punkta izpratnē, ir pārvietošana pāri muitas

robežai, līdz ar to ārvalstu preces importēšana ir saistīta ar muitas procedūru – izlaišanu brīvam apgrozījumam, pirms kuras uzsākšanas personai ievadamās preces ir jādeklarē.

Muitas likuma 134.panta otrajā un trešajā daļā noteikts, ka muitas deklarācijā jābūt visām ziņām un muitas deklarācijai pievienojami visi dokumenti, kas nepieciešami, lai izpildītu visus tās muitas procedūras noteikumus, kurai šīs preces ir deklarētas.

[9.2.3] Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa pareizi iztulkojusi tiesību normas un atzinusi, ka preces ieviešana Latvijas Republikā notikusi, jau šķērsojot valsts robežu (sk. apgabaltiesas sprieduma 13.punktu).

[9.3] Tā kā valsts robežas šķērsošanas brīdī pieteicējs nebija saņēmis licenci stratēģiskās nozīmes preču importam, tad apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka pieteicējs ir izdarījis pārkāpumu, kas paredzēts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta trešajā daļā.

[10] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka ir pamatots kasācijas sūdzības arguments, kas attiecas uz visas izņemtās preces konfiskāciju.

[10.1] Administratīvais sods personai tiek uzlikts par konkrētu pārkāpumu ietvaros, ko nosaka normatīvais akts, kurā paredzēta atbildība par izdarīto pārkāpumu.

Gan Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta trešajā daļā, gan 201.¹⁴ panta pirmajā daļā paredzēts papildsods – attiecīgās preces konfiskācija. Taču, ja par 201.¹⁰ panta trešajā daļā paredzēto pārkāpumu noteikta obligāta preces konfiskācija, tad par 201.¹⁴ panta pirmajā daļā paredzēto pārkāpumu likumdevējs paredzējis soda uzlicējam izvēles brīvību – konfiscēt attiecīgās preces vai nekonfiscēt. Tādējādi atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajai daļai apgabaltiesai jāpārbauda iestādes veiktie lietderības apsvērumi rīcības brīvības ietvaros, ja tā piemērojusi preces konfiskāciju par 201.¹⁴ panta pirmajā daļā paredzēto pārkāpumu.

[10.2] Iestādes rīcību, uzliekot administratīvo sodu, ja izdarīti vairāki administratīvie pārkāpumi, regulē Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 35.pants. Atbilstoši šā panta pirmajai daļai, ja viena persona ir izdarījusi divus vai vairākus pārkāpumus, administratīvais sods tiek uzlikts par katru pārkāpumu atsevišķi. Taču, ja vairāki izdarītie pārkāpumi tiek konstatēti vienlaicīgi un tos izskata viena un tā pati institūcija (amatpersona), tad atbilstoši minētā panta otrajai daļai administratīvais sods tiek uzlikts tās sankcijas ietvaros, kura paredzēta par smagāko pārkāpumu.

Minētajā panta daļā arī noteikts, ka šādos gadījumos pamatsodam var pievienot kādu no papildsodiem, kuri ir paredzēti pantos, kas nosaka atbildību par jebkuru no izdarītajiem

pārkāpumiem. Taču Administratīvo lietu departamenta ieskatā minētā tiesību norma nav tulkojama tādējādi, ka, nosakot galīgo sodu, preces konfiskācija kā papildsods būtu attiecināma uz plašāku preču apjomu vai citām precēm, kuras neattiecas tieši uz to pārkāpumu, par kuru ir piemērota konfiskācija.

[10.3] Apgabaltiesa ir atzinusi, ka pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta trešās daļas pieteicējai uzliktais sods – naudas sods 5000 latu un izņemtās preces konfiskācija – atbilst izdarītā pārkāpuma raksturam, pārkāpēja vainas pakāpei, kā arī minētajā pantā paredzētajai soda sankcijai. Arī pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁴ panta pirmās daļas uzlikto naudas sodu 100 latu apmērā tiesa atzinusi par atbilstošu.

Taču apgabaltiesa nav pārbaudījusi un izvērtējusi, vai ir tiesisks lēmums par konfiskācijas piemērošanu visai izņemtajai precei, proti, 11 binokļiem un 5 monokļiem, neskatoties uz to, ka tikai 5 binokļu un 5 monokļu importēšana ir saistīta ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁰ panta trešajā daļā paredzēto pārkāpumu.

[11] Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedums nav tiesisks tajā daļā, ar kuru ir noraidīts pieteikums par VID lēmuma atcelšanu attiecībā uz visas izņemtās preces konfiskāciju. Šajā daļā spriedums atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai. Pārējā daļā kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 17.janvāra spriedumu atcelt daļā, ar kuru noraidīts SIA "VPL Industriāla Optika" pieteikums par Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma atcelšanu attiecībā uz izņemtās preces konfiskāciju, un nosūtīt lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai. Pārējā daļā spriedumu atstāt negrozītu.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par dabas resursa nodokļa tiesību normu piemērošanu un par muitas amatpersonas tiesībām (likums "Par dabas resursu nodokli", Ministru kabineta 2000.gada 10.oktobra noteikumi Nr.356 "Likuma "Par dabas resursu nodokli" atsevišķu normu piemērošanas kārtība", Muitas likuma 12.panta piektā daļa)

Ja nodokļa apmērs, kas par konkrētās kravas iesaiņojumu būtu jāmaksā atbilstoši likumam, no nodokļa summas, kas aprēķināta atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem, atšķiras vairāk nekā simts reizes, VID rīcība šādā gadījumā, neļaujot privātpersonai iesniegt papildu dokumentus, vērtējama kā nodokļu maksātāja sodīšana.

Dabas resursa nodokļa mērķis nav sodīt privātpersonu par tīšu darbību vai nolaidību, kas saistīti ar nodokļa maksāšanas kārtības neievērošanu. Par nepilnīgas vai nepatiesas informācijas iesniegšanu deklarētajam var uzlikt sodu, taču nodoklim ir jāatbilst preces vai konkrētajā gadījumā – iepakojuma faktiskajam daudzumam.

Ja kravas ieviešanas brīdī faktisko daudzumu nav bijis iespējams noteikt, lai panāktu objektīvu lēmuma pieņemšanu, bet to ir bijis iespējams izdarīt vēlāk, nodokļu administrācijai atbilstoši Muitas likuma 12.panta piektajai daļai ir tiesības atcelt vai grozīt savu lēmumu, ja ir konstatēta kļūda, kā arī gadījumos, ja šāds lēmums ir pieņemts, balstoties uz personas iesniegtu nepilnīgu vai nepatiesu informāciju. Minētā tiesību norma nav interpretējama tādējādi, ka lēmumu var grozīt tikai nodokļu maksātājam par sliktu.

2005.gada 14.jūnijā

Lieta Nr.SKA-180

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties SIA "Arsenāls" pilnvarotajam pārstāvim R.Krasnajam un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei D.Krūmiņai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc SIA "Arsenāls" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2002.gada 7.augusta lēmumu Nr.19/17053, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta iesniegto kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 7.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2002.gada 31.maijā tika veikta SIA "Arsenāls" piederošas kravas noformēšana. Kravas sastāvā esošās preces – skaidu plātnes – tika atmuitotas, noformējot muitas kravas deklarāciju VAD IM4 0239/C 104174. Tā kā preces pavaddokumentos bija norādīts vienāds bruto un neto svars, dabas resursa nodoklis par preču iepakošanu netika aprēķināts.

[2] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas muiža 2002.gada 31.maijā, veicot SIA "Arsenāls" kravas fizisko kontroli, konstatējusi, ka importētajai precei – skaidu plātnēm – ir iepakojums, kura sastāvā ir skaidu plātnes starplikas, metāla lentas un papīra stūriši, kas netika uzrādīti, noformējot preces brīvam apgrozījumam.

[3] VID Rīgas muitas amatpersona 2002.gada 31.maijā sastādījusi administratīvo pārkāpumu protokolu Nr.001823, un VID Rīgas muitas direktora v.i. ar 2002.gada 3.jūnija lēmumu, pamatojoties uz Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁴ panta pirmo daļu, uzlicis SIA "Arsenāls" naudas sodu LVL 50.

[4] VID Rīgas muitas vecākais muitas eksperts no 2002.gada 4.jūnija līdz 2002.gada 6.jūnijam veicis pārbaudi par muitas kravas deklarāciju VAD IM4 0239/C 104174 un 2002.gada 6.jūnijā sastādījis pārbaudes aktu Nr.22.

Ievērojot 2002.gada 6.jūnija pārbaudes aktā Nr.22 konstatēto, VID Rīgas muitas direktora v.i. ar 2002.gada 6.jūnija lēmumu Nr.8458 noteicis papildu nomaksai budžetā muitas maksājumus LVL 1927,28, kas ietver dabas resursu nodokli LVL 573,6 un soda naudu LVL 1147,20, kā arī pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN) LVL 103,24 un soda naudu LVL 103,24.

Izskatot lietu sakarā ar SIA "Arsenāls" iesniegto iesniegumu par šo lēmumu, VID ģenerāldirektors ar 2002.gada 7.augusta lēmumu Nr.19/17053 atstājis spēkā 2002.gada 6.jūnija lēmumu Nr.8458. Lēmumā VID ģenerāldirektors cita starpā norādījis, ka, tā kā Ministru kabineta 2000.gada 10.oktobra noteikumu Nr.356 "Likuma "Par dabas resursu nodokli" atsevišķu normu piemērošanas kārtība" 23. un 24.punkts neparedz iespēju preču iepakošanu apliecinošos dokumentu oriģinālus iesniegt pēc muitas procedūras – ieviešana brīvam apgrozījumam – un konkrētajā lietā šīs muitas procedūras laikā iesniegtajos kravas iepakošanu apliecinošajos dokumentos nav ietverta informācija par kravas iepakošanu, tad saskaņā ar minēto noteikumu 24.punktu SIA "Arsenāls" ir pamatoti aprēķināts dabas resursu nodoklis, t.i., maksimālo nodokļa likmi reizinot ar 25 procentiem no kravas bruto svara.

[5] 2003.gada 26.jūnijā SIA "Arsenāls" atbilstoši likuma "Par dabas resursu nodokli" 8. pielikumā minētajām likmēm par iepriekš minētās kravas iepakošanu ir aprēķinājis un iemaksājis valsts kasē dabas resursu nodokli LVL 4,5.

[6] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 2002.gada 5.septembrī saņēmusi SIA "Arsenāls" pieteikumu, kurā tā lūgusi atcelt VID ģenerāldirektora 2002.gada 7.augusta lēmumu Nr.19/17053. Pieteikumā SIA "Arsenāls" norādījusi, ka VID nav ņēmis vērā konkrētajā lietā pastāvošos faktiskos apstākļus, kas saistībā ar Muitas likuma 12.panta piekto daļu nozīmējot, ka tai bija jāanulē muitas kravas deklarācija, bet preces brīvam apgrozījumam bija jādeklarē no jauna. Tāpat SIA "Arsenāls" norādījusi, ka, tā kā iepakojums nebija norādīts kravas pavaddokumentos un kravas izsūtītājs nebija nosūtījis attiecīgo sertifikātu, iepakojums netika deklarēts un tādējādi par to netika samaksāts dabas resursu nodoklis. Savukārt no minētā secināms, ka lēmums ir pieņemts, ievērojot nepilnīgu informāciju.

[7] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2003.gada 26.jūnija spriedumu atcēlusi VID ģenerāldirektora 2002.gada 7.augusta lēmumu Nr.19/17053.

[8] Izskatījusi lietu sakarā ar VID iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 7.februāra spriedumu atcēlusi VID ģenerāldirektora 2002.gada 7.augusta lēmumu Nr.19/17053. Spriedumu apgabaltiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[8.1] Lietā nav strīda par to, ka preču deklarēšanas dienā importētai precei kravas pavaddokumentos nebija uzrādīts iepakojums un kravas nosūtītājs nebija izsūtījis attiecīgu sertifikātu, kas bija par pamatu tam, kādēļ iepakojums netika deklarēts.

[8.2] Atzīstams, ka VID ģenerāldirektors, pamatojot savu lēmumu ar Ministru kabineta 2000.gada 10.oktobra noteikumiem Nr.356 "Likuma "Par dabas resursu nodokli" atsevišķu normu piemērošanas kārtība" 23.punktu, nav ņēmis vērā šo noteikumu 24.punktu.

[8.3] VID rīcība konkrētajā lietā ir pretrunā procesuālā taisnīguma principam, kas paredz ievērot objektivitāti un dot procesa dalībniekiem iespēju izteikt viedokli un iesniegt pierādījumus, kā arī VID ģenerāldirektora 1999.gada 29.martā izdotajam rīkojumam Nr.188 "Par pēcimporta pārbaudi izpildes kārtību" 15.2. apakšpunktam, jo SIA "Arsenāls" bija iesniedzis 2002.gada 27.maija iepakošanas sertifikātu, kas netika pieņemts VID Rīgas muižā un nav ņemts vērā, VID ģenerāldirektoram pieņemot 2002.gada 7.augusta lēmumu.

[9] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis Valsts ieņēmumu dienests. Kasācijas sūdzībā Valsts ieņēmumu dienests lūdzis atcelt minēto spriedumu pilnā apmērā un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzējs pamatojis ar tālāk minētajiem argumentiem.

[9.1] Apgabaltiesa nepareizi iztulkojusi Ministru kabineta 2000.gada 10.oktobra noteikumu Nr.356 "Likuma "Par dabas resursu nodokli" atsevišķu normu piemērošanas kārtība" 23.punktu. No minētā punkta izriet, ka muitas maksājumu aprēķinam nepieciešamie iepakojumu apliecinājošie dokumenti ir jāiesniedz preču deklarēšanas brīdī. Tā kā 2000.gada 10.oktobra noteikumi Nr.356 "Likuma "Par dabas resursu nodokli" atsevišķu normu piemērošanas kārtība" neparedz iespēju preču iepakojumu apliecinājošos dokumentu oriģinālus iesniegt pēc muitas procedūras un tās laikā iesniegtajos kravas iepakojumu apliecinājošajos dokumentos SIA "Arsenāls" nebija ietvēris informāciju ar kravas iepakojumu, tad VID bija pamats papildus nomaksai budžetā noteikt dabas resursu nodokli.

[9.2] Apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 103.pantu, jo, secinot, ka VID ir liedzis SIA "Arsenāls" izteikt viedokli un iesniegt pierādījumus, tiesa nav vērtējusi VID iesniegtos paskaidrojumus, kā arī nav vērtējusi apstākli, ka SIA "Arsenāls" ne sūdzības ārpustiesas izskatīšanas laikā, ne pirmās un apelācijas instances tiesā nav uzrādījis un nevarēja uzrādīt iepakojumu apliecinājoša dokumenta oriģinālus.

[9.3] Apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmo un trešo daļu, jo tā nav izvērtējusi VID sniegtos paskaidrojumus un iesniegtos pierādījumus ir atstājusi bez jebkādas ievērības, nesniedzot tiem tiesas vērtējumu kopsakarā ar visiem lietā konstatētajiem apstākļiem.

[10] Administratīvo lietu departaments saņēmis SIA "Arsenāls" paskaidrojumus. Paskaidrojumos SIA "Arsenāls" norādījusi, ka apgabaltiesa ir vispusīgi izvērtējusi lietā esošos pierādījumus, kā arī pareizi iztulkojusi tiesību normas.

[11] Tiesas sēdē VID pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību. SIA "Arsenāls" pārstāvis to neatzina.

Motīvu daļa

[12] Ministru kabineta 2000.gada 10.oktobra noteikumu Nr.356 "Likuma "Par dabas resursu nodokli" atsevišķu normu piemērošanas kārtība" 23.punkts, uz kuru atsaucies kasācijas sūdzības iesniedzējs, noteic, ka nodokli par preču iepakojuma ieviešanu aprēķina un maksā brīdī, kad to noformē brīvam apgrozījumam Latvijas Republikas muitas teritorijā.

Iepriekšētais atbilst Muitas likuma, kas bija spēkā lēmuma pieņemšanas brīdī, 31.panta pirmajai daļai, kas noteic, ka izlaišana brīvam apgrozījumam paredz muitas maksājumu samaksu. Tātad visiem maksājumiem jābūt nomaksātiem līdz ar izlaišanu brīvam apgrozījumam.

[13] Iepriekš minētie Ministru kabineta noteikumi nenoteic, kādā veidā un vai vispār deklarētājs var precizēt savu deklarāciju un iesniegt papildus dokumentus. Kā izriet no VID ģenerāldirektora 2002.gada 7.augusta lēmuma "Par SIA "Arsenāls" sūdzības izskatīšanu" un kasācijas sūdzības, VID uzskata, ka preču iepakojumu apliecinājošos dokumentus pēc muitas procedūras iesniegt nevar.

Tomēr pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, VID ir jābūt ieinteresētam pieņemt objektīvu lēmumu. Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 1.punkts noteic, ka nodoklis ir ar likumu noteikts obligāts maksājums budžetā, kas nav maksājums par noteiktas preces iegādi vai pakalpojuma saņemšanu un nav soda naudas, pamatparāda palielinājuma naudas un nokavējuma naudas maksājums, kā arī nav maksājums par valsts kapitāla vai tā daļas izmantošanu. Tātad nodoklis ir ar likumu noteikts maksājums, neieskaitot sodu.

Likuma "Par dabas resursu nodokli" 9.panta ceturtā daļa noteic, ka, ja ir dokumenti attiecīgās nodokļu likmes piemērošanai, nodokli par preču iepakojumu aprēķina atbilstoši 8.pielikumā minētajām likmēm. Tātad likums ir noteicis noteiktu nodokļa likmi. Atbilstoši SIA "Arsenāls" aprēķinam konkrētās kravas iepakojuma dabas resursu nodoklis ir LVL 4,5. VID šo aprēķinu nav apstrīdējis.

Atbilstoši Ministru kabineta 2000.gada 10.oktobra noteikumu Nr.356 "Likuma "Par dabas resursu nodokli" atsevišķu normu piemērošanas kārtība" 24.punkta pēdējam teikumam dabas resursu nodokli, nodokļu likmi reizinot ar 25% no kravas svara, aprēķina gadījumā, ja kravas pavaddokumentos nav norādīts kravas iepakojuma veids vai svars, bet ir norādīts kravas bruto svars. Tā kā SIA "Arsenāls" sākotnēji nebija pievienojis iepakojuma sertifikātu, VID piemēroja šo aprēķinu. Atbilstoši VID aprēķinam dabas resursu nodoklis iepriekš minētajai kravai ir LVL 573,6.

Kā redzams no iepriekš teiktā, nodokļa apmērs, kas par konkrētās kravas iesaiņojumu būtu jāmaksā atbilstoši likumam, no nodokļa summas, kas aprēķināta atbilstoši noteikumiem, atšķiras vairāk nekā simts reizes.

Pie šādiem apstākļiem, neļaujot SIA "Arsenāls" iesniegt papildu dokumentus, VID rīcība vērtējama kā nodokļu maksātāja sodīšana.

Dabas resursu nodokļa mērķis atbilstoši likuma "Par dabas resursu nodokli" 2.pantam ir ierobežot dabas resursu nesaimniecisku izmantošanu un vides piesārņošanu, samazināt vidi piesārņojošas produkcijas ražošanu un realizāciju, veicināt jaunas un pilnveidotas tehnoloģijas ieviešanu, kas samazina vides piesārņojumu, atbalstīt ilgtspējīgas attīstības stratēģiju tautsaimniecībā, kā arī veidot vides aizsardzības pasākumu finansiālo nodrošinājumu. Nodokļa mērķis nav sodīt privātpersonu par tīšu darbību vai nolaidību, kas saistīti ar nodokļa maksāšanas kārtības neievērošanu.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā par nepilnīgas vai nepatiesas informācijas iesniegšanu deklarētājam var uzlikt sodu, taču nodoklim ir jāatbilst preces vai konkrētajā gadījumā – iepakojuma faktiskajam daudzumam. Kaut arī kravas ievešanas brīdī faktisko daudzumu nebija iespējams noteikt, lai panāktu objektīvu lēmuma pieņemšanu, to bija iespējams izdarīt vēlāk.

Iepriekšētais atbilst Muitas likuma 12.panta piektajai daļai, kas bija spēkā lēmuma pieņemšanas brīdī un noteica, ka muitas amatpersonas var atcelt vai grozīt savu lēmumu, ja ir konstatēta kļūda, kā arī gadījumos, ja šāds lēmums ir pieņemts, balstoties uz personas iesniegtu nepilnīgu vai nepatiesu informāciju. Likuma norma nenoteic, ka lēmumu var grozīt tikai nodokļu maksātājam par sliktu. Pat ja Ministru kabineta 2000.gada 10.oktobra noteikumu Nr.356 "Likuma "Par dabas resursu nodokli" atsevišķu normu piemērošanas kārtība" attiecīgie punkti būtu interpretējami tā, kā to norādījis VID (sk. 9.1.punktu), iestādei ir jāpiemēro tiesību normu hierarhijā augstāka tiesību norma, konkrētajā gadījumā – iepriekš minētā Muitas likuma tiesību norma.

Tādējādi nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nepareizi iztulkojusi Ministru kabineta 2000.gada 10.oktobra noteikumu Nr.356 "Likuma "Par dabas resursu nodokli" atsevišķu normu piemērošanas kārtība" 23.punktu.

[14] Administratīvo lietu departamenta ieskatā nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka SIA "Arsenāls" ne sūdzības ārpustiesas izskatīšanas laikā, ne pirmās un apelācijas instances tiesā nav uzrādījis un nevarēja uzrādīt iepakojumu apliecinoša dokumenta oriģinālus. Atbilstoši Ministru kabineta 2000.gada 10.oktobra noteikumu Nr.356 "Likuma "Par dabas resursu nodokli" atsevišķu normu piemērošanas kārtība" 24.punkta trešajam teikumam, par iepakojumu apliecinošu piegādātāja apstiprinātu dokumentu ir uzskatāms arī pa faksu nosūtīts dokuments. Kā redzams, tiesību norma neparedz obligātu šo dokumentu oriģinālu uzrādīšanu. Turklāt, kā izriet no VID ģenerāldirektora 2002.gada 7.augusta lēmuma "Par SIA "Arsenāls" sūdzības izskatīšanu", VID ir noraidījis jebkādu papildu dokumentu iesniegšanu, tādēļ nekorekti ir norādīt, ka SIA "Arsenāls" tos nav uzrādījis.

Tā kā VID ir atteicies pieņemt papildu dokumentus, pamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka VID ir liedzis pieteicējam izteikt savu viedokli un iesniegt pierādījumus.

[15] Kasācijas sūdzībā VID ir norādījis, ka apgabaltiesa nav izvērtējusi VID sniegtos paskaidrojumus un iesniegtos pierādījumus ir atstājusi bez jebkādas ievērības, taču VID nav precizējis, kuri paskaidrojumi un pierādījumi nav vērtēti. Administratīvo lietu

departamenta ieskatā apgabaltiesa ir vērtējusi VID paskaidrojumus un ir norādījusi pietiekošu pamatu VID lēmuma atcelšanai.

[16] Ņemot vērā iepriekšēikto, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedums ir tiesisks un pamatots, bet kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 7.februāra spriedumu atstāt negrozītu, VID kasācijas sūdzību noraidīt. Spriedums nav pārsūdzams.

Par licences degvielas vairumtirdzniecībai un izlaišanai brīvam apgrozījumam anulēšanas tiesiskumu (Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 29.5. un 30.1.punkts

Telpu nomas līguma termiņa pagarināšana licences darbības laikā nav uzskatāma par nosacījumu maiņu licences saņemšanai un nav uzskatāma par iemeslu licences anulēšanai, jo telpu nomas līgumā ir paredzētas pušu tiesības līgumu pagarināt. Savukārt nomas līguma termiņa izbeigšanās, to nepagarinot, rada izsniegtās licences nosacījumu maiņu, kas personai uzliek pienākumu piecu darba dienu laikā pārreģistrēt licenci.

2005.gada 14.jūnijā

Lieta Nr.SKA-182

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties pieteicējas pārstāvim Ž.Lopetam un atbildētāja pārstāvim N.Čižikam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc SIA "Rietumu nafta" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta Licencēšanas komisijas 2003.gada 15.maija lēmumu un Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2003.gada 7.jūlija lēmumu Nr.3.1/17314, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 28.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Licencēšanas komisija 2003.gada 15.maija sēdē pieņēmusi lēmumu (protokols Nr.40) par licences anulēšanu degvielas vairumtirdzniecībai, sērija BV Nr.6201-90979, un degvielas ievēšanai brīvam apgrozījumam, sērija BI Nr.0000001, SIA "Rietumu nafta". Lēmums pamatots ar Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" (turpmāk – Naftas produktu aprites noteikumi) 29.5 un 30.1 punktu.

VID Licencēšanas komisijas sēdes protokolā norādīts, ka saņemts VID Akcīzes preču pārvaldes 2003.gada 15.maija ziņojums, ka VID Finanšu policijas pārvalde 2003.gada 7.maijā sastādījusi administratīvā pārkāpuma protokolu Nr.106 par SIA "Rietumu nafta"

konstatētajiem pārkāpumiem. Minētajā protokolā norādīts, ka SIA "Rietumu nafta" birojs atrodas Kuldīgā, Graudu ielā 8a. SIA "Rietumu nafta" licencē degvielas ievēšanai izlaišanai brīvam apgrozījumam, sērija BI Nr.0000001, un licencē degvielas vairumtirdzniecībai, sērija BV Nr.6201-90979, deklarēts birojs Kuldīgā, Kaļķu ielā 38.

VID Akcīzes preču pārvalde 2003.gada 14.maijā pa faksu saņēmusi SIA "Rietumu nafta" 2003.gada 7.maija iesniegumu, kurā norādīts, ka 2003.gada 5.maijā sabiedrībai beigušās līguma attiecības ar zemnieku saimniecību "Vindzarāji" par telpu nomu biroja izmantošanai Kuldīgā, Kaļķu ielā 38, un turpmāk SIA "Rietumu nafta" lūgusi reģistrēt biroju Kuldīgā, Graudu ielā 8a.

Norādīts, ka no līguma nosacījumiem, kas noslēgts starp SIA "Rietumu nafta" un zemnieku saimniecību "Vindzarāji", izriet, ka līgums ir spēkā līdz 2001.gada 31.decembrim un, pusēm vienojoties, līguma termiņu var pagarināt, noslēdzot attiecīga satura vienošanos. VID Akcīzes preču pārvalde par līguma termiņa pagarinājumu netika informēta. Tādējādi nav izpildītas Naftas produktu aprites noteikumu 21.punkta prasības.

Bez tam pārskatā par naftas produktu vairumtirdzniecības apgrozījumu 2003.gada martā SIA "Rietumu nafta" nav norādījusi degvielas iegādi no SIA "Lukoil Baltija R" un šīs degvielas realizāciju SIA "Avt Nafta" 49,6 tonnu apjomā. Līdz ar to pārskatā par naftas produktu vairumtirdzniecības apgrozījumu 2003.gada martā SIA "Rietumu nafta" ir deklarējusi nepatiesas ziņas.

[2] SIA "Rietumu nafta" par minēto lēmumu iesniedza sūdzību VID ģenerāldirektoram, kurš ar 2003.gada 7.jūlija lēmumu Nr.3.1/17314 atstāja spēkā VID licencēšanas komisijas 2003.gada 15.maija lēmumu.

[3] SIA "Rietumu nafta" 2003.gada 18.jūlijā Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā iesniegusi divus pieteikumus – pieteikumu, kurā lūgusi atcelt VID Licencēšanas komisijas 2003.gada 15.maija lēmumu daļā un VID ģenerāldirektora 2003.gada 7.jūlija lēmumu daļā par licences anulēšanu degvielas vairumtirdzniecībai, sērija BV Nr.6201-90979, un pieteikumu, kurā lūgts atcelt VID Licencēšanas komisijas 2003.gada 15.maija lēmumu daļā un VID ģenerāldirektora 2003.gada 7.jūlija lēmumu daļā par licences degvielas izlaišanai brīvam apgrozījumam, sērija BI Nr.0000001, anulēšanu.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 134.panta otro daļu un Civilprocesa likuma Pārejas noteikumu 1.punktu, tiesa apvienojusi lietas vienā tiesvedībā.

SIA "Rietumu nafta" pieteikumos norādījusi, ka biroja nomas līguma termiņa pagarināšana nav nosacījumu maiņa Naftas produktu aprites noteikumu 21.punkta izpratnē, jo licencē norādītā informācija no tā nemainās, kā arī nemainās licences saņemšanai iesniegtajam

pieteikumam pievienotie dokumenti, līdz ar to SIA "Rietumu nafta" nav iesniegusi VID informāciju par 2000.gada 1.maijā ar zemnieku saimniecību "Vindzarāji" noslēgtā biroja telpu Kuldīgā, Kaļķu ielā 38, nomas līguma darbības termiņa pagarināšanu pēc 2001.gada 31.decembra līdz 2003.gada 7.maijam. Uzskatījusi, ka nosacījumu maiņa būtu gadījumā, ja SIA "Rietumu nafta" būtu pārtrauktas valdījuma tiesības uz telpām Kuldīgā, bet tās tika turpinātas, līdz ar to nepamatoti ir piemērotas Naftas produktu aprites noteikumi 29.5 punkta prasības.

Pieteikumā norādīts, ka SIA "Rietumu nafta", aizpildot pārskatu par naftas produktu vairumtirdzniecības apgrozījumu 2003.gada marta mēnesī, ir kļūdījusies un jau 2003.gada 15.maijā, iesniedzot papildināto pārskatu, paskaidrojusi, ka pārpratuma pēc netika deklarēts mazs 49,595 t apjomā. Minētā prece realizēta un par to nomaksāti visi nodokļi, tajā skaitā akcīzes nodoklis.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2003.gada 17.oktobra spriedumu apmierināti SIA "Rietumu nafta" pieteikumi un uzlikts par pienākumu VID 10 dienu laikā atcelt VID Licencēšanas komisijas 2003.gada 15.maija lēmumu.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar VID apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 28.janvāra spriedumu atzina par pamatotiem un apmierināja SIA "Rietumu nafta" pieteikumus par VID ģenerāldirektora 2003.gada 7.jūlija lēmumu un atcēla to no pieņemšanas dienas.

[4.1] Tiesa uzskatījusi, ka Naftas produktu aprites noteikumu 21.punktā paredzētā kārtība par licences pārreģistrēšanu sakarā ar licencē norādītās informācijas maiņu ir noteikta, lai licencē norādītā informācija atbilstu objektīvai patiesībai, lai VID kā nodokļu administrācijai ir zināma aktuāla informācija par nodokļu maksātāju, šajā gadījumā – tā atrašanās vietu.

Pēc tiesas ieskata nomas līguma pagarināšana neradīja licencē minēto nosacījumu neatbilstību faktiskajiem apstākļiem. Nav pamata Naftas produktu aprites noteikumu 21.punktu interpretēt tādējādi, ka privātpersonai ir nepieciešams pārreģistrēt licenci tikai tāpēc, lai faktiski ierakstītu šo pašu informāciju, kas jau iepriekš licencē norādīta. Šādu informāciju nav pamata uzskatīt par "jauniem nosacījumiem" 21.punkta izpratnē. Līdz ar to ir uzskatāms, ka licencē bija ietvertas patiesas ziņas un SIA "Rietumu nafta" nebija pamata par nomas līguma pagarināšanu paziņot VID.

Tiesa secinājusi, ka pēc nomas līguma ar zemnieku saimniecību "Vindzarāji" izbeigšanās notika SIA "Rietumu nafta" biroja adreses maiņa. Šis apstāklis uzskatāms par licencē norādīto nosacījumu maiņu Naftas produktu aprites noteikumu 21.punkta izpratnē, kas radīja SIA "Rietumu nafta" pienākumu piecu darbdienu laikā

pārreģistrēt licences, par ko pieteicēja ir paziņojusi normatīvajos aktos noteiktajā termiņā.

Tiesa norādījusi, ka apstāklis, ka informēšana par SIA "Rietumu nafta" biroja adreses maiņu notika pa faksu un netika izpildītas Naftas produktu aprites noteikumu 22.punkta prasības, vērtējams kopsakarā ar Naftas produktu aprites noteikumu 25.punktu. Spriedumā atzīts, ka pirmās instances tiesa pamatoti konstatējusi, ka VID Licencēšanas komisijai pirms Naftas produktu aprites noteikumu 29.5.punktā paredzētā lēmuma pieņemšanas bija jāizmanto Naftas produktu aprites noteikumu 25.punktā paredzētā procedūra, atliekot lietas izskatīšanu un pieprasot nepieciešamo papildu informāciju.

[4.2] Attiecībā par licences, sērija BV Nr.6201-90979, degvielas vairumtirdzniecībai anulēšanu, piemērojot Naftas produktu aprites noteikumu 30.1.punktu, tiesa konstatējusi, ka VID Licencēšanas komisija, pieņemot lēmumu, nav izdarījusi lietderības apsvērumus, tāpat VID ģenerāldirektors aprobežojies tikai ar faktiskā pārkāpuma izklāstu, nevērtējot, vai par šo pārkāpumu ir nepieciešams anulēt licenci. Tiesa uzskatījusi, ka šāda prakse neatbilst samērīguma principam un nelabvēlīga administratīvā akta izdošanas gadījumā iestādei ir jāveic lietderības apsvērumi, lai nonāktu pie tiesiska lēmuma. Lietderības apsvērumu neizdarīšana, lemjot par izdošanas izvēles administratīvā akta izdošanu, ir būtisks pārkāpums, kas pēc Administratīvās apgabaltiesas ieskata ir par pamatu iestādes pieņemtā administratīvā akta atcelšanai.

[5] Kasācijas sūdzību iesniedzis VID, lūdzis atcelt spriedumu.

Kasācijas sūdzības iesniedzējs norāda, ka tiesa pamatoti secinājusi, ka SIA "Rietumu nafta" biroja adreses maiņa radīja pieteicējai pienākumu piecu darbdienu laikā pārreģistrēt licences, taču SIA "Rietumu nafta" nebija veikusi licences pārreģistrāciju piecu dienu termiņā, kā to paredz Naftas produktu aprites noteikumu 21.punkta nosacījumi. Pēc VID ieskata tiesa ir pieļāvusi būtisku materiālo tiesību normu pārkāpumu, atzīstot, ka konkrētā tiesību norma bija jāpiemēro, bet tajā pašā laikā uzskatot, ka tās neievērošanas rezultātā, izlemjot jautājumu par licenču anulēšanu, Naftas produktu aprites noteikumu prasības jāskata kopsakarā ar šo noteikumu 25.punktu, atliekot lietas izskatīšanu un pieprasot nepieciešamo informāciju.

Kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka tiesa nepamatoti norādījusi, ka, izdodot izdošanas izvēles administratīvo aktu, nav ņemti vērā lietderības apsvērumi. Norāda, ka uzņēmējdarbība, kas saistīta ar naftas produktu (degvielas) apriti, tiek īpaši uzraudzīta ar speciāli šim uzņēmējdarbības veidam noteikto licencēšanas mehānismu. Tādējādi pārkāpumi, kas saistīti ar degvielas apriti, īpaši atskaišu vai pārskatu neiesniegšanu vai to savlaicīgu neiesniegšanu, ir vērtējami kā nozīmīgas valsts intereses aizskārumi, līdz ar to šādi

pakalpojumi skar visas valsts un sabiedrības intereses. Pārkāpjot naftas produktu (degvielas) aprites noteikumus, pastāv potenciāla iespēja valsts budžetam nodarīt ievērojamus zaudējumus, līdz ar to VID, izvērtējot faktiskos apstākļus, ir izvērtējis lietderības apsvērumus, kā arī ievērojis samērīgumu ar iespējamām sekām.

[6] Tiesas sēdē atbildētāja pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību saskaņā ar tās motīviem, pieteicējas pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmo daļu tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku, kas spriedumu pārsūdzējis vai kasācijas sūdzībai pievienojies, un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[8] Naftas produktu aprites noteikumu 29.punktā paredzēti gadījumi, kurus konstatējot, VID anulē licenci, bet šo noteikumu 30.punktā ir minēti gadījumi, kurus konstatējot, VID ir tiesīgs anulēt licenci.

[8.1] Konkrētajā gadījumā VID ir anulējis pieteicējai licenci degvielas vairumtirdzniecībai un licenci degvielas ieviešanai izlaišanai brīvam apgrozījumam, pamatojoties uz Naftas produktu aprites noteikumu 29.5. un 30.1.apakšpunktu.

Naftas produktu aprites noteikumu 29.5.punkts noteic, ka VID anulē licenci, ja netiek izpildītas šo noteikumu 21., 39., 47.punktā noteiktās prasības. VID lēmumā norādīts, ka konkrētajā gadījumā nav ievērotas minēto noteikumu 21.punktā noteiktās prasības. Saskaņā ar šo tiesību normu, mainoties nosacījumiem, kas norādīti licencē (degvielas uzglabāšanas, tirdzniecības (realizācijas), ražošanas vietu uzskaitījums un citas ziņas), licence ir pārreģistrējama piecu darbdienu laikā pēc attiecīgo nosacījumu iestāšanās. Mainoties nosacījumiem licences saņemšanai iesniegtajiem dokumentiem pievienotajos dokumentos, uzņēmums piecu darbdienu laikā pēc attiecīgo nosacījumu iestāšanās par to informē Valsts ieņēmumu dienestu un iesniedz jaunus nosacījumus apliecinošo dokumentu kopijas.

[8.2] Administratīvā apgabaltiesa savā spriedumā konstatējusi, ka lietā nav strīda par to, ka pieteicēja un zemnieku saimniecība "Vindzarāji" 2000.gada 1.maijā noslēdza nomas līgumu par to, ka pieteicēja nomā telpas Kuldīgā, Kaļķu ielā 38. Nomas līgums ticis noslēgts līdz 2001.gada 31.maijam, un šāda informācija atbilstoši Naftas produktu aprites noteikumu 19.punktam, saņemot licenci, tika iesniegta arī VID. Tāpat Administratīvā apgabaltiesa konstatējusi, ka, beidzoties nomas līguma termiņam, tas tika pagarināts līdz 2003.gada 7.maijam.

Kā redzams no pārsūdzētā VID lēmuma, VID ir uzskatījis, ka nomas līguma pagarināšana ir uzskatāma par licencē norādīto nosacījumu maiņu, par kuru pieteicējai bija pienākums paziņot VID piecu darbdienu laikā.

[8.3] Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējot lietā esošos pierādījumus, ir atzinusi, ka nomas līguma pagarināšana neradīja licencē minēto nosacījumu neatbilstību faktiskajiem apstākļiem, jo netika mainīta pieteicējas atrašanās vieta, bet tikai atbilstoši nomas līguma 3.2.punktam pagarināts nomas līguma darbības termiņš.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šāds apelācijas instances tiesas konstatējums atbilst lietā konstatētajiem apstākļiem, kuru pārvērtēšana neietilpst Senāta kompetencē, līdz ar to pamatots ir arī tiesas atzinums, ka VID nebija pamata piemērot Naftas produktu aprites noteikumu 21.punktu un 29.5.apakšpunktu attiecībā uz to, ka tika pagarināts nomas līguma termiņš.

[8.4] Saskaņā ar Naftas produktu aprites noteikumu 19.4.punktu, lai saņemtu licenci, uzņēmuma pilnvarota persona licencēšanas komisijai iesniedz pieteikumu uz Valsts ieņēmumu dienesta apstiprinātas veidlapas. Pieteikumam pievieno uzņēmējdarbības vietu lietošanas tiesības apliecinoša dokumenta kopiju vai norakstu. Lietā nav strīda, ka pieteicēja bija pievienojusi nomas līgumu ar zemnieku saimniecību "Vindzarāji". Kā jau to konstatējusi Administratīvā apgabaltiesa, nomas līguma 3.2.punkts paredzēja iespēju pagarināt nomas līgumu, kas konkrētajā gadījumā arī tika izdarīts, bet, pagarinot līgumu, pieteicējas atrašanās vieta no tā neizmainījās. Līdz ar to nevar uzskatīt, ka būtu iestājušies Naftas produktu aprites noteikumu 21.punkta pirmajā teikumā paredzētie noteikumi. Pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, nav pamata atzīt, ka būtu mainījušies arī nosacījumi licences saņemšanai pievienotajos dokumentos, jo nomas līguma nosacījumi netika mainīti, bet gan atbilstoši līguma noteikumiem pagarināts līguma darbības termiņš. Atbilstoši Civillikuma 1548.pantam katrā līgumā var ievest dažādus blakus noteikumus, un proti, nosacījumus un termiņus. Savukārt atbilstoši Civillikuma 1549.pantam nosacījums ir tāds blakus noteikums, ar kuru līguma spēks darīts atkarīgs no kāda nākoša un nezināma vai vismaz par tādu domājama notikuma. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments uzskata, ka nomas līguma termiņa pagarināšanu konkrētajā gadījumā nevar uzskatīt par nosacījumu maiņu licences saņemšanai pievienotajā nomas līgumā.

[9] Administratīvā apgabaltiesa pārsūdzētajā spriedumā konstatējusi, ka 2003.gada 7.maijā beidzās pieteicējas noslēgtais nomas līgums ar zemnieku saimniecību "Vindzarāji" un pēc šī datuma tas vairs netika pagarināts, ka līdz ar minētā līguma izbeigšanos notika pieteicējas biroja adreses maiņa. Apelācijas instances tiesa

pamatoti atzinusi, ka minētais apstāklis uzskatāms par licencē norādīto nosacījumu maiņu Naftas produktu aprites noteikumu 21.punkta pirmā teikuma izpratnē, kas radīja pieteicējai pienākumu piecu darbdienu laikā pārreģistrēt licences.

Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējot lietas apstākļus un novērtējot pierādījumus lietā, atzinusi, ka pieteicēja ir termiņā paziņojusi VID par licencēs norādīto nosacījumu maiņu, bet Senāta kompetencē neietilpst pierādījumu pārvērtēšana. Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesā tika nodibināts apstāklis, ka pieteicēja termiņā pa faksu informēja VID par licences nosacījumu maiņu, bet pieteicēja, pēc VID ieskata, nebija veikusi licences pārreģistrāciju, kā to paredz Naftas produktu aprites noteikumi. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka konkrētajā gadījumā minētais arguments nevar būt par pamatu sprieduma atcelšanai. Administratīvā apgabaltiesa spriedumā pamatoti ir atsaukusies arī uz Naftas produktu aprites noteikumu 25.punktu, kurā noteikts: ja licences saņemšanai iesniegtie dokumenti neatbilst šo noteikumu prasībām vai tajos nav pietiekamu ziņu jautājuma izlemšanai, vai rodas šaubas par to derīgumu, licencēšanas komisija atliek lietas izskatīšanu un pieprasa nepieciešamo papildu informāciju un to apliecinošos dokumentus. Minētais atbilst arī Administratīvā procesa likuma 5.pantam, kas noteic, ka administratīvajā procesā, it īpaši pieņemot lēmumu pēc būtības, iestāde un tiesa piemērojamo tiesību normu ietvaros veicina privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.

[10] Administratīvā apgabaltiesa spriedumā konstatējusi, ka VID anulēja pieteicējai licenci degvielas vairumtirdzniecībai, pamatojoties arī uz Naftas produktu aprites noteikumu 30.1.punktu. Minētā tiesību norma noteic, ka Valsts ieņēmumu dienests ir tiesīgs anulēt uzņēmumam licenci, ja uzņēmums neiesniedz vai neiesniedz termiņā šo noteikumu 2.punktā minēto pārskatu vai iesniegtajos pārskatos deklarējis nepatiesas vai nepilnīgas ziņas.

Administratīvo lietu departaments atzīst, ka pamatots ir apelācijas instances tiesas konstatējums, ka Naftas produktu aprites noteikumu 30.punktā paredzētajos gadījumos VID ir pilnvarots izdot izdošanas izvēles administratīvo aktu, turklāt VID lemj par personai nelabvēlīga administratīvā akta izdošanu. Līdz ar to ir īpaši svarīgi, lai administratīvajā aktā būtu atspoguļoti lietderības apsvērumi. Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējot lietas materiālus, ir atzinusi, ka konkrētajā gadījumā VID lēmumos nav izdarījis lietderības apsvērumus, aprobežojoties tikai ar faktiskā pārkāpuma izklāstu. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šāds Administratīvās apgabaltiesas konstatējums ir pamatots un iestādei bija jāveic lietderības apsvērumi, lai nonāktu pie tiesiska lēmuma, kas konkrētajā gadījumā nav izdarīts.

Kasācijas sūdzībā tiek norādīts uz dažādiem apstākļiem un apsvērumiem, kāpēc VID uzskata, ka bija pamats anulēt licenci, bet Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šiem apsvērumiem bija jābūt atspoguļotiem pieņemtajos lēmumos, lai pieteicējai būtu iespēja tos apstrīdēt. Tas, ka minētie apstākļi tiek norādīti kasācijas sūdzībā, nevar būt par pamatu sprieduma atcelšanai, jo tie kasācijas instancē nav vērtējami.

[11] Ņemot vērā iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pārsūdzētais spriedums ir tiesisks un pamatots, līdz ar to nav pamata tā atcelšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 346.pantu, 348.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 28.janvāra spriedumu, Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par nodokļu administrācijas kontroles rezultātā pieņemtā lēmuma izpildes apturēšanu apstrīdēšanas procesā iestādē (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 40.panta pirmā daļa)

Jēdziens "lēmuma izpilde" likuma "Par nodokļiem un nodevām" 40.panta pirmās daļas izpratnē ir lēmuma bezstrīda piespiedu izpilde, kā arī lēmuma labprātīga izpilde. Apturot lēmuma izpildi, tā pārsūdzēšanas gadījumā Valsts ieņēmumu dienestā personai neiestājas nodokļu samaksas termiņa nokavējums, kura dēļ būtu aprēķināms pamatparāda palielinājums un nokavējuma nauda.

2005.gada 13.septembrī

Lieta Nr.SKA-191

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senators	N.Salēnieks,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim E.Ceram,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Krija" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonas lēmumiem, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 7.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Laikā no 2003.gada 19.marta līdz 6.jūnijam Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID) veica sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Krija" pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) auditu. Ar VID Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaūžu pārvaldes 3.Tematisko pārbaūžu daļas priekšnieces 2003.gada 5.jūnija lēmumu Nr.4.1.3/26049 SIA "Krija" papildu nomaksai budžetā noteikti Ls 28 476 (PVN Ls 14 238 un soda nauda Ls 14 238) un uzlikts par pienākumu šo summu iemaksāt valsts budžetā 30 dienu laikā pēc lēmuma saņemšanas dienas.

Iepriekš minēto lēmumu SIA "Krija" apstrīdēja padotības kārtībā augstākās iestādēs – VID Rīgas reģionālās iestādes direktoram un VID ģenerāldirektoram. Ar VID ģenerāldirektora 2003.gada 13.oktobra lēmumu Nr.19/26167 atstāts spēkā VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 6.augusta lēmums Nr.1.3/39926, ar kuru atzīts par pamatotu SIA "Krija" nodokļu maksājumu uzrēķins Ls 28 476 apmērā.

[2] Tā kā SIA "Krija" aprēķinātos nodokļu maksājumus nebija samaksājusi 30 dienu laikā, kā to norādīja VID Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaūžu pārvaldes 3. Tematisko pārbaūžu daļas priekšniece, VID atbilstoši nodokļu normatīvajiem aktiem aprēķināja pamatparāda palielinājumu un nokavējuma naudu Ls 888,69 apmērā.

[3] Tā kā SIA "Krija" nepiekrita pamatparāda palielinājuma un kavējuma naudas aprēķināšanai, lai gan to samaksāja, tā iesniedza VID Rīgas reģionālās iestādes Zemgales priekšpilsētas nodaļai iesniegumu.

Uz šo iesniegumu SIA "Krija" saņēma VID Rīgas reģionālās iestādes Zemgales priekšpilsētas nodaļas 2003.gada 8.oktobrī sagatavotu skaidrojumu Nr.6.1.2/13333 par pamatparāda palielinājuma un kavējuma naudas aprēķināšanu.

Nepiekrītot šim skaidrojumam, SIA "Krija" iesniedza iesniegumu VID Rīgas reģionālajā iestādē, savukārt par tās 2003.gada 25.novembra lēmumu Nr.3.2./58690 – iesniegumu VID ģenerāldirektora vietas izpildītājam.

Ar VID ģenerāldirektora vietas izpildītājas 2004.gada 15.janvāra lēmumu Nr.15.9/892 atzīta par tiesisku VID Rīgas reģionālās iestādes rīcība, aprēķinot SIA "Krija" pamatparāda palielinājumu un nokavējuma naudu Ls 888,69 apmērā.

[4] Par VID ģenerāldirektora vietas izpildītājas lēmumu, lūdzot to atcelt, SIA "Krija" iesniedza pieteikumu Administratīvajai rajona tiesai, norādot, ka, iesniedzot sūdzību tiesā, lēmums par nodokļu piedziņu tiek apturēts. Arī atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 40.pantam tiek apturēta nodokļu administrācijas lēmuma izpilde, ja ir saņemts iesniegums par nodokļu administrācijas kontroles rezultātā pieņemtā lēmuma apstrīdēšanu. Neloģiski esot tas, ka apstrīdētā lēmuma izpilde tiek apturēta, bet sekas, kas izriet no šā lēmuma, netiek apturētas.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 7.maija spriedumu SIA "Krija" pieteikums noraidīts.

[6] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 7.februāra spriedumu atzina par pamatotu SIA "Krija" pieteikumu un atcēla VID ģenerāldirektora vietas izpildītājas 2004.gada 15.janvāra lēmumu Nr.15.9/982.

[6.1] Apgabaltiesa konstatēja, ka lietā ir strīds par tiesību normas – likuma "Par nodokļiem un nodevām" 40.panta – interpretāciju. SIA "Krija" uzskata, ka, ja ir apturama apstrīdētā lēmuma izpilde, nav saprotams, kādēļ nav apturamas no lēmuma apstrīdēšanas izrietošās sekas. Savukārt VID uzskata, ka šī norma ir lasāma kopā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 29.panta ceturto daļu, kurā ir reglamentēta pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudas aprēķināšanas pārtraukšana. Šī norma neparedz pamatparāda

palielinājuma un nokavējuma naudas aprēķināšanas pārtraukšanu gadījumā, ja ir apstrīdēts nodokļu administrācijas kontroles rezultātā pieņemtais lēmums.

[6.2] Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta ceturto daļu samazinātā nodokļa summa un soda nauda attiecīgajā apmērā nodokļu maksātājam jāsamaksā 30 dienu laikā no nodokļu administrācijas lēmuma saņemšanas dienas. Ja šie maksājumi 30 dienu laikā netiek samaksāti, ar 31. dienu piemērojami šā likuma 29.panta pirmās un otrās daļas nosacījumi. Apgabaltiesa konstatēja, ka nekas no 29.pantā noteiktā neattiecas uz gadījumu, kad nodokļu maksātājs ir apstrīdējis zemākas iestādes pieņemto lēmumu VID ietvaros.

[6.3] Apgabaltiesa nepiekrīt VID viedoklim par to, ka, beidzoties 30 dienu termiņam, VID ir pienākums aprēķināt pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudu neatkarīgi no tā, vai VID zemākās iestādes lēmums ir apstrīdēts. Apgabaltiesa devusi priekšroku tiesību normu saprātīgas piemērošanas principam. Spriedumā norādīts, ka konkrētajā gadījumā nevar piekrist tai kārtībai, ko paredz likuma "Par nodokļiem un nodevām" 29. un 32.pants pamatparāda palielinājuma aprēķināšanai. Šāda kārtība nav attiecināma uz gadījumiem, kad nodokļu maksātājs apstrīdējis samazināto nodokļa summu un soda naudu.

[6.4] Izvērtējusi lēmumu apstrīdēšanas kārtību VID ietvaros, apgabaltiesa secinājusi, ka šis administratīvais process ir ilgāks nekā 30 dienas. Turklāt likuma "Par nodokļiem un nodevām" 40.pants ietver nodokļu maksātājam labvēlīgu regulējumu – kamēr persona valsts pārvaldes ietvaros apstrīd zemāku iestāžu lēmumus, sākotnējā lēmuma izpilde tiek apturēta. Savukārt, ja VID ģenerāldirektora lēmums tiek pārsūdzēts tiesā, personai saskaņā ar minētā likuma 37.pantu atkal rodas pienākums samaksāt samazināto nodokļa summu un soda naudu. Nesamaksāšanas gadījumā piemērojami likuma VII nodaļas noteikumi.

[6.5] Ņemot vērā iepriekš teikto, apgabaltiesa uzskata, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 29.pants piemērojams attiecībā uz nokavētiem maksājumiem. Kad saskaņā ar šā likuma 40.pantu tiek apturēta lēmuma izpilde, nevar uzskatīt, ka personai šajā periodā ir pienākums maksāt nodokli un soda naudu. Šo iemeslu dēļ apgabaltiesa atcēlusi VID ģenerāldirektora vietas izpildītājas lēmumu un uzskatījusi, ka nav lietderīgi vērtēt citus apelācijas sūdzībā minētos motīvus.

[7] VID pārsūdz apgabaltiesas spriedumu kasācijas kārtībā, norādot tālāk minētos pārsūdzēšanas argumentus.

[7.1] No likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta ceturrtās daļas, 40.panta pirmās daļas un 26.panta izriet, ka, gadījumā, ja nodokļu maksātājs sākotnējo VID lēmumu pārsūdz VID reģionālās

iestādes direktoram, bet to – VID ģenerāldirektoram, tiek apturēta sākotnējā lēmuma izpilde, bet nevis pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudas aprēķināšana.

[7.2] Norādot, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 40.pants ir piemērojams kopsakarā ar citām šā likuma normām, apgabaltiesa nav piemērojusi šā likuma 26.panta pirmo daļu un sestās daļas 1.punktu. Līdz ar to nepareizi interpretēta šā likuma 32.panta ceturrtā daļa un 40.panta otrā daļa.

[7.3] VID, noskaidrojot likuma "Par nodokļiem un nodevām" 29.panta trešās daļas, ceturrtās daļas 1.punkta, piektās, sestās un septītās daļas vārdisko jēgu un izmantojis tiesību normu gramatisko tulkošanas metodi, secina, ka pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudas aprēķināšana netiek pārtraukta, ja nodokļu maksātājs ir pārsūdzējis VID lēmumu par papildu nomaksai budžetā noteiktajiem nodokļu maksājumiem. Šāds secinājums ir pamatots un atbilstošs likuma jēgai un mērķim, jo, ja gadījumā likumdevējs uzskatītu par nepieciešamu neveikt pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudas aprēķināšanu lēmuma pārsūdzēšanas gadījumā, tas tiktu paredzēts attiecīgajā tiesību normā.

[7.4] Ņemot vērā iepriekš minēto, VID norāda, ka ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 40.panta otro daļu jāsaprot lēmuma izpildes (bezstrīda piedziņas) apturēšana un ka, nodokļu maksātājam pārsūdzot sākotnējo VID lēmumu, pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudas aprēķināšana netiek apturēta. Tādējādi VID uzskata, ka apgabaltiesa nepareizi iztulkojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 29.panta trešo daļu, ceturrtās daļas 1.punktu, piekto, sesto un septīto daļu.

[8] Tiesas sēdē VID pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību.

SIA "Krija" pārstāvis uz tiesas sēdi nav ieradies. Tā kā pieteicējam bija paziņots par tiesas sēdes norises vietu un laiku, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 342.pantam Administratīvo lietu departaments nolēma lietu izskatīt bez SIA "Krija" pārstāvja klātbūtnes.

Motīvu daļa

[9] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 40.panta pirmā daļa noteic, ka, ja ir saņemts iesniegums par nodokļu administrācijas kontroles (pārbaudes, revīzijas) rezultātā pieņemtā lēmuma apstrīdēšanu, nodokļu administrācijas amatpersonas lēmuma izpilde tiek apturēta uz iesnieguma pirmstiesas izskatīšanas laiku.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā šās lietas ietvaros svarīga ir minētajā tiesību normā ietvertā vārdu "lēmuma izpilde tiek apturēta" interpretācija, proti, vai uz apstrīdēšanas laiku tiek apturēta tikai nodokļu administrācijas darbība, veicot piedziņu bezstrīda kārtībā, vai izpildes apturēšana attiecas arī uz nodokļu maksātāja pienākumu samaksāt aprēķinātos nodokļus un soda naudu.

[10] Administratīvo lietu departaments kasācijas sūdzībā pausto viedokli, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 40.panta otrā daļa (acīmredzot domāta panta pirmā daļa) paredz tikai lēmuma bezstrīda piedziņas apturēšanu un līdz ar to lēmuma apstrīdēšana neaptur pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudas aprēķināšanu, uzskata par nepamatotu tālākminēto argumentu dēļ.

[10.1] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26. un 29.pants, kurš kasācijas sūdzībā izmantots šā paša likuma 40.panta pirmās daļas interpretācijai, regulē jautājumus, kas saistīti ar nodokļu nesamaksāšanu noteiktajā termiņā. Proti, 26.panta pirmā daļa paredz nodokļu administrācijas tiesības piedzīt bezstrīda kārtībā noteiktajos **termiņos nenomaksātos** nodokļu maksājumus, bet šā panta sestā daļa attiecas uz **nokavēto nodokļu** maksājumu piedziņas bezstrīda kārtībā apturēšanu.

Savukārt minētā likuma 29.pants paredz pamatparāda palielinājuma naudas un nokavējuma naudas aprēķināšanu, ja maksātājs ir **nokavējis** nodokļu samaksas termiņu.

Tādējādi minētās likuma normas ir piemērojamas tikai tajos gadījumos, ja nodokļu **maksātājs ir nokavējis** nodokļu samaksas termiņus.

[10.2] Kasācijas sūdzībā pareizi ir citēta likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta ceturtā daļa, atbilstoši kurai aprēķinātā nodokļu summa maksātājam ir jāsamaksā 30 dienu laikā no dienas, kad saņemts nodokļu administrācijas lēmums, savukārt, ja šis termiņš netiek ievērots, ar 31. dienu piemērojami likuma 29.panta nosacījumi par pamatparāda palielinājumu un nokavējuma naudas aprēķināšanu.

Taču Administratīvo lietu departamenta ieskatā minētā likuma 32.panta ceturtā daļa ir tulkojama un piemērojama kopsakarā ar šā paša likuma 40.panta pirmo daļu, ja konkrētajā lietā nodokļu maksātājs lēmumu par aprēķināto nodokļu summu ir apstrīdējis un ir nepieciešams noteikt, vai nodokļu maksājumu samaksas termiņš ir nokavēts.

[10.3] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 40.panta pirmajā daļā paredzētā "lēmuma izpilde" Administratīvo lietu departamenta ieskatā ietver lēmuma jebkāda veida izpildi, proti, gan nodokļu maksātāja labprātīgu lēmuma izpildi, gan nodokļu administrācijas veikto piespiedi (bezstrīda kārtībā) izpildi. Arī Administratīvā procesa likuma 358.pantā, nosakot administratīvā akta izpildes kārtību, likumdevējs ir ietvēris norādi gan uz administratīvā akta labprātīgu, gan piespiedi izpildi. Turklāt nodokļu administrācijas lēmuma par nodokļu maksājumu samaksu izpilde ir nodokļu maksātāja pienākums, kas izriet no likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.panta pirmās daļas 2.punkta, kā arī no 32.panta ceturtās daļas.

Savukārt ar izpildes apturēšanu parasti tiek saprasta visu darbību pārtraukšana, kā arī termiņa skaitījuma apstāšanās.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst par pamatotu apgabaltiesas secinājumu: ja saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 40.pantu tiek apturēta lēmuma izpilde, šajā periodā personai nav pienākums maksāt nodokli un soda naudu, līdz ar to nevar runāt par nokavētu maksājumu esamību (skat. apgabaltiesas sprieduma 14.punktu). Savukārt, ja maksājumi nav nokavēti, nav pamata piemērot likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.panta pirmo un sesto daļu, kā arī 29.pantu.

Turklāt Administratīvo lietu departamenta ieskatā, ja nodokļu maksātājs izmanto savas likumā paredzētās tiesības apstrīdēt nodokļu administrācijas lēmumu, viņam nevar rasties nelabvēlīgas sekas, proti, maksājamās summas palielinājums.

[10.4] Līdz ar to Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šajā lietā apgabaltiesai nevajadzēja piemērot likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.pantu un apgabaltiesa, atsaucoties uz tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu (skat. apgabaltiesas sprieduma 13. un 14.punktu), ir pareizi iztulkojusi minētā likuma 29., 32. un 40.pantu.

Savukārt kasācijas sūdzībā sniegtā likuma "Par nodokļiem un nodevām" 40.panta pirmās daļas interpretācija ir sašaurināta un vienpusēja, kas nenoved pie taisnīgākā un lietderīgākā rezultāta.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots un tiesisks, bet kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 7.februāra spriedumu atstāt negrozītu, bet Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par iespējami ieinteresētās amatpersonas piedalīšanos lēmuma pieņemšanā (Administratīvā procesa likuma 14.¹pants un likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 22.panta otrā daļa)

Amatpersonas, par kuras objektivitāti var pastāvēt pamatotas šaubas, pienākums nepiedalīties lēmuma pieņemšanā attiecas uz jebkuru lēmuma pieņemšanas stadiju, tostarp arī uz pierādījumu savākšanu.

Ja pārbaudes aktu un administratīvā pārkāpuma protokolu, uz kura pamata ticis pieņemts lēmums, amatpersona sastādījusi neilgi pēc tam, kad attiecīgā lēmuma adresāts par šo amatpersonu sūdzējies tiesību aizsardzības iestādēs, atzīstams, ka šādā gadījumā pastāv pamatotas šaubas par šīs amatpersonas objektivitāti un neitralitāti, kā arī par tās sastādīto dokumentu kā pierādījumu pieļaujamību.

2005.gada 30.augustā

Lieta Nr.SKA-205

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	V.Krūmiņa,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Raimondam V. un Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes pārstāvei L.Locai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Raimonda V. pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes 2003.gada 26.septembra lēmumu Nr.P-270/650ap, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Finanšu policijas pārvaldes inspektore G.Plaude ar 2003.gada 4.septembra rakstisku pieprasījumu lūgusi SIA "Rīgas pilsētas centrālā šķīrējtiesa" amatpersonai Raimondam V. iesniegt pārbaudei visus reģistrācijas un citus juridiskos dokumentus, kā arī grāmatvedības un atskaišu (pārskatu) dokumentāciju par laiku no 2002.gada 27.augusta līdz 2003.gada 11.septembrim.

Raimonds V. pieprasījumā norādītajā laikā ieradies VID Finanšu policijas pārvaldē un uzrādījis vairākus SIA "Rīgas pilsētas centrālā šķīrējtiesa" reģistrācijas un grāmatvedības dokumentus un to kopijas.

VID Finanšu policijas inspektore G.Plaude 2003.gada 11.septembrī, veicot pārbaudi izlases veidā, sastādījusi pārbaudes aktu un administratīvā pārkāpuma protokolu par to, ka Raimonds V. kā uzņēmuma rīkotājdirektors nevar uzrādīt pārbaudei uzņēmuma grāmatvedības kārtošanas metodiku, dokumentu apgrozības shēmu, grāmatvedības reģistrus, kā arī par to, ka uzrādītajiem attaisnojuma dokumentiem nav norādīti grāmatojumi.

VID Rīgas reģionālā iestāde ar 2003.gada 26.septembra lēmumu Nr.P- 270/650ap, pamatojoties uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.⁶ panta pirmo daļu, piemērojusi Raimondam V. naudas sodu LVL 100. Lēmumā norādīts, ka Raimonds V. nevar uzrādīt pārbaudei vairākus dokumentus, kā arī uzrādītajiem dokumentiem nav norādīti grāmatojumi. Tādējādi nav ievēroti vairāki likuma "Par grāmatvedību" panti, kā arī Ministru kabineta 2000.gada 25.jūlija noteikumu Nr.243 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" 8.punkts un Ministru kabineta 2000.gada 25.jūlija noteikumi Nr.244 "Kases operāciju uzskaites noteikumi".

[2] Raimonds V. iesniedzis pieteikumu Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā par iepriekšminētā lēmuma atcelšanu. Pieteikumā viņš norādījis, ka pārbaude nav notikusi pārbaudāmā komersanta telpās, tādēļ viņš varējis uzrādīt tikai līdzīgi paņemtos dokumentus. Raimonds V. arī norādījis, ka VID sastādījis dokumentu pieprasījumu neprecīzi, jo tajā nav minēti konkrēti uzrādāmie dokumenti. Inspektore nav devusi viņam iespēju trūkstošos dokumentus uzrādīt vēlāk. Pieņemot pārsūdzēto lēmumu, VID pārkāpis tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu un samērīguma principu. Tāpat Raimonds V. norādījis, ka pārsūdzētais VID lēmums nav pamatots, jo VID nav pārbaudījis visus SIA "Rīgas pilsētas centrālā šķīrējtiesa" grāmatvedības dokumentus.

[3] Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa ar 2004.gada 13. aprīļa spriedumu Raimonda V. pieteikumu noraidījusi.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar Raimonda V. iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 14.februāra spriedumu apmierinājusi Raimonda V. pieteikumu un no pieņemšanas dienas atcēlusi VID Rīgas reģionālās iestādes 2003.gada 26.septembra lēmumu Nr.P-270/650ap. Spriedumu apgabaltiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.⁶ panta pirmajā daļā paredzēta administratīvā atbildība, pirmkārt, par likumos noteikto grāmatvedības kārtošanas nosacījumu neievērošanu un, otrkārt, par statistiskās informācijas savlaicīgu neiesniegšanu vai nepilnīgu iesniegšanu attiecīgajam valsts institūcijām.

[4.2] Konkrētajā gadījumā VID nepamatoti konstatējis, ka Raimonds V. kā SIA "Rīgas pilsētas centrālā šķīrējtiesa" rīkotājdirektors nav ievērojis uzņēmuma grāmatvedības kārtības nosacījumus, jo no 2003.gada 11.septembra pārbaudes akta konstatējams, ka VID Finanšu policijas inspektori pārbaudījuši izlases kārtībā vienīgi tos SIA "Rīgas pilsētas centrālā šķīrējtiesa" dokumentus, kurus Raimonds V. pēc pieprasījuma iesniedzis Finanšu policijas pārvaldē. Taču apstāklis, ka Raimonds V. noteiktajā laikā neiesniedza VID Finanšu policijas pārvaldē visu grāmatvedības un atskaišu (pārskatu) dokumentāciju par laiku, kas pārsniedz gadu, nevar būt par pietiekamu pamatojumu, lai atzītu, ka SIA "Rīgas pilsētas centrālā šķīrējtiesa" netiek ievērota uzņēmuma grāmatvedības kārtības kārtība, un noteiktu Raimondam V. administratīvo sodu, pamatojoties uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.⁶ panta pirmo daļu. Konkrētajā gadījumā īpaši jāņem vērā, ka iestāde pieprasījumā lūgusi iesniegt dokumentus par ilgāku laika posmu un nav konkrētīzējusi iesniedzamo dokumentu sarakstu.

[4.3] Ja VID Finanšu policijas inspektore konstatēja, ka Raimonds V. pārbaudei nebija iesniedzis visus nepieciešamos dokumentus, iestādei bija jādod viņam iespēja trūkstošos dokumentus iesniegt vēlāk, nosakot iesniegšanas laiku un vietu. Konkrētajā gadījumā šāda iespēja netika dota un lēmums tika pieņemts, pamatojoties vienīgi uz sākotnēji iesniegtajiem dokumentiem.

[5] VID Rīgas reģionālā iestāde iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūgusi apgabaltiesas spriedumu atcelt pilnībā un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Sūdzībā VID norādījis tālāk minētos argumentus.

[5.1] Apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmo daļu, kas noteic, ka tiesa novērtē pierādījumus pēc pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem. Tiesa objektīvi nav izvērtējusi visus lietā esošos pierādījumus, tas ir, nav vērtējusi apstākli, ka administratīvās lietas materiālos ir SIA "Rīgas pilsētas centrālā šķīrējtiesa" grāmatvedības dokumenti, kas neatbilst grāmatvedības kārtības nosacījumiem.

[5.2] Apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta trešo daļu, jo tiesa spriedumā nav norādījusi, kādēļ Raimonda V. paskaidrojumam ir devusi priekšroku attiecībā pret citiem lietā esošiem pierādījumiem – grāmatvedības dokumentiem un VID Rīgas reģionālās iestādes pārstāvja sniegtajiem paskaidrojumiem.

[5.3] Apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.⁶ panta pirmo daļu, jo tiesas uzskats, ka, lai piemērotu šo tiesību normu, nepietiek vien ar to, ka tiek pārbaudīti grāmatvedības dokumenti izlases veidā, ir sašaurināta minētas tiesību normas interpretācija.

[5.4] Apgabaltiesa nepamatoti norādījusi, ka Raimondam V. netika dota iespēja iesniegt iztrūkstošos dokumentus, jo no lietas materiāliem ir konstatējams, ka viņš piedalījās administratīvās lietas izskatīšanā un viņam tika izskaidrotas tiesības, tas ir, tiesības iesniegt papildinājumus un izteikt lūgumus.

[6] Tiesas sēdē VID Rīgas reģionālās iestādes pārstāve kasācijas sūdzību uzturēja. Raimonds V. kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta trešās daļas 1.punktam tiesa administratīvajā procesā noskaidro, vai administratīvais akts atbilst šā likuma noteikumiem un citām tiesību normām. Atbilstoši Administratīvā procesa 250.panta pirmajai daļai tiesa taisa spriedumu, pārbaudījusi, vai administratīvais akts izdots, ievērojot procesuālos un formālos priekšnoteikumus, vai administratīvais akts atbilst materiālo tiesību normām un vai administratīvā akta pamatojums attaisno adresātam uzlikto pienākumu vai tam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības.

[8] Apgabaltiesa, pārbaudot pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu, ir noskaidrojusi, ka iestāde izdarījusi secinājumu par grāmatvedības kārtības nosacījumu neievērošanu, pamatojoties tikai uz tiem dokumentiem, kurus, izpildot nekonkrēto pieprasījumu, iesniedzis Raimonds V. No apgabaltiesas sprieduma izriet secinājums, ka, lai konstatētu, vai grāmatvedības kārtības nosacījumi konkrētajā uzņēmumā tiek ievēroti, nebija pietiekami pārbaudīt tikai iesniegtos dokumentus.

Administratīvo lietu departaments pievienojas šim apgabaltiesas secinājumam. Atbilstoši objektīvās izmeklēšanas principam, kas nostiprināts arī Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 237.pantā, iestādei administratīvo pārkāpumu lietā ir vispusīgi, pilnīgi un objektīvi jānoskaidro lietas apstākļi. Konkrētajā lietā iestāde šo pienākumu nav pildījusi, tas ir, tā lietas apstākļus nav noskaidrojusi vispusīgi un pilnīgi.

[9] Turklāt Administratīvo lietu departaments vērš uzmanību uz to, ka konkrētajā lietā rodas pamatotas šaubas arī par lietas apstākļu objektīvu noskaidrošanu. Kā izriet no lietas materiāliem, Raimonds V. par VID Finanšu policijas inspektori G.Plaudi 2003.gada jūlijā ir sūdzējies Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, atbildot uz Raimonda V. sūdzību, 2003.gada 14.augustā ir norādījis, ka G.Plaudes rīcībā interešu konfliktu nesaskata (sk. lietas 30.lpp.). Savukārt 4.septembrī inspektore G.Plaude ir nosūtījusi Raimondam V. pieprasījumu par dokumentu iesniegšanu un 11.septembrī ir sastādījusi pārbaudes aktu un administratīvā pārkāpuma protokolu.

Administratīvā procesa likuma 14.¹ pantā nostiprinātais procesuālā taisnīguma princips prasa, lai amatpersona, par kuras objektivitāti var pastāvēt pamatotas šaubas, nepiedalās lēmuma pieņemšanā. Šādas amatpersonas nepiedalīšanās attiecas uz jebkuru lēmuma pieņemšanas stadiju, tostarp arī uz pierādījumu savākšanu. Administratīvā procesa likuma 37.panta pirmā daļa atspoguļo minēto principu, nosakot, ka iestādi administratīvajā procesā nevar pārstāvēt persona, par kuras objektivitāti pastāv pamatotas šaubas. Kaut arī Administratīvā procesa likums minētā protokola sastādīšanas laikā vēl nebija stājies spēkā, procesuālā taisnīguma princips kā vispārējais tiesību princips bija spēkā un bija jāievēro neatkarīgi no tā, vai tas ir nostiprināts rakstītajās tiesību normās. Turklāt likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 22.panta otrā daļa arī protokola sastādīšanas laikā noteica, ka valsts amatpersona atsakās no tās amatu pienākumu veikšanas visos gadījumos, kad ētisku apsvērumu dēļ varētu tikt apšaubīta tās darbības objektivitāte un neitralitāte.

Ņemot vērā, ka VID Finanšu policijas inspektore G.Plaude sastādīja pārbaudes aktu un administratīvā pārkāpuma protokolu, uz kura pamata tika pieņemts pārsūdzētais lēmums, neilgi pēc tam, kad Raimonds V. par viņu bija sūdzējies, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka konkrētajā gadījumā pastāv pamatotas šaubas par inspektora objektivitāti un neitralitāti, tātad arī par viņas sastādīto dokumentu kā pierādījumu pieļaujamību.

[10] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka administratīvās lietas materiālos ir SIA "Rīgas pilsētas centrālā šķīrējtiesa" grāmatvedības dokumenti, kas neatbilst grāmatvedības kārtības nosacījumiem. Lietas materiālos atrodamas tikai rēķinu kopijas, no kā nevar izdarīt secinājumu, ka oriģinālajos dokumentos grāmatojumi nav norādīti. Administratīvo lietu departamenta ieskatā secinājumu par to, ka netiek ievēroti grāmatvedības kārtības nosacījumi, var izdarīt, tikai pārbaudot oriģinālos grāmatvedības dokumentus, it īpaši, ja pārbaude tiek izdarīta ārpus telpām, kurās glabājas uzņēmuma grāmatvedības dokumenti.

[11] Ņemot vērā iepriekš minēto, nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmo un trešo daļu. Tiesa ir vērtējusi visus pierādījumus, kuriem ir nozīme lietā, un spriedumā ir norādījusi, kāpēc atzīst, ka Raimondam V. administratīvais sods uzlikts nepamatoti.

[12] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi Latvijas Administratīvo pārkāpuma kodeksa 166.⁶ panta pirmo daļu. Apgabaltiesa spriedumā nav norādījusi, ka, lai piemērotu šo normu, nepietiek, ka tiek pārbaudīti grāmatvedības dokumenti izlases veidā. Kā jau minēts

iepriekš, no apgabaltiesas sprieduma izriet, ka, tieši ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus, nebija pietiekoši pārbaudīt tikai iesniegtos dokumentus un izdarīt secinājumu par Raimonda V. pārkāpumu. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka konkrētajā lietā apgabaltiesa attiecīgo normu ir interpretējusi un piemērojusi pareizi.

[13] Kasācijas sūdzībā minēts, ka apgabaltiesa nepamatoti norādījusi, ka Raimondam V. netika dota iespēja iesniegt iztrūkstošos dokumentus, jo no lietas materiāliem ir konstatējams, ka viņš piedalījās administratīvās lietas izskatīšanā un viņam tika izskaidrotas tiesības, t.i., tiesības iesniegt papildinājumus un izteikt lūgumus.

Kā secina Administratīvo lietu departaments, tas, ka Raimondam V. bija dota iespēja piedalīties lietas izskatīšanā, nav pretrunā ar apgabaltiesas secinājumu, ka iestādei jau faktu konstatēšanas stadijā bija jānodrošina Raimondam V. iespēja trūkstošos dokumentus iesniegt vēlāk, nosakot iesniegšanas laiku un vietu, taču iestāde lēmumu pieņēma, pamatojoties vienīgi uz sākotnēji iesniegtajiem dokumentiem. Kā izriet no pārsūdzētā lēmuma, administratīvā pārkāpuma sastāvu veido tikai 2003.gada 11.septembra pārbaudē konstatētie fakti, iestāde papildus nav ieguvusi nevienu citu pierādījumu. Tādējādi apgabaltiesas secinājums šajā daļā ir pamatots, bet iepriekš minētais kasācijas sūdzības arguments noraidāms.

[14] Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, bet kasācijas sūdzība ir noraidāma.

[15] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 288.panta pirmajai daļai, ja, izskatot lietu, konstatēti apstākļi par iespējamu tiesību normu pārkāpumu, kā arī citos gadījumos, tiesa var pieņemt blakus lēmumu.

Izskatot konkrēto lietu, Administratīvo lietu departaments VID Finanšu policijas pārvaldes darbībā, veicot uzņēmumu grāmatvedības dokumentu pārbaudi, ir konstatējis likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" un Valsts pārvaldes iekārtas likuma pārkāpumus. Ņemot to vērā, Administratīvo lietu departaments par konstatētajiem pārkāpumiem nolēma pieņemt blakus lēmumu un nosūtīt to izpildei VID ģenerāldirektoram.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.februāra spriedumu atstāt negrozītu, bet VID Rīgas reģionālās iestādes iesniegto kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

2005.gada 30.augustā

Lieta Nr.SKA-205

BLAKUS LĒMUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	V.Krūmiņa,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Raimondam V. un Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes pārstāvei L.Locai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Raimonda V. pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes 2003.gada 26.septembra lēmumu Nr.P-270/650ap, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Raimonds V. par Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Finanšu policijas inspektora G.Plaudes iespējamo interešu konfliktu 2003.gada jūlijā ir sūdzējies Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, atbildot uz Raimonda V. sūdzību, 2003.gada 14.augustā ir norādījis, ka G.Plaudes rīcībā interešu konfliktu nesaskata.

[2] 2003.gada 4.septembrī iepriekš minētā inspektore G.Plaude ir nosūtījusi rakstisku pieprasījumu, kurā norādīts šāds pieprasījuma adresāts: SIA "Rīgas pilsētas centrālā šķīrējtiesa" [numurs un adrese], Raimonds V. [personas kods]. Pieprasījumā lūgts SIA "Rīgas pilsētas centrālā šķīrējtiesa" amatpersonai Raimondam V. iesniegt pārbaudei visus reģistrācijas un citus juridiskos dokumentus, kā arī grāmatvedības un atskaišu (pārskatu) dokumentāciju par laiku no 2002.gada 27.augusta līdz 2003.gada 11.septembrim VID Finanšu policijas pārvaldē pārbaudei pēc adreses Rīga, Katrīnas iela 5a, 13. kabinetā izziņas inspektorei G.Plaudei.

[3] 2003.gada 11.septembrī VID Finanšu policijas inspektore G.Plaude, veicot pārbaudi izlases veidā, sastādījusi pārbaudes aktu un administratīvā pārkāpuma protokolu par to, ka Raimonds V. kā uzņēmuma rīkotājdirektors nevar uzrādīt pārbaudei uzņēmuma grāmatvedības kārtības metodiku, dokumentu apgrozības shēmu, grāmatvedības reģistrus, kā arī par to, ka uzrādītajiem attaisnojuma dokumentiem nav norādīti grāmatojumi.

Motīvu daļa

[4] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 288.panta pirmajai daļai, ja, izskatot lietu, konstatēti apstākļi par iespējamu tiesību normu pārkāpumu, kā arī citos gadījumos, tiesa var pieņemt blakus lēmumu.

[5] Izskatot konkrēto lietu, Administratīvo lietu departaments konstatēja, ka VID Finanšu policijas pārvaldes inspektore G.Plaude ir pieprasījusi Raimondam V. iesniegt pārbaudei dokumentus, veikusi pārbaudi un sastādījusi pārbaudes dokumentus neilgi pēc tam, kad Raimonds V. par viņas iespējamo interešu konfliktu bija sūdzējies Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā. Šāda inspektora rīcība rada šaubas par viņas neitralitāti, ētisko normu, kā arī tiesību normu pārkāpumu. Likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 22.panta otrā daļa noteic, ka valsts amatpersona atsakās no tās amatu pienākumu veikšanas visos gadījumos, kad ētisku apsvērumu dēļ varētu tikt apšaubīta tās darbības objektivitāte un neitralitāte. Pat ja attiecīgā pārbaude inspektorei G.Plaudei jau bija ielānota iepriekš, viņai, ievērojot šo tiesību normu, vajadzēja no pārbaudes atteikties, lūdzot iestādes vadītāju pārbaudes veikšanai norīkot citu darbinieku.

[6] Ņemot vērā iepriekš teikto, lai stiprinātu uzticēšanos valsts pārvaldei, ievērotu labas pārvaldības principu un novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos, Administratīvo lietu departaments uzskata par nepieciešamu norādīt Valsts ieņēmumu dienestam uz pieļautajiem pārkāpumiem un nepieciešamību veikt pasākumus, lai likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 22.pants VID amatpersonu darbībā tiktu ievērots.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 288.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

uzdot VID veikt pasākumus, lai VID amatpersonu darbībā tiktu ievērots likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 22.pants.

Nosūtīt lēmumu VID ģenerāldirektoram.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par priekšnodokļa atskaitīšanas tiesībām (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts)

Svarīgi ir konstatēt, vai izsniegtā preču pavadzīme-rēķins atbilst faktiski notikušam darījumam. Gadījumā, ja Valsts ieņēmumu dienests pamatoti apšaubā, vai darījums ir faktiski noticis, personai, kas izmanto tiesības atskaitīt priekšnodokli, ir jāpierāda likumā noteikto priekšnoteikumu esamība, proti, tai jāspēj pierādīt, ka darījums ir faktiski noticis.

Tiesības atskaitīt priekšnodokli pastāv tikai tad, ja vienlaikus pastāv visi priekšnodokļa atskaitīšanas priekšnoteikumi. Ja iztrūkst kaut viens no priekšnoteikumiem, personai nav tiesību atskaitīt priekšnodokli, un tādējādi nav nepieciešams vērtēt pārējo priekšnoteikumu esamību.

2005.gada 4.jūlijā

Lieta Nr.SKA-208

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

priekšsēdētāja senatore
senatore
senatore

I.Skultāne,
V.Krūmiņa,
E.Vernuša

rakstveida procesā izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Ave Rats" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu, sakarā ar pieteicējas iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 25.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaužu pārvaldes 2.Tematisko pārbaužu daļa no 2003.gada 13.maija līdz 2003.gada 19.septembrim veica daļēju pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) auditu sabiedrībā ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Ave Rats" par 2003.gada februāri.

Audita pārskatā Nr.4.1.2/304T konstatēts, ka 1) SIA "Ave Rats" grāmatvedības dokumentos laikā no 2003.gada 1.februāra līdz 28.februārim uzrādījusi darījumu ar SIA "Baltais Vējš SJ", kas pieteicējai pārdevusi autoriepas par Ls 33 559,32, tai skaitā PVN Ls 6040,68; 2) pretpārbaudi SIA "Baltais Vējš SJ" nav iespējams veikt, jo: a) SIA "Baltais Vējš SJ" juridiskajā adresē Rīgā, Ieriķu ielā 2a-136, neatrodas; b) SIA "Baltais Vējš SJ" pēc nodokļu informatīvās datu bāzes reģistrētajā struktūrvienībā – noliktavā Rīgā, Maskavas ielā 450, nekad nav atradusies; c) uz VID aicinājumiem ierasties VID Rīgas reģionālajā iestādē uzņēmums neatsaucas; d) darba devēja ziņojumā tiek

uzrādīts viens darbinieks – direktors S.S.; e) 2003.gada 19.jūnijā SIA "Baltais Vējš SJ" ir izslēgta no PVN apliekamo personu reģistra; f) PVN deklarācijā par 2003.gada februāri SIA "Baltais Vējš SJ" uzrāda apliekamo darījumu vērtību Ls 22 184, taču nav deklarēts darījums ar SIA "Ave Rats" Ls 33 559,32, kā darījuma partneris ir uzrādīta tikai SIA "Jēkabs Borks", kuras amatpersona ir mirusi 2002.gada 28.decembrī; g) SIA "Baltais Vējš SJ" nav materiāl-tehniskās bāzes – nav reģistrēti transportlīdzekļi, nav reģistrētas struktūrvienības. Audita pārskatā secināts, ka kritiski vērtējamas preču piegādes no SIA "Baltais Vējš SJ", jo minētajai uzņēmēj sabiedrībai nav attiecīgās materiāli tehniskās bāzes un pietiekamu darbaspēka resursu, lai varētu veikt preču piegādes SIA "Ave Rats".

Audita pārskatā Nr.4.1.2/304T SIA "Ave Rats" papildus nomaksai budžetā aprēķināts PVN Ls 6343,63 un soda nauda Ls 6343,63.

[1.1] Ar VID Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaužu pārvaldes 2.Tematisko pārbaužu daļas priekšnieces 2003.gada 19.septembra lēmumu Nr.4.1.2/48940 SIA "Ave Rats" uzlikts pienākums nomaksāt budžetā Audita pārskatā Nr.4.1.2/304T aprēķināto nodokļu summu un soda naudu Ls 12 687,26.

[1.2] Ar VID Rīgas reģionālās iestādes direktora v.i. 2003.gada 21.novembra lēmumu Nr.1.3/58459 VID Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaužu pārvaldes 2.Tematisko pārbaužu daļas priekšnieces 2003.gada 19.septembra lēmums Nr.4.1.2/48940 atcelts daļā par papildus nomaksai budžetā aprēķināto PVN Ls 302,95 un soda naudu Ls 302,95 un atstāts spēkā daļā par papildus nomaksai budžetā aprēķināto PVN Ls 6040,68 un soda naudu Ls 6040,68.

[2] Minēto lēmumu SIA "Ave Rats" apstrīdējusi VID ģenerāldirektoram. Ar VID ģenerāldirektora v.i. 2004.gada 14.janvāra lēmumu Nr.19.2/885 atstāts spēkā VID Rīgas reģionālās iestādes direktora v.i. 2003.gada 21.novembra lēmums Nr.1.3/58459.

[3] 2004.gada 13.februārī SIA "Ave Rats" vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par VID ģenerāldirektora v.i. 2004.gada 14.janvāra lēmuma Nr.19.2/885 atcelšanu.

[4] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 30.marta spriedumu SIA "Ave Rats" pasludināta par maksātnespējīgu no 2001.gada 31.decembra.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 28.maija spriedumu SIA "Ave Rats" pieteikums atzīts par pamatotu un atcelts VID ģenerāldirektora v.i. 2004.gada 14.janvāra lēmums Nr.19.2/885.

[6] Izskatot lietu sakarā ar VID iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 25.februāra spriedumu maksātnespējīgās SIA "Ave Rats" pieteikumu par VID 2004.gada 14.janvāra lēmumu Nr.19.2/885 noraidījusi. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Ņemot vērā audita pārskatā konstatēto, Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka lietā nav strīda par to, ka darījuma veikšanas laikā SIA "Baltais Vējš SJ" bija ar PVN apliekamā persona, netiek apstrīdēta arī preču pavadzīmju-rēķinu (turpmāk arī – PPR) noformējuma atbilstība normatīvo aktu prasībām. Lietā VID apšaubā faktu, ka starp pieteicēju un SIA "Baltais Vējš SJ" ir reāli noticis preču piegādes darījums.

[6.2] Tiesības izmantot priekšnodokļa atskaitījumu balstās uz preču vai pakalpojuma faktisku saņemšanu no nodokļa rēķinā norādītās ar PVN apliekamās personas, lai saņemtos pakalpojumus vai preces izmantotu savas saimnieciskās darbības nodrošināšanai. Precei vai pakalpojumam jābūt reāli saņemtam, lai to izmantotu nodokļu maksātāja saimnieciskajā darbībā, radot jaunu ar PVN apliekamu preci vai pakalpojumu.

[6.3] Pieteicēja saskaņā ar SIA "Baltais Vējš SJ" 2003.gada 21.februārī izrakstīto PPR HE-VII 237270 par Ls 19 824, no tiem PVN Ls 3024, un PPR HE-VII 2237253 par Ls 19 776, no tiem PVN Ls 3016,88, saņēmusi preces – rīpas. Uzņēmuma, kurš piegādājis rīpas, tas ir, SIA "Baltais Vējš SJ" atrašanās vieta nav zināma, no tā amatpersonām nav iespējams iegūt informāciju par preču piegādi, uzņēmums nav deklarējis darījumu ar pieteicēju. Turklāt SIA "Baltais Vējš SJ" PVN deklarācijā par 2003.gada februāri kā vienīgo darījuma partneri ir uzrādījuši SIA "Jēkabs Borks", kuras vienīgais dalībnieks un amatpersona O.L. ir miris 2002.gada 28.decembrī un cits pārstāvis uzņēmumam nav iecelts. Tas liecina, ka SIA "Jēkabs Borks" nevarēja SIA "Baltais Vējš SJ" piegādāt preces vai sniegt pakalpojumus 2003.gada februārī. Tā kā nav uzrādīti citi darījuma partneri, nav pamata uzskatīt, ka SIA "Baltais Vējš SJ" preču piegādi veikusi, izmantojot trešo personu pakalpojumus.

Tādējādi apelācijas instances tiesa secinājusi, ka VID pamatoti atzinis, ka SIA "Baltais Vējš SJ" nevarēja pieteicējai piegādāt PPR norādītās preces. Līdz ar to ir pamats uzskatīt, ka preču piegādes darījums starp SIA "Ave Rats" un SIA "Baltais Vējš SJ" nav reāli noticis, un PPR konkrētajā gadījumā nav uzskatāmas par pietiekamu apstiprinājumu tam, ka uzņēmumam ir radušās izmaksas saistībā ar veikto saimniecisko darbību un PPR nav atzīstama par PVN rēķinu.

[6.4] Kā darījumu apliecināšu dokumentu pieteicēja iesniegusi 2003.gada 14.februārī starp SIA "Baltais Vējš SJ", kā pārdevēju, un SIA "Ave Rats", kā pircēju, noslēgtu preces pirkuma līgumu Nr.25. Izvērtējot minētā līguma sastāvdaļas: pirmkārt, līguma 1.1.punktu, kas paredz, ka pārdevējs pārdod, bet pircējs pērk preču pavadzīmē-rēķinā norādīto preci, otrkārt, 1.2.punktu, kas paredz, ka preču nosaukums, cena un daudzums tiek noteikts preču pavadzīmē-rēķinā, apelācijas instances tiesa secinājusi, ka nav saprotams, par kādu līguma

priekšmetu un kādu maksu puses ir vienojušās, un, tā kā PPR ir izrakstītas tikai 2003.gada 21.februārī, ir pamats apšaubīt minētā līguma spēkā esamību.

Minētā līguma 2.1.punktā paredzēts, ka pārdevējs pieņem pasūtījumu rakstiski vai mutiski no pircēja pilnvarotās personas saskaņā ar preču katalogu vai cenrādi.

Tādējādi apelācijas instances tiesa atzinusi, ka VID ģenerāldirektors 2004.gada 14.janvāra lēmumā Nr.19.2/885 pamatoti norādījis, ka VID rīcībā ir pietiekami pierādījumi, lai apšaubītu darījuma faktu, bet pieteicēja nav iesniegusi nekādus pierādījumus darījuma fakta apliecināšanai, kas konkrētajā gadījumā varētu būt ziņas par preces saņemšanas vietu, preces transportēšanu, preces pasūtījumu veikšanu.

[6.5] Ņemot vērā secināto, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka pieteicēja nepamatoti iekļāvusi priekšnodokli Ls 6040,68 saskaņā ar SIA "Baltais Vējš SJ" izrakstītajām PPR, tādējādi samazinot budžetā maksājamo nodokļu summu.

[6.6] Formāli SIA "Baltais Vējš SJ" izrakstītās PPR atbilst tiesību normu prasībām, taču, vērtējot darījuma ekonomisko būtību un ņemot vērā iepriekš secināto, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka konkrētajā gadījumā PPR nevar atzīt par attaisnojuma dokumentu. PPR par darījumu, kurš reāli nav noticis, pati par sevi nevar apliecināt saimnieciskā darījuma esamību.

Pamatots ir VID secinājums, ka pieteicējas grāmatvedībā atspoguļotais par konkrēto darījumu nav salīdzināms un nesniedz patiesu informāciju, līdz ar to pieteicēja nav ievērojusi likuma "Par grāmatvedību" 2.panta nosacījumus.

[6.7] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesas spriedums nav pamatots, jo tiesa nav izvērtējusi visus pierādījumus.

[7] Kasācijas sūdzību par minēto spriedumu iesniedza pieteicēja, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 25.februāra spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Tiesa nepareizi interpretējusi tiesību normas, kas regulē preču reālas saņemšanas fakta pierādīšanu. Atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmajai daļai preču piegāde ir notikusi jeb prece uzskatāma par reāli saņemtu, ja preces ir nosūtītas un ir izrakstīts PVN rēķins (turpmāk – nodokļa rēķins) vai atlīdzība par piegādi ir saņemta pirms preču nosūtīšanas. Savukārt šā paša panta sestā daļa nosaka, ka par nodokļa rēķiniem izmantojami dokumenti, kuri noformēti Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un kuros ietverta 8.panta sestajā daļā norādītā informācija. PPR ir uzskatāma par preču nosūtīšanas faktu apliecināšu dokumentu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmās daļas izpratnē un apliecina preču piegādes veikšanas faktu.

[7.2] Gadījumā, ja nodokļu administrācijai rodas šaubas par darījuma norisi, papildu pierādījumu pieprasīšanu regulē likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants, kurš nosaka, ka gadījumā, ja nodokļu maksātājs nepiekrīt nodokļu administrācijas aprēķinātajam nodokļu maksājumu lielumam, pierādījumus par nodokļu maksājumu lielumu nodrošina nodokļu maksātājs. Tomēr Administratīvo lietu departaments 2004.gada lietās Nr.SKA-48 un SKA-96 ir norādījis, ka 38.pants nav tulkojams tādējādi, ka jebkurā gadījumā, kad nodokļu administrācijai rodas šaubas par darījuma norisi, nodokļu maksātājam būtu jānovērš šaubas, iesniedzot likumā neparedzētus pierādījumus. 38.panta paplašināta iztulkošana, uzliekot nodokļu maksātājam pienākumu iesniegt tāda veida pierādījumus, kuru nodrošināšanu likums neparedz, būtu pretrunā ar likuma atrunas principu.

Pieteicēja ir izpildījusi visus priekšnoteikumus un sniegusi visus nepieciešamos pierādījumus, lai izmantotu ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu tai piešķirtās tiesības.

[7.3] Norādot, ka VID rīcībā ir pietiekami pierādījumi, lai apšaubītu darījuma faktu, un ka pieteicēja nav iesniegusi nekādus pierādījumus darījuma fakta apliecināšanai (ziņas par preces saņemšanas vietu, preces transportēšanu, preces pasūtījumu veikšanu), tiesa nepamatoti paplašināti tulkojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pantu un līdz ar to pārkāpusi Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 11.pantā nostiprināto likuma atrunas principu.

[7.4] Tiesa nepamatoti vērtējusi 2003.gada 14.februāra preces pirkuma līgumu Nr.25. PPR ir uzskatāma par nodokļa rēķinu, kas tādējādi ir attaisnojuma dokuments likuma "Par grāmatvedību" 7.panta izpratnē.

[7.5] Tiesa nepamatoti apšaubījusi preces pirkuma, tas ir, darījuma, kas bija par pamatu priekšnodokļa atskaitīšanai, esamību, līdz ar to arī pieteicējas tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumu.

[7.6] Tiesa nepareizi interpretējusi likuma "Par grāmatvedību" 2.pantu, norādot, ka piekrīt VID secinājumam, ka pieteicējas grāmatvedībā atspoguļotais par konkrēto darījumu nav salīdzināms un nesniedz patiesu informāciju, šo secinājumu motivējot tikai ar apstākli, ka PPR nevar atzīt par attaisnojuma dokumentu, tajā pašā laikā norādot, ka formāli izrakstītās PPR atbilst tiesību normu prasībām.

[7.7] Tiesa nepilnīgi piemērojusi APL 251.panta piektās daļas 1.punktu, 2.punktu un 3.punktu, jo:

[7.7.1] Tiesa spriedumā nav norādījusi, kādā veidā VID pārbaudes laikā konstatētie apstākļi par pārkāpumiem darījuma partnera SIA "Baltais Vējš SJ" saimnieciskajā darbībā ir saistīti ar darījuma faktisko norisi, kā arī nav norādījusi tiesību normas, kuras pamatotu SIA "Ave Rats" atbildību par darījuma partnera SIA "Baltais Vējš SJ" rīcību.

[7.7.2] Tiesa, pamatojot spriedumu ar faktu, ka pieteicēja nav iesniegusi nekādus pierādījumus darījuma fakta apliecināšanai, nav norādījusi tiesību normas, kas noteic, ka nodokļu maksātājam būtu pienākums pierādīt darījuma faktisko norisi ar papildu pierādījumiem, jo VID nav apstrīdējis četru pamatpierādījumu esamību.

[7.7.3] Tiesa nav izvērtējusi visus pierādījumus, proti, tā nav ņēmusi vērā, ka pieteicēja ir apmaksājusi 2003.gada 21.februāra PPR Nr.237270 un PPR Nr.237253, ko apliecina 2003.gada 18. un 19.marta maksājumu uzdevumi Nr.3-3 un 3-9.

[7.7.4] Tiesa nav piemērojusi APL 107.panta ceturto daļu, proti, nav devusi procesa dalībniekiem norādījumus iesniegt papildu pierādījumus, kas apliecinātu darījuma faktu, kā arī pati nav savākusi pierādījumus darījuma fakta esamībai pēc savas iniciatīvas.

[7.7.5] Tiesa nav piemērojusi APL 305.panta pirmo un otro daļu, kā arī 154.panta noteikumus, jo nevis pati vērtējusi pierādījumus lietā pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi un pilnīgi pārbaudītiem pierādījumiem, bet nepārtraukti piekritusi VID izteiktajam viedoklim. Turklāt, kā faktiskās ziņas nevar būt tiesas vai VID secinājumi, kas pamatoti ar šaubām. Ziņām jābūt tādām, lai to patiesumu varētu apliecināt ar reāliem un pastāvošiem faktiem, nevis pieņēmumiem.

Tādējādi iepriekš minēto procesuālo normu pārkāpumi noveda pie tā, ka tiesa uz šaubu pamata, nevis ar normatīvajiem aktiem pamatotu faktu pamata piekritusi VID viedoklim, ka nav pierādīts, ka darījums starp pieteicēju un SIA "Baltais Vējš SJ" ir noticis.

[8] Paskaidrojumus iesniedza VID, norādot, ka pieteicējas iesniegtā kasācijas sūdzība ir nepamatota un noraidāma.

VID norāda, ka apelācijas instances tiesa nav pieļāvusi ne materiālo, ne procesuālo tiesību normu pārkāpumus.

[8.1] Nav pamatots kasācijas sūdzībā norādītais, ka tiesa ir nepareizi interpretējusi tiesību normas, kas nosaka preču reālas saņemšanas fakta pierādīšanu. Kaut arī pieteicējas rīcībā ir darījumu partnera izrakstītās PPR, tomēr, lai rastos tiesības atskaitīt priekšnodokli, nav pietiekams konstatēt tikai nodokļa rēķina esamību, ir jākonstatē arī preču reālas piegādes fakts. Administratīvā apgabaltiesa ir pamatoti vērtējusi visus audita pārbaudē konstatētos apstākļus un faktu, ka SIA "Baltais Vējš SJ" PVN deklarācijā par 2003.gada februāri kā vienīgo darījuma partneri ir norādījusi SIA "Jēkabs Borks", kuras vienīgais dalībnieks un amatpersona ir mirusi 2002.gada 28.decembrī un cits pārstāvis uzņēmumam nav iecelts. Tādējādi ir pamatots tiesas secinājums, ka SIA "Jēkabs Borks" nevarēja SIA "Baltais Vējš SJ" piegādāt preces vai sniegt pakalpojumus 2003.gada februārī. Tā kā nav uzrādīti citi darījuma partneri, nav pamata uzskatīt, ka SIA "Baltais Vējš SJ" preču piegādi veicis, izmantojot trešo personu pakalpojumus.

[8.2] Administratīvā apgabaltiesa pamatoti norādījusi, ka formāli SIA "Baltais Vējš SJ" izrakstītie rēķini atbilst tiesību normu prasībām. Taču, vērtējot darījuma ekonomisko būtību, konkrētajā gadījumā rēķinu nevar atzīt par attaisnojuma dokumentu. Rēķins par darījumu, kurš reāli nav noticis, pats par sevi nevar apliecināt saimnieciskā darījuma esamību. Līdz ar to pieteicēja grāmatvedībā atspoguļotais par konkrēto darījumu nav salīdzināms un nesniedz patiesu informāciju.

[8.3] Tiesa nav pārkāpusi procesuālo tiesību normas. Tiesa ir objektīvi un vispusīgi izvērtējusi visus lietā esošos pierādījumus. Lietas materiālos ir preču pavadzīmes-rēķini, samaksu apliecinājoši dokumenti, līgums, kas ļauj pieņemt, ka preču piegāde ir notikusi. Tomēr šāds pieņēmums neizslēdz iespēju VID to apstrīdēt, iesniedzot attiecīgus pierādījumus, kas apliecina pretējo (Senāta 2004.gada lieta Nr.SKA-114). Apelācijas instances tiesa, atbilstoši APL 107.panta un 154.panta noteikumiem, ir vērtējusi gan pieteicējas, gan VID iesniegtos pierādījumus un ir norādījusi, kāpēc lietā esošie rēķini nav atzīstami par attaisnojuma dokumentiem.

[9] Pieteicēja un VID rakstveidā ir izteikuši piekrišanu lietas izskatīšanai rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[10] Administratīvo lietu departaments vairākos spriedumos (sk., piemēram, lietas Nr.SKA-85/2004, SKA-205/2004, SKA-23/2005, SKA-28/2005) ir atzinis, ka priekšnodokli no budžetā maksājamās summas apliekamā persona var atskaitīt, pastāvot šādiem apstākļiem: 1) persona ir reģistrēta VID kā ar PVN apliekamā persona; 2) tā saņēmusi preces un atbilstošu PVN rēķinu; 3) preces saņemtas no citas ar PVN apliekamās personas, kas atbilstošā kārtībā reģistrēta VID; 4) saņemtās preces tiek izmantotas savu ar PVN apliekamo darījumu nodrošināšanai, tas ir, tiek radīta jauna ar PVN apliekama prece vai pakalpojums.

[11] Priekšnodokļa atskaitīšanas tiesības ir noteiktas likumā un, lai tās izmantotu, ir obligāti jāpastāv visiem augstāk minētajiem priekšnoteikumiem. Ja kaut viens no priekšnoteikumiem iztrūkst, tad personai nav tiesību veikt priekšnodokļa atskaitījumu.

[12] Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, preču pavadzīme-rēķins ir dokuments, kas atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmajai daļai apliecina preču piegādes veikšanas faktu (šādu secinājumu attiecībā uz preču pavadzīmēm-rēķiniem Senāts izteicis 2004.gada lietās Nr.SKA-85, SKA-114, 2005.gada lietā Nr.SKA-116).

Lai gan Senāta spriedumā (lieta Nr.SKA-85, 2004.gads) ir norādīts uz preču pavadzīmes-rēķina kā darījumu apliecinājoša dokumenta ekskluzīvu un pietiekamu raksturu, šāds pieņēmums,

ņemot vērā preču pavadzīmes-rēķina privāttiesisko raksturu, neizslēdz iespēju kādam no procesa dalībniekiem, konkrētajā gadījumā – VID, to apstrīdēt, iesniedzot attiecīgus pierādījumus, kas atspēko šajā dokumentā fiksēto par preču saņemšanu tieši no norādītās personas. Turklāt šajā spriedumā norādīts arī uz to, ka "(...) ikvienam nodokļu rēķinam (tas ir, arī preču pavadzīmei-rēķinam) ir jāatbilst faktiski notikušam darījumam". Tādējādi priekšnodokļa atskaitīšanas tiesības pastāv tikai tad, ja darījums ir faktiski noticis.

Ievērojot iepriekš izklāstīto, Administratīvo lietu departaments nevar piekrist kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentam, ka preču pavadzīme-rēķins vienmēr ir uzskatāma par preču nosūtīšanas faktu apliecinājošu dokumentu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmās daļas izpratnē un apliecina preču piegādes veikšanas faktu. Svarīgi ir konstatēt, vai izsniegtā preču pavadzīme-rēķins atbilst faktiski notikušam darījumam. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka gadījumā, ja VID pamatoti apšaubā, vai darījums ir faktiski noticis, personai, kas izmanto tiesības atskaitīt priekšnodokli, ir jāpierāda likumā noteikto priekšnoteikumu esamība, proti, tai jāspēj pierādīt, ka darījums ir faktiski noticis.

[13] Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka lietā nav strīda par to, ka darījuma veikšanas laikā SIA "Baltais Vējš SJ" bija ar PVN apliekamā persona, netiek apstrīdēta arī preču pavadzīmju-rēķinu noformējuma atbilstība normatīvo aktu prasībām. Lietā arī nav strīda par to, ka pieteicēja ir apmaksājusi preču pavadzīmes-rēķinus. Konkrētajā gadījumā starp SIA "Ave Rats" un VID pastāv administratīvi tiesisks strīds par to, vai ir faktiski noticis darījums starp SIA "Ave Rats" un SIA "Baltais Vējš SJ" par riepju piegādi, par kuru SIA "Ave Rats" ir atskaitījusi priekšnodokli.

Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, tas pēc būtības ir jautājums par to, vai lietā ir nepieciešamie pierādījumi un vai tie ir pietiekami, lai tiesa izdarītu tādu vai citādu secinājumu. Tātad tas ir jautājums, kas attiecas uz procesuālo tiesību normu piemērošanu. Tiesas sprieduma tiesiskums un pamatotība tādējādi ir pārbaudāmi, vadoties pēc šā kritērija.

[14] VID amatpersonu lēmumu pamatā ir pierādījumi, kas pēc VID uzskata atspēko faktu, ka darījums ar SIA "Baltais Vējš SJ" ir faktiski noticis, proti, no VID audita pārskata izriet, ka VID ir pamats uzskatīt, ka darījums faktiski nevarēja notikt, jo pieteicējas darījuma partnerim nav nepieciešamās materiāltehniskās bāzes, tas nav deklarējis darījumu ar pieteicēju. Turklāt vienīgais SIA "Baltais Vējš SJ" darījuma partneris 2003.gada februārī ir bijusi SIA "Jēkabs Borks", kuras vienīgā amatpersona mirusi vēl 2002.gada decembrī (un cita amatpersona nav iecelta), līdz ar to SIA "Baltais Vējš SJ" pat ar SIA "Jēkabs Borks" nevarēja notikt darījumi 2003.gada februārī.

[15] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmo daļu tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārlicības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

Apelācijas instances tiesa, novērtējot lietā esošos pierādījumus, nonākusi pie pamatota secinājuma, ka darījums starp pieteicēju un SIA "Baltais Vējš SJ" nevarēja faktiski notikt. Kasācijas instances tiesas kompetencē neietilpst pierādījumu pārvērtēšana.

[16] Ievērojot iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa pareizi secinājusi, ka nav bijis priekšnoteikums priekšnodokļa atskaitījumam no budžetā maksājamās summas un pieteicēja ir nepamatoti atskaitījusi priekšnodokli par darījumu ar SIA "Baltais Vējš SJ".

[17] Kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments noraida kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, ka tiesa spriedumā nav norādījusi, kādā veidā VID pārbaudes laikā konstatētie apstākļi par pārkāpumiem darījuma partnera SIA "Baltais Vējš SJ" saimnieciskajā darbībā ir saistīti ar darījuma faktisko norisi. Lai noskaidrotu, vai darījums starp pieteicēju un SIA "Baltais Vējš SJ" faktiski varēja notikt, bija nepieciešams noskaidrot, vai SIA "Baltais Vējš SJ" ir nepieciešamā materiāltehniskā bāze šādu darījumu slēgšanai, ar ko SIA "Baltais Vējš SJ" ir slēgusi darījumus konkrētajā laika posmā utt. Apelācijas instances tiesa bija pamatoti secinājusi, ka konkrētajā gadījumā nevarēja notikt darījums ar pieteicēju par rīpu piegādi jau iepriekš minēto audita pārskatā konstatēto apstākļu dēļ.

[18] Nav pamatots kasācijas sūdzības iesniedzējas arguments, ka VID nav apstrīdējis četru priekšnoteikumu esamību priekšnodokļa atskaitīšanai. VID ir apšaubījis, ka darījums ir faktiski noticis un apelācijas instances tiesa ir secinājusi, ka darījums reāli nav noticis, jo pieteicējas darījuma partneris nemaz nevarēja pieteicējai piegādāt rīpas. Līdz ar to pieteicēja nemaz nevarēja saņemt no SIA "Baltais Vējš SJ" preces, kas nozīmē, ka konkrētajā gadījumā nepastāv viens no priekšnoteikumiem priekšnodokļa atskaitīšanai.

Kā jau tika norādīts iepriekš, tiesības atskaitīt priekšnodokli pastāv tikai tad, ja vienlaicīgi pastāv visi priekšnodokļa atskaitīšanas priekšnoteikumi. Ja iztrūkst kaut viens no minētajiem priekšnoteikumiem, personai nav tiesību atskaitīt priekšnodokli, un tādējādi nav nepieciešams vērtēt pārējo priekšnoteikumu esamību.

[19] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt arī kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentam, ka tiesa uz šaubu pamata ir piekritusi VID viedoklim, ka nav noticis darījums starp pieteicēju un SIA "Baltais Vējš SJ". Apelācijas instances tiesa nonākusi pie

secinājuma, ka darījums nav faktiski noticis, novērtējot lietā esošos pierādījumus, kas norāda uz to, ka darījums nevarēja reāli notikt.

[20] Pie šādiem apstākļiem Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa ir novērtējusi lietā esošos pierādījumus atbilstoši APL 154.panta pirmajai daļai, tiesas spriedums kopumā ir pamatots un atstājams negrozīts, bet pieteicējas kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 25.februāra spriedumu atstāt negrozītu, bet maksātnespējīgās SIA "Ave Rats" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par konfiskāciju kā administratīvo sodu un administratīvā soda uzlikšanas termiņiem (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 37.panta trešā daļa)

Lai gan Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 37.panta trešajā daļā, saglabājot noilguma termiņa nepiemērošanu konfiskācijai, palika atsauce uz spēkā neesošu Latvijas Republikas muitas kodeksu, pēc būtības konfiskācija kā sankcija pēc Latvijas Republikas muitas kodeksa ieguva administratīvā soda tiesisko dabu.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 37.panta trešā daļa nav tulkojama paplašināti un administratīvās atbildības noilguma termiņi nav piemērojami tikai attiecībā uz konfiskāciju kā administratīvo sodu. Attiecībā uz administratīvo sodu, kas nav konfiskācija, attiecas vispārējais administratīvā soda uzlikšanas termiņš.

2005.gada 30.augustā

Lieta Nr.SKA-216

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas muitas reģionālās iestādes pārstāvei I.Krīviņai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc slēgtās akciju sabiedrības "TRALITA" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora 2004.gada 13.janvāra lēmumu Nr.F08/002206, sakarā ar slēgtās akciju sabiedrības "TRALITA" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2002.gada 18.septembrī Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas muitas reģionālās iestādes Muitas noteikumu pārkāpumu novēršanās daļā slēgtajai akciju sabiedrībai (turpmāk – slēgtā AS) "TRALITA" tika sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols par preču pārvietošanu pāri Latvijas Republikas muitas robežai, tās noslēpjot no muitas kontroles. Protokolā konstatēts, ka slēgtās AS "TRALITA" kravas vilcēja degvielas tvertnē izveidotajā slēptuvē atradās 53 880 cigaretes.

2002.gada 24.septembrī VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktors pieņēmis lēmumu Nr.002206 par slēgtās AS "TRALITA" saukšanu pie administratīvās atbildības par Latvijas Administratīvo

pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) 169.³ pantā paredzēto pārkāpumu par ar akcīzes nodokli apliekamo preču uzglabāšanas un pārvadāšanas noteikumu pārkāpšanu, uzliekot naudas sodu 250 latu apmērā un kā papildsodu piemērojot 53 880 cigarešu un kravas vilcēja konfiskāciju.

Slēgtā AS "TRALITA" minēto lēmumu pārsūdzējusi VID ģenerāldirektoram, kurš ar 2002.gada 15.oktobra lēmumu Nr.3.1/1378 atstāja spēkā VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora lēmumu.

[2] VID ģenerāldirektora lēmums tika pārsūdzēts Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, kura ar 2002.gada 16.decembra spriedumu slēgtās AS "TRALITA" sūdzību apmierinājusi, bet VID ģenerāldirektora 2002.gada 15.oktobra lēmumu Nr.3.1/1378 atcēlusi un lietu nosūtījusi jaunai izskatīšanai VID.

[3] Izskatot lietu sakarā ar VID iesniegto apelācijas sūdzību par minēto spriedumu, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2003.gada 6.novembra spriedumu VID ģenerāldirektora 2002.gada 15.oktobra lēmumu Nr.3.1/1378 atcēlusi un lietu nosūtījusi jaunai izskatīšanai VID.

[4] VID Rīgas muitas reģionālā iestāde slēgtās AS "TRALITA" administratīvā pārkāpuma lietu izskatījusi atkārtoti, un 2004.gada 13.janvārī VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktors pieņēmis lēmumu Nr.F08/002206, saskaņā ar kuru slēgtā AS "TRALITA" saukta pie administratīvās atbildības par LAPK 201.¹² pantā paredzēto pārkāpumu un tai uzlikts naudas sods Ls 5000 apmērā, kā arī piemērots papildsods – administratīvajā pārkāpuma lietā izņemto preču – 53 880 cigarešu – konfiskācija.

[5] 2004.gada 24.februārī Administratīvajā rajona tiesā saņemts slēgtās AS "TRALITA" pieteikums par VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora 2004.gada 13.janvāra lēmumu Nr.F08/002206, kurā lūgts minēto lēmumu atcelt un administratīvā pārkāpuma lietu izbeigt.

2004.gada 14.maijā Administratīvā rajona tiesa ar spriedumu slēgtās AS "TRALITA" pieteikumu noraidījusi. Tiesa atzinusi, ka administratīvā pārkāpuma lieta nav izbeidzama, jo nav izbeidzies LAPK 37.pantā paredzētais termiņš.

[6] Izskatot lietu sakarā ar slēgtās AS "TRALITA" iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 21.februāra spriedumu atzinusi par nepamatotu un noraidījusi slēgtās AS "TRALITA" pieteikumu par VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora 2004.gada 13.janvāra lēmumu Nr.F08/002206. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Lai personu (fizisku vai juridisku) sauktu pie administratīvās atbildības par LAPK 201.¹² pantā noteikto pārkāpumu, jākonstatē, ka pāri Latvijas Republikas muitas robežai tikušas pārvietotas preces, kuras no muitas kontroles tikušas slēptas slēptuvēs vai ar citiem paņēmieniem.

[6.2] Strīds konkrētajā lietā ir par to, vai, pirmkārt, VID Rīgas muitas direktors, ņemot vērā LAPK noteiktos termiņus administratīvā pārkāpuma lietu izskatīšanai un soda uzlikšanai, bija tiesīgs par pārkāpumu, kas konstatēts 2002.gada 16.septembrī, uzlikt sodu 2004.gada 13.janvārī, un, otrkārt, vai slēgto AS "TRALITA" varēja saukt pie administratīvās atbildības, ja nav konstatēts, kura persona ievietojusi cigaretes slēptuvē.

[6.3] Tā kā Rīgas apgabaltiesa ar 2003.gada 6.novembra spriedumu, kurš stājies likumīgā spēkā, atcēlusi VID ģenerāldirektora 2002.gada 15.oktobra lēmumu Nr.3.1/1378 administratīvā pārkāpuma lietā Nr.002206, tā kā Rīgas apgabaltiesa atzinusi, ka VID Rīgas muitas reģionālās iestādes 2002.gada 18.septembra administratīvā pārkāpuma protokolā Nr.002206 pareizi kvalificēts slēgtās AS "TRALITA" izdarītais pārkāpums, tā kā Rīgas apgabaltiesa minētajā spriedumā atzinusi, ka slēgtā AS "TRALITA" ir izdarījusi LAPK 201.¹² pantā paredzēto pārkāpumu, un tā kā Rīgas apgabaltiesa nospriedusi, ka lieta izskatāma no jauna, tad, ievērojot Civilprocesa likuma 203.panta piektās daļas normu, kas nosaka, ka spriedumam, kas stājies likumīgā spēkā, ir likuma spēks, tas ir obligāts un izpildāms visā valsts teritorijā, VID Rīgas muitas reģionālajai iestādei bija obligāti jāizskata no jauna administratīvā pārkāpuma lieta, ņemot vērā Rīgas apgabaltiesas 2003.gada 6.novembra spriedumā konstatēto un secināto.

[6.4] Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa atzinusi par nepamatotiem pieteicējas apelācijas sūdzībā minētos argumentus, ka vienā administratīvā pārkāpuma lietā pieņemti divi lēmumi un ka nav pierādījumu, kura persona ir izdarījusi administratīvo pārkāpumu.

[6.5] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi par nepamatotiem pieteicējas iebildumus, ka lietvedība administratīvā pārkāpuma lietā notikusi, neievērojot LAPK normu prasības par termiņiem.

Pieteicēja pamatoti norādījusi, ka LAPK 37.panta pirmās daļas norma (redakcijā, kas spēkā no 2003.gada 20.novembra) nosaka, ka administratīvo sodu var uzlikt ne vēlāk kā četru mēnešu laikā no pārkāpuma izdarīšanas dienas. Tomēr vienlaikus likumdevējs ir paredzējis, ka šajā pantā minētie termiņi neattiecas uz gadījumiem, kad piemēro konfiskāciju muitas noteikumu pārkāpumu lietās, pamatojoties uz Latvijas Republikas muitas kodeksu (LAPK 37.panta trešā daļa).

Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka muitas pārkāpumu gadījumos kompetentās iestādes un amatpersonas ir tiesīgas pieņemt lēmumus par personu saukšanu pie administratīvās atbildības termiņā, kas pārsniedz četrus mēnešus. Šis termiņš nav un nevar būt neierobežots, jo gan likums "Par nodokļiem un nodevām", gan muitas lietas regulējošie normatīvie akti – līdz 1997.gada 1.jūlijam

Latvijas Republikas Muitas kodekss, no 1997.gada 1.jūlija Muitas likums un citi normatīvie akti – satur normas par nodokļu administrācijas amatpersonu tiesībām veikt pārbaudes un saukt pie administratīvās atbildības personas par muitas noteikumu pārkāpumiem.

[6.6] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka konkrētajā lietā jāņem vērā, ka Rīgas apgabaltiesa bija nospriedusi, ka administratīvā pārkāpuma lieta ir izskatāma no jauna saskaņā ar LAPK 239.panta pirmās daļas 2.punktu. Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka līdz ar to minētā tiesa bija atzinusi, ka nav izbeidzies LAPK noteiktais termiņš administratīvā soda uzlikšanai, jo, pretējā gadījumā, atbilstoši LAPK 239.panta 7.punktam, kas nosaka, ka iesāktā lietvedība administratīvā pārkāpuma lietā jāizbeidz, ja līdz administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanas brīdim ir pagājuši šā kodeksa 37.pantā paredzētie termiņi, Rīgas apgabaltiesai bija jātaisā spriedums par lēmuma atcelšanu un lietas izbeigšanu.

[6.7] Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka VID pareizi secinājis, ka attiecībā uz slēgto AS "TRALITA" konkrētajos apstākļos ir jāpiemēro maksimālais sods – naudas sods Ls 5000 apmērā un papildsods – preču konfiskācija.

[7] Kasācijas sūdzību iesniedza pieteicēja, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas spriedumu. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Tiesa nepamatoti paplašinājusi LAPK 37.panta trešajā daļā ietverto atsauci uz konfiskācijas piemērošanu saskaņā ar LR Muitas kodeksu – tā nav jātulko kā atsauce uz muitas likumdošanu kā tādu, bet gan – ja nav spēkā Muitas kodekss un netiek piemērota konfiskācija saskaņā ar to, tad konfiskāciju nevar piemērot.

[7.2] VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktoram, izskatot atkārtoti lietu, vajadzēja atbilstoši LAPK 239.panta 7.punktam iesākt lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā izbeigt, jo bija notecējis LAPK 37.pantā paredzētais termiņš. LAPK 37.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka pēc šajā pantā noteiktā termiņa nav pamata saukt pie administratīvās atbildības. Tiesa nepareizi interpretējusi LAPK 37.panta trešo daļu un nav piemērojusi to tiesību normu, kuru vajadzēja piemērot, proti, LAPK 37.panta pirmo daļu.

[7.3] Ir pārkāpts tiesiskās palāvības princips, kas nosaka, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa. 2002.gada 24.septembra lēmumā pieteicējai uzliktais sods bijis 250 latu, bet, izskatot lietu atkārtoti, tas jau ir izaudzis līdz 5000 latu, kaut gan pašā VID Rīgas muitas reģionālās iestādes lēmumā ir norādīts, ka atbildības mīkstinošie un pastiprinošie apstākļi lietā nav konstatēti. Nav skaidrs, kāds būtu sods, ja būtu pastiprinošie apstākļi, ja šādiem apstākļiem neesot, ir piemērots maksimālais sods. Tādējādi tiesa nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 10.pantu.

[8] Paskaidrojumus sakarā ar iesniegto kasācijas sūdzību iesniegusi VID Rīgas muitas reģionālā iestāde, kura kasācijas sūdzību neatzīst.

Paskaidrojumos norādīts, ka LAPK 37.panta trešajā daļā ietvertais "muitas kodekss" nav jāsaprot kā LR Muitas kodekss, bet gan kā likums, kas konkrētajā brīdī reglamentē muitas lietas, pretējā gadījumā minētā LAPK norma zaudētu savu jēgu pēc LR Muitas kodeksa nomaigšanas ar Muitas likumu.

VID uzskata, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir pamatots un atstājams spēkā.

[9] Uz tiesas sēdi pieteicējas pārstāvis nav ieradies. Ņemot vērā, ka par tiesas sēdi bija paziņots likumā noteiktajā kārtībā, Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu izskatīt lietu bez pieteicējas pārstāvja piedalīšanās.

Tiesas sēdē VID Rīgas muitas reģionālās iestādes pārstāve kasācijas sūdzību neatzina. VID Rīgas muitas reģionālās iestādes pārstāve atzina, ka LAPK 37.panta trešā daļa neattiecas uz pamatsodu, bet attiecas tieši uz konfiskāciju.

Motīvu daļa

[10] Administratīvais sods pieteicējai ir uzlikts 2004.gada 13.janvārī, bet pārkāpums atklāts 2002.gada 16.septembrī. Tādējādi vēl nebija spēkā 2005.gada 17.marta grozījumi LAPK 37.panta trešajā daļā, kas paredz, ka šajā pantā minētie termiņi neattiecas uz gadījumiem, kad piemēro konfiskāciju muitas noteikumu pārkāpumu lietās.

LAPK 37.panta pirmās daļas redakcija, kas bija spēkā administratīvā pārkāpuma izskatīšanas laikā – 2004.gada 13.janvārī, kad tika izlemts jautājums par 2002.gada septembrī izdarītu un 2002.gada 16.septembrī atklātu pārkāpumu, noteica, ka administratīvo sodu var uzlikt ne vēlāk kā četru mēnešu laikā no pārkāpuma izdarīšanas dienas, bet ja pārkāpums ir ilgstošs, – četru mēnešu laikā no tā atklāšanas dienas.

[11] Administratīvā apgabaltiesa, tulkojot minēto likuma normu kopsakarā ar šā paša panta trešo daļu, kurā bija noteikts, ka minētie termiņi neattiecas uz gadījumiem, kad piemēro konfiskāciju muitas pārkāpumu lietās, pamatojoties uz Latvijas Republikas muitas kodeksu (turpmāk – Muitas kodekss), atzina, ka muitas pārkāpumu gadījumos kompetentās iestādes un amatpersonas ir tiesīgas pieņemt lēmumus par personu saukšanu pie administratīvās atbildības termiņā, kas pārsniedz četrus mēnešus.

[12] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētās likuma normas interpretācijā Administratīvā apgabaltiesa ir pieļāvusi kļūdu. Šādu savu secinājumu Administratīvo lietu departaments pamato ar tālāk minētajiem argumentiem.

Izdarot secinājumu par administratīvā soda uzlikšanas termiņa nepiemērošanu muitas noteikumu pārkāpumu lietās, tiesa nav piemērojusi vēsturisko interpretācijas metodi un nav pievērsusi uzmanību tam, ka LAPK 37.panta trešā daļa tās sākotnējā redakcijā neattiecas uz administratīvo sodu uzlikšanu, bet uz konfiskāciju kā sankciju, pamatojoties uz Muitas kodeksu.

Laikā, kad tika pieņemta LAPK 37.panta trešā daļa, vairākas tiesību normas, kas noteica atbildību muitas lietās, tai skaitā norma par preču un citu priekšmetu pārvietošanu pāri Latvijas Republikas muitas robežai, noslēpjot tos no muitas kontroles, bija ietverta nevis LAPK, bet tieši Muitas kodeksa 71.pantā. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka sankcijai par minētās likuma normas pārkāpumu nebija administratīvā soda juridiskās dabas, kas nozīmē, ka LAPK 37.panta trešā daļa tādējādi paredzēja nepiemērot vispārējos administratīvo sodu uzlikšanas termiņus tikai un vienīgi konfiskācijai, jo Muitas kodekss paredzēja arī naudas sodus, kas LAPK 37.panta trešās daļas sastāvā netika iekļauti.

1997.gada 1.jūlijā spēkā stājās Muitas likums un vienlaikus spēku zaudējis Muitas kodekss. Muitas likumā redakcijā, kas bija spēkā administratīvā soda uzlikšanas brīdī, vairs netika paredzēta konfiskācijas piemērošana. Muitas likuma 19.panta pirmā daļa paredzēja, ka fizisko un juridisko personu atbildība par muitas noteikumu pārkāpumiem iestājas saskaņā ar LAPK, ja par pārkāpumiem nav paredzēta kriminālatbildība.

Muitas kodeksā paredzētie muitas noteikumu pārkāpumi un par tiem piemērojamās sankcijas naudas soda un konfiskācijas veidā ar LAPK ietvertajām analoģiska satura normām tādējādi transformējās par administratīvajiem pārkāpumiem un administratīvajiem sodiem.

Lai gan LAPK 37.panta trešajā daļā, saglabājot noilguma termiņa nepiemērošanu konfiskācijai, palika atsauce uz spēkā neesošu Muitas kodeksu, pēc būtības, interpretējot šo normu sistēmiski ar LAPK četrpadsmitajā "b" nodaļā ietvertajiem administratīvo pārkāpumu sastāviem muitas jomā, atzīstams, ka konfiskācija kā sankcija pēc Muitas kodeksa ieguva administratīvā soda tiesisko dabu. To apstiprina arī pašas likuma normas – LAPK 201.¹² panta mērķis nepieļaut kontrabandas preču vai citu vērtību nokļūšanu Latvijas tirgū, par ko kā sods ir noteikts naudas sods un noslēpto preču konfiskācija.

[13] Ar minēto motivāciju Administratīvo lietu departaments noraida pieteicējas argumentus par to, ka, zaudējot spēku Muitas kodeksam, spēku zaudēja un nebija piemērojama LAPK 37.panta trešā daļa. Turklāt LAPK 37.panta trešā daļa likuma 2005.gada 17.marta redakcijā nosaka, ka pantā minētie termiņi neattiecas uz gadījumiem, kad piemēro konfiskāciju muitas noteikumu pārkāpumu

lietās. Tas nozīmē kas šobrīd likumā *expressis verbis* ir nostiprināta tā tiesiskā situācija, pie kuras iepriekš varēja nonākt ar tiesību normu interpretācijas palīdzību.

To, ka LAPK 37.panta trešā daļa nav tulkojama paplašināti un administratīvās atbildības noilguma termiņi nav piemērojami tikai attiecībā uz konfiskāciju kā administratīvo sodu, pēc Administratīvo lietu departamenta atzinuma apstiprina arī šīs tiesību normas interpretācija pēc gramatiskās metodes. Ietverot LAPK 37.panta trešajā daļā konfiskācijas kā sankcijas, ko piemēroja atbilstoši Muitas kodeksam, vietā konfiskāciju kā administratīvo sodu, šīs likuma normas saturs netika paplašināts un attiecās tikai un vienīgi uz konfiskāciju.

[14] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka attiecībā uz administratīvo sodu, kas nav konfiskācija, attiecas vispārējais administratīvā soda uzlikšanas termiņš, kas noteikts LAPK 37.panta pirmajā daļā, kas paredz, ka administratīvo sodu var uzlikt ne vēlāk kā četru mēnešu laikā no pārkāpuma izdarīšanas dienas, bet, ja pārkāpums ir ilgstošs, – četru mēnešu laikā no tā atklāšanas dienas.

Tādējādi konkrētajā gadījumā attiecībā uz VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora 2004.gada 13.janvārī pieteicējam piemēroto naudas sodu Ls 5000 apmērā bija piemērojama LAPK 37.panta pirmā daļa.

Ievērojot iepriekš secināto, VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktoram nebija pamata uzlikt pieteicējam naudas sodu Ls 5000 apmērā. Līdz ar to arī nav pamatots apelācijas instances tiesas secinājums, ka attiecībā uz pieteicēju ir pareizi piemērots gan naudas sods, gan konfiskācija.

[15] Atzīstot VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora piemēroto administratīvo sodu par tiesisku aktu tā kopumā, Administratīvā apgabaltiesa ir atsaukusies uz spēkā stājušos Rīgas apgabaltiesas 2003.gada 6.novembra spriedumu, norādot, ka, administratīvā pārkāpuma lietu nosūtot jaunai izskatīšanai, tiesa tādējādi bija atzinusi, ka nebija izbeidzies LAPK noteiktais termiņš administratīvā soda uzlikšanai, jo pretējā gadījumā atbilstoši LAPK 239.panta 7.punktam, kas nosaka, ka iesāktā lietvedība administratīvā pārkāpuma lietā jāizbeidz, ja līdz administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanas brīdim ir pagājuši šā kodeksa 37.pantā noteiktie termiņi, Rīgas apgabaltiesai bija jātaisā spriedums par lēmuma atcelšanu un lietas izbeigšanu.

[16] Šādu Administratīvās apgabaltiesas argumentu Administratīvo lietu departaments atzīst par nepamatotu tālāk minēto apsvērumu dēļ.

Administratīvo aktu par slēgtās AS "TRALITA" sodīšanu Rīgas apgabaltiesa atcēla sakarā ar administratīvā pārkāpuma nepareizu kvalifikāciju pēc LAPK 169.³panta, kam kā sekas bez pamatsoda

piemērošanas bija gan administratīvā pārkāpuma priekšmeta, gan izdarīšanas rīka – automašīnas – konfiskācija. Tiesai atzīstot par nepamatotu administratīvā pārkāpuma kvalifikāciju pēc LAPK 169.³panta, izveidojās situācija, kad juridiski administratīvā pārkāpuma nebija vispār. Tai pašā laikā neatrisināts palika jautājums par administratīvā pārkāpuma priekšmeta – cigarešu – konfiskāciju, jo to kā papildsodu var piemērot tikai tad, ja ir zināms pats administratīvā pārkāpuma sastāvs. Lai šo jautājumu atrisinātu, lemttiesīgajai personai par administratīvo pārkāpuma lietu izskatīšanu muitas jomā, kas atbilstoši LAPK 215.¹pantam nav ne tiesa, ne tiesnesis, vispirms bija jādod pareiza administratīvā pārkāpuma kvalifikācija.

Pēc administratīvā pārkāpuma kvalifikācijas tieši amatpersonai, piemērojot administratīvo sodu, bija jāpārlicinās, vai nav LAPK 239.pantā norādīto apstākļu, kas nepieļauj lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā, un konkrēti, – vai līdz administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanas brīdim nav pagājuši LAPK 37.pantā paredzētie termiņi. Tieši VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktoram bija jāizlemj, vai nav iestājušies apstākļi, kuru dēļ lietvedība daļā par administratīvā pamatsoda piemērošanu jāizbeidz. Tāpēc tiesas nolēmumu par lietas nodošanu jaunai izskatīšanai nevar interpretēt kā atzinumu, ka uz pamatsodu neattiecas LAPK noteiktie noilguma termiņi.

[17] Sakarā ar to, ka Administratīvā apgabaltiesa, izskatot lietu un izlemjot jautājumu par muitas amatpersonas lēmuma tiesiskumu, nebija pareizi interpretējusi LAPK 37.panta trešo daļu, spriedums daļā par naudas soda piemērošanu ir atceljams un lieta šajā daļā nosūtāma jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.februāra spriedumu daļā, kurā atzīts par nepamatotu un noraidīts slēgtās akciju sabiedrības "TRALITA" pieteikums par VID Rīgas muitas reģionālās iestādes direktora 2004.gada 13.janvāra lēmumu daļā par naudas soda uzlikšanu 5000 latu apmērā, un lietu šajā daļā nosūtīt jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Pārējā daļā tiesas spriedumu atstāt negrozītu, bet slēgtās akciju sabiedrības "TRALITA" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par pierādījumu novērtēšanu un iestādes lēmuma pamatojumu ar tiesību normām (Administratīvā procesa likuma 154.pants un 251.panta piektās daļas 1.punkts)

Tiesa nav novērtējusi lietā esošos pierādījumus atbilstoši Administratīvā procesa likumam, jo savā spriedumā tā nav atsaukusies ne uz vienu pierādījumu, uz kura pamata tā taisījusi spriedumu.

Tiesa spriedumā nav norādījusi, pamatojoties uz kādiem pierādījumiem, tā izdarījusi savus secinājumus.

Tiesas spriedumā nav vērtēts lietā būtisks jautājums, proti, vai nodokļu administrācijas lēmums bija pamatots ar konkrētām tiesību normām, uz kuru pamata nodokļu administrācijai bija tiesības papildus noteikt pievienotās vērtības nodokļa un soda naudas samaksu budžetā.

2005.gada 13.septembrī

Lietā Nr.SKA-220

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,

piedaloties akciju sabiedrības "Eba Standarts" pārstāvim zvērinātam advokātam J.Daukulam un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim R.Kantsonam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc akciju sabiedrības "Eba Standarts" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2002.gada 27.jūnija lēmumu Nr.19/14066, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 28.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID) laikā no 2001.gada 26.novembra līdz 2002.gada 11.februārim veica akciju sabiedrības (turpmāk – AS) "Eba Standarts" pilnu nodokļu auditu par 1998.gadu, 1999.gadu un 2000.gadu, kā arī daļēju auditu par iedzīvotāju ienākuma nodokli un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām par 2001.gada janvāri–septembri. Pārbaudes rezultātā, citastarp, konstatēts, ka uzņēmumam ir starpība Ls 21 034,11 starp ar PVN apliekamo realizāciju un peļņas zaudējumu

aprēķinā uzrādīto realizāciju, kuru uzņēmums nevar pamatot. Par audita rezultātiem 2002.gada 11.februārī VID Jūrmalas pilsētas Audita daļas priekšniece pieņēmusi lēmumu Nr.5, saskaņā ar kuru AS "Eba Standarts" papildus noteikts pienākums samaksāt budžetā Ls 14 536,10, un tieši: pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN) par 1999.gadu – Ls 351,12, PVN par 2000.gadu – Ls 6886,73, soda naudu par PVN – Ls 7237,85, uzņēmuma ienākuma nodokli (turpmāk – UIN) par 1998.gadu – Ls 30,20 un soda naudu par UIN Ls 30,20.

[2] AS "Eba Standarts" apstrīdējusi minēto lēmumu VID Jūrmalas pilsētas nodaļas direktorei, kura ar 2002.gada 28.marta lēmumu Nr.10 atstājusi spēkā VID Jūrmalas pilsētas Audita daļas priekšnieces lēmumu Nr.5.

[3] Minēto lēmumu AS "Eba Standarts" apstrīdējusi VID ģenerāldirektoram, ar kura 2002.gada 27.jūnija lēmumu Nr.19/14066 atstāts spēkā VID Jūrmalas pilsētas nodaļas direktores 2002.gada 28.marta lēmums Nr.10 daļā par papildus nomaksai budžetā noteikto PVN par 1999.gadu Ls 351,12, PVN par 2000.gadu Ls 3916,64 un PVN soda naudu Ls 4267,76, uzņēmumu ienākuma nodokli par 1998.gadu Ls 30,20 un soda naudu minētās summas apmērā, un daļā par uzņēmumu ienākuma nodokļa par 1999.gadu samazinājumu par Ls 28; atcelts VID Jūrmalas pilsētas nodaļas direktores 2002.gada 28.marta lēmums Nr.10 daļā par papildus nomaksai budžetā noteikto PVN par 2000.gadu Ls 2970,09 un soda naudu Ls 2970,09, kā arī daļā par uzņēmumu ienākuma nodokļa par 2000.gadu samazinājumu par Ls 223,80. Papildus nomaksai budžetā noteikts uzņēmumu ienākuma nodoklis par 2000.gadu Ls 541,40 un soda nauda Ls 541,40.

Attiecībā uz pārbaudē konstatēto starpību starp AS "Eba Standarts" 2000.gada ar PVN apliekamo darījumu kopējo vērtību (realizāciju) un 2000.gada peļņas vai zaudējumu aprēķinā uzrādīto realizāciju Ls 21 034,11, kuru AS "Eba Standarts" nav pamatojusi, VID ģenerāldirektors norādījis, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.panta izpratnē uzņēmums nav iesniedzis pietiekamus pierādījumus tam, ka Ls 21 034,11 nebūtu iekļaujami 2000.gada ar PVN apliekamajā realizācijā. Līdz ar to VID Jūrmalas pilsētas nodaļa pamatoti palielinājusi uzņēmuma 2000.gada ar PVN apliekamo realizāciju par minēto summu.

[4] AS "Eba Standarts" iesniegusi Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā sūdzību, lūdzot atcelt VID ģenerāldirektora 2002.gada 27.jūnija lēmumu Nr.19/14066 daļā par papildus nomaksai budžetā noteikto PVN par 2000.gadu Ls 3786,14 apmērā (kas aprēķināts sakarā ar VID pārbaudē konstatēto starpību starp AS "Eba Standarts" 2000.gada ar PVN apliekamo darījumu kopējo vērtību (realizāciju) un 2000.gada peļņas vai zaudējumu aprēķinā uzrādīto realizāciju Ls 21 034,11) un soda naudu Ls 3786,14 apmērā, kopā Ls 7572,28.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2003.gada 2.jūnija spriedumu AS "Eba Standarts" sūdzība noraidīta.

[5] Izskatot lietu sakarā ar AS "Eba Standarts" iesniegto apelācijas sūdzību par minēto spriedumu, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2005.gada 28.februāra spriedumu atzinusi par prettiesisku un atcēlusi VID ģenerāldirektora 2002.gada 27.jūnija lēmumu Nr.19/14066 daļā, ar kuru uzlikts pienākums AS "Eba Standarts" papildus budžetā samaksāt pievienotās vērtības nodokli Ls 3786,14 un soda naudu Ls 3786,14, uzlikusi par pienākumu VID atmaksāt AS "Eba Standarts" bezstrīda kārtībā piedzīto summu Ls 7572,28 piecpadsmit dienu laikā pēc sprieduma stāšanās likumīgā spēkā. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] AS "Eba Standarts" ieņēmumu apmērs (neto apgrozījums), sagatavojot peļņas un zaudējumu aprēķinu, noteikts saskaņā ar likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 12.panta 1.punktu (neto apgrozījums).

Pieteicēja arī pareizi izpildījusi likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 21.panta nosacījumus, kuri nosaka, ka "neto apgrozījums ir ieņēmumi no uzņēmuma pamatdarbības, produkcijas pārdošanas un pakalpojumu sniegšanas, no kuriem atskaitīta tirdzniecības atlaide un citas piešķirtās atlaides, kā arī pievienotās vērtības nodoklis, akcīzes nodoklis un citi nodokļi, kas tieši saistīti ar pārdošanu".

Likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 25.panta pirmā daļa paredz, ka gada pārskata posteņi jānovērtē atbilstoši šādiem grāmatvedības principiem: 1) jāpieņem, ka uzņēmums darbosies arī turpmāk; 2) jāizmanto tās pašas novērtēšanas metodes, kas izmantotas iepriekšējā pārskata gadā; 3) novērtēšana jāveic ar pienācīgu piesardzību, ievērojot šādus nosacījumus: a) pārskatā jāiekļauj tikai līdz bilances sastādīšanas dienai iegūtā peļņa (...).

Sagatavojot peļņas un zaudējumu aprēķinu, AS "Eba Standarts" ir ņēmusi vērā visus augstāk minētos nosacījumus. Likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 25.panta pirmās daļas 3.punkta "a" apakšpunkta norma ir pareizi iztulkota, ka neto apgrozījumā ir jāiekļauj tikai ieņēmumi no tiem darījumiem, kuri ir pabeigti pārskata gadā, jo konstatēt peļņas ieguvu var tikai pēc darījuma beigšanas.

Darījumu pabeigšanu dokumentāli apstiprina AS "Eba Standarts" nosūtītās (izrakstītās) preču pavadzīmes-rēķini (PPR). Izdarot AS "Eba Standarts" dokumentālo revīziju un pārbaudot izrakstītās PPR, salīdzinot to datus ar ierakstiem grāmatvedības apkopojošajā reģistrā "Norēķini ar pircējiem un pasūtītājiem" un peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādīto neto apgrozījumu, auditoru firmas SIA "Algora" revidente konstatējusi, ka darījumi iegrāmatoti pareizi un dati sakrīt.

Likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 25.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka: "(...) 4) jāņem vērā ar pārskata gadu saistītie ieņēmumi

un izmaksas neatkarīgi no maksājuma datuma un rēķina saņemšanas vai izrakstīšanas datuma. Izmaksas jāsaņem ar ieņēmumiem attiecīgajos pārskata periodos; 5) aktīva un pasīva posteņu sastāvdaļas jānovērtē atsevišķi (...).

Likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 8.pants paredz, ka nav pieļaujama nekāda savstarpēja aktīva un pasīva posteņu vai ieņēmumu un izdevumu posteņu pārrēķināšana.

Minētie nosacījumi ir izpildīti, jo pabeigtie darījumi ir grāmatoti bilances aktīva postenī "Pircēju un pasūtītāju parādi", kā to paredz minētā likuma 10.pants (Balances shēma kontu veidā) aktīva sadaļā "Debitori", un atsevišķi ir grāmatoti "No pircējiem saņemtie avansi" (t.i., nepabeigtie darījumi) bilances pasīva postenī šī panta pasīva sadaļā "Kreditori". Izpildīta likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" 37.panta piektās daļas 2.punktā paredzētā norma, ka īstermiņa parādos atsevišķos posteņos jāparāda summas, kuras uzskatāmas par uzņēmuma saistībām nākamajā pārskata gadā. Kā arī izpildīta likuma 40.panta ceturtās daļas norma, ka pircēju un pasūtītāju avansa iemaksas jāieraksta attiecīgā bilances posteņa pasīvā.

Tādējādi AS "Eba Standarts" gada pārskats (balance un peļņas un zaudējumu aprēķins) par 2000.gadu sagatavots pareizi, tas ir, atbilstoši likumam "Par uzņēmumu gada pārskatiem". Neto apgrozījums 2000.gadā Ls 18 6402; Pircēju un pasūtītāju parāds 2000.gada 31.decembrī LVL 61 986.

[5.2] Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 2.punkts paredz, ka preču piegāde ir darījums, kas izpaužas kā īpašuma tiesību nodošana par atlīdzību citai personai, lai tā varētu rīkoties ar lietu (īpašumu), bet 3.punkts paredz, ka pakalpojumu sniegšana ir darījums, kas izpaužas nevis kā preču piegāde, arī nemateriālo vērtību un tiesību, kā arī jebkuru saistību pārdošana (nodošana).

Šajā gadījumā preču nodošanu un tiesību nodošanu (pakalpojumu sniegšanas gadījumā) dokumentāli pamato izrakstītās PPR. Dokumentālās pārbaudes rezultātā konstatēts, ka 2000.gada decembrī pabeigtie (nodotie) darījumi ir iegrāmatoti pareizi un attiecīgi atspoguļoti PVN deklarācijā.

Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmā un otrā daļa paredz, ka preču piegāde ir notikusi, ja preces ir nosūtītas un ir izrakstīts pievienotās vērtības nodokļa rēķins (turpmāk – nodokļa rēķins) vai atlīdzība par piegādi ir saņemta pirms preču nosūtīšanas, bet pakalpojuma sniegšana ir notikusi, ja pakalpojums ir sniegts pasūtītājam un ir izrakstīts nodokļa rēķins vai atlīdzība par pakalpojumu ir saņemta pirms pakalpojuma sniegšanas.

Minētās normas paredz, ka PVN deklarācijās jāuzrāda piegādāto preču vērtība un sniegto pakalpojumu vērtība. Neskatoties uz to, ka darījums vēl nav pabeigts, ja ir saņemta pilnīga vai daļēja

priekšapmaksa (avanss) par šo darījumu, šīs summas ir jāiekļauj tā mēneša PVN deklarācijā, kurā nauda ir saņemta.

Dokumentālās pārbaudes rezultātā konstatēts, ka 2000.gada decembrī pareizi ir iegrāmatoti visi darījumi – gan piegādātās preces, gan sniegtie pakalpojumi, gan saņemtie avansi un attiecīgi iekļauti decembra PVN deklarācijā.

AS "Eba Standarts" PVN deklarācija par 2000.gada decembri sagatavota pareizi, t.i., atbilstoši likumam "Par pievienotās vērtības nodokli". Ar PVN apliekamie darījumi 2000.gada decembrī ir LVL 13 858,94.

[5.3] Pēc šī paša principa analizējot datus par 1998.gadu, 1999.gadu un 2000.gadu un kā sākuma atlikumu uz 1998.gada 1.janvāri ņemot VID Nodokļu audita pārskatā Nr.1-16/11546 norādīto, ka "PVN deklarācijā kopējā taksācijas gada ieņēmumu vērtībā ir iekļauti saņemtie avansa maksājumi 1997.gadā par summu 4443.65 LVL", redzams, ka AS "Eba Standarts" 1998. un 1999.gadā ar PVN apliekamā realizācija, no kuras aprēķina budžetā maksājamo PVN 18%, bija stipri lielāka par peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādīto realizāciju. 2000.gadā peļņas un zaudējumu aprēķinā norādītā realizācija ir lielāka par PVN deklarācijās norādīto realizāciju, jo norēķini par PVN ar budžetu tika veikti jau iepriekšējos pārskata periodos.

Atzinumos par 1998., 1999. un 2000.gada pārskatiem zvērināta revidente konstatējusi, ka finanšu gada pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par AS "Eba Standarts" līdzekļiem, saistībām un finansiālo stāvokli.

Pie tam VID Audita pārskatā VID nav iebildumu par ar PVN apliekamo realizāciju un uzņēmuma uzskaites metodiku 1998.un 1999.gadā, bet tikai par ar PVN apliekamo realizāciju 2000.gada decembrī.

Audita pārskatā ir minēts, ka normatīvajos aktos noteiktos pārskatus uzņēmums iesniedzis regulāri un nodokļu maksājumi budžetā veikti regulāri.

[5.4] VID Jūrmalas pilsētas Nodokļu inspekcijas Audita pārskatā (13.–14.lpp.) ir tabula, kurā pa 2000.gada mēnešiem ir atspoguļota ar PVN apliekamā realizācija.

Tabulā visos mēnešos VID dati sakrīt ar uzņēmuma datiem, izņemot decembri, kur VID ir norādījis par Ls 21 034,11 lielāku realizāciju. Audita pārskatā vienīgais motivējums šādai uzrādīšanai ir zem tabulas esošais teikums: "Pārbaudes rezultātā konstatēts, ka uzņēmumam ir starpība Ls 21 034,11 starp ar PVN apliekamo realizāciju un peļņas zaudējumu aprēķinā uzrādīto realizāciju, kuru uzņēmums nevar pamatot."

VID audita pārskatā nav likumīgi pamatojies savu aprēķinu, jo: VID norādījis, ka neto apgrozījuma nesakrīšana ar realizācijas apjomu PVN deklarācijā ir pārkāpums, kuru uzņēmums nevar pamatot. Iepriekš jau minēts un pierādīts, ka uzņēmums likumīgi pareizi ir aprēķinājis gan neto apgrozījumu, gan ar PVN apliekamo ienākumu, vadoties no atšķirīgu likumu noteikumiem, tas ir atspoguļots uzņēmuma grāmatvedībā, darījumu apliecināšie dokumenti, grāmatvedības reģistri un sagatavotie pārskati ir pierādījums, ka uzņēmums ir izpildījis abu likumu normas.

Ar PVN apliekamo darījumu apmēru 2000.gada maijā–novembrī VID savā audita pārskatā ir atzinis par pareizi uzrādītu.

VID nav ievērojis likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 9.panta pirmās daļas nosacījumus, ka nodokļa taksācijas periods ir viens kalendārais mēnesis, jo audita pārskatā ir veicis "abstraktus" aprēķinus, salīdzinot gada neto apgrozījumu ar 12 mēnešu ar PVN apliekamā ienākuma kopsummu, starpību attiecinot uz viena mēneša (decembra) apliekamā ienākuma apjomu.

Tādējādi VID audita pārskata sadaļā "Pievienotās vērtības nodoklis" konstatējums, ka AS "Eba Standarts" ir nepamatoti samazinājusi ar PVN apliekamo ienākumu 2000.gada decembrī, nav pamatots un ir pretrunā ar iesniegtajiem dokumentiem lietā un likumiem "Par uzņēmumu gada pārskatiem" un "Par pievienotās vērtības nodokli".

[5.5] Pie šādiem konstatētiem apstākļiem lietā apelācijas instances tiesa atzinusi, ka administratīvais akts pārsūdzētajā daļā ir atceļams pilnībā un VID uzliedzams par pienākumu atmaksāt bezstrīda kārtībā piedzīto naudas summu.

[6] Kasācijas sūdzību iesniedzis VID, lūdzot atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 103.panta prasības. No lietas materiāliem redzams, ka audita pārbaudes laikā pieteicēja nevarēja pamatot starpību starp ar PVN apliekamo realizāciju un peļņas zaudējumu aprēķinā uzrādīto realizāciju Ls 21 034,11 apmērā. Pieteicēja tikai tiesai iesniegusi papildu pierādījumus, no kuriem redzams, ka informācija grāmatvedības dokumentos nesakrīt ar PVN deklarācijās uzrādīto. Piemēram, pieteicēja pirmās instances tiesai sagatavotajā pamatojumā norāda, ka saskaņā ar iesniegtajiem grāmatvedības dokumentiem uzņēmuma aprēķinātā ar PVN apliekamo darījumu vērtība 2000.gada sastādījusi Ls 176 163, savukārt PVN deklarācijās pieteicēja uzrādījusi Ls 167 094,89. Turklāt, salīdzinot ar PVN apliekamo darījumu vērtību, kas izriet no tiesai iesniegtajiem

grāmatvedības dokumentiem ar PVN deklarācijās uzrādīto, ir redzams, ka minētās summas nesakrīt, piemēram, 2000.gada novembrī – pēc grāmatvedības dokumentiem – Ls 986,14, pēc PVN deklarācijas – Ls 4787,11, oktobrī – pēc grāmatvedības dokumentiem – Ls 12 536,97, pēc PVN deklarācijas – Ls 12 121,72. Turklāt pieteicēja atlikumā uz 2000.gada decembra beigām uzrāda no pircējiem saņemtos avansus Ls 39 193,26 apmērā, bet 2000.gada pārskatā (bilancē) no pircējiem saņemtie avansi taksācijas perioda beigās sastāda Ls 41 367.

Neskatoties uz šādu faktisko apstākļu esamību, tiesa spriedumā nav vērtējusi iepriekš norādītos pierādījumus, tādējādi pieļaujot procesuālo tiesību normu pārkāpumus.

[6.2] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmo un trešo daļu, neizvērtējot lietā esošos pieteicējas grāmatvedības dokumentus, iesniegtos pamatojumus, no kuriem redzams, ka uzņēmuma sniegtā informācija ir pretrunīga un uzņēmums nevar pamatot audita pārbaudes rezultātā konstatēto ar PVN apliekamās realizācijas un peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādītās realizācijas starpību Ls 21 034,11.

[7] Paskaidrojumus sakarā ar iesniegto kasācijas sūdzību iesniegusi pieteicēja, norādot, ka kasācijas sūdzība ir nepamatota un noraidāma.

Paskaidrojumos norādīts, ka pieteicēja nepiekrīt kasācijas sūdzībā norādītajam, ka tiesa būtu pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 103.pantu. Administratīvais akts pārsūdzētajā daļā ir pamatots vienīgi ar starpību Ls 21 034,11 starp pieteicējas ar PVN apliekamo realizāciju un peļņas zaudējumu aprēķinā uzrādīto realizāciju. Tiesa izvērtēja visus pierādījumus, kas attiecas uz minēto starpību un pamatoti atzinusi, ka šī starpība nevar būt par pamatu nodokļu uzrēķinam, ka tā rodas, ievērojot likuma prasības, nevis tās pārkāpjot. Kasācijas sūdzībā VID nav apstrīdējis nevienu no šīm tiesas atziņām.

Administratīvā procesa likuma 150.panta otrā daļa nosaka, ka iestāde var atsaukties tikai uz tiem pamatojumiem, kuri minēti administratīvajā aktā, taču kasācijas sūdzībā VID balstās uz administratīvajā aktā nenorādītajiem apstākļiem.

[8] Tiesas sēdē VID pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību, paskaidrojot, ka starpība starp peļņas un zaudējumu aprēķinu un ar PVN apliekamo realizāciju ir iespējama, strīds konkrētajā gadījumā ir par to, ka pieteicēja nevarēja pierādīt, no kurienes skaitļos radusies starpība. Apgabaltiesa pieļāvusi būtiskus pārkāpumus procesā, jo nav norādīts, ar kuriem pierādījumiem pierādās starpība starp peļņas un zaudējumu aprēķinu un PVN deklarācijā uzrādīto summu.

Pieteicējas pārstāvis neatzina kasācijas sūdzību un paskaidroja, ka nav saprotams, kāds ir VID pamatojums apgalvojumam, ka nav pierādīta minētā starpība.

Motīvu daļa

[9] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 154.panta pirmo daļu tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī, vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

APL 154.panta trešā daļa noteic, ka tiesa spriedumā norāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu – par nepierādītu.

Atbilstoši APL 251.panta piektās daļas 1.punktam sprieduma motīvu daļā jānorāda lietā konstatētie fakti, pierādījumi, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi, un argumenti, ar kuriem noraidīti vieni vai otri pierādījumi.

[10] Administratīvo lietu departaments par pamatotu atzīst VID kasācijas sūdzībā norādīto argumentu, ka Rīgas apgabaltiesa nav novērtējusi lietā esošos pierādījumus atbilstoši APL, jo savā spriedumā tā nav atsaukusies ne uz vienu pierādījumu, uz kura pamata tā taisījusi spriedumu.

Rīgas apgabaltiesa sprieduma motīvu daļā praktiski ir tikai pārrakstījusi pieteicējas apelācijas instances tiesā iesniegto 2004.gada 16.janvāra sabiedrības ar ierobežotu atbildību "ALGORA" revidenta ziņojumu par AS "Eba Standarts" dokumentālo revīziju. Rīgas apgabaltiesa spriedumā nav norādījusi, ka par pamatotu ir atzīstams kāds konkrēts pierādījums lietā, pamatojoties uz kuru izdarīts tāds vai citāds tiesas secinājums. Tiesas spriedumā bez vērtējuma palikusi VID pārstāves apelācijas instances tiesas sēdē izteiktie paskaidrojumi, ka pieteicēja tiesā ir iesniegusi pierādījumus, kuros ir citi skaitļi, kas atšķiras gan no audita pārskatā konstatētiem, gan pašas pieteicējas iesniegtajām PVN deklarācijām, un ka pieteicējas iesniegtie pierādījumi nepamato starpību starp peļņas un zaudējumu aprēķinu un ar PVN apliekamo realizāciju.

[11] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedumā nav vērtēts lietā būtisks jautājums, proti, vai VID ģenerāldirektora lēmums, kurā AS "Eba Standarts" konstatēta starpība starp peļņas un zaudējumu aprēķinu un ar PVN apliekamo realizāciju, bijis pamatots ar konkrētām tiesību normām, uz kuru pamata VID būtu tiesības veikt PVN uzrēķinu.

[12] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesai bija nepieciešams novērtēt un analizēt visus lietas materiālus, pierādījumus to kopumā, lai noskaidrotu, vai VID ģenerāldirektora

lēmums bijis tiesisks, un, vērtējot pierādījumus, tiesai bija jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu.

[13] Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedums lietā atceļams procesuālu pārkāpumu dēļ un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Izskatot lietu no jauna, Administratīvajai apgabaltiesai jāņem vērā iepriekš norādītie apstākļi.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 28.februāra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par degvielas uzglabāšanu licencē nenorādītajā vietā (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.²pants, Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 12.punkts, kas bija spēkā līdz 2004.gada 1.maijam)

Neviens normatīvais akts neregulē benzīna izkraušanas laiku, un neviens normatīvais akts neparedz, ka benzīns būtu nekavējoties jānoņem licencē norādītajā tvertnē. Tādējādi normatīvajos aktos nav noteikts uzņēmumam pienākums nekavējoties izkraut pieņemto degvielas kravu.

Publisko tiesību uzdevums ir sabalansēt indivīda un sabiedrības intereses, vienlaikus nodrošinot indivīdu pret neattaisnotu valsts iejaukšanos viņa brīvībā. Publisko tiesību subjekts attiecībā ar privātpersonu ir tiesīgs prasīt no privātpersonas tikai to, kas normatīvajos aktos ir paredzēts.

Pavadvēstis izsniegšana vēl neliecina par to, ka konkrētā krava ir izkrauta. Izkraušana notiek pēc kravas izsniegšanas un pieņemšanas. Savukārt uzglabāšana var notikt pēc tam, kad krava ir izkrauta. Līdz ar to degvielas uzglabāšana licencē nenorādītā vietā būs konstatējama vienīgi tad, ja degviela jau ir izkrauta, taču tā tiek uzglabāta licencē nenorādītā vietā.

2005.gada 4.jūlijā

Lieta Nr.SKA-222

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

priekšsēdētāja senatore	I. Skultāne,
senatore	V.Krūmiņa,
senatore	E.Vernuša

rakstveida procesā izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību kopuzņēmuma "Danfort" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu par saukšanu pie administratīvās atbildības, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību kopuzņēmuma "Danfort" iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 23.janvārī Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Akcīzes preču pārvaldes Uzņēmējdarbības objektu uzraudzības daļas galvenais inspektors sastādīja administratīvā pārkāpuma protokolu Nr.F0604/23. Protokolā norādīts, ka 2004.gada 13.janvārī,

veicot kontroles pasākumus sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) kopuzņēmuma (turpmāk – KU) "Danfort" degvielas noliktavā, konstatēts Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" (turpmāk arī – noteikumi Nr.311) 12.punkta pārkāpums, jo degviela līdz tās noliešanai licencē norādītajā tvertnē Nr.8 tika uzglabāta dzelzceļa cisternās – vietās, kas nav norādītas licencē naftas produktu (degvielas) ieviešanai izlaišanai brīvam apgrozījumam. Turklāt saņemtās degvielas papildinājums kopā ar tvertnē Nr.8 jau esošo produkta atlikumu bija 282,69 m³, kas pārsniedz tvertnes Nr.8 tilpumu 240 m³.

[2] VID Akcīzes preču pārvaldes direktora vietnieks 2004.gada 23.janvārī pieņēma lēmumu Nr.F0604/23, ar kuru atzina, ka SIA KU "Danfort" ir izdarījusi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) 166.²pantā paredzēto administratīvo pārkāpumu, un uzlika naudas sodu Ls 1500 apmērā.

[3] 2004.gada 30.janvārī Jelgavas tiesā tika saņemts SIA KU "Danfort" pieteikums par VID Akcīzes preču pārvaldes 2004.gada 23.janvāra lēmumu Nr.F0604/23. Pieteikumā SIA KU "Danfort" norādījusi, ka lēmums saskaņā ar LAPK 239.panta 1.punktu ir atceļams, jo administratīvā pārkāpums nav bijis.

2004.gada 4.februārī Jelgavas tiesas tiesnese pieņēmusi lēmumu pārsūtīt lietu pēc piekritības Administratīvajai rajona tiesai.

[4] 2004.gada 14.maijā Administratīvā rajona tiesa ar spriedumu apmierinājusi SIA KU "Danfort" pieteikumu un atcēlusi VID Akcīzes preču pārvaldes 2004.gada 23.janvāra lēmumu Nr.F0604/23.

[5] Izskatot lietu sakarā ar VID iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 21.februāra spriedumu noraidījusi SIA KU "Danfort" pieteikumu par VID Akcīzes preču pārvaldes 2004.gada 23.janvāra lēmumu Nr.F0604/23 par saukšanu pie administratīvās atbildības. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] LAPK 166.²pantā paredzēta administratīvā atbildība (..) par uzņēmējdarbības veikšanu, pārkāpjot speciālajā atļaujā (licencē) minētos nosacījumus (...). Tādējādi nepieciešams noskaidrot, vai pieteicējas darbības ir konstatējams minētajā LAPK pantā paredzētais administratīvais pārkāpums.

[5.2] Administratīvā apgabaltiesa konstatējusi šādus lietas apstākļus, par kuriem lietā nav strīda:

[5.2.1] Pieteicējai ir licence naftas produktu (degvielas) ieviešanai izlaišanai brīvam apgrozījumam, sērija BI Nr.0000000118, kurā kā viena no naftas produktu (degvielas) iekraušanas (iepildīšanas) un uzglabāšanas vietām ir norādīta noliktavas Jelgavā, Aviācijas ielā 10, tvertne Nr.8, kuras tilpums ir 240 m³.

[5.2.2] Pieteicējas VID deklarētais darba laiks ir no 8.00 līdz 12.00 un no 13.00 līdz 17.00. To apliecina VID 2004.gada 12.februāra vēstule Nr.13.1/3532.

[5.2.3] 2003.gada 10.decembrī pieteicējas ievestajai degvielas kravai 245,43 m³ noformēja muitas deklarāciju IM4 (ievešana izlaišanai brīvam apgrozījumam).

[5.2.4] 2003.gada 10.decembrī tika izrakstīta preču pavadzīme-rēķins naftas produktiem (degvielai), sērija DM-IX Nr.239264.

[5.2.5] Degvielas cisternas pa pievadceļiem no Jelgavas stacijas tika nogādātas uz SIA KU "Danfort" licencē norādīto vietu Jelgavā, Aviācijas ielā 10. Valsts akciju sabiedrība (turpmāk – VAS) "Latvijas dzelzceļš" vagonus saskaņā ar vagonu padošanas un novākšanas sarakstu Nr.10 padeva izkraušanai 2003.gada 10.decembrī plkst. 17.45.

[5.2.6] Degviela no vagoniem tvertnē Nr.8 tika nolieta 2003.gada 11.decembrī. Par vagonu gatavību novākšanai paziņots plkst. 17.30.

[5.2.7] Reāli saņemtais degvielas daudzums – 245,43 m³ no 2003.gada 10.decembra plkst. 17.45 līdz 11.decembra plkst. 17.30 (līdz izkraušanai) tika uzglabāts dzelzceļa cisternās.

[5.3] Noteikumu Nr.311 12.punkts paredzēja, ka degviela uzglabājama un realizējama tikai licencē norādītajās vietās. Degvielu atļauts iekraut (iepildīt) tikai no licencē norādītajām tilpnēm, tvertnēm, cisternām vai spiedtvertnēm (...). Uzņēmums, kurš veic uzņēmējdarbību ar degvielu, ir atbildīgs par degvielai noteiktās preču uzskaites, šo noteikumu un citu normatīvo aktu prasību ievērošanu uzņēmējdarbības vietās, kurās atrodas tvertnes, tilpnes, cisternas vai spiedtvertnes.

[5.4] 2004.gada 23.janvāra administratīvā pārkāpuma protokolā Nr.F0604/23 konstatēts, ka, pamatojoties uz preču pavadzīmju-rēķinu naftas produktiem (degvielai) reģistrāciju datorā un preču uzskaiti, 2003.gada 10.decembrī ar preču pavadzīmi-rēķinu, sērija DM-IX Nr.239264, tvertnē Nr.8 ir pieņemta degviela, kuras kopējais tilpums ir 245,43 m³. Saskaņā ar minēto preču pavadzīmi-rēķinu kā izkraušanas adrese ir norādīta Jelgava, Aviācijas iela 10, tvertne Nr.8. Degviela saņemta 2003.gada 10.decembrī, par ko liecina preču saņēmēja paraksts uz tās.

No minētajiem dokumentiem apelācijas instances tiesa secinājusi, ka degviela 2003.gada 10.decembrī tika pieņemta tvertnē Nr.8, taču no lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka degviela minētajā datumā netika izkrauta tvertnē Nr.8, bet uzglabājās dzelzceļa cisternās līdz 2003.gada 11.decembra plkst. 17.30.

Tāpat VID konstatēja faktu, ka saņemtās degvielas papildinājums kopā ar tvertnē esošo produkta atlikumu bija 282,69 m³, kas pārsniedz tvertnes Nr.8 tilpumu.

[5.5] Pamatojoties uz minēto, apelācijas instances tiesa secinājusi, ka faktiski saņemto degvielu 2003.gada 10.decembrī nebija iespējams izkraut tvertnē Nr.8 un tā tika uzglabāta dzelzceļa cisternās, līdz tiks atbrīvota tvertne Nr.8 no tur atrodošās degvielas. Līdz ar to ir pieļauts Noteikumu Nr.311 12.punkta pārkāpums – degviela uzglabāta licencē nenorādītā vietā.

[5.6] Pieteicēja norādījusi, ka saskaņā ar Ministru kabineta 2003.gada 8.marta* noteikumu Nr.158 "Kravas izsniegšanas noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.158) 57.punktu saņēmējs vagonus izkraušanai pieņem visu diennakti. Šo noteikumu 58.punkts paredz, ka kārtību, kādā vagonus padod uz pievedceļa un novāc no pievedceļa, saņēmējs un pārvadātājs nosaka līgumā par vagonu padošanu un novākšanu (...).

Starp VAS "Latvijas dzelzceļš" un pieteicēju 2002.gada 26.novembrī ir noslēgts līgums Nr.3/73-1 par vagonu padošanu un novākšanu uz/no privātās lietošanas dzelzceļa infrastruktūru Jelgavas stacijā.

Apelācijas instances tiesa secinājusi, ka noteikumi Nr.158* "Kravas izsniegšanas noteikumi" un 2002.gada 26.novembra līgums nosaka kārtību, kādā VAS "Latvijas dzelzceļš" kā pārvadātājs veic kravas pārvadāšanu, padod vai novāc vagonus. Šīs savstarpējās VAS "Latvijas dzelzceļš" un pieteicējas attiecības nevar ietekmēt pieteicējas pienākumu ievērot naftas produktu aprites noteikumus.

[5.7] Attiecībā uz pieteicējas norādīto, ka vagoni tika padoti pēc pieteicējas VID deklarētā darba laika un tāpēc degvielu nebija iespējams noliegt tvertnē, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka VID deklarētā darba laika nozīme atbilstoši Noteikumu Nr.311 3.1.punktam ir tā, ka šajā laikā pieteicējai jānodrošina iespēja VID amatpersonām kontrolēt degvielas apriti uzņēmumā, taču tas neierobežo pieteicējas tiesības veikt darbības, kas saistītas ar uzņēmējdarbību.

[5.8] Tiesību normās ir paredzēta stingra ar akcīzes nodokli apliekamā objekta – naftas produktu – aprites kārtība un tās kontrole. Līdz ar to nav pieļaujams, ka degviela tiek uzglabāta licencē neparedzētā vietā, tādējādi izslēdzot kontroles darbības ar akcizēto precī.

Ievērojot iepriekš konstatēto, apelācijas instances tiesa noraidījusi pieteicējas argumentu, ka nav noticis administratīvais pārkāpums, un atzinusi, ka 2004.gada 23.janvāra lēmums Nr.F0604/23 par saukšanu pie administratīvās atbildības par LAPK 166.²pantā paredzēto administratīvo pārkāpumu ir pamatots.

[5.9] LAPK 166.²panta sankcijā par administratīvo pārkāpumu paredzēts sods juridiskajām personām – no piecīsim līdz trīstūkstoš latiem, konfiscējot administratīvā pārkāpuma priekšmetus un

izdarīšanas rīkus. Konkrētajā gadījumā pieteicēja ir sodīta ar naudas sodu Ls 1500 apmērā. Tā kā maksimālais sods nav piemērots, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka VID ir veicis apsvērumus soda piemērošanai.

[6] Kasācijas sūdzību par minēto spriedumu iesniedza pieteicēja, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.februāra spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa nepareizi interpretējusi noteikumu Nr.158 57. un 58.punktu. VAS "Latvijas dzelzceļš" un pieteicējas savstarpējās attiecības, kas balstītas uz iepriekš minētajiem Ministru kabineta noteikumiem, var ietekmēt un reizēm ietekmē, kā tas ir konkrētajā gadījumā, naftas produktu aprites noteikumus attiecībā uz glabāšanu.

Saskaņā ar šo noteikumu 57.punktu saņēmējam jāpieņem izkraušanai vagoni visu diennakti, tas ir, arī pēc darba dienas beigām. Faktiski tas nozīmē, ka vagoni tiek padoti un pieņemti uz naftas produktu noliešanas estakādes, bet pati faktiskā naftas produktu noliešana notiek tikai darba laikā.

[6.2] Stingrās uzskaites pavadzīme DM-IX 239264, kas tika izrakstīta atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr.311 63.punktam, liecina par to, kā, kad un cik vagoni padoti izkraušanai, nevis par to apstākli, ko kļūdaini tulkojusi Administratīvā apgabaltiesa, ka 2003.gada 10.decembrī naftas produktus nav bijis iespējams izkraut un tie tika glabāti dzelzceļa cisternās.

Tādējādi tiesa ir nepareizi interpretējusi Ministru kabineta noteikumu Nr.311 3.1.apakšpunktu par VID deklarēto darba laiku. Tulkojot šo normu, tiesa ir nonākusi pie secinājuma, ka pieteicējam ir pienākums atrasties nepārtrauktā darba režīmā 24 stundas, kas ir pretrunā ar Darba likumu un pieteicējas deklarēto darba laiku VID, kur naftas produktu ievēšanai izlaišanai brīvam apgrozījumam ir noteikts laiks no 8.00 līdz 17.00.

[6.3] Tiesa ir arī paplašināti tulkojusi minēto noteikumu Nr.311 12.punktā norādīto normu, ka degviela uzglabājama tikai licencē norādītajās vietās. Likumdevējs nav izskaidrojis, ko saprot ar uzglabājumu, cik ilgs laiks nepieciešams, lai iestātos pārkāpums saskaņā ar LAPK normām. Tiesa nonākusi pie nepareiza secinājuma, ka ar uzglabājumu licencē nenorādītā vietā saprot naftas produktu nenoliešanu licencē norādītā tvertnē tajā dienā, kad naftas produkti pieņemti izkraušanai.

[6.4] Tiesa, atzīstot, ka pieteicēja ir izdarījusi administratīvo pārkāpumu, ir nepareizi interpretējusi LAPK 9.panta normas, atzīstot, ka pieteicējas darbība ir bijusi prettiesiska un vainojama, bez atsaucies uz konkrētām tiesību normām.

* Red. piez.: 2003.gada 8.aprīļa noteikumi Nr.158.

Kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tās rīcība pie konkrētiem lietās apstākļiem nebija prettiesiska un vainojama.

[7] Paskaidrojumus iesniedza VID, norādot, ka pieteicējas iesniegtā kasācijas sūdzība ir nepamatota un noraidāma.

[7.1] VID norāda, ka Ministru kabineta noteikumi Nr.158 neietekmē pieteicējas pienākumu ievērot Ministru kabineta noteikumos Nr.311 noteikto attiecībā uz preču pieņemšanu un uzglabāšanu.

[7.2] Tiesa pamatoti atzinusi, ka no dokumentiem ir secināms, ka degviela 2003.gada 10.decembrī tika pieņemta tvertnē Nr.8, taču no lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka degviela minētajā datumā netika izkrauta tvertnē Nr.8, bet uzglabājās dzelzceļa cisternās līdz 2003.gada 11.decembra plkst. 17.30.

[7.3] VID piekrīt tiesas atzinumam, ka VID deklarētā darba laika nozīme atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr.311 3.1.apakšpunktam ir tā, ka šajā laikā pieteicējai jānodrošina iespēja VID amatpersonām kontrolēt degvielas apriti uzņēmumā, taču tas neierobežo pieteicējas tiesības veikt darbības, kas saistītas ar uzņēmējdarbību.

[7.4] VID uzskata, ka, lai arī jēdziena "uzglabāšana" skaidrojums netiek sniegts, tomēr tā saturs ir viegli saprotams, bet, pieņemot pieteicējas argumentu, ka uzglabāšana varētu būt konstatējama tikai kādā noteiktā laika periodā, tiek pieļauta iespēja degvielu uzglabāt nelicencētā vietā neierobežotu laiku. Tādējādi minētais apgalvojums ir pretrunā ar noteikumu Nr.311 10.punktā noteikto – uzņēmumiem, kuri veic uzņēmējdarbību degvielas aprites jomā, degvielu atļauts uzglabāt tikai normatīvo aktu prasībām atbilstošās stacionārās degvielas uzglabāšanas tvertnēs, tilpnēs, cisternās vai spiedtvertnēs, kuras saskaņā ar šo noteikumu 18.4.apakšpunktu norādāmas licencē, līdz ar to tiek izslēgta iespēja uzglabāt degvielu vietās (tvertnēs), kas nav norādītas licencē.

[7.5] Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja saņēmusi cisternas ar degvielu 2003.gada 10.decembrī, savukārt izkrautas tās tika nākamajā dienā – 2003.gada 11.decembrī.

[7.6] Ievērojot minēto, pieteicēja savā darbībā nav ievērojusi noteikumu Nr.311 12.punktu, kas nosaka, ka degviela uzglabājama un realizējama tikai licencē norādītajās vietās.

[8] Pieteicēja un VID rakstveidā ir izteikuši piekrišanu lietas izskatīšanai rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[9] Likuma "Par akcīzes nodokli naftas produktiem" 2.panta otrā daļa nosaka, ka naftas produktu (degvielas) aprites kārtību nosaka Ministru kabinets.

Atbilstoši minētajam deleģējumam bija izdoti Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumi Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" (spēkā līdz 2004.gada 1.maijam). Šo noteikumu 10.punkts paredzēja, ka uzņēmumiem, kuri veic uzņēmējdarbību degvielas aprites jomā, degvielu atļauts uzglabāt tikai normatīvo aktu prasībām atbilstošās stacionārās degvielas uzglabāšanas tilpnēs, tvertnēs, cisternās vai spiedtvertnēs.

Minēto noteikumu 12.punkts paredzēja, ka degviela uzglabājama un realizējama tikai licencē norādītajās vietās. Degvielu atļauts iekraut (iepildīt) tikai no licencē norādītajām tilpnēm, tvertnēm, cisternām vai spiedtvertnēm (...). Uzņēmums, kurš veic uzņēmējdarbību ar degvielu, ir atbildīgs par degvielai noteiktās preču uzskaites, šo noteikumu un citu normatīvo aktu prasību ievērošanu uzņēmējdarbības vietās, kurās atrodas tvertnes, tilpnes, cisternas vai spiedtvertnes.

Savukārt LAPK 166.²pantā bija paredzēta administratīvā atbildība (...) par uzņēmējdarbības veikšanu, pārkāpjot speciālajā atļaujā (licencē) minētos nosacījumus (...).

[10] Ņemot vērā apelācijas instances tiesas spriedumā konstatētos apstākļus (sk. sprieduma 5.2.punktu), konkrētajā lietā jānoskaidro, vai degvielas atrašanās dzelzceļa cisternās līdz tās izkraušanai ir uzskatāma par degvielas uzglabāšanu licencē nenorādītajā vietā iepriekš minēto tiesību normu izpratnē.

Lai atbildētu uz šo jautājumu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka ir nepieciešams noskaidrot, ar kuru brīdi sākas degvielas uzglabāšana.

[11] Pamatots ir Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka tiesību normās ir paredzēta stingra ar akcīzes nodokli apliekamā objekta – naftas produktu – aprites kārtība un tās kontrole. Līdz ar to nav pieļaujams, ka degviela tiek uzglabāta licencē neparedzētā vietā, tādējādi izslēdzot kontroles darbības ar akcizēto preci.

Taču, lai naftas produktus (degvielu) varētu uzglabāt licencē norādītā vietā, tā līdz šai vietai ir jānogādā. Licencē netiek norādīti piegādes noteikumi. Pirmās instances tiesas sēdē atbildētāja pārstāvis atzinis, ka neviens normatīvais akts neregulē benzīna izkraušanas laiku un neviens normatīvais akts neparedz, ka benzīns būtu nekavējoties jānoņem licencē norādītajā tvertnē. Tādējādi uzņēmumam normatīvajos aktos nav noteikts pienākums nekavējoties izkraut pieņemto degvielas kravu.

Publisko tiesību uzdevums ir sabalansēt indivīda un sabiedrības intereses, vienlaikus nodrošinot indivīdu pret neattaisnotu valsts iejaukšanos viņa brīvībā. Kā atzīts tiesību zinātnē, "normālos apstākļos valsts varas orgāni var prasīt no pilsoņiem tikai to pienākumu pildīšanu, kas likumos paredzēti, un tikai tādā apmērā un tādā veidā, kā tas likumos un citos, uz likumu dibinātos, tiesiskos

aktos noteikts" (sk.: Dišlers K. Ievads administratīvo tiesību zinātnē. R.: TNA, 2002, 145.lpp.). Līdz ar to publisko tiesību subjekts šajās attiecībās ar privātpersonu ir tiesīgs prasīt no privātpersonas tikai to, kas normatīvajos aktos ir paredzēts. Konkrētajā gadījumā privātpersonai iepriekš minētajos normatīvajos aktos noteikts pienākums uzglabāt un realizēt degvielu licencē norādītajās vietās. Tādējādi iestāde, kas kontrolē normatīvo aktu ievērošanu šajā jomā, ir tiesīga attiecīgi pārbaudīt tikai to, vai privātpersona ievēro šo normatīvajos aktos noteikto pienākumu.

[12] Ministru kabineta 2003.gada 25.jūnija noteikumu Nr.339 "Noteikumi par stingrās uzskaites preču pavadzīmēm-rēķiniem" 3.punkts noteic, ka pavadzīme-rēķins ir attaisnojuma dokuments, ar kuru nodokļu maksātājs precīzi un pilnīgi dokumentāri noformē preču izsniegšanas un saņemšanas darījumu.

Atbilstoši noteikumu Nr.311 63.punktam, iekraujot (iepildot), saņemot, piegādājot (pārdodot) un pārvietojot degvielu, uzņēmumi noformē stingrās uzskaites preču pavadzīmi-rēķinu degvielai, izņemot mazumtirdzniecībā noteikto kārtību. Saskaņā ar šo noteikumu 64.punktu pavadzīmē-rēķinā degvielai jānorāda (..) izkraušanas vietas adrese, kā arī tilpnes, cisternas, tvertnes vai spiedvertnes uzskaites numurs (..), kā arī preču izsniedzēja paraksts un tā atšifrējums, preču izsniegšanas datums, preču saņēmēja paraksts un tā atšifrējums, preču pieņemšanas datums.

Ministru kabineta 2003.gada 8.marta* noteikumu Nr.158 "Kravas izsniegšanas noteikumi" 52.punkts noteic, ka kravas saņēmējs vai viņa pilnvarotā persona kravas saņemšanu noformē pavadzīmē. Kravas izsniegšanas noformēšana uzskatāma par pabeigtu, ja kravas izsniegšanu attiecīgajās pavadzīmes ailēs saņēmējs vai viņa pilnvarotā persona apliecinājis ar parakstu, bet kravas pārvadātājs – ar kalendāro spiedogu.

[13] No minētajām tiesību normām var secināt, ka ar preču pavadzīmi-rēķinu noformē kravas izsniegšanu un pieņemšanu (saņemšanu). Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, pavadzīmes izsniegšana vēl neliecina par to, ka konkrētā krava ir izkrauta. Tādējādi izkraušana notiek pēc kravas izsniegšanas un pieņemšanas. Savukārt uzglabāšana var notikt pēc tam, kad krava ir izkrauta. Līdz ar to pamatots ir kasācijas sūdzības iesniedzējas arguments, ka tiesa nonākusi pie nepareiza secinājuma, ka ar uzglabājumu licencē nenorādītā vietā saprot naftas produktu nenoliešanu licencē norādītā tvertnē tajā dienā, kad naftas produkti piegēmti izkraušanai.

* **Red. piez.:** 2003.gada 8.aprīļa noteikumi Nr.158.

Administratīvo lietu departaments secina, ka ir svarīgi nodalīt trīs atsevišķus posmus darbībās ar degvielu: 1) degvielas izsniegšana-pieņemšana no pārvadātāja; 2) degvielas izkraušana un 3) degvielas uzglabāšana. Tādējādi preču uzglabāšana ir iespējama tikai tad, kad preces ir izkrautas. Līdz ar to degvielas uzglabāšana licencē nenorādītā vietā būs konstatējama vienīgi tad, ja degviela jau ir izkrauta, taču tā tiek uzglabāta licencē nenorādītā vietā.

Tādējādi pēc būtības izšķirošais jautājums konkrētajā gadījumā ir, vai pieteicēja pēc degvielas izkraušanas to ir uzglabājusi licencē nenorādītā vietā.

[14] No lietā esošajiem dokumentiem apelācijas instances tiesa secinājusi, ka degviela 2003.gada 10.decembrī tika pieņemta tvertnē Nr.8, taču no lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka degviela minētajā datumā netika izkrauta tvertnē Nr.8, bet tā atradās dzelzceļa cisternās līdz 2003.gada 11.decembra plkst. 17.30, jo saņemto degvielu 2003.gada 10.decembrī nebija iespējams izkraut tvertnē Nr.8, un tāpēc tā atradās dzelzceļa cisternās, līdz tiks atbrīvota tvertne Nr.8 no tur atrodošās degvielas.

Tātad no lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka degviela nemaz netika izkrauta 2003.gada 10.decembrī, bet gan tikai 2003.gada 11.decembrī. Līdz ar to Administratīvo lietu departamenta ieskatā nav pamatots apelācijas instances tiesas secinājums, ka degviela tika nelikumīgi uzglabāta no 2003.gada 10.decembra līdz 2003.gada 11.decembrim licencē neparedzētā vietā.

Ņemot vērā, ka konkrētajā gadījumā krava tika saņemta 2003.gada 10.decembrī, par ko ir izrakstīta attiecīgā preču pavadzīme-rēķins, taču faktiski degviela tika izkrauta tikai 2003.gada 11.decembrī, tās uzglabāšana sākās tikai tad, kad tā tika nolietā pieteicējas tvertnē Nr.8.

Ievērojot iepriekš izklāstīto, pieteicējas darbības nevar atzīt par degvielas uzglabāšanu licencē nenorādītā vietā, jo degviela tika iekrauta tvertnē Nr.8, kas ir viena no licencē norādītajām degvielas uzglabāšanas vietām.

[15] Saskaņā ar LAPK 7.panta pirmo daļu nevienam nevar piemērot ietekmēšanas līdzekli par administratīvo pārkāpumu citādi kā uz likuma pamata un likumā noteiktā kārtībā.

LAPK 9.panta pirmā daļa nosaka, ka par administratīvo pārkāpumu atzīstama prettiesiska, vainojama (ar nodomu vai aiz neuzmanības) darbība vai bezdarbība, kura apdraud valsts vai sabiedrisko kārtību, īpašumu, pilsoņu tiesības un brīvības vai noteikto pārvaldes kārtību un par kuru likumā paredzēta administratīvā atbildība.

Savukārt atbilstoši LAPK 239.panta 1.punktam lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā nevar iesākt, bet iesāktā lietvedība jāizbeidz, ja nav bijis notikuma vai tajā nav administratīvā pārkāpuma sastāva.

Ņemot vērā iepriekš izklāstītos argumentus un to, ka degvielas atrašanās pārvadātāja cisternās līdz izkraušanai nav uzskatāma par degvielas uzglabāšanu licencē nenorādītajās vietās, Administratīvajai apgabaltiesai jāizvērtē, vai pieteicējai varēja tikt piemērots administratīvais sods saskaņā ar LAPK 166.²pantu par uzņēmējdarbības veikšanu, pārkāpjot speciālajā atļaujā (licencē) minētos nosacījumus.

[16] Pie šādiem apstākļiem Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesa ir nepareizi interpretējusi materiālo tiesību normas un nonākusi pie kļūdaina secinājuma. Tādējādi tās spriedums atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Izskatot lietu no jauna, Administratīvajai apgabaltiesai ir jāņem vērā iepriekš norādītie apstākļi.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.februāra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par nodokļu administrācijas tiesībām veikt noteiktu pārbaudi uzņēmumā pirms licences degvielas vairumtirdzniecībai izsniegšanas un par uzņēmuma pienākumu nodrošināt biroja darbību līdz šīs licences saņemšanai (Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 3.1.apakšpunkts un 19.4.apakšpunkts)

No Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 3.1.apakšpunkta izriet VID amatpersonu tiesības kontrolēt noteiktu uzņēmuma darbību gadījumos, ja tas ir saņēmis licenci degvielas vairumtirdzniecībai. Minētais punkts nav piemērojams līdz šīs licences saņemšanai, jo degvielas aprite uzņēmumā nenotiek.

Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 19.4 apakšpunkts ietver norādi tikai par uzņēmējdarbības vietas lietošanas tiesībām, šī tiesību norma neuzliek par pienākumu uzņēmumam izmantot attiecīgo vietu līdz licences degvielas vairumtirdzniecībai saņemšanai. Normatīvie akti neizvirza prasības uzņēmumam nodrošināt biroja darbību līdz attiecīgās licences saņemšanai.

2005.gada 13.septembrī

Lieta Nr.SKA-224

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,

piedaloties SIA "EK Trade" pārstāvim zvērinātam advokātam A.Mālanderam, Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei A.Strautmanei un A.Bērziņai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA "EK Trade" pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2004.gada 5.janvāra lēmumu Nr.3.1/51, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Licencēšanas komisija ar 2003.gada 3.novembra lēmumu atteikusi SIA "EK Trade" izsniegt licenci degvielas izlaišanai brīvam apgrozījumam un degvielas

vairumtirdzniecībai. Lēmums pamatots ar Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 28.4. apakšpunktu, kas noteic, ka Valsts ieņēmumu dienests neizsniedz uzņēmumam licenci, ja pieteikumā vai tam pievienotajos dokumentos ir sniegtas nepatiesas vai nepilnīgas ziņas vai pievienotie dokumenti ir viltoti. Lēmumā VID Licencēšanas komisija norādījusi, ka iesniegumā licences saņemšanai sniegtas nepatiesas ziņas, tas ir, nepareizi norādīts biroja darba laiks.

VID ģenerāldirektors ar 2004.gada 5.janvāra lēmumu Nr.3.1/51 atstājis spēkā iepriekšminēto lēmumu.

[2] SIA "EK Trade" iesniegusi Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā pieteikumu, kurā lūgusi atcelt VID Licencēšanas komisijas 2003.gada 3.novembra lēmumu un VID ģenerāldirektora 2004.gada 5.janvāra lēmumu Nr.3.1/51, kā arī lūgusi uzlikt par pienākumu novērst pieļauto pārkāpumu un izsniegt SIA "EK Trade" licenci degvielas izlaišanai brīvam apgrozījumam un licenci degvielas vairumtirdzniecībai. Pieteikumā SIA "EK Trade" norādījusi, ka līdz attiecīgās licences saņemšanai SIA "EK Trade" nemaz nevar veikt naftas produktu (degvielas) tirdzniecību, uzglabāšanu, ražošanu un pārstrādi, tādēļ arī norādītais pieteikto darbības vietu darba laiks ir saistošs tikai tad, kad notiek konkrēta darbība.

[3] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2004.gada 25.maija spriedumu atcēlusi VID 2004.gada 5.janvāra lēmumu Nr.3.1/51, uzlikusi par pienākumu VID izsniegt SIA "EK Trade" licenci degvielas vairumtirdzniecībai un izbeigusi tiesvedību SIA "EK Trade" pieteikuma daļā par licences izsniegšanu degvielas izlaišanai brīvam apgrozījumam (sakarā ar to, ka SIA "EK Trade" šādu licenci bija saņēmusi un pieteikumu šajā daļā neuzturēja).

Spriedums daļā par tiesas sprieduma izbeigšanu netika pārsūdzēts, un tas šajā daļā stājies spēkā.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar VID iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 4.marta spriedumu apmierinājusi SIA "EK Trade" pieteikumu un atcēlusi VID 2004.gada 5.janvāra lēmumu Nr.3.1/51 daļā par atteikumu izsniegt licenci degvielas vairumtirdzniecībai. Spriedumu apgabaltiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Lietā nepastāv strīds, ka SIA "EK Trade" pieteikumos biroja darba laiku deklarējusi plkst. 8.00–18.00, ka VID Zemgales reģionālā iestāde 2003.gada 14.oktobrī ir veikusi apsekošanu, kuras laikā konstatēts, ka birojs plkst. 14.05–14.30 bijis slēgts, kā arī par to, ka atkārtotā apsekošanā 2003.gada 22.oktobrī tika konstatēts, ka birojs plkst. 9.30–9.40 bijis slēgts. Tāpat lietā nepastāv strīds, ka SIA "EK Trade" bija atbilstoši dokumenti, kas apliecināja biroja telpu lietošanas tiesības.

[4.2] Lietā pastāv strīds, vai SIA "EK Trade" bija jānodrošina biroja nepārtraukta darbība līdz attiecīgā uzņēmējdarbības veida licences saņemšanai.

[4.3] Atbilstoši Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 19.4. apakšpunktam SIA "EK Trade" bija pienākums norādīt biroja atrašanās vietu un dokumentus, kas apliecina biroja telpu lietošanas tiesības. Savukārt no šo noteikumu 3.punkta nepārprotami izriet VID amatpersonu tiesības kontrolēt uzņēmuma darbību gadījumos, ja tas ir saņēmis licenci. Taču katrā gadījumā ir jāizvērtē labums, ko iegūst sabiedrība, ar uzņēmuma interešu aizskārumu gadījumos, kad VID kontrolē uzņēmumu, kas licenci vēl nav saņēmis.

[4.5] Ņemot vērā to, ja konkrētajā gadījumā tiktu atzīts, ka SIA "EK Trade" bija jānodrošina biroja darbība līdz licences saņemšanai, iespējamā biroja telpu uzturēšana un attiecīgā personāla dīkstāve pārsniegtu 5 mēnešus, secināms, ka minēto noteikumu 19.4. apakšpunkts piešķir tiesības VID pārliecināties, vai pieteicējam ir biroja telpu lietošanas tiesības. Normatīvie akti neizvirza prasības uzņēmumam nodrošināt biroja darbību līdz attiecīgās licences saņemšanai. Tādējādi ar VID prasību SIA "EK Trade" pierādīt, ka biroja telpās notiek uzņēmējdarbība līdz licences saņemšanai, un nodrošināt iespēju VID kontrolēt biroja telpas, uzņēmuma intereses tiek nesamērīgi ierobežotas. Līdz ar to VID nepamatoti ir atzinis, ka SIA "EK Trade" ir sniegusi nepatiesas ziņas.

[5] VID iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā tas lūdz apgabaltiesas spriedumu atcelt. Kasācijas sūdzībā VID norādījis, ka apgabaltiesa ir nepareizi piemērojusi Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumos Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" norādītās tiesību normas, it īpaši to 3.punktu un 19.4. apakšpunktu. Apgabaltiesa nepareizi spriedumā secinājusi, ka uzņēmumam nebija pienākums nodrošināt biroja telpu darbību līdz attiecīgās licences saņemšanai. VID ieskatā, pastāvot apstākļiem, ka SIA "EK Trade" kā sava biroja darbības laiku ir deklarējusi plkst. 8.00–18.00, bet VID, apsekojot uzņēmumu 2003.gada 14.oktobrī plkst. 14.05–14.30 un 2003.gada 22.oktobrī plkst. 9.30–9.40, konstatējis, ka birojs ir slēgts, VID Licencēšanas komisijai bija tiesības atteikt izsniegt SIA "EK Trade" licenci degvielas ieviešanai izlaišanai brīvam apgrozījumam un licenci degvielas vairumtirdzniecībai.

[6] Administratīvo lietu departaments ir saņēmis SIA "EK Trade" paskaidrojumus par VID iesniegto kasācijas sūdzību. Paskaidrojumos SIA "EK Trade" norādījusi, ka nepiekrīt kasācijas sūdzībā norādītajiem argumentiem, jo apgabaltiesa ir pareizi piemērojusi Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumus Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi".

[7] Tiesas sēdē VID pārstāves uzturēja kasācijas sūdzību, SIA "EK Trade" pārstāvis to neatzina.

Motīvu daļa

[7] Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 3.1. apakšpunkts, uz kuru atsaucies kasācijas sūdzības iesniedzējs, redakcijā, kāda bija piemērojama lēmuma pieņemšanas brīdī, noteica, ka uzņēmums nodrošina iespēju VID amatpersonām kontrolēt degvielas apriti un ar to saistīto informāciju uzņēmuma ražošanas, tirdzniecības un uzglabāšanas vietās, kā arī biroja telpās Valsts ieņēmumu dienestā deklarētajā darba laikā.

Kā izriet no tiesību normas vārdiskā formulējuma, uzņēmumam ir jānodrošina iespēja kontrolēt degvielas apriti un ar degvielas apriti saistīto informāciju. Tādējādi pamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka no minētā punkta nepārprotami izriet VID amatpersonu tiesības kontrolēt uzņēmuma darbību gadījumos, ja tas ir saņēmis licenci. Minētais punkts nav piemērojams līdz licences saņemšanai, jo degvielas aprite uzņēmumā nenotiek. Tādējādi nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nepareizi piemērojusi iepriekš minēto Ministru kabineta noteikumu 3.punktu.

[8] Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 19.4. apakšpunkts, uz kura nepareizu interpretāciju norādījusi kasācijas sūdzības iesniedzēja, noteica, ka, lai saņemtu licenci, uzņēmumam jāiesniedz pieteikums, kam pievieno uzņēmējdarbības vietu lietošanas tiesības apliecinājošu dokumenta kopiju vai norakstu.

Minētā tiesību norma ietver norādi tikai par uzņēmējdarbības vietas lietošanas tiesībām. Tiesību norma neuzliek par pienākumu uzņēmumam izmantot attiecīgo vietu līdz licences saņemšanai. Tādējādi pamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka normatīvie akti neizvirza prasības uzņēmumam nodrošināt biroja darbību līdz attiecīgās licences saņemšanai. Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nepareizi interpretējusi iepriekš minēto Ministru kabineta noteikumu 19.4. apakšpunktu.

[9] Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, VID Licencēšanas komisijai nebija pamata atteikt izsniegt SIA "EK Trade" licenci degvielas ieviešanai izlaišanai brīvam apgrozījumam un licenci degvielas vairumtirdzniecībai.

Ievērojot iepriekš teikto, apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, bet VID kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par darījuma ekonomiskā pamatojuma nozīmi, vērtējot priekšnodokļa atskaitīšanas pamatotību, un par privāttiesisku līgumu lomu nodokļu sfērā (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts)

Tiesai, izvērtējot priekšnodokļa atskaitīšanas priekšnoteikumu pastāvēšanu, ir jāvērtē noslēgtā darījuma ekonomiskais pamatojums. Darījuma ekonomiskais pamatojums ir ietverts vienā no priekšnoteikumiem priekšnodokļa atskaitīšanai – pakalpojums tiek izmantots savu ar PVN apliekamo darījumu nodrošināšanai.

Tā kā nodokļu administrēšana ietilpst publisko tiesību sfērā, līgumi, kas noslēgti privāto tiesību jomā, vien nevar kalpot par kritēriju attiecīga lēmuma pieņemšanai nodokļu sfērā.

2005.gada 27.septembrī

Lietā Nr.SKA-233

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs	senators V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei D.Makarovai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA "Sēlijas koks" pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2004.gada 3.februāra lēmuma Nr.19.2/2575 atcelšanu, sakarā ar SIA "Sēlijas koks" iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA "Sēlijas koks" un SIA "Vilis L" 2003.gada 1.jūnijā noslēguši sadarbības līgumu par mārketinga pakalpojumu pastāvīgu izpildi un 2003.gada 20.jūnijā –sadarbības līgumu par mārketinga pakalpojumu izpildi.

SIA "Vilis L", SIA "Sēlijas koks" un Ē.S. 2003.gada 20.jūnijā noslēguši līgumu par starpniecības pakalpojumu sniegšanu – mārketinga pakalpojumu piesaisti.

SIA "Sēlijas koks" un Ē.S. 2003.gada 25.jūnijā noslēguši līgumu par pircēja piesaistīšanu, kurā līdzēji vienojās par cirsmas "Priedkalni" pirkšanas-pārdošanas līguma slēgšanu.

SIA "Sēlijas koks" un SIA "Vilis L" 2003.gada 27.jūnijā parakstījušas mārketinga pakalpojumu pieņemšanas aktu Nr.27-06-2003 par informācijas nodošanu SIA "Sēlijas koks" attiecībā uz

īpašumu "Ozolkalni", "Jaungailīši", "Priedkalni", "Šķiedras" un "Ratiņi" par līguma summu LVL 29 500, tostarp iekļaujot pievienotās vērtības nodokli (turpmāk – PVN).

SIA "Sēlijas koks" saskaņā ar 2003.gada 27.jūnija fakturrēķinu Nr.6 pārskaitījis SIA "Vilis L" LVL 29 500, tostarp PVN LVL 4500.

SIA "Sēlijas koks" un SIA "Jubergs" 2003.gada 27.jūnijā noslēgušas līgumu par starpniecības pakalpojumu sniegšanu. SIA "Sēlijas koks" saskaņā ar 2003.gada 27.jūnijā sastādīto darbu pieņemšanas-nodošanas aktu nodevusi SIA "Jubergs" informāciju par cirsmu "Priedkalni".

SIA "Sēlijas koks" un A.B. 2003.gada 8.augustā noslēguši līgumu par nekustamā īpašuma "Jaungailīši" pirkšanu.

[2] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Zemgales reģionālās iestādes Jēkabpils nodaļas Tematisko pārbaužu daļa laikā no 2003.gada 15.augusta līdz 2003.gada 8.oktobrim veikusi daļēju PVN auditu par SIA "Sēlijas koks" 2003.gada 27.jūnija darījumu ar SIA "Vilis L". VID audita pārskatā konstatējis, ka SIA "Sēlijas koks" 2003.gada 25.jūnijā noslēdzis līgumu par pircēja piesaistīšanu attiecībā uz Ē.S. piederošo cirsmu, taču faktiski informācija – mārketinga izpēte saskaņā ar mārketinga pakalpojumu pieņemšanas aktu saņemta tikai 2003.gada 27.jūnijā. Tāpat audita pārskatā norādīts, ka audita laikā nekustamā īpašuma "Ozolkalni" īpašniece sniegusi paskaidrojumus un norādījusi, ka neviens komersants nav interesējies par viņas īpašumu un iespējām to iegādāties, kā arī norādījusi, ka īpašums nav pārdodams.

Pamatojoties uz audita rezultātiem, VID Zemgales reģionālās iestādes Jēkabpils nodaļa ar 2003.gada 8.oktobra lēmumu Nr.16.02/4-24/13700 uzlikusi par pienākumu SIA "Sēlijas koks" iemaksāt budžetā PVN LVL 4500 un soda naudu tādā pašā apmērā.

Izskatījusi SIA "Sēlijas koks" apstrīdēšanas iesniegumu, VID Zemgales reģionālā iestāde ar 2003.gada 9.decembra lēmumu Nr.01-10.02/260 atstājusi spēkā iepriekšminēto lēmumu.

Izskatījis SIA "Sēlijas koks" apstrīdēšanas iesniegumu par VID Zemgales reģionālās iestādes lēmumu, VID ģenerāldirektors ar 2004.gada 3.februāra lēmumu Nr.19.2/2575 šo lēmumu atstājis spēkā. Lēmumā VID ģenerāldirektors norādījis, ka 2003.gada 27.jūnija fakturrēķinā Nr.6 un mārketinga pakalpojumu pieņemšanas aktā ir norādīti atšķirīgi līgumi, tātad atšķirīgs ir arī līguma priekšmets. Līdz ar to ģenerāldirektors secinājis, ka nav identificējams SIA "Sēlijas koks" grāmatvedības uzskaitē iegrāmatotais darījums ar SIA "Vilis L" par starpniecības pakalpojumu sniegšanu un, izvērtējot fakturrēķinu, nav saprotams pakalpojumu apjoms un pakalpojumu sniegšanas datums. Tādējādi ģenerāldirektors norādījis, ka ir pārkāpts likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmās daļas 3. un 6.punkts.

[3] SIA "Sēlijas koks" iesniegusi Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par VID ģenerāldirektora 2004.gada 3.februāra lēmumu, kurā lūgusi to atcelt. Pieteikumā SIA "Sēlijas koks" norādījusi, ka nepatiešs ir VID apgalvojums, ka neesot iespējams konstatēt darījuma sākumu un izsekot tā norisi, jo lietā esošie dokumenti liecina par pretējo. SIA "Vilis L" sniegtā pakalpojuma būtība bija veikt mārketinga darbības, tas ir, atrast, izpētīt, izanalizēt un piedāvāt SIA "Sēlijas koks" meža cirmsas. SIA "Vilis L" saskaņā ar līgumu pirms mārketinga lietas nodošanas bija sniedzis SIA "Sēlijas koks" informāciju par veiktajām darbībām un mārketinga lietas saturu, kas bija par pamatu 2003.gada 20.jūnija sadarbības līguma starp SIA "Sēlijas koks" un SIA "Vilis L" noslēgšanai, kā arī 2003.gada 20.jūnija līguma par starpniecības pakalpojumu sniegšanu starp SIA "Sēlijas koks", SIA "Vilis L" un cirmsas "Priedkalni" īpašnieku Ē.S. noslēgšanai. Savukārt vēlāk saskaņā ar līgumu SIA "Vilis L" nodevis SIA "Sēlijas koks" visu informāciju (mārketinga pakalpojumu pieņemšanas akts) un izrakstījis fakturrēķinu. Fakturrēķinā 2003.gada 20.jūnija līgums norādīts tādēļ, ka pakalpojums tika sniegts, pamatojoties uz šo līgumu.

[4] Administratīvajā rajona tiesa ar 2004.gada 29. aprīļa spriedumu noraidījusi SIA "Sēlijas koks" pieteikumu.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar SIA "Sēlijas koks" iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 4.marta spriedumu noraidījusi SIA "Sēlijas koks" pieteikumu. Spriedumu apgabaltiesa pamatojusi ar tālākminētajiem argumentiem.

[5.1] Priekšnodokli no budžetā maksājamās summas apliekamā persona var atskaitīt, ja darījuma partneri ir VID reģistrētas kā ar PVN apliekamās personas, ja prece vai pakalpojums ir bijis saņemts savu ar PVN apliekamo darījumu nodrošināšanai, kā arī ja ir samaksāts rēķins par sniegto pakalpojumu vai, preču piegādes gadījumā, saņemts nodokļa rēķins un saņemta prece.

[5.2] Lietā nav strīda, ka SIA "Sēlijas koks" un tās darījuma partneris – SIA "Vilis L" – darījumu slēgšanas laikā bija VID reģistrētas apliekamās personas. Savukārt lietā pastāv strīds, vai pakalpojums ir bijis saņemts SIA "Sēlijas koks" ar PVN apliekamo darījumu nodrošināšanai, tas ir, vai SIA "Vilis L" ir veicis mārketinga pakalpojumus un vai šie pakalpojumi ir reāli sniegti pieteicējam.

[5.3] Ņemot vērā mārketinga pakalpojumu pieņemšanas aktā norādīto informāciju, kā arī cirsmu īpašnieku paskaidrojumus, secināms, ka SIA "Vilis L" sniegusi nepatiesu informāciju par cirsmu iegādi un ka SIA "Sēlijas koks" reāli nepastāvēja iespēja iegādāties vairākas cirmsas, jo tās nevarēja tikt atsavinātas vai bija atsavinātas citai personai. Līdz ar to SIA "Sēlijas koks" nepastāvēja iespēja izmantot SIA "Vilis L" sniegto mārketinga pakalpojumu ietvaros ievāktu informāciju par atsevišķām cirmām.

[5.4] Ņemot vērā mārketinga pakalpojumu pieņemšanas aktā norādīto īpašumu kopējo platību, SIA "Sēlijas koks" bija iespēja cerēt uz peļņas gūšanu tikai par informāciju attiecībā uz 2 cirmām. Līdz ar to mārketinga pakalpojumu pieņemšanas aktā norādītā informācija, izņemot daļā uz informāciju par cirmām divos īpašumos, ir atzīstama par nederīgu jau tās nodošanas brīdī. Secināms, ka nav pierādīts SIA "Sēlijas koks" un SIA "Vilis L" noslēgtā darījuma ekonomiskais pamatojums, tādējādi arī lietā nav pierādīts, ka SIA "Vilis L" sniegtos mārketinga pakalpojumus SIA "Sēlijas koks" izmantojis savu ar PVN apliekamo darījumu nodrošināšanai.

[5.5] Ņemot vērā likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas 3. un 6.punktu, atzīstams, ka fakturrēķins Nr.6 neatbilst nodokļu rēķina pazīmēm, jo tajā ietvertie rekvizīti neļauj identificēt darījumu. 2003.gada 20.jūnija līguma 3.1.punktā norādīts, ka apmaksas apmērs tiek noteikts fakturrēķinā. Savukārt mārketinga pakalpojumu pieņemšanas aktā un fakturrēķinā Nr.6 ir norādīti atšķirīgi līgumi. Lai arī mārketinga pakalpojumu pieņemšanas aktā ir iekļauta atsauce uz fakturrēķinu un abos dokumentos ir norādītas vienādas summas, tomēr nav iespējams izsekot, par kuru līgumu izpildi ir sastādīts mārketinga pakalpojumu pieņemšanas akts un par kura no līgumiem izpilde apmaksāta ar fakturrēķinu.

[5.6] Ņemot vērā Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 14.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-252 12.4. apakšpunktā norādīto, noraidāms arguments, ka diviem privāto tiesību subjektiem ir tiesības brīvi savstarpēji slēgt tiesiskus darījumus un to noslēgtos līgumus var apstrīdēt tikai paši darījuma dalībnieki, savukārt atzīt tos par spēkā neesošiem vai nenotikušiem var tikai normatīvajos aktos īpaši paredzētajā kārtībā.

[6] SIA "Sēlijas koks" ir iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdzis minēto apgabaltiesas spriedumu atcelt pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzībā SIA "Sēlijas koks" norādījis tālāk minētos argumentus.

[6.1] Apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu un 154.panta pirmo daļu, jo tiesa nav ņēmusi vērā, ka ne kasācijas sūdzības iesniedzēja, ne SIA "Vilis L" nav apstrīdējušas savstarpējo darījumu par mārketinga pakalpojumu sniegšanu, kā arī nav apgalvojušas, ka šāds darījums nebūtu noticis. Tieši pretēji, tiesas sēdē SIA "Vilis L" amatpersona apstiprināja gan pakalpojumu sniegšanu, gan savstarpējo saistību izpildi un samaksas saņemšanu, tostarp arī PVN samaksu. Tāpat tiesas sēdē SIA "Vilis L" amatpersona apstiprināja šo darījumu atspoguļošanu SIA "Vilis L" grāmatvedībā un saņemtās PVN summas iekļaušanu attiecīgajā SIA "Vilis L" deklarācijā, kā arī nomaksu budžetā. Turklāt tiesa vispār nav vērtējusi apstākli, ka nodoklis no šī darījuma ir samaksāts valsts budžetā.

[6.2] Apgabaltiesa ir nepareizi iztulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, jo nepamatoti secinājusi, ka lietā nav pierādīts noslēgtā darījuma ekonomiskais pamatojums. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka no minētās tiesību normas, pielietojot visas Administratīvā procesa likuma 17.pantā noteiktās tiesību normas interpretācijas metodes, nevar secināt, ka, lai rastos tiesības atskaitīt priekšnodokli, ir jākonstatē darījuma ekonomiskais pamatojums. Tiesa arī nav ņēmusi vērā, ka ekonomiskais pamatojums jeb darījuma veikšana ar nolūku gūt peļņu neizriet no viena vienīga noslēgta darījuma, jo pašu peļņu iespējams gūt ne tikai konkrētajā taksācijas periodā, bet gan citos, nākamajos taksācijas periodos. Minētā peļņas gūšana ir saistīta arī ar citu apliekamu darījumu veikšanu. Tiesa, izdarot iepriekšminēto secinājumu, arī nav ņēmusi vērā, ka uz šī secinājuma pamata nevar atzīt, ka saņemtie pakalpojumi nav izmantoti savu ar PVN apliekamo darījumu nodrošināšanai. Turklāt apgabaltiesai, interpretējot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, vajadzēja piemērot šī likuma 8.panta pirmo daļu.

[6.3] Tiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu un 154.panta pirmo daļu, jo ir atsaukusies uz VID amatpersonu lēmuma pamatā esošajiem cirsu īpašnieku paskaidrojumos ietvertajiem faktiem, bet tiesa pati šos faktus nav pārbaudījusi.

[6.4] Apgabaltiesa ir pārkāpusi arī Administratīvā procesa likuma 154.panta trešo daļu, jo spriedumā nav norādījusi, kādēļ lietā esošie pierādījumi – darījumu apliecināšie dokumenti un darījuma partnera liecība – nepierāda darījuma esamību.

[6.5] Apgabaltiesa ir pārkāpusi arī Administratīvā procesa likuma 5.pantā noteikto privātpersonas tiesību ievērošanas principu un 11.pantā noteikto likuma atrunas principu, kā arī šī likuma 103.panta trešās daļas 2.punktu, jo apgabaltiesa, neatzīstot kasācijas sūdzības iesniedzēja tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu, nav norādījusi konkrētu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" vai citā normatīvajā aktā noteiktu tiesību normu, kuru kasācijas sūdzības iesniedzējs nav ievērojis.

[6.6] Apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas 3. un 6.punktu un tādējādi nepareizi secinājusi, ka šajā lietā fakturrēķins Nr.6 neatbilst nodokļa rēķina pazīmēm tādā veidā, ka rēķinā ietvertie rekvizīti neļauj identificēt darījumu. Kasācijas sūdzības iesniedzējs ir izpildījis šo tiesību normu prasības, turklāt rēķinā kopumā iekļautā informācija un pārējie lietā esošie dokumenti nepārprotami ļauj identificēt gan pašu darījumu, gan tās dalībniekus.

[6.7] Tāpat apgabaltiesa nav vērtējusi pierādījumu – VID ģenerāldirektora vietnieka 2000.gada 19.decembra vēstuli Nr.15.2.1-12/23170, kurā norādīts, ka no likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normām izriet, ka tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumu nodokļu maksātājs iegūst, ne tikai precīzi aizpildot norēķinu dokumentus, bet gan reāli samaksājot šo nodokli.

[7] VID ir iesniedzis paskaidrojumus par SIA "Sēlijas koks" kasācijas sūdzību. Paskaidrojumos VID norādījis, ka SIA "Sēlijas koks" kasācijas sūdzība ir atzīstama par nepamatotu un tādēļ noraidāma, jo apgabaltiesa nav pieļāvusi materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus.

[8] SIA "Sēlijas koks" pārstāvis uz tiesas sēdi nebija ieradies. Tā kā SIA "Sēlijas koks" par tiesas sēdi un laiku ir paziņots likumā noteiktā kārtībā, Administratīvo lietu departaments nolēma izskatīt kasācijas sūdzību bez pārstāvja piedalīšanās.

VID pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Administratīvo lietu departaments vairākos spriedumos (sk., piemēram, 2004.gada 10.augusta spriedumu lietā Nr.SKA-85; 2004.gada 16.novembra spriedumu lietā Nr.SKA-205; 2005.gada 30.marta spriedumu lietā Nr.SKA-23; 2005.gada 15.februāra spriedumu lietā Nr.SKA-28; 2005.gada 4.jūlija spriedumu lietā Nr.SKA-208) ir atzinis, ka priekšnodokli no budžetā maksājamās summas apliekamā persona var atskaitīt, pastāvot šādiem apstākļiem: 1) persona ir reģistrēta VID kā ar PVN apliekamā persona; 2) tā saņēmusi preces vai pakalpojumu un atbilstošu PVN rēķinu; 3) preces vai pakalpojumi saņemti no citas ar PVN apliekamās personas, kas atbilstošā kārtībā reģistrēta VID; 4) saņemtās preces vai pakalpojums tiek izmantotas savu ar PVN apliekamo darījumu nodrošināšanai, tas ir, tiek radīta jauna ar PVN apliekama prece vai pakalpojums.

[10] Priekšnodokļa atskaitīšanas tiesības ir noteiktas likumā. Lai šīs tiesības izmantotu, obligāti ir jāpastāv visiem iepriekš minētajiem priekšnoteikumiem. Ja kaut viens no priekšnoteikumiem iztrūkst, personai nav tiesību veikt priekšnodokļa atskaitījumu.

[11] No apgabaltiesas sprieduma neizriet, ka tiktu apšaubīts fakts, ka pieteicēja un tā darījuma partnere SIA "Vilis L" ir PVN apliekama persona, kā arī, ka starp SIA "Vilis L" un pieteicēju noslēgts līgums. Lietā arī nav strīda par to, ka pieteicēja ir apmaksājusi nodokļa rēķinu.

Konkrētajā gadījumā Administratīvā apgabaltiesa ir konstatējusi, ka VID pamatoti ir apšaubījis faktu, ka pakalpojums no nodokļu rēķinā norādītās personas reāli ir saņemts un ka pēc pakalpojuma ekonomiskā satura tas nodrošina citus ar nodokli apliekamus darījumus. Savus secinājumus apgabaltiesa balstījusi uz procesa

dalībnieku paskaidrojumiem un lietas materiāliem un šajā ziņā spriedums atzīstams par pamatotu. Kasācijas instances tiesas kompetencē neietilpst pierādījumu pārvērtēšana.

Ja iztrūkst kaut viens no minētajiem priekšnoteikumiem, personai nav tiesību atskaitīt priekšnodokli. Tādējādi nav nepieciešams vērtēt ne pārējo priekšnoteikumu esamību, ne arī citus apstākļus, kas tieši vai netieši attiecas uz konkrēto darījumu, bet neietekmē personas tiesības atskaitīt priekšnodokli. Tādējādi nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nav vērtējusi apstākli, ka nodoklis no attiecīgā darījuma ir samaksāts valsts budžetā. Ievērojot iepriekš teikto, Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesai šis apstāklis nebija jāvērtē.

[12] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesai nebija jāvērtē noslēgtā darījuma ekonomiskais pamatojums. Darījuma ekonomiskais pamatojums ir ietverts vienā no iepriekš minētajiem priekšnoteikumiem priekšnodokļa atskaitīšanai (sk. 9.punktu), proti, ka pakalpojums tiek izmantots savu ar PVN apliekamo darījumu nodrošināšanai.

Kā Administratīvo lietu departaments jau iepriekš norādījis (sk., piemēram, 2004.gada 11.maija spriedumu lietā Nr.SKA-44), likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkts jātulko, ņemot vērā PVN un priekšnodokļa būtību un to darbības mehānismu. Pirmkārt, PVN ir netiešais nodoklis, kas tiek iekasēts preču ražošanas vai pakalpojumu sniegšanas visās stadijās, tādējādi veidojot PVN iekasēšanas "ķēdi". Tā kā PVN ir nodoklis par jaunradīto vērtību, nevis apgrozījumu, tad PVN īstais maksātājs ir preces galējais patērētājs vai pakalpojuma saņēmējs. Savukārt tie nodokļu maksātāji, kuri PVN summas ir iemaksājuši valsts budžetā, bet nav galējie preces patērētāji vai pakalpojuma saņēmēji, ir tiesīgi pretendēt uz priekšnodokļa atskaitījumu. Proti, saņemt atpakaļ no budžeta to PVN summu, kas tika nomaksāta, iegādājoties preci vai saņemot pakalpojumu.

Otrkārt, likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 9.punktā (redakcijā, kas bija spēkā 2003.gadā) "priekšnodoklis" definēts kā PVN summa, kas norādīta ar PVN apliekamajai personai izrakstītajā PVN nodokļa rēķinā par saņemtajām precēm vai saņemtajiem pakalpojumiem tās saimnieciskās darbības nodrošināšanai.

Tādējādi tiesības izmantot priekšnodokļa atskaitījumu ir tikai tad, ja pakalpojums ir reāli saņemts, lai to izmantotu nodokļa maksātāja saimnieciskajā darbībā, radot jaunu ar PVN apliekamu preci, kas tiek nodota tālāk, vai pakalpojumu.

Šāda interpretācija atbilst arī Eiropas Kopienų tiesas dotajai saimniecisko darījumu interpretācijai (sk., piemēram, 2005.gada 26.maija sprieduma lietā Nr.C-465/03 34., 35. un 36.punktu).

[13] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nepamatoti atsaukusies uz cirsmu īpašnieku paskaidrojumus minētajiem faktiem.

Saskaņā ar Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (kas bija piemērojami pirms Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās, tas ir līdz 2004.gada 1.februārim) 49. un 50.punktu pēc pārvaldes procesa ierosināšanas iestāde konstatē lēmuma pieņemšanai nepieciešamos faktus. Konstatējot un vācot faktus, iestāde var izmantot visas tiesiskās metodes, arī iegūt tos no procesa dalībniekiem, lieciniekiem, ekspertiem, kā arī ar dokumentu, aktu, apskates un cita veida pierādījumu palīdzību atbilstīgi likumiem. Savukārt likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta pirmās daļas 5.punkts piešķir Valsts ieņēmumu dienesta ierēdņiem tiesības saņemt no fiziskajām personām nepieciešamās izziņas un dokumentus, kā arī pieprasīt un saņemt attiecīgus paskaidrojumus (sal. Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 14.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-252 12.1. apakšpunktu).

Tādējādi cirsmu īpašnieku paskaidrojumi atzīstami par tiesiski iegūtu pierādījumu un tiesa varēja tos vērtēt un dod tiem juridisku novērtējumu.

[14] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa ir pārkāpusi arī Administratīvā procesa likuma 154.panta trešo daļu, jo nav norādījusi, kādēļ lietā esošie pierādījumi nepierāda darījuma esamību. Apgabaltiesa spriedumā ir analizējusi gan pierādījumus, kas liecina, ka līgumi starp pieteicēju un citām personām ir bijuši noslēgti, gan pierādījumus, kas liecina, ka darījums nav izmantots savu ar PVN apliekamo darījumu nodrošināšanai. Turklāt nodokļu administrēšana ietilpst publisko tiesību sfērā un līgumi, kas noslēgti privāto tiesību jomā, vien nevar kalpot par kritēriju attiecīga lēmuma pieņemšanai nodokļu sfērā (sk. arī Eiropas Kopienų tiesas 1998.gada 2. aprīļa sprieduma lietā Nr.C-296/95 31.punktu).

[15] Apgabaltiesa spriedumā ir uzskaitījusi no likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta un 1.panta 9.punkta izrietošos priekšnosacījumus priekšnodokļa atskaitīšanai un ir norādījusi, ka pastāv strīds, vai pakalpojums ir saņemts pieteicējas ar PVN apliekamo darījumu nodrošināšanai. Tālāk apgabaltiesa ir analizējusi pierādījumus, kas rada pamatotas šaubas par to, ka attiecīgais pakalpojums saņemts iepriekš minētajam mērķim. Tādējādi nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nav norādījusi, kura tiesību norma liedz izmantot

noteiktās tiesības. Tādējādi apgabaltiesa arī nav pārkāpusi privātpersonas tiesību ievērošanas principu un likuma atrunas principu, kā arī Administratīvā procesa likuma 103.panta trešās daļas 2.punktu.

[16] Kasācijas sūdzībā attiecībā uz fakturrēķinu ir norādīts, ka apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas 3. un 6.punktu un tādējādi nepareizi secinājusi, ka šajā lietā fakturrēķins neatbilst nodokļa rēķina pazīmēm. Tomēr argumenti, kas norādīti kasācijas sūdzībā, neattiecas uz nepareizu normas interpretāciju, bet gan kasācijas sūdzības iesniedzēja ieskatā nepareizu attiecīgā fakturrēķina novērtēšanu, tātad faktiem, kas iekļauti fakturrēķinā. Kā jau minēts iepriekš, pierādījumu pārvērtēšana nav kasācijas tiesas kompetencē.

[17] Kasācijas sūdzībā minētā VID ģenerāldirektora vietnieka vēstule nav uzskatāma par pierādījumu konkrētajā lietā. Šo vēstuli varētu vērtēt kontekstā ar tiesiskās palāvības aizsardzības principa ievērošanu, ja šāds jautājums būtu radies saistībā ar konkrēto lietu. Taču Administratīvo lietu departamenta ieskatā šāds jautājums nevarēja rasties, tā kā minētais vēstules citāts attiecas tikai uz vienu priekšnodokļa atskaitīšanas priekšnoteikumu, neizslēdzot pārējos likumā minētos priekšnoteikumus.

[18] Ņemot vērā iepriekš minēto, apgabaltiesas spriedums ir pamatots un tiesisks, bet SIA "Sēlijas koks" kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet SIA "Sēlijas koks" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par iestādes iesniegto pierādījumu izvērtēšanu, par procesuālo tiesību normu pārkāpumu, par administratīvā procesa dalībnieka tiesībām iepazīties ar lietu, par pieteicēja lomu administratīvajā procesā (Administratīvā procesa likuma 150.panta pirmā un otrā daļa un 145.panta pirmās daļas 4.punkts, 327.panta otrā daļa, 61. un 54.pants, 150.pants)

Tiesai jāvērtē arī iestādes iesniegtie pierādījumi, kas iegūti pēc galīgā administratīvā akta pieņemšanas.

Ne katrs procesuālo tiesību normu pārkāpums ir pietiekams pamats sprieduma atcelšanai. No Administratīvā procesa likuma 327.panta otrās daļas izriet, ka jābūt pamatotām šaubām par to: ja procesuālo tiesību norma tiktu ievērota, tiesa pieņemtu atšķirīgu spriedumu.

Administratīvā procesa likuma 61.pantā paredzētās administratīvā procesa dalībnieka tiesības iepazīties ar lietu un izteikt savu viedokli jebkurā procesa stadijā neaptver informāciju, kas saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 54.pantu nav izpaužama, tas ir, ierobežotas pieejamības informāciju.

No Administratīvā procesa likuma 150.panta izriet, ka administratīvajā procesā pastāv gan objektīvās izmeklēšanas princips, gan saskatāmi arī sacīkstes principa elementi. Pieteicēja loma administratīvajā procesā nav pasīva, un tam aktīvi jā piedalās pierādījumu savākšanā, neaprobežojoties ar norādēm, ka lēmumā norādītie argumenti neatbilst patiesībai.

2005.gada 13.septembrī

Lieta Nr.SKA-235

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senators	N.Saleniņš,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējas sabiedrības ar ierobežotu atbildību "United Oils" pārstāvei zvērinātai advokātei I.Dukai un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei D.Makarovai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "United Oils" sūdzības (pieteikuma) par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2003.gada 20.oktobra lēmumu Nr.19/26714, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "United Oils" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Laikā no 2003.gada 28.maija līdz 30.jūnijam Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestādes Audita pārvaldes 4. audita daļa veica sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "United Oils" nodokļu auditu (revīziju) – iedzīvotāju ienākuma nodokļa un valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu aprēķināšanas un maksāšanas pārbaudi par 2001., 2002.gadu un 2003.gada periodu no janvāra līdz martam. Audita rezultātā sastādīts audita (revīzijas) pārskats Nr.262.

VID Rīgas reģionālās iestādes Audita pārvaldes 4. audita daļas priekšniece 2003.gada 30.jūnijā pieņēma lēmumu Nr.4.2.4/31 par audita rezultātiem. Ar šo lēmumu SIA "United Oils" uzlikts pienākums iemaksāt valsts budžetā papildus aprēķināto iedzīvotāju ienākuma nodokli (turpmāk – IIN) un soda naudu par 2001.gadu Ls 47 153,20 apmērā, par 2002.gadu – Ls 42 950,36 apmērā, par 2003.gada janvāri un februāri – Ls 4886,48 apmērā, kā arī valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (turpmāk – VSAOI) un soda naudu par 2001.gadu – Ls 71 550,38 apmērā, par 2002.gadu – Ls 65 280,10 apmērā, par 2003.gada janvāri un februāri – Ls 7083,20 apmērā, pavisam kopā papildus aprēķinātā summa, ietverot soda naudu – Ls 238 903,72 apmērā.

[2] SIA "United Oils" iepriekšminēto lēmumu apstrīdējusi VID Rīgas reģionālās iestādes direktoram, kurš ar 2003.gada 20.augusta lēmumu Nr.1.3/43694 atstājis spēkā VID Rīgas reģionālās iestādes Audita pārvaldes 4. audita daļas priekšnieces 2003.gada 30.jūnija lēmumu Nr.4.2.4/31.

[3] SIA "United Oils" VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 20.augusta lēmumu Nr.1.3/43694 apstrīdējusi VID ģenerāldirektoram, lūdzot atcelt to daļā par papildus iemaksai aprēķināto nodokļu un soda naudas summu, kas noteikta par 2001.gadu un 2002.gada periodu no janvāra līdz maijam. Sūdzībā (pieteikumā) arī lūgts noslēgt vienošanās līgumu par papildus aprēķināto nodokļu maksājumu samaksu par 2002.gada periodu no jūnija līdz decembrim un 2003.gada periodu no janvāra līdz martam Ls 39 300,55 apmērā, atceļot soda naudu Ls 39 300,55 apmērā.

VID ģenerāldirektors ar 2003.gada 20.oktobra lēmumu Nr.19/26714 atstājis spēkā VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 20.augusta lēmumu Nr.1.3/43694, bet SIA "United Oils" lūgumu noslēgt vienošanās līgumu par pārbaudes rezultātā aprēķinātās sodas naudas Ls 39 300,55 apmērā atcelšanu noraidījis.

[4] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā 2003.gada 5.decembrī saņemta SIA "United Oils" sūdzība (pieteikums) par VID ģenerāldirektora 2003.gada 20.oktobra lēmumu Nr.19/26714, kurā lūgts atcelt minēto lēmumu daļā par papildus iemaksai aprēķināto

nodokļu un soda naudas summu, kas noteikta par 2001.gadu un 2002.gada periodu no janvāra līdz maijam Ls 160 302,62 apmērā. Sūdzībā (pieteikumā) arī lūgts izprasīt SIA "United Oils" audita lietas Nr.40003214019 materiālus no VID Rīgas reģionālās iestādes, kā arī apturēt nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu bezstrīda kārtībā attiecībā uz pārsūdzēto papildus aprēķināto nodokļu un soda naudas summu.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 10.februāra spriedumu SIA "United Oils" sūdzība (pieteikums) pilnībā apmierināta, bet VID ģenerāldirektora 2003.gada 20.oktobra lēmums Nr.19/26714 daļā par budžetā papildus iemaksājamo nodokļu un sodas naudas summu Ls 160 302,62 apmērā atcelts.

[5] Izskatot lietu sakarā ar VID apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 21.februāra spriedumu VID apelācijas sūdzību apmierinājusi, bet SIA "United Oils" sūdzību (pieteikumu) noraidījusi.

[5.1] Apgabaltiesa atzinusi, ka VID, veicot SIA "United Oils" auditu (revīziju), ir ievērojis likuma "Par nodokļiem un nodevām" un likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" prasības.

[5.2] Apgabaltiesa secinājusi, ka ar lietā esošajiem pierādījumiem konstatēts fakts, ka 2001. un 2002.gadā SIA "United Oils" tikai par daļu darbinieku ienākumu aprēķinājusi un samaksājusi likumos noteiktos nodokļu maksājumus. Daļa darbinieku ienākumu netika iegrāmatoti uzņēmuma grāmatvedības uzskaitē atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai. Tādējādi SIA "United Oils" kā darba devēja ir pārkāpusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" un likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" normas, kas nosaka kārtību, kādā aprēķināmi un maksājami nodokļi no darbiniekiem izmaksātajām piemaksām – darbinieku ienākumiem.

[5.3] Apgabaltiesa norādījusi, ka saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pantu nodokļu maksātāja pienākums ir iesniegt pierādījumus par nodokļu administrācijas veiktā nodokļu aprēķina nepareizību un sava aprēķina pareizību. Apgabaltiesa secinājusi, ka pieteicējas iesniegtie dokumenti nesatur ziņas par faktiem, kas attiektos uz VID konstatētajiem SIA "United Oils" pārkāpumiem IIN un VSAOI nomaksā.

[5.4] Apgabaltiesa atzinusi, ka ienākumus, no kuriem SIA "United Oils" bija jāveic nodokļu maksājumi, VID pamatoti aprēķinājis, ņemot vērā grāmatvedībā esošos dokumentus, kas apliecina ienākumu apmēru, no kuriem nodokļu maksājumi veikti, kā arī VID Finanšu policijas konstatētos un izņemtos dokumentus – žurnālus, kuros kā piemaksas darbiniekiem norādītas summas, no kurām nodokļu maksājumi nav veikti.

[5.5] Apgabaltiesa secinājusi, ka, pamatojoties uz likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmo daļu, VID ir tiesības nodokļu maksātājam noteikt soda sankcijas par likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" un likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" normu pārkāpumiem, kas izpaužas, slēpjot ar IIN un VSAOI apliekamo objektu – darbinieku ienākumus.

[6] SIA "United Oils" par apgabaltiesas spriedumu iesniegusi kasācijas sūdzību. Kasācijas sūdzībā norādīts:

[6.1] Administratīvā apgabaltiesa nepamatoti nav piemērojusi Ministru kabineta noteikumus Nr.67 "Noteikumi par revīzijas veikšanu pēc procesa virzītāja pieprasījuma", likuma "Par 1925.gada 1. aprīļa likuma "Ministru kabineta iekārta" atjaunošanu" 14.panta 3.punktu, Ministru kabineta noteikumus Nr.200 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka nodokļu maksājumu lielumu", kā arī likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otro daļu.

Tāpat Administratīvā apgabaltiesa nepareizi un bez tiesiska pamatojuma piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.panta 2., 4., 10. un 11.punktu, jo VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 19.maija lēmumā, ar kuru nolemts veikt SIA "United Oils" nodokļu auditu, pamatojoties uz likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 5.panta otrās daļas 4.punktu un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.panta 10.punktu, pieminētās normas var uzskatīt par formālu atsauci uz iestādes pilnvarojumu.

[6.2] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 150.panta otro daļu tiesai iesniegtie iestādes pierādījumi, kas iegūti pēc 2003.gada 20.oktobra, kad tika pieņemts galīgais administratīvais akts, t.sk. liecinieku liecības, ir atstājami bez ievērtības un nav vērtējami.

[6.3] Lielākā daļa iestādes iesniegto liecinieku nopratināšanas protokolu, kā arī 2002.gada izdrukas nav atzīstamas par pierādījumiem, jo neatbilda APL 151.pantam, 152.panta pirmajai daļai, 167., 168. un 110.pantam un citām tiesību normām, kā arī Ministru kabineta noteikumiem Nr.154 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi", Valsts valodas likuma 10.pantam un Ministru kabineta noteikumiem Nr.291 "Kārtība, kādā apliecināmi tulkojumi valsts valodā". Šādus dokumentus krievu valodā nevarēja izmantot kā pierādījumus un uz tiem nevarēja atsaukties tiesas nolēmumā, jo atbilstoši APL 327.panta trešās daļas 3.punktam, tas būtu procesuālo tiesību normu pārkāpums attiecībā uz tiesvedības valodu (APL 110.pants).

[6.4] Iestādes iesniegtos pierādījumus lietā, kas izņemti no krimināllietas, nevar vērtēt kā pierādījumus, jo tie nav noformēti atbilstoši Kriminālprocesa kodeksa 63., 64., 67., 84., 85., 168., 172., 178. un 180.panta prasībām.

[6.5] Administratīvā apgabaltiesa nav vērtējusi VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 20.augusta lēmuma Nr.1.3/43694 un VID ģenerāldirektora 2003.gada 20.oktobra lēmuma Nr.19/26714 atbilstību Ministru kabineta noteikumu Nr.154 "Administratīvā procesa noteikumi" 49., 50., 51. un 52.punktam un 63.4.punktam. Iestādes rīcībā nebija pārbaudītu faktu, pierādījumu, tiesiskā ceļā iegūtas informācijas, lēmumā norādītie argumenti neatbilst patiesībai. Šādus apstākļus tiesa neņēma vērā, nedodot tiem attiecīgu vērtējumu spriedumā. Tiesa vispār nav ņēmusi vērā faktus, kas tika norādīts tiesai, ka ir vairāki uzņēmuma darbinieki, par kuriem veikts uzrēķins atbilstoši aprēķinam, kas pievienots audita pārskatam, kuri vispār nav pratināti. Tātad nav iegūtas viņu liecības, kas apstiprinātu vai noliegtu naudas saņemšanas faktus. Tāpat tiesa nav ņēmusi vērā un vērtējusi, ka SIA "United Oils" savās sūdzībās VID Rīgas reģionālās iestādes direktoram un VID ģenerāldirektoram norādīja uz vairākiem faktiem, tajā skaitā, apstrīdot izņemto dokumentu izcelsmi, uz īso audita laiku, apstrīdot fizisku iespēju pārbaudīt sūdzībā norādīto dokumentu apjomu saturiski un detalizēti. Šiem apstrīdēšanas pamatojumiem, kā arī citiem, kas minēti uzņēmuma sūdzībās, iestāde nav norādījusi argumentus un atspēkojumus. Tāpat bez likumīga pamata norādīts, ka SIA "United Oils" nav nodrošinājusi pierādījumus par nodokļu maksājumu lielumu atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.panta prasībām, jo uzņēmumam šādu iespēju nebija un tā faktiski bija liegta iestādes vainas dēļ, jo gan audita pārskatā, gan apstrīdētajos lēmumos un arī tiesā pārsūdzētajā lēmumā norādīts tikai uz VID un VID Finanšu policijas rīcībā esošo informāciju, Administratīvā procesa gaitā iestādē pieņemto lēmumu pamatojums un faktu pierādījumi pieteicējai kļuva zināmi tikai procesa laikā tiesā, saņemot tiesas izprasītos dokumentus.

[6.6] Administratīvā apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 8.pantu, 31.² pantu, kā arī Ministru kabineta noteikumu "Noteikumi par ienākumiem, par kuriem jāmaksā algas nodoklis" 2.punktu, likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 14.pantu, jo neloģiski ir uzskatīt, ka darbība (izmaksāta papildu alga vai cita atlīdzība) ir notikusi un līdz ar to iestājas likumdevēja paredzētās sankcijas, ja šāds fakts nemaz nav noticis (darbinieki to noliedz).

[6.7] Papildus iepriekšminētajam kasācijas sūdzībā lūgts izvērtēt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 17.novembra nolēmuma par administratīvā akta apturēšanu tiesiskumu daļā, ar kuru noraidīts SIA "United Oils" pieteikums par papildus aprēķināto nodokļu pamatsummas uzrēķinu, jo saskaņā ar APL 315.panta otro daļu par apelācijas instances tiesas lēmumiem iebildumus var izteikt kasācijas

sūdzībā. Kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir pretrunīgs, kā arī tiesa nepareizi interpretējusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 24.panta septīto daļu.

[7] VID iesniedzis paskaidrojumus par kasācijas sūdzību. Paskaidrojumos norādīts:

[7.1] Lielākās daļas kasācijas sūdzībā norādīto argumentu vērtēšana neietilpst augstākās tiesu instances kompetencē. Apgabaltiesas spriedumā ir norādītas un izskaidrotas piemērotās materiālo un procesuālo tiesību normas, kā arī tas ir pamatots ar lietā esošajiem pierādījumiem.

[7.2] Nav izprotams, kādēļ kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa nav piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otro daļu, jo apgabaltiesa to ir piemērojusi un atspoguļojusi sprieduma 9.3.punktā.

[7.3] Kasācijas sūdzībā nav norādīts, tieši kuru Ministru kabineta noteikumu Nr.67 "Noteikumi par revīzijas veikšanu pēc procesa virzītāja pieprasījuma" punktu apgabaltiesa nav piemērojusi. Turklāt sprieduma 9.punktā ir izanalizētas tiesību normas, kuras VID piešķir tiesības un uzliek par pienākumu veikt auditu – revīziju un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā noteikt nodokļu maksātājiem papildus budžetā maksājamus nodokļus.

[7.4] Pretēji kasācijas sūdzībā norādītajam, ka apgabaltiesa spriedumā bez tiesiska pamatojuma ir piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 10. un 11.pantu, minētās tiesību normas spriedumā nav minētas. Savukārt likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.panta 2. un 4.punkts bija jāpiemēro, lai noskaidrotu VID tiesības un kompetenci.

[7.5] Nav pareizs kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka liecinieku nopratināšanas protokoli nav vērtējami kā pierādījumi, jo liecinieki nav brīdināti par saukšanu pie kriminālatbildības par nepatiesu liecību sniegšanu. Liecības tikušas ņemtas ierosinātās krimināllietas ietvaros, ievērojot Kriminālprocesa kodeksa nosacījumus, t.sk. brīdinot personas par saukšanu pie kriminālatbildības par apzināti nepatiesu liecību sniegšanu.

[7.6] Nav saprotams kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka apgabaltiesa ir pārkāpusi APL 151.pantu, 152.panta pirmo daļu un 167.pantu attiecībā uz lielāko daļu lietā esošo liecinieku nopratināšanas protokolu iesniegšanu, kā rezultātā tiem nav piešķirams pierādījuma statuss, jo minētās tiesību normas nosaka vispārīgos noteikumus par pierādījumiem, kā arī to, kas ir rakstveida pierādījumi.

[7.7] Nav pamatots kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka apgabaltiesa ir pārkāpusi noteikumus par tiesvedības valodu, jo puses savus paskaidrojumus tiesas sēdes laikā sniedza valsts valodā, tiesas

sēžu protokols ir sastādīts valsts valodā, kā arī lielākā daļa lietas materiālos esošo dokumentu ir latviešu valodā. Savukārt jautājums par atsevišķu liecinieku nopratināšanas protokolu tulkošanu no krievu valodas uz latviešu valodu tika lemts tiesas sēdes laikā, taču tika secināts, ka, veicot šīs darbības, netiks ievērots APL 103.panta otrajā daļā noteiktais princips par lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā. Turklāt pieteicējas pilnvarotā pārstāve nelūdza apgabaltiesu atlikt lietas izskatīšanu, lai iztulkotu dokumentus.

[7.8] Pretēji kasācijas sūdzībā norādītajam apgabaltiesa APL noteiktajā kārtībā ir ieguvusi pierādījumus, ar kuriem pamatojusi spriedumu, šos pierādījumus pārbaudījusi un novērtējusi, un krimināllietas ierosināšanas fakts nav noteicošais SIA "United Oils" sūdzības noraidīšanas pamats.

[7.9] Nav pamatots kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka VID iesniegtie dokumenti nav atzīstami par pierādījumiem tādēļ, ka tie nav noformēti atbilstoši Kriminālprocesa kodeksā noteiktajai kārtībai, jo lieta apgabaltiesā tika skatīta, pamatojoties uz APL, nevis Kriminālprocesa kodeksu, un VID iesniegtie pierādījumi atbilst APL.

[7.10] Nesaprotams ir kasācijas sūdzībā paustais arguments, ka administratīvais akts netika grozīts, labots vai atcelts, neskatoties uz to, ka gan iestāde, gan apgabaltiesa konstatēja, ka, iespējams, ne visi pieņēmumi par naudas izmaksas faktu ir apstiprinājušies, jo lietas apstākļos nav atrodami dokumenti, kuri apstiprina apstākli, ka VID vai apgabaltiesa atzina papildus naudas neizmaksāšanas faktu daļai no SIA "United Oils" darbiniekiem.

[7.11] Attiecībā uz kasācijas sūdzībā norādīto, ka apgabaltiesai nevajadzēja vērtēt pierādījumus, kas iegūti pēc 2003.gada 20.oktobra, kad tika izdots galīgais administratīvais akts, jāņem vērā, ka apgabaltiesas spriedums balstīts uz pierādījumiem, kas iegūti administratīvā procesa laikā. Turklāt apgabaltiesa, vācot pierādījumus, ir ievērojusi APL 103.panta otro daļu un 150.panta ceturto daļu.

[7.12] Neraugoties uz to, ka pierādījumu vērtēšana neietilpst kasācijas instances kompetencē, nav pamatots kasācijas sūdzībā norādītais attiecībā uz audita pārskatu pielikumā esošās aprēķinu tabulas nesakrītību ar lietai pievienotajām datora izdrukām, jo ne apelācijas instances tiesas sēdē, ne kasācijas sūdzībā pieteicējas pārstāve nevarēja norādīt uz konkrētajām atšķirībām.

[7.13] Nav izprotams kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka apgabaltiesa nav pareizi interpretējusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 8.pantu un 31.² pantu, likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 11.pantu, kā arī Ministru kabineta noteikumu "Noteikumi par ienākumiem, par kuriem jāmaksā algas nodokli" 2.punktu, pamatojoties uz to, ka nav loģiski uzskatīt, ka darbinieki ir saņēmuši papildus samaksu, ja šāds fakts nemaz nav noticis.

Spriedums ir balstīts uz lietā iegūto pierādījumu vērtēšanu, kas pierāda papildus naudas līdzekļu izmaksas faktu SIA "United Oils" darbiniekiem. Konstatējot, ka par šīm naudas summām pieteicēja nav aprēķinājusi budžetā maksājamus nodokļus, apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka ir iestājušies norādītajos normatīvajos aktos paredzētie nosacījumi sankciju piemērošanai.

[7.14] Nav lietderīgi atspēkot kasācijas sūdzībā norādītos argumentus par apgabaltiesas lēmuma likumību un pamatotību, ar kuru noraidīts SIA "United Oils" lūgums par VID ģenerāldirektora 2003.gada 20.oktobra lēmuma Nr.19/36174 apturēšanu daļā par papildus aprēķināto summu, jo atbilstoši APL tas nav pārsūdzams un ir stāties spēkā no tā pieņemšanas brīža.

[8] Tiesas sēdē SIA "United Oils" pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, bet VID pārstāve to neatzina.

Motīvu daļa

[9] Atbilstoši APL 347.pantam tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[10] Administratīvo lietu departamenta ieskatā nav pamatots kasācijas sūdzības iesniedzējas arguments, ka Administratīvā apgabaltiesa nepamatoti nav piemērojusi Ministru kabineta noteikumus Nr.67 "Noteikumi par revīzijas veikšanu pēc procesa virzītāja pieprasījuma", kas izdoti saskaņā ar likuma "Par 1925.gada 1.aprīļa likuma "Ministru kabineta iekārta" atjaunošanu" 14.panta 3.punktu, Ministru kabineta noteikumus Nr.200 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka nodokļu maksājumu lielumu", likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otro daļu, kā arī norādi, ka Administratīvā apgabaltiesa bez likumīga pamata piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.panta 2., 4., 10. un 11.punktu.

[10.1] Ministru kabineta noteikumu Nr.67 "Noteikumi par revīzijas veikšanu pēc procesa virzītāja pieprasījuma" 1.punkts noteic, ka šie noteikumi paredz kārtību, kādā veicama saimnieciskās un finansiālās darbības revīzija pēc izziņas izdarītāja, prokurora, tiesneša vai tiesas pieprasījuma un kādā veidā noformējami revīzijas materiāli. Tādējādi šie noteikumi nav attiecināmi uz administratīvo aktu, ar kuru noteikti papildu maksājumi budžetā.

[10.2] VID kā nodokļu administrācijas kompetenci nosaka likums "Par nodokļiem un nodevām" un likums "Par Valsts ieņēmumu dienestu".

Saskaņā ar likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 2.panta 1.punktu viens no VID galvenajiem uzdevumiem ir VID administrēto valsts nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu iekasēšana Latvijas teritorijā un uz muitas robežas.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.pants nosaka nodokļu administrācijas tiesības, tajā skaitā kontrolēt nodokļu (nodevu) aprēķināšanas un maksāšanas pareizību (18.panta 2.punkts), piemērot sankcijas nodokļu (nodevu) likumu pārkāpējiem, pamatojoties uz likumiem un Ministru kabineta noteikumiem (18.panta 4.punkts), pieņemt lēmumu un informēt nodokļu maksātāju par nodokļu revīzijas (audita) veikšanu, norādot tās termiņu, pārbaudāmos nodokļus, nodokļu deklarācijas posteņus, pārbaudāmās nodevas vai citus valsts obligātos maksājumus un taksācijas periodus (18.panta 10.punkts), piedzīt bezstrīda kārtībā termiņā nesamaksātos nodokļus, soda naudas šā likuma 26.panta paredzētajā kārtībā (18.panta 11.punkts).

Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 20.pantu IIN un VSAOI administrē VID.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmā daļa paredz, ka nodokļu administrācijai ir tiesības pēc nodokļu revīzijas (audita) precizēt nodokļu apmērus un uzlikt soda naudu triju gadu laikā pēc likumā noteiktā maksāšanas termiņa, ja pārkāpti nodokļu likumi.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otrā daļa paredz, ka VID Ministru kabineta noteiktajā kārtībā ir tiesības uz aprēķinu pamata noteikt nodokļu maksājumu lielumu nodokļu maksātājiem atbilstoši to īpašumā esošās mantas vai kapitāla vērtības pieaugumam vai atbilstoši VID rīcībā esošajām vai pārbaudes laikā iegūtajām ziņām.

Atbilstoši likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 8.pantam VID uzdevumi nodokļu (nodevu) administrēšanā ir noteikti likumā "Par nodokļiem un nodevām" (18.pants). Papildus tiem VID pēc VID iestāžu, pirmstiesas izmeklēšanas iestāžu un tiesas pieprasījuma veic uzņēmumu (uzņēmējsabiedrību) nodokļu aprēķinu un nodokļu maksājumu revīziju (auditu) saskaņā ar iepriekš minētā likuma 8.panta 11.punktu.

Administratīvā apgabaltiesa konstatējusi, ka 2003.gada 6.maijā VID Finanšu policijas pārvaldes Izziņas daļas priekšnieks bija vērsies VID Galvenajā nodokļu pārvaldē ar lūgumu veikt revīziju SIA "United Oils" par IIN un VSAOI aprēķināšanas, maksāšanas un uzskaites kārtības pārbaudi. VID Rīgas reģionālās iestādes direktors 2003.gada 19.maijā saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.panta 10.punktu un likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 5.panta otrās daļas 4.punktu, kas noteic, ka VID teritoriālās iestādes direktors pieprasa veikt uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības), iestādes vai organizācijas nodokļu aprēķinu un nodokļu maksājumu revīziju (auditu), pieņēmis lēmumu Nr.4.2.4/479, ar kuru noteicis veikt IIN un VSAOI auditu no 2003.gada 28.maija līdz 2003.gada 30.jūnijam SIA

"United Oils" par 2001., 2002. un 2003.gada periodu no janvāra līdz martam, ka SIA "United Oils" kompleksais nodokļu audits par IIN un VSAOI uzsākts 2003.gada 28.maijā un audita pārskats sastādīts 2003.gada 30.jūnijā.

Ievērojot iepriekšminēto, Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvā apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka VID ir tiesīgs veikt nodokļu revīzijas (auditu), ja to pieprasa citas kompetentas iestādes, kā arī pamatoti atzinusi, ka VID ievērojis normatīvo aktu prasības, kas regulēja audita (revīzijas) veikšanu SIA "United Oils".

[10.3] Administratīvo lietu departaments to, ka Administratīvā apgabaltiesa spriedumā nav atsaukusies uz Ministru kabineta noteikumu Nr.200 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka nodokļu maksājumu lielumu", neuzskata par pamatu sprieduma atcelšanai. Iepriekš minētie Ministru kabineta noteikumi izdoti saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otro daļu, kura paredz VID tiesību uz aprēķinu pamata noteikt nodokļu maksājumu lielumu juridiskajām personām, tas ir, likumā ir deleģējums VID noteikt maksājumu lielumu uz aprēķinu pamata, ko Administratīvā apgabaltiesa savā spriedumā ir norādījusi. Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka kasācijas sūdzības iesniedzēja pārkāpusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" un likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" normas, kas nosaka kārtību, kādā aprēķināmi un maksājami nodokļi no darbiniekiem izmaksājamām piemaksām – darbinieku ienākumiem.

Administratīvā apgabaltiesa savā spriedumā konstatējusi, ka audits tika veikts, izmantojot VID Finanšu policijas pārvaldes iesniegtos dokumentus, kuri nav atspoguļoti SIA "United Oil" grāmatvedības uzskaitē un kuros sabiedrībā nodarbinātās personas ar saviem parakstiem apstiprina papildu ienākumu saņemšanu. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka kasācijas sūdzības iesniedzēja nav veikusi grāmatvedības uzskaiti atbilstoši likumam un citos normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai.

No iepriekš minētā secināms, ka pastāvēja Ministru kabineta noteikumu Nr.200 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka nodokļu maksājumu lielumu" 2.punktā paredzētie priekšnosacījumi, kas deva pamatu VID uz aprēķinu pamata noteikt nodokļu maksājumu lielumu kasācijas sūdzības iesniedzējai.

[11] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentam, ka saskaņā ar APL 150.panta otro daļu tiesai iesniegtie iestādes pierādījumi, kas iegūti pēc 2003.gada 20.oktobra, kad tika pieņemts galīgais administratīvais akts, ir atstājami bez ievērtības un nav vērtējami.

APL 150.panta otrā daļa noteic, ka iestāde var atsaukties tikai uz tiem pamatojumiem, kuri minēti administratīvajā aktā.

No pārsūdzētā administratīvā akta redzams, ka nodokļu uzrēķina pamatojums ir nelikumīgas izmaksas darbiniekiem. Šis pamatojums administratīvajā procesā iestādē un tiesā nav grozīts.

Saskaņā ar APL 150.panta pirmo daļu iestādei jāpierāda tie apstākļi, uz kuriem tā atsaucas kā uz savu iebildumu pamatojumu. Turklāt APL 145.panta pirmās daļas 4.punkts nosaka lietas dalībnieku, tai skaitā atbildētāja, tiesības iesniegt pierādījumus tiesā.

Ievērojot iepriekšminēto, Administratīvo lietu departaments atzīst par kļūdainu pieteicējas argumentu, ka iestādes iesniegtie pierādījumi pēc 2003.gada 20.oktobra nav pieņemami un vērtējami, jo minētais ir pretrunā ar iepriekš norādītajām APL normām.

[12] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentam, ka iestādes iesniegtie liecinieku nopratināšanas protokoli, kā arī 2002.gada izdrukās nav atzīstamas par pierādījumiem.

[12.1] APL 149.pantā noteikts, ka pierādījumi administratīvajā lietā ir ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti administratīvā procesa dalībnieku prasījumi un iebildumi, kā arī ziņas par citiem faktiem, kuriem ir nozīme lietas izspriešanā.

Konkrētajā gadījumā liecinieku nopratināšanas protokoli, kā arī 2002.gada izdrukās, kuras tika saņemtas no VID Finanšu policijas, ir uzskatāmas par vienu no pierādīšanas līdzekļiem – rakstveida pierādījumiem, kuri satur ziņas par faktiem, taču paši par sevi nav uzskatāmi par faktu.

Ievērojot iepriekš minēto, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, šie dokumenti bija vērtējami kā pierādījumi, ko arī Administratīvā apgabaltiesa ir vērtējusi.

[12.2] Administratīvo lietu departaments piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentam, ka tiesa pārkāpusi tiesvedības valodu, pieļaujot pievienot lietas materiāliem, kā arī vērtējot nopratināšanas protokolus un citus dokumentus krievu valodā.

APL 327.panta trešās daļas 3.punkts noteic, ka par procesuālo tiesību normu pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, uzskatāms tas, ka, izskatot lietu, pārkāptas procesuālo tiesību normas par tiesvedības valodu.

APL 110.panta otrā daļa noteic, ka dokumentus svešvalodā administratīvā procesa dalībnieki iesniedz, pievienojusi tiem noteiktā kārtībā apliecinātu tulkojumu valsts valodā. Šīs likuma prasības nav ievērotas.

Tomēr Administratīvo lietu departaments uzskata, ka ne katrs procesuālo tiesību normu pārkāpums ir pietiekams pamats sprieduma atcelšanai. Saskaņā ar APL 327.panta otro daļu procesuālo tiesību

normu pārkāpums var būt par pamatu sprieduma atcelšanai, ja šis pārkāpums novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspiešanas, tas ir, jābūt pamatotām šaubām, ka gadījumā, ja šī procesuālā norma tiktu ievērota, tiesa pieņemtu atšķirīgu spriedumu.

Kasācijas sūdzības iesniedzēja neapstrīd to, ka procesa dalībnieki un Administratīvās apgabaltiesas sastāvs, kurš izskatīja šo administratīvo lietu, zināja krievu valodu.

Tāpat dokumentu esamība lietas materiālos svešvalodā neizslēdz šos dokumentus no pierādīšanas līdzekļa – rakstveida pierādījumu – sastāva, bet izvirza formālu prasību par šo dokumentu tulkojumu valsts valodā, lai procesa dalībniekiem un tiesai tas būtu saprotams.

Ievērojot iepriekšminēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka šis procesuālo tiesību normu pārkāpums nav novedis un nevarēja novest pie lietas nepareizas izspiešanas, tas ir, minētais nevar būt par pamatu Administratīvās apgabaltiesas sprieduma atcelšanai.

[13] Attiecībā uz kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentiem, ka iestādes iesniegtos pierādījumus, kas izņemti no krimināllietas, nevar vērtēt kā pierādījumus, jo tie nav noformēti atbilstoši Kriminālprocesa kodeksa 63., 64., 67., 84., 85., 168., 178. un 180.panta prasībām, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka saskaņā ar APL 102.panta pirmo daļu tiesvedību administratīvajā lietā nosaka šis likums, tas ir, izskatot administratīvo lietu, nav piemērojamas Kriminālprocesa kodeksa* normas, tajā skaitā normas, kas attiecas uz pierādījumiem un to novērtēšanu. Turklāt APL 59.panta otrā daļa noteic, ka, ja iestādei nepieciešamā informācija ir nevis administratīvā procesa dalībnieku, bet gan citas institūcijas rīcībā, iestāde to iegūst pati, nevis pieprasa no administratīvā procesa dalībniekiem.

[14] Administratīvo lietu departaments neuzskata par pietiekamu pamatu Administratīvās apgabaltiesas sprieduma atcelšanai kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentus, ka Administratīvā apgabaltiesa nav vērtējusi VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 20.augusta lēmuma Nr.1.3/43694 un VID ģenerāldirektora 2003.gada 20.oktobra lēmuma Nr.19/26714 atbilstību Ministru kabineta noteikumu Nr.154 "Administratīvā procesa noteikumi" 49., 50., 51. un 52.punktam un 63.4.punktam, kā arī bez likumīga pamata norādījusi, ka SIA "United Oils" nav nodrošinājusi pierādījumus par nodokļu maksājumu lielumu atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.panta prasībām.

APL 61.pants noteic, ka administratīvā procesa dalībniekam ir tiesības iepazīties ar lietu un izteikt savu viedokli jebkurā procesa stadijā. Šīs tiesības neaptver informāciju, kas saskaņā ar šā likuma 54.pantu nav izpaužama – ierobežotas pieejamības informācija.

* **Red. piez.:** Latvijas kriminālprocesa kodekss.

Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 130.pants noteic, ka pirmstiesas izmeklēšanas datus var nodot atklātībai tikai ar izziņas iestādes priekšnieka vai prokurora atļauju un tādā apjomā, kādā viņi to atzīst par iespējamu.

Tikai tad, kad prokurors atzinis pirmstiesas izmeklēšanu par pabeigtu un savāktos pierādījumus par pietiekamiem apsūdzības raksta sastādīšanai, saskaņā ar Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 202.pantu ar lietas materiāliem tiek iepazīstināts cietušais, bet pēc tam saskaņā ar Latvijas Kriminālprocesa likuma* 203.pantu ar krimināllietas materiāliem tiek iepazīstināts apsūdzētais.

Konkrētajā gadījumā daļa pierādījumu lietā tika iegūti no krimināllietas materiāliem, kura ir pirmstiesas izmeklēšanas stadijā, tas ir, tās materiāli ir kvalificējami kā ierobežotas pieejamības informācija. Līdz ar to krimināllietas materiāli nevarēja tikt nodoti pieteicēja rīcībā bez procesa virzītāja piekrišanas.

Administratīvā procesa stadijā Administratīvajā apgabaltiesā kasācijas sūdzības iesniedzējai netika ierobežotas tās tiesības iepazīties ar administratīvās lietas materiāliem saskaņā ar APL 145.panta pirmās daļas 1.punktu, tajā skaitā pierādījumiem, kas iegūti no iepriekš pieminētās krimināllietas, kā arī piedalīties šo pierādījumu pārbaudē saskaņā ar iepriekš minētās normas 4.punktu.

No APL 150.panta izriet, ka pierādījumus tiesas procesā var iesniegt gan lietas dalībnieki, gan tiesa tos var savākt pēc savas iniciatīvas. No iepriekš minētā izriet, ka administratīvā procesā pastāv gan objektīvās izmeklēšanas princips, gan saskatāmi arī sacīkstes principa elementi.

APL 150.panta trešā daļa nosaka, ka pieteicējam atbilstoši savām iespējām jāpiedalās pierādījumu savākšanā.

Ievērojot iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pieteicēja loma administratīvajā procesā nav pasīva un tam aktīvi jāpiedalās pierādījumu savākšanā, neaprobežojoties ar norādēm, ka lēmumā norādītie argumenti neatbilst patiesībai, tai skaitā VID sastādīto tabulu autentiskums un saturā iekļautie aprēķini esot apšaubāmi, bet gan konkrēti jānorāda saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pantu, kā arī ar iepriekš minētajām APL normām, kādi argumenti neatbilst patiesībai, kuri aprēķini ir kļūdaini un kādi pierādījumi to apstiprina.

[15] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentam, ka Administratīvā apgabaltiesa nepareizi interpretējusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 8.pantu, 31.²pantu, kā arī Ministru kabineta noteikumu "Noteikumi par ienākumiem, par kuriem jāmaksā algas nodoklis" 2.punktu, likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 14.pantu, jo nav konstatēts fakts, ka izmaksāta papildu atlīdzība.

Saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 8.panta otro daļu pie ienākumiem, par kuriem ir jāmaksā algas nodoklis, atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem tiek pieskaitīta darba alga, prēmijas, vienreizēja un sistemātiska atlīdzība un citi ienākumi, ko darbinieks saņem uz pašreizējo vai iepriekšējo darba attiecību pamata uzņēmējdarbības, valsts uzņēmumos, iestādēs, organizācijās un no fiziskajām personām, kā arī atlīdzība par valsts dienesta pienākumu izpildi un ienākumi no darba līguma izpildes. Turklāt saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 29.panta pirmās daļas 1.–4., 6.punktu izriet, ka darba devēja pienākums ir šajā likumā noteiktajos termiņos un kārtībā:

- aprēķināt, ieturēt un iemaksāt budžetā algas nodokli no darbiniekam izmaksātajām summām, norādot maksātāja dzīvesvietu;
- informēt darbinieku un kontrolējošo VID teritoriālo iestādi pēc savas atrašanās vietas par taksācijas gadā darbiniekam izmaksātajām summām un no tām budžetā iemaksāto algas nodokli;
- uzglabāt darba samaksas aprēķināšanu un izmaksu apliecinājošus dokumentus likuma "Par grāmatvedību" 10.pantā noteikto termiņu;
- par IIN summām, kas katru mēnesi ieturētas no darbinieku darba ienākuma un iemaksātas budžetā, iesniegt ziņojumu VID teritoriālajai iestādei pēc savas juridiskās adreses termiņā, kāds darba devējam atbilstoši likumam "Par valsts sociālo apdrošināšanu" ir noteikts ziņojuma iesniegšanai par VSAOI;
- par katru mēnesi ieturēto un budžetā ieskaitīto nodokli no fizisko personu tāda ienākuma, no kura nodoklis ieturams izmaksas vietā, iesniegt VID teritoriālajai iestādei pārskatu līdz nākamā mēneša piecpadsmitajam datumam.

Saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 31. ²panta pirmo daļu, ja darba devējs (ienākuma izmaksātājs) līdz nodokļu administrācijas pārbaudei (pārbaudes pieteikšanai), pārkāpdams šā likuma prasības, nav ieturējis nodokli no visa personas apliekamā ienākuma un izmaksājis bez nodokļa ieturēšanas summas, no kurām atbilstoši šim likumam nodoklis ir ieturams izmaksas vietā, viņam ir jāsamaksā nodokļa iztrūkstošā summa un soda nauda nodokļa iztrūkstošās summas apmērā.

Tāpat arī likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 14.panta pirmā daļa noteic, ka darba devēja un darba ņēmēja obligāto iemaksu objekts ir visi algotā darbā gūtie ienākumi, no kuriem jāietur iedzīvotāju ienākuma nodoklis, neatskaitot neapliekamo minimumu, nodokļu atvieglojumus un attaisnotos izdevumus, par kuriem nodokļu maksātajam ir tiesības samazināt apliekamo ienākumu. Savukārt šā likuma 23.panta pirmā daļa paredz darba devēja pienākumu līdz obligāto iemaksu veikšanai noteiktajam termiņam iesniegt VID

ziņojumu par obligāto iemaksu objektu un obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

No Administratīvās apgabaltiesas sprieduma redzams, ka tā, izvērtējot SIA "United Oils" 2001.gada un 2002.gadā iesniegtos ziņojumus par VSAOI no darba ņēmēju darba ienākumiem, izmaksu žurnālus par papildu samaksu, kuri nav atspoguļoti SIA "United Oils" grāmatvedības uzskaitē un kuros uzņēmumā nodarbinātās personas apstiprina papildu ienākumu saņemšanu, līgumus par papildu samaksas veikšanu – pielikumus pie darba līgumiem, liecinieku nopratināšanas protokolus, tiesas sēdē nopratināto liecinieku liecības, kā arī pārējos lietā esošos materiālus, konstatēja, ka 2001.gadā un 2002.gadā SIA "United Oils" tikai daļai no darbinieku ienākumiem tika aprēķināti un samaksāti likumos noteiktie nodokļu maksājumi. Daļai darbinieku ienākumu netika veikta normatīvajos aktos noteiktā iegrāmatošana uzņēmuma grāmatvedības uzskaitē. Šī uzskaitē tika veikta atsevišķos žurnālos, kurus uzņēmumā konstatēja un izņēma VID Finanšu policija.

Ņemot vērā to, ka saskaņā ar APL 347.pantu pierādījumu pārvērtēšana neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa, nodibinot minētos apstākļus, pamatoti secinājusi, ka SIA "United Oils" kā darba devējs pārkāpis likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" un likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" normas, kas nosaka kārtību, kādā aprēķināmi un maksājami nodokļi no darbiniekiem izmaksātajām piemaksām – darbinieku ienākumiem.

[16] Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu kasācijas sūdzības iesniedzējas viedokli, ka saskaņā ar APL 315.panta otro daļu ir pārskatāms kopā ar kasācijas sūdzību Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 17.novembra nolēmums par administratīvā akta apturēšanu daļā, ar kuru noraidīts SIA "United Oils" pieteikums par VID ģenerāldirektora 2003.gada 20.oktobra lēmuma Nr.19/26174 darbības apturēšanu daļā par papildus aprēķināto nodokļu summu. Kasācijas sūdzības iesniedzējas ieskatā, Administratīvā apgabaltiesa lēmumā nepareizi interpretējusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 24.panta septīto daļu.

Ņemot vērā, ka minētais lēmums konkrētajā lietā neskar lietas izskatīšanu pēc būtības un nevarēja ietekmēt materiālo un procesuālo normu piemērošanu Administratīvās apgabaltiesas spriedumā, Administratīvo lietu departamenta uzskata, ka saskaņā ar APL 347.panta pirmās daļas prasībām nav pamata pārbaudīt iepriekš minētā lēmuma tiesiskumu.

[17] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, pārējie kasācijas sūdzības iesniedzējas argumenti, piemēram, ka Finanšu policijas pārvaldes pieprasījumā ir pretruna, ka VID sastādīto tabulu

autentiskums un tajā iekļautie matemātiskie aprēķini ir apšaubāmi, kā arī pārējie argumenti attiecas uz faktisko apstākļu pārvērtēšanu, kas neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē saskaņā ar APL 347.panta pirmo daļu.

Ņemot vērā iepriekšminētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums atstājams negrozīts, bet pieteicējas kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.februāra spriedumu atstāt negrozītu, bet sabiedrības ar ierobežotu atbildību "United Oils" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par nodokļu maksātāju struktūrvienību reģistrāciju (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.¹pants)

Reģistrācijai nodokļu maksātāju reģistrā ir pakļautas struktūrvienības (pārvalde, ražotne, cehs u.tml.), kuru darbības vieta nesakrīt ar sabiedrības juridisko adresi.

2005.gada 13.septembrī

Lieta Nr.SKA-240

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senators	N.Salienieks,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Andrim U. un atbildētāja Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim N.Čižikam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Andra U. pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes amatpersonas lēmumu, sakarā ar Andra U. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 7.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 9.oktobrī Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestādes amatpersonas SIA "Laiks" saimnieciskās darbības veikšanas vietā Katlakalna ielā 1, Rīgā, veica grāmatvedības uzskaites pārbaudi. Pārbaudes laikā konstatēts, ka struktūrvienība – birojs, kas atrodas šajā adresē, nav reģistrēta VID nodokļu maksātāju reģistrā. Tādējādi nav

ievērots Ministru kabineta 2001.gada 21.marta* noteikumu Nr.150 "Noteikumi par nodokļu maksātāju un nodokļu maksātāju struktūrvienību reģistrāciju Valsts ieņēmumu dienestā" (turpmāk – Noteikumi Nr.150) 6.punkts.

2003.gada 28.oktobrī VID Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaudi pārvaldes 8. tematisko pārbaudi daļas priekšniece Z.Brasava, pamatojoties uz pārbaudē konstatēto, pieņēma lēmumu Nr.3590ap par Andra U. saukšanu pie administratīvās atbildības saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) 165.²pantā paredzēto pārkāpumu par nodokļu maksātāja reģistrēšanas kārtības neievērošanu, uzliekot naudas sodu Ls 150 apmērā.

Izskatot Andra U. sūdzību, ar VID ģenerāldirektora v.i. 2003.gada 28.novembra lēmumu Nr.3.1/30843 VID Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaudi pārvaldes 8. tematisko pārbaudi daļas priekšnieces 2003.gada 28.oktobra lēmums Nr.3590ap atstāts negrozīts.

[2] 2003.gada 11.decembrī Andris U. iesniedzis pieteikumu Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā par VID Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaužu pārvaldes 8. tematisko pārbaužu daļas priekšnieces 2003.gada 28.oktobra lēmuma Nr.3590ap atcelšanu.

Pieteikumā pieteicējs norāda, ka Noteikumi Nr.150 reglamentē struktūrvienību reģistrācijas procedūru un nenosaka obligātu struktūrvienības izveidošanu. Šis jautājums saskaņā ar augstāka juridiskā spēka normatīvajiem aktiem, kas regulē komercdarbību un uzņēmumu reģistrāciju, ir atstāts uzņēmēj sabiedrības dalībnieku vai izpildinstitūciju kompetencē. Turklāt sods pieteicējam uzlikts kā fiziskai personai, nevis kā SIA "Laiks" prezidentam.

[3] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2004.gada 17.marta spriedumu pieteicēja pieteikums apmierināts un pārsūdzētais lēmums atcelts.

[4] Par spriedumu VID iesniedzis apelācijas sūdzību. Savukārt pieteicējs 2004.gada 29.oktobrī iesniedzis pieteikumu par tiesvedības izbeigšanu lietā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.pantam, jo starp šajā lietā iesaistītajiem dalībniekiem par vienu un to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata stāties spēkā Administratīvās rajona tiesas spriedums.

[5] Skatot lietu sakarā ar VID apelācijas sūdzību un pieteicēja pieteikumu par tiesvedības izbeigšanu lietā, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 7.marta spriedumu pieteicēja pieteikumu par tiesvedības izbeigšanu lietā un pārsūdzētā lēmuma atcelšanu noraidīja. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Kopš 2001.gada 12.janvāra spēkā ir likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.¹ panta normas, kas nosaka nodokļu maksātāju reģistrācijas kārtību. Panta septītā daļa deleģē Ministru kabinetam noteikt kārtību, kādā nodokļu maksātāji un nodokļu maksātāju struktūrvienības, kuras nav jāreģistrē Uzņēmumu reģistrā, reģistrējamās VID. No Noteikumu Nr.150* 6.punkta izriet obligāta prasība reģistrēt jaunizveidotu struktūrvienību konkrētā laika periodā.

[5.2] Par struktūrvienībām uzskatāmas uzņēmuma darbības vietas, ja tās nesakrīt ar uzņēmuma juridisko adresi. Tā kā SIA "Laiks" juridiskā adrese ir Tomsona ielā 33a-24, Rīgā, un SIA "Laiks" birojs atrodas un reāli darbojas citā adresē – Katlakalna ielā 1, Rīgā –, atzīstams, ka SIA "Laiks" ir struktūrvienība – birojs Katlakalna ielā 1, Rīgā, kas nav reģistrēta VID nodokļu maksātāju reģistrā.

Nav vērtējami pieteicējas iesniegtie dokumenti, kas attiecas uz laika periodu pirms 2001.gada janvāra.

* Red. piez.: 2001.gada 27.marta noteikumi Nr.150.

[5.3] Nav pamatots pieteicēja viedoklis, ka viņš sodīts kā fiziska persona, jo VID pie administratīvās atbildības saukusi Andri U. kā SIA "Laiks" valdes locekli.

[5.4] Nav pamata apšaubīt VID Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaužu pārvaldes 8. tematisko pārbaužu daļas priekšnieces Z.Brasavas tiesības izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas un piemērot administratīvos sodus. Pārrakstīšanās kļūdu, norādot citu likuma panta attiecīgo punktu iestādes vadītāja lēmuma pamatojumā par amatpersonas pilnvarojumu, konkrētajā gadījumā nevar atzīt par būtisku procesuālo pārkāpumu.

[5.5] Nav pamatots pieteicēja lūgums par tiesvedības izbeigšanu lietā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.panta 3.punktam. Konstatējams, ka abās lietās ir atšķirīgi pieteikumu priekšmeti, proti, Administratīvā rajona tiesa taisījusi spriedumu par VID amatpersonu lēmumiem attiecībā uz SIA "Laiks" saimnieciskās darbības vietas Maskavas ielā 461, Rīgā, kā struktūrvienības neregistrēšanu. Savukārt šajā administratīvajā lietā pieteicēja pieteikuma priekšmets ir VID amatpersonas lēmums attiecībā uz biroja Katlakalna ielā 1, Rīgā, kā struktūrvienības neregistrēšanu.

[6] Par minēto spriedumu pieteicējs iesniedzis kasācijas sūdzību, lūdzot to atcelt un tiesvedību lietā izbeigt. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Nav pamatots tiesas viedoklis, ka birojs atzīstams par struktūrvienību un tas būtu reģistrējams VID. No Noteikumu Nr.150 2.punkta izriet, ka struktūrvienības ir filiāles. SIA "Laiks" atbilstoši Komerclikuma normām nav pieņēmusi lēmumu par struktūrvienības – biroja – izveidošanu un atbilstoši noteikumu 10.4.punktam šādu lēmumu nav uzrādījusi VID. SIA "Laiks" (biroju ieskaitot) izvietota nekustamajā īpašumā Katlakalna ielā 1, Rīgā. Tādējādi birojs nav uzskatāms par struktūrvienību. Noteikumu Nr.150 normas neuzliek obligātu pienākumu izveidot struktūrvienību, ja tās adrese nesaskan ar sabiedrības juridisko adresi. Līdz ar to administratīvais sods ir piemērots pretēji LAPK 7.pantam, kas nosaka, ka administratīvo sodu var piemērot tikai uz likuma pamata un likumā noteiktajā kārtībā.

[6.2] Tiesa, vērtējot amatpersonas Z.Brasavas tiesības pieņemt pārsūdzēto lēmumu, nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 153.panta trešajā daļā noteikto. Proti, ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 18.jūnija spriedumu atzīts, ka VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2002.gada 6.augusta rīkojums Nr.390, ar kuru šīs iestādes amatpersonām piešķirts pilnvarojums izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas un piemērot administratīvos sodus, nedod tiesības izskatīt lietas par LAPK 165.² panta pārkāpumiem. Šis Administratīvās rajona tiesas konstatējums ir saistošs arī Administratīvajai apgabaltiesai.

[6.3] Administratīvā apgabaltiesa nav pareizi izteikusi Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 18.jūnija spriedumā formulēto, proti, ka Administratīvā rajona tiesa ir vērtējusi VID amatpersonu lēmumus Nr.F11-96 un Nr.3.2/39, kuros kā vainu pastiprinošs apstāklis norādīts jau 2003.gada 28.oktobrī pieņemtais lēmums Nr.3590ap, ar kuru pieteicējs jau ticis sodīts par struktūrvienības – biroja Katlakalna ielā 1, Rīgā, – neregistrēšanu. Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 18.jūnija spriedumu VID amatpersonu lēmumi Nr.F11-96 un Nr.3.2/39 atzīti par prettiesiskiem un atcelti. Ar šiem lēmumiem pieteicējs jau ticis sodīts par struktūrvienības Maskavas ielā 461, Rīgā, neregistrēšanu. Ņemot vērā, ka atceltajos lēmumos kā vainu pastiprinošs apstāklis minēts arī šajā lietā pārsūdzētajā lēmumā norādītais fakts par biroja Katlakalna ielā 1, Rīgā, neregistrēšanu, šajā lietā pārsūdzētais 2003.gada 28.oktobra lēmums Nr.3590ap ir atcelts. Līdz ar to atbilstoši Administratīvā procesa likuma 153.panta otrajai daļai šis apstāklis ir saistošs Administratīvajai apgabaltiesai, taču tiesa uz šī pamata neizbeidza tiesvedību lietā.

[6.4] Administratīvā apgabaltiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 7. un 10.pantā noteiktos principus. Nav ievērots arī likuma 11.pantā noteiktais. Noteikumi Nr.150 neparedz sankcijas par to neievērošanu. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 15.pantam kā augstāka juridiskā spēka norma ir piemērojams likums "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" un Komerclikums, atbilstoši kurim ir izdarīta sabiedrības reģistrācija, nevis Noteikumi Nr.150.

[7] Tiesas sēdē pieteicējs kasācijas sūdzību uzturēja pēc tajā norādītajiem motīviem.

Atbildētāja pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir pamatots.

Motīvu daļa

[8] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.pantam tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda sprieduma tiesiskumu un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[9] Pieteicējam ir piemērots administratīvais sods par nodokļu maksātāju reģistrēšanas kārtības neievērošanu, respektīvi, par to, ka nodokļu maksātāju reģistrā kā struktūrvienība nav reģistrēts SIA "Laiks" birojs, kas atrodas Katlakalna ielā 1, Rīgā.

Nodokļu maksātāju reģistrācijas pienākumu un kārtību nosaka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15.¹pants, kas ir spēkā no 2001.gada 12.janvāra, un uz tā pamata izdotie Noteikumi Nr.150. Tāpēc par nepamatotu atzīstams kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskats, ka viņam piemērots administratīvais sods par Noteikumu Nr.150 pārkāpumu pretēji LAPK 7.pantam, kas nosaka, ka administratīvo sodu var piemērot tikai uz likuma pamata un likumā noteiktajā kārtībā.

[10] Pieteicējs, atsaucoties uz Noteikumu Nr.150 2.punktu, kasācijas sūdzībā iebilst pret tiesas secinājumu, ka par uzņēmuma struktūrvienībām uzskatāmas uzņēmuma darbības vietas, ja to atrašanās vieta nesakrīt ar uzņēmuma juridisko adresi.

Noteikumu 2.punkts noteic, ka šo noteikumu izpratnē filiāle, izņemot ārvalsts uzņēmuma filiāli, ir struktūrvienība, kas nav reģistrējama Uzņēmumu reģistrā, bet kuru reģistrē nodokļu maksātāju reģistrā VID. Tādējādi no šīs normas izriet, ka filiāles ir reģistrējamas nodokļu maksātāju reģistrā tāpat kā citas uzņēmuma struktūrvienības. Līdz ar to nepamatots ir kasācijas sūdzības iesniedzēja viedoklis, ka reģistrācija nodokļu maksātāju reģistrā atbilstoši šai tiesību normai attiecas tikai uz filiālēm.

Administratīvo lietu departaments piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzēja viedoklim, ka saskaņā ar Komerclikumu komercsabiedrība pati izvēlas, kādas struktūrvienības izveidot. Taču par nepareizu uzskatāms pieteicēja viedoklis, ka SIA "Laiks" birojs Katlakalna ielā 1, Rīgā, nav jāreģistrē nodokļu maksātāju reģistrā tāpēc, ka ne sabiedrības dalībnieki, ne valde nav lēmuši par struktūrvienības izveidošanu. Administratīvo lietu departamenta ieskatā jau tas vien, ka SIA "Laiks" birojs ir izvietots citā adresē nekā sabiedrības juridiskā adrese, liecina par to, ka šajā sakarībā sabiedrībā lēmums ir pieņemts. No publisko tiesību viedokļa nav būtiski, vai sabiedrība pati biroju uzskata par reģistrācijai pakļautu struktūrvienību vai neuzskata. Būtiski ir noskaidrot reģistrācijai pakļautas struktūrvienības jēdzienu Noteikumu Nr.150 izpratnē. Administratīvo lietu departaments piekrīt apelācijas instances tiesas secinājumam, ka struktūrvienību reģistrācija ir nepieciešama, lai VID iestādes atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 17. un 18.pantam varētu īstenot kontroli pār pareizu nodokļu nomaksu. Šajā nolūkā ir svarīgi, lai VID iestādēm būtu zināmas visas adreses, kurās darbojas attiecīgā sabiedrība. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments par pareizu atzīst apelācijas instances tiesas secinājumu, ka reģistrācijai pakļautas ir struktūrvienības (pārvalde, ražotne, cehs un tml.), kuru darbības vieta nesakrīt ar sabiedrības juridisko adresi.

[13] Saskaņā ar LAPK 215.¹panta pirmo daļu VID kompetencē ietilpst LAPK 165.²pantā paredzēto pārkāpumu lietas. No panta otrās daļas 3.punkta izriet, ka izskatīt lietas un VID vārdā piemērot administratīvos sodus, ja naudas sods nepārsniedz Ls 250, ir tiesīgas VID ģenerāldirektora un VID teritoriālo iestāžu direktoru pilnvarotas amatpersonas. Kā konstatējusi apelācijas instances tiesa, VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2002.gada 6.augusta rīkojumā Nr.390 starp amatpersonām, kas tiesīgas piemērot sodus, ir minēta arī Z.Brasava. Tiesa arī konstatējusi, ka šajā rīkojumā kā tiesiskais pamatojums ir minēts LAPK 215.¹panta otrās daļas 2.punkts, kas

nosaka muitas amatpersonu tiesības uzlikt naudas sodu. Ņemot vērā VID pārstāvja paskaidrojumus, ka tā ir bijusi pārrakstīšanās kļūda, kas ir novērsta, tiesa atzinusi, ka pārrakstīšanos nav pamata atzīt par būtisku procesuālu pārkāpumu, kas ļautu apšaubīt Z.Brasavas tiesības izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas un piemērot naudas sodu līdz Ls 250.

No Administratīvā procesa likuma 75.panta pirmās daļas 2.punkta izriet, ka procesuāli pārkāpumi var būt par pamatu administratīvā akta atcelšanai. Kā atzīts Administratīvo lietu departamenta praksē (sk. spriedumu lietā Nr.SKA-59/2005), ne katrs procesuāls pārkāpums var būt par pamatu lēmuma atcelšanai, bet tikai būtisks procesuāls pārkāpums. Taču konkrētajos apstākļos Administratīvo lietu departaments atzīst par pareizu apelācijas instances tiesas secinājumu, ka pārrakstīšanās kļūda nav atzīstama par būtisku procesuālo pārkāpumu.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu kasācijas sūdzībā pausto viedokli par Administratīvā procesa likuma 11.pantā ietvertā likuma atrunas principa pārkāpumu. Nepamatots šajā aspektā ir arī pieteicēja viedoklis par to, ka nav ievērotas Administratīvā procesa likuma 7. un 8.pantā noteiktās prasības, ka iestāde darbojas normatīvajos aktos noteikto pilnvaru ietvaros un iestādes kļūda, kurā persona nav vainojama, nevar radīt personai nelabvēlīgas sekas. Kā jau minēts iepriekš, nelabvēlīgas sekas pieteicējam ir radījis tas, ka nav izpildītas normatīvo aktu prasības par struktūrvienības reģistrāciju.

[14] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt pieteicēja viedoklim, ka Administratīvajai apgabaltiesai, ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 153.panta trešo daļu, bija jāievēro Administratīvās rajona tiesas nolēmumā, skatot līdzīgu Andra U. pieteikumu, izteiktais secinājums, ka VID amatpersona Z.Brasava nebija tiesīga izskatīt administratīvā pārkāpuma lietu un piemērot administratīvo sodu.

Administratīvā procesa likuma 153.panta trešā daļa noteic, ka fakts, kurš nodibināts ar spēkā stājušos spriedumu tā motīvu daļā, nav no jauna jāpierāda, izskatot administratīvo lietu, kurā piedalās tie paši procesa dalībnieki. Minētā tiesību norma nosaka pamatu atbrīvošanai no pierādījumiem, un konkrētajā lietā tas nozīmē, ka pieteicējam nebija no jauna arī šajā lietā jāpierāda, ka VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2002.gada 6.augusta rīkojumā Nr.390 atsaucē uz tiesību normu kļūdaini norādīts panta daļas punkts.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmajai daļai tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem. No tā izriet, ka tiesa pati izdara secinājumus no

konstatētajiem faktiem. Līdz ar to apelācijas instances tiesai nav saistoši secinājumi, ko, vērtējot konkrētos apstākļus līdzīgā lietā, izdarījusi pirmās instances tiesa. Šajā aspektā nav nozīmes arī tam faktam, ka pirmās instances tiesas spriedums ir stājies spēkā, jo tā pamatotību un tiesiskumu nav vērtējušas citas tiesu instances.

[15] Administratīvo lietu departaments par nepamatotu uzskata kasācijas sūdzībā norādīto argumentu, ka ar Administratīvās rajona tiesas spēkā stājušos 2004.gada 18.jūnija spriedumu arī šajā lietā pārsūdzētais VID amatpersonas lēmums jau ir atzīts par prettiesisku un atcelts ar tā pieņemšanas brīdi. Kā izriet no Administratīvās apgabaltiesas sprieduma, Administratīvā rajona tiesa ir izskatījusi lietu sakarā ar Andra U. pieteikumu par VID amatpersonu lēmumu atcelšanu administratīvā pārkāpuma lietā, kurā pieteicējam bija uzlikts sods par to, ka normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā nebija reģistrēta struktūrvienība Maskavas ielā 461, Rīgā, tas ir, par citu, kaut gan savā būtībā līdzīgu, administratīvo pārkāpumu. Tāpēc nav pamata piemērot Administratīvā procesa likuma 282.panta 3.punktu, kas paredz tiesvedības izbeigšanu lietā tikai tad, ja spēkā stājies tiesas spriedums, kas taisīts starp tiem pašiem administratīvā procesa dalībniekiem par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata.

Nevar arī piekrist kasācijas sūdzības iesniedzēja argumentam par Administratīvā procesa likuma 153.panta otrās daļas nepiemērošanu šajā lietā, izlemjot jautājumu par tiesvedības izbeigšanu. Minētā norma noteic, ka fakts, kurš nodibināts ar spēkā stājušos tiesas spriedumu tā rezolutīvajā daļā, nav no jauna jāpierāda, izskatot administratīvo lietu. No tā konkrētās lietas apstākļiem izriet, ka tiesa nedrīkst kā pierādījumu izmantot atceltos amatpersonu lēmumus.

Spēkā ir stājies Administratīvās rajona tiesas spriedums, ar kuru ir atcelts VID Rīgas rajona Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaužu pārvaldes 9.tematisko pārbaužu daļas priekšnieka A.Voitešonoka lēmums administratīvajā lietā Nr.F11-96ap un apstrīdēšanas kārtībā pieņemtais VID Rīgas reģionālās iestādes direktora lēmums Nr.3.2/39. Šajā lietā, izskatot pieteikumu par VID Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaužu pārvaldes 8. tematisko pārbaužu daļas priekšnieces Z.Brasavas lēmumu administratīvajā lietā Nr.3590ap un apstrīdēšanas kārtībā pieņemto VID ģenerāldirektora v.i. lēmumu Nr.3.1./3084, tiesa nekādā veidā kā pierādījumu nav izmantojusi Administratīvās rajona tiesas atceltos lēmumus.

Ņemot vērā iepriekšminētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums atstājams negrozīts, bet pieteicēja kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 7.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet Andra U. kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par paziņojuma par audita veikšanu juridisko dabu un par pretrunīgu spriedumu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.panta 10.punkts un Administratīvā procesa likuma 246.panta trešā daļa)

Tiesai bija jānoskaidro likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.panta 10.punkta jēga no vēsturiskā aspekta, proti, kāda bijusi likumdevēja griba, grozot šo tiesību normu tādā veidā, ka tajā tika iekļauts nodokļu administrācijas pienākums paziņot nodokļu maksātājam par audita veikšanu: vai ar minētajiem grozījumiem bija paredzēts tikai nodokļu administrācijas pienākums informēt nodokļu maksātāju par to, ka uzņēmumā notiks nodokļu audits, lai nodokļu maksātājs attiecīgi varētu sagatavot nepieciešamos dokumentus, vai arī šīs tiesību normas jēga bijusi tā, lai nodokļu maksātājam būtu iespēja pašam līdz audita veikšanas uzsākšanai pārbaudīt savu grāmatvedību un nepieciešamības gadījumā iesniegt deklarāciju labojumus, ja nodokļu maksātājs konstatēs savas kļūdas.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 246.panta trešo daļu tiesas spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam. No minētās normas izriet, ka spriedums nedrīkst būt pretrunīgs.

2005.gada 27.septembrī

Lieta Nr.SKA-243

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,

piedaloties pieteicējas pārstāvim J.Ostaškovam un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei D.Krūmiņai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc akciju sabiedrības "Rīgas elektromašīnbūves rūpnīca" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora v.i. 2003.gada 17.jūlija lēmumu Nr.19/18233, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 4.aprīlī Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Lielo nodokļu maksātāju pārvalde pieņēmusi lēmumu no 2003.gada 7.aprīļa līdz 2003.gada 14.maijam veikt auditu akciju sabiedrībā (turpmāk – AS) "Rīgas elektromašīnbūves rūpnīca".

No 2003.gada 7.aprīļa līdz 2003.gada 14.maijam VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes Audita daļa AS "Rīgas elektromašīnbūves rūpnīca" veikusi vienkāršu pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) auditu par 2000.gadu un 2001.gadu.

2003.gada 14.maijā VID Lielo nodokļu maksātāju pārvalde pieņēmusi lēmumu Nr.9.2.1./447, ar kuru papildu nomaksai budžetā AS "Rīgas elektromašīnbūves rūpnīca" noteica PVN 5513,99 latu apmērā un soda naudu 5513,99 latu apmērā, kā arī samazināja aprēķināto PVN par 964,76 latiem.

[2] Minēto lēmumu daļā, ar kuru papildu nomaksai budžetā aprēķināts PVN 4547,61 lats un soda nauda 4547,61 lats, AS "Rīgas elektromašīnbūves rūpnīca" apstrīdējusi VID ģenerāldirektoram.

2003.gada 17.jūlijā VID ģenerāldirektora v.i. pieņēmusi lēmumu Nr.19/18233, ar kuru atcēlusi VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes 2003.gada 14.maija lēmumu Nr.9.2.1/447 daļā par papildu nomaksai budžetā noteikto PVN 837,65 lati un soda naudu 837,65 lati, bet atstājusi spēkā iepriekš minēto VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes lēmumu daļā, ar kuru papildu nomaksai budžetā noteikts PVN 4676,34 lati un soda nauda 4676,34 lati, kā arī par samazināto aprēķināto PVN 964,76 latu apmērā.

2003.gada 14.augustā VID ģenerāldirektors ar lēmumu Nr.19/20641 grozījis VID ģenerāldirektora v.i. 2003.gada 17.jūlija lēmumu Nr.19/18233, atceļot VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes 2003.gada 14.maija lēmumu Nr.9.2.2/447 daļā par papildu nomaksai budžetā noteikto PVN 837,65 lati un soda naudu 837,65 lati, kā arī par samazināto aprēķināto PVN 837,65 latu apmērā, savukārt atstājis spēkā iepriekš minēto VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes lēmumu daļā, ar kuru papildu nomaksai budžetā noteikts PVN 4676,34 lati un soda nauda 4676,34 lati, kā arī par samazināto aprēķināto PVN 127,11 latu apmērā.

[3] 2003.gada 19.augustā Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā saņemta AS "Rīgas elektromašīnbūves rūpnīca" sūdzība par VID ģenerāldirektora v.i. 2003.gada 17.jūlija lēmumu Nr.19/18233 daļā par papildu nomaksai budžetā aprēķināto PVN 4562,48 latu apmērā un soda naudu 4562,48 latu apmērā.

[4] Ar 2004.gada 2.marta spriedumu Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa atcēlusi VID ģenerāldirektora v.i. 2003.gada 17.jūlija lēmumu Nr.19/18233 daļā, ar kuru papildu nomaksai budžetā noteikts PVN 4562,48 latu apmērā un soda nauda 4562,48 latu apmērā.

[5] Izskatot lietu sakarā ar VID iesniegto apelācijas sūdzību par minēto spriedumu, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 21.februāra spriedumu atzinusi par pamatotu un apmierinājusi AS "Rīgas elektromašīnbūves rūpnīca" sūdzību par VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.augusta lēmuma Nr.19/20641 atcelšanu daļā, ar kuru

papildu nomaksai budžetā noteikts PVN 4562,48 lati un soda nauda 4562,48 lati; atcelts VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.augusta lēmums Nr.19/20641 daļā, ar kuru papildu nomaksai budžetā noteikts PVN 4562,48 lati un soda nauda 4562,48 lati no tā pieņemšanas dienas. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Tiesai ir jālemj par to administratīvo aktu, kurš kā galīgais administratīvais akts noteica personas publiski tiesiskos pienākumus. VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes 2003.gada 14.maija lēmums Nr.9.2.2/447 galīgo noformējumu ieguvis ar VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.augusta lēmuma Nr.19/20641 pieņemšanu, par kuru tiesai jālemj.

[5.2] Lietā ir strīds par to, vai VID pamatoti, audita rezultātā nosakot papildus budžetā maksājamo PVN un soda naudu, nav ņēmis vērā pieteicējas 2003.gada 7.aprīlī iesniegtās PVN deklarācijas.

[5.3] VID iestādes attiecīga amatpersona pieņem lēmumu par audita veikšanu, nosakot tā uzsākšanas laiku un termiņu. Turklāt VID ir pienākums minēto lēmumu paziņot auditējamajam uzņēmumam.

No lietas materiāliem izriet, ka ar pasta sūtījumu pieteicēja lēmumu par audita uzsākšanu saņēmusi 2003.gada 8.aprīlī, proti, dienu pēc lēmumā noteiktā audita sākuma datuma. VID paziņojumu pastā nodevis tikai 2003.gada 7.aprīlī.

Lietā ir strīds arī par to, vai pieteicēja saņēmusi faksa sūtījumu no VID iestādes 2003.gada 4.aprīlī. Tomēr pieteicējai pirms audita sākuma bijusi informācija par plānoto auditu un tā sākuma datumu, ko apliecina arī fakts, ka pieteicēja pirms audita sākuma pati veikusi kontroli par auditējamo periodu un sastādījusi attiecīgo deklarāciju labojumus, ko 2003.gada 7.aprīlī plkst. 8³⁰ iesniegusi VID.

[5.4] Ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 6.punktu un 32.panta otro daļu likumdevējs ir noteicis nodokļa maksātāja tiesību līdz audita sākumam iesniegt deklarācijas labojumus. Atbilstoši VID viedoklim, nav precīzi nosakāms nodokļa maksātāja tiesības izbeigšanās brīdis. Turklāt atbilstoši tam nodokļu maksātājam tomēr būtu tiesības iesniegt deklarācijas precizējumus arī pēc lēmuma pieņemšanas, ja vien viņš par tādu vēl nav uzzinājis, kas ir pretrunā ar citiem atbildētāja paskaidrojumiem, proti, ka auditu uzsāk ar lēmuma pieņemšanas brīdi, kā arī saistībā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 6.punktā noteikto. Turklāt šāds atbildētāja viedoklis ir pretrunā arī ar konkrētā lēmuma paziņošanas faktu pieteicējai. No lietas materiāliem secināms, ka lēmums pieteicējai pienācīgi paziņots, nosūtot to ar pasta starpniecību, tikai 2003.gada 7.aprīlī un pieteicēja to saņēmusi 8.aprīlī. Atbilstoši atbildētāja viedoklim būtu secināms, ka pieteicējai tiesības iesniegt deklarāciju labojumus bijušas vēl 2004.gada 8.aprīlī, tā kā lietā ir strīds par to, vai faksa sūtījumu pieteicēja ir saņēmusi.

Audita sākuma datums nodokļu administrācijas vadības lēmumā ir paredzēts ar noteiktu mērķi, proti, noteikt audita sākumu, kurš ir saistošs gan auditoram, gan nodokļu maksātājam, un atbilstoši kuram ir precīzi nosakāmi abu procesa dalībnieku pienākumi un tiesības. Tādējādi nav pamata secinājumam, ka par audita sākumu būtu uzskatāms kāds cits datums (piemēram, lēmuma pieņemšanas vai lēmuma uzzināšanas datums), nevis tas, kuru tiešā vadība ir noteikusi.

[5.5] Uzņēmuma informēšanas par auditu mērķis ir uzdot uzņēmumam sagatavot nepieciešamo grāmatvedības dokumentāciju pārbaudes veikšanai, kā arī ļaut izmantot tiesības, kas paredzētas likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 6.punktā, ja pamats to izmantošanai radies minētajā sagatavošanas laikā.

Ņemot vērā minēto, attiecībā uz deklarācijas labojumiem, kas sagatavoti un iesniegti pēc tam, kad uzņēmums uzzinājis par plānoto auditu, bet pirms tā uzsākšanas, ir piemērojams likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 6.punkts un 32.panta otrā daļa.

[5.6] Nav pamatots pieteicējas arguments, ka audits uzskatāms par sāktu ar brīdi, kad auditori ierašanās uzņēmumā, konkrētajā gadījumā 2003.gada 7.aprīlī plkst. 14⁰⁰. Arī pirms ierašanās uzņēmumā auditors var veikt sagatavošanas un pārbaudes darbības VID.

Atzīstams, ka audits uzskatāms par sāktu ar datumu, kurš noteikts lēmumā par audita veikšanu. Tādējādi jebkuras darbības, ko veic VID – vai sagatavošanas un pārbaudes darbības, vai ierašanās uzņēmumā –, uzskatāmas par darbībām konkrētā audita ietvaros ar dienu, kuru lēmumā noteikusi attiecīgā VID iestādes amatpersona.

Tādējādi konkrētajā gadījumā kā par audita AS "Rīgas elektromašīnbūves rūpnīca" ietvaros veiktu uzskatāma jebkura darbība, kuru auditors izpildījis, sākot ar 2003.gada 7.aprīli, neatkarīgi no tā, vai tā veikta uzņēmumā vai ārpus tā.

[5.7] Atbildētājs norādījis uz to, ka par audita veikšanu pieteicējai ar faksa sūtījumu paziņots 4.aprīlī plkst. 13⁵¹. Deklarācijas labojumi, kā tas jau norādīts, iesniegti 7.aprīlī plkst. 8³⁰, kas VID iestādē ir darba dienas sākums, ko atzinis arī atbildētājs.

Vērā ņemams apstāklis konkrētajā lietā ir tas, ka 5. un 6.aprīlis 2003.gadā bija brīvdienas, kurās pieteicējai VID iestādē savas tiesības nebija iespējams īstenot. Pieteicēja tās īstenojusi 7.aprīļa, proti, audita uzsākšanas dienas darba laika sākumā. Interpretējot likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta otro daļu atbilstoši tā jēgai, proti, nodokļa maksātāja tiesības iesniegt attiecīgus labojumus pirms pārbaudes sākuma, konkrētajos apstākļos, ņemot vērā gan lēmuma pieņemšanas laiku, gan tā paziņošanas laiku un kārtību, atzīstams, ka AS "Rīgas elektromašīnbūves rūpnīca" deklarāciju labojumi uzskatāmi par iesniegtiem pirms audita sākuma.

[5.8] Pieteicēja ir izpildījusi arī likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta otrās daļas otro priekšnosacījumu, atbilstoši kuram nodokļu maksātājam piecu darba dienu laikā no deklarācijas labojuma ir jāsamaksā samazinātā nodokļu summa un ar to saistītais pamatparāda palielinājums un nokavējuma nauda.

AS "Rīgas elektromašīnbūves rūpnīca" deklarācijas labojuma iesniegšanas dienā, proti, 2003.gada 7.aprīlī, veikusi arī attiecīgos maksājumus.

Pie šiem apstākļiem VID iestāde nepamatoti audita laikā nav ņēmusi vērā iesniegtos deklarāciju labojumus un nodokļa, pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudas maksājumu.

[5.9] 2000.gada 1.maijā AS "Rīgas elektromašīnbūves rūpnīca" sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "ATF Jūrmala SV" samaksājusi 217,01 latu, tajā skaitā PVN 33,11 latus par autobusa izmantošanu starptautiskās konferences dalībniekiem.

Lietā nav strīda par to, ka darījuma dalībnieki reģistrēti VID kā ar PVN apliekamās personas. Lietā nav strīda arī par to, ka šāds darījums ir reāli starp konkrētajām personām noticis, kā arī par to, ka par pakalpojumu ir samaksāts. Lietā ir strīds par to, vai rēķinā uzrādītā nodokļa summa par pakalpojumu izmantojama pieteicēja ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai.

[5.10] No starptautiskās asociācijas "Interelektromaš" vienpadsmitās sapulces protokola secināms, ka 2000.gadā no 29.maija līdz 1.jūnijam notika sapulce, kuras darba kārtībā cita starpā ietverta valsts AS "Rīgas elektromašīnbūves rūpnīcas" prezentācija, tikšanās ar Elektrotehnikas un elektroniskās rūpniecības asociācijas, Latvijas Mašīnbūves un metālapstrādes asociācijas vadītājiem.

Lietā atrodas arī Mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības uzņēmēju asociācijas paskaidrojums par starptautisko konferenci 2000.gadā, kurā norādīts, ka 2000.gadā no 29.maija līdz 2.jūnijam Rīgā un Jūrmalā notikusi starptautiskā konference par elektromašīnbūves, enerģētikas un elektrotransporta attīstību, kuru organizēja starptautiska asociācija "Interelektromaš" kopā ar Ekonomikas ministriju un attiecīgām Latvijas asociācijām, izmantojot AS "Rīgas elektromašīnbūves rūpnīca" bāzi.

AS "Rīgas elektromašīnbūves rūpnīca" statūtos noteikti sabiedrības darbības virzieni (1.6.punkts), cita starpā pasažieru vagonu, citu dzelzceļa vagonu, elektrisko vilcienu, elektroiekārtu, elektromotoru, ģeneratoru un transformatoru ražošana, dīzeļlokomotīvu un elektrovilcienu, to iekārtu un vagonu remonts, rezerves daļu izgatavošana, zinātniski pētnieciskais darbs, eksperimentālās izstrādes un citi darbības virzieni.

Veicot auditu, VID rīcībā bijuši dokumenti, kas apliecina gan pieteicējas darbības virzienus, gan minētās konferences darbības plānu un programmu.

Šādos apstākļos VID nepamatoti secinājis, ka izdevumi dalībnieku nogādāšanai (samaksa par autobusa izmantošanu) uz konkrēto konferenci, kuras darba kārtībā ietverti jautājumi saistībā ar pieteicējas pamatdarbību un tās prezentāciju, nav izmantojami pieteicējas citu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai.

[6] Kasācijas sūdzību iesniedzis VID, lūdzot atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu (acīmredzot domāts Administratīvās apgabaltiesas spriedums) un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa nepareizi piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 6.punktu. Atbilstoši minētajai normai nodokļu maksātājiem ir tiesības iesniegt deklarācijas labojumu vai nodokļu aprēķina precizējumu triju gadu laikā pēc konkrētajos likumos noteiktā maksāšanas termiņa, ja šajā laikā par konkrētiem nodokļiem un attiecīgajiem taksācijas periodiem nav uzsākta vai veikta nodokļu revīzija (audits). Savukārt 18.panta 10.punkts nosaka nodokļu administrācijas pienākumu pieņemt lēmumu un informēt nodokļu maksātāju par nodokļu revīzijas (audita) veikšanu, norādot tās termiņu, pārbaudāmos nodokļus, nodokļu deklarācijas posteņus, pārbaudāmās nodevas vai citus valsts obligātos maksājumus un taksācijas periodus.

Tātad, tulkojot minētās tiesību normas sistēmiski, jānonāk pie secinājuma, ka nodokļu audits tiek uzsākts ar lēmuma pieņemšanas brīdi, savukārt pēc jēgas un mērķa iztulkošanas metodes jāsecina, ka attiecībā uz maksātāja tiesību ierobežojumiem un papildu pienākumu rašanos sakarā ar audita uzsākšanu galvenais ir brīdis, kad nodokļu maksātājam kļūst zināms, ka attiecībā uz viņu tiek uzsākts audits. Šāda tiesību normu piemērošana saskan arī ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta otrās daļas 1.punktu, saskaņā ar kuru soda naudu neapņēma un nepiedzen, ja nodokļu maksātājs attiecībā uz termiņā iesniegto deklarāciju vai nodokļu aprēķinu pirms nodokļu administrācijas pārbaudes sākuma iesniedzis deklarācijas labojumu vai nodokļu aprēķina precizējumu.

[6.2] Lietas materiālos atrodas 2003.gada 4.aprīļa paziņojums par nodokļa audita veikšanu no 2003.gada 7.aprīļa, kas tika nosūtīts pieteicējai pa faksu, pielikumā pievienojot lēmuma par audita veikšanu norakstu. Pieteicēja nav noliegusi, ka šāda satura sūtījumu saņēmusi 2003.gada 4.aprīlī un tieši tajā brīdī tai kļuva zināms par nodokļu audita uzsākšanu.

Līdz ar to deklarāciju labojumu iesniegšana 2003.gada 7.aprīlī viennozīmīgi ir uzskatāma par iesniegšanu audita laikā, bet nevis pirms audita uzsākšanas. Nepiekrītot šādiem argumentiem, tiesa ir izdarījusi secinājumu, ka audita uzsākšanas brīdis ir lēmumā par audita uzsākšanu norādītais datums – 2003.gada 7.aprīlis. Taču vienlaicīgi atzīstot, ka, šajā dienā iesniedzot deklarācijas labojumus, uzskatāms, ka tie iesniegti pirms audita uzsākšanas, apgabaltiesa nonākusi pretrunā ar savu secinājumu, ka 2003.gada 7.aprīlis bija pirmā audita diena, kurā nodokļu maksātājam ir zudušas tiesības labot deklarācijas, jo šajā dienā audits jau ir uzsākts, neatkarīgi no VID ierēdņu veiktajām darbībām.

[6.3] Sprieduma rezolutīvajā daļā tiesa nospriedusi atcelt VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.augusta lēmumu Nr.19/20641, kaut arī lietā tika apstrīdēts VID ģenerāldirektora v.i. 2003.gada 17.jūlija lēmums Nr.19/18233.

[7] Paskaidrojumus sakarā ar kasācijas sūdzību iesniegusi pieteicēja, norādot, ka kasācijas sūdzība ir nepamatota un noraidāma.

[7.1] Paskaidrojumos norādīts, ka pieteicēja 2003.gada 7.aprīlī plkst. 8.30 iesniegusi VID deklarācijas labojumus un ka tai pašā dienā nekavējoties sakarā ar labojumiem deklarācijā nodoklis iemaksāts un saņemts valsts budžetā. Auditori ieradušies uzņēmumā 2003.gada 7.aprīlī plkst. 14.00, kas arī faktiski ir uzskatāms par audita uzsākšanas brīdi. Likumdevējs ir precīzi noteicis laiku, līdz kuram nodokļu maksātājam ir tiesības pašam labot pieļautās kļūdas, un tas ir – pirms nav uzsākta vai veikta nodokļu revīzija (audits). Tas ir vispārējais princips, ka nodokļi jāmaksā labprātīgi un ka nodokļu maksātājam pašam ir tiesības labot savas kļūdas.

[7.2] Paskaidrojumos pieteicēja iebildusi apelācijas instances tiesas likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 6.punkta interpretācijai, ka audits uzskatāms par sāktu ar datumu, kurš noteikts lēmumā par audita veikšanu. Taču šajā gadījumā šāda tiesas likuma interpretācija nav novedusi pie nepareizas lietas izspriešanas.

[7.3] Neatbilst patiesībai VID kasācijas sūdzībā norādītais, ka VID 2003.gada 4.aprīlī ir nosūtījis pieteicējai pa faksu lēmumu par audita veikšanu.

[7.4] Izskatot lietu, ir pamats piemērot Administratīvā procesa likuma 7.pantu, kas nosaka, ka iestādes rīcībai jāatbilst tiesību normām, gan 8.pantu, kas nosaka tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu, gan 13.pantu, kas nosaka samērīguma principu. Šajā gadījumā VID rīcība, aprēķinot gan papildu nodokli (lai gan nodoklis jau bija samaksāts budžetā), gan soda naudu 100% apmērā par jau samaksātu nodokli, neatbilst šiem iepriekš minētiem principiem.

[7.5] VID nav pārsūdzējis tiesas spriedumu daļā par papildus aprēķināto PVN Ls 33,11 un soda naudu Ls 33,11, kas saistīti ar transporta pakalpojumu izmantošanu sakarā ar 11.Starpautiskās konferences dalībnieku pārvadāšanu.

[8] Tiesas sēdē VID pārstāve kasācijas sūdzību uzturēja un paskaidroja, ka audits uzsākts 7.aprīlī – lēmumā norādītajā audita uzsākšanas datumā. Nav nozīmes tam, cikos tika iesniegti deklarāciju labojumi, un tam, ka bijušas divas brīvdienas pirms 7.datuma. VID pamatoti nav ņēmis vērā iesniegto deklarāciju labojumus. Paziņošanas par auditu būtība ir tajā, lai uzņēmums būtu informēts par auditu.

Pieteicēja pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka uzņēmums bija tiesīgs iesniegt deklarāciju labojumus līdz pārbaudes uzsākšanai uzņēmumā. Audita uzsākšana ir plašāks termins, svarīgs konkrētajā gadījumā pārbaudes uzsākšanas brīdis, kad auditori ieradušies uzņēmumā.

Motīvu daļa

[9] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 347.panta pirmajai daļai tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku, kas spriedumu pārsūdzējis vai kasācijas sūdzībai pievienojies, un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[10] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 6.punktā noteikts, ka nodokļu maksātājam ir tiesības iesniegt nodokļu administrācijai deklarācijas labojumu triju gadu laikā pēc konkrētajos likumos noteiktā maksāšanas termiņa, ja šajā laikā par konkrētajiem nodokļiem un attiecīgajiem taksācijas periodiem nav uzsākta vai veikta nodokļu revīzija (audits). Šā likuma 32.panta otrajā daļā ir noteikts, ka soda naudu neaprēķina un nepiedzen, ja ievēroti divi nosacījumi, pirmkārt, nodokļu maksātājs attiecībā uz termiņā neiesniegto deklarāciju pirms nodokļu administrācijas pārbaudes sākuma iesniedzis deklarācijas labojumu, otrkārt, piecu darba dienu laikā no deklarācijas labojuma ir samaksājis samazināto nodokļu summu un ar to saistīto pamatparāda palielinājumu un nokavējuma naudu, kas izveidojusies līdz deklarācijas labojuma precizējuma iesniegšanas dienai.

Minētā likuma 18.panta 10.punktā noteikts nodokļu administrācijas pienākums pieņemt lēmumu un informēt nodokļu maksātāju par nodokļu revīzijas (audita) veikšanu, norādot tās termiņu, pārbaudāmos nodokļus, nodokļu deklarācijas posteņus, pārbaudāmās nodevas vai citus valsts obligātos maksājumus un taksācijas periodus. Šāda likuma 18.panta 10.punkta redakcija tika iekļauta ar 2003.gada 28.februāra likumu "Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām""

(likums stājies spēkā 2003.gada 1.jūlijā), bet tiesību norma iepriekšējā redakcijā noteica, ka nodokļu administrācijas pienākums ir veikt nodokļu (nodevu) kontroli (pārbaudi, revīziju), pamatojoties uz nodokļu administrācijas tiešās vadības rakstveida lēmumu, kurā uzrādīts kontroles (pārbaudes, revīzijas) termiņš. Tādējādi likums iepriekšējā redakcijā neparedzēja nodokļu administrācijas pienākumu informēt nodokļu maksātāju par veicamo auditu.

[11] Ievērojot minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa nav noskaidrojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.panta 10.punkta jēgu no vēsturiskā aspekta, proti, kāda bijusi likumdevēja griba, grozot šo tiesību normu tādā veidā, ka tajā tika iekļauts nodokļu administrācijas pienākums paziņot nodokļu maksātājam par audita veikšanu: vai ar minētajiem grozījumiem (2003.gada 28.februāra likums) bija paredzēts tikai nodokļu administrācijas pienākums informēt nodokļu maksātāju par to, ka uzņēmumā notiks nodokļu audits, lai nodokļu maksātājs attiecīgi varētu sagatavot nepieciešamos dokumentus, vai arī šīs tiesību normas jēga bijusi tajā, lai nodokļu maksātājam būtu iespēja pašam līdz audita veikšanas uzsākšanai pārbaudīt savu grāmatvedību un nepieciešamības gadījumā iesniegt deklarāciju labojumus, ja nodokļu maksātājs konstatēs savas kļūdas.

[12] Administratīvā apgabaltiesa savā spriedumā atzinusi, ka par audita sākuma datumu uzskatāms nevis lēmuma pieņemšanas vai lēmuma uzzināšanas datums, bet gan tas datums, kurš noteikts lēmumā par audita veikšanu, proti, konkrētajā gadījumā tas ir 2003.gada 7.aprīlis. Apelācijas instances tiesa arī norādījusi, ka uzņēmuma informēšanas par auditu mērķis ir uzdot uzņēmumam sagatavot nepieciešamo grāmatvedības dokumentāciju pārbaudes veikšanai, kā arī ļaut izmantot tiesības, kas paredzētas likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 6.punktā, ja pamats to izmantošanai radies minētajā sagatavošanas laikā. Ņemot vērā minēto, tiesa secinājusi, ka attiecībā uz deklarācijas labojumiem, kas sagatavoti un iesniegti pēc tam, kad uzņēmums uzzinājis par plānoto auditu, bet pirms tā uzsākšanas, ir piemērojams likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 6.punkts un 32.panta otrā daļa.

Tiesa konstatējusi, ka pieteicēja ir iesniegusi deklarāciju labojumus VID 7.aprīlī, proti, audita uzsākšanas dienas darba laika sākumā. Tajā pašā laikā apelācijas instances tiesa secinājusi, ka "konkrētajos apstākļos, ņemot vērā gan lēmuma pieņemšanas laiku, gan tā paziņošanas laiku un kārtību, atzīstams, ka AS "Rīgas elektromašīnbūves rūpnīca" deklarāciju labojumi uzskatāmi par iesniegtiem pirms audita sākuma".

[13] Saskaņā ar APL 246.panta trešo daļu tiesas spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka no minētās normas izriet, ka spriedums nedrīkst būt pretrunīgs.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka par audita uzsākšanas brīdi ir uzskatāms lēmumā par audita veikšanu norādītais datums, ar kuru tiek uzsākts audits, proti, konkrētajā gadījumā tas ir 2003.gada 7.aprīlis. Taču, neskatoties uz šādu savu atzinumu, tiesa secinājusi, ka tomēr pieteicēja, iesniedzot deklarāciju labojumus 7.aprīlī plkst. 8.³⁰, ir iesniegusi tos pirms audita uzsākšanas. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka šāds apelācijas instances tiesas atzinums ir pretrunā ar pašas tiesas atzīto, ka audita sākuma datums ir 7.aprīlis.

[14] Šāds Administratīvās apgabaltiesas pretrunīgais atzinums radies, tiesai mēģinot pamatot pieteicējas tiesības iesniegt deklarācijas labojumus vēl 7.aprīlī. Tiesa šajā sakarā norādījusi uz to, ka 4.aprīlis, kad pieteicēja pa faksu ir bijusi informēta par pieņemto lēmumu par audita veikšanu, ir bijusi piektdiena, kas praktiski ir liedzis iespēju izmantot likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 6.punktā noteiktās tiesības, jo turpmākās divas dienas ir bijušas brīvdienas.

Izdarot šādu secinājumu, tiesa, kā norādīts iepriekš, nav noskaidrojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.panta 10.punkta normas jēgu, kā arī to, vai likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 6.punktā noteiktās tiesības neizriet no paša pieteicēja brīvas gribas izteikuma, ko neietekmē citi apstākļi.

Turklāt apelācijas instances tiesa nav ņēmusi vērā lietas materiālos esošo VID 2003.gada 31.marta paziņojumu par audita veikšanu, kas pieteicējai bijis nosūtīts 2003.gada 1.aprīlī (lietas 63.lapa), no kura secināms, ka pieteicējai jau pirms 2003.gada 4.aprīļa faksa sūtījuma bija zināms par to, ka VID veiks auditu uzņēmumā, ko tiesas sēdē arī atzinis pieteicējas pārstāvis. Tādējādi tiesa pārkāpusi APL 103.panta otrajā daļā noteikto, ka tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus.

[15] Ņemot vērā to, ka VID iesniegtajā kasācijas sūdzībā par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu daļā par papildus aprēķināto PVN Ls 33,11 un soda naudu Ls 33,11, kas saistīti ar transporta pakalpojumu izmantošanu sakarā ar starptautiskās konferences "Par elektromašīnbūves, enerģētikas un elektrotransporta attīstību" dalībnieku pārvadāšanu, nav norādīti argumenti, kāpēc šajā daļā spriedums nav tiesisks un atceļams, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētajā daļā kasācijas sūdzība noraidāma.

[16] Ievērojot iepriekš izklāstītos argumentus, Administratīvās apgabaltiesas spriedums atceļams daļā, kurā atcelts VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.augusta lēmums par papildu PVN

Ls 4529,37 un soda naudas nomaksas valsts budžetā noteikšanu, un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Izskatot lietu no jauna, tiesai jāņem vērā iepriekš minētie apsvērumi.

[17] Kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments noraida VID kasācijas sūdzībā norādīto argumentu, ka tiesa nepamatoti sprieduma rezolutīvajā daļā nospriedusi atcelt VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.augusta lēmumu Nr.19/20641, kaut arī lietā tika apstrīdēts VID ģenerāldirektora v.i. 2003.gada 17.jūlija lēmums Nr.19/18233. Apelācijas instances tiesa pamatoti spriedumā norādījusi, ka atbilstoši APL 81.panta piektajai daļai tiesai ir jālemj par to administratīvo aktu, kurš kā galīgais administratīvais akts noteica personas publiski tiesiskos pienākumus, proti, VID Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes direktores vietnieces 2003.gada 14.maija lēmums Nr.9.2.2/447 galīgo noformējumu ieguvis ar VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.augusta lēmuma Nr.19/20641 pieņemšanu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.februāra spriedumu daļā, kurā atcelts VID ģenerāldirektora 2003.gada 14.augusta lēmums par papildu PVN Ls 4529,37 un soda naudas nomaksas valsts budžetā noteikšanu. Pārējā daļā spriedumu atstāt negrozītu.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par muitas maksājumu atmaksāšanu, ja ievestā prece ir bojāta (Muitas likuma 175.²panta pirmā un otrā daļa)

Lai varētu atmaksāt muitas maksājumu, jāiestājas šādiem priekšnoteikumiem: a) muitas maksājumu iegrāmatošanas brīdī preču valdītājs no tām atteicies; b) preču valdītājs no precēm atteicies tāpēc, ka preces ir bojātas vai neatbilst līguma saistībām; c) preces ir bijušas bojātas vai neatbilda līguma saistībām pirms muitas procedūras uzsākšanas; d) attiecīgās preces nav izmantotas un ir izvestas no muitas teritorijas.

Muitas likuma 175.²panta pirmajā daļā minētā vārdkopa "brīdī, kad muitas maksājumu summas tika iegrāmatotas" attiecināma tikai uz atbrīvojumu no muitas maksājumiem, nevis to atmaksāšanu.

2005.gada 28.oktobrī

Lieta Nr.SKA-256

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta kopsēde šādā sastāvā:

kopsēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,
senators	N.Salienieks,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējas SIA "Praktik BBS" pārstāvim I.Mežjānim un I.Muižniecei un atbildētāja Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim J.Alsksnim,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA "Praktik BBS" pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.19.1/285, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 7.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA "Praktik BBS" 2003.gada 8.septembrī muitas noliktavā "Skonto – AS" no Vācijas uzņēmuma "Meat & Trade Varenhandels GmbH" saņēmusi precī – saldētas cūkgaļas atgriezumus. Preces atbilstību apliecinājis veterinārais sertifikāts EK 823 (Nr.K26/2003). Veterinārārsts-eksperts 2003.gada 8.septembrī, veicot muitas kontroli, veicis preces apskati, kurā nav konstatējis preces neatbilstību pavaddokumentos norādītajam. Ievestās preces tika izlaistas brīvam

apgrozījumam, noformējot vienoto administratīvo dokumentu IM 4 Nr.0245/3-103136.

SIA "Ekspertīze" eksperts 2003.gada 10.septembrī sastādījis ekspertīzes aktu Nr.1-156, kurā konstatējis, ka saņemtie saldētas cūkgaļas atgriezumī nav derīgi lietošanai cilvēka uzturā. Prece 2003.gada 12.septembrī tika nosūtīta atpakaļ uz Vāciju, noformējot vienoto administratīvo dokumentu EK 1 Nr.0245/3-103230.

SIA "Praktik BBS" ir veikusi atbilstošus muitas maksājumus.

[2] SIA "Praktik BBS" 2003.gada 10.oktobrī vērsusies Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas muitas reģionālajā iestādē ar lūgumu atmaksāt valsts budžetā samaksātos muitas maksājumus LVL 9161,32, pamatojot lūgumu ar to, ka no Vācijas uzņēmuma "Meat & Trade Werenhandels GmbH" saņemtā prece nosūtīta atpakaļ uz Vāciju kā neatbilstoša kvalitātes prasībām.

VID Rīgas muitas reģionālā iestāde ar 2003.gada 12.novembra lēmumu Nr.3.5.1/21641 atteikusi atmaksāt muitas maksājumus.

Izskatījis SIA "Praktik BBS" apstrīdēšanas iesniegumu, VID ģenerāldirektors ar 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.19.1/285 atzinis, ka VID Rīgas muitas reģionālā iestādē pamatoti atteikusi SIA "Praktik BBS" atmaksāt muitas maksājumus. Lēmumā VID ģenerāldirektors norādījis, ka, tā kā 2003.gada 8.septembrī ievestās preces ir izlaistas brīvam apgrozījumam un kravas neatbilstība pavaddokumentiem ir konstatēta pēc to izlaišanas brīvam apgrozījumam bez muitas darbinieku klātbūtnes, tad, ievērojot Muitas likuma 30.panta otrās daļas, 31.panta otrās daļas un 37.panta trešās daļas noteikumus, nav pamata atmaksāt muitas maksājumus LVL 9161,32.

[3] SIA "Praktik BBS" iesniegusi Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par VID ģenerāldirektora 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.19.1/285, kurā lūgusi to atcelt un uzdot par pienākumu izdot labvēlīgu administratīvo aktu. Pieteikumā un to papildinājumos SIA "Praktik BBS" norādījusi tālāk minētos argumentus.

[3.1] Nosūtot atpakaļ nekvalitatīvo precī, SIA "Praktik BBS" novērsusi draudus cilvēku veselībai. Apstāklis, ka ekspertīzes veikšanas brīdī nav piedalījusies muitas amatpersona, nevar būt par pamatu atteikumam atmaksāt muitas maksājumus, jo gan no ekspertīzes akta, gan muitas deklarācijām ir redzams, ka atpakaļ izvesta tā pati prece.

[3.2] Pieteicējai nebija iespējams konstatēt preces kvalitātes neatbilstību un pieprasīt muitas procedūras maiņu līdz muižošanas procesa beigām, jo preces kvalitāti apliecināja ražotāja veterinārais sertifikāts un veterinārārsta-eksperta izsniegtais apliecinājums muitā. Turklāt gadījumos, kad tiek veikta pastiprināta preču kontrole, uzņēmumam nav iespēju pieprasīt vienotā administratīvā dokumenta anulēšanu līdz muižošanas beigām.

[3.3] VID ģenerāldirektora lēmumā norādītās tiesību normas neierobežo pieteicēja tiesības uz muitas maksājumu atmaksu. Muitas likuma 37.panta trešā daļa nav attiecināma uz konkrēto gadījumu. VID ģenerāldirektoram, izskatot SIA "Praktik BBS" pieteikumu, tas bija jāvērtē saistībā ar Muitas likuma 15.pantu, 138.panta pirmo daļu un 175.² pantu. Turklāt VID ģenerāldirektors pārkāpis Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (turpmāk – Administratīvo aktu procesa noteikumi) 79. un 81.punktu.

[3.4] VID bija jāpiemēro Starptautiskās konvencijas par muitas procedūru vienkāršošanu un harmonizēšanu pielikuma F6 "Pielikums par importa nodevu un nodokļu atmaksāšanu" noteikumi, Kopienas muitas kodeksa 236.–239.panta un Kopienas muitas kodeksa izpildes nolikuma 877. – 904.panta noteikumi.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 17.maija spriedumu noraidījusi SIA "Praktik BBS" pieteikumu.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar SIA "Praktik BBS" apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 7.marta spriedumu apmierinājusi SIA "Praktik BBS" pieteikumu, atcēlusi Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2004.gada 8.janvāra lēmumu Nr.19.1/285 no tā pieņemšanas dienas, uzdevusi VID atmaksāt SIA "Praktik BBS" muitas maksājumus LVL 9161,32, kā arī uzdevusi Latvijas Republikai atlīdzināt SIA "Praktik BBS" tās samaksāto valsts nodevu LVL 15. Spriedumu apgabaltiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Lietā ir strīds par to, vai SIA "Praktik BBS" ir tiesības uz muitas maksājumu atmaksu.

[5.2] Ņemot vērā Muitas likuma 175. – 175.³ pantu un VID lēmumā norādīto, atzīstams, ka VID nav vērtējis, vai SIA "Praktik BBS" konkrētajos apstākļos nav atmaksājami muitas maksājumi, ievērojot Muitas likuma 175.² un 175.³ pantā noteikto, atbilstoši šo tiesību normu un muitas maksājumu jēgai.

[5.3] Tā kā SIA "Praktik BBS" vienlaikus ar precī saņēmis arī kvalitāti un atbilstību apliecināšu dokumentu un muitas iestādē šī krava tikusi pakļauta kontrolei, atzīstams, ka šādos apstākļos personai ir bijis pietiekams pamats uzskatīt, ka pieņemtā un valstī ievadamā prece ir derīga. Tā kā muitas iestādē veterinārārsts-eksperts faktiski veicis tikai formālu preces apskati, bet pārbaude tādā formā un apjomā, lai varētu konstatēt preces atbilstību, muitas iestādē nav veikta, personas palāvību nevar ietekmēt (mazināt) konkrētajā lietā veiktās preces faktiskās pārbaudes apjoms. Līdz ar to nav pamatota VID pārstāvja norāde, ka SIA "Praktik BBS", saņemot precī, varēja prasīt piemērot citu muitas procedūru, lai pēc tam pretendētu uz muitas maksājumu atmaksu. Tāpat par nepienācīgu vai neatbilstošu rīcību nav uzskatāms tas, ka SIA "Praktik BBS" pati nav izvēlējusies

attiecīgu muitas procedūru, jo SIA "Praktik BBS" konkrētā rīcība pamatojusies uz attiecīgiem preces pavaddokumentiem un muitas iestādē konstatēto.

[5.4] Bojātas preces Muitas likuma 175.² panta pirmās daļas izpratnē ir tādas preces, kas ir bojātas pirms to izlaišanas. Ņemot vērā arī Muitas likuma 28.panta otro daļu un to, ka muitas iestādē veterinārārsts-eksperts nav konstatējis bojātas (nekvalitatīvas) preces faktu tās formālas apskates dēļ, kā arī ekspertīzes aktā Nr.1 – 156 konstatēto, minētā prece ir atzīstama par tādu, kas neatbilst līguma noteikumiem, un ir pamats uzskatīt, ka preces neatbilstība pastāvēja jau tās ieviešanas muitas teritorijā laikā. Turklāt, ņemot vērā SIA "Praktik BBS" rīcību pēc neatbilstības konstatēšanas, ir pamats secināt, ka, konstatējot preces neatbilstību muitas teritorijā, SIA "Praktik BBS" rīcība būtu līdzīga, tas ir, SIA "Praktik BBS" nekavējoties būtu precī nosūtījusi atpakaļ piegādātājam. Tādējādi SIA "Praktik BBS" tiesības uz muitas maksājumu atmaksu konkrētajā gadījumā nav ierobežojamas. Turklāt konkrētajā gadījumā nav konstatējama krāpšana un nolaidīga rīcība, tādēļ jāņem vērā, ka Muitas likuma 175.³ pantā paredzēti arī citi gadījumi, kuros atmaksājami muitas maksājumi.

[5.5] Preces neatbilstības konstatēšana bez muitas darbinieku klātbūtnes pati par sevi neliedz tiesības uz muitas maksājumu atmaksu, ja ir konstatējama preces realizēšanas neiespējamība. Konkrētajā lietā nav strīda par to, ka, ņemot vērā preces neatbilstību, tā pati prece izvesta atpakaļ uz Vāciju, bet Latvijā izmantota (realizēta) netika.

[6] VID par minēto apgabaltiesas spriedumu iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdzis to atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzībā VID norādījis tālāk minētos argumentus.

[6.1] Apgabaltiesa nav vērtējusi faktu, ka ievestās preces ir izlaistas brīvam apgrozījumam un SIA "Praktik BBS" kravas neatbilstību pavaddokumentiem konstatēja pēc preču izlaišanas brīvam apgrozījumam bez muitas darbinieku klātbūtnes. Ņemot vērā, ka jau 2003.gada 8.septembrī tikusi noformēta muitas deklarācija, VID nebija likumīga pamata veikt SIA "Praktik BBS" muitas maksājumu atmaksu.

[6.2] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka SIA "Praktik BBS" nav lūgusi VID anulēt muitas deklarāciju pirms izlaišanas brīvam apgrozījumam. Savukārt muitas deklarāciju anulēšanu pēc preču izlaišanas brīvam apgrozījumam aizliedz likums. Minētais norāda uz to, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs, pieņemot lēmumu, pamatoti nav piemērojis Muitas likuma 138.panta pirmo daļu un ir pamatoti piemērojis šī likuma 137.panta pirmās daļas 3.punktu, kas noteic, ka nekādus labojumus muitas deklarācijā nedrīkst izdarīt pēc tam, kad muitas iestāde ir izlaidusi precī.

[6.3] Apgabaltiesa arī nav ņēmusi vērā, ka SIA "Praktik BBS" ir tiesības šajā gadījumā radušos zaudējumus piedzīt civiltiesiskā kārtībā no preču ražotāja.

[7] Tiesas sēdē VID pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību, SIA "Praktik BBS" pārstāvji to neatzina.

Motīvu daļa

[8] Muitas likuma (spriedumā visi Muitas likuma panti minēti tādā redakcijā, kāda bija spēkā pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī) 175.pants noteica, ka muitas deklarācijas anulēšanas gadījumā samaksātie muitas maksājumi tiek atmaksāti. No šīs normas izriet tiesības uz muitas maksājumu atmaksāšanu muitas deklarācijas anulēšanas gadījumā.

Pamatoti ir VID kasācijas sūdzībā norādītie argumenti attiecībā uz gadījumiem, kādos muitas deklarācijā var veikt labojumus un to anulēt. Taču nepamatots ir VID secinājums, ka konkrētajā gadījumā tiesības uz muitas maksājuma atmaksāšanu radās, pamatojoties uz Muitas likuma 175.pantu, tas ir, pamatojoties uz to, ka muitas deklarācija ir anulēta. Apgabaltiesa Muitas likuma 175.pantu konkrētajā gadījumā nebija piemērojusi, tāpēc kasācijas sūdzībā minētās tiesību normas, kas attiecas uz muitas deklarācijas anulēšanas vai tās labošanas kārtību, uz konkrēto lietu nav attiecināmas.

[9] Muitas likuma 175.² panta pirmā daļa noteica, ka atbrīvojums no muitas maksājumiem un to atmaksāšana ir iespējama, ja konstatē, ka brīdī, kad muitas maksājumu summas tika iegrāmatotas, no precēm, kas pakļautas attiecīgajai muitas procedūrai, ir atteicies preču valdītājs, jo laikā pirms muitas procedūras uzsākšanas tās tika uzskatītas par bojātām vai arī vairs neatbilda tā līguma saistībām, uz kura pamata bija ievestas.

Atbilstoši šā panta otrajai daļai maksājumus atmaksā, ja preces nav izmantotas (izņemot tādu izmantošanu, kas nepieciešama, lai noteiktu bojājumu vai neatbilstību līgumam) un preces ir izvestas no muitas teritorijas.

No minētajām tiesību normām izriet šādi priekšnoteikumi muitas maksājumu atmaksāšanai:

- 1) muitas maksājumu iegrāmatošanas brīdī preču valdītājs no tām atteicies;
- 2) preču valdītājs no precēm atteicies tāpēc, ka preces ir bojātas vai neatbilst līguma saistībām;
- 3) preces ir bijušas bojātas vai neatbilda līguma saistībām pirms muitas procedūras uzsākšanas;
- 4) attiecīgās preces nav izmantotas un ir izvestas no muitas teritorijas.

[10] Ņemot vērā Administratīvās apgabaltiesas lietā konstatētos faktiskos apstākļus, Administratīvo lietu departamenta ieskatā konkrētajā gadījumā pastāv visi iepriekš minētie priekšnoteikumi.

[10.1] Apgabaltiesa ir konstatējusi, ka SIA "Praktik BBS" ir atteikusies no precēm un saņemto kravu nosūtījusi atpakaļ. VID šo faktu arī neapstrīd.

Atbilstoši Muitas likuma 175.² panta pirmajai daļai no precēm ir jāatsakās muitas maksājumu iegrāmatošanas brīdī. Interpretējot tiesību normā minēto vārdkopu "brīdī, kad muitas maksājumu summas tika iegrāmatotas" gramatiski, ar to varētu saprast tikai brīdi, kad maksājums tiek ierakstīts attiecīgajā dokumentā. Tomēr Administratīvo lietu departamenta ieskatā attiecīgā tiesību norma jāinterpretē, izmantojot arī citas interpretācijas metodes. Ņemot vērā, ka Muitas likuma normas lēmuma pieņemšanas brīdī bija saskaņotas ar Eiropas Kopienas muitas attiecības regulējošām tiesību normām, interpretācijā izmantojama arī attiecīgā Eiropas Kopienas tiesību norma. Muitas likuma 175.² pants atbilst Eiropas Padomes regulas (EEK) Nr.2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi 238.pantam, no kura pirmās daļas izriet, ka no ievad muitas nodokļa atbrīvo, ja tiek konstatēts, ka iegrāmatotā muitas nodokļa summa attiecas uz precēm, kuras nodotas muitas procedūrā un no kurām preču ievadējs atteicies tādēļ, ka muitas deklarācijas pieņemšanas brīdī tām bijuši trūkumi vai tās nav atbilstušas līguma noteikumiem. Savukārt šā panta otrajā daļā noteikts, ka muitas maksājumus atmaksā vai no tiem atbrīvo, ja preces nav izmantotas un tiek izvestas. Kā redzams no minētajām normām, ar deklarācijas pieņemšanas brīdi tiek saistītas tikai tiesības uz atbrīvošanu no maksājumiem, nevis tiesības uz to atmaksāšanu. Šāda pieeja ir loģiska, jo, ja trūkumi konstatēti muitas deklarācijas iesniegšanas brīdī, preču ievadējs vēl neko nav samaksājis un tādēļ tas var lūgt atbrīvojumu no muitas maksājumiem, nevis maksājumu atmaksāšanu.

Ņemot vērā iepriekš teikto, Administratīvo lietu departamenta ieskatā Latvijas Muitas likuma 175.² panta pirmajā daļā minētā vārdkopa "brīdī, kad muitas maksājumu summas tika iegrāmatotas" attiecināma tikai uz atbrīvojumu no muitas maksājumiem, nevis to atmaksāšanu.

[10.2] Apgabaltiesa ir konstatējusi, ka SIA "Praktik BBS" no preces atteikusies tāpēc, ka, ņemot vērā eksperta slēdzienu, cūkgaļas atgriezumam ir slikti apstrādāti un ir ar lielu zemas kvalitātes blakusproduktu piemaisījumiem, un nav derīgi lietošanai uzturā. Līdz ar to ir pamats secināt, ka konkrētās preces neatbilda līguma noteikumiem.

[10.3] Apgabaltiesa ir atzinusi, ka preču kvalitāte, kas neatbilda līguma noteikumiem, pirms un pēc muitas procedūras uzsākšanas nav mainījies, jo refrīžerators netika izkrauts, un tā pati prece tika nosūtīta atpakaļ ar to pašu transporta līdzekli.

[10.4] Tāpat apgabaltiesa konstatējusi, ka sasaldētie cūkgaļas atgriezumā Latvijā nav izmantoti un ir izvesti no muitas teritorijas (Latvijas Republikas).

Ņemot vērā, ka visi iepriekš minētie tiesību normā iekļautie priekšnoteikumi ir iestājušies, SIA "Praktik BBS" radās subjektīvās tiesības prasīt muitas maksājumu atmaksāšanu.

Tādējādi, ņemot vērā iepriekšējo, kā arī apstākli, ka Muitas likuma 175.² pantā minētās tiesības uz muitas maksājumu atmaksāšanu netiek saistītas ar muitas deklarācijas labošanu vai anulēšanu, VID kasācijas sūdzība ir noraidāma.

[11] Nav nozīmes kasācijas sūdzības argumentam, ka SIA "Praktik BBS" ir tiesības šajā gadījumā radušos zaudējumus piedzīt civiltiesiskā kārtībā no preču ražotāja. Tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību neliedz personai izmantot likumā noteiktās tiesības prasīt atmaksāt samaksāto muitas maksājumu.

[12] Ievērojot iepriekšminēto, Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 7.marta spriedums ir atstājams negrozīts, bet kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 7.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par augstākas iestādes un tiesas tiesībām atbrīvot administratīvā pārkāpuma izdarītāju no administratīvās atbildības un izteikt mutvārdu aizrādījumu

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 21.pantā minētā institūcija, kas pilnvarota izlemt lietu, ir arī augstāka iestāde un tiesa.

2005.gada 27.septembrī

Lieta Nr.SKA-257

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim A.Dovguško,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Rainas T. pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta Vidzemes reģionālās iestādes lēmumu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 18.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Vidzemes reģionālās iestādes Cēsu nodaļa ar 2003.gada 19.decembra lēmumu Nr.505 SIA "Altera" direktori Rainu T. atzina par vainīgu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – APK) 155.¹panta trešajā daļā paredzētā pārkāpuma izdarīšanā – preču uzskaites, preču pavadzīmju un pavaddokumentu aprites kārtības neievērošanā un 156.¹panta otrajā daļā paredzētā pārkāpuma izdarīšanā – nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu lietošanas noteikumu neievērošanā. Par minētajiem pārkāpumiem Rainu T. sodīja ar naudas sodu Ls 30. Pamatojoties uz APK 21.pantu, Raina T. ar minēto lēmumu atbrīvota no administratīvās atbildības par APK 166.⁶panta pirmajā daļā paredzētā pārkāpuma izdarīšanu – grāmatvedības, pārskatu iesniegšanas un statistiskās informācijas noteikumu neievērošanu, jo lietas izskatīšanas laikā pārkāpums novērsts – sakārtots alkoholisko preču pavaddokumentu reģistrācijas žurnāls.

[2] Raina T. vērsās VID Vidzemes reģionālajā iestādē ar apstrīdēšanas iesniegumu. Apstrīdēšanas iesniegumā Raina T. lūdza, ņemot vērā viņas personīgo un uzņēmējdarbības finansiālo stāvokli, to, ka trūkumi ir novērsti, kas konstatēts Tematiskās pārbaudes aktā, kā arī to, ka viņa atzīst pārkāpuma izdarīšanu, rast

iespēju piemērot APK 21.pantu un atbrīvot no administratīvās atbildības arī par APK 155.¹panta trešajā un 156.¹panta otrajā daļā paredzētajiem pārkāpumiem.

[2.1] VID Vidzemes reģionālās iestāde ar 2004.gada 15.janvāra lēmumu Nr.4-12/479 atzina, ka VID Vidzemes reģionālā iestāde nav tiesīga samazināt Rainai T. uzlikto sodu vai grozīt 2003.gada 19.decembra lēmumu Nr.505, piemērojot APK 21.pantu. Minētais secinājums pamatots ar argumentu, ka APK neparedz iespēju samazināt uzlikto sodu un ka APK 286.pants, kas reglamentē lēmuma pieņemšanu par sūdzības izskatīšanu, neparedz lietas izbeigšanu, piemērojot mutvārdu aizrādījumu.

[2.2] VID ģenerāldirektors 2004.gada 4.februāra lēmumā Nr.3.1/2649 atzina, ka Rainas T. apstrīdēšanas iesniegums pēc būtības netiek skatīts, jo saskaņā ar APK 280.panta pirmās daļas 4.punktu amatpersonas lēmumu par administratīvā soda uzlikšanu naudas soda veidā var pārsūdzēt augstākai institūcijai, tātad VID Vidzemes reģionālajai iestādei, vai tiesā.

[3] Raina T. pārsūdzēja VID Vidzemes reģionālās iestādes Cēsu nodaļas lēmumu Nr.505 par administratīvā soda uzlikšanu, lūdzot to atcelt. Pieteikumā norādīts, ka, izskatot apstrīdēšanas iesniegumu (sūdzību), augstākas iestādes to neizskatīja pēc būtības. Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 4.jūnija spriedumu apmierināja pieteikumu daļā un atcēla VID Vidzemes reģionālās iestādes lēmumu, nosūtot to jaunai izskatīšanai, bet noraidīja daļā par VID ģenerāldirektora 2004.gada 4.februāra lēmuma Nr.3.1/2648 atcelšanu.

[4] Izskatījusi VID apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 18.marta spriedumu atcēla VID Vidzemes reģionālās iestādes lēmumu un izbeidza administratīvā pārkāpuma lietu. Spriedumā konstatēts, ka lietā ir strīds par to, vai VID Vidzemes reģionālajai iestādei, izskatot apstrīdēšanas iesniegumu administratīvā pārkāpuma lietā, bija tiesības pēc pieteicējas lūguma piemērot APK 21.pantu.

[4.1] Apgabaltiesa atzina, ka, ievērojot APK 286.panta pirmo daļu, VID Vidzemes reģionālās iestādes lēmumā nepamatoti norādīts, ka APK neparedz iespēju samazināt uzlikto naudas sodu, līdz ar to VID Vidzemes reģionālā iestāde nepamatoti atteikusies lemt par pieteicējai uzliktā soda samazināšanu.

[4.2] Tiesa secināja, ka APK neparedz augstākas iestādes kompetenci lēmuma apstrīdēšanas stadijā piemērot APK 21.pantu, jo APK 239.pants, kas noteic gadījumus, kad lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā var izbeigt, neparedz iespēju lietu izbeigt, izsakot mutvārdu aizrādījumu.

[4.3] VID Vidzemes reģionālajai iestādei, pārbaudot zemākas iestādes darbības tiesiskumu un pamatotību, bija pienākums pārliecināties, ka personai sods ir uzlikts pamatoti un ka nepastāv citi apstākļi, kas norādītu, ka persona bija atbrīvojama no soda. Konstatējot, ka konkrētajā gadījumā soda piemērošana ir nelietderīga, VID Vidzemes reģionālajai iestādei atbilstoši APK 286.panta pirmajai daļai būtu tiesības uzdot zemākai iestādei lēmumu izskatīt no jauna. Līdz ar to tiesa atzina, ka VID Vidzemes reģionālā iestāde nepamatoti atteikusies izvērtēt pēc būtības pieteicējas sūdzību, tas ir, izlemt, vai ir pamats piemērot APK 21.pantu.

[4.4] Pamatojoties uz iepriekš minētajiem argumentiem, tiesa secināja, ka Vidzemes reģionālā iestāde, pieņemot lēmumu, ir pieļāvusi būtiskus procesuālos pārkāpumus – nav izskatījusi sūdzību pēc būtības, nav iekļāvusi lēmumā tā pamatojumu un nepamatoti atteikusies izskatīt jautājumu par pieteicējai uzliktā soda samazināšanu, kas ietekmējuši pieņemto lēmumu, un līdz ar to atzina, ka VID Vidzemes reģionālās iestādes lēmums ir prettiesisks un atceļams.

[5] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu VID iesniedza kasācijas sūdzību, kurā lūgts to atcelt materiālo tiesību normu pārkāpumu dēļ, minot šādus argumentus.

[5.1] VID Vidzemes reģionālajai iestādei, izskatot sūdzību, nebija tiesības vērtēt, vai konkrētajā gadījumā ir piemērojams APK 21.pants, jo minēto tiesību normu ir tiesīga piemērot iestāde, kura pilnvarota izlemt lietu, tātad VID Vidzemes reģionālās iestādes Cēsu nodaļa. VID Vidzemes reģionālā iestāde nekonstatēja, ka būtu pamats piemērot 286.panta pirmās daļas 2.punktu, līdz ar to tā pārsūdzēto lēmumu neatcēla.

[5.2] Administratīvā apgabaltiesa spriedumā norādījusi, ka pirmās instances tiesa nonākusi pie analogas rezolutīvās daļas, lai gan Administratīvā rajona tiesa nosprieda atcelt VID Vidzemes reģionālās iestādes lēmumu un nosūtīt to jaunai izskatīšanai, bet apgabaltiesa nosprieda atcelt minēto lēmumu un izbeigt administratīvā pārkāpuma lietu.

[6] VID pārstāvis tiesas sēdē uzturēja kasācijas sūdzību uz tajā norādītajiem argumentiem. Pieteicēja uz tiesas sēdi nebija ieradusies. Ņemot vērā, ka pieteicējai bija pienācīgi paziņots par tiesas sēdes laiku un vietu, Administratīvo lietu departaments saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 342.pantu atzina, ka lietu var izskatīt bez pieteicējas klātbūtnes.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar APL 347.pantu tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[8] Nav pamatots Administratīvās apgabaltiesas secinājums (apgabaltiesas sprieduma 14.punkts), ka APK neparedz augstākas iestādes kompetenci lēmuma apstrīdēšanas stadijā piemērot APK 21.pantu, jo APK 239.pants neparedz iespēju lietu izbeigt, ja tiek izteikts mutvārdu aizrādījums.

[8.1] Saskaņā ar APK 21.pantu, ja izdarītais administratīvais pārkāpums ir maznozīmīgs, *institūcija, kas pilnvarota izlemt lietu*, var atbrīvot pārkāpēju no administratīvās atbildības un aprobežoties ar mutvārdu aizrādījumu. Minētās tiesību normas mērķis ir noteikt nosacījumu, kuram pastāvot, personu, kas ir izdarījusi administratīvo pārkāpumu, ir iespējams atbrīvot no administratīvās atbildības.

[8.2] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka APK 239.pants noteic apstākļus, kuriem pastāvot, lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā nevar iesākt, bet iesāktā lietvedība jāizbeidz (administratīvā pārkāpuma procesu nepieļaujošie apstākļi). Tādējādi APK 239.pants neparedz iespēju lemt par lietvedības izbeigšanu vai neizbeigšanu, bet nosaka iestādes pienākumu, pastāvot noteiktiem apstākļiem, izdot obligāto administratīvo aktu.

[8.3] Savukārt APK 21.pants attiecas uz gadījumiem, ja lietas apstākļi atbilst visiem likuma nosacījumiem, lai lietu ierosinātu, izskatītu un personu sodītu, bet lietas izskatītājam ir dotas tiesības pārkāpuma radītā kaitējuma maznozīmīguma dēļ personu no administratīvās atbildības atbrīvot un lietu izbeigt.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments secina, ka APK 21.pantā ir noteiktas institūcijas (amatpersonas) tiesības izvēlēties atbrīvot vai neatbrīvot personu no administratīvās atbildības pārkāpuma maznozīmīguma dēļ. Pastāv iespēja, ka persona gan ir izdarījusi maznozīmīgu administratīvo pārkāpumu, bet, ņemot vērā viņas personību, atbildību pastiprinošos apstākļus, attieksmi pret nodarīto u.c. apstākļus, tā tomēr netiek atbrīvota no administratīvās atbildības.

[8.4] Ievērojot, ka par konkrēto administratīvo pārkāpumu izdarīšanu paredzētā sankcija ir naudas sods, kam piemīt sodošs raksturs, un līdz ar to šī sankcija atbilst kriminālsfēras sankcijai, secināms, ka konkrētajā gadījumā administratīvā pārkāpuma lietai ir krimināllietas pazīmes (sk. arī *Satversmes tiesas 2002.gada 20.jūnija sprieduma lietā "Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 279.panta otrās daļas un 280.panta pirmās daļas 4.punkta daļā, kas nosaka, ka tiesas spriedums lietā par amatpersonas lēmumu par administratīvā soda uzlikšanu ir galīgs, un Latvijas Civilprocesa kodeksa 239.panta ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 89., 91. un 92.pantam, kā arī 1950.gada 4.novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pantam" 6.1.apakšpunktu*). Līdz ar to Administratīvo lietu departaments secina, ka, noskaidrojot APK 21.pantā un 239.pantā

ietvertu tiesību institūtu saturu un atšķirību, ir pamats vērtēt, vai šādi tiesību institūti pastāv kriminālprocesā.

Administratīvo lietu departaments secina, ka arī Kriminālprocesa likumā tiek nošķirts procesa virzītāja pienākums, pastāvot noteiktiem apstākļiem, kriminālprocesu neuzsākt, bet uzsāktu procesu izbeigt (Kriminālprocesa likuma 377.pants), un procesa virzītāja tiesības izbeigt kriminālprocesu, atbrīvojot personu no kriminālatbildības (Kriminālprocesa likuma 379.pants).

[8.5] Ievērojot iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka APK 21.pants un 239.pants regulē divus atšķirīgus, savstarpēji izslēdzošus tiesību jautājumus. Līdz ar to apgabaltiesa nepareizi interpretējusi un piemērojusi APK 239.pantu.

[9] Nav pamatots kasācijas sūdzībā ietvertais apgalvojums, ka VID Vidzemes reģionālajā iestādē kā augstāka iestāde, kas izskata sūdzības administratīvā pārkāpuma lietā, nav atzīstama par APK 21.pantā minēto institūciju, kas pilnvarota izlemt lietu.

[9.1] APK 286.pants nosaka augstākas iestādes kompetenci, izskatot sūdzību vai protestu par lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā. Atbilstoši šā panta pirmajai daļai augstāka iestāde pieņem vienu no šādiem lēmumiem: atstāj lēmumu negrozītu, bet sūdzību vai protestu noraida; atceļ lēmumu un nosūta jaunai izskatīšanai; atceļ lēmumu un izbeidz lietu vai groza soda mēra ietvaros, taču tā, lai sods netiktu pastiprināts.

No tiesību normas izriet, ka augstāka iestāde, izvērtējot sūdzību administratīvā pārkāpuma lietā, izskata lietu vēlreiz pēc būtības. Minētais secinājums atbilst arī Administratīvā procesa likuma 81.pantā ietvertajam regulējumam, kas nosaka augstākas iestādes pienākumu apstrīdēšanas stadijā izskatīt lietu vēlreiz pēc būtības.

Kā atzīts juridiskajā literatūrā, augstāka iestāde, atkārtoti izskatot lietu, atkārtoti izdara un pārbauda lietderības apsvērumus, kā arī veic pārējās nepieciešamās darbības lietas objektīvai izvērtēšanai (sk.: *Latvijas Vēstnesis. 2005.gada 23.marts, Nr.11(366) Briede J. Administratīvās akta apstrīdēšanas augstākā iestādē, 3.punkts*). Tātad augstākai iestādei ir tiesības izvērtēt administratīvā pārkāpuma esību, tā smagumu, soda samērīgumu un citus apstākļus, kā arī piemērot attiecīgo sankciju vai atteikties no tās piemērošanas.

[9.2] APK 21.pants ir APK Vispārīgās daļas pants. APK Vispārīgā daļa, kurā ir trīs nodaļas – Administratīvais pārkāpums, Administratīvais sods un Administratīvā soda uzlikšana, attiecas uz visām administratīvā pārkāpuma lietām un visām lietas izskatīšanas stadijām, tostarp arī uz administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanu augstākā iestādē vai tiesā. Administratīvo lietu departaments secina, ka APK 21.pants ir vispārējā tiesību norma, kas piemērojama, izskatot lietu arī augstākā iestādē vai tiesā.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst, ka arī augstāka iestāde ir institūcija, kas pilnvarota izlemt lietu, un VID nepamatoti sašaurināti interpretējis APK 21.pantā lietoto jēdzienu *institūcija, kas pilnvarota izlemt lietu*.

[10] Nav pamatots kasācijas sūdzības arguments, ka augstāka iestāde, kas izskata sūdzību par lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, ir tiesīga samazināt uzlikto sodu, bet ne atbrīvot no administratīvā soda, t.i., piemērot APK 21.pantu.

[10.1] Saskaņā ar APK 286.panta pirmās daļas 3.punktu augstāka iestāde, izskatot sūdzību par lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, var atcelt lēmumu un izbeigt lietu. Lai gan minētā tiesību norma paredz augstākas iestādes tiesības izbeigt lietu, tā nenoteic apstākļus, kuriem pastāvot šādu lēmumu augstāka iestāde var pieņemt. Līdz ar to, lai noskaidrotu minētos apstākļus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka jāpiemēro vispārējais regulējums, kas noteic administratīvo pārkāpumu lietās iespējamo lēmumu veidus, kā arī lēmuma par lietvedības izbeigšanu pieņemšanas gadījumus.

[10.2] Saskaņā ar APK 275.panta trešo daļu lēmumu par lietvedības izbeigšanu pieņem, ja izsaka mutvārdu aizrādījumu, nodod materiālus izskatīšanai prokuroram, iepriekšējās izmeklēšanas vai izziņas iestādei, kā arī gadījumos, ja ir APK 239.pantā paredzētie apstākļi.

Tādējādi, kā atzīst Administratīvo lietu departaments, APK 286.panta pirmās daļas 3.punktā minēto lēmumu par lietas izbeigšanu augstāka iestāde ir tiesīga pieņemt ne tikai pārsūdzētā vai apstrīdētā lēmuma prettiesiskuma dēļ, bet arī pārkāpuma maznozīmīguma, lietas nodošanas kriminālvajāšanai, kā arī APK 239.pantā minēto apstākļu dēļ.

[10.3] Kā atzīts juridiskajā literatūrā, tiesiskajam sastāvam var tikt piemērotas ne vien tieši noteiktas tiesiskās sekas, bet arī vēl citas tiesiskās sekas. Ja noteiktas tiesiskās sekas likumā paredzētas nozīmīgākam dzīves gadījumam, tām vēl jo vairāk jāiestājas arī attiecībā uz tiesiskā novērtējuma ziņā mazāk nozīmīgu dzīves gadījumu. Tas, kuram pie zināmiem nosacījumiem ir noteiktas tiesības, drīkst rīkoties arī mazāk apgrūtināti (*Zippelius R. Juristische Methodenlehre. 8.Aufl. München: Beck, 2003, S.71*).

Izskatot apstrīdēšanas iesniegumus, augstākas iestādes izlemšanas brīvības maksimums administratīvo pārkāpumu lietās ir minēts APK 286.panta pirmās daļas 3.punktā, proti, iestāde var atcelt lēmumu un izbeigt lietu.

Ar minēto tiesību normu iestādei ir piešķirta rīcības brīvība izlemt, vai ir pamats atcelt lēmumu un izbeigt tiesvedību. Ja iestādei ir piešķirtas noteiktas tiesības, tad tai nav pienākums vienmēr tās

izmantot un tā ir tiesīga rīkoties arī mazākā apjomā, kā tieši noteikts likumā, proti, iestāde ir tiesīga veikt arī pārējās darbības, kas ir aptvertas ar pilnvarojumu.

Lai piemērotu APK 21.pantu, iestādei nepieciešamais piešķirtā pilnvarojuma apjoms ir mazāks kā pilnvarojums, lai piemērotu APK 286.panta pirmās daļas 3.punktu. Līdz ar to secināms, ka pilnvarojums piemērot APK 286.panta pirmās daļas 3.punktu ir pietiekams, lai augstāka iestāde piemērotu arī APK 21.pantu, pat ja tas *expresis verbis* tiesību normā nav norādīts. Tātad pilnvarojums piemērot APK 286.panta pirmās daļas 3.punktu aptver arī tiesības piemērot APK 21.pantu.

Ievērojot minēto, Administratīvo lietu departaments secina: ja jau augstākai iestādei saskaņā ar APK 286.panta pirmās daļas 3.punktu ir tiesības atcelt lēmumu un izbeigt tiesvedību, tad vēl jo vairāk iestādei ir tiesības atcelt lēmumu, izbeigt tiesvedību, izsakot mutvārdu aizrādījumu. (Slēdziens par apjomu no lielāka uz mazāku.)

[11] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajai daļai tiesas uzdevums administratīvajā procesā ir nodrošināt kontroli pār iestādes izdota administratīvā akta vai faktiskās rīcības tiesiskumu.

Administratīvo lietu departaments atzīst, ka tiesai, izskatot lietu no jauna, jāpārbauda, vai iestāde, piemērojot administratīvo sodu, ir ievērojusi APK 32.panta otro daļu, kas noteic, ka, uzliekot sodu, ņem vērā izdarītā pārkāpuma raksturu, pārkāpēja personību, viņa vainas pakāpi, mantisko stāvokli, atbildību mīkstināšanos un pastiprinošos apstākļus, kā arī, vai ir izvērtējusi iespēju piemērot APK 21.pantu.

[12] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 253.panta trešo daļu likumā paredzētajos gadījumos tiesa, lemjot par administratīvā akta atcelšanu vai atzīšanu par spēkā neesošu, var grozīt administratīvo aktu un noteikt konkrētu tā saturu.

Saskaņā ar APK 286.panta pirmās daļas 4.punktu institūcija ir pilnvarota, izskatot sūdzību par lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, grozīt soda mēru ietvaros, kas paredzēti normatīvajā aktā par atbildību par administratīvo pārkāpumu.

Tulkojot minētās tiesību normas kopsakarā, Administratīvo lietu departaments secina, ka tiesa, izvērtējot iestādes lēmuma tiesiskumu, pati ir pilnvarota pēc lietderības apsvērumu izdarīšanas noteikt piemērojamo sodu, to nepastiprinot.

Ievērojot, ka tiesa ir pilnvarota izdarīt lietderības apsvērumus par administratīvā soda piemērošanu, secināms, ka nepastāv šķēršļi, kas liegtu tiesai saskaņā ar APK 21.pantu atbrīvot personu no administratīvās atbildības, ja vien tiek izpildīti arī APK 32.panta otrās daļas noteikumi.

[13] Saskaņā ar APL 246.panta trešo daļu tiesas spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam. Ņemot vērā, ka Administratīvā apgabaltiesa nav izskatījusi pieteikumu pēc būtības un nav ievērojusi APK 32.panta otrās daļas un 286.panta pirmās daļas nosacījumus, kā arī to, ka apgabaltiesa nav pamatojusi spriedumu daļā par administratīvā pārkāpuma lietas izbeigšanu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa pārkāpusi APL 246.panta trešo daļu.

[14] Ievērojot, ka apelācijas instances tiesa kļūdaini tulkojusi APK 21. un 239.pantu un 286.panta pirmās daļas 4.punktu, nav ievērojusi APL 246.panta trešo daļu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa ir pārkāpusi materiālo tiesību normu un procesuālās tiesību normas un Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir atceļams, un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 18.marta spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par nodokļu rēķina noformēšanu priekšnodokļa atskaitīšanai (likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestā daļa)

Nodokļu rēķini, ko persona darījuma partnera vietā pašrocīgi izrakstījusi un reģistrējusi savos grāmatvedības reģistros, nav atzīstami par nodokļu rēķiniem.

2005.gada 4.oktobrī

Lieta Nr.SKA-270

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senators	N.Salienieks,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim R.Kantsonam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Saules nami" sūdzības (ieteikuma) par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmuma atcelšanu, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Saules nami" kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 31.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Sabiedrība ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Saules nami" 2002.gada 7.martā iesniegusi Valsts ieņēmumu dienestam (turpmāk – VID) pieprasījumu par pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) pārmaksas atmaksu 70 691,53 latu apmērā par laiku no 2000.gada 1.janvāra līdz 2001.gada 31.decembrim. VID 2002.gada 16.aprīlī nosūtījis SIA "Saules nami" paziņojumu par to, ka VID ir pieņemts lēmums uzsākt padziļinātu PVN pārmaksas pārbaudi par 2001.gadu.

[2] Laikā no 2002.gada 4. aprīļa līdz 20.maijam un no 2002.gada 31.oktobra līdz 12.novembrim VID veica tematisko PVN pārmaksas pārbaudi. Pamatojoties uz šīs pārbaudes rezultātiem, VID Rīgas reģionālās iestādes direktora vietniece 2002.gada 3.decembrī pieņēma lēmumu Nr.4.1.1/31307, ar kuru SIA "Saules nami" noteica pienākumu iemaksāt valsts budžetā papildus aprēķināto PVN summu 43 779,66 latu apmērā un soda naudu 43 779,66 latu apmērā.

[3] Ar VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 31.janvāra lēmumu Nr.1.3/4403 iepriekš minētais lēmums atstāts spēkā.

[4] Ar VID ģenerāldirektora 2003.gada 4. aprīļa lēmumu Nr.19/8791 (turpmāk – VID ģenerāldirektora lēmums) atstāts spēkā VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 31.janvāra lēmums Nr.1.3/4403. VID ģenerāldirektora lēmumā norādīts, ka SIA "Saules nami" nav ievērojusi likuma "Par grāmatvedību" 2. un 7.pantu, likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta otro, ceturto, sesto daļu un 10.panta pirmās un otrās daļas nosacījumus.

VID lēmumos norādīts, ka SIA "Saules nami" 2001.gada aprīļa un jūnija PVN deklarācijā kā priekšnodokli iekļāvusi samaksāto nodokļu summu Ls 43 779,32 par SIA "Būvdeks" veiktajiem remontu un celtniecības darbiem. Taču, veicot pārbaudi, VID iestādes secinājušas, ka SIA "Būvdeks" nav identificējams kā SIA "Saules nami" darījumu partneris un ka nav pamata uzskatīt, ka pakalpojumus sniegusi SIA "Būvdeks", jo tai nav materiāli tehniskās bāzes un darbaspēka resursu, tā nekad nav saņēmusi licenci celtniecības darbu veikšanai, tās vienīgais dibinātājs un amatpersona E.H. apliecinājis, ka par SIA "Būvdeks" darbību nav informēts, ar uzņēmējdarbību nenodarbojas, ir piekritis pēc sveša cilvēka piedāvājuma par samaksu reģistrēt šo sabiedrību uz sava vārda.

[5] Par VID ģenerāldirektora lēmumu SIA "Saules nami" iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai, kura ar 2003.gada 30.jūnija spriedumu VID ģenerāldirektora lēmumu atstāja negrozītu, bet SIA "Saules nami" sūdzību noraidīja, kā arī izbeidza tiesvedību lietas daļā, kurā SIA "Saules nami" lūdz tiesu atcelt VID Rīgas reģionālās iestādes direktora vietnieces 2002.gada 3.decembra lēmumu Nr.4.1.1/31307 un VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 31.janvāra lēmumu Nr.1.3/4403.

[6] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2005.gada 31.marta spriedumu SIA "Saules nami" pieteikumu par VID amatpersonu prettiesisku rīcību noraidīja ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] No likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta un 1.panta 9.punkta secināms, ka tiesības nodokļa deklarācijā atskaitīt priekšnodokli ir tikai, saņemot no citām apliekamām personām saņemtajos nodokļa rēķinos norādītās nodokļa summas par precēm un pakalpojumiem savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai. Lietā nepastāv strīds par to, ka SIA "Saules nami" nodokļa rēķinu nav saņēmusi no darījuma partnera SIA "Būvdeks", bet atskaitījusi priekšnodokli 38 135,65 latu apmērā, pamatojoties uz pašrocīgi izrakstītiem nodokļa rēķiniem.

[6.2] Nepamatota ir SIA "Saules nami" norāde, ka pieteicējam, pamatojoties uz likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta ceturto daļu, nesaņemot nodokļa rēķinu no darījuma partnera, ir

tiesības pašam izrakstīt nodokļa rēķinu un tādējādi nodrošināt dokumentu atbilstību grāmatvedību regulējošām tiesību normām.

[6.3] SIA "Saules nami" nebija tiesības atskaitīt priekšnodokli 5644,04 latu apmērā, pamatojoties uz 2001.gada 4.jūnijā noformēto faktūrrēķinu Nr.98 un 2001.gada 28.jūnijā noformēto faktūrrēķinu Nr.124. Tā kā faktūrrēķinos nav norādītas tās ziņas, ko prasa likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestā daļa, proti, faktūrrēķinos nav norādītas darījuma dalībnieku juridiskās adreses, nav parakstu atšifrējuma, tos nevar izmantot kā nodokļa rēķinus.

[6.4] Nepamatota ir SIA "Saules nami" atsaukšanās uz tiesu nolēmumiem administratīvajās lietās, jo pamats priekšnodokļa atskaitīšanai ir likums "Par pievienotās vērtības nodokli", nevis tiesu nolēmumi.

[7] SIA "Saules nami" par apgabaltiesas spriedumu iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt apgabaltiesas spriedumu un pieņemt lēmumu par samaksātās drošības naudas 50 latu apmērā atmaksu.

[7.1] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa nepareizi iztulkojusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu un Ministru kabineta 2001.gada 14.augusta noteikumu Nr.374 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.374) 129.punktu. Nepamatots ir apgabaltiesas viedoklis, ka, ja uz attaisnojuma dokumenta ir uzrakstīts cits nosaukums, nevis, ka tas ir rēķins, faktūrrēķins, preču pavadzīme-rēķins vai čeks, vai ja dokumentā trūkst kāds no likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajā daļā uzskaitītajiem rekvizītiem, šis dokuments nav uzskatāms par nodokļa rēķinu un personai nav tiesību atskaitīt priekšnodokli. Iztulkojot šīs normas, apgabaltiesa nav piemērojusi teleoloģisko un sistēmisko tulkošanas metodi un nonākusi pie nepareiza iztulkošanas rezultāta.

[7.2] Pievienojoties Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta dotajam iepriekš minēto tiesību normu tulkojumam 2003.gada 17.decembra spriedumā lietā Nr.SK-620, SIA "Saules nami" norāda, ka arī nodošanas-pieņemšanas akti uzskatāmi par nodokļa rēķiniem. Apgabaltiesa nepamatoti paudusi pretēju viedokli un liegusi SIA "Saules nami" atskaitīt priekšnodokli 38 135,65 latu apmērā.

[7.3] SIA "Saules nami" atsaukusies arī uz Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2003.gada 27.augusta spriedumu lietā Nr.SK-349, kurā dota likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas interpretācija. No tā SIA "Saules nami" secina, ka apgabaltiesa nebūtisku nepilnību dēļ faktūrrēķina noformēšanā ir liegusi SIA "Saules nami" atskaitīt priekšnodokli un nav izvērtējusi, vai no faktūrrēķiniem Nr.98 un Nr.124 ir iespējams konstatēt darījuma būtību.

[7.4] SIA "Saules nami", atsaucoties uz Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2003.gada 5.marta spriedumu lietā Nr.SKC-125, norāda, ka SIA "Saules nami" pienākas drošības naudas 50 latu apmērā atmaksa.

[8] VID Administratīvo lietu departamentam iesniedzis paskaidrojumus par kasācijas sūdzību, norādot, ka apgabaltiesa nav pieļāvusi materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus un ka kasācijas sūdzība ir nepamatota.

VID, atsaucoties uz Administratīvo lietu departamenta spriedumu lietā Nr.SKA-36, norādījis, ka tiesai jāvērtē, vai grāmatvedības reģistros no rēķiniem iekļautā informācija ir salīdzināma, vai tā dod skaidru priekšstatu par attiecīgo darījumu norisi. Fakts, ka SIA "Saules nami" norādītajos fakturrēķinos nav darījuma dalībnieku juridiskās adreses un parakstu atšifrējuma, atzīstams par būtisku trūkumu konkrētās lietas apstākļos.

[9] Tiesas sēdē VID pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina.

Pieteicēja pārstāvis uz tiesas sēdi nav ieradies. Tā kā pieteicējam par tiesas sēdes laiku un vietu ir paziņots, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 342.pantam Administratīvo lietu departaments nolēma lietu izskatīt bez pieteicēja pārstāvja klātbūtnes.

Motīvu daļa

[10] 2004.gada 1.februārī Latvijas Republikā ir stājies spēkā Administratīvā procesa likums un atbilstoši Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 8.pantam administratīvajā lietā, kas pieņemta tiesvedībā saskaņā ar Civilprocesa likuma normām (ievērojot attiecīgās Latvijas Civilt kodeksa normas), ar 2004.gada 1.februāri piemērojami Administratīvā procesa likuma noteikumi.

Tā kā Rīgas apgabaltiesa lietu ir izskatījusi un spriedumu ir taisījusi 2005.gada martā, nepamatota ir atsaukšanās kasācijas sūdzībā uz Civilprocesa likuma un Civilprocesa kodeksa normām.

Turklāt Administratīvā procesa likums neparedz drošības naudas iemaksāšanu, iesniedzot kasācijas sūdzību administratīvajā lietā, tādēļ lieka ir norāde kasācijas sūdzībā uz Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumu, ar kuru 2003.gadā par nepamatotu atzīta drošības naudas iemaksāšana lietā, kas izriet no administratīvi tiesiskajām attiecībām.

[11] Administratīvo lietu departaments savā praksē jau vairākkārt sniedzis likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta, kā arī 8.panta sestās daļas interpretāciju.

[11.1] Senāts ir atzinis, ka personai subjektīvās tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu ir tikai tad, ja vienlaicīgi pastāv šādi nosacījumi: 1) abi darījuma dalībnieki ir reģistrēti VID kā PVN maksātāji; 2) prece ir saņemta vai pakalpojums ir sniegts ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšanai; 3) ir saņemts un apmaksāts

nodokļa rēķins (sk., piemēram, 2005.gada 13.septembra spriedumu lietā Nr.SKA-234).

[11.2] Turklāt Administratīvo lietu departaments ir secinājis, ka par nodokļa rēķinu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" izpratnē ir atzīstami tikai tādi dokumenti, kuri ir noformēti minētā likuma 8.panta sestajā daļā noteiktajā kārtībā un ietver šajā tiesību normā minēto informāciju. Administratīvo lietu departaments ir pieļāvis, ka atsevišķu 8.panta sestajā daļā norādīto rekvizītu neietveršana nodokļa rēķinā neizslēdz iespēju konstatēt darījuma būtību, taču šāda atziņa attiecas uz gadījumiem, kad nodokļa rēķinā nav norādītas nebūtiskas ziņas un to iztrūkums netraucē tiesai, izskatot konkrēto lietu, konstatēt darījuma būtību (sk. 2004.gada 7.septembra spriedumu lietā Nr.SKA-114, 2004.gada 27. aprīļa spriedumu lietā Nr.SKA-41).

[11.3] Tā kā faktu konstatēšana un pierādījumu pārvērtēšana nav kasācijas instances tiesas kompetencē, bet apgabaltiesa ir konstatējusi, ka SIA "Būvdeks" izrakstītie fakturrēķini SIA "Saules nami" neietver visu informāciju, kāda norādāma nodokļa rēķinā atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajai daļai un kas nepieciešama darījuma būtības konstatēšanai, proti, fakturrēķinos nav norādītas darījuma dalībnieku juridiskās adreses, nav parakstu atšifrējuma, Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa atbilstoši Senāta praksei un iepriekš minēto tiesību normu interpretācijai ir atzinusi, ka pieteicējam konkrētajos apstākļos pēc šādiem dokumentiem nebija tiesību atskaitīt priekšnodokli.

Līdz ar to ir noraidāms kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nebūtisku nepilnību dēļ fakturrēķinus nav atzinusi par nodokļa rēķiniem.

[11.4] Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa, pareizi tulkojot un piemērojot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu, 1.panta 9.punktu un 8.panta sesto daļu, atzinusi, ka pieteicēja pašrocīgi izrakstītie rēķini sev darījuma partnera vietā nav uzskatāmi par nodokļa rēķiniem un tie nedod tiesības atskaitīt priekšnodokli. No minētajām tiesību normām izriet, ka nodokļa rēķinu ir tiesīgs izrakstīt pakalpojuma sniedzējs, nevis pakalpojuma saņēmējs.

Nepamatota ir kasācijas sūdzības norāde, ka apgabaltiesa nodošanas-pieņemšanas aktus bez pamata nav atzinusi par nodokļa rēķiniem. Apgabaltiesas spriedumā šādas atziņas vispār nav. Vērtējot pieteicēja tiesības uz priekšnodokļa Ls 38 135,65 apmērā atskaitīšanu, apgabaltiesa ir pārbaudījusi pieteicēja pašrocīgi izrakstītos rēķinus, uz kuriem kā nodokļa rēķiniem pieteicējs norādījis apelācijas sūdzībā. Turklāt par nodokļa rēķiniem ir atzīstami tikai tādi dokumenti, kas ietver visu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajā daļā minēto informāciju, tostarp pakalpojumu veidu un

apjomu. Taču pieteicēja minētajos pieņemšanas-nodošanas aktos saņemto pakalpojumu apjoms nav atspoguļots (sk. lietas 10.–20.lpp.).

[11.5] Administratīvo lietu departamenta ieskatā nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nepareizi tulkojusi noteikumu Nr.374 129.punktu. Šos noteikumus apgabaltiesa spriedumā vispār nav piemērojusi. Turklāt Administratīvo lietu departamenta ieskatā noteikumu Nr.374 129.punkts šajā lietā tiesai nebija jāpiemēro, jo informācijas uzskaitījumu, kas noteikti jāietver nodokļa rēķinā, sniedz augstāka juridiskā spēka tiesību norma, proti, likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestā daļa.

[12] Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas sprieduma atcelšanai nav pamata.

[13] Tā kā Administratīvā procesa likums neparedz ne valsts nodevas, ne drošības naudas iemaksāšanu, iesniedzot kasācijas sūdzību administratīvajā lietā (sk. Administratīvā procesa likuma 124.panta trešo daļu, kā arī 325.–337.pantu), pieteicēja iemaksātā drošības nauda 50 latu apmērā ir atmaksājama.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 31.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet SIA "Saules nami" kasācijas sūdzību noraidīt.

Atmaksāt SIA "Saules nami" iemaksāto drošības naudu Ls 50 (piecdesmit latu).

Spriedums nav pārsūdzams.

Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 21.panta piemērošanu

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 21.pantu tiesīga piemērot gan institūcija (amatpersona), kas pieņem sākotnējo lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, gan augstāka iestāde apstrīdēšanas stadijā, gan arī tiesa.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 286.pants un 239.pants regulē divus atšķirīgus, savstarpēji izslēdzošus tiesību jautājumus, līdz ar to kodeksa 239.pants nav izmantojams, sistēmiski interpretējot kodeksa 21.pantu.

Lietā Nr.SKA-272

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senators	N.Salenieks,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim N.Čižikam,

2005.gada 4.oktobrī atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Čuks" direktores Dzintras Š. pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora vietas izpildītājas lēmuma atcelšanu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 7.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Zemgales reģionālās iestādes Jelgavas nodaļas inspektors 2004.gada 8.martā veica grāmatvedības kārtības un organizācijas pārbaudi sabiedrībā ar ierobežotu atbildību "Čuks". Pārbaudē konstatēts, ka kasiera un grāmatveža pienākumus uzņēmumā veic viena persona, proti, uzņēmuma īpašnice un direktore Dzintra Š. Par minēto pārkāpumu VID Zemgales reģionālās iestādes Jelgavas nodaļas vecākā nodokļu inspektore 2004.gada 12.martā sastādīja administratīvā pārkāpuma protokolu Nr.13.04.05-18/97.1 un VID Zemgales reģionālās iestādes Jelgavas nodaļas Tematisko pārbaužu daļas galvenā nodokļu inspektore pieņēma lēmumu Nr.13.04.05-18/97.2 par Dzintras Š. saukšanu pie administratīvās atbildības pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – APK) 166.⁶ panta pirmās daļas par grāmatvedības un statistikas informācijas noteikumu neievērošanu,

uzliekot naudas sodu Ls 100. Lēmumā konstatēts, ka Dzintra Š. ir pārkāpusi likuma "Par grāmatvedību" 15.panta pirmās daļas un Ministru kabineta 2003.gada 21.oktobra noteikumu Nr.584 "Kases operāciju uzskaites noteikumi" un noteikumu Nr.585 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" prasības.

Izskatot Dzintras Š. sūdzību, VID ģenerāldirektora vietas izpildītāja ar 2004.gada 1. aprīļa lēmumu Nr.3.1/8576 VID Zemgales reģionālās iestādes Jelgavas nodaļas Tematisko pārbaužu daļas galvenās nodokļu inspektora 2004.gada 12.marta lēmumu Nr.13.04.05-18/97.2 atstāja negrozītu.

[2] Par VID amatpersonu lēmumu atcelšanu Dzintra Š. 2004.gada 14.aprīlī iesniegusi pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā.

Pieteikums pamatots ar to, ka ne piemērojamās tiesību normās, ne VID lēmumā nav ievērots proporcionālītātes princips, jo mazā uzņēmumā ekonomiski neizdevīgi ir vairāku darbinieku algošana, lai kasiera un atbildīgā grāmatveža amata pienākumus veiktu dažādas personas. Pārkāpums ir tikai formāls un neapdraud valsts vai sabiedrisko kārtību, īpašumu, pilsoņu tiesības un brīvības vai noteikto pārvaldes kārtību. Līdz ar to piemērotais sods ir nesamērīgs ar pārbaudē konstatēto. Lēmumā nav vērtēta soda piemērošanas lietderība.

[3] Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 19.jūlija spriedumu pieteicējas pieteikumu apmierināja un VID ģenerāldirektora vietas izpildītājas lēmumu atcēla un nosūtīja VID atkārtotai izskatīšanai.

[4] Skatot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar VID apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 7. aprīļa spriedumu pieteicējas pieteikumu apmierināja un VID ģenerāldirektora vietas izpildītājas 2004.gada 1. aprīļa lēmumu Nr.3.1/8576 atcēla. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja ir izdarījusi APK 166.⁶ panta pirmajā daļā noteikto pārkāpumu, bet lietā ir strīds par to, vai šis pārkāpums atzīstams par nozīmīgu, lai personu sauktu pie administratīvās atbildības saskaņā ar minēto APK normu.

[4.2] Lemjot par to, vai personai piemērojams administratīvais sods, institūcijai (amatpersonai), kas pilnvarota izlemt lietu, ir rīcības brīvība APK 21.panta ietvaros, tātad tai, pieņemot lēmumu, ir jāapsver administratīvā soda piemērošanas lietderība konkrētajā gadījumā. Pieteicējas pārkāpums atzīstams par maznozīmīgu grāmatvedības kārtošanas nosacījumu pārkāpumu, jo kopumā SIA "Čuks", kas ir viena īpašnieka SIA ar minimālo pamatkapitālu, grāmatvedība tiek kārota atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Līdz ar to secināms, ka šajā gadījumā pieteicējai uzliktais sods nav samērīgs ar pieļauto pārkāpumu.

[4.3] Augstākai iestādei nav tiesību saskaņā ar APK 21.pantu lemt par personas atbrīvošanu no administratīvās atbildības. Likumdevējs nav paredzējis piemērot APK 21.pantu pārsūdzēšanas stadijā, tieši nosakot augstākas iestādes kompetenci atbilstoši APK 286.pantam.

[4.4] Augstākai iestādei jāpārbauda, vai zemāka iestāde nav pieļāvusi kļūdas lietderības apsvērumu izdarīšanā, izvērtējot pārkāpuma nozīmīgumu. Tā kā VID Zemgales reģionālās iestādes lēmumā par pieteicējas saukšanu pie administratīvās atbildības nav vērtēta administratīvā soda uzlikšanas lietderība, lēmumā nav izmantota arī APK 21.pantā iestādei piešķirtā rīcības brīvība. Līdz ar to VID ģenerāldirektora vietas izpildītājai saskaņā ar APK 286.panta pirmās daļas 2.punktu bija jāatceļ zemākas iestādes lēmums, uzdodot tai atkārtoti izlemt par pieteicējas saukšanu pie administratīvās atbildības.

[5] Par minēto spriedumu VID iesniedzis kasācijas sūdzību, lūdzot to atcelt. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Pamatots ir tiesas secinājums, ka likumdevējs nav paredzējis augstākas iestādes kompetenci apstrīdēšanas stadijā piemērot APK 21.pantu, tieši nosakot tās kompetenci saskaņā ar APK 286.pantu. Taču tiesa izdarījusi pretrunīgu secinājumu, uzskatot, ka APK 21.pantu VID ģenerāldirektora vietas izpildītājai nav tiesību piemērot, vienlaikus norādot, ka lieta jānosūta jaunai izskatīšanai VID Zemgales reģionālajai iestādei, lai tā attiecībā uz pārkāpēju piemērotu APK 21.pantu.

[5.2] No VID Zemgales reģionālās iestādes lēmuma nepārprotami izriet, ka tā izdarījusi lietderības apsvērumus, izvērtējot pārkāpuma būtību, lietas apstākļus, kā arī pieteicējas paskaidrojumus. Līdz ar to tiesa nepareizi interpretējusi APK 21.pantu saistībā ar APK 286.panta pirmās daļas 2.punktu.

[6] Paskaidrojumos par kasācijas sūdzību pieteicēja norāda, ka nav pamatots VID arguments, ka, pieņemot lēmumu par viņas saukšanu pie administratīvās atbildības, būtu izvērtēti lietderības apsvērumi, izvērtējot arī pieteicējas sniegtos paskaidrojumus. Pieteicēja norāda, ka paskaidrojumus nav sniegusi. Pārkāpuma būtība un lietas apstākļi nav izvērtēti, jo VID nav sniedzis apstākļu izvērtējumu un savus apsvērumus. Nav pamatots kasācijas sūdzības iesniedzēja arguments, ka tiesa nepareizi interpretējusi APK normas. Pieteicēja norāda, ka augstākai iestādei ir pienākums izvērtēt zemāku iestāžu lēmumu tiesiskumu un lietderību un lemt par to atcelšanu.

Pieteicēja norāda, ja Augstākās tiesas Senāts secinās, ka materiālo un procesuālo tiesību normas piemērotas pareizi un uzņēmums ir sodāms saskaņā ar APK 166.⁶ panta pirmo daļu, apsvērt iespēju par pieteikuma iesniegšanu Satversmes tiesā par minētās tiesību normas atbilstības pārbaudi Satversmei.

[7] Tiesas sēdē VID pārstāvis kasācijas sūdzību uzturēja, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem, un paskaidroja, ka, interpretējot APK 21.pantu kopsakarībā ar APK 239. un 286.pantu, apstrīdēšanas stadijā augstāka iestāde nevar lemt par personas atbrīvošanu no administratīvās atbildības, proti, piemērot APK 21.pantu.

Pieteicēja uz tiesas sēdi nav ieradusies. Ņemot vērā, ka viņai par tiesas sēdes laiku un vietu paziņots likumā noteiktajā kārtībā, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 342.pantam lietu var izskatīt bez pieteicējas piedalīšanās.

Motīvu daļa

[8] Administratīvā apgabaltiesa, konstatējot, ka lietā nav strīda par to, ka pieteicēja ir izdarījusi APK 166.⁶ panta pirmajā daļā noteikto pārkāpumu, secinājusi, ka izdarītais pārkāpums ir maznozīmīgs. Taču tiesas ieskatā atbilstoši APK 21.pantam jautājumu par personas atbrīvošanu no administratīvās atbildības maznozīmīga pārkāpuma gadījumā var izlemt tikai institūcija (amatpersona), kura uzliek sodu. Šāds viedoklis atbilst arī kasācijas sūdzībā.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa nav pareizi interpretējusi minēto tiesību normu.

[8.1] APK 21.panta pirmā daļa noteic, ka tad, ja izdarītais administratīvais pārkāpums ir maznozīmīgs, institūcija (amatpersona), kas pilnvarota izlemt lietu, var atbrīvot pārkāpēju no administratīvās atbildības un aprobežoties ar mutvārdu aizrādījumu. Tādējādi minētā norma nosaka iespēju atbrīvot personu no administratīvās atbildības maznozīmīga pārkāpuma gadījumā. Lai izlemtu, vai administratīvā pārkāpuma lietā pieņemta lēmuma apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas stadijā minētā norma ir piemērojama, nepieciešams noskaidrot, kas saprotams ar jēdzienu "institūcija (amatpersona), kas pilnvarota izlemt lietu".

[8.2] APK Vispārīgā daļa, kurā ir trīs nodaļas – Administratīvais pārkāpums, Administratīvais sods un Administratīvā soda uzlikšana, attiecas uz visām administratīvā pārkāpuma lietām un visām lietas izskatīšanas stadijām, tostarp arī uz administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanu augstākā iestādē vai tiesā.

APK 21.pants ir APK Vispārīgās daļas pants, līdz ar to jau APK 21.panta vieta kodeksā ļauj secināt, ka tas piemērojams, arī izskatot lietu augstākā iestādē vai tiesā.

[8.3] APK 286.panta pirmā daļa noteic, ka orgāns (amatpersona), izskatot sūdzību vai protestu par lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, pieņem vienu no šādiem lēmumiem: atstāj lēmumu negrozītu, bet sūdzību vai protestu noraida; atceļ lēmumu un nosūta jaunai

izskatīšanai; atceļ lēmumu un izbeidz lietu vai groza soda mēru, taču tā, lai sods netiktu pastiprināts.

No tiesību normas izriet, ka augstāka iestāde, izvērtējot sūdzību administratīvā pārkāpuma lietā, izskata lietu vēlreiz pēc būtības. Minētais secinājums atbilst arī Administratīvā procesa likuma 81.pantā ietvertajam regulējumam, kas nosaka augstākas iestādes pienākumu apstrīdēšanas stadijā izskatīt lietu vēlreiz pēc būtības. Atkārtoti izskatot lietu, augstāka iestāde arī atkārtoti izdara un pārbauda lietderības apsvērumus, kā arī veic pārējās nepieciešamās darbības lietas objektīvai izvērtēšanai. Mērķis atkārtotai lietas izskatīšanai augstākā iestādē ir novērst kļūdas, ja tādas pieļautas, pieņemot sākotnējo lēmumu. Tādējādi augstākai iestādei apstrīdēšanas kārtībā nav šķēršļu piemērot APK 21.pantu, ja tā atzīst pārkāpumu par maznozīmīgu.

[8.4] Administratīvo lietu departamenta ieskatā APK 286.pants, nosakot to orgānu (amatpersonu) kompetences ietvarus, vienlaikus ir noteicis arī tiesas kompetenci, izskatot pieteikumus par lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās. Tāds secinājums izriet, interpretējot šo normu vēsturiski kopsakarībā ar APK 280.pantu un Civilprocesa kodeksa 239.pantu.

APK 280.pants regulē administratīvā pārkāpuma lietā pieņemta lēmuma pārsūdzēšanas kārtību, tostarp nosaka arī to, kādai institūcijai vai amatpersonai pārsūdzams administratīvā pārkāpuma lietā sākotnēji pieņemtais lēmums. Sākotnēji, pieņemot APK, 280.pantā bija paredzētas plašas personu izvēles tiesības pārsūdzēt administratīvajā lietā pieņemto lēmumu augstākai institūcijai vai tiesā, bet atsevišķos gadījumos – tikai tiesā. Pēc vairākkārtējas grozījumu izdarīšanas šajā pantā tā pašreizējā redakcijā personas izvēles tiesības ir izslēgtas, taču lēmuma pārsūdzība tiesā kā vienīgā iespēja ir noteikta gadījumos, kad sākotnējo lēmumu administratīvo pārkāpumu lietā ir pieņēmusi institūcija, kurai nav augstākas iestādes vai arī tā ir Ministru kabinets, kā arī attiecībā uz pašvaldības administratīvās komisijas un pašvaldības amatpersonu lēmumiem. Citas APK normas tiesas kā pārsūdzības institūcijas kompetenci neregulē. Taču Civilprocesa kodeksa 239.pantā, kas noteica tiesas kompetenci, izskatot administratīvo pārkāpumu lietas, bija iekļauts tieši tāds pats regulējums kā APK 286.pantā. Līdz ar to izdarāms secinājums, ka APK 286.pantā ar jēdzienu "orgāns (amatpersona), kas izskata sūdzību" ir aptverta gan augstāka iestāde, gan tiesa, un abos gadījumos ir noteikta pilnīgi vienāda kompetence lēmumu pieņemšanā – atstāt lēmumu negrozītu, atcelt to un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai, atcelt lēmumu un izbeigt lietu vai grozīt soda mēru.

[8.5] Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka APK 21.pantā ar jēdzienu "institūcija (amatpersona), kas pilnvarota izlemt lietu" ir atzīstamas gan institūcijas (amatpersonas), kas pieņem sākotnējo lēmumu administratīvo pārkāpumu lietās, gan pieņem lēmumu apstrīdēšanas stadijā, gan arī tiesas. Tātad APK 286.panta pirmās daļas 3.punktā minēto lēmumu par lietas izbeigšanu augstāka iestāde un tiesa ir tiesīga pieņemt ne tikai pārsūdzētā vai apstrīdētā lēmuma prettiesiskuma dēļ, bet arī pārkāpuma maznozīmīguma, kā arī APK 239.pantā minēto apstākļu dēļ.

[9] Administratīvo lietu departamenta ieskatā nav pamatots arī kasācijas sūdzības iesniedzēja tiesas sēdē izteiktais viedoklis, ka neiespējamība piemērot APK 21.pantu izriet no APK 239.panta.

APK 239.pants noteic apstākļus, kuriem pastāvot lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā nevar iesākt, bet iesāktā lietvedība jāizbeidz (administratīvā pārkāpuma procesu nepieļaujošie apstākļi). Tādējādi APK 239.pants neparedz iespēju lemt par lietvedības izbeigšanu vai neizbeigšanu, bet nosaka iestādes pienākumu, pastāvot noteiktiem apstākļiem, izdot obligāto administratīvo aktu par atteikumu ierosināt administratīvā pārkāpuma lietu vai par ierosinātas lietas izbeigšanu (obligātais administratīvais akts). Savukārt APK 21.pants attiecas uz gadījumiem, kad lietas apstākļi atbilst visiem likuma nosacījumiem, lai lietu ierosinātu, izskatītu un personu sodītu, bet lietas izskatītājam ir dotas tiesības, vērtējot visus apstākļus, atzīt pārkāpumu par maznozīmīgu un lietu izbeigt, atbrīvojot personu no administratīvās atbildības (satura izvēles administratīvais akts).

Līdzīgs regulējums pastāv arī kriminālprocesā. Kriminālprocesa likumā tiek nošķirts procesa virzītāja pienākums, pastāvot noteiktiem apstākļiem, kriminālprocesa neuzsākt, bet uzsāktu procesu izbeigt (Kriminālprocesa likuma 377.pants), un procesa virzītāja tiesības izbeigt kriminālprocesa, atbrīvojot personu no kriminālatbildības (Kriminālprocesa likuma 379.pants).

Ievērojot minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka APK 21.pants un 239.pants regulē divus atšķirīgus, savstarpēji izslēdzošus tiesību jautājumus. Līdz ar to APK 239.pants nav izmantojams, sistēmiski interpretējot APK 21.pantu.

[10] Administratīvo lietu departaments par nepamatotu atzīst Administratīvās apgabaltiesas secinājumu, ka VID ģenerāldirektora vietas izpildītāja lēmums atceļams, ņemot vērā to, ka, apstrīdēšanas kārtībā izskatot lietu, nav atcelts sākotnēji pieņemtais lēmums un nav uzdots zemākai instancei lietu izskatīt atkārtoti, izvērtējot administratīvā soda piemērošanas lietderību un iespēju piemērot APK 21.pantu. Administratīvajai apgabaltiesai, atzīstot pieteicējas izdarīto administratīvo pārkāpumu par maznozīmīgu, nebija šķēršļu atbilstoši

APK 286. un 21.pantam atbrīvot viņu no administratīvās atbildības, izsakot aizrādījumu, un administratīvā pārkāpuma lietu izbeigt.

Ņemot vērā, ka Administratīvā apgabaltiesa sašaurināti interpretējusi tiesību normas, spriedumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu, tas atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 7.aprīļa spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par lietas izskatīšanas robežām apelācijas instances tiesā un par lietderības apsvērumu izdarīšanas pamatu (Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmā daļa un 66.pants)

Apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā. Apgabaltiesa nav izskatījusi lietu pēc būtības apelācijas sūdzībā norādītajā apjomā.

Administratīvā procesa likuma 66.pantā ietvertā norma par lietderības apsvērumu izvērtēšanu ir piemērojama tikai tad, ja ir konstatēta vismaz administratīvā akta izdošanas pieļaujamība, proti, tad, ja ir materiāltiesisks pamats to izdot.

2005.gada 5.septembrī

Lieta Nr.SKA-274

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

priekšsēdētājs senators
senatore
senatore

V.Jonikāns,
J.Briede,
G.Višņakova

rakstveida procesā izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību kopuzņēmuma "Petroline" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2003.gada 13.novembra lēmumu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 1.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Licencēšanas komisijas 2003.gada 11.septembra sēdes protokola Nr.76 lēmumu sabiedrībai ar ierobežotu atbildību kopuzņēmumam (turpmāk – SIA KU) "Petroline" anulēta licence degvielas vairumtirdzniecībai, sērija BV Nr.0000000103. Kā pamats licences anulēšanai norādīts tas, ka laika periodā no 2003.gada maija līdz 2003.gada jūlijam SIA KU "Petroline" nav veikusi darbību ar minēto licenci. Licence tika anulēta, pamatojoties uz Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 30.8.apakšpunktu, jo uzņēmums ceturkšņa laikā nebija veicis uzņēmējdarbību ar degvielu.

Ar VID ģenerāldirektora 2003.gada 13.novembra lēmumu Nr.3.1/29358 atstāts spēkā VID Licencēšanas komisijas 2003.gada 11.septembra sēdes protokola Nr.76 lēmums.

[2] 2003.gada 15.decembrī SIA KU "Petroline" iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā par VID ģenerāldirektora 2003.gada 13.novembra lēmumu Nr.3.1/29358.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 2.februāra spriedumu atcelts VID ģenerāldirektora 2003.gada 13.novembra lēmums Nr.3.1/29358 ar tā pieņemšanas brīdi un attiecīgajai VID institūcijai uzdots atjaunot pieteicējai anulēto licenci mēneša laikā pēc sprieduma spēkā stāšanās.

[3] Izskatot lietu sakarā ar VID apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 1. aprīļa spriedumu apmierinājusi SIA KU "Petroline" pieteikumu un atcēlusi ar pieņemšanas dienu VID ģenerāldirektora 2003.gada 13.novembra lēmumu Nr.3.1/29358. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Lietā ir strīds par VID piemērotās tiesību normas – Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr.311) 30.8.apakšpunkta – interpretāciju un to, vai VID, izdodot administratīvo aktu, ir veicis lietderības apsvērumus.

[3.2] Noteikumu 29.punktā paredzēti gadījumi, kad VID anulē uzņēmumam licenci un 30.punktā – gadījumi, kad VID ir tiesīgs anulēt licenci.

Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka Noteikumu Nr.311 29.punktā ir uzskaitīti priekšnoteikumi, kuriem iestājoties, VID ir jāizdod obligātais administratīvais akts – licences anulēšana.

Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka Noteikumu Nr.311 30.punkta norma ļauj iestādei izlemt par administratīvā akta par licences anulēšanas izdošanas nepieciešamību. Līdz ar to iestādei atbilstoši Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (turpmāk – AAPN) 62.punktam bija jāveic lietderības apsvērumi.

[3.3] VID Licencēšanas komisija 2003.gada 11.septembra sēdes protokola Nr.76 lēmumu ir pamatojusi ar Noteikumu Nr.311 30.8.apakšpunktu. Minētā tiesību norma neparedzēja obligāta administratīvā akta izdošanu, līdz ar to iestādei – VID – bija jāveic lietderības apsvērumi, tai skaitā izvērtējot samērīgumu starp pieteicējas tiesību aprobežojumiem (iespēju turpināt nodarboties ar degvielas vairumtirdzniecību) un sabiedrības labumu, kas tiek iegūts no šādu tiesību anulēšanas.

[3.4] Administratīvā apgabaltiesa piekritusi VID apelācijas sūdzībā norādītajam, ka uzņēmējdarbība, kas saistīta ar naftas produktu (degvielas) apriti, tiek īpaši uzraudzīta ar speciāli šim uzņēmējdarbības veidam normatīvajos aktos noteiktajiem līdzekļiem, proti, licencēšanas mehānismu. Tādējādi pārkāpumi, kas saistīti ar degvielas apriti, īpaši atskaišu vai pārskatu neiesniegšanu vai to

savlaicīgu neiesniegšanu, ir vērtējami kā nozīmīgi valsts interešu aizskārumi, līdz ar to šādi pārkāpumi aizskar visas valsts un sabiedrības intereses. Pārkāpjot naftas produktu (degvielas) aprites noteikumus, pastāv potenciāla iespēja valsts budžetam nodarīt ievērojamus zaudējumus. Taču Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka konkrētajā lietā nav konstatēti SIA KU "Petroline" degvielas aprites kārtības pārkāpumi, tai skaitā atskaišu vai pārskatu neiesniegšana, jo tieši no pieteicējas iesniegtajiem pārskatiem VID saņēmis informāciju, ka laika periodā no 2003.gada maija līdz jūlijam sabiedrība nav izmantojusi licenci degvielas vairumtirdzniecībai.

[3.5] Administratīvā apgabaltiesa nav piekritusi VID apelācijas sūdzībā norādītajam, ka, izskatot SIA KU "Petroline" lietu un izvērtējot lietas faktiskos apstākļus, VID Licencēšanas komisija ir ievērojusi samērīgumu ar iespējamām sekām. Ne VID Licencēšanas komisijas 2003.gada 11.septembra sēdes protokola Nr.76 lēmumā, ne VID ģenerāldirektora 2003.gada 13.novembra lēmumā Nr.3.1/29358 nav izvērtēta un norādīta konkrētā nelabvēlīgā administratīvā akta izdošanas nepieciešamība, atbilstība un samērīgums.

[3.6] Ievērojot minēto, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka pārsūdzētajā administratīvajā aktā nav pamatojuma un tas ir būtisks pārkāpums, kas rada administratīvā akta prettiesiskumu, līdz ar to VID ģenerāldirektora 2003.gada 13.novembra lēmums Nr.3.1/29358 ir atceļams ar pieņemšanas dienu.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka nav nozīmes izvērtēt VID argumentus attiecībā uz Noteikumu Nr.311 30.8.apakšpunkta interpretāciju.

[3.7] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesa pamatoti secinājusi, ka VID, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, nav ievērojis samērīguma principu.

[4] Kasācijas sūdzību iesniedza VID, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas spriedumu. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Tiesa, atzīstot faktu, ka lietā nepastāv strīds par to, ka SIA KU "Petroline" 2003.gada maijā, jūnijā un jūlijā darbība ar minēto licenci nav notikusi, ir atzinusi, ka SIA KU "Petroline" ir pārkāpusi Noteikumu Nr.311 30.8.apakšpunktu, līdz ar to VID bija tiesīgs izskatīt jautājumu par licences anulēšanu. Tiesa, izspriežot lietu, nav ņēmusi vērā, ka pārkāpumi, kas saistās ar degvielas apriti, vērtējami kā nozīmīgas valsts intereses aizskārumi. Līdz ar to šādi pārkāpumi skar visas valsts un sabiedrības intereses un VID ir ne vien tiesības, bet pat pienākums rūpīgi sekot līdzi, lai nodokļu maksātājs ievērotu visus spēkā esošos normatīvos aktus un, konstatējot pārkāpumu, izdotu attiecīgu normatīvo (acīmredzot domāts "administratīvo") aktu, kas

šajā gadījumā ir lēmums anulēt izsniegto licenci degvielas vairumtirdzniecībai.

Ņemot vērā minēto, tiesa ir nepareizi interpretējusi Noteikumu Nr.311 30.8.apakšpunktu.

[4.2] Pārkāpjot naftas produktu (degvielas) aprites noteikumus, pastāv potenciāla iespēja valsts budžetam nodarīt ievērojamus zaudējumus, līdz ar to VID uzskata, ka, izskatot SIA KU "Petroline" lietu un izvērtējot lietas faktiskos apstākļus, VID Licencēšanas komisija ir ievērojusi samērīgumu ar iespējamām sekām, apsverot administratīvā akta izdošanas nepieciešamību, kaut arī administratīvajā aktā tas nav atspoguļots. Ņemot vērā iepriekš minēto, nepareizi tiesa spriedumā ir piemērojusi AAPN 62.punktu.

[5] VID un SIA KU "Petroline" rakstveidā ir izteikuši piekrišanu lietas izskatīšanai rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[6] Administratīvo procesa likuma (turpmāk – APL) 302.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.

[7] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa, izskatot lietu, to nav izskatījusi pēc būtības apelācijas sūdzībā norādītajā apjomā, tādējādi pieļaujot minētās procesuālās tiesību normas pārkāpumu. Šādu savu atzinumu Administratīvo lietu departaments pamato ar tālāk minētajiem argumentiem.

SIA KU "Petroline" tiesā iesniegtā pieteikuma vienīgais pamats, lūdzot atzīt par prettiesisku VID ģenerāldirektora 2003.gada 13.novembra lēmumu un uzdot novērst pieļauto pārkāpumu, ir Noteikumu Nr.311 30.8.apakšpunkts, kuru, kā uzskatījusi pieteicēja, VID ir piemērojis kļūdaini.

Pirmās instances tiesa ir izskatījusi lietu pēc būtības. Tiesa ir atzinusi, ka VID Noteikumu Nr.311 30.8.apakšpunktu ir interpretējis sašaurināti un, ņemot vērā, ka 2003.gada maija, jūnija un jūlija mēnešos SIA KU "Petroline" ir veikusi uzņēmējdarbību ar degvielu, tā licences BV Nr.0000000103 anulēšanu atzinusi par nepamatotu. Atceļot VID ģenerāldirektora 2003.gada 13.novembra lēmumu, tiesa uzdevusi VID atjaunot pieteicējai anulēto licenci.

Neskatoties uz saviem secinājumiem par kļūdainu Noteikumu Nr.311 30.8.apakšpunkta piemērošanu un nepamatotu licences anulēšanu, tiesa bez tam savā spriedumā ir norādījusi arī uz samērīguma principa neievērošanu, anulējot licenci.

[8] VID apelācijas sūdzība ir iesniegta par spriedumu kopumā. Tajā izteikti iebildumi gan tiesas sniegtajai Noteikumu Nr.311 30.8.apakšpunkta interpretācijai, gan samērīguma principa ievērošanas jautājumam.

Izskatot lietu tiesas sēdē, apelācijas instances tiesa sprieduma motīvu daļā plaši ir atreferējusi gan materiālo, gan procesuālo tiesību normas, kas attiecas uz konkrēto gadījumu, taču nav pieskārusies Noteikumu Nr.311 30.8.apakšpunkta analīzei un tam, vai konkrētajā gadījumā VID šo tiesību normu piemērojis tiesiski un vai licences anulēšana SIA KU "Petroline" ir atzīstama par likumīgu administratīvo aktu. Minētais liecina par APL 302.panta pirmās daļas noteikumu pārkāpumu, kas ir pamats sprieduma atcelšanai.

[9] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka APL 66.pantā ietvertā norma par lietderības apsvērumu izvērtēšanu ir piemērojama tikai tad, ja ir konstatēta vismaz administratīvā akta izdošanas pieļaujamība, proti, tad, ja ir materiāltiesisks pamats to izdot.

Neatbildot uz jautājumu, vai uzņēmējdarbības neveikšana ar degvielas vairumtirdzniecības licenci BV Nr.0000000103, turklāt trīs mēnešus pēc kārtas divu ceturkšņu periodā, ietilpst Noteikumu Nr.311 30.8.apakšpunktā ietvertās tiesību normas sastāvā un vai VID vispār šo normu konkrētajā gadījumā var piemērot, Administratīvā apgabaltiesa nepamatoti savu spriedumu ir balstījusi tikai uz lietderības apsvērumu izvērtējumu.

[10] Ievērojot iepriekš izklāstītos argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 1.aprīļa spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par nodokļu administrācijas tiesību un pienākumu samazināt soda naudu un par atsevišķu argumentu nevērtēšanas ietekmi uz apelācijas instances tiesas sprieduma tiesiskumu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 33.¹panta pirmā daļa un Administratīvā procesa likums 327.pants)

No likuma "Par nodokļiem un nodevām" 33.¹ panta pirmās daļas izriet šādi priekšnoteikumi soda naudas samazināšanai: a) pārkāpuma būtība un raksturs ir tādi, ka soda nauda var tikt samazināta; b) nodokļu maksātājs ir pārsūdzējis (lietojot Administratīvā procesa likumā lietoto terminoloģiju – apstrīdējis) nodokļu administrācijas lēmumu; c) soda nauda pēdējos trijos gados nav samazināta.

Turklāt, tā kā tiesību norma kā priekšnoteikumu neprasa expressis verbis izteiktu nodokļa maksātāja lūgumu samazināt uzlikto soda naudu, nodokļu administrācija šādu lēmumu var pieņemt arī pēc savas iniciatīvas objektīvas lietas izmeklēšanas ietvaros, ja konstatē, ka pastāv iepriekš minētie priekšnoteikumi soda naudas samazināšanai. Taču nodokļu administrācijai ir pienākums pieņemt šādu lēmumu, ja pārkāpuma būtība un raksturs ir tāds, ka maksimālais sods būtu acīmredzami nesamērīgs.

Ja termiņa neievērošana no iestādes puses pati par sevi nerada administratīvā akta atcelšanas pamatu, apelācijas instances tiesa, nevērtējot termiņa neievērošanu iestādē, nav pieļāvusi tādu pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

2005.gada 11.oktobrī

Lieta Nr.SKA-292

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	V.Krūmiņa,
senatore	J.Briede,
senators	N.Salienieks,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim R.Kantsonam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA "Nemo Holdings" pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2004.gada 27.februāra lēmumu Nr.19.2/5228, sakarā ar SIA "Nemo Holdings" un Valsts ieņēmumu dienesta iesniegtajām kasācijas sūdzībām par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA "Redimire" piegādājusi SIA "Nemo Holdings" datortehniku un sniegusi ar datortehnikas uzstādīšanu saistītus pakalpojumus.

SIA "Redimire" 2003.gada 7.aprīlī izrakstījusi preču pavadzīmes-rēķinus, saskaņā ar kurām saņemti pakalpojumi par 1766,82 latiem, tostarp pievienotās vērtības nodoklis (turpmāk – PVN) 269,52 lati.

SIA "Nemo Holdings" minētos rēķinus apmaksājusi 2003.gada 12.jūnijā.

[2] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestādes Audita pārvalde SIA "Nemo Holdings" veikusi PVN auditu par 2003.gada martu un aprīli.

2003.gada 26.novembrī Audita pārvalde sastādījusi audita pārskatu Nr.466, kurā konstatējusi, ka SIA "Nemo Holdings" nepamatoti iekļāvusi pakalpojumu saņemšanu aprīļa deklarācijā, jo saskaņā ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 1.panta 9.punktu, 10.panta pirmās daļas 1.punktu un otro daļu PVN summa par saņemtajiem pakalpojumiem bija jāuzrāda jūnijā, tas ir, tajā mēnesī, kad tikusi veikta apmaksa.

VID Rīgas reģionālās iestādes Audita pārvalde ar 2003.gada 26.novembra lēmumu Nr.4.2.3/38 uzlikusi SIA "Nemo Holdings" pienākumu samaksāt valsts budžetā 539,04 latus, tostarp PVN 269,52 latus un soda naudu tādā pašā apmērā.

Izskatījusi SIA "Nemo Holdings" apstrīdēšanas iesniegumu, VID Rīgas reģionālā iestāde ar 2004.gada 16.janvāra lēmumu Nr.1.3/2045 Audita pārvaldes lēmumu atstājusi spēkā.

Izskatījis SIA "Nemo Holdings" apstrīdēšanas iesniegumu, VID ģenerāldirektors ar 2004.gada 27.februāra lēmumu Nr.19.2/5228 lēmumu atstājis spēkā reģionālās iestādes lēmumu.

[3] SIA "Nemo Holdings" iesniegusi Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu, kurā lūgusi atcelt VID ģenerāldirektora 2004.gada 27.februāra lēmumu Nr.19.2/5228, noteikt, ka minētais lēmums uzskatāms par atceltu ar 2004.gada 27.februāri, kā arī atmaksāt nepamatoti ieturētos naudas līdzekļus, atlīdzību par zvērīnāta advokāta pakalpojumiem un valsts nodevu. SIA "Nemo Holdings" pieteikumā norādījusi, ka VID ģenerāldirektora lēmums pieņemts, pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 8., 12., 13., 75., 65., 66., 67. un 81.pantu, VID nepareizi iztulkojis likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktu un 9.panta pirmo daļu. Tā kā rēķini tika iesniegti 2003.gada aprīlī, attiecīgās PVN summas tika iekļautas attiecīgā taksācijas perioda atskaitījumos. Turklāt saskaņā ar likumu "Par uzņēmumu gada pārskatiem" saņemtās preces, kas nepieciešamas saimnieciskās darbības nodrošināšanai, ir iekļaujamās pamatlīdzekļu sākotnējā vērtībā kopā ar saistītiem un vienlaicīgi saņemtiem pakalpojumiem, tādēļ PVN par

pakalpojumiem bija jāiekļauj 2003.gada aprīļa PVN deklarācijā. Tāpat VID, uzliekot pienākumu samaksāt valsts budžetā nodokli, nav piemērojis likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta 1. un 2.punktu, nav izvērtējis lietderības apsvērumus, kā arī nav ņēmis vērā, ka līdzīgos gadījumos tas ir piekritis pieteikumā izteiktajai 10.panta pirmās daļas 1.punkta interpretācijai.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 29.jūnija spriedumu atzinusi par pamatotu un apmierinājusi SIA "Nemo Holdings" pieteikumu daļā par VID ģenerāldirektora 2004.gada 27.februāra lēmuma Nr.19.2/5228 atcelšanu, atzinusi par nepamatotu un noraidījusi pieteikumu daļā par lūgumu uzdot VID izmaksāt SIA "Nemo Holdings" atlīdzinājumu LVL 42,30. Vienlaikus Administratīvā rajona tiesa no Latvijas Republikas piedzinusi par labu SIA "Nemo Holdings" 10 latus par valsts nodevu.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar SIA "Nemo Holdings" iesniegto apelācijas sūdzību un VID iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 4. aprīļa spriedumu atzinusi par pamatotu un apmierinājusi SIA "Nemo Holdings" pieteikumu daļā par papildus aprēķināto soda naudu un atcēlusi VID ģenerāldirektora 2004.gada 27.februāra lēmumu šajā daļā. Apgabaltiesa atzinusi par nepamatotu un noraidījusi pieteikumu daļā par papildus aprēķināto PVN un daļā par VID pienākumu atmaksāt papildus atskaitīto PVN uzrēķinu. Apgabaltiesa arī atstājusi bez izskatīšanas SIA "Nemo Holdings" prasījumu par atlīdzinājumu un uzlikusi par pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt SIA "Nemo Holdings" samaksāto valsts nodevu 15 latu apmērā. Apgabaltiesa spriedumu pamatojusi ar tālāk minētajiem motīviem.

[5.1] Lietā nav strīda par faktiskajiem apstākļiem. Lietā ir strīds par tiesību normu piemērošanu, tas ir, vai SIA "Nemo Holdings" bija tiesības PVN deklarācijā par 2003.gada aprīli iekļaut pievienotās vērtības nodokli par pakalpojumiem, ja pieteicēja pavadzīmes-rēķinus apmaksājusi jūnijā.

[5.2] Atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktam, lai persona varētu atskaitīt priekšnodokli, nepieciešams konstatēt visu tiesību normā minēto apstākļu kopumu. Attiecībā uz pakalpojumu saņemšanu likumdevējs nepārprotami noteicis, ka priekšnodokļa atskaitījumus persona ir tiesīga veikt tikai pēc nodokļa summas samaksas.

[5.3] Konkrētajā gadījumā SIA "Nemo Holdings" nav izpildījusi priekšnodokļa atskaitīšanas nosacījumus un līdz ar to VID pamatoti konstatējis, ka tai nebija tiesību uz priekšnodokļa atskaitīšanu LVL 269,52.

[5.4] Nevar piekrist, ka šajā lietā VID nepamatoti nav piemērojis likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta pirmo un otro daļu, jo VID konkrētajā lietā šī tiesību norma nebija jāpiemēro. Nevar piekrist arī argumentiem attiecībā uz likuma "Par uzņēmumu gada pārskatiem" nozīmi konkrētajā lietā, jo šis likums nenosaka tiesības uz PVN atskaitīšanu.

[5.5] Izvērtējot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta otro daļu, 32.panta pirmo daļu un 33.¹ panta pirmo daļu savstarpējā kopsakarā, secināms, ka, tā kā SIA "Nemo Holdings" nepamatoti aprīļa deklarācijā priekšnodoklī iekļāvusi nodokļa summu LVL 269,52 par attiecīgo pakalpojumu saņemšanu, tad konkrētajā gadījumā nodokļa summa tikusi samazināta un saskaņā ar minētajām tiesību normām bija piemērojamas attiecīgās soda sankcijas – bija jāpiedzen attiecīgā nodokļa summa un soda nauda. Taču, tā kā attiecībā uz soda naudu likumdevējs 33.¹ panta pirmajā daļā ir paredzējis rīcības brīvību daļā par soda naudas apmēru, ņemot vērā, ka persona ir nepareizajā mēnesī deklarējusi priekšnodokli bez konstatēta nolūka slēpt ienākumus un apzināti samazināt maksājamo nodokli, VID bija jāveic lietderības apsvērumi attiecībā uz soda naudas apmēra samazināšanu. VID ģenerāldirektors lēmumā šādus lietderības apsvērumus nav izdarījis, jo uzskatījis, ka nav saņemts lūgums par soda naudas samazināšanu.

[5.6] Līdz ar to VID ģenerāldirektora 2004.gada 27.februāra lēmums daļā par aprēķināto nodokļa samaksu ir pamatots, bet ir nepamatots daļā par soda naudu.

[5.7] Nav pamatots apgalvojums, ka VID ģenerāldirektora lēmums neatbilst Administratīvā procesa likuma 81.pantam, jo konkrētajā lietā sākotnējais administratīvais akts ir noteicis SIA "Nemo Holdings" pienākumu un VID ģenerāldirektors, izskatot lietu vēlreiz pēc būtības, ir atzinis uzlikto pienākumu par pamatotu. Turklāt SIA "Nemo Holdings" ir bijis saprotams uzliktais pienākums un veids, kādā augstāka iestāde atzīst par tiesisku zemākas iestādes administratīvo aktu, nemaina lietas izskatīšanas rezultātu pēc būtības.

[5.8] Pieteikums daļā par prasījumu uzdot VID atmaksāt papildus budžetā atskaitīto PVN uzrēķinu LVL 539,04 ir noraidāms, jo tiesai nav īpaši jālemj par pienākuma uzlikšanu VID atmaksāt attiecīgo summu, ja šāds pienākums jau ir noteikts likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28.pantā.

[5.9] Nav pamatots arī pieteikums daļā par pienākumu izmaksāt atlīdzinājumu, jo SIA "Nemo Holdings" atlīdzinājumu pirmo reizi ir prasījis pieteikumā administratīvajai tiesai, bet ne iestādei. Šādos apstākļos, ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 92. un 93.pantu, tiesai nav pamata šo prasījumu skatīt pēc būtības un tādēļ pieteikums šajā daļā ir atstājams bez izskatīšanas. Konkrētajā gadījumā nav

būtiskas nozīmes arī tam, ka šīs tiesību normas stājās spēkā pēc tam, kad tika iesniegts apstrīdēšanas iesniegums VID ģenerāldirektoram.

[6] VID iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdzis apgabaltiesas spriedumu atcelt daļā, ar kuru atcelts VID ģenerāldirektora 2004.gada 27.februāra lēmums. VID kasācijas sūdzībā norādījis, ka apgabaltiesa ir nepareizi iztulkojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 33.¹ panta pirmo daļu, jo nepamatoti secinājusi, ka saskaņā ar šo tiesību normu VID pēc savas iniciatīvas, neņemot vērā to, ka pieteicējs nav izteicis motivētu lūgumu, būtu jālemj par soda naudas samazināšanu. Apgabaltiesa, interpretējot iepriekšminēto normu, nav ņēmusi vērā Administratīvā procesa likuma 78.pantu, kas noteic, ka persona apstrīdēšanas iesniegumā norāda lūgumus, kā arī nav ņēmusi vērā, ka šī likuma 81.pants noteic, ka augstākā iestāde izskata lietu saistībā ar iesniedzēja iebildumiem. Turklāt likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta trešā noteic, ka persona, apstrīdot VID lēmumu, ir tiesīga prasīt samazināt aprēķināto soda naudu. Konkrētajā lietā SIA "Nemo Holdings", apstrīdot VID Rīgas reģionālās iestādes lēmumu, nav lūgusi VID ģenerāldirektoram samazināt soda naudu un nav norādījusi atbildību mīkstinošus apstākļus, tāpat par šo apstākli tā nav cēlusi iebildumus, iesniedzot pieteikumu tiesā. Tāpat jāņem vērā, ka SIA "Nemo Holdings" nav piekritis uzrēķinam pēc būtības un šādos gadījumos, uzliekot VID pienākumu lemt par soda naudas samazināšanu, tas neatbilstu iepriekšminētajām tiesību normām un varētu neatbilst SIA "Nemo Holdings" argumentācijai par VID lēmuma atcelšanu.

[7] SIA "Nemo Holdings" iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūgusi apgabaltiesas spriedumu atcelt daļā, ar kuru atzīts par nepamatotu un noraidīts pieteikums daļā par papildus aprēķināto PVN un lūgumu uzlikt par pienākumu VID atmaksāt papildus budžetā atskaitīto PVN uzrēķinu. SIA "Nemo Holdings" kasācijas sūdzībā norādījusi, ka tiesa nav vērtējusi vairākus argumentus par to, kā tās ieskatā ir izpaudies VID lēmumu pretiesiskums. SIA "Nemo Holdings" kasācijas sūdzībā arī norādījusi, ka apgabaltiesa un VID nav devis savu vērtējumu par VID audita pārskatā norādīto attiecībā uz SIA "Nemo Holdings" darījuma partneri "AmerTech Corp". Šī audita daļa neattiecas uz aprēķināto papildu nodokļa maksājumu. SIA "Nemo Holdings" arī norādījusi, ka VID amatpersonas nepamatoti ierobežojušas tās priekšnodokļa atskaitīšanas tiesības, jo nepareizi tulkojušas tiesību normas. SIA "Nemo Holdings" ieskatā apgabaltiesa ir nepareizi iztulkojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28.pantu kopsakarā ar Administratīvā procesa likuma 253.panta otro daļu, jo tiesai spriedumā bija jānosaka, kādā veidā iestādei jānovērš uzsāktās izpildes sekas. Tāpat tiesa ir nepareizi interpretējusi Administratīvā procesa likuma 92. un 93.pantu, jo 93.panta trešā daļa tieši nosaka

iespēju un kārtību tam, ka persona atlīdzinājumu ir tiesīga pieprasīt jebkurā administratīvās lietas stadijā. Minētais atbilst arī Administratīvā procesa likuma 253.panta ceturtajai daļai un atspoguļo likumdevēja mērķi izskatīt vienlaicīgi visus prasījumus, kas saistīti ar konkrēto strīdu.

[8] Administratīvo lietu departaments ir saņēmis VID paskaidrojumus par SIA "Nemo Holdings" iesniegto kasācijas sūdzību. Paskaidrojumos VID norādījis, ka apgabaltiesas spriedums SIA "Nemo Holdings" pārsūdzētajā daļā ir pareizs.

[9] Tiesas sēdē VID pārstāvis uzturēja VID kasācijas sūdzību un neatzina SIA "Nemo Holdings" kasācijas sūdzību.

SIA "Nemo Holdings" pārstāvis uz tiesas sēdi nebija ieradies. Ņemot vērā, ka par tiesas sēdes vietu un laiku SIA "Nemo Holdings" un tās pārstāvei ir paziņots likumā noteiktajā kārtībā, Administratīvo lietu departaments nolēma izskatīt lietu bez SIA "Nemo Holdings" pārstāvja piedalīšanās.

Motīvu daļa

[10] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 33.¹ panta pirmā daļa pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā noteica, ka nodokļu administrācija, izvērtējot nodokļu maksātāja izdarītā pārkāpuma būtību un raksturu, gadījumos, kad nodokļu maksātājs ir pārsūdzējis nodokļu administrācijas lēmumu par šā likuma un konkrēto nodokļu likumu pārkāpumiem, ir tiesības samazināt kontroles (pārbaužu, revīziju) rezultātā uzlikto soda naudu, bet ne vairāk kā 70 procentu apmērā un ne biežāk kā vienu reizi trijos gados.

No normas izriet šādi priekšnoteikumi soda naudas samazināšanai:

1) pārkāpuma būtība un raksturs ir tādi, ka soda nauda var tikt samazināta,

2) nodokļu maksātājs ir pārsūdzējis (lietojot Administratīvā procesa likumā lietoto terminoloģiju – apstrīdējis) nodokļu administrācijas lēmumu,

3) soda nauda pēdējos trijos gados nav samazināta.

Tiesību norma kā priekšnoteikumu neprasa *expressis verbis* izteiktu nodokļa maksātāja lūgumu samazināt uzlikto soda naudu. Tādējādi nodokļu administrācija šādu lēmumu **var pieņemt** arī pēc savas iniciatīvas objektīvas lietas izmeklēšanas ietvaros, ja konstatē, ka pastāv iepriekš minētie priekšnosacījumi soda naudas samazināšanai. Turklāt atbilstoši Administratīvā procesa likuma 13.pantā nostiprinātajam samērīguma principam nodokļu administrācijai šāds lēmums **ir jāpieņem** gadījumā, ja pārkāpuma būtība un raksturs ir tāds, ka maksimālais sods būtu acīmredzami nesamērīgs (sk. arī Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 30.marta sprieduma 12. un 13.punktu lietā Nr.SKA-21).

[11] VID kasācijas sūdzībā minētais Administratīvā procesa likuma 78.pants, kas noteic, kāda informācija ir jānorāda apstrīdēšanas iesniegumā, un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 37.panta trešā daļa, kas noteic, ko nodokļu maksātājs, apstrīdot lēmumu, ir tiesīgs prasīt, neizslēdz iepriekš minēto nodokļu administrācijas *ex officio* iespēju un atsevišķos gadījumos arī pienākumu samazināt nodokļu maksātājam uzlikto soda naudu.

[12] Savukārt Administratīvā procesa likuma 81.pants, uz kuru kasācijas sūdzībā atsaucies VID, noteic, ka augstāka iestāde izskata lietu vēlreiz pēc būtības kopumā vai tajā daļā, uz kuru attiecas iesniedzēja iebildumi. No šīs norma izriet, ka augstāka iestāde var izskatīt visu lietu pat tad, ja tā ir apstrīdēta tikai daļā. Tāpat norma norāda, ka augstāka iestāde vēlreiz izskata lietu pēc būtības. Tiesību norma neliedz augstākai iestādei neievērot iesniedzēja lūgumu. Piemēram, ja iesniedzējs ir lūdzis samazināt soda naudu, bet augstāka iestāde, izskatot lietu pēc būtības, secina, ka lietā vispār nav pārkāpuma un soda nauda ir uzlikta nepamatoti, tā var lēmumu pilnībā atcelt, nevis tikai samazināt uzlikto soda naudu, kā to ir lūdzis iesniedzējs. Tieši tas pats attiecas uz gadījumu, ja iesniedzējs ir lūdzis atcelt lēmumu par soda uzlikšanu sakarā ar to, ka nav pārkāpuma sastāva, bet iestāde secina, ka pārkāpuma sastāvs ir, taču uzliktais sods attiecīgajā gadījumā ir nesamērīgs.

Turklāt jāņem vērā, ka lēmums par soda naudas samazināšanu faktiski atceļ iepriekšējo lēmumu, ar kuru ir uzlikts pienākums maksāt lielāku soda naudu. Tādējādi lūgums par lēmuma atcelšanu neizslēdz arī lūgumu samazināt uzlikto soda naudu.

Ievērojot iepriekš teikto, VID kasācijas sūdzības argumenti ir nepamatoti un kasācijas sūdzība ir noraidāma.

[13] SIA "Nemo Holdings" kasācijas sūdzībā norādījusi, ka tiesa nav vērtējusi vairākus argumentus par to, kā tās ieskatā ir izpaudies VID lēmumu prettiesiskums. Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa ir vērtējusi visus būtiskos argumentus, kas attiecas uz materiālo tiesību normu piemērošanu, taču pamatots ir kasācijas sūdzības arguments attiecībā uz to, ka tiesa nav vērtējusi argumentus, kas attiecas uz procesuālo tiesību normu pārkāpumiem VID lēmuma pieņemšanas procesā. SIA "Nemo Holdings" kasācijas sūdzībā nav norādīts, kā šis apgabaltiesas pārkāpums novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

No SIA "Nemo Holdings" pieteikuma izriet, ka VID pieļautie procesuālie pārkāpumi saistāmi ar lēmuma pieņemšanas termiņu.

Kā jau Administratīvo lietu departaments norādījis iepriekš (sk., piemēram, 2004.gada 23.novembra sprieduma 9.punktu lietā Nr.SKA-216. Publicēts: Latvijas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumi un lēmumi 2004. Rīga: Tiesu namu aģentūra,

2005. 577. lpp.), procesuālo pārkāpumu dēļ administratīvais akts ir atceljams tikai tad, ja attiecīgais procesuālais pārkāpums ietekmē arī administratīvo aktu pēc būtības, tas ir, ja ir iespējama cēloņsakarība starp procesuālās normas pārkāpumu un procesa rezultātu.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā termiņa neievērošana nevarēja ietekmēt VID lēmumu pēc satura, tādēļ šis pārkāpums uzskatāms par nebūtisku procesuālo pārkāpumu. Atbilstoši Administratīvo lietu departamenta judikatūrai, ja tiesa konstatē, ka iestāde ir pieļāvusi nebūtisku pārkāpumu, tā savā spriedumā uz attiecīgo pārkāpumu norāda, taču tas nevar kalpot par pamatu administratīvā akta atcelšanai (sal. Administratīvo lietu departamenta 2005. gada 7. jūlija sprieduma 20. punktu lietā Nr. SKA-171).

Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesai vajadzēja spriedumā norādīt argumentus attiecībā uz termiņa neievērošanu, taču konkrētajā gadījumā Administratīvo lietu departamentam ir jāņem vērā Administratīvā procesa likuma 327. pants, kas raksturo procesuālo tiesību normu pārkāpumus. Administratīvo lietu departaments jau savā judikatūrā ir norādījis, ka minētais pants vienlaikus nosaka arī sprieduma atcelšanas pamatus, no kuriem izriet, ka attiecībā uz iespējamo procesuālo tiesību normu pārkāpumu kā pamatu spriedumu atcelšanai kasācijas instances tiesai ir jākonstatē tāds apelācijas instances tiesas procesuālo tiesību normu pārkāpums, kas ir novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas (sk. Administratīvo lietu departamenta 2005. gada 19. aprīļa sprieduma 10. punktu lietā Nr. SKA-98).

Ievērojot iepriekš secināto, ka termiņa neievērošana no iestādes puses pati par sevi nerada administratīvā akta atcelšanas pamatu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa, nevērtējot termiņa neievērošanu iestādē, nav pieļāvusi tādu pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

[14] SIA "Nemo Holdings" kasācijas sūdzībā norādījusi, ka apgabaltiesa un VID nav devis savu vērtējumu par VID audita pārskatā norādīto attiecībā uz SIA "Nemo Holdings" darījuma partneri "AmerTech Corp". Ne no pieteikuma, ne kasācijas sūdzības neizriet, kā šis darījums varēja ietekmēt pārsūdzēto VID lēmumu vai apgabaltiesas spriedumu attiecībā uz pārsūdzēto lēmumu.

Atbilstoši Administratīvo lietu departamenta judikatūrai, kas savukārt veidojusies pamatojoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, tiesai ir jāuzklaus argumenti, bet tai nav pienākums detalizēti atrunāt spriedumā jebkuru argumentu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa. Tikai tad, ja tiesa neanalizē kādu būtisku vai izšķirošu argumentu, tā pieļauj pārkāpumu. Tiesai nav jāargumentē visi tie paskaidrojumi, kas

neattiecas uz konkrēto prasījumu (sal. iepriekš minētā 2004. gada 23. novembra sprieduma 8. punktu lietā Nr. SKA-216).

Ņemot vērā iepriekš teikto, apgabaltiesai nebija jādod vērtējums attiecībā uz darījumu ar "AmerTech Corp".

[15] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347. panta pirmajai daļai, kasācijas instance, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu. SIA "Nemo Holdings" attiecībā uz priekšnodokļa atskaitīšanas tiesību ierobežojumu norāda uz VID pārkāpumiem. Tomēr VID amatpersonas lēmuma pārbaude nav kasācijas instances kompetencē. Tādējādi kasācijas sūdzības arguments par to, ka VID amatpersonas nepamatoti ierobežojušas priekšnodokļa atskaitīšanas tiesības, nevar tikt izskatīts kasācijas instancē. Turklāt apgabaltiesa spriedumā ir analizējusi, kādēļ VID lēmums attiecībā uz priekšnodokļa atskaitīšanu ir pamatots. Savukārt kasācijas sūdzībā nav norādīts, ka apgabaltiesa būtu nepareizi interpretējusi attiecīgās tiesību normas. Arī Administratīvo lietu departaments, *ex officio* izvērtējot apgabaltiesas spriedumu, secina, ka attiecīgās tiesību normas ir interpretētas pareizi.

[16] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28. panta pirmā daļa noteic, ka nodokļu administrācijas nepareizi piedzīto maksājumu summas jāatmaksā atpakaļ nodokļu maksātājam 15 dienu laikā no tās dienas, kad nodokļu administrācija vai tiesa pieņēmusi lēmumu, ka maksājums piedzīts nepareizi. Atmaksājamās summas nosaka, ievērojot Latvijas Bankas noteiktās refinansēšanas likmes laikā, kad summa nepareizi piedzīta.

Savukārt Administratīvā procesa likuma 253. panta otrajā daļā noteikts, ka, ja nepieciešams, tiesa spriedumā norāda, kādā veidā iestādei jānovērš uzsāktās izpildes sekas.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa pareizi ir norādījusi, ka piedzīto maksājumu summu atmaksāšana ir īpaši noteikta likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28. pantā un tāpēc spriedumā nav nepieciešams atrunāt kārtību, kas jau ir noteikta ar likumu. Tādējādi nepamatots ir SIA "Nemo Holdings" kasācijas sūdzībā minētais arguments, ka tiesa nepareizi iztulkojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28. pantu kopsakarā ar Administratīvā procesa likuma 253. panta otro daļu.

[17] Tāpat nepamatots ir SIA "Nemo Holdings" kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa ir nepareizi interpretējusi Administratīvā procesa likuma 92. un 93. pantu.

Administratīvā procesa likuma 92. pants noteic tiesības prasīt atlīdzinājumu, savukārt 93. pants noteic piekrišanu lietās par atlīdzinājumu. No šā panta izriet, ka atlīdzinājumu var prasīt vienlaicīgi ar administratīvā akta apstrīdēšanu. Atbilstoši šā panta otrajai daļai prasīt atlīdzinājumu, iepriekš neapstrīdot administratīvo aktu, var tikai

tad, ja apstrīdēšana nav iespējama. Konkrētajā gadījumā apstrīdēšana bija iespējama un SIA "Nemo Holdings" pārsūdzēto lēmumu bija apstrīdējusi, taču no lietas materiāliem neizriet, ka šajā procesa stadijā tā būtu prasījusi atlīdzinājumu. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 93.panta trešajai daļai, ja atlīdzinājums nav prasīts vienlaicīgi ar apstrīdēšanu, atlīdzinājumu var prasīt, ja ir pabeigta attiecīgās lietas izskatīšana pēc būtības, tātad, pēc tam, kad spēkā būs stājies tiesas spriedums.

Ievērojot iepriekš teikto, nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka 93.panta trešā daļa tieši nosaka iespēju atlīdzinājumu pieprasīt jebkurā administratīvās lietas stadijā.

Nepamatota ir arī atsaukšanās uz Administratīvā procesa likuma 253.panta ceturto daļu, kas noteic, ka, ja tiesa atzīst pieteicēja tiesības uz atlīdzinājumu, tā spriedumā uzdod to izmaksāt un nosaka tā apmēru. Šī norma ir piemērojama tikai tad, ja atlīdzinājums ir prasīts likumā noteiktajā kārtībā. Kā jau minēts iepriekš, likumā noteiktajā kārtībā SIA "Nemo Holdings" atlīdzinājumu nav prasījis.

Ievērojot iepriekš norādīto, SIA "Nemo Holdings" kasācijas sūdzības argumenti ir nepamatoti un kasācijas sūdzība ir noraidāma.

[18] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 288.panta pirmajai daļai, ja, izskatot lietu, konstatēti apstākļi par iespējamu tiesību normu pārkāpumu, kā arī citos gadījumos, tiesa var pieņemt blakus lēmumu.

Izskatot konkrēto lietu, Administratīvo lietu departaments ir konstatējis, ka VID nepareizi interpretē un tādējādi nepareizi piemēro likuma "Par nodokļiem un nodevām" 33.¹ panta pirmo daļu. Ņemot to vērā, Administratīvo lietu departaments nolēma pieņemt blakus lēmumu un nosūtīt to VID ģenerāldirektoram.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4. aprīļa spriedumu atstāt negrozītu, bet VID un SIA "Nemo Holdings" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par lietas apstākļu objektīvu noskaidrošanu iestādē (Administratīvā procesa likuma 59.pants)

Objektīvās izmeklēšanas princips attiecas gan uz administratīvo procesu iestādē, gan arī uz administratīvo procesu tiesā. Tādējādi objektīvās izmeklēšanas principa būtība nemainās – gan administratīvajā procesā tiesā, gan administratīvajā procesā iestādē nepieciešams objektīvi noskaidrot lietas apstākļus.

Ja objektīvu iemeslu dēļ trīsdesmit dienu termiņu lēmuma pieņemšanai nav iespējams ievērot, to var pagarināt uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem no iesnieguma iesniegšanas dienas, par to paziņojot iesniedzējam. Termiņa pagarinājums pieļaujams vienīgi nolūkā, lai iestādei būtu iespēja noskaidrot visus lietā nepieciešamos apstākļus objektīva lēmuma pieņemšanai.

2005.gada 12.oktobrī

Lieta Nr.SKA-309

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

priekšsēdētājs

senators

senatore

senatore

V.Jonikāns,

J.Briede,

G.Višņakova

rakstveida procesā izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību kopuzņēmuma "Nafta Trading" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta Licencēšanas komisijas 2001.gada 21.novembra lēmumu Nr.75, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2001.gada 24.oktobrī sabiedrība ar ierobežotu atbildību kopuzņēmums (turpmāk – SIA KU) "Nafta Trading" Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Licencēšanas komisijai iesniegusi pieteikumu par vairāku licenču pārreģistrāciju. 2001.gada 31.oktobrī VID Licencēšanas komisijas sēdē tika izskatīts iepriekš minētais pieteikums un nolemts atlikt lietas izskatīšanu līdz 30 dienām. Ar VID Licencēšanas komisijas 2001.gada 21.novembra lēmumu Nr.75 atkārtoti atlikta SIA KU "Nafta Trading" pieteikuma izskatīšana līdz no atsevišķām iestādēm pieprasītās informācijas saņemšanai.

Par šādu lēmumu SIA KU "Nafta Trading" iesniegusi sūdzību VID ģenerāldirektoram, kurš 2002.gada 22.janvāra atbildes vēstulē informējis, ka VID Licencēšanas komisija pieņems lēmumu pēc tam,

kad tiks saņemta no iestādēm pieprasītā informācija. Atbildē arī norādīts, ka tiesību normas paredz VID Licencēšanas komisijas tiesības atlikt lietas izskatīšanu.

[2] Par VID Licencēšanas komisijas 2001.gada 21.novembra lēmumu Nr.75 un VID ģenerāldirektora 2002.gada 22.janvāra atbildi SIA KU "Nafta Trading" iesniegusi sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2002.gada 2.aprīļa spriedumu apmierināta SIA KU "Nafta Trading" sūdzība, bet VID Licencēšanas komisijas 2001.gada 21.novembra lēmums Nr.75 atzīts par prettiesisku un atcelts.

[3] Izskatot lietu sakarā ar VID apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 26.februāra spriedumu SIA KU "Nafta Trading" sūdzību noraidījusi.

[4] Izskatot lietu sakarā ar SIA KU "Nafta Trading" kasācijas sūdzību, Senāta Administratīvo lietu departaments ar 2004.gada 8.jūlija spriedumu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 26.februāra spriedumu atcēlis un lietu nodevis jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai. Senāts konstatējis, ka Rīgas apgabaltiesa nepamatoti uzskatījusi VID ģenerāldirektora 2002.gada 22.janvāra atbildi par administratīvu aktu un nepamatoti piemērojusi Administratīvo aktu procesa noteikumu normas, kuras attiecināmas uz administratīvajiem aktiem. Rīgas apgabaltiesa arī nav pēc būtības izvērtējusi apelācijas sūdzībā norādītos argumentus un nav izskatījusi jautājumu par to, vai VID Licencēšanas komisijai bija tiesības atlikt SIA KU "Nafta Trading" pieteikuma izskatīšanu divas reizes līdz nepieciešamo materiālu saņemšanai un informācijas noskaidrošanai.

[5] Izskatot atkārtoti lietu sakarā ar VID apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 4. aprīļa spriedumu SIA KU "Nafta Trading" pieteikumu apmierinājusi, atzinusi par prettiesisku VID Licencēšanas komisijas 2001.gada 21.novembra lēmumu Nr.75 un VID ģenerāldirektora 2002.gada 22.janvāra atbildi Nr.13.2./1562. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Lietā ir strīds par to, vai VID Licencēšanas komisijai bija tiesības atlikt SIA KU "Nafta Trading" pieteikuma izskatīšanu divas reizes līdz nepieciešamo materiālu saņemšanai un informācijas noskaidrošanai.

[5.2] Nav pamata apšaubīt VID Licencēšanas komisijas tiesības pieprasīt un saņemt papildu informāciju par pieteicēju. Tai pat laikā nav konstatēts, ka VID Licencēšanas komisija 2001.gada 31.oktobra lēmumā norādītajā laikā (30 dienās) būtu pieprasījusi jebkādu informāciju no pašas pieteicējas vai citām iestādēm. VID pārstāves tiesas sēdē paskaidrotais, ka informācija pieprasīta mutiski, nav pierādīts, pārstāve arī nevarēja paskaidrot, kāda informācija un kam tika pieprasīta.

[5.3] 2001.gada 21.novembrī VID Licencēšanas komisija pieņēmusi lēmumu vēlreiz atlikt lietas izskatīšanu un izprasīt informāciju no VID Rīgas Ziemeļu rajona nodaļas par pieteicējas nodokļu samaksu budžetā un no VID Finanšu policijas pārvaldes par pieteicējas pārkāpumiem.

No lietas materiāliem redzams, ka informācijas pieprasījums VID Rīgas Ziemeļu rajona nodaļai nosūtīts 2001.gada 5.decembrī, VID Finanšu policijas pārvaldei – 2001.gada 6.decembrī, bet VID Galvenās muitas pārvaldes Kontrabandas apkarošanas centram – tikai 2002.gada 19.martā.

Līdz ar to VID Licencēšanas komisija pārkāpusi Ministru kabineta 2000.gada 16.septembra* noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr.311) 24., 25. un 26.punkta prasības.

[5.4] Noteikumu Nr.311 27.punkts paredz, ka Licencēšanas komisijas lēmumus 30 dienu laikā var pārsūdzēt VID ģenerāldirektoram, savukārt VID ģenerāldirektora lēmumu var pārsūdzēt tiesā 30 dienu laikā pēc tā saņemšanas. No šīs tiesību normas secināms, ka VID ģenerāldirektoram, izskatot sūdzību par Licencēšanas komisijas lēmumu, bija jāizdod administratīvais akts – lēmums.

Pieteicēja sūdzību par VID Licencēšanas komisijas 2001.gada 21.novembra lēmumu VID ģenerāldirektoram iesniegusi 2001.gada 20.decembrī. VID ģenerāldirektors, tā vietā, lai pieņemtu lēmumu, 2002.gada 22.janvārī nosūtījis pieteicējai atbildi Nr.13.2/1562. Līdz ar to VID ģenerāldirektors, neizlemjot jautājumu pēc būtības, pārkāpis Noteikumu Nr.311 24.–27.punktu prasības.

[5.5] Kā norādījis Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments, izskatot šo lietu kasācijas kārtībā, ne VID Licencēšanas komisijas 2001.gada 21.novembra lēmums Nr.75, ne VID ģenerāldirektora 2002.gada 22.janvāra atbilde Nr.13.2/1562 nav administratīvie akti, jo tie neietver pabeigtu regulējumu un nerada tiesiskas sekas pieteicējai, bet tikai izlemj jautājumu par administratīvā akta izdošanas termiņa pagarināšanu.

[5.6] Atzīstot, ka minētie VID lēmumi nav administratīvie akti, bet tie ir izdoti publisko tiesību jomā attiecībā uz privātpersonu, secināms, ka tie uzskatāmi par iestādes faktisko rīcību.

[5.7] Lai arī pieteicēja tiesā iesniegtajā sūdzībā lūgusi atzīt par prettiesisku un atcelt VID Licencēšanas komisijas 2001.gada 21.novembra lēmumu Nr.75, pieteikumā norādīts ar uz VID ģenerāldirektora 2002.gada 22.janvāra atbildes Nr.13.2/1562 prettiesiskumu, tāpēc nepieciešams lemt par VID faktiskās rīcības tiesiskumu kopumā.

* Red. piez.: 2000.gada 5.septembra noteikumi Nr.311.

[5.8] Atzīstot, ka VID Licencēšanas komisija nepamatoti divas reizes atlikusi pieteicēja pieteikuma par licenču pārreģistrāciju izskatīšanu, bet VID ģenerāldirektors nav pieņēmis lēmumu par pieteicējas sūdzības izskatīšanu, Administratīvā apgabaltiesa uzskata, ka VID faktiskā rīcība ir prettiesiska.

Pieteicējas pārstāvis tiesas sēdē paskaidroja, ka pieteicēja pēc uzņēmuma pārreģistrācijas nepieciešamās licences ir saņēmusi, tāpēc tiesai nav nepieciešams lemt jautājumu par konkrētu darbību izpildīšanas pienākuma uzlikšanu atbildētājam.

[5.9] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2002.gada 2.aprīļa spriedums kopumā ir tiesisks un pamatots, lai arī tiesa lēmusi tikai par VID Licencēšanas komisijas lēmuma prettiesiskumu.

[6] Kasācijas sūdzību iesniedza VID, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas spriedumu. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Ministru kabineta noteikumu Nr.311 24., 25. un 26.punktā ir noteikts izsmelošs pamats VID Licencēšanas komisijas amatpersonām veikt pārbaudi un pārliecināties par uzņēmuma sniegto ziņu patiesību. VID uzskata, ka VID Licencēšanas komisijas amatpersonas ir rīkojušās stingrā saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.311, atliekot lietas izskatīšanu līdz nepieciešamās informācijas saņemšanai no VID Rīgas Ziemeļu rajona nodaļas un VID Finanšu policijas pārvaldes.

[6.2] VID uzskata, ka VID Licencēšanas komisijas darbības pamatotas arī ar Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 59.punkta nosacījumiem, kas nosaka, ka, ja objektīvu iemeslu dēļ 15 vai 30 dienu termiņu nav iespējams ievērot, to var pagarināt uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem līdz nepieciešamās informācijas saņemšanai.

Līdz ar to VID Licencēšanas komisija 2001.gada 31.oktobrī un 2001.gada 21.novembrī pamatoti nolēma atlikt lietas izskatīšanu līdz pieprasītās informācijas saņemšanai, savukārt apelācijas instances tiesa ir nepareizi un sašaurināti iztulkojusi tiesību normas, kā rezultātā ir izdarījis nepareizus secinājumus, kas noveduši pie lietas nepareizas izspriešanas.

[7] VID un SIA KU "Nafta Trading" rakstveidā ir izteikuši piekrišanu lietas izskatīšanai rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[8] Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka lietā ir strīds ir par to, vai VID Licencēšanas komisijai bija tiesības atlikt SIA KU "Nafta Trading" pieteikuma izskatīšanu divas reizes līdz nepieciešamo materiālu saņemšanai un informācijas noskaidrošanai.

Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, tas pēc būtības ir jautājums par to, vai tiesību normas paredzēja VID Licencēšanas komisijai iespēju atlikt uz laiku līdz sešiem mēnešiem pieteicējas pieteikuma izskatīšanu un, ja tiesību normas šādu iespēju paredzēja, vai konkrētajā gadījumā VID Licencēšanas komisija ir rīkojusies atbilstoši šim tiesiskajam regulējumam, divreiz atliekot pieteicējas pieteikuma par licenču pārreģistrāciju izskatīšanu.

[9] Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.154), kas bija spēkā laikā, kad VID Licencēšanas komisija pieņēmusi lēmumus par pieteicējas lietas izskatīšanas atlikšanu, 49.punktā bija paredzēts, ka pēc pārvaldes procesa ierosināšanas iestāde konstatē lēmuma pieņemšanai nepieciešamos faktus. Atbilstoši minēto noteikumu 56.punktam iestādei jāpieņem lēmums pēc visu nepieciešamo fakti konstatēšanas, kas pēc būtības nozīmē objektīvi noskaidrot faktiskos lietas apstākļus.

Kaut arī Administratīvā procesa likumā (turpmāk – APL) attiecībā uz iestādes administratīvo procesu nav lietots administratīvajā tiesas procesā esošais jēdziens "objektīvās izmeklēšanas princips", APL 59.pantā, kas attiecas uz administratīvo procesu iestādē, lietots jēdziens "informācijas iegūšana". Saskaņā ar APL 59.panta pirmo daļu pēc administratīvās lietas ierosināšanas iestāde iegūst informāciju, kas saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir nepieciešama, lai pieņemtu attiecīgo lēmumu. Tādējādi APL uzliek iestādei pienākumu pašai iegūt informāciju, lai noskaidrotu lietas apstākļus un pieņemtu attiecīgu lēmumu lietā.

Arī Vācijas administratīvā procesa tiesību doktrīnā atzīts, ka iestāde pati iegūst tai nepieciešamos pierādījumus lietas apstākļu noskaidrošanai (sk.: Maurer, Hartmut. Allgemeines Verwaltungsrecht. 13., überarbeitete und erg. Auflage. – München: Beck, 2000, S.476). Turklāt objektīvās izmeklēšanas princips administratīvajā procesā vislabāk atbilst tiesiskas valsts vajadzībām, jo pareiza lēmuma priekšnosacījums ir pilnīga un atbilstoša apstākļu noskaidrošana. (Sal.: Schweickhardt R. Allgemeines Verwaltungsrecht. 7.Auflage. – Stuttgart, 1995, S.305; citēts pēc: Bērziņš M. Objektīvās izmeklēšanas princips Administratīvā procesa likumā // Likums un Tiesības. 2003.gada jūnijs, Nr.6(46), 181.lpp.) Tas attiecas gan uz administratīvo procesu iestādē, gan arī uz administratīvo procesu tiesā. Tādējādi objektīvās izmeklēšanas principa būtība nemainās – gan administratīvajā procesā tiesā, gan administratīvajā procesā iestādē nepieciešams objektīvi noskaidrot lietas apstākļus.

Ievērojot minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka VID Licencēšanas komisijai bija nepieciešams noskaidrot visu nepieciešamo informāciju konkrētā lēmuma pieņemšanai par pieteicējas iesniegto pieteikumu.

[10] Licences uzņēmējdarbībai ar degvielu izsniegšanas un pārreģistrācijas kārtību līdz 2004.gada 1.maijam regulēja Ministru kabineta 2000.gada 16.septembra* noteikumi Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr.311). Šo noteikumu 24.punkts paredzēja, ka licenci vai motivētu rakstisku atteikumu uzņēmējdarbības ar degvielu veikšanai VID izsniedz pieteikuma iesniedzējam 10 darbdienu laikā no pieteikuma un visu tam pievienojamo dokumentu saņemšanas. Savukārt 25.punkts noteica: ja licences saņemšanai iesniegtie dokumenti neatbilst šo noteikumu prasībām vai tajos nav pietiekamu ziņu jautājuma objektīvai izlemšanai, vai rodas šaubas par to derīgumu, licencēšanas komisija atliek lietas izskatīšanu un pieprasa nepieciešamo papildu informāciju un to apliecinošus dokumentus. Noteikumu 26.punkts paredzēja, ka 24.punktā noteikto termiņu var pagarināt līdz nepieciešamās informācijas vai dokumentu saņemšanai, bet ne ilgāk kā līdz 30 darbdienu pēc pieteikuma iesniegšanas.

Savukārt noteikumu Nr.154 58.punkts noteica, ka iestādei lēmums jāpieņem trīsdesmit dienu laikā, ja nepieciešama papildu pārbaude vai informācija. Tomēr šo noteikumu 59.punkts paredzēja izņēmumu, proti, ja objektīvu iemeslu dēļ trīsdesmit dienu termiņu lēmuma pieņemšanai nav iespējams ievērot, to var pagarināt uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem no iesnieguma iesniegšanas dienas, un par to jā paziņo iesniedzējam. Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, tad minētais termiņš ir noteikts ar mērķi, lai iestādei būtu iespēja noskaidrot visus lietā nepieciešamos apstākļus objektīva lēmuma pieņemšanai.

[11] Ievērojot minētajās tiesību normās noteikto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka no noteikumu Nr.311 25.punkta neizriet, ka VID Licencēšanas komisijai, saņemot pieteikumu par licences pārreģistrāciju, ir jāpieņem lēmums 30 darbdienu laikā. Minēto noteikumu Nr.311 25.punktā nav noteikts lēmuma pieņemšanas atlikšanas termiņš, ja nepieciešama papildu informācijas pieprasīšana. Tādējādi VID Licencēšanas komisijai, pastāvot objektīviem iemesliem, atbilstoši noteikumu Nr.154 59.punktam bija tiesības atlikt lēmuma pieņemšanu uz sešiem mēnešiem.

Uz šādu minēto tiesību normu interpretāciju norāda arī pašreizējais akcīzes preču aprites tiesiskais regulējums, proti, Ministru kabineta 2005.gada 30.augusta noteikumu Nr.662 "Akcīzes preču aprites kārtība" 30.punktā noteiktais, ka licencēšanas komisija APL noteiktajā kārtībā izskata iesniegtos dokumentus un izsniedz vai pārreģistrē licenci komercdarbības veikšanai ar akcīzes precēm vai arī pieņem lēmumu par atteikumu izsniegt vai pārreģistrēt licenci.

* **Red. piez.:** 2000.gada 5.septembra noteikumi Nr.311.

Savukārt APL 64.panta otrajā daļā ir noteikts, ka gadījumos, kad nepieciešama ilgstoša fakta konstatācija, ir iespējams pagarināt administratīvā akta izdošanas termiņu līdz gadam.

[12] Tomēr, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, konkrētajā lietā ir nepieciešams noskaidrot, vai ir bijuši noteikumu Nr.154 59.punktā noteiktie "objektīvie iemesli" termiņa pagarinājumam, proti, vai VID Licencēšanas komisija lēmuma pieņemšanas termiņu ir pagarinājusi tāpēc, ka tai nebija iespējams noskaidrot lēmuma pieņemšanai nepieciešamos apstākļus 30 dienu termiņā.

[13] Kā atzinusi apelācijas instances tiesa, nav konstatēts, ka VID Licencēšanas komisija 2001.gada 31.oktobra lēmumā norādītajā laikā (30 dienās) būtu pieprasījusi jebkādu informāciju no paša pieteicēja vai citām iestādēm.

2001.gada 21.novembrī VID Licencēšanas komisija, pamatojoties uz noteikumu Nr.154 59.punktu, pieņēmusi lēmumu vēlreiz atlikt lietas izskatīšanu un izprasīt informāciju no VID Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona nodaļas par pieteicējas nodokļu samaksu budžetā un no VID Finanšu policijas pārvaldes par pieteicējas pārkāpumiem. Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka informācijas pieprasījums VID Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona nodaļai nosūtīts tikai 2001.gada 5.decembrī, VID Finanšu policijas pārvaldei – 2001.gada 6.decembrī, bet VID Galvenās muitas pārvaldes Kontrabandas apkarošanas centram – tikai 2002.gada 19.martā (lietas 16.–18.lapas).

Ievērojot minētos apstākļus, apelācijas instances tiesa pamatoti atzinusi, ka VID Licencēšanas komisijas rīcība, nepamatoti divas reizes atliekot pieteicējas pieteikuma par licenču pārreģistrāciju izskatīšanu, ir bijusi pretrunīga, jo līdz 2001.gada 5.decembrim VID Licencēšanas komisija vispār nebija pieprasījusi nekādu tai nepieciešamo informāciju, neskatoties uz to, ka tā bija jau divreiz atlikusi pieteikuma izskatīšanu. Minētais neliecina par to, ka VID Licencēšanas komisijai bija objektīvi iemesli termiņa pagarināšanai.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka VID Licencēšanas komisija konkrētajā gadījumā nebija pienācīgi izmantojusi tiesības pagarināt lēmuma pieņemšanas termiņu, bet gan pretrunīgi kavējās ar lēmuma pieņemšanu par pieteicējas iesniegto pieteikumu. Ievērojot minēto, Administratīvo lietu departaments kā nepamatotus noraida kasācijas sūdzībā norādītos argumentus, ka VID Licencēšanas komisija pamatoti divreiz atlikusi pieteicējas pieteikuma par licenču pārreģistrāciju izskatīšanu.

[14] Pie šādiem apstākļiem Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums kopumā ir pareizs un atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4.aprīļa spriedumu atstāt negrozītu, bet Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

**Par pierādīšanas nastu negatīva fakta pierādīšanas gadījumā
(Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants)**

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants nav interpretējama tādā veidā, ka nodokļu maksātājam jāpierāda arī negatīvie fakti. Nodokļu maksātājam šādā gadījumā jāsniedz Valsts ieņēmumu dienestā visa iespējamā informācija un iespēju robežās jāsadarbojas, lai noskaidrotu iemeslus, kādēļ pastāv dokumenti, kas norāda uz pozitīvo faktu. Negatīva fakta pierādīšanas gadījumā pierādījumu nastas uzlikšana tikai nodokļu maksātājam ir nesamērīga un pārkāpj tiesību principu negativae non probantus (negatīvais nav jāpierāda).

2005.gada 8.novembrī

Lieta Nr.SKA-337

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	V.Krūmiņa,
senatore	J.Briede,
senators	N.Saleniņš,

piedaloties pieteicējas zemnieku saimniecības "Jaunbērzi" pārstāvim R.Bikšem un atbildētāja Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei D.Makarovai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz zemnieku saimniecības "Jaunbērzi" pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2004.gada 27.janvāra lēmuma Nr.19.1/1889 atcelšanu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 29.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID) no 2003.gada 1.septembra līdz 19.septembrim veicis zemnieku saimniecības (turpmāk – ZS) "Jaunbērzi" kompleksu nodokļu auditu par 2000., 2001. un 2002.gadu. VID audita pārskatā, citstarp, konstatējis, ka 2000.gada septembrī ZS "Jaunbērzi" eksportējusi kokmateriālus par LVL 3631,48, taču minēto darījumu nav iekļāvusi 2000.gada ieņēmumos un nav uzrādījusi pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) deklarācijā, tādēļ ir pamats peļņas un zaudējumu aprēķinā palielināt ieņēmumus par LVL 3631,48 un pārrēķināt uzņēmumu ienākuma nodokli (turpmāk – UIN) par 2000.gadu.

VID Kurzemes reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes Audita daļa ar 2003.gada 19.septembra lēmumu Nr.5-1.1-8/199, citstarp, uzlikusi par pienākumu ZS "Jaunbērzi" iemaksāt budžetā

papildus aprēķināto UIN par 2000.gadu LVL 1972,20 un soda naudu tādā pašā apmērā.

Minēto lēmumu ZS "Jaunbērzi" apstrīdējusi VID Kurzemes reģionālajai iestādei, kura apstrīdēto lēmumu atstājusi spēkā.

Izskatījis ZS "Jaunbērzi" apstrīdēšanas iesniegumu par reģionālās iestādes lēmumu, VID ģenerāldirektors ar 2004.gada 27.janvāra lēmumu Nr.19.1/1889 reģionālās iestādes lēmumu atstājis spēkā.

[3] ZS "Jaunbērzi" iesniegusi Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu, kurā lūgusi VID ģenerāldirektora 2004.gada 27.janvāra lēmumu atcelt. ZS "Jaunbērzi" pieteikumā attiecībā uz uzrēķināto UIN norādījusi, ka tā 2000.gada vidū pārtraukusi kokzāģētavas darbību, tāpēc 2000.gada septembrī nav varējusi veikt kokmateriālu eksportu. VID pieteicējai nav uzrādījusi dokumentus, kas pierādītu eksporta darījuma veikšanu.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 3.jūnija spriedumu ZS "Jaunbērzi" pieteikumu apmierinājusi un atcēlusi VID ģenerāldirektora 2004.gada 27.janvāra lēmumu.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar VID iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 29.marta spriedumu atcēlusi VID ģenerāldirektora 2004.gada 27.janvāra lēmumu daļā par nomaksai budžetā noteikto UIN LVL 1972,20 un soda naudu tādā pašā apmērā. Apgabaltiesa spriedumu attiecībā uz šo daļu pamatojusi ar tālāk minētajiem motīviem.

Nemot vērā Administratīvā procesa likuma 62.pantu, kas noteic, ka iestāde noskaidro administratīvā akta adresāta viedokli, un apstākļus: 1) ka ZS "Jaunbērzi" apstrīdēšanas iesniegumos VID ir norādījusi, ka eksporta operācijas nav veikusi, nav parakstījusi deklarācijas un pavadzīmi Nr.1, nav nevienu pilnvarojusi to darīt; 2) ka no lietā esošās pavadzīmes Nr.1 kopijas redzams, ka to parakstījis pārdevējs, paraksta atšifrējuma nav, paraksts vizuāli atšķiras no pieteicējas amatpersonas paraksta, zīmoga nospiedums neskaidrs; atzīstams, ka konkrētajā gadījumā VID nav pārbaudījis un izvērtējis pieteicēja argumentu, nav veicis dokumenta ekspertīzi, lai gan pieteicēja norādījusi uz tā iespējamu viltojumu. Pieteicēja šā dokumenta ekspertīzi veikt nevarēja, jo tai nebija un arī tagad nav pieejams dokumenta oriģināls. Tādējādi VID lēmumu daļā par UIN pieņēmis, pamatojoties uz nepārbaudītu dokumentu un neuzklausot pieteicējas iebildumus, tāpēc šajā daļā lēmums atzīstams par prettiesisku un atceļams.

[6] VID ir iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz Administratīvās apgabaltiesas spriedumu atcelt daļā, ar kuru atcelts VID ģenerāldirektora lēmums, un šajā daļā lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. VID kasācijas sūdzībā norādījis, ka tiesa

nepamatoti nav piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pantu. Konkrētajā gadījumā VID, pieņemot lēmumu, bija pierādījumi – muitas deklarācija par eksportu, saskaņā ar kuru, pārbaudot precī, personu, kura precī nosūta, preces nosūtītāju apliecinošus dokumentus, līgumu, specifiku un pavadzīmi Nr.1, bija pamats uzskatīt, ka ZS "Jaunbērzi" attiecīgo precī ir nosūtījusi. Lai arī ZS "Jaunbērzi" uzskata, ka pavadzīme Nr.1 ir viltota, tā nav nodrošinājusi pierādījumus par to, ka ZS "Jaunbērzi" nav bijusi muitas deklarācijā norādīto preču eksportētāja. Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pantu ZS "Jaunbērzi" nav ievērojusi tādējādi, ka tā nav griezusi tiesībsargājošās iestādēs ar lūgumu pārbaudīt viltojuma faktu un iespēju ierosināt kriminālietu. Līdz ar to VID bija pamats atzīt ZS "Jaunbērzi" apgalvojumus par kritiski vērtējamem un nepietiekamiem, turklāt VID ir tiesības izvērtēt apgalvojumu pamatotību un atsevišķos gadījumos nepārbaudīt katru nodokļa maksātāja apgalvojumu, kas neapliecinās ar citiem pierādījumiem. Minēto pamato arī Administratīvā procesa likuma 161.panta pirmā daļa.

[7] Tiesas sēdē VID pārstāve uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību. ZS "Jaunbērzi" pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[8] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmajai daļai tiesa taisa spriedumu, pārbaudījusi, vai:

1) administratīvais akts izdots, ievērojot procesuālos un formālos priekšnoteikumus;

2) administratīvais akts atbilst materiālo tiesību normām;

3) administratīvā akta pamatojums attaisno adresātam uzlikto pienākumu vai tam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības.

Kā Administratīvo lietu departaments ir norādījis iepriekš (sk., piemēram, 15.punktu 2005.gada 15.marta spriedumā lietā Nr.SKA-59), ja, pārbaudot procesuālo normu ievērošanu, tiesa secina, ka procesuālais pārkāpums ir tik nozīmīgs, ka varēja ietekmēt administratīvā akta saturu, tiesa šādu administratīvo aktu var atcelt, nevērtējot materiālo tiesību normu ievērošanu.

[9] Konkrētajā gadījumā apgabaltiesa, vērtējot procesuālo normu ievērošanu, ir secinājusi, ka VID, pieņemot lēmumu par papildu nodokļa uzrēķinu un soda naudu, ir pieļāvis nopietnus procesuālos pārkāpumus – nav pārbaudījis un izvērtējis pieteicējas argumentus.

Kaut arī VID rīcībā ir dokumenti, kas liecina, ka ZS "Jaunbērzi" ir piedalījusies eksporta darījumā, ZS "Jaunbērzi" ir paskaidrojusi, ka eksporta operāciju nav veikusi un to apliecina arī paraksts uz preču pavadzīmes. Citiem vārdiem, VID ir norādījis uz pozitīvu faktu (eksporta darījums ir noticis), savukārt ZS "Jaunbērzi" ir norādījusi uz negatīvu faktu (ZS "Jaunbērzi" šādu darījumu nav veikusi un darījuma

dokumentus nav parakstījusi). Kā secinājusi apgabaltiesa, dokumenti, kas apliecina pozitīvo faktu, atradušies tikai VID rīcībā, kas pats pēc savas iniciatīvas nav pieprasījis nekādus papildu pierādījumus, taču prasījis pierādīt negatīvo faktu ZS "Jaunbērzi". Pie šādiem apstākļiem pamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka VID lēmums daļā par UIN pieņemts, pamatojoties uz nepārbaudītu dokumentu un neuzklausot pieteicējas iebildumus.

[10] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants, uz kura pārkāpumu kasācijas sūdzībā norādījis VID, noteic, ka, ja nodokļu maksātājs nepiekrīt nodokļu administrācijas aprēķinātajam nodokļu lielumam, pierādījumus par nodokļu maksājumu lielumu nodrošina nodokļu maksātājs.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā, minētā tiesību norma nav interpretējama tādā veidā, ka nodokļu maksātājam jāpierāda arī negatīvie fakti. Nodokļu maksātājam šādā gadījumā jāsniedz VID visa iespējamā informācija un iespēju robežās jāsadarbjas, lai noskaidrotu iemeslus, kādēļ pastāv dokumenti, kas norāda uz pozitīvo faktu. Tomēr negatīva fakta pierādīšanas gadījumā pierādījumu nastas uzlikšana tikai nodokļu maksātājam ir nesamērīga un pārkāpj tiesību principu *negativae non probantus* (negatīvais nav jāpierāda).

Tādējādi VID arguments, ka apgabaltiesa ir pārkāpusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pantu, ir nepamatots.

[11] Pamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka VID ir tiesības atsevišķos gadījumos nepārbaudīt katru nodokļa maksātāja apgalvojumu, kurš neapliecinās ar citiem pierādījumiem. Tomēr, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, iepriekš minētie ZS "Jaunbērzi" argumenti bija tieši attiecināmi uz konkrēto lietu un to pārbaude varēja izmainīt administratīvā akta saturu. Tā kā tie netika pārbaudīti vai vismaz to pārbaude netika atspoguļota VID lēmumos, šis procesuālais pārkāpums ir uzskatāms par būtisku (sal. 14.punktu iepriekš minētajā spriedumā lietā Nr.SKA-59).

[12] Nepamatota ir kasācijas sūdzības iesniedzēja atsauce uz Administratīvā procesa likuma 161.panta pirmo daļu. Šī tiesību norma noteic, ka administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi. Tā kā apgabaltiesa ZS "Jaunbērzi" pienākumu maksāt papildus UIN un ar to saistīto soda naudu pēc būtības nevērtēja, bet VID lēmumu par UIN nodokļa un soda naudas uzlikšanu par prettiesisku un atceļamu ir atzinusi, pamatojoties uz procesuālajiem pārkāpumiem (sk. 9.punktu), tad paskaidrojumi tika vērtēti tikai kā pierādījums faktam, ka šādi paskaidrojumi administratīvā procesa gaitā iestādei tika izvirzīti. To, ka šādi

argumenti tika izvirzīti, VID nenoliedz. Tādējādi apgabaltiesa iepriekš minēto tiesību normu nav pārkāpusi.

[13] Ņemot vērā iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments secina, ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots un tāpēc atstājams negrozīts, bet VID kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 29.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet VID kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par lietderības apsvērumu saturu (Administratīvā procesa likuma 66.pants)

No Administratīvā procesa likuma 66.panta izriet šādi lietderības apsvērumu atsevišķi elementi: nepieciešamība, piemērotība, vajadzība un atbilstība. Lai administratīvo aktu atzītu par tiesisku, jābūt ievērotiem visiem šiem elementiem.

2005.gada 12.septembrī

Lieta Nr.SKA-345

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

priekšsēdētājs senators

N.Saleniņš,

senatore

G.Višņakova,

senatore

I.Skultāne

rakstveida procesā izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "ARAKS R" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2003.gada 5.jūnija lēmumu Nr.3.1./14604, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 16.maija spriedumu

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Akcīzes preču pārvalde 2003.gada 8.aprīlī, veicot pārbaudi sabiedrības ar ierobežotu atbildību "ARAKS R" (turpmāk – pieteicēja) naftas bāzē, konstatēja, ka VID Akcīzes preču pārvaldes amatpersonas nevarēja veikt pieteicējas naftas bāzē "Zaļumi", Maļinovas pagastā, Daugavpils rajonā, naftas produktu elektroniskās uzskaites pārbaudi, jo pārbaudes laikā nebija elektrības.

[1.1] Naftas produktu paraugu izņemšana un daudzumu izmērīšana netika veikta, jo uz vietas nebija muitas pārstāvja un tvertnes bija noplombētas.

[1.2] Pārbaudot pieteicējas muitas deklarācijas VAD EK-3, tika konstatēts, ka naftas produkti ar nosaukumu "Naftas sveķi" pieteicējas 2003.gada 19.martā iesniegtajā pārskatā ir norādīti par 617,692 m³ mazāk, nekā tas izriet no muitas deklarācijām.

[1.3] VID Finanšu policijas pārvalde 2003.gada 9.aprīlī veica pārbaudi muitas noliktavā "Zaļumi", Maļinovas pagastā, Daugavpils rajonā, kuras rezultātā konstatēts, ka naftas sveķu, kuri atrodas tvertnēs Nr.55, 58, 59, 66, tilpuma mērīšanu veikt nav iespējams, jo muitas noliktavā pārbaudes brīdī nav atbildīgās personas – naftas bāzes priekšnieka. Minētās tvertnes nav noplombētas ar muitas plombām.

[1.4] VID Licencēšanas komisijā saņemts pieteicējas 2003.gada 9.aprīļa iesniegums licences degvielas ieviešanai izlaišanai brīvam apgrozījumam, kā arī licences degvielas ražošanai pārreģistrācijai sakarā ar tvertņu skaita un tilpuma samazināšanu.

[1.5] 2003.gada 10.aprīlī pieteicēja iesniedza VID Akcīzes preču pārvaldē paskaidrojumu un izlabotu pārskatu par naftas produktu degvielas ražošanu 2003.gada februāra mēnesī, norādot eksportēto naftas sveķu daudzumu atbilstoši muitas deklarācijās minētajam – 695,917 m³, bet eksportētās dīzeldegvielas daudzumu – 105,700 m³, kas ir par 11,717 m³ mazāk nekā 2003.gada 19.martā iesniegtajā pārskatā.

[2] Ar 2003.gada 14.aprīļa lēmumu Nr.32 VID Licencēšanas komisija nolēma anulēt pieteicējas licenci degvielas ieviešanai izlaišanai brīvam apgrozījumam, sērija BI Nr.0000000100, un licenci degvielas ražošanai, sērija BR Nr.0000000021. VID Licencēšanas komisija norādīja, ka pieteicēja pārkāpusi 2000.gada 5.septembra Ministru kabineta noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" (turpmāk – Naftas produktu aprites noteikumi) 30.1.apakšpunktu – nav iesniegusi termiņā pārskatu par degvielas apriti iepriekšējā mēnesī un deklarējusi nepatiesas vai nepilnīgas ziņas, kā arī 30.3.apakšpunktu – traucējusi valsts institūciju amatpersonām pildīt savus pienākumus, kas saistīti ar degvielas aprites valsts uzraudzību.

[3] Šo lēmumu pieteicēja apstrīdēja VID ģenerāldirektoram, kurš ar 2003.gada 5.jūnija lēmumu Nr.3.1/14604 atstāja spēkā VID Licencēšanas komisijas 2003.gada 14.aprīļa lēmumu par licences anulēšanu degvielas ieviešanai izlaišanai brīvam apgrozījumam, sērija BI Nr.0000000100, un licences anulēšanu degvielas ražošanai, sērija BR Nr.0000000021.

[4] 2003.gada 4.jūlijā Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums, kurā lūgts atzīt VID ģenerāldirektora lēmumu Nr.3.1/14604 par prettiesisku un uzņēmuma tiesības aizskarošu.

[5] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2003.gada 14.novembra spriedumu pieteikums apmierināts, atzīstot par prettiesisku un atceļot VID ģenerāldirektora lēmumu Nr.3.1/14604.

[6] Par šo spriedumu VID 2003.gada 19.decembrī iesniedza apelācijas sūdzību, kurā lūdza atstāt negrozītu VID ģenerāldirektora 2003.gada 5.jūnija lēmumu Nr.3.1/14604 daļā par licences Nr.0000000021 (degvielas ražošanai) anulēšanu.

[7] Izskatot lietu apelācijas kārtībā, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2005.gada 16.maija spriedumu apmierināja pieteicējas iesniegto pieteikumu, bet VID ģenerāldirektora lēmumu Nr.3.1/14604 atzina par prettiesisku un atcēla.

[7.1] Apgabaltiesa atzina, ka nav vērtējams tikai apstākļi, ka pieteicēja pieļāvusi nepilnības pārskatā, bet jāvērtē lietas faktiskie apstākļi kopumā, kā arī administratīvā procesa principi, un konkrēti samērīguma princips, kas nosaka, ka būtiski privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu sabiedrības labumu, jo Naftas produktu aprites noteikumi paredz VID tiesības, bet ne pienākumu anulēt uzņēmuma licenci.

[7.2] Apgabaltiesa konstatēja, ka nav strīda par to, ka pieteicēja ir pieļāvusi nepilnīgu ziņu iekļaušanu pārskatā par degvielas apriti par 2003.gada februāri. VID norāde apelācijas sūdzībā, ka pieteicēja pārskatu labojusi tikai daļēji, nav apstiprināta ar VID argumentiem un iebildumiem par sniegto ziņu neatbilstību naftas degvielas apmēram.

[7.3] Apgabaltiesa uzskatīja, ka saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.pantu pieteicējai bija tiesības iesniegt deklarācijas labojumu triju gadu laikā, tai skaitā 2003.gada 10.aprīlī, jo šajā laikā nebija uzsākta vai veikta nodokļu revīzija (audits). Līdz ar to apgabaltiesa atzina, ka nepastāvēja Naftas produktu aprites noteikumu 30.1.apakšpunktā paredzētie priekšnosacījumi, kas var būt par pamatu licences anulēšanai.

[8] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 16.maija spriedumu VID iesniedza kasācijas sūdzību, lūdzot atcelt iepriekšminēto spriedumu un izskatīt lietu rakstveida procesā. Kasācijas sūdzībā norādīti tālāk minētie argumenti.

[8.1] Naftas produktu aprites noteikumu 30.1.apakšpunktā noteikts, ka VID ir tiesīgs anulēt uzņēmuma licenci, ja uzņēmums neiesniedz vai iesniegtajos pārskatos deklarējis nepatiesas vai nepilnīgas ziņas.

[8.2] Uzņēmējdarbība, kas saistīta ar naftas produktu (degvielas) apriti, tiek īpaši uzraudzīta ar speciāli šim uzņēmējdarbības veidam normatīvajos aktos noteiktajiem līdzekļiem, proti, licencēšanas mehānismu. Tādējādi pārkāpumi, kas saistīti ar degvielas apriti, īpaši atskaišu vai pārskatu neiesniegšanu vai to savlaicīgu neiesniegšanu, ir vērtējami kā nozīmīgas valsts intereses aizskārumi, līdz ar to šādi pārkāpumi skar visas valsts un sabiedrības intereses.

[8.3] Pārkāpjot Naftas produktu aprites noteikumus, pastāv potenciāla iespēja valsts budžetam nodarīt ievērojamus zaudējumus. VID uzskata, ka, izskatot pieteicējas lietu un izvērtējot lietas faktiskos apstākļus, VID Licencēšanas komisija ir izvērtējusi lietderības apsvērumus, kā arī ievērojusi samērīgumu ar iespējamām sekām.

[8.4] Apgabaltiesa nepamatoti piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.pantu, kas piešķir tiesības nodokļu maksātājam labot nodokļu deklarācijas un nodokļu aprēķinus. Konkrētā norma uz pieteicēju nav attiecināma, jo Naftas produktu aprites noteikumos

paredzētie pārskati nav ne nodokļu deklarācijas, ne arī nodokļu aprēķins.

[9] 2005.gada 29.jūlija vēstulē pieteicējs izteicis piekrišanu lietas izskatīšanai rakstveida procesā.

[10] Tā kā lietā esošie dokumenti ir pietiekami un tam rakstveidā piekrituši administratīvā procesa dalībnieki, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 114.pantu lietu var izskatīt rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[11] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmajai daļai tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku, kas spriedumu pārsūdzējis vai kasācijai pievienojies, un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[12] Izdotsais administratīvais akts par licenču anulēšanu nav obligātais administratīvais akts, kuru iestādei saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 65.panta pirmo daļu būtu jāizdod. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments uzskata, ka nevar būt par patstāvīgu pamatu licences anulēšanai apsvērums, ka Naftas produktu aprites noteikumu 2.punktā minētajā pārskatā ir norādītas nepilnīgas ziņas, ja 2003.gada 10.aprīlī VID Akcīzes preču pārvaldē tika iesniegtas pilnīgas ziņas, kuras atbilst muitas deklarācijās fiksētajam un kļūdainais ieraksts nav radījis nekādus zaudējumus nenomaksāto nodokļu formā.

[13] Naftas produktu aprites noteikumu 30.punkts paredz priekšnoteikumus, kas var būt par pamatu licences anulēšanai. Saskaņā ar minēto noteikumu 30.1.apakšpunktu VID ir tiesīgs anulēt uzņēmumam licenci, ja uzņēmums neiesniedz vai neiesniedz termiņā šo noteikumu 2.punktā minēto pārskatu vai iesniegtajos pārskatos deklarējis nepatiesas vai nepilnīgas ziņas. No iepriekš minētās normas satura izriet, ka lēmums par licences anulēšanu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 65.panta otrajai daļai ir atzīstams par izdošanas izvēles administratīvo aktu, kura izdošanas gadījumā iestādei jāapsver izdošanas lietderība.

[14] Lietderības apsvērumu saturu nosaka Administratīvā procesa likuma 66.pants. Šā panta daļa noteic, ka, apsverot administratīvā akta izdošanas vai satura lietderību, iestāde lemj:

1) par administratīvā akta nepieciešamību, lai sasniegtu tiesisku (leģitīmu) mērķi;

2) par administratīvā akta piemērotību attiecīgā mērķa sasniegšanai;

3) par administratīvā akta vajadzību, tas ir, par to, vai šo mērķi nav iespējams sasniegt ar līdzekļiem, kuri mazāk ierobežo administratīvā procesa dalībnieku tiesības vai tiesiskās intereses;

4) par administratīvā akta atbilstību, salīdzinot privātpersonas tiesību aizskārumu un sabiedrības interešu ieguvumu un ņemot vērā, ka privātpersonas tiesību būtisku ierobežošanu var attaisnot tikai ievērojams sabiedrības ieguvums.

Analogu regulējumu paredzēja 1995.gada 13.jūnija Ministru kabineta noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumu" 62.punkts, kas bija spēkā administratīvā akta izdošanas laikā.

Iepriekš norādītais atklāj lietderības apsvērumu atsevišķus elementus: nepieciešamību, piemērotību, vajadzību, atbilstību. Lai administratīvo aktu atzīt par tiesisku, jābūt ievērotiem visiem šiem elementiem (sk.: Egils Levits. Samērīguma princips publiskajās tiesībās *Jus commune europaeum* un Satversmē ietvertais konstitucionālā ranga princips. Likums un Tiesības, 2.sēj., Nr.9(13), 262.–270.lpp.).

[15] Ievērojot iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments attiecībā uz kasācijas sūdzībā minēto norāda, ka VID Licencēšanas komisija ir izvērtējusi lietderības apsvērumus, kā arī ievērojusi samērīgumu ar iespējamām sekām (sk. sprieduma [8.2], [8.3]), neuzskata par pietiekamu kasācijas sūdzības apmierināšanai, jo VID nav iekļāvis šos apsvērumus administratīvā akta pamatojumā.

[16] No VID kasācijas sūdzības izriet, ka Rīgas apgabaltiesa nepamatoti uzskatījusi, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.pants piešķir tiesības nodokļu maksātājam labot kļūdaini iesniegtos pārskatus, jo konkrētā norma uz pieteicēju nav attiecināma.

[17] Saskaņā ar likuma "Par akcīzes nodokli naftas produktiem" 2.panta otro daļu, naftas produktu (degvielas) aprites kārtību nosaka Ministru kabinets. Uz iepriekšminētā likuma pamata ir izdoti Naftas produktu aprites noteikumi, kuru 2.punktā paredzēts, ka VID nosaka degvielas pārskata par degvielas apriti formu un aizpildīšanas kārtību. Uz šo Ministru kabineta noteikumu pamata VID ģenerāldirektors 2000.gada 23.oktobrī izdevis rīkojumu Nr.791 "Par Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumos Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" minēto veidlapu paraugu un informācijas apstiprināšanu". Ņemot vērā norādīto, kā arī to, ka no iepriekš minētā rīkojumā iekļauto pārskatu veidlapu paraugiem redzams, ka šis pārskats nav nodokļa deklarācija vai aprēķins likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta sestās daļas izpratnē, jo nesatur nodokļu deklarācijās vai aprēķinos paredzētās ziņas, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesa kļūdaini uzskatījusi, ka saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta sesto daļu pieteicējai bija tiesības iesniegt pārskata labojumu triju gadu laikā, tai skaitā 2003.gada 10.aprīlī.

[17.1] Administratīvo lietu departamenta ieskatā šis kasācijas sūdzībā norādītais arguments ir pamatots, bet nav pietiekams, lai atceltu Rīgas apgabaltiesas spriedumu, jo labojumu veikšanu pieļauj likuma "Par grāmatvedību" 7.panta sestās daļas normas.

[18] Neskatoties uz apgabaltiesas spriedumā pieļautajiem tiesību normu interpretācijas trūkumiem attiecībā uz likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta interpretāciju, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka spriedums pēc būtības ir pareizs un nav atceļams, jo pamatjautājumi, kas attiecas uz lietu, izšķirti atbilstoši likuma normām.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu kolēģijas 2005.gada 16.maija spriedumu atstāt negrozītu, bet Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par papildu deklarāciju iesniegšanu un par iedzīvotāju ienākuma nodokļa noteikšanu uz aprēķinu pamata (likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta trešā daļa un 23.panta pirmā daļa, Ministru kabineta 2000.gada 26.septembra noteikumi Nr.331 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka fizisko personu apliekamo ienākumu")

Ar papildu deklarācijām, kuras iesniegtas saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta trešo daļu, nodokļu maksātājs neaprēķina budžetā maksājamo nodokli. Uz papildu deklarācijām likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23.panta pirmā daļa neattiecas, jo šajā gadījumā budžetā maksājamo nodokli nosaka Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata. Tiesa papildu deklarācijas kļūdai pielīdzinājusi gada ienākumu deklarācijām, lai gan pēc savas juridiskās dabas tie ir atšķirīgi dokumenti.

Svarīgi noskaidrot, vai, personai iesniedzot papildu deklarācijas, Valsts ieņēmumu dienesta amatpersona atbilstoši Ministru kabineta 2000.gada 26.septembra noteikumiem Nr.331 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka fizisko personu apliekamo ienākumu" ir aizpildījusi attiecīgu maksātāja aptaujas veidlapu, kurā būtu apliecināts, ka papildu deklarācijā ir atspoguļota visa nepieciešamā informācija un personai vairāk nav ko piebilst. Pēc šādas aptaujas veidlapas aizpildīšanas personai vairs nav iespēju neko labot vai papildināt iesniegtajās papildu deklarācijās.

2005.gada 16.decembrī

Lieta Nr.SKA-371

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

kopsēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,
senators	N.Saleniņš,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējas pārstāvim A.Kodoliņam un atbildētāja Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei S.Laiveniecei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Natālijas K. pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 23.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Zemgales reģionālā iestāde no 2002.gada 1.septembra līdz 2002.gada 29.oktobrim veica Natālijas K. iedzīvotāju ienākuma nodokļa auditu par 1999.–2000.gadu. 2002.gada 29.oktobrī sastādīts audita pārskats Nr.100, kurā konstatēts, ka pieteicējas kopējo izdevumu un ienākumu starpība 2000.gadā ir Ls 18 101,56, auditā konstatēts slēptais apliekamais ienākums par 2000.gadu Ls 18 101,56 un aprēķināts iedzīvotāju ienākuma nodoklis Ls 4525,39. Pamatojoties uz audita rezultātiem, VID Zemgales reģionālās iestādes Nodokļu pārvaldes Audita daļa 2002.gada 29.oktobrī pieņēmusi lēmumu Nr.104, ar kuru Natālijai K. uzlikts par pienākumu papildus budžetā samaksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli Ls 4525,39 un soda naudu tādā pašā apmērā.

Minēto lēmumu pieteicēja apstrīdējusi VID Zemgales reģionālajā iestādē, ar kuras 2002.gada 10.decembra lēmumu Nr.01-10.02/178 atstāts negrozīts VID Zemgales reģionālās iestādes Nodokļu pārvaldes Audita daļas 2002.gada 29.oktobra lēmums Nr.104.

Izskatot pieteicējas sūdzību par minēto lēmumu, VID ģenerāldirektors ar 2003.gada 27.janvāra lēmumu Nr.19/2003 atstājis spēkā VID Zemgales reģionālās iestādes 2002.gada 10.decembra lēmumu Nr.01-10.02/178.

[2] Par minēto lēmumu pieteicēja iesniegusi sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2003.gada 10.jūnija spriedumu atcelts VID ģenerāldirektora 2003.gada 27.janvāra lēmums Nr.19/2003 un VID uzlikts par pienākumu 15 dienu laikā no sprieduma stāšanās spēkā atmaksāt pieteicējai nepamatoti bezstrīda kārtībā piedzītās summas.

[3] Izskatot lietu sakarā ar VID iesniegto apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2005.gada 23.maija spriedumu atcēlusi VID ģenerāldirektora 2003.gada 27.janvāra lēmumu Nr.19/2003 un uzlikusi VID par pienākumu nekavējoties atmaksāt pieteicējai valsts budžetā bezstrīda kārtībā piedzīto naudas summu. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Atbilstoši audita pārskatā konstatētajam pieteicējas līdzekļu avotu pārsniegums pār līdzekļu izlietojumu 1999.gadā ir Ls 49 835,93. Savukārt 2000.gadā līdzekļu izlietojuma pārsniegums pār līdzekļu avotiem sastāda Ls 18 101,56. Tādējādi lietā nodibināts, ka pieteicējas līdzekļu avoti par 1999.gadu un 2000.gadu kopā ir par Ls 31 734,37 lielāki nekā to izlietojums, bet, neskatoties uz to, pieteicējai ir aprēķināts papildus maksājamais iedzīvotāju ienākuma nodoklis par 2000.gadu Ls 4525,39.

[3.2] Administratīvā strīda būtība ir tajā, vai 2000.gada līdzekļu izlietojuma pārsniegums pār līdzekļu avotiem Ls 18 101,56 apmērā ir vērtējams kā faktoloģiska kļūda, kuras labošana ir VID amatpersonu pienākums atbilstoši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23.panta pirmajai daļai, vai arī tas ir nedeklarēts ar nodokli apliekams ienākums likuma "Par nodokļiem un nodevām" (acīmredzot domāts likums "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli") 31.³panta izpratnē.

[3.3] VID amatpersonas atzinušas, ka pieteicējas līdzekļu avotu pārsniegums pār līdzekļu izlietojumu 1999.gadā ir Ls 49 835,93, tādējādi šādam deklarētam atlikumam būtu jābūt uz 2000.gada sākumu, kuru pieteicēja nav norādījusi 2000.gada deklarācijā un 2000.gada ienākuma nodokļa papildu deklarācijā, bet vēl audita laikā sniedza paskaidrojumu, ka pieļāvusi kļūdu.

Secināms, ka VID ģenerāldirektors izdarījis kļūdainu secinājumu, ka 2000.gada līdzekļu izlietojuma pārsniegums pār līdzekļu avotiem Ls 18 101,56 apmērā ir nedeklarēts ar nodokli apliekams ienākums, jo norādīto līdzekļu izlietojumu pārsniegumu 2000.gadā sedz 1999.gada deklarēto līdzekļu avotu pārsniegums, kuru VID amatpersonas ir atzinušas par pamatotu.

[3.4] Nav pamatots VID ģenerāldirektora viedoklis, ka pieteicējas paskaidrojumiem pēc 2000.gada ieņēmumu papildu deklarācijas parakstīšanas konkrētajā situācijā nav nozīmes saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta ceturto daļu.

Minētā tiesību norma noteic, ka par maksātāja pierādījumiem nodokļa summas apstrīdēšanai ir atzīstami tikai tie maksātāja ieņēmumu un izdevumu attaisnojuma dokumenti, kas uzrādīti (iesniegti) reizē ar ienākumu deklarāciju, deklarācijas precizējumiem un papildu deklarāciju.

Tādējādi kā viens no pierādījumiem, kas nodokļa summas apstrīdēšanai par 2000.gadu ir ņemams vērā, ir 1999.gada pieteicējas deklarācija, kura iesniegta audita laikā un kura apstiprina deklarēto līdzekļu avotu pārsniegumu.

[3.5] Ievērojot minēto, VID saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23.panta pirmo daļu bija pienākums izlabot faktoloģisko kļūdu atbilstoši pieteicējas paskaidrojumiem lietas ārpustiesas izskatīšanas laikā, pārnesot no 1999.gada deklarācijas līdzekļu avotu pārsniegumu uz 2000.gada deklarāciju kā atlikumu uz 2000.gada sākumu.

Tādējādi VID amatpersonas nepamatoti piemērojušas likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 31.³pantu, nosakot pieteicējai papildu pienākumu budžetā samaksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli Ls 4525,39 un soda naudu tādā pašā apmērā.

[4] Kasācijas sūdzību iesniedza VID, lūdzot atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Tiesa nonākusi pie nepamatota secinājuma, ka VID bija pienākums izlabot faktoloģisko kļūdu atbilstoši pieteicējas paskaidrojumiem lietas ārpustiesas izskatīšanas laikā, pārnesot no 1999.gada deklarācijas līdzekļu avotu pārsniegumu uz 2000.gada deklarāciju kā atlikumu uz 2000.gada sākumu.

Šāds secinājums ir izdarīts, pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 154.pantu, proti, tiesa nav pārbaudījusi pieteicējas VID iesniegto papildu deklarāciju par 1999.gadu. VID iesniegtā papildu deklarācija ir par personas ienākumiem, ieņēmumiem, naudas uzkrājumiem un tpašumiem, nevis personas aprēķins par līdzekļu avotiem un izlietojumu. Tiesa nepareizi piemērojusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23.panta pirmo daļu, jo no minētās tiesību normas izriet, ka tā attiecas uz iesniegtajām deklarācijām par aprēķināto iedzīvotāju ienākuma nodokli un tā ieturēšanu pilnā apmērā. Ar papildu deklarācijām, kuras iesniegtas saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta trešo daļu, nodokļu maksātājs neaprēķina budžetā maksājamo nodokli.

[4.2] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka papildu deklarācijā pieteicēja nebija deklarējusi veiktos aizdevumus SIA "Feja god", tādējādi arī nav saprotams no tiesas sprieduma, vai par faktoloģisko kļūdu tiesa atzinusi VID veikto aprēķina rezultātu, kurā par pamatu ir izmantota VID rīcībā esošā informācija un Centrālās statistikas dati pieteicējas un viņas ģimenes personiskajām vajadzībām saistīto izdevumu novērtējumam, vai pieteicējas sniegtajā paskaidrojumā norādīto summu.

[4.3] Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otro daļu un likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta otro daļu VID ir tiesības veikt maksātāja apliekamā ienākuma noteikšanu uz aprēķinu pamata atbilstoši Ministru kabineta noteiktajai kārtībai. Atbilstoši Ministru kabineta 2000.gada 26.septembra noteikumiem Nr.331 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka fizisko personu apliekamo ienākumu" (turpmāk – Noteikumi Nr.331), VID, nosakot apliekamo ienākumu, veic maksātāja ienākuma netiešo aprēķinu, izdarot iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķināšanas un ieturēšanas pareizības pārbaudi, izmantojot vienu no noteikumu 17.punktā minētajām metodēm.

Tādējādi auditā uz aprēķinu pamata ir noteikts, vai nodokļu maksātājam neveidojas apliekamais slēptais ienākums (līdzekļu izlietojuma pārsniegums pār līdzekļu avotiem). Nosakot apliekamo ienākumu, auditā ņemta par pamatu pieteicējas papildu deklarācijā norādītā un apstiprinātā informācija.

[4.4] Tādējādi tiesa ir pieļāvusi materiālo tiesību normu pārkāpumu, nepiemērojot Noteikumu Nr.331 5.punktu, kurš noteic, ka maksātājs papildu deklarācijai var pievienot jebkuru citu informāciju par saviem ienākumiem, izdevumiem, to struktūru un īpatnībām, kuru tas uzskata par nepieciešamu sniegt VID pirms ienākuma aprēķina veikšanas, un 6.punktu, atbilstoši kuram maksātājam ir pienākums ar savu parakstu apliecināt papildu deklarācijas aizpildīšanas pareizību un pilnību. Ar maksātāja parakstu apliecināta papildu deklarācija par pārbaudāmo taksācijas periodu ir pamats turpmākajam ienākumu aprēķinam.

[4.5] Ņemot vērā minēto, tiesa ir arī nepareizi piemērojusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" tiesību normas, kā arī, nepiemērojot minēto noteikumu Nr.331 5. un 6.punktu, nonākusi pie kļūdainiem secinājumiem un nepareiza nolēmuma.

[5] Paskaidrojumus sakarā ar kasācijas sūdzību iesniegusi pieteicēja, lūdzot atstāt negrozītu apgabaltiesas spriedumu, bet kasācijas sūdzību noraidīt.

[5.1] Nav pamatota norāde kasācijas sūdzībā, ka tiesa nav pārbaudījusi pieteicējas VID iesniegto papildu deklarāciju. Tiesas spriedumā izdarītais secinājums, ka pieteicējas 1999.gada papildu deklarācijas dati apliecina lielāku līdzekļu uzkrājumu uz 2000.gada sākumu nekā 2000.gada papildu deklarācijā norādītais līdzekļu uzkrājums, saskan ar 2002.gada 29.oktobra audita pārskatā konstatēto. Tādējādi VID izdarītais secinājums, ka pieteicējas 2000.gada izdevumi liecina par slēptiem ienākumiem, ir pretrunā ar audita pārskatā konstatēto.

[5.2] Nav pamatots kasācijas sūdzībā norādītais apgalvojums, ka tiesa pārkāpusi materiālo tiesību normas. Tiesas spriedumā nav apšaubītas VID tiesības piemērot netiešo aprēķinu, veicot pieteicējas nodokļu auditu. Tas, ka tiesa, izvērtējot, vai VID bija pamats pieteicējai aprēķināt papildus maksājamo iedzīvotāju ienākuma nodokli par 2000.gadu, vadījās ne tikai no informācijas, kas iekļauta pieteicējas parakstītajā papildu deklarācijā par 2000.gadu, bet arī no audita pārskatā konstatētā līdzekļu atlikuma uz 1999.gada beigām, nekādi neliecina par to, ka tiesa pārkāpusi Noteikumu Nr.331 5. un 6.punktu. Tiesa šīs normas nevarēja pārkāpt, jo tajās ir definētas tikai nodokļu maksātāja tiesības pievienot papildu deklarācijai jebkuru informāciju par saviem ienākumiem un izdevumiem un nodokļa maksātāja pienākums apliecināt papildus deklarācijā norādīto ziņu pareizību un pilnību ar savu parakstu.

[6] Tiesas sēdē VID pārstāve norādīja, ka konkrētajā gadījumā VID noteica nodokļa maksājumu uz aprēķina pamata. Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23.panta pirmā daļa neattiecas uz papildu deklarācijām. VID pārstāve nepiekrīt, ka naudas līdzekļu

pārpalikums automātiski pāriet uz nākamo gadu – tas būtu jāpamato nodokļu maksātājam. VID pārstāve arī norādīja, ka audita lietā jābūt veiktai nodokļu maksātāja aptaujai un audita materiāliem jābūt pievienotai šādai aptaujas veidlapai.

Pieteicējas pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka aptaujas uzdevums ir noskaidrot, vai persona nav kaut ko aizmirsusi norādīt papildu deklarācijā. Pieteicējas pārstāvis atzina, ka likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23.panta pirmā daļa par deklarācijas korigēšanu neattiecas uz papildu deklarācijām.

Motīvu daļa

[7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmajai daļai tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku, kas spriedumu pārsūdzējis, un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta trešā daļa noteic, ka, ja maksātāja deklarētie ienākumi vai VID rīcībā esošajos pārskatos (paziņojumos) uzrādītie maksātāja ienākumi neatbilst viņa izdevumiem taksācijas gadā, VID rakstveidā brīdina maksātāju par paredzēto nodokļa summas noteikšanu uz aprēķinu pamata un maksātājam VID norādītajā termiņā jāiesniedz: 1) papildu deklarācija par ienākumiem, ieņēmumiem, naudas un citiem uzkrājumiem, īpašumiem un to vērtības maiņu; 2) taksācijas gada ienākumu deklarācija, ja tā nav iesniegta; 3) taksācijas gada ienākumu deklarācijas precizējums pēc VID pieprasījuma. Tādējādi konkrētajā gadījumā uz pieteicēju bija attiecināma minētā tiesību norma, proti, VID bija brīdinājis par paredzēto nodokļa summas noteikšanu uz aprēķinu pamata un pieteicējai bija pienākums iesniegt VID minētās papildu un taksācijas gada ienākumu deklarācijas. Lietā nav strīda, ka pieteicēja minētās deklarācijas iesniedza VID.

[8] Apelācijas instances tiesas sprieduma pamatarguments ir tas, ka VID amatpersonām atbilstoši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23.panta pirmajai daļai bija pienākums izlabot faktoloģisko kļūdu atbilstoši pieteicējas paskaidrojumiem lietas ārpustiesas izskatīšanas laikā, pārnesot no 1999.gada deklarācijas līdzekļu avotu pārsniegumu uz 2000.gada deklarāciju kā atlikumu 2000.gada sākumā. Minētais nozīmē, ka, lai pārbaudītu tiesas sprieduma tiesiskumu un pamatotību, ir nepieciešams noskaidrot, vai tiesa ir pareizi piemērojusi minēto tiesību normu.

Saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23.panta pirmo daļu, ja iesniegtajā deklarācijā ir faktoloģiskas un/vai aprēķina neprecizitātes, VID teritoriālā iestāde izlabo pieļautās kļūdas un nosūta izlaboto deklarāciju maksātājam.

Kā pamatoti norādīts VID kasācijas sūdzībā, likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23.panta pirmā daļa nav attiecināma uz gadījumu, kad persona iesniegusi papildu deklarācijas atbilstoši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta trešajai daļai. Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23.pantā ietvertā tiesību norma piemērojama gadījumiem, kad persona iesniedz deklarāciju un pati aprēķina budžetā maksājamo nodokli. Gadījumā, ja VID konstatē neprecizitātes iesniegtajā deklarācijā, tad VID ir pienākums izlabot pieļautās kļūdas. Kā pamatoti norādīts VID kasācijas sūdzībā, ar papildu deklarācijām, kuras iesniegtas saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta trešo daļu, nodokļu maksātājs neaprēķina budžetā maksājamo nodokli. Konkrētajā gadījumā pieteicēja VID ir iesniegusi papildu deklarācijas, uz kurām likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23.panta pirmā daļa neattiecas, jo šajā gadījumā budžetā maksājamo nodokli nosaka VID uz aprēķinu pamata. Arī pieteicējas pārstāvis tiesas sēdē atzina, ka likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23.panta pirmā daļa neattiecas uz VID iesniegtajām papildu deklarācijām.

Ievērojot minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ir nepareizi piemērojusi likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23.panta pirmo daļu un tādējādi nonākusi pie nepareiza secinājuma, ka VID bija pienākums izlabot faktoloģiskās kļūdas atbilstoši pieteicējas paskaidrojumiem, pārnesot no 1999.gada deklarācijas līdzekļu avotu pārsniegumu uz 2000.gada deklarāciju kā atlikumu uz 2000.gada sākumu.

Tādējādi, kā izriet no pārsūdzētā sprieduma, tiesa papildu deklarācijas, kurās tiek norādītas ziņas par ienākumiem, ieņēmumiem, naudas uzkrājumiem un īpašumiem, kļūdaini pielīdzinājusi gada ienākumu deklarācijām, lai gan pēc savas juridiskās dabas tie ir atšķirīgi dokumenti.

[9] Ņemot vērā, ka konkrētajā gadījumā VID ir noteicis apliekamā ienākuma lielumu uz aprēķinu pamata, tiesai bija jāņem vērā Noteikumos Nr.331, kas izdoti saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta trešo un astoto daļu, noteiktais.

[9.1] Minētie noteikumi nosaka kārtību, kādā VID uz aprēķinu pamata nosaka apliekamā ienākuma lielumu, kā arī kārtību un termiņu, kādā VID iesniedzama informācija par iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāja ieņēmumiem, naudas uzkrājumiem un īpašumiem un to vērtības maiņu. Noteikumu Nr.331 4.punktā noteikts, ka VID likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta trešajā daļā noteiktajā gadījumā rakstiski brīdina maksātāju par pārbaudes uzsākšanu un nosūta maksātājam aizpildīšanai papildu deklarācijas par ienākumiem, naudas uzkrājumiem un īpašumiem veidlapu.

[9.2] Atbilstoši minēto noteikumu 5.punktam maksātājs papildu deklarācijai var pievienot jebkuru citu informāciju par saviem ienākumiem, izdevumiem, to struktūru un īpatnībām, kuru tas uzskata par nepieciešamu sniegt VID pirms ienākuma aprēķina veikšanas. Lietā ir pieteicējas paskaidrojums, kas, iespējams, būtu varējis sniegt pilnīgāku atbildi par pieteicējas līdzekļu avotiem auditējamā periodā, taču tiesa to nav vērtējusi (lietas 28., 29.lpp.).

Noteikumu 6.punkts paredz, ka maksātājam ir pienākums ar savu parakstu apliecināt papildu deklarācijas aizpildīšanas pareizību un pilnību. Ar maksātāja parakstu apliecināta papildu deklarācija par pārbaudāmo taksācijas periodu ir pamats turpmākajam ienākuma aprēķinam.

Savukārt Noteikumu Nr.331 12.punktā ir noteikts, ka, maksātājam iesniedzot papildu deklarāciju, VID amatpersona veic maksātāja aptauju un aizpilda maksātāja aptaujas veidlapu (noteikumu 2.pielikums). Saskaņā ar noteikumu 13.punktu maksātāja aptaujā nepieciešams konstatēt, vai maksātājs: 1) atzīst, ka visi pārbaudes perioda ienākumi ir atspoguļoti VID rīcībā esošajos dokumentos, tai skaitā iedzīvotāju ienākuma nodokļa deklarācijās par pārbaudāmajiem taksācijas gadiem, darba devēja paziņojumos par algas nodokli, kā arī papildu deklarācijā; 2) atzīst, ka visi īpašumi, kas piederēja maksātājam uz tā taksācijas gada sākumu, par kuru ir uzsākta pārbaude, ir atspoguļoti papildu deklarācijā; 3) apliecina papildu deklarācijā uzrādītās informācijas pilnīgumu un patiesumu; 4) ir iesniedzis visu informāciju un nevēlas to papildināt.

Ievērojot minētajās tiesību normās noteikto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka svarīgi noskaidrot, vai, pieteicējai iesniedzot papildu deklarācijas, VID amatpersona ir aizpildījusi attiecīgu maksātāja aptaujas veidlapu, kurā būtu apliecināts, ka papildu deklarācijā ir atspoguļota visa nepieciešamā informācija un pieteicējai vairāk nav ko piebilst. Pēc šādas aptaujas veidlapas aizpildīšanas personai vairs nav iespēju neko labot vai papildināt iesniegtajās papildu deklarācijās. Lietas materiālos neatrodas šāda aptaujas veidlapa.

Nevērtējot pašas pieteicējas iesniegtos paskaidrojumus par līdzekļu avotiem un neanalizējot Noteikumu Nr.331 normu ievērošanu, apelācijas instances tiesa, kā atzīst Administratīvo lietu departaments, nav noskaidrojusi visus lietas apstākļus atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajai daļai un 107.panta ceturtajai daļai un nav devusi tiem juridisku vērtējumu.

[10] Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu. Lietā pieļauto materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumu dēļ, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspiešanas, spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 23.maija spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par lietas apstākļu objektīvu noskaidrošanu un par bezstrīda piedziņu atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.pantam (Administratīvā procesa likuma 107.panta ceturrtā daļa)

Lai lietu izskatītu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 107.pantā noteiktajam objektīvās izmeklēšanas principam, tiesai vispirms objektīvi jānoskaidro lietas apstākļi. Lietas apstākļu noskaidrošana tiesas procesā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 150.pantu tiek veikta ar procesa dalībnieku iesniegto vai tiesas savāktu pierādījumu starpniecību, kurus tiesa novērtē pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

Tiesa nav noskaidrojusi lietas tiesiskai un taisnīgai izskatīšanai nepieciešamos patiesos lietas apstākļus, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, sakarā ar ko pieņemto spriedumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu.

Valsts ieņēmumu dienests nav institūcija, kas var veikt tiesas sprieduma izpildi krimināllietā. Saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa 360.panta sesto daļu šāda sprieduma izpilde bija jāveic tiesu izpildītājiem pēc notiesātā dzīvesvietas vai pēc mantas atrašanās vietas, pamatojoties uz tiesneša izdoto izpildrakstu.

Bezstrīda piedziņu atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.pantam var veikt tāda Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma izpildei, kas nodokļu maksātājam ir paziņots, bet nav labprātīgi izpildīts 30 dienu laikā.

2005.gada 6.decembrī

Lieta Nr.SKA-386

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	V.Krūmiņa,
senators	N.Salienieks,

piedaloties pieteicējas zemnieku saimniecības "Priedaines" pārstāvim A.Krēsliņam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc zemnieku saimniecības "Priedaines" sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu prettiesisku rīcību un Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu, sakarā ar zemnieku saimniecības

"Priedaines" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 16.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Cēsu rajona nodaļas Audita daļas 1998.gada 23.februāra lēmumu zemnieku saimniecībai (turpmāk – z/s) "Priedaines" uzdots iemaksāt budžetā audita rezultātā papildus aprēķinātos nodokļus un soda naudas pavisam 22 932,42 latu apmērā, ko veidoja apgrozījuma nodoklis Ls 16 457,77, peļņas nodoklis Ls 768,66 un soda nauda attiecīgi Ls 4937,33 un Ls 768,66.

Ar Cēsu rajona tiesas 2001.gada 11.septembra spriedumu krimināllietā Andreja S. apsūdzībā pēc Kriminālkodeksa 148.¹ panta pirmās daļas daļēji apmierināta VID Cēsu rajona nodaļas pieteiktā civilprasība, piedzenot no z/s "Priedaines" īpašnieka Andreja S. par labu VID Ls 20 374,50. Minētā summa sastāv no Ls 15 672,69 apgrozījuma nodokļa un Ls 4701,88 soda naudas.

[2] 2002.gada 12.aprīlī VID Vidzemes reģionālā iestāde iesniegusi bankā inkaso uzdevumus Nr.42/1327 un Nr.42/1328 par Ls 38 949,11 iekasēšanu no pieteicējas konta, ko banka veikusi 2002.gada 16.aprīlī. 2002.gada 19.aprīlī VID Vidzemes reģionālā iestāde pieņēmusi lēmumu par nodokļu parāda uz 2002.gada 19.aprīli, tajā skaitā pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudas Ls 60,83 piedziņu.

[3] Uzskatot, ka VID summu, kas pārsniedz tiesas spriedumā noteikto, iekasējis nelikumīgi, pieteicēja 2003.gada 16.jūlijā iesniegusi iesniegumu VID Vidzemes reģionālās iestādes direktorei, kas 2003.gada 17.jūlijā pieteicējas iesniegumu noraidīja, paskaidrojot, ka saskaņā ar Cēsu rajona tiesas spriedumu, likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 8.panta otro daļu VID bija tiesības piedzīt un ieskaitīt budžetā tiesas apmierināto civilprasības daļu, citus nodokļus un citus valsts noteiktos obligātos maksājumus par kopējo summu Ls 38 949,11.

[4] 2003.gada 6.augustā pieteicēja iesniegusi sūdzību VID ģenerāldirektoram. Ar 2003.gada 8.septembra VID ģenerāldirektora lēmumu Nr.3.1/22733 VID Vidzemes reģionālās iestādes amatpersonu rīcība atzīta par tiesisku. Lēmumā norādīts, ka civilprasības subjekts ir fiziska persona, bet nodokļu maksājumi tika aprēķināti un piedzīti no juridiskas personas, līdz ar to VID pamatoti piedzinis no juridiskās personas z/s "Priedaines" audita rezultātā aprēķināto nodokļu maksājumu pamatparādu, pamatparāda palielinājumu, nokavējuma naudu un soda naudu. Civilprasību Ls 20 374,50 no fiziskās personas Andreja S. VID vēl nav saņēmis un to viņam ir pienākums samaksāt.

[5] 2003.gada 23.septembrī pieteicēja Valmieras rajona tiesā iesniegusi sūdzību, lūdzot atzīt par prettiesisku VID ģenerāldirektora 2003.gada 8.septembra lēmumu Nr.3.1/22733 un atcelt šo lēmumu, atzīt par prettiesisku VID Vidzemes reģionālās iestādes amatpersonu rīcību, nelikumīgi piedzenot lielāku summu, nekā noteikts tiesas spriedumā, un uzlikt par pienākumu VID atmaksāt z/s "Priedaines" nelikumīgi izņemto starpību Ls 18 574,61, kā arī dzēst nepamatoti uzskaitītos nodokļu parādus. Pieteicēja norādījusi šādus argumentus.

[5.1] Ar spriedumu krimināllietā no Andreja S. piedzīta z/s "Priedaines" audita rezultātā papildus noteiktā nodokļu summa. VID ģenerāldirektors nepamatoti atzinis, ka fiziskās personas Andreja S. pienākums samaksāt civilprasību neatbrīvo no pienākuma juridisko personu z/s "Priedaines" samaksāt nodokļu kontroles rezultātā papildus aprēķinātos nodokļu maksājumus, jo šī summa piedzīta no z/s "Priedaines" īpašnieka, pamatojoties uz z/s "Priedaines" papildus aprēķināto nodokli un soda naudu.

[5.2] Ņemot 2002.gada 16.aprīlī no pieteicējas konta nodokli pēc 1998.gada 23.februāra audita lēmuma, VID pārkāpis likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmo daļu, kas bija spēkā audita veikšanas un lēmuma pieņemšanas brīdī un noteica nodokļu administrācijas tiesības iekasēt papildus aprēķinātos nodokļus un uzlikt soda naudu triju gadu laikā pēc likumā noteiktā maksāšanas termiņa.

[5.3] Ne VID pieteiktajā civilprasībā, ne krimināllietas spriedumā nav atsauces, ka piedzenamā summa tiek palielināta par pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudām. Spriedumā noteiktās summas piedzīšanu 2002.gada 9.aprīļa vēstulē ir akceptējis arī VID ģenerāldirektors.

Valmieras rajona tiesa 2003.gada 21.oktobrī noraidījusi pieteicējas sūdzību.

[6] Izskatot lietu sakarā ar z/s "Priedaines" apelācijas sūdzību, Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2004.gada 26.februārī pieteikumu apmierinājusi daļēji. Apgabaltiesa pilnībā atcēlusi VID ģenerāldirektora 2003.gada 8.septembra lēmumu un noraidījusi pieteikumu daļā par VID Vidzemes reģionālās iestādes prettiesisko rīcību, pienākuma uzlikšanu VID atmaksāt izņemto parādu Ls 18 574,61 apmērā un nodokļu parāda dzēšanu.

[7] Ar Augstākās tiesas Senāta 2004.gada 10.augusta spriedumu apelācijas instances tiesas spriedums atcelts un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai.

Senāts norādījis, ka, izskatot lietu, tiesa nav ņēmusi vērā likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.panta noteikumus, ka izdot lēmumu par nodokļu parāda bezstrīda piedziņu VID bija tiesīgs tikai tad, ja maksātājs nodokli nav samaksājis 30 dienu laikā no maksājuma

prasības saņemšanas brīža. Spriedumā norādīts, ka tiesa nav vērtējusi pierādījumus un nav konstatējusi, kad administratīvais akts stāties spēkā, proti, kad attiecīgais lēmums paziņots pieteicējam.

[8] Izskatot lietu atkārtoti, ar Administratīvās apgabaltiesas spriedumu z/s "Priedaines" pieteikums noraidīts. Tiesas spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[8.1] Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.pants interpretējams tādējādi, ka nodokļu maksātāja pienākums veikt nodokļu administrācijas veikto kontroļu rezultātā aprēķinātos nodokļu maksājumus un soda naudas rada VID lēmums par nodokļu uzrēķinu, kas konkrētajā gadījumā bija audita lēmums.

[8.2] Tā kā nodokļu maksātājs nodokļus un soda naudu 30 dienu laikā pēc lēmuma par nodokļu uzrēķinu nebija samaksājis, tas bija pamats bezstrīda piedziņai, kas pēc būtības atbilst Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 367.pantā noteiktā izpildrīkojuma pazīmēm.

[8.3] Nodokļu administrācija pamatoti atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 29.pantam veikusi pamatparāda palielinājuma naudas un nokavējuma naudas aprēķināšanu par laikā nenomaksātajām pamatparāda un soda naudu summām.

[9] Pieteicēja kasācijas sūdzībā lūdz tiesas spriedumu atcelt tālākminēto apsvērumu dēļ.

[9.1] Administratīvā apgabaltiesa nav ņēmusi vērā Senāta sniegto likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.panta otrās un trešās daļas interpretāciju, tādējādi pārkāpjot APL 350.panta pirmo daļu, kā arī pretēji norādītajam nav vērtējusi, kad lēmums par parāda bezstrīda piedziņu ir paziņots un stāties spēkā.

[9.2] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka 1998.gadā veikt auditu par 1993.un 1994.gadu varēja tikai uz ierosinātās krimināllietas pamata, jo atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmajai daļai nodokļu administrācijai bija tiesības iekasēt papildus aprēķinātos nodokļus un soda naudu triju gadu laikā pēc likumā noteiktā maksāšanas termiņa. Tādējādi VID ieguva tiesības piedzīt no z/s "Priedaines" īpašnieka Andreja S. konkrētu summu, kas norādīta Cēsu tiesas spriedumā.

[9.3] VID ģenerāldirektors savā 2002.gada 9.aprīļa vēstulē norādījis tieši uz Cēsu tiesas spriedumā noteiktās summas ieskaitīšanu valsts budžetā.

[9.4] Tiesai, izskatot konkrēto strīdu, atbilstoši likuma "Par tiesu varu" 16.panta ceturtajai daļai bija saistošs spriedums krimināllietā. Šajā spriedumā noteiktā summa ir konstants lielums, kuru nevar patvaļīgi palielināt.

[10] Pieteicējas pārstāvis tiesas sēdē, uzturot kasācijas sūdzību pēc tajā norādītajiem argumentiem, lūdza apelācijas instances tiesas spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai.

VID pārstāvis uz tiesas sēdi nebija ieradies. Ņemot vērā to, ka par lietas izskatīšanu administratīvā procesa dalībnieki bija informēti, Administratīvo lietu departaments, noklausījies pieteicējas pārstāvja viedokli, atzina par iespējamu izskatīt lietu bez atbildētāja pārstāvja piedalīšanās.

Motīvu daļa

[11] Lai lietu izskatītu atbilstoši APL 107.pantā noteiktajam objektīvās izmeklēšanas principam, tiesai vispirms objektīvi jānoskaidro lietas apstākļi. Lietas apstākļu noskaidrošana tiesas procesā saskaņā ar APL 150.pantu tiek veikta ar procesa dalībnieku iesniegto vai tiesas savākto pierādījumu starpniecību, kurus tiesa novērtē pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem (APL 154.panta pirmā daļa). Pēc lietas apstākļu noskaidrošanas tiesa dod to juridisko vērtējumu.

[12] Administratīvā apgabaltiesa, atsaucoties uz likuma "Par nodokļiem un nodevām" normām, kas paredz nodokļu maksātāja pienākumu veikt nodokļu administrācijas veikto kontroļu rezultātā aprēķināto nodokļu un soda naudas (26.pants), kā arī pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudas (29.pants) nomaksu, nodokļu piedziņu atzinusi par tiesisku, kā pamatojumu tam minot audita lēmumu.

Pēc būtības par pamatotu atzīstams Administratīvās apgabaltiesas atzinums, ka termiņā nenomaksātos nodokļus, soda naudas un nokavējuma naudas atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.panta otrās daļas 1.punktam pēc nodokļu administrācijas lēmuma piedzen bezstrīda kārtībā. Tas vienlaikus nozīmē to, ka, uzsākot bezstrīda piedziņu, ir jābūt nepārprotami skaidram, ka tiek veikta tāda administratīvā akta piespiedu izpilde, kas ir stāties spēkā.

Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 68.punkts, kas bija spēkā bezstrīda piedziņas veikšanas laikā 2002.gada aprīlī, noteica, ka administratīvais akts, ja vispārējā tiesību normā vai pašā administratīvajā aktā nav noteikts citādi, stājas spēkā ar brīdi, kad tas adresātam kļūst zināms.

[13] Lai gan jau Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 10.augusta spriedumā bija norādīts uz nepieciešamību noskaidrot, kad administratīvais akts ir stāties spēkā, tiesa tai pašā

laikā, atkārtoti izskatot lietu, nav noskaidrojusi, pamatojoties uz kādu tiesisko aktu bezstrīda piedziņa veikta 2002.gada aprīlī.

Lai gan tiesas sprieduma motīvu daļā nav minēts izpildāmā audita lēmuma datums, tiesa acīmredzot par tādu ir uzskatījusi 1998.gada 23.februāra lēmumu, ar kuru noteikts nodokļu un soda naudas Ls 22 932,42 papildu maksājums, – cita audita lēmuma lietas materiālos nav. Vienlaikus tiesa nav noskaidrojusi, vai nodokļu administrācija jebkad ir veikusi šā audita lēmuma izpildi un vai tādējādi tiesiski ir veikta bezstrīda piedziņas procedūra.

[14] VID Vidzemes reģionālās iestādes 2003.gada 1.augusta atbildē z/s "Priedaines" norādīts, ka **2002.gada 13.martā pēc atkārtotu audita rezultātu izskatīšanas pēc tiesas sprieduma** peļņas nodokļa papildus aprēķinātās summas tika dzēstas, bet apgrozījuma nodokļa pamatparāds samazināts uz Ls 15 672,69 un soda nauda samazināta uz Ls 4701,88. Tālāk norādīts uz aprēķinātajām pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudas summām (lietas 23.lpp.).

Tiesa, izskatot lietu, šim, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, būtiskajam apstāklim nav pievērsusi vērību un nav apsvērusi, vai tādējādi nodokļu administrācija nebija atteikusies no sava iepriekšpieņemtā audita lēmuma izpildes un nebija pēc būtības pieņēmusi jaunu administratīvo aktu, par ko varētu liecināt gan atteikšanās no peļņas nodokļa piedziņas vispār, gan samazinātā apgrozījuma nodokļa un soda naudas summa.

Ņemot vērā, ka tiesa nav noskaidrojusi lietas tiesiskai un taisnīgai izskatīšanai nepieciešamos patiesos lietas apstākļus, tas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, sakarā ar ko pieņemto spriedumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu.

[15] Ja tiesai, atkārtoti izskatot lietu, atklāsies, ka nodokļu administrācijas lēmums par bezstrīda piedziņu ir balstīts nevis uz audita lēmumu, bet uz spriedumu krimināllietā, kā tas izriet no minētās VID Vidzemes reģionālās iestādes 2003.gada 1.augusta atbildes, tiesas procesa gaitā jāizvērtē, vai, pastāvot šādiem faktiskajiem apstākļiem, vispār ir piemērojamas likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.panta normas.

Sprieduma izpilde krimināllietā par naudas summu piedziņu atbilstoši tajā laikā spēkā esošā Kriminālprocesa kodeksa 360.panta sestajai daļai bija jāveic tiesu izpildītājiem pēc notiesātā dzīvesvietas vai pēc mantas atrašanās vietas, pamatojoties uz tiesneša izdoto izpildrakstu. Tiesai tādējādi jāizvērtē, vai tādu summu piedziņu, kas noteikta ar spriedumu krimināllietā, turklāt tiesas noteiktās summas palielinot, var veikt nodokļu administrācija.

Šā jautājuma izvērtēšanai tiesai jāņem vērā arī lietā esošā VID ģenerāldirektora 2002.gada 9.aprīļa atbilde z/s "Priedaines"

īpašniekam Andrejam S., kurā VID ģenerāldirektors lūdzis atbilstošos budžeta kontos ieskaitīt tieši piespriestās civilprasības summu Ls 20 374,50 (lietas 17.lp.).

[16] Kontekstā ar iepriekšminēto tiesai jāapsver, vai, ņemot vērā likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmo daļu (redakcijā uz audita 1998.gada 23.februāra lēmuma pieņemšanas brīdi), kas noteica, ka nodokļu administrācijai ir tiesības iekasēt papildus aprēķinātos nodokļus un uzlikt sodu triju gadu laikā pēc likumā noteiktā maksāšanas termiņa, VID uz sava lēmuma pamata tiesiski varēja veikt piedziņu par 1992. un 1993.gadā neveiktajām apgrozījuma nodokļa summām, un vai tieši šī likuma norma nebija pamats tam, ka audita 1998.gada 23.februāra lēmumā norādītās summas piedziņa tika veikta, VID piesakot civilprasību krimināllietā Andreja S. apsūdzībā pēc Kriminālkodeksa 148.¹ panta pirmās daļas.

[17] Ņemot vērā minētos argumentus par procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, kas vienlaikus izsaucis nepilnīgu piemērojamo materiālo tiesību normu izvērtēšanu un analīzi, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nos p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 16.maija spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par pierādījumu novērtēšanu (Administratīvā procesa likuma 154.pants)

Tiesa nav novērtējusi lietā esošos pierādījumus atbilstoši Administratīvā procesa likumam, jo savā spriedumā tā nav atsaukusies uz konkrētiem pierādījumiem, uz kuru pamata tā taisījusi spriedumu un tādējādi spriedumā nav atspoguļojusi savu secinājumu pamatotību, kā arī nav argumentējusi, kādēļ tā vieniem pierādījumiem devusi priekšroku salīdzinājumā ar citiem pierādījumiem.

Tiesas sprieduma motīvu daļā ir jābūt atspoguļotai visu to pierādījumu analīzei, kuri attiecas uz izskatāmo lietu, kā arī tam, pamatojoties uz kādiem Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmajā daļā minētajiem argumentiem tiesa ir nonākusi pie konkrētā sprieduma.

Tiesas atsauce uz lietā noskaidrotajiem faktiem, nesniedzot tos apstiprinošu pierādījumu analīzi, ir Administratīvā procesa likuma 154.panta pārkāpums.

2005.gada 6.decembrī

Lieta Nr.SKA-393

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

priekšsēdētājs

senators

senatore

senators

V.Jonikāns,

V.Krūmiņa,

N.Salienieks,

piedaloties pieteicējas sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Rolsa" pārstāvim U.Bērziņam un atbildētāja Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvei L.Kauliņai-Banderei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Rolsa" pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmumu, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Rolsa" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 20.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaužu pārvaldes 1.tematisko pārbaužu daļa no 2003.gada 8.augusta līdz 2003.gada 5.novembrim sabiedrībā ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Rolsa" veica pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) auditu par 2003.gada jūnija un jūlija mēnešiem. Audita rezultātā 2003.gada 5.novembrī tika sastādīts audita pārskats Nr.365T.

[1.1] Pamatojoties uz audita pārskatu, 2003.gada 5.novembrī VID Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaužu pārvaldes 1.tematisko pārbaužu daļa pieņēmusi lēmumu Nr.4.1.1/55857, ar kuru SIA "Rolsa" uzlikts pienākums iemaksāt budžetā papildus aprēķināto PVN par 2003.gada jūniju Ls 1167,01 un soda naudu Ls 1167,01, par 2003.gada jūliju PVN Ls 1254,14 un soda naudu Ls 1254,14, pavisam kopā Ls 4842,30.

[1.2] Pēc SIA "Rolsa" sūdzības izskatīšanas VID Rīgas reģionālā iestāde 2004.gada 6.janvārī pieņēmusi lēmumu Nr.1.3/203, ar kuru VID Rīgas reģionālās iestādes Tematisko pārbaužu pārvaldes 1.tematisko pārbaužu daļas lēmums atstāts spēkā.

[1.3] Izskatot SIA "Rolsa" sūdzību par minēto VID Rīgas reģionālās iestādes lēmumu, VID ģenerāldirektors 2004.gada 8.martā pieņēmis lēmumu Nr.19.2/5940, ar kuru atstāts spēkā VID Rīgas reģionālās iestādes lēmums Nr.1.3/203. VID ģenerāldirektora lēmumā kā pamats PVN papildus maksājumiem norādīts tas, ka SIA "Rolsa" faktiski nav saņēmusi preces un pakalpojumus no SIA "Aneis" un SIA "IP Pakalpojumi". SIA "Rolsa", nosakot ar PVN apliekamo darījumu vērtību, pamatojusies tieši uz SIA "Aneis" un SIA "IP Pakalpojumi" izrakstītajās preču pavadzīmēs-rēķinos (turpmāk – PPR) norādītajām summām.

[2] 2004.gada 13.aprīlī Administratīvajā rajona tiesā saņemts SIA "Rolsa" pieteikums par VID ģenerāldirektora 2004.gada 8.marta lēmuma Nr.19.2/5940 atcelšanu. Iebilstot administratīvajā aktā atzītājam, ka nav pierādīta PPR fiksēto darījumu esamība, pieteicēja norādījusi, ka to, ka darījumi gan ar SIA "Aneis" par autoremonta un apkopes pakalpojumiem, gan ar SIA "IP Pakalpojumi" par auto rezerves daļu pārdošanu reāli ir notikuši, apliecina šādi apstākļi.

[2.1] Abu darījuma partneru atbildīgās amatpersonas VID ir iesniegušas pirmsdokumentus, kas apliecina notikušos darījumus.

[2.2] SIA "Aneis" izrakstītajās PPR ir redzams, kādi darbi un tieši kādām tehnikas vienībām veikti.

[2.3] SIA "Jelgavas Būvinženieris", kas SIA "Aneis" iznomājusi telpas biroja vajadzībām un angāru autoservisa vajadzībām, ir apliecinājusi, ka SIA "Aneis" laikā no 2003.gada 1.janvāra līdz 30.novembrim nodarbojusies ar autoremonta un auto tehniskās apkopes darbiem.

[2.4] Pārsūdzētajā lēmumā norādītais, ka viens SIA "Aneis" darbinieks un SIA "IP Pakalpojumi" direktore, kas šo amatu darījumu noslēgšanas brīdī nepildīja, ir paskaidrojuši, ka viņi nav informēti par noslēgtajiem darījumiem un ka SIA "Aneis" darbinieks ar autoremontu darbiem nekad nav nodarbojies, nevar būt pamats secinājumiem par nespēju veikt pakalpojumus vai pārdot preces. Audita pārskatā ir atzīts, ka SIA "Aneis" ir bijuši nodarbināti 5 darbinieki, kas ir pietiekami

saimnieciskās darbības veikšanai, turklāt, veicot nodokļu auditus par iepriekšējiem periodiem, VID atzinis par pamatotām pieteicējas tiesības kā priekšnodokli atskaitīt SIA "Aneis" samaksāto PVN.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 28.maija spriedumu SIA "Rolsa" pieteikums par VID ģenerāldirektora 2004.gada 8.marta lēmuma Nr.19.2/5940 atcelšanu apmierināts.

[4] Izskatot lietu sakarā ar VID iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 20.maija spriedumu SIA "Rolsa" pieteikumu par VID ģenerāldirektora 2004.gada 8.marta lēmumu Nr.19.2/5940 noraidījusi.

[4.1] Apelācijas instances tiesas sprieduma motīvu daļā izklāstīti audita pārskatā un nodokļu administrācijas lēmumos konstatētie faktiskie apstākļi, kā arī likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" un likuma "Par grāmatvedību" normas, pamatojoties uz kurām lieta ir izspriežama.

[4.2] Tiesa secinājusi, ka, neskatoties uz to, ka par minētajiem darījumiem ir noformēti likumā noteiktie dokumenti – nodokļu rēķini (PPR), ne pieteicējas, ne darījumpartneru grāmatvedības dokumenti, kas iesniegti VID, nesniedza pilnu un vispusīgu informāciju par minēto darījumu faktisko norisi. Atzīts par pamatotu VID secinājums, ka VID amatpersonām nebija iespējams konstatēt saimniecisko darījumu sākumu un izsekot to norisi, kā arī pārliecināties, ka PVN par konkrētajiem darījumiem ir aprēķināts un iekļauts PVN deklarācijās.

[4.3] Tiesa konstatējusi, ka administratīvā procesa laikā VID ir iegūta savstarpēji pretrunīga informācija par to, kā un kur notikuši remontdarbi, līdz ar to VID pamatoti apšaubījis, ka PPR norādītie darījumi faktiski notikuši un ka tie notikuši ar PVN reģistrā reģistrētām personām.

[5] Kasācijas sūdzību iesniedza pieteicēja, lūdzot atcelt apgabaltiesas spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa pieļāvusi materiālo tiesību normu pārkāpumus.

Atzīstot, ka VID pamatoti apšaubījis, ka PPR norādītie darījumi faktiski notikuši, tiesa pati spriedumā nemaz nav vērtējusi, vai darījumi ir vai nav notikuši un līdz ar to nemaz nav pārbaudījusi, vai SIA "Rolsa" ir vai nav pārkāpusi likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punkta prasības.

Tiesa nepareizi piemērojusi likuma "Par grāmatvedību" 2.pantu, 7.pantu un Ministru kabineta 2000.gada 25.jūlija noteikumu Nr.243 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" 2.punktu, jo nav strīda, ka par darījumiem ir izrakstīti rēķini, kuri atbilst nodokļu rēķinam izvirzītajām prasībām. Par rēķinu iegrāmatošanu atbild katra uzņēmuma atbildīgās amatpersonas. Norādīts, ka SIA "Rolsa" nav

pieļāvusi neprecizitātes grāmatvedības uzskaitē, ko apliecina VID 2003.gada 13.jūnija tematiskās pārbaudes akts. SIA "Rolsa" grāmatvedības dokumenti un reģistri sniedza pilnu, vispusīgu un pietiekamu informāciju par veiktajiem saimnieciskajiem darījumiem.

[5.2] Tiesa pieļāvusi procesuālo tiesību normu pārkāpumus.

Tiesa, nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 103.panta noteikumus par lietas apstākļu objektīvu noskaidrošanu, kā arī 154.panta trešās daļas un 251.panta ceturtais un piektās daļas noteikumus par to, ka nav norādījusi argumentus, ar kuriem tā pamatojusi savus secinājumus un noraidījusi vienus vai otrs pierādījumus.

Pieteicēja norādījusi, ka tiesa spriedumā nemaz nav motivējusi, no kuriem lietā esošajiem pierādījumiem tad tā vadās, izdarot secinājumu par savstarpēji pretrunīgo informāciju attiecībā uz SIA "Aneis" veiktajiem remontdarbiem. Norādīts, ka SIA "Aneis" direktore vairākkārt ir apstiprinājusi ar SIA "Rolsa" veiktos darījumus. Pretēji apgalvojumiem, ka SIA "Aneis" uzņēmējdarbību neveic, tās struktūrvienības apsekošanas materiāli liecina par pretējo, taču tiesa šos apstākļus nav vērtējusi.

Tiesas spriedumā vispār nav argumentācijas, kāpēc priekšnodokļa atskaitīšanas tiesības nav izmantojamas darījumiem ar SIA "IP Pakalpojumi".

Iebilstot tiesas atzinumam, ka atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pantam pieteicēja nav iesniegusi papildu pierādījumus, kas apstiprinātu notikušos darījumus, pieteicēja norādījusi, ka tiesa minēto likuma normu tulko paplašināti, tai pašā laikā nepamatojot, kādi likumā neparedzēti pierādījumi vēl būtu jāiesniedz.

Kā norādīts kasācijas sūdzībā, pieteicēja ir iesniegusi SIA "Jelgavas Būvinženieris", kas SIA "Aneis" iznomājusi telpas biroja vajadzībām un angāru autoservisa vajadzībām, apliecinājumu, ka SIA "Aneis" laikā no 2003.gada 1.janvāra līdz 30.novembrim nodarbojusies ar autoremonta un auto tehniskās apkopes darbiem, taču tiesas spriedumā šis pierādījums nav vērtēts. Vērsta uzmanība uz to, ka SIA "Rolsa" darbojas uz Satiksmes ministrijas izsniegtās licences kravu komercpārvadājumu veikšanai pamata un ka tehnikas intensīvas izmantošanas apstākļos ir nepieciešama tās regulāra tehniskā apkope.

[6] Paskaidrojumus sakarā ar kasācijas sūdzību iesniedzis VID. Paskaidrojumos norādīts, ka tiesa nav pieļāvusi ne materiālo, ne procesuālo tiesību normu pārkāpumus, kā arī nav pārsniegusi savas kompetences robežas.

VID norādījis, ka apstākli, ka pieteicēja faktiski nav saņēmusi pakalpojumus no tās norādītajiem darījumu partneriem, pierāda lietā nodibinātie fakti.

[7] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību uz tajā norādītajiem pamatiem un paskaidroja, ka darījumi ir notikuši un ka tiesa nav vērtējusi lietā esošos pierādījumus, kā arī spriedumā nav norādījusi, kāpēc VID pozīciju apstiprinošajiem pierādījumiem tā devusi priekšroku un kāpēc ir noraidījusi pieteicējas pierādījumus.

VID pārstāve paskaidroja, ka kasācijas sūdzība nav pamatota, jo apgabaltiesa ir vērtējusi lietā esošos pierādījumus. Kaut arī tas nav norādīts tieši sprieduma tekstā, to var izsecināt no sprieduma motīvu daļas kopumā.

Motīvu daļa

[8] Saskaņā ar APL 154.panta pirmo daļu tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī, vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

APL 154.panta trešā daļa noteic, ka tiesa spriedumā norāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu – par nepierādītu.

Atbilstoši APL 251.panta piektās daļas 1.punktam sprieduma motīvu daļā jānorāda lietā konstatētie fakti, pierādījumi, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi, un argumenti, ar kuriem noraidīti vieni vai otri pierādījumi.

[9] Administratīvo lietu departaments par pamatotu atzīst pieteicējas kasācijas sūdzībā norādīto argumentu, ka apelācijas instances tiesa nav novērtējusi lietā esošos pierādījumus atbilstoši APL, jo savā spriedumā tā nav atsaukusies uz konkrētiem pierādījumiem, uz kuru pamata tā taisījusi spriedumu un tādējādi spriedumā nav atspoguļojusi savu secinājumu pamatotību, kā arī nav argumentējusi, kādēļ tā vieniem pierādījumiem devusi priekšroku salīdzinājumā ar citiem pierādījumiem un, pierādījumus izvērtējot, atzinusi VID atzinumu par pamatotu.

Sprieduma 11.punktā apelācijas instances tiesa norādīja, ka tā ir izvērtējusi VID audita laikā iegūtos pierādījumus par pieteicējas darījumiem ar SIA "Aneis" un SIA "IP Pakalpojumi", atsaucoties uz sprieduma 8.punktu. Taču tiesas sprieduma 8.punktā ir norādīta tikai informācija par to, kas ir konstatēts preču pavadzīmēs-rēķinos un VID audita pārskatā. Turklāt no sprieduma 8.punktā konstatētā izriet, ka lietā ir pretrunīga informācija par to, vai ir notikuši pieteicējas norādītie darījumi ar SIA "Aneis" un SIA "IP Pakalpojumi".

Apgabaltiesa spriedumā nav norādījusi, ka par pamatotu ir atzīstams viens vai otrs apstāklis, kas balstīts uz konkrētiem pierādījumiem lietā. Tiesa spriedumā ir norādījusi savu secinājumu par to, ka attiecībā uz pieteicēju nav izpildījušās likuma "Par

pievienotās vērtības nodokli" normu prasības, kas dotu tai tiesības uz priekšnodokļa atskaitījumiem par darījumiem ar SIA "Aneis" un SIA "IP Pakalpojumi", bet nav norādījusi pamatojumu šādam savam secinājumam. Tādējādi no tiesas sprieduma nav skaidrs, uz kādiem pierādījumiem un argumentiem tiesa ir balstījusi savus secinājumus un kādēļ pieteicējas pieteikums ir noraidīts.

Tiesas sprieduma motīvu daļā ir jābūt atspoguļotai visu uz izskatāmo lietu attiecošos pierādījumu analīzei un tam, pamatojoties uz kādiem APL 154.panta pirmajā daļā minētajiem argumentiem tiesa ir nonākusi pie konkrētā sprieduma.

[10] Ievērojot minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesa ir būtiski pārkāpusi iepriekš citētās APL normas par pierādījumu novērtēšanu un sprieduma motīvu daļas sastādīšanu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas (APL 327.panta otrā daļa).

Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesai bija nepieciešams novērtēt un analizēt visus lietas materiālus, pierādījumus to kopumā, lai noskaidrotu, vai VID ģenerāldirektora lēmums bija tiesisks un, vērtējot pierādījumus, tiesai sprieduma motīvu daļā bija jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu.

[11] Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedums lietā atceļams procesuālu pārkāpumu dēļ un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Izskatot lietu no jauna, Administratīvajai apgabaltiesai jāņem vērā iepriekš norādītie apstākļi.

[12] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka, ņemot vērā, ka apelācijas instances tiesa pieļāvusi būtiskus procesuālo tiesību normu pārkāpumus, kas ir pietiekams pamats sprieduma atcelšanai, nav nepieciešams vērtēt citus kasācijas sūdzībā norādītos argumentus.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 20.maija spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par normatīvā akta atcelšanas sekām administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanas laikā (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 8.panta otrās daļa un 239.panta 6.punkts)

Ja spēku zaudējuši Ministru kabineta noteikumi, ar kuru pārkāpšanu pamatots lēmums administratīvā pārkāpuma lietā, bet to vietā Ministru kabinets pieņēmis citus noteikumus, kas nosaka tādu pašu regulējumu, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 239.panta 6.punkts par lietvedības neuzsākšanu vai uzsāktās lietvedības izbeigšanu lietā nav piemērojams.

2005.gada 13.decembrī

Lieta Nr.SKA-402

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senators	N.Salenieks,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Pēterim N. un atbildētājas Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes pārstāvei I.Dombrovskai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Pētera N. pieteikuma par Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālās iestādes 2003.gada 25.jūlija lēmuma Nr.2175ap atcelšanu, sakarā ar Pētera N. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 10.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 17.jūnijā Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Rīgas reģionālās iestādes amatpersonas veica pārbaudi zemnieku saimniecības "Bedrītes" (turpmāk – ZS "Bedrītes") struktūrvienībā Ūnijas ielā 76, Rīgā, kuras pārvaldnieks ir Pēteris N. Par pārbaudes rezultātā konstatētajiem pārkāpumiem 2003.gada 18.jūnijā P.N. sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols Nr.2175ap. Norādīts, ka pārkāpts Ministru kabineta 1999.gada 23.februāra noteikumu Nr.62 "Noteikumi par nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektroniskajām ierīcēm un iekārtām" (turpmāk – Noteikumi Nr.62) 44. un 49.punkts, Ministru kabineta 1995.gada 5.septembra noteikumu Nr.268 "Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību" (turpmāk – Noteikumi Nr.268) 6. un 17.punkts un Ministru kabineta 2000.gada

29.augusta noteikumu Nr.298 "Tabakas izstrādājumu aprites noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr.298) 41.punkts. VID Rīgas reģionālā iestāde 2003.gada 25.jūlijā pieņēma lēmumu Nr.2175ap (turpmāk – VID lēmums) par P.N. sodīšanu ar naudas sodu Ls 100 par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – APK) 155.¹ panta trešajā daļā paredzēto pārkāpumu, tas ir, par noteiktās preču saņemšanas (iepirkšanas) dokumentu noformēšanas un preču (pakalpojumu) uzskaites kārtības neievērošanu tirdzniecības vai pakalpojumu sniegšanas vietās, par noteiktās preču pavadzīmju uzskaites, saglabāšanas, noformēšanas vai lietošanas kārtības neievērošanu, kā arī par normatīvajos aktos noteikto preču pavadzīmju aprites kārtību reglamentējošo prasību neievērošanu, ja pārkāpumi saistīti ar precēm, kas apliekamas ar akcīzes nodokli, un ar naudas sodu Ls 100 par APK 156.¹ panta otrajā daļā paredzēto pārkāpumu, tas ir, par kases aparātu bojāšanu, bojātu kases aparātu izmantošanu, patvarīgu darba programmas maiņu vai citām darbībām, kas ir pretrunā ar kases aparātu lietošanas noteikumiem, ja tās izdarītas vietās, kur tirgo ar akcīzes nodokli apliekamās preces. Atbilstoši APK 35.pantam P.N. sodīts ar naudas sodu Ls 100.

[2] 2003.gada 4.augustā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā saņemts P.N. pieteikums par VID lēmuma atcelšanu. Pieteikumā pieteicējs norāda, ka Noteikumi Nr.268 nav spēkā no 2003.gada 1.jūlija, Noteikumi Nr.298 – no 2003.gada 17.jūnija. Turklāt pārbaude veikta bez norīkojuma un pārbaudes laikā pieļauti vairāki pārkāpumi.

[3] Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa ar 2004.gada 23.februāra spriedumu pieteicēja pieteikumu apmierināja.

[4] Skatot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar VID Rīgas reģionālās iestādes apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 10.jūnija spriedumu pieteicēja pieteikumu noraidīja. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Pirms pārbaudes veikšanas VID amatpersona 2003.gada 17.jūnijā pieņēma lēmumu (lēmumā kļūdaini norādīts mēneša nosaukums "jūlija") par pārbaudes veikšanu un diviem nodokļu inspektoriem izsniegts pilnvarojums apmeklēt nodokļa maksātāju Rīgā, Ūnijas ielā un Kastrānes ielā.

[4.2] Lietā nav strīda par to, ka VID amatpersonas veica pārbaudi ZS "Bedrītes" struktūrvienībā Ūnijas ielā 76, Rīgā, kas VID lēmumā nosaukta par "alus bārs", bet pieteicēja pieteikumā – "tirgotava". Lietā nav arī strīda par to, ka pieteicējs ir ZS "Bedrītes" pārvaldnieks, kurš piedalījās pie administratīvā pārkāpuma protokola sastādīšanas.

[4.3] 2003.gada 17.jūnijā, kad veikta pārbaude, un 18.jūnijā, kad sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols, Noteikumi Nr.62, Nr.268 un Nr.298 bija spēkā.

[4.4] Konstatējams Noteikumu Nr.268 6.punkta un Noteikumu Nr.298 41.punkta pārkāpums, jo ZS "Bedrītes" struktūrvienībā Ūnijas ielā 76, Rīgā, neatradās akcizēto preču – tabakas – uzskaites žurnāls, līdz ar to VID amatpersonas nevarēja pārliedzināties, vai žurnālā veikti nepieciešamie ieraksti; bārmene nevarēja uzrādīt preču pavadzīmes-rēķinus tabakai; uz preču pavadzīmes-rēķina Nr.FI-VI 376314 no akciju sabiedrības "Kimmels Rīga" nebija norādīts saņēmēja, tas ir, ZS "Bedrītes" darbinieka, kurš veica preču pieņemšanu, paraksts. Par pamatotu atzīstams pieteicēja iebildums, ka noteikumu Nr.268 6.punkts neparedz prasību, ka uz preču pavadzīmes-rēķina jābūt preču saņēmēja zīmoga nospiedumam, līdz ar to VID konstatētais attiecībā uz zīmoga nospieduma iztrūkumu nav atzīstams par pārkāpumu. Konkrētajā gadījumā pārkāpums ir preču saņēmēja paraksta neesamība uz preču pavadzīmes-rēķina.

Tāpat konstatējams Noteikumu Nr.62 44. un 49.punkta pārkāpums, jo pārbaudes laikā kases aparāta atrašanās vietā nebija šā kases aparāta tehniskās pases, kā arī kases aparāta žurnāls nebija aizpildīts par iepriekšējo dienu, tas ir, 2003.gada 16.jūniju, un minētajā žurnālā nebija ielīmēta dienas finanšu pārskata izdrukā ("Z" atskaite) par 2003.gada 16.jūniju. Šos faktus pieteicējs neapstrīd.

[4.5] Atzīstams, ka pieteicējam piemērotais sods ir samērīgs ar izdarīto pārkāpumu, kas paredzēts APK 155.¹ panta trešajā daļā un 156.¹ panta otrajā daļā.

[4.6] Tādējādi pirmās instances tiesas spriedums nav tiesisks un pamatots, jo tiesa kļūdaini konstatējusi, ka VID amatpersonu pārbaude veikta 2003.gada 17.jūlijā, nevis 17.jūnijā. Līdz ar to tiesa bija nonākusi pie nepareiza secinājuma, ka VID nevarēja piemērot Ministru kabineta noteikumus, kas zaudējuši spēku.

[5] Par minēto spriedumu pieteicējs iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa nav ievērojusi APK 8.pantu, kas noteic, ka aktiem, kas mīkstina atbildību vai atbrīvo no tās, ir atpakaļejošs spēks un lietvedība par administratīviem pārkāpumiem veicama saskaņā ar likumu, kas spēkā pārkāpuma lietas izskatīšanas laikā un vietā. Tā kā pārsūdzētais lēmums pieņemts uz spēkā neesošu Ministru kabineta noteikumu pamata, tiesai bija jāpiemēro APK 239.panta 6.punkts.

[5.2] Tiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 154.panta trešo daļu, jo spriedumā nav vērtējusi, ka pārbaude veikta lielā steigā, ļoti pavisā, bez nepieciešamā pilnvarojuma uzrādīšanas pārbaudes laikā. Nav vērtēts rīkojums par naudas soda piedziņu, kad pirmās instances tiesa to atcēlusi.

[5.3] Tiesa nav noskaidrojusi faktu, ka lietas izskatīšanas laikā apelācijas instances tiesā pieteicējs nav ZS "Bedrītes" tirgotavas pārvaldnieks, jo tirgotava likvidēta. Līdz ar to tiesvedība lietā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.panta 6.punktam jāizbeidz.

[5.4] Tiesa pārkāpusi savas kompetences robežas, jo spriedumā atzinusi par nepamatotu un noraidījusi pieteicēja pieteikumu par VID Rīgas reģionālās iestādes direktora 2003.gada 25.jūlija lēmumu Nr.2175ap par saukšanu pie administratīvās atbildības. Taču šāda prasījuma apelācijas sūdzībā nav.

[6] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības VID Rīgas reģionālā iestāde norāda, ka ir ievērota APK 8.panta pirmā daļa, jo pārkāpuma izdarīšanas brīdī Ministru kabineta noteikumi bija spēkā. Nav konstatēts, ka VID būtu pārkāpis APK normas, kas nosaka lietvedību administratīvā pārkāpumu lietās. Nepamatota ir atsauce uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 6.punktu, jo ZS "Bedrītes" pastāv vēl joprojām un pieteicējs ir saimniecības valdes loceklis. Turklāt pieteicējs šajā lietā atbilstoši APK 14.pantam atbild kā ZS "Bedrītes" amatpersona.

[7] Tiesas sēdē pieteicējs kasācijas sūdzību uzturēja, pamatojoties uz tajā norādītajiem motīviem, un paskaidroja, ka administratīvo sodu nevarēja piemērot, jo lēmuma pieņemšanas laikā protokolā norādītie Ministru kabineta noteikumi vairs nebija spēkā.

Atbildētāja pārstāve kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka lēmuma pieņemšanas laikā Ministru kabineta noteikumi bija zaudējuši spēku sakarā ar jaunu noteikumu izdošanu.

Motīvu daļa

[8] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmajai daļai tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku, kas spriedumu pārsūdzējis, un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā. Turklāt no minētā likuma 325.panta izriet, ka kasācijas instances tiesas kompetencē ir izvērtēt, vai apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, nav pārkāpusi savas kompetences robežas, kā arī vai tā nav pārkāpusi materiālo vai procesuālo tiesību normas.

[9] Administratīvo lietu departaments par nepamatotu atzīst kasācijas sūdzības iesniedzēja argumentu, ka tiesa nav ņēmusi vērā APK 8.pantu un nav piemērojusi APK 239.panta 6.punktu, kas tai bija jāpiemēro.

APK 239.panta 6.punkts nosaka, ka lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā nevar iesākt, bet iesāktā lietvedība jāizbeidz, ja atcelts akts, kas nosaka administratīvo atbildību.

Pieteicējs saukts pie administratīvās atbildības par APK 155.¹panta trešajā daļā un 156.¹panta otrajā daļā paredzēto pārkāpumu. Minētās APK normas laikā no administratīvā pārkāpuma izdarīšanas dienas līdz lēmuma pieņemšanas dienai nav grozītas.

[9.1] APK 155.¹panta trešajā daļā paredzēta administratīvā atbildība par noteiktās preču saņemšanas (iepirkšanas) dokumentu noformēšanas un preču (pakalpojumu) uzskaites kārtības neievērošanu tirdzniecības vai pakalpojumu sniegšanas vietās, par noteiktās preču pavadzīmju uzskaites, saglabāšanas, noformēšanas vai lietošanas kārtības neievērošanu, kā arī par normatīvajos aktos noteikto preču pavadzīmju aprites kārtību reglamentējošo prasību neievērošanu, ja pārkāpumi saistīti ar precēm, kas apliekamas ar akcīzes nodokli. Savukārt APK 156.¹panta otrajā daļā paredzēta administratīvā atbildība par kases aparātu bojāšanu, bojātu kases aparātu izmantošanu, patvarīgu darba programmas maiņu vai citām darbībām, kas ir pretrunā ar kases aparātu lietošanas noteikumiem, ja tās izdarītas vietās, kur tirgo ar akcīzes nodokli apliekamās preces. Tādējādi šīs ir blanketās tiesību normas, kurās nav noteikti konkrēti pārkāpumu sastāvi. Līdz ar to personu var saukt pie administratīvās atbildības, ja attiecīgi normatīvie akti izvirza noteiktas prasības, kas personai jāievēro.

[9.2] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka pieteicējs ir pārkāpis Noteikumu Nr.268 6.punktu, Noteikumu Nr.298 41.punktu un Noteikumu Nr.62 44. un 49.punktu. Minētie noteikumi laikā, kad tika pieņemts lēmums administratīvā pārkāpuma lietā, vairs nebija spēkā.

APK 8.panta otrā daļa nosaka, ka aktiem, kas atbrīvo no administratīvās atbildības, ir atpakaļejošs spēks, tas ir, tie attiecas arī uz pārkāpumiem, kas izdarīti pirms šo aktu izdošanas. No minētās normas izriet, ka gadījumā, ja lēmuma pieņemšanas dienā attiecībā uz akcīzes preču uzskaiti un apriti un elektronisko kases aparātu lietošanu vairs netiktu izvirzītas tās prasības, par kuru pārkāpšanu pieteicējam sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols, nebūtu pamata pieteicēja saukšanai pie administratīvās atbildības.

Kasācijas sūdzībā pamatoti norādīts, ka Noteikumi Nr.62, Nr.268 un Nr.298 nebija spēkā. Taču minētie noteikumi nav atcelti, bet gan zaudējuši spēku sakarā ar to, ka izdoti jauni attiecīgo sfēru regulējoši noteikumi. No 2003.gada 1.jūlija Noteikumus Nr.268 aizstāja Ministru kabineta 2003.gada 25.jūnijā izdotie noteikumi Nr.339 "Noteikumi par stingrās uzskaites preču pavadzīmēm-rēķiniem", Noteikumus Nr.298 – Ministru kabineta 2003.gada 17.jūnijā izdotie noteikumi Nr.330 "Tabakas izstrādājumu aprites noteikumi", bet Noteikumus Nr.62 ar 2003.gada 24.jūliju aizstāja Ministru kabineta 2003.gada 1.jūlijā izdotie noteikumi Nr.361 "Noteikumi par nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektroniskajām ierīcēm un iekārtām". Jaunajos

noteikumus attiecībā uz akcīzes preču uzskaiti un apriti, kā arī kases aparātu lietošanu ir saglabātas tādas pašas prasības, kā tās, par kuru pārkāpšanu pieteicējam sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols.

[9.3] Tādējādi nav pamata uzskatīt, ka dienā, kad tika pieņemts lēmums administratīvā pārkāpuma lietā, nebija pamata administratīvajai atbildībai par tādām darbībām, kādas konstatētas administratīvā pārkāpuma lietā. Līdz ar to Administratīvajai apgabaltiesai nebija pamata piemērot APK 239.panta 6.punktu, kā to uzskatījis kasācijas sūdzības iesniedzējs.

[10] Administratīvo lietu departaments par nepamatotu atzīst kasācijas sūdzības argumentu par Administratīvā procesa likuma 154.panta trešās daļas pārkāpumiem, novērtējot pierādījumus par pārbaudes apstākļiem (pārbaude veikta steigā un pavirši) un rīkojuma par naudas soda piedziņu izdošanu.

Administratīvā procesa likuma 154.panta trešā daļa noteic, ka tiesa spriedumā norāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu – par nepierādītu. No šīs normas izriet tiesas pienākums vērtēt visus pierādījumus attiecībā uz faktiem, kas nepieciešami lietas izspriešanai. Administratīvo lietu departamenta ieskatā, faktam, ka lēmums administratīvā pārkāpuma lietā nodots izpildei, pirms tas kļuvis neapstrīdams, nav nozīmes, izspriežot lietu par uzliktā administratīvā soda tiesiskumu.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 20.nodaļu pierādīšanas līdzekļi ir liecinieku liecības, rakstveida pierādījumi un eksperta atzinums. Savukārt lietas dalībnieka paskaidrojumi ir pierādījumi, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi. Lai gan kasācijas sūdzības iesniedzējs norāda, ka nodokļu inspektoru pārbaude bijusi pavirša un veikta steigā, tomēr viņš nav norādījis, kā tas ietekmējis sastādīto protokolu un viņa administratīvo sodīšanu. Turklāt viņa paskaidrojumi nav apstiprināti ar citiem pierādījumiem.

Kā norādīts Administratīvās apgabaltiesas spriedumā, tiesa ir konstatējusi, ka 2003.gada 17.jūnijā VID Rīgas reģionālās iestādes vecākajiem nodokļu inspektoriem L.Rubenei un Ā.Lanemanim izsniegts pilnvarojums apmeklēt nodokļu maksātāju Rīgā, Ūnijas ielā un Kastrānes ielā. No tā izriet, ka pārbaudes veikšanai bija tiesisks pamats.

[11] Administratīvo lietu departaments par nepamatotu atzīst kasācijas sūdzības iesniedzēja argumentu, ka tiesai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.panta 6.punktam bija jāizbeidz tiesvedība sakarā ar to, ka pieteicējs vairs nav ZS "Bedrītes" tirgotavas pārvaldnieks sakarā ar tās likvidēšanu.

Administratīvā procesa likuma 282.panta 6.punkts noteic, ka tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja beigusi pastāvēt juridiskā persona, kura lietā ir pieteicēja, un nav tās tiesību pārņēmēja. Kā izriet no Administratīvās apgabaltiesas sprieduma, pieteicējam administratīvais sods piemērots kā fiziskai personai, kura veica noteiktus amata pienākumus (pārvaldnieks) ZS "Bedrītes" struktūrvienībā Ūnijas ielā 76, Rīgā, kur tika konstatēti akcīzes preču uzskaites un aprites noteikumu, kā arī kases aparātu lietošanas noteikumu pārkāpumi. Līdz ar to lietā nav nozīmes faktam, ka laikā, kad lieta tiek izskatīta tiesā, šī struktūrvienība ir likvidēta un pieteicējs vairs neieņem iepriekšējo amatu. Līdz ar to tiesai šis fakts nebija jāpārbauda un jāvērtē un tas nevar būt par pamatu ne tiesvedības izbeigšanai šajā lietā, ne lietvedības izbeigšanai administratīvā pārkāpuma lietā.

[12] Administratīvo lietu departaments par nepamatotu atzīt kasācijas sūdzības argumentu par kompetences robežu pārsniegšanu, apelācijas instancē noraidot pieteicēja pieteikumu, tā kā šāds prasījums apelācijas sūdzībā nav bijis.

Lietas izskatīšanas robežas apelācijas instances tiesā regulē Administratīvā procesa likuma 302.pants. Minētā panta pirmā daļa nosaka, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās. Tādējādi apelācijas instances tiesā neatkarīgi no tā, kurš administratīvā procesa dalībnieks iesniedzis apelācijas sūdzību vai pretapelācijas sūdzību, no jauna tiek izskatīts pieteicēja pieteikums, ņemot vērā tos argumentus, kas norādīti apelācijas un pretapelācijas sūdzībās.

Ņemot vērā iepriekšminētos argumentus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa nav pieļāvusi materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumus, apelācijas instances tiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, bet pieteicēja kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 10.jūnija spriedumu atstāt negrozītu, bet Pētera N. kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

2. Spriedumi lietās par pašvaldību lēmumiem

Par tiesiskajām sekām, ko izsauc ar likumu nodibināts personālservitūts un par nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas subjektu (Civillikuma 1218.pants, likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta otrā daļa, Rīgas brīvostas likuma 4.panta septītā daļa)

Saņemot visus labumus no kalpojošās lietas, servitūta lietotājam arī jānes visas ar to saistītās nastas un apgrūtinājumi, izņemot atbildību par parādiem, kas guļ uz lietu, neizņemot šo parādu procentus. Visas uz kalpojošo lietu gulstošās reālnastas, nodokļi un nodevas, kā arī kārtējās un ārkārtējās piegādes, apdrošināšanas prēmijas, uztura devumi jānes un jāpilda lietotājam.

Ja konstatē pretrunu starp vienāda juridiska spēka vispārējo un speciālo tiesību normu, vispārējo tiesību normu piemēro tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma.

2005.gada 14.janvārī

Lieta Nr.SKA-1

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta kopsēdē šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējiem Ligitai N., Laumai A., Didzim K., pieteicējas Laumas A. pārstāvim V.Atslēgam, Veltas B. pārstāvim D.Kalniņam, Rīgas domes pārstāvei K.Blass,

2005.gada 14.janvārī izskatīja atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, lietu, kas ierosināta pēc Jura B., Māras K., Laumas A., Veltas B., Ligitas N. pieteikuma par Rīgas domes pretiesisku lēmumu, sakarā ar Ligitas N. un Veltas B. pārstāvja kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas zemesgrāmatu nodaļas tiesnešu 2000.gada 28.jūnija, 28.septembra un 29.septembra lēmumiem Jurim B., Mārai K., Laumai A., Veltai B., Ligitai N. nostiprinātas īpašuma tiesības katram 1/5 domājamās daļas apmērā uz zemesgabaliem ar kadastra

Nr.0100 097 2000 – 43183 m² platībā Rīgā, Krēmeru ielā (..), ar kadastra Nr.0100 097 2001 – 1644 m² platībā Rīgā, Krēmeru ielā b/n, ar kadastra Nr.0100 097 0091 – 37131 m² platībā Rīgā, Krēmeru ielā (..), ar kadastra Nr.0100 097 0008 – 6520m² platībā Rīgā, Krēmeru ielā (..).

[2] Juris B., Māra K., Lauma A., Velta B., Ligita N. (turpmāk – pieteicēji) 2001.gada 3.decembrī Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesā iesnieguši pieteikumu par Rīgas domes prettiesisku rīcību, lūdzot tiesu:

1. Atzīt Rīgas domes, Rīgas domes priekšsēdētāja, Rīgas domes Finanšu departamenta Kurzemes rajona Finanšu nodaļas rīcību, ar kuru zemesgabalu Rīgā, Krēmeru ielā (..), ar kadastra Nr.0100 097 2000, (..) 2001, (..) 0091, (..) 0008 īpašniekiem uzlikts pienākums apmaksāt nekustamā īpašuma nodokli, par prettiesisku.

2. Atcelt Rīgas domes 2001.gada 5.novembra lēmumu, Rīgas domes Finanšu departamenta Kurzemes rajona nodaļas 2001.gada 30.aprīļa lēmumu.

3. Atzīt, ka nekustamo īpašumu Rīgā, Krēmeru ielā (..), īpašnieki nav nekustamā īpašuma nodokļa maksātāji par savā īpašumā esošajām zemēm.

4. Atzīt, ka Ostas pārvalde ir nekustamo īpašumu Rīgā, Krēmeru ielā (..), nekustamā īpašuma nodokļa maksātājs.

5. Uzlikt par pienākumu Rīgas domei un Rīgas domes Finanšu departamenta Kurzemes rajona Finanšu nodaļai pārskatīt nekustamā īpašuma nodokļa zemes gabaliem Rīgā, Krēmera ielā (..), nodokļa maksātājus un nodokļu summas atbilstoši pastāvošām tiesību normām.

[2.1] Pieteicēji norādījuši, ka 2000.gada 28.novembrī Rīgas domes Finanšu departamenta Kurzemes rajona Finanšu nodaļa izrakstīja visiem minēto zemesgabalu īpašniekiem maksāšanas paziņojumus par nekustamā īpašuma nodokli 2000.gadam. Pieteicēji pārsūdzējuši minētos maksāšanas paziņojumus gan Kurzemes rajona Finanšu nodaļā, gan Rīgas domē. Rīgas domes priekšsēdētājs 2001.gada 5.novembrī sniedzis pieteicējiem atbildi, ka nekustamā īpašuma nodoklis ir aprēķināts pareizi un nav likumīga pamata to pārrēķināt.

[2.2] Pieteikumā norādīts, ka pieteicējiem nav jāmaksā nekustamā īpašuma nodoklis, jo visi iepriekš minētie zemesgabali atrodas Rīgas brīvostas teritorijā un minētais nodoklis ir jāapmaksā Ostas pārvaldei atbilstoši Rīgas brīvostas likuma 4.panta ceturtajai un septītajai daļai.

[2.3] Pieteicēji uzskatījuši, ka atbilstoši likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā

esamību" 8.panta trešās daļas nosacījumiem, aprēķinot nekustamā īpašuma nodokli, jāņem vērā nevis vispārējā tiesību normā – likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" – noteiktie nodokļa maksātāji, bet gan speciālā tiesību normā – Rīgas brīvostas likumā noteiktais nodokļa maksātājs – Ostas pārvalde.

[2.4] Ar Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2002.gada 11.februāra spriedumu pieteikums apmierināts.

[3] Izskatot lietu sakarā ar Rīgas domes apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 8.janvāra spriedumu pieteikumu noraidījusi tālāk minēto motīvu dēļ.

Apstākļi, ka sūdzības iesniedzēju īpašumā esošie zemesgabali atrodas Rīgas Brīvostas teritorijā un saskaņā ar Rīgas Brīvostas likuma 4.panta ceturtais daļas nosacījumiem Ostas pārvaldei nodibinātais personālservitūts uz pieteicējiem piederošiem zemesgabaliem, kurus aizņem Brīvosta, dod pamatu, regulējot juridiskās attiecības starp pieteicējiem un Rīgas ostas pārvaldi, piemērot Rīgas brīvostas likumā ietvertās normas. Savukārt pieteicēju attiecības ar nodokļu pārvaldi regulē speciālā likuma "Par nodokļiem un nodevām" 2.panta trešās daļas nosacījumi, kurā noteikts, ka konkrēto nodokli vai nodevu uzliek saskaņā ar konkrēto nodokļu vai nodevas likumu. Līdz ar to saskaņā ar likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta pirmo un otro daļu nav pamata uzskatīt, ka nekustamā īpašuma nodoklis par pieteicēju īpašumā esošajiem zemesgabaliem ir uzliekams Rīgas ostas pārvaldei un nevis sūdzības iesniedzējiem.

[4] Kasācijas sūdzību iesniegusi Ligita N. un Veltas B. pilnvarotā persona. Kasācijas sūdzībai pievienojusies Lauma A. Kasācijas sūdzības iesniedzēji lūdz atcelt spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai.

Kasācijas sūdzības iesniedzēji uzskata, ka tiesa pamatoti norādījusi, ka likuma "Par nodokļiem un nodevām" normas vispārīgi regulē tiesiskās attiecības nodokļu sfērā un ka konkrēto nodokli vai nodevu uzliek saskaņā ar speciāliem likumiem. Nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas kārtību regulē likums "Par nekustamā īpašuma nodokli", tomēr Rīgas brīvostas likums, kurā likumdevējs paredzējis īpašu kārtību zemes jautājumu risināšanai, tajā skaitā nodokļu maksāšanai, ir speciāls attiecībā uz Rīgas brīvostas teritoriju.

Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nepareizi interpretējusi Rīgas brīvostas likuma 4.panta ceturto daļu. Kasācijas sūdzības iesniedzēji uzskata, ka Rīgas brīvostas likums attiecībā uz Rīgas brīvostas teritoriju ir speciālais likums un atbilstoši šim likumam par labu Rīgas ostas pārvaldei ir nodibināts personālservitūts. Līdz ar to lietotājiem ir jāmaksā valsts nodokli un pašvaldību nodevas par lietojumā esošo lietu, kā tas noteikts Civillikuma 1218.pantā. Rīgas

brīvostas pārvaldei ir piešķirtas tiesības saņemt visus labumus no fiziskām personām piederošiem zemesgabaliem Rīgas brīvostas teritorijā, tādējādi Rīgas brīvostas pārvaldei no līdzekļiem, kas iegūti par zemes nomu, ir jāmaksā nodokļi par šādiem zemesgabaliem. Bez tam zemesgabali atrodas Rīgas brīvostas teritorijā, tiem ir noteikts lietošanas mērķis – rūpnieciskās ražošanas uzņēmumu apbūve, sakarā ar ko zemes kadastrālā vērtība, pēc kuras tiek aprēķināts nekustamā īpašuma nodoklis, ir ļoti augsta un attiecīgi nodokļu apmērs ir liels.

Norādīts, ka saskaņā ar Civillikuma 1231.pantu servitūtu var nodibināt arī ar likumu, kā tas ir konkrētajā gadījumā, kaut arī servitūts nav ierakstīts zemesgrāmatā.

[5] Paskaidrojumus sakarā ar kasācijas sūdzību iesniegusi Rīgas dome. Norāda, ka tiesai nebija jāinterpretē Rīgas Brīvostas likuma, likuma "Par ostām" vai Civillikuma normas, jo, izlemjot šo strīdu, ir piemērojami likumu "Par nodokļiem un nodevām" un "Par nekustamā īpašuma nodokli" nosacījumi.

[6] Kā redzams no lietas materiāliem, 2004.gada 7.martā ir miris Juris B., bet 2004.gada 29.janvārī ir mirusi Māra K. Ar Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 30.novembra lēmumu lietas dalībnieks Juris B. ir aizstāts ar tiesību pārnēmējām Ilzi T. un Intu Z., bet Māra K. ar Didzi K. atbilstoši Administratīvā procesa likuma 33.pantam.

[7] Tiesas sēdē pieteicēji un to pārstāvji uzturēja kasācijas sūdzību saskaņā ar tās motīviem. Pieteicējas Ilze T. un Inta Z. uz tiesas sēdi nav ieradušās, par tiesas sēdi pieteicējām paziņots un Administratīvo lietu departaments uzskata, ka iespējams izskatīt lietu bez šīm pieteicējam atbilstoši Administratīvā procesa likuma 342.pantam.

Rīgas domes pārstāve neatzina kasācijas sūdzību.

Motīvu daļa

[8] Kā norādīts pārsūdzētajā spriedumā, likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta pirmā daļa noteic, ka nekustamā īpašuma nodokli maksā Latvijas vai ārvalstu fiziskās un juridiskās personas uz līguma vai citādas vienošanās pamata izveidotas šādu personu grupas vai to pārstāvji, kuru īpašumā vai tiesiskā valdījumā ir nekustamais īpašums. Šī panta otrajā un trešajā daļā ir noteikts, kas uzskatāms par nekustamā īpašuma īpašnieku un nekustamā īpašuma tiesisko valdītāju šā likuma izpratnē. Tā kā pieteicēju īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu ir nostiprinātas zemesgrāmatā, neanalizējot lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, atbilstoši likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta pirmajai daļai par nekustamā īpašuma nodokļa maksātājiem būtu uzskatāmi pieteicēji.

[9] Tajā pašā laikā, kā redzams no lietas materiāliem, lietā nav strīds par to, ka pieteicēju īpašumā esošie zemesgabali atrodas Rīgas brīvostas teritorijā. 2000.gada 9.martā ir pieņemts Rīgas brīvostas likums, no kā secināms, ka likumdevējs ir atzinis par nepieciešamu pieņemt speciālu likumu, kas regulē tiesiskās attiecības Rīgas brīvostā.

Atbilstoši Rīgas brīvostas likuma 1.panta 1.punktam brīvostas teritorija ir Latvijas Republikas teritorijas daļa, kas atbilst Ministru kabineta noteiktajām Rīgas ostas robežām. Tādējādi konkrētajā gadījumā ir pamats uzskatīt, ka pieteicējiem piederošo zemi aizņem Rīgas brīvosta.

[9.1] Rīgas brīvostas likuma 4.panta ceturtā daļa noteic, ka ar šo likumu par labu Ostas pārvaldei tiek nodibināts personālservitūts uz fiziskajām un juridiskajām personām piederošo zemi, kuru atbilstoši šim likumam aizņem Brīvosta. Ostas pārvaldei ir tiesības tās teritorijā esošo fiziskajām un juridiskajām personām piederošo zemi izmantot ostas vajadzībām, kā arī iznomāt to uzņēmumiem, kas darbojas Brīvostas teritorijā, bez tiesībām nodot to apakšnomā.

[9.2] Atbilstoši Civillikuma 1231.pantam servitūtus nodibina ar likumu, ar tiesas spriedumu, ar līgumu vai testamentu. Konkrētajā gadījumā, kā tas norādīts arī kasācijas sūdzībā, servitūts ir nodibināts ar likumu, līdz ar to atbilstoši Civillikuma 1477.pantam lietu tiesības, kas pastāv uz likuma pamata, ir spēkā arī bez ierakstīšanas zemesgrāmatās. Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka konkrētajā gadījumā uz pieteicējiem piederošajām zemēm Rīgas brīvostas teritorijā ir nodibināts personālservitūts par labu Rīgas brīvostai, kas ir spēkā.

Atbilstoši Civillikuma 1194.pantam no lietojuma tiesības izrietošās tiesiskās attiecības noteic vispirms katram atsevišķam gadījumam paredzētie noteikumi, tā kā tās nodibinātājs var šo tiesību visādi aprobežot un pārgrozīt, ja vien tas nerunā pretim lietojuma būtībai. Ja tādu atsevišķu noteikumu nav, tad piemērojami 1194.pantam sekojošo pantu noteikumi.

Kā tas redzams no Rīgas brīvostas likuma, tā 4.pantā ir ietverti noteikumi par servitūta izlietošanu un par attiecībām starp zemes īpašnieku un servitūta lietotāju un šajā tiesību normā iestrādātie noteikumi attiecībā uz nodibināto personālservitūtu atbilst arī Civillikuma normām.

Neskatoties uz to, ka jau savā pieteikumā iesniedzēji norāda uz apstākli, ka konkrētajā gadījumā ar likumu ir nodibināts personālservitūts par labu Rīgas brīvostai uz pieteicējiem piederošajiem zemesgabaliem, apelācijas instances tiesa savā spriedumā minēto apstākli vispār nav vērtējusi.

* **Red. piez.:** Likums par ostām.

[10] Kā izriet no Civillikuma noteikumiem par servitūtu, tas ierobežo Civillikumā noteiktās īpašnieka tiesības lietot savu lietu. Konkrētajā gadījumā to apstiprina arī Rīgas brīvostas likuma (redakcija uz 01.01.2002.) 4.pants, kurā noteikts, ka zemi, kas Brīvostā pieder fiziskajai vai juridiskajai personai, var atsavināt tikai par labu valstij vai pašvaldībai, ka Ostas pārvaldei ir tiesības tās teritorijā esošo fiziskajām un juridiskajām personām piederošo zemi izmantot tās vajadzībām, kā arī iznomāt šo zemi, ka servitūta lietotājs var būvēt uz tā teritorijā esošās zemes ostas darbībai nepieciešamās ēkas un būves.

[10.1] Civillikuma noteikumi par servitūtu paredz, ka servitūta lietotājs, iegūstot lietojuma tiesību, nevar saņemt tikai labumus no kalpojošās lietas, bet lietotājs uzņemas privāttiesiskās un publiski tiesiskās nastas un apgrūtinājumus, kuru objekts ir kalpojošā lieta. Minēto apstiprina Civillikuma 1218.pants, kurš noteic, ka, saņemot visus labumus no kalpojošās lietas, lietotājam arī jānes visas ar to saistītās nastas un apgrūtinājumi, izņemot atbildību par parādiem, kas guļ uz lietu, bet neizņemot šo parādu procentus. Visas uz kalpojošo lietu gulstošās reālnastas, nodokļi un nodevas, kā arī kārtējās un ārkārtējās piegādes, apdrošināšanas prēmijas, uztura devumi u.tml., jānes un jāpilda lietotājam.

Līdzīgs regulējums, pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata, iekļauts arī Rīgas brīvostas likuma 4.panta septītajā daļā, kura noteic, ka Ostas pārvalde maksā nodokļus un sedz izdevumus, kas saistīti ar šā panta ceturtajā daļā minētās zemes uzturēšanu, bet pārējās uz zemi gulstošās nastas nes un pilda zemes īpašnieks, uz ko arī norāda pieteicēji gan savā pieteikumā, gan kasācijas sūdzībā.

Minētā likuma norma nosaka, ka Ostas pārvalde maksā nodokļus, bet likumdevējs nav norādījis, konkrēti kādus nodokļus. Piemērojot sistēmisko tulkošanas metodi, jāņem vērā, ka Rīgas brīvostas likuma 4.panta nosaukums ir: "Ar zemi saistītās tiesiskās attiecības Brīvostas teritorijā." Savukārt likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta pirmajā daļā noteikts, ka ar nekustamā īpašuma nodokli apliek ķermeniskas lietas, kuras atrodas Latvijas Republikas teritorijā un kuras nevar pārvietot no vienas vietas uz otru, tās ārēji nebojājot, – zemi, ēkas un būves (...). Sasaistot minēto likumu normas ar iepriekš analizētajām Civillikuma normām par servitūta regulējumu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka pamatots ir pieteikumā un kasācijas sūdzībā norādītais, ka konkrētajā gadījumā nekustamā īpašuma nodoklis ir jāmaksā servitūta lietotājam.

[11] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 15.panta septītajai daļai, ja konstatē pretrunu starp vienāda juridiska spēka vispārējo un speciālo tiesību normu, vispārējo tiesību normu piemēro tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma.

Izvērtējot likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta otro daļu, kura nosaka, ka par nekustamā īpašuma nodokļa maksātājiem atzīstamas personas, kuru īpašumā vai tiesiskā valdījumā ir nekustamais īpašums, un Rīgas brīvostas likuma 4.panta septīto daļu, kura noteic, ka Ostas pārvalde, kas šajā gadījumā ir lietotājs, maksā nodokļus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka konkrētajā gadījumā Rīgas brīvostas likums ir speciālais likums. Tāpēc strīda izšķiršanā noteicošās ir šā likuma normas. Apelācijas instances tiesa to nav vērtējusi.

Pieteicēji jau savā pieteikumā norādījuši, ka atbilstoši likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 8.panta trešajai daļai, ja konstatēta pretruna starp normatīvajos aktos ietvertajām vispārējām un speciālajām tiesību normām, vispārējā tiesību norma ir spēkā tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma, bet apelācijas instances tiesa nav vērtējusi šo pieteicēju argumentu.

[12] Rīgas dome savos paskaidrojumos norāda, ka atbilstoši Rīgas brīvostas likuma 4.panta astotajai daļai zemes lietotājs tās īpašniekam par servitūtu maksā atlīdzību saskaņā ar vienošanos, bet ne augstāku par pieciem procentiem gadā no zemes kadastrālās vērtības. Tādējādi zemes īpašniekam ir iespēja saņemt no zemesgabaliem, kas atrodas Rīgas brīvostā, ienākumus.

[12.1] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šī norma nosaka atlīdzības apmēru, ko par servitūta lietošanu var saņemt zemes īpašnieks, bet jāņem vērā, ka nekustamā īpašuma nodoklis un atlīdzība par servitūta lietošanu ir dažādi jēdzieni, kas neizslēdz iespēju vērtēt atlīdzības par servitūta lietošanu lielumu, jo Rīgas brīvostas likums nosaka tikai augstāko atlīdzības apmēru.

Bez tam, kā pamatoti norādīts kasācijas sūdzībā, pieteicējiem piederošajiem zemesgabaliem, kas atrodas Rīgas brīvostas teritorijā, ir noteikts lietošanas mērķis – rūpnieciskās ražošanas uzņēmumu apbūve, sakarā ar ko zemes kadastrālā vērtība, pēc kuras tiek rēķināts nekustamā īpašuma nodoklis, ir ļoti augsta un attiecīgi arī nodokļu apmērs ir liels.

[12.2] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka arī minētais apstāklis norāda uz to, ka likumdevējs, nosakot, ka Ostas pārvalde maksā nodokļus, ir gribējis panākt taisnīgu mērķi. Pretējā gadījumā ar personālservitūta noteikšanu tiek ierobežotas īpašnieka tiesības, proti, zemi izmanto Rīgas brīvosta, arī iznomā, bet nekustamā īpašuma nodokli maksātu īpašnieks. Apstāklis, ka Rīgas brīvostas likuma 4.panta astotā daļa noteic, ka zemes lietotājs tās īpašniekam par servitūtu maksā atlīdzību saskaņā ar vienošanos, bet ne augstāku par pieciem procentiem gadā no zemes kadastrālās vērtības, nevar būt

par pamatu, lai uzskatītu, ka zemes īpašniekiem jāmaksā nekustamā īpašuma nodoklis, jo tas ir pretrunā ar tā paša panta septīto daļu, kas nosaka, ka Ostas pārvalde maksā nodokļus. Savukārt atlīdzība par servitūtu ir tikai taisnīga, jo citādi īpašnieki no sev piederošās zemes vispār nevar gūt nekādu labumu.

Jāņem vērā, ka konkrētajā gadījumā, kā tiesas sēdē paskaidroja gan pieteicēji, gan Rīgas domes pārstāve, vienošanās par atlīdzību vispār joprojām nav panākta. Jautājums par vienošanās noslēgšanu tādā gadījumā būtu risināms tiesas ceļā, kas ir ilgstošs process, savukārt nekustamā īpašuma nodoklis ir maksājams katru gadu.

[13] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka, pastāvot iepriekš norādītajiem apstākļiem, pārsūdzētais spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai. Administratīvā procesa likuma 103.panta otrā daļa noteic, ka tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu, (...). Konkrētajā gadījumā tiesa ir norādījusi, ka ir nodibināts personālservitūts uz pieteicējiem piederošiem zemesgabaliem, bet nav devusi savu vērtējumu, kādas tiesiskās sekas izraisa servitūta nodibināšana, tāpat nav devusi vērtējumu pieteicēju izvirzītajam argumentam, ka Rīgas brīvostas likuma 4.panta septītā daļa nosaka, ka Ostas pārvalde maksā nodokļus, kas ir ņemams vērā, izskatot lietu no jauna.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 8.janvāra spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par pašvaldības pilnvarojuma apjomu risināt jautājumu par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu un par tiesību normu kolīzijas risināšanas metožu piemērošanas pamatu (likuma "Par pašvaldībām" 10.panta trešā daļa, 21.panta pirmās daļas 14.punkts un likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 8.pants)

Ja pašvaldība nav izmantojusi nevienu no trīs iespējām, kā risināt jautājumu par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu: a) izveidot savu iestādi – regulatoru; b) noslēgt līgumu ar sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisiju; c) izveidot kopīgu regulatoru ar citu pašvaldību, piedaloties regulatora locekļu iecelšanā), bet uzticējusi minētā jautājuma risināšanu citas pašvaldības sabiedrisko pakalpojumu regulatoram, tā šādā gadījumā ir darbojusies ārpus sava pilnvaru apjoma.

Lai noskaidrotu, vai piemērojamas tiesību normu pretrunu (kolīzijas) risināšanas metodes, jānoskaidro, vai tiesību normu kolīzija tiešām pastāv, tas ir, vai uz vienu faktisko sastāvu pilnībā vai daļēji var attiecināt vairākas tiesību normas, vai tās viena otru izslēdz, modificē vai papildina. Tā kā no likuma "Par pašvaldībām" un likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" tiesību normām pietiekami skaidri izriet, ka sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu nevar deleģēt citai pašvaldībai, taču pašvaldības var izveidot kopīgu regulatoru, secināms, ka tiesību normas, kas noteiktas likuma "Par pašvaldībām" 10.panta trešajā daļā, 21.panta pirmās daļas 14.punktā, no vienas puses, un likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 8.pantā, no otras puses, viena otru neizslēdz, bet gan papildina. Līdz ar to starp minētajām tiesību normām nepastāv tiesību normu kolīzija un tādēļ šajā gadījumā nav piemērojamas kolīzijas risināšanas metodes.

2005.gada 11.janvārī

Lieta Nr.SKA-7

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties pieteicējam Pēterim Z. un atbildētāja pārstāvim N.Pēterssonam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Pētera Z. pieteikuma par Alūksnes pilsētas sabiedrisko pakalpojumu regulatora 2003.gada 4.augusta lēmumu "Par Limbažu pilsētas Komunālo

pakalpojumu uzņēmuma pakalpojumu tarifu noteikšanu", sakarā ar Alūksnes pilsētas sabiedrisko pakalpojumu regulatora kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 20.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Limbažu pilsētas dome 2002.gada 13.novembrī pieņēmusi lēmumu "Par pievienošanas Alūksnes pilsētas sabiedrisko pakalpojumu regulatoram". Lēmumā dome uzticējusi Alūksnes pilsētas sabiedrisko pakalpojumu regulatoram (turpmāk – Alūksnes regulatoram) veikt regulatora funkcijas Limbažu pilsētas pašvaldībā.

Starp Alūksnes regulatoru, Limbažu pilsētas domi un pakalpojumu sniedzējiem – SIA "Limbažu siltums" un Limbažu pilsētas komunālo pakalpojumu uzņēmumu – 2003.gada 2.janvārī noslēgts līgums (turpmāk arī – Līgums par regulēšanu). Atbilstoši šim līgumam Alūksnes regulators vienojās ar Limbažu pilsētas domi par atlīdzību regulēt sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu Limbažu pilsētas administratīvajā teritorijā vairākās nozarēs, t.i., sadzīves atkritumu apsaimniekošanas, ūdens apgādes un kanalizācijas, kā arī siltumapgādes nozarēs.

[2] Alūksnes regulators ar 2003.gada 4.augusta lēmumu "Par Limbažu pilsētas Komunālo pakalpojumu uzņēmuma pakalpojumu tarifu noteikšanu" apstiprinājis un noteicis tarifus Limbažu pilsētas Komunālo pakalpojumu uzņēmumam ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumiem, kā arī cieta sadzīves atkritumu apsaimniekošanai.

[3] Alūksnes rajona tiesa 2003.gada 15.septembrī saņēmusi Limbažu iedzīvotāja Pētera Z. pieteikumu, kurā viņš lūdz atcelt 2003.gada 4.augusta Alūksnes regulatora lēmumu.

[4] Pirmās instances tiesas sēdē Pēteris Z. lūdzis arī atcelt no pieņemšanas brīža Limbažu pilsētas domes 2002.gada 13.novembra lēmumu, 2003.gada 2.janvārī noslēgto Līgumu par regulēšanu, kā arī pārējos Alūksnes regulatora lēmumus attiecībā uz Limbažu pilsētas uzņēmumiem.

Alūksnes rajona tiesa ar 2004.gada 28.janvāra spriedumu Pētera Z. pieteikumu atteikusi apmierināt.

[5] Izskatījusi Pētera Z. apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 20.septembra spriedumu Pētera Z. pieteikumu par 2003.gada 4.augusta lēmumu atzinusi par pamatotu un apmierinājusi, kā arī minēto lēmumu atzinusi par spēkā neesošu. Tiesa spriedumu pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Pārsūdzētais lēmums nav tieši adresēts pieteicējam, tomēr lēmumā noteiktais pēc būtības tieši skar viņa kā Limbažu pilsētas iedzīvotāja tiesiskās intereses.

[5.2] Administratīvā procesa likuma 7.pantā noteiktais tiesiskuma princips pastāvēja un bija piemērojams jau pārsūdzētā administratīvā

akta izdošanas dienā, jo tā spēkā esamība izriet no Satversmes un tajā ietvertajiem tiesiskās valsts principiem.

[5.3] Strīda izšķiršanai ir jānoskaidro, vai saskaņā ar 2003.gada 4.augusta lēmuma pieņemšanas dienā spēkā esošajām tiesību normām Alūksnes regulators ievērojis tam noteikto kompetences apjomu.

[5.4] Lai arī, ņemot vērā Alūksnes regulatora nolikuma 20. un 23.punktu un lietas faktiskos apstākļus, secināms, ka, nosakot tarifus attiecībā uz Limbažu pilsētu, Alūksnes regulators ir ievērojis iekšējā normatīvajā aktā – nolikumā – noteikto kārtību, tomēr, ņemot vērā Valsts pārvaldes iekārtas likuma 72.panta trešo daļu, iestādes rīcības tiesiskumu nevar pamatot tikai ar iekšējiem normatīvajiem aktiem.

[5.5] ņemot vērā likuma "Par pašvaldībām" 10.panta pirmo daļu, uzskatāms, ka obligāti nav nepieciešams, lai divu pašvaldību vienošanās par funkciju deleģēšanu būtu noslēgta šo pašvaldību domju vai padomju līmenī, jo tiesību normas neparedz, ka tā ir tikai šo orgānu ekskluzīvā kompetence. ņemot vērā Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 3.punktu, minētie orgāni noteiktā jomā var deleģēt pašvaldības iestādes slēgt līgumus ar citu pašvaldību. Tomēr no likuma "Par pašvaldībām" 10.panta trešās daļas un 21.panta pirmās daļas 14.punkta izriet, ka pašvaldība nevar deleģēt tās ekskluzīvajā kompetencē esošos jautājumus, to skaitā arī noteikt maksu par pašvaldības ūdensvada un kanalizācijas lietošanu un sadzīves atkritumu savākšanu. Turklāt jēdziens "tarifs" likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" izpratnē un jēdziens "maksa" likuma "Par pašvaldībām" 21.panta pirmās daļas 14.punkta izpratnē ir tulkojami kā analogiski jēdzieni.

[5.6] Likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 8.panta otrā daļa *expressis verbis* nosaka veidu, kādā pašvaldībām jārikojas gadījumā, ja vairākas pašvaldības vēlas, lai attiecībā uz to administratīvajām teritorijām sabiedrisko pakalpojumu tarifus nosaka viens regulators. Līdz ar to atzīstams, ka konkrētajā lietā likums paredz citu kārtību attiecībā uz viena regulatora izveidošanu vairākās pašvaldībās salīdzinājumā ar to kārtību, kas ir noteikta Alūksnes regulatora nolikumā un kādu ir ievērojis Alūksnes regulators un Limbažu pilsētas dome. Savukārt tādējādi secināms, ka Alūksnes regulators, pieņemot 2003.gada 4.augusta lēmumu, ir darbojies ārpus pilnvaru apjoma un ir pārkāpis tiesiskuma principu. Administratīvo aktu konkrētajā lietā ir izdevusi iestāde, kurai tā izdošana nebija piekritīga. Tā kā šāds administratīvais akts saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 74.panta pirmās daļas 2.punktu nav spēkā no tā izdošanas dienas, tiesai nav pamata lemt par 2003.gada 4.augusta lēmuma atcelšanu.

[5.7] Pirmās instances tiesa nav izvērtējusi Alūksnes regulatora tiesībspēju, līdz ar to tā izdarījusi kļūdainus secinājumus par iepriekšminētā lēmuma tiesiskumu.

[5.8] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 294.panta pirmo daļu un 302.panta otro daļu, kā arī to, ka pieteicējs pieteikumā Alūksnes rajona tiesai lūdzis atcelt Alūksnes regulatora 2003.gada 4.augusta lēmumu un pirmās instances tiesa nav lēmusi par pārējiem apelācijas sūdzībā norādītajiem dokumentiem, tiesai apelācijas instancē nav pamata lemt par citiem prasījumiem, kā vien par 2003.gada 4.augusta lēmumu.

[5.9] Tā kā pieteicējs ir pārsūdzējis Alūksnes regulatora lēmumu, kas ir Alūksnes pilsētas pašvaldības iestāde, tad saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 34.panta pirmo daļu par atbildētāju Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmās daļas izpratnē uzskatāma Alūksnes pašvaldība.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis Alūksnes regulators. Kasācijas sūdzībā Alūksnes regulators norādījis, ka lūdz atcelt minēto spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzējs pamatojis ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 8.pants un jo īpaši tā otrā daļa konkrēti nosaka, ka pašvaldības, savstarpēji vienojoties, var izveidot kopīgu regulatoru. Tiesa nav ņēmusi vērā likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas publicēšanas, spēkā stāšanās un spēkā esamību" 8.panta noteikumus, jo īpaši šā panta otro un trešo daļu. Līdz ar to tiesa nepamatoti secinājusi, ka pašvaldība nevar deleģēt likuma "Par pašvaldībām" 21.panta pirmās daļā noteiktos uzdevumus, jo likums "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" ir jaunāks normatīvais akts nekā likums "Par pašvaldībām". Turklāt likums "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" regulē specifiskas nozares jautājumus, un tādējādi tas konkrētajā gadījumā atzīstams par speciālo tiesību normu attiecībā pret likumu "Par pašvaldībām".

[6.2] Tiesas taisītais spriedums ir uzskatāms par pretrunīgu, jo tiesa spriedumā norādījusi, ka Alūksnes domei, izdarot grozījumus Alūksnes regulatora nolikumā un Limbažu domei tieši vienojoties ar Alūksnes regulatoru, nav ievērota likumā noteiktā kārtība, bet pirms tam iepriekš spriedumā tiesa norādījusi, ka nav obligāti nepieciešams, lai pašvaldību vienošanās par funkciju deleģēšanu būtu noslēgta domju vai padomju līmenī. Turklāt pirmais no šiem secinājumiem ir nepamatots, jo tiesa to nav pamatojusi ar tiesību normu.

[6.3] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 327.panta trešās daļas 4.punktu, jo konkrētajā lietā tiesas spriedums aizskar trešo personu – SIA "Limbažu komunālserviss" (Limbažu komunālo

pakalpojumu uzņēmuma saistību pārņēmēja), SIA "Limbažu siltums" un Limbažu pilsētas domes – intereses. Minētās personas administratīvajā procesā tiesā netika pieaicinātas kā procesa dalībnieki trešās personas statusā.

[7] Augstākā tiesa saņēmusi Pētera Z. paskaidrojumus. Paskaidrojumos Pēteris Z. norādījis, ka tiesa nav pārkāpusi ne materiālo, ne procesuālo tiesību normas. Turklāt attiecībā uz jautājumu par trešo personu pieaicināšanu lietā viņš norādījis, ka Alūksnes regulatoram bija tiesības uzaicināt trešo personu, ja tas uzskatīja to par nepieciešamu, tāpat tiesa nav pieņēmusi lēmumu, kas skartu kasācijas sūdzībā norādīto iespējamo trešo personu intereses. Minētā lēmuma atcelšana attiecas tikai uz Alūksnes regulatoru.

[8] Tiesas sēdē Alūksnes regulatora pārstāvis uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem. Pēteris Z. šo sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Kasācijas sūdzībā (sk. 6.1.punktu) tās iesniedzējs norādījis uz pretrunām starp vienāda juridiska spēka normatīvajiem aktiem un veidu, kādā risināmas šīs pretrunas (starp jaunāko un vecāko, vispārējo un speciālo tiesību normu). Kā saprotams no kasācijas sūdzības un paskaidrojumiem tiesas sēdē, kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka pretruna ir radusies starp likuma "Par pašvaldībām" 10.panta trešo daļu, 21.panta pirmās daļas 14.punktu un likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 8.pantu.

[10] Lai noskaidrotu, vai piemērojamas kasācijas sūdzībā minētās tiesību normu pretrunu (kolīzijas) risināšanas metodes, jānoskaidro, vai uz vienu faktisko sastāvu pilnībā vai daļēji var attiecināt vairākas tiesību normas, vai tās viena otru izslēdz, modificē vai papildina. Citiem vārdiem, jānoskaidro, vai tiesību normu kolīzija tiešām pastāv. Lai to noskaidrotu, nepieciešams veikt likuma "Par pašvaldībām" un likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" attiecīgo tiesību normu analīzi.

[11] Likuma "Par pašvaldībām" 10.panta pirmā un trešā daļa noteic:

"(1) Pašvaldības pēc savstarpējas vienošanās var nodot cita citai atsevišķu to kompetencē esošo funkciju izpildi. Lēmumu par funkciju izpildes nodošanu pieņem attiecīgās pašvaldības dome (padome). Pamatojoties uz šo lēmumu, tiek noslēgts rakstveida līgums, kurā paredzēti funkciju izpildes finansēšanas avoti.

(..)

(3) Citām pašvaldībām nevar deleģēt funkcijas, kas ir attiecīgās domes (padomes) ekskluzīvajā kompetencē un noteiktas šā likuma 21.pantā, kā arī šā likuma 9.pantā noteiktajā kārtībā pašvaldībām nodotās funkcijas."

Savukārt šā likuma 21.panta pirmās daļas pirmais teikums un 14.punkts noteic:

"Vietējās pašvaldības dome (padome) var izskatīt jebkuru jautājumu, kas ir attiecīgās pašvaldības pārziņā, turklāt tikai vietējās pašvaldības dome (padome) var:

(..)

14) noteikt, ja tas nav aizliegts vai noteikts ar likumiem vai Ministru kabineta noteikumiem, maksu par:

a) pašvaldības zemes, cita nekustamā un kustamā īpašuma lietošanu (iznomāšanu),

b) pašvaldības dzīvojamā un nedzīvojamā fonda īri (nomu),

c) pašvaldības ūdensvada un kanalizācijas lietošanu,

d) pašvaldības piegādāto siltumenerģiju,

e) sadzīves atkritumu savākšanu,

f) licenču (atļauju) izsniegšanu,

g) citiem pakalpojumiem, ko sniedz pašvaldības iestādes un uzņēmumi."

Analizējot šīs normas kopsakarā, Administratīvo lietu departaments secina, ka, kaut arī pašvaldība var nodot citai pašvaldībai savas funkcijas, tomēr tās funkcijas, kas saistās ar maksas noteikšanu par pašvaldības iestāžu un uzņēmumu pakalpojumiem, tā citai pašvaldībai deleģēt nevar. Tā kā sabiedrisko pakalpojumu regulēšana saistās ar maksas noteikšanu, šo pakalpojumu regulēšanu deleģēt nevar.

[12] Likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 8.panta pirmā, otrā un ceturtdā daļa (daļas, kurām ir nozīme konkrētajā lietā) noteic:

"(1) Pašvaldību regulējamās nozarēs sabiedriskos pakalpojumus saskaņā ar šo likumu un likumu "Par pašvaldībām" regulē attiecīgās pašvaldības izveidota iestāde – regulators. Pašvaldība var noslēgt līgumu ar komisiju par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu attiecīgās pašvaldības administratīvajā teritorijā, paredzot, ka saskaņā ar šā likuma 30.panta trešo daļu attiecīgās pašvaldības budžetā iemaksātā valsts nodeva par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu tiek nodota komisijai.

(2) Pašvaldības, savstarpēji vienojoties, var izveidot kopīgu pašvaldību regulatoru, kas darbojas uz attiecīgo pašvaldību apstiprināta nolikuma pamata.

(..)

(4) Pašvaldība ar savu lēmumu uz četriem gadiem ieceļ amatā regulatora priekšsēdētāju un vismaz divus locekļus. Amata pretendents pašvaldība izraugās konkursa kārtībā. Vairāku pašvaldību kopīgi izveidota regulatora locekli var ieceļt vai nu katra pašvaldība, vai arī kopīgo regulatoru izveidojušo pašvaldību pārstāvju

sapulce. Uz pašvaldības regulatora priekšsēdētāju, locekļiem un to kandidātiem ir attiecināmi šā likuma 38.pantā noteiktie ierobežojumi."

No šīm normām Administratīvo lietu departaments secina, ka pašvaldībai ir trīs iespējas, kā risināt jautājumu par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu:

1) izveidot savu iestādi – regulatoru,

2) noslēgt līgumu ar sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisiju,

3) izveidot kopīgu regulatoru ar citu pašvaldību, piedaloties regulatora locekļu iecelšanā.

[13] Sintezējot abu iepriekšminēto normu analīzes ceļā iegūtos rezultātus, iegūstams šāds kopējais rezultāts: sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu nevar deleģēt citai pašvaldībai, taču pašvaldības var izveidot kopīgu regulatoru. Tādējādi Administratīvo lietu departaments secina, ka minētās normas viena otru neizslēdz, bet gan papildina. Tāpat tiesību normu kolīzija nepastāv un tās risināšanas metodes nav piemērojamas.

[14] Konkrētajā gadījumā Limbažu pašvaldība nav izmantojusi nevienu no likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 8.pantā minētajiem gadījumiem. Pretēji likuma "Par pašvaldībām" 10.pantam tā deleģējusi sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas funkciju Alūksnes pilsētas Sabiedrisko pakalpojumu regulatoram. Tādējādi pamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka Alūksnes regulators, pieņemot 2003.gada 4.augusta lēmumu, ir darbojies ārpus pilnvaru apjoma.

[15] Pamatojoties uz iepriekšējo, pareizs ir arī apgabaltiesas secinājums, ka Limbažu domei tieši vienojoties ar Alūksnes regulatoru, nav ievērota likumā noteiktā kārtība. Apgabaltiesa to pamato ar tiesību normu – likumu "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 8.pantu, kas nosaka, kādā veidā pašvaldības var vienojoties par kopīga regulatora veidošanu. Apgabaltiesa to ir norādījusi sprieduma 13.punktā (sk. šā sprieduma 5.6.punktu).

[16] Kā norādījis kasācijas sūdzības iesniedzējs, apgabaltiesa atzinusi, ka nav obligāti nepieciešams, lai pašvaldību vienošanās par funkciju deleģēšanu būtu noslēgta domju vai padomju līmenī. Šis apgabaltiesas atzinums uzskatāms par *obiter dictum* jeb cita starpā izteiktu juridisku apsvērumu. Citiem vārdiem, no apgabaltiesas sprieduma izriet, ka tas vien, ka līgumu ir slēgušas iestādes, nav atzīstams par likuma pārkāpumu. Par sprieduma *ratio decidendi* jeb galveno apsvērumu uzskatāms apgabaltiesas secinājums, ka likuma pārkāpumu veido cits tiesiskais sastāvs – likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 8.panta pārkāpums. Abi iepriekšminētie apsvērumi neizslēdz, bet gan papildina viens otru. Tāpēc nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments (sk. šā sprieduma 6.2.punktu), ka apgabaltiesas spriedums ir pretrunīgs.

[17] No kasācijas sūdzības izriet (sk. šā sprieduma 6.3.punktu), ka nepieaicinot SIA "Limbažu komunālserviss", SIA "Limbažu siltums" un Limbažu pilsētas domi trešās personas statusā, apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 327.panta trešās daļas 4.punktā paredzēto procesuālo tiesību normas pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

Administratīvā procesa likuma 327.panta trešās daļas 4.punkts noteic, ka par procesuālo tiesību normas pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas uzskatāms tas, ka tiesas spriedums nosaka to personu tiesības un pienākumus, kuras nav pieaicinātas lietā kā administratīvā procesa dalībnieki. Izvērtējot tiesas spriedumu, Administratīvo lietu departaments secina, ka ar spriedumu konstatēta administratīvā akta spēkā neesamība. Šāds spriedums nenosaka tiesības un pienākumus nevienai no iepriekš minētajām personām. Tāpēc arī šis kasācijas sūdzības arguments ir nepamatots.

[18] Ņemot vērā iepriekšminēto, Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 20.septembra spriedums ir atstājams spēkā, bet Alūksnes pilsētas sabiedrisko pakalpojumu regulatora kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 20.septembra spriedumu atstāt negrozītu, bet Alūksnes pilsētas sabiedrisko pakalpojumu regulatora kasācijas sūdzību noraidīt.

Par tiesā vērtējamiem aspektiem attiecībā uz lēmumu, kas pieņemts attiecībā uz nodokļu parāda piedzišanu bezstrīda kārtībā (no likuma "Par nodokļiem un nodevām" 36.panta trešā daļa un 37.pants)

Lēmums par nodokļu parāda piedzišanu bezstrīda kārtībā būtu vērtējams kā uz naudas maksājumu vērsta administratīvā akta piespiedu izpilde, kas atsevišķi nav pārsūdzams, tomēr no likuma "Par nodokļiem un nodevām" 36.panta trešās daļas un 37.panta izriet, ka šis lēmums ir pārsūdzams tiesā un tas tiesā ir pārbaudāms pēc tiem pašiem kritērijiem kā administratīvais akts.

Apstākļi, ka pārsūdzētajā lēmumā par nodokļu parāda piedzišanu bezstrīda kārtībā nav atsaucē uz konkrēto maksāšanas paziņojumu, varētu neradīt šaubas, ka minētais lēmums ir pieņemts, ņemot vērā tieši maksāšanas paziņojumā noteikto, ja šādā maksāšanas paziņojumā un lēmumā norādītās summas būtu identiskas. Ja summas ir atšķirīgas, tiesai ir jārod tam skaidrojumu.

No apstākļa, ka domes priekšsēdētājs izskatījis iesniegumu par lēmuma, kas vērsts uz nodokļu parāda piedzišanu bezstrīda kārtībā, atcelšanu un noraidījis tajā minētos argumentus pēc būtības, nevis izteicis argumentus par attiecīgās nodokļu summas piedziņu bezstrīda kārtībā, secināms, ka arī dome ir uzskatījusi šo lēmumu par tādu, kas satur apsvērumus arī par pienākumu maksāt nodokli. Šādā gadījumā administratīvais akts ietver arī apsvērumus pēc būtības, kuri tiesai ir jāpārbauda.

2005.gada 30.martā

Lieta Nr.SKA-25

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties SIA "ZZ Motors" pārstāvei S.Rubenei un Rīgas domes pārstāvei K.Blass,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc SIA "ZZ Motors" pieteikuma par Rīgas domes Finanšu departamenta direktora vietnieces 2001.gada 5.oktobra lēmumu Nr.1298 un Rīgas domes priekšsēdētāja 2001.gada 20.decembra lēmumu Nr.1-22/4573, sakarā ar SIA "ZZ Motors" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 11.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas valde ar 1994.gada 20.maija lēmumu Nr.744 Rīgas pilsētas pašvaldības uzņēmumu "Mežaparks" pārveidojusi par AS "Mežaparks". Šā lēmuma 3.punktā noteikts, ka AS "Mežaparks" ir īpašuma tiesības uz savu īpašuma daļu un tiesības iznomāt nomniekam zemi uz 33 gadiem.

Starp SIA "ZZ Motors" un AS "Mežaparks" noslēgts nomas līgums par zemesgabalu Mežaparkā ar platību 2760 m².

2000.gada 19.janvārī AS "Mežaparks" prezidents paziņojis SIA "ZZ Motors", ka minētais līgums tiek laužts.

[2] Rīgas domes Finanšu departaments 2000.gada 21.novembrī izdevis maksāšanas paziņojumu Nr.867 par nekustamā īpašuma nodokli 2000.gadam SIA "ZZ Motors". Paziņojumā iekļauts nodokļa aprēķins par 1998. un 1999.gadu un soda nauda par 1998.–2000.gadu, kopā LVL 3033,40. Šo paziņojumu SIA "ZZ Motors" ir apstrīdējis, bet nav pārsūdzējis. Apstrīdēšanas procesā paziņojums ir atstāts spēkā.

Rīgas domes Finanšu departaments ar 2001.gada 5.oktobra lēmumu Nr.1298 nolēmis bezstrīdus kārtībā piedzīt no SIA "ZZ Motors" nekustamā īpašuma nodokļa parādu par zemi LVL 709,57, soda naudu par savlaicīgu nestāšanos pašvaldības nodokļu maksātāju uzskaitē LVL 1486,96 un pamatparāda palielinājumu un nokavējuma naudu LVL 373,55, kopā LVL 2570,08. Lēmums pamatots ar likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 9.pantu, likuma "Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 5.punktu un 26.panta otro daļu, Rīgas domes Finanšu departamenta nolikuma 4.1.6.punktu.

[3] Šo lēmumu SIA "ZZ Motors" 2001.gada 21.novembrī apstrīdējis Rīgas domes priekšsēdētājam, kurš ar 2001.gada 20.decembra lēmumu Nr.1-222/4573 atstājis to spēkā. Lēmumā norādīts, ka pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli izriet no likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 4.punkta, ka par valsts un pašvaldību īpašumā esošo zemi maksā zemes lietotājs, bet, ja tāda nav – nomnieks. Tāpat lēmumā norādīts, ka likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 12.pantā noteikts, ka viens no zemes lietojuma veidiem ir noteikts zemes nomas lietošana, tādējādi zemes nomnieki ir zemes lietotāji. Noslēdzot līgumu ar SIA "ZZ Motors", AS "Mežaparks" rīkojies Rīgas pilsētas pašvaldības interesēs, līdz ar to AS "Mežaparks" nav ne zemes lietotājs, ne īpašnieks.

[4] Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa 2002.gada 18.janvārī saņēmusi SIA "ZZ Motors" pieteikumu, lūdzot atzīt par prettiesiskiem un atcelt Rīgas domes Finanšu departamenta 2001.gada 5.oktobra lēmumu Nr.1298 un Rīgas domes priekšsēdētāja 2001.gada

20.decembra lēmumu Nr.1-22/4573. Minētos lūgumus SIA "ZZ Motors" pamatojusi ar vairākiem argumentiem. Pirmkārt, SIA "ZZ Motors" nav pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli, jo nomas līgums šādu pienākumu neparedz, šāds pienākums laika posmā no 1998.gada 1.janvāra līdz 1999.gada 15.jūnijam bija AS "Mežaparks". Otrkārt, likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta otrajā daļā noteiktie izņēmuma gadījumi nevar tikt attiecināti uz AS "Mežaparks". Treškārt, Rīgas domes priekšsēdētājs nepamatoti atsaucies uz likumu "Par zemes lietošanu un ierīcību", jo šā likuma 12.pants paredz arī citus zemes lietošanas veidus.

[5] Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa ar 2002.gada 17.maija spriedumu atzinusi par prettiesiskiem un atcēlusi Rīgas domes priekšsēdētāja 2001.gada 20.decembra lēmumu Nr.1-22/4573 un Rīgas domes Finanšu departamenta direktora vietnieces 2001.gada 5.oktobra lēmumu Nr.1298.

[6] Izskatījusi lietu sakarā ar Rīgas domes apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 11.oktobra spriedumu atzinusi par nepamatotu un noraidījusi SIA "ZZ Motors" pieteikumu. Tiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesas spriedums nav pamatots un tiesisks. Tāpat tiesa atzinusi, ka konkrētajā lietā nav pamata pēc būtības izvērtēt SIA "ZZ Motors" apsvērumus attiecībā uz nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākumu pēc būtības, līdz ar to arī nav pamata vērtēt apelācijas sūdzībā norādītos apsvērumus. Spriedumu tiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Ņemot vērā lietā konstatētos apstākļus, secināms, ka attiecībā uz SIA "ZZ Motors" par nekustamā īpašuma nodokļa samaksu Rīgas domes amatpersonas izdevušas divus sākotnējos administratīvos aktus, kurus pieteicējam bija tiesības apstrīdēt augstākā iestādē. Pirmais no šiem lēmumiem ir Rīgas domes Finanšu departamenta 2000.gada 21.novembrī nosūtītais paziņojums Nr.867 SIA "ZZ Motors". Otrais no šiem lēmumiem ir Rīgas domes Finanšu departamenta 2001.gada 5.oktobra lēmums Nr.1298 par bezstrīda piedziņu.

[6.2] Ar 2000.gada 21.novembrī nosūtīto paziņojumu SIA "ZZ Motors" faktiski ir noteikts pienākums maksāt nodokli. Tā kā SIA "ZZ Motors" šo lēmumu sākotnēji apstrīdējusi Rīgas domes Finanšu departamenta Nodokļu pārvaldē, un vēlāk pārvaldes sniegto atbildi Rīgas domes Finanšu departamentā, kuras direktors, pretēji tam, ka jautājums ir Rīgas domes priekšsēdētāja kompetencē, 2001.gada 12.martā ir pieņēmis lēmumu noraidīt lūgumu, savukārt kuru SIA "ZZ Motors" nav ne apstrīdējis, ne pārsūdzējis, tad uzskatāms, ka šis Rīgas domes Finanšu departamenta direktora izdots administratīvais akts ir stājies spēkā.

[6.3] Lai arī Rīgas domes Finanšu departamenta direktora vietnieces 2001.gada 5.oktobra lēmumā Nr.1298 nav atsaucis uz 2000.gada 21.novembra maksāšanas paziņojumu, nav pamata apšaubīt, ka šis lēmums ir pieņemts, ņemot vērā maksāšanas paziņojumā noteikto.

[6.4] Apstākli, ka SIA "ZZ Motors," apstrīdot Rīgas domes Finanšu departamenta direktora vietnieces 2001.gada 5.oktobra lēmumu Nr.1298, vēlreiz pēc būtības apstrīdējis sev uzlikto pienākumu maksāt nekustamā īpašuma nodokli un Rīgas domes priekšsēdētājs vēlreiz pēc būtības izvērtējis nodokļa maksāšanas pienākumu, nevar uzskatīt par tādu, kas ļautu pieņemt, ka Rīgas domes priekšsēdētājs būtu lēmis par maksāšanas paziņojumu.

[6.5] Secināms, ka SIA "ZZ Motors" nav iebildumu pret Rīgas domes Finanšu departamenta direktora vietnieces 2001.gada 5.oktobra lēmumu Nr.1298 kā pret atsevišķu administratīvo aktu, galvenie iebildumi ir par jau citā administratīvajā aktā noteikto publisko pienākumu, t.i., pienākumu maksāt nodokli.

[6.6] Pārsūdzētie administratīvie akti ir tiesiski un pamatoti.

[6.7] Ja būtu jāizvērtē nodokļa maksāšanas pienākums pēc būtības, tad procesā kā trešā persona būtu pieaicināma AS "Mežaparks".

[7] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzusi SIA "ZZ Motors". Kasācijas sūdzībā SIA "ZZ Motors" lūgusi Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 11.oktobra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Tiesa nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmās daļas 2. un 3.punkta un otrās daļas tiesību normas. Tiesai šīs tiesību normas bija jāpiemēro. Apstāklis, ka kasācijas sūdzības iesniedzēja atsevišķi nav tiesas ceļā pārsūdzējusi maksāšanas paziņojumu, nevar liegt tiesības pārsūdzēt otru administratīvo aktu, kas ir patstāvīgs pēc sava satura un tajā norādītajām tiesībām un pienākumiem, un kas pilnīgi identiski satur tos datus skaitliskā izteiksmē, ko satur arī maksāšanas paziņojums, t.i., satur datus par kasācijas sūdzības iesniedzējas publisko pienākumu maksāt nekustamā īpašuma nodokli.

[7.2] Ņemot vērā, ka tiesa nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmās daļas 2.punktu, tā nav pārbaudījusi, kas likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" izpratnē ir uzskatāms par zemes lietotāju un tādējādi par nekustamā īpašuma maksātāju, kā arī nav pārbaudījusi to, vai likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" izpratnē kasācijas sūdzības iesniedzējs ir nekustamā īpašuma nodokļa maksātājs.

[7.3] Pretēji tiesas secinājumam, nevar uzskatīt, ka Rīgas domes Finanšu departamenta direktora vietnieces 2001.gada 5.oktobra lēmums Nr.1298 nosaka tikai kārtību, kādā veicama piedziņa, šis lēmums nosaka arī kasācijas sūdzības iesniedzējas pienākumu maksāt tajā norādītos nodokļu maksājumus.

[7.4] Ņemot vērā, ka tiesa nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmās daļas 3.punktu, tā nav pārbaudījusi, vai administratīvais akta pamatojums attaisno adresātam uzlikto pienākumu. Par šī lēmuma jeb administratīvā akta pamatojumu ir uzskatāmas arī tajā norādītās tiesību normas. Šajā lēmumā norādītās tiesību normas tā nav vērtējusi.

[8] Tiesas sēdē SIA "ZZ Motors" pārstāve kasācijas sūdzību uzturēja, Rīgas domes pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Konkrētajā gadījumā ar pārsūdzēto 2001.gada 5.oktobra lēmumu uzlikts pienākums samaksāt nekustamā īpašuma nodokļa parādu, soda naudu par savlaicīgu nestāšanos pašvaldības nodokļu maksātāju uzskaitē un pamatparāda palielinājuma un nokavējuma naudu.

Lēmums pamatots ar vairākām likuma normām, tai skaitā likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.panta otro daļu, kas noteic: "Terminā nenomaksātos nodokļus, soda naudas un nokavējuma naudas saskaņā ar nodokļu administrācijas lēmumu piedzen bezstrīda kārtībā."

Administratīvo lietu departamenta ieskatā šāds lēmums būtu vērtējams kā uz naudas maksājumu vērsta administratīvā akta piespiedu izpilde, kas atsevišķi nav pārsūdzams, tomēr no likuma "Par nodokļiem un nodevām" 36.panta trešās daļas un 37.panta izriet, ka šis lēmums ir pārsūdzams tiesā. Tādējādi šāds lēmums tiesā ir pārbaudāms pēc tiem pašiem kritērijiem kā administratīvais akts.

[10] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmajai daļai tiesa taisa spriedumu, pārbaudījusi, vai:

1) administratīvais akts izdots, ievērojot procesuālos un formālos priekšnoteikumus;

2) administratīvais akts atbilst materiālo tiesību normām;

3) administratīvā akta pamatojums attaisno adresātam uzlikto pienākumu vai tam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības.

[11] Kā secinājusi apgabaltiesa, pārsūdzētais 2001.gada 5.oktobra lēmums ir pieņemts, ņemot vērā 2000.gada 21.novembra maksāšanas paziņojumu, kas ir spēkā stājies un kļuvis neapstrīdams administratīvais akts.

Administratīvo lietu departaments pievienojas uzskatam, ka spēkā stājies administratīvais akts var būt par pamatu cita lēmuma izdošanai, tādējādi administratīvais akts var tikt pamatots ar citu

administratīvo aktu. It īpaši tas attiecināms uz lēmumu par nodokļu piedziņu, kas izdots atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.panta otrajai daļai (sk. 9.punktu).

Tā kā ar 2001.gada 5.oktobra lēmumu tika noteikta maksājamā nekustamā īpašuma nodokļa un soda naudas summa un tas bija kļuvis neapstrīdams, tad nodokļu administrācija, pamatojoties uz to, ka šis lēmums netika izpildīts, varēja pieņemt lēmumu par šīs summas, kā arī nokavējuma naudas bezstrīdus piedziņu.

Tomēr Administratīvo lietu departaments nepiekrīt apgabaltiesas secinājumam, ka, kaut gan pārsūdzētajā lēmumā nav atsaucies uz konkrēto maksāšanas paziņojumu, nav pamata apšaubīt, ka šis lēmums ir pieņemts, tieši ņemot vērā maksāšanas paziņojumā noteikto. Šāds secinājums varētu būt pareizs, ja 2000.gada 21.novembra maksāšanas paziņojumā un 2001.gada 5.oktobra lēmumā norādītās summas būtu identiskas. Tomēr summas abos lēmumos ir atšķirīgas un apgabaltiesa tam nav devusi nekādu skaidrojumu.

Tādējādi, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, pamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka administratīvā akta pamatojums neattiecinās adresātam uzlikto pienākumu, kas izriet no likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.panta otrās daļas (sk. 9.punktu).

[12] 2001.gada 5.oktobra lēmumu SIA "ZZ Motors" ir apstrīdējis Rīgas domes priekšsēdētājam, iesniegumā norādot, kāpēc uzskata, ka nodoklis un no tā izrietošie maksājumi nav jāmaksā. Rīgas domes priekšsēdētājs 2001.gada 20.decembrī ir izskatījis šo iesniegumu un noraidījis argumentus pēc būtības, nevis izteicis argumentus par attiecīgo summu piedziņu bezstrīda kārtībā. No tā var secināt, ka arī Rīgas dome ir uzskatījusi šo lēmumu par tādu, kas satur apsvērumus arī par pienākumu maksāt nodokli.

Ņemot vērā, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 76.pantam, administratīvā akta apstrīdēšana ir sākotnējās administratīvās lietas turpinājums, Administratīvo lietu departaments secina, ka konkrētajā gadījumā administratīvais akts tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu, ietver arī apsvērumus pēc būtības, kuri apgabaltiesai bija jāpārbauda.

[13] Ņemot vērā iepriekšteikto, apgabaltiesas spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 11.oktobra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par tiesiskās palāvības aizsardzību (Administratīvā procesa likuma 10.pants)

Personas tiesiskā palāvība nav aizsargājama, ja iestādes lēmumā nav nepārprotami izteikta tās attieksme pret strīdus jautājumu.

2005.gada 12.aprīlī

Lieta Nr.SKA-93

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja Jāņa V. pārstāvei zvērinātai advokātei M.Burvei, atbildētājas Zaņas pagasta padomes pārstāvim R.Vidžupam un trešās personas Benitas V. pārstāvim S.Virtam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Jāņa V. pieteikuma par Saldus rajona Zaņas pagasta padomes 2003.gada 12.decembra lēmumu, sakarā ar Jāņa V. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 22.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Zaņas pagasta padomes 1996.gada 23.maija lēmumu Nr.23 nolemts noslēgt līgumu ar Ezeres mednieku kolektīvu par zemes un meža platību nodošanu medīšanai. Noteikts "apmedījamā teritorijā ietvert ar krūmiem aizaugušās teritorijas, izņemot pļavu pie "Pirtsgaru" mājām par labu Jānim V." (turpmāk – pieteicējs).

[2] Ar Zaņas pagasta padomes 1999.gada 21.maija lēmumu Nr.54 noteikts ieskaitīt brīvājās, valstij piekritošajās zemēs pagasta pašvaldības lietošanā esošās brīvās zemes saskaņā ar pielikumu, tajā skaitā īpašumu "Pirtsgari". Noteikts izziņot pagasta iedzīvotājiem par iespēju iegūt šo zemi pastāvīgā lietošanā un īpašumā.

[3] 2003.gadā par īpašuma "Pirtsgari" iegūšanu saņemti šādi iesniegumi – 2003.gada 4.novembrī P.P. iesniegums, 2003.gada 19.novembrī Benitas V. iesniegums un 2003.gada 3.decembrī J.V. iesniegums.

[4] Ar Zaņas pagasta padomes 2003.gada 12.decembra lēmumu (protokols Nr.1-1/12, 2.paragrafs) valsts brīvā zeme "Pirtsgari" ar kadastra Nr.8494 002 0087 19,4 ha platībā, tajā skaitā lauksaimniecībā izmantojamā zeme 7,1 ha, krūmi 11,5 ha, nosakot jaunu kadastra Nr.8494 002 0108, piešķirta pastāvīgā lietošanā ar lietošanas tiesību pāreju citām personām Benitai V. saimniecības (..) paplašināšanai.

[5] Ar Saldus zemesgrāmatu nodaļas tiesneses 2004.gada 27.oktobra lēmumu zemesgabals ar kadastra Nr.8494 002 0108 ierakstīts zemesgrāmatā un īpašuma tiesības nostiprinātas Benitai V.

[6] 2003.gada 29.decembrī Zaņas pagasta padomē saņemts pieteicēja Jāņa V. iesniegums, kurā pieteicējs, pamatojoties uz likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 2.panta otrās daļas 3., 4.un 6.punktu, lūdz piešķirt viņam pastāvīgā lietošanā valsts brīvo zemi "Pirtsgari" 19,4 ha platībā, kā arī lūdz dot iespēju privatizēt "Pirtsgaru" dzīvojamo ēku un saimniecības ēkas par privatizācijas sertifikātiem.

[7] Ar Zaņas pagasta padomes 2004.gada 30.janvāra lēmumu (protokols Nr.1-1/2, 1.paragrafs) noraidīts pieteicēja iesniegums par zemes "Pirtsgari" piešķiršanu. Lēmumā norādīts, ka zeme "Pirtsgari" nav brīvā, valstij piekritošā zeme, bet atbilstoši likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 2.panta otrās daļas 4. un 6.punktam piešķirta Benitai V. Tāpat lēmumā norādīts, ka jautājumā par dzīvojamās ēkas "Pirtsgari" privatizāciju nepieciešams vērsties atbildīgajās valsts institūcijās.

[8] 2004.gada 10.februārī pieteicējs iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu, lūdzot atcelt Saldus rajona Zaņas pagasta padomes 2003.gada 12.decembra lēmumu par "Pirtsgaru" zemes ar kadastra Nr.8494 002 0087 19,4 ha platībā piešķiršanu pastāvīgā lietošanā ar lietošanas tiesību pāreju Benitai V. Pieteicējs sūdzībā norādījis, ka attiecībā uz "Pirtsgaru" zemi Zaņas pagasta padome 1996.gadā jau ir pieņēmusi lēmumu Nr.23, nododot minēto zemesgabalu medīšanai. Minētais lēmums nav atcelts vai citādi zaudējis savu juridisko nozīmi. Pieteicējs uzskata, ka, pirms nodot zemi lietošanā citai personai, bija jāatceļ jau pieņemtais lēmums un jāpaziņo tas pieteicējam. Pieteicējs uzskata, ka 2003.gada 12.decembra lēmums par "Pirtsgaru" zemi pieņemts, apejot viņu, un ka viņam ir priekšrocības iegūt strīdus zemi, jo tā robežojas ar viņa zemi un veido vienlaidu zemesgabalu.

Administratīvajā rajona tiesa ar 2004.gada 6.aprīļa spriedumu noraidīja Jāņa V. pieteikumu.

[9] Skatot lietu sakarā ar Jāņa V. apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa 2004.gada 22.novembrī atzina par nepamatotu un noraidīja Jāņa V. pieteikumu par Zaņas pagasta padomes 2003.gada 12.decembra lēmuma (protokols Nr.1-1/12, 2.paragrafs) atcelšanu. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[9.1] Lietā nepastāv strīds par lietas faktiskajiem apstākļiem, bet par to: 1) vai, neatceļot lēmumu Nr.23, padome bija tiesīga piešķirt "Pirtsgaru" zemi Benitai V.; 2) vai ar minēto lēmumu pieteicējam ir

piešķirtas tiesības uz "Pirtsgaru" zemi tādā nozīmē, kas rada tiesisko palāvību uz šīs zemes izmantošanu un iegūšanu turpmāk.

[9.2] Lai atzītū par piešķirtu personai lietojuma vai pārraudzības tiesību uz zemi, šim tiesības piešķiršanas faktam nepārprotami jābūt noteiktam lēmumā. No lēmuma Nr.23 nav secināms, ka strīdus zeme piešķirta pieteicējam lietošanā. Tas fakts, ka medību teritorijā pagasta padome nav iekļāvusi pļavu atbilstoši pieteicēja interesēm, nerada pieteicējam tiesības uz zemes lietošanu likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" izpratnē. Fakts, ka pieteicējs jau iepriekš veicis kādas teritorijas apsaimniekošanu (neesot tiesiskam pamatam), pats par sevi nenozīmē, ka šī teritorija uzskatāma par atbilstošu lietojumu ar visām no tā izrietošajām sekām. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka nav pārkāpts tiesiskās palāvības princips. Turklāt Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka par "Pirtsgaru" zemes iekļaušanu valstij piekritošo zemju sarakstā un uz to izsludināto pieteikšanos pieteicējam bija zināms un viņam bija tiesības iesniegt pieprasījumu uz šo zemi Zaņas pagasta padomē, līdz ar ko nav nozīmes faktam, ka pieteicējam nav paziņots par citu personu saņemtajiem pieprasījumiem.

[9.3] Zeme, kura 1996.gadā ar lēmumu Nr.23 tika iekļauta apmedījamā teritorijā, nav tā pati zeme, kura 2003.gadā tika piešķirta Benitai V. Līdz ar to nav pamatots pieteicēja arguments, ka viens un tas pats zemesgabals piešķirts divreiz.

[9.4] Lietā nav nozīmes Valsts ieņēmumu dienesta izdotajai izziņai Nr.5.2.7.1–22/377 par to, ka paju sabiedrībai "Pampāļi" nav nodokļu parāda, kas pēc pieteicēja domām rada viņam priekšrocības zemes piešķiršanā (ienākuma nodoklis tiek ieskaitīts pašvaldības budžetā). Apgabaltiesa atzinusi, ka minētā izziņa apliecina paju sabiedrības "Pampāļi", nevis pieteicēja nodokļu saistības.

[9.5] Lietā nav nozīmes faktam, ka Benitai V. piešķirta tikai daļa no "Pirtsgaru" zemes un pieteicēja 2003.gada 29.decembra iesniegums par "Pirtsgaru" zemes piešķiršanu noraidīts pilnībā. Pieteicējs nav pārsūdzējis lēmumu, ar kuru viņa iesniegums noraidīts. Turklāt tiesa norādījusi, ka pieteicējam ir tiesības vērsties ar iesniegumu par brīvajām zemēm pagasta padomē.

[9.6] Izpērkot zemi no valsts un nostiprinot uz to īpašuma tiesības zemesgrāmatā, Benita V. ir ieguvusi īpašuma (lietu) tiesības uz konkrēto zemesgabalu.

[10] Kasācijas sūdzību par minēto spriedumu iesniedza Jānis V., lūdzot to atcelt pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[10.1] Attiecībā uz "Pirtsgaru" zemi ir spēkā Zaņas pagasta padomes 1996.gada 23.maija lēmums, kas nav atcelts. Pieteicējs atzīst, ka lēmuma teksts par minēto zemi ir izteikts literāri nesaprotami, taču, skatot šo lēmumu kontekstā ar protokolu, ir saprotama lēmuma būtība, no kā izriet, ka pieteicējs vēlas šo zemi pārzināt arī turpmāk. Zaņas pagasta padome, pieņemot 2003.gada 12.decembrī jaunu lēmumu par šo pašu zemi, nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 10.pantā noteikto tiesiskās palīdzības principu.

[10.2] 1996.gada 23.maijā pieņemtais Zaņas pagasta padomes lēmums aptver arī "Pirtsgaru" zemes izmantošanu, tāpēc šo zemi nevarēja atzīt par brīvo zemi. Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējot Zaņas pagasta padomes 2003.gada 12.decembra lēmumu par strīdus zemes piešķiršanu Benitai V. pastāvīgā lietošanā ar lietošanas tiesību pāreju citām personām, ir nepareizi interpretējusi 1997.gada 30.oktobra likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 2.panta 2.punktu.

[10.3] Dokumentu noformēšanu attiecībā uz "Pirtsgaru" zemi 1996.gadā veica Benita V., kura tobrīd bija pagasta padomes sekretāre, bet pagasta padomes priekšsēdētāja gan 1996.gadā, gan 2003.gadā bija A.Zankovska. Tādējādi viņa ir piedalījies lēmuma pieņemšanā par "Pirtsgaru" zemi gan attiecībā uz pieteicēju, gan Benitu V., tāpēc ir apšaubāma viņas objektivitāte lēmuma pieņemšanā. Līdz ar to ir pārkāpts Administratīvā procesa likuma 14.pants.

[11] Par iesniegto kasācijas sūdzību saņemts Benitas Virtas paskaidrojums, kurā norādīts, ka Zaņas pagasta padome nav pārkāpusi likumu "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos". Norādīts, ka valsts brīvā zeme "Pirtsgari" viņai piešķirta likumīgi un Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 22.novembra spriedums ir pareizs.

Zaņas pagasta padome kasācijas pretsūdzībā, kas Senāta rīcības sēdē atzīta par paskaidrojumu, norādījusi, ka Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 22.novembra spriedums ir likumīgs un pamatots.

[12] Pieteicēja pārstāve kasācijas sūdzību uzturēja un paskaidroja, ka pieteicējs varēja pajauties, ka atbilstoši 1996.gadā pieņemtajam lēmumam viņam ir tiesības pārraudzīt strīdus zemi un tā nevienam netiks piešķirta pastāvīgā lietošanā.

Atbildētāja pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka Zaņas pagasta padome rīkojusies saskaņā ar likumu. Pieteicējam bijis zināms, ka ir izsludināta pieteikšanās uz strīdus zemi.

Trešās personas pārstāvis paskaidroja, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir pareizs. Pieteicējs strīdus zemi nebija pieprasījis.

Motīvu daļa

[13] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.pantu tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

Pieteicējs uzskata, ka ar Zaņas pagasta padomes 1996.gada 23.maija lēmumu Nr.23 strīdus zeme viņam bija piešķirta pārraudzībā uz 10 gadiem un tādēļ, pirms nebija beidzies šis termiņš, Zaņas pagasta padomei nebija tiesību to piešķirt citai personai. Pieteicējs piekrīt, ka, nododot meža platības Ezeres mednieku kolektīvam medīšanai, Zaņas pagasta padomes lēmumā Nr.23 ietvertā frāze "apmedījamā teritorijā ietvert ar krūmiem aizaugušās platības, izņemot pļavu pie "Pirtsgaru" mājām par labu Jānim Valķo" nav literāri izteikta. Taču, kā uzskata pieteicējs, no sēdes protokola izriet, ka sakarā ar viņa izteikto lūgumu šī zeme tiek atstāta viņam.

No padomes sēdes protokola redzams, ka Jānis V., būdams padomes deputāts, jautājuma apspriešanas laikā ir ieteicis ar mednieku kolektīvu līgumu slēgt uz 10 gadiem, bet attiecībā uz zemi norādījis: "Aizaugušo pļavu pie "Pirtsgaru" mājām es gribētu, lai deputāti atstātu manā pārzinā, jo visu laiku esmu šo zemes platību kopis. Mednieku kolektīvam strikti jāievēro robežas, lai nebūtu tādas konflikta situācijas kā pagājušajā gadā."

Vērtējot šos faktiskos apstākļus, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka pienākums atturēties no medīšanas strīdus zemes platībās nerada pieteicējam tiesības uz zemes lietošanu likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" izpratnē. Tiesa arī secinājusi, ka tas fakts, ka pieteicējs jau iepriekš veicis kādas teritorijas apsaimniekošanu, neesot tiesiskam pamatam, pats par sevi nenožīmē, ka šī teritorija uzskatāma par atbilstošu lietojumu ar visām no tā izrietošām sekām.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa pareizi secinājusi, ka, pastāvot minētiem apstākļiem, pieteicējs nevar atsaukties uz tiesiskās palīdzības rašanos un šā principa pārkāpumu.

Lai noskaidrotu, vai tiesiskā palīdzība ir vai nav jāņem vērā, jāatbild uz trīs jautājumiem: 1) vai bija kaut kas, uz ko varēja pajauties (skaidrs iestādes izteikums), 2) vai attiecīgā persona tiešām uz to pajāvās, 3) vai attiecīgā personas palīdzība ir aizsardzības vērtā. (sk.: *The administration and you. A handbook. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1996, 18.lpp.*) Administratīvo lietu departaments par pamatotu atzīst apgabaltiesas secinājumu, ka tiesību piešķiršanas faktam nepārprotami ir jābūt noteiktam lēmumā. Kā konstatējusi apgabaltiesa, pieteicējs ir vēlējies saņemt strīdus zemi un uz to norādījis. Taču 1996.gada 23.maijā Zaņas pagasta padome ir lēmusi tikai par apmedījamām teritorijām Ezeres mednieku kolektīvam un ar

šo lēmumu "Pirtsgaru" zeme nav tikusi piešķirta lietošanā pieteicējam. Vērtējot šos apstākļus, Administratīvā apgabaltiesa ņēmusi vērā arī to apstākli, ka pieteicējs šā lēmuma pieņemšanas laikā pats bija amatpersona un piedalījās lēmuma pieņemšanā, ka viņš pats ieteicis līgumu ar mednieku kolektīvu uz 10 gadiem, tā radot palāvību, ka zemesgabals netiks piešķirts citām personām. Turklāt pieteicējs par šo zemi nav maksājis nodokli.

Saskaņā ar likumu "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" lauku zemi lietošanā piešķir pagasta padome uz personu pieteikumu pamata (19.pants). Lietā nav konstatēts, ka Jānis V. šādu pieteikumu būtu iesniedzis un nebija arī nepārprotama pagasta padomes lēmuma (gribas izteikuma) attiecībā uz zemes piešķiršanu viņam, tas ir, nebija lēmuma, tiesiskā palāvība, uz kuru būtu aizsargājama. Līdz ar to kasācijas sūdzībā norādītais arguments par tiesiskās palāvības principa pārkāpumu atzīstams par nepamatotu. Ņemot vērā, ka atbilde uz pirmo izvirzīto jautājumu ir negatīva, citi izvirzītie jautājumi nav analizējami.

[14] Saskaņā ar likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 2.pantu brīvā valstij piekrītošā zeme piešķirama pastāvīgā lietošanā fiziskajām un juridiskajām personām. Fiziskajām personām tā piešķirama uz pieprasījuma pamata, ievērojot likumā noteiktu pieprasījumu apmierināšanas prioritāti. Saskaņā ar minēto likumu zemesgabalu īpašniekiem, kuru zeme robežojas ar pieprasīto zemi, ir prioritāte attiecībā pret personu, kura pieprasījusi zemi esošās zemnieku saimniecības vai piemājas saimniecības paplašināšanai. Taču šāda prioritāte ir noteikta, ja vairākas personas ir pieprasījušas vienu un to pašu zemesgabalu.

Administratīvā apgabaltiesa ir pārliecinājusies, ka ir ievērotas likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" noteiktā kārtība, izsludinot pieteikšanos uz "Pirtsgaru" zemi un izskatot zemes pieprasījumus. Kā noskaidrots lietā, pieteicējs šo zemi nebija pieprasījis. Līdz ar to Administratīvo lietu departamenta ieskatā nav pamatots kasācijas sūdzībā minētais arguments, ka, piešķirot zemi pastāvīgā lietošanā Benitai V., ir pārkāptas likumā prasības.

[15] Administratīvā procesa likuma 14.¹ pants nosaka, ka amatpersona, par kuras objektivitāti var pastāvēt pamatotas šaubas, nepiedalās lēmuma pieņemšanā. Kasācijas sūdzībā izteiktas šaubas par pagasta padomes priekšsēdētājas objektivitāti.

2003.gada 12.decembrī, kad Zaņas pagasta padome pieņēma lēmumu par zemes piešķiršanu Benitai V., Administratīvā procesa likums nebija spēkā. Tāpēc lēmuma pieņemšanā bija jāvadās no Ministra kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumiem Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi". Minētie noteikumi arī noteica ierobežojumus iestādes pārstāvim piedalīties konkrētā

administratīvajā procesā. Saskaņā ar minēto noteikumu 42.punktu konkrētā pārvaldes procesā iestādi nedrīkst pārstāvēt iesniedzējs, adresāts, trešā persona, viņu laulātie, radnieki, aizbildņi un aizgādņi, viņu pārstāvju laulātie, radnieki, aizbildņi un aizgādņi, kā arī personas, kuras par atlīdzību strādā pie viņiem vai arī konkrētajā lietā ārpus saviem amata pienākumiem attiecīgajā iestādē ir izstrādājušas ekspertīzi vai citādā veidā bijušas saistītas ar šo lietu. Pieteicējs kasācijas sūdzībā, norādot uz Zaņas pagasta padomes priekšsēdētājas iespējamo neobjektivitāti, nav minējis nevienu argumentu, kas varētu izraisīt pamatotas šaubas par viņas objektivitāti. Tas fakts, ka viņa jau agrāk piedalījies lēmuma pieņemšanā, kas skar "Pirtsgaru" zemi (nosakot, ka tā netiek iekļauta Ezers mednieku kolektīva medību teritorijā), pats par sevi nevar būt pamats noraidījuma pieteikšanai. Turklāt jāņem vērā, ka lēmums par zemes piešķiršanu Benitai V. pastāvīgā lietošanā pieņemts ar koleģiālas institūcijas – pagasta padomes – lēmumu. Turklāt pieteicējs agrāk lietas izskatīšanas gaitā argumentu par iespējamo amatpersonas neobjektivitāti nav izvirzījis. Līdz ar to Administratīvo lietu departamenta ieskatā šis kasācijas sūdzībā minētais arguments nav ņemams vērā.

Ņemot vērā iepriekšminēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedums ir likumīgs un pamatots un pieteicēja kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprida:

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 22.novembra spriedumu atstāt negrozītu, bet Jāņa V. kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par kadastrālās vērtības noteikšanu nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanai (likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 4.panta otrā, devītā, divpadsmitā daļa, likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.panta trešā daļa)

Privātpersona var paļauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa. Iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.

Instrukcija ir iekšējais normatīvais akts, kas saistošs tikai tam publisko tiesību subjektam, kas to izdevis, kā arī šā subjekta institūcijām, struktūrvienībām un darbiniekiem.

2005.gada 28.jūnijā

Lieta Nr.SKA-189

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	V.Krūmiņa,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties pieteicējas pārstāvei N.Osokinai un atbildētājas pārstāvim A.Dāvidniekam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc SIA "Rīgas jahtu centrs "Andrejosta"" pieteikuma par Rīgas domes amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar Rīgas domes kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 31.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Saskaņā ar 1999.gada 15.februāra zemes nomas līgumu Nr.ZNL-73 SIA "Rīgas jahtu centrs "Andrejosta"" kopš 1999.gada nomā no Rīgas ostas pārvaldes zemesgabalu Rīgā, Eksporta ielā 1a, 5366 m² platībā. Par nomāto zemesgabalu SIA "Rīgas jahtu centrs "Andrejosta"" saskaņā ar līguma 19.21.punktu jāveic nekustamā īpašuma nodokļa maksājumi.

[2] SIA "Rīgas jahtu centrs "Andrejosta"" 2000.gada 4.jūlijā vērsusies Rīgas domes Finanšu departamentā ar lūgumu veikt nekustamā īpašuma, Rīgā, Eksporta ielā 1a, 10.grupa, 157.grunts, nodokļa pārrēķinu par 1999. un 2000.gadu, ņemot vērā Valsts zemes dienesta (turpmāk – VZD) noteikto kadastrālo vērtību Ls 143 002 un turpmāk nodokļa maksāšanas vajadzībām piemērot precīzu zemesgabala platību 5591m² apjomā.

[2.1] Rīgas domes Finanšu departaments 2000.gada 17.augustā sniedzis atbildi Nr.05-19/1880, norādot, ka, pamatojoties uz Tieslietu ministrijas 1998.gada 21.jūlija instrukciju "Par pilsētu zemes kadastrālo vērtēšanu masveidā", nav pamatojuma piemērot 1999.gada septembrī VZD noteiktās masveida kadastrālās vērtības. Paskaidrojis, ka veikts nekustamā īpašuma nodokļa pārrēķins par 2000.gadu pēc precizētās platības 5591 m² un nosūtīts precizēts maksāšanas paziņojums, kā arī 2000.gada 11.augusta vēstule Nr.15-46/2816 ar skaidrojumu par minēto pārrēķinu.

[2.2] SIA "Rīgas jahtu centrs "Andrejosta"" 2000.gada 14.septembrī nosūtījusi sūdzību Rīgas domes priekšsēdētājam par 2000.gada 17.augusta Rīgas domes Finanšu departamenta atbildi.

Uz minēto sūdzību atbildi sniedzis Rīgas domes Finanšu departaments 2000.gada 3.novembrī ar vēstuli Nr.05-19 1694, kurā norādījis, ka skaidrojums par nekustamā īpašuma nodokļa aprēķina pamatotību 2000.gadam jau sniegts Rīgas domes Finanšu departamenta 2000.gada 11.augusta un 17.augusta vēstulēs. Norādījis, ka par 2000.gadu nekustamā īpašuma nodoklis aprēķināts platībai 5591 m², piemērojot masveida kadastrālās vērtības, kas uzrādītas VZD Rīgas pilsētas nodaļas "Rīgas pilsētas masveidā zemes kadastrālo novērtējumu kopsavilkums" 1998.gada 21.janvāra sarakstos.

[3] Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa 2000.gada 7.decembrī saņēmusi SIA "Rīgas jahtu centrs "Andrejosta"" pieteikumu par Rīgas domes amatpersonu prettiesisku rīcību, kurā lūgts tiesai uzlikt par pienākumu Rīgas domes Finanšu departamentam nodokļa maksāšanas vajadzībām zemesgabalam Rīgā, Eksporta ielā 1a, par 1999.gadu un 2000.gadu piemērot VZD 1999.gada septembrī noteikto pareizo masveida kadastrālo vērtību. Vienlaikus lūgts uzlikt par pienākumu Rīgas domes Finanšu departamentam iepriekš pārmaksātās nodokļu summas ieskaitīt nākamajos taksācijas perioda maksājumos, kā arī uzlikt par pienākumu Rīgas domes priekšsēdētājam nodrošināt kontroli par tiesas sprieduma izpildi.

Pieteikumā norādīts:

[3.1] Pamatojoties uz 1999.gada 15.februāra zemes nomas līgumu Nr.ZNL-73, Rīgas Ostas pārvalde iznomā pieteicējai zemes gabalu ostas teritorijā Rīgā, Eksporta ielā 1a, 10.grupa, 157.grunts. Saskaņā ar minēto līgumu pieteicēja patstāvīgi maksā nekustamā īpašuma nodokli par zemi.

[3.2] VZD 1999.gadā, vērtējot zemesgabalu masveidā, noteicis vērtību Ls 318 322. No minētās vērtības Rīgas domes Finanšu departaments aprēķinājis nekustamā īpašuma nodokli, kuru SIA "Rīgas jahtu centrs "Andrejosta"" samaksājusi pilnā apjomā.

[3.3] 1999.gada 16.augustā izgatavoti jauni nomātās zemes robežplāni, precizēta zemes platība un noteikti zemes lietojuma apgrūtinājumi. VZD, papildus konstatējot kļūdas lietošanas mērķos, veicis zemesgabala pārvērtēšanu, ņemot vērā Rīgas domes Finanšu departamenta apstiprinātos lietošanas mērķus. VZD Nekustamā īpašuma vērtēšanas datu bāzē ir ievadīta precīza nomas zemes platība 5591 m² apjomā un masveidā noteiktā kadastrālā vērtība Ls 143 002 apmērā.

[3.4] Par veiktajiem grozījumiem 1999.gada 18.oktobrī VZD ar vēstuli Nr.1-10/255 informēja Rīgas domes Finanšu departamentu. VZD 2000.gada maijā atkārtoti vērsies Rīgas domes Finanšu departamentā, lūdzot izmantot pareizo kadastrālo vērtību nodokļu maksāšanas vajadzībām. Neskatoties uz to, Rīgas domes Finanšu departaments nosūtījis pieteicējai maksāšanas paziņojumu 2000.gadam, aprēķinot nodokli no vērtības Ls 318 322. Pieteicēja uzskatījusi, ka Rīgas dome pārkāpj savas kompetences robežas, jo tai nav likumīga pamata neievērot VZD veiktos grozījumus un noteikto zemesgabala kadastrālo vērtību.

[4] 2002.gada 28.maijā iesniegti papildinājumi sākotnējam pieteikumam, kuros pieteicēja norādījusi, ka pārsūdz Rīgas domes Finanšu departamenta prettiesisko lēmumu, ar kuru pieteicējam uzlikts pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli, kas nelikumīgi aprēķināts no spēkā neesošas kadastrālās vērtības. Norādījusi, ka neuztur sūdzību daļā par nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinu 1999.gadam, kā arī daļā par pienākuma uzlikšanu Rīgas domes priekšsēdētājam nodrošināt kontroli par tiesas sprieduma izpildi. Papildinājumos pieteikumam lūgts:

1) atzīt par prettiesisku un pieteicējas tiesības aizskarošu Rīgas domes Finanšu departamenta rīcību, aprēķinot nekustamā īpašuma nodokli zemesgabalam Rīgā, Eksporta ielā 1a, piemērojot 1998.gada 21.janvāra VZD "Masveida zemes kadastrālo novērtējumu kopsavilkumā" noteikto kadastrālo vērtību 2000., 2001., 2002.gadam;

2) atcelt Rīgas domes Finanšu departamenta lēmumu, ar kuru nodokļa maksāšanas vajadzībām par zemesgabalu Rīgā, Eksporta ielā 1a, 2000., 2001., 2002.gadam tiek piemērota 1998.gada 21.janvāra VZD "Masveida zemes kadastrālo novērtējumu kopsavilkumā" noteiktā kadastrālā vērtība;

3) uzlikt par pienākumu Rīgas domes Finanšu departamentam nodokļu maksāšanas vajadzībām zemesgabalam Rīgā, Eksporta ielā 1a, par periodu no 2000.gada 1.janvāra līdz 2002.gada 31.decembrim piemērot VZD kadastrālo novērtējumu kopsavilkumos noteikto kadastrālo vērtību.

4) uzlikt par pienākumu Rīgas domes Finanšu departamentam iepriekš pārmaksātās nekustamā īpašuma nodokļa summas ieskaitīt nākamajos taksācijas perioda maksājumos.

Ar Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2002.gada 16.oktobra spriedumu pieteikums apmierināts. Izbeigta tiesvedība pieteikuma daļā par nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinu 1999.gadam un daļā par pienākuma uzlikšanu Rīgas domes priekšsēdētājam nodrošināt kontroli par tiesas sprieduma izpildi.

[5] Par Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2002.gada 16.oktobra spriedumu daļā, ar kuru apmierināts pieteikums, Rīgas dome iesniegusi apelācijas sūdzību.

Ar Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 31.janvāra spriedumu pieteikums atzīts par pamatotu un apmierināts.

Tiesa atzinusi par prettiesisku Rīgas domes Finanšu departamenta 2000.gada 3.novembra lēmumu Nr.05-19/16, Rīgas domes Finanšu departamenta maksāšanas paziņojumus par nekustamā īpašuma nodokli 2001.gadam Nr.47 un 2002.gadam Nr.135.

Uzlikts par pienākumu Rīgas domei veikt nekustamā īpašuma nodokļa pārrēķinu par 2000., 2001., 2002.gadu SIA "Rīgas jahtu centrs "Andrejosta"" par nekustamo īpašumu Rīgā, Eksporta ielā 1a, piemērojot VZD noteikto kadastrālo vērtību uz 2000.gada 1.janvāri, 2001.gada 1.janvāri un 2002.gada 1.janvāri, un pārrēķina rezultātā aprēķinātās pārmaksas nekustamā īpašuma nodokļa summas ieskaitīt nākamo taksācijas periodu maksājumos.

Tiesa, izvērtējot lietas materiālus un atbilstošo normatīvo aktu prasības, secinājusi, ka pašvaldībai ik gadus tika paziņota pieteicējas nomāto zemesgabalu kadastrālā vērtība uz 2000.gada 1.janvāri, 2001.gada 1.janvāri un 2002.gada 1.janvāri. Saskaņā ar likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.panta trešo daļu par pēdējo noteikto nekustamā īpašuma kadastrālo vērtību pieteicējas nomātajam zemesgabalam Rīgā, Eksporta ielā 1a, ir uzskatāma 1999.gada kadastrālā vērtība. Rīgas domes Finanšu departamenta rīcība, nepiemērojot 1999.gada kadastrālo vērtību uz 2000.gada 1.janvāri, 2001.gada 1.janvāri, 2002.gada 1.janvāri nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinam, ir bijusi prettiesiska un normatīvo aktu prasībām neatbilstoša. Rīgas domes amatpersonas, izvēloties nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinam 1998.gada kadastrālo vērtību, ir pārkāpušas savas kompetences robežas.

Spriedumā tiesa norādījusi, ka no lietas materiāliem redzams, ka Rīgas domes Finanšu departaments, nepiekrītot VZD noteiktajai 1999.gada kadastrālajai vērtībai, veicis ilgstošu saraksti. Tiesa atzinusi, ka Rīgas domes Finanšu departamentam atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta trešajai un ceturtajai daļai kā

pašvaldības organizatoriskai vienībai nav savu subjektīvo interešu un tādēļ, ja pastāv strīdi ar citām valsts pārvaldes iestādēm, tie jārisina hierarhiskā kārtībā. Minētie strīdi nedrīkst ietekmēt privātpersonas intereses.

Tiesa secinājusi, ka Rīgas domes Finanšu departamenta rīcība, nepiemērojot 1999.gada kadastrālo vērtību un VZD ik gadu paziņoto zemesgabalu kadastrālo vērtību nodokļu aprēķinam, ir bijusi prettiesiska, līdz ar to administratīvie akti – 2000., 2001., 2002.gada maksāšanas paziņojumi – neatbilst materiālo tiesību normām. Tā kā minētie administratīvie akti ir analogiski, lai novērsu pašvaldības pieļauto privātpersonas tiesību aizskārumu, konkrētās lietas ietvaros lemjams arī par administratīvajiem aktiem, kuri netika apstrīdēti iestādē.

[6] Kasācijas sūdzību iesniegusi Rīgas dome, lūgusi atcelt spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai.

Kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tiesai bija jāpiemēro Administratīvā procesa likuma 278.panta 1.punkta nosacījumi, jo SIA "Rīgas jahtu centrs "Andrejosta"" likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 10.panta noteiktajā kārtībā nodokļa aprēķinu 2001.un 2002.gadam iestādē nav apstrīdējusi, tādējādi tiesa taisījusi spriedumu par prasījumiem, kurus tai vajadzēja atstāt bez izskatīšanas.

Kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tiesa nepamatoti nav piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta nosacījumus, kas paredz nodokļu administrācijai tiesības veikt nekustamā īpašuma nodokļa pārrēķinu, piemērojot VZD 2003.gada 17.decembra vēstulē norādītās pareizās zemesgabalu kadastrālās vērtības. Pēc kasācijas sūdzības iesniedzēja ieskata šādā veidā ir iespējams novērst VZD pieļautās neprecizitātes un noteikt tiesiski pamatotu nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinu par attiecīgajiem zemesgabaliem strīdus laika periodam.

Tāpat kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tiesa ir sašaurināti tulkojusi likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.panta trešās daļas nosacījumus. Uzskata, ka tiesa nav ņēmusi vērā apstākli, ka Rīgas domes Finanšu departamentam, konstatējot VZD kļūdu kadastrālās vērtības noteikšanā, ir iespēja novērst šādas kļūdas ietekmi uz aprēķināmā nekustamā īpašuma nodokļa apmēru, nepiemērojot to. Nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinam ir izmantojama pēdējā tiesiski pareizi noteiktā kadastrālā vērtība. Nepiemērojot VZD noteiktās nepareizās kadastrālās vērtības, atbildētāja nerada personai tiesisko palāvību uz maksājamā nodokļa aprēķinu, kurš sastādīts, nodokļu administrācijai piemērojot nepareizās kadastrālās vērtības.

[7] Paskaidrojumus sakarā ar kasācijas sūdzību iesniegusi pieteicējas pārstāve, norādot, ka kasācijas sūdzība nav pamatota.

[8] Tiesas sēdē kasācijas sūdzības iesniedzēja pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību saskaņā ar tās motīviem. Pieteicējas pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka pieteicēja saskaņā ar likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" noteikto kārtību pirms griešanās tiesā bija apstrīdējusi tikai maksāšanas paziņojumu par nekustamā īpašuma nodokli 2000.gadam, bet nebija apstrīdējusi iestādē maksāšanas paziņojumus 2001. un 2002.gadam, tādējādi tiesai bija pienākums daļā par 2001.gadu un 2002.gadu atstāt pieteikumu bez izskatīšanas. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētais kasācijas sūdzības arguments konkrētajā gadījumā nevar būt par pamatu, lai atceltu spriedumu. Kā redzams no lietas materiāliem, pieteicēja sūdzas par to, ka atbildētāja 2000., 2001. un 2002.gadā, aprēķinot nekustamā īpašuma nodokli, nepiemēroja 1999.gada kadastrālo vērtību, kas kā sūdzības pamats bija jau norādīts, apstrīdot iestādē maksāšanas paziņojumu par 2000.gadu. Pastāvot šādiem apstākļiem un ievērojot procesuālās ekonomijas principu, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa pamatoti lēmusi arī par 2001. un 2002.gada maksāšanas paziņojumiem.

[10] Likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 4.panta otrā daļa paredz, ka nekustamā īpašuma kadastrālo vērtību nosaka Valsts zemes dienests Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, savukārt saskaņā ar minētā panta deviņo daļu visu nekustamo īpašumu kadastrālā vērtība tiek fiksēta ar vienu noteiktu datumu (1.janvāri).

Likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 4.panta divpadsmitā daļa paredz, ka nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju un ar nodokli apliekamo objektu pamatsarakstu attiecīgajai pašvaldībai par tās administratīvajā teritorijā esošajiem nekustamajiem īpašumiem līdz taksācijas perioda 15.janvārim iesniedz Valsts zemes dienests atbilstoši nekustamā īpašuma valsts kadastrā reģistrētajiem datiem par attiecīgo nekustamo īpašumu uz taksācijas perioda 1.janvāri.

Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējot iepriekš minētās tiesību normas, pamatoti ir konstatējusi, ka likumdevējs ir noteicis kompetento iestādi – VZD, kas normatīvajos aktos noteiktā kārtībā veic nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības noteikšanu, kuras pienākums ir kadastrālo vērtību paziņot pašvaldībām ik gadu, lai tās varētu veikt nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanu.

Administratīvā apgabaltiesa pārsūdzētajā spriedumā ir konstatējusi, ka VZD Lielrīgas reģionālā nodaļa 1999.gadā veica pieteicējas nomāto zemesgabalu pārvērtēšanu, kā rezultātā tika noteikta jauna masveida kadastrālā vērtība – 1999.gada kadastrālā vērtība. Tāpat apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka VZD

Lielrīgas reģionālā nodaļa saskaņā ar likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 4.panta divpadsmito daļu ik gadu ir nosūtījusi Rīgas domes Finanšu departamentam nekustamā īpašuma nodokļu maksātāju un ar nodokli apliekamo objektu pamatsarakstu. Administratīvā apgabaltiesa minētos faktus ir konstatējusi, izvērtējot pierādījumus lietā, bet pierādījumu pārvērtēšana neietilpst Senāta kompetencē.

[11] Likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.panta trešā daļa noteic, ka nekustamā īpašuma nodokli aprēķina pašvaldība no pēdējās noteiktās nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības. Konkrētajā gadījumā Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējot pierādījumus lietā, ir konstatējusi, ka pēdējā kadastrālā vērtība tika noteikta 1999.gadā, bet atbildētāja, neskatoties uz šo apstākli, aprēķinot pieteicējai nekustamā īpašuma nodokli par 2000., 2001., 2002.gadu, piemēroja 1998.gadā noteikto kadastrālo vērtību. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesa pamatoti konstatējusi, ka tādējādi atbildētājas rīcība ir bijusi prettiesiska un normatīvo aktu prasībām neatbilstoša, jo minētais neatbilst iepriekš minētajai tiesību normai.

[11.1] Administratīvā apgabaltiesa spriedumā konstatējusi, ka atbildētāja, nepiekrītot VZD noteiktajai 1999.gada kadastrālajai vērtībai, veikusi ilgstošu saraksti. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa, atsaucoties uz Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta trešo un ceturto daļu, pamatoti norādījusi, ka valsts pārvaldes iestādei, īstenojot valsts pārvaldes funkcijas, nav savu interešu, tā darbojas sabiedrības interesēs. Tāpat apelācijas instances tiesa pamatoti atzinusi, ka Rīgas domes Finanšu departamentam kā pašvaldības organizatoriskajai vienībai nav savu subjektīvu interešu un tādēļ, ja pastāv strīdi ar citām valsts pārvaldes iestādēm, tie jārisina hierarhiskā kārtībā, un šie strīdi nedrīkst ietekmēt privātpersonas tiesības un intereses. Konkrētajā gadījumā VZD 1999.gadā, ievērojot savu kompetenci, bija noteicis pieteicējas nomāto zemesgabalu kadastrālo vērtību, atbilstoši likumam "Par nekustamā īpašuma nodokli" tā tika paziņota atbildētājai, un atbilstoši šī likuma 3.panta trešajai daļai pašvaldībai bija jāaprēķina nekustamā īpašuma nodoklis.

[11.2] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa atstājusi bez ievērības, ka, pamatojoties uz VZD 2003.gada 17.decembra vēstuli, atbildētāja ir veikusi nekustamā īpašuma nodokļa apjoma izmaiņas. Tāpat norādīts, ka, ievērojot šo apstākli, tiesa nav piemērojusi likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta nosacījumus, kas paredz nodokļu administrācijai tiesības veikt nekustamā īpašuma nodokļa pārrēķinu. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētie

argumenti konkrētajā gadījumā nevar būt par pamatu sprieduma atcelšanai.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmā daļa noteic, ka nodokļu administrācijai ir tiesības pēc nodokļu revīzijas (audita) precizēt nodokļu apmērus un uzlikt soda naudu triju gadu laikā pēc likumā noteiktā maksāšanas termiņa, ja pārkāpti nodokļu likumi, Ministru kabineta noteikumi par valsts nodevām un pašvaldības domes (padomes) izdotie saistošie noteikumi par pašvaldības nodevām (...). Konkrētajā gadījumā kasācijas sūdzības iesniedzējs nav norādījis, kādus nodokļu likumus un kādā veidā pieteicēja ir pārkāpusi. Turklāt, apelācijas instances tiesa izskatīja pieteikumu par atbildētājas rīcību tiesiskumu, nepiemērojot pēdējo noteikto kadastrālo vērtību, aprēķinot nekustamā īpašuma nodokli par 2000., 2001. un 2002.gadu.

Kā redzams no kasācijas sūdzības, par vienu no pieteicējas nomātajiem zemesgabaliem ar kadastra Nr.0100-010-0051 joprojām, kā norāda atbildētāja, nav iespējams veikt precīzas aprēķina apjoma izmaiņas. Jāņem vērā, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 10.pantam privātpersona var pajauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa. Iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.

[11.3] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nav vērtējusi ar Tieslietu ministrijas 1998.gada 21.jūlija un 1998.gada 9.septembra rīkojumu apstiprinātās instrukcijas. Arī minētais arguments, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, konkrētajā gadījumā nevar būt par pamatu sprieduma atcelšanai.

Instrukcija atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta sestajai daļai ir iekšējais normatīvais akts, proti, tās ir tiesību normas, kas saistošas tikai tam publisko tiesību subjektam, kas to izdevis, kā arī institūcijām, struktūrvienībām un to darbiniekiem. Konkrētajā gadījumā VZD bija noteicis zemes gabalu kadastrālo vērtību un pieteicējai bija tiesības uz to pajauties. Savukārt, kā jau iepriekš norādīts, strīdi starp pašvaldību un VZD risināmi hierarhiskā kārtībā.

[12] Ievērojot iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pārsūdzētais spriedums ir tiesisks un pamatots, līdz ar to tas ir atstājams negrozīts, bet kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 346.pantu, 348.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 31.janvāra spriedumu, Rīgas domes kasācijas sūdzību noraidīt.
Spriedums nav pārsūdzams.

Par pašvaldības tiesībām izmantot pirmpirkuma tiesības un par jēdzienu "kompetences pārkāpšana" un "administratīvā akta tiesiskums" nozīmi administratīvā akta pārbaudē (likuma "Par pašvaldībām" 78.pants, Administratīvā procesa likuma 74. un 75.pants)

Pašvaldības lēmums par pirmpirkuma tiesību izmantošanu, kas pieņemts saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 78.pantu, ir pieņemts publisko tiesību ietvaros un ir atzīstams par administratīvo aktu. Tā kā minētais pants rada vajadzību pašvaldībai izvērtēt attiecīgā nekustamā īpašuma iegādes nepieciešamību saistībā ar tās funkciju izpildi, šādi lēmumi ir atzīstami par izdošanas izvēles administratīvajiem aktiem, kuros ir nepieciešams iekļaut lietderības apsvērumus uz šāda lēmuma pieņemšanas nepieciešamību.

Lai arī pašvaldībai konkrētā brīdī kā attiecīgās tiesību normas piemērotājai ir kompetence aizpildīt jēdzienu "pašvaldības funkcijas" ar noteiktu saturu, tomēr, nosakot šo saturu, pašvaldībai jāievēro likumā "Par pašvaldībām" vai citā tiesību aktā noteiktās pašvaldības funkcijas.

Pašvaldībai lēmumā par pirmpirkuma tiesību izmantošanu ir jānorāda, konkrēti kuru no tiesību akta izrietošu funkciju īstenošanai attiecīgo nekustamo īpašumu tā izmantos un kādēļ šo funkciju īstenošanai ir nepieciešams tieši konkrētais nekustamais īpašums.

Pašvaldības pirmpirkuma tiesību izmantošana nav paredzēta pašvaldību fiskālo vajadzību apmierināšanai. Tāpat pašvaldība ar pirmpirkuma tiesībām piešķirtās privilēģijas nevar izmantot nolūkā veikt komercdarbību. Šo tiesību izmantošanas pamatā var būt tikai nepieciešamība pēc attiecīgā nekustamā īpašuma noteiktu publisku funkciju izpildīšanas. Savukārt finanšu līdzekļu nepieciešamība un konkrētā darījuma iespējamais izdevīgums nav pietiekams pamats, lai pašvaldība izmantotu 78.pantā noteiktās pirmpirkuma tiesības.

Administratīvajā procesā ir nodalāmi jēdzieni "kompetences pārkāpšana" un "administratīvā akta tiesiskums". Kompetences pārkāpums rodas tajos gadījumos, kad amatpersona pieņemusi lēmumu jautājumā, kas tai nebija piekritīgs (ultra vires), un šādu lēmumu ir pamats atzīt par spēkā neesošiem no tā pieņemšanas brīža. Savukārt administratīvā akta tiesiskums ir vērtējams saistībā ar šī akta atbilstību procesuālajām un materiālajām tiesību normām. Konstatējot tādu tiesību normu pārkāpumu, kas novedis pie nepareiza administratīvā akta izdošanas, atkarībā no tā, vai administratīvais akts vēl joprojām ir spēkā, vai tas jau ir izpildīts, ir pamats administratīvā akta atcelšanai vai tā atzīšanai par prettiesisku. Līdzīgi ir ar faktisko

rīcību. Līdz ar to gadījumos, kad tiek izvērtēts administratīvā akta tiesiskums, vairs nepastāv šaubas par to, ka attiecīgā iestāde vai amatpersona, kura izdevusi administratīvo aktu, nav pārkāpusi noteikto kompetenci.

2005.gada 11.oktobrī

Lieta Nr.SKA-275

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	V.Krūmiņa,
senatore	J.Briede,
senators	N.Salienieks,

piedaloties pieteicēja pilnvarotajai pārstāvei zvērinātai advokātei R.Slīdei un Sējas pagasta padomes pilnvarotajam pārstāvim V.Koškinam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Alda B. pieteikumu par Sējas pagasta padomes 2004.gada 13.janvāra lēmumu un par Sējas pagasta padomes priekšsēdētāja 2004.gada 14.janvāra aktu Nr.1, sakarā ar Sējas pagasta padomes iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvā apgabaltiesas 2005.gada 21.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Aldis B. kā pārdevējs un V.B. kā pircējs 2003.gada 29.decembrī sastādījuši zemes pirkuma līgumu par zemesgabala 9,1 hektāra platībā, kas atrodas Sējas pagastā, pārdošanu.

V.B. 2004.gada 5.janvārī Sējas pagasta padomei iesniedzis minēto pirkuma līgumu sakarā ar pašvaldības pirmpirkuma tiesībām.

[2] Sējas pagasta padome 2004.gada 13.janvārī pieņēmusi lēmumu (protokols Nr.2, 2.pārgrāfs, 4.7.punkts) izmantot pirmpirkuma tiesības uz zemesgabalu 9,1 hektāru platībā, kas atdalīts no nekustamā īpašuma (..), Sējas pagastā.

Sējas pagasta padomes priekšsēdētājs 2004.gada 14.janvārī sastādījis aktu Nr.1 "Par pirmpirkuma tiesību izmantošanu". Aktā padomes priekšsēdētājs norādījis, ka 2004.gada 13.janvāra lēmums pieņemts, pildot likuma "Par pašvaldībām" 15.pantā noteiktās pastāvīgās funkcijas un izvērtējot iespēju pašvaldībai iegūt finanšu resursus.

Sējas pagasta padome 2004.gada 21.janvārī rakstveidā par pieņemto lēmumu informējusi pārdevēju Aldi B. Vienlaikus tā piedāvājusi pirkuma maksu V.B.

Siguldas tiesa 2004.gada 26.janvārī pieņēmusi glabāšanā naudas līdzekļus 762 latus (pirkuma maksu).

Rīgas rajona zemesgrāmatu nodaļa 2004.gada 20.februārī, pamatojoties uz Sējas pagasta padomes priekšsēdētāja 2004.gada 14.janvāra aktu Nr.1, 2003.gada 29.decembra zemes pirkuma līguma un 2003.gada 9.septembra Sējas pagasta padomes lēmuma Nr.9, nostiprinājusi zemesgrāmatā Sējas pagasta pašvaldībai īpašuma tiesības uz minēto zemesgabalu.

[3] Aldis B. iesniedzis Administratīvajai rajona tiesai pieteikumu, kurā lūdzis atzīt par spēkā neesošu Sējas pagasta padomes 2004.gada 13.janvāra lēmumu un Sējas pagasta padomes priekšsēdētāja 2004.gada 14.janvāra aktu Nr.1. Pieteikumā norādīts, ka par pieņemto lēmumu pašvaldība nav paziņojusi pieteicējam, viņš par to uzzinājis tikai no V.B. V.B. arī piedāvāts samaksāt pirkuma maksu, kas ir pretrunā ar pirkuma tiesību izmantošanas kārtību. Lēmumā nav norādīts, kādu pašvaldības funkciju veikšanai pārdodamais zemesgabals nepieciešams. Turklāt konkrētā zemesgabala izmantošanas mērķis ir lauksaimniecība, kas nav pašvaldības funkcija.

Savukārt Sējas pagasta padome Administratīvajai rajona tiesai iesniegusi paskaidrojumus, kuros norādījusi, ka pašvaldības funkciju īstenošanai nepieciešami līdzekļi, ar kuriem valsts nenodrošina pašvaldību. Konkrētais zemesgabals ticis pārdots par cenu, kas ir 10,66 procenti no tā kadastrālās vērtības. Pašvaldība šādu darījumu bija atzinusi par izdevīgu. Tāpat Sējas pagasts paskaidrojumos norādījis, ka bija piedāvājis pirkuma maksu V.B., jo saskaņā ar noslēgto pirkuma līgumu, Aldis B. līdz līguma parakstīšanai bija saņēmis pilnu pirkuma maksu.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 10.jūnija spriedumu Alda B. pieteikumu noraidījusi.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar Alda B. iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 21.marta spriedumu atzinusi par pamatotu un apmierinājusi Alda B. pieteikumu, atzinusi par prettiesisku Sējas pagasta padomes 2004.gada 13.janvāra lēmumu un Sējas pagasta priekšsēdētāja 2004.gada 14.janvāra aktu Nr.1, kā arī uzdevusi Sējas pagasta pašvaldībai atlīdzināt Aldim B. samaksāto valsts nodevu 15 latus. Spriedumu apgabaltiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem motīviem.

[5.1] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajai daļai administratīvajā procesā tiesa pati var, atbilstoši pieteikuma jēgai un pieteicēja gribai, nepārkāpjot pieteikuma robežas, secināt precīzu prasījumu. Šādos apstākļos tiesai ir jāizvērtē, vai jāņem par administratīvā akta atcelšanu, atzīšanu par spēkā neesošu vai atzīšanu par prettiesisku. Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 184.panta 1.punktā noteikto, kā arī to, ka Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumos Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi"

(turpmāk – Administratīvo aktu procesa noteikumi) ir noteikts atšķirīgs regulējums, no Alda B. pieteikuma ir secināms, ka pieteicējs pārsūdzēto lēmumu un aktu uzskata par prettiesisku. Tādēļ atzīstams, ka Aldis B. faktiski tiesai lūdzis Sējas pagasta padomes 2004.gada 13.janvāra lēmumu atcelt, savukārt Sējas pagasta padomes priekšsēdētāja 2004.gada 14.janvārī sastādīto aktu Nr.1 atzīt par spēkā neesošu, jo priekšsēdētājs to izdevis ārpus savas kompetences.

[5.2] Sējas pagasta padomes 2004.gada 13.janvāra lēmums ir administratīvais akts Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas izpratnē. Tā kā Sējas pagasta padomes īpašuma tiesības uz zemesgabalu ir nostiprinātas zemesgrāmatā, atzīstams, ka minētais lēmums ir izpildīts, tādēļ konkrētajā lietā tiesai jāņem par administratīvā akta tiesiskumu, nevis par atcelšanu. Savukārt tā kā Sējas pagasta padomes priekšsēdētājs 2004.gada 14.janvāra aktu Nr.1 sastādījis, pamatojoties uz šo lēmumu, kas vērsti uz minētā lēmuma izpildi, atzīstams, ka padomes priekšsēdētājs nav pārkāpis savu kompetenci, bet tā sastādīšana uzskatāma par iestādes faktisko rīcību Administratīvā procesa likuma 89.panta pirmās daļas izpratnē. Konkrētajā lietā tiesai ir jāņem par šīs faktiskās rīcības tiesiskumu.

[5.3] Lietā ir strīds par to, vai Sējas pagasta padomes lēmums un Sējas pagasta padomes priekšsēdētāja sastādītais akts par pirkuma tiesību izmantošanu atbilst tiesību normām.

[5.4] Atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 15.pantam un 78.panta pirmajai daļai, Ministru kabineta 1994.gada 7.jūnija noteikumu Nr.110 "Par kārtību, kādā pilsētu un pagastu pašvaldības izmanto nekustamā īpašuma pirkuma tiesības" 1.punktam, kā arī Administratīvo aktu procesa noteikumu 61.punktam pašvaldības padomes lēmums par pirkuma tiesību izmantošanu ir izdošanas izvēles administratīvais akts. Savukārt, ņemot vērā Administratīvo aktu procesa noteikumu 63.4. apakšpunktu, secināms, ka Sējas pagasta padomes 2004.gada 13.janvāra lēmums neietver 63.4. apakšpunktam atbilstošu pamatojumu, kas ir uzskatāms par būtisku administratīvā akta trūkumu un rada tā prettiesiskumu.

[5.5] Atzīstams, ka pēc Sējas pagasta padomes lēmuma pieņemšanas tās priekšsēdētāja sastādītajā aktā ietvertie, kā arī tiesai izteiktie argumenti, tas ir, ka pašvaldībai nepieciešami finanšu līdzekļi funkciju veikšanai, bet konkrēto pirkumu tā atzinusi par izdevīgu tā cenas dēļ, nav atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 78.panta pirmās daļas jēgai. Ņemot vērā likuma "Par pašvaldībām" 15.pantu, 78.pantā noteiktās pirkuma tiesības ir izmantojamas, ja pašvaldība atzīst, ka konkrēts nekustams īpašums tās administratīvajā teritorijā ir nepieciešams konkrētas funkcijas īstenošanai. Savukārt, ņemot vērā likuma "Par pašvaldībām" 76.pantu, secināms, ka likumdevējs nav

paredzējis pašvaldības padomes pirkuma tiesības izmantot ar mērķi izdevīgu darījumu rezultātā iegūt papildu finanšu līdzekļus. Turklāt jāņem vērā, ka pašvaldības padomes pirkuma tiesības uz nekustamo īpašumu ir iejaukšanās privāttiesiskajās attiecībās, tas ir, liedzot personas tiesības uz konkrēto īpašumu, šo personu izslēdzot no iepriekš norunāta privāttiesiska darījuma.

[5.6] Līdz ar to attiecīgais Sējas pagasta padomes lēmums nav atzīstams par tiesisku. Savukārt tādējādi arī Sējas pagasta padomes priekšsēdētāja rīcība, uz minētā lēmuma pamata sastādot aktu par pirkuma tiesību izmantošanu, nav pamatota un tiesiska.

[5.7] Tā kā Aldis B., iesniedzot pieteikumu, samaksājis valsts nodevu desmit latos, savukārt, iesniedzot apelācijas sūdzību, samaksājis valsts nodevu piecus latos un viņa pieteikums ir apmierināms, saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 34.panta pirmo daļu un 126.panta pirmo daļu Sējas pagasta pašvaldībai ir jāatlīdzina viņam valsts nodeva.

[6] Sējas pagasta padome iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūgusi apgabaltiesas spriedumu atcelt. Sējas pagasta padome kasācijas sūdzībā norādījusi tālāk minētos argumentus.

[6.1] Apgabaltiesas spriedumu motīvu daļa neatbilst Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajai daļai, 246.panta trešajai daļai, 247.panta pirmajai daļai un 250.panta pirmās daļas 1. un 2.punktam un trešajai daļai, jo tiesa ir pārkāpusi likuma "Par pašvaldībām" 78., 76. un 15.pantu, Civillikuma 1073.pantu un Ministru kabineta 1994.gada 7.jūnija noteikumus Nr.110 "Par kārtību, kādā pilsētu un pagastu pašvaldības izmanto nekustamā īpašuma pirkuma tiesības".

[6.2] Apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi likuma "Par pašvaldībām" 78. un 76.pantu, jo saskaņā ar minētā likuma 15.pantu pašvaldībai ir noteiktas ļoti plašas funkcijas un visu funkciju īstenošanai ir nepieciešami finanšu līdzekļi un materiālie resursi, ar kuriem valsts nenodrošina pašvaldību. Līdz ar to pašvaldībai ir jāatrod līdzekļi savu funkciju īstenošanai. Jēdziens "pašvaldības funkcijas" aizpildīšanu likumdevējs ir uzticējis pašai pašvaldībai, kas arī izvērtē to, vai tās funkciju veikšanai nekustamais īpašums ir nepieciešams. Turklāt likums nenosaka pienākumu pašvaldībām konkretizēt, kuras funkcijas īstenošanai pirkuma tiesības tiks izmantotas, kā arī nenosaka pienākumu lēmumam par pirkuma tiesību izmantošanu pievienot "tematisko plānu", tāmi vai pašvaldības budžetu par iegūto līdzekļu izmantošanu. Pašvaldības darbību šādos gadījumos kontrolē Valsts kontrole, kas pārbauda, lai iegūtie līdzekļi tiktu racionāli izmantoti.

[6.3] Apgabaltiesa nepamatoti spriedumā secinājusi, ka pašvaldības padomes pirkuma tiesības uz nekustamo īpašumu ir iejaukšanās privāttiesiskajās attiecībās, tas ir, liedzot personas

tiesības uz konkrēto īpašumu, šo personu izslēdzot no iepriekš norunāta privāttiesiska darījuma, jo ar šādu secinājumu tiesa apstrīd pašu tiesību normu par pašvaldības pirkuma tiesībām uz nekustamo īpašumu likumību. Šāda jautājuma izlemšana nav Administratīvās apgabaltiesas kompetencē. Turklāt jāņem vērā, ka Aldis B. un V.B., parakstot zemes pirkuma līgumu, apliecinājuši, ka ir iepazīstināti ar Civillikuma normām par pirkuma tiesībām, kā arī Ministru kabineta 1994.gada 7.jūnija noteikumu Nr.110 "Par kārtību kādā pilsētu un pagastu pašvaldības izmanto nekustamā īpašuma pirkuma tiesības" regulējumu.

[6.4] Apgabaltiesa spriedumā nav spējusi pietiekami pamatot, kādēļ Sējas pagasta padomes 2004.gada 13.janvāra lēmums nav tiesisks, jo pati spriedumā atzinusi, ka Sējas pagasta padomes priekšsēdētāja 2004.gada 11.janvāra akts Nr.1 ir pieņemts, nepārkāpjot noteikto kompetenci. Tieši minētais akts bija par pamatu pašvaldības īpašuma tiesību nostiprināšanai zemesgrāmatā.

[6.5] Nav saprotams, kādēļ apgabaltiesa neapmierina Sējas pagasta padomes paustā motivācija, ka pirkuma tiesību izmantošana ir ekonomiski izdevīga, jo zemesgabals tiks iegādāts apmēram par 10 procentiem no tā kadastrālās vērtības, un tiks izmantots pagasta iedzīvotāju sociāli ekonomisko vajadzību apmierināšanai. Tiesa spriedumā nav motivējusi, kādēļ pašvaldība nevar veikt saimniecisko darbību.

[7] Administratīvo lietu departaments ir saņēmis Alda B. paskaidrojumus par Sējas pagasta padomes iesniegto kasācijas sūdzību. Paskaidrojumos Aldis B. norādījis, ka apgabaltiesa nav pārkāpusi materiālo un procesuālo tiesību normas, tādējādi tās spriedums ir pamatots. Tāpat Aldis B. norādījis, lai arī pašvaldību funkciju veikšanai ir nepieciešami finanšu resursi, tomēr pašvaldības pirkuma mērķis ir izmantot šo īpašumu pašvaldības funkciju veikšanai, nevis finanšu līdzekļu iegūšanai. Turklāt likums "Par pašvaldībām" nosauc konkrēti tos gadījumus, kad pašvaldība ir tiesīga izmantot pirkuma tiesības. Šo normu patvaļīga interpretācija noved pie personu tiesību aizskāruma.

[8] Tiesas sēdē Sējas pagasta pilnvarotais pārstāvis iesniegto kasācijas sūdzību uzturēja, savukārt Alda B. pilnvarotā pārstāve iesniegto kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.pantam Administratīvo lietu departaments kasācijas tiesvedības kārtībā pārbauda apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu, ņemot vērā kasācijas sūdzībā minētos argumentus.

[10] Administratīvā apgabaltiesa, vērtējot Sējas pagasta padomes lēmuma par pirkuma tiesību izmantošanu attiecībā uz

Aldim B. piederošo zemesgabalu un Sējas padomes priekšsēdētāja akta tiesiskumu, spriedumā norādījusi, ka likuma "Par pašvaldībām" 78.pants piešķir pašvaldībai rīcības brīvību un tādēļ tai, izmantojot pirmpirkuma tiesības, bija jāizvērtē šo lēmumu lietderība, tas ir, nepieciešamība, atbilstība un samērīgums. Tā kā konkrētajā gadījumā Sējas pagasta padomes lēmums šādu pamatojumu neietvēra, tad apgabaltiesa to atzinusi par prettiesisku. Savukārt tā kā Sējas padomes priekšsēdētāja akts izdots, pamatojoties uz šo lēmumu, tad arī šo aktu apgabaltiesa atzinusi par prettiesisku.

Sējas pagasta padome iesniegtajā kasācijas sūdzībā kā pamatargumentu apgabaltiesas sprieduma tiesiskuma apšaubīšanai ir norādījusi to, ka apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi likuma "Par pašvaldībām" 78.un 76.pantu (sk. arī sprieduma 6.1.un 6.2. apakšpunktu).

[11] Likuma "Par pašvaldībām" 78.panta pirmā daļa noteic, ka vietējām pašvaldībām ir pirmpirkuma tiesības, ja pašvaldības administratīvajā teritorijā tiek atsavināts nekustamais īpašums un tas nepieciešams, lai pildītu likumā noteiktās pašvaldību funkcijas.

Minētās pirmpirkuma tiesības pašvaldība izmanto, pieņemot pašvaldības padomei vai domei lēmumu par pirmpirkuma tiesību izmantošanu. Lai atzītu, ka šādam pašvaldības lēmumam ir jāsatur lietderības apsvērumi, ir nepieciešams konstatēt, ka šāds lēmums ir atzīstams par administratīvo aktu Administratīvā procesa likuma izpratnē vai, pirms 2004.gada 1.februāra, Administratīvo aktu procesa noteikumu izpratnē un vērtējamā tiesību norma piešķir pašvaldībai rīcības brīvību.

Lai arī tiesību doktrīnā atzīst, ka pašvaldību pirmpirkuma tiesības ir strīdīgs jautājums no šo tiesību tiesiskā rakstura, tas ir, vai tām ir privāttiesisks vai publiski tiesisks raksturs, tomēr tiesību doktrīnā nerodas šaubas, ka tajos gadījumos, kad likumdevējs normatīvajos aktos ir skaidri noteicis, ka pašvaldībai šādas tiesības rodas, vienlaikus pastāvot kādai noteiktai sabiedrības interesei, tad šādām tiesībām tiek piešķirts publisko tiesību raksturs (sk.: *Maurer H. Allgemeines Verwaltungsrecht. – München: C.H. Beck'sche Verwaltungsbuchhandlung, 2000, S.54*). Tā kā strīdi, kas rodas no pašvaldību pirmpirkuma tiesībām, tikai noteiktā ziņā ir attiecināmi uz publiskajām tiesībām, tad pašvaldības lēmums par pirmpirkuma tiesību izmantošanu Vācijas tiesību doktrīnā tiek atzīts par privātās tiesības nodibinošu administratīvo aktu (*privatrechtsgestaltende Verwaltungsakt*, sk.: *Kopp/Schenke, Verwaltungsgerichtsordnung, Kommentar, Verlag C.H.Beck, München, 2003, S.141*). Turklāt jāņem vērā, ka tādi lēmumi, kas pieņemti publisko tiesību ietvaros, parasti ir administratīvie akti un tiesību jomai, kuru šāda rīcība ietekmē (piemēram, civiltiesības), nav nozīmes (F.J.Paine. Vācijas vispārīgās

administratīvās tiesības (ceturtais pārstrādātais izdevums). Vācijas Administratīvā procesa likums. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002. – [XXVI], 110. lpp.).

Likuma "Par pašvaldībām" 78.pants pašvaldību pirmpirkuma tiesību rašanās pamatam izvirza nepieciešamību konstatēt divus apstākļus, tas ir:

1) nekustamais īpašums tiek atsavināts attiecīgās pašvaldības administratīvajā teritorijā;

2) minētais nekustamais īpašums nepieciešams, lai pildītu likumā noteiktās pašvaldību funkcijas.

Vietējās pašvaldības funkcijas ir noteiktas likuma "Par pašvaldībām" II nodaļā – "Pašvaldību kompetence". Ņemot vērā minētās nodaļas noteikumus (sk. šā likuma 8.– 11.pantu), pašvaldības funkcijas var izrietēt arī no citiem tiesību aktiem.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments secina, ka pašvaldības lēmums par pirmpirkuma tiesību izmantošanu, kas pieņemts saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 78.pantu, ir pieņemts publisko tiesību ietvaros un ir atzīstams par administratīvo aktu.

Savukārt tā kā likuma "Par pašvaldībām" 78.pants rada vajadzību pašvaldībai izvērtēt attiecīgā nekustamā īpašuma iegādes nepieciešamību saistībā ar tās funkciju izpildi, Administratīvo lietu departaments secina, ka apgabaltiesa pamatoti spriedumā norādījusi, ka šādi lēmumi ir atzīstami par izdošanas izvēles administratīvajiem aktiem Administratīvo aktu procesa noteikumu 61.punkta (šobrīd Administratīvā procesa likuma 65.panta otrās daļas) izpratnē.

Tādējādi arī ir pamatots apgabaltiesas secinājums, ka pašvaldībai ir pienākums izdarīt lietderības apsvērumus attiecībā uz šāda lēmuma pieņemšanas nepieciešamību.

[12] Konkrētajā gadījumā Administratīvā apgabaltiesa ir konstatējusi, ka Sējas pagasta padome, pieņemot lēmumu par pirmpirkuma tiesību izmantošanu, saskaņā ar Administratīvo aktu procesa noteikumu 63.4. apakšpunktu nav pienācīgi to pamatojusi. Minētais apakšpunkts noteic, ka, izdodot administratīvo aktu rakstveidā, tam jāsatur pamatojums, tostarp gadījumos, kad tiesību norma nenosaka noteikta satura administratīvā akta izdošanu un tas aizskar adresāta intereses, jāpamato administratīvā akta lietderība (nepieciešamība, atbilstība un samērīgums), bet, ja ar to tiek noraidīts iesniegums, tas argumentēti jāpamato. Apgabaltiesa šo pārkāpumu ir atzinusi par būtisku un tādēļ minēto lēmumu atzinusi par prettiesisku.

Sējas pagasta padomes ieskatā jēdziena "pašvaldības funkcijas" aizpildīšana ir pašvaldības kompetencē. Turklāt Sējas pagasta padome kasācijas sūdzībā norādījusi, ka likums nenosaka pienākumu pašvaldībām konkretizēt, kuru funkciju īstenošanai pirmpirkuma tiesības tiks izmantotas.

Administratīvo lietu departaments šādai kasācijas sūdzības iesniedzēja 78.panta interpretācijai kopumā nepiekrīt. Attiecībā uz jēdziena "pašvaldības funkcijas" aizpildīšanu departaments vērš kasācijas sūdzības iesniedzējas uzmanību uz to, ka, lai arī pašvaldībai noteiktā brīdī kā attiecīgās tiesību normas piemērotājam ir kompetence aizpildīt šo jēdzienu ar noteiktu saturu, tomēr, nosakot šo saturu, pašvaldībai jāievēro likumā "Par pašvaldībām" vai citā tiesību aktā noteiktās pašvaldības funkcijas.

Savukārt, ievērojot arī iepriekš izklāstīto (sk. sprieduma 11.punktu), pašvaldībai ir lēmumā jāpamato, kādēļ tā izmanto likumā noteiktās pirmpirkuma tiesības. Citiem vārdiem sakot, pašvaldībai lēmumā jānorāda, konkrēti kuru no likuma "Par pašvaldībām" vai no cita tiesību akta izrietošu funkciju īstenošanai attiecīgo nekustamo īpašumu tā izmantos un kādēļ šo funkciju īstenošanai ir nepieciešams tieši konkrētais nekustamais īpašums. Nav nozīmes kasācijas sūdzībā norādītajam apstāklim, ka no likuma "Par pašvaldībām" 78.panta pašvaldībai šāds pienākums neizriet. Šāds pienākums pašvaldībai izrietēja no Administratīvo aktu procesa noteikumu 61.punkta (šobrīd Administratīvā procesa likuma 66.panta).

Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas konstatētais Sējas pagasta padomes procesuālais pārkāpums, pieņemot lēmumu par pirmpirkuma tiesību izmantošanu, ir atzīstams par būtisku un tādēļ šo lēmumu tiesa pareizi atzinusi par prettiesisku.

[13] Administratīvā apgabaltiesa spriedumā norādījusi, ka finanšu līdzekļu nepieciešamība un konkrētā darījuma iespējams izdevīgums nav pietiekams pamats, lai pašvaldība izmantotu 78.pantā noteiktās pirmpirkuma tiesības. Savukārt Sējas pagasta ieskatā no likuma "Par pašvaldībām" 15.panta izrietošās pašvaldības pastāvīgās funkcijas rada pašvaldībai nepieciešamību pēc papildu finanšu līdzekļiem un materiāliem resursiem, tādēļ pašvaldībai esot tiesības uz pirmpirkuma tiesību izmantošanu sakarā ar konkrētā darījuma ekonomisko izdevīgumu. Līdz ar to Sējas pagasts uzskata, ka apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi likuma "Par pašvaldībām" 78. un 76. pantu.

Likuma "Par pašvaldībām" 76.pants nosaka pašvaldības ekonomisko pamatu, kas ir tās manta, tostarp finanšu līdzekļi. Likuma 76.pants uzskaita arī ienākumu avotus, no kā šī pašvaldības manta veidojas. Izvērtējot šos līdzekļu iegūšanas veidus, Administratīvo lietu departaments pievienojas apgabaltiesas secinātajam, ka likumdevējs nav paredzējis pašvaldības padomes pirmpirkuma tiesības izmantot ar mērķi izdevīgu darījumu rezultātā iegūt papildu finanšu līdzekļus.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā, ņemot vērā likuma "Par pašvaldībām" 78.panta redakciju, pašvaldības pirmpirkuma tiesību izmantošana nav paredzēta pašvaldību fiskālo vajadzību apmierināšanai. Tāpat pašvaldība ar pirmpirkuma tiesībām piešķirtās privilēģijas nevar izmantot nolūkā veikt komercdarbību. Šo tiesību izmantošanas pamatā var būt tikai nepieciešamība pēc attiecīgā nekustamā īpašuma noteiktu publisku funkciju izpildīšanai.

Turklāt likums "Par pašvaldībām" skaidri iezīmē noteikumu, ka, uzdodot pašvaldībām veikt noteiktas funkcijas, vienlaikus ir nepieciešams noteikt jaunus ienākumu avotus, bez papildu ienākumu avota noteikšanas nevar uzdot pildīt jaunas funkcijas (sk., piemēram, minētā likuma 7.panta otro daļu, 8.panta pirmo daļu un 13.panta otro daļu). Pašvaldība nevar patvaļīgi paplašināt likuma "Par pašvaldībām" 76.pantā uzskaitīto ienākumu avotu veidus.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka finanšu līdzekļu nepieciešamība un konkrētā darījuma iespējams izdevīgums nav pietiekams pamats, lai pašvaldība izmantotu 78.pantā noteiktās pirmpirkuma tiesības.

[14] Ievērojot visu iepriekšminēto, Administratīvo lietu departaments noraida kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, ka Administratīvā apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi likuma "Par pašvaldībām" 78. un 76.pantu.

[15] Tā kā Administratīvā apgabaltiesa ir pareizi interpretējusi likuma "Par pašvaldībām" 78. un 76.pantu, nav arī pamatots Sējas pagasta padomes kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka sakarā ar šo tiesību normu nepareizu interpretāciju apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmo daļu, 246.panta trešo daļu, 247.panta pirmo daļu un 250.panta pirmās daļas 1. un 2.punktu un trešo daļu. Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmā daļa nosaka administratīvā procesa tiesā būtību. Likuma 246.panta trešā daļa nosaka, ka spriedumam ir jābūt tiesiskam un pamatotam. Likuma 247.panta pirmā daļa nosaka, ka tiesa, taisot spriedumu, pamatojas uz tiesību normām. Likuma 250.panta pirmās daļas 1. un 2.punkts noteic, ka tiesa taisa spriedumu, pārbaudījusi, vai administratīvais akts izdots, ievērojot procesuālos un formālos priekšnoteikumus, un vai tas atbilst materiālo tiesību normām, savukārt šā panta trešā daļa noteic, ka faktiskās rīcības gadījumā tiesa taisa spriedumu, pārbaudījusi, vai tā veikta, ievērojot procesuālos un formālos priekšnoteikumus, un vai tā atbilst materiālām tiesību normām.

Attiecībā uz Sējas pagasta ieskatā iespējamo Civillikuma 1073.panta nepareizu piemērošanu (sk. arī sprieduma 6.1.apakšpunktu) Administratīvo lietu departaments norāda, ka minētā tiesību norma ir piemērojama kopsakarā ar likuma "Par pašvaldībām" 78.pantu un tādēļ apgabaltiesa to ir pareizi piemērojusi.

[16] Sējas pagasta padomes kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka pašvaldības darbību šādos gadījumos kontrolē Valsts kontrole, kas pārrauga, lai iegūtie līdzekļi tiktu racionāli izmantoti, neizslēdz iespēju administratīvajai tiesai pārbaudīt, vai lēmums par pirmpirkuma tiesību izmantošanu vispār ir tiesisks. Līdz ar to minētais arguments ir noraidāms.

[17] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt arī kasācijas sūdzībā norādītajam argumentam, ka apgabaltiesa, izdarot secinājumu par to, ka pašvaldības pirmpirkuma tiesības uz nekustamo īpašumu ir ierobežotās privāttiesiskajās attiecībās un tādējādi tā ir apstrīdējusi pašu tiesību normu par pašvaldību pirmpirkuma tiesībām uz nekustamo īpašumu likumību, kas savukārt nav Administratīvās apgabaltiesas kompetencē (sk. arī sprieduma 6.3. apakšpunktu). Lai arī apgabaltiesa ir secinājusi, ka likuma "Par pašvaldībām" 78.pants var ierobežot privātpersonas tiesības, tomēr vienlaikus no apgabaltiesas sprieduma izriet, ka tiesas ieskatā šo tiesību ierobežošana likumā noteiktajā kārtībā ir tiesiska un tiesa nav apšaubījusi šīs tiesību normas atbilstību augstāka spēka juridiskai normai. Apgabaltiesa spriedumā ir tikai norādījusi, ka konkrētajā gadījumā pašvaldībai nebija tiesības uz pirmpirkuma tiesību izmantošanu un tādēļ tai arī nebija tiesību iekļauties personu privāttiesiskajās attiecībās. Tādēļ Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa nav pārkāpusi savu kompetenci un nav nepamatoti atteikusies piemērot tiesību normu.

[18] Konkrētajā gadījumā nav nozīmes arī kasācijas sūdzībā norādītajam apstāklim, ka Aldis B. un V.B., parakstot zemes pirkuma līgumu, apliecinājuši, ka ir iepazīstināti ar noteikumiem, kas paredz pašvaldībai tiesības noteiktos gadījumos izmantot pirmpirkuma tiesības (sk. arī sprieduma 6.3. apakšpunktu). Tā kā konkrētajā lietā tiesvedība tika ierosināt saistībā tieši ar jautājumu par pašvaldības lēmuma tiesiskumu un apelācijas instances tiesa šo lēmumu ir atzinusi par prettiesisku, tad minētais apstāklis nevar būt par pamatu apgabaltiesas sprieduma atcelšanai.

[19] Tāpat par nepamatotu atzīstams Sējas pagasta padomes kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka apgabaltiesa nav bijis konsekvanta spriedumā, atzīstot Sējas pagasta padomes lēmumu par prettiesisku, lai arī pirms tam ir norādījusi, ka Sējas pagasta padomes priekšsēdētāja akts, kas arī bija par pamatu īpašumtiesību nostiprināšanai, ir izdots kompetences ietvaros. Tādējādi Sējas pagasta padomes ieskatā apgabaltiesa neesot pietiekami pamatojusi savu spriedumu (sk. arī sprieduma 6.4. apakšpunktu).

Administratīvajā procesā ir nodalāmi jēdzieni "kompetences pārkāpšana" un "administratīvā akta tiesiskums". Kompetences pārkāpums rodas tajos gadījumos, kad amatpersona pieņēmusi

lēmumu jautājumā, kas tai nebija piekritīgs (*ultra vires*), tas ir, tiesību normas nepiešķir tiesības amatpersonai šāda rakstura jautājumus izlemt. Lēmumus, kurus pieņēmusi amatpersona *ultra vires*, saskaņā ar 74.panta pirmās daļas 2.punktu ir pamats atzīt par spēkā neesošiem no šī akta pieņemšanas brīža.

Savukārt administratīvā akta tiesiskums ir vērtējams saistībā ar šī akta atbilstību procesuālajām un materiālajām tiesību normām. Konstatējot tādu tiesību normu pārkāpumu, kas novedis pie nepareiza administratīvā akta izdošanas, atkarībā no tā, vai administratīvais akts vēl joprojām ir spēkā vai tas jau ir izpildīts, ir pamats administratīvā akta atcelšanai vai tā atzīšanai par prettiesisku. Līdzīgi ir ar faktisko rīcību. Līdz ar to gadījumos, kad tiek izvērtēts administratīvā akta tiesiskums, vairs nepastāv šaubas par to, ka attiecīgā iestāde vai amatpersona, kura izdevusi administratīvo aktu, nav pārkāpusi noteikto kompetenci.

Konkrētajā gadījumā apgabaltiesa ir secinājusi, ka Sējas pagasta padomes priekšsēdētāja kompetencē, gadījumā, kad Sējas pagasta padome ir pieņēmusi lēmumu par pirmpirkuma tiesību izmantošanu, bija izdot aktu par pirmpirkuma tiesību izmantošanu (sk. arī sprieduma 5.2. apakšpunktu). Izvērtējot tiesību normas un Sējas pagasta padomes lēmumu, apgabaltiesa secinājusi, ka minētais lēmums ir atzīstams par prettiesisku (sk. arī sprieduma 5.6. apakšpunktu). Savukārt, tā kā apgabaltiesa Sējas pagasta padomes priekšsēdētāja rīcību, izdodot aktu par pirmpirkuma tiesību izmantošanu, kvalificējusi kā faktisko rīcību, kas veikta uz Sējas pagasta padomes lēmuma pamata, tā atzinusi, ka arī šī faktiskā rīcība, tāpat kā lēmums, ir atzīstama par prettiesisku.

Administratīvo lietu departaments šajā gadījumā nesaskata tiesību normu pārkāpumus apgabaltiesas motīvos un vienlaikus atzīst, ka tās spriedums ir pietiekami pamatots.

[20] Ievērojot iepriekšminēto, Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.marta spriedums ir atstājams negrozīts, bet Sējas pagasta padomes iesniegtā kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet Sējas pagasta padomes kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par personas tiesībām uz sociālo palīdzību un par tiesas kompetenci, vērtējot jautājumu par likumdevēja noteikto dzīves apstākļu minimumu

Pašvaldībai ir pienākums sniegt personai sociālo palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā vismaz tik lielā mērā, lai nodrošinātu minimālos dzīves apstākļus.

2005.gada 25.oktobrī

Lieta Nr.SKA-310

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,

piedaloties pieteicējai Nadeždai M. un viņas pārstāvjiem A.Mertenam un V.Sokolovskim, un Rīgas domes pārstāvim G.Zēlam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Nadeždas M. sūdzību (pieteikumu) par Rīgas domes priekšsēdētāja 2003.gada 21.marta lēmumu Nr.RD-03-957-ap, sakarā ar Nadeždas M. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 11.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas apgabaltiesa ar 1999.gada 30.septembra spriedumu izbeidza dzīvojamās telpas īres līgumu ar Nadeždu M. par dzīvojamo telpu īri Rīgā, Elizabetes ielā (...), izliekot Nadeždu M. no dzīvokļa Nr.(...), Rīgā, Elizabetes ielā (...), bez citas dzīvojamās platības ierādīšanas. Īres līgums izbeigts, pamatojoties uz likuma "Par dzīvojamo telpu īri" 29.panta 2.punktu sakarā ar īres maksas un maksas par komunālajiem pakalpojumiem nemaksāšanu.

Nadeždu M., pamatojoties uz minēto spriedumu 2003.gada 12.februārī izlika no dzīvokļa Elizabetes ielā (...), Rīgā.

Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisija, izvērtējot Nadeždas M. 2003.gada 13.februāra lūgumu, 2003.gada 26.februārī nolēma izīrēt Nadeždai M. pagaidu dzīvojamo mītni Rīgā, Prūšu ielā (...), uz vienu gadu ar tiesībām pagarināt dzīvojamās telpas īres līgumu.

[2] Uzskatot, ka piedāvātā istaba nav pietiekami apkurināta, nav piemērota sadzīves priekšmetu izvietojumam, neatbilst higiēnas prasībām un nav piemērota cilvēka ilglaičiai dzīvošanai, Nadežda M. 2003.gada 4.martā vērsās ar iesniegumu Rīgas domes Komunālā departamenta Dzīvokļu pārvaldē, lūdzot risināt jautājumu par

dzīvošanai derīgas dzīvojamās platības piešķiršanu un pieņemt lēmumu piešķirt viņai atsevišķu dzīvokli ar visām ērtībām.

[3] Rīgas domes Komunālā departamenta Dzīvokļu pārvalde 2003.gada 14.marta vēstulē Nr.DK-03-715-ap Nadeždai M. paskaidroja, ka Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisija 2003.gada 26.februārī, ņemot vērā Nadeždas M. 2003.gada 13.februāra lūgumu atļaut apmesties vienā istabā ar daļējām ērtībām pagaidu dzīvojamā mītnē Prūšu ielā (...), kā arī pamatojoties uz likuma "Par pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 14.panta pirmās daļas 1.punktu un Rīgas domes 2002.gada 7.maija saistošo noteikumu Nr.27 "Personu, kurām nepieciešama pašvaldības palīdzība dzīvokļa jautājumu risināšanā, reģistrācijas un pašvaldības palīdzības sniegšanas kārtība" 2.3.1. apakšpunktu, nolēma izīrēt Nadeždai M. iepriekš minēto istabu uz vienu gadu ar tiesībām pagarināt dzīvojamās telpas īres līgumu. Vēstulē arī norādīts, ka dzīvojamā ēka Prūšu ielā (...), Rīgā, 2003.gada 30.janvāra pieņemšanas nodošanas aktā atzīta par ekspluatācijai derīgu un šā iemesla dēļ nav pamata izskatīt jautājumu par citas dzīvojamās telpas izīrēšanu.

[4] Rīgas domes priekšsēdētājs 2003.gada 21.marta vēstulē Nr.RD-03-957-ap noraidīja Nadeždas M. lūgumu, pamatojoties uz apsvērumiem, kas minēti Rīgas domes Komunālā departamenta Dzīvokļu pārvaldes 2003.gada 14.marta vēstulē Nr.DK03-715-ap.

[5] Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesā 2003.gada 15.aprīlī saņemta Nadeždas M. sūdzība (pieteikums), kurā lūgts atzīt Rīgas domes lēmumu par prettiesisku un uzlikt pienākumu Rīgas domei piešķirt Nadeždai M. dzīvošanai derīgu dzīvojamo platību – atsevišķu dzīvokli ar visām ērtībām. Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa ar 2004.gada 21. aprīļa spriedumu pieteikumu noraidīja.

[6] Izskatot lietu sakarā ar Nadeždas M. apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 11.aprīļa spriedumu Nadeždas M. sūdzību (pieteikumu) par Rīgas domes priekšsēdētāja lēmumu noraidīja. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] No lietas materiāliem, kā arī paskaidrojumiem tiesas sēdē izriet, ka tiesā ir pārsūdzēts Rīgas domes priekšsēdētāja 2003.gada 21.marta lēmums Nr.RD-03-957-ap, ar kuru atteikts izskatīt jautājumu par citas dzīvojamās platības izīrēšanu.

[6.2] Sociālajai palīdzībai ir jānodrošina personai minimālie dzīves apstākļi. Personai nav subjektīvo publisko tiesību prasīt, lai pašvaldība sniegtu sociālo palīdzību tādā apjomā, kādā šī persona vēlas to saņemt.

[6.3] Saskaņā ar likuma "Par pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 23.panta otro daļu Rīgas domei bija pienākums nodrošināt Nadeždu M. ar pagaidu dzīvojamo telpu. Saskaņā ar

likuma "Par dzīvojamo telpu īri" 28.² panta trešās daļas un 36.¹ panta prasībām Rīgas domei bija jāpiešķir Nadeždai M. dzīvošanai derīga telpa. Apgabaltiesa atzina par nepamatotu Nadeždas M. viedokli, ka viņai ierādītā dzīvojamā platība nav piemērota ilglaicīgai dzīvošanai un pašvaldībai ir pienākums viņu nodrošināt ar atsevišķu dzīvokli ar visām ērtībām.

[6.4] Saskaņā ar likuma "Par pašvaldības palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 23.panta trešo daļu minētā likuma 16.pantā noteiktās prasības, kurām jāatbilst dzīvojamai telpai, var netikt ievērotas attiecībā uz pagaidu dzīvojamām telpām. Šajā gadījumā strīds ir tieši par pagaidu dzīvojamo telpu, kas piešķirta sociālās palīdzības ietvaros.

[6.5] Nadeždai M. ierādītā dzīvojamā telpa atbilst tiesību normās izvirzītajām prasībām, par ko Nadežda M. pati ir parakstījusies telpas nodošanas un pieņemšanas aktā. To apliecina arī 2003.gada 10.novembra objekta apsekošanas akts Nr.692, kas sastādīts par Rīgas Latgales priekšpilsētas izpilddirekcijas Administratīvās inspekcijas amatpersonu veikto pārbaudi, kā arī 2003.gada 26.septembra apskates protokols Nr.463, kuru sastādījusi Rīgas pašvaldības policijas Latgales priekšpilsētas nodaļas vecākā inspektore.

[6.6] Rīgas domes 2002.gada 26.marta nolikuma Nr.32 "Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas nolikums" 3.7. apakšpunkts noteic, ka, pamatojoties uz Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas lēmumu, rekomendācijas dzīvojamo telpu īres līgumu noslēgšanai izsniedz Rīgas domes Komunālā departamenta Dzīvokļu pārvalde. Tādējādi Dzīvokļu pārvalde nav pārkāpusi savu kompetenci.

Rekomendācija ir atzīstama par paziņojumu, un tādējādi Rīgas dome ir ievērojusi dzīvojamo telpu piedāvāšanas kārtību. Rekomendācijā ir norādīti gandrīz visi jautājumi, kurus likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 18.panta pirmā daļa pieprasa iekļaut šādā dokumentā. No saņemtās rekomendācijas Nadežda Marina varēja noskaidrot dzīvojamās telpas adresi, platību, istabu skaitu. Citi likuma "Par pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 18.panta pirmajā daļā iekļautie jautājumi tiek atrisināti, slēdzot īres līgumu. Šim īres līgumam, kā tiesas sēdē paskaidroja Rīgas domes pārstāvis, tiek pievienots arī dzīvojamās telpas apsekošanas akts.

[7] Nadežda M. par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 11. aprīļa spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, lūdzot to atcelt pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi likuma "Par dzīvojamo telpu īri" 28.² panta trešo daļu. Apgabaltiesa nav vērtējusi apstākli, ka saskaņā ar likuma "Par dzīvojamo telpu īri" 28.² pantu pieteicējai pienākas dzīvojamā telpa ilgstošai, nevis pagaidu dzīvošanai.

Apgabaltiesa savu secinājumu argumentējusi ar to, ka Nadežda M. piekritusi dzīvot Prūšu ielā (..), Rīgā, bet nav vērtējusi to, kādos apstākļos viņai šis lēmums bija jāpieņem. Apgabaltiesa nav vērtējusi to, ka no dzīvokļa Elizabetes ielā (..), Rīgā, Nadežda Marina izlikta ziemā, ka viņai nav radnieku, pie kā varētu dzīvot, un viņa ir atzīta par maznodrošinātu personu.

[7.2] Apgabaltiesa nav vērtējusi, vai dzīvojamā telpa Prūšu ielā (..), Rīgā, ir derīga dzīvošanai. Likuma "Par dzīvojamo telpu īri" 28.² panta piektā daļa noteic, ka dzīvošanai derīga dzīvojamā telpa ir apgaismojama, apkurināma telpa, kas piemērota cilvēka ilglaicīgam patvērumam un sadzīves priekšmetu izvietošanai un atbilst Ministru kabineta noteikumos paredzētajām būvniecības un higiēnas prasībām.

Apgabaltiesa ir paļāvusies tikai uz Rīgas domes Komunālā departamenta Dzīvokļu pārvaldes 2003.gada 14.marta vēstuli un Rīgas domes 2003.gada 21.marta vēstuli, kura it kā apliecina, ka minētā dzīvojamā telpa ir derīga ekspluatācijai.

Tādējādi apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu, kā arī 107.panta ceturtajā daļā noteikto objektīvās izmeklēšanas principu. To, ka apgabaltiesa nav ievērojusi objektīvās izmeklēšanas principu, norāda apgabaltiesas sprieduma 11.punkts, kurā minēts, ka Rīgas domes amatpersonas uzskatījušas, ka attiecīgā dzīvojamā ēka atzīta par ekspluatācijai derīgu un nav pamata izskatīt jautājumu par citas dzīvojamās telpas izīrēšanu. Objektīvās izmeklēšanas principa neievērošana noved pie pušu līdztiesības principa pārkāpuma.

[7.3] Apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta trešo daļu, kas noteic, ka tiesa spriedumā norāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu – par nepierādītu, jo paļāvusies tikai uz Rīgas domes iesniegtajiem dokumentiem un nav norādījusi, kāpēc tie uzskatāmi par pamatotiem pierādījumiem. Apgabaltiesa nav veikusi darbības, lai noskaidrotu minētās dzīvojamās telpas stāvokli.

Apgabaltiesa pārkāpusi arī Administratīvā procesa likuma 181.pantu, jo nav pieaicinājusi ekspertu, kas varētu sniegt atzinumu.

[8] Tiesas sēdē Nadeždas M. pārstāvji kasācijas sūdzību uzturēja, pamatojoties uz tajā norādītajiem motīviem.

Rīgas domes pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina, paskaidrojot, ka apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un pamatots.

Motīvu daļa

[9] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.pantu tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu un argumentus, kas minēti kasācijas sūdzībā.

[10] Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1.panta 17.punktā ir noteikts, ka sociālā palīdzība ir naudas vai mantiskais pabalsts, kura piešķiršana balstās uz materiālo resursu novērtēšanu personām (ģimenēm), kurām trūkst līdzekļu pamatvajadzību apmierināšanai. Minētā likuma 32.pantā ir definēts sociālās palīdzības mērķis – sniegt materiālu atbalstu krīzes situācijā nonākušām trūcīgām ģimenēm (personām), lai apmierinātu to pamatvajadzības un veicinātu darbaspējīgo personu līdzdarbību savas situācijas uzlabošanā.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka sociālās tiesības, pie kurām pieder arī sociālā palīdzība, ir ļoti nozīmīgas, taču vienlaikus īpašas tiesības, jo šo tiesību īstenošana ir atkarīga no katras valsts ekonomiskās situācijas un pieejamiem resursiem (sk. *Satversmes tiesas 2001.gada 13.marta spriedumu lietā Nr.2000-08-0109*).

Likums "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" noteic attiecības sociālo tiesību jomā, tostarp arī sociālās palīdzības veidus un tās sniegšanas kārtību dzīvokļu jautājumu risināšanā. Administratīvo lietu departaments citā spriedumā lietā par pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā ir secinājis, ka viens no sociālo tiesību pamatprincipiem ir, ka sociālā palīdzība tiek nodrošināta tikai tad, ja palīdzības meklētājs nespēj palīdzēt pats sev un nevar iegūt palīdzību no piederīgajiem. Sociālajai palīdzībai, tātad arī sociālajai palīdzībai dzīvokļa jautājuma risināšanā, jānodrošina personai minimālie dzīves apstākļi (sk. *Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 20.aprīļa sprieduma Nr.SKA-33 11.punktu*).

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst par pamatotu apgabaltiesas secinājumu, ka pašvaldībai ir pienākums sniegt personai sociālo palīdzību dzīvokļa jautājumā vismaz tik lielā mērā, lai nodrošinātu minimālos dzīves apstākļus, nevis tādā apjomā, kā persona vēlas to saņemt.

[11] Likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā" 3.pantā ir norādīti palīdzības veidi, tostarp arī pašvaldībai piederošas dzīvojamās telpas izīrēšana, sociālā dzīvokļa izīrēšana un nodrošināšana ar pagaidu dzīvojamo telpu.

Ievērojot, ka palīdzība dzīvokļa jautājuma risināšanā ir sociālā palīdzība, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka arī likuma "Par palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā" tiesību normas ir tulkojamas

kopsakarā ar sociālās palīdzības pamatmērķi – nodrošināt vismaz minimālos dzīves apstākļus dzīvokļa jautājumā.

[12] Viens no gadījumiem, kad personai rodas tiesības saņemt sociālo palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā ir noteikts likuma "Par dzīvojamo telpu īri" 28.²pantā. Saskaņā ar minētā panta trešo daļu, ja dzīvojamās telpas īres līgums tiek izbeigts, pamatojoties uz šā panta pirmo daļu, un īrnieks atbilst kādai no šā likuma 36.¹panta pirmajā daļā minētajām kategorijām, attiecīgā pašvaldība triju mēnešu laikā pēc tam, kad stājies spēkā tiesas spriedums par īrnieka izlikšanu no dzīvojamās telpas, ierāda īrniekam citu dzīvošanai derīgu dzīvojamo telpu.

Administratīvo lietu departaments atzīst, ka no minētajām tiesību normām izriet, ka pašvaldībai, sniedzot palīdzību dzīvokļu jautājumu risināšanā, nav jāpiešķir līdzvērtīgas dzīvojamās telpas, proti, personai var tikt piešķirta dzīvojamā telpa, kuras labiekārtojums, tātad arī ērtību apjoms, ir ievērojami zemāks kā dzīvoklī, no kura persona tika izlikta (sal.: *Krauze R. Par dzīvojamo telpu īri. Likums ar komentāriem. Otrais papildinātais izdevums. Tiesu namu aģentūra, 2005, 119.lpp.*).

Ievērojot, ka, pamatojoties uz likuma "Par dzīvojamo telpu īri" 28.²pantu, tiesa izbeidza īres līgumu arī ar pieteicēju, Administratīvo lietu departaments atzīst par pamatotu pieteicējas un apgabaltiesas uzskatu, ka viņai bija tiesības saņemt sociālo palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā.

[13] Likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā" 14.panta pirmās daļas 1.punkta "a" apakšpunktā ir noteikts, ka pirmām kārtām ar dzīvojamo telpu nodrošināmas arī personas, kurām saskaņā ar likuma "Par dzīvojamo telpu īri" sniedzama palīdzība, ja tās tiek izliktas no īrētās dzīvojamās telpas un ja tās ir maznodrošinātas personas, kuras sasniegušas pensijas vecumu vai ir invalīdi.

Savukārt likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā" 23.panta otrā daļa noteic, ka ar pagaidu dzīvojamo telpu uz laiku līdz pašvaldības dzīvojamās telpas izīrēšanai nodrošina arī šā likuma 14.pantā minētās personas, kuras reģistrētas šā veida palīdzības saņemšanai.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments secina, ka pašvaldībai ir pienākums piešķirt pagaidu dzīvojamo telpu, ja tai nav dzīvojamās telpas, ko nodot izīrēšanai. Tātad personai, ar kuru pēc tiesas sprieduma izbeigts dzīvojamās telpas īres līgums, pamatojoties uz likuma "Par dzīvojamo telpu īri" 28.²pantu, var tikt izīrēta pagaidu dzīvojamā telpa.

Likumdevējs ir nošķīris sociālo palīdzību, piešķirot pagaidu dzīvojamo telpu, no sociālās palīdzības, izīrējot tai piederošās dzīvojamās telpas. Administratīvo lietu departaments secina, ka

pagaidu dzīvojamā telpa tiek piešķirta nekavējoties, bet dzīvojamā telpa likumā noteiktajā kārtībā tiek piešķirta, tiklīdz pašvaldībai ir brīvas izīrējamas telpas un atbilstoši palīdzības reģistram ir pienākusi personas kārta saņemt minētās palīdzības veidu.

Ievērojot minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst par nepamatotu kasācijas sūdzības argumentu, ka apgabaltiesa nepareizi tulkojusi likuma "Par dzīvojamo telpu īri" 28.²pantu, jo personai saskaņā ar minēto tiesību normu pienākas dzīvojamā telpa ilgstošai dzīvošanai, nevis pagaidu dzīvojamā telpa.

[14] Saskaņā ar likuma "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 16.pantu dzīvošanai derīga dzīvojamā telpa ir apgaismojama, apkurināma, kas piemērota cilvēka ilglaičīgam patvērumam un sadzīves priekšmetu izvietojumam un atbilst Ministru kabineta noteikumos paredzētajām būvniecības un higiēnas prasībām. Saskaņā ar minētā likuma 23.panta trešo daļu pagaidu dzīvojamā telpa var neatbilst šā likuma 16.panta noteikumiem. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst par nepamatotu kasācijas sūdzībā pausto uzskatu, ka apgabaltiesai bija pienākums vērtēt, vai pagaidu dzīvojamā telpa atbilst visām dzīvošanai derīgas dzīvojamās telpas prasībām.

Tai pat laikā, ievērojot sprieduma 11.punktā secināto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka tiesai bija jānoskaidro, vai pašvaldība, sniedzot palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā, ir nodrošinājusi Nadeždai M. vismaz minimālos dzīves apstākļus. Apgabaltiesa vērtēja dzīvojamās telpas derīgumu dzīvošanai, proti, to, vai telpas Prūšu ielā (..) nodrošina minimālos nepieciešamos dzīves apstākļus. Secinājumu, ka dzīvojamā telpa atbilst tiesību normās izvirzītajām prasībām, apgabaltiesa izdarīja, pamatojoties uz objekta apsekošanas aktā un apskates protokolā konstatētajiem apstākļiem, kā arī pamatojoties uz telpas nodošanas un pieņemšanas aktā konstatēto. Līdz ar to par nepamatotu atzīstams kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nav noskaidrojusi un vērtējusi, kā arī norādījusi pamatojumu, vai dzīvojamā telpa Rīgā, Prūšu ielā (..), ir dzīvošanai derīga telpa, pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 103.pantu, 107.pantu un 154.panta trešo daļu. Minēto pierādījumu pārvērtēšana neietilpst Senāta kompetencē.

[15] Administratīvo lietu departaments atzīst par nepamatotu kasācijas sūdzības argumentu, ka tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 181.pantu par eksperta atzinumu. Saskaņā ar minētā likuma 178.panta pirmo daļu ekspertīzi lietā nosaka, ja lietā nozīmīgu faktu noskaidrošanai nepieciešamas speciālas zināšanas zinātnē, tehnikā, mākslā vai citā nozarē. Minētā panta trešā daļa noteic, ka jautājumus, kuros nepieciešama ekspertīze, nosaka tiesa. Līdz ar to secināms, ka noteikt ekspertīzi ir tiesas tiesības, nevis pienākums.

[16] Nepamatots ir kasācijas sūdzībā apgalvotais, ka apgabaltiesa ir pārkāpusi objektīvās izmeklēšanas principu, jo tiesa sprieduma 11.punktā nav norādījusi, kāpēc tā piekrīt Rīgas domes viedoklim, ka dzīvojamā ēka ir ekspluatācijai derīga un līdz ar to dzīvojamā telpa ir atzīstama par dzīvošanai derīgu. Apgabaltiesa sprieduma 11.punktā ir konstatējusi Rīgas domes lēmumā norādīto. Šajā sprieduma punktā nav izteikts tiesas vērtējums par Rīgas domes secinājumu. Arī sprieduma citos punktos tiesa neatzina par pamatotu lēmumā izteikto viedokli, bet gan secināja, ka apskates protokolā un apsekošanas aktā minētie fakti liecina, ka dzīvojamā telpa atbilst normatīvo aktu prasībām.

[17] Administratīvo lietu departaments atzīst par nepamatotu kasācijas sūdzības argumentu, ka tiesai bija jāvērtē apstākļi, ka Nadežda M. no dzīvokļa Elizabetes ielā (..), Rīgā, izlikta ziemā, ka viņai nav radnieku un viņa ir maznodrošinātā persona. Atbilstoši Administratīvo lietu departamenta judikatūrai, kas savukārt veidojusies, pamatojoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, tiesai ir jāuzklausā argumenti, bet tai nav pienākums detalizēti atrunāt spriedumā jebkuru argumentu. Tiesa izvērtē argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību normu piemērošanas viedokļa. Tikai tad, ja tiesa neanalizē kādu būtisku vai izšķirošu argumentu, tā pieļauj pārkāpumu (sal.: *Augstākās tiesas Senāta 2004.gada 23.novembra sprieduma 8.punkts lietā Nr.SKA-216*). Ievērojot, ka apgabaltiesa ir ieguvusi pietiekamus pierādījumus, lai secinātu, ka pašvaldība ir nodrošinājusi minimālo sociālo palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā, Administratīvo lietu departaments secina, ka apgabaltiesai nebija pienākums vērtēt minētos apstākļus.

[18] Izvērtējot minētos kasācijas sūdzības argumentus un apgabaltiesas spriedumu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka spriedums ir tiesisks un tādēļ atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atstāt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 11. aprīļa spriedumu negrozītu, bet Nadeždas M. sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par nodokļa deklarācijas labojumu pieņemšanu un par lēmumu par soda naudas bezstrīda piedziņu (likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 6.punkts un 23.panta pirmā daļa)

Nodokļu maksātāja tiesības iesniegt nodokļa deklarācijas labojumus nosaka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 6.punkts, atbilstoši kuram vienīgais pamats atteikt pieņemt labojumus ir apstākļi, ka uzsākta vai veikta revīzija par attiecīgo periodu.

Atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmajai daļai lēmumu par nodokļu parāda un soda naudas bezstrīda piedziņu var pieņemt tikai tad, ja iepriekš noteiktā kārtībā ir uzlikta soda nauda.

2005.gada 15.novembrī

Lietā Nr.SKA-362

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	N.Salienieks,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējas sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Remarks Centrs" pārstāvim A.Kodoliņam un atbildētājas Rīgas domes pārstāvei K.Blass,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Remarks Centrs" pieteikuma par Rīgas domes amatpersonu lēmumu atcelšanu, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Remarks Centrs" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 2.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas domes Finanšu departamenta direktora vietniece ar 2003.gada 26.marta lēmumu Nr.DF-03-83-ls nolēma no SIA "Remarks Centrs" bezstrīda kārtībā piedzīt nekustamā īpašuma nodokļa (turpmāk – NĪN) parādu par ēkām un būvēm Ls 2978,30, soda naudu Ls 2576,84 un pamatparāda palielinājumu un nokavējuma naudu Ls 714,99, kopā Ls 6270,13. Lēmums pamatots ar likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" (turpmāk – Nekustamā īpašuma nodokļa likums) 9.pantu, likuma "Par nodokļiem un nodevām" (turpmāk – Nodokļu un nodevu likums) 1.panta 5.punktu un 26.panta otro daļu un Rīgas domes Finanšu departamenta nolikuma 4.1.6. apakšpunktu. Izskatot SIA "Remarks Centrs" sūdzību, Rīgas domes priekšsēdētājs ar 2003.gada 9.jūlija lēmumu Nr.1-222/RD-03-3748-nd sūdzību noraidīja.

[2] 2003.gada 1.jūlijā Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesā saņemts SIA "Remarks Centrs" pieteikums, kurā lūgts atcelt Rīgas domes Finanšu departamenta direktora vietnieces 2003.gada 26.marta lēmumu Nr.DF-03-83-ls un Rīgas domes priekšsēdētāja 2003.gada 9.jūlija lēmumu Nr.1-222/RD-03-3748-nd, kā arī uzlikt par pienākumu Rīgas domei dzēst pieteicējai uzskaitīto NĪN parādu par ēkām un būvēm Ls 2978,30, soda naudu par deklarāciju savlaicīgu neiesniegšanu Ls 2576,84 un pamatparāda palielinājumu un nokavējuma naudu Ls 714,99 un atmaksāt no pieteicējas saskaņā ar Rīgas domes Finanšu departamenta direktora vietnieces 2003.gada 26.marta lēmumu Nr.DF-03-83-ls piedzītās nodokļu un soda naudas summas. Pieteikumā norādīts, ka par 2001. un 2002.gadu pieteicējai NĪN nav jāmaksā, jo ēka, kas atrodas Zemītāna ielā 2b, Rīgā, sakarā ar rekonstrukciju netika izmantota saimnieciskajā darbībā. Nodokļu administrācijai ir tiesības papildus aprēķināt nodokļus un uzlikt soda naudu, veicot nodokļu auditu. Audits (kuru var veikt Valsts ieņēmumu dienests) nav veikts. Nodokļa maksātājam ir tiesības labot kļūdainu deklarāciju. Deklarācijas pareizības pārbaudi var veikt Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID), nevis Rīgas dome. Nav saprotams, kādas deklarācijas nav iesniegtas savlaicīgi, ne arī, pamatojoties uz kādām likuma normām soda nauda aprēķināta. Pieteicējai nav zināms neviens Rīgas domes lēmums, ar kuru tai būtu uzlikta soda nauda par deklarācijas savlaicīgu neiesniegšanu. Pieteicēja visas deklarācijas ir iesniegusi savlaicīgi. Rīgas domes priekšsēdētāja lēmums pieņemts, pārkāpjot likumā noteikto sūdzības izskatīšanas termiņu.

[3] Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa ar 2004.gada 10.februāra lēmumu lietu nosūtījusi izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 7.jūnija spriedumu pieteicējas pieteikumu noraidīja.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar pieteicējas apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa pieteicējas pieteikumu noraidīja. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Lietā ir strīds par to, vai pieteicējai par 2001.gadā nopirkto ēku Zemītāna ielā 2b, Rīgā, tās rekonstrukcijas laikā ir jāmaksā NĪN. Lietā ir strīds arī par to, vai pieteicējas 2002.gada 12.decembrī Rīgas domes Finanšu departamentā iesniegtās deklarācijas izmantojamas NĪN aprēķināšanai.

[5.2] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 81.panta piektajai daļai izvērtējams Rīgas domes priekšsēdētāja 2003.gada 9.jūlija lēmums Nr.1-222/RD-03-3748-nd.

[5.3] Atbilstoši Ministru kabineta 2000.gada 4.aprīļa noteikumu Nr.131 "Likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" normu piemērošanas noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.131)

26.1. apakšpunktam, piemērojot likuma pārejas noteikumu 9.punkta 1. apakšpunktu, par saimnieciskajā darbībā izmantojamām ēkām un būvēm tiek uzskatītas juridiskās personas bilancē norādītās ēkas un būves.

[5.4] Pieteicēja nepamatoti uzskata ēku par nepabeigtās celtniecības objektu atbilstoši Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumu Nr.112 "Vispārējie būvnoteikumi" (turpmāk – Vispārējie būvnoteikumi) 1.punktam. Saskaņā ar šo noteikumu 21.punktā norādīto rekonstrukcijas definīciju būve arī tās rekonstrukcijas laikā uzskatāma par būvi. Ēka Zemitāna ielā 2b, Rīgā, ir pieteicējas bilancē atspoguļota saimnieciskajā darbībā izmantojamā ēka, kas saskaņā ar Nekustamā īpašuma nodokļa likuma pārejas noteikumu 9.punkta 1. apakšpunktu apliekama ar NĪN arī tās rekonstrukcijas laikā.

[5.5] Tā kā pieteicēja ēku iegādājās 2001.gada 22.jūnijā, bet pašvaldībā deklarāciju par to iesniedza tikai 2002.gada 12.decembrī, atbilstoši Nekustamā īpašuma nodokļa likuma 9.panta piektajai daļai un Nodokļu un nodevu likuma 32. un 32.¹ pantam pieteicējai pamatoti aprēķināta soda nauda par deklarācijas savlaicīgu neiesniegšanu un samazināto nodokļa summu.

[5.6] Tā kā lietā nav strīda par to, ka 2002.gada 12.decembra ēku un būvju NĪN deklarācijas par 2001. un 2002.gadu pašvaldībā iesniegusi pieteicēja, kuras lūgums labot deklarācijas noraidīts, atbildētājs, nosakot nodokļa un soda naudas apmēru, pamatoti izmantojis 12.decembra deklarācijas.

[5.7] Nepamatots ir pieteicējas viedoklis, ka NĪN deklarācijas pārbaudi tiesīga veikt tikai nodokļu administrācija, proti, VID. Atbilstoši Nodokļu un nodevu likuma 20.panta 3.punktam NĪN administrē pašvaldība, kas tādējādi tiesīga veikt arī nodokļa deklarācijas pārbaudi.

[6] Par minēto spriedumu pieteicēja iesniegusi kasācijas sūdzību, lūdzot spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa nav izskatījusi SIA "Remarks Centrs" pieteikumu pilnībā un nav vērtējusi Rīgas domes amatpersonu prettiesisko rīcību lēmuma pieņemšanas procesā. Tiesa ir vērtējusi tikai Rīgas domes priekšsēdētāja 2003.gada 9.jūlija lēmumu Nr.1-222/RD-03-3748-nd, bet tai bija jāvērtē arī Rīgas domes amatpersonu faktiskā rīcība, uz kuru pieteicēja norādījusi pieteikumā tiesai.

[6.1.1] Nepamatots ir secinājums, ka nav strīda par faktu, ka pieteicēja 2002.gada 12.decembrī iesniegusi nodokļa deklarāciju par 2001.gadu. Deklarācija nav iesniegta, jo to parakstījusi tikai SIA "Remarks Centrs" grāmatvede, un līdz ar to deklarācijai nav juridiska spēka.

[6.1.2] Tiesa nav vērtējusi pieteikumā ietverto argumentu, ka Rīgas domei nebija tiesību nepieņemt pieteicējas 2002.gada 18.decembrī iesniegto nodokļa deklarāciju. Šādas deklarācijas iesniegšana atbilst Nodokļu un nodevu likuma 15.panta pirmās daļas 3.punktam un 16.panta 6.punktam. Saskaņā ar Nodokļu un nodevu likuma 20.panta 3.punktu NĪN administrē gan pašvaldības, gan VID. Savukārt Nekustamā īpašuma nodokļa likuma 8.panta ceturtā daļa nosaka, ka kontroli pār likuma pareizu piemērošanu nodrošina VID. Tiesa nav vērtējusi faktu, ka 2002.gada 18.decembrī iesniegtā nodokļa deklarācija ir sastādīta atbilstoši VID 2000.gada 21.janvāra Metodiskajiem norādījumiem par nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanas un uzskaites kārtību ēkām un būvēm, kā arī nav vērtējusi atbildētājas viedokļa pamatotību, ka Metodiskie norādījumi nav saistoši Rīgas domei.

[6.1.3] Tiesa nav vērtējusi pieteikumā ietverto argumentu, ka pretēji Nodokļu un nodevu likuma 26.panta pirmajai daļai ir pieņemts lēmums par soda naudas piedziņu, bet nav pieņemts lēmums par soda naudas uzlikšanu.

[6.2] Tiesa Nekustamā īpašuma nodokļa likuma pārejas noteikumu 9.punkta interpretēšanai izmantojusi noteikumu Nr.131 26.1. apakšpunktu, atzīstot, ka ar NĪN apliekamas visas ēkas un būves, kas tiek norādītas juridiskās personas bilancē neatkarīgi no tā, vai tās tiek vai netiek izmantotas saimnieciskajā darbībā. Šāda interpretācija ir pretrunā šā likuma pārejas noteikumu 9.punktam, kurā noteikts, ka ar NĪN apliekamas saimnieciskajā darbībā izmantojamās ēkas un būves vai ēkas vai būves daļas, kas tiek izmantotas saimnieciskajā darbībā. Līdz ar to tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 15.panta otrajā daļā noteikto normatīvo aktu hierarhiju.

[6.3] Tiesa nepareizi interpretējusi Nekustamā īpašuma nodokļa likuma 1.pantu, jēdziena "būve" interpretēšanai izmantojot būvniecības normatīvo aktu terminoloģiju. Tāpēc nevar piekrist tiesas secinājumam, ka ēka rekonstrukcijas laikā ir NĪN objekts. Pretējo loģiski pamato likuma 1.panta otrās daļas 13.punkts: ēkas arī pēc to nodošanas ekspluatācijā (pēc celtniecības vai rekonstrukcijas darbu pabeigšanas) viena gada laikā ir atbrīvotas no aplikšanas ar NĪN.

[6.4] Nepamatots ir tiesas secinājums attiecībā uz soda naudas piemērošanas tiesiskumu, pamatojot to ar Nodokļu un nodevu likuma 32. un 32.¹ pantu. Šajās normās paredzētas atšķirīgas soda sankcijas un to maksimālais apmērs. Turklāt tiesa nav ņēmusi vērā, ka pieteicējai līdz ēkas nodošanai ekspluatācijā atbilstoši noteikumu Nr.131 31.punktam deklarācijas un paziņojumi nebija jāiesniedz. Šos argumentus tiesa nav vērtējusi.

[6.5] Tiesa nav vērtējusi pieteicējas iesniegtos pierādījumus, tas ir, Finanšu ministrijas un VID skaidrojumus, ka rekonstrukcijas laikā

ēkas nav apliekamas ar NĪN. Līdz ar to tiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.pantu.

[7] Rīgas domes paskaidrojumos par kasācijas sūdzību norādīts, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir pamatots. Rīgas dome neuzskata, ka tiesa nebūtu pilnībā izskatījusi pieteikumu, un norāda, ka nevar piekrist pieteicējas tiesību normu interpretācijai.

[8] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis kasācijas sūdzību uzturēja, pamatojoties uz tajā norādītajiem motīviem.

Atbildētājas pārstāve kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka tiesa pareizi interpretējusi normatīvos aktus un spriedums ir pamatots.

Motīvu daļa

[9] Kā izriet no Administratīvā procesa likuma 81.panta piektās daļas, vienas tiesiskās attiecības sakarā pieņemto lēmumu kopums uzskatāms par vienu administratīvo aktu. Parasti tiesa vērtē iestādes procesa pēdējā (apstrīdēšanas) stadijā pieņemto lēmumu. Gadījumā, ja šajā lēmumā nav izvērtēta sākotnējā lēmuma pieņemšanas procedūra un nav novērsti lēmuma pieņemšanas procedūrā pieļautie pārkāpumi, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, tiesai jāpārbauda un jāvērtē pieteicējas iebildumi arī šajā aspektā. Tāpēc par pamatotiem atzīstami kasācijas sūdzībā norādītie argumenti, ka tiesa, vērtējot pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu, nav vērtējusi pieteicējas iebildumus par likumā noteiktās procedūras pārkāpumiem, proti, pēc būtības vērtējusi tikai Rīgas domes priekšsēdētāja lēmumu, kas pieņemts sakarā ar Finanšu departamenta lēmuma apstrīdēšanas iesniegumu, bet nav vērtējusi Finanšu departamenta lēmuma pieņemšanas procedūru.

[9.1] Konstatējusi, ka pieteicēja 2002.gada 12.decembrī Rīgas domes Finanšu departamentā iesniegusi ēku un būvju NĪN deklarācijas par 2001. un 2002.gadu un 18.decembrī deklarāciju labojumu, kuru Rīgas domes Finanšu departaments noraidījis, tiesa secinājusi, ka 12.decembra deklarācijas pamatoti izmantotas, nosakot nodokļa un soda naudas apmēru. Kaut gan sākotnēji tiesa secinājusi, ka lietā ir strīds par to, vai 2002.gada 12.decembrī iesniegtās deklarācijas izmantojamas NĪN aprēķināšanai, iepriekšminēto atzinumu tiesa izdarījusi, neapsverot pieteicējas argumentus.

Saskaņā ar Nodokļu un nodevu likuma 16.panta 6.punktu nodokļu maksātājam ir tiesības iesniegt nodokļu administrācijai deklarācijas labojumu vai nodokļu aprēķina precizējumu triju gadu laikā pēc konkrētajos likumos noteiktā maksāšanas termiņa, ja šajā laikā par konkrētajiem nodokļiem un attiecīgajiem taksācijas periodiem nav uzsākta vai veikta nodokļu revīzija (audits). Tādējādi vienīgais pamats atteikt pieņemt labojumus ir apstāklis, ka uzsākta vai veikta revīzija par attiecīgo periodu. Lietā nav konstatēta šādu ierobežojumu

pastāvēšana. Līdz ar to, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nevar atzīt par pareizu tiesas secinājumu, ka Rīgas domes Finanšu departaments rīkojies tiesiski, noraidot iesniegtos deklarāciju labojumus ar tādiem motīviem, kas nav paredzēti likumā, un aprēķinot nodokļus pēc atsauktajām deklarācijām.

[9.2] Atbilstoši Nodokļu un nodevu likuma 18.pantam nodokļu administrācijas pienākums, citastarp, ir kontrolēt nodokļu (nodevu) aprēķināšanas un maksāšanas pareizību, veikt nodokļu auditu, piemērot sankcijas likumu pārkāpējiem. Saskaņā ar Nodokļu un nodevu likuma 20.panta 3.punktu NĪN administrē VID un pašvaldības atbilstoši Nekustamā īpašuma nodokļa likumam. Savukārt Nekustamā īpašuma nodokļa likuma 8.panta ceturtā daļa VID uzliek par pienākumu veikt kontroli pār pareizu likuma piemērošanu. Līdz ar to, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, par pamatotu atzīstams tiesas secinājums, ka kļūdains ir pieteicējas viedoklis, ka NĪN auditu var veikt tikai VID. Taču tiesa nav apsvērusi, vai audits šajā gadījumā nebija jāveic Rīgas domes Finanšu departamentam.

[9.3] Atbilstoši Nodokļu un nodevu likuma 23.panta pirmajai daļai nodokļu administrācijai ir tiesības papildus aprēķināt nodokļus un uzlikt soda naudu, ja ir pārkāpti nodokļu likumi (redakcija, kas bija spēkā pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā). Administratīvo lietu departaments piekrīt kasācijas sūdzībā norādītajam, ka lēmumu par nodokļu parāda un soda naudas bezstrīda piedziņu var pieņemt tikai tad, ja iepriekš noteiktā kārtībā soda nauda ir uzlikta. Likuma normās šajā laikā nebija noteikta procedūra un lēmuma forma. Tāpēc iestādei bija jāievēro tajā laikā spēkā esošie noteikumi, kas regulēja administratīvo procesu iestādē. Nav ņemami vērā atbildētājas pārstāves paskaidrojumi, ka pieteicējai nosūtītie paziņojumi uzskatāmi par administratīvo aktu, ar kuru noteikta soda nauda, jo ir ievērota administratīvajam aktam noteiktā forma, izņemot norādi par pārsūdzēšanas kārtību. Tiesa, neskatoties uz pieteicējas apgalvojumiem, ka par soda naudu nav pieņemts lēmums, nav šos dokumentus pārbaudījusi un līdz ar to nav konstatējusi, vai ir ievērotas administratīvajam aktam noteiktās prasības, tostarp, vai ir faktisko apstākļu izklāsts un motivācija, vai ir izdarīti lietderības apsvērumi attiecībā uz soda naudu utt.

[9.4] Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 154.panta prasības par pilnīgu, objektīvu un vispusīgu pierādījumu pārbaudi, kā arī nav piemērojusi Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumus Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi", kas bija spēkā pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā.

[10] Kasācijas sūdzība pamatota ar argumentu, ka tiesa nepareizi interpretējusi Nekustamā īpašuma nodokļa likuma pārejas noteikumu 9.punktu, ņemot vērā, ka šī tiesību norma par apliekamu objektu nosaka ēkas un būves, kuras izmanto saimnieciskajā darbībā.

[10.1] Nekustamā īpašuma nodokļa likuma (spēkā no 1998.gada 1.janvāra) 1.panta pirmā daļa noteic, ka "ar nekustamā īpašuma nodokli apliek ķermeniskas lietas, kuras atrodas Latvijas Republikas teritorijā un kuras nevar pārvietot no vienas vietas uz otru, tās ārēji nebojājot, – zemi un ēkas (turpmāk – nekustamais īpašums), izņemot šā panta otrajā daļā minēto nekustamo īpašumu". Panta otrā daļa noteic, ka ar nekustamā īpašuma nodokli neapliek atkarībā no to izmantošanas veida vai izmantošanas iespējām – īpašumu, kas tiek izmantots pašvaldības iestāžu, diplomātisko un konsulāro iestāžu vajadzībām, publiskos ūdeņus, zemi īpaši aizsargājamās teritorijās un tml. Atbilstoši minētā likuma pārejas noteikumu 1.punktam attiecībā uz ēkām un būvēm līdz 1999.gada 31.decembrim šis likums netika piemērots. Ar 1999.gada 25.novembra likumu Nekustamā īpašuma nodokļa likuma pārejas noteikumi tika papildināti ar 9.punktu, kura 1.apakšpunktā bija noteikts, ka "līdz 2001.gada 31.decembrim attiecībā uz ēkām un būvēm ar nekustamā īpašuma nodokli apliek tikai tās ēkas un būves, kuras tiek izmantotas saimnieciskajā darbībā. Ja saimnieciskajā darbībā tiek izmantota tikai ēkas vai būves daļa, ar nodokli apliekamajā vērtībā ieskaita ēkas vai būves vērtību atbilstoši saimnieciskajā darbībā izmantojamajai daļai". Ar 2001.gada 22.novembra likuma grozījumiem šā pārejas noteikumu punkta darbība pagarināta līdz 2002.gada 31.decembrim, bet ar 2002.gada 12.decembra likuma grozījumiem – līdz 2003.gada 31.decembrim.

[10.2] Ar 2000.gada 23.novembra grozījumiem Nekustamā īpašuma nodokļa likumā pārejas noteikumu 9.punkta 1. apakšpunkts izteikts šādā redakcijā: "(..) ar nekustamā īpašuma nodokli tiek apliktas saimnieciskajā darbībā izmantojamās ēkas un būves. Ja saimnieciskajā darbībā tiek izmantota ēkas vai būves daļa, ar nodokli apliekamajā vērtībā ieskaita ēkas vai būves vērtību atbilstoši saimnieciskajā darbībā izmantojamajai daļai," un vienlaikus likuma 1.panta otrā daļa, kas nosaka ar nekustamā īpašuma nodokli neapliekamās objektus, papildināta ar 13.punktu šādā redakcijā: "saimnieciskās darbības veikšanai paredzētās uzceltās vai rekonstruētās ēkas, — vienu gadu, skaitot no nākamā mēneša kopš to nodošanas ekspluatācijā. Ja saimnieciskā darbība uzsākta pirms ēkas nodošanas ekspluatācijā, tad vienu gadu, skaitot no nākamā mēneša kopš saimnieciskās darbības uzsākšanas." Pieteicējasprāt, arī pēc šiem grozījumiem likumā aplikšanai ar nodokli pakļautas tikai tās ēkas un būves, kas reāli tiek izmantotas saimnieciskajā darbībā, bet uz jaunbūvēm un rekonstruējamām ēkām un būvēm šī tiesību norma

neattiecas. Tās tiek apliktas tikai otrajā gadā pēc nodošanas ekspluatācijā.

[10.3] Nekustamā īpašuma nodokļa likuma izpildei izdoto noteikumu Nr.131 26.punktā noteikts, ka par saimnieciskajā darbībā izmantojamām ēkām un būvēm juridiskajām personām tiek uzskatītas tās bilancē norādītās ēkas un būves. Savukārt VID, kuram atbilstoši Nekustamā īpašuma nodokļa likuma 8.pantam uzdots nodrošināt kontroli pār šā likuma pareizu piemērošanu, ar 2000.gada 21.janvāra rīkojumu apstiprinājis Metodiskos norādījumus par nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanas un uzskaites kārtību ēkām un būvēm. Minēto norādījumu 15.punktā noteikts, ka nekustamā īpašuma nodokļa maksātāji – juridiskās personas pašvaldībās iesniedzamās deklarācijas 01 rindū (nodokļu aprēķinam ēku un būvju vērtība pirmstaksācijas gadā) aizpilda atbilstoši pirmstaksācijas gada bilances aktīva ilgtermiņa ieguldījumu posteņi "Zemes gabali, ēkas un būves un ilggadīgie stādījumi" uzrādīto ēku un būvju vērtībai perioda beigās, izmantojot atsevišķo uzskaiti pēc ēku un būvju atrašanās vietas.

[10.4] Ministru kabineta iekšējās kārtības un darbības noteikumu (spēkā līdz 2002.gada 1.jūnijam) 158.punkts noteica, ka skaidrojumus par Ministru kabineta izdoto tiesību aktu sniedz Ministru prezidenta biedrs vai ministrs – tiesību akta parakstītājs (otrais paraksts). Noteikumus Nr.131 ir līdzparakstījis finanšu ministrs. Pieteicēja tiesai ir iesniegusi Finanšu ministrijas valsts sekretāres 2001.gada 26.septembra vēstuli, kurā norādīts, ka "likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" pārejas noteikumu 9.punkta un Ministru kabineta 2000.gada 4. aprīļa noteikumu Nr.131 (..) 26.1. apakšpunkta izpratnē ar nekustamā īpašuma nodokli ir apliekamas tās ēkas un būves, kuras kā pamatlīdzekļi tiek izmantotas saimnieciskās darbības veikšanai un ir iegrāmatotas bilances posteņi "Zemes gabali, ēkas un būves un ilggadīgie stādījumi". Jebkurā gadījumā ēka kapitālā remonta vai rekonstrukcijas laikā ar nodokli nav apliekama (..). Par ēkas rekonstrukcijas vai kapitālā remonta uzsākšanu uzskatāma akceptēta būvprojekta īstenošana būvlaukumā pēc būvatļaujas saņemšanas (..)".

[10.5] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, likumdevējs, nosakot, ka ar NĪN apliekamas saimnieciskajā darbībā izmantojamās ēkas un būves, nav nepārprotami noteicis, ka šādas ēkas un būves apliekamas neatkarīgi no tā, vai tās tiek izmantotas saimnieciskajā darbībā vai netiek izmantotas, piemēram, rekonstrukcijas vai citu apstākļu dēļ.

VID izdotie Metodiskie norādījumi un Finanšu ministrijas valsts sekretāres skaidrojums precizēja noteikumus Nr.131, norādot, ka apliekamas ir bilances aktīva ilgtermiņa ieguldījumu posteņi "Zemes gabali, ēkas un būves un ilggadīgie stādījumi" iegrāmatotās ēkas.

Turklāt Finanšu ministrijas valsts sekretāres skaidrojumā, kas izdots pēc Nekustamā īpašuma nodokļa likuma pārejas noteikumu 9.punkta izteikšanas jaunā redakcijā, strikti norādīts, ka rekonstrukcijas laikā ēka ar nodokli nav apliekama. Tikai 2005.gada 30.martā ar VID rīkojumu Nr.580 Metodiskajos norādījumos izdarīti grozījumi un norādīts, ka deklarācijas 01 rindu aizpilda atbilstoši pirmstaksācijas gada bilances aktīva pamatlīdzekļu posteņos uzrādīto ēku un būvju vērtībai perioda beigās, tādējādi šo redakciju pilnā mērā saskaņojot ar noteikumiem Nr.131.

Pastāvot šādiem apstākļiem un ievērojot Administratīvā procesa likuma 10.pantā noteikto par tiesiskās palāvības aizsardzību, tiesai bija jāvērtē, vai pieteicējas pienākums maksāt NĪN ēkas rekonstrukcijas laikā **nepārprotami izrietēja** no Nekustamā īpašuma nodokļa likuma pārejas noteikumu 9.punkta. Līdz ar to, lemjot, vai pamatoti uzlikts soda naudas maksājums, bija vērtējama arī pieteicējas subjektīvā attieksme pret šo faktu.

Ņemot vērā, ka apelācijas instances tiesa nav pārbaudījusi un vērtējusi visus apstākļus, tās spriedumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu, un tas ir atceļams, nododot lietu jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 2.maija spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par normatīvo aktu piemērojamību

Stājoties spēkā augstāka juridiska spēka normatīvajam aktam, zemāka juridiska spēka normatīvais akts zaudē spēku, ja augstāka juridiska spēka normatīvajā aktā ietvertās tiesību normas regulē tos pašus jautājumus, kurus regulē arī zemāka juridiska spēka normatīvais akts. Zemāka juridiska spēka normatīvā akta tiesību normas paliek spēkā un ir piemērojamas, ja tās regulē ar augstāka juridiska spēka normatīvo aktu nesaistītus jautājumus.

2005.gada 20.decembrī

Lieta Nr.SKA-412

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Ausmas Ā. pieteikumu par Rīgas domes Administratīvās komisijas Vidzemes priekšpilsētas apakškomisijas lēmumu, sakarā ar Ausmas Ā. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2005.gada 27.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Izskatot dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības "Berģi-160" iesniegumu, Rīgas pašvaldības policijas Vidzemes priekšpilsētas pārvaldes Administratīvās uzraudzības nodaļa 2003.gada 2.janvārī sastādīja administratīvā pārkāpuma protokolu Nr.1.4.30009 par to, ka Ausma Ā. nav samaksājusi suņa turēšanas nodevu un ved savu suni pastaigā bez pavadas un uzpurņa. Protokolā konstatēts, ka tādējādi Ausma Ā. neievēroja Ministru kabineta 1995.gada 3.oktobra noteikumu Nr.291 "Suņu un kaķu turēšanas noteikumi" (turpmāk – Suņu un kaķu turēšanas noteikumi) 5.4. un 5.6.apakšpunktu un līdz ar to izdarīja Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 106.panta pirmajā daļā minēto pārkāpumu.

Izvērtējot administratīvā pārkāpuma protokolā konstatētos apstākļus, Rīgas domes Administratīvās komisijas Vidzemes priekšpilsētas apakškomisija 2003.gada 23.janvārī pieņēma lēmumu Nr.73, ar kuru atzina Ausmu Ā. par vainīgu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 106.panta pirmajā daļā paredzētā pārkāpuma izdarīšanā un sodīja viņu ar Ls 10 naudas sodu.

[2] Ausma Ā. pārsūdzēja Rīgas domes Administratīvās komisijas Vidzemes priekšpilsētas apakškomisijas 2003.gada 23.janvāra lēmumu Nr.73 Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā. Sūdzībā pieteicēja norādīja, ka lēmuma pieņemšanas laikā viņa un viņas norādītie liecinieki netika uzklausti. Pieteicēju neiepazīstināja ar administratīvā pārkāpuma lietas materiāliem.

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa ar 2003.gada 3.novembra spriedumu grozīja pārsūdzēto lēmumu un uzlika Ausmai Ā. administratīvo naudas sodu Ls 5.

[3] Izskatījusi Rīgas domes Administratīvās komisijas Vidzemes priekšpilsētas apakškomisijas apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesa ar 2005.gada 27.jūnija spriedumu noraidīja Ausmas Ā. sūdzību. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Suņu un kaķu turēšanas noteikumi spēku zaudēja 2001.gada 1.janvārī, stājoties spēkā Dzīvnieku aizsardzības likumam. Pārkāpuma izdarīšanas laikā spēkā bija Rīgas domes 1995.gada 31.oktobra noteikumi Nr.43 "Suņu un kaķu turēšanas noteikumi Rīgā". Minēto noteikumu 2.1.2.apakšpunkts noteica, ka suņu īpašnieka pienākums ir samaksāt suņa gadskārtējo nodevu Ls 6, bet 2.1.6.apakšpunkts noteica, ka suņa īpašnieka pienākums ir izvest suni pastaigā līdz 1,5 m garā pavadā un ar uzliktu uzpurni.

Pirmā instance, izvērtējot pierādījumus, konstatēja, ka Ausma Ā. nav samaksājusi suņa nodevu un veda suni pastaigā bez pavadas. Līdz ar to Ausma Ā. ir pārkāpusi suņu turēšanas noteikumus, tādējādi izdarot Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 106.panta pirmajā daļā paredzēto pārkāpumu.

[3.2] Rajona tiesa bez pietiekama pamatojuma samazināja Ausmas Ā. sodu. Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 106.panta pirmajā daļā nav paredzēta atbildība par pārkāpuma izdarīšanu atkārtoti, līdz ar to, samazinot sodu, tiesa nepamatoti vērtēja minēto apstākli. Ņemot vērā, ka par minēto pārkāpumu maksimālais sods ir Ls 100, bet pieteicējai uzlikts Ls 10 naudas sods, tas atzīstams par samērīgu.

[4] Par Rīgas apgabaltiesas 2005.gada 27.jūnija spriedumu Ausma Ā. iesniedza kasācijas sūdzību. Kasācijas sūdzībā lūgts atcelt apgabaltiesas spriedumu, atļūdzināt viņai morālo kaitējumu Ls 100 par soda naudas piespiedu piedziņu caur viņas darba vietu, mantiskos zaudējumus Ls 10. Kasācijas sūdzībā lūgts nepieciešamības gadījumā nosūtīt lietu izskatīšanai Satversmes tiesai, lai pārbaudītu Rīgas domes 1995.gada 31.oktobra noteikumu Nr.43 "Suņu un kaķu turēšanas noteikumi Rīgā" atbilstību augstāka juridiskā spēkā tiesību normām. Kasācijas sūdzība pamatota ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Stājoties spēkā Dzīvnieku aizsardzības likumam, spēku zaudēja Suņu un kaķu turēšanas noteikumi. Līdz ar to spēku zaudēja arī Rīgas domes 1995.gada 31.oktobra noteikumi Nr.43 "Suņu un kaķu turēšanas noteikumi Rīgā". Tādējādi apgabaltiesa piemēroja tiesību normu, kuru tai nebija jāpiemēro.

Apgabaltiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 15.panta otro un sesto daļu.

[4.2] Tiesa tiesas sēdē nepieņēma pieteicējas pierādījumus, kas apliecinātu, ka pieteicējas suns neapdraud cilvēkus, proti, L.L. rakstveida iesniegumu par to, ka pieteicējas suns bieži kontaktējas ar iesnieguma autores bērniem. Tiesa iesniegumu nepieņēma, norādot, ka tas neattiecas uz izskatāmo lietu.

[5] Pieteicēja un atbildētāja pārstāvis uz tiesas sēdi nebija ieradušies. Ņemot vērā, ka administratīvā procesa dalībniekiem bija pienācīgi paziņots par tiesas sēdes laiku un vietu, Administratīvo lietu departaments saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 342.pantu atzina, ka lietu var izskatīt bez administratīvā procesa dalībnieku klātbūtnes.

Motīvu daļa

[6] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.pantu tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[7] 2003.gada 2.janvārī ir sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols, par to, ka pieteicēja, pārkāpjot Suņu un kaķu turēšanas noteikumu 5.4. un 5.6.apakšpunkta prasības, ir izdarījusi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 106.panta pirmajā daļā paredzēto pārkāpumu.

[8] Ministru kabineta iekārtas likuma 14.pants noteic, kādos gadījumos Ministru kabinets ir tiesīgs izdot normatīvus aktus – noteikumus. Minētā panta pirmās daļas 3.punkts noteic, ka Ministru kabinets var izdot noteikumus, ja attiecīgais jautājums ar likumu nav noregulēts.

Stājoties spēkā likumam, Ministru kabineta noteikumi zaudē spēku, ja likumā ietvertās tiesību normas regulē tos pašus jautājumus, kurus regulē arī Ministru kabineta noteikumi. Ja Ministru kabineta noteikumi satur arī tiesību normas, kuras regulē ar likumu nesaistītus jautājumus, šīs tiesību normas paliek spēkā un ir piemērojamas. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst, ka no likuma spēkā stāšanās vien nevar nepārprotami secināt, ka Ministru kabineta noteikumi kopumā ir zaudējuši spēku.

[9] Administratīvo lietu departaments atzīst par nepamatotu Rīgas apgabaltiesas sprieduma 15.punktā konstatēto, ka Suņu un kaķu turēšanas noteikumi ir zaudējuši spēku ar 2000.gada 1.janvāri.

Suņu un kaķu turēšanas noteikumi izdoti saskaņā ar Ministru kabineta iekārtas likuma 14.panta pirmās daļas 3.punktu. Ar 2000.gada 1.janvāri spēkā stājas Dzīvnieku aizsardzības likums.

Tā kā Suņu un kaķu turēšanas noteikumus formāli neviena institūcija nav atzinusi par spēku zaudējušiem, bet stājās spēkā normatīvais akts ar augstāku juridisko spēku – Dzīvnieku aizsardzības likums – tiesai, izlemjot, kādas tiesību normas piemērojamas, bija jāvērtē, vai Dzīvnieku aizsardzības likumā ietvertās tiesību normas regulē tos pašus jautājumus, ko piemērotās Suņu un kaķu turēšanas noteikumu tiesību normas. Rīgas apgabaltiesa to nav vērtējusi.

[10] Administratīvā pārkāpuma protokolā piemērotās tiesību normas - Suņu un kaķu turēšanas noteikumu 5.4.apakšpunkts – noteic suņa īpašnieka (valdītāja) pienākumu segt izdevumus, kas saistīti ar suņa reģistrāciju un suņa vakcinēšanu, bet minēto noteikumu 5.6.apakšpunkts – pienākumu izvest suni pastaigā tikai līdz 1,5 m garā pavadā un ar uzliktu uzpurni.

Dzīvnieku aizsardzības likuma 6.pants (*redakcijā pārkāpuma izdarīšanas laikā*) noteica, ka dzīvnieka īpašnieks nodrošina dzīvnieka reģistrēšanu un apzīmēšanu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Likumdevējs minētajā tiesību normā ir norādījis uz citos *normatīvajos aktos noteikto kārtību*, kas nosaka dzīvnieku reģistrēšanu un apzīmēšanu.

Dzīvnieku aizsardzības likums neregulē suņa īpašnieka pienākumus, izvedot suni pastaigā, izņemot minētā likuma 5.panta otrās daļas 3.punktā noteikto vispārīgo pienākumu, ka dzīvnieka īpašniekam jānodrošina, lai dzīvnieks netraucētu un neapdraudētu cilvēkus vai citus dzīvniekus.

Turklāt Dzīvnieku aizsardzības likuma 10.panta 2.punkts pilnvaro Ministru kabinetu apstiprināt prasības mājas (istabas) dzīvnieku turēšanai, testēšanai, apmācībai, tirdzniecībai un demonstrēšanai publiskās izstādēs, prasības bīstama suņa turēšanai, kā arī mājas (istabas) dzīvnieka īpašnieka un turētāja tiesības un pienākumus, un minētā likuma pārejas noteikumu 3.punkts noteic, ka Ministru kabinets minētos noteikumus apstiprina līdz 2003.gada 1.jūlijam.

No minētā izriet, ka Dzīvnieku aizsardzības likums neregulē konkrētus mājas (istabas) dzīvnieka īpašnieka pienākumus, bet ir pilnvarojis tos noteikt Ministru kabinetu. Līdz ar to Suņu un kaķu turēšanas noteikumu 5.4. un 5.6.apakšpunkts nav zaudējis spēku, stājoties spēkā Dzīvnieku aizsardzības likumam, un ir piemērojams tiktāl, ciktāl tas nav pretrunā ar Dzīvnieku aizsardzības likumā ietverto regulējumu.

Analogu secinājumu par Suņu un kaķu turēšanas noteikumu piemērojamību ir izdarījis arī Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments 2005.gada 4.janvāra lēmumā lietā Nr.SKK-J-2(679).

Krimināllietu departaments, izlemjot par prokurora protesta pamatotību sakarā ar personas saukšanu pie kriminālatbildības pēc Krimināllikuma 230.¹panta pirmās daļas par Suņu un kaķu turēšanas noteikumu 5.5. un 5.6.apakšpunkta pārkāpšanu, ir konstatējis, ka, tā kā minētie noteikumi nav atzīti par spēku zaudējušiem, praksē tie ir piemērojami tiktāl, cik tie nav pretrunā ar Dzīvnieku aizsardzības likumu.

[11] Administratīvā procesa likuma 15.panta otrā daļa noteic, ka iestāde un tiesa ievēro šādu normatīvo aktu juridiskā spēka hierarhiju: 1) Satversme; 2) likums un Satversmes 81.panta kārtībā izdotie Ministru kabineta noteikumi; 3) Ministru kabineta noteikumi; 4) pašvaldību saistošie noteikumi.

Ievērojot iepriekš konstatēto, ka Suņu un kaķu turēšanas noteikumi bija spēkā pārkāpuma izdarīšanas laikā, Rīgas apgabaltiesa nepamatoti piemēroja Rīgas domes 1995.gada 31.oktobra noteikumus Nr.43 "Suņu un kaķu turēšanas noteikumi Rīgā" un nepiemēroja normatīvo aktu ar augstāku juridisko spēku – Suņu un kaķu turēšanas noteikumus.

[12] Turklāt Administratīvo lietu departaments secina, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir pretrunīgs un līdz ar to neatbilst Administratīvā procesa likuma 247.pantā noteiktajam tiesiskuma kritērijam. Pretrunīgums izpaužas apstākļī, ka, konstatējot, ka Suņu un kaķu turēšanas noteikumi ir zaudējuši spēku, tiesa piemēroja Rīgas domes 1995.gada 31.oktobra noteikumus Nr.43 "Suņu un kaķu turēšanas noteikumi Rīgā", kuri izdoti, pamatojoties uz Suņu un kaķu turēšanas noteikumiem.

[13] Administratīvā procesa likuma 325.pants noteic, ka apelācijas instances tiesas spriedumu un papildspriedumu administratīvā procesa dalībnieks var pārsūdzēt kasācijas kārtībā, ja tiesa pārkāpusi materiālo vai procesuālo tiesību normas vai, izskatot lietu, pārsniegusi savas kompetences robežas. Interpretējot minēto tiesību normu kopsakarā ar likuma 105.pantu, kas noteic, ka lietu pēc būtības izskata pirmās un otrās instances tiesas, bet otrās instances tiesas spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka kasācijas kārtībā nav skatāms pieteicējas prasījums par mantiskā zaudējuma, tostarp morālā kaitējuma atlīdzību. Turklāt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 93.panta trešo daļu, ja atlīdzinājums nav prasīts vienlaicīgi ar administratīvā akta apstrīdēšanu vai pārsūdzēšanu vai faktiskās rīcības pārsūdzēšanu, iesniegumu par atlīdzinājumu var iesniegt iestādē, kas nodarījusi zaudējumu vai kaitējumu, ja ir pabeigta attiecīgās lietas izskatīšana pēc būtības.

[14] Administratīvā procesa likuma 104.panta trešā daļa noteic: ja tiesa atzīst, ka pašvaldību saistošie noteikumi neatbilst Ministru kabineta noteikumiem vai likumam vai Ministru kabineta noteikumi

neatbilst likumam, vai iekšējais normatīvais akts neatbilst ārējam normatīvajam aktam vai tieši piemērojamam vispārējam tiesību principam, tā attiecīgo tiesību normu nepiemēro. Tiesa lēmumā vai spriedumā pamato savu viedokli par neatbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām.

Konkrētajā gadījumā bija jāvērtē Ministru kabineta noteikumu atbilstība Dzīvnieku aizsardzības likumam. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst par nepamatotu pieteicējas lūgumu nosūtīt lietu Satversmes tiesai, lai noskaidrotu Rīgas domes saistošo noteikumu atbilstību likuma normām.

[15] Ievērojot, ka tiesa piemēroja tiesību normas, kuras nevajadzēja piemērot, un nepiemēroja tiesību normas, kuras vajadzēja piemērot, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas 2005.gada 27.jūnija spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[16] Tā kā Administratīvo lietu departaments konstatējis materiālo tiesību normu pārkāpumus un tā kā šā iemesla dēļ apgabaltiesas spriedums ir atceļams, Administratīvo lietu departaments nevērtē pārējos Ausmas Ā. kasācijas sūdzībā minētos argumentus.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas 2005.gada 27.jūnija spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

3. Spriedumi lietās par valsts un pašvaldību policijas lēmumiem

Par procesuālo tiesību normas pārkāpumu kā pamatu apgabaltiesas sprieduma atcelšanai (Administratīvā procesa likuma 327.pants) un par pierādījumu novērtēšanu (Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa)

Lai atceltu apgabaltiesas spriedumu uz procesuālo tiesību normu pārkāpuma pamata, kasācijas instances tiesai ir jākonstatē tāds apelācijas instances tiesas procesuālo tiesību normu pārkāpums, kas ir novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

Tikai pareiza pierādījumu novērtēšana ļauj tiesai pareizi konstatēt lietā esošos faktiskos apstākļus, kam savukārt ir būtiska loma pareizas tiesību normas piemērošanā.

Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa tiesai izvirza vairākas prasības, kas jāievēro, lai pareizi novērtētu lietā esošos pierādījumus. Pirmkārt, tiesai pierādījumi jāvērtē to kopumā, nevis izolēti, turklāt tie jāvērtē kopā ar pierādīšanas līdzekļiem. Otrkārt, tiesai vienlaikus ir jāvērtē arī pierādījuma forma un saturs. Treškārt, tiesai ir jānosaka pierādījumu nozīmība saistībā ar lietā nepieciešamajiem konstatējamiem apstākļiem un faktiem. Visbeidzot, tiesai ir jāizdara secinājumi par pierādījumu pietiekamību.

Tiesai ir jāņem vērā, ka lietā var pastāvēt gan tiešie, gan netiešie pierādījumi. Pēdējā gadījumā jo īpaši aktuāls kļūst jautājums par pierādījumu vērtēšanu kopumā, neizolējot tos, jo vairāki netiešie pierādījumi tikai kopumā sniedz pilnīgu izpratni par lietas faktiskajiem apstākļiem.

2005.gada 7.jūnijā

Lieta Nr.SKA-176

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,

piedaloties pieteicējam Jānim K. un Rīgas domes Rīgas pašvaldības policijas pārstāvei I.Gūtmanei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Jāņa K. pieteikuma par Rīgas pašvaldības policijas Ceļu policijas nodaļas

lēmumu administratīvajā pārkāpuma lietā, sakarā ar Rīgas domes Rīgas pašvaldības policijas kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 7.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas pašvaldības policijas Ceļu policijas nodaļas inspektors 2003.gada 2.jūnijā sastādījis administratīvā pārkāpuma protokolu un paziņojumu Nr.100984615, ar kuru pie administratīvās atbildības saucis un sodījis ar naudas sodu 10 latu apmērā Jāni Krūmiņu. Administratīvā pārkāpuma protokolā inspektors konstatējis, ka transportlīdzeklis ar valsts reģistrācijas Nr.DK 3 2003.gada 2.jūnijā Lāčplēša ielā 43/45, Rīgā, novietots stāvēšanai, neievērojot Ministru kabineta 1999.gada 19.janvāra noteikumu Nr.15 "Ceļu satiksmes noteikumi" (turpmāk – Ceļu satiksmes noteikumi) 89.11. apakšpunktu, tādējādi tās vadītājs izdarījis Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 122.¹ pantā noteikto administratīvo pārkāpumu.

[2] Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa 2003.gada 5.jūnijā saņēmusi Jāņa K. pieteikumu par iepriekšminēto Rīgas pašvaldības policijas Ceļu policijas nodaļas inspektora lēmumu, kurā viņš lūdzis tiesu šo lēmumu atcelt un izbeigt tiesvedību. Pieteikumā Jānis K. norādījis, ka konkrētajā administratīvajā aktā bija jāpamato tā lietderība, tā kā inspektors to nav veicis, tad uzskatāms, ka lēmums pieņemts, neievērojot Latvijas Administratīvā pārkāpuma kodeksa 32.pantu. Lēmumā norādīts arī, ka inspektora kompetencē nebija pieņemt konkrēto lēmumu, jo saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 205.panta 6.punktu attiecīgo sodu ir tiesīgas piemērot pašvaldības amatpersonas, taču inspektors par tādu nav atzīstams. Lēmumā arī norādīts, ka Rīgas domes 2001.gada 14.augusta noteikumu Nr.305 "Par transportlīdzekļu apstāšanās un stāvēšanas noteikumu ievērošanas kontroli" 6.punkts ir pretrunā Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 122.¹ pantam, jo noteikumu attiecīgais punkts, pretēji minētā likuma 122.¹ pantam, neparedz iespēju diferencēt soda apmēru atkarībā no pārkāpuma smaguma. Tāpat Jānis K. pieteikumā norādījis, ka nav ievērots Ministru kabineta 2001.gada 17.jūlija noteikumu Nr.316 "Kārtība, kādā sastādāms administratīvā pārkāpuma protokols par transportlīdzekļu apstāšanās un stāvēšanas noteikumu pārkāpšanu, noformējams paziņojums un nosūtāma informācija par uzlikto naudas sodu, kā arī iekasējams naudas sods" 3.punktu.

[3] Rīgas Latgales priekšpilsētas tiesa ar 2003.gada 1.septembra spriedumu atcēlusi Rīgas pašvaldības policijas Ceļu policijas nodaļas inspektora 2003.gada 4.jūnijā sastādīto administratīvā pārkāpuma

protokolu un paziņojumu Nr.100984615 un izbeigusi administratīvā pārkāpuma lietu.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar Rīgas domes Rīgas pašvaldības policijas iesniegto apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2005.gada 7.februāra spriedumu apmierinājusi Jāņa K. pieteikumu un atcēlusi Rīgas pašvaldības policijas Ceļu policijas nodaļas inspektora 2003.gada 2.jūnijā sastādīto administratīvā pārkāpuma protokolu un paziņojumu Nr.100984615. Spriedumu tiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 213.¹ pants nav interpretējams tādējādi, ka pašvaldības amatpersonas veic tikai kontroli par transportlīdzekļa novietošanu stāvēšanai, bet gan tādējādi, ka šīs amatpersonas veic kontroli par to, kā transportlīdzekļa vadītājs ievēro likumu.

[4.2] Rīgas dome saskaņā ar vairākiem normatīvajiem aktiem un tās lēmumu Nr.305 pilnvarojusi Rīgas pašvaldības policiju un Valsts policijas Rīgas pilsētas galvenās policijas pārvaldes Kārtības policijas patruļvienību "Ceļu policijas bataljons" kontrolēt transportlīdzekļa apstāšanās un stāvēšanas noteikumu ievērošanu Rīgā.

[4.3] Tā kā administratīvo pārkāpumu lietas ir saistītas ar soda piemērošanu, nav pamatots arguments, ka pašvaldību amatpersonas nav tiesīgas izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas par transportlīdzekļu apstāšanās un stāvēšanas noteikumu pārkāpšanu. Turklāt, izskatot šādu kategoriju lietas, piemērojama arī Ceļu satiksmes likuma 43.panta sestā daļa, kas noteic, ka Ministru kabinets nosaka kārtību, kādā amatpersonas izskata šīs lietas.

[4.4] Tā kā pirmās instances tiesa nav ņēmusi vērā un tulkojusi Ministru kabineta 2001.gada 17.jūlija noteikumus Nr.316 "Kārtība, kādā sastādāms administratīvā pārkāpuma protokols par transportlīdzekļu apstāšanās un stāvēšanas noteikumu pārkāpšanu, noformējams paziņojums un nosūtāma informācija par uzlikto naudas sodu, kā arī iekasējams sods", tā ir nonākusi pie nepamatotiem apsvērumiem.

[4.5] Tomēr Jāņa K. pieteikums ir apmierināms, jo konkrētajā lietā nav pierādīts administratīvā pārkāpuma fakts, ko pamato šādi apstākļi:

[4.5.1] no lietas materiāliem nav secināms, ka automašīna ar valsts reģistrācijas Nr.DK–3 būtu novietota stāvēšanai neatļautā vietā;

[4.5.2] no bezpeļņas organizācijas SIA "Rīgas luksofors" izziņas par ceļa zīmju izvietojumu pievienotās shēmas nav iespējams konstatēt, kur tieši bijusi novietota konkrētā automašīna;

[4.5.3] fakts, vai pieteicēja automašīna vispār bijusi novietota stāvēšanai neatļautā vietā, ar lietas materiāliem nav pierādīts;

* Red. piez.: 2001.gada 14.augusta lēmums Nr.305.

[4.5.4] policija nav iesniegusi lietā citus pierādījumus, kas liecinātu par administratīvā protokola un paziņojuma Nr.100984615 atbilstību faktiskajiem apstākļiem.

[5] Par Rīgas apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi Rīgas domes Rīgas pašvaldības policija. Kasācijas sūdzībā Rīgas domes Rīgas pašvaldības policija lūgusi minēto spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu, kā arī šā likuma 305.panta pirmo daļu, kas novedis pie lietas nepareizas izspriešanas. Apelācijas instances tiesas spriedums nav tiesisks un ir atceļams.

[5.2] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajai un 305.panta pirmajai daļai tiesai pierādījumi ir jāvērtē pilnīgi, vispusīgi un objektīvi, kas nozīmē, ka tiesai ir pienākums noskaidrot visus apstākļus un vērtēt visus lietā esošos pierādījumus. Konkrētajā gadījumā tiesa nav vērtējusi atbilstoši minētajām prasībām kasācijas sūdzības iesniedzēja iesniegtos pierādījumus, t.i., protokolu, pārkāpuma konstatēšanas brīdī uzņemto fotogrāfiju un ceļa zīmju izvietojuma shēmu.

[5.3] Tiesa nepamatoti spriedumā norādījusi, ka nav iesniegti citi pierādījumi, kas liecinātu par protokola atbilstību faktiskajiem apstākļiem, jo tā nav ņēmusi vērā, ka protokolā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir konstatēts administratīvā pārkāpuma fakts. Turklāt tiesa spriedumā nav norādījusi, kādēļ tā netic apstākļiem, kas ir norādīti protokolā.

[5.4] Tiesa nav pienācīgi vispusīgi, pilnīgi un objektīvi izvērtējusi lietā iesniegto pārkāpuma konstatēšanas brīdī uzņemto fotogrāfiju un ceļa zīmju izvietojuma shēmu, jo, izvērtējot pilnīgi fotogrāfijā norādīto, tiesa būtu konstatējusi, ka attiecīgā automašīna fotogrāfijā atrodas uz Lāčplēša ielas posmā starp Krišjāņa Barona ielu un Aleksandra Čaka ielu. Tāpat minētajā fotogrāfijā tiesai bija jāizvērtē apstākļi, ka tajā ir redzama 532.ceļa zīme – stāvvietā – un 837.papildzīme – invalīdiem –, jo, salīdzinot minētās ceļa zīmes ar ceļa zīmju izvietojumu, kas norādīts ceļa zīmju izvietojuma shēmā, var pietiekami precīzi konstatēt, kādu ceļa zīmju darbības zonā atradās Jāņa K. transportlīdzeklis.

[5.5] Turklāt tiesa nav ņēmusi vērā, ka uz Lāčplēša ielas starp Krišjāņa Barona ielu un Aleksandra Čaka ielu laikā, kad tika konstatēts pārkāpums, vispār ir aizliegts stāvēt, izņemot nelielu ielas posmu, kur ir stāvvietā automašīnām ar invalīdu pazīšanās zīmi, jo visa posma garumā darbojas 326. ceļa zīme – apstāties aizliegts, stāvēt aizliegts. Konkrētajā gadījumā Jāņa K. transportlīdzeklī invalīdu pazīšanās zīmes nebija, līdz ar to šajā gadījumā nebija svarīgi konstatēt un norādīt shēmā, kur automašīna atradās.

[6] Tiesas sēdē Rīgas domes Rīgas pašvaldības policijas pārstāve kasācijas sūdzībā norādītos prasījumus uzturēja pēc tajā norādītajiem motīviem.

Pieteicējs Jānis K kasācijas sūdzību neatzina, paskaidrojot, ka apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un pamatots.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā procesa likuma 326.un 327.pants nosaka sprieduma pārsūdzēšanas pamatu kasācijas instancē. Administratīvo lietu departaments savā judikatūrā jau ir norādījis, ka šie pamati vienlaikus ir atzīstami par tādiem, kas nosaka arī sprieduma atcelšanas pamatus (sk. Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 19. aprīļa sprieduma 10.punktu lietā Nr.SKA-98).

Lai atceltu apgabaltiesas spriedumu uz procesuālo tiesību normu pārkāpuma pamata, kasācijas instances tiesai ir jākonstatē tāds apelācijas instances tiesas procesuālo tiesību normu pārkāpums, kas ir novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

[8] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 305.panta pirmajai daļai apelācijas instances tiesa pierādījumus pārbauda un vērtē pēc šā likuma 18., 19.un 20.nodaļas noteikumiem, t.i., ņemot vērā vispārīgos noteikumus par pierādījumiem, pierādījumu nodrošināšanu un pierādīšanas līdzekļiem.

[9] Konkrētajā lietā apgabaltiesa ir atcēlusi Rīgas pašvaldības policijas Ceļu policijas nodaļas inspektora 2003.gada 2.jūnija lēmumu par Jāņa K. sodīšanu ar 10 latiem par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 122.¹ pantā noteiktā administratīvā pārkāpuma izdarīšanu. Apgabaltiesa spriedumā kā galveno apsvērumu lēmuma atcelšanai ir norādījusi to, ka policija nav pierādījusi administratīvā pārkāpuma faktu, t.i., ka Jāņa K. transportlīdzeklis 2003.gada 2.jūnijā Lāčplēša ielā 43/45, Rīgā, novietots stāvēšanai, neievērojot Ceļu satiksmes noteikumu 89.11. apakšpunktu.

Ceļu satiksmes noteikumu 89.11. apakšpunkts iespējamā pārkāpuma konstatēšanas dienā noteica, ka transportlīdzeklī ir aizliegts apstāties un stāvēt 326. ceļa zīmes – transportlīdzekļiem aizliegts apstāties un stāvēt – darbības zonā.

[10] Izvērtējot Rīgas domes Rīgas pašvaldības policijas kasācijas sūdzībā norādīto, Administratīvo lietu departaments konstatē, ka policija būtībā apstrīd iepriekšminēto apgabaltiesas secinājumu, pamatojot minēto ar to, ka apgabaltiesa nav vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudījusi lietā iesniegtos pierādījumus, t.i., protokolu, pārkāpuma konstatēšanas brīdī uzņemto fotogrāfiju un bezpeļņas organizācijas SIA "Rīgas luksofors" izsniegto ceļa zīmju izvietojuma shēmu (sk. 5.punktu).

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments secina, ka konkrētajā lietā pastāv strīds, vai apgabaltiesa ir vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudījusi lietā esošos pierādījumus: protokolu, pārkāpuma konstatēšanas brīdī uzņemto fotogrāfiju un ceļa zīmju izvietojuma shēmu, un tādējādi pareizi konstatējusi lietā pastāvošos faktiskos apstākļus.

[11] Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa nosaka: "Tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem (...)."

Tikai pareiza pierādījumu novērtēšana ļauj tiesai pareizi konstatēt lietā esošos faktiskos apstākļus, kam savukārt ir būtiska loma pareizas tiesību normas piemērošanā. Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa apelācijas instances tiesai izvirza vairākas prasības, kas tai jāievēro, lai pareizi novērtētu lietā esošos pierādījumus. Pirmkārt, tiesai pierādījumi jāvērtē to kopumā, nevis izolēti, turklāt tie jāvērtē kopā ar pierādīšanas līdzekļiem. Otrkārt, tiesai vienlaikus ir jāvērtē arī pierādījuma forma un saturs. Treškārt, tiesai ir jānosaka pierādījumu nozīmība saistībā ar lietā nepieciešamajiem konstatējamajiem apstākļiem un faktiem. Visbeidzot, tiesai ir jāizdara secinājumi par pierādījumu pietiekamību.

Turklāt apgabaltiesai ir jāņem vērā, ka konkrētajā lietā var pastāvēt gan tiešie, gan netiešie pierādījumi. Pēdējā gadījumā jo īpaši aktuāls kļūst jautājums par pierādījumu vērtēšanu kopumā, neizolējot tos, jo vairāki netiešie pierādījumi tikai kopumā sniedz pilnīgu izpratni par lietas faktiskajiem apstākļiem.

[12] Izvērtējis lietas materiālus, Administratīvo lietu departaments konstatē, ka apgabaltiesa, pārbaudot lietā esošos pierādījumus, administratīvā pārkāpuma protokolu, pārkāpuma konstatēšanas brīdī uzņemto fotogrāfiju un ceļa zīmju izvietojuma shēmu ir vērtējusi izolēti, nesaistot kopumā katrā no tiem konstatētos apstākļus.

Apgabaltiesa kopumā nav vērtējusi tādus no iepriekšminētajiem pierādījumiem izrietošus apstākļus, kā, pirmkārt, to, ka no administratīvā pārkāpuma protokola izriet, ka Jāņa K. transportlīdzeklis 2003.gada 2.jūnijā atradās Lāčplēša ielā 43/45, Rīgā. Otrkārt, to, ka no pārkāpuma konstatēšanas brīdī uzņemtās fotogrāfijas ir konstatējams, ka aiz minētā transportlīdzekļa atrodas ceļa zīme "stāvvietā" un, salīdzinot to ar ceļa zīmju izvietojuma shēmu, secināms, ka transportlīdzeklis virzienā no Aleksandra Čaka ielu uz Krišjāņa Barona ielu atradās Lāčplēša ielas kreisajā pusē. Treškārt, tā kā transportlīdzeklis atradās Lāčplēša ielas kreisajā pusē starp Aleksandra Čaka un Krišjāņa Barona ielu, tad no ceļa zīmju izvietojuma shēmas izriet, ka šajā ielas posmā darbojas ceļa zīme "Apstāties aizliegts", izņemot nelielu ielas posmu, kur ir stāvvietā

automašīnām ar invalīdu pazīšanās zīmi. Ceturtkārt, no lietas materiāliem nav iespējams konstatēt, ka Jāņa K. transportlīdzeklim šādas invalīdu pazīšanās zīmes būtu bijušas.

[13] Pastāvot šādiem apstākļiem, Administratīvo lietu departaments secina, ka apgabaltiesa ir pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pārkāpumu, kas konkrētajā lietā ir atzīstams par tādu pārkāpumu, kas ir novedis pie lietas nepareizas izspiešanas.

[14] Turklāt apgabaltiesai bija jāievēro arī no Administratīvā procesa likuma 103.panta otrās daļas, 107.panta ceturtās daļas un 150.panta ceturtās daļas izrietošais pienākums pašai objektīvi noskaidrot lietas apstākļus un dot tiem juridisku vērtējumu, bet gadījumā, ja procesa dalībnieku sniegtie pierādījumi nebija pietiekoši, dot administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumu vai arī savākt tos pēc savas iniciatīvas.

[15] Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 7.februāra spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 7.februāra spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par policijas darbinieku tiesībām saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā (Administratīvā procesa likuma 15.panta otrā daļa, Valsts civildienesta likuma 2.panta trešā daļa un 25.pants)

Ja tiek konstatēta pretruna starp dažāda juridiska spēka tiesību normām, piemēro to tiesību normu, kurai ir augstāks juridiskais spēks. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 15.panta otrajai daļai likums ārējo normatīvo aktu juridiskā spēka hierarhijā ieņem augstāku vietu nekā Ministru kabineta noteikumi.

Nemot vērā to, ka likums "Par policiju" vai kāds cits speciālais likums neparedzēja policijas darbiniekiem tiesības saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem atbilstoši Valsts civildienesta likuma 2.panta trešajai daļai bija attiecināma Valsts civildienesta likuma 25.panta norma, kas paredz ierēdņa tiesības bērna piedzimšanas gadījumā saņemt pabalstu sešu mēnešalgu apmērā.

Ja speciālajā likumā nav noteikts cits regulējums, tad piemērojamas attiecīgās Valsts civildienesta likuma normas. Līdz ar to, kamēr likumā "Par policiju" netika ietverts regulējums par pabalstu piešķiršanu bērna piedzimšanas gadījumā, attiecībā uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem bija piemērojams Valsts civildienesta likuma 25.pants.

2005.gada 4.jūlijā

Lieta Nr.SKA-242

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede

rakstveida procesā izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Kristapa K. pieteikuma par Valsts policijas un Iekšlietu ministrijas amatpersonu lēmumiem, sakarā ar Iekšlietu ministrijas iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 28.janvārī Kristaps K. iesniedzis ziņojumu Valsts policijai par pabalsta bērna piedzimšanas gadījumā piešķiršanu sešu mēnešalgu apmērā, pamatojoties uz Valsts civildienesta likuma 25.pantu.

Ar Valsts policijas 2004.gada 11.februāra lēmumu Nr.20/1262 pieteicēja lūgums noraidīts. Lēmumā norādīts, ka Valsts civildienesta

likuma 2.panta trešā daļa nosaka konkrētas likuma normas, kas attiecas arī uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem, paredzot, ka citas likuma normas tiesiskās attiecības specializētajā valsts civildienestā nosaka tiktāl, ciktāl tās nenosaka speciālie likumi. Likums "Par policiju" uzskatāms par speciālo likumu attiecībā pret Valsts civildienesta likumu, un Valsts civildienesta likuma normas, kas nosaka sociālās garantijas un to piešķiršanas kārtību, nav piemērojamas specializētajiem valsts civildienesta ierēdņiem policijā. Likuma "Par policiju" 31.panta ceturtajā daļā noteikts, ka policijas dienesta kārtību nosaka Ministru kabinets (turpmāk – MK). Līdz ar to konkrētajā gadījumā piemērojami MK 2003.gada 28.oktobra noteikumi Nr.598 "Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas reglaments" (turpmāk – MK noteikumi Nr.598), kuru 67.punktā ir noteikts, ka policijas darbinieks var saņemt materiālo pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā. Bērna piedzimšanas pabalsts pieteicējam izmaksāts saskaņā ar minētajiem MK noteikumiem, un tā apmērs noteikts, ņemot vērā darba samaksas fonda līdzekļu apjomu.

[2] Minēto Valsts policijas lēmumu pieteicējs apstrīdējis Iekšlietu ministrijā. Ar Iekšlietu ministrijas 2004.gada 8.aprīļa lēmumu Nr.10 Valsts policijas 2004.gada 11.februāra lēmums atstāts negrozīts.

[3] 2004.gada 6.maijā Kristaps K. iesniedzis Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par Valsts policijas 2004.gada 11.februāra lēmuma Nr.20/1262 un Iekšlietu ministrijas 2004.gada 8.aprīļa lēmuma Nr.10 atcelšanu un Valsts civildienesta likuma 25.pantā noteiktā pabalsta bērna piedzimšanas gadījumā izmaksu.

Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 30.jūlija spriedumu Kristapa K. pieteikums apmierināts daļēji. Tiesa atcēlusi Iekšlietu ministrijas 2004.gada 8.aprīļa lēmumu Nr.10 un uzlikusi par pienākumu Iekšlietu ministrijai 30 dienu laikā pēc sprieduma spēkā stāšanās dienas pieņemt lēmumu izmaksāt Kristapam K. pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā sešu amatalgu apmērā, no pabalsta summas atskaitot iepriekš izmaksātos Ls 100. Tiesa izbeigusi tiesvedību daļā par Valsts policijas 2004.gada 11.februāra lēmuma Nr.20/1262 atcelšanu.

[4] Izskatot lietu sakarā ar Iekšlietu ministrijas apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 14.marta spriedumu apmierinājusi Kristapa K. pieteikumu daļēji, atcēlusi Iekšlietu ministrijas 2004.gada 8.aprīļa lēmumu Nr.10 un uzlikusi par pienākumu Iekšlietu ministrijai 30 dienu laikā pēc sprieduma spēkā stāšanās dienas pieņemt lēmumu izmaksāt Kristapam K. pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā sešu amatalgu apmērā, no pabalsta summas atskaitot iepriekš izmaksātos Ls 100, kā arī Iekšlietu

ministrijai uzlikts par pienākumu atlīdzināt Kristapam K. samaksāto valsts nodevu. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Tiesa uzskatījusi, ka, lai izlemtu, vai pieteicējam ir pamats pieprasīt Valsts civildienesta likuma 25.pantā minēto pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, sākumā ir jākonstatē, vai speciālajos likumos ir regulēts jautājums par pabalsta bērna piedzimšanas gadījumā piešķiršanu specializētā valsts civildienesta ierēdņiem – policijas darbiniekiem.

[4.2] Likumā "Par policiju" nav paredzētas policijas darbinieku tiesības saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā. Šādas tiesības bija paredzētas MK 2003.gada 18.oktobra noteikumu Nr.598 67.punktā, kurš noteica, ka darbinieks ir tiesīgs saņemt pabalstu sakarā ar ģimenes locekļa vai apgādājamā nāvi, smagu nelaimes gadījumu vai bērna piedzimšanu un pabalstu veselības uzlabošanai, ja veselības pasliktināšanās ir saistīta ar dienesta pienākumu pildīšanu.

Taču, kā secinājusi apelācijas instances tiesa, likuma "Par policiju" 31.panta ceturtajā daļā lietotais jēdziens "dienesta pildīšanas kārtība" neaptver ierēdņiem izmaksājamo pabalstu un to apmēra noteikšanu. Likums "Par policiju" ir deleģējis MK izdot noteikumus par dienesta pildīšanas kārtību. Nosakot MK noteikumos Nr.598 specializētā valsts civildienesta ierēdņiem dažādus pabalstus, MK ir pārkāpis tam noteiktās kompetences apjomu un tādējādi radījis specializētā valsts civildienesta ierēdņiem – policijas darbiniekiem – nelabvēlīgākus apstākļus attiecībā uz sociālajām garantijām salīdzinājumā ar vispārējā valsts civildienesta ierēdņiem. Līdz ar to MK noteikumu Nr.598 67.punktu nevar uzskatīt par speciālu regulējumu Valsts civildienesta likuma 2.panta trešās daļas izpratnē.

[4.3] Ievērojot minēto, apelācijas instances tiesa secinājusi, ka speciālajā likumā "Par policiju" nav ietverts regulējums par pabalsta piešķiršanu bērna piedzimšanas gadījumā. Līdz ar to tiesiskajām attiecībām specializētajā valsts civildienestā – policijā – attiecībā uz bērna piedzimšanas pabalsta izmaksu ir piemērojams Valsts civildienesta likuma 25.pants.

[4.4] Par Valsts civildienesta likumā ietverto sociālo garantiju, kuras nav paredzētas likumā "Par policiju", attiecināmību uz policijas darbiniekiem liecina arī šo sociālo garantiju vispārīgais raksturs. Minētās sociālās garantijas pēc būtības var attiecināt uz jebkuru ierēdni neatkarīgi no tā, vai ierēdnis ir nodarbināts vispārējā vai specializētajā valsts civildienestā, jo tās nav saistītas ne ar viena dienesta īpašo raksturu.

Pamatots ir pirmās instances tiesas secinājums, ka, nosakot atšķirīgas vispārēja rakstura sociālās garantijas vispārējā un specializētā valsts dienesta ierēdņiem, faktiski tiek pārkāpts

vienlīdzības princips. Specializētā un vispārējā valsts civildienesta atšķirīgais raksturs var attaisnot atšķirīgu speciālā rakstura sociālo garantiju noteikšanu, ņemot vērā katra dienesta specifiku, iespējamos riskus un darbības veidu. Tomēr tās nevar attaisnot atšķirīgu vispārēja rakstura sociālo garantiju nodrošinājumu. Ierēdnis specializētajā valsts civildienestā primāri ir ierēdnis Valsts civildienesta likuma 3.panta pirmās daļas izpratnē, un visās jomās, kas nav saistītas ar specializētā valsts civildienesta specifisko raksturu, viņš ir pielīdzināms ierēdnim vispārējā valsts civildienestā. Tā kā pabalsts bērna piedzimšanas gadījumā nav saistīts ar specializētā valsts civildienesta īpašo raksturu, tā nepiešķiršana arī specializētā valsts civildienesta ierēdņiem, šajā gadījumā – policijas darbiniekiem, liecinātu par vienlīdzības principa pārkāpumu.

[4.5] Tā kā likumdevējs, pieņemot Valsts civildienesta likumu, ir pieļāvis, ka tajā ietvertās normas par sociālajām garantijām ir attiecināmas arī uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem, nav pieļaujama aizbaidināšanās ar finanšu līdzekļu trūkumu minētā likuma izpildei attiecībā uz personas tiesību īstenošanu. Ņemot vērā, ka likumdevējs nebija līdz 2005.gada 1.janvārim speciālajā likumā nostiprinājis atšķirīgu pabalsta apjomu, policijas darbinieki bija tiesīgi pieprasīt Valsts civildienesta likuma 25.pantā noteikto tiesību ievērošanu arī attiecībā pret viņiem kā specializētā valsts civildienesta ierēdņiem. Uz šādu risinājumu līdzīgā lietā ir norādījis arī Augstākās tiesas Senāts 2004.gada 17.novembra spriedumā lietā Nr.SK-632 un 2005.gada 26.janvāra spriedumā lietā Nr.SK-34, atzīstot, ka, tā kā Robežsardzes likumā nav norādes par bērna piedzimšanas pabalsta piešķiršanu, ir jāpiemēro Valsts civildienesta likuma 25.pants.

[4.6] Ievērojot iepriekš minēto, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, leklīti ministrija ir piemērojusi nepareizās tiesību normas un nav piemērojusi tās tiesību normas, kas bija jāpiemēro. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa pārsūdzēto lēmumu atzinusi par prettiesisku un atceļamu.

[4.7] Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka Valsts civildienesta likuma 25.pantā lietotais jēdziens "mēnešalga" ir pielīdzināms jēdzienam "amatalga", kas minēts likumā "Par policiju" 26.panta otrajā daļā, jo gan mēnešalga ierēdnim, gan mēneša amatalga policijas darbiniekam tiek noteikta atbilstoši ieņemamajam amatam un ir neatkarīga no piemaksām, prēmijām un pabalstiem. Līdz ar to pieteicējam kā policijas darbiniekam atbilstoši Valsts civildienesta likuma 25.pantam ir izmaksājams pabalsts sešu amatalgu apmērā.

Ņemot vērā, ka pieteicējam 2003.gada 9.decembrī ir izmaksāts pabalsts sakarā ar bērna piedzimšanu Ls 100 apmērā, pieteicēja prasījums apmierināms daļēji, no pabalsta summas atskaitot iepriekš kā pabalstu sakarā ar bērna piedzimšanu izmaksātos Ls 100.

[4.8] Atbildētāja apelācijas sūdzībā norādījusi, ka pirmās instances tiesa nav izlēmusi atbildētājas lūgumu par Valsts civildienesta pārvaldes pieaicināšanu lietā kā trešo personu. Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka, ņemot vērā to, ka nav pamata uzskatīt, ka pirmās instances tiesas spriedums skar vai var skart Valsts civildienesta pārvaldes tiesības vai tiesiskās intereses, tiesa uzskata, ka minētā jautājuma neizlemšana pirmās instances tiesā, kaut arī atzīstama par procesuālu pārkāpumu, šajā gadījumā nav pamats sprieduma atcelšanai.

[5] Kasācijas sūdzību iesniedza Iekšlietu ministrija, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Pieņemot likumu "Par policiju", kā arī tajā izdarot grozījumus laikā, kad bija spēkā likums "Par valsts civildienestu", Saeima nav lēmusi par pabalsta bērna piedzimšanas gadījumā paredzēšanu policijas darbiniekiem. Ja Saeima būtu vēlējusies, lai policijas darbiniekiem tiktu papildināts sociālo garantiju uzskaitījums, tad Saeimai būtu bijis jāizdara attiecīgi grozījumi likuma "Par policiju" V nodaļā, jo nevienā minētā likuma tiesību normā nav noteikts, ka bez likumā uzskaitītajām sociālajām garantijām policijas darbiniekiem ir tiesības saņemt arī papildus vēl citos likumos noteiktās garantijas.

Pieņemot Valsts civildienesta likumu, saskaņā ar kura 3.panta otro daļu policijas darbiniekiem tika piešķirts ierēdņa statuss, Saeima viennozīmīgi noteica, ka uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem attiecas tikai konkrētas Valsts civildienesta likuma normas, kas pēc sava satura noteica civildienesta pamatprincipus un ikviena ierēdņa galvenās tiesības un pienākumus, kas nodrošina civildienesta pastāvēšanu uz vienotiem principiem. Ar Valsts civildienesta likumu Saeima nevēlējās vairāk iejaukties specializēto civildienestu juridiskajā regulējumā, Valsts civildienesta likuma 2.panta trešajā daļā nosakot, ka citas Valsts civildienesta likuma normas tiesiskās attiecības specializētajā civildienestā nosaka tiktāl, ciktāl tās nenosaka speciālie likumi.

Ja līdz Valsts civildienesta likuma pieņemšanai policijas darbiniekiem bija noteikts izsmejošs sociālo garantiju uzskaitījums, tad nav pamata uzskatīt, ka pēc Valsts civildienesta likuma pieņemšanas, saskaņā ar kuru netika izdarīti grozījumi likumā "Par policiju" sociālo garantiju jomā, valsts policijas ierēdņiem ir tiesības uz Valsts civildienesta likuma 25.pantā noteikto bērna piedzimšanas pabalstu.

[5.2] Neatbilstošs tiesību normu sistemātiskai interpretācijas metodei ir apelācijas instances tiesas secinājums, ka likumā "Par policiju" nav ietverts pilnīgi izsmejošs sociālo garantiju uzskaitījums, jo tas ir pretrunā ar līdz Valsts civildienesta likuma spēkā stāšanās

brīdim pastāvošajai kārtībai, kā arī Valsts civildienesta likuma mērķim, jo Saeima nav domājusi ar Valsts civildienesta likumu papildināt policijas darbinieku sociālo garantiju kopumu.

[5.3] 2004.gada 16.decembrī izdarītie grozījumi likumā "Par policiju" stājās spēkā 2005.gada 1.janvārī. Atbilstoši tiesiskās noteiktības principam tiesību akti ir vērsti uz nākotnes tiesisko attiecību noregulējumu. Tā kā Saeima, 2004.gada 16.decembrī pieņemot likumu "Grozījumi likumā "Par policiju"", nenorādīja uz to, ka grozījumiem likuma "Par policiju" 23.panta desmitajā daļā ir piemērojama citāda kārtība, tad minētajā tiesību normā ietvertās tiesības saņemt vienreizēju pabalstu sešu amatalgu apmērā bērna piedzimšanas gadījumā attiecas tikai uz tiem policijas darbiniekiem, kuru bērni dzimuši pēc 2005.gada 1.janvāra.

Tādējādi likuma "Par policiju" 23.panta desmitā daļa nav attiecināma uz policijas darbiniekiem, kuriem bērni piedzimuši līdz 2004.gada 31.decembrim. Tiesības uz pabalstu policijas darbiniekam var rasties, piedzimstot bērnam, un viņa iesniegums par pabalsta piešķiršanu tiek izskatīts pēc tām tiesību normām, kādas ir piemērojamas bērna piedzimšanas brīdī. Tādējādi kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka nav pamatots tiesas viedoklis, ka noteicošais, kuru likumu piemēros (Valsts civildienesta likuma 25.pantu vai likuma "Par policiju" 23.panta desmito daļu) ir tas, kad policijas darbinieks ir iesniedzis iesniegumu par pabalsta izmaksu, jo tiesas spriedumā rakstīts: "(..) sākot ar 2005.gada 1.janvāri, attiecībā uz policijas darbiniekiem, specializētā valsts civildienesta ierēdņiem, Valsts civildienesta likuma 25.pants vairs nav attiecināms. Tomēr attiecībā uz pieteikumiem par pabalsta bērna piedzimšanas gadījumā izmaksu, kas saņemti pirms minētā datuma, bija piemērojams Valsts civildienesta likuma 25.pants."

[5.4] Ņemot vērā minēto, kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka apelācijas instances tiesa ir pārkāpusi materiālo tiesību normas, proti, attiecinājusi Valsts civildienesta likuma 25.panta piemērošanu uz policijas darbiniekiem.

[6] Iekšlietu ministrija un Kristaps K. rakstveidā ir izteikuši piekrišanu lietas izskatīšanai rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Valsts civildienesta likuma 25.panta pirmo teikumu ierēdnis bērna piedzimšanas gadījumā saņem pabalstu sešu mēnešalgu apmērā.

Minētā likuma 2.panta trešā daļa noteica, ka uz specializētā valsts civildienesta (3.panta otrā daļa) ierēdņiem attiecas šā likuma I nodaļa, 4.panta otrās daļas 1.punkts, IV nodaļa, 22., 37., 39.pants un 40.panta otrā daļa. Savukārt citas šā likuma normas tiesiskās

attiecības specializētajā valsts civildienestā nosaka tiktāl, ciktāl tās nenosaka speciālie likumi.

[8] Lietā pastāv strīds par to, vai policijas darbiniekam, kas ir specializētā valsts civildienesta ierēdnis, bija tiesības saņemt bērna piedzimšanas pabalstu saskaņā ar Valsts civildienesta likuma 25.pantu. Lai atbildētu uz šo jautājumu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka ir nepieciešams noskaidrot, vai pastāvēja speciālais likums, kas noteica citādāku kārtību, nekā ir noteikts Valsts civildienesta likuma 25.pantā, proti, vai kādā speciālajā likumā policijas darbiniekam, kas ir specializētā valsts civildienesta ierēdnis, bija paredzētas tiesības saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā.

[9] Likumā "Par policiju" nebija paredzētas policijas darbinieku tiesības saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā. Taču likuma "Par policiju" 31.panta ceturtā daļa noteica, ka policijas dienesta pildīšanas kārtību, arī speciālo dienesta pakāpju nosaukumus, to piešķiršanas un atņemšanas kārtību nosaka Ministru kabinets. Saskaņā ar šo tiesību normu tika izdoti Ministru kabineta 2003.gada 28.oktobra noteikumi Nr.598 "Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas reglaments" (turpmāk – MK noteikumi Nr.598), kuru 67.punktā ir noteikts, ka policijas darbinieks var saņemt pabalstu sakarā ar bērna piedzimšanu. Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka bērna piedzimšanas pabalsts Ls 100 apmērā pieteicējam izmaksāts saskaņā ar minētajiem MK noteikumiem, un tā apmērs noteikts, ņemot vērā darba samaksas fonda līdzekļu apjomu.

Tomēr, kā atzīst Administratīvo lietu departaments, likuma "Par policiju" 31.panta ceturtā daļa deleģēja Ministru kabinetam noteikt tikai policijas dienesta pildīšanas kārtību, arī speciālo dienesta pakāpju nosaukumus, to piešķiršanas un atņemšanas kārtību. Šajā likumdevēja deleģējumā Ministru kabinetam netika ietverta pabalstu piešķiršanas kārtība policijas darbiniekiem sakarā ar bērna piedzimšanu.

Minētie MK noteikumi Nr.598 ir pretrunā ar Valsts civildienesta likuma 25.pantā noteikto par tiesībām saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 15.panta sestajai daļai (sk. arī likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 8.panta pirmo daļu), ja tiek konstatēta pretruna starp dažāda juridiska spēka tiesību normām, piemēro to tiesību normu, kurai ir augstāks juridiskais spēks. Atbilstoši APL 15.panta otrajai daļai likums ārējo normatīvo aktu juridiskā spēka hierarhijā ieņem augstāku

vietu nekā Ministru kabineta noteikumi. Tādējādi konkrētajā gadījumā bija piemērojams Valsts civildienesta likuma 25.pants.

[10] Ievērojot minēto un to, ka likums "Par policiju" vai kāds cits speciālais likums neparedzēja policijas darbiniekiem tiesības saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, kā pamatoti atzinusi arī apelācijas instances tiesa, konkrētajā gadījumā uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem atbilstoši Valsts civildienesta likuma 2.panta trešajai daļai bija attiecināma Valsts civildienesta likuma 25.panta norma, kas paredz ierēdņa tiesības bērna piedzimšanas gadījumā saņemt pabalstu sešu mēnešalgu apmērā.

[11] Apelācijas instances tiesa ir pamatoti norādījusi, ka, likumdevējs, pieņemot Valsts civildienesta likumu, ir pieļāvis, ka tajā ietvertās normas par sociālajām garantijām ir attiecināmas arī uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem. Ņemot vērā to, ka likumdevējs nebija līdz 2005.gada 1.janvārim speciālajā likumā nostiprinājis policijas darbinieku, kas ir specializētā valsts civildienesta ierēdņi, tiesības saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, minētie policijas darbinieki bija tiesīgi pieprasīt Valsts civildienesta likuma 25.pantā noteikto tiesību ievērošanu attiecībā pret viņiem kā specializētā valsts civildienesta ierēdņiem. Uz šādu risinājumu līdzīgās lietās ir norādījis arī Augstākās tiesas Senāts 2004.gada 17.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-632 un 2005.gada 26.janvāra spriedumā lietā Nr.SKC-34, atzīstot, ka, tā kā Robežsardzes likumā nav norādes par bērna piedzimšanas pabalsta piešķiršanu, ir jāpiemēro Valsts civildienesta likuma 25.pants.

[12] Ievērojot iepriekš minēto, pamatots ir apelācijas instances tiesas secinājums, ka, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, Iekšlietu ministrija ir piemērojusi nepareizās tiesību normas un nav piemērojusi tās tiesību normas, kas bija jāpiemēro. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa pamatoti atzinusi pārsūdzēto lēmumu, ar kuru pieteicējam atteikts izmaksāt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā saskaņā ar Valsts civildienesta likuma 25.pantu, par prettiesisku un atceļamu.

[13] Kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments noraida kasācijas sūdzības iesniedzējas norādīto argumentu, ka, "ja līdz Valsts civildienesta likuma pieņemšanai policijas darbiniekiem bija noteikts izsmelošs sociālo garantiju uzskaitījums, tad nav pamata uzskatīt, ka pēc Valsts civildienesta likuma pieņemšanas, saskaņā ar kuru netika izdarīti grozījumi likumā "Par policiju" sociālo garantiju jomā, valsts policijas ierēdņiem ir tiesības uz Valsts civildienesta likuma 25.pantā noteikto bērna piedzimšanas pabalstu".

Jau augstāk minētā Valsts civildienesta likuma 2.panta trešā daļa noteica, ka uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem attiecas šā likuma I nodaļa, 4.panta otrās daļas 1.punkts, IV nodaļa, 22., 37.,

39.pants un 40.panta otrā daļa, proti, konkrētas tiesību normas. Savukārt citas šā likuma normas tiesiskās attiecības specializētajā valsts civildienestā noteic tiktāl, ciktāl tās nenosaka speciālie likumi. Tulkojot minēto tiesību normu, secināms, ka, ja speciālajā likumā nav noteikts cits regulējums, tad piemērojamas attiecīgās Valsts civildienesta likuma normas. Līdz ar to, kamēr likumā "Par policiju" netika ietverts regulējums par pabalstu piešķiršanu bērna piedzimšanas gadījumā, attiecībā uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem bija piemērojams Valsts civildienesta likuma 25.pants.

Ievērojot minēto, Administratīvo lietu departaments nevar piekrist kasācijas sūdzības iesniedzējas norādei, ka Saeima nav domājusi ar Valsts civildienesta likumu papildināt policijas darbinieku sociālo garantiju kopumu.

[14] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka konkrētajā gadījumā nav nepieciešams vērtēt kasācijas sūdzībā norādīto argumentu par to, kam ir tiesības saņemt bērna piedzimšanas pabalstu pēc 2005.gada 1.janvāra, kad stājās spēkā grozījumi likumā "Par policiju", kas paredz policijas darbinieka, kas ir specializētā valsts civildienesta ierēdnis, tiesības bērna piedzimšanas gadījumā saņemt vienreizēju pabalstu sešu amatu apmērā. Kā jau augstāk tika atzīts, konkrētajā gadījumā uz pieteicēju bija attiecināms Valsts civildienesta likuma 25.pants, jo laikā, kad piedzima pieteicēja bērns, likums "Par policiju" neparedzēja šāda pabalsta saņemšanu specializētā valsts civildienesta ierēdņiem un tādējādi bija piemērojams Valsts civildienesta likuma normas.

Apelācijas instances tiesa savā spriedumā ir pamatoti norādījusi, ka attiecībā uz pieteikumiem par pabalsta bērna piedzimšanas gadījumā izmaksu, kas saņemti pirms 2005.gada 1.janvāra, bija piemērojams Valsts civildienesta likuma 25.pants.

[15] Pie šādiem apstākļiem Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir pamatots un atstājams negrozīts, bet leikšlietu ministrijas iesniegtā kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet leikšlietu ministrijas kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par tiesas kompetenci veikt lietderības apsvērumus administratīvo pārkāpumu lietā un par ceļa zīmju nozīmi, lai radītu noteiktam laukumam īpašu statusu attiecībā uz transporta kustību (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 253.panta trešā daļa un 286.panta pirmās daļas 4.punkts, Ministru kabineta 1999.gada 19.janvāra noteikumu Nr.15 "Ceļu satiksmes noteikumi" 89.9.apakšpunkts, Ceļu satiksmes likuma 5. un 6.pants, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 122.¹panta pirmā daļa)

Gadījumā, ja tiesa, izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, secina, ka lietderības apsvērumi nav izdarīti vai ir izdarīti kļūdaini, tā pati var izdarīt lietderības apsvērumus un lemt par soda mēru.

Apstākļi, ka pie dzīvojamās zonas nav izvietotas 528. un 529.ceļa zīme, pats par sevi vēl nenozīmē to, ka attiecīgā vieta nav uzskatāma par tādu, kas paredzēta jauktai gājēju un transportlīdzekļu satiksmei. Ja pie dzīvojamās ēkas ir izbūvēts laukums, kas paredzēts transportlīdzekļu stāvēšanai un transportlīdzekļu stāvēšana nerada traucējumus gājējiem un citiem transportlīdzekļiem braukšanai, tas uzskatāms par laukumu, kas paredzēts jauktai gājēju un transportlīdzekļu satiksmei, un šis laukums nav kvalificējams kā ietve Ministru kabineta 1999.gada 19.janvāra noteikumu Nr.15 "Ceļu satiksmes noteikumi" 89.9.apakšpunkta izpratnē. Tāpat šādai kvalifikācijai par pamatu nevar būt tikai apstākļi, ka ceļu pārvaldītājs attiecīgajā gadījumā nav izpildījis no Ceļu satiksmes likuma 5. un 6.panta izrietošo pienākumu aprīkot teritoriju ar atbilstošām ceļa zīmēm. Līdz ar to tas arī nevar radīt Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 122.¹panta pirmajā daļā minētā pārkāpuma sastāvu.

2005.gada 27.septembrī

Lieta Nr.SKA-244

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Silvestra S. pieteikumu par Rīgas pašvaldības policijas Ceļu policijas 2004.gada 16.februāra lēmumu Nr.266, sakarā ar Rīgas pašvaldības policijas kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 28.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas pašvaldības policijas Ceļu policijas nodaļas inspektors 2004.gada 6.februārī sastādījis administratīvā pārkāpuma protokolu un paziņojumu Nr.101488330 (turpmāk – lēmums) par to, ka transportlīdzeklis "Honda" ar valsts reģistrācijas numuru DF 7798 2004.gada 6.februārī plkst. 10.43 novietots stāvēšanai Rīgā, Miķeļa ielas un Eksporta ielas 2 rajonā uz ietves, ceļazīmes Nr.326 darbības zonā, neievērojot Ministru kabineta 1999.gada 19.janvāra noteikumu Nr.15 "Ceļu satiksmes noteikumi" (turpmāk – Ceļu satiksmes noteikumi) 89.9. un 89.11. apakšpunktu. Tādējādi transportlīdzekļa vadītājs izdarījis Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 122.¹ panta pirmajā daļā paredzēto administratīvo pārkāpumu un inspektors nolēmis transportlīdzekļa vadītājam, kurš neatrodas pārkāpuma izdarīšanas vietā, uzlikt naudas sodu desmit latu apmērā.

[2] Izskatījis Silvestra S. (turpmāk arī – pieteicējs) apstrīdēšanas iesniegumu, Rīgas pašvaldības policijas Ceļu policijas nodaļas priekšnieks ar 2004.gada 16.februāra lēmumu Nr.266 atstājis spēkā 2004.gada 6.februāra lēmumu, tas ir, administratīvā pārkāpuma protokolu – paziņojumu Nr.101488330.

[3] Administratīvā rajona tiesa saņēmusi Silvestra S. pieteikumu, kurā viņš lūdzis atcelt Rīgas pašvaldības policijas Ceļu policijas uzlikto naudas sodu. Pieteikumā Silvestrs S. norādījis vairākus argumentus, kādēļ, viņaprāt, administratīvais sods piemērots nepamatoti. Silvestra S. ieskatā automašīna tikusi novietota brauktuves malā, nevis uz ietves. Pie nama Eksporta ielā 2 no Miķeļa ielas puses ir izveidotas vairākas brauktuves, kuras nav uzskatāmas par ietvēm, jo tās ir savienotas vienā līmenī un nav atdalītas no Miķeļa ielas. Tāpat automašīna nav atradusies ceļazīmes Nr.326 darbības zonā un tās novietošana nav traucējusi ne citu transportlīdzekļu kustību pa brauktuvē, ne gājēju pārvietošanos pa ietvēm. Turklāt 2003.gadā viņam uzlikts līdzīgs sods, kura nepamatotību tiesā atzinis pats Rīgas pašvaldības policijas pilnvarotais pārstāvis.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 26.maija spriedumu Silvestra S. pieteikumu noraidījusi.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar Silvestra S. apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 28.februāra spriedumu atzinusi par pamatotu, apmierinājusi Silvestra S. pieteikumu un atcēlusi Rīgas pašvaldības policijas Ceļu policijas 2004.gada 16.februāra lēmumu Nr.266. Tāpat Administratīvā apgabaltiesa uzdevusi par pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt Silvestram S. samaksāto valsts nodevu piecpadsmit latus. Spriedumu apgabaltiesa pamatojusi ar tālākminētajiem argumentiem.

[5.1] Lietā nav strīda par to, ka 2003.gada 6.februārī Silvestrs S. novietojis automašīnu "Honda" ar valsts reģistrācijas numuru DF 7798

pie mājas Eksporta ielā 2, Miķeļa ielas pusē. Lietā ir strīds par to, vai vieta, kur novietota minētā automašīna uzskatāma par ietvi, kā arī, vai automašīna atradās 326. ceļa zīmes "Apstāties aizliegts" darbības zonā.

[5.2] Ņemot vērā Ceļu satiksmes noteikumu 1.15. un 1.21. apakšpunktu, 13., 105., 106. un 107. punktu, kā arī izvērtējot no lietas materiāliem konstatējamo faktisko situāciju strīdus teritorijā, uzskatāms, ka konkrētos apstākļos, neesot norādei par satiksmes regulējumu atbilstoši dzīvojamās zonas teritorijai, transporta līdzekļa vadītājam nav pamata rīkoties tā, it kā tāds regulējums būtu noteikts. Tādējādi nav tiesiska pamata uzskatīt, ka strīdus teritorija būtu atzīstama par brauktuvi. Līdz ar to secināms, ka pieteicējs ir pārkāpis Ceļu satiksmes noteikumu 89.9. apakšpunktu.

[5.3] Konkrētajā lietā 326. ceļa zīmes "Apstāties aizliegts" darbības zona ir attiecināma uz transporta līdzekļu apstāšanos un stāvēšanu Miķeļa ielas brauktuves malā. Taču tā kā konkrētajā gadījumā pieteicējs automašīnu novietojis aiz zaļās zonas, kas to atdala no Miķeļa ielas, tad nav uzskatāms, ka tā novietota konkrētās ceļa zīmes darbības teritorijā un pieteicējs būtu pārkāpis Ceļu satiksmes noteikumu 89.11. apakšpunktu.

[5.4] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 65.panta trešajā daļā un 67.panta otrās daļas 6.punktā noteikto pienākumu iestādei lēmumā ietvert lietderības apsvērumus, to, ka Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 122.¹ panta pirmajā daļā iestādei ir paredzēta rīcības brīvība noteikt naudas soda apmēru līdz desmit latiem, kā arī to, ka konkrētajā lietā no pārsūdzētā lēmuma nav secināms, kādēļ iestāde piemērojusi maksimālo naudas sodu, secināms, ka Rīgas pašvaldības policija ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 67.panta otrās daļas 6.punktu. Minētās tiesību normas pārkāpums ir atzīstams par būtisku procesuālu pārkāpumu, kas ir patstāvīgs pamats lēmuma atzīšanai par pretiesisku. Turklāt konkrētajā lietā jāņem vērā, ka Ceļu satiksmes noteikumu 89.11. apakšpunkta pārkāpums nav noticis.

[5.5] Ievērojot Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmajā daļā noteikto un to, ka pieteikums ir apmierināts, pieteicējam ir atlīdzināma valsts nodeva. Likumdevējs Administratīvā procesa likumā nav paredzējis atlīdzināt citus administratīvā procesa dalībnieka izdevumus, tajā skaitā, tiesāšanās izdevumus.

[6] Rīgas pašvaldības policija ir iesniegusi kasācijas sūdzību par minēto apgabaltiesas spriedumu, lūdzot to atcelt pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzībā Rīgas pašvaldību policijas norādījusi tālāk minētos argumentus.

[6.1] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka ne Administratīvā procesa likuma 74.pants, kas uzskaita spēkā neesoša administratīvā akta priekšnoteikumus, ne arī citas šī likuma normas nenoteic, ka

administratīvais akts nav spēkā un ir atceļams, ja tajā nav ietverti lietderības apsvērumi.

[6.2] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā tiesību literatūrā izteiktās atziņas, ka administratīvo aktu nevar atcelt formālu priekšrakstu jeb procesuālu pārkāpumu dēļ, ja vien nav acīmredzams, ka ir bijis būtisks procesuālo tiesību pārkāpums, tas ir, tāds pārkāpums, kas ir ietekmējis administratīvo aktu pēc būtības. Konkrētajā lietā nevar konstatēt, ka pašvaldības policija būtu pieļāvusi šādu būtisku procesuālo tiesību pārkāpumu. Lai arī pašvaldības policija lietderības apsvērumus lēmumā nav ietvērusi un tas ir atzīstams par Administratīvā procesa likuma 67.panta sestās daļas pārkāpumu (pēc konteksta acīmredzami domāts Administratīvā procesa likuma 67.panta otrās daļas 6.punkts), tomēr nevar apgalvot, ka pašvaldības policija nav izdarījusi lietderības apsvērumu, pieņemot lēmumu par maksimāla soda piemērošanu Silvestram S. Konkrētajā gadījumā pašvaldības policija ir ņēmusi vērā, ka tika konstatēts gan Ceļu satiksmes noteikumu 89.9., gan 89.11. apakšpunkta pārkāpums. Konkrētajā gadījumā lietderības apsvērumu neiekļaušana lēmuma nevarēja būt par patstāvīgu pamatu pašvaldības policijas lēmuma atcelšanai.

[6.3] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka, konstatējot lietā tikai Ceļu satiksmes noteikumu 89.9. apakšpunkta pārkāpumu, tā, vispusīgi un objektīvi izvērtējot administratīvā pārkāpuma lietas apstākļus, pati bija tiesīga grozīt Silvestram S. piemērotā administratīvā soda apmēru.

[7] Uz tiesas sēdi ne pieteicējs, ne Rīgas pašvaldības policijas pārstāvis nebija ieradies. Tā kā procesa dalībniekiem par lietas izskatīšanas vietu un laiku ir paziņots likumā noteiktajā kārtībā, Administratīvo lietu departaments nolēma izskatīt lietu bez lietas dalībnieku piedalīšanās.

Motīvu daļa

[8] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 253.panta trešajai daļai likumā paredzētajos gadījumos tiesa var grozīt administratīvo aktu un noteikt tā saturu. Savukārt atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 286.panta pirmās daļas 4.punktam tiesa, izskatot sūdzību par lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, var grozīt soda mēru ietvaros, kas paredzēti normatīvajā aktā par atbildību par administratīvo pārkāpumu, taču tā, lai sods netiktu pastiprināts. Tātad, izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, gadījumā, ja tiesa secina, ka lietderības apsvērumi nav izdarīti vai ir izdarīti kļūdaini, tā pati var izdarīt lietderības apsvērumus un lemt par soda mēru. Iepriekšteiktais atbilst arī Administratīvās apgabaltiesas praksei (sk., piemēram, Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 20.decembra spriedumu lietā Nr.AA 793-04/5).

[9] Apgabaltiesa spriedumā ir secinājusi, ka pieteicējs ir pārkāpis Ceļu satiksmes noteikumu 89.9. apakšpunktu, kas noteic, ka aizliegts apstāties un stāvēt uz ietvēm. Tādējādi, ievērojot iepriekš teikto, apgabaltiesai pašai bija jāizdara lietderības apsvērumi un jālemj par to, vai uzliktais sods atbilst pārkāpuma smagumam un vai tas nav samazināms. Apgabaltiesa to nav darījusi, tādējādi tā ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 253.panta trešo daļu saistībā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 286.panta pirmās daļas 4.punktu.

[10] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punktam, tiesa norāda argumentus, uz kuriem noraidīti vieni vai otri pierādījumi. Silvestrs S. savā pieteikumā un apelācijas sūdzībā ir norādījis uz apstākli, ka par tādu pašu pārkāpumu uzlikto sodu Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa bija atcēlusi. Kaut arī Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa spriedumā nav atspoguļojusi visus apsvērumus, tā tomēr ir norādījusi, ka ir novērtējusi pārsūdzēto lēmumu un lietas materiālus atbilstoši Latvijas Civilprocesa kodeksa 238.pantam, tātad pārbaudījusi sūdzības pamatotību.

Administratīvā apgabaltiesa savā spriedumā iepriekš minēto argumentu nav analizējusi, tādējādi pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punktu.

[11] Administratīvā apgabaltiesa spriedumā izdarījusi secinājumu, ka konkrētajā gadījumā vieta, kur bijusi novietota Silvestra S. automašīna, nav uzskatāma par tādu, kas paredzēta transportlīdzekļu stāvēšanai. Minēto secinājumu apgabaltiesa pamatojusi ar to, ka gadījumā, ja pie apdzīvotās zonas nav izvietota ceļa zīme, kas apzīmē dzīvojamo zonu, tā par tādu nav uzskatāma. Tātad faktiski apgabaltiesa ir secinājusi, ka minēto ceļa zīmju neesamības dēļ personai nerodas Ceļu satiksmes noteikumu 107.punktā noteiktās tiesības dzīvojamās zonās, tostarp daudzdzīvokļu namu pagalmos (sk. 110.punktu), novietot transportlīdzekli speciāli paredzētos stāvlaukumos vai, ja tādu nav vai tie ir aizņemti, – vietās, kur novietotais transportlīdzeklis netraucē gājēju pārvietošanos vai citu transportlīdzekļu braukšanu.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā apstāklis, ka pie dzīvojamās zonas nav izvietotas 528. un 529. ceļa zīmes, pats par sevi vēl nenozīmē to, ka attiecīgā vieta nav uzskatāma par tādu, kas paredzēta jauktai gājēju un transportlīdzekļu satiksmei. Ja pie dzīvojamās ēkas ir izbūvēts laukums, kas paredzēts transportlīdzekļa stāvēšanai un transportlīdzekļa stāvēšana nerada traucējumus gājējiem un citiem transportlīdzekļiem braukšanai, tas uzskatāms par laukumu, kas paredzēts jauktai gājēju un transportlīdzekļu satiksmei, un tas nav kvalificējams kā ietve Ceļu satiksmes noteikumu 89.9. apakšpunkta izpratnē. Tāpat šādai kvalifikācijai par pamatu

nevar būt tikai apstākļi, ka ceļu pārvaldītājs attiecīgajā gadījumā nav izpildījis no Ceļu satiksmes likuma 5. un 6.panta izrietošo pienākumu aprīkot teritoriju ar atbilstošām ceļa zīmēm. Līdz ar to tas arī nevar radīt Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksa 122.¹ panta pirmajā daļā minētā pārkāpuma sastāvu.

Izskatot lietu atkārtoti, Administratīvajai apgabaltiesai, pirmkārt, jāizvērtē vai vieta, kur konkrētajā gadījumā Silvestrs S. bija novietojis transportlīdzekli, pēc savas nozīmes ir pielīdzināma dzīvojamai zonai, tostarp daudzdzīvokļu namu pagalmam. Otrkārt, vai šī vieta pēc savas funkcionālās nozīmes ir īpaši paredzēta transportlīdzekļu stāvēšanai un, ja atbilde ir negatīva, vai šī vieta nerada traucējumus gājējiem un citiem transportlīdzekļiem braukšanai.

[12] Ņemot vērā iepriekš teikto, apgabaltiesas spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 28.februāra spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par pienākumu sertificēt transportlīdzekli (Ministru kabineta 2003.gada 5.augusta noteikumu Nr.435 "Bīstamo kravu pārvadājumu noteikumi")

Ministru kabineta 2003.gada 5.augusta noteikumu Nr.435 "Bīstamo kravu pārvadājumu noteikumi" normas atsevišķām transportlīdzekļu grupām paredz atvieglotus noteikumus transportlīdzekļa atbilstības sertifikāta iegūšanai, taču tās neatbrīvo no pienākuma sertificēt transportlīdzekli, ar kuru pārvadā bīstamo kravu.

2005.gada 1.novembrī

Lieta Nr.SKA-301

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja pārstāvim zvērinātam advokātam J.Daukumam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Jurija D. pieteikuma par Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldes Kārtības policijas pārvaldes Ceļu policijas nodaļas priekšnieka lēmuma atcelšanu, sakarā ar Jurija D. iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 23.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2003.gada 8.septembrī Dobeles rajona policijas pārvaldes Ceļu policijas inspektors sastādīja administratīvā pārkāpuma protokolu par to, ka Jurijs D. 2003.gada 8.septembrī ar automašīnu MAZ 5334, valsts reģistrācijas Nr.AT 5597, pa ceļu Jelgava–Dobele–Annenieki, Annenieku pagastā, pārvadāja bīstamu kravu – degvielu – bez bīstamo vielu iekšzemes pārvadājumu transportlīdzekļa atbilstības sertifikāta. Tādējādi atzīts, ka J.D. pārkāpis Ministru kabineta 2003.gada 5.augusta noteikumu Nr.435 "Bīstamo kravu pārvadājumu noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr.435) 11. un 12.punktu un līdz ar to izdarījis Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – APK) 134.³ panta pirmajā daļā paredzēto pārkāpumu, tas ir, neatļautu bīstamo kravu pārvadāšanu ar autotransportu.

Rīgas pilsētas Ceļu policijas priekšnieka vietniece ar 2003.gada 30.septembra lēmumu VB Nr.314837 piemēroja pieteicējam administratīvo sodu Ls 50 par APK 134.³ panta pirmajā daļā paredzētā pārkāpuma izdarīšanu.

Izskatot pieteicēja sūdzību, Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldes Kārtības policijas pārvaldes Ceļu policijas nodaļas priekšnieks ar 2003.gada 14.novembra lēmumu Nr.D/1416 apstrīdēto lēmumu atstāja spēkā. Lēmumā secināts, ka pieteicēja uzrādītais Satiksmes ministrijas Ceļu satiksmes drošības direkcijas izdots sertifikāts Nr.000655 izdots 2003.gada 10.septembrī, tas ir, pēc pārkāpuma izdarīšanas. Līdz ar to degvielas pārvadāšanas laikā pieteicējam sertifikāta, kas apliecinātu transportlīdzekļa atbilstību Noteikumu Nr.435 prasībām, nebija.

[2] Par Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldes Kārtības policijas pārvaldes Ceļu policijas nodaļas priekšnieka 2003.gada 14.novembra lēmuma Nr.D/1416 atcelšanu pieteicējs iesniedzis pieteikumu Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā. Pieteicējs uzskatījis, ka Noteikumi Nr.435 attiecībā uz transportlīdzekļiem, kuri reģistrēti Latvijā līdz 2003.gada 31.augustam, stājas spēkā 2005.gada 1.janvārī. Ņemot vērā to, ka pieteicēja transportlīdzeklis reģistrēts 2002.gada 16.maijā, pieteicējs uzskatījis, ka viņam nepamatoti piemērots APK 134.³panta pirmajā daļā paredzētais administratīvais sods.

[3] Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa ar 2004.gada 12.maija spriedumu pieteicēja pieteikumu noraidīja.

[4] Izskatot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar pieteicēja iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 23.marta spriedumu pieteicēja pieteikumu noraidīja. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja transportlīdzeklis ietilpst Noteikumu Nr.435 11.punktā minēto transportlīdzekļu kategorijā, ka pieteicējs pārvadājis bīstamu kravu – degvielu un ka pieteicējam pārkāpuma izdarīšanas brīdī nebija transportlīdzekļa atbilstības sertifikāta. Lietā ir strīds par to, vai Noteikumu Nr.435 14.punktā ir izņēmuma gadījumi, kas pieļauj ar nesertificētu transportlīdzekli pārvadāt bīstamo kravu – degvielu – līdz 2005.gada 1.janvārim, ja transportlīdzeklis reģistrēts pirms 2003.gada 31.augusta.

[4.2] Saskaņā ar Noteikumu Nr.435 3.punktu bīstamo kravu starptautiskos un iekšzemes pārvadājumus veic atbilstoši Latvijai saistošā Eiropas valstu nolīguma par bīstamo kravu pārvadājumiem ar autotransportu* (turpmāk – ADR nolīgums) prasībām. Atbilstoši Noteikumu Nr.435 11. un 12.punktam, lai pārvadātu bīstamās kravas, nepieciešams saņemt transportlīdzekļa atbilstības sertifikātu.

[4.3] Noteikumu Nr.435 14.punkts atsevišķām transportlīdzekļu grupām paredz atvieglotus noteikumus atbilstības sertifikāta iegūšanai. Taču minētā noteikumu norma neatbrīvo no pienākuma sertificēt transportlīdzekli, ar kuru pārvadā bīstamo kravu.

* **Red. piez.:** Eiropas valstu nolīgums par bīstamo kravu starptautiskajiem pārvadājumiem ar autotransportu.

[4.4] Nepamatots ir pieteicēja arguments, ka sertifikāts, kas izsniegts pēc pārvadājumu veikšanas, apliecina arī pirms sertifikāta saņemšanas veikto pārvadājumu atbilstību Noteikumu Nr.435 prasībām.

[4.5] Tā kā pieteicējs neatļauti, tas ir, bez transportlīdzekļa atbilstības sertifikāta, pārvadāja bīstamo kravu – degvielu, pārsūdzētais lēmums atzīstams par pamatotu un tiesisku.

[5] Par minēto spriedumu pieteicējs iesniedzis kasācijas sūdzību, lūdzot to atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa nepareizi interpretējusi Noteikumu Nr.435 3., 11., 12. un 14.punktu. Minētās normas norāda uz ADR nolīguma noteikumiem un uz konkrētām prasībām, kādām jāatbilst sertificētam transportlīdzeklim, atrodamas vienīgi ADR nolīgumā. Tiesa nav norādījusi, kuras šā nolīguma normas nosaka pieteicēja pienākumu sertificēt transportlīdzekli un kādām konkrētām prasībām transportlīdzeklim jāatbilst, lai iegūtu sertifikātu.

[5.2] Tiesa atsaucas uz APK 9.pantu (administratīvais pārkāpums), taču pretēji Administratīvā procesa likuma 103.pantam nav noskaidrojusi, kā izpaužas pieteicēja nodoms vai neuzmanība. ADR nolīguma atsevišķu punktu neoficiāls tulkojums ir parādījis tikai apelācijas instances tiesā. Pieteicējs vērsa tiesas uzmanību uz to, ka viņam nebija iespējas iepazīties ar nolīguma tekstu, kas pēc atbildētāja teiktā ir pieejams tikai angļu, franču un krievu valodā. Atbildētāja pārstāvis arī nevarēja paskaidrot, kā nolīguma teksts varēja būt pieejams pieteicējam. Neiespējamība iepazīties ar noteikumiem, par kuru neievērošanu pieteicējs sodīts, nevar tikt uzskatīta par nodomu šos noteikumus pārkāpt vai neuzmanību.

[6] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis kasācijas sūdzību uzturēja pēc tajā norādītajiem motīviem un paskaidroja, ka pieteicēja automašīna atbilst tiem kritērijiem, kas nosaka atbilstības sertifikāta nepieciešamību. Nezinot, kādas prasības transportlīdzekļiem izvirza ADR nolīgums, pieteicējs agrāk nav prasījis izsniegt sertifikātu.

Atbildētāja pārstāvis uz tiesas sēdi nav ieradies. Ņemot vērā, ka atbildētājam par tiesas sēdes vietu un laiku pienācīgā kārtā paziņots, Administratīvo lietu departaments atbilstoši Administratīvā procesa likuma 342.pantam atzīst, ka lietu iespējams izskatīt, nepiedaloties atbildētāja pārstāvim.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmo daļu tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku, kas spriedumu pārsūdzējis vai kasācijas sūdzībai pievienojies, un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[8] Pieteicējam administratīvais sods piemērots par to, ka viņš pārvadāja bīstamo kravu – degvielu – ar transportlīdzekli, kuram nebija izdots sertifikāts, kas apliecinātu, ka attiecīgais transportlīdzeklis ir pārbaudīts un atbilst bīstamo kravu pārvadāšanas noteikumiem, proti, viņš pārkāpis Noteikumu Nr.435 11. un 12.punktu.

[8.1] Noteikumu Nr.435 11.punkts nosaka, ka "atbilstības sertifikāts ir nepieciešams autocisternai, transportlīdzeklim ar noņemamu cisternu un baterijtransportlīdzeklim, ja to ietilpība pārsniedz 1m³, transportlīdzeklim ar cisternkonteineru, portatīvo cisternu vai daudzelementu gāzes konteineru, ja to individuālā ietilpība pārsniedz 3m³, transportlīdzeklim, kas pārvadā 1.klases (sprāgstošas vielas un izstrādājumi) bīstamo kravu, kā arī šādu veidu piekabju (puspiekabju) vilcējam". Administratīvā apgabaltiesa ir konstatējusi, ka nav strīda par to, ka pieteicēja transportlīdzeklis ietilpst šajā tiesību normā minēto transportlīdzekļu kategorijā, kuriem nepieciešams atbilstības sertifikāts. Izskatot lietu kasācijas kārtībā, šo faktu tiesas sēdē apstiprināja arī pieteicēja pārstāvis.

[8.2] Noteikumu Nr.435 12.punkts nosaka, ka "šo noteikumu 11.punktā minētajiem transportlīdzekļiem, kas reģistrēti Latvijā, starptautiskajos pārvadājumos par atbilstības sertifikātu uzskata noteiktu bīstamo vielu pārvadājumiem paredzēta transportlīdzekļa sertifikātu (ADR nolīguma 9.1.apakšnodaļa), bet iekšzemes pārvadājumos – noteiktu bīstamo vielu iekšzemes pārvadājumiem paredzēta transportlīdzekļa sertifikātu (pielikums), ko izsniedz Ceļu satiksmes drošības direkcija". Kā konstatējusi Administratīvā apgabaltiesa, pieteicējam administratīvais sods piemērots par iekšzemes pārvadājumu – viņa pārkāpums konstatēts Annenieku pagastā ceļa posmā Jelgava–Dobele–Annenieki. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments par nepamatotu uzskata pieteicēja atsaukšanos uz to, ka latviešu valodā nebija pieejams ADR nolīgums un tāpēc nebija saistošas šī nolīguma prasības. Atbilstības sertifikāta nepieciešamība noteikta Noteikumos Nr.435, tā forma ievietota Noteikumu pielikumā, kas latviešu valodā bija publicēti (pirmā oficiālā publikācija izdevumā "Latvijas Vēstnesis", 2003.gada 8.augusts, Nr.112), pieejami un līdz ar to saistoši pieteicējam.

[9] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka nepamatots ir arī kasācijas sūdzības iesniedzēja arguments, ka tiesa nepareizi interpretējusi Noteikumu Nr.435 14.punktu.

Noteikumu Nr.435 14.punkts nosaka, ka "Iekšzemes pārvadājumos ADR nolīguma 6.8. apakšnodaļā (izņemot 6.8.2.4.3., 6.8.2.4.4. un 6.8.2.4.5. apakšpunktu), 6.9. un 6.10. apakšnodaļā, kā arī 9.2.3.1., 9.2.3.2., 9.2.4.2., 9.2.4.6., 9.7.5. un 9.7.6. apakšpunktā minētās prasības attiecībā uz benzīna (Apvienoto Nāciju Organizācijas identifikācijas numurs UN1203), dīzeļdegvielas

(UN1202) un paaugstinātas temperatūras šķidrumu (UN3257) pārvadājumiem ar transportlīdzekļiem, kuri Latvijā pirmoreiz reģistrēti līdz 2003.gada 31.augustam, stājas spēkā ar 2005.gada 1.janvāri". Administratīvā apgabaltiesa, interpretējot šo punktu, atzinusi, ka tas atsevišķām transportlīdzekļu grupām paredz atvieglotus noteikumus transportlīdzekļa atbilstības sertifikāta iegūšanai, taču minētais punkts neatbrīvo no pienākuma sertificēt transportlīdzekli, ar kuru pārvadā bīstamo kravu. Administratīvo lietu departaments šādu tiesas secinājumu atzīst par pareizu. Šajā tiesību normā nav atlikta sertifikācijas prasības ieviešana, bet gan ir pieļautas atkāpes no ADR nolīguma prasībām, izsniedzot sertifikātu tiem transportlīdzekļiem, kas Latvijā pirmoreiz reģistrēti līdz 2003.gada 31.augustam.

Uz to, ka minētais kasācijas sūdzības iesniedzēja arguments ir tikai formāls, liecina arī tiesas konstatētais: pieteicējs atbilstības sertifikātu saņēma trešajā dienā pēc administratīvā pārkāpuma protokola sastādīšanas.

[10] Kasācijas sūdzības iesniedzējs norādījis arī uz Administratīvā procesa likuma 103.panta pārkāpumu, proti, tiesa gan atsaukusies uz APK 9.pantu, taču nav noskaidrojusi, kā izpaužas nodoms vai neuzmanība, izdarot administratīvo pārkāpumu.

APK 9.pants nosaka, ka "par administratīvo pārkāpumu atzīstama prettiesiska, vainojama (ar nodomu vai aiz neuzmanības) darbība vai bezdarbība, kura apdraud valsts vai sabiedrisko kārtību, īpašumu, pilsoņu tiesības un brīvības vai noteikto pārvaldes kārtību un par kuru likumā paredzēta administratīvā atbildība". Tādējādi no šīs normas izriet, ka administratīvā soda piemērošanai nepieciešami divi priekšnosacījumi: no vienas puses, prettiesiska, vainojama darbība un, no otras puses, valsts, personas tiesību vai brīvību apdraudējums, par kuru paredzēta administratīvā atbildība. Administratīvā apgabaltiesa ir konstatējusi, ka pieteicējs ir pārvadājis bīstamo kravu – degvielu, kaut gan transportlīdzeklim nebija izsniegts atbilstības sertifikāts. To nenoliedz arī pieteicējs. Pastāvot prasībai bīstamo kravu pārvadāt tikai ar pārbaudītiem un sertificētiem transportlīdzekļiem, Administratīvā apgabaltiesa pamatoti ir atzinusi, ka pieteicējs neatļauti pārvadājis bīstamo kravu. Tādējādi vainojamā prettiesiskā darbība ir konstatēta.

Administratīvā apgabaltiesa savā spriedumā nav norādījusi, vai šis pārkāpums izdarīts ar nodomu vai aiz neuzmanības. Administratīvo lietu departamenta ieskatā konkrētajā lietā šim apstāklim nav būtiskas nozīmes. Pieteicējam ir piemērots minimālais APK 134.³ panta pirmajā daļā paredzētais sods. Līdz ar to tas apstāklis, ka tiesa nav vērtējusi viņa subjektīvo attieksmi (nodoms vai neuzmanība) pret izdarītajām darbībām, nekādā veidā nav ietekmējis pieteicēju nelabvēlīgi.

Administratīvo lietu departaments, izskatījis lietu kasācijas kārtībā, atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, bet pieteicēja kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 23.marta spriedumu atstāt negrozītu, bet Jurija D. kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par tiesību normas piemērojamību (Administratīvā procesa likuma 104.panta trešā daļa), par bērnu pabalstu policijas darbiniekiem (Valsts civildienesta likuma 25.pants), kā arī par likumdevēja gribas nozīmi tiesību normas interpretācijā (Administratīvā procesa likuma 17.pants)

Ja likumdevēja deleģējums Ministru kabinetam noteikt policijas darbiniekiem pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā netiek konstatēts, uzskatāms, ka Ministru kabineta noteikumos ietvertajam attiecībā uz šo jautājumu trūkst tiesiska pamatojuma un šie noteikumi nav piemērojami.

Likumdevējam nav liegts speciālajā likumā paredzēt policijas darbiniekiem atšķirīgu bērna piedzimšanas pabalsta apjomu un izmaksas kārtību, kas būtu pamats Valsts civildienesta likuma normu nepiemērošanai, taču, ja likumdevējs šādu atšķirīgu pabalsta apjomu policijas darbiniekiem pienācīgā veidā speciālajā likumā nav nostiprinājis, policijas darbinieki ir tiesīgi pieprasīt Valsts civildienesta likuma 25.pantā noteikto tiesību ievērošanu arī attiecībā pret viņiem kā specializētā valsts civildienesta ierēdņiem.

Gadījumos, ja iztulkotā norma, izmantojot visas pārējās iztulkošanas pamatmetodes nepārprotami pieļauj tikai vienu risinājumu, bet likumdevēja griba tikpat skaidri norāda uz citu risinājumu, tiesību normas tekstam dodama priekšroka, jo pēc vispārīgā principa iztulkošanas priekšmets ir tiesību normas teksts. Likumdevēja griba ir jāņem vērā tiktāl, cik tā ir saistāma vai atklājama no likuma teksta, tas ir, pamatojoties uz likumdevēja vēsturisko gribu, nepieciešams noskaidrot, kāda jēga var būt likumam šodien tā saprātīgā izpratnē.

2005.gada 29.augustā

Lieta Nr.SKA-398

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

priekšsēdētājs senators

senatore

senatore

V.Jonikāns,

J.Briede,

G.Višņakova

rakstveida procesā izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Alda S. pieteikuma par Valsts policijas 2004.gada 14. aprīļa lēmumu Nr.20/493zin un pienākuma uzlikšanu Valsts policijai izmaksāt Aldim S. pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, sakarā ar Valsts policijas iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 16.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Aldis S. ar 2004.gada 23.februāra iesniegumu Rīgas rajona policijas pārvaldes priekšniekam lūdzis piešķirt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā.

Rīgas rajona policijas pārvaldes priekšnieks ar 2004.gada 27.februāra lēmumu Nr.20/33-1202 norādījis, ka Aldim S. 2004.gada 25.februārī piešķirts bērna piedzimšanas pabalsts LVL 150, pamatojoties uz Iekšlietu ministrijas 2003.gada 12.marta rīkojumu Nr.246 "Par instrukciju par materiālo pabalstu piešķiršanas kārtību Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādes darbiniekam ar speciālo dienesta pakāpi" un ņemot vērā darba samaksas fonda līdzekļu apjomu.

[2] Aldis S. ar 2004.gada 8.marta iesniegumu Valsts policijas priekšniekam lūdzis piešķirt viņam pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā sešu mēnešalgu apmērā.

Valsts policija ar 2004.gada 14.aprīļa lēmumu Nr.20/493zin atstājusi negrozītu Rīgas rajona policijas pārvaldes 2004.gada 27.februāra lēmumu Nr.20/33-1202. Lēmumā Valsts policija norādījusi, ka Valsts civildienesta likuma 2.panta trešā daļa nosaka konkrētas likuma normas, kas attiecas arī uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem, savukārt citas šā likuma normas tiesiskās attiecības specializētajā valsts civildienestā nosaka tiktāl, ciktāl tās nenosaka speciālie likumi. Likums "Par policiju" uzskatāms par speciālo likumu attiecībā pret Valsts civildienesta likumu, un Valsts civildienesta likuma normas, kas nosaka sociālās garantijas, nav piemērojamas specializētajiem valsts civildienesta ierēdņiem policijā. Savukārt likuma "Par policiju" 31.panta ceturtajā daļā noteikts, ka policijas dienesta kārtību nosaka Ministru kabinets. Līdz ar to konkrētajā gadījumā ir piemērojami Ministru kabineta 2003.gada 28.oktobra noteikumi Nr.598 "Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas reglaments" (turpmāk – Dienesta gaitas reglaments), kuru 67.punktā ir noteikts, ka policijas darbinieks var saņemt materiālo pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā. Bērna piedzimšanas pabalsts pieteicējam izmaksāts saskaņā ar minētajiem Ministru kabineta noteikumiem un tā apmērs noteikts, ņemot vērā darba samaksas fonda līdzekļu apjomu.

[3] Administratīvā rajona tiesa 2004.gada 13.maijā saņēmusi Alda S. pieteikumu, kurā viņš lūdzis atcelt Valsts policijas 2004.gada 14.aprīļa lēmumu Nr.20/493zin un izmaksāt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā LVL 1560. Pieteikumā Aldis S. norādījis, ka likumā "Par policiju" nav noteikta no Valsts civildienesta likuma atšķirīga pabalsta piešķiršanas kārtība un pabalsta apmērs. Turklāt likums "Par policiju" nedelegē šādas tiesības Ministru kabinetam. Tāpat pieteikumā Aldis S. norādījis, ka nav pamatots apsvērums, ka

Valsts policijai nav piešķirti līdzekļi izmaksāt specializētā valsts civildienesta ierēdņim pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 13.septembra spriedumu apmierinājusi Alda S. pieteikumu un atcēlusi Valsts policijas 2004.gada 14.aprīļa lēmumu Nr.20/493zin, kā arī uzlikusi Valsts policijai par pienākumu izmaksāt Aldim S. pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā sešu mēnešalgu apmērā.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar Valsts policijas iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 16.jūnija spriedumu apmierinājusi Alda S. pieteikumu, atcēlusi Valsts policijas 2004.gada 14.aprīļa lēmumu Nr.20/493zin un uzlikusi par pienākumu Valsts policijai 30 dienu laikā pēc sprieduma spēkā stāšanās dienas izmaksāt Aldim S. pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā sešu amatlugu apmērā, no pabalsta summas atskaitot iepriekš izmaksātos LVL 150. Tāpat apgabaltiesa uzlikusi par pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt Aldim S. samaksāto valsts nodevu LVL 10. Apgabaltiesa spriedumu pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Lietā nav strīda par to, ka Aldis S. kopš 2003.gada janvāra ir Valsts policijas darbinieks un viņam piešķirts ierēdņa statuss, t.i., specializētā valsts civildienesta ierēdnis. Lietā nav strīda arī par to, ka 2003.gada 13.janvārī ir piedzimis viņa dēls M.S.

[5.2] Lai izlemtu, vai pieteicējam ir pamats pieprasīt Valsts civildienesta likuma 25.pantā minēto pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, sākumā ir jākonstatē, vai speciālajos likumos ir regulēts jautājums par šī pabalsta piešķiršanu policijas darbiniekiem.

[5.3] ņemot vērā, ka likumā "Par policiju" nav paredzētas policijas darbinieka tiesības saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, kā arī apstākli, ka šādas tiesības bija paredzētas Dienesta gaitas reglamenta 67.punktā, secināms, ka jautājums par pabalsta piešķiršanu bija regulēts Ministru kabineta noteikumos.

[5.4] Lai varētu atzīt, ka Ministru kabineta noteikumos ietvertais regulējums ir uzskatāms par speciālu attiecībā pret Valsts civildienesta likuma normām, jāizvērtē, vai minētie noteikumi tika izdoti, ievērojot likumā "Par policiju" noteikto deleģējumu Ministru kabinetam izdot šādus noteikumus. Ja šāda deleģējuma nav, Dienesta gaitas reglamentā ietvertajam trūkst tiesiska pamatojuma un tas nav piemērojams, risinot jautājumu par policijas darbinieku sociālo garantiju nodrošinājumu. Tādēļ nepieciešams pārbaudīt Dienesta gaitas reglamentu, kas izdots, pamatojoties uz likuma "Par policiju" 31.panta ceturto daļu, atbilstību likumam "Par policiju".

[5.5] No likuma "Par policiju" 31.panta ceturtais daļa izriet, ka likumdevējs deleģējis Ministru kabinetam izdot noteikumus par dienesta pildīšanas kārtību, taču neviena no likuma normām nedod tiesības Ministru kabinetam izdot noteikumus par pabalstiem policijas

darbiniekiem, nosakot no Valsts civildienesta likuma atšķirīgus pabalstu veidus un apmēru. Noskaidrojot jēdziena "dienesta pildīšanas kārtība" saturu, analizējot arī Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likuma 35.panta pirmās daļu, Robežsardzes likuma 21.panta pirmo daļu, 29.panta ceturto daļu un 30.panta sesto daļu, kā arī Dienesta gaitas reglamenta 1.punktu un 67.punktu, nav pamata uzskatīt, ka jēdziena "dienesta pildīšanas kārtība" jeb "dienesta gaitas reglaments" ietvertu pabalstu veidu un apmēra noteikšanu. Līdz ar to Ministru kabinets, nosakot Dienesta gaitas reglamentā specializētā valsts civildienesta ierēdņiem dažādus pabalstus, ir pārkāpis tam noteiktās kompetences apjomu un radījis specializētā valsts civildienesta ierēdņiem nelabvēlīgākus apstākļus salīdzinājumā ar vispārējā valsts civildienesta ierēdņiem. Tādējādi Dienesta gaitas reglamentu nevar uzskatīt par speciālu regulējumu Valsts civildienesta likuma 2.panta trešās daļas izpratnē un Dienesta gaitas reglamentā iekļautais regulējums par bērna piedzimšanas pabalstiem nav piemērojams. Konkrētajā gadījumā attiecībā uz šī pabalsta izmaksu ir piemērojams Valsts civildienesta likuma 25.pants.

[5.6] Nav pamatots viedoklis, ka likumā "Par policiju" ir ietverts izsmeljošs sociālo garantiju uzskaitījums. Nedz likumā "Par policiju", nedz saskaņā ar minēto likumu izdotajos Ministru kabineta 2003.gada 14.oktobra noteikumos Nr.567 "Noteikumi par lekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm darba samaksu" nav ietvertas vairākas sociālās garantijas, kas minētās Valsts civildienesta likumā, to skaitā, pabalsts bērna piedzimšanas gadījumā. No Valsts civildienesta likuma 2.panta trešās daļas izriet, ka arī gadījumā, ja atšķirīgs regulējums speciālajā likumā ir ietverts tikai attiecībā uz dažām normām, attiecībā uz pārējām ir piemērojamas vispārējās normas, t.i., tā kā likumā "Par policiju" īpaši ir regulētas tikai atsevišķas no Valsts civildienesta likumā ietvertajām normām attiecībā uz ierēdņu sociālajām garantijām, šis regulējums nevar tikt uzskatīts par izsmeljošu, jo attiecībā uz tām sociālajām garantijām, kuras speciālais likums neregulē, ir piemērojamas Valsts civildienesta likuma normas.

[5.7] Nav pamatots arī arguments, ka nav jāvērtē katras sociālās garantijas esamība speciālajā likumā, bet gan sociālo garantiju kopuma esamība. Tā kā likumā "Par policiju" jau ir noteikts sociālo garantiju kopums, tad Valsts civildienesta likumā noteiktais sociālo garantiju kopums specializētajam dienestam nav piemērojams. Šāda Valsts civildienesta likuma 2.panta trešās daļas interpretācija varētu novest pie tā, ka specializētā valsts civildienesta ierēdņiem ir noteikts ievērojami mazāks sociālo garantiju apjoms, nekā tas ir noteikts vispārējā valsts civildienesta ierēdņiem.

[5.8] Par Valsts civildienesta likumā ietverto sociālo garantiju, kuras nav paredzētas likumā "Par policiju", attiecināmību uz policijas darbiniekiem liecina arī šo sociālo garantiju vispārīgais raksturs, t.i., tās pēc būtības var attiecināt uz jebkuru ierēdni neatkarīgi no tā, vai ierēdnis ir nodarbināts vispārējā vai specializētajā valsts civildienestā, jo tās nav saistītas ne ar viena dienesta īpašo raksturu.

[5.9] Pamatots ir arguments, ka, nosakot atšķirīgas vispārēja rakstura sociālās garantijas, faktiski tiek pārkāpts vienlīdzības princips. Specializētā un vispārējā valsts civildienesta atšķirīgais raksturs var attaisnot atšķirīgu speciālā rakstura sociālo garantiju noteikšanu, ņemot vērā katra dienesta specifiku, iespējamus riskus un darbības veidu, tomēr tas nevar attaisnot atšķirīgu vispārējā rakstura sociālo garantiju nodrošinājumu. Pabalsts bērna piedzimšanas gadījumā nav saistīts ar specializētā valsts civildienesta īpašo raksturu, tā nepiešķiršana arī specializētā valsts civildienesta ierēdņiem, šajā gadījumā – policijas darbiniekiem, liecinātu par vienlīdzības principa pārkāpumu.

[5.10] Salīdzinot likumu "Par policiju" (redakciju, kas bija spēkā līdz 2005.gada 1.janvārim) ar Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likumu, Ieslodzījumu vietu pārvaldes likumu, likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu", redzams, ka tajos ir noteiktas ierēdņu tiesības saņemt pabalstu sešu mēnešalgu apmērā, tādējādi policijas darbinieki šķietami atradās daudz nelabvēlīgākā sociālo garantiju nodrošinājuma situācijā nekā citi ierēdņi specializētajā un vispārējā valsts civildienestā. Tomēr šāda situācija bija tikai šķietama, un arī uz šo ierēdņu grupu bija attiecināms Valsts civildienesta likumā paredzētais bērna piedzimšanas pabalsts, jo nav pieļaujama situācija, ka valdība, izdodot likumam neatbilstošus normatīvos aktus un atsaucoties uz līdzekļu trūkumu budžetā, bez pamatota iemesla apzināti nostādītu atsevišķu sociālo grupu daudz nelabvēlīgākā situācijā nekā citas pielīdzināmas sociālās grupas. Turklāt no šādas rīcības neizriet saprātīgs pamatojums apstākļiem, kas bijuši par pamatu izvēlei noteikt, kurai specializētā valsts civildienesta ierēdņu grupai pabalsti sešu mēnešalgu apmērā pienākas, bet kurai ne. Likumdevējam nebija liegts speciālajā likumā "Par policiju" paredzēt policijas darbiniekiem atšķirīgu bērna piedzimšanas pabalsta apjomu un izmaksas kārtību. Tādā gadījumā Valsts civildienesta likuma normas nebūtu piemērojamas. Tā kā likumdevējs šādu atšķirīgu pabalsta apjomu policijas darbiniekiem pienācīgā veidā speciālajā likumā līdz 2005.gada 1.janvārim nebija nostiprinājis, policijas darbinieki bija tiesīgi pieprasīt Valsts civildienesta likuma 25.pantā noteikto tiesību ievērošanu arī attiecībā pret viņiem.

[5.11] Uz šādu risinājumu līdzīgā lietā norādījis arī Augstākās tiesas Senāts, 2004.gada 17.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-632 un 2005.gada 26.janvāra spriedumā lietā Nr.SKC-34.

[5.12] 2005.gada 1.janvārī likumā "Par policiju" stājušies spēkā grozījumi, kuri nosaka, ka policijas darbinieks bērna piedzimšanas gadījumā saņem pabalstu sešu amatalgu apmērā. Tāpēc, sākot ar 2005.gada 1.janvāri, attiecībā uz policijas darbiniekiem Valsts civildienesta likuma 25.pants vairs nav attiecināms, tomēr attiecībā uz pieteikumiem par pabalsta bērna piedzimšanas gadījuma izmaksu, kas saņemti pirms minētā datuma, bija piemērojams Valsts civildienesta likuma 25.pants.

[5.13] Valsts civildienesta likuma 25.pantā lietotais jēdziens "mēnešalga" ir pielīdzināms jēdzienam "amatalga", kas minēts likuma "Par policiju" 26.panta otrajā daļā.

[6] Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments ir saņēmis Valsts policijas kasācijas sūdzību par minēto apgabaltiesas spriedumu, kurā lūdz šo spriedumu atcelt pilnībā un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzībā Valsts policija norādījusi tālāk minētos argumentus.

[6.1] Tiesa nepareizi piemērojusi Valsts civildienesta likuma 2.panta trešo daļu, jo, noskaidrojot šīs tiesību normas jēgu ar vēsturisko interpretācijas metodi, secināms, ka pieņemot likumu "Par policiju", ka arī izdarot šajā likumā grozījumus laikā, kad bija spēkā likums "Par valsts civildienestu" (pieņemts 1994.gada 21.aprīlī un tā 34.pants paredzēja identisku pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā), likumdevējs nav lēmis par šāda pabalsta paredzēšanu policijas darbiniekiem. Ja Saeima būtu vēlējusies sniegt šādas sociālās garantijas policijas darbiniekiem, tā būtu izdarījusi attiecīgus grozījumus likumā "Par policiju". Neviena tiesību norma nenosaka, ka bez likumā uzskaitītajām sociālajām garantijām policijas darbiniekiem ir tiesības saņemt arī papildus vēl citos likumos noteiktās garantijas, piemēram, kā tas ir noteikts likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 20.panta septītajā daļā. Turklāt likumdevējs, iekļaujot policijas darbiniekus Valsts civildienesta likuma 3.panta otrajā daļā un piešķirot viņiem ierēdņa statusu, Valsts civildienesta likuma 2.panta trešajā daļā īpaši ir noteicis, ka uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem attiecas tikai konkrētas Valsts civildienesta likuma normas, starp kurām nav to normu, kas regulē jautājumus par sociālajām garantijām. Arī izvērtējot Valsts civildienesta likumprojekta anotācijas 1. un 4.punktā pausto, secināms, ka likumdevējs ar šo likumu nav vēlējis grozīt pastāvošo kārtību specializētajā civildienestā.

[6.2] Līdz ar to tiesa arī nepamatoti secinājusi, ka lietā ir jāvērtē katra sociālās garantijas esamība speciālajā likumā, nevis sociālās garantijas kopums, jo tā kā likumdevējs nav noteicis, ka uz

specializēto civildienestu ir jāattiecina vispārējā civildienesta sociālās garantijas, nav pamata uzskatīt, ka valsts policijas ierēdņiem ir tiesības uz Valsts civildienesta likuma 25.pantā noteikto bērna piedzimšanas pabalstu. Šādi tiesību normu skaidro arī Valsts civildienesta pārvalde.

[6.3] Tiesa nepamatoti secinājusi, ka Ministru kabineta noteikumi Nr.317 "Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas reglaments" 71.punkts saturiski neatbilst šo noteikumu 1.punktā norādītajai noteikumu darbības sfērai, jo jēdziens "likums" kontekstā ar likumdošanu ir tulkojams plaši un ar to ir domāti visi normatīvie akti, savukārt apzīmējums "likumdevējs" šajā kontekstā ir jāsaprot ne vien kā formālais likumdevējs – Saeima, tauta, bet arī normatīvā akta izdevējs, kas to izdod deleģētās likumdošanas kārtībā – Ministru kabinets, pašvaldības dome vai padome.

[6.4] Tiesa nepamatoti secinājusi, ka policijas darbinieki ir vienīgie no specializētā valsts civildienesta ierēdņiem, kuriem nebija paredzēts pabalsts bērna piedzimšanas gadījumā sešu mēnešalgu apmērā, un tādējādi konkrētajā gadījumā ir pārkāpts vienlīdzības princips. Arī ugunsdzēsības un robežsardzes dienestiem nav noteikts pabalsts bērna piedzimšanas gadījumā.

[7] Izvērtējot lietas materiālus un ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 114.pantu un apstākli, ka procesa dalībnieki ir piekrituši lietas izskatīšanai rakstveida procesā, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka lietā esošie dokumenti ir pietiekami, lai izspriestu lietu bez tiesas sēdes.

Motīvu daļa

[8] Saskaņā ar Valsts civildienesta likuma 25.panta pirmo teikumu ierēdnis bērna piedzimšanas gadījumā saņem pabalstu sešu mēnešalgu apmērā.

Minētā likuma 2.panta trešā daļa noteic, ka uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem attiecas šā likuma I nodaļa, 4.panta otrās daļas 1.punkts, IV nodaļa, 22., 37., 39.pants un 40.panta otrā daļa. Savukārt citas šā likuma normas tiesiskās attiecības specializētajā valsts civildienestā nosaka tiktāl, ciktāl tās nenosaka speciālie likumi.

[9] Lietā pastāv strīds par to, vai policijas darbiniekam, kurš ir specializētā valsts civildienesta ierēdnis, bija tiesības saņemt bērna piedzimšanas pabalstu saskaņā ar Valsts civildienesta likuma 25.pantu. Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa pareizi ir norādījusi, ka, lai atbildētu uz šo jautājumu, nepieciešams noskaidrot, vai pastāvēja speciālais likums, kas noteica citādāku kārtību, nekā ir noteikts Valsts civildienesta likuma 25.pantā, tas ir, vai kādā speciālajā likumā policijas darbiniekam, kas ir specializētā valsts civildienesta ierēdnis, bija paredzētas tiesības saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā un noteikts tās apjoms.

[10] Izvērtējot likuma "Par policiju" normas, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa pamatoti norādījusi, ka šajā likumā nebija paredzētas policijas darbinieku tiesības saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā (sk. arī 5.3.punktu). Vienlaikus Administratīvo lietu departaments konstatē, ka Aldim S. atteikums izmaksāt bērna piedzimšanas pabalstu lielāku par LVL 150 pamatots ar to, ka Dienesta gaitas reglamenta 67.punkts nosaka policijas darbiniekam tiesības saņemt materiālo pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, savukārt Iekšlietu ministrijas 2003.gada 12.marta rīkojums Nr.246 "Par Instrukciju par materiālo pabalstu piešķiršanas kārtību Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādes darbiniekam ar speciālo dienesta pakāpi" noteic, ka pabalsta apmērs tiek noteikts, ņemot vērā darba samaksas fonda līdzekļus.

[11] Likuma "Par policiju" 31.panta ceturtā daļa noteica, ka policijas dienesta pildīšanas kārtību, arī speciālo dienesta pakāpju nosaukumus, to piešķiršanas un atņemšanas kārtību nosaka Ministru kabinets. Saskaņā ar šo tiesību normu tika izdoti Ministru kabineta 2003.gada 28.oktobra noteikumi Nr.598 "Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas reglaments" (tekstā arī – Dienesta kārtības reglaments), kuru 67.punktā ir noteikts, ka policijas darbinieks var saņemt pabalstu sakarā ar bērna piedzimšanu.

Ņemot vērā 31.panta ceturtajā daļā iekļautā deleģējuma raksturu, Administratīvo lietu departaments secina, ka ar likuma "Par policiju" 31.panta ceturto daļu likumdevējs ir deleģējis Ministru kabinetam noteikt tikai policijas dienesta pildīšanas kārtību, arī speciālo dienesta pakāpju nosaukumus, to piešķiršanas un atņemšanas kārtību. Vienlaikus Administratīvo lietu departaments secina, ka neviens no šiem deleģējumiem neietver tiesības Ministru kabinetam noteikt pabalstus policijas darbiniekiem sakarā ar bērna piedzimšanu un šī pabalsta piešķiršanas kārtību (sk. arī Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 4.jūlija sprieduma lietā Nr.242 9.punktu). Līdz ar to Ministru kabinets ir pārkāpis tam sniegto pilnvarojumu un Administratīvo lietu departaments saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 104.panta trešo daļu Dienesta kārtības reglamenta 67.punktu atzīst par nepiemērojamu. Tādējādi par pamatotu ir atzīstams arī apgabaltiesas arguments: ja likumdevēja deleģējums noteikt policijas darbiniekiem pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā netiek konstatēts, uzskatāms, ka Dienesta gaitas reglamentā ietvertajam trūkst tiesiska pamatojuma un tas nav piemērojams, risinot jautājumu par policijas darbinieku sociālo garantiju nodrošinājumu normatīvajos aktos (sk. arī 5.4.punktu).

[12] Administratīvo lietu departaments pievienojas Administratīvās apgabaltiesas norādītajam, ka likumdevējam nebija liegts speciālajā likumā "Par policiju" paredzēt policijas darbiniekiem

atšķirīgu bērna piedzimšanas pabalsta apjomu un izmaksas kārtību, kas būtu pamats Valsts civildienesta likuma normu nepiemērošanai, taču, tā kā likumdevējs šādu atšķirīgu pabalsta apjomu policijas darbiniekiem pienācīgā veidā speciālajā likumā līdz 2005.gada 1.janvārim nebija nostiprinājis, policijas darbinieki bija tiesīgi pieprasīt Valsts civildienesta likuma 25.pantā noteikto tiesību ievērošanu arī attiecībā pret viņiem kā specializētā valsts civildienesta ierēdņiem. Šādu risinājumu Augstākās tiesas Senāts ir norādījis arī 2005.gada 4.jūlija spriedumā lietā Nr.SKA-242, kā arī līdzīgās lietās 2004.gada 17.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-632 un 2005.gada 26.janvāra spriedumā lietā Nr.SKC-34, atzīstot, ka, tā kā Robežsardzes likumā nav norādes par bērna piedzimšanas pabalsta piešķiršanu, ir jāpiemēro Valsts civildienesta likuma 25.pants.

[13] Pastāvot šādiem apstākļiem, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Valsts policijas priekšnieks, pieņemot 2004.gada 14. aprīļa lēmumu Nr.20/493zin, ir pārkāpis Administratīvā procesa likuma 7.pantā noteikto tiesiskuma principu. Tādējādi pamatots ir apelācijas instances tiesas secinājums, ka, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, Valsts policija ir piemērojusi nepareizās tiesību normas un nav piemērojusi tās tiesību normas, kas bija jāpiemēro. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa pamatoti atzinusi Valsts policijas 2004.gada 14. aprīļa lēmumu Nr.20/493zin par prettiesisku un atceļamu.

[14] Kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments noraida kasācijas sūdzības argumentu, ka apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi Valsts civildienesta likuma 2.panta trešo daļu un nav ņēmusi vērā vēsturisko interpretācijas metodi. Kā jau minēts iepriekš, tulkojot Valsts civildienesta likuma 2.panta trešo daļu (sk. 8.punktu): ja speciālajā likumā nav noteikts cits regulējums, tad piemērojamas attiecīgās Valsts civildienesta likuma normas (sk. 10–12.punktu). Līdz ar to, kamēr likumā "Par policiju" netika ietverts regulējums par pabalstu piešķiršanu bērna piedzimšanas gadījumā, attiecībā uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem bija piemērojams Valsts civildienesta likuma 25.pants.

Turklāt Administratīvo lietu departamenta ieskatā, gadījumos, kad iztulkotā norma, izmantojot visas pārējās iztulkošanas pamatmetodes, kas uzskaitītas Administratīvā procesa likuma 17.panta pirmajā daļā, viennozīmīgi pieļauj tikai vienu risinājumu, bet likumdevēja griba tikpat skaidri norāda uz citu risinājumu, tiesību normas tekstam dodama priekšroka, jo pēc vispārīgā principa iztulkošanas priekšmets ir tiesību normas teksts. Likumdevēja griba ir jāņem vērā tiktāl, cik tā ir saistāma vai atklājama no likuma teksta, citiem vārdiem, pamatojoties uz likumdevēja vēsturisko gribu, nepieciešams noskaidrot, kāda jēga var būt likumam šodien tā saprātīgā izpratnē. Tā kā apgabaltiesa ir spriedumā sniegto interpretāciju ir pamatojusi ar tiesību normas tekstu un Administratīvo lietu departaments tai ir pievienojies, konkrētajā

gadījumā nav pamata atzīt, ka apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi minēto tiesību normu.

[15] Ņemot vērā iepriekšminēto un apgabaltiesas secināto, ka likumā "Par policiju" nav ietverts izsmeļošs sociālo garantiju uzskaitījums (sk. 5.6.punktu), kam Administratīvo lietu departaments pievienojas, nav pamatots arī kasācijas sūdzības arguments, ka lietā ir jāvērtē speciālajā likumā esošo sociālo garantiju kopums, nevis katra no sociālajām garantijām atsevišķi (sk. arī 6.2.punktu).

[16] Tāpat par nepamatotu ir atzīstams kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka apgabaltiesa ir izdarījusi nepareizu secinājumu par Ministru kabineta noteikumu Nr.317 "Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas reglaments" 71.punktu (sk. arī 6.3.punktu), jo apgabaltiesa minētos noteikumus nemaz spriedumā nav vērtējusi un tai tie konkrētajā gadījumā nemaz arī nebija jāvērtē – minētie noteikumi bija spēkā tikai līdz 2003.gada 12.novembrim.

[17] Savukārt kasācijas sūdzībā norādītais arguments, ka tiesa nepamatoti secinājusi, ka policijas darbinieki ir vienīgi no specializētā valsts civildienesta ierēdņiem, kuriem nebija paredzēts pabalsts un tāpēc pārkāpts vienlīdzības princips (sk. 6.4.punktu), nevar būt par pamatu apgabaltiesas sprieduma atcelšanai, jo Administratīvā apgabaltiesa Valsts policijas priekšnieka 2004.gada 14. aprīļa lēmumu Nr.20/493zin atcēlusi un uzlikusi Valsts policijai pienākumu izmaksāt pabalstu galvenokārt pavisam uz cita pamata. Citiem vārdiem, Valsts civildienesta likuma 25.pants attiecībā uz policijas darbiniekiem ir piemērojams ne tik daudz tādēļ, ka ir pārkāpts vienlīdzības princips, cik tādēļ, ka likumā "Par policiju" Valsts civildienesta likuma 25.pantā minētie jautājumi nav regulēti. Tā kā šis arguments nevar būt par pamatu sprieduma atcelšanai, Administratīvo lietu departaments neatzīst par nepieciešamu vērtēt to, vai apgabaltiesa ir pareizi noteikusi vienlīdzības principa pārkāpumu.

[18] Līdz ar to, ievērojot iepriekšminēto, Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 16.jūnija spriedums atstājams negrozīts, bet Valsts policijas kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 16.jūnija spriedumu atstāt negrozītu, bet Valsts policijas kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par normatīvā akta darbību laikā un tiesībām uz pabalstu sakarā ar bērna piedzimšanu (likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 9.pants un Ministru kabineta 2003.gada 16.decembra noteikumu Nr.705 "Noteikumi par valsts civildienesta ierēdņu atalgojumu, pabalstiem un kompensāciju" 14.punkts)

Kā pamatojumu pieteikuma par pabalsta piešķiršanu sakarā ar bērna piedzimšanu noraidīšanai, minot termiņa nokavējumu, kas noteikts normatīvajā aktā, kas izdots vairāk kā gadu pēc bērna piedzimšanas, tiesa nav ņēmusi vērā un vērtējusi nosacījumu par normatīvā akta darbību laikā un to, ka normatīvajiem aktiem nav atpakaļejoša spēka, izņemot likumā īpaši paredzētus gadījumus.

2005.gada 10.novembrī

Lietā Nr.SKA-464

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa

rakstveida procesā izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Antona G. pieteikuma par Valsts policijas priekšnieka lēmumu bērna piedzimšanas pabalsta izmaksas jautājumā, sakarā ar pieteicēja kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts Civildienesta pārvaldes 2001.gada 29.jūnija lēmumu Nr.11751 Antonam G. piešķirts ierēdņa statuss.

2002.gada 25.septembrī Antona G. ģimenī dzimis dēls A.G.

2002.gada 8.oktobrī Antons Gaisiņš vērsies pie Valsts policijas priekšnieka, lūdzot piešķirt materiālo pabalstu sakarā ar bērna piedzimšanu.

2002.gada 14.oktobrī pieņemts lēmums izmaksāt Antonam G. pabalstu sakarā ar bērna piedzimšanu 100 latu.

[2] 2004.gada 11.februārī Antons G. atkārtoti vērsies Valsts policijā ar iesniegumu izmaksāt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā saskaņā ar Valsts civildienesta likuma 25.pantu.

2004.gada 19.februārī Valsts policijas priekšnieks noraidījis lūgumu par bērna piedzimšanas pabalsta piešķiršanu sešu mēnešalgu apmērā, norādot, ka pieteicējam kā policijas darbiniekam un līdz ar to specializētā civildienesta ierēdnim materiālais pabalsts bērna piedzimšanas gadījumā tika piešķirts atbilstoši iekšlietu ministra 1999.gada 5.novembra pavēlē Nr.1230 noteiktajai kārtībai attiecīgās policijas iestādes apstiprinātā darba samaksas fonda ietvaros. Sava atzinuma pamatošanai Valsts policijas priekšnieks atsaucies uz Ministru kabineta 1999.gada 7.septembra noteikumiem Nr.317 "Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas reglaments".

Ar Iekšlietu ministrijas 2004.gada 5.aprīļa lēmumu, kas pieņemts pēc Antona G. apstrīdēšanas pieteikuma izskatīšanas, Valsts policijas priekšnieka 2004.gada 19.februāra lēmums atstāts negrozīts.

[3] 2004.gada 30.aprīlī Administratīvajā rajona tiesā saņemts Antona G. pieteikums, kurā, apstrīdot atteikuma izmaksāt pabalstu sešu mēnešalgu apmērā tiesiskumu, lūgts uzlikt par pienākumu Valsts policijai izmaksāt pieteicējam pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā saskaņā ar Valsts civildienesta likuma 25.pantu 1010 latu apmērā.

Pieteikumā, iebilstot Valsts policijas priekšnieka argumentiem, ka Valsts civildienesta likums, lemjot jautājumu par bērnu piedzimšanas pabalstu izmaksu, uz policijas darbiniekiem neattiecas, norādīts, ka uz policijas darbiniekiem attiecas tās pašas sociālās garantijas, kas pienākas visiem pārējiem ierēdņiem. Turklāt, kā norādīts pieteikumā, likumā "Par policiju" šāda pabalsta piešķiršanas noteikumi nav paredzēti, līdz ar ko pieteicēja ieskatā ir jāpiemēro Valsts civildienesta likuma normas.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 21.septembra spriedumu pieteikums apmierināts.

Tiesa atcēlusi Iekšlietu ministrijas 2004.gada 5.aprīļa lēmumu un uzlikusi par pienākumu Iekšlietu ministrijai izmaksāt Antonam G. pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā sešu mēnešalgu apmērā.

[5] Izskatot lietu pēc Iekšlietu ministrijas apelācijas sūdzības, ar Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.jūlija spriedumu Antona G. pieteikums noraidīts.

[5.1] Tiesa konstatējusi, ka saskaņā ar Valsts civildienesta likuma 2.panta pirmo daļu, Valsts civildienesta likums ir attiecināms uz civildienesta ierēdņiem. Atbilstoši minētās normas trešajai daļai uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem attiecas likuma I nodaļa, 4.panta otrās daļas 1.punkts, IV nodaļa, 22., 37., 39.pants un 40.panta otrā daļa (minētajās normās nav ietverts pabalsts bērna piedzimšanas gadījumā). Citas šā likuma normas tiesiskās attiecības specializētajā valsts civildienestā nosaka tiktāl, ciktāl tās nenosaka speciālie likumi.

Tiesa atzinusi, ka, lai izlemtu, vai pieteicējam ir pamats pieprasīt Valsts civildienesta likuma 25.pantā minēto pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, sākumā ir jākonstatē, vai speciālajos likumos ir regulēts jautājums par pabalsta bērna piedzimšanas gadījumā piešķiršanu specializētā valsts civildienesta ierēdņiem.

Apgabaltiesa atzinusi, ka likumā "Par policiju" nav paredzētas policijas darbinieku tiesības saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā.

Tiesa atzinusi, ka Ministru kabineta 1999.gada 7.septembra noteikumi Nr.317 "Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas reglaments" un Ministru kabineta 2003.gada 28.oktobra noteikumi Nr.598 "Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas reglaments" (spēkā līdz 2005.gada 5.februārim), kuros ietverta norma par tiesībām saņemt pabalstu sakarā ar bērna piedzimšanu atbilstoši iekšlietu ministra reglamentētajam, izdoti, Ministru kabinetam pārkāpjot tam noteiktās kompetences apjomu, un līdz ar to tajos noteiktais tiesiskais regulējums attiecībā uz bērna piedzimšanas pabalsta izmaksu policijas darbiniekiem nav piemērojams un nevar radīt tiesiskas sekas.

Tiesa izdarījusi vispārīgu atzinumu par to, ka pabalsts bērna piedzimšanas gadījumā sešu mēnešalgu apmērā, kas ietverts Valsts civildienesta likumā, bet nav paredzēts likumā "Par policiju", ir attiecināms uz policijas darbiniekiem.

Tiesa atzinusi, ka pārsūdzētais Iekšlietu ministrijas 2004.gada 5.aprīļa lēmums ir pretrunīgs. Vienlaicīgi tiesa norādījusi, ka tā nevar lemt par šo administratīvo aktu, jo pieteicējs nav lūdzis to atcelt.

[5.2] Tiesa ir izvērtējusi pieteikuma pamatotību daļā par pienākuma uzlikšanu Valsts policijai izmaksāt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā 1010 latu apmērā. Tiesa atsaukusies uz Ministru kabineta 2003.gada 16.decembra noteikumu Nr.705 "Noteikumi par valsts civildienesta ierēdņu atalgojumu, pabalstiem un kompensāciju" (spēkā līdz 2004.gada 31.decembrim) 14.punktu. Tajā paredzēts, ka pabalsta saņemšanai ierēdnim gada laikā pēc bērna piedzimšanas jāiesniedz attiecīgās iestādes vadītājam noteikumos norādītie dokumenti.

Tiesa, atzīstot, ka pieteicējs iesniegumu par pabalsta bērna piedzimšanas gadījumā piešķiršanu Valsts policijā iesniedzis 2004.gada 11.februārī, konstatējusi, ka ir nokavēts Ministru kabineta 2003.gada 16.decembra noteikumu Nr.705 "Noteikumi par valsts civildienesta ierēdņu atalgojumu, pabalstiem un kompensāciju" (spēkā līdz 2004.gada 31.decembrim) 14.punktā noteiktais viena gada termiņš.

Atzīstot, ka šis ir materiāltiesisks prekluzīvs termiņš, un, atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 44.pantu, kas nosaka, ka tiesības izpildīt procesuālas darbības zūd līdz ar likuma, iestādes, tiesas vai tiesneša noteiktā termiņa izbeigšanos un ka dokumentus, kas iesniegti pēc procesuālā termiņa izbeigšanās, neizskata, tiesa uz šā pamata pieteikumu noraidījusi.

[6] Pieteicējs kasācijas sūdzībā lūdz tiesas spriedumu atcelt un lietu nodot atkārtotai izskatīšanai.

Kasācijas sūdzībā norādīts uz to, ka, noraidot pieteikumu daļā par pienākuma uzlikšanu Valsts policijai izmaksāt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, tiesa nav ņēmusi vērā pieteicēja pirmo 2002.gada 8.oktobra iesniegumu Valsts policijas priekšniekam ar lūgumu izmaksāt pabalstu sakarā dēla piedzimšanu.

Pieteicējs norādījis, ka, neņemot vērā viņa 2002.gada 8.oktobra iesniegumu, Administratīvā apgabaltiesa nav ievērojusi 1994.gada 8.oktobra likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 9.pantu, kurā teikts, ka normatīvajiem aktiem nav atpakaļejoša spēka, izņemot likumā īpaši paredzētus gadījumus.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (turpmāk APL) 103.panta otro daļu tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu (...).

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa, izskatot lietu, nav ievērojusi minēto likuma normu, proti, atzīstot, ka pieteicējs ir nokavējis Ministru kabineta 2003.gada 16.decembra noteikumu Nr.705 "Noteikumi par valsts civildienesta ierēdņu atalgojumu, pabalstiem un kompensāciju"(spēkā līdz 2004.gada 31.decembrim) 14.punktā noteikto viena gada termiņu iesniegumam par bērna piedzimšanas pabalsta saņemšanu, nav ņēmusi vērā lietas materiālos esošo Antona G. 2002.gada 8.oktobra iesniegumu Valsts policijas priekšniekam par pabalsta piešķiršanu sakarā ar bērna piedzimšanu (79.lpp.), nav noteikusi šā iesnieguma juridisko dabu un šim apstāklim pretēji APL 103.panta otrajā daļā noteiktajam nav devusi juridisko vērtējumu.

[8] Turklāt, kā pamatojumu pieteikuma noraidīšanai minot termiņa nokavējumu, kas noteikts normatīvajā aktā, kas izdots vairāk kā gadu pēc bērna piedzimšanas (bērns dzimis 2002.gada 25.septembrī, bet Ministru kabineta noteikumi Nr.705 "Noteikumi par valsts civildienesta ierēdņu atalgojumu, pabalstiem un kompensāciju" pieņemti 2003.gada 16.decembrī), tiesa nav ņēmusi vērā un vērtējusi nosacījumu par normatīvā akta darbību laikā un pieteicēja kasācijas

sūdzībā norādīto likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 9.pantu, kurā noteikts, ka normatīvajiem aktiem nav atpakaļejoša spēka, izņemot likumā īpaši paredzētus gadījumus.

[9] Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, apelācijas instances tiesas spriedums ir pretrunīgs un līdz ar to neatbilst APL 247.pantā noteiktajam tiesiskuma kritērijam. Pretrunīgums izpaužas apstākļī, ka, atzīstot Ministru kabineta 2003.gada 16.decembra noteikumos Nr.705 "Noteikumi par valsts civildienesta ierēdņu atalgojumu, pabalstiem un kompensāciju" noteikto viena gada termiņu par materiāltiesisku prekluzīvu (neatjaunojamu) termiņu, tiesa pieteikumu ir noraidījusi, atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 44.pantu, kas nosaka, ka tiesības izpildīt procesuālas darbības zūd līdz ar likuma, iestādes, tiesas vai tiesneša noteiktā termiņa izbeigšanos un ka dokumentus, kas iesniegti pēc procesuālā termiņa izbeigšanās neizskata, lai gan tai pašā laikā šāds termiņa nokavējums atbilstoši APL 46.pantam var tikt atjaunots.

Iepriekšminēto apsvērumu dēļ tiesas spriedumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu un tas ir atceļams, nosūtot lietu jaunai izskatīšanai.

[10] Vienlaicīgi par pamatotiem Administratīvo lietu departaments atzīst Administratīvās apgabaltiesas secinājumus par specializētā valsts civildienesta ierēdņu tiesībām saņemt bērna piedzimšanas pabalstu atbilstoši Valsts civildienesta likuma 25.pantam (laikā līdz 2005.gada 1.janvārim). Šādiem tiesas secinājumiem pēc būtības ir piekritusi arī atbildētāja, jo tiesas spriedumu, kurā ietverts šis tiesas atzinums ar principiālu nozīmi, nav pārsūdzējusi.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 346.pantu un 348.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.jūlija spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai. Spriedums nav pārsūdzams.

4. Spriedumi lietās par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmumiem

Par pierādījumu novērtēšanu tiesā (Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa)

Iestāde administratīvo aktu var pamatot ar faktiem, par kuriem informāciju sniegušas citas valsts pārvaldes iestādes.

Lieta Nr.SKA-18

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonkāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēju Sergeja A. un Irinas I. pilnvarotajai pārstāvei zvērinātai advokātei J.Sīpolai un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pilnvarotajai pārstāvei M.Zvaunei,

2005.gada 8.februārī atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Sergeja A. un Irinas I. sūdzības par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 27.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Sergejs A. ir Latvijas Republikas pilsonis. 1997.gada 6.maijā Sergejs A. un Krievijas Federācijas pilsones Irina I. (turpmāk – pieteicēji) Rīgas A.Ņevska Pareizticīgo Baznīcā noslēguši laulību.

[2] 2002.gada, beidzoties uzturēšanās atļaujas termiņam, pieteicēja Irina I. griezusies Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde) un, pamatojoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 25.pantu, lūgusi izsniegt viņai pastāvīgo uzturēšanās atļauju.

[3] 2002.gada 2.maijā Pārvaldes priekšnieka vietniece vēstulē Nr.24/UA-4-1664 paziņojusi, ka pieteicēja uzturēšanās atļaujas saņemšanai sniegusi nepatīkamas ziņas gan par savu dzīvesvietu Latvijā, gan par legāliem iztikas līdzekļiem. Pamatojoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 2. un 6.punktu noteikts, ka pastāvīgā uzturēšanās atļauja pieteicējai nav izsniedzama un, beidzoties izsniegtās uzturēšanās atļaujas termiņam, viņai jāatstāj Latvijas teritorija.

[4] Minēto atteikumu pieteicēji apstrīdējuši Pārvaldes priekšniekam, kurš 2002.gada 4.jūnijā ar vēstuli Nr.24/7-A-29 paziņojis, ka dokumenti izskatīti atkārtoti un nav pamata uzturēšanās atļaujas izsniegšanai, tas ir, pēc būtības iepriekšējais lēmums atstāts negrozīts.

[5] Izskatot pieteicēju iesniegumu, Iekšlietu ministrijas valsts sekretārs 2002.gada 3.jūlijā vēstulē Nr.1/33-136-345-1 informējis, ka, izskatot pieteicēju iesniegumu par Pārvaldes lēmumu neizsniegt Irinai I. pastāvīgās uzturēšanās atļauju, veikta lietas materiālu pārbaude un konstatēts, ka Pārvaldes priekšnieka lēmums ir pamatots un nav atceļams.

[6] 2002.gada 17.jūlijā pieteicēji iesnieguši sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, lūguši atzīt Pārvaldes rīcību par prettiesisku un uzlikt par pienākumu Pārvaldei izsniegt Irinai I. pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Pieteicēji norādījuši, ka nepatīkamas ziņas Pārvaldē nav snieguši, norādītajā adresē ģimene ir sastopama, ģimenei ir vairāki dzīvokļi, kas ar likumu nav aizliegti. Nevienam nekad pret viņiem nav cēlis pretenzijas par nelegāliem iztikas līdzekļiem. Pieteicēju laulība nav šķirta, līdz ar to pieteicējai pienākas uzturēšanās atļauja pie laulātā.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 2003.gada 12.februārī Sergeja A. un Irinas I. sūdzību apmierināja un uzlika par pienākumu Pārvaldei novērst pieļauto pārkāpumu, izsniedzot Irinai I. pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijā.

[7] Skatot lietu pēc Pārvaldes apelācijas sūdzības, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2004.gada 27.septembrī atzinusi Pārvaldes rīcību par prettiesisku. Apgabaltiesa uzdevusi Pārvaldei desmit dienu laikā no sprieduma stāšanās likumīgā spēkā izsniegt Irinai I. pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Apgabaltiesa konstatējusi, ka Latvijas Republikas pilsoņa Sergeja A. un Krievijas Federācijas pilsones Irinas I. laulība reģistrēta Rīgā 1997.gada 6.maijā. Termiņuzturēšanās atļauja uz gadu pieteicējai izsniegta 1997.gada 4.jūnijā. Lēmums par termiņuzturēšanās atļauju uz četriem gadiem pieņemts 1998.gada 27.maijā. Pastāvot šādiem apstākļiem, kā atzinusi apgabaltiesa, ārzemniekam, kurš ir Latvijas Republikas pilsoņa laulātais, pamatojoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 17.panta pirmās daļas 3.punktu un 25.pantu, kas bija spēkā pieteicēju iesnieguma izskatīšanas laikā, bija tiesības saņemt uz trešā iesnieguma pamata pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijā. Šobrīd šādas tiesības garantē Imigrācijas likuma 24.panta pirmās daļas 2.punkts un 25.pants.

[7.2] Apgabaltiesa atzinusi, ka konkrētajā lietā netiek apstrīdēts pierādījums par Sergeja A. ienākumiem 2002.gadā, proti, ka viņš strādā algotu darbu SIA "Strendžers" direktora amatā un viņa mēneša

izpeļņa ir Ls 185. Apgabaltiesa norādījusi, ka jautājums par to, vai SIA "Strendžers", kuras direktors ir Sergejs A., 2000. un 2001.gadā veica obligātos likumā noteiktos maksājumus pilnā apmērā, ietilpst Valsts ieņēmumu dienesta kompetencē, un tiesai nav pamata apšaubīt darba devēja izsniegto izziņu. Tādējādi apgabaltiesa atzinusi par nepierādītu Pārvaldes apgalvojumu, ka Sergejam A. nav pietiekoši daudz līdzekļu, lai varētu nodrošināt laulātai un viņas dēlam legālu iztikas nodrošinājumu Ministru kabineta noteiktās minimālās mēnešalgas apmērā.

[7.3] Apgabaltiesa konstatējusi, ka Pārvalde pati nav veikusi pārbaudi par faktu, ka pieteicēja dzīvo kopā ar bijušo laulāto nevis Sergeju A., līdz ar to Pārvalde nav iesniegusi šo faktu apliecināšus pierādījumus. Tādējādi apgabaltiesa atzinusi par nepierādītu Pārvaldes apgalvojumu, ka pieteicēja pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai sniegusi nepatiesas ziņas par dzīvesvietu Latvijā.

[7.4] Apgabaltiesa norādījusi, ka laulība starp pieteicējiem nav šķirta, un personas tiesības uz ģimenes dzīvi aizsargā Satversmes 110.pants un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pants, kas nosaka gadījumus, kuros valsts var ierobežot konkrētās tiesības. Apgabaltiesa norādījusi, ka Pārvalde nav pierādījusi nepieciešamību noteikt ierobežojumus pieteicējai saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju pie laulātā.

[8] Kasācijas sūdzību par minēto spriedumu iesniegusi Pārvalde, lūdzot to atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[8.1] Apgabaltiesa pati nav vērtējusi pierādījumus, bet tikai vērtējusi Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas sprieduma atbilstību procesuālo tiesību normām. Tādējādi apgabaltiesa nav izpildījusi pienākumu objektīvi noskaidrot lietas apstākļus un taisījusi spriedumu, kurā nav izvērtēti lietas faktiskie un tiesiskie apstākļi. Līdz ar to apgabaltiesa pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 103., 154.panta pirmās daļas, 247.panta otrās daļas, 251.panta piektās daļas 1. un 3.punktu un 305.panta pirmās daļas pārkāpumus.

[8.2] Apgabaltiesa nepareizi interpretējusi likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" jēgu un nav ņēmusi vērā, ka ārzemnieka tiesības saņemt uzturēšanās atļauju nav absolūtas. Tiesa nav vērtējusi, ka minētā likuma 35.pantā noteikti pamati, kuriem pastāvot, uzturēšanās atļaujas izsniegšana atsakāma. Apgabaltiesa spriedumā nav vērtējusi, vai nepastāv kāds no šajā pantā minētajiem nosacījumiem. Tāpat tiesa nav vērtējusi, vai laulāto personu starpā pastāv patiesas laulāto attiecības.

[8.3] Apgabaltiesa nav vērtējusi tiesiskuma principa piemērošanu Pārvaldes izdotajā administratīvajā aktā, t.i., vai, pastāvot attiecīgiem faktiskajiem apstākļiem, Pārvalde rīkojusies tiesiski.

[8.4] Apgabaltiesa spriedumā nav vērtējusi, vai Pārvaldes lēmuma pamatā esošie fakti ir vai nav pierādīti, kā arī nav devusi pierādījumu un konstatēto lietas apstākļu juridisko vērtējumu. Turklāt tiesa nav skatījusi lietu pēc būtības pilnā apjomā, kā lūgts apelācijas sūdzībā, bet izskatījusi tikai atsevišķus apelācijas sūdzības argumentus.

[9] Tiesas sēdē Pārvaldes pilnvarotā pārstāve kasācijas sūdzību uzturēja pēc tajā norādītajiem motīviem.

Pieteicēju pārstāve kasācijas sūdzību neatzina, paskaidrojot, ka apgabaltiesas spriedums ir likumīgs un pamatots.

Motīvu daļa

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 305.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa pierādījumus pārbauda un vērtē pēc šā likuma 18., 19. un 20.nodaļas noteikumiem, proti, ņemot vērā vispārīgos noteikumus par pierādījumiem, pierādījumu nodrošināšanu un pierādīšanas līdzekļiem. Minētā panta trešā daļa noteic, ka faktu, kurš konstatēts pirmās instances tiesā un netiek apstrīdēts, apelācijas instances tiesa var nepārbaudīt.

[11] Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa noteic, ka apelācijas instances tiesai pierādījumi lietā jāvērtē pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem (...). Tāpat atbilstoši 154.panta trešajai daļai tiesai spriedumā jānorāda, kāpēc tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citiem pierādījumiem un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu – par nepierādītu. Tādējādi iepriekš minētās likuma normas uzliek tiesai pienākumu pašai pārbaudīt pierādījumus lietā. Taču, kā izriet no apgabaltiesas sprieduma, tiesa pati faktus lietā nav pārbaudījusi un pierādījumus nav vērtējusi, bet tikai izteikusi atteiksmi pret pirmās instances tiesas izdarīto vērtējumu.

[12] Pārbaudījis apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu un kasācijas sūdzības argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa Pārvaldes apelācijas sūdzības argumentus un pierādījumus nav izvērtējusi atbilstoši iepriekš minētajām likuma prasībām.

[12.1] Terminu uzturēšanās atļauju Irīnai I. atteikts izsniegt, pamatojoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 2. un 6.punktu, proti, ja persona nevar apgādāt sevi un personas, kuras ir tās apgādībā, kā arī, ja persona uzturēšanās atļaujas saņemšanai ir sniegusi apzināti nepatiesas ziņas. Pārvalde ir atzinusi, ka Irīna I. nepatiesi norādījusi uz kopdzīvi ar Sergeju A., par ko liecina Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes veiktās pārbaudes.

[12.2] Apgabaltiesa spriedumā ir noraidījusi Pārvaldes iesniegto argumentu, ka pieteicēja uzturēšanās atļaujas saņemšanai sniegusi nepatiesas ziņas par dzīvesvietu Latvijā. Tiesa norādījusi, ka Pārvalde nav iesniegusi apstiprinošus pierādījumus tam faktam, ka pieteicēja dzīvo kopā ar bijušo laulāto. Apgabaltiesa nav argumentējusi, kāpēc tā noraidījusi Pārvaldes iesniegtos Valsts robežsardzes pārbaudes materiālus.

[12.3] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa, skatot lietu, nav ņēmusi vērā Valsts pārvaldes iekārtas likuma 54.panta 1.punktu, proti, to, ka iestādes, kuras nav hierarhiskās attiecībās, sadarbojas, lai veiktu savas funkcijas un uzdevumus. Tāpat minētā likuma 55.panta 2.punkts noteic, ka iestāde (..), var ierosināt citai iestādei sniegt tās rīcībā esošo informāciju. Arī Administratīvā procesa likuma 53.panta pirmā daļa paredz, ka pēc tās iestādes pieprasījuma, kurai lieta ir piekritīga, cita institūcija neatkarīgi no tās padotības sniedz nepieciešamo informāciju, kas ir tās rīcībā. No minētajām tiesību normām izriet, ka likums paredz iestāžu sadarbību administratīvā procesa ietvaros. Laikā, kad tika izskatīts pieteicēju iesniegums, spēkā bija Administratīvo aktu procesa noteikumi, kuru 34.panta 2.daļa arī paredzēja, ka jebkurai iestādei, neatkarīgi no tās padotības, ir pienākums sniegt palīdzību pārvaldes procesā pēc tās iestādes lūguma, kurai ir piekritīga lieta, ja iestādei, kurai ir piekritīga lieta, lēmuma pieņemšanai nepieciešama informācija, kas ir citas iestādes rīcībā un kuru tā pati nevar iegūt. Tādējādi Valsts robežsardzes sniegtās ziņas ir pierādījums Administratīvā procesa likuma 167.panta izpratnē un tas ir vērtējams atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmās un trešās daļas nosacījumiem. Nevērtējot minēto pierādījumu, apgabaltiesa ir pieļāvusi minētās likuma normas pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

[12.4] Apgabaltiesa spriedumā ir atzinusi, ka Sergejs A. strādā algotu darbu SIA "Strendžers" un viņa mēneša izpeļņa ir Ls 185. Apgabaltiesa norādījusi, ka tai nav pamata apšaubīt darba devēja izsniegto izziņu. Administratīvo lietu departamenta ieskatā, izdarot šādus secinājumus, apgabaltiesa nav ņēmusi vērā to apstākli, ka saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 1.pantu fizisku personu gūtos ienākumus apliek ar iedzīvotāju ienākuma nodokli, bet panta 1.punkts noteic, ka algas nodokli par darbinieka gūtajiem ienākumiem aprēķina un maksā darba devējs. Saskaņā ar minētā likuma 17.panta 6.daļu, darba devējs par darbiniekam taksācijas periodā izmaksātajām summām, kā arī par atskaitītajām summām aprēķināto un nomaksāto nodokli izdara attiecīgu ierakstu grāmatiņā. Gadam beidzoties, darba devējs (..) nosūta Valsts ieņēmumu dienesta teritoriālajai iestādei pēc savas atrašanās vietas paziņojumu par darbinieka algas nodokli, kas samaksāts darba attiecību

pastāvēšanas periodā. Lietā nepastāv strīds, ka Valsts ieņēmumu dienests ir sniedzis Pārvaldei ziņas par viņa rīcībā esošo informāciju, kas saistīta ar Sergeja A. ienākumiem. Proti, ka viņš reģistrēts kā darba ņēmējs SIA "Strendžers" un saskaņā ar iesniegtajiem paziņojumiem par algas nodokli viņa vidējā mēneša izpeļņa laika periodā no 2000.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 29.decembrim bijusi Ls 25, laika periodā no 2001.gada 1.janvāra līdz 2001.gada 31.decembrim – Ls 37,50. Tādējādi Valsts ieņēmumu dienesta informācija, uz kuru pamatojas Pārvalde, ir balstīta uz SIA "Strendžers" iesniegtajam ziņām. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka tiesa, nepārbaudot apstākļus un iemeslus, kāpēc lietā ir atšķirīga informācija par Sergeja A. ienākumiem, bez pietiekama pamata ir izdarījusi secinājumus par pieteicēja iztikas līdzekļiem.

[13] Tiesu praksē ir atzīts, ka ikviena valsts ir tiesīga veidot savām nacionālajām interesēm atbilstošu migrācijas politiku, kuras ietvaros tiek kontrolēta arī to personu, kuras nav piederīgas šai valstij, ieceļošana, uzturēšanās un izbraukšana un šo kontroli īsteno ar vīzu vai uzturēšanās atļauju izsniegšanu (skatīt Augstākās tiesas Senāta 2004.gada spriedumu lietā Nr.SKA-129). Saskaņā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 25.panta nosacījumiem ārvalstniekiem un bezvalstniekiem, kuri noslēguši laulību ar Latvijas Republikas pilsoni, paredzēta labvēlīgāka uzturēšanās atļauju izsniegšanas kārtība nekā pārējām personām. Proti, šādam laulātajam uz pirmā iesnieguma pamata izsniedz termiņuzturēšanās atļauju uz gadu, uz otrā iesnieguma pamata izsniedz termiņuzturēšanās atļauju uz četriem gadiem, bet uz trešā iesnieguma pamata izsniedz pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

Līdz ar to tiesai ir būtiski noskaidrot un pārliecināties, vai šāda laulība nav slēgta vienīgi nolūkā saņemt uzturēšanās atļauju, t.i., vai laulība nav formāla. Eiropas Savienības Padome 1997.gada 4.decembrī ir pieņēmusi rezolūciju par pasākumiem fiktīvu laulību apkarošanai (Nr.97/C 382/01), saskaņā ar kuru formāla laulības reģistrācija vienīgi uzturēšanās atļaujas saņemšanai ārvalstniekam nav pieļaujama. Šāda atziņa izriet arī no tiesu prakses (skatīt Augstākās tiesas Senāta spriedumus 2004.gada lietās Nr.SKA-129, Nr.SKA-177). Pārvalde secinājumus par to, ka pieteicēji uzturēšanās atļaujas saņemšanai ir snieguši apzināti nepatiesas ziņas gan par legāliem iztikas līdzekļiem, gan par uzturēšanās vietu Latvijā, ir pamatojusi ar tās rīcībā esošo informāciju. Pastāvot šādiem apstākļiem, apgabaltiesai, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajai daļai un 150.panta ceturtajai daļai, bija pienākums pašai objektīvi noskaidrot lietas apstākļus un dot tiem juridisku vērtējumu, bet gadījumā, ja procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nebija pietiekoši, tie bija jāsavāc pēc savas iniciatīvas.

[14] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka iepriekš minētie pārkāpumi varēja novest pie lietas nepareizas izspiešanas un tādēļ spriedums nav atzīstams par pamatotu. Kasācijas sūdzībā minētie argumenti par tiesiskuma principa ievērošanu Pārvaldes rīcībā un izdota administratīva akta tiesiskumu ir vērtējami tikai pēc lietas faktisko apstākļu noskaidrošanas, kā tas noteikts Administratīvā procesa likuma 103.pantā.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas spriedums atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 27.septembra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmuma par uzturēšanās atļaujas atzīšanu par nederīgu juridisko dabu un par pašas pastāvīgās uzturēšanās atļaujas raksturu likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punkts, Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa, Eiropas Savienības Padomes 2003.gada 25.novembra direktīvas 2003/109/EK par trešo valstu valstspiederīgajiem, kas ilgstoši dzīvo kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm* 9.panta piektā daļa, Eiropas Padomes rekomendācijas 1504 (2001) par ilgtermiņa imigrantu neizraidīšanu 8.punkts

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes sastādītais akts par uzturēšanās atļaujas atzīšanu par nederīgu ir tikai paziņojums par tiesiskajām sekām, kas ex lege ir iestājušās sakarā to, ka persona ir uzturējusies ārpus Latvijas.

Atbilstoši likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktam par pierādījumu, kuram varētu būt nozīme lietā par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas anulēšanas tiesiskumu, varētu uzskatīt ziņas par faktiem, kas apstiprinātu, ka uzturēšanās ārpus Latvijas nav bijusi tik ilgstoša, kā to norādījusi iestāde vai arī ziņas par faktiem, kas apstiprinātu, ka uzturēšanās ārpus Latvijas notikusi no personas neatkarīgu iemeslu dēļ. Šādā gadījumā pierādījumu iesniegšanas pienākums gulstas uz personu. Turklāt likums neliek pierādīt attaisnojošu prombūtni, bet gan to, ka uzturēšanās ārpus Latvijas notikusi no personas neatkarīgu iemeslu dēļ.

Kamēr nav pienācis direktīvas ieviešanas termiņš, tiesa to var piemērot, interpretējot dalībvalsts tiesību normas. Ievērojot Eiropas Savienības Padomes 2003.gada 25.novembra direktīvas 2003/109/EK par trešo valstu valstspiederīgajiem, kas ilgstoši dzīvo kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm 9.panta piektās daļas noteikumus, iestādei nav jāsaģlabā pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ja to neparedz Latvijas likumi, bet personas tiesības uzturēties Latvijas Republikā iestādei jāvērtē gadījumā, ja persona lūgs jaunu uzturēšanās atļauju.

* **Red. piez.:** Padomes 2003.gada 25.novembra direktīva 2003/109/EK par to trešo valstu pilsoņu statusu, kas ir pastāvīgi dzīvojošas personas, sk. www.europa.eu.int/eur-lex vai www.ttc.lv.

2005.gada 30.martā

Lieta Nr.SKA-24

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējai Dianai P. un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei M.Zvaunei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Dianas P. pieteikuma par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes un Valsts robežsardzes amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar Dianas P. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 7.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Diana P. (lietas materiālos arī Diāna P.) ir Krievijas Federācijas pilsonē. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (turpmāk tekstā – PMLP) 1999.gada 15.janvārī Dianai P. izsniegusi pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā, pamatojot to ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.¹pantu. Savukārt 2000.gada 3.maijā PMLP izsniegusi pastāvīgās uzturēšanās atļauju Dianai P. dēlam – Ņ.P.

Diana P. kopā ar dēlu 2000.gada 10.maijā izceļojusi no Latvijas.

[2] Valsts robežsardze 2002.gada 5.aprīlī plkst. 6.20 pieņēmusi lēmumu Nr.2k323-017 par Dianai P. neielaišanu Latvijas Republikā, jo viņa un viņas nepilngadīgais dēls pārsnieguši atļauto uzturēšanās ilgumu ārvalstīs. Lēmums pamatots ar 2001.gada 10.jūlija Ministru kabineta noteikumu Nr.310 "Kārtība, kādā personas šķērso Latvijas Republikas valsts robežu" 37.punkta 1.apakšpunktu. Sakarā ar transporta līdzekļa gaidīšanu robežsardze aizturējusi minētās personas un tās pašas dienas vakarā iesēdinājusi viņus atpakaļceļam vilcienā Rīga–Maskava.

PMLP 2002.gada 15.aprīlī sastādījusi aktu par Dianai P. uzturēšanās atļaujas atzīšanu par nederīgu.

[3] PMLP 2002.gada 3.jūnijā Dianai P. un viņas dēlam izsniegusi ieceļošanas vīzas Latvijas Republikā ar termiņu līdz 2002.gada 1.septembrim.

PMLP 2002.gada 23.jūlijā izsniegusi Dianai P. un viņas dēlam termiņuzturēšanās atļauju uz sešiem mēnešiem. Atbildot uz Dianai P. iesniegumu, PMLP 2002.gada 12.augustā informējusi viņu, ka iepriekšējā pastāvīgās uzturēšanās atļauja atzīta par nederīgu

saskaņā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktu.

[4] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 2002.gada 11.septembrī saņēmusi Dianai P. pieteikumu par PMLP un Valsts robežsardzes amatpersonu prettiesisku rīcību, lūdzot atzīt par prettiesisku un atcelt PMLP lēmumu par uzturēšanās atļaujas atzīšanu par nederīgu, kā arī uzlikt par pienākumu PMLP izsniegt viņai un viņas dēlam pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijā. Tāpat Diana P. lūdz atzīt par prettiesisku un atcelt Valsts robežsardzes 2002.gada 5.aprīļa lēmumu Nr.2K323-017. Prasījumus Diana P. pamato ar to, ka minētie lēmumi aizskāruši viņas un viņas dēla tiesības, turklāt viņu prombūtnes laikam ir attaisnojoši apstākļi, t.i., bērna slimošana un ģimenes apstākļi.

[5] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2003.gada 23.aprīļa spriedumu Dianai P. pieteikumu noraidījusi.

[6] Izskatījusi Dianai P. apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 20.septembra spriedumu Dianai P. pieteikumu noraidījusi. Spriedumu tiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Diana P. neapstrīd, ka, saņemot pastāvīgās uzturēšanās atļauju, tikusi informēta par likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.pantā 1.punktā noteiktajiem gadījumiem, kad uzturēšanās atļauja uzskatāma par nederīgu.

[6.2] Tāpat Diana P. neapstrīd pirmās instances tiesas konstatētos faktus. Proti, to, ka viņa kopā ar dēlu atradās ārpus Latvijas Republikas no 2000.gada 10.maija līdz 2002.gada 5.aprīlim, kā arī to, ka viņai bija iespējams ieceļot Latvijas Republikā laikā, kad bērns neslimoja. Tā kā Diana P. neizmantoja savas tiesības un lietā konstatēti iepriekšminētie apstākļi, Dianai P. nav pamata norādīt uz iemesliem, kas pastāvējuši no viņas neatkarīgi un bijuši par pamatu viņas prombūtnē gandrīz divus gadus.

[6.3] Konkrētajā lietā nav pamata piemērot likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" tiesību normas, jo Diana P. nav šā likuma subjekts, t.i., nepilsonē. Dianai P. ieceļošanas un uzturēšanās kārtību Latvijas Republikā līdz 2003.gada 1.maijam regulējis likums "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā".

[6.4] Konkrētajā lietā netiek aizskartas Satversmē garantētās tiesības netikt izraidītai no Latvijas Republikas, jo no PMLP puses šādas darbības nav konstatētas. Turklāt PMLP Dianai P. un viņas dēlam ir izsniegusi termiņuzturēšanās atļauju, līdz ar to viņiem netiek liegtas tiesības uz dzīvesvietu likumā noteiktajā kārtībā Latvijas Republikā.

[6.5] Pirmās instances tiesa nav pārkāpusi procesuālo tiesību normas, jo tā faktiskos un tiesiskos apstākļus ir vērtējusi no valsts interešu viedokļa.

[7] Par Rīgas apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi Diana P. Kasācijas sūdzībā Diana P. lūgusi Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 7.oktobra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Lūgumu kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka Valsts robežsardzes 2002.gada 5.aprīļa lēmums radījis Dianai P. tiesiskas sekas un tādējādi ir atzīstams par administratīvo aktu. Valsts robežsardze 2002.gada 5.aprīļa lēmumu pieņēmusi vienpusējā kārtībā, līdz ar to tā pārkāpusi Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumus Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (turpmāk tekstā – Administratīvo aktu procesa noteikumi) 54., 63.4., 76.punktu. Ņemot vērā Robežsardzes likuma 15.pantu, Valsts robežsardzes amatpersonas ir pārkāpušas savu pilnvaru apjomu, jo kasācijas sūdzības iesniedzējai, šķērsojot robežu, bija derīgs ceļošanas dokuments un PMLP izsniegtā pastāvīgās uzturēšanās atļauja. No lietas materiāliem ir konstatējams, ka minēto uzturēšanās atļauju PMLP ir atcēlusi tikai 2003.gada 30.maijā. Valsts robežsardzes kompetencē nav jautājumi par uzturēšanās atļaujas atzīšanu par nederīgu. Turklāt Valsts robežsardzei bija jādod kasācijas sūdzības iesniedzējai iespēja īstenot savas tiesības – apstrīdēt tai nelabvēlīgu administratīvo aktu.

[7.2] Tiesa nav vērtējusi, vai Valsts robežsardze un PMLP, pieņemot minētos lēmumus, ir ievērojusi savu pilnvaru apjomu. Atbilstoši lietas apstākļiem PMLP, atceļot pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ir anulējusi kasācijas sūdzības iesniedzējas reģistrāciju Latvijas Republikas Iedzīvotāju reģistrā, kas saskaņā ar Imigrācijas likuma 36.pantu ir atzīstama par tādu rīcību, kas pārkāpj PMLP pilnvaru apjomu. Turklāt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2004.gada lietā Nr.SKA-190 9.punktā ir atzinis, ka šaubu gadījumā ir jāizšķiras par labu indivīdam, lai tas varētu maksimāli aizstāvēt savas tiesības.

[7.3] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 247.pantu, jo nav pamatojusi spriedumu ar apstākļiem, kas nodibināti ar pierādījumiem lietā, t.i., tiesas secinājums, ka kasācijas sūdzības iesniedzēja ir atzinusi, ka uzturējās ārpus Latvijas gandrīz divus gadus un ka viņa neapstrīd pirmās instances tiesas secinājumus, ir pretrunā ar tiesai iesniegto apelācijas sūdzību. Pastāvot šādiem apstākļiem, tiesa arī pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 246.panta trešo daļu.

[7.4] Tiesa, atzīstot likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punkta apstākļu iestāšanos, nav norādījusi spriedumā, par kādu laika posmu izveidojies pārtraukums, kas bija par pamatu, lai kasācijas sūdzības iesniedzējai atzītu par nederīgu pastāvīgās uzturēšanās atļauju, līdz ar to tiesa nepamatoti ir piemērojusi šo tiesību normu. Turklāt lietā pastāv strīds par šo prombūtnes laiku un attaisnojošiem iemesliem. PMLP, neatrisinot šo strīdu, nebija pamata pieņemt lēmumu par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas atzīšanu par nederīgu.

[7.5] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta trešo daļu un 152.pantu, jo PMLP nav iesniegusi pierādījumus atbilstoši šā likuma 18.nodaļas prasībām, kas apliecinātu kasācijas sūdzības iesniedzējas neattaisnotu prombūtni. Tāpat tiesa spriedumā nav devusi argumentāciju, kādēļ kasācijas sūdzības iesniedzējas iesniegtie pierādījumi par šiem apstākļiem ir noraidīti.

[7.6] Attiecībā uz kasācijas sūdzības iesniedzēju ir piemērojams likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" (redakcija uz 1995.gada 9.maiju) 5.pants, jo viņa ir citas valsts pilsonē, kura dzīvoja un bija pierakstīta Latvijā pirms 1992.gada 1.jūlija. Turklāt konkrētajā lietā nav piemērojami šā likuma 1.panta trešajā daļā minētie ierobežojumi. Līdz ar to kasācijas sūdzības iesniedzējai tiek garantētas šā likuma 2.pantā noteiktās tiesības, no kurām izriet viņai tiesības brīvi izbraukt no Latvijas un atgriezties, savukārt institūcijām – pienākums nodrošināt likumā paredzēto tiesību ievērošanu un nepieļaut šo tiesību ierobežošanu likumos. Ņemot to vērā, Imigrācijas likuma 36.pantam ir alternatīvs raksturs.

[7.7] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka PMLP bija rīcības brīvība pieņemt pārsūdzēto administratīvo aktu, līdz ar to tiesa nav vērtējusi, ka lēmumam nav pamatojuma, vai iestāde ir ievērojusi rīcības brīvības robežas, kā arī, vai PMLP lēmums ir samērīgs.

[7.8] Tiesa, piemērojot likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.pantu, Imigrācijas likumu, nav norādījusi, kādas būtiskas sabiedrības intereses varētu tikt aizskartas, apdraudētas, ja kasācijas sūdzības iesniedzējai tiktu saglabāta pastāvīgā uzturēšanās atļauja Latvijas Republikā. Tādēļ tiesa nav piemērojusi samērīguma principu.

[7.9] Tiesa ir aizskārusi Satversmes 91.pantā garantētās cilvēka tiesības, jo konkrētajā lietā kasācijas sūdzības iesniedzējas tiesības – atjaunot pastāvīgās uzturēšanās atļauju – tiek īstenotas ar diskrimināciju, t.i., atkarībā no sociālās izcelsmes. Tiesai konkrētajā lietā bija jāņem vērā Eiropas Padomes rekomendācijas 1504 (2001) 8.punkts.

[7.10] Tiesa nav vērtējusi pierādījumus, kas pierāda kasācijas sūdzības iesniedzējas pastāvīgo dzīvesvietu Latvijā. Tāpat tiesa arī nav vērtējusi apstākļus, ka viņa no šīs pastāvīgās dzīvesvietas nav izrakstījusies, ka prombūtnei ir attaisnojoši apstākļi – laulības šķiršana, bērna ilgstoša slimošana –, kā arī to, ka viņai Krievijā nav pastāvīgās dzīvesvietas.

[7.11] Tiesa nav ņēmusi vērā tiesību principu kolīziju, t.i., tai bija jāizvērtē "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta un Imigrācijas likuma 36.panta atbilstība likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 2.panta otrajai daļai un trešajai daļai (redakcija uz 1998.gada 27.augustu), 2.panta pirmajai daļai un otrās daļas 2.punktam, 8.panta otrajai daļai (redakcija uz 2000.gada 30.martu), kā arī Satversmes 1., 89., 97. un 98.pantam. Tulkojot tiesību normas, tiesai bija jāievēro, lai mērķi un principi izpaustos savstarpēji samērīgā proporcijā, it sevišķi meklējot optimālus un taisnīgus kompromisus starp vispārējo un speciālo tiesību principiem un konstitūcijas principiem.

[7.12] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka Latvija ir atzinusi sev par juridiski saistošu ANO Vispārējo cilvēka tiesību deklarāciju un tās 13.pantu. Tāpat tiesa nav ņēmusi vērā Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 12.pantu.

[7.13] Tiesa nav ņēmusi vērā Administratīvā procesa likuma 66.pantu un kā primāru noteikusi principu, ka kasācijas sūdzības iesniedzēja kā ārvalstniece, saņemot pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ir nodibinājusi tiesisku saikni ar Latviju, savukārt, kļūstot par Krievijas Federācijas pilsoni, šo saikni viņa zaudējusi. Tomēr tiesa nav vērtējusi, vai konkrētajā gadījumā PMLP lēmums nav pretrunā ar citiem vispārējiem tiesību principiem, piemēram, tiesiskās noteiktības principu. Tiesa spriedumā nav devusi argumentāciju, kādēļ valsts intereses konkrētajā lietā ir svarīgākas nekā privātpersonas intereses.

[7.14] Tiesa nav vērtējusi, ka ar PMLP lēmumu tiek aizskartas nepilngadīgā bērna intereses.

[8] Tiesas sēdē Diana P. kasācijas sūdzību uzturēja. PMLP pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Diana P. vērsusies tiesā ar vairākiem prasījumiem, no kuriem viens attiecas uz Valsts robežsardzes 2002.gada 5.aprīļa lēmumu Nr.2k323-017 par Dianai P. neielaišanu Latvijas Republikā, savukārt otrs attiecas uz PMLP atteikumu atjaunot (atzīt par spēkā esošu) 1999.gadā izsniegto pastāvīgās uzturēšanās atļauju Dianai P. un 2000.gadā izsniegto pastāvīgās uzturēšanās atļauju viņas dēlam.

Ņemot vērā, ka daudzi kasācijas sūdzības argumenti ir analoģiski tiem, kas minēti J.D. kasācijas sūdzībā, kuru Administratīvo lietu

departaments izskatīja 2005.gada 8.martā (lieta Nr.SKA-46), šajā spriedumā norādīti analoģiski sprieduma motīvi, ciktāl tie atbilst šīs lietas apstākļiem.

[10] Robežsardzes likuma 15.panta pirmās daļas 10. un 11.punktā noteikts, ka robežsargiem ir tiesības liegt ieceļot valstī personām, kuras nevar uzrādīt derīgus ceļošanas dokumentus un likumā noteiktajā kārtībā izraidīt no valsts personas, kuras iebraukušas Latvijā vai šķērsājušas valsts robežu bez derīga ceļošanas dokumenta vai attiecīgo institūciju atļaujas, vai neievērojot noteikto kārtību. Robežsardzes likums neregulē minēto dokumentu izsniegšanas un derīguma (spēkā esamības) kārtību. Šos jautājumus 2002.gada 5.aprīlī regulēja likums "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā".

[11] Likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punkts noteica: "Uzturēšanās atļauja uzskatāma par nederīgu, ja persona bez pārtraukuma uzturas ārpus Latvijas vairāk nekā gadu vai piecu gadu laikā ar pārtraukumiem uzturējusies ārpus Latvijas vairāk nekā divarpus gadus, izņemot gadījumu, kad persona var pierādīt, ka tas noticis no tās neatkarīgu iemeslu dēļ." Apgabaltiesa ir secinājusi, ka Diana P. un viņas dēls ārpus Latvijas atradās no 2000.gada 10.maija līdz 2002.gada 5.aprīlim un ka viņai bija iespējams ieceļot Latvijas Republikā laikā, kad bērns neslimoja (sk. 6.2.punktu).

Tādējādi, pastāvot minētā likuma 37.panta 1.punktā norādītajiem tiesiskajiem apstākļiem (uzturēšanās ārpus Latvijas vairāk kā gadu, nepastāvot no personas neatkarīgiem apstākļiem), iestājās tiesiskās sekas – uzturēšanās atļauja kļūst nederīga.

Kā izriet no 37.panta 1.punkta redakcijas, uzturēšanās atļauja netiek atcelta ar PMLP pieņemtu lēmumu, bet gan iestājoties likumā paredzētam nosacījumam (*ex lege*). Tādējādi PMLP 2002.gada 15.aprīlī (kasācijas sūdzībā minēts 2003.gada 30.maija lēmums, taču lietā nav dokumenta, kas būtu datēts ar 2003.gada 30.maiju) sastādītais akts par uzturēšanās atļaujas atzīšanu par nederīgu, ir tikai paziņojums par tiesiskajām sekām, kas *ex lege* ir iestājušās sakarā to, ka persona ir uzturējusies ārpus Latvijas (sal. 10.3. un 10.4.punktu 2005.gada 8.martā spriedumā lietā Nr.SKA-46).

[12] Likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 7.pants noteic: "Ārvalstnieki un bezvalstnieki Latvijas Republikas teritorijā drīkst ieceļot, uzrādot Latvijas Republikas atzītu ceļošanas dokumentu ar derīgu vīzu vai uzturēšanās atļauju." Tā kā Dianai P. un viņas dēla uzturēšanās atļaujas bija kļuvušas nederīgas (sk. 11.punktu), viņi, nesaņemot jaunas uzturēšanās atļaujas vai vīzu, Latvijas teritorijā ieceļot nedrīkstēja.

Tāpēc pamatots bija Valsts robežsardzes lēmums Nr.2k323-017 par Dianas P. (un līdz ar to viņas nepilngadīgā dēla) neielaišanu Latvijas Republikā.

[13] Ņemot vērā iepriekšteikto, nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka Valsts robežsardzes kompetencē nav jautājumi par uzturēšanās atļaujas atzīšanu par nederīgu. Ievērojot Robežsardzes likuma 15.pantā robežsargiem piešķirtās tiesības liegt ieceļot valstī personām, kuras nevar uzrādīt derīgus ceļošanas dokumentus (sk. 10.punktu), robežsardzes kompetencē ir arī izlemt, vai uzturēšanās atļauja joprojām ir derīga vai tā *ex lege* zaudējusi spēku (uzskatāma par nederīgu).

[14] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nav ņēmusi vērā, ka robežsardze ir pārkāpusi Administratīvo aktu procesa noteikumu 54., 63.4., 76.punktu.

[14.1] Noteikumu 54.punkts attiecas uz iesniedzēja tiesībām iepazīties ar lietu. Ne no kasācijas sūdzības, ne citiem lietas materiāliem, netop skaidrs, kā šīs tiesības pieteicējai būtu liegtas.

[14.2] Noteikumu 63.4.punkts noteic, ka administratīvajā aktā jābūt ietvertam tā pamatojumam, turklāt, ja tas ir obligātais administratīvais akts, pamatojumā var norādīt tikai piemērotās tiesību normas, citos gadījumos pamatojama arī administratīvā akta lietderība. Valsts robežsardze ir pamatojusi izdoto administratīvo aktu ar Ministru kabineta 2001.gada 10.jūlija noteikumu Nr.310 "Kārtība, kādā personas šķērso Latvijas Republikas valsts robežu" 37.1.apakšpunktu, kas noteic: "Pārbaudot personu ieceļošanas, uzturēšanās vai turpmākās izceļošanas priekšnosacījumus, kontroles amatpersonas ir tiesīgas neielaiest Latvijas Republikā personu, kurai nav Latvijas Republikas valstiskās piederības, ja persona nav uzrādījusi šajos noteikumos, citos normatīvajos aktos, kā arī starptautiskajos līgumos noteiktos valsts robežas šķērsošanai nepieciešamos dokumentus." Kaut arī šī norma ietver vārdus "ir tiesības," kas dažos gadījumos var nozīmēt arī rīcības brīvību, interpretējot šo normu saistībā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 7.pantu (sk. 12.punktu) un 37.panta 1.punktu (sk. 11.punktu), ir skaidrs, ka Valsts robežsardzes lēmums uzskatāms par obligāto administratīvo aktu, kura lietderība nebija jāpamato.

[14.3] Noteikumu 76.punkts paredz personas, kuras tiesiskās intereses ierobežo attiecīgais administratīvais akts, tiesības to apstrīdēt noteiktos termiņos. Šis punkts attiecas nevis uz administratīvā akta adresātu, bet trešajām personām. Turklāt Diana P. ir realizējusi savas tiesības apstrīdēt un pārsūdzēt izdoto administratīvo aktu.

[15] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nav vērtējusi jautājumu par pieteicējas reģistrācijas ledzīvotāju reģistrā anulēšanu. Pieteikums ir iesniegts par atteikumu atjaunot (atzīt par spēkā esošu) izsniegto pastāvīgās uzturēšanās atļauju, nevis par ierakstu anulēšanu ledzīvotāju reģistrā. Neviens no pieteicējas prasījumiem neattiecas uz šo jautājumu. Tāpēc tiesai šis jautājums nebija jāvērtē (sal. 20.punktu 2005.gada 8.marta spriedumā lietā Nr.SKA-46).

[16] Apgabaltiesas spriedums satur pietiekošu konstatēto apstākļu izklāstu un juridiskos apsvērumus (sk. 6.punkta apakšpunktus). Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 151.pantam, tiesa pieņem tikai tos pierādījumus, kuriem ir nozīme lietā. Kasācijas sūdzībā uzskaitītie apstākļi nav uzskatāmi par tādiem, kam būtu nozīme lietas izlemšanā. Tajā norādītajiem apstākļiem varētu būt nozīme, izskatot jautājumu par jaunas uzturēšanās atļaujas izsniegšanu, bet ne vērtējot atteikumu atjaunot (atzīt par spēkā esošu) izsniegto pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Tādējādi nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments par Administratīvā procesa likuma 247.panta un 246.panta trešās daļas, kas nosaka sprieduma tiesiskumu un pamatošību, pārkāpumu (sal. 14.punktu 2005.gada 8.marta spriedumā lietā Nr.SKA-46).

[17] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nav norādījusi, par kādu periodu ir izveidojies pārtraukums. Tiesa to spriedumā ir norādījusi (sk. šī sprieduma 6.2.punktu, apgabaltiesas sprieduma 4.lpp).

[18] Administratīvā procesa likuma 154.panta trešā daļa, uz kuru atsaucas kasācijas sūdzības iesniedzēja, noteic: "Tiesa spriedumā norāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu – par nepierādītu."

No kasācijas sūdzības netop skaidrs, kurus pierādījumus, kas liecinātu, ka nav iestāties likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.pantā paredzētais nosacījums, tiesa nav ņēmusi vērā.

Atbilstoši likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktam (sk. 11.punktu) par pierādījumu, kuram varētu būt nozīme lietā, varētu uzskatīt ziņas par faktiem, kas apstiprinātu, ka uzturēšanās ārpus Latvijas nav bijusi tik ilgstoša, kā to norādījusi PMLP, vai arī ziņas par faktiem, kas apstiprinātu, ka uzturēšanās ārpus Latvijas notikusi no personas neatkarīgu iemeslu dēļ. Atbilstoši likuma 37.panta 1.punktam pierādījumu iesniegšanas pienākums gulstas uz personu. Tas atbilst arī Eiropas Kopienų tiesas praksei imigrācijas lietās (sk., piemēram, Eiropas Kopienų tiesas pirmās palātas 2005.gada

17.februāra sprieduma 56.punktu lietā Nr.C-215/03 "*Salah Oulane* pret Ārvalstnieku un integrācijas lietu ministru" (*Salah Oulane v. Ministre voor Vreemdelingenzaken en Integratie*).

Kasācijas sūdzībā minēts, ka pieteicējas un viņas dēla prombūtne ir bijusi attaisnojošu apstākļu dēļ. Taču lietā nav konstatēti apstākļi, kas liecinātu, ka uzturēšanās ārpus Latvijas notikusi no personas neatkarīgu iemeslu dēļ.

Tādējādi kasācijas sūdzības arguments par Administratīvā procesa likuma 154.panta pārkāpumu ir noraidāms (sal. 16.punktu 2005.gada 8.martā spriedumā lietā Nr.SKA-46).

[19] Nepamatota ir kasācijas sūdzības iesniedzējas atsaukšanās uz likumu "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības". Šis likums uzturēšanās atļaujas izsniegšanas un tās spēkā esamības kārtību neregulē. Diana P. un viņas dēls pastāvīgās uzturēšanās atļauju saņēma attiecīgi 1999. un 2000.gadā, pamatojoties uz likumu "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā." Kopš dienas, kad tika izsniegtas uzturēšanās atļaujas, līdz dienai, kad tās tika uzskatītas par nederīgām, šī likuma 37.panta 1.punkta redakcija (sk. 11.punktu) netika grozīta. Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pat gadījumā, ja 37.pantā 1.punktā ietvertā tiesību norma būtu interpretējama kā pretrunīga ar kādu no likumā "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" ietvertajām normām, tā jebkurā gadījumā bija uzskatāma par speciālo tiesību normu un bija piemērojama attiecīgajam gadījumam (sal. 11.punktu 2005.gada 8.marta spriedumā lietā Nr.SKA-46). Savukārt Imigrācijas likums attiecīgā lēmuma pieņemšanas brīdī nebija spēkā un tādēļ nebija piemērojams.

[20] Noraidāms ir arī kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nav piemērojusi samērīguma principu. Atbilstoši Administratīvo aktu procesa noteikumu 61.punktam un Administratīvā procesa likuma 65.pantam, lietderības apsvērumi, tai skaitā samērīgums, iestādei jāizvērtē izdošanas izvēles, satura izvēles vai brīvā administratīvā akta gadījumā. Savukārt, ja piemērojamā tiesību normā noteikts, ka izdodams konkrēta satura administratīvais akts, iestāde izdod šādu administratīvo aktu. Konkrētajā gadījumā no tiesību normas skaidri izrietēja, ka konkrētās uzturēšanās atļaujas bija zaudējušas spēku. Tā kā PMLP nebija piešķirta nekāda rīcības brīvība, tai nebija jāizdara lietderības, tai skaitā, samērīguma apsvērumi (sal. 18.punktu 2005.gada 8.marta spriedumā lietā Nr.SKA-46).

[21] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa ir aizskārusi Satversmes 91.pantā garantētās pamattiesības. Satversmes 91.pants noteic: "Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un

tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas."

Satversmes tiesa vairākkārtīgi savos spriedumos šo pantu ir skaidrojusi. Tā, piemēram, lietā Nr.2003-23-01 Satversmes tiesa ir noteikusi, ka vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas vienādos apstākļos, ja tam ir objektīvs un saprātīgs pamats (sk. Satversmes tiesas 2004.gada 21.maija sprieduma lietā Nr.2003-23-01 secinājumu daļas 11.punktu).

Konkrētajā lietā piemērotā tiesību norma – likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punkts – pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kas ārpus Latvijas ir pavadījušas pietiekoši ilgu laiku. Šādas normas ietver arī citu valstu likumi. Piemēram, Vācijas Likuma par ārzemnieku ieceļošanu un uzturēšanos Vācijas teritorijā (*Gesetz über die Einreise und den Aufenthalt von Ausländern im Bundesgebiet*) 44.pants paredz, ka uzturēšanās atļauja zaudē spēku, ja ārzemnieks ārpus valsts uzturas ilgāk par sešiem mēnešiem. Tāpat Krievijas Federācijas likuma (*О правовом положении иностранных граждан в Российской Федерации*) 7.panta 11.punkts paredz, ka uzturēšanās atļauja var tikt anulēta, ja persona ārpus Krievijas Federācijas atrodas vairāk kā sešus mēnešus.

Lietā nav ziņu, ka pret pieteicēju PMLP ir izturējusies citādi kā pret personām, kas atrodas līdzīgos tiesiskajos un faktiskajos apstākļos.

Savukārt Eiropas Padomes rekomendācijas 1504 (2001) par ilgtermiņa imigrantu neizraidīšanu 8.punkts, kas minēts kasācijas sūdzībā, neattiecas uz uzturēšanās atļauju izsniegšanu un spēkā esamību, bet gan uz personu tiesībām netikt izraidītām no valsts, kurā tās ilgstoši uzturas. Ne no rekomendācijas burtā, ne gara neizriet, ka personām, kas kādreiz ir bijušas ilgtermiņa imigranti, pienāktos pastāvīgās uzturēšanās atļaujas (sal. 19.punktu 2005.gada 8.marta spriedumā lietā Nr.SKA-46).

[22] Likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punkts nav piemērojams atkarībā no tā, vai persona ir vai nav saglabājusi pierakstu Latvijā. Tāpat tas nav piemērojams atkarībā no laulības pastāvēšanas vai tās šķiršanas. Tāpēc tiesa pamatoti šos faktus nav vērtējusi. Savukārt apstākli par bērna slimošanu tiesa ir vērtējusi (sk. 6.2.punktu) un to nav atzinusi par tādu, kas būtu kvalificējams kā no pieteicēja neatkarīgi pastāvošs apstāklis.

[23] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nav ņēmusi vērā tiesību principu kolīziju. Kā jau minēts iepriekš (sk. 19.punktu), likums "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" uzturēšanās atļaujas izsniegšanas un tās spēkā esamības kārtību neregulē. Diana P. un viņas dēls pastāvīgās uzturēšanās atļauju saņēma, pamatojoties uz likumu "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā." Kā jau minēts iepriekš (sk. 21.punktu), šādas – personas brīvību ierobežojošas normas – ietver arī citu valstu likumi. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka atbilstoši vispāratzītām starptautiskajām tiesībām un līgumiem valstij ir tiesības kontrolēt ārvalstnieku un bezvalstnieku iebraukšanu un uzturēšanos tās teritorijā (sk., piemēram, sprieduma 115.punktu lietā *Sjivenko pret Latviju* (iesniegums nr.48321/99); neoficiālo tulkojumu sk.: *Latvijas Vēstnesis*, 2003.gada 27.novembris). Tādējādi nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesai tiesību normu interpretācijas rezultātā vajadzēja nonākt pie konstatējuma par tiesību principu kolīziju un tos savstarpēji vērtēt (sal. 22.punktu 2005.gada 8.marta spriedumā lietā Nr.SKA-46).

[24] Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 13.pants un Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 12.pants, uz kuru atsaukusies kasācijas sūdzības iesniedzēja, noteic personas tiesības brīvi izvēlēties dzīves vietu valstī, izbraukt no valsts un tiesības iebraukt savā valstī.

Līdzīgu normu ietver arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Ceturtā protokola 2.panta 2.punkts (tiesības brīvi atstāt valsti) un 3.panta 2.punkts (ikviena tiesības ieceļot valstī, kuras pilsonis tas ir). Interpretējot šo pantu lietā *Kolosovskis pret Latviju* (iesnieguma numurs 50183/99), Eiropas Cilvēktiesību tiesa norādīja, ka konvencija negarantē personai tiesības iebraukt un uzturēties valstī, kuras pilsonis attiecīgā persona nav, kā arī negarantē tiesības netikt izraidītam no šīs valsts. Līgumslēdzējām valstīm saskaņā ar starptautiskajās tiesībās iedibinātu principu ir tiesības kontrolēt tādu personu iebraukšanu, uzturēšanos un izbraukšanu, kuras nav tās pilsoņi.

Vienlaikus Administratīvo lietu departaments norāda, ka Eiropas Savienības Padome 2003.gada 25.novembrī ir pieņēmusi direktīvu 2003/109/EK par trešo valstu valstspiederīgajiem, kas ilgstoši dzīvo kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm.* Direktīva dalībvalstīm jāiedzīvina līdz 2006.gada 23.janvārim. Kamēr nav pienācis direktīvas ieviešanas termiņš, tiesa to var piemērot, interpretējot dalībvalsts

* **Red. piez.:** Padomes 2003.gada 25.novembra direktīva 2003/109/EK par to trešo valstu pilsoņu statusu, kas ir pastāvīgi dzīvojošas personas, sk.: www.europa.eu.int/eur-lex vai www.ttc.lv.

tiesību normas (sk.: Weatheril S. Cases & Materials on EU Law. Sixth Edition. Oxford: University Press, 2003, p.159–165).

Direktīva 2003/109/EK neparedz, ka personām, kas dzīvo ārpus dalībvalsts, būtu jāsaņem pastāvīgās uzturēšanās atļauja, taču direktīvas 9.panta piektā daļa uzliek par pienākumu dalībvalstīm paredzēt atvieglojumus pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai no jauna tām personām, kas to zaudējušas, izbraucot uz dzīvi citā valstī. Tomēr arī tad, ja persona ir uzturējusies ārpus dalībvalsts vairāk kā sešus gadus un nepastāv kādi īpaši apstākļi, dalībvalstij nav pienākums viņu uzskatīt par pastāvīgo iedzīvotāju.

Ņemot vērā iepriekšējo, pieteicējai un viņas dēlam nebija jāsaņem pastāvīgās uzturēšanās atļauja, bet pieteicējas tiesības uzturēties Latvijas Republikā PMLP jāvērtē gadījumā, ja pieteicēja lūgs jaunu uzturēšanās atļauju (sal. 23.punktu 2005.gada 8.marta spriedumā lietā Nr.SKA-46).

[25] Nepamatota ir kasācijas sūdzības iesniedzējas atsaukšanās uz tiesiskās noteiktības principu. Kā jau minēts iepriekš (sk. 23.punktu), pieteicēja un viņas dēls pastāvīgās uzturēšanās atļauju saņēma attiecīgi 1997. un 2000.gadā, pamatojoties uz likumu "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā". Kopš dienas, kad tika izsniegtas uzturēšanās atļaujas, līdz dienai, kad tās tika uzskatītas par nederīgām, tiesiskā situācija nav mainījies – likuma 37.panta 1.punkta redakcija nav grozīta. Tiesību norma ar pietiekošu skaidrību nosaka tiesiskās sekas, ar kurām pieteicējai bija jārēķinās (sal. 24.punktu 2005.gada 8.marta spriedumā lietā Nr.SKA-46).

[26] No kasācijas sūdzības neizriet, kādā veidā tiesai konkrētajā situācijā savs spriedums bija īpaši jāpamato ar bērna interesēm. Tāpēc šo argumentu Administratīvo lietu departaments nevērtē (sal. 25.punktu 2005.gada 8.marta spriedumā lietā Nr.SKA-46).

[27] Ņemot vērā iepriekšējo, Administratīvo lietu departaments secina, ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots un atstājams spēkā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 7.oktobra spriedumu atstāt negrozītu, bet Dianai P. kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par tiesību normas intertemporālo piemērojamību, par apstākļiem, kādā uzturēšanās atļauja zaudētu spēku, kā arī par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmumiem kā administratīvajiem aktiem un faktisko rīcību (likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punkts, Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa un 89.pants, Eiropas Savienības Padomes 2003.gada 25.novembra direktīvas 2003/109/EK par trešo valstu valstspiederīgajiem, kas ilgstoši dzīvo kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm* 9.panta piektā daļa, Eiropas Padomes rekomendācijas 1504 (2001) par ilgtermiņa imigrantu neizraidīšanu 8.punkts)

Ja tiesību normas procesa laikā ir mainījušās, administratīvajā procesā ir pieļaujams, ka tiesa piemēro jaunāko tiesību normu. Taču iepriekšētais attiecas tikai uz gadījumu, ja pārsūdzētajam administratīvajam aktam ir ilgstoša iedarbība, tas ir, ja tas pieteikuma izskatīšanas brīdī vēl ir spēkā. Ja administratīvais akts uz pieteikuma izskatīšanas brīdī ir zaudējis spēku, tiesa tā tiesiskumu izvērtē, pamatojoties uz tiesību normu, kas bija spēkā tā izdošanas brīdī. Minētais attiecas arī uz iestādes veikto faktisko rīcību.

Pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšana ir administratīvais akts, kas ietver atceļošu nosacījumu. Iestājoties likumā noteiktajiem apstākļiem, pastāvīgā uzturēšanās atļauja ex lege zaudē spēku. To, vai ir iestājušies likumā noteiktie apstākļi, vērtē, izskatot lietu sakarā ar citu administratīvo aktu vai faktisko rīcību.

Iestādes lēmums, ar kuru atzītas par nederīgām pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, ir tikai paziņojums par tiesiskajām sekām, kas ir iestājušās sakarā ar likumā paredzēto nosacījumu iestāšanos, un tam ir tikai informējošs raksturs, kas nerada tiesiskās sekas. Līdz ar to šāds lēmums nav uzskatāms par administratīvo aktu.

Eiropas Padomes rekomendācijas 1504 (2001) par ilgtermiņa imigrantu neizraidīšanu 8.punkts neattiecas uz uzturēšanās atļauju izsniegšanu un spēkā esamību, bet gan uz personu tiesībām būt neizraidītām no valsts, kurā tās ilgstoši uzturas. Ne no rekomendācijas burtā, ne gara neizriet, ka personām, kas kādreiz ir bijušas ilgtermiņa imigranti, pienāktos pastāvīgās uzturēšanās atļaujas.

* **Red. piez.:** Padomes 2003.gada 25.novembra direktīva 2003/109/EK par to trešo valstu pilsoņu statusu, kas ir pastāvīgi dzīvojošas personas, sk.: www.europa.eu.int/eur-lex vai www.ttc.lv.

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija negarantē personai tiesības iebruukt un uzturēties valstī, kuras pilsonis attiecīgā persona nav, kā arī negarantē tiesības netikt izraidītam no šīs valsts. Līgumslēdzējām valstīm saskaņā ar starptautiskajās tiesībās iedibinātu principu ir tiesības kontrolēt tādu personu iebruukšanu, uzturēšanos un izbruukšanu, kuras nav tās pilsoņi.

2005.gada 8.martā

Lieta Nr.SKA-46

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Jevgēnijas D. pārstāvei zvērinātai advokātei D.Siliņai un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei M.Zvaunei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Jevgēnijas D. pieteikuma par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes amatpersonu prettiesisku rīcību, sakarā ar Jevgēnijas D. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 28.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Jevgēnija D. Latvijas Republikā dzīvo kopš 1971.gada, 1989.gada viņa salaulājusies ar Angolas pilsoni L.D. Šajā laulībā 1993.gadā piedzimis dēls M.D.

Jevgēnija D. 1992.gada 23.novembrī reģistrēta ledzīvotāju reģistrā vispārējā kārtībā un viņai piešķirts personas kods.

Jevgēnija D. 1997.gada 29.oktobrī ieguvusi Krievijas Federācijas pilsonību, un 1997.gada 3.novembrī, pamatojoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 23.¹pantu, viņai izsniegta pastāvīgās uzturēšanās atļauja. Savukārt viņas dēlam M.D. pastāvīgās uzturēšanās atļauja izsniegta 1997.gada 1.decembrī.

Jevgēnija D. 1998.gada 6.oktobrī izceļojusi no Latvijas Republikas, bet atgriezusies 2002.gada 24.augustā. Savukārt M.D. no Latvijas Republikas izceļojis 1999.gada 2.jūlijā, bet atgriezies 2002.gada 7.jūlijā.

Jevgēnijas D. laulātais L.D. 2000.gada 12.maijā nomiris.

Jevgēnija D.un viņas dēlam M.D. ir izsniegtas terminētas uzturēšanās atļaujas Portugālē, pēdējā no tām, par kuru ir ziņas lietā, izsniegta ar termiņu līdz 2002.gada 3.novembrim.

[2] Jevgēnija un M.D. 2002.gada 28.augustā saņēmuši jaunas Krievijas Federācijas pilsoņu pases un 2002.gada 29.augustā vērsušies Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde) ar lūgumu ielīmēt pastāvīgās uzturēšanās atļaujas jaunajos ceļošanas dokumentos.

Pārvalde ar 2002.gada 12.septembra lēmumu atzinusi par nederīgām Jevgēnijai D. un viņas dēlam M.D. 1997.gadā izsniegtās pastāvīgās uzturēšanās atļaujas. Pārvalde lēmumā norādījusi, ka tā, veicot dokumentu pārbaudi, konstatējusi šo personu uzturēšanos ārpus Latvijas Republikas ilgāk par likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktā noteikto periodu. Tāpat Pārvalde informējusi, ka Jevgēnijai D. jāatstāj Latvijas Republikas teritorija trīs mēnešu laikā, pretējā gadījumā viņai tiksot izsniegts izbraukšanas rīkojums, kas viņai liegšot ieceļot Latvijas Republikā turpmākos piecus gadus.

Jevgēnija D. un M.D. 2002.gada 14.septembrī atkārtoti izceļojuši no Latvijas Republikas.

Pārvalde 2002.gada 24.oktobrī informējusi Jevgēniju D., ka viņai un viņas dēlam M.D. anulētas uzturēšanās atļaujas Latvijas Republikā.

[3] Jevgēnija D. Pārvaldes amatpersonu rīcību apstrīdējusi Pārvaldes priekšniekam, kurš ar 2003.gada 7.janvāra vēstuli Nr.24/7-D-60 informējis, ka Pārvalde neatzīst, ka Jevgēnija D. uzturējusies ārpus Latvijas Republikas no viņas neatkarīgu iemeslu dēļ, līdz ar to arī neesot likumīga pamata atcelt Pārvaldes lēmumu par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas atzīšanu par nederīgu, kā arī atjaunot viņai pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Vienlaikus Pārvalde informējusi, ka turpmāk Jevgēnija D., saņemot vīzu, varēs ieceļot un uzturēties Latvijas Republikā 90 dienas pusgadā vai arī ilgāk, ja saņemta termiņuzturēšanās atļauja likumā noteiktajā kārtībā.

[4] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 2003.gada 24.janvārī saņēmusi Jevgēnijas D. pieteikumu par Pārvaldes amatpersonu prettiesisku rīcību, lūdzot atzīt par nepamatotu un atcelt Pārvaldes lēmumu par viņas un viņas nepilngadīgā dēla M.D. pastāvīgās uzturēšanās atļaujas Latvijas Republikā atzīšanu par nederīgu, kā arī uzlikt par pienākumu Pārvaldes Rīgas Kurzemes rajona nodalījam izsniegt Jevgēnijai D. un M.D. pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā, sakarā ar to, ka iepriekšējam ceļošanas dokumentam beidzies derīguma termiņš un veikt pastāvīgās uzturēšanās atļaujas ielīmi jaunajā ceļošanas dokumentā. Minētos lūgumus Jevgēnija D. pamatojusi ar to, ka lēmums par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas anulēšanu ir nepamatots un neatbilst likuma prasībām, līdz ar to ir atceļams. Pārvalde nav ņēmusi vērā, ka pēc termiņuzturēšanās atļaujas termiņa notecēšanas pieteicējai un viņas dēlam būs jāatstāj

Portugāle, pieteicējai nav citas pastāvīgās dzīvesvietas, izņemot dzīvesvietu Rīgā, pieteicējai nav citas pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, pieteicējas māte un tēvs dzīvo Latvijā un citu radnieku ārzemēs nav. Tāpat Pārvalde nav ņēmusi vērā, ka saskaņā ar likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 2. un 5.pantu Jevgēnijai D. ir garantētas Satversmē noteiktās tiesības netikt izraidītai no Latvijas Republikas.

[5] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2003.gada 2.aprīļa spriedumu noraidījusi Jevgēnijas D. pieteikumu par Pārvaldes amatpersonas rīcību.

[6] Izskatījusi lietu sakarā ar Jevgēnijas D. apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 28.oktobra spriedumu Jevgēnijas D. pieteikumu par Pārvaldes amatpersonu prettiesisku rīcību noraidījusi. Tiesa atzinusi, ka pieteikuma apmierināšanai nav pamata. Spriedumu tiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Lietā nepastāv strīds par faktiem, kas apliecina, ka, pirmkārt, Jevgēnijai un viņas dēlam M.D. izsniegtas pastāvīgās uzturēšanās atļaujas; otrkārt, Jevgēnija D. no 1998.gada 6.oktobra līdz 2002.gada 24.augustam un M.D. no 1999.gada 2.jūlija līdz 2002.gada 7.jūlijam atradušies ārpus Latvijas Republikas; treškārt, minētās personas no Latvijas Republikas 2002.gada 14.septembrī izceļojušas atkārtoti.

[6.2] Atbilstoši likumam "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktam būtisks ir personas uzturēšanās iemesls ārvalstī. Konkrētajā lietā atzīstams, ka Jevgēnija un M.D. par savu dzīvesvietu izvēlējušies Portugāli, jo Jevgēnija D. izceļojusi no Latvijas Republikas ģimenes apvienošanas nolūkā, taču pēc laulātā nāves Latvijas Republikā nav atgriezušies, bet saņēmusi termiņuzturēšanās atļauju Portugālē, kā arī noslēgusi darba līgumu.

[6.3] Atbilstoši likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktam pamats uzturēšanās atļaujas atzīšanai par nederīgu ir konkrēts laika posms, kurā ārvalstnieks uzturējies ārpus Latvijas Republikas bez pārtraukuma, nevis uzturēšanās atļaujas iegūšana citā valstī, pastāvīga darba iegūšana vai īres līguma noslēgšana.

[6.4] Jevgēnija D. ar dēlu M.D. ārpus Latvijas Republikas uzturējušies bez pārtraukuma aptuveni četrus gadus, tādējādi pārsniedzot likumā noteikto termiņu. Turklāt Jevgēnija D. nav pierādījusi faktu, ka atbilstoši likumam, tas noticis no viņas neatkarīgu iemeslu dēļ.

[6.5] Attiecībā uz Jevgēniju D. nevar piemērot likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" tiesību normas, jo viņa nav šā likuma subjekts, t.i., viņa nav nepilnsone.

[6.6] Tā kā konkrētajā lietā Pārvalde nav izraidījusi Jevgēniju D. no Latvijas Republikas, tad viņai nav pamata atsaukties uz Satversmē garantētajām tiesībām netikt izraidītai no Latvijas Republikas.

[6.7] Starptautisko tiesību normas nenosaka Latvijai pienākumu garantēt Jevgēnija D. kā ārvalstnieci tiesības brīvi ieceļot Latvijas Republikā, neievērojot normatīvajos aktos ārvalstniekiem noteiktos ieceļošanas noteikumus.

[6.8] Pirmās instances tiesa nav pārkāpusi procesuālo tiesību normas un ir ievērojusi tiesību principus, jo tā ir novērtējusi faktiskos un tiesiskos apstākļus no valsts interešu viedokļa.

[7] Par apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi Jevgēnija D. Kasācijas sūdzībā Jevgēnija D. lūgusi Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 28.oktobra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka saskaņā ar Imigrācijas likuma 36.panta trešo daļu ārzemniekam pastāvīgās uzturēšanās atļauju var anulēt šā panta pirmās daļas 1., 2., 4., 5. un 11.punktā norādītajos gadījumos.

[7.2] Attiecībā uz kasācijas sūdzības iesniedzēju ir piemērojams likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" (redakcija uz 1995.gada 9.maiju) 5.pants, jo viņa ir citas valsts pilsoņe, kura dzīvoja un bija pierakstīta Latvijā pirms 1992.gada 1.jūlija. Turklāt konkrētajā lietā nav piemērojami šā likuma 1.panta trešajā daļā minētie ierobežojumi. Līdz ar to kasācijas sūdzības iesniedzējai tiek garantētas šā likuma 2.pantā noteiktās tiesības, no kurām izriet viņai tiesības brīvi izbraukt no Latvijas un atgriezties, savukārt institūcijām – pienākums nodrošināt likumā paredzēto tiesību ievērošanu un nepieļaut šo tiesību ierobežošanu likumos.

[7.3] Imigrācijas likuma 36.pantam ir alternatīvs raksturs, taču tiesa nav ņēmusi vērā, ka Pārvaldei bija rīcības brīvība pieņemt pārsūdzēto administratīvo aktu, līdz ar to tiesa nav vērtējusi, ka lēmumam nav pamatojuma un vai iestāde ir ievērojusi rīcības brīvības robežas, kā arī, vai Pārvaldes lēmums ir samērīgs.

[7.4] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka Pārvaldes lēmums radījis Jevgēnijai D. tiesiskas sekas un tādējādi ir atzīstams par administratīvo aktu.

[7.5] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 247.pantu, jo sprieduma motīvu daļa nesatur konstatēto apstākļu izklāstu, līdz ar to tiesa pamatojusi spriedumu uz apstākļiem, kas nav nodibināti ar pierādījumiem lietā. Pastāvot šādiem apstākļiem, tiesa arī pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 246.panta trešo daļu.

[7.6] Tiesa, atzīstot likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 37.panta 1.punkta apstākļu iestāšanos, nav norādījusi spriedumā, par kādu laika posmu izveidojies pārtraukums, kas bija par pamatu, lai kasācijas sūdzības iesniedzējai atzītu par nederīgu pastāvīgās uzturēšanās atļauju, līdz ar to tiesa nepamatoti ir piemērojusi šo tiesību normu.

[7.7] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta trešo daļu un 152.pantu, jo Pārvalde nav iesniegusi pierādījumus atbilstoši šā likuma 18.nodaļas prasībām, kas apliecinātu Jevgēnijas D. neattaisnotu prombūtni. Tāpat tiesa spriedumā nav devusi argumentāciju, kādēļ kasācijas sūdzības iesniedzējas iesniegtie pierādījumi par šiem apstākļiem ir noraidīti.

[7.8] Tiesa nav vērtējusi tās tiesību normas, kuras kā juridisko pamatojumu pieteikumā norādījusi Jevgēnijas D.pilnvarotā pārstāve G.Permjakova.

[7.9] Tiesa, piemērojot likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 37.pantu un Imigrācijas likumu, nav norādījusi, kādas būtiskas sabiedrības intereses varētu tikt aizskartas, apdraudētas, ja kasācijas sūdzības iesniedzējai tiktu saglabāta pastāvīgā uzturēšanās atļauja Latvijas Republikā. Tādēļ tiesa nav piemērojusi samērīguma principu.

[7.10] Tiesa ir aizskārusi Jevgēnijai D. Satversmes 91.pantā garantētās cilvēka tiesības, jo konkrētajā lietā viņas tiesības – atjaunot pastāvīgās uzturēšanās atļauju – tiek īstenotas ar diskrimināciju, t.i., atkarībā no sociālās izcelsmes un laulības ar L.D. Tiesai konkrētajā lietā bija jāņem vērā Eiropas Padomes rekomendācijas 1504 (2001) 8.punkts.

[7.11] Tiesa nav vērtējusi, vai Pārvalde, pieņemot lēmumu, ir ievērojusi savu pilnvaru apjomu. Atbilstoši lietas apstākļiem Pārvalde, atceļot pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ir anulējusi kasācijas sūdzības iesniedzējas reģistrāciju Latvijas Republikas ledzīvotāju reģistrā, kas saskaņā ar Imigrācijas likuma 36.pantu ir atzīstama par tādu rīcību, kas pārkāpj Pārvaldes amatpersonu pilnvaru apjomu.

[7.12] Tiesa nav vērtējusi pierādījumus, kas pierāda kasācijas sūdzības iesniedzējas pastāvīgo dzīves vietu Latvijā. Tāpat tiesa arī nav vērtējusi apstākļus, ka viņa no šīs pastāvīgās dzīves vietas nav izrakstījusies, ka prombūtnei ir attaisnojoši apstākļi – laulības noslēgšana, darbs ārzemēs –, kā arī to, ka viņai nav citas pastāvīgās dzīves vietas.

[7.13] Tiesa nav ņēmusi vērā tiesību principu kolīziju, t.i., tai bija jāizvērtē likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta un Imigrācijas likuma 36.panta atbilstība likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 2.panta otrajai daļai un

trešajai daļai (redakcija uz 1998.gada 27.augustu), 2.panta pirmajai daļai un otrās daļas 2.punktam, 8.panta otrajai daļai (redakcija uz 2000.gada 30.martu), kā arī Satversmes 1., 89., 97. un 98.pantam. Tulkojot tiesību normas, tiesai bija jāievēro, lai mērķi un principi izpaužas savstarpēji samērīgā proporcijā, it sevišķi meklējot optimālus un taisnīgus kompromisus starp vispārējo jeb speciālo tiesību principiem un Konstitūcijas principu piemērošanu.

[7.14] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka saskaņā ar likuma "Par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem" 13.pantu kolīziju gadījumos piemērojami starptautisko līgumu noteikumi, to skaitā Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 12.pants.

[7.15] Tiesa nav ņēmusi vērā Administratīvā procesa likuma 66.pantu un kā primāru noteikusi principu, ka Jevgēnija D. kā ārvalstniece, saņemot pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ir nodibinājusi tiesisku saikni ar Latviju, savukārt, kļūstot par Krievijas Federācijas pilsoni, šo saikni viņa zaudējusi. Tomēr tiesa nav vērtējusi, vai konkrētajā gadījumā Pārvaldes lēmums nav pretrunā ar citiem vispārējiem tiesību principiem, piemēram, tiesiskās noteiktības principu. Tiesa spriedumā nav devusi argumentāciju, kādēļ valsts intereses konkrētajā lietā ir svarīgākas nekā privātpersonas intereses.

[7.16] Tiesa nav vērtējusi, ka ar Pārvaldes lēmumu tiek aizskartas nepilngadīgā bērna intereses.

[8] Tiesas sēdē Jevgēnijas D. pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem. Pārvaldes pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Līdz 2003.gada 1.maijam imigrācijas jautājumus regulēja likums "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā". Pēc 2003.gada 1.maija šo likumu aizstāja Imigrācijas likums. Apgabaltiesa ir piemērojusi tiesību normas, kas iekļautas likumā "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā". Apgabaltiesa spriedumā arī norādījusi, ka no 2003.gada 1.maija ir spēkā Imigrācijas likums. Šī norāde uzskatāma par *obiter dictum* jeb cita starpā izteiktu apsvērumu, kas neietekmē spriedumu pēc būtības.

[10] Kasācijas sūdzībā tās iesniedzēja atsaukusies uz Imigrācijas likuma normu neievērošanu. Tāpēc svarīgi ir noskaidrot, vai apgabaltiesai bija jāpiemēro Imigrācijas likuma normas, kas bija spēkā lietas izskatīšanas brīdī vai likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" normas, kas bija spēkā brīdī, kad uzturēšanās atļauja tika atzīta par nederīgu. Izvērtējot minētos jautājumus, Administratīvo lietu departaments ir nonācis pie tālāk norādītajiem secinājumiem.

[10.1] Ja tiesību normas procesa laikā ir mainījušās, kā tas ir konkrētajā gadījumā, administratīvajā procesā ir pieļaujams, ka tiesa piemēro jaunāko tiesību normu. Tas tiek pamatots ar procesa ekonomiju un tiesību aizsardzības efektivitātes nodrošināšanu. Tomēr iepriekšētais attiecas tikai uz gadījumu, kad pārsūdzētajam administratīvajam aktam ir ilgstoša iedarbība, tas ir, ja tas pieteikuma izskatīšanas brīdī vēl ir spēkā. Ja administratīvais akts uz pieteikuma izskatīšanas brīdi ir zaudējis spēku, tiesa tā tiesiskumu izvērtē, pamatojoties uz tiesību normu, kas bija spēkā tā izdošanas brīdī. Tas pats attiecas uz iestādes veikto faktisko rīcību (sal.: Würtenberger T. Verwaltungsprozeßrecht. München: Verlag C.H.Beck, 1998, S.124).

Ņemot vērā iepriekšēikto, svarīgi ir noskaidrot, vai tiesā ir pārsūdzēts administratīvais akts, kurš joprojām ir spēkā, administratīvais akts, kurš zaudējis spēku vai faktiskā rīcība.

[10.2] Konkrētajā gadījumā pieteicēja ir vērsusies ar pieteikumu par Pārvaldes amatpersonu prettiesisku rīcību, lūdzot atzīt par nepamatotu un atcelt Pārvaldes lēmumu par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas atzīšanu par nederīgu, kā arī, sakarā ar to, ka iepriekšējam ceļošanas dokumentam beidzies derīguma termiņš, uzlikt par pienākumu izsniegt viņai un dēlam pastāvīgās uzturēšanās atļauju un veikt pastāvīgās uzturēšanas atļaujas ielīmi jaunajā ceļošanas dokumentā (sk. arī šī sprieduma 3.punktu).

[10.3] Pārvaldes lēmums, ar kuru atzīts, ka uzturēšanās atļauja uzskatāma par nederīgu, pamatots ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktu, kas noteic: "Uzturēšanās atļauja uzskatāma par nederīgu, ja persona bez pārtraukuma uzturas ārpus Latvijas vairāk nekā gadu vai piecu gadu laikā ar pārtraukumiem uzturējusies ārpus Latvijas vairāk nekā divarpus gadus, izņemot gadījumu, kad persona var pierādīt, ka tas noticis no tās neatkarīgu iemeslu dēļ."

Kā izriet no šī punkta redakcijas, uzturēšanās atļauja netiek atcelta ar iestādes pieņemtu lēmumu, bet gan iestājoties likumā paredzētam nosacījumam. Likums neprasa, ka, lai uzturēšanās atļauja zaudētu spēku, Pārvaldei būtu jāpieņem atsevišķs tiesiskās attiecības izbeidzošs vai konstatējošs administratīvais akts. Tas izriet no tiesību normas vārdiskā formulējuma – "uzskatāma par nederīgu", nevis "Pārvalde to atzīst par nederīgu" vai tml.

Tādējādi pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšana ir administratīvais akts, kas ietver atceļošu nosacījumu. Iestājoties likumā noteiktajiem apstākļiem, administratīvais akts (pastāvīgā uzturēšanās atļauja) automātiski (*ex lege*) zaudē spēku. To, vai ir iestājušies likumā noteiktie apstākļi (tai skaitā, vai ir pastāvējuši attaisnojoši apstākļi), vērtē, izskatot lietu sakarā ar citu administratīvo aktu (piemēram, rīkojumu par izraidīšanu) vai faktisko rīcību.

[10.4] Tā kā pastāvīgās uzturēšanas atļaujas spēkā neesamības konstatēšanai nav jāpieņem formāls lēmums, kas stātos spēkā tikai pēc tā paziņošanas, pārsūdzētais Pārvaldes lēmums ir tikai paziņojums par tiesiskajām sekām, kas ir iestājušās sakarā ar likumā paredzēto nosacījumu iestāšanos. Citiem vārdiem, tā kā tiesiskās sekas izriet tieši no likuma, Pārvaldes lēmums pats par sevi nerada nekādas tiesiskās sekas, bet tam ir tikai informējošs raksturs. Tā kā lēmums nerada tiesiskās sekas, tas nav uzskatāms par administratīvo aktu.

Šajā daļā tas arī nav uzskatāms par faktisko rīcību.

[10.5] Ar pārsūdzēto lēmumu, kaut arī tas lēmuma tekstā tieši nav norādīts, bet izriet no Pārvaldes paskaidrojumiem (lietas 8.lpp), faktiski tika noraidīts lūgums par uzturēšanas atļauju ielīmēšanu jaunajā ceļošanas dokumentā. Šāds atteikums atbilstoši Administratīvā procesa likuma 89.pantam uzskatāms par iestādes faktisko rīcību. Tādējādi Administratīvo lietu departaments secina, ka tiesā ir pārsūdzēta iestādes faktiskā rīcība.

[10.6] Atteikums ielīmēt uzturēšanas atļauju ir spēkā tikai tā paziņošanas brīdī, tam nav ilgstošas iedarbības.

[10.7] Ņemot vērā iepriekšteikto, konkrētajā lietā apgabaltiesai pārsūdzētā atteikuma tiesiskums bija jāizvērtē, pamatojoties uz tiesību normām, kas bija spēkā lēmuma izdošanas brīdī, t.i., likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" normām. Tā kā Imigrācijas likuma normas konkrētajā gadījumā apgabaltiesai nebija jāpieņem, nepamatoti ir kasācijas sūdzības argumenti par šī likuma normu neievērošanu.

[11] Nepamatota ir kasācijas sūdzības iesniedzējas atsaukšanās uz likumu "Par to bijušās PSRS pilsoņu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības". Šis likums uzturēšanās atļaujas izsniegšanas un tās spēkā esamības kārtību neregulē. Šo jautājumu regulē likums "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā," pamatojoties uz kuru Jevgēnija D. un viņas dēls 1997.gadā saņēma pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Kopš dienas, kad tika izsniegta uzturēšanās atļauja līdz dienai, kad tās tika uzskatītas par nederīgām, šī likuma 37.panta 1.punkta redakcija (sk. 10.3.punktu) netika grozīta. Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata, ka konkrētajā gadījumā bija piemērojama likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktā ietvertā tiesību norma, nevis kāda no likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" ietvertajām normām.

[12] Administratīvo lietu departaments nepievienojas kasācijas sūdzības argumentam, ka pārvaldei bija rīcības brīvība, pieņemot pārsūdzēto lēmumu. Kā jau minēts iepriekš (10.7.punktā), Imigrācijas

likums šajā gadījumā nebija piemērojams, savukārt no likumu "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta (sk. 10.3.punktu) izriet tikai noteiktas tiesiskās sekas: "uzturēšanās atļauja uzskatāma par nederīgu". Tāpēc pamatots bija Pārvaldes lēmums atteikt ielīmēt uzturēšanās atļauju jaunajā ceļošanas dokumentā.

[13] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka pārsūdzētais Pārvaldes lēmums uzskatāms par administratīvo aktu. Kā jau minēts iepriekš (sk. 10.4.punktu), tas pats par sevi nav radījis tiesiskās sekas, bet uzskatāms tikai par paziņojumu par tiesiskajām sekām, kas iestājušās atbilstoši likumam.

[14] Apgabaltiesas spriedums satur pietiekošu konstatēto apstākļu izklāstu un juridiskos apsvērumus (sk. 6.punkta apakšpunktus). Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 151.pantam, tiesa pieņem tikai tos pierādījumus, kuriem ir nozīme lietā. Kasācijas sūdzībā uzskaitītie apstākļi nav uzskatāmi par tādiem, kam būtu nozīme lietas izlemšanā. Tajā norādītajiem apstākļiem varētu būt nozīme, izskatot jautājumu par jaunas uzturēšanās atļaujas izsniegšanu, bet ne vērtējot atteikumu ielīmēt uzturēšanās atļaujas jaunajos ceļošanas dokumentos. Tādējādi nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments par Administratīvā procesa likuma 247.panta un 246.panta trešās daļas, kas nosaka sprieduma tiesiskumu un pamatotību, pārkāpumu.

[15] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, kas tiesa nav norādījusi, par kādu periodu ir izveidojies pārtraukums. Tiesa to spriedumā ir norādījusi (sk. šī sprieduma 6.1.punktu, apgabaltiesas sprieduma 2.lpp).

[16] Administratīvā procesa likuma 154.panta trešajā daļā, uz kuru atsaucas kasācijas sūdzības iesniedzēja, noteikts: "Tiesa spriedumā norāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu – par nepierādītu."

No kasācijas sūdzības netop skaidrs, kurus pierādījumus, kas liecinātu, ka nav iestāties likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.pantā paredzētais nosacījums, tiesa nav ņēmusi vērā.

Atbilstoši likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktam (sk. 10.3.punktu) par pierādījumu, kuram varētu būt nozīme lietā, varētu uzskatīt ziņas par faktiem, kas apstiprinātu, ka uzturēšanās ārpus Latvijas nav bijusi tik ilgstoša, kā to norādījusi Pārvalde, vai arī ziņas par faktiem, kas apstiprinātu, ka uzturēšanās ārpus Latvijas notikusi no personas neatkarīgu iemeslu dēļ. Atbilstoši likuma 37.panta 1.punktam pierādījumu iesniegšanas pienākums gulstas uz personu.

Tas izriet no šī punkta vārdiskā formulējuma "(..) izņemot gadījumu, kad persona var pierādīt (...)".

Pierādījumu nastas pārņemšana uz indivīdu atbilst arī Eiropas Kopienas tiesas praksei imigrācijas lietās (sk., piemēram, Eiropas Kopienas tiesas Pirmās palātas 2005.gada 17.februāra sprieduma 56.punktu lietā Nr.C-215/03 "*Salah Oulane* pret Ārvalstnieku un integrācijas lietu ministru" (*Salah Oulane v. Ministre voor Vreemdelingenzaken en Integratie*)).

Kasācijas sūdzībā minēts, ka pieteicējas un viņas dēla prombūtne ir bijusi attaisnojošu apstākļu dēļ. Taču likums neliek pierādīt attaisnojošu prombūtni, bet gan, ka uzturēšanās ārpus Latvijas notikusi no personas *neatkarīgu iemeslu dēļ*.

Tādējādi kasācijas sūdzības arguments par Administratīvā procesa likuma 154.panta pārkāpumu ir noraidāms.

[17] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nav vērtējusi tiesību normas, kuras minētas pieteikumā. Administratīvo lietu departaments piekrīt šim argumentam, vienlaikus norādot, ka pieteikumā vairāki normatīvie akti uzskaitīti, neminot, kādā veidā Pārvalde tos būtu pārkāpti. Tiesību normas, kas tieši attiecas uz konkrēto lietu, apgabaltiesa savā spriedumā ir analizējusi. Tādējādi arī šis kasācijas sūdzības arguments ir noraidāms.

[18] Noraidāms ir arī kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nav piemērojusi samērīguma principu. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 65.pantam, lietderības apsvērumi, tai skaitā samērīgums, iestādei jāizvērtē izdošanas izvēles, satura izvēles vai brīvā administratīvā akta gadījumā. Savukārt, ja piemērojamā tiesību normā noteikts, ka izdodams konkrēta satura administratīvais akts, iestāde izdod šādu administratīvo aktu. Iepriekšētais attiecināms arī uz faktiskā rīcību. Konkrētajā gadījumā no tiesību normas un faktiskajiem lietā apstākļiem skaidri izrietēja, ka konkrētās uzturēšanās atļaujas bija zaudējušas spēku. Tāpēc ielīmēt uzturēšanās atļaujas ielīmes jaunajos ceļošanas dokumentos Pārvaldei nebija tiesiska pamata. Tā kā Pārvaldei nebija piešķirta nekāda rīcības brīvība, tai arī nebija jāizdara lietderības, tai skaitā, samērīguma apsvērumi.

[19] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa ir aizskārusi kasācijas sūdzības iesniedzējai Satversmes 91.pantā garantētās pamattiesības. Satversmes 91.pants noteic: "Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas."

Satversmes tiesa vairākkārtīgi savos spriedumos šo pantu ir skaidrojusi. Tā, piemēram, Satversmes tiesa ir noteikusi, ka vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas vienādos apstākļos, ja tam ir

objektīvs un saprātīgs pamats (sk. Satversmes tiesas 2004.gada 21.maija sprieduma lietā Nr.2003-23-01 secinājumu daļas 11.punktu).

Konkrētajā lietā piemērotā tiesību norma – likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punkts – pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras ārpus Latvijas ir pavadījušas pietiekoši ilgu laiku. Šādas normas ietver arī citu valstu likumi. Piemēram, Vācijas Likuma par ārzemnieku ieceļošanu un uzturēšanos Vācijas teritorijā (*Gesetz über die Einreise und den Aufenthalt von Ausländern im Bundesgebiet*) 44.pants paredz, ka uzturēšanās atļauja zaudē spēku, ja ārzemnieks ārpus valsts uzturas ilgāk par sešiem mēnešiem. Tāpat Krievijas Federācijas likuma "Par ārvalstnieku tiesisko statusu Krievijas Federācijā" (*О правовом положении иностранных граждан в Российской Федерации*) 7.panta 11.punkts paredz, ka uzturēšanās atļauja var tikt anulēta, ja persona ārpus Krievijas Federācijas atrodas vairāk nekā sešus mēnešus.

Lietā nav ziņu, ka pret pieteicēju Pārvalde ir izturējusies citādi nekā pret personām, kuras atrodas līdzīgos tiesiskajos un faktiskajos apstākļos.

Savukārt Eiropas Padomes rekomendācijas 1504 (2001) par ilgtermiņa imigrantu neizraidīšanu 8.punkts, kas minēts kasācijas sūdzībā, neattiecas uz uzturēšanās atļauju izsniegšanu un spēkā esamību, bet gan uz personu tiesībām būt neizraidītām no valsts, kurā tās ilgstoši uzturas. Ne no rekomendācijas burtā, ne gara neizriet, ka personām, kas kādreiz ir bijušas ilgtermiņa imigranti, pienāktos pastāvīgās uzturēšanās atļaujas.

[20] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nav vērtējusi jautājumu par pieteicējas reģistrācijas ledzīvotāju reģistrā anulēšanu. Pieteikums ir iesniegts par atteikumu ielīmēt uzturēšanās atļauju, nevis par ierakstu anulēšanu ledzīvotāju reģistrā. Neviens no pieteicējas prasījumiem neattiecas uz šo jautājumu. Tāpēc tiesai šis jautājums nebija jāvērtē.

[21] Likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punkts nav piemērojams atkarība no tā, vai persona ir vai nav saglabājusi pierakstu Latvijā. Tāpēc tiesa pamatoti nav vērtējusi faktu par pierakstu un dzīvesvietu.

[22] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nav ņēmusi vērā tiesību principu kolīziju. Kā jau minēts iepriekš (sk. 11.punktu), likums "Par to bijušās PSRS pilsoņu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" uzturēšanās atļaujas izsniegšanas un tās spēkā esamības kārtību neregulē. Jevgēnija D. un viņas dēls pastāvīgās uzturēšanās atļauju saņēma 1997.gadā, pamatojoties uz likumu "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā." Kā jau minēts iepriekš (sk. šī sprieduma 19.punktu), šādas – personas

brīvību ierobežojošas normas – ietver arī citu valstu likumi. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka līgumslēdzēju valstu ziņā ir saglabāt sabiedrisko kārtību, it īpaši izmantojot savas tiesības, kas atbilstoši vispārattīstītām starptautiskajām tiesībām un līgumiem piešķir tiesības kontrolēt ārvalstnieku un bezvalstnieku iebraukšanu un uzturēšanos tās teritorijā (sk., piemēram, sprieduma 115.punktu lietā *Sjivenko pret Latviju* (iesniegums nr.48321/99); neoficiālo tulkojumu sk.: *Latvijas Vēstnesis*, 2003.gada 27.novembris), Tādējādi nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesai tiesību normu interpretācijas rezultātā vajadzēja nonākt pie tiesību principu kolīzijas un tos savstarpēji vērtēt.

[23] Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 12.pants, uz kuru atsaukusies kasācijas sūdzības iesniedzēja, noteic personas tiesības brīvi izvēlēties dzīvesvietu valstī, izbraukt no valsts un tiesības iebraukt savā valstī.

Līdzīgu normu ietver arī Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Ceturtā protokola 2.panta 2.punkts (tiesības brīvi atstāt valsti) un 3.panta 2.punkts (ikviena tiesības ieceļot valstī, kuras pilsonis viņš ir). Interpretējot šo pantu lietā *Kolosovskis pret Latviju* (iesnieguma numurs 50183/99), Eiropas Cilvēktiesību tiesa norādīja, ka konvencija negarantē personai iebraukt un uzturēties valstī, kuras pilsonis attiecīgā persona nav, kā arī negarantē tiesības netikt izraidītam no šīs valsts. Līgumslēdzējām valstīm saskaņā ar starptautiskajās tiesībās iedibinātu principu ir tiesības kontrolēt tādu personu iebraukšanu, uzturēšanos un izbraukšanu, kuras nav tās pilsoņi.

Vienlaikus Administratīvo lietu departaments norāda, ka Eiropas Savienības Padome 2003.gada 25.novembrī ir pieņēmusi direktīvu 2003/109/EK par trešo valstu valstspiederīgajiem, kas ilgstoši dzīvo kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm.* Direktīva dalībvalstīm jāiedzīvina līdz 2006.gada 23.janvārim. Kamēr nav pienācis direktīvas ieviešanas termiņš, tiesa to var piemērot, interpretējot dalībvalsts tiesību normas (sk.: Weatheril S., Cases & Materials on EU Law. Sixth Edition. Oxford: University Press, 2003, p.159–165).

Direktīva 2003/109/EK neparedz, ka personām, kas dzīvo ārpus dalībvalsts, būtu jā saglabā pastāvīgās uzturēšanās atļauja, taču direktīvas 9.panta piektā daļa uzliek par pienākumu dalībvalstīm paredzēt atvieglojumus pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai no jauna tām personām, kas to zaudējušas, izbraucot uz dzīvi citā valstī. Tomēr arī tad, ja persona ir uzturējusies ārpus dalībvalsts vairāk kā sešus gadus un nepastāv kādi īpaši apstākļi, dalībvalstij nav pienākums viņu uzskatīt par pastāvīgo iedzīvotāju.

* **Red. piez.:** Padomes 2003.gada 25.novembra direktīva 2003/109/EK par to trešo valstu pilsoņu statusu, kas ir pastāvīgi dzīvojošas personas, sk.: www.europa.eu.int vai www.ttc.lv.

Ņemot vērā iepriekšēikto, pieteicējai un viņas dēlam nebija jā saglabā pastāvīgās uzturēšanās atļauja, bet pieteicējas tiesības uzturēties Latvijas Republikā Pārvaldei jāvērtē gadījumā, ja pieteicēja lūgs jaunu uzturēšanās atļauju.

[24] Nepamatota ir kasācijas sūdzības iesniedzējas atsaukšanās uz tiesiskās noteiktības principu. Kā jau minēts iepriekš (sk. 11.punktu), pieteicēja un viņas dēls pastāvīgās uzturēšanās atļauju saņēma 1997.gadā, pamatojoties uz likumu "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā". No dienas, kad tika izsniegtas uzturēšanās atļaujas, līdz dienai, kad tās tika uzskatītas par nederīgām, tiesiskā situācija nav mainījusies – likuma 37.panta 1.punkta redakcija (sk. 10.3.punktu) nav grozīta. Tiesību norma ar pietiekošu skaidrību nosaka tiesiskās sekas, ar kurām pieteicējai bija jā rēķinās.

[25] No kasācijas sūdzības neizriet, kādā veidā tiesai bija īpaši jāvērtē bērna intereses. Tāpēc šo argumentu Administratīvo lietu departaments nevērtē.

[26] Ņemot vērā iepriekšēikto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir likumīgs un pamatots, tādējādi nav pamata šī sprieduma atcelšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2004.gada 28.oktobra spriedumu atstāt negrozītu, bet kasācijas sūdzību noraidīt.

Par administratīvā akta atcelšanu (Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 84.punkts)

Atbilstoši Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 84.punktam adresāta interesēm labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu iestāde varēja atcelt vairākos gadījumos, taču neviens no gadījumiem neparedzēja iespēju atcelt administratīvo aktu sakarā ar to, ka jaunais likums attiecas uz ievadītiem apstākļiem.

Ja administratīvais akts tiek atcelts sakarā ar tiesisko apstākļu maiņu, šādā gadījumā administratīvā akta atcelšanai jābūt pamatotai ar lietderības apsvērumiem.

2005.gada 11.maijā

Lietā Nr.SKA-100

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja Valērija S. pārstāvim S.Stolarovam un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei M.Zvaunei,

atkārtā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Valērija S. pieteikuma par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes 2004.gada 30.janvāra lēmumu Nr.29, sakarā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valērijs S. (lietas materiālos arī – Valery S.) dzimis 1960.gadā bijušajā Latvijas PSR, 1998.gadā saņēmis Krievijas Federācijas pilsoņa pasi.

Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (turpmāk – PMLP) 1998.gada 21.jūlijā izsniegusi Valērijam S. pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

Valērijs S.no Latvijas Republikas izbraucis 2002.gada 7.augustā un atgriezies 2003.gada 13.jūlijā.

Valērijs S. 2003.gada 16.jūlijā saņēmis jaunu Krievijas Federācijas pilsoņa pasi un vērsies PMLP ar lūgumu ielīmēt pastāvīgās uzturēšanās atļauju jaunajā ceļošanas dokumentā.

[2] Izskatot Valērija S. iesniegumu, viņa personas lietu un PMLP departamenta rīcībā esošo informāciju, PMLP Ārzemnieku apkalpošanas departaments 2003.gada 22.jūlijā uzdevis Valērijam S. trīsdesmit dienu laikā iesniegt departamentā paskaidrojumus un dokumentus par to, ka viņa prombūtne ārpus Latvijas Republikas ir bijusi no viņa neatkarīgu iemeslu dēļ. Vēstulē norādīts, ka PMLP konstatējusi, ka Valērijs S. ilgstoši uzturējies ārpus Latvijas Republikas laikā no 2001.gada 25.jūnija līdz 2001.gada 30.decembrim, no 2002.gada 4.janvāra līdz 2002.gada 3.augustam, no 2002.gada 7.augusta līdz 2003.gada 13.jūlijam.

PMLP 2003.gada 29.jūlijā saņēmusi Valērija S. paskaidrojumus, ka ilgstošā prombūtne ir saistīta ar pastāvīgu darbu Krievijas Federācijā.

PMLP Ārzemnieku apkalpošanas departaments ar 2003.gada 24.decembra rīkojumu Nr.5121 "Par uzturēšanās atļaujas anulēšanu Valērijam S." uzdevis šā departamenta Uzturēšanās nodaļai anulēt Krievijas pilsoņa Valērija S. pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Lēmums pamatots ar Imigrācijas likuma 36.panta pirmās daļas 4.punktu, jo minētā persona pēc uzturēšanās atļaujas saņemšanas vairākkārt bez pārtraukuma ilgstoši uzturējusies ārpus Latvijas Republikas un nav iesniegusi pierādījumus, ka prombūtnei bijis attaisnojošs iemesls.

Minēto lēmumu Valērijs S. apstrīdējis PMLP, kas 2004.gada 30.janvārī pieņēmusi lēmumu Nr.29, ar kuru atstājusi spēkā PLMP Ārzemnieku apkalpošanas departamenta 2003.gada 24.decembra lēmumu. Lēmumā PMLP norādījusi, ka lietas tiesiskie un faktiskie apstākļi nav atzīstami par tādiem, kas būtu atzīstami par ilgstošu prombūtni pamatojošiem.

[3] Administratīvā rajona tiesa 2004.gada 6.februārī saņēmusi Valērija S. pieteikumu par PMLP 2004.gada 30.janvāra lēmumu Nr.29 "Par lēmuma par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas anulēšanu atstāšanu spēkā". Pieteikumā Valērijs S. norādījis, ka sakarā ar grūtībām atrast darbu Latvijas Republikā, bijis spiests meklēt darbu Krievijas Federācijā un pieņemt Krievijas Federācijas pilsonību, taču viņam bijusi uzturēšanās atļauja Latvijas Republikā. Valērijs S. pieteikumā arī norādījis, ka Latvijas Republikā dzīvo pieteicēja ģimene – vecāki, sieva un dēls, kuri ir Latvijas Republikas pilsoņi. Pieteikumā kā Valērijs S. parakstījis viņa tēvs S.S. 2004.gada 15.martā Maskavā izdota pilnvara, ar kuru Valērijs S. ir pilnvarojis S.Stolarovu pārstāvēt viņa intereses tiesā.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 30.marta spriedumu Valērija S. pieteikums apmierinājusi, atcēlusi ar sprieduma spēkā stāšanos dienu PMLP 2004.gada 30.janvāra lēmumu un uzdevusi PMLP līdz ar sprieduma spēkā stāšanās dienu izdot Valērijam S. pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar PMLP apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 8.novembra spriedumu Valērija Stoļarova pieteikumu apmierinājusi un PMLP 2004.gada 30.janvāra lēmumu atcēlusi no tā pieņemšanas dienas. Spriedumu tiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 250.panta otro daļu, izskatot Valērija S. sūdzību, tiesai jāpārbauda, vai saskaņā ar Imigrācijas likuma 36.panta pirmās daļas 4.punktu bija anulējama pieteicēja pastāvīgās uzturēšanās atļauja Latvijas Republikā.

[5.2] Lietā nepastāv strīds par to, ka Valērijs S. 2003.gadā Latvijas Republikā pirmo reizi ieceļojis tikai 13.jūlijā, kad no kalendāra gada sākuma bija pagājuši vairāk ne kā seši mēneši, taču lietā pastāv atšķirīgi viedokļi par sešu mēnešu termiņa sākumu.

[5.3] Atbilstoši likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 9.pantam normatīvajiem aktiem nav atpakaļejoša spēka, izņemot īpaši likumā noteiktos gadījumus. Imigrācijas likums stājās spēkā 2003.gada 1.maijā un šā likuma pārejas noteikumos nav paredzēts piešķirt šā likuma normām atpakaļejošu spēku. Tādējādi Imigrācijas likumam nav atpakaļejoša spēka un tā normas piemērojamas ar 2003.gada 1.maiju. Līdz ar to atzīstams, ka Imigrācijas likuma 36.panta pirmās daļas 4.punktā noteiktais sešu mēnešu termiņš skaitāms no Imigrācijas likuma spēkā stāšanās dienas 2003.gada 1.maijā. Savukārt līdz ar to Valērijs S. nav bez pārtraukuma uzturējies ārpus Latvijas Republikas vairāk par sešiem mēnešiem kalendāra gada laikā un tādēļ pastāvīgās uzturēšanās atļaujas anulēšana viņam nav pamatota.

[5.4] Lietā konstatējams, ka Valērijs S. laikā no 2001.gada 25.jūnija līdz 2003.gada 13.jūlijam nav uzturējies ārpus Latvijas ilgāk nekā gadu bez pārtraukuma vai ar pārtraukumiem piecu gadu laikā ilgāk nekā divarpus gadus. Tādējādi nebija pamata Valērijam S. anulēt uzturēšanās atļauju, arī pamatojoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktu.

[5.5] Pieteikums tiesā iesniegts par nelabvēlīga administratīvā akta atcelšanu, līdz ar to, atceļot pārsūdzēto administratīvo aktu, tiek atjaunots iepriekšējais stāvoklis un Valērijam S. jau 1998.gadā izdotā pastāvīgās uzturēšanās atļauja.

[5.6] Nav pamatots arguments, ka pieteikumu pieteicēja Valērija S. vārdā iesniedzis S.Stoļarovs – persona, kura nebija tam pilnvarota –, kas savukārt ir pamats tiesvedības izbeigšanai, jo saskaņā ar Civillikuma 2325. un 2329.pantu atzīstams, ka S.Stoļarova rīcība, iesniedzot pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā, atzīstama par neuzdotu lietvedību, savukārt Valērija S. 2004.gada 15.martā izsniegtā pilnvara – par apstiprinājumu šādai lietu vešanai, kā rezultātā attiecībā uz Valērija S. lietu vešanu administratīvajā tiesā jau no pieteikuma iesniegšanas brīža piemērojami pilnvarojuma līguma noteikumi.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi PMLP. Kasācijas sūdzībā PMLP lūgusi Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.novembra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa nepamatoti atzinusi, ka PMLP nebija pamata anulēt Valērijam S. pastāvīgās uzturēšanās atļauju, pamatojoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktu, jo PMLP, atsaucoties uz šo tiesību normu 2003.gada 22.jūlija vēstulē Nr.24/UA-5-2185, lēmumu konkrētajā lietā nav pieņēmusi. Tādējādi tiesas secinājums ir arī nepamatots, pretrunīgs un liecina par to, ka tiesa PMLP apelācijas sūdzības argumentus pēc būtības nemaz nav vērtējusi.

[6.2] Tiesa nav apsvērusi Imigrācijas likuma 36.panta pirmās daļas 4.punktā izteiktās tiesību normas intertemporālo piemērojamību, kā arī šo tiesību normu nepareizi interpretējusi, jo, pirmkārt, no pašas tiesību normas satura izriet, ka ārzemnieka prombūtnes termiņš tiek skaitīts kalendāra gada laikā. Otrkārt, šajā tiesību normā ietvertais normas mērķis – anulēt pastāvīgās uzturēšanās atļaujas gadījumos, kad ārzemnieks noteiktu laika periodu bez attaisnojoša iemesla uzturas ārpus valsts – pastāvēja arī pirms 2003.gada 1.maija, t.i., likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktā. Konkrētajā lietā Imigrācijas likuma 36.panta pirmās daļas 4.punktā izteiktā tiesību norma ir attiecināma uz apstākļiem, kas radās, spēkā esot agrākam likumam, un turpinājās arī pēc jaunā likuma spēkā stāšanās, t.i., ievadītiem jeb turpinātiem apstākļiem.

[6.3] Tiesa nav pilnīgi noskaidrojusi visus lietas apstākļus un nav devusi tiem atbilstošu juridisko vērtējumu, jo, ņemot vērā pastāvīgās uzturēšanās atļaujas raksturu, tā tiek izsniegta tiem ārzemniekiem, kuriem Latvijas Republikā ir nepieciešams uzturēties pastāvīgi. Savukārt, lai īslaicīgi uzturētos Latvijas Republikā, pietiekami ir ar vīzu un termiņuzturēšanās atļauju. Konkrētajā lietā no lietas materiāliem

konstatējams, ka Valērijs S. ārpus Latvijas Republikas uzturas praktiski visu laiku, izņemot īslaicīgu ierašanos, lai apciemotu vecākus.

[6.4] Tiesa nepareizi piemērojusi Civillikuma 2325. un 2329.panta tiesību normas administratīvajā lietā, jo tiesai konkrētajā gadījumā, vērtējot jautājumu par pilnvarojumu, bija jāpiemēro Administratīvā procesa likuma normas, kas ir speciālās tiesību normas attiecībā pret Civillikumu. Administratīvā procesa likums nosaka pilnvarojuma nepieciešamību, ja persona iesniedz pieteikumu citas personas vārdā.

[7] Administratīvo lietu departaments saņēmis Valērija S. paskaidrojumus, kuros viņš norādījis lietas faktiskos apstākļus un lūdzis atjaunot viņam pastāvīgo uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā.

[8] Tiesas sēdē PMLP pārstāve uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību, Valērija S. pārstāvis lūdza to noraidīt.

Motīvu daļa

[9] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajai daļai tiesa pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu. Atbilstoši 250.panta pirmās daļas 2.punktam tiesa taisa spriedumu, pārbaudījusi, vai administratīvais akts atbilst materiālo tiesību normām.

Apgabaltiesa, pārbaudot PMLP izdotā administratīvā akta tiesiskumu, ir ņēmusi vērā likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktu un Imigrācijas likuma 36.panta pirmās daļas 4.punktu.

Likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punkts noteic, ka uzturēšanās atļauja uzskatāma par nederīgu, ja persona bez pārtraukuma uzturas ārpus Latvijas vairāk nekā gadu vai piecu gadu laikā ar pārtraukumiem uzturējusies ārpus Latvijas vairāk nekā divarpus gadus, izņemot gadījumus, kad persona var pierādīt, ka tas noticis no tās neatkarīgu iemeslu dēļ.

Imigrācijas likuma 36.panta pirmās daļas 4.punkts noteic, ka pastāvīgās uzturēšanās atļauju anulē, ja ārzemnieks bez pārtraukuma uzturas ārpus Latvijas vairāk par sešiem mēnešiem kalendāra gada laikā, izņemot gadījumu, kad prombūtne pieteikta Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, kā arī tad, ja ārzemnieks var pierādīt, ka prombūtnei bijis attaisnojošs iemesls.

Imigrācijas likums stājās spēkā 2003.gada 1.maijā un ar tā spēkā stāšanos spēku zaudēja likums "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā".

Apgabaltiesa spriedumā ir vērtējusi, vai PMLP ir pamatoti piemērojusi Imigrācijas likumu un nonākusi pie secinājuma, ka tā kā konkrētajā gadījumā likumam nav atpakaļejoša spēka, PMLP

Imigrācijas likuma normas ir piemērojamas tikai sākot no 2003.gada 1.maija, līdz tam ir piemērojamas likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" normas. Savukārt, pārbaudot administratīvā akta atbilstību likumam "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" līdz 2003.gada 1.maijam un Imigrācijas likumam pēc 2003.gada 1.maija, apgabaltiesa nonāca pie secinājuma, ka nebija pamata anulēt pieteicējam uzturēšanās atļauju. Tādējādi apgabaltiesa atbilstoši Administratīvā procesa likumam noskaidroja lietas apstākļus, deva tiem juridisku vērtējumu un secināja, ka administratīvais akts neatbilst materiālo tiesību normām.

Ņemot vērā iepriekšēikto, nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nepamatoti atsaukusies uz likumu "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā".

[10] Nepamatots ir arī kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nav apsvērusi Imigrācijas likuma normu intertemporālo piemērojamību. Apgabaltiesa ir vērtējusi, kādos gadījumos tiesību normai ir atpakaļejošs spēks, un pamatoti secinājusi, ka šajā gadījumā Imigrācijas likuma normas piemērojamas tikai ar 2003.gada 1.maiju (sk. 5.3.punktu).

[11] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka Imigrācijas likuma 36.panta pirmās daļas 4.punktā ietvertā tiesību norma (sk. 9.punktu) ir attiecināma uz apstākļiem, kas radās spēkā esot agrākam likumam, tas ir, ievadītiem jeb turpinātiem apstākļiem.

Pastāvīgās uzturēšanas atļaujas anulēšana atbilstoši Administratīvā procesa likumam, kā arī Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumiem Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (turpmāk – Administratīvo aktu procesa noteikumi), kas bija spēkā pārsūdzētā lēmuma izdošanas brīdī, ir uzskatāma par iepriekš izdotā tiesiska un labvēlīga administratīvā akta atcelšanu.

Atbilstoši Administratīvo aktu procesa noteikumu 84.punktam adresāta interesēm labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu iestāde varēja atcelt vairākos gadījumos, taču neviens no gadījumiem neparedzēja iespēju atcelt administratīvo aktu sakarā ar to, ka jaunais likums attiecas uz ievadītiem apstākļiem.

Viens no administratīvā akta atcelšanas gadījumiem atbilstoši Administratīvo aktu procesa noteikumu 84.1.apakšpunktam un Administratīvā procesa likuma 85.panta otrās daļas 1.punktam ir, ka administratīvā akta atcelšanu pieļauj tiesību norma (atcelšanas nosacījums).

Pastāvīgās uzturēšanās atļauja pieteicējam tika izdota ar atcelšanas nosacījumu, kas izrietēja no likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta

1.punkta, kas noteica: "Uzturēšanās atļauja uzskatāma par nederīgu, ja persona bez pārtraukuma uzturas ārpus Latvijas vairāk nekā gadu vai piecu gadu laikā ar pārtraukumiem uzturējusies ārpus Latvijas vairāk nekā divarpus gadus, izņemot gadījumu, kad persona var pierādīt, ka tas noticis no tās neatkarīgu iemeslu dēļ." Šis nosacījums attiecībā uz pieteicēju nebija iestājies, tādēļ nosacījuma dēļ uzturēšanās atļauju anulēt nebija pamata.

Gan Administratīvo aktu procesa noteikumu 84.3.apakšpunkts, gan Administratīvā procesa likuma 85.panta otrās daļas 4.punkts paredz administratīvā akta atcelšanu arī sakarā ar tiesisko apstākļu maiņu, taču tādā gadījumā administratīvā akta atcelšanai jābūt pamatotai ar lietderības apsvērumiem. Konkrētajā gadījumā šāda pamatojuma nav.

[12] Likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punkts, kas paredzēja, kādos gadījumos uzturēšanās atļauja uzskatāma par nederīgu (līdzīgi kā tagad Imigrācijas likuma 36.pants nosaka, kādos gadījumos uzturēšanās atļauju var anulēt), par noteicošo kritēriju paredzēja laika posmu, kurā persona uzturējusies ārpus Latvijas Republikas. Likums neparedzēja, ka iestādei un tiesai jāvērtē, vai personai ir nepieciešams pastāvīgi uzturēties tajā valstī, kas izsniegusi pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Tāpēc tiesai nebija šie apstākļi jānoskaidro un nebija jādod tiem juridiskais vērtējums.

[13] Pamatota ir norāde kasācijas sūdzībā, ka pieteicēja interešu pārstāvība tiesā bija jānoformē atbilstoši Administratīvā procesa likumam, bet konkrētajā gadījumā pilnvara tika izdota vēlāk – pēc pieteikuma iesniegšanas un pieņemšanas tiesā.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 7.punktam, ja pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu, tiesnesis to atsakās pieņemt. Konkrētajā gadījumā tiesnesei bija jāatsakās pieņemt Stepana Stoļarova parakstīto pieteikumu. Taču tiesnese no pieteikuma nevarēja izsecināt, ka pieteikumu ir parakstījis nevis pieteicējs, bet cita persona, tāpēc pieteikumu pieņēma. Savukārt 2004.gada 23.martā, kad lieta tika izskatīta tiesas sēdē, Valērija S. pilnvara jau bija iesniegta. Tādējādi secināms, ka, kaut arī Valērijs S. S.Stoļerovam rakstveida pilnvaru uz pieteikuma iesniegšanas dienu izdevis nebija, pieteikuma iesniegšana viņa vārdā nepārprotami atbilda Valērija S. gribai.

Vācijas Administratīvā tiesas procesa likuma komentāros norādīts, ka, ja pilnvara tiek iesniegta līdz tiesas sprieduma pieņemšanai, tās sākotnējais trūkums tiek labots ar atpakaļejošu spēku. Tas attiecas pat uz tādu gadījumu, kad tiesnesis ir noteicis termiņu pilnvaras iesniegšanai, bet persona to ir nokavējusi, ja vien

tiesa bez kavēšanās līdz tam jau nav pieņēmusi nolēmumu. Vienīgais izņēmums no iepriekšminētā ir gadījums, kad pieteikumu iesniegusi persona bez rīcībspējas (sk.: Kopf F.O. Verwaltungsgerichtsordnung. 9., neubearbeitete Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 1992, S.692).

Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, ievērojot privātpersonas tiesību ievērošanas principu, kā arī ņemot vērā apstākli, ka Valērijs S. pieteikuma iesniegšanas brīdī atradās ārpus Latvijas, konkrētajā gadījumā ar pilnvaras vēlāku iesniegšanu tās sākotnējais trūkums tika labots ar atpakaļejošu spēku, bet pieteikuma iesniegšana bez rakstveida pilnvaras nav radījusi nekādas tiesiskās sekas uz apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu.

[14] Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments secina, ka apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un pamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 8.novembra spriedumu atstāt negrozītu, bet Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par ierobežojumiem uzturēšanās atļaujas izsniegšanai (likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.pants)

Likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.pantā noteiktie ierobežojumi uzturēšanās atļaujas izsniegšanai attiecas uz jebkuru personu neatkarīgi no tā, kāds bijis tiesiskais pamats atļaujas pieprasīšanai. Ārvalstnieks, kurš līdz laulības noslēgšanai ar Latvijas nepilsoni bijis izraidīts no Latvijas, nevar pašauties, ka pēc laulības noslēgšanas Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde viņam piešķirs uzturēšanās Latvijā atļauju.

2005.gada 3.maijā

Lieta Nr.SKA-104

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties pieteicējai Stepanijai N. un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei M.Zvaunei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Stepanijas N. sūdzības par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmumu, sakarā ar Stepanijas N. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 2.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Latvijas nepilsonē Stepanija N. 2002.gada 16.aprīlī Krievijā reģistrējusi laulību ar Krievijas Federācijas pilsoni M.M. 2002.gada 24.aprīlī Stepanija N. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei (turpmāk – PMLP) nosūtījusi iesniegumu ar lūgumu atcelt viņas vīram M.M. noteikto ieceļošanas Latvijā aizliegumu un izsniegt viņam termiņuzturēšanās atļauju. PMLP 2002.gada 9.maijā uz šo vēstuli sniegusi atbildi, kurā norādīts: "(..) pārvalde uzskata par iespējamu izskatīt jautājumu par termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanu viņam saskaņā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 25.¹ pantu." Vēstulē arī norādīts, ka termiņuzturēšanās atļaujas saņemšanai M.M. pašam personīgi jāiesniedz Latvijas Republikas diplomātiskajā vai konsulārajā pārstāvniecībā ārvalstīs noteikti dokumenti.

[2] Stepanija N. 2002.gada 14.augustā PMLP iesniegusi nākošo iesniegumu, kurā norādījusi, ka pēc visu nepieciešamo dokumentu iesniegšanas termiņuzturēšanās atļaujas Latvijā saņemšanai M.M.

saņēmis atteikumu šādas atļaujas izsniegšanai, kā arī atteikumu ieceļošanai Latvijā. Iesniegumā Stepanija N., citastarp, lūdz pārvērtēt visus lietas apstākļus un sniegt atbildi par atteikuma iemesliem termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanā, izskatīt jautājumu par termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanu M.M.

[3] Uz Stepanijas N. iepriekš minēto vēstuli PMLP 2002.gada 27.augustā sniedza atbildi, kurā norādīts, ka M.M., arī uz viņa iepriekšējo uzvārdu S., bijuši vairākkārtēji izbraukšanas no Latvijas rīkojumi. Uz viņu joprojām attiecas ieceļošanas Latvijā liegums, kura termiņš beidzas 2006.gada 1.novembrī.

[4] Par PMLP 2002.gada 27.augusta atbildi Stepanija N. iesniegusi iesniegumu Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijai.

Izskatījis šo iesniegumu, Iekšlietu ministrijas Valsts sekretāra pienākumu izpildītājs ar 2002.gada 9.oktobra lēmumu Nr.1./33-204-548-N (turpmāk – Iekšlietu ministrijas lēmums) atzinis, ka PMLP 2002.gada 29.jūlija lēmums neizsniegt M.M. uzturēšanās atļauju ir pamatots un nav atceļams.

[5] Stepanija N. iesniegusi sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai. Sūdzībā norādīts, ka Stepanijai N. kā Latvijas Republikas nepilsonēi saskaņā ar likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 2.pantu ir tiesības uzņemt pie sevis no ārvalsts laulāto. Laulība starp Stepaniju N. un M.M. reģistrēta 2002.gada 16.aprīlī, laikā, kad M.M. jau bija izraidīts no Latvijas. Tādēļ viņš ir ieguvis tiesības saņemt uzturēšanās atļauju saskaņā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 17.pantu, proti, viņam radušās tiesības, kuras nepastāvēja viņa izraidīšanas laikā.

[6] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2003.gada 23. aprīļa spriedumu Stepanijas N. sūdzība par PMLP amatpersonu prettiesisku rīcību noraidīta.

[7] Izskatījusi lietu sakarā ar Stepanijas N. apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 2.decembra spriedumu viņas pieteikumu par PMLP amatpersonu prettiesisku rīcību noraidīja.

[7.1] Apgabaltiesa konstatējusi, ka lietā nepastāv strīds par to, ka Stepanijas N. laulātais līdz 2000.gadam vairākkārt ieceļojis Latvijā bez vīzas vai uzturēšanās atļaujas, Latvijā uzturējies nelikumīgi un tādēļ no Latvijas vairākkārt izraidīts. Bez tam konstatēts, ka PMLP atteikums izsniegt M.M. uzturēšanās atļauju pamatots ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 5. un 11.punktu.

[7.2] Spriedumā atzīts, ka tiesības, ko ārvalstniekam piešķir likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 25.¹ pants, nav absolūtas un nav izmantojamas

Jaunprātīgi. Tā kā lietā tika konstatēti fakti, ka M.M. mēģināja ieceļot Latvijā, maldinot PMLP – nenorādīja savu iepriekšējo uzvārdu (S.) un nenorādīja ieceļošanas ierobežojumus, apgabaltiesa uzskata, ka nevar apmierināt personas lūgumu izsniegt viņai termiņuzturēšanās atļauju uz iepriekš minētās normas pamata.

[7.3] Par nepamatotu atzīta arī Stepanijas N. atsaukšanās uz starptautisko tiesību normām. Atbilstoši valsts starptautiskajām saistībām, starptautiskajiem dokumentiem un Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem, valstij ir tiesības kontrolēt citu valstu pilsoņu ieceļošanu tās teritorijā.

[8] Par apgabaltiesas spriedumu Stepanija N. iesniedza kasācijas sūdzību, norādot, ka apgabaltiesas spriedums ir atceļams.

[8.1] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa nav piemērojusi likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 2.pantu. Saskaņā ar šo pantu valsts pārvaldes iestādēm ir pienākums nodrošināt šajā pantā minēto tiesību ievērošanu un nepieļaut šo tiesību ierobežošanu valsts izdotajos tiesību aktos. Atsakot M.M. izsniegt atļauju ieceļošanai Latvijā, ir pārkāptas Stepanijas N. tiesības uzņemt pie sevis no ārvalsts laulāto.

[8.2] Lietā nepamatoti piemērots likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 25.¹ pants saistībā ar šā likuma 35.panta 5. un 11.punktu. Tiesa nav vērtējusi PMLP 2002.gada 9.maija administratīvo aktu par dokumentu iesniegšanu M.M. uzturēšanās atļaujas saņemšanai. PMLP 2002.gada 29.jūlija atteikums izsniegt M.M. termiņuzturēšanās atļauju ir pretrunā ar PMLP 2002.gada 9.maijā rakstīto vēstuli (pēc pieteicējas domām – administratīvo aktu), tādējādi pieņemts, pārkāpjot PMLP amatpersonas pilnvaras. Bez tam, piemērojot minētā likuma 35.panta 5. un 11.punktu, nav norādīts, kādas sabiedrības intereses tiktu aizskartas vai apdraudētas, ja M.M. termiņuzturēšanās atļauja tiktu izsniegta.

[8.3] Lēmums par atteikumu izsniegt termiņuzturēšanās atļauju pieņemts, pārkāpjot Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 62. un 63.4.punktu. Izdodot šo administratīvo aktu, nav lemts par tā satura lietderību, samērīgumu un zaudējumu samērojamību ar indivīda un sabiedrības interesēm.

[8.4] Apgabaltiesa, izskatot lietu, pārkāpusi arī Administratīvā procesa likuma 251.pantu, jo spriedumā nav dots konstatēto lietas apstākļu juridiskais novērtējums. Tiesa nav novērtējusi to tiesību normu piemērošanas juridisko pamatojumu, ko sniegusi Stepanija N. Tas ir procesuālo tiesību normu pārkāpums, kas novedis pie lietas nepareizas izspriešanas. Lietā nav novērtēts, ka ir aizskartas Stepanijas N. un viņas laulātā tiesības, ko garantē Latvijas likumi un

starptautiskās tiesību normas – Pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 23.pants.

[9] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības PMLP norāda, ka apgabaltiesa pamatoti piemērojusi gan materiālo, gan procesuālo tiesību normas.

[9.1] PMLP atzīst, ka starp likuma "Par ārvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 5. un 11.punktu un likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 2.pantu ir izveidojusies pretruna. Tā risināma, izmantojot Administratīvā procesa likuma 15.panta septīto daļu. Likums "Par ārvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" šajā gadījumā uzskatāms par speciālo tiesību normu. No tā izriet, ka Stepanijai N. būtu tiesības pie sevis uzaicināt laulāto, ja uzaicinātais jau iepriekš nebūtu pārkāpis uzturēšanās kārtību Latvijā un nebūtu izraidīts. Stājoties laulībā, Stepanijai N. vajadzēja zināt, ka viņas laulātajam ir šķēršļi iebraukšanai Latvijā.

[9.2] PMLP norādījusi, ka tās 2002.gada 29.jūlijā izdots administratīvais akts ir obligātais administratīvais akts un tam nav jāpiemēro noteikumi par akta satura lietderības un samērīguma vērtēšanu. PMLP izdeva tādu aktu, ko paredzēja likuma "Par ārvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.pants.

[9.3] Pieteicēja nepamatoti uzskatījusi PMLP 2002.gada 9.maija vēstuli par administratīvo aktu, jo šis dokuments neatbilst Administratīvā procesa likuma 1.pantā ietvertajām administratīvā akta pazīmēm. Šis dokuments bija tikai informējoša rakstura vēstule pieteicējai par to, ka, ja M.M. iesniegs dokumentus uzturēšanās atļaujas saņemšanai, PMLP tos izskatīs un pieņems lēmumu piešķirt vai nepiešķirt minēto atļauju.

Par nepamatotiem PMLP uzskata arī kasācijas sūdzībā norādītos argumentus par Administratīvā procesa likuma 251.panta pārkāpumu

[10] Tiesas sēdē Stepanija N. uzturēja kasācijas sūdzību, bet PMLP pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[11] Likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņa statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 2.pants (redakcijā, kas ir spēkā no 2000.gada 7. aprīļa, tāpat arī laikā, kad tika izdots pārsūdzētais administratīvais akts) noteic nepilsoņa tiesības un pienākumus. Šā panta pirmajā daļā nepilsonim ir garantētas Latvijas Republikas Satversmē noteiktās cilvēka tiesības. Savukārt panta otrā daļa paredz, ka "Iīdztekus Latvijas Republikas Satversmē noteiktajām tiesībām nepilsonim ir tiesības:

1) saglabāt savu dzimto valodu un kultūru kultūrnacionālās autonomijas ietvaros, tradīcijas, ja tās nav pretrunā ar Latvijas likumiem;

2) netikt izraidītam no Latvijas, izņemot gadījumu, kad izraidīšana notiek likumā noteiktajā kārtībā un ir saņemta kādas ārvalsts piekrišana uzņemt izraidāmo personu; izraidīšana uz valsti, kurā šī persona tiek vajāta rases, reliģijas vai etniskās piederības dēļ, kā arī kolektīva izraidīšana nav pieļaujama".

Pēc grozījumiem, kas izdarīti ar 2000.gada 30.marta likumu, šajā pantā vairs netiek paredzētas nepilsoņa tiesības uzņemt pie sevis no ārvalstīm laulāto, tāpēc nav pamatota atsauce kasācijas sūdzībā uz panta iepriekšējo redakciju.

Taču jāpiekrīt pieteicējas paustajam viedoklim, ka atbilstoši minētā likuma 2.pantam viņai tiek garantētas Satversmē paredzētās cilvēka tiesības, tostarp 110.pantā noteiktās tiesības uz valsts aizsardzību un atbalstu laulībai un ģimenei.

[12] Tomēr Satversmes 110.pantā noteiktās tiesības nav absolūtas.

Satversmes tiesa atzinusi, ka Satversmē ietvertu cilvēktiesību normu saturs ir tulkojams atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas normu interpretācijai (turpmāk – Konvencija) un līdz ar to arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksei (sk. *Satversmes tiesas 2000.gada 30.augusta spriedumu lietā Nr.2000-03-01*).

Konvencijas 8.pants, nosakot ikviena tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi, tomēr pieļauj valstīm šīs tiesības ierobežot gadījumos, kas paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts un sabiedriskās drošības vai valsts ekonomiskās labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai tikumību, vai lai aizstāvētu citu tiesības vai brīvības.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā ar šādu izpratni – ka tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi noteiktos gadījumos var ierobežot – ir tulkojams arī kasācijas sūdzībā minētais ANO Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 23.pants.

Savukārt Eiropas Cilvēktiesību tiesa, atzīstot, ka noteiktos gadījumos atteikums izsniegt uzturēšanās atļauju var būt Konvencijas 8.pantā garantēto tiesību uz ģimenes dzīvi pārkāpums, arī atgādina, ka Konvencijas 8.pants nav iztulkojams, iekļaujot līgumslēdzējai valstij vispārīgu pienākumu ņemt vērā laulāto izvēli dzīvot kopā un akceptēt laulāto, kas nav šīs valsts pilsoņi, apmešanos valstī (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2000.gada 9.novembra lēmumu lietā "Šebašovs pret Latviju" un 1985.gada 28.maija spriedumu lietā "Abdulaziz, Cabales un Balkandali pret Apvienoto Karalisti" (Case of Abdulaziz, Cabales and Balkandali v. The United Kingdom)*). Turklāt Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākās lietās norādījusi, ja laulības noslēgšanas laikā personai jau bijis izsniegts izbraukšanas rīkojums vai atteikts izsniegt uzturēšanās atļauju, tad ne šī persona, ne viņas laulātais

nevarēja neapzināties riskanto situāciju un iespēju, ka uzturēšanās atļauja tiks atteikta (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2000.gada 9.novembra lēmumu lietā "Šebašovs pret Latviju" un 2004.gada 29.janvāra lēmumu lietā "Aleksandrs Kolosovskis pret Latviju"*).

Tā kā apgabaltiesa konstatējusi, ka pieteicējas laulātais līdz laulības noslēgšanai Latvijā bija uzturējies nelikumīgi un vairākkārt no Latvijas ticis izraidīts, tad, ņemot vērā iepriekš minēto Eiropas Cilvēktiesību tiesas atzinumu, Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu kasācijas sūdzības argumentu, ka pēc laulības noslēgšanas PMLP vairs nebija pamata atteikt uzturēšanās atļaujas izsniegšanu, atsaucoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 5. un 11.punktu.

[13] Saskaņā ar vispārztītu starptautisko tiesību principu valstīm ir tiesības kontrolēt to personu, kas nav šīs valsts pilsoņi, ieceļošanu un uzturēšanos valstī, kā arī izraidīšanu no tās. Šāds princips ir ņemts vērā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumos lietās, kas saistītas ar Konvencijas 8.panta piemērošanu (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas lēmumus lietās "Šebašovs pret Latviju" un "Aleksandrs Kolosovskis pret Latviju"*).

Tā kā pieteicējas laulātais ir ārvalstnieks, proti, Krievijas Federācijas pilsonis, tad jautājumus par viņa ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā regulēja likums "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā". Atbilstoši šā likuma 25.¹ pantam nepilsoņa laulātajam – ārvalstniekam, kuram nav pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, ir tiesības saņemt termiņuzturēšanās atļauju uz gadu.

Taču minētā likuma 35.pantā ir noteikti ierobežojumi uzturēšanās atļauju izsniegšanai, kas attiecas uz jebkuru personu, neatkarīgi no tā, kāds ir tiesiskais pamats uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai.

Tā kā apgabaltiesa ir konstatējusi faktiskos apstākļus, kas atbilst minētā likuma 35.panta 5. un 11.punktā minētajiem tiesiskajiem apstākļiem, proti, ka pieteicējas laulātais ir ticis izraidīts no Latvijas pēdējo piecu gadu laikā un ir nelikumīgi uzturējies Latvijas Republikā, apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka pārsūdzētais administratīvais akts, ar kuru atteikta uzturēšanās atļauja pieteicējas laulātajam M.M., ir tiesisks.

[14] Nav pamatoti kasācijas sūdzības argumenti, ka apgabaltiesa nav ņēmusi vērā to, ka PMLP, atsakot pieteicējas laulātajam uzturēšanās atļauju, nav veikusi lietderības un samērīguma apsvērumus, ko noteica Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (turpmāk – Administratīvo aktu procesa noteikumi) 62. un 63.4.punkts.

[14.1] Likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.pants paredz, ka PMLP, konstatējot konkrētus pārkāpumus, bija pienākums izdot obligāto administratīvo aktu, proti, lēmumu par uzturēšanās atļaujas izsniegšanas atteikumu. Tādēļ PMLP nebija jāveic lietderības apsvērumi, ja tā konstatēja, ka pieteicējas laulātais pēdējo piecu gadu laikā ir izraidīts no Latvijas un ir nelikumīgi uzturējies Latvijas Republikā.

Kā iepriekšējā praksē atzinis Administratīvo lietu departaments, likumdevējs, pieņemot minēto likuma normu, jau ir izvērtējis lietderības apsvērumus, kas nepieciešami tiesiska mērķa sasniegšanai, kā arī sabiedrības un atsevišķas personas tiesiskās intereses (sk. Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 19.oktobra spriedumu lietā Nr.SKA-176).

[15] Nav pamatots kasācijas sūdzības arguments, ka tiesai vajadzēja vērtēt arī PMLP 2002.gada 9.maija vēstuli par dokumentu iesniegšanu. Pieteicēja nepamatoti šo vēstuli uzskatījusi par administratīvo aktu un nepareizi izpratusi, ka ar šo vēstuli jau ir izlemts jautājums par uzturēšanās atļaujas izsniegšanu.

Atbilstoši Administratīvo aktu procesa noteikumu 5.punktam, kas bija spēkā pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā, administratīvais akts ir tiesību akts, ko publisko tiesību jomā izdod iestāde un kas attiecas uz individuālu personu, **nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības.**

Ar PMLP 2002.gada 9.maija vēstuli jautājums par uzturēšanās atļaujas izsniegšanu vai iecelšanas lieguma atcelšanu nav izlemts līdz galam, ar šo vēstuli nav nodibinātas, grozītas, konstatētas vai izbeigtas kādas tiesiskās attiecības. Šajā vēstulē pieprasīts iesniegt papildu dokumentus, lai PMLP varētu izlemt jautājumu par iecelšanas lieguma saīsināšanu un uzturēšanās atļaujas izsniegšanu, tādējādi tā uzskatāma par starplēmumu, kas nepieciešams galīgā administratīvā akta izdošanas sagatavošanai.

[16] Tādējādi, izvērtējot kasācijas sūdzības argumentus un apgabaltiesas spriedumu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un nav pamata tā atcelšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 2.decembra spriedumu atstāt negrozītu, bet Stepanijas N. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšanas nosacījumiem laulātajam

Ārvalstnieks savas tiesības uz privāto dzīvi var īstenot, ievērojot normatīvos aktus par iecelšanos un uzturēšanos Latvijā.

2005.gada 16.septembrī

Lieta Nr.SKA-201

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

kopsēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,
senators	N.Salienieks,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova

piedaloties Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei M.Zvaunei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Valērija Ņ. un Oksanas K. pieteikumu (sūdzību) par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmuma atcelšanu, sakarā ar Valērija Ņ. un Oksanas K. pilnvarotās pārstāves D.Siliņas un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kasācijas sūdzībām par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 1997.gada 4.aprīlī Valērijs Ņ. noslēdza laulību ar Baltkrievijas pilsoni Oksanu K. 2002.gada 2.decembrī, beidzoties uzturēšanās atļaujas termiņam, Oksana K., pamatojoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 25.¹panta 3.punktu, vērsās Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē, lūdzot izsniegt pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

[2] Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde ar 2003.gada 10.februāra lēmumu Nr.24/7-K-18 atteica izsniegt Oksanai K. uzturēšanās atļauju, pamatojoties uz likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" (*likums spēkā lēmuma pieņemšanas laikā*) 35.panta 6.punktu, kurā noteikts, ka uzturēšanās atļauju neizsniedz, ja tās saņemšanai persona apzināti sniegusi nepatiesas ziņas. Lēmumā norādīts, ka Oksana K. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei iesniegtajos dokumentos nav norādījusi savu un laulātā Valērija Ņ. faktisko dzīvesvietu Latvijā, bet reģistrētajā dzīvesvietā Rīgā, Pārslas ielā (..), nekad nav dzīvojuši.

Izskatījis apstrīdēšanas iesniegumu, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieks ar 2003.gada 17.aprīļa lēmumu Nr.24/7-K-44; N-9 Oksanas K. un Valērija N. sūdzību noraidīja, papildus norādot, ka izsaukumu uzturēšanās atļaujas saņemšanai nav parakstījis Oksanas K. laulātais Valērijs N. Veicot dokumenta ekspertīzi, noskaidrots, ka pretēji Valērija N. paskaidrojumos minētajam izsaukumu parakstījusi cita persona. Turklāt konstatēts, ka izsaukums pretēji Oksanas K. un Valērija N. apgalvotajam nav nosūtīts pa pastu.

[3] Valērijs N. un Oksana K. iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, lūdzot atzīt minēto lēmumu par prettiesisku un uzlikt pienākumu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei izsniegt Oksanai K. pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijā. Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2003.gada 6.oktobra spriedumu uzlika Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei pienākumu izsniegt Oksanai K. pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

Izskatījusi Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesa ar 2004.gada 30.marta spriedumu atzina par prettiesisku pārsūdzēto lēmumu un uzdeva Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei izsniegt pastāvīgās uzturēšanās atļauju Oksanai K.

Augstākās tiesas Senāts 2004.gada 7.septembrī to atcēla Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmās un trešās daļas, kā arī 302.panta pirmās daļas pārkāpuma dēļ un nosūtīja lietu jaunai izskatīšanai.

[4] Izskatījusi lietu atkārtoti, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 4.februāra spriedumu pieteicēju sūdzību apmierināja daļā par lēmuma atcelšanu un noraidīja daļā par pienākuma uzlikšanu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei izdot Oksanai K. pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

[4.1] Tiesa atzina, ka iestādei bija jāizvērtē sniegto nepatieso ziņu nozīmīgums, proti, vai persona sniegusi nepatiesas ziņas par apstākļiem, bez kuriem uzturēšanās atļaujas saņemšana nav iespējama, vai persona kļūdījies, norādot, kādu mazāk svarīgu apstākli, kuram objektīvi nav izšķirošas nozīmes, lai saņemtu uzturēšanās atļauju.

Pieteicēji dzīvesvietu bija reģistrējuši viņu norādītajā adresē Rīgā, Pārslas ielā (..), tāpēc minētās adreses norādīšana nav atzīstama par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu. Turklāt iesnieguma izskatīšanas gaitā pieteicēji paziņoja Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei savu faktisko dzīvesvietu – Rīgā, Žagatu ielā (..), un uz šo adresi atbildētāja sūtījusi arī pieteicējiem adresēto korespondenci.

[4.2] Izsaukums ir dokuments, kas ietver personas gribas izteikumu. Tādējādi izšķiroša nozīme piešķirama Valērija N. gribai uzaicināt laulāto Oksanu K. ieceļot un dzīvot kopā ar viņu Latvijā.

Ņemot vērā, ka nav pamata apšaubīt Valērija N. Nemkova patieso gribu uzaicināt uz dzīvi Latvijā Oksanu K., eksperta secinājumam, ka izsaukumu uzturēšanās atļaujas saņemšanai nav parakstījis viņš, nav izšķirošas nozīmes.

[4.3] Ievērojot, ka Valērijs N. ir persona, kura uzaicināja Oksanu K., un šis uzaicinājums ir bijis saistīts ar ģimenes apvienošanu, Valērijam N. saskaņā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 34.panta trešās daļas 2.punktu bija tiesības pārsūdzēt Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmumu.

[4.4] Likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 34.panta ceturtdaļa noteic, ka lēmumu par uzturēšanās atļaujas atteikumu nevar pārsūdzēt ārvalstnieki un bezvalstnieki, kas dzīvo ārvalstīs un iesniegumu uzturēšanās atļaujas saņemšanai iesniedz ārvalstīs. Oksana K. sūdzību un arī iesniegumu uzturēšanās atļaujas saņemšanai iesniegusi, atrodoties Latvijā. Līdz ar to minētā tiesību norma uz viņu nav attiecināma.

[4.5] Lēmumā nav izvērtēta lēmuma izdošanas nepieciešamība, atbilstība un samērīgums. Līdz ar to lēmums ir prettiesisks un tāpēc atceļams.

[4.6] Administratīvā akta izdošana primāri ir valsts pārvaldes kompetencē. Tiesas kompetencē ir kontrole pār valsts pārvaldes rīcību, tāpēc apgabaltiesa noraidījusi pieteikumu daļā par pienākuma uzlikšanu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei izsniegt Oksanai K. pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

[5] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu pieteicēju pārstāve un Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde iesnieguši kasācijas sūdzības.

[6] Pieteicēju pārstāve kasācijas sūdzībā lūdz atcelt apgabaltiesas spriedumu daļā, ar kuru noraidīts lūgums uzlikt pienākumu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei izsniegt Oksanai K. pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Kasācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[6.1] Saskaņā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.pantu lēmums par uzturēšanās atļauju izsniegšanu ir satura izvēles administratīvais akts. Spriedumā apgabaltiesa ir izvērtējusi lietas apstākļus un secinājusi, ka jāizdod pieteicējam labvēlīgs administratīvais akts, līdz ar to apgabaltiesai arī bija jāuzliek pienākums Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei izdot šo administratīvo aktu.

[6.2] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 184.panta 1.punktu pieteikumu var iesniegt par administratīvā akta izdošanu, turklāt APL 254.pants noteic, ka tiesa var uzdot iestādei

izdot administratīvo aktu, līdz ar to nepamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka tiesas kompetencē nav uzlikt pienākumu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei izsniegt uzturēšanās atļauju.

[7] Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde kasācijas sūdzībā lūdz atcelt apgabaltiesas spriedumu daļā par lēmuma atzīšanu par prettiesisku un atcelšanu. Kasācijas sūdzība pamatota ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Administratīvā apgabaltiesa ir pārkāpusi APL 103.panta pirmo daļu un 154.panta pirmo daļu. Pieteicējai saskaņā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 6.punktu bija pienākums ievērot noteikumus, kas izvirzīti ārzemniekiem uzturēšanās atļaujas saņemšanai. Viņai kā ārvalstniecei bija pienākums sniegt patiesas ziņas par tiem apstākļiem, par kuriem Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde ir tiesīga pieprasīt ziņas saskaņā ar normatīvajiem aktiem, tostarp arī ziņas par faktisko dzīvesvietas adresi.

[7.2] Ziņas par paredzamo faktisko dzīvesvietu, kā arī izsaukuma paraksta neatbilstību Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde ir atzinusi par nozīmīgiem apstākļiem uzturēšanās atļaujas izsniegšanai, līdz ar to nepamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmumā nav vērtēta Oksanas K. sniegto ziņu objektīvais nozīmīgums kontekstā ar laulāto patieso gribu apvienot ģimeni.

[7.3] Tiesa nav vērtējusi pierādījumu – eksperta atzinumu, kurā secināts, ka parakstu 2002.gada 29.novembra izsaukumā ir izpildījusi cita persona, mēģinot atdarināt Valērija N. parakstu. Tiesa atzinusi, ka Valērija N. patiesā griba, kas noskaidrota tiesas sēdē, uzklusot pieteicēju pārstāves paskaidrojumus, ir izšķirošā salīdzinājumā ar eksperta atzinumu par parakstu neatbilstību.

[7.4] Tiesa ir pārkāpusi objektīvās izmeklēšanas principu, jo nav ieguvusi pietiekamus pierādījumus, lai secinātu, ka pastāvēja objektīvi apstākļi, kas liedza pieteicējai pierakstīties faktiskajā dzīvesvietā.

[7.5] Nepamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei bija jāizdara lietderības apsvērumi, pieņemot lēmumu atteikt izsniegt uzturēšanās atļauju, jo likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 6.punkts paredz obligātā administratīvā akta izdošanu.

[7.6] Saskaņā ar minētā likuma 34.panta trešās daļas 2.punktu tiesības pārsūdzēt atteikumu izsniegt uzturēšanās atļauju ir tikai Latvijā dzīvojošajai personai, kas atzīstama par ārvalstnieka vai bezvalstnieka uzaicinātāju, tātad konkrētajā gadījumā apgabaltiesa nepamatoti secinājusi, ka Oksana K. ir tiesīga pārsūdzēt administratīvo aktu.

[8] Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde paskaidrojumos par pieteicēju kasācijas sūdzību norāda, ka apgabaltiesas spriedums pieteicēju pārsūdzētajā daļā ir pamatots.

[8.1] Pieteicēji pieteikumā lūdza atcelt Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes 2003.gada 17.aprīļa lēmumu, nevis izdot administratīvo aktu, līdz ar to nav pamatots pieteicēju apgalvojums, ka tiesai bija jāpiemēro APL 254.pants, kas attiecas uz gadījumiem, kad iestāde ir atteikusies izdot administratīvo aktu. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde ir pieņēmusi lēmumu, līdz ar to pieteicējs var lūgt to atcelt vai atzīt par prettiesisku. Turklāt tiesa spriedumā nav secinājusi, ka konkrētajā gadījumā ir jāizdod labvēlīgs administratīvais akts. Tiesa ir secinājusi, ka pieteicēju prasījums par lēmuma atcelšanu ir pamatots.

[8.2] Tiesa nav pārkāpusi efektivitātes principu, jo pašreizējā situācijā ir nelietderīgi uzlikt par pienākumu iestādei izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu, ja pieteicēja nav izpildījusi likumā noteiktās obligātās prasības pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai. Turklāt tiesa veic iestādes kontroles funkciju, nevis pieņem lēmumus tās vietā.

[9] Pieteicēju pārstāve uz tiesas sēdi nebija ieradusies. Ņemot vērā, ka pieteicēju pārstāvei bija pienācīgi paziņots par tiesas sēdes laiku un vietu, Administratīvo lietu departaments saskaņā ar APL 342.pantu atzina, ka lietu var izskatīt bez pieteicēju pārstāves piedalīšanās.

Tiesas sēdē Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāve savu kasācijas sūdzību uzturēja uz tajā norādītajiem pamatiem, bet pieteicēju pārstāves kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmo daļu tiesa, skatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu un argumentus, kas minēti kasācijas sūdzībā. Pārbaudot sprieduma tiesiskumu, tiesai jāpārbauda tā atbilstība tiesību normām.

[11] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa, nenoskaidrojot, vai piemērojamās tiesību normas dod iestādei noteiktas tiesības vai uzliek pienākumu, pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 103.panta trešās daļas 2.punktu.

[11.1] No Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (*spēkā konkrētā administratīvā procesa laikā*) 60.punkta izriet – ja piemērojamā tiesību normā noteikts, ka izdodams konkrēta satura administratīvais akts (obligātais administratīvais akts), iestāde izdod šādu administratīvo aktu.

[11.2] Saskaņā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 6.punktu uzturēšanās atļauju neizsniedz, ja persona uzturēšanās atļaujas saņemšanai apzināti sniegusi nepatiesas ziņas.

No minētās tiesību normas izriet pārvaldes pienākums, konstatējot, ka personas sniegtās ziņas ir nepatiesas un ka persona nepatiesas ziņas sniegusi apzināti, izdot obligāto administratīvo aktu – lēmumu atteikt izsniegt uzturēšanās atļauju. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments secina, ka tiesa nepareizi interpretējusi likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 6.punktu (apgabaltiesas sprieduma 13., 14. un 18.punkts).

[11.3] Kā atzinis Augstākās tiesa Senāts iepriekšējos spriedumos, likumdevējs, pieņemot likuma normu, kas uzliek iestādei pienākumu konkrētos apstākļos izdot obligāto administratīvo aktu, jau ir izvērtējis sabiedrības un atsevišķas personas tiesiskās intereses. Tādējādi šāda akta izdošana nav saistīta ar īpašu tā izdošanas vai satura lietderības apsvērumu izvērtēšanu (sk. *Augstākās tiesas Senāta 2004.gada spriedumus lietās Nr.SKA-10, Nr.SKA-176*).

Līdz ar to nav pamatots apgabaltiesas secinājums, ka Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei 2003.gada lēmumā Nr.24/7-K-44; N-9 bija jāietver lēmuma izdošanas nepieciešamības, atbilstības un samērīguma izvērtējums.

[12] Administratīvo lietu departaments atzīst par nepamatotu apgabaltiesas secinājumu, ka iestādei ir jāizvērtē, cik nozīmīgas uzturēšanās atļaujas saņemšanai ir sniegtās patiesībai neatbilstošās ziņas.

[12.1] Saskaņā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 6.punktu uzturēšanās atļauju neizsniedz, ja persona uzturēšanās atļaujas saņemšanai apzināti sniegusi nepatiesas ziņas.

No minētās tiesību normas izriet personas pienākums uzturēšanās atļaujas saņemšanai sniegt patiesas ziņas. Līdz ar to, ja Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde konstatē, ka persona ir apzināti sniegusi nepatiesas ziņas, pārvaldei nav jāvērtē šo ziņu nozīmīgums, lai izsniegtu uzturēšanās atļauju.

Tādējādi, lai secinātu, vai pārsūdzētais administratīvais akts ir tiesisks, tiesai bija jānoskaidro, vai persona ir sniegusi nepatiesas ziņas un vai persona to ir darījusi apzināti.

[12.2] Saskaņā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 30.pantu, lai saņemtu pastāvīgās uzturēšanās atļauju, personai jāiesniedz Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei Ministru kabineta noteiktie dokumenti. Ministru kabineta 2001.gada 15.maija noteikumu Nr.193 "Uzturēšanās

atļauju izsniegšanas un reģistrēšanas kārtība" (turpmāk – noteikumi Nr.193) 6.2.apakšpunkts noteica, ka persona, kas vēlas saņemt uzturēšanās atļauju, iesniedz izsaukumu atbilstoši noteikumu 5.pielikumam.

No minētajām tiesību normām izriet, ka pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai ārvalstniekam Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē ir jāiesniedz arī izsaukums, kas turklāt noformēts atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam. Saskaņā ar noteikumu Nr.193 5.pielikumu ārvalstnieka uzaicinātājs paraksta izsaukumu.

Administratīvo lietu departaments atzīst, ka, nevērtējot, vai Valērijs Ņ. ir parakstījis uzaicinājumu, apgabaltiesa nav noskaidrojusi visus lietā nepieciešamos apstākļus, proti, vai Oksana K. uzturēšanās atļaujas saņemšanai apzināti ir sniegusi nepatiesas ziņas. Līdz ar to apgabaltiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu.

[13] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa nepamatoti atzinusi izsaukumu par dokumentu, kurš pēc savas būtības ietver tikai personas gribas izteikumu (apgabaltiesas sprieduma 16.punkts). Apgabaltiesa nepamatoti secinājusi, ka līdz ar to lietā izšķiroša nozīme piešķirama Valērija Ņ. gribai uzaicināt Oksanu K. iecelot un dzīvot Latvijas Republikā.

[13.1] Saskaņā ar likumā "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" lietoto terminu skaidrojumu izsaukums ir dokuments, kurā uzaicinātājs uzņemas atbildību par personu, kas uzaicināta no ārvalsts, garantē tās uzturēšanās finansēšanu un medicīnisko aprūpi. Arī pašlaik spēkā esošā Imigrācijas likuma 1.panta 5.punktā izsaukums ir skaidrots kā dokuments, kurā uzaicinātājs uzņemas likumā noteiktās saistības attiecībā pret uzaicināto personu.

No minētās tiesību normas izriet, ka, dodot izsaukumu, uzaicinātājs uzņemas noteiktas saistības pret valsti par personu, kuru viņš uzaicina uzturēties Latvijas Republikā.

[13.2] Ņemot vērā, ka noteicošais izsaukuma mērķis ir apliecināt saistību uzņemšanos par uzaicināto personu, kā arī to, ka likumdevējs ir noteicis, ka uzaicinātāja izsaukumam ir jābūt rakstveida formā, Administratīvo lietu departaments atzīst par nepamatotu apgabaltiesas apgalvojumu, ka uzaicinājuma atzīšanai par sniegtu, noteicošā ir personas patiesā griba.

Ievērojot minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesai bija jāvērtē, vai uzaicinātāja gribas noformēšanas nepilnības, konkrētajā gadījumā izsaukuma neparakstīšana, ir pietiekams pamats, lai atzītu, ka uzaicinātājs nav uzņēmis saistības par ārvalstnieku un izsaukums līdz ar to nav sniegts.

[14] Saskaņā ar APL 247.panta pirmo un otro daļu tiesa, taisot spriedumu, pamatojas uz materiālo un procesuālo tiesību normām, spriedumu pamatojot ar apstākļiem, kuri nodibināti ar pierādījumiem lietā vai kurus saskaņā ar APL 153.pantu nav nepieciešams pierādīt.

Apgabaltiesa secinājumu, ka Oksanai K. bija tiesības saņemt uzturēšanās atļauju, pamato ar Valērija Ņ. pilnvarotās pārstāves tiesas sēdē apgalvoto, ka Valērijs Ņ. ir pats parakstījis izsaukumu un ka minētā persona nešaubīgi izsaukumu ir vēlējusies dot. Apgabaltiesa spriedumā atzinusi, ka paskaidrojumi ir pietiekami, un nav vērtējusi citus pierādījumus.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 161.panta pirmo daļu administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi. No minētās tiesību normas izriet, ka Valērija Ņ. pārstāves paskaidrojumi nav atzīstami par pierādījumiem, ja tos neapstiprina citi pierādījumi. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa nav ievērojusi APL 247.panta pirmo un otro daļu, jo spriedumu pamatojusi ar apstākļiem, kas nav nodibināti ar pierādījumiem lietā.

[15] Apgabaltiesa secinājumu, ka Oksana K. ir tiesīga pārsūdzēt Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes lēmumu, pamatojusi ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 34.panta ceturto daļu, kas noteic, ka ārvalstnieki un bezvalstnieki, kas dzīvo ārvalstīs un iesniegumu uzturēšanās atļaujas saņemšanai iesniedz ārvalstīs, nevar pārsūdzēt tiesā lēmumu vai rīkojumu par uzturēšanās atļaujas atteikumu.

Administratīvo lietu departaments atzīst par nepamatotu apgabaltiesas secinājumu, ka saskaņā ar minēto tiesību normu ikviens ārvalstnieks, kas uzturas (tostarp arī nelegāli) Latvijā un iesniegumu uzturēšanās atļaujas saņemšanai iesniedza Latvijā, ir tiesīgs pārsūdzēt lēmumu par uzturēšanās atļaujas atteikumu.

[15.1] Vispārējā tiesību norma, kas noteica personu loku, kas ir tiesīgas vērsties tiesā par valsts pārvaldes institūcijas lēmumu, ir Latvijas Civilprocesa kodeksa 239.¹panta pirmā daļa, saskaņā ar kuru fiziskajai personai ir tiesības vērsties tiesā ar sūdzību, ja tā uzskata, ka ar valsts pārvaldes institūcijas vai amatpersonas rīcību (lēmumu) aizskartas tās tiesības (*spēkā administratīvā akta izdošanas laikā*).

Speciālā tiesību normā, kas noteica personas, kurām ir tiesības pārsūdzēt lēmumu par uzturēšanās atļaujas atteikumu, ir likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 34.panta trešā daļā, saskaņā ar kuru lēmumu par atteikšanos izsniegt uzturēšanās atļauju var pārsūdzēt tiesā likumā noteiktajā kārtībā ieinteresētā persona, kura likumīgi uzturas Latvijas Republikā.

Tātad saskaņā ar speciālo tiesību normu privātpersonai, kura uzskata, ka tās tiesības vai tiesiskās intereses ir vai var tikt aizskartas, atsakot izsniegt uzturēšanās atļauju, ir ierobežotas tiesības vērsties ar pieteikumu tiesā, konkrēti, tiesības pārsūdzēt lēmumu, ar kuru atteikts izsniegt uzturēšanās atļauju, ir tiem ārvalstniekiem, kas legāli uzturas Latvijas Republikā.

Ievērojot, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 15.panta septīto daļu, ja konstatē pretrunu starp vienāda juridiska spēka vispārējo un speciālo, vispārējo tiesību normu piemēro tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma, Administratīvo lietu departaments secina, ka piemērojama likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 34.panta trešā daļa.

[15.2] Saskaņā ar likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 11.panta pirmo daļu ikviens ārvalstnieks vai bezvalstnieks drīkst uzturēties Latvijas Republikā ilgāk par deviņdesmit dienām kalendārā pusgada laikā, ja saņemta uzturēšanās atļauja šajā likumā noteiktajā kārtībā. No minētās tiesību normas izriet, ka ārvalstnieka vai bezvalstnieka vienīgais likumīgās uzturēšanās pamats Latvijā ir uzturēšanās atļauja. Ja beidzies uzturēšanās atļaujas termiņš, tad ārvalstniekam vai bezvalstniekam zūd uzturēšanās Latvijā likumīgais pamats.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesai bija jāvērtē, vai Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes atteikumu izsniegt uzturēšanās atļauju pārsūdz ārvalstnieks, kas legāli uzturas Latvijā.

[16] Administratīvo lietu departaments atzīst par nepamatotu apgabaltiesas secinājumu, ka tā nav tiesīga noteikt iestādei izdot administratīvo aktu, konkrētajā gadījumā – uzlikt pienākumu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei izsniegt Oksanai K. uzturēšanās atļauju tādēļ, ka administratīvā akta izdošana primāri ir valsts pārvaldes kompetencē.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 184.panta 1.punktu pieteikumu var iesniegt par administratīvā akta izdošanu. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 254.panta pirmajai daļai, ja pieteikumu par administratīvā akta izdošanu tiesa atzīst par pamatotu, tā uzdod iestādei izdot attiecīgu administratīvo aktu. Saskaņā ar minētā panta trešo daļu, ja iestādei vēl ir jāizdara lietderības apsvērumi, tiesa spriedumā nosaka iestādes pienākumu noteiktā termiņā izdot administratīvo aktu.

Ievērojot minēto, secināms, ka, pārbaudot iestādes rīcības tiesiskumu, tiesas pienākums ir izlemt par pieteikuma priekšmetu – pienākuma uzlikšanu iestādei izdot personai labvēlīgu administratīvo aktu – saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 254.panta prasībām.

Tai pat laikā Administratīvo lietu departaments atzīst, ka minētajam jautājumam konkrētajā lietā ir tiesiska nozīme tikai tad, ja tiesa atzīst par pamatotu pašu pieteikumu.

[17] Ņemot vērā secināto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa nepareizi tulkoja likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.panta 6.punktu un 34.panta ceturto daļu un nepiemēroja APL 103.panta otro un trešo daļu, 247.panta pirmo un otro daļu un 254.pantu, kuru tai vajadzēja piemērot. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums nav pamatots un ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4.februāra spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par ledzīvotāju reģistra likuma normu piemērošanu attiecībā uz bērnu, kura dzimšanas brīdī viens no viņa vecākiem ir Latvijas nepilsonis, bet otrs ārvalstnieks (ledzīvotāju reģistra likuma 11.panta otrās daļas 1.punkts)

Tā kā gadījumu, kad bērns piedzimis nepilsoņa un ārvalstnieka ģimenē, neregulē neviens no statusa likumiem, šādā gadījumā piemērojams ledzīvotāju reģistra likuma 11.panta otrās daļas 1.punkts, kas tieši regulē minēto gadījumu.

Ja iztulkojamā tekstā ietvertā likumdevēja griba skaidri pasaka vienu, bet no likumdevēja rīcības izriet, ka likumdevēja griba iet otrā virzienā, bet tekstā šī griba skaidri nav izteikta, tad, tā kā likuma tekstam jābūt par uzticamu pamatu visiem likuma pielietojumiem, šajā gadījumā likuma tekstam ir priekšroka.

Ne tiesa, ne iestāde nevar atteikties piemērot tiesību normu, kura ir spēkā un kuras piemērošanas priekšnoteikumi ir iestājušies.

2005.gada 30.augustā

Lieta Nr.SKA-330

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam un Tatjanas I. pārstāvim Arnestam I. un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei M.Zvaunei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Arnesta I. un Tatjanas I. pieteikuma par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieka 2004.gada 27.jūlija lēmumu Nr.767, kā arī pienākuma uzlikšanu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei piešķirt N.I. personas kodu un reģistrēt N.I. ledzīvotāju reģistrā kā nepilsoni, sakarā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 20. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Lietuvas Republikas pilsonis Arnestis I. un Latvijas Republikas nepilsoņe Tatjana I. 2004.gada 1.jūlijā vērsušies Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk – Pārvalde) Rīgas Latgales priekšpilsētas nodaļā ar lūgumu piešķirt viņu 2004.gada 3.jūnijā dzimušai meitai N.I. nepilsoņes statusu un personas kodu, kā arī

informāciju par meitas tiesisko statusu reģistrēt ledzīvotāju reģistrā. Iesniedzēji norādījuši, ka nav lūguši piešķirt meitai Lietuvas pilsonību.

[2] Pārvaldes Rīgas Latgales priekšpilsētas nodaļa ar 2004.gada 8.jūlija lēmumu Nr.23 atteikusi iekļaut ledzīvotāju reģistrā ziņas par N.I. kā nepilsoni. Lēmumā norādīts, ka saskaņā ar likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 8.panta otro daļu redakcijā, kas stājas spēkā 2004.gada 18.jūnijā, minētā likuma subjekti (nepilsoņi) ir arī likuma 1.panta pirmajā daļā minēto personu (nepilsoņu) bērni, ja šo bērnu dzimšanas brīdī abi viņa vecāki ir nepilsoņi vai viens no vecākiem ir nepilsonis, bet otrs – bezvalstnieks vai nav zināms. Ņemot vērā apstākli, ka N.I. tēvs ir Lietuvas pilsonis, nevis nepilsonis vai bezvalstnieks, N.I. nav atzīstams par nepilsoni.

[3] Izskatījusi lietu sakarā ar Arnesta I. iesniegto apstrīdēšanas iesniegumu, Pārvalde ar 2004.gada 27.jūlija lēmumu Nr.767 atzinusi par pamatotu un atstājusi negrozītu Rīgas Latgales priekšpilsētas nodaļas 2004.gada 8.jūlija lēmumu Nr.23. Pārvalde lēmumā norādījusi, ka ledzīvotāju reģistra likuma 11.panta otrajā daļā noteiktie ziņu reģistrēšanas nosacījumi attiecas uz tiem gadījumiem, kurus nereglamentē Pilsonības likums un citi likumi. Savukārt likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 8.pants ir speciālā tiesību norma, saskaņā ar kuru tiek noteikts bērna statuss. Šā panta otrā daļa noteic, ka par Latvijas nepilsoni nav atzīstams bērns, kura vecāki vai viens no tiem ir kādas valsts pilsonis, līdz ar to, ievērojot, ka N.I. tēvs ir ārvalstnieks, bet māte – nepilsoņe, personai nav piešķirams nepilsoņes statuss. Publiskajās tiesībās tiesību normai ir tūlītējs spēks un tā attiecas uz ievadītiem faktiem, tādēļ, nosakot N.I. tiesisko statusu, piemērojams likums "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" tā 2004.gada 18.jūnija redakcijā, nevis redakcijā, kas bija spēkā N.I. dzimšanas brīdī. Bērns var iegūt personas kodu, pēc citas valsts, piemēram, Lietuvas, pilsonības iegūšanas un nepieciešamo dokumentu iesniegšanas uzturēšanās atļaujas saņemšanai. Bērna tiesību aizsardzību var efektīvāk nodrošināt, ja bērnam ir pilsonība.

[4] Arnesta I. un Tatjana I. (turpmāk arī – pieteicēji) vēršusies ar pieteikumu Administratīvā rajona tiesā un lūguši atcelt Pārvaldes 2004.gada 27.jūlija lēmumu Nr.767. Pieteikumā viņi arī lūguši piešķirt N.I. nepilsoņes statusu, uzlikt par pienākumu Pārvaldei piešķirt N.I. personas kodu, kā arī reģistrēt ziņas par N.I. tiesisko statusu ledzīvotāju reģistrā. Tāpat pieteikumā lūgts saukt pie atbildības personas, kas pieņēmušas lēmumus, ar kuriem atteikts piešķirt N.I. nepilsoņes statusu un personas kodu.

[5] Administratīvā rajona tiesa ar 2005.gada 10.janvāra spriedumu noraidījusi pieteikumu daļā par Pārvaldes priekšnieka 2004.gada 27.jūlija lēmuma Nr.767 atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Tiesa izbeigusi tiesvedību lietā daļā par jautājuma ierosināšanu par administratīvo aktu pieņemušo amatpersonu saukšanu pie atbildības.

[6] Izskatījusi lietu sakarā ar Arnesta I. iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 20.aprīļa spriedumu atcēlusi Pārvaldes 2004.gada 27.jūlija lēmumu Nr.767, uzlikusi par pienākumu Pārvaldei reģistrēt N.I. kā nepilsoni, piešķirot personas kodu, uzlikusi par pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt pieteicējiem morālo kaitējumu LVL 1000 un atmaksāt valsts nodevu LVL 15. Spriedumu apgabaltiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tā kā saskaņā ar Konvencijas par bērna tiesībām 2.panta pirmo daļu Latvijai ir pienākums nodrošināt ne tikai tās pilsoņu bērnu tiesības, bet arī pārējo bērnu, uz kuriem attiecas Latvijas jurisdikcija, tiesības, konkrētajā lietā ir jākonstatē, vai Latvija ir atzinusi savu jurisdikciju pār nepilsoņiem.

[6.2] Ņemot vērā Satversmes tiesas 2005.gada 7.marta spriedumā lietā Nr.2004-15-0106 17.punktā, tiesību literatūrā un Latvijas valdības pārskatos starptautiskajām organizācijām pausto, Latvija ir atzinusi jurisdikciju pār nepilsoņiem. Lai arī nepilsoņiem ir ierobežotas politiskās tiesības, politisko tiesību ierobežojumi nav atzīstami par iemeslu pārējo nepilsoņu tiesību ierobežošanai.

[6.3] Līdz ar to, ņemot vērā arī iepriekšminētās konvencijas 7.pantu, Latvijai ir jānodrošina ne vien pilsoņu bērnu reģistrēšana un pilsonības statusa piešķiršana tūlīt pēc piedzimšanas, bet arī nepilsoņa bērna tiesības uz nepilsoņa statusa iegūšanu, kā arī tūlītēju reģistrēšanu.

[6.4] Savukārt nacionālie tiesību akti, tostarp arī ledzīvotāju reģistra likums, ir tulkojami tā, lai efektīvi nodrošinātu bērnu tiesību un interešu aizsardzību.

[6.5] Ievērojot ledzīvotāju reģistra likuma 3.pantā noteikto uzdevumu nodrošināt pilsoņu, nepilsoņu, ārvalstnieku un bezvalstnieku uzskaiti un reģistrāciju, atzīstams, ka ledzīvotāju reģistra likuma 11.panta otrās daļas mērķis ir novērst situāciju, ka Latvijā dzimušam bērnam atkarībā no vecāku valstiskās piederības tiek liegtas tiesības nekavējoties iegūt tiesisko statusu, arī reģistrēt valstisko piederību. Līdz ar to ledzīvotāju reģistra likuma mērķis atbilst Konvencijā par bērna tiesībām definētajam pamatzdevumam nodrošināt bērnu tiesību un interešu aizsardzību.

[6.6] Ņemot vērā ledzīvotāju reģistra likuma 11.panta otrās daļas 1.punktu, apstākli, ka Pilsonības likums vai cits likums nenosaka, kādu tiesisko statusu ir tiesīgs iegūt bērns, ja viens no viņa vecākiem ir nepilsonis, bet otrs ārvalstnieks, kā arī apstākli, ka N.I. māte ir nepilsoņe, bet tēvs ārvalstnieks, nepamatots ir secinājums, ka saskaņā ar ledzīvotāju reģistra likuma 11.pantu N.I. nevar reģistrēt ledzīvotāju reģistrā kā Latvijas nepilsoni.

[6.7] Lietā ir arī nepieciešams konstatēt, vai, piešķirot nepilsoņes statusu, tiek nodrošināta N.I. tiesību un interešu aizsardzība, vai ar nepilsoņa statusa piešķiršanu netiek liegtas viņas tiesības iegūt kādas valsts pilsonību.

[6.8] Izvērtējot bērna tiesību uz tūlītēju reģistrēšanu un pilsonības iegūšanas mērķi un būtību, apstākli, ka atbilstoši bērna interesēm bērnam ir tiesības uz statusu tajā valstī, kurā statuss ir viņa vecākiem, kā arī vienlaikus tiesības iegūt līdzvērtīgu statusu kā viņa vecākiem, kā arī to apstākli, ka N.I. vecāki dzīvo Latvijā un arī savu turpmāko dzīvi l. ģimene vēlas saistīt ar Latviju, nevis tēva pilsonības valsti Lietuvu, kuras pilsonību N.I. varētu iegūt, secināms, ka, piešķirot nepilsoņes statusu N.I., tiek ievērotas viņas tiesības, tostarp arī tiesības uz pilsonību – Tatjana I. ir iesniegusi nepieciešamos dokumentus, lai naturalizācijas ceļā iegūtu Latvijas pilsonību, kas tādējādi ļautu iegūt vienkāršotā kārtībā pilsonību arī N.I.

[7] Pārvalde ir iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā tā lūgusi minēto apgabaltiesas spriedumu atcelt pilnībā un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzībā Pārvalde norādījusi tālāk minētos argumentus.

[7.1] Apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 249.pantu un 251.pantu, kā arī 302.panta otro daļu, jo, uzliekot par pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt pieteicējiem morālo kaitējumu LVL 1000, tā spriedumā nav motivējusi šādu nolēmumu, kā arī nav ņēmusi vērā, ka prasījums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu nebija izteikts pirmās instances tiesā.

[7.2] Apgabaltiesa nepamatoti piemērojusi ledzīvotāju reģistra likuma 11.panta otrās daļas 1.punktu, tādējādi tā pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 17.panta pirmās daļas 2. un 4.punktu, jo šā likuma mērķis nav nodrošināt personas tiesiskā statusa noteikšanu, šī tiesību norma ir piemērojama tikai situācijā, kad nav paredzēts regulējums kādā citā likumā. ledzīvotāju reģistra likums pamatā satur procesuālās normas, personas tiesiskais statuss tiek noteikts saskaņā ar statusu reglamentējošiem tiesību aktiem. Tā kā Saeima, izskatot likumprojekta "Grozījumi likumā "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības"" (likums pieņemts 2004.gada 20.maijā) 8.panta otrās daļas redakciju, otrajā un trešajā lasījumā noraidīja priekšlikumu, kas noteica, ka šā

likuma subjekti ir arī bērni, ja bērna dzimšanas brīdī viens no viņa vecākiem ir Latvijas nepilsonis, bet otrs ārvalstnieks, un vecāki, savstarpēji vienojoties, ir izvēlējušies bērnam Latvijas nepilsoņa statusu, uzskatāms, ka likumdošanas ceļā šī faktiskā situācija tomēr ir noregulēta. Minētais secināms arī no likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta pirmās daļas 3.punkta. Turklāt šā likuma 8.panta otrā daļa, tāpat kā citas jaundzimušā statusu regulējošās tiesību normas, ir vērstas uz to, lai bērnam būtu iespēja kļūt par kādas valsts pilsoni vai vismaz iegūt vairāk aizsargātu tiesisko statusu.

[7.3] Apgabaltiesa nav pilnīgi izvērtējusi, vai ar nepilsoņu statusu bērniem tiek nodrošināta tiesību un interešu aizsardzība, jo nav salīdzinājusi Latvijas nepilsoņa statusu un Lietuvas pilsoņa statusu saistībā ar to vietu Eiropas Savienībā, iespēju iegūt Latvijas pilsonību gadījumā, ja N.I. būtu Lietuvas pilsoņe, kā arī apstākli, ka nepastāv šķēršļi, lai iegūtu Lietuvas pilsonību un vēlāk, naturalizējoties kopā ar kādu no vecākiem, arī Latvijas pilsonību. Izvērtējot minētos apstākļus, tiesa būtu nonākusi pie bērna interesēm atbilstošāka secinājuma.

[7.4] Apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi Konvencijas par bērna tiesībām 7.panta pirmo daļu, jo bērna reģistrēšana, nekavējoties pēc tā piedzimšanas, konvencijas izpratnē ir bērna dzimšanas reģistrēšana, nevis reģistrēšana ledzīvotāju reģistra likuma izpratnē. Tāpat nosacījums par pilsonības iegūšanu nav tulkojams paplašināti, jo neparedz pilsonības institūtam pieskaitīt citus personu tiesiskos statusus.

[7.5] Turklāt apgabaltiesai bija jāņem vērā Latvijas nepilsoņu statusa strīdīgais vērtējums gan Latvijā, gan starptautiski. Ņemot vērā Satversmes tiesas 2005.gada 7.marta spriedumā lietā Nr.2004-15-01016 paustās atziņas, Eiropas Savienības neatkarīgo ekspertu grupu pamattiesību jautājumos pārskatā par pamattiesību jautājumiem Eiropas Savienībā un tās dalībvalstīs 2003.gadā norādīto, kā arī 1954.gada Konvenciju par bezvalstnieka statusu, uzskatāms, ka nepilsoņa statusa piešķiršana bērnam gadījumos, kad viņam ir garantēta valsts pilsonība, kuras pilsonis ir tēvs, nav bērna interesēs un ir atzīstama par bērna tiesību uz pilsonību pārkāpšanu. Savukārt, izvērtējot nepilsoņu tiesisko statusu attiecībā ar Eiropas Savienību un atzīstot, ka uz nepilsoņiem šajās attiecībās attiecināmas visas tās pašas tiesības, brīvības un garantijas, kas uz trešo valstu pilsoņiem (piemēram, ārvalstniekiem, bezvalstniekiem), secināms, ka N.I. tiesiskajās attiecībās ar Eiropas Savienību būtu nelabvēlīgākā situācijā nekā pārējie ģimenes locekļi. Minētais pilnībā atspēko apgabaltiesas argumentu, ka nepilsoņu statuss neierobežo viņas tiesības.

[7.6] Apgabaltiesa nepamatoti atsaukusies uz vēl neizveidojušos tiesu praksi, jo spriedumā norādītajā Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 13. aprīļa spriedumā lietā Nr.SKA-136 Senāts, atzīstot tiesību normu kolīzijas neesamību, faktiski ir veicis tiesību tālākveidošanu un izmantojis *praeter legem* (likuma papildināšana vai atvasināšana), taču Senāts šajā gadījumā nav ņēmis vērā to, ka nav izpildījušies apstākļi, pie kuriem šāda tiesību tālākveidošana būtu pieļaujama. Senāts nav ņēmis vērā, ka *praeter legem* ir pieļaujama tikai tad, ja likuma klusēšana kādā noteiktā jautājumā neskar apzinātu likumdevēja lēmumu. Konkrētajā gadījumā 2004.gada 20.maija likuma "Grozījumi likumā "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības"" pieņemšanas gaita Saeimā apliecina, ka gadījumā, ja viens no bērna vecākiem ir nepilsonis, bet otrs ārvalstnieks, likumdevējs vienošanos par nepilsoņa statusu bērnam ir uzskatījis par nepieļaujamu.

[8] Administratīvo lietu departaments ir saņēmis arī pieteicēju paskaidrojumus par Pārvaldes iesniegto kasācijas sūdzību. Paskaidrojumos norādīts, ka apgabaltiesa ir pareizi piemērojusi tiesību normas un pareizi novērtējusi lietas apstākļus.

[9] Tiesas sēdē Pārvalde kasācijas sūdzību uzturēja, Arnešts I. to neatzina.

Motīvu daļa

[10] Pamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 249. un 251.pantu, kā arī 302.panta otro daļu, jo, uzliekot par pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt pieteicējiem morālo kaitējumu LVL 1000, tā spriedumā nav motivējusi šādu nolēmumu, kā arī nav ņēmusi vērā, ka prasījums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu nebija izteikts pirmās instances tiesā.

Administratīvā procesa likuma 249.pants noteic, ka tiesa taisa spriedumu par pieteicēja norādīto pieteikuma priekšmetu, nepārsniedzot prasījuma robežas. Savukārt Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmajā daļā noteikts, ka apelācijas instances tiesa izskata tikai tos prasījumus, kuri izskatīti pirmās instances tiesā. Administratīvajā rajona tiesā pieteicēji nebija lūguši atlīdzināt morālo kaitējumu, tiesa šādu prasījumu nebija izskatījusi, tāpēc apgabaltiesa to nevarēja izskatīt.

Administratīvā procesa likuma 251.panta piektajā daļā norādīts, kam jābūt norādītam sprieduma motīvu daļā. Pamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka sprieduma daļai, kas attiecas uz morālā kaitējuma atlīdzināšanu, nav motīvu daļas.

Tādēļ apgabaltiesas spriedums šajā daļā ir atceļams un lieta ir nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

[11] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nepamatoti piemērojusi ledzīvotāju reģistra likuma 11.panta otrās daļas 1.punktu.

Šī likuma norma noteic, ka gadījumos, kurus neregulē Pilsonības likums un citi likumi, ziņas par jaundzimuša bērna valstisko piederību ledzīvotāju reģistrā iekļauj saskaņā ar bērna vecāku savstarpējo vienošanos, ja bērna dzimšanas brīdī viens no bērna vecākiem ir Latvijas nepilsonis, bet otrs – ārvalstnieks.

Administratīvo lietu departaments piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzējai, ka ledzīvotāju reģistra likums pamatā satur procesuālās normas un ka personas tiesiskais statuss tiek noteikts saskaņā ar statusu reglamentējošiem tiesību aktiem. Taču tas vien, ka kāds likums pamatā ietver procesuālās tiesību normas, nenozīmē, ka no tā nevar izrietēt arī materiālo tiesību normas.

Kā pamatoti secinājusi apgabaltiesa, konkrēto gadījumu, kad bērns piedzimis nepilsoņa un ārvalstnieka ģimenē, neregulē neviens no statusa likumiem. Tāpēc šādā gadījumā piemērojams ledzīvotāju reģistra likuma 11.panta otrās daļas 1.punkts, kas tieši regulē minēto gadījumu.

Apstākļi, ka Saeima, izskatot likumprojekta "Grozījumi likumā "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības"" noraidīja priekšlikumu, kas noteica, ka šā likuma subjekti ir arī bērni, ja bērna dzimšanas brīdī viens no viņa vecākiem ir Latvijas nepilsonis, bet otrs ārvalstnieks, un vecāki, savstarpēji vienojoties, ir izvēlējušies bērnam Latvijas nepilsoņa statusu, nenozīmē, ka ledzīvotāju reģistra likuma 11.panta otrās daļas 1.punkts šādiem gadījumiem nav piemērojams. ledzīvotāju reģistra likuma 11.panta otrās daļas 1.punkts skaidri noteic, ka, ja bērna dzimšanas brīdī viens no bērna vecākiem ir Latvijas nepilsonis, bet otrs – ārvalstnieks, ziņas par jaundzimušā bērna valstisko piederību ledzīvotāju reģistrā iekļauj saskaņā ar bērna vecāku savstarpējo vienošanos. Ja iztulkojamā tekstā ietvertā likumdevēja griba skaidri pasaka vienu (konkrētajā gadījumā ledzīvotāju reģistra likuma 11.panta otrās daļas 1.punkts skaidri nosaka, ka bērnu reģistrē saskaņā ar vienošanos), bet no likumdevēja rīcības izriet, ka likumdevēja griba iet otrā virzienā (konkrētajā gadījumā atbilstoši Pārvaldes uzskatam, ka likumdevējs nav vēlējis šos bērnus reģistrēt kā nepilsoņus), bet tekstā šī griba skaidri nav izteikta, tad, tā kā likuma tekstam jābūt par uzticamu pamatu visiem likuma pielietojumiem, šajā gadījumā tekstam ir priekšroka (sal.: Jānis Neimanis. Ievads tiesībās. Rīga, 2004, 144. lpp.). Līdzīgu pieeju tiesību normas interpretācijā Administratīvo lietu departaments jau ir atzinis arī 2005.gada 29.augusta sprieduma lietā Nr.SKA-398 14.punktā, norādot, ka gadījumos, kad iztulkotā norma, izmantojot visas pārējās iztulkošanas

patmetodes viennozīmīgi pieļauj tikai vienu risinājumu, bet likumdevēja griba tikpat skaidri norāda uz citu risinājumu, tiesību normas tekstam dodama priekšroka, jo pēc vispārīgā principa iztulkošanas priekšmets ir tiesību normas teksts, savukārt likumdevēja griba ir jāņem vērā tiktāl, cik tā ir saistāma vai atklājama no likuma teksta.

Konkrētajā gadījumā ledzīvotāju reģistra likumā iekļautā tiesību norma skaidri pauž tās nodomu, tas ir, tās tiesiskais sastāvs ir "bērna dzimšanas brīdī viens no bērna vecākiem ir Latvijas nepilsonis, bet otrs – ārvalstnieks", bet tās tiesiskās sekas šādos gadījumos paredz, ka "ziņas par jaundzimuša bērna valstisko piederību ledzīvotāju reģistrā iekļauj saskaņā ar bērna vecāku savstarpējo vienošanos". Ja tiesa ievērotu Pārvaldes viedokli, tad tai nāktos ignorēt, ka šāda tiesību norma pastāv. Taču ne tiesa, ne iestāde nevar atteikties piemērot tiesību normu, kas ir spēkā un kuras piemērošanas priekšnosacījumi ir iestājušies.

[12] Apgabaltiesa ir vērtējusi, vai ar nepilsoņu statusu bērniem tiek nodrošināta tiesību un interešu aizsardzība. Apgabaltiesa ir analizējusi nepilsoņa statusu Latvijā, tāpat apgabaltiesa ir vērsusi uzmanību uz faktu, ka pieteicēju ģimene ir nolēmusi saistīt savu dzīvi ar Latviju, kā arī uz faktu, ka Tatjana I. ir iesniegusi dokumentus, lai naturalizācijas ceļā iegūtu Latvijas pilsonību, un laikā, kamēr lieta atradās tiesvedībā, to arī ieguvusi (lietā ir Tatjanas I. Latvijas pilsoņa pases, kas izdota 2005.gada 11.martā, 2. un 3. lappuses kopija, sk. lietas 92.lpp.). Ņemot vērā šos apstākļus, apgabaltiesai nebija pamata secināt, ka Lietuvas pilsoņa statuss N.I. būtu bijis labvēlīgāks. Tāpēc nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nav pilnīgi izvērtējusi, vai ar nepilsoņu statusu bērnam tiek nodrošināta tiesību un interešu aizsardzība.

[13] Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa Konvencijas par bērna tiesībām normas nav piemērojusi tieši, bet gan izmantojusi, tulkojot ledzīvotāju reģistra likumā ietvertās tiesību normas. Kasācijas sūdzībā minētā apgabaltiesas interpretācija tieši neizriet no apgabaltiesas sprieduma teksta. Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata šo kasācijas sūdzības argumentu par nepamatotu.

[14] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka Senāts 2005.gada 13. aprīļa spriedumā lietā Nr.SKA-136, uz kuru spriedumā atsaukusies apgabaltiesa, faktiski ir veicis tiesību tālākveidošanu un izmantojis *praeter legem*. Par tiesību tālākveidošanu un *praeter legem* runā tad, ja tiek konstatēts likuma robs un tiesnesis aizpilda to ar paša radītu tiesību normu (sk.: Jānis Neimanis. Ievads tiesībās. Rīga, 2004, 174.lpp.). Taču konkrētajā gadījumā tiesa pati nav radījusi tiesību normu, bet gan piemērojusi likumdevēja izdotu tiesību normu –

ledzīvotāju reģistra likuma 11.panta otrās daļas 1.punktu. Turklāt tiesa, piemērojot šo tiesību normu, nav izgājusi ārpus tās regulēšanas apjoma. Līdz ar to konkrētajā gadījumā tiesa ir veikusi tiesību normu sistēmisko iztulkošanu, nevis tiesību tālākveidošanu, izmantojot *praeter legem*. Kā jau minēts iepriekš (sk. 11.punktu), ne tiesa, ne iestāde nevar ignorēt tiesību normu.

[15] Ņemot vērā iepriekš minēto argumentus, kasācijas sūdzība daļā, kas attiecas uz N.I. reģistrāciju, ir atzīstama par nepamatotu un ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 20. aprīļa spriedumu atcelt daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu un lietu šajā daļā nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai. Pārējā daļā spriedumu atstāt negrozītu, bet Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

5. Spriedumi lietās par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras lēmumiem

Par likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmās daļas piemērošanu

Tiesības saņemt pensionāram aprēķināto un neizmaksāto pensiju (prasījuma tiesību) var nodot citai personai un aprēķinātās neizmaksātās pensijas prasījuma tiesība ieskaitāma mantojuma kopībā. Likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmās daļas mērķis ir radīt apstākļus, lai personas, kuru materiālo stāvokli varēja ietekmēt pensionāra nāve, bez formalitātēm, kādas prasa mantojuma lietas kārtošana, nekavējoties varētu saņemt pensionāram aprēķināto, bet neizmaksāto pensiju. Ja šādu tuvinieku nav vai tie atsakās saņemt neizmaksāto pensiju, prasījuma tiesību var izmantot citi likumiskie vai testamentārie mantinieki. Līdz ar to likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmā daļa atzīstama par speciālo tiesību normu attiecībā pret Civillikumā noteikto vispārējo mantošanas kārtību.

Lieta Nr.SKA-299

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senatore	V.Krūmiņa,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējai Rutai R. un atbildētājas Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei S.Bruzgulei,

2005.gada 18.oktobrī atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Rutas R. pieteikuma par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras lēmuma atcelšanu, sakarā ar Rutas R. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 1998.gada 31.augustā H.M. pie zvērināta notāra taisījis publisko testamentu, ar kuru visu savu mantu, lai kur un kāda tā būtu, kas viņam nāves brīdī piederēs un uz ko viņam pēc likuma būs tiesības, novēlējis Rutai R. H.M. nomira 2002.gada 8.augustā. H.M. nav saņēmis pensiju par laiku no 2002.gada 1.jūlija līdz 8.augustam. H.M. testaments ar Jelgavas tiesas 2003.gada 15.janvāra spriedumu atzīts par stājušos likumīgā spēkā.

Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA) Jelgavas filiāles 2003.gada 17.februāra lēmumu Nr.1415 atteikts izmaksāt Rutai R. mirušā H.M. līdz nāves dienai nesaņemto pensiju. Izskatot Rutas R. sūdzību, ar VSAA 2004.gada 10.janvāra lēmumu Nr.11 VSAA Jelgavas filiāles 2003.gada 17.februāra lēmums Nr.1415 atstāts spēkā.

Lēmumā konstatēts, ka Rutai R. nav radniecības ar H.M. un Jelgavas tiesas 2003.gada 15.janvāra spriedumā netika izšķirts jautājums par nesaņemtās pensijas izmaksāšanu mantiniekiem. Atteikums piešķirt neizmaksāto pensiju pamatots ar likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmo daļu, kas noteic, ka izmaksai aprēķinātās pensijas summas, kas nav izmaksātas līdz pensionāra nāvei, ir tiesības saņemt pensijas saņēmēja laulātajam un visiem pirmās un otrās pakāpes radiniekiem. Konkrētajā gadījumā konstatējama pretruna starp likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmo daļu un Civillikuma 382.pantu, kas noteic, ka mantojums ir kopība, kurā ietilpst visa kustamā un nekustamā manta, kā arī citiem atdodamās tiesības un saistības, kas mirušam vai par mirušu izsludinātam piederējušas viņa patiesās vai tiesiski pieņemamās nāves laikā. Izmantojot likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 8.panta trešajā daļā un Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 12.punktā noteikto kolīziju risināšanas metodi, attiecībā uz Rutu R. piemērojama likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmā daļa kā speciālā tiesību norma. Līdz ar to atteikums Rutai R. izmaksāt H.M. aprēķināto un neizmaksāto pensiju ir pamatots.

[2] 2004.gada 13.februārī Ruta R. iesniedza pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā, lūdzot atcelt VSAA 2004.gada 10.janvāra lēmumu Nr.11, uzlikt par pienākumu VSAA atcelt VSAA Jelgavas filiāles 2003.gada 17.februāra lēmumu Nr.1415, uzsākot administratīvo procesu no jauna, un izmaksāt pieteicējai kā H.M. testamentārajai mantiniecei mantojuma atstājējam līdz nāves dienai neizmaksāto pensiju. Pieteikums pamatots ar to, ka mantojuma atstājēja dzīves laikā aprēķinātā valsts pensija ir pensijas saņēmēja īpašums, tāpat to var izmantot arī testamentārais mantinieks, un likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmā daļa nav piemērojama.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 26.maija spriedumu pieteicējas pieteikums apmierināts daļā par VSAA 2004.gada 10.janvāra lēmuma Nr.11 atcelšanu un VSAA uzdots pieņemt administratīvo aktu par pieteicējai izmaksājamo H.M. nesaņemto pensiju par laiku no 2002.gada 1.jūlija līdz 8.augustam. Tiesvedība pieteikuma daļā par pienākuma uzlikšanu VSAA atcelt

VSAA Jelgavas filiāles 2003.gada 17.februāra lēmumu Nr.1415 izbeigta.

[4] Izskatot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar VSAA apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 4.aprīļa spriedumu pieteicējas pieteikumu noraidīja. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmā daļa noteic, ka izmaksai aprēķinātās pensijas summas, kas nav izmaksātas līdz pensionāra nāvei, ir tiesības saņemt pensijas saņēmēja laulātajam un visiem pirmās un otrās pakāpes radniekiem. Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja nav ne H.M. laulātā, ne pirmās vai otrās pakāpes radniece.

[4.2] Nav pamatots pieteicējas uzskats, ka neizmaksātā pensija viņai pienākas kā H.M. mantinieci. Attiecībā uz kārtību, kādā tiek izmaksāta aprēķinātā valsts pensija, likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmā daļa attiecībā pret Civillikuma regulējumu atzīstama par speciālo tiesību normu, kas jāpiemēro arī attiecībā uz pieteicēju. Civillikuma normas par mantojuma nodibināšanu un personu loku, kurām ir tiesības uz mantojumu, jāpiemēro tiktāl, ciktāl šo personu loku neierobežo likuma "Par valsts pensijām" normas.

[4.3] Sociālās apdrošināšanas pamatprincipi paredz: solidaritāti starp sociālās apdrošināšanas iemaksu veicējiem un sociālās apdrošināšanas pakalpojumu saņēmējiem un sociālās apdrošināšanas līdzekļu izmantošanu tikai sociālās apdrošināšanas pakalpojumiem saskaņā ar likumu. Savukārt atbilstoši likuma "Par valsts pensijām" 2.pantam šā likuma uzdevums ir noteikt uz apdrošināšanas iemaksām balstītas valsts obligātās pensiju apdrošināšanas sistēmas principus un kārtību, kādā valsts sociālās apdrošināšanas pensiju nodrošina vecuma, invaliditātes un apgādnieka zaudējuma gadījumā.

[4.4] Par pamatotu atzīstams VSAA apelācijas sūdzībā izteiktais arguments, ka Jelgavas tiesas 2003.gada 15.janvāra spriedums garantē pieteicējas privāto, nevis publisko tiesību īstenošanu. Līdz ar to pieteicējai nav ierobežotas tiesības saņemt H.M. mantojumu, taču viņa neietilpst to personu lokā, kurām saskaņā ar speciālo tiesību normu ir tiesības saņemt līdz pensionāra nāvei aprēķināto, bet neizmaksāto valsts pensiju.

[4.5] VSAA, izdodot pārsūdzēto lēmumu, ir ievērojusi tiesiskuma un likuma atrunas principu.

[5] Par minēto spriedumu pieteicēja iesniegusi kasācijas sūdzību. Kasācijas sūdzība pamatota ar to, ka Administratīvā apgabaltiesa nepareizi interpretējusi likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmo daļu. Līdz pensionāra nāves brīdim ar VSAA lēmumu piešķirtā pensija ir mantojuma atstājēja īpašums, uz ko pieteicējai ir tiesības. Pretējā

gadījumā likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmā daļa ierobežo Satversmes 105.pantā pieteicējai noteiktās tiesības uz īpašumu.

[6] Tiesas sēdē pieteicēja uzturēja kasācijas sūdzību pēc tajā norādītajiem motīviem.

VSAA pārstāve kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka pensijas tiesības kā publiskas tiesības neietilpst mantojuma sastāvā. Likumdevējs izņēmuma kārtā ir piešķīris tiesības laulātajam un tuvākajiem radniekiem pēc pensionāra nāves saņemt aprēķināto pensiju. Ja nav laulātā un tuvu radnieku, pensija paliek budžetā.

Motīvu daļa

[7] Pieteicējas kasācijas sūdzība balstīta uz viedokli, ka pensionāram aprēķinātā, bet līdz viņa nāvei neizmaksātā pensijas summa ietilpst mantojumā. Tāpēc Administratīvo lietu departamenta ieskatā vispirms ir noskaidrojams, vai konkrētais gadījums ir saistāms ar mantojuma tiesībām.

[7.1] Civillikuma 382.pants noteic, ka "mantojums ir kopība, kurā ietilpst visa kustamā un nekustamā manta, kā arī citiem atdodamās tiesības, kas mirušam vai par mirušu izsludinātam piederējušas viņa patiesās vai tiesiski pieņemamās nāves laikā. Šajā ziņā mirušo vai par mirušo izsludināto sauc par mantojuma atstājēju". Tādējādi mantojuma masā ietilpst citiem atdodamās tiesības. No VSAA paskaidrojumiem izriet, ka tiesības uz pensiju nav mantojamas. Ņemot vērā, ka Administratīvā apgabaltiesa savus apsvērumus ir pamatojusi ar sociālo tiesību pamatprincipiem (solidaritāte un sociālās apdrošināšanas līdzekļu izmantošanu tikai sociālās apdrošināšanas pakalpojumiem saskaņā ar likumu), Administratīvo lietu departaments pieļauj, ka arī Administratīvā apgabaltiesa ir vadījies no tā, ka konkrētajā lietā nav piemērojamas mantojuma tiesības.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šajā sakarā ir jāinterpretē jēdziens "citiem atdodamās tiesības". Administratīvo lietu departaments pievienojas juridiskajā literatūrā izteiktajam viedoklim, ka mantojuma kopībā neietilpst tās tiesības, kurām piemīt ar mantojuma atstājēju saistīts personisks raksturs un kuras izbeidzas ar mantojuma atstājēja nāvi, piemēram, uzturlīdzekļu došanas tiesības un pienākums, dzīvojamās telpas īres tiesības, atlīdzība par mantojuma atstājēja veselībai nodarīto kaitējumu, izņemot summas, kuras mantojuma atstājējs nav saņēmis līdz nāves dienai, pilnvarojuma tiesība, autorība u.c. (sk.: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Mantojuma tiesības (382.–840.p.). Sast. R.Krauze, Z.Gencs. Rīga, 1997, 12. lpp.).

Tiesības uz pensiju ir sociālās tiesības, kas izriet no personas sociālās apdrošināšanas fakta. Tādēļ tās ir nepārprotami saistītas ar mantojuma atstājēja personu un mantiniekiem nav tiesības prasīt, lai pēc mantojuma atstājēja nāves viņiem turpinātu aprēķināt un izmaksāt

pensiju. Taču Administratīvo lietu departamenta ieskatā nošķirams ir jautājums par to pensiju, kura ir aprēķināta, bet nav izmaksāta pensionāra dzīves laikā. Tas jau ir individualizēts maksājums, un līdz pat nāves brīdim pensionāram ir tiesības prasīt tās izmaksu. Līdz ar to ir apsverams jautājums, vai šīs prasījuma tiesības ir citiem atdodamas, proti, vai tās ietilpst mantojuma kopībā vai arī tām piemērojams sociālās apdrošināšanas princips, kas paredz sociālās apdrošināšanas līdzekļu izmantošanu tikai sociālās apdrošināšanas pakalpojumiem. Lai izlemtu šo jautājumu, jāanalizē sociālās apdrošināšanas tiesību būtība plašāk.

[7.2] Saskaņā ar likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 3.pantu "sociālā apdrošināšana ir pasākumu kopums, ko organizē valsts, lai apdrošinātu personas (..) risku zaudēt darba ienākumu sakarā ar sociāli apdrošinātās personas (..), vecumu, (..) kā arī papildu izdevumiem sakarā ar sociāli apdrošinātās personas vai tās apgādībā esošās personas nāvi". No šīs normas izriet, ka uz personas dzīves laikā izdarīto sociālās apdrošināšanas iemaksu pamata noteiktās vecuma pensijas mērķis ir nodrošināt attiecīgās personas iztiku laikā, kad tai vairs nav darba ienākumu. Pensija saskaņā ar likuma "Par valsts pensijām" 30.pantu tiek piešķirta uz mūžu un tādējādi nodrošina pensionāram attiecīgu dzīves līmeni līdz mūža galam. Ja pensionārs kaut kādu iemeslu dēļ aprēķināto pensiju nav saņēmis, tad Administratīvo lietu departamenta ieskatā viņš un viņa ģimene ir dzīvojuši no iekrājumiem vai aizņēmumiem. Jebkurā gadījumā pensionāra uzturēšanai nav izmantoti sociālās apdrošināšanas sistēmā šim nolūkam paredzētie un individualizētie līdzekļi.

[7.3] Saskaņā ar likuma "Par valsts pensijām" 32.pantu, kurā regulēta valsts pensiju izmaksas kārtība, valsts pensijas izmaksājamas katru mēnesi. Valsts pensija pēc pensijas saņēmēja pieprasījuma pārskaitāma viņa norādītajā Latvijas Republikas kredītiestādes vai pasta norēķinu sistēmas (PNS) kontā, izmaksājama pakalpojuma sniedzēja noteiktajā izmaksas vietā vai piegādājama pensijas saņēmēja dzīvesvietā. Pensijas saņēmējs var pilnvarot citu personu saņemt pensiju. Tādējādi, ja pensija ik mēnesi tiek ieskaitīta pensionāra kontā kredītiestādē vai pasta norēķinu sistēmā, pensionāra nāves gadījumā viņa ģimenes locekļiem vai mantiniekiem nav šķēršļu šo naudu saņemt pēc attiecīgu formalitāšu nokārtošanas. Turpretī šāda iespēja mantiniekiem nerastos, ja pensionārs ir izvēlēties saņemt pensiju noteiktā izmaksas vietā vai ar piegādi savā dzīvesvietā, bet kādu laiku pirms nāves ir atradies slimnīcā vai, piemēram, uzturējies pie bērniem vai citiem tuviniekiem un nav saņēmis aprēķināto pensiju. Administratīvo lietu departamenta ieskatā tiesību normu nevar interpretēt tādējādi, ka atkarībā no tā, kādu

pensijas izmaksas veidu ir izvēlēties pensionārs, pensionāram aprēķinātā neizmaksātā pensija ietilpst mantojuma kopībā vai neietilpst.

Ņemot vērā to, ka vecuma pensija ir piešķirta uz mūžu un katru mēnesi izmaksājamā summa tiek individualizēta, pats pensionārs un viņa mantinieki var rēķināties ar to, ka šī summa būs pieejama. Līdz ar to Administratīvo lietu departamenta ieskatā tiesības saņemt pensionāram aprēķināto un neizmaksāto pensiju (prasījuma tiesību) var nodot citai personai un aprēķinātās neizmaksātās pensijas prasījuma tiesība ieskaitāma mantojuma kopībā (līdzīgi, kā civiltiesību speciālistu izpratnē ar mantojuma atstājēja nāvi neizbeidzas prasījuma tiesība uz atlīdzību par mantojuma atstājēja veselībai nodarīto kaitējumu, ja šī saistība nav izpildīta līdz viņa nāves brīdim).

[8] Saskaņā ar likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmo daļu "izmaksai aprēķinātās pensijas summas, kas nav izmaksātas līdz pensionāra nāvei, ir tiesības saņemt pensijas saņēmēja laulātajam un visiem pirmās un otrās pakāpes radniekiem". VSAA ieskatā, ņemot vērā, ka pensiju tiesības nav mantojamas un neizmaksātā aprēķinātā pensija tādēļ būtu atstājama budžetā, likumdevējs ir pieļāvis iespēju pensionāra tuviniekiem saņemt pensionāram aprēķināto pensiju, izsmeltoši uzskaitot tos minētajā tiesību normā. Administratīvā apgabaltiesa, atzīstot par speciālo tiesību normu likuma "Par valsts pensijām" 37.pantu, vienlaikus atzinusi, ka Civillikuma normas par mantojuma nodibināšanu un personu loku, kurām ir tiesības uz mantojumu, jāpiemēro tiktāl, ciktāl šo personu loku neierobežo likuma "Par valsts pensijām" normas. Konstatējot, ka pieteicēja neietilpst minētajā tiesību normā norādīto personu lokā un atzīstot par pamatotu VSAA pieņemto lēmumu, Administratīvā apgabaltiesa pēc būtības ir piekritusi tam, kā VSAA interpretē likuma "Par valsts pensijām" 37.pantu.

Administratīvo lietu departaments piekrīt, ka salīdzinājumā ar Civillikuma normām, kas regulē mantošanas tiesības, likuma "Par valsts pensijām" 37.pants uzskatāms par speciālo normu. Taču šī norma ir speciālā attiecībā uz mantošanas kārtību, bet tā nekādā veidā neregulē to, vai prasījuma tiesība uz pensionāram neizmaksāto pensiju ietilpst mantojuma kopībā vai neietilpst.

Likuma "Par valsts pensijām" 37.pantā ir norādītas personas, kas saskaņā ar Civillikuma normām, kuras regulē likumisko mantošanu, ir pirmās vai otrās šķiras mantinieki vai manto kopā ar tiem. Parasti minētās personas ir ģimenes locekļi vai personas, kurām ir juridisks vai morāls pienākums uzturēt un atbalstīt savu tuvinieku. Administratīvo lietu departamenta ieskatā šīs normas mērķis ir radīt apstākļus, lai personas, kuru materiālo stāvokli varēja ietekmēt pensionāra nāve, bez formalitātēm, kādas prasa mantojuma lietas

kārtošana, nekavējoties varētu saņemt pensionāram aprēķināto, bet neizmaksāto pensiju. Un tikai tad, ja šādu tuvinieku nav vai tie atsakās saņemt neizmaksāto pensiju, prasījuma tiesību var izmantot citi likumiskie vai testamentārie mantinieki. Līdz ar to par nepamatotu atzīstams Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka likuma "Par valsts pensijām" 37.pantā pensionāra tuviniekiem noteiktā priekšrocība liedz testamentārajai mantiniecei izmantot mantojuma kopībā ietilpstošo prasījuma tiesību.

Ņemot vērā, ka Administratīvā apgabaltiesa nav pareizi interpretējusi tiesību normu, spriedums nav atzīstams par tiesisku un ir atceļams, nosūtot lietu jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4. aprīļa spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par pensijas pārrēķinu sakarā ar papildus veiktām sociālās apdrošināšanas iemaksām (likuma "Par valsts pensijām" 24. un 25.pants un pārejas noteikumu 34.punkts)

Likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 34.punkta piemērošanas gadījumi ir jānošķir no šā paša likuma 24. un 25.panta piemērošanas gadījumiem. Likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 34.punkts noteic pensijas minimālajam apmēram piemērojamo koeficientu, savukārt likuma 24. un 25.pants noteic kārtību, kādā veicams jau piešķirtas pensijas pārrēķins sakarā ar papildus veiktām sociālās apdrošināšanas iemaksām. No minētajām tiesību normām izriet, ka personai, ņemot vērā konkrēto faktisko situāciju un to, ka pensijas pārrēķins var tikt veikts ne biežāk kā reizi trijos gados, ir tiesības izvēlēties, kad tai ir izdevīgāk lūgt pensijas pārrēķinu sakarā ar papildus veiktām sociālās apdrošināšanas iemaksām. Šā iemesla dēļ Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra nevar veikt pensijas pārrēķinu bez pensijas saņēmēja pieteikuma.

2005.gada 25.oktobrī

Lieta Nr.SKA-314

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	V.Krūmiņa,
senatore	J.Briede,
senators	N.Salienieks,

piedaloties pieteicējam Leonīdam Z. un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei S.Bruzgulei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Leonīda Z. sūdzību (pieteikumu) par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2004.gada 10.janvāra lēmuma Nr.09/328 atcelšanu un jauna administratīvā akta izdošanu, sakarā ar Leonīda Z. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 11.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Jēkabpils rajona tiesā 2004.gada 19.janvārī saņemta Leonīda Z. sūdzība (pieteikums) par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA) 2004.gada 10.janvāra lēmuma Nr.09/328 atcelšanu un jauna administratīvā akta izdošanu.

Sūdzībā (pieteikumā) norādīts, ka 1998.gada 6.aprīlī pieteicējam piešķirta vecuma pensija ar atvieglotiem noteikumiem, nepareizi aprēķinot apdrošināšanas stāžu. Leonīda Z. darba stāžs uz 1998.gada 6.aprīli faktiski bijis 30 gadi trīs mēneši un 11 dienas,

savukārt uz 2002.gada 1.janvāri – 31 gads viens mēnesis un 23 dienas. Sūdzībā (pieteikumā) norādīts, ka attiecībā uz viņam aprēķināto pensiju no 2002.gada 1.janvāra bija jāpiemēro likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 34.punkts. Uz vairākkārtējiem pieteicēja iesniegumiem VSAA amatpersonas nepamatoti norādījušas, ka pieteicējam jāiesniedz lūgums pensijas pārrēķinam atbilstoši likuma "Par valsts pensijām" 24.pantam. Neveicot pensijas pārrēķinu, pieteicējam no 2002.gada 1.janvāra līdz 2004.gada 31.janvārim nav izmaksāta starpība starp aprēķināto un pienākošo pensiju Ls 152. Turklāt VSAA Jēkabpils filiāle, kā arī VSAA Apdrošināšanas uzraudzības daļa, ignorējot likumu "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās", nav sniegušas atbildi pēc būtības attiecīgi uz pieteicēja 2003.gada 10.oktobra iesniegumu un 2003.gada 18.decembra sūdzību. Sūdzībā (pieteikumā) lūgts uzdot VSAA pārrēķināt pieteicējam piešķirto pensiju, izmaksājot nesaņemto pensijas starpību Ls 152, kā arī no 2003.gada 1.decembra pensiju noteikt Ls 52,20 mēnesī.

Jēkabpils rajona tiesa ar 2004.gada 21.jūnija spriedumu Leonīda Z. sūdzību (pieteikumu) noraidījusi.

[2] Izskatot lietu sakarā ar Leonīda Z. apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 11.aprīļa spriedumu Leonīda Z. sūdzību (pieteikumu) noraidījusi. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Kaut arī Leonīds Z. sūdzību (pieteikumu) iesniedzis par VSAA Jēkabpils filiāles rīcību, tiesai jālemj par VSAA 2004.gada 10.janvāra lēmumu Nr.09/328, ar kuru noteikts pārrēķināt pieteicēja pensiju no 2004.gada 1.janvāra, bet atteikts pārrēķināt pensiju no 2002.gada 1.janvāra, jo ar šo lēmumu noteiktas pieteicēja tiesības uz pensijas pārrēķinu.

[2.2] Lietā nav strīda par to, ka 1998.gada 6.aprīlī Leonīdam Z. piešķirta vecuma pensija un VSAA noteica kopējo apdrošināšanas stāžu 30 gadi divi mēneši un 24 dienas, savukārt no 2004.gada 1.janvāra – 31 gads pieci mēneši un 23 dienas. Lietā ir strīds par to, vai ir pamatota VSAA rīcība, neņemot vērā pieteicēja papildu apdrošināšanas stāžu pēc pensijas piešķiršanas no 2002.gada 1.janvāra un neveicot pensijas pārrēķinu no minētās dienas.

[2.3] Apgabaltiesa atzīst, ka ir nošķirami likuma "Par valsts pensijām" 24. un 25.panta piemērošanas gadījumi no minētā likuma pārejas noteikumu 34.punkta piemērošanas gadījumiem, jo tiem ir atšķirīgs mērķis un piemērošanas kārtība. Atbilstoši likuma "Par valsts pensijām" 24. un 25.pantam pensijas pārrēķina pamats ir papildu apdrošināšanas iemaksas, kuras veiktas pēc vecuma pensijas piešķiršanas, savukārt minētā likuma pārejas noteikumu 34.punktā noteikto koeficientu piemērošanas pamats ir personas kopējais

apdrošināšanas stāžs. Apgabaltiesa piekrīt pieteicēja viedoklim, ka minētā likuma pārejas noteikumu 34.punktu iestādei jāpiemēro, ievērojot aprēķināto apdrošināšanas stāžu, un šādai piemērošanai nav nepieciešams personas iesniegums. Arī pieteicējs tiesai norādījis, ka viņa kopējais apdrošināšanas stāžs lielāks par 30 gadiem, proti, 31 gads pieci mēneši un 16 dienas bija 2002.gada 1.janvārī, tas ir, pēc pensijas piešķiršanas. Lai noteiktu kopējo apdrošināšanas stāžu, proti, ņemtu vērā pēc pensijas piešķiršanas iegūto apdrošināšanas stāžu, konkrētajā gadījumā primāri ir piemērojams likuma "Par valsts pensijām" 24. un 25.pants, kurš nosaka personas tiesības lūgt pensijas pārrēķinu sakarā ar papildus veiktām apdrošināšanas iemaksām.

[2.4] No likuma "Par valsts pensijām" 24. un 25.panta, kā arī lietā konstatētā, ka pieteicējs pieprasījumu par pensijas pārrēķinu nav iesniedzis, savukārt VSAA vairākkārtīgi norādījusi pieteicējam uz viņa tiesībām šādu pieprasījumu iesniegt, izriet, ka VSAA konkrētajā gadījumā pamatoti noteikusi pieteicēja apdrošināšanas stāžu, kas veidojies līdz pensijas piešķiršanai.

[2.5] Pieteicējs neapstrīd faktu, ka tiesības uz pārejas noteikumu 34.punktā noteikto koeficientu 1,5 pieteicējs ieguvis sakarā ar papildu apdrošināšanas stāža iegūšanu pēc pensijas piešķiršanas. Atbilstoši likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 34.punktam un šā likuma 1.panta 1.punktam pieteicēja apdrošināšanas stāžs, piešķirot pensiju, bija 30 gadi. Tādējādi VSAA iestāde pamatoti piemērojusi koeficientu 1,3, kurš atbilstoši minētā likuma pārejas noteikumu 34.punktam piemērojams personām, kuru apdrošināšanas stāžs ir lielāks par 20 gadiem, bet nav lielāks par 30 gadiem.

[2.6] Ņemot vērā pieteicēja papildus nostrādāto laiku pēc pensijas piešķiršanas, viņa apdrošināšanas stāžs būtu lielāks par 30 gadiem, jo veidotu pilnu 31 gadu, ko neapstrīd VSAA. Tomēr, ņemot vērā 2.3.–2.4.punktā minētos argumentus, šādā gadījumā nepieciešams pieteicēja pieprasījums par pensijas pārrēķinu sakarā ar papildus veiktām apdrošināšanas iemaksām pēc pensijas piešķiršanas, kā rezultātā tiktu noteikts kopējais apdrošināšanas stāžs.

[3] Leonīds Z. par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 11.aprīļa spriedumu iesniedzis kasācijas sūdzību, lūdzot to atcelt pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Apgabaltiesas sprieduma aprakstošajā daļā norādīts pieteicēja prasījums, ka saskaņā ar likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 34.punktu, aprēķinot pieteicēja vecuma pensiju, no 2002.gada 1.janvāra tai bija jāpiemēro koeficients 1,5 un tās apmērs nedrīkstēja būt mazāks par Ls 45 mēnesī, jo uz 2002.gada 1.janvāri

pieteicēja kopējais apdrošināšanas stāžs bija 31 gads un seši mēneši (pieci mēneši un 16 dienas, jo nepilns mēnesis jārēķina kā pilns). Uz pensijas piešķiršanas brīdi 1998.gada 6.aprīlī pieteicēja apdrošināšanas stāžs bija 30 gadi un trīs mēneši (divi mēneši un 24 dienas), tātad jau toreiz lielāks par 30 gadiem. VSAA minētā likuma pārejas noteikumu 34.punkts, ievērojot pieteicēja apdrošināšanas stāžu, bija jāpiemēro bez pieteicēja iesnieguma, kam apgabaltiesa savā spriedumā piekritusi.

Sprieduma motīvu daļā apgabaltiesa norādījusi, ka VSAA Apdrošināšanas uzraudzības daļa ar 2004.gada 10.janvāra lēmumu Nr.09/328 noteikusi pārrēķināt pieteicēja pensiju no 2004.gada 1.janvāra, bet atteikusi to pārrēķināt no 2002.gada 1.janvāra. Spriedumā norādīts, ka pieteicēja apdrošināšanas stāžs uz 2004.gada 1.janvāri ir 31 gads pieci mēneši un 23 dienas, bet nepilns mēnesis bija jārēķina kā pilns, līdz ar to stāžs bija 31 gads un seši mēneši, turklāt šāds stāžs pieteicējam bija jau līdz 2002.gada 1.janvārim. Tā kā sociālās apdrošināšanas iemaksas pieteicēja kontā bija ienākušas līdz 2002.gada 1.janvārim, VSAA bez pieteicēja iesnieguma varēja pārbaudīt viņa apdrošināšanas stāžu un veikt vecuma pensijas pārrēķinu atbilstoši likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 34.punktam, piemērojot koeficientu 1,5, bet tas netika darīts. Tas, ka par pieteicēju pārskaitītos sociālās apdrošināšanas līdzekļus valsts izmantoja tūlīt pēc to saņemšanas, bet apdrošināšanas stāžā bez pieteicēja iesnieguma šo laika periodu neieskaitīja, atsaucoties uz likuma "Par valsts pensijām" 24. un 25.pantu, ir pretrunā ar pārejas noteikumu 34.punktu, kurā noteikts, ka iesniegums nav nepieciešams.

[3.2] Apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 34.pantā minēto "apdrošināšanas stāžs ir lielāks par 30 gadiem", uzskatot, ka "lielāks par 30 gadiem" nozīmē to, ka apdrošināšanas stāžam ir jābūt 31 gads un vairāk. Vispārzināms ir fakts, ka, ja pāri 30 gadiem ir kaut viena diena, ir vairāk par 30 gadiem. Nepareiza materiālo tiesību normu interpretācija novedusi pie lietas nepareizas izspriešanas, tādēļ atbilstoši Administratīvā procesa likuma 326.panta 3.punktam un 347.panta otrajai daļai spriedums ir atzīstams par nepamatotu, prettiesisku un ir atceļams.

[3.3] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā to, ka ar VSAA nepamatoto rīcību pieteicējam liegtas Latvijas Republikas Satversmes 109.pantā noteiktās tiesības uz valsts garantēto sociālo nodrošinājumu vecumā atbilstoši darba un sociālās apdrošināšanas maksājumu ieguldījumam. Pieteicējam liegtas arī Latvijas Republikas Satversmes 92.pantā noteiktās tiesības aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.

[3.4] Apgabaltiesa pārkāpusi arī Administratīvā procesa likuma 2.pantu, kurā noteikts, ka likuma pamatmērķis ir nodrošināt tiesiskas valsts pamatprincipu, it sevišķi cilvēktiesību, ievērošanu konkrētās publiski tiesiskajās attiecībās starp valsti un personu, kā arī nodrošināt tiesību normu tiesisku, precīzu un efektīvu piemērošanu publiski tiesiskajās attiecībās.

[4] VSAA par kasācijas sūdzību iesniegusi paskaidrojumu, norādot, ka iesniegto kasācijas sūdzību neatzīst un apgabaltiesas spriedums atstājams negrozīts.

[5] Tiesas sēdē Leonīds Z. kasācijas sūdzību uzturēja, pamatojoties uz tajā norādītajiem motīviem.

VSAA pārstāve kasācijas sūdzību neatzina, paskaidrojot, ka apgabaltiesas spriedums ir likumīgs un pamatots.

Motīvu daļa

[6] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmo daļu tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[7] Administratīvo lietu departaments par nepamatotu atzīst kasācijas sūdzības motīvu, ka, lai pārrēķinātu vecuma pensiju sakarā ar personas papildus uzkrāto apdrošināšanas stāžu, nav nepieciešams tās pieteikums.

[7.1] Likuma "Par valsts pensijām" (redakcijā, kas bija spēkā uz 2002.gada 1.janvāri) pārejas noteikumu 34.punkts noteic, ka līdz 2006.gada 31.decembrim vecuma pensijas minimālais apmērs nedrīkst būt mazāks par valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, kuram piemērots šāds koeficients: personām, kuru apdrošināšanas stāžs nav lielāks par 20 gadiem – 1,2; personām, kuru apdrošināšanas stāžs ir lielāks par 20 gadiem, bet nav lielāks par 30 gadiem – 1,3; personām, kuru apdrošināšanas stāžs ir lielāks par 30 gadiem – 1,5.

[7.2] Likuma "Par valsts pensijām" 24.pants noteic: ja par periodu **pēc vecuma** vai invaliditātes **pensijas piešķiršanas** ir veiktas vai bija jāveic apdrošināšanas iemaksas ne mazāk kā 12 mēnešus, piešķirtā pensija, pamatojoties uz tās saņēmēja pieprasījumu, pārrēķināma, bet ne biežāk kā reizi trijos gados. Minētā likuma 25.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka tiesības uz valsts pensijas palielināšanu var iegūt sakarā ar apdrošināšanas iemaksu papildināšanu šā likuma 24.pantā noteiktajā kārtībā, savukārt 25.panta otrā daļa nosaka pensijas pārrēķina termiņus sakarā ar tiesībām uz pensijas palielināšanu.

[7.3] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 34.punkta piemērošanas gadījumi ir jānošķir no šā paša likuma 24. un 25.panta piemērošanas gadījumiem. Likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 34.punkts noteic pensijas minimālajam apmēram piemērojamo koeficientu, savukārt likuma 24. un 25.pants

noteic kārtību, kādā veicams jau piešķirtas pensijas pārrēķins sakarā ar papildus veiktām sociālās apdrošināšanas iemaksām. No minētajām tiesību normām izriet, ka personai, ņemot vērā konkrēto faktisko situāciju un to, ka pensijas pārrēķins var tikt veikts ne biežāk kā reizi trijos gados, ir tiesības izvēlēties, kad tai ir izdevīgāk lūgt pensijas pārrēķinu sakarā ar papildus veiktām sociālās apdrošināšanas iemaksām. Šā iemesla dēļ VSAA nevar veikt pensijas pārrēķinu bez pensijas saņēmēja pieteikuma.

[7.4] Apgabaltiesa spriedumā pamatoti konstatējusi, ka uz 1998.gada 6.aprīli, kad Leonīdam Z. tika piešķirta vecuma pensija, viņa kopējais apdrošināšanas stāžs bija 30 gadi divi mēneši un 24 dienas, savukārt uz 2004.gada 1.janvāri – 31 gads pieci mēneši un 23 dienas. Tātad apdrošināšanas stāžs lielāks par 30 gadiem bija un tiesības uz koeficienta 1,5 piemērošanu vecuma pensijas aprēķinā Leonīdam Z. radās tikai pēc vecuma pensijas piešķiršanas. Tādējādi, ņemot vērā likuma "Par valsts pensijām" 24. un 25.pantu, lai veiktu piešķirtās pensijas pārrēķinu, Leonīdam Z. bija jāvērsas VSAA ar pieprasījumu.

[8] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasācijas sūdzībā minētajam argumentam, ka apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 34.pantā minēto "apdrošināšanas stāžs ir lielāks par 30 gadiem", uzskatot, ka "lielāks par 30 gadiem" nozīmē to, ka apdrošināšanas stāžam ir jābūt 31 gads un vairāk.

Apgabaltiesa spriedumā pamatoti piemērojusi likuma "Par valsts pensijām" 1.panta 1.punktu, kurš noteic, ka apdrošināšanas stāžs ir **pilnos gados izteikts laika periods**, kurā sociāli apdrošinātā persona pati veikusi sociālās apdrošināšanas iemaksas vai par to veiktas vai no 2001.gada 14.marta bija jāveic sociālās apdrošināšanas iemaksas. Administratīvo lietu departaments norāda, ka likumā lietotie termini ir piemērojami visa likuma ietvaros, tostarp, ir attiecināmi arī uz pārejas noteikumiem. Tādējādi apgabaltiesa pareizi secinājusi, ka pieteicēja kopējais apdrošināšanas stāžs viņa pensijas piešķiršanas dienā bija 30 gadi.

[9] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nepamatots ir kasācijas sūdzības motīvs, ka apgabaltiesa nav ņēmusi vērā to, ka ar VSAA nepamatoto rīcību pieteicējam liegtas Latvijas Republikas Satversmes 109.pantā garantētās tiesības, tādējādi liedzot Latvijas Republikas Satversmes 92.pantā noteiktās tiesības aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.

Latvijas Republikas Satversmes 109.pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos. Minēto tiesību konkrēta realizēšana ir noteikta citos normatīvajos aktos. Kā jau iepriekš

norādīts, apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka pieteicēja vecuma pensijas pārrēķins netika veikts, jo pieteicējs neizmantoja savas likuma "Par valsts pensijām" 24. un 25.pantā noteiktās tiesības uz pensijas pārrēķinu sakarā papildus veiktām sociālās apdrošināšanas iemaksām. Tādējādi nepamatots ir arī kasācijas sūdzības motīvs par Latvijas Republikas Satversmes 92.panta, kā arī Administratīvā procesa likuma 2.panta pārkāpumu.

Izvērtējis minētos kasācijas sūdzības argumentus un apgabaltiesas spriedumu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka spriedums ir tiesisks un tādēļ nav pamata tā atcelšanai, bet kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 11. aprīļa spriedumu, bet Leonīda Z. kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Materiālo tiesību normu pārkāpums apelācijas instances spriedumā – tiesa nav piemērojusi to materiālo tiesību normu, kuru vajadzēja piemērot (Administratīvā procesa likuma 326.panta 1.punkts)

Par antikonstitucionālu atzītas tiesību normas piemērošana, izšķirot administratīvi tiesisku strīdu, uzskatāma par materiālo tiesību normas pārkāpumu. Kopš konkrētas tiesību normas atzīšanas par antikonstitucionālu nav pieļaujama nelabvēlīga administratīvā akta pamatošana ar šo normu.

2005.gada 1.novembrī

Lietā Nr.SKA-324

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Miervaldim Ā. un atbildētājas Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei S.Bruzgulei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Miervalža Ā. pieteikuma par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras lēmuma atcelšanu, sakarā ar Miervalža Ā. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 28. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2002.gada 27.martā Miervaldis Ā. pieprasīja piešķirt viņam pensiju no 2001.gada 26.septembra. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA) Rīgas pilsētas Kurzemes filiāle ar 2002.gada 3.maija lēmumu Nr.4579 piešķīra pieteicējam vecuma pensiju no 2001.gada 26.septembra, vienlaikus pieņemot lēmumu Nr.4579a, kurā noteica, ka par periodu no 2001.gada 26.septembra līdz 2002.gada 19.martam pensija jāizmaksā ierobežotā apmērā, izdarot ieturējumus. Lēmums pamatots ar likuma "Par valsts pensijām" 12.pantu un pārejas noteikumu 26.punktu.

Izskatot pieteicēja sūdzību, VSAA ar 2003.gada 9. aprīļa lēmumu Nr.87 atteica apmierināt pieteicēja sūdzību izmaksāt pensiju pilnā apmērā par laiku no 2001.gada 26.septembra līdz 2002.gada 19.martam. Lēmumā konstatēts, ka šajā laikā pensija pieteicējam atbilstoši likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktam tika maksāta ierobežotā apmērā, jo viņš bija darba ņēmēja statusā.

Pensija pilnā apmērā tiek maksāta no 2002.gada 20.marta, tas ir, no Satversmes tiesas 2002.gada 19.marta sprieduma spēkā stāšanās dienas. Nav nozīmes apstāklim, ka izmaksājamās pensijas apmēru ierobežojošā tiesību norma nav spēkā pensijas piešķiršanas brīdī, jo pieteicējam izmaksājamā pensija tika ierobežota par laiku, kad tā bija spēkā. Lēmums pamatots ar likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktu un Satversmes tiesas 2002.gada 19.marta spriedumu.

[2] Par VSAA 2003.gada 9. aprīļa lēmuma Nr.87 atcelšanu pieteicējs iesniedzis pieteikumu Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā. Pieteikumā pieteicējs norāda, ka ar Satversmes tiesas 2002.gada 19.marta spriedumu lietā Nr.2001-12-01 "Par likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkta atbilstību Satversmes 91. un 109.pantam" likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts atzīts par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam un spēkā neesošu no sprieduma publicēšanas dienas, tas ir, no 2002.gada 20.marta. Tādēļ VSAA veiktajiem ieturējumiem no pieteicēja pensijas nav tiesiska pamata, tā kā pēc Satversmes tiesas sprieduma nebija tiesību veikt ieturējumus no pensijas, atsaucoties uz spēkā neesošu tiesību normu.

Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa ar 2003.gada 8.septembra spriedumu pieteicēja pieteikumu apmierināja.

[3] Skatot lietu sakarā ar VSAA apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2005.gada 28. aprīļa spriedumu pieteicēja pieteikumu noraidīja. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

Pieteicējs lūdzis piešķirt viņam pensiju ar atpakaļejošu datumu, proti, sākot no 2001.gada 26.septembra. Satversmes tiesa noteikusi, ka 2002.gada 19.marta spriedums stājas spēkā 2002.gada 20.martā. Satversmes tiesa spriedumā noteikusi konkrētu datumu, ar kuru minētā tiesību norma vairs nav spēkā, tādēļ atzīstams, ka no 2000.gada 1.janvāra līdz 2002.gada 19.martam likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts bija spēkā. Līdz ar to pieteicējam pensijas piešķiršana ierobežotā apmērā par minēto laika posmu bija atbilstoša tajā laikā spēkā esošajām tiesību normām. Pie šādiem apstākļiem VSAA lēmums ir tiesisks un pamatots.

[4] Par minēto spriedumu pieteicējs iesniedzis kasācijas sūdzību. Kasācijas sūdzība pamatota ar to, ka apelācijas instances tiesa nav ņēmusi vērā Satversmes tiesas 2005.gada 6. aprīļa spriedumu lietā Nr.2004-21-01, uz kuru pieteicējs norādījis arī tiesas sēdē, izskatot lietu apelācijas kārtībā. Atbilstoši Satversmes tiesas spriedumam tiem strādājošajiem pensionāriem, attiecībā uz kuriem lēmums par pensijas ieturēšanu pieņemts pēc 2002.gada 19.marta, pensija izmaksājama pilnā apmērā.

Ņemot vērā minēto, kasācijas sūdzības iesniedzējs lūdz atmaksāt ieturēto pensiju, pareizinot to ar inflācijas koeficientu atbilstoši likuma "Par valsts pensijām" 35.panta otrajai daļai. Papildinājumos pieteicējs lūdz atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu un lietu nodot jaunai izskatīšanai vai arī Senātam izspriest lietu pēc būtības.

[5] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības VSAA kasācijas sūdzību neatzīst. Tā kā pensija izmaksāta, ievērojot likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkta spēkā esamību, un ieturējumi, pamatojoties uz šā likuma 32.punktu nav veikti, Satversmes tiesas 2005.gada 6. aprīļa spriedums neietekmē pieteicējam izmaksāto pensijas apmēru par laiku no 2001.gada 26.septembra līdz 2002.gada 19.martam.

[6] Tiesas sēdē pieteicējs kasācijas sūdzību uzturēja, pamatojoties uz tajā minētajiem motīviem.

Atbildētājas pārstāvis paskaidroja, ka Rīgas apgabaltiesas spriedums ir pamatots.

Motīvu daļa

[7] Likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts, ar kuru pamatots pārsūdzētais administratīvais akts, noteica: "Obligāti sociāli apdrošināmajām personām (darba ņēmējiem vai pašnodarbinātajiem) ar tā mēneša pirmo datumu, kurā pensijas saņēmējs, izņemot invaliditātes pensijas saņēmēju, kļuvis par obligāti sociāli apdrošināmo personu, pārtraucama tā pensijas daļas izmaksa, kas pārsniedz: no 2000.gada 1.janvāra līdz 2002.gada 31.decembrim – trīskāršu valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu; no 2003.gada 1.janvāra līdz 2003.gada 31.decembrim – četrkāršu valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu; no 2004.gada 1.janvāra līdz 2004.gada 31.decembrim – pieckāršu valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu" (redakcija pēc 2001.gada 20.decembrī izdarītajiem grozījumiem).

[8] Satversmes tiesa, izskatījusi lietu par likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkta atbilstību Satversmes 91. un 109.pantam, ar 2002.gada 19.marta spriedumu atzina šo tiesību normu par neatbilstošu Satversmes 1.pantam un spēkā neesošu no sprieduma publicēšanas dienas. Satversmes tiesa konstatēja, ka apstrīdētā norma neatbilst samērīguma un tiesiskās palāvības principam un ir pretrunā ar Satversmes 1.pantu. Tādējādi VSAA, jau pēc šāda Satversmes tiesas sprieduma spēkā stāšanās izdodot administratīvo aktu par pensijas izmaksāšanu pieteicējam ierobežotā apmērā par laika periodu līdz 2002.gada 19.martam, ir vadījusies no antikonstitucionālas normas, kas par tādu bija atzīta ar Satversmes tiesas spriedumu. Šo apstākli nav vērtējusi arī Rīgas apgabaltiesa, spriedumā norādot, ka pensijas izmaksa ir ierobežota par periodu, kad likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts bija spēkā.

[9] Nav pamatots VSAA apgalvojums, ka Satversmes tiesa likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punktu atzinusi par

neatbilstošu Satversmei tikai ar sprieduma spēkā stāšanās brīdi. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 32.panta trešajai daļai Satversmes tiesai ir tiesības lemt par laiku, no kura tiesību norma, kuru tā atzinusi par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai, uzskatāma par spēkā neesošu. Kā norādīts Satversmes tiesas 2005.gada 6. aprīļa spriedumā lietā Nr.004-21-01, "tiesību normas atzīšana par neatbilstošu Satversmei un šādas normas spēka zaudēšana ir divi dažādi jēdzieni" (sprieduma 10.punkts). Tālāk spriedumā norādīts, ka, nosakot brīdi, ar kuru likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts uzskatāms par spēkā neesošu, Satversmes tiesa "izvērtēja gan tiesiskos, gan faktiskos (sociālo tiesību jomā īpaši nozīmīgus) apstākļus, normas pieņemšanas un arī tiesas spriešanas laikā".

Minētajā lietā Satversmes tiesa vērtēja likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkta (kas noteica ieturējuma apmēru no pensijas, ja pensionāram, nepaziņojot par darba attiecībām, nebija piemēroti likuma pārejas noteikumu 26.punktā paredzētie pensijas izmaksas ierobežojumi) atbilstību Satversmei. Tomēr Satversmes tiesa šajā spriedumā vienlaikus norādīja (sprieduma 12.punkts), ka arī ieturējumi no pensijas, pamatojoties uz minētā likuma 36.pantu (kas noteica mazāku ieturējuma apmēru salīdzinājumā ar likuma pārejas noteikumu 32.punktu), ja ieturējumu rašanās cēlonis ir likuma pārejas noteikumu 26.punktā ietvertā norma, nav pieļaujami un ir prettiesiski kopš likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkta atzīšanas par spēku zaudējušu. Tādējādi, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, no Satversmes tiesas argumentiem izdarāms secinājums, ka kopš minētās tiesību normas atzīšanas par spēku zaudējušu, nav pieļaujama nelabvēlīgu administratīvo aktu pamatošana ar šo normu. Taču Rīgas apgabaltiesa spriedumā nav vērtējusi to apstākli, ka VSAA lēmumu par pensijas izmaksāšanu pieteicējam ierobežotā apmērā pieņēma pēc 2002.gada 20.marta, kad normas antikonstitucionalitāte jau bija atzīta.

Ņemot vērā, ka Rīgas apgabaltiesa ir piemērojusi tādu tiesību normu, kuru nevajadzēja piemērot, pieņemto spriedumu nevar atzīt par tiesisku. Tāpēc spriedums ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 28.aprīļa spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par iestādes pienākumu piešķirt kaitējuma atlīdzību par laiku, ko persona nostrādājusi kaitīgu faktoru ietekmē (Ministru kabineta 2001.gada 23.augusta noteikumu Nr.378 "Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība" 5. un 8.punkts)

Ja personai kaitējums radies pie vairākiem darba devējiem, tiesai un iestādei jāievēro atbildības proporcionalitātes princips atbilstoši darba laikam apstākļos, kas veicināja saslimšanu ar arodslimību.

Ja personai darbs kaitīgu faktoru ietekmē bijis divos uzņēmumos, no kuriem viens ir izslēgts no Uzņēmumu reģistra un attiecībā uz šo uzņēmumu nav iestājušies Ministru kabineta 2001.gada 23.augusta noteikumu Nr.378 "Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība" 5.punktā noteiktie priekšnoteikumi, atbilstoši šo noteikumu 8.punktam Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai ir pienākums piešķirt personai kaitējuma atlīdzību par laiku, ko tā kaitīgu faktoru ietekmē nostrādājusi uzņēmumā, kas izslēgts no Uzņēmumu reģistra.

Juridiska fakta konstatēšana ar tiesas spriedumu ir nepieciešama tikai tad, ja personai nav iespējams citādā kārtībā saņemt attiecīgos dokumentus, kas apstiprina nepieciešamos faktus. Ja šādus dokumentus ir iespējams iegūt citādā veidā, nepastāv priekšnoteikums, lai juridiska fakta konstatāciju varētu prasīt tiesas ceļā.

2005.gada 8.novembrī

Lieta Nr.SKA-329

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,

piedaloties pieteicēja Aleksandra B. pārstāvei I.Nikolajevai un atbildētāja Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei S.Bruzgulei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Aleksandra B. pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2004.gada 11.februāra lēmuma Nr.33 atcelšanu, sakarā ar Aleksandra B. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 25. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Aleksandrs B. no 1965.gada 24.augusta līdz 1992.gada 31.jūlijam strādājis valsts uzņēmumā (turpmāk – VU) "Komutators". VU "Komutators" no Uzņēmumu reģistra izslēgts 2000.gada 15.jūnijā. Savukārt no 1992.gada 1.augusta līdz 1996.gada 31.decembrim Aleksandrs B. strādājis AS "Dambis". AS "Dambis" Uzņēmumu reģistrā reģistrēta 1992.gada 30.jūnijā un turpina darbību.

Rīgas reģionālā valsts darba inspekcija 2003.gada 23.oktobra izziņā par darba vietas higiēnisko raksturojumu norādījusi, ka Aleksandrs B. kaitīgu faktoru ietekmē VU "Komutators" strādājis 27 gadus. Savukārt 2003.gada 27.oktobra izziņā inspekcija norādījusi, ka AS "Dambis" Aleksandrs B. kaitīgu faktoru ietekmē strādājis četrus gadus un sešus mēnešus.

Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu komisija arodslimībās 2003.gada 12.novembrī devusi slēdzienu Nr.1385 par Aleksandra B. slimības saistību ar arodu. Veselības un darbaspēju ekspertīzes ārstu komisija, pamatojoties uz šo slēdzienu, 2003.gada 26.novembrī noteikusi Aleksandram B. darbaspēju zaudējumu 20 procentus. Par darbaspēju zaudējuma cēloni atzīta arodslimība.

[2] Aleksandrs B. 2003.gada 10.decembrī griežies Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA) Rīgas pilsētas Ziemeļu filiālē un pieprasījis kaitējuma atlīdzību sakarā ar konstatēto arodslimību un darbaspēju zaudējumu.

[3] VSAA Rīgas pilsētas Ziemeļu filiāle ar 2003.gada 23.decembra lēmumu Nr.48964 Aleksandram B. atteikusi piešķirt apdrošināšanas atlīdzību sakarā ar arodslimību, pamatojoties uz likuma "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" 3. un 12.pantu, jo Aleksandrs B. nav uzskatāms par apdrošināto personu un par viņu sešu mēnešu periodā nav veikta sociālās apdrošināšanas iemaksas.

Izskatījusi lietu sakarā ar Aleksandra B. iesniegto apstrīdēšanas iesniegumu, VSAA ar 2004.gada 11.februāra lēmumu Nr.33 atstājusi negrozītu apstrīdēto lēmumu. VSAA lēmumā norādījusi, ka pienākums atlīdzināt darbā nodarīto kaitējumu ir AS "Dambis", kurā Aleksandrs B. ieguvis arodslimību un strādājis līdz 1997.gada 1.janvārim.

[4] Aleksandrs B. iesniedzis Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu, kurā lūdzis iepriekšminētos lēmumus atcelt. Pieteikumā viņš norādījis, ka 27 gadus strādājis VU "Komutators", kurš no Uzņēmumu reģistra izslēgts 2000.gada 15.jūnijā. Kopš 1992.gada pieteicējs strādājis AS "Dambis". Darbs bijis saistīts ar smagu priekšmetu pārnēsāšanu, lodēšanu, ķīmisku vielu klātbūtni. Kaitīgā darba rezultātā pieteicējam noteikts darbaspēju zaudējums. Tā kā VU "Komutators" ir likvidēts, pienākums atlīdzināt darbā nodarīto kaitējumu, pieteicēja ieskatā, ir VSAA.

[5] Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 22.jūnija spriedumu Aleksandra B. pieteikumu noraidījusi.

[6] Izskatījusi lietu sakarā ar Aleksandra B. iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 25.aprīļa spriedumu Aleksandra B. pieteikumu noraidījusi. Apgabaltiesa spriedumā norādījusi tālāk minētos motīvus.

[6.1] Ņemot vērā likuma "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" 2.panta 1.punktu, 1.panta 2.un 4.punktu, kā arī apstākli, ka Aleksandrs B. darba tiesiskajās attiecībās pastāvēja līdz 1997.gada 1.janvārim, atzīstams, ka viņš nav uzskatāms par apdrošināto personu likuma "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" izpratnē.

[6.2] Likuma "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" pārejas noteikumu 4.punkta izpratnē konkrētajā lietā nav nozīmes, kad attiecīgā iestāde konstatējusi arodslimību un par to izdevusi attiecīgu apliecinājumu, bet nozīme ir, vai līdz 1997.gada 1.janvārim pastāvējuši cēloņi šādas arodslimības iegūšanai. Lai persona saņemtu atlīdzinājumu no valsts, ir jāpastāv arī otram priekšnoteikumam, tas ir, personas apdrošināšanas statusa esamība. Minēto pamato arī Ministru kabineta 2001.gada 23.augusta noteikumu Nr.378 "Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība" 3.3.apakšpunkts. Konkrētajā gadījumā, ņemot vērā Valsts darba inspekcijas atzinumu un Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu komisijas atzinumu, secināms, ka arodslimība iegūta darba tiesisko attiecību laikā līdz 1997.gada 1.janvārim.

[6.3] Nav pamatots arguments, ka konkrētajā gadījumā darba tiesiskās attiecības uzskatāmas par izbeigtām 1997.gada 2.janvārī. Ņemot vērā Aleksandra B. darba grāmatiņā norādīto, ka darba tiesiskās attiecības izbeigtas ar līguma termiņa izbeigšanos 1996.gada 31.decembrī, un Valsts darba inspekcijas norādīto, nav pamata secināt, ka arodslimības cēloņi būtu konstatējami pēc 1997.gada 1.janvāra, kad darba attiecības faktiski vairs nepastāvēja.

[6.4] Ņemot vērā likuma "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" pārejas noteikumu 4.punktu, konkrētajā gadījumā nav nozīmes apstāklim, ka viena no sabiedrībām, kurā Aleksandrs B. strādājis, ir likvidēta un izslēgta no Uzņēmumu reģistra, jo no iepriekš minēto komisiju slēdzieniem ir secināms, ka kaitīgu faktoru ietekme turpinājusies un konstatēta arī darba vietā AS "Dambis", kas turpina darbību.

[7] Aleksandrs B. iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz minēto Administratīvās apgabaltiesas spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Aleksandrs B. kasācijas sūdzībā norādījis tālāk minētos argumentus.

[7.1] Apgabaltiesa nepamatoti secinājusi, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs nebija sociāli apdrošināta persona 1997.gada 1.janvārī. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka atbilstoši Civillikuma 3.pantam un likuma "Par sociālo nodokli" redakcijai, kas bija spēkā 1996.gada 1.janvārī, kasācijas sūdzības iesniedzējs bija sociāli apdrošinātā persona. Tādējādi tiesa pārkāpusi arī tiesiskās palāvēības principu, jo atņēmusi kasācijas sūdzības iesniedzējam iegūtās tiesības.

[7.2] Apgabaltiesa nepamatoti secinājusi, ka konkrētajā gadījumā atlīdzība par darbā nodarīto kaitējumu nav jāsedz VSAA, bet gan jautājums jārisina civiltiesiskā kārtībā ar darba devēju. Tiesa šajā gadījumā nav ņēmusi vērā, ka garantijas uz sociālo apdrošināšanu tika noteiktas jau agrāk likuma "Par sociālo nodokli" 2.pantā. Tiesa nav arī ņēmusi vērā, ka likums noteic sociālās garantijas cietušajiem, kuriem arodslimība konstatēta pēc 1997.gada 1.janvāra. Konkrētajā gadījumā kasācijas sūdzības iesniedzējam arodslimība tika konstatēta pēc šī datuma. Tiesa nav ņēmusi vērā Ministru kabineta 2001.gada 23.augusta noteikumu Nr.378 "Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība" 3.punktu.

[7.3] Apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 246.panta trešo daļu un 247.panta pirmo daļu.

[8] VSAA ir iesniegusi paskaidrojumus par Aleksandra B. kasācijas sūdzību. VSAA paskaidrojumos norādījusi, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, jo tiesa, izskatot lietu, nav pārkāpusi procesuālo un materiālo tiesību normas. Tāpat paskaidrojumos norādīts, ka VSAA neatzīst Aleksandra B. kasācijas sūdzību.

[9] Tiesas sēdē Aleksandra B. pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību. VSAA pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[10] Saskaņā ar likuma "Par sociālo nodokli" (likums bija spēkā līdz 1997.gada 31.decembrim) 2.pantu sociālais nodoklis ir maksājums, kas rada sociāli apdrošinātās personas tiesības uz vecuma, invaliditātes un apgādnieka zaudējuma pensiju, slimības, maternitātes, apbedīšanas pabalstu un maksājumiem bezdarba gadījumos. Arodslimības šajā sarakstā nav iekļautas. Saskaņā ar likuma "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" (spēkā ar 1997.gada 1.janvāri) 1.panta 4.punktu apdrošinātā persona ir persona, kura pakļauta apdrošināšanai pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām. Likuma 3.panta trešā daļa arī noteic to, kas atlīdzina darbā nodarīto kaitējumu personai, kura ieguvusi arodslimību līdz 1997.gada 1.janvārim, bet kas konstatēts pēc šī datuma. Tā kā apgabaltiesa ir konstatējusi, ka Aleksandrs B. darba tiesiskajās attiecībās pastāvēja līdz 1997.gada 1.janvārim, tad apgabaltiesa pareizi ir secinājusi, ka

Aleksandrs B. nav sociāli apdrošināta persona **minētā** likuma, tas ir, likuma "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" izpratnē. Tādējādi nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nepamatoti secinājusi, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs nebija sociāli apdrošināta persona 1997.gada 1.janvārī un ir atņēmusi kasācijas sūdzības iesniedzējam iegūtās tiesības.

[11] Ministru kabineta 2001.gada 23.augusta noteikumu Nr.378 "Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība" 3.punkts, uz kuru atsaucies kasācijas sūdzības iesniedzējs, noteic gadījumus, kuros darba devējs (tai skaitā, ja darba devējs ir valsts civiltiesāde) atlīdzina darbā nodarīto kaitējumu. Šis punkts nav attiecināms uz VSAA pienākumiem un konkrētajā lietā nav piemērojams.

[12] Apgabaltiesa spriedumā ir secinājusi, ka Aleksandrs B. kaitīgo faktoru ietekmē nostrādājis gan VU "Komutators", gan AS "Dambis". Tiesa ir norādījusi, ka, lai noteiktu personu, kurai ir pienākums veikt kaitējuma atlīdzību pieteicējam, nav nozīmes apstāklim, ka pieteicēja darbs kaitīgu faktoru ietekmē konstatēts arī VU "Komutators", kas ir likvidēts un izslēgts no Uzņēmumu reģistra, jo AS "Dambis" turpina darbību.

Atbilstoši Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta secinājumiem 1997.gada 26.februāra spriedumā lietā Nr.SK-56, ja kaitējums radies pie vairākiem darba devējiem, jāievēro **atbildības proporcionalitātes princips** atbilstoši darba laikam apstākļos, kas veicināja saslimšanu ar arodslimību.

Atbilstoši šiem secinājumiem, kuriem pievienojas arī Administratīvo lietu departaments, atbildībai par kaitējumu, kas nodarīts Aleksandram B. būtu jāiestājas gan VU "Komutators", gan AS "Dambis". Taču VU "Komutators", kā to secinājusi apgabaltiesa, ir izslēgts no Uzņēmumu reģistra.

Ministru kabineta 2001.gada 23.augusta noteikumu Nr.378 "Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība" 5.punkts pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī noteica, ka, ja darba devēju reorganizē, darba devējs nodod tiesību un saistību pārņemējam saistību kopumu par darbā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu, norādot to lēmumā par reorganizāciju. Ja uzņēmumu privatizē, nododamo saistību kopumu par darbā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu nosaka normatīvajos aktos noteiktā institūcija, kura veikusi uzņēmuma privatizāciju.

Savukārt šo noteikumu 8.punkts noteica, ka, ja tiesā ir konstatēts juridisks fakts, ka darba devējs, kurš atbildīgs par darbā nodarīto kaitējumu, nav nosakāms (tas ir, izslēgts no Uzņēmumu reģistra),

VSAA piešķir darbiniekam kaitējuma atlīdzību ar tiesas sprieduma spēkā stāšanās dienu, bet ne agrāk par šo noteikumu stāšanās spēkā.

No iepriekš teiktā izriet, ka AS "Dambis" ir pienākums atlīdzināt Aleksandram B. darbā nodarīto kaitējumu par laiku līdz 1992.gada 1.augustam tikai tad, ja pastāv iepriekš minēto noteikumu 5.punktā minētie priekšnoteikumi. Šādu priekšnoteikumu pastāvēšanu apgabaltiesa savā spriedumā nav atspoguļojusi.

Gadījumā, ja iepriekš minētie priekšnoteikumi nepastāv, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, atbilstoši iepriekš minēto noteikumu 8.punktam VSAA ir pienākums piešķirt kaitējuma atlīdzību par laiku, ko persona kaitīgu faktoru ietekmē nostrādājusi uzņēmumā, kas izslēgts no Uzņēmumu reģistra, konkrētajā gadījumā, VU "Komutators". Kaut arī 8.punktā ietverta norāde uz juridiska fakta konstatēšanu ar tiesas spriedumu, atbilstoši Civilprocesa likuma 289.pantam tiesa konstatē juridiskos faktus tikai tad, ja iesniedzējam nav iespējams citādā kārtībā saņemt attiecīgos dokumentus, kas apstiprina šos faktus. Konkrētajā gadījumā dokumentus ir iespējams iegūt citādā veidā, līdz ar to nepastāv priekšnoteikums, lai juridiska fakta konstatāciju varētu prasīt tiesas ceļā. Iepriekšētais atbilst arī minēto noteikumu 8.punkta spēkā esošajai redakcijai, no kuras izriet, ka faktu var pierādīt arī ar dokumentiem, kas pierāda, ka darba devējam nav tiesību un saistību pārņemēju.

Ņemot vērā iepriekš teikto, apgabaltiesas spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai.

[13] Izskatot lietu no jauna, apgabaltiesai jānoskaidro, vai AS "Dambis" ir VU "Komutators" tiesību pārņēmēja, tas ir, vai pastāv Ministru kabineta 2001.gada 23.augusta noteikumu Nr.378 "Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība" 5.punktā norādītie priekšnoteikumi. Ja šie priekšnoteikumi nepastāv, tiesai jānoskaidro, cik liela kaitējuma atlīdzības daļa atbilstoši minēto noteikumu 8.punktam ir jāpiešķir VSAA.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 25.aprīļa spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

6. Spriedumi lietās par citu valsts pārvaldes iestāžu lēmumiem

Par Valsts kontroles kompetenci, darbības mērķiem un par robežām/apjomu, kādās izskatāms Valsts kontroles padomes lēmums Augstākās tiesas Senātā (Valsts kontroles likuma 2.pants, 46.panta pirmās daļas 2.punkts, 65.pants)

Tā kā Valsts kontroles padome pēc būtības un satura nav pārskatījusi Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģijas lēmumu, bet ir pārskatījusi šo lēmumu tikai par trīs pieteicēja iesniegtajiem argumentiem, Senātā nav izvērtējami pārējie argumenti, kas norādīti Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģijas lēmumā.

Valsts kontroles likuma 46.panta pirmās daļas 2.punkts tulkojams, ievērojot Valsts kontroles uzdevumus, darbības mērķus un starptautiski atzītus audita standartus, nevis tulkojams Komerclikuma vai citu uzņēmējdarbību regulējošo tiesību normu izpratnē. Tā kā Latvijas Republikas ieguldījums Lattelekom SIA ir 51% no sabiedrības statūtu fonda, valstij šajā sabiedrībā ir būtiska līdzdalība un saskaņā ar Valsts kontroles likuma 46.panta pirmās daļas 2.punktu Lattelekom SIA ir pakļauta Valsts kontroles revīzijai.

Tā kā Valsts kontroles veiktā revīzija Lattelekom SIA bija vērsta uz to, lai civiltiesiskā strīdā starp viena uzņēmuma diviem dalībniekiem – Latvijas Republiku un "Tilts Communication" – viena puse iegūtu sev nepieciešamo informāciju tiesvedības procesam, Valsts kontrole ir darbojusies pretēji Valsts kontroles likuma 2.pantā noteiktajiem Valsts kontroles darbības mērķiem.

2005.gada 18.martā

Lieta Nr.SA-4

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Lattelekom SIA" pārstāvjiem zvērinātam advokātam S.Petrovičam, A.Masulim, A.Pūkai, A.Leimanim, O.Slūtiņam, G.Jēkabsoni, J.Bērziņam un Valsts kontroles pārstāvjiem I.Burkānei un A. Ērglim,

2005.gada 9.martā atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Lattelekom SIA" sūdzības par Latvijas Republikas Valsts kontroles padomes 2004.gada 22.septembra lēmumu revīzijas lietā Nr.5.1.-2-90/2003 "Par kopuzņēmuma SIA "Lattelekom SIA" saimnieciskās un finansiālās darbības likumību, lietderību un pareizību; par BO VAS "Privatizācijas aģentūra" darbības likumību un lietderību, pārvaldot valstij piederošās kapitāla daļas "Lattelekom SIA"".

Aprakstošā daļa

[1] Pamatojoties uz Ministru prezidenta pieprasījumu veikt ārpuskārtas likumības un lietderības revīziju sabiedrībā ar ierobežotu atbildību "Lattelekom SIA" (turpmāk – Lattelekom SIA), jo Latvijas valstij ir grūtības ar informācijas un dokumentu iegūšanu, kas nepieciešami tiesvedībai starp Lattelekom SIA īpašniekiem – Latvijas Republiku un "Tilts Communication", Latvijas Republikas Valsts kontroles (turpmāk – Valsts kontrole) padomes 2003.gada 28. aprīļa sēdē tika nolemts šādas revīzijas veikšanu uzdot Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamentam. 2003.gada 9.maijā tika noteikta revīzija "Par kopuzņēmuma SIA "Lattelekom SIA" saimnieciskās un finansiālās darbības likumību, lietderību un pareizību; par BO VAS "Privatizācijas aģentūra" darbības likumību un lietderību, pārvaldot valstij piederošās kapitāla daļas "Lattelekom SIA"".

[2] Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departaments 2004.gada 26.maijā, pamatojoties uz Valsts kontroles revidentu 2004.gada 21.janvāra ziņojumu, sastādīja revīzijas atzinumu Nr.5.1.-2-90/2003 "Par kopuzņēmuma SIA "Lattelekom SIA" saimnieciskās un finansiālās darbības likumību, lietderību un pareizību; par BO VAS "Privatizācijas aģentūra" darbības likumību un lietderību, pārvaldot valstij piederošās kapitāla daļas "Lattelekom SIA"". Šajā atzinumā secināts:

[2.1] Lattelekom SIA pastāvēšanas laikā, kuru operatīvo vadību veica "Tilts Communication" ieceltas amatpersonas, Latvijas valstij kā uzņēmuma īpašniecei (uzņēmuma direktoru padomes, BO VAS "Privatizācijas aģentūra" un Valsts kontroles personā) nebija iespējams brīvi piekļūt uzņēmuma grāmatvedības un citiem oriģināldokumentiem, tādējādi tika liegta iespēja brīvi, nepastarpināti un pilnā apmērā iegūt un analizēt pilnvērtīgu informāciju par uzņēmuma darbību. Faktiski bija iespējams saņemt tikai to informāciju un dokumentu kopijas, kuras izsniedza uzņēmuma operatīvā vadība, taču nebija iespējams pārliecināties par sniegtās informācijas patiesumu, pareizību un objektivitāti un par dokumentu kopiju atbilstību oriģināliem.

[2.2] Lattelekom SIA operatīvajai vadībai bija iespējas manipulēt ar tās rīcībā esošo informāciju savās interesēs. Piemēram, franšīzes līgums ar uzņēmēj sabiedrību "Teling Ltd." tika noslēgts, neorganizējot piedāvājumu konkursu un neinformējot Lattelekom SIA direktoru padomi par to, ka "Teling Ltd." bija uzņēmēj sabiedrības "Sonera" meitas uzņēmums. Šo darbību rezultātā Lattelekom SIA faktiski nodarīti zaudējumi EUR 200 000.

Tā kā nav bijusi brīva pieeja visai uzņēmuma dokumentācijai, nevar izslēgt iespēju, ka ir bijuši arī citi līdzīga rakstura gadījumi.

[2.3] Lattelekom SIA ir radīta tāda preču un pakalpojumu iepirkumu sistēma, kurā ir grūti noteikt, vai minētās procedūras atbilst likuma "Par būvdarbiem, piegādēm, nomu un pakalpojumiem sabiedrisko pakalpojumu uzņēmumu vajadzībām" prasībām.

[2.4] Lattelekom SIA, slēdzot līgumus, līguma priekšmetu lielākoties norāda vispārīgā veidā, proti, ka tiks sniegti pakalpojumi, vairumā gadījumu līgumā nemaz netiek norādīta līguma cena vai vismaz budžeta robežas (piemēram, sadaļā par reklāmas un mediju pakalpojumiem). Līdz ar to revīzijā nebija iespējams izvērtēt šo līgumu lietderību.

[2.5] Revīzijas laikā nav iegūti likumiski un ekonomiski pamatoti paskaidrojumi par veiktajām izmaksām (reklāmas pakalpojumu sniegšanā tā saucamās starpniecības maksas, transporta pakalpojumu organizēšanas pamatojumi, komandējumu apmaksa personām, kas nav darba tiesiskajās attiecībās ar Lattelekom SIA u.c.).

[2.6] Lattelekom SIA vadība nav kvalitatīva un nav vērsta uzņēmuma interesēs.

[3] Ar Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģijas 2004.gada 26.maija lēmumu Nr.5.1.-2-90/2003 iepriekš minētais atzinums tika apstiprināts un revīzija lietā slēgta. Tā kā revīzija veikta, pamatojoties uz Ministru prezidenta pieprasījumu, tika nolemts kolēģijas lēmumu un atzinumu nosūtīt Ministru prezidentam.

[4] Saskaņā ar Valsts kontroles likuma 64.panta pirmo daļu Lattelekom SIA iesniedza prasību Valsts kontroles padomei pārskatīt Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģijas 2004.gada 26.maija lēmumu Nr.5.1.-2-90/2003, pamatojot to ar šādiem apstākļiem:

[4.1] Valsts kontrole, veicot revīziju, nav ievērojusi likumdevēja nospraustās kompetences robežas. Lai uzņēmumā varētu veikt revīziju, nepietiek vien ar šā uzņēmuma atbilstību Valsts kontroles likuma 46.panta pirmās daļas 2.punktā minētajām pazīmēm, bet ir arī jākonstatē, vai Valsts kontrolei vispār ir kompetence konkrētā

jautājuma izskatīšanā. Tāpēc jāņem vērā Valsts kontroles likuma 2.pantā noteiktās Valsts kontroles darbības robežas.

[4.2] Revīziju Lattelekom SIA nepamatoti veicis Privatizācijas revīzijas departaments, jo tam nav piekritīga tādas revīzijas veikšana, kāda tā atspoguļota atzinumā.

[4.3] Tā kā atzinumā uzsvērts, ka Valsts kontroles darbiniekiem nebija brīva pieeja dokumentiem, atzinumā paustie secinājumi ir pārskatāmi, jo tie balstīti uz pieņēmumiem, nevis reālām ziņām par faktiem. Tā kā revīzija veikta, pamatojoties uz Ministru prezidenta vēstuli par to, ka Latvijas valstij ir grūtības ar tiesvedībai nepieciešamās informācijas iegūšanu, var pieņemt, ka revīzija netika veikta atbilstoši Valsts kontroles likuma 2.pantā noteiktajam mērķim, proti, lai noskaidrotu, vai Lattelekom SIA ar valsts mantu rīkojas tiesiski, pareizi, ekonomiski un efektīvi.

[5] Valsts kontroles padome 2004.gada 22.septembrī, izskatījusi Lattelekom SIA motivēto prasību pārskatīt revīzijas lēmumu, nolēma atstāt to negrozītu.

Atsaucoties uz Valsts kontroles likuma 46.pantu, Valsts kontroles padome norādījusi, ka Valsts kontroles kompetencē ir veikt revīziju uzņēmēj sabiedrībās ar valsts kapitāla daļu, tātad arī Lattelekom SIA. To apstiprina arī citi apstākļi, proti, likums "Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu" ierobežo to uzņēmumu tiesības un pienākumu, kuru statūtkapitālā ir valsts vai pašvaldību kapitāla daļas. Bez tam Lattelekom SIA saimnieciskā darbība ir saistīta ar valsts budžeta ieņēmumiem un izdevumiem, kas savukārt saskaņā ar Valsts kontroles likuma 2.pantu ir tieši pakļauti Valsts kontroles revīzijai.

Valsts kontroles padome noraidījusi Lattelekom SIA argumentu par to, ka Valsts kontrolei, gadījumā, ja Lattelekom SIA nesniegtu visu nepieciešamo informāciju, bija iespējas tai piekļūt. Valsts kontroles padomes lēmumā norādīts, ka Valsts kontrole nav represīva iestāde un likumdevējs tai nav devis tiesības izņemt dokumentus, veikt kratīšanas un pratināšanas uzņēmumā.

[6] Par iepriekš minēto Valsts kontroles padomes 2004.gada 22.septembra lēmumu revīzijas lietā Nr.5.1.-2-90/2003 Lattelekom SIA likumā noteiktajā termiņā iesniegusi sūdzību Augstākās Tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentam, lūdzot to atcelt.

Sūdzībā norādīti šādi motīvi.

[6.1] Valsts kontrole pārkāpusi savu kompetenci, revidējot Lattelekom SIA tās jomas, kas atspoguļotas Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamenta atzinumā. Valsts kontrolei bija vispirms jākonstatē, vai revidējamās jomas atbilst Valsts kontroles likuma 2.panta pirmajā daļā revidējamām jomām. Tikai pēc tam tai bija tiesības piemērot Valsts kontroles likuma 46.pantu.

Lielākā Valsts kontroles revīzijas daļa attiecas uz Lattelekom SIA mantu, kā arī uz mantu, kas pieder SIA "Lattelekom Sakaru Sistēmas", kurā vispār nav valsts kapitāla daļu.

[6.2] Valsts kontrole nepamatoti paplašināti tulkojusi Valsts kontroles likuma 2.panta pirmās daļas 3.punktā noteikto jēdzienu "rīcība ar valsts mantu". Dibinot Lattelekom SIA, valsts tās pamatkapitālā ieguldījusi līdzekļus 51% apmērā. Taču atbilstoši likuma "Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību" 2.–4.pantā nostiprinātajiem principiem par līdzekļu ieguldīšanu pamatkapitālā par šo līdzekļu īpašnieci kļūst pati sabiedrība. Arī sabiedrības darbības laikā iegūtā manta ir sabiedrības pašu kapitāls.

Valstij piederošās Lattelekom SIA pamatkapitāla daļas pārvalda BO VAS "Privatizācijas aģentūra", tādēļ Valsts kontrolei attiecībā uz rīcību ar valsts mantu revīzija bija jāveic BO VAS "Privatizācijas aģentūra".

Apgalvojot, ka Lattelekom SIA darbībās saskatāma rīcība ar valsts mantu, Valsts kontrole mēģina panākt, ka attiecībā uz revīzijas pieļaujamības noteikšanu normatīvajos aktos noteiktie mehānismi piemērojami atšķirīgā veidā, nekā citās tiesiskajās attiecībās.

[6.3] Nepamatots ir Valsts kontroles uzskats, ka tā ir vienīgā institūcija, kurai likumdevējs noteicis tiesības izvērtēt uzņēmējsabiedrību ar valsts kapitāla daļu lietderību. Lattelekom SIA statūtu 6. (a) (4) punkts, noteic, ka sabiedrības uzņēmējdarbību un lietas vada un kontrolē Lattelekom SIA direktoru padome. Tādējādi Valsts kontrole ir pārkāpusi ne tikai savu kompetenci, bet arī uzņēmusies tādu pienākumu veikšanu, kas ir citu institūciju kompetencē.

[6.4] Nepamatots ir arī Valsts kontroles apgalvojums, ka Lattelekom SIA saimnieciskā darbība saistīta ar valsts budžeta ieņēmumiem un izdevumiem Valsts kontroles likuma 2.panta pirmās daļas 1.punkta kontekstā, proti, ka no Lattelekom SIA veiktās saimnieciskās darbības, tās lietderības atkarīgs, cik liela uzņēmējsabiedrības peļņa piekrīt valstij. Termina "valsts budžeta ieņēmumi un izdevumi" izpratnes saturā nevar tikt iekļauta arī uzņēmējsabiedrības peļņas un izmaksājamo dividendu būtība.

Valsts kontroles izveidošanas jēga un mērķis ir bijis radīt valstī augstāko revīzijas iestādi, kuras darbība būtu vērsta uz publiskās intereses nodrošināšanu, proti, kontrolējot jebkura subjekta rīcību ar valstij piederošo mantu. Privātā sektora finanšu darījumu kontrole nav nodota Valsts kontroles kompetencē.

[6.5] Valsts kontrole nav tiesīga apgalvot, ka, tā kā Lattelekom SIA nav iebildusi pret tajā veicamo revīziju, tādējādi tā atzinusi Valsts kontroles kompetenci. Taču, ņemot vērā Valsts kontroles likuma 49.pantā nostiprinātās Valsts kontroles tiesības, Lattelekom SIA nebija

tiesīga liegt Valsts kontrolei apmeklēt uzņēmumu un iegūt no tā visu nepieciešamo informāciju. Taču Lattelekom SIA bija tiesības sagaidīt, ka Valsts kontrole sniegs atzinumu par valsts mantu, kas ir Lattelekom SIA pārraudzībā, proti, valsts speciālās rezerves (iekārtas un būves) Incukalnā. Citas valsts mantas Lattelekom SIA rīcībā nav.

[6.6] Nevar piekrist Valsts kontroles apgalvojumam, ka nav noteikti tiesiskie mehānismi, kā iegūt materiālus un informāciju no revidējamās vienības, ja tā atsakās tos iesniegt. Valsts kontroles likuma 49.pants paredz tiesības Valsts kontrolei apmeklēt uzņēmumus neatkarīgi no to piederības. Saskaņā ar Administratīvo pārkāpumu kodeksa 175.² un 236.⁴ pantu Valsts kontrolei ir tiesības uzlikt administratīvo sodu par Valsts kontroles amatpersonu likumīgo prasību neizpildīšanu. Taču Valsts kontrole pati nav izmantojusi visas tai dotās iespējas iegūt vajadzīgos pierādījumus atzinuma došanai. Piemēram, Valsts kontrole ne reizi, izņemot iepazīšanās vizīti, neizteica vēlēšanos ierasties uzņēmumā, lai izmantotu likumā garantētās brīvās pieejas tiesības uzņēmumā esošai dokumentācijai uz vietas, kā arī neizteica pretenzijas par sadarbības kārtību. Tādējādi atzinumā daudzi Valsts kontroles izteiktie viedokļi nav apstiprināti ar pierādījumiem, bet balstīti uz pieņēmumiem.

Lattelekom SIA iesniegtie Valsts kontroles rakstveida pieprasījumi bija plaši un vispārīgi formulēti, kurus izpildīt 10 dienu laikā Lattelekom SIA nav iespējams. Valsts kontrolei nav pareizā priekšstats par Lattelekom SIA darbības apjomiem, par ko liecina revīzijā pieprasīto materiālu intensitāte un nepamatoti īso termiņu (2–5 kalendārās dienas) noteikšana atbilžu sniegšanai.

Attiecībā par neiesniegtajiem vai iztrūkstošajiem dokumentiem Lattelekom SIA no Valsts kontroles labprāt būtu sagaidījis norādījumus šādu dokumentu iesniegšanai. Tādi norādījumi netika saņemti. Tas būtu novērsis maldīgu spriedumu atspoguļošanu Valsts kontroles atzinumā.

[6.7] Sūdzībā Senātam Lattelekom SIA ir arī analizējusi Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģijas atzinumu, minot argumentus, kuru dēļ atzinums ir nepamatots pēc būtības.

[7] Paskaidrojumos sakarā ar Lattelekom SIA sūdzību tiesai Valsts kontrole norāda tālākminētos argumentus.

[7.1] Nevienā tiesību normā nav noteikti aizliegumi, ierobežojumi vai īpaša kārtība, kas būtu piemērojama revīzijas veikšanai statūsabiedrībās ar valsts kapitāla daļu. Tādēļ šādu sabiedrību revīzijām jāpiemēro vispārējā revīzijas veikšanas kārtība, proti, saskaņā ar Valsts kontroles likumu.

Lattelekom SIA gadījumā nevar runāt par pilnīgi brīvu un privātu saimniecisko darbību, jo ar tiesību normu palīdzību valsts ir noteikusi ierobežojumus šādai rīcības brīvībai. Proti, likums "Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu" noteic, ka uzņēmējsabiedrībām, kurās valsts vai pašvaldības daļa pamatkapitālā atsevišķi vai kopsummā pārsniedz 50%, jārīkojas ar finanšu līdzekļiem un mantu lietderīgi. Tādējādi valstij ir tiesības kontrolēt uzņēmumu, kura darbības uzsākšanai tā veica ieguldījumus. Taču, veicot kontroli, nav iespējams nošķirt, kuras darbības uzņēmums veicis ar valsts ieguldīto mantu un kuras ar citu mantu.

[7.2] Valsts kontrole ir konstitucionāla iestāde ar īpašu kompetenci, kurai vienīgajai likumdevējs ir uzticējis veikt revīziju par likumības, lietderības un pareizības apsvērumiem.

[7.3] Informācija par Lattelekom SIA darbībām bija nepieciešama starptautiskajam tiesas procesam starp Latvijas valsti un "Tilts Communication", jo Latvijas valsti pārstāvošais advokātu birojs bija norādījis uz problēmām informācijas pieejamībai. Sakarā ar šiem apstākļiem Ministru kabinets lūdza Valsts kontrolei veikt revīziju Lattelekom SIA un uzdeva konkrētus jautājumus.

[7.4] Lattelekom SIA Valsts kontroles padomei iesniedza sūdzību par Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģijas lēmumu Nr.5.1.-2-90/2003. Padomei iesniegtajā dokumentā nebija pārsūdzēts atzinuma saturs, nebija izteikti iebildumi par atzinuma tekstu. Tādējādi arī Valsts kontroles padome savā lēmumā nevarēja izteikt secinājumus par atzinuma tekstu, saturu un būtību. Līdz ar to atzinuma saturs analīzes iekļaušana sūdzībā tiesai ir nepamatota un noraidāma.

Bez tam Valsts kontroles revīzijas rezultāts neliedz un neierobežo Lattelekom SIA iespējas pilnīgi vai daļēji realizēt savas tiesības, jo Lattelekom SIA nav uzlikts par pienākumu veikt konkrētas darbības vai prasīta naudas summas piedziņa bezstrīda kārtībā.

[8] Tiesas sēdē Lattelekom SIA pārstāvis uzturēja iesniegto sūdzību, paužot viedokli, ka Valsts kontrole nebija tiesīga veikt revīziju un ka, viņaprāt, Valsts kontroles padome izskatīja Lattelekom SIA argumentus arī pēc būtības.

Valsts kontroles pārstāvji sūdzību neatzina un paskaidroja, ka Valsts kontroles padome izskatīja tikai tos trīs argumentus, kas bija minēti Lattelekom SIA motivētajā prasībā, pārsūdzot kolēģijas lēmumu. Valsts kontroles pārstāvis norādīja, ka Valsts kontroles kompetenci, kur un kā veikt revīziju, noteic Valsts kontroles likuma 46. un 47.pants. Šīs tiesību normas atbilst starptautiskajiem standartiem un rekomendācijām, kas noteic arī to, ka valsts kontrolētie vai tai piederošie privātie uzņēmumi ietilpst audita jomā. Valsts kontroles pārstāvis arī paskaidroja, ka bija lūgums veikt šo revīziju, lai iegūtu

vajadzīgos materiālus, gatavojoties tiesvedībai starp valsti un "Tilts Communication", taču revīzijas materiāli tiesvedībā netika izmantoti.

Motīvu daļa

[9] Atbilstoši Valsts kontroles likuma 55.panta otrajai daļai un 64.pantam Valsts kontroles revīzijas departamenta kolēģijas lēmumu, ar kuru tiek apstiprināts revīzijas atzinums, pēc revidējamās vienības motivētas prasības pārskata Valsts kontroles padome. Savukārt Valsts kontroles likuma 55.panta trešā daļa un 65.pants noteic, ka revidējamā vienība Valsts kontroles padomes pieņemto lēmumu par šīs revidējamās vienības iesniegto motivēto prasību ir tiesīga pārsūdzēt Augstākās tiesas Senātā.

No Valsts kontroles padomes 2004.gada 22.septembra lēmuma (lietas 186.–190.lpp.) redzams, ka Valsts kontroles padome Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģijas lēmumu nav pārskatījusi pēc tā satura un būtības, bet tikai pēc trīs Lattelekom SIA izvirzītajiem argumentiem: pirmkārt, Valsts kontrole, veicot revīziju, nav ievērojusi likumdevēja nospraustās robežas tās kompetencei, otrkārt, šo revīziju nebija tiesīgs veikt Privatizācijas procesa revīzijas departaments, un, treškārt, nepamatots ir atzinums par to, ka Valsts kontroles darbiniekiem nebija brīvas pieejas dokumentācijai.

Viedoklis, ka Valsts kontroles padome nav pārskatījusi revīzijas departamenta atzinumu un lēmumu pēc būtības, pausts arī Valsts kontroles paskaidrojumā Senātam sakarā ar Lattelekom SIA sūdzību (lietas 194.–200.lpp.) un Valsts kontroles pārstāvju paskaidrojumos tiesas sēdē. Turklāt no Valsts kontroles padomes sēdes protokola redzams, ka padomes sēdē Lattelekom SIA pārstāvis S.Petrovičs norādījis, ka viņam nav pilnvarojuma runāt par Valsts kontroles konstatētajiem trūkumiem vai nepilnībām pēc būtības un paskaidrojumus sniedzis par iepriekš minētajiem trīs Lattelekom SIA argumentiem (lietas 209.–210.lpp.).

Līdz ar to, tā kā Senāta kompetencē ir Valsts kontroles padomes lēmuma izvērtēšana, bet Valsts kontroles padome nav pārskatījusi revīzijas departamenta lēmumu pēc būtības, Administratīvo lietu departamenta ieskatā tie Lattelekom SIA sūdzībā minētie argumenti, kas attiecas uz Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģijas atzinumu un lēmumu, nav izskatāmi.

[10] Pārsūdzot Valsts kontroles padomes lēmumu, Lattelekom SIA kā vienu no argumentiem minējusi, ka Valsts kontrole, revidējot Lattelekom SIA, ir pārkāpusi tai deleģētā pilnvarojuma robežas, jo Lattelekom SIA rīkojas nevis ar valsts mantu, bet ar Lattelekom SIA īpašumā esošu mantu, kā arī, ka Valsts kontrole nav pārbaudījusi kādu no Valsts kontroles likuma 2.panta pirmajā daļā minētajām jomām.

Lai noskaidrotu, vai Valsts kontrole bija tiesīga revidēt Lattelekom SIA, ir jāanalizē Valsts kontroles likuma normas, kā arī jānoskaidro Valsts kontroles kompetences apjoms.

Atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes 87. un 88.pantam Valsts kontrole ir neatkarīga koleģiāla iestāde, kuras iekārtu un kompetenci valsts pamatlikums ir deleģējis noteikt sevišķā likumā.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā no minētajām Latvijas Republikas Satversmes normām izriet Valsts kontroles kā augstākās audita iestādes valstī pamatpilnvaras. Savukārt sīkāka Valsts kontroles darbības reglamentācija noteikta Valsts kontroles likumā (sal.: Dišlers K. Latvijas valsts varas organi un viņu funkcijas. Rīga, 1925, 123. lpp.).

Saeimas plenārsēdē, izskatot pirmajā lasījumā likumprojektu "Valsts kontroles likums", Saeimas deputāts M. Vītols Budžeta un finansu komisijas vārdā, sniedzot ziņojumu par likumprojektu, norādījis, ka likumprojekta mērķis ir nodrošināt finansu kontroles funkciju nostiprināšanu, kā arī atbilstību un saskaņošanu ar Eiropas Savienības augstāko audita institūciju darbības galvenajiem principiem (Saeimas 2001.gada 11.oktobra plenārsēdes stenogramma // Latvijas Vēstnesis, 18.10.2001, Nr.149 (2536)). Savukārt minētā likumprojekta anotācijā, pamatojot jauna Valsts kontroles likuma nepieciešamību, bija minēts, ka, "lai kļūtu par Eiropas Savienības dalībvalsti, Latvijas Republikas Valsts kontrolei jātiecas nostiprināt revīzijas (audita) sistēma, jāpaplašina darba apjoms un jāuzlabo tā kvalitāte. (...) Nepieciešams panākt Valsts kontroles darbību reglamentējošo likumu atbilstību INTOSAI IX kongresā Limas deklarācijai par finansu kontroles direktīvām, INTOSAI audita standartiem un vadlīnijām INTOSAI audita standartu ieviešanai Eiropā". Likumprojekta anotācijā atzīts, ka tas atbilst Limas deklarācijai un INTOSAI (*International Organization of Supreme Audit Institutions*) audita standartiem.

Tādējādi Administratīvo lietu departamenta ieskatā Valsts kontroles likuma 46.panta pirmās daļas 2.punkts, kas noteic, ka Valsts kontroles revīzijai ir pakļauti valsts uzņēmumi (komercsabiedrības), kā arī uzņēmumi ar valsts kapitāla daļu, ir tulkojams nevis Komerclikuma vai citu uzņēmējdarbību regulējošo likumu izpratnē par pamatkapitālā ieguldīto līdzekļu un mantas īpašnieku, bet gan ievērojot Valsts kontroles uzdevumus, darbības mērķus, kā arī starptautiski atzītos audita standartus un rekomendācijas. Tā atbilstoši Limas deklarācijas 23. sadaļai Augstākās audita institūcijas revīzijai ir jābūt pakļautiem arī tādiem privātiem uzņēmumiem, kuros valstij ir būtiska līdzdalība, jo īpaši, ja tai ir lielākā līdzdalības daļa vai tai ir dominējošā ietekme (sk. Limas deklarāciju: www.intosai.org/Level2/2_LIMADe.html).

Tā kā Latvijas Republikas ieguldījums Lattelekom SIA ir 51 % no sabiedrības statūtu fonda, nav apšaubāms, ka valstij šajā sabiedrībā ir būtiska līdzdalība, un līdz ar to Administratīvo lietu departaments uzskata, ka atbilstoši Valsts kontroles likuma 46.panta pirmās daļas 2.punktam Lattelekom SIA ir pakļauta Valsts kontroles revīzijai.

[11] Pamatots ir Lattelekom SIA viedoklis, ka, lemjot par revīzijas veikšanas pieļaujamību, nepietiek tikai konstatēt subjekta atbilstību Valsts kontroles likuma 46.panta prasībām, bet arī jāņem vērā Valsts kontroles izveides un darbības mērķi.

Valsts kontroles uzdevumi un darbības mērķis vispārīgi ir noteikts Valsts kontroles likuma I nodaļas "Vispārīgie noteikumi" 2.pantā. Atbilstoši šajā pantā noteiktajam, Valsts kontrole pārbauda valsts budžeta un pašvaldību budžetu līdzekļu ieņēmumus un izdevumus, Eiropas Savienības un citu starptautisko organizāciju vai institūciju līdzekļu izlietošanu, kuri iekļauti valsts budžetā vai pašvaldību budžetos, kā arī rīcību ar valsts un pašvaldību mantu **ar mērķi noskaidrot, vai rīcība ar minētajiem līdzekļiem ir tiesiska, pareiza, ekonomiska un efektīva.**

Savukārt, ja revīzija tiek veikta atbilstoši minētajiem mērķiem, Valsts kontroles darbības un revidējamās jautājumus noteic, ievērojot Valsts kontroles likuma 47.pantā noteikto. Proti, "(1) Valsts kontrole veic likumības un lietderības revīzijas.

(2) Valsts kontrole, veicot likumības revīziju, pārbauda un novērtē revidējamās vienības darījumu un finansu pārskatu atbilstību normatīvajiem aktiem. Likumības revīzija ietver sevī finansu revīziju, finansu pārskatu atestācijas revīziju un finansiālās atbilstības pārbaudi.

(3) Valsts kontrole, veicot lietderības revīziju, pārbauda un novērtē revidējamās vienības darbības ekonomiskumu, efektivitāti, lietderību un atbilstību plānotajiem rezultātiem".

[12] No Valsts kontroles revīzijas materiāliem (sk. lietas 62., 135., 177. lpp., kā arī Valsts kontroles revīzijas lietas Nr.5.1-2-90/2003 1. sējuma 1. un 3. lpp.) un Valsts kontroles pārstāvju paskaidrojumiem tiesas sēdē izriet, ka Lattelekom SIA revīzija bija veikta, lai izpildītu Ministru prezidenta pieprasījumu iegūt skaidru, objektīvu un aktuālu informāciju par Lattelekom SIA darbību, kas nepieciešama Latvijas pusei kā uzņēmuma līdzīpašniekam arbitražas tiesvedības procesā starp Lattelekom SIA īpašniekiem – Latvijas Republiku un "Tilts Communication" (sk. Ministru prezidenta 2003.gada 23. aprīļa vēstuli Nr.111-1/144 un 2003.gada 8.maija vēstuli Nr.45/SAN-1375, revīzijas lietas 1. sējuma 1. un 3. lpp.).

Līdz ar to revīzija Lattelekom SIA nebija veikta atbilstoši Valsts kontroles likuma 2.panta otrajā daļā noteiktajam Valsts kontroles kā augstākās revīzijas iestādes Latvijas Republikā darbības mērķim, bet

gan lai civiltiesiskā strīdā starp viena uzņēmuma diviem īpašniekiem viena puse iegūtu sev nepieciešamo informāciju, pierādījumus. Tādējādi Administratīvo lietu departamenta ieskatā Valsts kontrole ir darbojusies kā privāts revidents pēc SIA viena dalībnieka lūguma, taču šāda veida rīcība Valsts kontroles likumā Valsts kontrolei nav paredzēta.

[13] Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Valsts kontroles padomes lēmums ir atceļams.

Līdz ar to pārējie Lattelekom SIA sūdzībā minētie argumenti nav vērtējami.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Valsts kontroles likuma 65.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Valsts kontroles padomes 2004.gada 22.septembra lēmumu revīzijas lietā Nr.5.1-2-90/2003 atcelt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par Valsts būvinspekcijas pienākumu pārbaudīt normatīvo aktu ievērošanu valsts un pašvaldību iestādēs būvniecības jomā un par būvinspektora tiesībām pārbaudīt būves, apturēt būvniecību (Būvniecības likuma 29.panta otrā daļa, 30.panta pirmā, otrā un trešā daļa)

Pašvaldības institūcijās apstiprināts būvprojekts un izsniegta būvatļauja nedod būvētajam absolūtas tiesības būvēt, jo būvatļauju var apstrīdēt un atcelt, īpaši, ja būvprojekts neatbilst būvniecības materiālajām tiesību normām.

Valsts būvinspekcijai un tās būvinspektoriem, lai tie varētu veikt Būvniecības likuma 29.pantā paredzēto būvniecības valsts kontroli, ir tiesības pārbaudīt ne tikai valsts un pašvaldību amatpersonu rīcību būvniecības jomā, bet arī to, vai privātpersonas ievēro būvniecību regulējošās tiesību normas, un pieprasīt, lai privātpersonas novērs pieļautos pārkāpumus.

2005.gada 14.janvārī

Lietā Nr.SKA-3

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Andreja F. pārstāvim M.Butānam un Valsts būvinspekcijas pārstāvim J.Ivbulim,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Andreja F. sūdzības par Valsts būvinspekcijas lēmumu, sakarā ar Valsts būvinspekcijas kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 28.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Andrejam F. 2003.gada 18.jūnijā izsniegta būvatļauja Nr.255-L (turpmāk – būvatļauja) dzīvojamās mājas Rīgā, Gaismas ielā (..), būvniecībai. Valsts būvinspekcija 2003.gada 7. un 17.oktobrī pārbaudīja šīs dzīvojamās ēkas būvniecību un sastādīja pārbaudes aktus (attiecīgi Nr.02-32 un Nr.02-34k) par konstatētajiem pārkāpumiem, kā arī deva norādījumus par minēto pārkāpumu novēršanu. Konstatējusi, ka būvniecības procesā pārkāptas vairākas tiesību normas, Valsts būvinspekcija 2003.gada 22.oktobrī pieņēma

lēmumu Nr.02-937 "Par būvdarbu apturēšanu", ar kuru noteica Andrejam F. līdz būvprojekta pārstrādāšanai un saskaņošanai atbilstoši normatīvo aktu prasībām būvdarbus pārtraukt.

Valsts būvinspekcijas 2003.gada 22.oktobra lēmumu Nr.02-937 Andrejs F. apstrīdēja Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā. Ar Ekonomikas ministrijas 2003.gada 4.decembra lēmumu Nr.7-10/499-312/F minētais lēmums atstāts spēkā.

[2] Par Valsts būvinspekcijas 2003.gada 22.oktobra lēmumu Nr.02-937 Andrejs F. iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai. Sūdzībā norādīts, ka Valsts būvinspekcija nav ņēmusi vērā, ka būvdarbi Rīgā, Gaismas ielā (..), tiek veikti saskaņā ar būvatļauju un kompetentu iestāžu apstiprinātu būvprojektu. Šie dokumenti ir Andrejam F. adresēti labvēlīgi administratīvie akti. Konkrētajā gadījumā tos nav iespējams atcelt saskaņā ar Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 87.punktu. Valsts būvinspekcija nav pareizi iztulkojusi un piemērojusi Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumu Nr.112 "Vispārīgie būvnoteikumi" 165.punktu.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 3.februāra spriedumu Andreja F. sūdzība noraidīta.

[3] Izskatījusi Andreja F. apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 28.jūnija spriedumu atcēla Valsts būvinspekcijas 2003.gada 22.oktobra lēmumu Nr.02-937.

[3.1] Administratīvā apgabaltiesa konstatēja, ka atbilstoši Būvniecības likuma 29.panta pirmajai daļai Valsts būvinspekcija ir kompetenta valsts iestāde, kas veic kontroli pār valsts pārvaldes un pašvaldības iestāžu rīcības būvniecības jomā atbilstību tiesību normām. Taču Administratīvā apgabaltiesa atzina, ka šajā lietā Valsts būvinspekcija nav izmantojusi tai likumā piešķirtās kontroles tiesības, lai novērstu konstatētos tiesību normu pārkāpumus pašvaldības iestādes rīcībā (proti, attiecībā par būvprojekta izstrādāšanu un saskaņošanu). Līdz ar to, kā norādīts spriedumā, nepamatota bijusi Valsts būvinspekcijas atsauce uz Būvniecības likuma 29.panta otro daļu, prasot Andrejam F. pārtraukt būvniecību.

[3.2] Atsaucoties uz Būvniecības likuma 30.pantu un izvērtējot būvdarbu pārbaudes aktus, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka būvinspektora secinājumi par būvdarbu pārkāpumiem balstīti uz vizuāli konstatētiem faktiem, nevis pamatoti ar konkrētu dokumentu izpēti vai izdarītiem mērījumiem un to analīzi. Nav arī norādes, ka Andrejam F. nepieciešams pārstrādāt būvprojektu un to saskaņot atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Bez tam no pušu paskaidrojumiem tiesas sēdē Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka nepastāvēja normatīvajos aktos noteiktie apstākļi, kas ļautu Valsts būvinspekcijai pieņemt lēmumu nekavējoties pārtraukt būvdarbus. Administratīvā

apgabaltiesa arī neguva apstiprinājumu tam, ka būtu pastāvējuši Ministru kabineta 1997.gada 30.septembra noteikumu Nr.339 "Valsts būvinspekcijas nolikums" 12.5.punktā aprakstītie apstākļi būvniecības pārtraukšanai.

[3.3] Administratīvās apgabaltiesas spriedumā atzīts, ka pirmās instances tiesa nonākusi pie nepareiziem secinājumiem, jo nav vispusīgi un pilnīgi izvērtējusi Valsts būvinspekcijas pieņemtā administratīvā akta tiesiskumu. Tiesa nepareizi interpretējusi tiesiskās palāvēības principu un līdz ar to nepareizi piemērojusi Vispārīgo būvnoteikumu 165.punktu. Nepamatota ir pirmās instances tiesas atsauce uz samērīguma principu. Tā kā lietā netika skatīts jautājums par būvprojekta atbilstību normatīvo aktu prasībām, pirmās instances tiesa to atzinusi par prettiesisku nepamatoti. Bez tam nepamatots ir pirmās instances tiesas secinājums, ka būvatļauja ir administratīvais akts, kas nav spēkā.

[4] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 28.jūnija spriedumu Valsts būvinspekcija iesniegusi kasācijas sūdzību, norādot šādus argumentus.

[4.1] Administratīvās apgabaltiesas spriedumā nav pareiza atsauce uz Būvniecības likuma normām. Šā likuma 29.panta otrā daļa nosaka Valsts būvinspekcijas pienākumus, bet pienākumu izpildi – šā likuma 30.pants. Atsaucoties uz Būvniecības likuma 22.pantu, Valsts būvinspekcija uzskata par nepamatotu Administratīvās apgabaltiesas secinājumu, ka Valsts būvinspekcijai nav tiesību pārbaudīt, kā privātpersonas ievēro tiesību normu prasības būvniecības jomā. Uz Andreju F. kā būvniecības dalībnieku attiecas Būvniecības likums, Civillikums un arī citi normatīvie akti.

[4.2] Nepamatots ir Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka Valsts būvinspekcijai nebija tiesību apturēt būvniecību saskaņā ar Būvniecības likuma 29.pantu un Vispārīgo būvnoteikumu 165.punktu. Apturot būvniecību, tika norādīts, ka ir pārkāpts arī Civillikuma 1091.pants. Administratīvās apgabaltiesas sprieduma motīvu daļā par to nekas nav minēts. Bez tam būvdarbu pārbaudes aktos ir norādīti gan pārkāptie normatīvi, gan arī Andrejam F. uzliktais pienākums pārstrādāt būvprojektu.

[4.3] No lietā esošajiem materiāliem arī redzams, ka pēc aizlieguma turpināt būvdarbus būvniecība Rīgā, Gaismas ielā (..), turpinājās, pieļaujot patvaļīgu būvniecību.

[4.4] Nepamatots ir Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka laikā, kad tika pieņemts apstrīdētais lēmums, nepastāvēja faktiskie apstākļi, kas ļautu pieņemt Andrejam F. nelabvēlīgu administratīvo aktu. Būvdarbu apturēšanas laikā spēkā bija 1995.gada 13.jūnija noteikumi Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi". Šo noteikumu 72.3.punkts precīzi noteica, ka administratīvais akts nav

spēkā, ja tas adresātu vedina izdarīt tiesību normu pārkāpumu. Šajā gadījumā Andrejam F. izsniegtā būvatļauja vedina uz šādiem pārkāpumiem. Izmantojot šajā būvatļaujā piešķirtās tiesības, Andrejs F. būtu pieļāvis vairāku tiesību normu pārkāpumus.

[4.5] Lietā bija jāpieaicina Ekonomikas ministrija, kura kā augstāka iestāde ir izskatījusi un atstājusi spēkā pārsūdzēto Valsts būvinspekcijas lēmumu.

[5] Tiesas sēdē Valsts būvinspekcijas pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību. Viņš paskaidroja, ka konkrētajā būvdarbu apturēšanas gadījumā būvinspekcija ir izmantojusi Būvniecības likuma 30.panta trešajā daļā paredzētās tiesības apturēt būvniecību. Savukārt šā panta ceturtā daļa tiek piemērota tikai patvaļīgas būvniecības gadījumā.

Andreja F. pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina un puda viedokli, ka šajā lietā svarīgākais jautājums ir par Vispārīgo būvnoteikumu 165.punkta interpretāciju.

Motīvu daļa

[6] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka ir pamatots kasācijas sūdzības arguments par to, ka Administratīvā apgabaltiesa nepareizi interpretējusi Būvniecības likuma 29.panta otro daļu. Minētā tiesību norma noteic, ka Valsts būvinspekcijas pienākums ir pārbaudīt, kā amatpersonas un valsts pārvaldes un pašvaldību institūcijas ievēro likumu un citu normatīvo aktu prasības būvniecības jomā (...).

[6.1] No šīs tiesību normas apgabaltiesa secinājusi, ka Valsts būvinspekcijai nav tiesības pārbaudīt, kā privātpersonas ievēro normatīvo aktu prasības būvniecības jomā un pieprasīt no tām būvniecību regulējošo normatīvo aktu prasību ievērošanu. Šāds secinājums Administratīvo lietu departamenta ieskatā nav pareizs un neatbilst Būvniecības likuma būtībai tālākminēto apsvērumu dēļ.

[6.2] No Būvniecības likuma 2.panta pirmās daļas izriet, ka jebkurai būvei Latvijas Republikā ir jāatbilst attiecīgajiem normatīvajiem aktiem un par šādas prasības ievērošanu ir atbildīgi būvniecības dalībnieki. Savukārt atbilstoši Būvniecības likuma 22.panta pirmajai daļai visiem būvniecības dalībniekiem jāievēro Latvijas būvnormatīvi, kas nosaka tehniskos parametrus, kritērijus un ierobežojumus. Šāda prasība, lai ikviens būvniecības objekts atbilstu normatīviem un likuma prasībām, Administratīvo lietu departamenta ieskatā ir visas sabiedrības interesēs.

Atbilstoši iepriekš minētā likuma 1.pantā sniegtajiem terminu skaidrojumiem būvniecības dalībnieki ir fiziskās vai juridiskās personas, kuras ar īpašumu, finanšu līdzekļiem, darbu vai pakalpojumu piedalās būvniecības procesā. No vienas puses, jāpiekrīt Andreja F. pārstāvja viedoklim, ka Andrejs F. bija tiesīgs uzsākt būvdarbus, jo būvniecības dalībnieks ir tiesīgs uzsākt un veikt

būvdarbus, ja atbilstošās institūcijās viņš ir saņēmis nepieciešamos dokumentus, atļaujas, proti, ja ir apstiprināts būvprojekts, izsniegta būvatļauja (Būvniecības likuma 7.pants noteic, ka būvprojekta saskaņošana, būvatļaujas izsniegšana ir vietējo pašvaldību kompetencē). Taču, no otras puses, pašvaldības atbilstošās institūcijās apstiprināts būvprojekts un izsniegta būvatļauja nedod būvētajam absolūtas tiesības, to var apstrīdēt un arī atcelt, īpaši, ja būvprojekts neatbilst būvniecības materiālajām tiesību normām.

[6.3] Būvniecības likums noteic, ka būvniecības valsts kontroli nodrošina Ekonomikas ministrija, bet veic Valsts būvinspekcija (sk. likuma 4. un 29.pantu). Būvniecības valsts kontroles ietvaros Valsts būvinspekcijas pienākums atbilstoši Būvniecības likuma 29.panta otrajai daļai ir vispirms pārbaudīt amatpersonu, valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju rīcību būvniecības jomā, tātad arī to, vai šo amatpersonu un institūciju apstiprinātie būvprojekti un izsniegtās būvatļaujas atbilst likumam.

Taču šāda likumā noteiktā Valsts būvinspekcijas pienākuma izpildei ir nepieciešams veikt arī pārbaudes būvobjektos. Būvniecības likuma 30.panta pirmajā daļā ir noteiktas tiesības būvinspektoram, kas atbilstoši Būvniecības likuma 1.panta 10.punktam ir valsts vai pašvaldības amatpersona, kurai piešķirtas būvdarbu kontroles tiesības apskatīt un pārbaudīt būves, ieiet tajās, apsekot tās, pieprasīt paskaidrojumus un Vispārīgajos būvnoteikumos paredzētos dokumentus (...). Savukārt atbilstoši Ministru kabineta 1997.gada 30.septembra noteikumu Nr.339 "Valsts būvinspekcijas nolikums", kas regulēja Valsts būvinspekcijas darbību līdz 2004.gada 3.aprīlim, 6.7. un 6.8.punktam, lai realizētu būvniecības valsts kontroli, Valsts būvinspekcija ir tiesīga pārbaudīt jebkurus būvobjektus neatkarīgi no īpašuma formas un atbilstoši veikto pārbaudžu rezultātiem sniegt atzinumus, kā arī būvniecības dalībniekiem dot norādījumus par būvnormatīvu un citu normatīvo aktu pārkāpumu novēršanu. Līdzīgs regulējums ir noteikts arī Ministru kabineta 2004.gada 30.marta noteikumu Nr.189 "Valsts būvinspekcijas nolikums", kas ir spēkā no 2004.gada 3.aprīļa, 3.5. un 3.6.punktā.

Bez tam no Būvniecības likuma 7.panta ceturtās daļas un 29.panta trešās daļas izriet, ka būvniecību vietējās pašvaldības administratīvajā teritorijā kontrolē arī valsts būvinspektori.

Tādējādi, tulkojot Būvniecības likuma 29.panta otro daļu kopsakarā ar citām iepriekšminētajām tiesību normām, Administratīvo lietu departaments secina, ka Valsts būvinspekcijai un tās būvinspektoriem, lai veiktu būvniecības valsts kontroli, ir tiesības arī pārbaudīt, vai privātpersonas ievēro likumu prasības būvniecības jomā, un pieprasīt, lai privātpersonas ievēro būvniecību regulējošās tiesību normas.

[7] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa šajā lietā nepamatoti piemērojusi Būvniecības likuma 30.panta ceturto daļu, kā arī nepareizi tulkojusi šā panta otro un trešo daļu, līdz ar ko pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 326.panta 2. un 3.punkta pārkāpumu.

[7.1] Būvniecības likuma 30.panta trešajā un ceturtajā daļā ir ietvertas savstarpēji nesaistītas tiesību normas, un katra no tām paredz savu regulējumu atšķirīgām būvinspektora darbībām.

Šā panta ceturta daļa noteic būvinspektora pienākumu nekavējoties pārtraukt būvdarbus, ja būvniecība notiek bez būvatļaujas vai neatbilst akceptētajam būvprojektam, proti, ja notiek patvaļīga būvniecība. Atbilstoši šajā panta daļā noteiktajam pēc būvdarbu pārtraukšanas tālāk jārīkojas attiecīgajai pašvaldībai, ievērojot šā panta piekto un sesto daļu. Kā izriet no pārsūdzētā administratīvā akta un būvinspekcijas pārbaudes aktiem (sk. lietas 7.–10.lpp.), kā arī Valsts būvinspekcijas pārstāvja paskaidrojumiem Senāta tiesas sēdē, būvinspekcija šajā gadījumā, apturot būvdarbus, nebija pamatojusies uz 30.panta ceturto daļu.

[7.2] Savukārt Būvniecības likuma 30.panta trešā daļa paredz būvinspektora tiesības apturēt būvniecību līdz laikam, kad būvniecības dalībnieks izpildīs būvinspektora norādījumus, kas doti atbilstoši minētā panta otrajai daļai, par pārbaudē konstatēto pārkāpumu novēršanu.

Ievērojot Administratīvo lietu departamenta atzīto šā sprieduma 6.punktā, ka valsts būvinspektoram ir tiesības pārbaudīt, vai privātpersonas ievēro likumu prasības būvniecības jomā, un pieprasīt, lai privātpersonas ievēro būvniecību regulējošās tiesību normas, un tulkojot Būvniecības likuma 30.panta otro un trešo daļu kopsakarā ar šā likuma 2., 22. un 29.pantu, ir secināms, ka valsts būvinspektoram ir tiesības apturēt būvniecību jebkurā būvobjektā neatkarīgi no īpašuma formas, ja viņš ir konstatējis likuma pārkāpumus būvniecības procesā.

Andreja F. pārstāvis tiesas sēdē akcentēja nepieciešamību interpretēt Vispārīgo būvnoteikumu 165.punktu, kas noteic, ka būvdarbus var apturēt ar Valsts būvinspekcijas vai būvvaldes lēmumu (...), ja nav izpildītas būvnormatīvu sarakstā (Latvijas būvnormatīvs LBN 000) minēto tiesību aktu prasības vai citu pamatotu iemeslu dēļ (...). Administratīvo lietu departamenta ieskatā minētā Vispārīgo būvnoteikumu norma nesašaurina valsts būvinspektora tiesības apturēt būvniecību un priekšnoteikumus šādu tiesību izmantošanai, kas pietiekami skaidri izriet no iepriekš analizētajām Būvniecības likuma normām. Vispārīgie būvnoteikumi ir Ministru kabineta noteikumi, kas izdoti saskaņā ar Būvniecības likuma 2.panta ceturto daļu šā likuma izpildei un kas reglamentē būvniecības pamatnosacījumus, ciktāl tos nenosaka Būvniecības likums (sk. Būvniecības likuma 1.panta 23.punktu).

[7.3] Administratīvo lietu departamenta ieskatā Būvniecības likuma 30.panta trešajā daļā minētais jēdziens "apturēt būvniecību" nav identisks ar ceturtajā daļā lietoto jēdzienu "pārtraukt būvdarbus".

Atbilstoši Būvniecības likuma 1.pantā sniegtajiem terminu skaidrojumiem būvdarbi ir būvniecības procesa sastāvdaļa, darbi, kas tiek veikti būvlaukumā vai būvē, savukārt būvniecība ietver ne tikai būvdarbus, bet arī visu veidu būvju projektēšanu. Būvniecības jomas nosauktas iepriekšminētā likuma 8.pantā. Tādējādi būvniecība ir daudz plašāks jēdziens un būvdarbi ir tikai viena no būvniecības stadijām.

No minētā jāsecina, ka Būvniecības likuma 30.panta trešajā daļā paredzētās būvinspektora tiesības apturēt būvniecību ietver arī tiesības apturēt būvdarbus būvē. Taču šajā tiesību normā paredzēto tiesību izmantošana neizraisa 30.panta ceturtajā daļā noteiktās sekas.

[7.4] Būvniecības, arī būvdarbu, apturēšana nenozīmē būvniecības dalībniekam izsniegtās būvatļaujas anulēšanu. Līdz ar to pārsūdzētais lēmums nav vērtējams no administratīvā procesa viedokļa kā adresāta interesēm labvēlīga administratīvā akta atcelšana. Valsts būvinspekcija ir izvēlējusies maigāku līdzekli, proti, konstatējot akceptētā būvprojekta neatbilstību normatīvo aktu prasībām, devusi norādījumus būvniecības dalībniekam veikt pasākumus šādas neatbilstības novēršanai – pārstrādāt būvprojektu, lai tas atbilstu likumu, būvnormatīvu un Rīgas apbūves noteikumu prasībām.

[8] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka, izskatot Andreja F. sūdzību, bija jāpieaicina Ekonomikas ministrija. Šāds arguments Administratīvo lietu departamenta ieskatā ir pamatots tālākminēto motīvu dēļ.

[8.1] Atbilstoši Būvniecības likuma 29.panta pirmajai daļai, Valsts pārvaldes iekārtas likuma normām un Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumu Nr.238 "Ekonomikas ministrijas nolikums" 3. un 24.10.punktam Valsts būvinspekcija ir Ekonomikas ministrijas padotībā esoša valsts (tiešās) pārvaldes iestāde (sk. arī no 2004.gada 3.aprīļa spēkā esošos Ministru kabineta 2004.gada 30.marta noteikumus Nr.189 "Valsts būvinspekcijas nolikums").

Tādējādi secināms, ka Ekonomikas ministrija ir Valsts būvinspekcijas augstākā iestāde, kurā atbilstoši Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 74.punktam varēja apstrīdēt Valsts būvinspekcijas lēmumu. Andrejs F. šādas tiesības bija izmantojis. Ar Ekonomikas ministrijas 2003.gada 4.decembra lēmumu Nr.7-10/499-312/F (sk. lietas 18.lpp.) Valsts būvinspekcijas 2003.gada 22.oktobra lēmums par būvdarbu apturēšanu atstāts negrozīts. Pēc šāda lēmuma saņemšanas Andrejs F. ar sūdzību griežies tiesā.

[8.2] Andreja F. sūdzība gan pirmās, gan otrās instances tiesā ir izskatīta pēc 2004.gada 1.februāra, proti, laikā, kad spēkā bija stājies Administratīvā procesa likums. Līdz ar to lieta bija izskatāma atbilstoši šā likuma normām.

Administratīvā procesa likuma 34.pants noteic, ka atbildētājs tiesā ir Latvijas Republika. Taču atbildētāja pusē pieaicina iestādi, no kuras pieteicējs prasa attiecīgu rīcību, vai citu institūciju, ja tas noteikts normatīvajā aktā. Savukārt no minētā likuma 81.panta piektās daļas izriet, ka tiesā pārsūdzams galīgais administratīvais akts, proti, administratīvais akts tādā veidā, kādā tas noformēts augstākās iestādes lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu.

[8.3] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka no minētajām tiesību normām to kopsakarā izrietēja tiesas pienākums atbildētāja pusē pieaicināt arī Ekonomikas ministriju.

Šāds pārkāpums, atceļot spriedumu, ir pamats lietas nosūtīšanai izskatīšanai pirmās instances tiesai.

[9] Būvniecības tiesības ietver arī tiesību normas, kas aizsargā būvētāja kaimiņu pamatotas intereses. Tādējādi, ja izsniegtā būvatļauja aizskar tiesību normās aizsargātas kaimiņu tiesības, ir jābūt arī iespējai šādu būvatļauju apstrīdēt.

No 2004.gada 1.februāra spēkā esošais Administratīvā procesa likums paredz, ka administratīvā procesa dalībnieks var būt arī trešā persona, proti, privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses attiecīgais administratīvais akts var ierobežot vai kuru var skart tiesas spriedums lietā. Bez tam atbilstoši minētā likuma 31.panta otrajai daļai, pieteikumu tiesā var iesniegt privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas.

Administratīvā procesa likuma 103.panta otrā daļa noteic, ka tiesa administratīvajā procesā pati objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu. Ņemot vērā Valsts būvinspekcijas pārstāvja paskaidrojumus Senāta tiesas sēdē, ka pārbaude būvobjektā bija saistīta ar kaimiņu sūdzībām un ka Valsts būvinspekcija minējusi tādus normatīvo aktu pārkāpumus, kas skar tieši kaimiņu intereses, tiesai bija jāapsver jautājums par kaimiņu kā trešo personu pieaicināšanu, jo tas neapšaubāmi sekmētu Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajā daļā noteikto par lietas apstākļu objektīvu noskaidrošanu.

[10] Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedums nav pamatots un tas ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 28.ūnija spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra kompetenci, pārbaudot dokumentus, kas iesniegti par sabiedriskās, organizācijas darbības izbeigšanu (likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta pirmā daļa)

Tiesiskās sekas – sabiedriskās organizācijas darbības izbeigšanos – rada šīs organizācijas augstākās lēmēj institūcijas lēmums, nevis Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmums.

Tā kā Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmumam par sabiedriskās organizācijas darbības izbeigšanās fakta reģistrāciju ir deklaratīvs raksturs, valsts notāram nav pienākums pārbaudīt šāda lēmuma pieņemšanas faktiskos apstākļus.

2005.gada 15.februārī

Lieta Nr.SKA-27

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties pieteicējam Valērijam Š. un Uzņēmumu reģistra pārstāvim S.Karelim,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedriskās organizācijas "Īpašums" valdes priekšsēdētāja Valērija Š. sūdzības par Uzņēmumu reģistra lēmumu, sakarā ar Valērija Š. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 13.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Saskaņā ar Uzņēmumu reģistram iesniegtajiem sabiedriskās organizācijas (turpmāk – s/o) "Īpašums" dokumentiem par organizācijas likvidāciju 2002.gada 2.maijā Uzņēmumu reģistra valsts notāre pieņēma lēmumu Nr.10-15/388. Ar to tika nolemts izslēgt s/o "Īpašums" no Uzņēmumu reģistra un atzīt par nederīgu organizācijas reģistrācijas apliecību.

[2] Šādu lēmumu Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra vietas uzpildītājs ar 2002.gada 26.jūlija lēmumu Nr.85 atstāja spēkā.

[3] Par Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra vietas izpildītāja lēmumu s/o "Īpašums" valdes priekšsēdētājs Valērijs Š. iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai. Taču, kā secināms no lietas materiāliem, tiesvedības gaitā tiesa par sūdzības iesniedzēju atzinusi fizisku personu Valēriju Š. (sk. lietas 28.–30.lpp.,

35.lpp.). Sūdzībā norādīts, ka lēmums ir nepamatots, jo, tā kā s/o "Īpašums" kopsapulces protokolā Nr.1/02 nav norādīts sapulcē reģistrēto biedru skaits, protokols neatbilst organizācijas statūtu prasībām. Valērijs Š. arī norādījis, ka, tā kā Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra vietas izpildītājs secinājis, ka kopsapulce nemaz nav notikusi, nepamatots ir arī viņa priekšlikums tiesas ceļā panākt s/o "Īpašums" biedru nepieņemta lēmuma atcelšanu.

Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2003.gada 21.februāra spriedumu Valērija Š. sūdzība noraidīta.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar Valērija Š. apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 13.oktobra spriedumu viņa sūdzību atzinusi par nepamatu un noraidījusi.

[4.1] Pārbaudījusi lietā esošos s/o "Īpašums" statūtus un 2002.gada 8.aprīļa kopsapulces protokolu Nr.1/02, apgabaltiesa konstatējusi, ka kopsapulces lēmums par organizācijas likvidāciju pieņemts atbilstoši protokola darba kārtībā paredzētajam jautājumam, organizācijas statūtu 11.1.punktam un likuma "Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām" 28.pantam. Līdz ar to apgabaltiesa secinājusi, ka Uzņēmumu reģistra valsts notāre lēmumu par s/o "Īpašums" izslēgšanu no Uzņēmumu reģistra pieņēmusi atbilstoši iepriekš minētajai likuma normai.

[4.2] Apgabaltiesa spriedumā norādījusi, ka Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra vietas izpildītāja 2002.gada 26.jūlija lēmums Nr.85 pieņemts atbilstoši likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.pantam. Lēmumā arī pamatoti norādīts, ka atbilstoši likuma "Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām" 27.pantam sūdzības par sabiedriskas organizācijas nelikumīgu vai statūtiem neatbilstošu likvidāciju izskata tiesa. Šis pants arī paredz, ka, konstatējot likumu vai statūtu pārkāpumus, tiesa nelikumīgo vai statūtiem neatbilstošu kopsapulces lēmumu var atcelt.

[4.3] Apgabaltiesa konstatējusi un spriedumā norādījusi, ka Valērijs Š. sūdzību par s/o "Īpašums" 2002.gada 8. aprīļa kopsapulces lēmumu nav iesniedzis, bet ir pārsūdzējis tiesā tikai uz šī lēmuma pamata pieņemtos Uzņēmumu reģistra amatpersonu lēmumus. Bez tam likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta otrā daļa neparedz Uzņēmumu reģistra amatpersonām pārbaudīt lietu faktiskos apstākļus. Turklāt ne Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra vietas izpildītājam, ne tiesā nav iesniegti pierādījumi par to, ka s/o "Īpašums" 2002.gada 8. aprīļa kopsapulce būtu sasaukta nelikumīgi.

[5] Kasācijas sūdzībā Valērijs Š. norādījis, ka apgabaltiesa nav ņēmusi vērā likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.¹ panta 2.punkta prasību, proti, vai s/o "Īpašums" iesniegtie dokumenti pēc formas atbilst likuma prasībām. Bez tam likuma "Par

sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām" 28.pants noteic, ka sabiedriskās organizācijas apvienības darbība izbeidzas, ja tās augstākā lēmējinstācija statūtos noteiktā kārtībā pieņem lēmumu par tās pašlikvidēšanos. Taču s/o "Īpašums" kopsapulces protokols pēc formas neatbilst likuma "Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām" 28.pantam un organizācijas statūtu 8.2.2.punktam. Tā kā Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra vietas izpildītājs to nav ņēmis vērā, 2002.gada 26.jūlijā viņa pieņemtais lēmums neatbilst likuma prasībām.

[6] Tiesas sēdē Valērijs Š. uzturēja kasācijas sūdzību, uzsverot, ka Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs nav ievērojis likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.¹ panta 2.punktu, jo nav pārbaudījis, vai protokols pēc formas atbilst likuma prasībām.

Uzņēmumu reģistra pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina. Viņš paskaidroja, ka pieteicēja minēto faktu pārbaude nav valsts notāra kompetencē.

Motīvu daļa

[7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.pantam Senāts, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[8] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa nav ņēmusi vērā likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.¹ panta 2.punkta prasības. Minētā tiesību norma paredz, ka Uzņēmumu reģistra valsts notārs, izskatot iesniegtos dokumentus biedrību un nodibinājumu reģistra vešanai, pārliecinās par to, vai iesniegtie dokumenti pēc formas atbilst likuma prasībām.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā iepriekš minēto tiesību normu apgabaltiesai šajā lietā nebija jāpiemēro, līdz ar ko kasācijas sūdzības arguments ir nepamatots.

Administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta tiesiskumu, proti, atbilstību tiesību normām. Pārsūdzētais lēmums pieņemts 2002.gada 26.jūlijā, bet Valērija Š. minētā tiesību norma pieņemta 2004.gada 18.martā un stājusies spēkā tikai ar 2004.gada 1.aprīli.

Tādējādi apgabaltiesai nebija jāpārbauda administratīvā akta atbilstība tiesību normai, kura vēl nebija pieņemta administratīvā akta izdošanas brīdī.

[9] Administratīvo lietu departaments jau 2004.gada 30.marta spriedumā lietā Nr.SKA-20 atzinis, ka Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmumi ir divējādi, proti, ar konstitutīvu raksturu un ar deklaratīvu jeb faktus apliecināšu raksturu. Līdz ar to Uzņēmumu reģistra kompetence attiecībā uz iesniegto dokumentu pārbaudi ir atkarīga no pieņemamā lēmuma rakstura.

Kasācijas sūdzībā Valērijs Š. norādījis arī likuma "Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām" 28.pantu. Šā panta pirmā daļa noteic, ka **sabiedriskās organizācijas darbība izbeidzas, ja tās augstākā lēmējinstītūcija statūtos noteiktajā kārtībā pieņem lēmumu par pašlikvidāciju**. Savukārt minētā panta otrā daļa paredz, ka šāds lēmums par pašlikvidāciju triju dienu laikā **jāpaziņo** attiecīgā reģistra turētājam.

Tādējādi jāsecina, ka konkrētas tiesiskas sekas – sabiedriskās organizācijas darbības izbeigšanu – rada organizācijas augstākās lēmējinstītūcijas pieņemts lēmums, nevis Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmums par attiecīgu ziņu reģistrēšanu. Valsts notāra lēmumam šādā gadījumā ir deklaratīvs raksturs.

[10] Pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī valsts notāra kompetenci, izskatot iesniegtos dokumentus, noteica likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta pirmā daļa. Atbilstoši šās daļas 4.punktam valsts notāram jāpārbauda, vai iesniegtajos dokumentos ietvertie lēmumi, uz kuru pamata izdarāmi reģistrācijas ieraksti, atbilst likuma prasībām. Ņemot vērā šā sprieduma 9.punktā izdarīto secinājumu par valsts notāra lēmuma deklaratīvo raksturu, Administratīvo lietu departamenta ieskatā lēmuma atbilstības likuma prasībām pārbaude neietver valsts notāra pienākumu pārbaudīt arī lēmuma pieņemšanas faktiskos apstākļus. Proti, reģistrējot sabiedriskās organizācijas lēmumu par pašlikvidāciju, valsts notāram nebija jāpārbauda, vai iesniegtajā protokolā norādītās ziņas, ka s/o "Īpašums" kopsapulcē piedalījās 2/3 no organizācijā reģistrēto biedru skaita, atbilst faktiskajiem apstākļiem.

Šādu minētās tiesību normas izpratni apstiprina arī likumdevēja vēlāk – 2002.gada 31.oktobrī – izdarītie papildinājumi likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.pantā, proti, pants tika papildināts ar otro daļu šādā redakcijā: "Uzņēmumu reģistra kompetencē neietilpst uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) lēmuma pieņemšanas faktisko apstākļu pārbaude."

Atbilstoši likuma "Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām" 28.panta pirmajai daļai lēmums par pašlikvidāciju jāpieņem statūtos noteiktajā kārtībā. Savukārt s/o "Īpašums" statūtu 8.2.2.punkts noteic, ka lēmums par s/o "Īpašums" darbības izbeigšanu jāpieņem biedru sapulcē ar balsu vairākumu, kas nav mazāks par 2/3 no sapulcē reģistrēto biedru skaita. Tā kā apgabaltiesa ir konstatējusi, ka s/o "Īpašums" kopsapulces protokols un lēmums atbilst šādām prasībām, Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka valsts notāra lēmums pieņemts atbilstoši kompetencei un attiecīgajām tiesību normām.

[11] Ievērojot iepriekš izteiktos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka nav pamata atcelt apgabaltiesas spriedumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprida:

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 13.oktobra spriedumu atstāt negrozītu, bet Valērija Š. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām tiesisko regulējumu (likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 41.panta trešā prim daļa)

Iepirkumu uzraudzības biroja Sūdzību izskatīšanas komisija savā darbā ievēro objektīvās izmeklēšanas principu, tā neaprobežojas tikai ar tiem faktiem un pierādījumiem, kurus iesniegušas puses, bet ir tiesīga tos pieprasīt arī pēc savas iniciatīvas. Noskaidrojot patiesos lietas apstākļus, mutvārdu procesa laikā konstatētajiem būtiskajiem lietas apstākļiem var būt izšķiroša nozīme, pieņemot lēmumu lietā. Komisija lēmumu pieņem, vadoties no tiem apstākļiem, kas noskaidroti lietas izskatīšanas gaitā. Līdz ar to gadījumā, ja lietas izskatīšanas laikā atklājas tādi būtiski lietas apstākļi, kas nav norādīti sūdzībā, komisija var ņemt vērā arī šos apstākļus. Tādā veidā tiek nodrošināts, ka pasūtītāja darbības iepirkuma procedūras laikā tiek izvērtētas objektīvi un vispusīgi.

Konkursa uzvarētājs nevar pašļauties uz to, ka par pasūtītāja rīcību netiks iesniegta sūdzība iepirkumu uzraudzības birojā. Turklāt tajos gadījumos, kad adresātam labvēlīgu administratīvo aktu apstrīd trešā persona, kurai administratīvais akts ir nelabvēlīgs, adresāts nevar atsaukties uz tiesiskās paļāvības principu.

Veicot publisko iepirkumu, pasūtītājs darbojas divās pakāpēs. Pirmajā pakāpē tiek pieņemts publiski tiesisks lēmums par pasūtījuma piešķiršanu; savukārt otrajā pakāpē notiek šā lēmuma īstenošana privāttiesiskā ceļā – tiek slēgts iepirkuma līgums, kuram tiek piemēroti vispārīgie civiltiesību noteikumi. No tā var secināt, ka visas darbības, kas saistītas ar publiskā iepirkuma plānošanu un izsludināšanu, iepirkuma procedūras noteikumu izstrādi, pretendentu piedāvājumu saņemšanu, iesniegto piedāvājumu vērtēšanu, labākā piedāvājuma izvēlēšanos, kā arī pasūtījuma piešķiršanas lēmuma paziņošanu regulē publisko tiesību normas.

2005.gada 22.februārī

Lieta Nr.SKA-30

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja pārstāvim zvērinātam advokātam R.Čudaram, atbildētāja pārstāvei zvērinātai advokātei K.Gaigulei un pārstāvei E.Muginai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc VFR uzņēmēj sabiedrības "Obermeyer Planen+Beraten GmbH" pieteikuma par Latvijas Republikas Iepirkumu uzraudzības biroja Sūdzību izskatīšanas komisijas 2003.gada 05.jūnija lēmumu Nr.4-1/03-29¹, sakarā ar Latvijas Republikas Iepirkumu uzraudzības biroja kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 06.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar 2002.gada 25.septembra bezpeļņas organizācija sabiedrība ar ierobežotu atbildību (turpmāk – BO SIA) "Rīgas reģiona attīstības aģentūra" direktora rīkojumu Nr.24 tika izveidota atklātā konkursa "Par Daugavas Ziemeļu šķērsojuma projektēšanas un būvniecības uzraudzību" iepirkuma komisija. 2002.gada 8.novembrī iepirkuma komisija apstiprināja konkursa nolikumu. Konkursa priekšmets: pakalpojums – Daugavas Ziemeļu šķērsojuma projektēšanas un būvniecības uzraudzība atbilstoši spēkā esošo normatīvo aktu prasībām un pasūtītāja darba uzdevumiem. 2003.gada 29.janvāra iepirkuma komisijas konkursa piedāvājumu atvēršanas sēdē tika konstatēts, ka piedāvājumus iesnieguši trīs pretendenti – SIA "American Construction Group", Vācijas uzņēmēj sabiedrība "Obermeyer Planen+Beraten GmbH" un Nīderlandes uzņēmēj sabiedrība "Tunnel Engineering Consultants" v.o.f. (turpmāk – TEC). 2003.gada 27.februārī konkursa iepirkuma komisija piedāvājumu izvērtēšanas noslēguma sēdē vienbalsīgi nolēma par konkursa uzvarētāju atzīt "Obermeyer Planen+Beraten GmbH".

[2] SIA "Konsorts"/TEC v.o.f. iesniedza Latvijas Republikas Iepirkumu uzraudzības birojā (turpmāk tekstā – IUB) ar 2003.gada 10.martu datētu sūdzību par atklātā konkursa "Par Daugavas Ziemeļu šķērsojuma projektēšanas un būvniecības uzraudzību" norises gaitu un rezultātiem.

[2.1] Sūdzībā norādīts, ka iepirkuma komisijas noslēguma protokolā norādītais, ka TEC finanšu piedāvājums nav korekts, jo neatspoguļo visas izmaksas, neatbilst patiesībai, jo piedāvājumā norādītajā cenā ir iekļautas visas pozīcijas. Sūdzības iesniedzēja piedāvājumā minēta cenu indeksācija, jo konkursa dokumentos nekur nebija minēts, ka nav pieļaujama cenu indeksācija.

[2.2] Sūdzības iesniedzējs nepiekrīt iepirkuma komisijas secinājumam, ka viņa piedāvājumā paredzētais, ka ģenerāluzņēmējs veic projektēšanu, ir pretrunā ar Latvijas Republikas likumdošanu. Sūdzības iesniedzējs norādīja, ka bija vadījies no konkursa nolikuma prasībām, jo likuma grozījumi stājās spēkā tikai 2002.gada 27.novembrī, t.i., pēc konkursa izsludināšanas.

[2.3] Sūdzībā norādīts, ka konkursa komisija ir nepareizi interpretējusi konkursa nolikuma noteikumus, pieņemot, ka projektēšanas darbs (skiču projekts) ir daļa no konsultanta darba apjoma. Tas savukārt ir radījis sūdzības iesniedzēja piedāvājuma zemo novērtējumu. Sūdzības iesniedzējs norāda, ka konkursa nolikums neparedz, ka būtu jāizstrādā skiču projekts, līdz ar to piedāvājumā ir paredzēts, ka skiču projekts tiks izstrādāts atbilstoši projektēšanas un būvniecības līguma projekta prasībām.

[3] Sūdzība tika izskatīta IUB Sūdzību izskatīšanas komisijas sēdēs 2003.gada 31.martā un 9.aprīlī. 2003.gada 5.jūnijā IUB Sūdzību izskatīšanas komisija pieņēma lēmumu Nr.4-1/03-29¹, ar kuru tika aizliegts pasūtītājam BO SIA "Rīgas reģiona attīstības aģentūra" slēgt iepirkuma līgumu ar konkursa "Par Daugavas Ziemeļu šķērsojuma projektēšanas un būvniecības uzraudzību" uzvarētāju "Obermeyer Planen+Beraten GmbH". Lēmumā Sūdzību izskatīšanas komisija norāda, ka sūdzība ir daļēji pamatota un ka konkursa norisē ir pieļauti būtiski likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" noteikumu pārkāpumi.

[3.1] Sūdzību izskatīšanas komisija konstatēja, ka nav skaidrs, vai konkursa uzvarētājam būs jāveic Daugavas Ziemeļu šķērsojuma projekta realizācijai nepieciešamā detālplānojuma izstrāde. Tāpat komisija secināja, ka no konkursa nolikuma un iepirkuma komisijas atbildēm uz pretendentu jautājumiem nevar skaidri un nepārprotami secināt, vai pretendentam tiek uzdots veikt normatīvo aktu prasībām atbilstoša skiču projekta izstrādi.

[3.2] Lēmumā komisija atzinusi, ka konkursa darba uzdevums nevar tikt uzskatīts par skaidru un nepārprotamu, uz kura pamata būtu iespējams objektīvi izvērtēt iesniegtos piedāvājumus. Tādējādi iepirkuma komisija nav ievērojusi likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 12.panta otro daļu, kas nosaka, ka darba uzdevumam un apjomu sarakstam ir jābūt skaidram un nepārprotamam, lai pretendents bez papildu sagatavošanās un neattaisnojama riska varētu aprēķināt pakalpojumu vai būvdarbu cenu, bet pasūtītājs – salīdzināt piedāvājumus. Tādējādi nav pieļaujams tāds darba uzdevuma formulējums, kurš var tikt interpretēts dažādos veidos.

[3.3] Tāpat lēmumā komisija secina, ka "Obermeyer Planen+Beraten GmbH" piedāvājums neatbilst darba uzdevuma prasībām, jo savā piedāvājumā tā paredz alternatīvu tehnisko un konstruktīvo risinājuma variantu: tuneļa vai tilta veidā, kas konkursa nolikumā netiek prasīts, tādējādi paplašinot iepirkuma ietvaros sniedzamo pakalpojumu apjomu. Tādējādi iepirkuma komisija, par uzvarētāju atzīstot pretendentu, kura piedāvājums satur tādu sniedzamo pakalpojumu apjomu, kas ir plašāks, nekā to paredz

konkursa nolikums (darba uzdevums), ir liedzis pārējiem pretendentiem vienādas iespējas sacensties un piedāvāt līdzvērtīgu pakalpojumu apjomu. Līdz ar to iepirkumu komisija nav ievērojusi likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 15.panta pirmo daļu, 25.panta vienpadsmitās daļas un divpadsmitās daļas un 30.panta otrās daļas prasības.

[3.4] Minētajā lēmumā norādīts, ka BO SIA "Rīgas reģiona attīstības aģentūra" atbilstoši likuma "Par budžeta un finanšu vadību" noteiktajam, realizējot Ziemeļu šķērsojuma projektēšanas un būvniecības uzraudzības nodrošināšanu, ir uzskatāma par Rīgas domes budžeta izpildītāju. Līdz ar to, izveidojot iepirkuma komisiju konkursam, tajā saskaņā ar Rīgas domes 2001.gada 18.decembra saistošo noteikumu** Nr.9 "Par Rīgas pilsētas 2002.gada budžetu" 8.punkta prasībām bija iekļaujams Rīgas domes Finanšu departamenta un Rīgas domes Juridiskās pārvaldes pārstāvis. Likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 23.panta pirmajā daļā noteikts, ka pasūtītājs iepirkuma veikšanai izveido iepirkuma komisiju, kuras sastāvā ir pasūtītāja un citu institūciju pilnvarotās personas. Ņemot vērā to, ka izveidotā iepirkuma komisija nebija izveidota saskaņā ar normatīvo aktu prasībām, IUB Sūdzību izskatīšanas komisija savā lēmumā ir atzinusi, ka iepirkuma komisija uzskatāma par nelikumīgu un tai nebija tiesību veikt pasūtītāja funkcijas minētajā konkursā.

[4] 2003.gada 10.jūlijā pieteicējs griezās tiesā ar sūdzību par IUB Sūdzību izskatīšanas komisijas 2003.gada 5.jūnija lēmumu Nr.4-1/03-29¹, lūdzot minēto lēmumu atzīt par prettiesisku un atcelt.

[4.1] Pieteikumā norādīts, ka saskaņā ar likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 41.panta 3.¹ daļas prasībām par visām kļūdām pasūtījuma piešķiršanā TEC sūdzību vajadzēja iesniegt līdz piedāvājuma termiņa beigām, pēc šī termiņa notecēšanas sūdzība nav pieļaujama.

[4.2] Pieteicējs uzskata, ka Sūdzību izskatīšanas komisijas lēmumā konstatētie pasūtījuma piešķiršanas trūkumi nav pamatoti un lēmumā nav pausts viedoklis par konkursa dalībniekus aizsargājošo normatīvo aktu pārkāpuma tiesisko aspektu.

[4.3] Minētais komisijas lēmums ir nelikumīgs un prettiesisks attiecībā pret lēmuma rezolutīvās daļas saturu. Atbilstoši likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 39.panta pirmās daļas 9.punkta noteikumiem birojam ir tiesības vai nu aizliegt slēgt līgumu līdz pārkāpumu novēršanai, vai arī uzdot izbeigt iepirkuma procedūru. Konkrētajā gadījumā, aizliedzot slēgt līgumu ar konkursa uzvarētāju, netika norādīts neviens novēršams trūkums.

* **Red. piez.:** Likums par budžetu un finanšu vadību.

** **Red. piez.:** 2001.gada 18.decembra noteikumi Nr.9.

[4.4] Pieteicējs uzskata, ka nav pamatots Sūdzību izskatīšanas komisijas konstatējums, ka konkursa nolikumā ietvertais darba uzdevums nav bijis skaidrs un saprotams. Komisija nav ņēmusi vērā, ka pretendents, kas iesniedza sūdzību, līdz sava piedāvājuma iesniegšanai saskaņā ar minētā likuma 41.panta 3.¹ daļu nav informējis pasūtītāju par likuma 12.panta pārkāpumu. Turklāt visi konkursa dalībnieki lietas izskatīšanas laikā IUB mutiskā apspriedē uz komisijas jautājumu, vai pakalpojumu apraksta saturs ir skaidrs un saprotams, atbildēja apstiprinoši, kā arī visi konkursa dalībnieki to rakstiski apstiprināja, iesniedzot piedāvājumus. Pieteicējs norāda, ka, novērtējot, vai pakalpojumu apraksts ir skaidrs un saprotams, ir svarīga attiecīgā konkursa dalībnieka uztvere, nevis Sūdzību izskatīšanas komisijas uztvere.

[4.5] Nav pamatots komisijas secinājums, ka pieteicēja piedāvājums neatbilst darba uzdevuma saturam, jo minētais piedāvājums ir plašāks, nekā to paredz konkursa nolikums (darba uzdevums). Pieteicējs uzskata, ka tas, ka viņa piedāvājums saturiski pārsniedz to, ko piedāvāja TEC, attiecas tikai uz piedāvājuma saturu, bet neietekmē konkursa nolikumā minēto darba uzdevumu. Pieteicējs savā piedāvājumā neapgalvoja, ka ir jāveic tilta plānošana. Tika piedāvāta tuneļa variantu (betons vai dzelzs) analīze, to ticamības un pamatoitības pārbaude, un tās rezultātā, iespējams, nevienu no variantiem neatzītu par piemērotu realizācijai, tādējādi Rīgas pilsētai būtu jāriko jauns konkurss par tilta celtniecību.

[4.6] Pieteicējs uzskata, ka nav pamatots komisijas lēmumā norādītais, ka BO SIA "Rīgas reģiona attīstības aģentūra" ir uzskatāma par Rīgas pilsētas budžeta izpildītāju un ka tai bija jāietver iepirkuma komisijas sastāvā pārstāvis no Rīgas domes Finanšu departamenta un Juridiskās pārvaldes. Budžeta izpildītājs atbilstoši likumam "Par budžetu un finanšu vadību" ir no budžeta finansētas institūcijas vadītājs. Pieteikumā norādīts, ka BO SIA "Rīgas reģiona attīstības aģentūra" ir statūsabiedrība (nevis institūcija) un tā netiek finansēta no budžeta līdzekļiem likuma

"Par budžetu un finanšu vadību"* izpratnē. Tādējādi pieteicējs uzskata, ka BO SIA "Rīgas reģiona attīstības aģentūra" izveidots iepirkuma komisijas sastāvā bija likumīgs.

[5] Ar Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2003.gada 01.septembra spriedumu atteikts apmierināt pieteicēja sūdzību par IUB Sūdzību izskatīšanas komisijas 2003.gada 5.jūnija lēmumu Nr.4-1/03-29¹.

[6] Izskatot "Obermeyer Planen+Beraten GmbH" apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2004.gada

06.oktobrī atzina par pamatotu pieteicēja sūdzību un atcēla IUB Sūdzību izskatīšanas komisijas 2003.gada 5.jūnija lēmumu Nr.4-1/03-29¹. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Apgabaltiesa norādījusi, ka saskaņā ar likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 41.panta 3.¹ daļu, ja sūdzības iesniedzējs uzskata, ka konkursa nolikums neatbilst likuma prasībām, līdz piedāvājumu iesniegšanas termiņa beigām tas var iesniegt sūdzību par nolikumu. Pēc piedāvājumu iesniegšanas termiņa beigām sūdzības par nolikumu nepieņem. Sūdzību par nolikumu iesniedz pasūtītājam. Ja pēc sūdzības saņemšanas pasūtītājs nenovērš sūdzībā norādīto pārkāpumu, sūdzības iesniedzējs var iesniegt sūdzību iepirkumu uzraudzības birojam. Ņemot vērā minētās tiesību normas saturu, apgabaltiesa secina, ka likumdevējs ir padarījis jautājuma izskatīšanas pieļaujamību par konkursa nolikuma atbilstību likuma prasībām iepirkumu uzraudzības birojā no tā, vai sūdzības iesniedzējs ir ievērojis iepriekšējo sūdzības izskatīšanas kārtību.

Ņemot vērā to, ka neviens no konkursa dalībniekiem līdz konkursa piedāvājumu iesniegšanas termiņa beigām nebija iesniedzis sūdzības par konkursa nolikuma satura neatbilstību likuma prasībām vai par konkursa uzdevuma neskaidrību, apgabaltiesa secina, ka IUB Sūdzību izskatīšanas komisijai nebija likumīga pamata revidēt nolikuma saturu, kā arī konkursa uzdevumu, izskatot TEC sūdzību par konkursa norises gaitu un rezultātiem.

[6.2] Apgabaltiesa atzinusi, ka lietas izskatīšanas gaitā atbildētājs nav apstrīdējis pieteicēja apgalvojumu, kas apstiprināts arī ar lietas materiāliem, ka mutiskā apspriedē uz IUB sūdzības izskatīšanas komisijas priekšsēdētāja jautājumu, vai pakalpojumu saturs ir skaidrs un saprotams, visi konkursa dalībnieki atbildējuši apstiprinoši. Tādējādi apgabaltiesa secina, ka komisijas secinājums par konkursa uzdevuma neskaidrību nav balstīts uz objektīviem datiem, bet izriet no komisijas locekļu subjektīviem uzskatiem.

Minētais attiecas arī uz komisijas secinājumiem par to, ka nav skaidrs, vai konkursa uzvarētājam būs jāveic Daugavas Ziemeļu šķērsojuma projekta realizācijai nepieciešamā detālplānojuma izstrāde vai būs jāveic skiču projekta izstrāde. Apgabaltiesa secina, ka konkursa nolikumā nepārprotami ir norādīts iepirkuma priekšmets, kas ir Daugavas Ziemeļu šķērsojuma projektēšanas un būvniecības uzraudzība. Līdz ar to ir pamatots pieteicēja viedoklis, ka konkursa uzvarētāja uzdevums, realizējot uzraudzību, ir pārbaudīt citu personu izstrādātā detālplānojuma un skices kvalitāti, nevis veikt detālplānojuma un skices izstrādi.

[6.3] Apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja piedāvājums saturiski pārsniedz konkursa priekšmetu, jo tajā kā alternatīvs variants tika piedāvāts risinājums ar tiltu, bet šis piedāvājums neietekmē konkursa

* **Red. piez.:** Likums par budžetu un finanšu vadību.

priekšmetu un nedod pamatu secinājumam, ka pieteicēja piedāvājums neatbilst konkursa priekšmetam daļā par tuneļa projektēšanas un būvniecības uzraudzību.

[6.4] Apgabaltiesa uzskata, ka ir pamatots pieteicēja arguments, ka pārsūdzētā lēmuma rezolutīvā daļa neatbilst likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" prasībām. Saskaņā ar minētā likuma 39.panta deviņo daļu IUB kompetencē ietilpst aizliegt slēgt līgumu līdz pārkāpumu novēršanai vai uzdot izbeigt iepirkuma procedūru. Likuma 42.panta redakcijā, kas bija spēkā pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī, bija paredzēts, pie kādiem apstākļiem komisija var atļaut slēgt iepirkuma līgumu, bet nebija paredzēts, pie kādiem apstākļiem un ar kādiem nosacījumiem komisija var aizliegt slēgt līgumu. Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa secinājusi, ka, konstatējot trūkumus iepirkuma procedūrā, komisijai bija likumīgs pamats pieņemt vienu no šādiem lēmumiem: aizliegt slēgt iepirkuma līgumu līdz konstatēto pārkāpumu novēršanai vai uzdot pasūtītājam izbeigt iepirkuma procedūru. Līdz ar to komisijas pieņemtā lēmuma rezolutīvā daļa neatbilst likuma prasībām.

[6.5] Apgabaltiesa uzskata, ka IUB Sūdzību izskatīšanas komisija, izvērtējot sūdzību, ir pārsniegusi sūdzības robežas, jo pamatojusi savu lēmumu uz apstākļiem, uz kādiem sūdzība nav pamatota. Proti, IUB Sūdzību izskatīšanas komisija secināja, ka konkursa komisija neatbilst likuma prasībām, jo TEC sūdzība nebija pamatota ar šo apstākli.

Tiesa norāda, ka no lietas materiāliem nepārprotami izriet, ka Rīgas dome kā pašvaldības institūcija ir deleģējusi BO SIA "Rīgas reģiona attīstības aģentūra" veikt iepirkumu tās vārdā un interesēs, kas arī apstiprināts ar Rīgas domes priekšsēdētāja 2003.gada 29.aprīļa vēstuli. Gan konkursa nolikumu izstrādāja, gan arī iepirkuma komisiju izveidoja pasūtītājs, kas darbojās pašvaldības vārdā un līdz ar to tas ir pielīdzināms iestādei administratīvajā procesā.

[6.6] Apgabaltiesa norādījusi, ka atbilstoši tiesiskās palāvības principam persona var palauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekvanta. Tiesa spriedumā secina, ka IUB nebija realizējis savas likumā noteiktās tiesības pārraudzīt konkursu, kas pēc apgabaltiesas viedokļa būtu bijis nepieciešams, ņemot vērā pasūtījuma sabiedrisko nozīmīgumu. Līdz ar to tiesa atzinusi, ka IUB, pieņemot 2003.gada 05.jūnija lēmumu, ir pārkāpis tiesiskās palāvības principu, jo iestādes kļūda, kuras pieļaušanā persona nav vainojama, nedrīkst radīt personai nelabvēlīgas sekas.

[7] Kasācijas sūdzību iesniedzis IUB, lūdz atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.oktobra spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai tālāk minēto iemeslu dēļ.

[7.1] Apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 41.panta 3.¹ daļu, spriedumā norādot, ka jautājuma izskatīšanas pieļaujamība par konkursa nolikuma atbilstību likuma prasībām IUB ir atkarīga tikai no tā, vai sūdzības iesniedzējs ir iesniedzis sūdzību par konkursa nolikumu.

[7.1.1] Likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 41.panta 3.¹ daļa ir iekļauta pantā, kura nosaukums ir "Tiesības iesniegt sūdzību". Šī norma paredz sūdzības iesniedzēja tiesības iesniegt sūdzību, sūdzības iesniegšanas termiņu un kārtību. Sūdzības iesniedzējam, aizstāvot savas subjektīvās intereses un tiesības, tiek liegtas tiesības iebilst pret konkursa nolikuma saturu pēc noteiktā termiņa noteikuma. Tādējādi tiesiskā regulējuma mērķis ir liegt pretendentiem iespēju negodprātīgi izmantot savas tiesības. Savukārt IUB kompetenci nosaka minētā likuma 36.pants un 39.pants. Atbilstoši likuma 39.panta pirmās daļas 1.punktam IUB ir tiesības pārraudzīt iepirkuma procedūras atbilstību likuma prasībām un tādējādi pēc savas iniciatīvas pārbaudīt konkursa nolikuma atbilstību normatīvo aktu prasībām.

[7.1.2] Turklāt jāņem vērā, ka likumdevējs ir piešķīris IUB tiesības pārbaudīt iepirkuma procedūras atbilstību likuma prasībām, taču nav uzlicis tam pienākumu veikt jebkura iepirkuma procedūras vai visu iepirkumu procedūru uzraudzību.

[7.1.3] Kasācijas sūdzības iesniedzējs norāda, ka konkurss, kurš ir norisinājies uz normatīvo aktu prasībām neatbilstoša nolikuma pamata, nevar tikt uzskatīts par tiesisku. Ja kāds no procesā pieņemtajiem starplēmumiem ir pretrunīgs, tas rada arī attiecīgā procesa rezultātu – administratīvā akta – pretrunīgumu. Ņemot vērā iepriekšminēto un IUB darbības jēgu un mērķi, kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka IUB ir tiesības reaģēt uz tādu iepirkuma procedūras pārkāpumu, kas izpaužas konkursa norisē uz pretrunīga konkursa nolikuma pamata un kas konstatēts, izskatot sūdzību par konkursa norises gaitu un rezultātiem.

[7.2] Tiesa spriedumā norāda, ka "nav strīda, ka "Obermeyer Planen+Beraten GmbH" piedāvājums, kurš saturiski pārsniedz konkursa priekšmetu, jo tajā kā alternatīvs variants ir norādīts risinājums ar tiltu, bet šis risinājums neietekmē konkursa priekšmetu un nedod pamatu secinājumam, ka minētais piedāvājums neatbilst konkursa priekšmetam daļā par tuneļa projektēšanas un būvniecības uzraudzību." Tiesa nav vērtējusi piedāvājuma, kas saturiski pārsniedz konkursa priekšmetu, ietekmi uz iepirkuma procedūras rezultātā noslēdzamā iepirkuma līgumā ietverto saistību apjomu.

[7.2.1] Ņemot vērā, ka iepirkuma procedūras ietvaros tiek noslēgts civiltiesisks līgums atbilstoši Civillikuma 1533.–1541.pantiem, konkursa nolikumā ietvertais darba uzdevums ir uzskatāms par oferti, "Obermeyer Planen+Beraten GmbH" piedāvājums – par pretoferti, bet konkursa komisijas lēmums, atzīstot "Obermeyer Planen+Beraten GmbH" par konkursa uzvarētāju – par pretofertes akceptu. Tādējādi konkursa uzvarētāja piedāvājuma saturs veidos arī līgumsaistību saturu un Rīgas domei būs pienākums apmaksāt tādus pakalpojumus, kuru sniegšanu neparedz konkursa nolikums.

[7.2.2] Par konkursa uzvarētāju atzīstot pretendentu, kura piedāvājums saturiski pārsniedz konkursa priekšmetu, tiek būtiski palielināts konkursa rezultātā noslēdzamā iepirkuma līguma saistību apjoms. Tādējādi lēmums par pretendenta, kura piedāvājums saturiski pārsniedz darba uzdevumu, atzīšanu par konkursa uzvarētāju neatbilst likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" mērķim – valsts vai pašvaldību līdzekļu efektīvai izmantošanai, maksimāli samazinot pasūtītāja risku (minētā likuma 2.panta 3.punkts).

[7.2.3] Tiesa nav vērtējusi šāda piedāvājuma, kurš saturiski pārsniedz darba uzdevumu, atbilstību likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 25.panta vienpadsmitās un divpadsmitās daļas prasībām un 30.panta otrās daļas prasībām. Šīs tiesību normas norāda uz to, ka iepirkumu komisija izvēlas piedāvājumu, kurš atbilst darba uzdevumam. Likums neparedz, ka iepirkumu komisija ir tiesīga izvēlēties tādu piedāvājumu, kura daļa neatbilst darba uzdevumam.

[7.2.4] Kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka apgabaltiesa šajā lietā nav piemērojusi tās materiālo tiesību normas, kuras tai vajadzēja piemērot (likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 25.panta vienpadsmito un divpadsmito daļu, 30.panta otro daļu, Civillikuma 1533.–1541.pantus, kā arī tiesa savu iepriekš norādīto secinājumu nav pamatojusi ne ar vienu materiālo tiesību normu, tādējādi ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 307.pantu un 251.panta piektās daļas 2.punktu.

[7.3] Spriedumā norādot, ka lēmuma rezolutīvā daļa neatbilst likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" prasībām un sūdzību izskatīšanas komisijai, konstatējot trūkumus iepirkuma procedūrā, bija likumīgs pamats pieņemt vienu no šādiem lēmumiem: aizliegt slēgt iepirkuma līgumu līdz konkrēto pārkāpumu novēršanai vai uzdot pasūtītājam izbeigt iepirkuma procedūru, tiesa ir nepareizi interpretējusi minētā likuma normas.

[7.3.1] Piemērojot tiesību normu sistēmisko un vēsturisko tulkošanas metodi, ir secināms, ka likuma 39.panta pirmās daļas 9.punkts regulē IUB pieņemamo lēmumu saturu gadījumos, kad iepirkumu procedūras uzraudzība tiek veikta pēc IUB iniciatīvas. Savukārt likuma 42.pants nosaka sūdzību izskatīšanas kārtību, tai

skaitā paredzot sūdzību izskatīšanas komisijas pieņemamo lēmumu saturu. 42.pantā paredzētajos gadījumos iepirkumu procedūras uzraudzība tiek uzsākta uz iesniegtās sūdzības pamata.

[7.3.2] Līdz 2002.gada 24.oktobra grozījumiem likumā "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" likums paredzēja līguma slēgšanas aizliegumu tikai tajos gadījumos, kad bija iesniegta sūdzība, savukārt ar grozījumiem tika stiprināta IUB kompetence (IUB tika piešķirtas tiesības pēc savas iniciatīvas pieņemt lēmumu – aizliegt slēgt līgumu līdz pārkāpumu novēršanai vai uzdot izbeigt iepirkuma procedūru), bet netika grozīta sūdzību izskatīšana.

[7.3.3] Atbilstoši likuma 41.panta trešajai daļai gadījumos, kad tiek iesniegta sūdzība, aizliegums iepirkuma līguma slēgšanai automātiski tiek nodibināts jau ar to brīdi, kad IUB tiek iesniegta sūdzība (atšķirībā no likuma 39.panta pirmās daļas 9.punkta, kad IUB aizliegumu slēgt iepirkuma līgumu nosaka, tikai konstatējot pārkāpumu, nevis, piemēram, uzsākot pārbaudes veikšanu).

[7.3.4] Likuma 42.panta otrā daļa paredz gadījumus, kad Sūdzību izskatīšanas komisija ir tiesīga pieņemt lēmumu, ar kuru atļauj slēgt līgumu. Pārējos gadījumos komisija savā lēmumā saglabā aizliegumu slēgt līgumu (41.panta trešā daļa). Turklāt likuma 31.¹ panta otrā daļa norāda uz to, ka komisija ir tiesīga pieņemt lēmumu, ar kuru aizliedz slēgt iepirkuma līgumu, sekojoši saskaņā ar minēto tiesību normu iepirkuma procedūra jāizbeidz bez rezultāta, ja IUB Sūdzību izskatīšanas komisija aizliedz slēgt iepirkuma līgumu.

[7.3.5] Tādējādi, piemērojot tiesību normu sistēmisko, vēsturisko un teleoloģisko tulkošanas metodi, likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" normas ir interpretējamas kā tādas, kas atļauj Sūdzību izskatīšanas komisijai pieņemt lēmumu ar rezolutīvo daļu – aizliegt slēgt iepirkuma līgumu.

Kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka tādējādi tiesa ir nepareizi interpretējusi minētā likuma 31.¹ panta otrās daļas prasības, 39.panta pirmās daļas 9.punkta, 41. un 42.panta normas, spriedumā norādot, ka sūdzību izskatīšanas komisijai bija likumīgs pamats pieņemt tikai vienu no šādiem lēmumiem: aizliegt slēgt iepirkuma līgumu līdz konstatēto pārkāpumu novēršanai vai uzdot pasūtītājam izbeigt iepirkuma procedūru. Tiesa nav piemērojusi tās tiesību normas, kuras tai vajadzēja piemērot.

[7.4] Apgabaltiesa spriedumā norādījusi, ka Sūdzību izskatīšanas komisija, izvērtējot sūdzību, ir pārkāpusi sūdzības robežas, jo pamatojusi savu lēmumu ar apstākļiem, kuri sūdzībā netiek minēti. Kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka šāds tiesas secinājums nav pamatots ne ar vienu materiālo tiesību normu. Tādējādi spriedums šajā daļā neatbilst Administratīvā procesa likuma 307.pantam un 251.panta 5.daļas 2.punktam.

[7.4.1] Administratīvo aktu procesa noteikumu 78.punkts paredz, ka iesniegumā par administratīvā akta apstrīdēšanu jābūt norādei, kāds administratīvais akts tiek apstrīdēts, apstrīdējuma pamatojuma norāde nav obligāta. Noteikumu 79.punkts nosaka, ka iestāde, kura izskata iesniegumu par apstrīdēto administratīvo aktu, vēlreiz pēc būtības izskata lietu vai to lietas daļu, uz kuru attiecas iebildumi.

[7.4.2] Kasācijas sūdzības iesniedzējs secina, ka iestāde, ievērojot administratīvā procesa principus, valsts pārvaldes principus, ir tiesīga izlemt, kādā apjomā tā izskata lietu. Uz apstrīdēšanas iestādes pienākumu izskatīt lietu pilnā apjomā norāda arī E.Levits "Valsts pārvaldes iekārtas likuma koncepcijā". Tādējādi tiesa nav piemērojusi tās materiālo tiesību normas, kuras tai vajadzēja piemērot.

[7.5] Kasācijas sūdzības iesniedzējs norāda, ka tiesa ir nepareizi piemērojusi tiesiskās palāvēības principu, norādot, ka "IUB ar savu lēmumu ir pārkāpis minēto principu, jo iestādes kļūda, kuras pieļaušanā persona nav vainojama, nedrīkst radīt personai nelabvēlīgas sekas".

[7.5.1] Kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka šajā gadījumā tiesiskās palāvēības princips ir piemērots atrauti no pārējiem tiesību principiem, tas nav piemērots kopsakarā ar Administratīvo aktu procesa noteikumu astoto nodaļu.

[7.5.2] Sūdzību izskatīšanas komisijas lēmums atbilda minēto noteikumu 87.2. un 88.punktam, jo konkursa uzvarētājs nebija izmantojis savas tiesības noslēgt iepirkuma līgumu, kuras tam piešķīra iepirkuma komisijas lēmums, un IUB uzskatīja, ka administratīvā akta palikšana spēkā skar būtiskas sabiedrības intereses – iepirkuma procedūrā pieļauto likuma pārkāpumu rezultātā nav sasniegti likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" mērķi.

[7.5.3] Kasācijas sūdzības iesniedzējs norāda, ka Vācijas administratīvajās tiesībās ir iekļauts princips, ka gadījumos, kad adresātam labvēlīgu administratīvo aktu apstrīd trešā persona, kurai administratīvais akts ir nelabvēlīgs, adresāts nevar atsaukties uz palāvēības aizsardzību. Tādējādi tiesa nepareizi piemērojusi tiesiskās palāvēības principu un nav piemērojusi tos tiesību principus (tiesiskuma un samērīguma) un tās tiesību normas (Administratīvo aktu procesa noteikumu 87.2.punktu), kurus tai šajā konkrētajā situācijā vajadzēja piemērot.

[7.6] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nav piemērojusi tās tiesību normas (t.sk. likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 42.panta otro daļu), kas regulē sūdzību izskatīšanu un komisijas pieņemto lēmumu, ja sūdzību izskatīšanas komisija konstatē, ka sūdzība ir pamatota. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka Sūdzību izskatīšanas komisija iesniegto sūdzību atzina par daļēji pamatotu.

Tiesa spriedumā nav izdarījusi pretēju secinājumu attiecībā uz minētās sūdzības pamatotību. Tādējādi uzskatāms, ka sūdzība daļā ir pamatota.

[7.6.1] Sūdzību izskatīšanas komisijas lēmuma iespējamo saturu regulē minētā likuma 41.panta trešā daļa un 42.panta otrā daļa. Likums paredz gadījumus, kad Sūdzību izskatīšanas komisija ir tiesīga atļaut slēgt iepirkuma līgumu. Gadījumā, ja sūdzība ir pamatota (t.sk. daļēji) un konstatētie pārkāpumi ir tādi, kurus uzsāktās iepirkuma procedūras ietvaros nav iespējams novērst, komisijai nav tiesību atļaut slēgt iepirkuma līgumu.

[7.7] Apgabaltiesa spriedumā norādījusi, ka "no konkursa nolikuma izriet, ka konkurss bija par tuneļa būvniecību. Neskaidrība izriet no subjektīvās izpratnes".

[7.7.1] Kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka tiesa nav izvērtējusi citus lietā esošos pierādījumus, t.sk. Rīgas domes 2003.gada 29.aprīļa vēstuli, kurā ir pausts Rīgas domes viedoklis attiecībā uz konkursa priekšmetu. Nav izvērtēts arī pašas iepirkuma komisijas sniegtais konkursa nolikuma skaidrojums, kas ietverts Iepirkuma komisijas 2003.gada 27.februāra piedāvājumu izvērtēšanas sēdes protokolā Nr.7. Līdz ar to nav pamatots apgabaltiesas secinājums, ka konkursa nolikuma neskaidrība izriet tikai no Sūdzību izskatīšanas komisijas subjektīvās izpratnes.

[7.7.2] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesas spriedumā nav argumentu, ar kuriem noraidīti lietā esošie pierādījumi, tajā skaitā iepriekšējā rindkopā norādītie dokumenti. Tādējādi sprieduma saturs neatbilst Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punktam un 307.pantam (procesuālo tiesību normu pārkāpums).

[8] Paskaidrojumus sakarā ar iesniegto kasācijas sūdzību iesniedzis pieteicējs, lūdz Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.oktobra spriedumu atstāt negrozītu, bet kasācijas sūdzību noraidīt.

[8.1] Paskaidrojumos norādīts, ka tiesa ir pareizi piemērojusi likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 41.panta 3.¹daļu, kas dod tiesības IUB skatīt jautājumus par konkursa nolikuma atbilstību tikai gadījumos, ja sūdzības iesniedzējs iepriekš jau ir iebildis par konkursa nolikuma saturu pasūtītājam. Tādējādi tiesa pamatoti atzinusi, ka IUB nebija likumīga pamata revidēt konkursa nolikuma saturu, kā arī konkursa uzdevumu, izskatot sūdzību par konkursa norises gaitu un rezultātiem.

[8.2] Pieteicējs paskaidrojumos norāda, ka tiesa ir pareizi secinājusi, ka pieteicēja piedāvājums, kas ietvēra iespēju izvērtēt arī Daugavas šķērsojuma ar tiltu variantu, atbilst konkursa priekšmetam. Konkursā piedāvātā pakalpojuma apjoma paplašināšana nevar

ietekmēt pasūtītāja saistību apjomu. Pasūtītāja saistību apjoms ir atbilstošs iepriekš noteiktajam konkursa darba uzdevumam, kas vēlāk kļūst arī par iepirkuma līguma darba uzdevumu (priekšmetu).

[8.3] Paskaidrojumos norādīts, ka tiesa ir pareizi secinājusi, ka apstrīdētā administratīvā akta rezolutīvā daļa neatbilst likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" prasībām, jo atbilstoši likuma 39.panta pirmās daļas 9.punktam IUB bija tiesīgs aizliegt noslēgt iepirkuma līgumu līdz pārkāpumu novēršanai (uzrādot novēršamo pārkāpumu) vai izbeigt iepirkuma procedūru. Tādējādi IUB lēmums, kas satur tikai aizliegumu slēgt līgumu, neatbilst likuma noteikumiem.

[8.4] Pieteicējs paskaidrojumos atzīst, ka tiesa ir pareizi secinājusi, ka IUB ir pārsniedzis iesniegtās sūdzības par iepirkuma procedūru robežas.

[8.5] Paskaidrojumos norādīts, ka tiesa ir pareizi piemērojusi tiesiskās palāības principu.

[8.6] Tāpat paskaidrojumos norādīts, ka tiesa, izskatot lietu un taisot spriedumu, ir pareizi piemērojusi tiesību normas. Tiesai nebija jāatzīst iepirkuma procesā iesniegtās sūdzības pamatotība vai nepamatotība, bet bija jāizvērtē lietā pieņemtā administratīvā akta pamatotība, to atceļot vai atstājot spēkā.

[8.7] Uz kasācijas sūdzībā norādīto, ka tiesa nav ņēmusi vērā un nav arī argumentēti noraidījusi divus rakstveida pierādījumus – Rīgas domes 2003.gada 29.aprīļa vēstuli un iepirkumu komisijas 2003.gada 27.februāra piedāvājumu izvērtēšanas sēdes protokolu Nr.7, pieteicējs paskaidrojumos norāda, ka tiesa ir atzinusi, ka konkursa nolikumā nepārprotami ir norādīts iepirkuma priekšmets. Rīgas domes vai kādu citu personu nodomu izpausme nekādi nevar ietekmēt konkursa darba uzdevuma apraksta viennozīmīgo tekstu. Tādējādi kasācijas sūdzības iesniedzēja minētie pierādījumi nevar ietekmēt konstatējamo faktu par to, vai konkursa nolikums ir atbilstošs.

[9] Tiesas sēdē IUB pārstāve iesniegto kasācijas sūdzību uzturēja, norādot, ka tiesa nav piemērojusi materiālo tiesību normas, izdarot vairākus secinājumus spriedumā; nepareizi interpretējusi materiālo tiesību normas, kas nosaka IUB funkcijas. Tāpat IUB pārstāve norādīja, ka pasūtītājam nav skaidrs pasūtījuma priekšmets; ir neskaidrs darba uzdevums; uzvarētāja piedāvājums pārsniedz darba uzdevumu; IUB nerevidēja konkursa nolikumu, bet analizēja nolikumu.

Pieteicēja pārstāvis iesniegto kasācijas sūdzību neatzina, norādot, ka kasācijas sūdzība ir nepamatota un apgabaltiesas spriedums atstājams spēkā. Pieteicēja pārstāvis uzsvēra, ka IUB varēja pieņemt lēmumu atbilstoši likuma 10.nodaļai, bet nevarēja skatīt sūdzību par nolikumu, jo nebija ievērota sūdzību iepriekšējās izskatīšanas kārtība, pie tam sūdzības iesniedzējs nemaz nebija sūdzējies par nolikumu.

Motīvu daļa

[10] Saskaņā ar likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 41.panta 3.¹ daļu, ja sūdzības iesniedzējs uzskata, ka konkursa nolikums neatbilst likuma prasībām, līdz piedāvājumu iesniegšanas termiņa beigām tas var iesniegt sūdzību par nolikumu. Pēc piedāvājumu iesniegšanas termiņa beigām sūdzības par nolikumu nepieņem. Sūdzību par nolikumu iesniedz pasūtītājam. Ja pēc sūdzības saņemšanas pasūtītājs nenovērš sūdzībā norādīto pārkāpumu, sūdzības iesniedzējs var iesniegt sūdzību iepirkumu uzraudzības birojam.

[10.1] Ņemot vērā minētās tiesību normas saturu, apgabaltiesa secinājusi, ka likumdevējs ir padarījis jautājuma izskatīšanas pieļaujamību par konkursa nolikuma atbilstību likuma prasībām iepirkumu uzraudzības birožā no tā, vai sūdzības iesniedzējs ir ievērojis iepriekšējo sūdzības izskatīšanas kārtību.

Apgabaltiesa spriedumā atzinusi, ka ņemot vērā to, ka neviens no konkursa dalībniekiem līdz konkursa piedāvājumu iesniegšanas termiņa beigām nebija iesniedzis sūdzības par konkursa nolikuma satura neatbilstību likuma prasībām vai par konkursa uzdevuma neskaidrību, IUB Sūdzību izskatīšanas komisijai nebija likumīga pamata revidēt nolikuma saturu, kā arī konkursa uzdevumu, izskatot TEC sūdzību par konkursa norises gaitu un rezultātiem.

[10.2] Administratīvo lietu departaments uzskata šādu tiesas secinājumu par neatbilstošu lietas faktiskajiem apstākļiem un uzskata, ka atsaukšanās uz minēto likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 41.panta 3.¹ daļā ietvertu tiesību normu konkrētajā gadījumā ir nepamatota.

[10.3] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 302.pantu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību (..) tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās. Pieteicēja "Obermeyer Planen+Beraten GmbH" apelācijas sūdzībā par Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2003.gada 1.septembra spriedumu lūgts IUB Sūdzību izskatīšanas komisijas 2003.gada 5.jūnija lēmumu Nr.4-1/03-29¹, ar kuru pasūtītājam aizliegts slēgt iepirkuma līgumu, atzīt gan par prettiesisku, gan to atcelt un atļaut noslēgt iepirkuma līgumu (2.sēj., 121.–135.lp.).

Lai lietu varētu izskatīt apelācijas sūdzībā norādītajā apjomā, apelācijas instances tiesai bija jāpārliedz par IUB Sūdzību izskatīšanas komisijas 2003.gada 5.jūnija lēmuma Nr.4-1/03-29¹ tiesiskumu, kas atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103. un 107.pantam nozīmē lietas apstākļu objektīvu noskaidrošanu. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apelācijas instances tiesa minēto likuma normu noteikumus nav izpildījusi.

[10.4] Izskatot lietu, apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, kāda ir sūdzības iesniedzēja TEC sūdzības būtība un vai IUB Sūdzību izskatīšanas komisijas lēmums attiecas uz iesniegto sūdzību un dod atbildes uz to.

TEC sūdzībā IUB Sūdzību izskatīšanas komisijai izteikti iebildumi iepirkumu komisijas noslēguma protokolā šādiem TEC izteiktajiem pārmetumiem: pirmkārt, ka TEC finanšu piedāvājums ir nekorekts, jo neatspoguļo visas izmaksas un tādējādi pasūtītājam netiek nodrošināta cenas pārredzamība; otrkārt, piedāvājumā paredzēts, ka ģenerāluzņēmējs veic projektēšanu, kas ir pretrunā ar Latvijas Republikas likumdošanu; treškārt, TEC nav atbildējis par skīču projektēšanu, pieņemot, ka projektēšanas darbs (skīču projekts) ir daļa no konsultanta darba apjoma. Šādu nepamatotu nepilnību norādīšana iepirkuma komisijas lēmumā attiecībā uz TEC piedāvājumu, kā uzskatījis sūdzības iesniedzējs, ir novedusi pie tā iesniegtā piedāvājuma zemā novērtējuma.

IUB Sūdzību izskatīšanas komisijas lēmuma konstatējošās daļas sākumā norādīts, ka sūdzības iesniedzējs (TEC), iebilstot pret izteiktajiem pārmetumiem, uzskatījis, ka konkursa komisija nepareizi interpretēja konkursa nolikuma noteikumus. Pie līdztīga secinājuma ir nonākusi arī IUB Sūdzību izskatīšanas komisija, atzīstot, ka "(...) sūdzība daļā par iepirkuma komisijas darbību, interpretējot konkursa noteikumus un kā sūdzības iesniedzēja nepilnību minot tā konkursa nolikuma noteikumu izpratni, kas savukārt ir ietekmējis sūdzības iesniedzēja piedāvājuma novērtējumu, ir pamatota" (1.sēj., 144.lp.).

[10.5] Iepriekšminētais liek kritiski vērtēt apgabaltiesas secinājumu par to, vai IUB Sūdzību izskatīšanas komisija ir revidējusi nolikuma saturu.

Izskatot lietu, tiesai bija jānoskaidro, vai sūdzības izskatīšana IUB Sūdzību izskatīšanas komisijā mutvārdu procesā ļauj noskaidrot arī tādus būtiskus apstākļus, kas sākotnēji iesniegtajos dokumentos nebija uzrādīti, bet tika konstatēti sūdzības izskatīšanas sēdē.

Tiesību doktrīnā ir atzīts, ka Sūdzību izskatīšanas komisija savā darbā ievēro objektīvās izmeklēšanas principu, tā neaprobežojas tikai ar tiem faktiem un pierādījumiem, kurus iesniegušas puses, bet ir tiesīga tos pieprasīt arī pēc savas iniciatīvas. Noskaidrojot patiesos lietas apstākļus, mutvārdu procesa laikā konstatētajiem būtiskajiem lietas apstākļiem var būt izšķiroša nozīme, pieņemot lēmumu lietā. Komisija lēmumu pieņem, vadoties no tiem apstākļiem, kas noskaidroti lietas izskatīšanas gaitā. Līdz ar to, gadījumā, ja lietas izskatīšanas laikā atklājas tādi būtiski lietas apstākļi, kas nav norādīti sūdzībā, komisija var ņemt vērā arī šos apstākļus. Tādā veidā tiek nodrošināts, ka pasūtītāja darbības iepirkuma procedūras laikā tiek izvērtētas objektīvi un vispusīgi (sk.: Vaivods F. Pretendentu tiesību

aizsardzības mehānisms publiskajā iepirkumā. Likums un Tiesības, 2003.gada oktobris, 302.lpp.).

[10.6] Minētais, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, izvirzīja tiesai uzdevumu noskaidrot, vai IUB Sūdzību izskatīšanas komisija, pārbaudot lietas apstākļus un konstatējot normatīvo aktu pārkāpumus pasūtītāja darbībā, bija tiesīga nonākt pie secinājumiem, ka iepirkuma komisija nepareizi interpretējusi konkursa nolikuma noteikumus.

[11] Apgabaltiesa spriedumā secinājusi, ka nepamatoti ir IUB Sūdzību izskatīšanas komisijas lēmumā izdarītie secinājumi, ka nav skaidrs, vai konkursa uzvarētājam būs jāveic Daugavas Ziemeļu šķērsojuma projekta realizācijai nepieciešamā detālplānojuma izstrāde un vai būs jāveic skīču projekta izstrāde. Apgabaltiesa norādījusi, ka konkursa nolikumā nepārprotami ir norādīts iepirkuma priekšmets, kas ir Daugavas Ziemeļu šķērsojuma projektēšanas un būvniecības uzraudzība. Līdz ar to tā uzskatījusi, ka ir pamatots pieteicēja viedoklis, ka konkursa uzvarētāja uzdevums, realizējot uzraudzību, ir pārbaudīt citu personu izstrādātā detālplānojuma un skīču kvalitāti, nevis veikt detālplānojuma un skīču izstrādi.

[11.1] Tajā pašā laikā kā viens no trūkumiem, kas tika pārmests iepirkuma komisijas lēmumā TEC, bija tas, ka TEC savā piedāvājumā nepiedāvāja izstrādāt skīču projektu. Šāds pārmetums varēja būt par pamatu tam, ka TEC piedāvājums tika novērtēts zemāk.

[11.2] Minētās pretrunas liecina par to, ka apgabaltiesa, izskatot lietu, nav noskaidrojusi visus lietas apstākļus un līdz ar to nav izpildījusi Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu, saskaņā ar kuru tiesa, pildot savus pienākumus, pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu.

[12] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa, secinot, ka IUB Sūdzību izskatīšanas komisijas lēmuma rezolutīvā daļa neatbilst likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" prasībām, un Sūdzību izskatīšanas komisijai, konstatējot trūkumus iepirkuma procedūrā, bija likumīgs pamats pieņemt vienu no šādiem lēmumiem: aizliegt slēgt iepirkuma līgumu līdz konkrēto pārkāpumu novēršanai vai uzdot pasūtītājam izbeigt iepirkuma procedūru, ir nepareizi interpretējusi minētā likuma normas.

[12.1] Kā pamatoti norāda kasācijas sūdzības iesniedzējs [7.3.1], piemērojot tiesību normu sistēmisko un vēsturisko tulkošanas metodi, ir secināms, ka likuma 39.panta pirmās daļas 9.punkts regulē IUB pieņemamo lēmumu saturu gadījumos, kad iepirkumu procedūras uzraudzība tiek veikta pēc IUB iniciatīvas. Savukārt likuma 42.pants nosaka sūdzību izskatīšanas kārtību, tai skaitā paredzot Sūdzību izskatīšanas komisijas pieņemamo lēmumu saturu. Likuma 42.pantā paredzētajos gadījumos iepirkumu procedūras uzraudzība tiek uzsākta uz iesniegtās sūdzības pamata.

[12.2] Līdz 2002.gada 24.oktobra grozījumiem likumā "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" likums paredzēja līguma slēgšanas aizliegumu tikai tajos gadījumos, kad bija iesniegta sūdzība. Savukārt ar grozījumiem IUB tika piešķirtas tiesības pēc savas iniciatīvas pieņemt lēmumu – aizliegt slēgt līgumu līdz pārkāpumu novēršanai vai uzdot izbeigt iepirkuma procedūru, bet netika grozīta sūdzību izskatīšanas kārtība un procedūra.

[12.3] Atbilstoši likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 41.panta trešajai daļai gadījumos, kad tiek iesniegta sūdzība, aizliegums iepirkuma līguma slēgšanai automātiski tiek nodibināts jau ar to brīdi, kad IUB tiek iesniegta sūdzība (atšķirībā no likuma 39.panta pirmās daļas 9.punkta, kad IUB aizliegumu slēgt iepirkuma līgumu nosaka, tikai konstatējot pārkāpumu, nevis, piemēram, uzsākot pārbaudes veikšanu).

[12.4] Likuma 42.panta otrā daļa paredz gadījumus, kad Sūdzību izskatīšanas komisija ir tiesīga pieņemt lēmumu, ar kuru atļauj slēgt līgumu. Pārējos gadījumos komisija savā lēmumā saglabā aizliegumu slēgt līgumu (41.panta trešā daļa). Turklāt likuma 31.panta otrā daļa norāda uz to, ka komisija ir tiesīga pieņemt lēmumu, ar kuru aizliedz slēgt iepirkuma līgumu. Līdz ar to saskaņā ar minēto tiesību normu iepirkuma procedūra jāizbeidz bez rezultāta, ja IUB Sūdzību izskatīšanas komisija aizliedz slēgt iepirkuma līgumu.

[12.5] Tādējādi, piemērojot tiesību normu sistēmisko, vēsturisko un teleoloģisko tulkšanas metodi, likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" normas ir interpretējamas kā tādas, kas atļauj Sūdzību izskatīšanas komisijai pieņemt lēmumu ar rezolutīvo daļu – aizliegt slēgt iepirkuma līgumu.

[13] Apelācijas instances tiesa savā spriedumā norādījusi, ka gan konkursa nolikumu izstrādāja, gan iepirkuma komisiju izveidoja pasūtītājs, kas darbojās pašvaldības vārdā un līdz ar to ir pielīdzināms iestādei administratīvajā procesā. Tiesa atzinusi, ka atbilstoši tiesiskās palāvbības principam persona varēja palauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa. Tādējādi IUB apgabaltiesas ieskatā, pieņemot 2003.gada 05.jūnija lēmumu, ir pārkāpis tiesiskās palāvbības principu, jo iestādes kļūda, kuras pieļaušanā persona nav vainojama, nedrīkst radīt personai nelabvēlīgas sekas.

[13.1] Šādu apelācijas instances tiesas secinājumu Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu tālāk minēto apsvērumu dēļ. Pirmkārt, par iepirkuma komisijas lēmumu atzīt par konkursa uzvarētāju "Obermeyer Planen+Beraten GmbH" varēja tikt iesniegta sūdzība IUB (par pasūtītāja darbību attiecībā uz atklāta konkursa likumību) atbilstoši likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 41.pantam. Minētajā likumā ir speciāli noteikta kārtība, kādā pretendents var iesniegt sūdzību par pasūtītāja

darbību likumību, ja tas uzskata, ka pasūtītājs vai iepirkuma komisija nav ievērojuši iepirkumu regulējošo normatīvo aktu prasības un tādējādi pārkāpuši sūdzības iesniedzēja likumīgās tiesības un intereses. Līdz ar to konkursa uzvarētājs nevarēja palauties uz to, ka par pasūtītāja rīcību netiks iesniegta sūdzība IUB.

Otrkārt, kā tiek atzīts Vācijas administratīvo tiesību doktrīnā (sk. piemēram: Paine F.J. Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 296.lpp), tajos gadījumos, kad adresātam labvēlīgu administratīvo aktu apstrīd trešā persona, kurai administratīvais akts ir nelabvēlīgs, adresāts nevar atsaukties uz palāvbības principu.

[13.2] Tādējādi apgabaltiesa ir nepamatoti atsaukusies uz tiesiskās palāvbības principa pārkāpumu.

[14] Lai gan apelācijas instances tiesa spriedumā ir norādījusi, ka konkursa uzvarētāja "Obermeyer Planen+Beraten GmbH" piedāvājums saturiski pārsniedza konkursa priekšmetu, jo tajā kā alternatīvs variants tika piedāvāts risinājums ar tiltu, un ka šis piedāvājums neietekmēja konkursa priekšmetu un nedeļa pamatu secinājumam, ka "Obermeyer Planen+Beraten GmbH" piedāvājums neatbilda konkursa priekšmetam daļā par tuneļa projektēšanas un būvniecības uzraudzību, spriedumā pat apgalvojuma formā nav secinājuma, vai šāds piedāvājums neietekmēja iepirkuma komisijas lēmumu, kas pēc būtības ir strīda pamatjautājums. Tādējādi nav skaidrs, kā iepirkuma komisija vērtēja un salīdzināja iesniegtos piedāvājumus, kuri pēc apjoma nebija vienlīdzīgi. Tiesa nav vērtējusi apstākļus, ka par konkursa uzvarētāju tika atzīts pretendents, kura piedāvājums bija plašāks un kurš piedāvāja augstāko cenu par saviem pakalpojumiem.

[14.1] Savukārt IUB Sūdzību izskatīšanas komisija pārsūdzētajā lēmumā ir izdarījusi secinājumu, ka par uzvarētāju konkursā atzīstot "Obermeyer Planen+Beraten GmbH", kura piedāvātais sniedzamo pakalpojumu apjoms pretēji konkursa nolikumā prasītajam bija paplašināts, iepirkumu komisija nav ievērojusi likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 15.panta pirmo daļu, 25.panta vienpadsmito un divpadsmito daļu un 30.panta otro daļu.

[14.2] Likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 15.panta pirmā daļa nosaka, ka pasūtītājs visiem pretendentiem rada vienādas iespējas sacensties, lai iegūtu tiesības slēgt iepirkuma līgumu. Šā paša likuma 25.panta vienpadsmitā daļa nosaka pretendentu atlases un piedāvājumu atbilstības pārbaudes procedūru. Savukārt 25.panta divpadsmitajā daļā noteikts, ka iepirkuma komisija pieņem lēmumu slēgt iepirkuma līgumu ar pretendentu, kuram ir pienācīga kvalifikācija, kura piedāvājums atbilst darba uzdevumam un tehniskajām specifikācijām un kurš novērtēts kā visizdevīgākais atbilstoši nolikumā norādītajiem vērtēšanas kritērijiem un kārtībai.

[14.3] Apelācijas instances tiesa šo IUB Strīdu izskatīšanas komisijas lēmumā norādīto tiesisko argumentu vispār nav apsvērusi, lai gan lietā nav strīda par to, ka uzvarētāja piedāvājums pēc apjoma ir izgājis ārpus darba uzdevuma robežām.

[15] Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedums lietā atceļams, jo apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi materiālo tiesību normas, piemērojusi tās materiālo tiesību normas, kuras nevajadzēja piemērot, kā arī ir pārkāpusi procesuālo tiesību normas. Līdz ar to lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Izskatot lietu no jauna, Administratīvajai apgabaltiesai ir jāņem vērā iepriekš norādītie apstākļi. Tiesai jāizpilda Administratīvā procesa likuma 103.panta otrās daļas noteikumi, kas nosaka, ka tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu.

[16] Kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments noraida kasācijas iesniedzēja argumentu [7.2.1], ka atbilstoši Civillikuma 1533.–1541.pantiem, konkursa nolikumā esošais darba uzdevums ir uzskatāms par oferti, "Obermeyer Planen+Beraten GmbH" piedāvājums – par pretoferti, bet konkursa komisijas lēmums, atzīstot "Obermeyer Planen+Beraten GmbH" par konkursa uzvarētāju, – par pretofertes akceptu.

Ir jāņem vērā, ka veicot publisko iepirkumu, pasūtītājs darbojas divās pakāpēs. Pirmajā pakāpē tiek pieņemts publiski tiesisks lēmums par pasūtījuma piešķiršanu; savukārt otrajā pakāpē notiek šā lēmuma īstenošana privāttiesiskā ceļā – tiek slēgts iepirkuma līgums, kuram tiek piemēroti vispārīgie civiltiesību noteikumi, piemēram, par pirkumu. No tā var secināt, ka visas darbības, kas saistītas ar publiskā iepirkuma plānošanu un izsludināšanu, iepirkuma procedūras noteikumu izstrādi, pretendentu piedāvājumu saņemšanu, iesniegto piedāvājumu vērtēšanu, labākā piedāvājuma izvēlēšanos, kā arī pasūtījuma piešķiršanas lēmuma paziņošanu regulē publisko tiesību normas (sk.: Vaivods F. Publiskā iepirkuma divējādā tiesiskā daba. Likums un Tiesības, 2004.gada oktobris, 316., 317.lpp.). Kārtību, kādā veicamas minētās darbības, nosaka likums "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" un uz tā pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi. Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu kasācijas sūdzībā minēto atsauci uz Civillikuma normām posmā līdz lēmuma pieņemšanai par iepirkuma līguma slēgšanu, kad piemērojamas publisko tiesību normas.

[17] No "Obermeyer Planen+Beraten GmbH" apelācijas sūdzības izriet, ka tas bija lūdzis lietas izskatīšanā paskaidrojumu sniegšanai pieaicināt BO SIA "Rīgas reģiona attīstības aģentūra". Lai gan tiesneses lēmumā par apelācijas tiesvedības ierosināšanu ir

norādījums uz tiesas sēdi izsaukt BO SIA "Rīgas reģiona attīstības aģentūra" pārstāvi, tiesas sēdē aģentūras pārstāvis nav piedalījies. Pieteicēja pārstāvja lūgums par BO SIA "Rīgas reģiona attīstības aģentūra" pieaicināšanu lietā trešās personas statusā ar tiesas 2004.gada 6.maija lēmumu noraidīts.

[17.1] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka, atkārtoti izskatot lietu, tiesai jāapsver, vai lietas apstākļu objektīva noskaidrošana ir iespējama bez BO SIA "Rīgas reģiona attīstības aģentūra" kā konkursa pasūtītāja pārstāvja piedalīšanās.

[17.2] Ar pirmās instances tiesas tiesneses 2003.gada 8.augusta lēmumu BO SIA "Rīgas reģiona attīstības aģentūra", pamatojoties uz Civilprocesa kodeksa 239.⁵ panta ceturto daļu, pieaicināta lietā paskaidrojumu sniegšanai un, kā redzams no tiesas sēdes protokola, tai ir bijis piešķirts procesa dalībnieka statuss (1.sēj., 203.lp., 2.sēj., 92.–104.lp.).

[17.3] Šajā sakarā, atsakot lietā trešās personas statusā pēc Administratīvā procesa likuma normām pieaicināt BO SIA "Rīgas reģiona attīstības aģentūra", kā nepamatots atzīstams Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.maija lēmumā norādītais par to, ka Administratīvā procesa likuma 33.nodaļa neparedz apelācijas tiesas tiesības pielaist lietas izskatīšanā kā lietas dalībniekus privātpersonas, kuras pirmās instances tiesā nebija apveltītas ar lietas dalībnieka procesuālajām tiesībām un pienākumiem (2.sēj., 170.–172.lp.).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprīd a :

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 06.oktobra spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Materiālo tiesību normu nepareiza interpretācija atzīstama par materiālo tiesību normu pārkāpumu (Administratīvā procesa likuma 326.panta 3.punkts)

Izmantojot tikai tiesību normu gramatisko interpretācijas metodi, tiesa nepareizi interpretējusi tiesību normu par meža atjaunošanas termiņu (Meža likuma 21.pants) un līdz ar to nonākusi pie nepareiza secinājuma. Meža likuma 21.pants interpretējams sistēmiski ar citām tiesību normām.

2005.gada 22.februārī

Lieta Nr.SKA-34

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova

izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Tamāras V. sūdzības par Valsts meža dienesta Alūksnes virsmežniecības amatpersonas lēmuma atcelšanu, sakarā ar Tamāras V. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 15.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2001.gada 23.oktobrī Tamāra V. (turpmāk – pieteicēja) Alūksnes virsmežniecībā izņēmusi ciršanas apliecinājumu un viņai piederošajā mežā veikta kailcirte 2 hektāru platībā.

[2] 2004.gada 27.februārī, veicot saimniecības (..) apsekošanu, Alūksnes virsmežniecības Kolberģi mežniecības mežsargs konstatējis, ka pieteicēja savā mežā pēc kailcirtes līdz 2003.gada 31.decembrim nav veikusi meža atjaunošanu, tādējādi pieteicēja izdarījusi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 68.panta pirmajā daļā paredzēto pārkāpumu. Par šo pārkāpumu mežsargs sastādījis protokolu Nr.6203-12/04.

[3] Izskatot minēto pārkāpuma protokolu, Alūksnes virsmežniecības mežzinis 2004.gada 27.februārī ar lēmumu Nr.Z67/6203-9/04 nolēmis sodīt pieteicēju ar naudas sodu Ls 50 apmērā. Lēmums pamatots ar Meža likuma 21.pantu, Ministru kabineta 2001.gada 11.septembra noteikumiem Nr.398 "Meža atjaunošanas noteikumi" un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 68.panta pirmo daļu.

[4] 2004.gada 29.martā pieteicēja iesniegusi pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā, lūdzot atcelt viņai uzlikto naudas sodu. Pieteicēja norādījusi, ka ciršanu veikusi 2001.gada beigās, līdz ar to

no ciršanas ir pagājuši tikai divi gadi, bet Meža likuma 21.pants paredzot valdītāja pienākumu atjaunot mežaudzi ne vēlāk kā triju gadu laikā pēc cirtes veikšanas. Atjaunojamās platības pārbaude veikta bez viņas klātbūtnes. Turklāt pieteicēja norādījusi, ka viņai nav atgādināts par pienākumu veikt meža atjaunošanu. Visbeidzot, pieņemot lēmumu par administratīvo sodu, nav ņemts vērā viņas veselības stāvoklis.

Administratīvā rajona tiesa 2004.gada 6.maijā atzinusi par pamatotu Tamāras V. pieteikumu un atcēlusi Alūksnes virsmežniecības mežziņa 2004.gada 27.februāra lēmumu no tā pieņemšanas dienas. Administratīvā rajona tiesa piedzinusi no Alūksnes virsmežniecības par labu pieteicējai valsts nodevu Ls 10 apmērā.

[5] Skatot lietu pēc Alūksnes virsmežniecības apelācijas sūdzības, Administratīvā apgabaltiesa 2004.gada 15.oktobrī noraidījusi Tamāras V. pieteikumu. Spriedums pamatots ar tālākminētajiem argumentiem.

[5.1] Meža likuma 21.panta izpratnē par pirmo gadu (respektīvi, par ciršanas gadu) uzskatāms gads, kurā veikta kailcirte, vai gads, kurā tiek konstatēts, ka audzes šķērslaukums kļuvis mazāks par kritisko šķērslaukumu. Pēc Administratīvās apgabaltiesas uzskata, likumdevējs, nosakot meža atjaunošanas termiņu, apzināti iekļāvis frāzi "ieskaitot ciršanas gadu", lai meža īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam nerastos priekšstats, ka trīs gadu periods skaitāms no paša ciršanas brīža.

[5.2] Ņemot vērā, ka pieteicēja likumā paredzētajā termiņā līdz 2003.gada 31.decembrim nebija veikusi meža atjaunošanu, Alūksnes virsmežniecības mežzinim bija tiesības lemt par administratīvā soda piemērošanu.

[5.3] Pieteicējai piemērotais naudas sods ir zemākā sankcija par Administratīvo pārkāpumu kodeksa 68.pantā pirmajā daļā minēto pārkāpumu, līdz ar to šāds sods uzskatāms par samērīgu.

[5.4] Ņemot vērā, ka spēkā esošie likumi ir saistoši visā Latvijas teritorijā un neviens nevar aizbildināties ar likuma normu nezināšanu, pieteicējai, saņemot ciršanas apliecinājumu, bija pienākums noskaidrot visus jautājumus attiecībā uz meža atjaunošanas normatīvo regulējumu.

[5.5] Normatīvajos aktos nav paredzēts mežziņa pienākums apmeklēt katru meža īpašnieku viņa dzīvesvietā un atgādināt viņa pienākumus. Līdz ar to tas apstāklis, ka amatpersona nav brīdinājusi pieteicēju par meža atjaunošanas termiņa beigām, nav pamats lēmuma par administratīvā soda piemērošanu atcelšanai.

[5.6] Atceļot pieteicējai uzlikto naudas sodu, tiktu pārkāpts vienlīdzības princips attiecībā pret citiem mežu īpašniekiem, kuri veikuši meža atjaunošanu normatīvajos aktos noteiktajā termiņā.

[6] Kasācijas sūdzību par minēto spriedumu iesniegusi Tamāra V., lūdzot to atcelt. Pieteicēja uzskata, ka no informācijas laikrakstos izriet, ka daudziem mežu īpašniekiem naudas sods par līdztīgu pārkāpumu nav piemērots, bet sastādīts tikai protokols, līdz ar to attiecībā pret viņu pārkāpts vienlīdzības princips. Administratīvā apgabaltiesa nepareizi interpretējusi "Meža likuma" 21.pantu, kurā norādīts, ka mežaudze atjaunojama trīs gadu laikā pēc cirtes veikšanas. Tā kā ciršanas atļaujā nebija norādīts datums, kad beidzas trīs gadi, tad par šādu termiņu nevar uzskatīt mazāku laiku par reāliem trīs gadiem.

[7] Pieteicēja un atbildētāja pārstāvis uz tiesas sēdi nav ieradusies. Viņiem par tiesas sēdes laiku un vietu paziņots likumā noteiktajā kārtībā. Tāpēc atbilstoši Administratīvā procesa likuma 342.pantam Administratīvo lietu departaments uzskata par iespējamu lietu izskatīt bez pieteicējas un atbildētāja pārstāvja piedalīšanās.

Motīvu daļa

[8] Lietā nav strīda par to, ka pieteicējai piederošajā mežā 2001.gada ceturtajā ceturksnī uz tā paša gada oktobra saņemtā ciršanas apliecinājuma pamata 1. kvartāla 1.nogabalā izcirsts mežs un viņas pienākums bija triju gadu laikā pēc cirtes veikšanas atjaunot mežaudzi. Tā kā viņai 2004.gada 27.februārī piemērots administratīvais sods par mežaudzes neatjaunošanu, pieteicēja, kā izriet no kasācijas sūdzības, uzskata, ka nepareizas tiesību normas interpretācijas dēļ sods piemērots, pirms beidzies triju gadu termiņš mežaudzes atjaunošanai, kā arī uzskata, ka, piemērojot sodu, nav ievērots vienlīdzības princips.

[9] Vienlīdzības principa pārkāpumu kasācijas sūdzības iesniedzēja secina no tā, ka pēc laikrakstā publicētajām ziņām par protokolu sastādīšanu un uzliktajiem administratīvajiem sodiem, redzams, ka administratīvie sodi netiek piemēroti visos gadījumos, kad mežaudze nav atjaunota trīs gadu laikā.

Administratīvā procesa likuma 6.pants, definējot vienlīdzības principu, nosaka, ka, pastāvot vienādiem faktiskajiem un tiesiskajiem lietas apstākļiem, iestāde un tiesa pieņem vienādus lēmumus (pastāvot atšķirīgiem faktiskajiem un tiesiskajiem lietas apstākļiem, – atšķirīgus lēmumus) neatkarīgi no administratīvā procesa dalībnieka dzimuma, vecuma (..) nodarbošanās veida un citiem apstākļiem. Tādējādi, lai lemtu, vai ir pārkāpts vienlīdzības princips, nepieciešams konstatēt, vai gadījumos, kad meža dienesta amatpersonas ir aprobežojušās tikai ar protokola sastādīšanu, ir tādi paši apstākļi kā konkrētajā lietā, vai arī faktiskie vai tiesiskie apstākļi atšķiras.

Lietā nav iesniegti pierādījumi un pieteicēja arī nav norādījusi uz konkrētiem gadījumiem, kas būtu salīdzināmi. Tādēļ pamatots ir Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka, atceļot pieteicējai

uzlikto naudas sodu, tiktu pārkāpts vienlīdzības princips attiecībā pret citiem mežu īpašniekiem, kuri veikuši meža atjaunošanu normatīvajos aktos noteiktajā termiņā.

Faktu konstatēšana neietilpst kasācijas instances pienākumos. Līdz ar to minētais kasācijas sūdzības arguments nevar būt par pamatu sprieduma atcelšanai, kā to lūgusi pieteicēja.

[10] Meža likuma 21.pants, par kura pārkāpumu pieteicējai piemērots administratīvais sods, noteic, ka meža īpašnieka vai tiesiskā valdītāja pienākums ir atjaunot mežaudzi ne vēlāk kā triju gadu laikā pēc cirtes veikšanas (ieskaitot ciršanas gadu) vai citu faktoru ietekmes, ja tās dēļ mežaudzes šķērslaukums ir kļuvis mazāks par kritisko šķērslaukumu (1.punkts). Pieteicēja, norādot, ka administratīvais sods viņai piemērots, kad pēc cirtes bija pagājuši tikai nedaudz vairāk par diviem gadiem, nevis trīs gadi, uzskata, ka administratīvais sods piemērots nepamatoti.

Pēc Administratīvās apgabaltiesas uzskata likumdevējs, nosakot meža atjaunošanas termiņu, apzināti iekļāvis frāzi "ieskaitot ciršanas gadu", lai meža īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam nerastos priekšstats, ka trīs gadu periods skaitāms no paša ciršanas brīža. Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa, interpretējot šo tiesību normu, pretēji loģikas likumiem ir pieļāvusi, ka likumā noteiktā termiņa skaitījums ir uzsākams agrāk, nekā bijis notikums, ar kuru likums ir saistījis noteikto termiņu.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā šāds Administratīvās apgabaltiesas secinājums ir kļūdainš.

[11] Interpretējot minēto tiesību normu, tiesa piemērojusi tikai gramatisko tiesību normas iztulkošanas metodi. Vadoties no šādas tiesību normas interpretācijas, tiem mežu īpašniekiem, kas cirti veikuši gada sākumā, ir iespēja izmantot meža stādīšanai trīs stādīšanas sezonas, bet tiem, kuri cirti veikuši gada nogalē, – tikai divas. Tādu tiesību normas interpretāciju nevar atzīt par taisnīgu. Šādi tulkojot likuma normu, būtu jāatzīst, ka attiecībā uz meža īpašnieku, kurš ciršanu veic gada nogalē, ir ietverta diskriminējoša norma, kas ir pretrunā principam par personu vienlīdzību likuma priekšā.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētā Meža likuma norma ir interpretējama kopsakarībā ar 2001.gada 11.septembra Ministru kabineta noteikumiem Nr.398 "Meža atjaunošanas noteikumi" (turpmāk – Meža atjaunošanas noteikumi). Šo noteikumu 10.punkts noteic, ka Valsts meža dienests no 1.jūlija līdz 1.oktobrim jebkura apsaimniekotāja mežā pārbauda meža atjaunošanas un atjaunoto mežaudžu (jaunaudžu) kopšanas kvalitāti. Savukārt šā punkta 1.apakšpunkts noteic, ka līdz 1.oktobrim Valsts meža dienests pārbauda visas platības, kurām **kārtējā gadā beidzas noteiktais atjaunošanas termiņš**. Līdz ar to Meža likuma 21.pantā

lietotā frāze "ieskaitot ciršanas gadu" ir izmantojama, lai noteiktu gadu, kurā Valsts meža dienestam ir jāpārbauda meža atjaunošana izcirstajos meža nogabalos. Interpretējot šādi, katram meža īpašniekam ir likumā noteiktie trīs gadi (trīs stādīšanas sezonas) meža atjaunošanai neatkarīgi no tā, vai cirte veikta gada sākumā vai gada nogalē.

Lietā ir konstatēts, ka protokols par Meža likuma 21.panta pārkāpumu pieteicējai ir sastādīts 2004.gada 27.februārī. Tas nozīmē, ka Alūksnes virsmežniecības amatpersonas meža atjaunošanas pārbaudi ir veikušas citā laika periodā, nekā tas noteikts Meža atjaunošanas noteikumos. Tāpēc tiesai, vērtējot administratīvā akta tiesiskumu, bija jāvērtē arī šis apstāklis un tikai tad jāizdara secinājums, vai pieteicēja ir pārkāpusi Meža likuma 21.pantā noteikto mežaudzes atjaunošanas trīs gadu termiņu.

Ņemot vērā, ka Administratīvā tiesa nepareizi ir interpretējusi materiālo tiesību normu, spriedums ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 15.oktobra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Par rīcības brīvības tiesiskajiem aspektiem, par atlīdzības izmaksu kā atsevišķu pārsūdzības pamatu, kā arī par gadījumiem, kad valsts pārvaldes iestāde var atteikties no prasījumiem (Administratīvā procesa likuma 65., 89. un 292.panta pirmās daļas 5.punkts, Ministru kabineta 1994.gada 16.augusta noteikumu Nr.158 "Par ierēdņu disciplinārsodiem" 17.panta otrā daļa un 21.panta otrā daļa)

Apstāklis, ka iestādei piešķirta rīcības brīvība, nenozīmē, ka tas var kalpot par attaisnojumu iestādes vadītāja patvaļīgai rīcībai un dod tam tiesības lemt par administratīvā akta izdošanas vai faktiskās rīcības saturu, ignorējot valsts intereses.

Atlīdzības izmaksa par piespiedu kavējumu sakarā ar atbrīvošanu ir tieši atkarīga no tiesas secinājumiem par atbrīvošanas tiesiskumu.

Valsts iestāde var atteikties no prasījumiem, ja ir liela varbūtība, ka tās rezultāts būs nelabvēlīgs. Tomēr šāds lēmums, it sevišķi tad, ja tas skar lielas valsts budžeta maksājamas summas, var tik pieņemts tikai pēc rūpīgas lietas izpētes un visu faktisko un tiesisko apstākļu apsvēršanas.

2005.gada 15.februārī

Lieta Nr.SKA-37

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties Andrejam S., viņa pārstāvim A.Eglītim, Valsts Civildienesta pārstāvim M.Knokam un Finanšu ministrijas pārstāvim J.Auziņam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Andreja S. pieteikuma par Valsts civildienesta pārvaldes 2003.gada 27.janvāra lēmumu Nr.12 un finanšu ministra 2003.gada 4.februāra lēmumu Nr.5, sakarā ar Andreja S. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 4.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Finanšu ministrs, pamatojoties uz Latvijas Republikas ģenerālprokuratūras 2002.gada 14.novembra vēstuli Nr.5-10-31-02 "Par Valsts ieņēmumu dienesta rīcību, izsniedzot galvojumu SIA "Dinaz nafta", 2002.gada 26.novembrī izdevis rīkojumu Nr.1194 "Par disciplinārlietas ierosināšanu un izmeklēšanu", ar kuru pret Valsts

ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) ģenerāldirektoru Andreju S. tika ierosināta disciplinārlieta par iespējamām izdarītiem disciplinārpārkāpumiem, kas paredzēti Ministru kabineta 1994.gada 16.augusta noteikumu Nr.158 "Par ierēdņu disciplinārsodiem" (turpmāk – Noteikumi par disciplinārsodiem) 17.panta otrajā daļā un 21.panta otrajā daļā.

Ierosinātā disciplinārlieta tika nodota izmeklēšanai Valsts civildienesta pārvaldei (turpmāk – VCP). Uz disciplinārlietas izmeklēšanas laiku Andrejs S. tika atstādināts no VID ģenerāldirektora pienākumu pildīšanas.

[2] VCP ar 2002.gada 28.novembra lēmumu Nr.51 pārņēmusi pret VID ģenerāldirektoru Andreju S. ierosināto disciplinārlietu savā izmeklēšanā.

VCP ar 2002.gada 16.decembra lēmumu Nr.58 "Par disciplinārlietas ierosināšanu" pret Andreju S. ierosinājusi disciplinārlietu par iespējamo Noteikumu par disciplinārsodiem 17.panta otrajā daļā noteikto disciplinārpārkāpumu, t.i., tiešo dienesta pienākumu – nodrošināt VID administrēto nodokļu un nodevu iekasēšanu – nepamatotu neizpildi.

VCP 2002.gada 23.decembrī pieņēmusi lēmumu Nr.61 "Par A.S. disciplinārlietas izmeklēšanas termiņa pagarināšanu", ar kuru pagarinājusi izmeklēšanas termiņu līdz 2003.gada 26.janvārim disciplinārlietai, kas ierosināta ar finanšu ministra rīkojumu Nr.1194, kā arī divas disciplinārlietas (ierosinātas ar finanšu ministra rīkojumu Nr.1194 un VCP lēmumu Nr.58) apvienojusi vienā lietā. Turpmāk šīs lietas VCP izmeklējusi kā vienu disciplinārlietu.

VCP 2003.gada 27.janvārī sagatavojusi slēdzienu Nr.2, kurā izdarījusi vairākus secinājumus. Pirmkārt, Andrejs S., vadot dienesta darbību laikā, kad SIA "Dinaz nafta" tika izsniegta vispārējā galvojuma apliecība, pārkāpis likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 2.pantu, nenodrošinot dienesta saskaņotu darbību, kas būtu vērsta uz dienesta administrēto valsts nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu iekasēšanu, tādējādi aiz nevērības izdarījis disciplinārpārkāpumu – nepamatotu valsts civildienesta pienākumu neizpildīšanu –, kas paredzēts Noteikumu par disciplinārsodiem 17.panta pirmajā daļā. VCP noteikusi, ka Andrejam S. par minēto disciplinārpārkāpumu piemērojams disciplinārsods – mēnešalgas samazināšana uz sešiem mēnešiem, ieturot 20 procentus no mēnešalgas apmēra. Otrkārt, lēmumā VCP secinājusi, ka Andrejs S. 2002.gada 18.oktobrī, pieņemot lēmumu Nr.3.4/22454, ar kuru atsaukts VID 2002.gada 24.aprīļa vēstulē Nr.16.4.3/8955 izvirzītais prasījums no Apdrošināšanas akciju sabiedrība "Baltikums" (turpmāk – AAS "Baltikums") par muitas maksājumu parāda LVL 997 177,10 samaksu, kā arī izrietošos turpmākos prasījumus, pārkāpis likuma

"Par Valsts ieņēmumu dienestu" 2.pantu, tādējādi ar nodomu izdarījis disciplinārpārkāpumu – nepamatotu valsts civildienesta pienākumu neizpildīšanu –, kas paredzēts Noteikumu par disciplinārsodiem 17.panta otrajā daļā. VCP lēmumā norādījusi, ka Andrejam S. par minēto disciplinārpārkāpumu piemērojams disciplinārsods – atbrīvošana no Valsts ieņēmumu dienesta kā specializētā valsts civildienesta.

VCP, pamatojoties uz Valsts civildienesta likuma 4.panta 1.punktu, Noteikumu par disciplinārsodiem 7.panta trešo daļu, 8.panta trešo daļu un VCP Civildienesta kontroles daļas 2003.gada 27.janvāra slēdzienu Nr.2, 2003.gada 27.janvārī pieņēmusi lēmumu Nr.12 "Par disciplinārsoda piemērošanu A.S.", ar kuru nolēmusi atbrīvot Andreju S. no VID kā specializētā valsts civildienesta ierēdņa amata.

[3] Ministru kabinets 2003.gada 4.februārī izdevis rīkojumu Nr.1 "Par A.S. atbrīvošanu no Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora amata", ar kuru finanšu ministram tika uzdots atbrīvot Andreju S. no VID ģenerāldirektora amata.

[4] Finanšu ministrs ar 2003.gada 4.februāra lēmumu Nr.5 izbeidzis valsts civildienesta attiecības ar VID ģenerāldirektoru Andreju S., atbrīvojot viņu no ģenerāldirektora amata.

[5] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 2003.gada 27.februārī saņēmusi Andreja S. pieteikumu par finanšu ministra 2003.gada 4.februāra lēmumu Nr.5 un VCP 2003.gada 27.janvāra lēmumu Nr.12, kurā viņš lūdz šos lēmumus atzīt par prettiesiskiem un atcelt. Vienlaikus Andrejs S. lūdzis uzlikt par pienākumu finanšu ministram novērst pieļauto pārkāpumu un atjaunot viņu valsts civildienestā VID ģenerāldirektora amatā, izmaksājot atlīdzību vidējās izpēlņas apmērā par piespiedu darba kavējumu par laika periodu no atbrīvošanas dienas līdz atjaunošanas iepriekšējā amatā dienai.

Pieteikumā tiesai Andrejs S. izklāstījis notikumu gaitu un tos apstākļus (juridiskos un faktiskos), kas ir bijis par pamatu viņa rīcībai, kā arī to, ka minētie apstākļi (fakti) ir konstatēti VCP Civildienesta kontroles daļas 2003.gada 27.janvāra slēdzienā. Tāpat pieteikumā viņš norādījis, ka rīkojies likumīgi un ka nav pieļauta prettiesiska rīcība VID galvenā uzdevuma izpildes nodrošināšanā.

Pieteikumā norādītos lūgumus un apsvērumus Andrejs S. pamatojis ar vairākiem argumentiem. Pirmkārt, pieteicējam piemērotais disciplinārsods – atbrīvošana no VID kā specializētā valsts civildienesta – paredzēts vienīgi par Noteikumu par disciplinārsodiem 17.panta otrajā daļā paredzētā disciplinārpārkāpuma izdarīšanu. Līdz ar to jāsecina, ka disciplinārsods – atbrīvošana no VID ir piemērots tikai par otro pārkāpumu – 2002.gada 18.oktobra lēmuma pieņemšanu, ar kuru tika atsaukts VID izvirzītais prasījums AAS "Baltikums" par muitas

maksājumu parāda samaksu. Otrkārt, attiecībā uz disciplinārpārkāpumu, kas izpaudies pasīvajā darbībā, vadot VID darbību laikā, kad SIA "Dinaz nafta" tika izsniegta vispārējā galvojuma apliecība – disciplinārlieta ir ierosināta pretēji Noteikumu par disciplinārsodiem 7.panta otrās daļas noteikumiem, tas ir, vairāk nekā pēc gada un diviem mēnešiem no datuma, kad VID Galvenā muitas pārvalde 2001.gada 7.septembrī izsniegusi minēto galvojuma apliecību. Līdz ar to VCP lēmums ir prettiesisks noilguma iestāšanās dēļ, kā arī tādēļ, ka pats disciplinārpārkāpums nav noticis.

[6] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2004.gada 5.aprīļa spriedumu atzinusi par prettiesiskiem un atcēlusi VCP 2003.gada 27.janvāra lēmumu Nr.12 un finanšu ministra 2003.gada 4.februāra lēmumu Nr.5 no lēmumu pieņemšanas brīža. Tāpat tiesa uzlikusi par pienākumu finanšu ministram atjaunot Andreju S. VID ģenerāldirektora amatā, izmaksājot atlīdzību vidējās izpelņas apmērā par laika periodu no atbrīvošanas dienas līdz atjaunošanai amatā.

[7] Izskatījusi lietu sakarā ar VCP apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 4.oktobra spriedumu noraidījusi Andreja S. iesniegumu par tiesvedības izbeigšanu lietā un viņa pieteikumu par VCP 2003.gada 27.janvāra lēmumu Nr.12 "Par disciplinārsoda piemērošanu A.S." un finanšu ministra 2003.gada 4.februāra lēmumu Nr.5. Tiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesas spriedums ir bijis nepamatots, jo tajā nav izvērtēti fakti, kas konstatēti Andreja S. disciplinārlietas ietvaros, kā arī tiesa piemērojusi tās tiesību normas, kas nebija jāpiemēro un tādējādi nonākusi pie nepamatotiem secinājumiem. Spriedumu tiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Ņemot vērā Valsts civildienesta likuma 14.panta trešo daļu, likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 29.panta 1.punkta i) apakšpunktu, Valsts civildienesta likuma 40.panta otro daļu, Noteikumu par disciplinārsodiem 7.panta trešo daļu, 6.panta 6.punktu, atzīstams, ka VCP ir kompetentā iestāde, kas izmeklē ierēdņu disciplinārlietas un pieņem administratīvos aktus par disciplinārsoda uzlikšanu. Normatīvie akti neparedz VCP lēmuma apstrīdēšanu, bet nosaka šim administratīvajam aktam īpašu spēkā stāšanās kārtību, t.i., VCP lēmums par VID ģenerāldirektora atbrīvošanu no civildienesta stājas spēkā pēc tā apstiprināšanas Ministru kabinetā un pēc finanšu ministra lēmuma par atbrīvošanu no amata pieņemšanas. Līdz ar to pārsūdzētie lēmumi attiecas uz vienu administratīvo procesu un aptver vienu administratīvo aktu tā dažādās stadijās – sākotnējā lēmuma pieņemšanas stadiju un šī lēmuma apstiprināšanas stadiju. Tiesas uzdevums ir pārbaudīt šo lēmumu pamatotību.

[7.2] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 22. un 31.pantu, kā arī 34.panta pirmo daļu, secināms, ka pieteicējs un atbildētājs administratīvajā procesā tiesā var būt tikai tiesiski patstāvīgi subjekti – privātpersonas un publisko tiesību juridiskās personas. Savukārt, ņemot vērā Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 5.punktu, 5.pantu un 18.pantu, VCP un Finanšu ministrija ir Latvijas Republikas kā sākotnējās publisko tiesību juridiskās personas iestādes jeb tiešās pārvaldes iestādes, kas pieaicinātas lietā Latvijas Republikas pusē. Līdz ar to tā kā konkrētajā lietā apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 5.aprīļa spriedumu atbildētāja vārdā ir iesniegusi VCP un starp VCP un Finanšu ministriju nav strīda par kompetenci apelācijas sūdzības iesniegšanā, nepamatots ir apgalvojums, ka apelācijas sūdzību par tiesas spriedumu varēja iesniegt tikai finanšu ministrs.

[7.3] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 34.pantu, Finanšu ministrija konkrētajā lietā nevar būt kā trešā persona. Lietā trešā persona var būt tikai privātpersona un Latvijas Republika nevar vienlaicīgi būt gan atbildētājs, gan trešā persona.

[7.4] Secināms, ka Andrejs S. neapstrīd nevienu no lietā esošajiem pierādījumiem, taču viņš nepiekrīt VCP secinājumiem par viņa bezdarbību, un uzskata, ka, tieši pretēji, viņš ir rīkojies aktīvi, ko apliecina vairāki lietā esošie materiāli.

[7.5] Ņemot vērā likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 2.panta 1.punktu, 4.panta otrās daļas 1.punktu, finanšu ministra 2001.gada 1.marta rīkojumu Nr.23-p, 2001.gada 7.martā apstiprināto Andreja S. amata aprakstu un viņa vadības līgumu, kā arī Valsts pārvaldes iekārtas likuma 17.pantu, atzīstams, ka VCP, interpretējot likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" normas un izvērtējot ar iekšējiem tiesību aktiem noteiktos dienesta pienākumus, pamatoti secinājusi, ka Andrejam S. kā VID ģenerāldirektoram ir deleģētas pietiekami plašas pilnvaras VID vadības jomā un viņš ir atbildīgs par VID noteikto uzdevumu izpildi. VID vadītājam ir pienākums organizēt administratīvo darbu tā, lai VID uzdevumi tiktu efektīvi un tiesiski izpildīti. Līdz ar to nav pieļaujams, ka VID vadītājs rīkojas pretēji tiesību normās un VID uzdevumos noteiktajam. Tāpat atzīstams, ka VCP pamatoti norādījusi, ka VID ģenerāldirektors savu atbildību par VID galveno uzdevumu izpildi nav tiesīgs deleģēt citai personai.

[7.6] No Ministru kabineta 2001.gada 20.februāra noteikumiem Nr.73 "Galvojumu izsniegšanas un piemērošanas kārtība Valsts ieņēmumu dienesta muitas iestādēs"* (turpmāk – Galvojumu izsniegšanas noteikumi) izriet, ka VID amatpersonu tiesības un pienākums ir katrā konkrētā gadījumā izvērtēt galvenā parādnieka

* **Red. piez.:** "Galvojumu iesniegšanas, pieņemšanas un piemērošanas kārtība Valsts ieņēmumu dienesta muitas iestādēs."

atbilstību normatīvo aktu prasībām, pirms tiek izsniegta vispārējā galvojuma apliecība. VID ir arī tiesības apturēt turpmākās darbības ar galvojumu laikā, kad galvojums ir spēkā.

[7.7] Ņemot vērā iepriekš secināto, atzīstams, ka ir noticis disciplinārpārkāpums – prettiesiski pasīva rīcība VID galvenā uzdevuma izpildes nodrošināšanā. Tāpat atzīstams, ka VCP slēdzienā ir pamatoti secinājusi, ka SIA "Dinaz nafta" lietā Andrejs S. nav veicis visas nepieciešamās darbības, kas būtu vērstas uz VID struktūrvienību koordinētu un savstarpēji saskaņotu darbību, kā arī nav veicis nekādus pasākumus, lai novērstu VID darbinieku pieļautās kļūdas konkrētā gadījumā, t.i., izsniedzot vispārējā galvojuma apliecību SIA "Dinaz nafta" bez pienācīgas izvērtēšanas.

[7.8] Tā kā VID izsniegtā vispārējā galvojuma apliecība SIA "Dinaz nafta" bija spēkā līdz 2002.gada 19.augustam un Galvojumu izsniegšanas noteikumu 27.punkts noteica VID tiesības pārskatīt darbības ar galvojumu laikā, kad tas ir spēkā, un ir konstatēts, ka Andrejs S. nav veicis darbības, lai nodrošinātu tiesiski pamatotu lēmumu pieņemšanu konkrētajā lietā gan pirms, gan pēc vispārējā galvojuma izsniegšanas, secināms, ka Andreja S. disciplinārpārkāpums ir bijis ilgstošs un tas turpinājies arī pēc vispārējā galvojuma apliecības izsniegšanas SIA "Dinaz nafta". Līdz ar to arī VCP nav pārkāpusi Noteikumos par disciplinārsodiem noteikto termiņu disciplinārlietas ierosināšanai.

[7.9] Atzīstams, ka VCP pamatoti secinājusi, ka Rīgas Starptautiskās šķīrējtiesas 2002.gada 18.jūlija spriedums nav saistošs VID, līdz ar to arī secināms, ka nepastāvēja šķēršļi, kuru dēļ vispārējās jurisdikcijas tiesa nevarētu izskatīt pēc būtības civillietu par AAS "Baltikums" strīdu ar VID par muitas maksājumu parāda piedziņu. Minēto secinājumu pamato vairāki apsvērumi. Pirmkārt, no Civilprocesa likuma 487.panta 4. un 5.punkta un 490.panta secināms, ka šķīrējtiesai var nodot izskatīšanai tikai tādu strīdu, par ko puses ir noslēgušas attiecīgu līgumu; ka valsts iestāde nevar slēgt līgumu par civiltiesiska strīda izskatīšanu šķīrējtiesā (nevar būt subjekts, kas slēdz līgumu par strīda izskatīšanu šķīrējtiesā); kā arī to, ka šķīrējtiesas kompetencē neietilpst tādu strīdu izskatīšana, kuros tiek skartas vai var tikt skartas valsts intereses. Otrkārt, arī tiesību doktrīnā, komentējot 487.pantu, tiek atzīts, ka šķīrējtiesa nevar izspriest tādus civiltiesiskos strīdus, kuru iznākumā ir ieinteresētas trešās personas, bet kuras pašas strīda izšķiršanā piedalīties nevar. Treškārt, no apdrošināšanas līguma starp AAS "Baltikums" un SIA "Dinaz nafta" secināms, ka strīdi, kas ar to saistīti, vienmēr skars valsts intereses nodokļu jomā, tādējādi no šāda līguma radies strīds ir izskatāms vispārējās jurisdikcijas tiesā prasības kārtībā un civillietā kā trešā persona ir pieaicināma valsts, kuras intereses pārstāv VID.

Ceturtkārt, nav izslēdzams fakts, ka šķīrējtiesas spriedums, kas taisīts, pārkāpjot tiesību normas, nav spēkā un uz tādu spēkā neesošu šķīrējtiesas spriedumu nav attiecināmas Civilprocesa likuma 528.panta otrās daļas un 203.panta piektās daļas normas. Piektkārt, arī vēsturiski jau 1938.gada Civilprocesa likums saturēja analogisku normu, kas noteica, ka visus civiltiesu iestādēm piekritīgus strīdus var lūkot cauri un izšķirt šķīrējtiesa, izņemot lietas, kas saistītas ar valsts pārvalžu vai pašvaldības interesēm.

[7.10] Atzīstams, ka Andrejs S. 2002.gada 18.oktobra lēmumu par prasījuma pret AAS "Baltikums" par parādu LVL 997 177,10 atsaukšanu parakstījis bez pienācīgas visu faktū un apstākļu izvērtēšanas, jo tas pieņemts jau nākamajā dienā pēc šķīrējtiesas sprieduma saņemšanas. Turklāt atbilstoši Civilprocesa likuma 225.pantam VID vairs nav tiesību griezties tiesā pret AAS "Baltikums". Atzīstams arī, ka 2002.gada 18.oktobra lēmums pieņemts ar nodomu. Tāpat atzīstams, ka Andreja S. 2002.gada 18.oktobrī pieņemtā lēmuma rezultātā ir radies būtisks kaitējums sabiedrības interesēm, jo netiks izpildīts viens no VID pamatzdevumiem, t.i., VID administrēto nodokļu iekasēšana.

[8] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis Andrejs S. Kasācijas sūdzībā Andrejs S. lūdzis Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 4.oktobra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatojis ar tālāk minētajiem argumentiem.

[8.1] Tiesa, nosakot, ka VCP un finanšu ministra lēmumi attiecas uz vienu administratīvo procesu un aptver vienu administratīvo aktu tā dažādajās stadijās, un tādējādi VCP lēmums par disciplinārsoda piemērošanu stājas spēkā pēc tā apstiprināšanas Ministru kabineta sēdē, ir nepareizi interpretējusi materiālās tiesību normas. Ne Valsts civildienesta likuma 14.panta trešā daļa, ne likuma "Par valsts ieņēmumu dienestu" 4.panta pirmā daļa, kā arī neviena cita tiesību norma neuzliek par pienākumu Ministru kabinetam un finanšu ministram apstiprināt VCP lēmumu par disciplinārsoda piemērošanu jebkuram ierēdnim, turklāt neviena no minētajām iestādēm VCP lēmumu nav apstiprinājusi. Katrs no šiem lēmumiem – VCP lēmums un finanšu ministra lēmums – ir patstāvīgs administratīvais akts Administratīvā procesa likuma 1.panta izpratnē. Bez tam, ja lēmumu par kasācijas sūdzības iesniedzēja atbrīvošanu no amata nebūtu pieņēmis Ministru kabinets un finanšu ministrs, tiesā saskaņā ar Noteikumiem par disciplinārsodiem 12.panta otro daļu tiktu pārsūdzēts tikai VCP lēmums.

[8.2] Tiesa nepareizi interpretējusi Administratīvā procesa likuma 292.panta pirmās daļas 5.punktu, secinot, ka VCP pārsūdzējusi pirmās instances tiesas spriedumu pilnā apjomā, nevis tikai daļā par VCP lēmuma atcelšanu. VCP apelācijas sūdzībā nav norādījusi, kādā apmērā pārsūdz pirmās instances tiesas spriedumu, līdz ar to tiesai saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 292.panta 8.punktu šaubu gadījumā pārsūdzības apjoms bija jāsalīdzina ar apelācijas sūdzības norādītajiem prasījumiem tiesai. VCP apelācijas sūdzībā tikai lūgusi tiesu atstāt spēkā VCP lēmumu, taču šajā sūdzībā nav ietverti nekādi prasījumi saistībā ar finanšu ministra lēmumu, kasācijas sūdzības iesniedzēja atjaunošanu amatā un atlīdzības izmaksu. Turklāt apstākli, ka VCP ir pārsūdzējusi spriedumu tikai daļā, apliecina tas, ka Finanšu ministrija ir atjaunojusi kasācijas sūdzības iesniedzēju civildienestā.

[8.3] Tiesa nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 282.panta trešo punktu, lai arī, ņemot vērā iepriekš minēto, tiesai bija jāizbeidz tiesvedība lietā.

[8.4] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 251.panta piekto daļu, jo tā attiecībā uz pirmo disciplinārpārkāpumu vispār nav sniegusi argumentus, ar kuriem noraidīti vieni vai otri pierādījumi, kā arī nav devusi konstatēto lietas apstākļu juridisko novērtējumu.

[8.5] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 9.pantā noteikto patvaļas aizlieguma principu, jo tā spriedumā bez juridiskajiem pierādījumiem ir konstatējusi faktu, kas nav norādīts VCP slēdzienā, t.i., ka kasācijas sūdzības iesniedzējs nav veicis darbības arī pēc vispārējā galvojuma izsniegšanas, kas saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem nozīmē vispārēja galvojuma apturēšanu.

[8.6] Tiesa spriedumā nav ne minējusi, ne vērtējusi pierādījumus, ko kasācijas sūdzības iesniedzējs bija iesniedzis pirmās instances tiesā un kas apliecināja, ka viņš nemaz nezināja un viņam atbilstoši savam amatam nemaz nebija jāzina, ka SIA "Dinaz nafta" ir pieprasījusi muitai vispārēja galvojuma apliecību, kā arī to, kāds lēmums šajā jautājumā ir pieņemts.

[8.7] Tiesas secinājums, ka jebkurš strīds starp AAS "Baltikums" un SIA "Dinaz nafta" par 2001.gada 16.augusta apdrošināšanas līgumu neietilpst šķīrējtiesas kompetencē, ir tikai teorētiska nostādne. Praktiski, ņemot vērā lietā pastāvošos apstākļus, VID nevarēja un nedrīkstēja atteikties no lēmuma par prasījuma atsaukšanu pret AAS "Baltikums". Apstākļi, ka tiesa ir atzinusi, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs lēmumu pieņēmis bez tiesiska pamatojuma, nozīmē, ka tā vienlaikus praktiski ir atzinusi, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs sodīts par lēmuma pieņemšanu, kam pamatā ir juridiski nepareizs slēdziens par šķīrējtiesas sprieduma sekām. Tādā gadījumā kasācijas

sūdzības iesniedzēja lēmuma pieņemšanu nevar kvalificēt kā Noteikumu par disciplinārsodiem 17.panta otrajā daļā norādīto pārkāpumu, t.i., ar nodomu izdarītu disciplinārpārkāpumu – nepamatotu valsts civildienesta pienākumu neizpildīšanu".

[8.8] Tiesa nepamatoti atsaukusies uz 1938.gada Civilprocesa likumu, jo šis likums nav spēkā. Līdz ar to tiesai, ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 15.pantu, būtu jāsecina, ka jautājums par šķīrējtiesas sprieduma spēkā esamību nav noregulēts, savukārt tas nozīmē, ka tiesai vajadzēja secināt, ka konkrētajā lietā VID bija piešķirta rīcības brīvība attiecībā uz administratīvā akta izdošanu, tā saturu un faktisko rīcību.

[8.9] Tiesa nav piemērojusi tiesiskuma pārbaudes principu, jo, pieņemot lēmumu par disciplinārsoda piemērošanu, no kasācijas sūdzības iesniedzēja netika saņemti paskaidrojumi. Turklāt minētais lēmums tika pieņemts kasācijas sūdzības iesniedzēja slimības laikā. Līdz ar to tiesa arī ir nepareizi interpretējusi Noteikumu par disciplinārsodiem 8.panta pirmo daļu.

[9] Tiesas sēdē Andreja S. pārstāvis uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību. VCP pārstāvis un Finanšu ministrijas pārstāvis lūdza to noraidīt.

Motīvu daļa

[10] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa pareizi ir konstatējusi, ka pārsūdzētie lēmumi attiecas uz vienu administratīvo procesu un aptver vienu administratīvo aktu tā dažādās stadijās. Pārsūdzētā VCP lēmuma rezolutīvā daļa noteic "piemērot disciplinārsodu – atbrīvošanu no dienesta", nosakot, ka šis lēmums stājas spēkā pēc apstiprināšanas Ministru kabineta sēdē un finanšu ministra lēmuma – par A.S. atbrīvošanu no amata – pieņemšanas. Savukārt finanšu ministra lēmuma rezolutīvā daļa noteic "izbeigt valsts civildienesta attiecības ar VID ģenerāldirektoru Andreju S., atbrīvojot viņu no VID ģenerāldirektora amata, pamatojoties uz VCP 2003.gada 27.janvāra lēmumu Nr.12". Kā secināms no abiem lēmumiem, tie abi attiecas uz vienu tiesisko attiecību – pieteicēja atbrīvošanu no amata. Ja šos lēmumus uzskatītu par diviem atsevišķiem administratīvajiem aktiem, kā to kasācijas sūdzībā norādījis tās iesniedzējs, pieteicējs no amata būtu jāatbrīvo divas reizes. Tomēr gan no pieteikuma, gan citiem lietas materiāliem izriet, ka strīds ir par vienu atbrīvošanu. Turklāt Andrejs S. pieteikumā (sūdzībā) nav atsevišķi norādījis uz trūkumiem finanšu ministra lēmumā, bet pamatojis pieteikumu ar kļūdām VCP lēmumā. Tādējādi, vismaz pieteikuma stadijā, arī pieteicējs uzskatījis abus lēmumus par lēmumiem, kas pieņemti viena administratīvā procesa ietvaros.

[11] Tāpat apgabaltiesa ir pareizi secinājusi, ka VCP lēmums par VID ģenerāldirektora atbrīvošanu no civildienesta stājas spēkā pēc tā apstiprināšanas Ministru kabinetā un pēc finanšu ministra lēmuma par atbrīvošanu no amata pieņemšanas. Minētais secinājums izriet no Valsts civildienesta likuma 40.panta otrās daļas saistībā ar šī likuma 14.panta trešo daļu.

Valsts civildienesta likuma 40.panta otrā daļa noteic:

"(2) VCP un Ministru prezidents ir tiesīgi ierosināt un izmeklēt jebkuru disciplinārlietu, uzdot to darīt attiecīgās iestādes vadītājam, pārņemt jebkuru disciplinārlietu, kā arī piemērot disciplinārsodu jebkuram ierēdnim (...)."

Valsts civildienesta likuma 14.panta trešā daļa noteic:

"(3) Lēmumu par iestādes vadītāja atbrīvošanu no amata pieņem ministrs. (...) Lēmumu par (...) pārraudzībā esošas iestādes vadītāja atbrīvošanu no amata attiecīgā amatpersona pieņem, pamatojoties uz Ministru kabineta lēmumu."

Interpretējot šīs normas kopsakarā, secināms, ka VCP var piemērot disciplinārsodu arī VID ģenerāldirektoram, bet, tā kā VID ģenerāldirektors ir pārraudzībā esošas iestādes vadītājs, tad šādu lēmumu oficiāli jāapstiprina (jāatzīst par pareizu, jāpieņem, jāsankcionē: sk.: Latviešu valodas vārdnīca. Rīga: Avots, 1998, 66.lpp.) Ministru kabinetam. Attiecīgais ministrs šādā gadījumā ir atbildīgs par valsts civildienesta attiecību izbeigšanas noformēšanu.

Konkrētajā gadījumā Ministru kabinets 2003.gada 4.februārī šādu VCP lēmumu ir oficiāli apstiprinājis. Tāpēc nav pamatots kasācijas sūdzības arguments, ka neviena no minētajām iestādēm VCP lēmumu nav apstiprinājusi.

[12] Administratīvā procesa likuma 292.panta pirmās daļas 5.punkts, uz kura nepareizu interpretāciju atsaucas kasācijas sūdzības iesniedzējs, noteic, ka apelācijas sūdzībā jānorāda, kādā apjomā spriedumu pārsūdz.

VCP apelācijas sūdzībā ir norādījusi, ka spriedumam nepiekrīt pilnā apmērā. Pie šāda formulējuma tiesai nevar rasties šaubas, ka spriedums pārsūdzēts pilnā apjomā. Turklāt, kā jau minēts iepriekš, apgabaltiesa savā spriedumā ir izskaidrojusi, ka pārsūdzētie lēmumi attiecas uz vienu administratīvo procesu un aptver vienu administratīvo aktu tā dažādās stadijās. Savukārt atlīdzības izmaksa par piespiedu kavējumu sakarā ar atbrīvošanu, kas ir viens no Andreja S. prasījumiem, ir tieši atkarīga no tiesas secinājumiem par atbrīvošanas tiesiskumu (sal.: Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1997.gada 17.marta sprieduma "Nežels pret Franciju" (*Neigel v. France*; iesnieguma nr.18725/91) 44.punktu). Tādējādi nepamatots ir kasācijas sūdzības iesniedzēja arguments, ka spriedums bija

pārsūdzēts tikai daļā. Turklāt apstāklis, ka pieteicējs ieņem amatu Finanšu ministrijā, nenozīmē, ka Andrejs S. ir atjaunots VID ģenerāldirektora amatā.

[13] Administratīvā procesa likuma 282.panta trešais punkts, uz kura pārkāpumu atsaucas kasācijas sūdzības iesniedzējs, noteic, ka tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja spēkā stāties tiesas spriedums, kas taisīts lietā starp tiem pašiem administratīvā procesa dalībniekiem par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata. Administratīvā procesa likuma 282.panta trešā daļa reglamentē tiesvedības izbeigšanu lietā vispār gadījumā, ja spēkā stāties spriedums kādā citā lietā starp tiem pašiem dalībniekiem, par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata. Lietā nav ziņu, ka par strīdus priekšmetu šajā lietā – Andreja S. atjaunošanu amatā – jau iepriekš būtu pieņemts spriedums citā lietā, līdz ar to kā kļūdaina vērtējama kasācijas sūdzības norāde uz Administratīvā procesa likuma 282.panta trešā punkta pārkāpumu.

[14] Administratīvā procesa likuma 251.panta piektā daļa, uz kuras pārkāpumu atsaucas kasācijas sūdzības iesniedzējs, noteic, ka sprieduma motīvu daļā jānorāda lietā konstatētie fakti, pierādījumi, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi, argumenti, ar kuriem noraidīti vieni vai otri pierādījumi, tiesību normas, konstatēto lietas apstākļu juridiskais novērtējums, atsaucies uz tiesas spriedumiem un literatūru, tiesas secinājumi par pieteikuma pamatotību. Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nav ievērojusi šo pantu attiecībā uz pirmo pārkāpumu.

Pirmais pārkāpums attiecas uz galvojuma izsniegšanu SIA "Dinaz nafta" 2001.gada 7.septembrī. Kā ir sapratis kasācijas sūdzības iesniedzējs, viņš ir sodīts par to, ka nav aizliedzis izsniegt galvojuma apliecību. Viņš arī uzskata, ka šim pārkāpumam 2002.gada 26.novembrī, kad tika ierosināta disciplinārlieta, bija iestājies noilguma termiņš. Tomēr apgabaltiesa ir secinājusi, ka Andrejs S. nav veicis darbības, lai nodrošinātu tiesiski pamatotu lēmumu pieņemšanu konkrētajā lietā gan pirms, gan pēc vispārējā galvojuma izsniegšanas, tādējādi Andreja S. disciplinārpārkāpums ir turpinājies arī pēc vispārējā galvojuma apliecības izsniegšanas.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šāds apgabaltiesas secinājums ir pamatots, balstoties uz apgabaltiesas spriedumā minētajiem faktiem, pierādījumiem un argumentiem (sk. šā sprieduma 7.4.–7.8.punktu). Kā izriet no apgabaltiesas sprieduma, Andrejs S. ir sodīts nevis par to, ka nav aizliedzis izsniegt galvojuma apliecību, bet gan par pienākumu nekvalitatīvu pildīšanu un padoto darbinieku darba nepietiekamu organizēšanu. Tādējādi, kā secina Administratīvo lietu departaments, apgabaltiesa nav pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 251.panta piekto daļu.

[15] Administratīvā procesa likuma 9.pantā, uz kuru atsaucas kasācijas sūdzības iesniedzējs, definēts patvaļas aizlieguma princips: "Administratīvo aktu un tiesas nolēmumu var pamatot ar faktiem, kuri ir nepieciešami lēmuma pieņemšanai, un no tiem izrietošiem objektīviem un racionāliem juridiskiem apsvērumiem." Kasācijas sūdzības iesniedzējs kā šī panta pārkāpumu norāda apstākli, ka tiesa konstatējusi faktu, kas nav minēts VCP slēdzienā, proti, ka "A.S. nav veicis darbības arī pēc vispārējā galvojuma izsniegšanas".

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šis kasācijas sūdzības arguments nav pamatots. Kaut arī apgabaltiesa nav atsaukusies uz konkrētu VCP slēdziena punktu vai lappusi, minēto apstākli tā ir izsecinājusi, pamatojoties uz Ministru kabineta 2001.gada 20.februāra noteikumu Nr.73 "Galvojumu izsniegšanas un piemērošanas kārtība Valsts ieņēmumu dienesta muitas iestādēs"* 27.punktu (sk. šā sprieduma 7.8.punktu). Šo punktu VCP norādījusi slēdziena 2.3.punktā. Kaut arī no

VCP slēdziena no valodnieciskā viedokļa iespējams saprast, ka tajā runāts tikai par galvojuma izsniegšanas brīdi, VCP minētais noteikumu 27.punkts noteic, ka VID Galvenā muitas pārvalde aptur turpmākās darbības ar vispārējo galvojumu, tātad attiecas ne tikai uz galvojuma izsniegšanas brīdi. Pamatojoties uz šo punktu, VCP ir norādījusi, ka Andrejs S. kā dienesta vadītājs nav veicis administratīvās darbības, lai VID veiktu savas funkcijas saskaņoti. Tādējādi secinājumu, ka A.S. nav veicis darbības arī pēc vispārējā galvojuma izsniegšanas, apgabaltiesa izdarījusi, ņemot vērā apstākli, kas minēts VCP slēdzienā.

[16] Apgabaltiesa spriedumā ir atzinusi, ka Andrejs S. ir bijis informēts par problēmām, kas saistītas ar SIA "Dinaz nafta". Apgabaltiesa spriedumā ir vērtējusi Andreja S. pienākumus un cita starpā norādījusi, ka VID vadītājam ir pienākums organizēt administratīvo darbu tā, lai VID uzdevumi tiktu efektīvi un tiesiski izpildīti. Tiesa savā spriedumā nav tieši norādījusi, ka uzskata, ka Andrejam S. bija jāzina par galvojuma apliecības izsniegšanu SIA "Dinaz nafta". Tomēr, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, tas izriet no iepriekšminētajiem apgabaltiesas sprieduma punktiem. Turklāt, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, VID ģenerāldirektoram, kurš ir atbildīgs par šim dienestam noteikto uzdevumu izpildi un kurš bija informēts par SIA "Dinaz nafta" lielajiem nodokļu parādiem, bija jāorganizē VID darbs tā, lai viņš saņemtu informāciju par šādu galvojumu izsniegšanu. Citiem vārdiem, VID ģenerāldirektors nevar attaisnoties ar nezināšanu sfērā, par kuru viņš ir atbildīgs. Tādējādi Administratīvo

* **Red. piez.:** "Galvojumu iesniegšanas, pieņemšanas un piemērošanas kārtība Valsts ieņēmumu dienesta muitas iestādēs."

lietu departaments uzskata, ka kasācijas sūdzības arguments par nezināšanu (sk. šā sprieduma 8.6.punktu) ir noraidāms. Šos faktiskos apstākļus rūpīgi izvērtējusi apelācijas instances tiesa. Savukārt kasācijas instances tiesas kompetencē neietilpst noskaidroto faktisko apstākļu pārvērtēšana.

[17] Administratīvo lietu departaments piekrīt kasācijas sūdzībā paustajam viedoklim, ka jautājums par šķīrējtiesas kompetenci nav pilnībā noregulēts ar likumu. Tomēr Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu kasācijas sūdzības argumentu, ka Andrejs S. ir sodīts par lēmuma pieņemšanu, kam pamatā ir juridiski nepareizs slēdziens par šķīrējtiesas sprieduma sekām.

Noteikumu par disciplinārsodiem 17.pants, par kura pārkāpumu sodīts Andrejs S. noteic: "(1) Par nepamatotu valsts civildienesta pienākumu, konkrēta rīkojuma vai uzdevuma neizpildīšanu vai birokrātisku, novēlotu, nolaidīgu vai nekvalitatīvu pildīšanu, – soda (...).

(2) Par to pašu disciplinārpārkāpumu, ja tas saistīts ar būtiska materiāla vai morāla kaitējuma nodarīšanu valsts civildienestam vai ar materiāla, fiziska vai morāla kaitējuma nodarīšanu fiziskai personai, vai ar materiāla vai morāla kaitējuma nodarīšanu juridiskai personai, – soda ar mēnešalgas samazināšanu uz laiku līdz vienam gadam, ieturot līdz 20 procentiem no mēnešalgas, ar pazemināšanu amatā uz laiku līdz trim gadiem, ar atlaišanu no amata vai ar atlaišanu no valsts civildienesta."

Apgabaltiesa spriedumā ir norādījusi (sk. šā sprieduma 7.10.punktu), ka Andrejs S. lēmumu par prasījuma atsaukšanu parakstījis bez pienācīgas visu faktu un apstākļu izvērtēšanas, jo tas pieņemts jau nākamajā dienā pēc tam, ka viņš bija saņēmis Rīgas starptautiskās šķīrējtiesas 2002.gada 18.jūlija spriedumu, ar kuru par spēkā neesošu atzīts apdrošināšanas līgums starp SIA "Dinaz nafta" un AAS "Baltikums".

Pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata valsts iestāde var atteikties no prasījumiem, ja ir liela varbūtība, ka tās rezultāts būs nelabvēlīgs. Tomēr šāds lēmums, it sevišķi, ja tas skar lielas valsts budžetā maksājamās summas, kā tas ir konkrētajā lietā, var tik pieņemts tikai pēc rūpīgas lietas izpētes un visu faktisko un tiesisko apstākļu apsvēšanas. Konkrētajā lietā Andrejs S. parakstīja atteikšanos no prasījuma LVL 997 177,10 apmērā nākamajā dienā pēc šķīrējtiesas sprieduma saņemšanas. Šāda rīcība nav attaisnojama ar Andreja S. personisko juridisko vērtējumu vai neizpratni. Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, atteikumam no šāda prasījuma bija jābūt pamatotam ar faktisko un tiesisko seku analīzi, iesaistot attiecīgās VID struktūrvienības, kā arī, ja nepieciešams, citas valsts pārvaldes iestādes šīs problēmas izvērtēšanā. Taču Andrejs S. iepriekšminēto lēmumu ir pieņēmis steigā, bez pienācīgas juridiskas analīzes.

Ņemot vērā, ka Andreja S. pavisam un pienācīgas rūpības neievērošanas rezultātā ir radies būtisks materiāls kaitējums, pamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka Andreja S. darbības kvalificējamās kā Noteikumu par disciplinārsodiem 17.panta otrajā daļā norādītais pārkāpums. Ņemot vērā, ka valsts budžetā neiemaksātā summa ir LVL 997 177,10, kā arī apstākli, ka VID ģenerāldirektors izpilda ļoti nozīmīgu valsts pārvaldes funkciju, valstij ir tiesības prasīt, lai šāda persona būtu uzticama un lojāla (sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1999.gada 8.decembra sprieduma "Pellegrin v. France" (Pellegrin v. France; iesnieguma nr.28541/95) 70.punktu), Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Andrejam S. uzliktais sods ir proporcionāls ar izdarīto pārkāpumu.

[18] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesai bija jānonāk pie secinājuma, ka VID konkrētajā gadījumā bija rīcības brīvība. Taču no apgabaltiesas sprieduma nebūt neizriet pretējais. No apgabaltiesas sprieduma izriet, ka arī apgabaltiesa tāpat kā kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata, ka lēmums ir pieņemts rīcības brīvības ietvaros. Tomēr tas, ka iestādei ir piešķirta rīcības brīvība, nenozīmē, ka tas var kalpot par attaisnojumu iestādes vadītāja patvaļīgai rīcībai un dod tiesības lemt par administratīvā akta vai faktiskās rīcības izdošanas saturu, ignorējot valsts intereses (sal.: Satversmes tiesas 2000.gada 24.marta sprieduma Nr.04-07(99) secinājuma daļas 3.punkts). Kā jau teikts iepriekš, Andrejam S. kā VID ģenerāldirektoram piešķirtā rīcības brīvība bija rūpīgi jāapsver un tikai rūpīgas izsvēšanas rezultātā jāpieņem lietderīgākais lēmums. Tādējādi šis kasācijas sūdzības arguments (sk. šā sprieduma 8.8.punktu) ir nepamatots.

[19] Noteikumu par disciplinārsodiem 8.panta pirmā daļa, uz kuras pārkāpumu atsaucies kasācijas sūdzības iesniedzējs, noteic: "Pēc lēmuma pieņemšanas par lietas ierosināšanu valsts civiltiesādes vadītājs vai cita pilnvarota amatpersona, kura izmeklē disciplinārlietu, konstatē visus nepieciešamos faktus. No ierēdņa (ierēdņa kandidāta), attiecīgos gadījumos arī no cietušā, tiek pieprasīts rakstisks vai mutisks paskaidrojums, un viņu pienākums ir sniegt minēto paskaidrojumu. Ja tiek sniegts mutisks paskaidrojums, sastāda protokolu." No kasācijas sūdzības izriet, ka šī daļa pārkāpta, jo no Andreja S. netika saņemti paskaidrojumi.

Iepazīstoties ar lietas materiāliem, Administratīvo lietu departaments secina, ka šis kasācijas sūdzības arguments nav pamatots. Kaut arī apgabaltiesa savā spriedumā to nav atrunājusi, no lietas materiāliem redzams, ka tiesa pēc savas iniciatīvas ir savākusi pierādījumus, lai konstatētu, vai no Andreja S. pienācīgi ir pieprasīti paskaidrojumi. Lietā (sk. lietas 118.lpp.) ir VCP 2002.gada 16.decembra vēstule Andrejam S., kurā izskaidrotas viņa tiesības iesniegt paskaidrojumus un iepazīties ar lietas materiāliem, iepriekš

saskaņojot ierašanās laiku. Lietā ir apgabaltiesas sarakste ar Latvijas pastu, no kura izriet, ka iepriekšminētā VCP vēstule par paskaidrojumu sniegšanu Andrejam S. ir nosūtīta kā ierakstītais sūtījums 2002.gada 17.decembrī un izsniegta personīgi laikā posmā no 2002.gada 23.decembra līdz 28.decembrim. Andrejam S. slimības lapa ir izdota 2003.gada 7.janvārī. Lietā (102.lpp.) ir Andreja S. 2002.gada 11.decembrī parakstīts dokuments uz desmit lapām, kurā viņš skaidro apstākļus attiecībā uz abiem pārkāpumiem. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, Administratīvo lietu departaments uzskata par pamatotu apgabaltiesas vērtējumu, ka Andrejam S. bija dota iespēja iepazīties ar lietas materiāliem un iesniegt paskaidrojumus.

[20] Attiecībā uz argumentu, ka pārsūdzētais VCP lēmums tika pieņemts Andreja S. slimības laikā, Administratīvo lietu departaments norāda, ka Valsts civildienesta likums neparedz ierobežojumus valsts civildienesta attiecību izbeigšanai ierēdņa slimības laikā. Valsts civildienesta tiesiskajās attiecībās piemērojamās darba tiesiskās attiecības regulējošo normatīvo aktu normas šajā gadījumā nav piemērojamas.

[21] Ņemot vērā iepriekšminēto, apgabaltiesas spriedums uzskatāms par pareizu, bet kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 4.oktobra spriedumu atstāt negrozītu, bet Andreja S. kasācijas sūdzību noraidīt.

**Par pienākumu uzliedzošajiem un konstatējošajiem
administratīvajiem aktiem (Administratīvā procesa likuma
1.panta trešā daļa)**

Apstāklis, ka lēmumā lietots vārds "uzdodu", kas parasti liecina par pienākumu uzliedzošu administratīvo aktu, pats par sevi nevar būt par pamatu tam, lai lēmumu par tādu tiešām uzskatītu. Lai administratīvo aktu uzskatītu par pienākumu uzliedzošu administratīvo aktu, tam jāpapildina administratīvā akta adresāta eksistējošo pienākumu loks.

Atcelt konstatējošu administratīvo aktu ir pamats tad, ja konstatējums ir prettiesisks un tādējādi aizskar pieteicēja tiesības.

2005.gada 15.martā

Lieta Nr.SKA-55

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties pieteicējas politisko partiju apvienības "Zaļo un Zemnieku savienība" pārstāvim zvērinātam advokātam J.Narkēvičam, atbildētāja Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pārstāvei zvērinātai advokātei M.Kalniņai un I.Draveniecei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc politisko partiju apvienības "Zaļo un Zemnieku savienība" pieteikuma par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2003.gada 24.septembra lēmuma Nr.13-1/150 3. un 4.punkta atcelšanu, sakarā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 29.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (turpmāk – KNAB) pārbaudījis politisko partiju apvienības "Zaļo un Zemnieku savienība" (turpmāk – Zaļo un Zemnieku savienība) 2002.gadā saņemto dāvinājumu (ziedojumu) likumību un patiesumu.

KNAB ar 2003.gada 22.augusta lēmumu Nr.13-1/144 uzdevis Zaļo un Zemnieku savienībai pārskaitīt dāvinājumu (ziedojumu) summu LVL 74 650,00 Finanšu ministrijas norādītajā kontā un iesniegt KNAB maksājuma uzdevuma eksemplāru par šīs summas pārskaitīšanu.

[2] KNAB ar 2003.gada 24.septembra lēmumu Nr.13-1/150, pamatojoties uz Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 9.panta pirmās daļas 1.punktu un Politisko organizāciju (partiju)

finansēšanas likuma 13.pantu, pirmkārt, atcēlis KNAB 2003.gada 22.augusta lēmumu Nr.13-1/144. Otrkārt, uz nenoteiktu laiku līdz turpmākai faktu noskaidrošanai atlicis 2002.gada 19.augusta ziedojuma summas LVL 9600,00 un 2002.gada 22.augusta ziedojuma summas LVL 9100,00 atmaksāšanas termiņu. Treškārt, uzdevis Zaļo un Zemnieku savienībai līdz 2003.gada 2.oktobrim pārskaitīt Finanšu ministrijas norādītajā kontā ziedojumu summu LVL 55 950,00. Ceturtkārt, uzdevis Zaļo un Zemnieku savienībai līdz 2003.gada 3.oktobrim iesniegt KNAB maksājuma uzdevuma eksemplāru par minētās summas pārskaitīšanu Finanšu ministrijas norādītajā kontā.

[3] Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa 2003.gada 31.oktobrī saņēmusi Zaļo un Zemnieku savienības pieteikumu, kurā lūgts atcelt KNAB 2003.gada 24.septembra lēmumu daļā, ar kuru uzdots Zaļo un Zemnieku savienībai pārskaitīt Finanšu ministrijas norādītajā kontā ziedojumu summu LVL 55 950,00 un iesniegt KNAB maksājuma uzdevuma eksemplāru par minētās summas pārskaitīšanu. Pieteikumā Zaļo un Zemnieku savienība norādījusi vairākus argumentus. Pirmkārt, likumā nav noteiktas ne KNAB, ne atsevišķu tā amatpersonu tiesības pieņemt pārvaldes lēmumu Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma kontrolē, tai skaitā adresātam saistošu uz naudas maksājumu vērstu administratīvo aktu. Otrkārt, lēmuma pārsūdzētās daļas termiņš nav normatīvi pamatots, jo KNAB, nosakot lēmuma izpildes termiņu, nepamatoti piemērojusi tiesību analogiju, turklāt šis termiņš ir īsāks nekā Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (turpmāk – Administratīvo aktu procesa noteikumi) 69.punktā un uz Civilprocesa likuma pārejas noteikumu 1.punkta pamata piemērotā Latvijas Civilprocesa kodeksa 239.³ panta otrajā daļā noteiktais. Treškārt, ņemot vērā to, ka pārbaude daļā pabeigta, nav skaidrs, kādēļ atbilstoši Informācijas atklātības likuma un Ministru kabineta 1999.gada 3.augusta noteikumu Nr.275 "Kārtība, kādā valsts pārvaldes iestāžu un pašvaldības iestāžu rīcībā esošā informācija nododama atklātībai" prasībām pieteicējam nevar izsniegt pārbaudes materiālus šajā daļā. Ceturtkārt, tā kā KNAB ierosinātajā krimināllietā par dokumentu viltošanu nav stājies spēkā notiesājošs spriedums, nav saprotams, kāds pamats ir uzlikt par pienākumu veikt maksājumus pirms pārbaudes pabeigšanas.

[4] Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa ar 2003.gada 31.maija spriedumu apmierinājusi Zaļo un Zemnieku savienības pieteikumu un atcēlusi KNAB 2003.gada 24.septembra lēmumu tā pārsūdzētajā daļā, kā arī uzlikusi par pienākumu KNAB novērst pieļauto pārkāpumu.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar KNAB apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 29.oktobra spriedumu Zaļo un Zemnieku savienības pieteikumu apmierinājusi un atzinusi par spēkā neesošu KNAB 2004.gada 24.septembra lēmuma 3. un 4.punktu. Spriedumu tiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Ņemot vērā Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 1., 10. un 13.pantu, kā arī Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma (pārsūdzētā administratīvā akta izdošanas brīdī spēkā esošo redakciju) 1.panta otro daļu, 9.pantu, secināms, ka attiecīgās tiesību normas nosaka KNAB kā kompetento valsts institūciju, kas realizē kontroli un uzraudzību politisko organizāciju finansēšanas jomā, taču tās tiešā tekstā neatrunā konkrētu KNAB rīcību, ja šajā jomā tiek konstatēti attiecīgu tiesību normu pārkāpumi, izņemot administratīvās atbildības piemērošanu.

[5.2] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 1.panta trešo daļu, KNAB lēmums nav uzskatāms tikai par pārkāpumu konstatējošu un publisko pienākumu (atmaksāt ziedojumu) atgādinošu aktu, tas vienlaikus ir nelabvēlīgs administratīvais akts, kas rada personai publisku pienākumu, tātad nodibina konkrētas tiesiskās attiecības publisko tiesību jomā.

[5.3] Tā kā KNAB lēmuma pamatojumā ir norādījis Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 9.panta pirmās daļas 1.punktu un Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 13.pantu, secināms, ka KNAB, pirmkārt, ir atsaucies uz vispārējo kompetenci veikt kontroli un uzraudzību, un, otrkārt, minējis vienu no veicamajām funkcijām. Izvērtējot minētās funkcijas formulējumu, atzīstams, ka tā ir tikpat abstrakta savā redakcijā kā vispārējās kompetences formulējums.

[5.4] Tiesību norma ir valsts noteikts uzvedības noteikums, kas paredzēts vairākkārtējai piemērošanai un attiecas uz nenoteiktu personu loku. Tāpēc tai ir jābūt formulētai salīdzinoši vispārīgi, ievērojot līdzsvaru starp normas formulējuma abstraktumu un konkrētumu. Ņemot vērā Vācijas Federālās Konstitucionālās tiesas 1958.gada 12.novembra spriedumu lietā Nr.2BvL4, 26, 40/56, 1, 7/57 (BVerfGE 8, 274/325) un Eiropas Cilvēktiesību tiesas lietā "Gudvins pret Lielbritāniju" (*Goodwin v. the United Kingdom*, 1996.gads) norādīto, tiesiskās noteiktības princips prasa, lai tiesību norma būtu formulēta tādā veidā, lai persona varētu paredzēt savas rīcības sekas, turklāt īpaši svarīgi tas ir gadījumos, kad attiecībā uz personu var tikt izdots nelabvēlīgs administratīvais akts, un tādēļ šādi tiesību normai ir jābūt ar lielāku konkrētības pakāpi nekā tādai normai, kas neizraisa personai nelabvēlīgas sekas. Līdz ar to secināms, ka vispārēja norāde uz kontroles un uzraudzības funkcijas veikšanu

politisko partiju finansēšanas jomā nav uzskatāma par tādu tiesību normu, kas ar pietiekošu skaidrības pakāpi politiskajām organizācijām ļauj apzināties tās sekas, kas iestātos, ja tās nepilda likuma noteikumus un KNAB to ir konstatējis. Šāda tiesību norma rada pamatotas bažas par iespējām iestādei patvarīgi rīkoties, jo iestādes iespējamā rīcība nav prognozējama un paredzama.

[5.5] Izvērtējot 2004.gada 12.februārī Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā veiktos grozījumus, secināms, ka KNAB rīcība pirms minēto grozījumu veikšanas atbilda vēlāk likumā ietvertajam mehānismam KNAB funkciju īstenošanā. Savukārt, izvērtējot šo grozījumu likumprojekta anotāciju, secināms, ka likumdevējs ir uzskatījis par nepieciešamu radīt jaunu mehānismu, nevis novērst tajā brīdī spēkā esošo likuma normu atšķirīgo interpretāciju, kas tādējādi nozīmējot, ka likumdevējs ir atzinis, ka iepriekšējā redakcija šādu mehānismu neparedzēja.

[5.6] Ja iestādei likumā tiek noteiktas kontroles un uzraudzības pilnvaras kādā jomā, tad likumdevējs parasti atrunā arī konkrētas iestādes pilnvaras, piemēram, kā likumā "Par nodokļiem un nodevām", nevis aprobežojas ar vispārēju normu par kontroles un uzraudzības veikšanu.

[5.7] Tiesību normu interpretācijā ir nepieciešams ievērot attiecīgās tiesību normas tvērumu, tiesību normas nevar interpretēt, izejot ārpus tās ietvari, piemērojot iespējamo loģisko risinājumu, risinājumam ir jāizriet no pašas tiesību normas. Konkrētajā gadījumā iestāde konstatējusi "robu", jo tiesību norma nav paredzējusi KNAB rīcību attiecīgajā gadījumā. Parasti likumu "robus" mēģina aizpildīt, piemērojot analogiju vai vispārējos tiesību principus. Piemērojot analogiju, iestādei ir jāņem vērā, ka ar analogiju nevar pamatot tādu administratīvo aktu, kas skar personas tiesības un ir tai nelabvēlīgs. Savukārt likuma atrunas princips prasa, lai nelabvēlīga administratīvā akta izdošanas gadījumā iestādes pilnvaras būtu noteiktas likumā. Līdz ar to konkrētajā lietā KNAB risinājis tiesībpolitikas jeb likumdevēja, nevis tiesību jautājumus, un tādējādi atzīstams, ka līdz brīdim, kamēr spēkā stājās 2004.gada 12.februāra grozījumi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 10.pantā, KNAB nebija pilnvaru, konstatējot pretlikumīgu ziedojumu esamību, izdot attiecībā uz politisko organizāciju administratīvo aktu, uzliktot par pienākumu tos atmaksāt. KNAB pārsūdzēto lēmumu ir izdevusi *ultra vires*, t.i., ārpus savas kompetences robežām.

[5.8] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 74.panta pirmās daļas 2.punktam un, ņemot vērā, ka KNAB 2003.gada 24.septembra lēmumu Nr.13-1/150 tā pārsūdzētajā daļā izdevusi ārpus savas kompetences robežām, Zaļo un Zemnieku savienības pieteikumu, kā arī citus KNAB apelācijas sūdzībā norādītos apsvērumus pēc būtības vērtēt nav nepieciešams.

[5.9] Apstāklis, ka KNAB līdz 2004.gada 12.martam nebija pilnvaru izdot attiecīgu administratīvu aktu, nekādi neietekmē politisko organizāciju (partiju) pienākumu saskaņā ar Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 7.panta trešo daļu pārskaitīt valsts budžetā saņemtos anonīmos dāvinājumus (ziedojumus).

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis KNAB. Kasācijas sūdzībā KNAB lūdzis Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 7.oktobra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzējs pamatojis ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa nav ņēmusi vērā Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 1.pantā noteikto likuma mērķi, t.i., nodrošināt politisko organizāciju (partiju) finansiālās darbības atklātumu, likumību un atbilstību parlamentārās demokrātijas sistēmai. Tiesa faktiski arī nav ņēmusi vērā šā likuma 7.pantu, no kura secināms, ka likums neatkarīgi no kontrolējošu iestāžu darbībām ir noteicis politiskajām organizācijām nelikumīgi saņemtos dāvinājumus (ziedojumus) piecu dienu laikā pēc saņemšanas pārskaitīt Finanšu ministrijas norādītajā kontā. Turklāt konkrētajā lietā jāņem vērā tāda pēc juridiskās un tiesiskās jēgas universāla tiesību norma kā Civillikuma 1.pantā noteiktais labas ticības princips. KNAB konkrētajā lietā ir tikai pieprasījis Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma materiālo tiesību normu izpildi.

[6.2] Tiesa spriedumā nav izvērtējusi tiesiskuma principu, kas nostiprināts vairākos normatīvajos aktos, to skaitā arī Administratīvā procesa likuma 7.pantā. Tāpat tiesa nav ņēmusi vērā likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 7.pantā nostiprināto likuma varas jeb tiesiskas valsts principu. Ņemot vērā šos principus, uzskatāms, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs darbojies saskaņā ar tam noteikto kompetenci. Tāpat KNAB darbību atbilstoši kompetencei apstiprina apstāklis, ka tas ir ņēmis vērā Administratīvā procesa likuma 67.pantā ietverto pamatojuma principu.

[6.3] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 17.panta otro daļu, Dr. N.Horna izteiktās atziņas rakstā "Ievads tiesību zinātnē un tiesību filozofijā", kā arī to, ka gan pirmās instances tiesas spriedumā, gan apelācijas instances tiesas spriedumā atklāts palicis jautājums par terminu "kontrolē" KNAB kontroles funkciju izpratnē attiecībā uz politisko organizāciju finansēšanas noteikumu ievērošanu, kā arī ņemot vērā termina "kontrolē" valodniecisko nozīmi, KNAB sev uzticēto kontroli un uzraudzību īstenojis likumā noteiktā apjomā.

Tādējādi arī kasācijas sūdzības iesniedzēja rīcība, pieņemot konkrēto administratīvo aktu, bija paredzama vai arī to vajadzēja paredzēt.

[6.4] Nav saprotams tiesas secinājums par KNAB vispārējo funkciju, jo īpaši tādēļ, ka kontroles funkcija ietver uzdevumu, kas paredz nodrošināt valsts izvirzīto mērķu un veikto uzdevumu atbilstību likumiem un valsts interesēm, veicot gan publisko iestāžu, gan amatpersonas darbības likumību.

[6.5] Tiesa nepareizi secinājusi, ka KNAB nebija nekādu tiesību izdot administratīvos aktus. Ja piekristu šādam secinājumam, tas nozīmētu, ka KNAB nebija nekādu tiesību īstenot likumā noteikto publisko varu, jo publisko iestāžu administratīvā darbība izpaužas administratīvo aktu izdošanā.

[6.6] Kasācijas sūdzības iesniedzēja izdots administratīvais lēmums ir nepieciešams likuma iedarbībai konkrētajā gadījumā. Turklāt formālu spēku ieguvuša administratīvā lēmuma atcelšana no attiecīgās augstākās instances iestādes ir pieļaujama tikai gadījumos, ja tam pamatā ir pietiekoši svarīgas valsts intereses.

[6.7] Tiesa pie nepareiziem secinājumiem spriedumā ir nonākusi tikai tādēļ, ka ir izvērtējusi tikai daļu no likumprojekta "Grozījumi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā" anotācijas, no kuras skaidri izriet, ka nepieciešamība ieviest atbildības mehānismu bija saistīta ar samērīga soda ieviešanu pret pārkāpumiem, kurus pašas politiskās organizācijas un to apvienības nevar izkontrolēt. Tādējādi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 10.pantā attiecībā uz lēmuma pieņemšanu par KNAB pārbaužu gaitā konstatēto pārkāpumu novēršanu netika iestrādāts jauns mehānisms, bet gan tikai atveidots tajā brīdī praksē pielietotais kontroles princips, kas bija noteikts Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 7.panta trešajā daļā.

[6.8] Kasācijas sūdzības iesniedzējs, pieņemot konkrēto lēmumu, ir piemērojis analogiju, ievērojot tās piemērošanai nepieciešamos priekšnoteikumus, t.i., pirmkārt, gadījuma faktiskie apstākļi līdzinājās likumā regulētajam tiesiskajam sastāvam, otrkārt, šī gadījuma faktiskie apstākļi atbilda likuma mērķim jeb *ratio legis*.

[6.9] Administratīvā apgabaltiesa, atzīstot, ka šāda veida lēmumi ir nelabvēlīgi administratīvie akti, ir atzinusi, ka minētā likuma norma ir nelabvēlīga attiecībā ne tikai pret pieteicēju, bet arī pret jebkuru politisko organizāciju (partiju). KNAB konkrētajā lietā pieņemtajā lēmumā nav uzlīcis par pienākumu izpildīt neko vairāk kā noteikts likumā.

[7] Administratīvo lietu departaments saņēmis Zaļo un Zemnieku savienības paskaidrojumus, kuros tā norādījusi, ka Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 29.oktobra spriedumā ir pareizi interpretējusi materiālo tiesību normas un tādējādi tas atstājams negrozīts, savukārt KNAB kasācijas sūdzība ir noraidāma.

[8] Tiesas sēdē KNAB pārstāves uzturēja kasācijas sūdzību, pamatojoties uz tajā minētajiem motīviem. Zaļo un Zemnieku savienības pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[9] Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 4.pants nosaka personas, no kurām politiskās organizācijas (partijas) var saņemt dāvinājumus (ziedojumus). Šī likuma 6.pants nosaka finansēšanas ierobežojumus. Likuma 7.panta pirmajā daļā noteikti papildu ierobežojumi politiskās organizācijas (partijas) finansēšanai.

Šā likuma 7.panta trešajā daļā noteikts, ka, ja politiskā organizācija (partija) saņem anonīmu dāvinājumu (ziedojumu) vai arī dāvinājumu (ziedojumu), kas ir pretrunā ar šā likuma 4. un 6.panta noteikumiem, finanšu līdzekļi piecu dienu laikā pēc saņemšanas jāpārskaita Finanšu ministrijas norādītajā kontā.

Likuma norma ietver šādus tiesiskos apstākļus:

1) jābūt saņemtam dāvinājumam (ziedojumam),
2) dāvinājuma (ziedojuma) saņēmējam jābūt politiskai organizācijai (partijai),

3) dāvinājumam (ziedojumam) jābūt tādām, kas ir aizliegts ar likumu.

Ja šie apstākļi pastāv, iestājas tālāk minētās tiesiskās sekas:

1) politiskajai organizācijai (partijai) saņemtie finanšu līdzekļi jāpārskaita attiecīgajā valsts budžeta kontā,

2) tas jā dara 5 dienu laikā no šo līdzekļu saņemšanas.

Pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata šī likuma norma ar pietiekošu skaidrību noteic politiskās organizācijas (partijas) pienākumu prettiesisku dāvinājumu (ziedojumu) saņemšanas gadījumā.

[10] Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 13.pants noteic: "Kontroli un uzraudzību par šā likuma izpildi veic Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs." Līdzīgu normu ietver arī Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 9.panta 1.punkts, kas noteic, ka birojs kontrolē Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma izpildi.

Interpretējot šo pantu kopsakarā ar 7.panta trešo daļu (sk. 9.punktu) secināms, ka KNAB *inter alia* kontrolē, vai politiskā organizācija (partija) ir saņēmusi dāvinājumus (ziedojumus), kuri ir aizliegti ar likumu un, ja ir, vai tie noteiktajā termiņā ir pārskaitīti attiecīgajā valsts budžeta kontā.

[11] Kā norādīts KNAB 2003.gada 24.septembra lēmumā, veicot Zaļo un Zemnieku savienības 2002.gadā saņemto dāvinājumu (ziedojumu) likumības un patiesuma pārbaudi, konstatēts, ka vairākas personas pārskaitījušas partijai ziedojumus kā starpnieki, savukārt citas uzrādītās personas vispār nav veikušas ziedojumus. KNAB arī

secinājis, ka šie ziedojumi ir pretrunā Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 6.panta trešās daļas prasībām.

Tātad, veicot Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma izpildi, KNAB ir konstatējis, ka

- 1) Zaļo un Zemnieku savienība ir saņēmusi ziedojumu,
- 2) Zaļo un Zemnieku savienība ir politiska organizācija,
- 3) ziedojumi ir tādi, kas ir aizliegti ar likumu.

Kā jau minēts iepriekš (sk. 9.punktu), pie šādiem apstākļiem no likuma (*ex lege*) izriet šādas sekas:

1) Zaļo un Zemnieku savienībai saņemtie finanšu līdzekļi jāpārskaita attiecīgajā valsts budžeta kontā,

2) tas jā dara 5 dienu laikā no šo līdzekļu saņemšanas.

[12] Tā kā Zaļo un Zemnieku savienība savu no likuma izrietošo pienākumu nav izpildījusi, KNAB pārsūdzētā lēmuma trešajā daļā ir norādījis, ka uzdod Zaļo un Zemnieku savienībai līdz 3.oktobrim pārskaitīt attiecīgo ziedojumu summu attiecīgajā kontā un iesniegt maksājuma eksemplāru par šīs summas pārskaitīšanu.

Kā redzams, konkrētajā gadījumā pārsūdzētais KNAB lēmums pieteicēja tiesības neierobežo vairāk kā Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 7.panta trešajā daļā ietvertā tiesību norma. KNAB lēmuma trešajā daļā norādītais pienākums iemaksāt ziedojuma summu attiecīgajā kontā pastāvētu *ex lege* arī tad, ja KNAB savā lēmumā to nebūtu norādījis, tas ir, ja KNAB būtu paziņojis tikai kontroles rezultātā konstatēto pārkāpumu. Gan pienākums iemaksāt budžetā attiecīgo summu, gan termiņš, kādā tas iemaksājams, tieši noteikts likumā.

Lai administratīvo aktu uzskatītu par pienākumu uzliedzošu administratīvo aktu, tam jāpapildina administratīvā akta adresāta eksistējošo pienākumu loks. (Sal.: Schmidt R., Seidel S. Verwaltungsprozeßrecht. Bremen: Verl. Rolf Schmidt, 5. Aufl. 2001, S.216.) Tā kā ar KNAB lēmumu netiek papildināts Zaļo un Zemnieku savienības jau pastāvošo pienākumu loks, tas nav uzskatāms par pienākumu uzliedzošu administratīvo aktu.

Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, tas vien, ka KNAB lēmumā lietots vārds "uzdodu", kas parasti liecina par pienākumu uzliedzošu administratīvo aktu, nevar būt par pamatu to par tādu tiesām uzskatīt.

[13] Ņemot vērā iepriekš teikto, pārsūdzētais KNAB lēmums uzskatāms par konstatējošu administratīvo aktu. Apstākļi, ka KNAB ir kompetents pieņemt konstatējošu lēmumu, izriet no Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 13.panta un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 9.panta (sk. 10.punktu), tā kā kontroles veikšana nozīmē arī secinājumu izdarīšanu par tās rezultātiem.

[14] Tādējādi, ievērojot arī jau iepriekš konstatēto (sk. 9.punktu), ka politiskajām organizācijām (partijām) no likuma jau ar pietiekošu skaidrību izriet noteikti pienākumi prettiesisku dāvinājumu (ziedojumu) saņemšanas gadījumā, nav pamatots apgabaltiesas secinājums, ka likumā ietvertā vispārēja norāde uz kontroles un uzraudzības funkcijas veikšanu politisko partiju finansēšanas jomā uzskatāma par tādu tiesību normu, kas ar pietiekošu skaidrības pakāpi politiskajām organizācijām neļauj apzināties pārkāpuma sekas un ka iestādes rīcība nav prognozējama (sk. 5.4.punktu). Tiesību normas nevar atzīt par tādām, kas rada bažas par iestādes iespējamu patvarīgu rīcību un šādas iespējamās rīcības neprognozējamību un neparedzamību, tikai tādēļ, ka tā ir vispārīga.

Vienlaicīgi par nepamatotu atzīstama norāde uz Vācijas Federālās Konstitucionālās tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem. Turklāt Administratīvo lietu departaments vērš uzmanību uz to, ka lietā "Gudvins pret Lielbritāniju", uz kuru atsaukusies apgabaltiesa, žurnālistam bija likts atklāt informācijas avotu, un, tā kā viņš to neatklāja, viņš bija sodīts par necieņu pret tiesu. Eiropas Cilvēktiesību tiesa šajā lietā ir analizējusi, vai vārdi "justīcijas interesēs" ir pietiekoši skaidri, lai žurnālists varētu paredzēt sekas, kas izriet no likuma. Šī sprieduma 33.punktā Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi: "Tiesa atzīst, ka attiecīgajā sfērā būtu grūti noformulēt likumu ar absolūtu precizitāti un noteikta elastības pakāpi pat ir vēlams, lai nacionālās tiesas varētu attīstīt tiesības, izvērtējot, kādi līdzekļi nepieciešami, lai aizsargātu justīcijas intereses." Konkrētajā gadījumā netika atzīst, ka formulējums ir pārāk vispārīgs. Tātad Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir pieļāvusi arī vispārīgus formulējumus, turklāt pat lietās par soda uzlikšanu.

[15] Tāpat, ņemot vērā 12. un 13.punktā izklāstītos argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka nav pamatoti uzskatīt, ka konkrētajā gadījumā ir pastāvējis likuma "robs" un KNAB būtu bijis pamats piemērot analogiju (sk. 5.7. un 6.8.punktu).

[16] Līdz ar to apgabaltiesas sprieduma *ratio decidendi* jeb galvenais secinājums, ka pārsūdzētais KNAB lēmums izdots ultra vires jeb ārpus savas kompetences robežām, nav pamatots. Tādējādi apgabaltiesas spriedums ir atceļams un nosūtāms jaunai izskatīšanai.

[17] Tā kā pārsūdzētā lēmuma 3.punkts ietver arī konkrētu summu, apgabaltiesai, izskatot lietu no jauna, tas jāanalizē kā konstatējošs administratīvais akts, ņemot vērā, ka atcelt konstatējošu administratīvo aktu ir pamats tad, ja konstatējums ir prettiesisks un tādējādi aizskar pieteicēja tiesības. (Sk.: Schmidt R., Seidel S. Verwaltungsprozeßrecht. Bremen: Verl. Rolf Schmidt, 5. Aufl. 2001, S.286.)

[18] Apgabaltiesa pārsūdzētā KNAB lēmuma 4.punktu ir atcēlusi, taču savā spriedumā vispār to nav vērtējusi. Izskatot lietu no jauna, apgabaltiesai tas jāvērtē, ņemot vērā Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 10.panta 4.punktu, kas noteic: "Biroja amatpersonai atbilstoši tās kompetencei ir tiesības pieprasīt un saņemt bez maksas no valsts pārvaldes un pašvaldību iestādēm, uzņēmumiem (uzņēmēj sabiedrībām), organizācijām, amatpersonām un citām personām informāciju, dokumentus un citus materiālus neatkarīgi no to slepenības režīma."

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 29.oktobra spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par naturalizācijas atteikšanu personām, kuras pēc 1940.gada 17.jūnija izvēlējušās Latvijas Republiku par savu dzīvesvietu tieši pēc demobilizēšanās no PSRS bruņotajiem spēkiem (Pilsonības likuma 11.panta pirmās daļas 5.punkts)

Personām, kuras Latvijā ieradās pēc 1940.gada 17.jūnija, lai pildītu militāro dienestu PSRS bruņotajos spēkos Latvijas teritorijā, līdz to demobilizēšanās brīdim nebija tiesību Latvijas Republikā uzturēties pastāvīgi un brīvi izraudzīties savu dzīvesvietu.

Pilsonības likuma 14.panta otrās daļas 4.punkts, kas paredz naturalizācijas iesniegumu izskatīšanas secību, ir piemērojams, ja ievēroti naturalizācijas vispārīgie noteikumi, tostarp, ja personai ir tiesības naturalizēties.

2005.gada 15.martā

Lieta Nr.SKA-56

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties pieteicējam Genādijam G. un Latvijas Republikas Naturalizācijas pārvaldes pārstāvim D.Sokolovam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Genādija G. sūdzības par Naturalizācijas pārvaldes lēmumu, sakarā ar Genādija G. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 28.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Latvijas Republikas Naturalizācijas pārvalde (turpmāk – Naturalizācijas pārvalde), pamatojoties uz Pilsonības likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktu, 2002.gada 21.oktobrī izdeva rīkojumu Nr.944 par naturalizācijas atteikumu Genādijam G. Tajā pašā datumā Naturalizācijas pārvalde Genādijam G. uzrakstījusi vēstuli Nr.G-1471, kurā paziņojusi par iepriekš minēto rīkojumu. Vēstulē paskaidrots, ka, tā kā Genādijs G. iesaukts PSRS bruņotajos spēkos Krievijā, bet atvaļināts no tā Latvijā, viņš nav tiesīgs saņemt Latvijas Republikas pilsonību.

[2] Par Naturalizācijas pārvaldes rīkojumu Genādijs G. iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai. Sūdzībā norādīts, ka Genādijam G. ir sieva, meita un dēls, kuri naturalizācijas kārtībā ieguvuši Latvijas Republikas pilsonību. Viņš pats naturalizācijas

eksāmenu nokārtojis 2002.gada 29.jūlijā. Neskatoties uz šiem faktiem, Naturalizācijas pārvalde Genādijam G. atteikusi naturalizāciju.

Sūdzībā norādīts, ka no PSRS bruņotajiem spēkiem Genādijs G. demobilizējies 1990.gada novembrī un apzināti par savu dzīvesvietu izvēlējās Latviju. Laulību viņš noslēdzis 1983.gadā Latvijā, bērni dzimuši Latvijā un visu savu dzīvi vēlas saistīt ar Latviju.

Genādijs G. norādījis, ka ar Naturalizācijas pārvaldes rīkojumu pārkāptas viņa pamattiesības, kas nostiprinātas Satversmes 91.pantā.

[3] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2003.gada 19.marta spriedumu Genādija G. sūdzība par Naturalizācijas pārvaldes amatpersonu prettiesisku rīcību noraidīta.

[4] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija (turpmāk – apgabaltiesa) ar 2004.gada 28.oktobra spriedumu Genādija G. sūdzību par Naturalizācijas pārvaldes 2002.gada 21.oktobra rīkojumu Nr.944 noraidīja.

[4.1] Spriedumā konstatēts, ka Naturalizācijas pārvaldes rīkojums pieņemts, pamatojoties uz Pilsonības likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktu, Ministru kabineta 1999.gada 2.februāra noteikumu Nr.34 "Naturalizācijas iesniegumu pieņemšanas un izskatīšanas kārtība" 32.2.punktu.

[4.2] Izskatījusi lietas materiālus, apgabaltiesa secināja, ka Genādijs G. PSRS bruņotajos spēkos iesaukts Gusj-Hrustaļņajā 1979.gadā un dienestā iesaukšanas dienā viņš nebija pastāvīgi pierakstīts Latvijas teritorijā. Latviju par savu dzīvesvietu Genādijs G. izvēlējies 1988.gadā, bet no PSRS bruņotajiem spēkiem demobilizējies 1990.gada 19.novembrī un palicis Latvijā uz pastāvīgu dzīvi. Ņemot vērā šos faktus, uz Genādiju G. attiecas Pilsonības likuma 11.panta pirmās daļas 5.punkts. Tādējādi Naturalizācijas pārvalde pamatoti viņam atteikusi naturalizāciju.

[4.3] Apgabaltiesa uzskata, ka nav ņemama vērā Genādija G. atsauce uz Satversmes 91.pantu, Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 15.pantu, jo lietā nav strīda par Genādija G. juridisko statusu uz 1990.gadu. Uz Genādiju G. attiecināmas speciālās, proti, Pilsonības likuma tiesību normas. Bez tam katrai valstij pašai ir tiesības risināt pilsonības jautājumu.

[4.4] Spriedumā norādīts, ka apstāklim, ka Genādija G. sieva un bērni ir Latvijas Republikas pilsoņi, konkrētajā lietā nav būtiskas nozīmes, jo viņi Latvijas pilsonību ieguva naturalizācijas kārtībā. Apgabaltiesa arī norādījusi, ka nav izpildāma Genādija G. prasība uzlikt par pienākumu Naturalizācijas pārvaldei piešķirt viņam Latvijas pilsonību, jo atbilstoši Pilsonības likuma 17.panta otrajai daļai lēmumu par uzņemšanu pilsonībā pieņem Ministru kabinets.

[5] Apgabaltiesas spriedumu Genādijs G. kasācijas kārtībā pārsūdzējis Administratīvo lietu departamentam, minot tālāk norādītos argumentus.

[5.1] Apgabaltiesas konstatētie fakti apliecina nevis to, ka uz Genādiju G. attiecas Pilsonības likuma 11.panta pirmās daļas 5.punkts, bet tieši pretējo – ka šie ierobežojumi uz viņu neattiecas. Nav šaubu, ka Genādijs G. Latviju par savu dzīvesvietu izvēlēties pirms demobilizēšanās no PSRS bruņotajiem spēkiem. Kopš 1988.gada janvāra Genādijam G. ir pastāvīgs pieraksts Rīgā, Lēpju ielā (...). Minētajā tiesību normā nekas nav sacīts par personām, kuras Latviju par dzīvesvietu izvēlējušās pirms demobilizēšanās no PSRS bruņotajiem spēkiem.

[5.2] Nepamatots ir Naturalizācijas pārvaldes apgalvojums, ka līdz demobilizācijas brīdim Genādijs G. Latvijā uzturējās kā militārpersona uz dienesta laiku, nevis uz pastāvīgu dzīvi. Taču Genādijs G. 1983.gadā noslēdzis laulību ar Latvijā dzīvojošu sievieti un viņiem abiem Latvijā dzimuši bērni. Bez tam, atrodoties dienestā, Genādiju G. bez viņa piekrišanas nevarēja pārcelt uz citu armijas daļu un pēc līguma beigšanās viņš varēja atgriezties savā pastāvīgajā dzīvesvietā. Naturalizācijas pārvalde nevar paskaidrot, uz kāda likuma pamata tā uzskata, ka par personas pastāvīgās uzturēšanās Latvijā laiku uzskatāms tikai laika posms, kas sācies pēc demobilizēšanās no PSRS bruņotajiem spēkiem.

[5.3] Naturalizācijas pārvalde nepilnīgi traktē Pilsonības likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktu, jo neņem vērā šā likuma 13.panta pirmās daļas 6. un 7.punktu (pēc 1998.gada 22.jūnija likuma grozījumiem – 14.panta 4.punkts).

[5.4] Genādijs G. arī norāda, ka saskaņā ar likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta 1.punktu viņam ir bijušās PSRS pilsoņa statuss un izsniegta nepilsoņa pase. PSRS pilsonību viņš zaudējis pēc Latvijas neatkarības proklamēšanas. Taču saskaņā ar Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 15.pantu nevienam nevar tikt atņemta pilsonība vai tiesības to mainīt. Arī saskaņā ar 1991.gada 13.janvāra Tallinas līguma "Par Latvijas Republikas un Krievijas Padomju Federatīvās Sociālistiskās Republikas starpvalstu attiecību pamatiem" 3.punktu PSRS pilsoņiem ir tiesības saglabāt vai iegūt Latvijas Republikas pilsonību. Naturalizācijas pārvalde un tiesa ignorējusi Pilsonības likuma 28.pantu, saskaņā ar kuru piemērojami starptautiskā līguma noteikumi, ja tajā paredzēti citādi noteikumi kā Pilsonības likumā.

[5.5] Kasācijas sūdzībā Genādijs G. lūdz Senātu ne tikai atcelt apgabaltiesas spriedumu, bet arī piešķirt viņam politiski represētās personas statusu, uzlikt par pienākumu Naturalizācijas pārvaldei, pirmkārt, atcelt 2002.gada 21.oktobra rīkojumu Nr.944 un ierakstīt

viņa uzvārdu pilsonības iegūšanas kandidātu sarakstā un nosūtīt Ministru kabinetam apstiprināšanai, otrkārt, atļūdzināt viņam materiālos zaudējumus 100 latu apmērā, treškārt, atļūdzināt viņam morālus zaudējumus 200 latu apmērā.

[6] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības Naturalizācijas pārvalde, citastarp, norāda, ka apgabaltiesa pareizi interpretējusi Pilsonības likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktu. Nav pamatots Genādija G. apgalvojums, ka Naturalizācijas pārvaldei bija jāpiemēro Pilsonības likuma 14.panta (iepriekšējā redakcijā – 13.panta) attiecīgie punkti. Šīs tiesību normas nav analogiskas, līdz ar to likuma 14.panta piemērošanai nav juridiskas nozīmes. Nav nozīmes arī Genādija G. pieminētajam starptautiskajam līgumam, jo tas neattiecas uz naturalizācijas iesnieguma izskatīšanas procedūru.

[7] Tiesas sēdē Genādijs G. uzturēja kasācijas sūdzību un paskaidroja, ka Latvijā ieradies kā karavīrs, bet, tā kā šeit nodibinājis ģimeni, tad arī pierakstīts ģimenes dzīvesvietā. Pase līdz demobilizācijai nav bijusi.

Naturalizācijas pārvaldes pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka Pilsonības likuma 11.panta pirmās daļas 5.punkta mērķis ir ierobežot to personu naturalizāciju, kas Latvijā ieradās kā militārpersonas. Dienesta laikā militārpersonas nevarēja izvēlēties sev dzīvesvietu. Par personas pastāvīgu dzīvesvietu Latvijā var runāt tikai pēc demobilizācijas, kad persona kļuva par civiliedzīvotāju.

Motīvu daļa

[8] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.pantam tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā apelācijas instances tiesas sprieduma tiesiskumu. Savukārt minētā likuma 348.pants noteic, ka kasācijas instances tiesa var taisīt vienu no šādiem spriedumiem:

1) atstāt apelācijas instances tiesas spriedumu negrozītu, bet kasācijas sūdzību noraidīt,

2) atcelt spriedumu pilnībā vai daļā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas vai pirmās instances tiesai,

3) atcelt spriedumu pilnībā vai daļā un izbeigt tiesvedību vai arī atstāt pieteikumu bez izskatīšanas, ja apelācijas instances tiesa nav ievērojusi šā likuma 278. vai 282.panta noteikumus.

Kasācijas instances tiesa neizskata lietu pēc būtības. Tādēļ Administratīvo lietu departamenta kompetencē nav izskatīt kasācijas sūdzībā izteiktos lūgumus par pienākumu uzlikšanu Naturalizācijas pārvaldei, par politiski represētās personas statusa piešķiršanu, kā arī zaudējumu piedziņu.

[9] No kasācijas sūdzības izriet Genādija G. viedoklis, ka apgabaltiesa, noraidot viņa sūdzību (pieteikumu), nepareizi interpretējusi un līdz ar to arī nepamatoti piemērojusi Pilsonības likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktu.

Atbilstoši minētajai tiesību normai Latvijas pilsonībā netiek uzņemtas personas, kuras pēc 1940.gada 17.jūnija ir izvēlējušās Latvijas Republiku par dzīvesvietu tieši pēc demobilizēšanas no PSRS (Krievijas) bruņotajiem spēkiem vai PSRS (Krievijas) iekšējā karaspēka un kuras dienestā iesaukšanas vai iestāšanās dienā nav pastāvīgi dzīvojušas Latvijā.

[10] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesa ir pareizi tulkojusi un pamatoti piemērojusi Pilsonības likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktu, atzīstot, ka uz Genādiju G. attiecas minētajā tiesību normā noteiktie ierobežojumi un ka Naturalizācijas pārvalde pamatoti atteikusi viņam naturalizāciju, jo apgabaltiesa ir konstatējusi, ka Genādij G. PSRS bruņotajos spēkos iesaukts Gusj-Hrustalņajā 1979.gadā un uz pastāvīgu dzīvi Latvijā palicis pēc demobilizēšanas 1990.gada 19.novembrī.

Savukārt Genādija G. uzskats, ka minētā tiesību norma uz viņu nav attiecināma, jo viņš Latviju par savu pastāvīgo dzīvesvietu izvēlējis nevis pēc, bet jau pirms demobilizācijas, Administratīvo lietu departamenta ieskatā nav pamatots tālāk minēto argumentu dēļ.

[10.1] Pilsonības likuma 11.pants, kas noteic naturalizācijas ierobežojumus, ir jātulko gan vēsturiski, gan arī kopsakarā ar citām tiesību normām, kas tika pieņemtas Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas periodā.

1990.gada 4.maija deklarācijā "Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu" atzīts, ka 1940.gada 17.jūnijā Latvijas Republikas suverēnās valsts vara tika likvidēta PSRS militārās agresijas rezultātā, no kā izrietēja, ka PSRS Bruņoto Spēku atrašanās Latvijā ir nelikumīga un pretrunā ar starptautisko tiesību normām (sk. arī Latvijas Republikas Augstākās padomes 1990.gada 7.novembra lēmumu "Par Latvijas Republikas Augstākās padomes "Paziņojuma sakarā ar PSRS karaspēka patvaļīgām akcijām Latvijas Republikas teritorijā" pieņemšanu"). Pēc neatkarības atjaunošanas Latvijas Republika sāka risināt jautājumu par PSRS karaspēka izvešanu no Latvijas Republikas teritorijas.

Jau 1991.gada 15.oktobrī Latvijas Republikas Augstākā padome, pieņemot lēmumu "Par Latvijas Republikas pilsoņu tiesību atjaunošanu un naturalizācijas pamatnoteikumiem", noteica, ka Latvijas Republikas pilsonība netiek piešķirta personām, kuras pēc 1940.gada 17.jūnija ir izvēlējušās Latvijas Republiku par dzīvesvietu pēc demobilizēšanās no PSRS Bruņotajiem Spēkiem un kuras uz dienestā iesaukšanas brīdi nav pastāvīgi dzīvojušas Latvijas teritorijā. Minētais lēmums bija spēkā līdz pat Pilsonības likuma spēkā stāšanās brīdim.

Savukārt 1993.gada 28. aprīļa lēmumā "Par termiņuzturēšanās atļauju izsniegšanu personām, kuru uzturēšanās Latvijā Republikā saistīta ar Krievijas Federācijas bruņoto spēku pagaidu dislokāciju Latvijas Republikā" Augstākā padome paredzēja, ka personām, kuras pēc 1990.gada 4.maija atvaļinātas no Krievijas Federācijas (PSRS) bruņoto spēku aktīvā militārā dienesta, ir tiesības prasīt termiņuzturēšanās atļauju Latvijas Republikā.

No iepriekš minētajām normām to kopsakarā var secināt, ka personām, kuras Latvijā ieradās pēc 1940.gada 17.jūnija, lai pildītu militāro dienestu PSRS bruņotajos spēkos Latvijas teritorijā, līdz to demobilizēšanās brīdim nebija tiesības Latvijā Republikā uzturēties pastāvīgi.

Tādējādi Administratīvo lietu departamenta ieskatā pamatots ir Naturalizācijas pārvaldes pārstāvja viedoklis, ka Pilsonības likuma 11.panta pirmās daļas 5.punkta izpratnē bijušās PSRS militārpersonas dzīvesvietu Latvijā bija tiesīgas izvēlēties tikai pēc demobilizēšanās, jo dienesta laikā viņām nebija tiesības Latvijā uzturēties pastāvīgi un brīvi izvēlēties savu dzīvesvietu.

Līdz ar to nav nozīmes faktam, ka Genādij G. līdz demobilizācijai Latvijā Republikā bija nodibinājis ģimeni un dzīvoja kopā ar to.

[11] Nav pamatots kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesai vajadzēja piemērot Pilsonības likuma 14.panta otrās daļas 4.punktu, kas atbilst Pilsonības likuma 13.panta pirmās daļas 7.punktam redakcijā, kas bija spēkā līdz 1998.gada 22.jūnija grozījumiem.

Atbilstoši Pilsonības likuma 14.panta otrās daļas 4.punktam, ja naturalizācijas iesnieguma iesniedzējs izsaka vēlēšanos, ārpus vispārējās izskatīšanas secības izskatāmi naturalizācijas iesniegumi, kurus iesniegušas personas, kuras vismaz 10 gadus sastāv laulībā ar Latvijas pilsoni un kuras līdz naturalizācijas iesnieguma iesniegšanai ne mazāk kā piecus gadus pastāvīgi dzīvo Latvijā.

Minētā tiesību norma neparedz naturalizāciju ārpus kārtas, bet gan naturalizācijas iesniegumu izskatīšanas secību, kura ir piemērojama, ja ir ievēroti naturalizācijas vispārīgie noteikumi, proti, ja personai vispār ir tiesības naturalizēties.

Naturalizācijas vispārīgos noteikumus paredz Pilsonības likuma 12.panta pirmā daļa, proti, personu var uzņemt Latvijas pilsonībā, ja tā ir reģistrēta ledzīvotāju reģistrā, atbilst šā panta pirmās daļas 1.–7.punktam noteiktajām prasībām, kā arī ja uz to neattiecas Pilsonības likuma 11.pantā minētie naturalizācijas ierobežojumi.

Pilsonības likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktā sniegtā atsauce uz 13.panta pirmās daļas 6. un 7.punktu un piekto daļu nav ņemama vērā, jo šādas normas likumā vairs nav – ar 1998.gada 22.jūnija likumu 13.pants ir izteikts citā redakcijā, kas neparedz naturalizāciju ārpus kārtas.

[12] Nepamatota ir atsauce kasācijas sūdzībā uz Tallinas līguma "Par Latvijas Republikas un Krievijas Padomju Federatīvās Sociālistiskās Republikas starpvalstu attiecību pamatiem" 3.punktu, jo minētais līgums vēl nav stājis spēkā.

[13] Nav pamatots kasācijas sūdzībā izteiktais viedoklis, ka, tā kā Genādijs G. zaudējis PSRS pilsonību *de facto*, 1990.gadā Latvijai deklarējot savu neatkarību, pilsonības zaudēšana ir pretrunā ar Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 15.pantu, kas noteic katra cilvēka tiesības uz pilsonību, un Latvijas Republikas Satversmes 91.pantā noteiktajam, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā un ka cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.

Neskatoties uz starptautiski atzītām katra cilvēka tiesībām uz pilsonību, starptautiski ir arī atzītas katras valsts tiesības pašai noteikt, kas ir tās pilsoņi. Tādējādi katrai valstij ir rīcības brīvība savos likumos noteikt arī naturalizācijas kritērijus (sk. arī Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 29.jūnija spriedumu lietā Nr.SKA-69).

Latvija šādus kritērijus, arī ierobežojumus, Latvijas Republikas pilsonības iegūšanai ir noteikusi Pilsonības likumā.

[14] Izvērtējis visus iepriekš minētos argumentus kopumā, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedums atstājams negrozīts, jo tas ir tiesisks un pamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 28.oktobra spriedumu atstāt negrozītu, bet Genādija G. kasācijas sūdzību noraidīt.

Par sociālajām garantijām personām, kas piedalījušās Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas darbos (Latvijas Republikas Ministru padomes 1991.gada 30.jūlija lēmums Nr.195 "Par Černobiļas atomelektrostacijas avārijas rezultātā cietušo Latvijas Republikas iedzīvotāju sociālā stāvokļa uzlabošanu" un Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku un Černobiļas atomelektrostacijas avārijas rezultātā cietušo personu sociālās aizsardzības likums)

Tā kā par kaitējumu, kas nodarīts Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas darbos iesaistītajām personām, atbildīga ir PSRS, ar Latvijas Republikas pieņemtajiem normatīvajiem aktiem šādām personām, kuras dzīvo Latvijā, ir nodrošinātas tikai papildu sociālās garantijas.

Atbilstoši Augstākās padomes 1991.gada 4.jūnija lēmuma "Par Latvijas Republikas likuma "Par policiju" spēkā stāšanās kārtību" 4.punkta otrajai daļai milicijas darbiniekiem, kas no PSRS milicijas pārgājuši policijas dienestā, tiek saglabātas tās garantijas, kas saistītas ar viņu speciālo dienesta pakāpi. Atlīdzība par veselībai nodarīto kaitējumu nav saistīta ar cietušās personas dienesta pakāpi. Tādējādi likuma "Par policiju" 23.pants nav attiecināms uz pieteicēju par viņam nodarīto veselības kaitējumu, piedaloties Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidācijas darbos.

2005.gada 11.maijā

Lieta Nr.SKA-74

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Andrejam M. un Iekšlietu ministrijas pārstāvei I.Ļaksai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Andreja M. sūdzības par Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas valsts sekretāra vietnieka lēmumu, sakarā ar Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 16.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Andrejs M. 2004.gada 5.janvārī Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijai (turpmāk – Iekšlietu ministrija) nosūtījis iesniegumu par kompensācijas izmaksu. Iesniegumā norādīts, ka viņam kā trešās grupas invalīdam izmaksāta kompensācija Ls 900 apmērā par Iekšlietu ministrijas struktūras dienestā iegūto slimību Černobiļas atomelektrostacijas (turpmāk – Černobiļas AES) avārijas seku likvidēšanas darbos. Tā kā veselības stāvoklis pasliktinājās, 2003.gada janvārī viņam piešķirta otrā invaliditātes grupa. Sakarā ar to, kā arī atsaucoties uz Ministru kabineta 2002.gada 10.decembra noteikumiem Nr.535 "Noteikumi par vienreizēju kompensāciju Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbiniekam ar speciālo dienesta pakāpi, ja viņa veselībai nodarīts kaitējums" (turpmāk – noteikumi Nr.535), Andrejs M. lūdza viņam izmaksāt kompensāciju, ņemot vērā jau iepriekš izmaksātos Ls 900.

[2] Uz Andreja M. iesniegumu Iekšlietu ministrijas valsts sekretāra vietnieks 2004.gada 20.janvārī nosūtīja atbildi Nr.1/43-64-3-M, kurā atteikts viņam izmaksāt prasīto kompensāciju, jo noteikumi Nr.535 piemērojami tikai tiem gadījumiem, kas notikuši sākot ar 2003.gada 1.janvāri. Andrejs M. savukārt ir tiesīgs saņemt ikmēneša pabalstu, ko izmaksā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, atbilstoši Ministru kabineta 1999.gada 21.decembra noteikumiem Nr.413 "Noteikumi par valsts sociālo pabalstu Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībniekam un mirušā Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieka ģimenei" (turpmāk – noteikumi Nr.413).

[3] Par Iekšlietu ministrijas valsts sekretāra vietnieka vēstuli Andrejs M. iesniedzis pieteikumu Administratīvajai rajona tiesai. Bez argumentiem, kas bijuši arī Iekšlietu ministrijai adresētajā iesniegumā par kompensācijas piešķiršanu, Andrejs M. norādījis, ka ar 2003.gada 1.janvāri spēku zaudējis Ministru padomes 1993.gada 18.janvāra lēmums Nr.27, ar kuru apstiprināts Nolikums par Aizsardzības ministrijas, Iekšlietu ministrijas un civilās aizsardzības struktūrvienību ierindas, komandējošā sastāva personu un uz līguma pamata strādājošo darbinieku valsts obligāto apdrošināšanu (turpmāk – Nolikums), jo spēku zaudēja likuma "Par policiju" 23.panta sestā daļa. Šā lēmuma vietā 2003.gada 1.janvārī stājās spēkā noteikumi Nr.535, kas pieņemti saskaņā ar likuma "Par policiju" 23.panta astoto daļu. Grozījumi pēdējā normā izdarīti 2002.gada 20.jūnijā, izsludināti 2002.gada 10.jūlijā bez atrunas, ka tie attiecas tikai uz gadījumiem, kas notikuši pēc 2003.gada 1.janvāra. Tādas atrunas nav arī noteikumos Nr.535. Bez tam šo noteikumu 5.punktā noteikts, ka, ja darbinieks ir cietis nelaimes gadījumā, kura dēļ viņam dienesta laikā vai gada laikā pēc atvaļināšanas no dienesta noteikta invaliditāte,

darbiniekam papildus likumos noteiktajām kompensācijām un pabalstiem izmaksā vienreizēju kompensāciju.

Līdz ar to Andrejs M. lūdzis tiesu uzlikt par pienākumu Iekšlietu ministrijai izmaksāt viņam vienreizēju kompensāciju Ls 9100 apmērā.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 5. aprīļa spriedumu atzīts, ka Iekšlietu ministrijas 2004.gada 20.janvāra lēmums Nr.1/43-64-3-M ir pamatots un tiesisks, bet Andreja M. pieteikums par vienreizējas kompensācijas Ls 9100 apmērā izmaksāšanu noraidīts.

[5] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 16.novembra spriedumu daļēji apmierināja Andreja M. pieteikumu, proti, atcēla ar tā pieņemšanas dienu Iekšlietu ministrijas valsts sekretāra vietnieka 2004.gada 20.janvāra lēmumu Nr.1/43-64-3-M, bet daļā par pienākuma uzlikšanu Iekšlietu ministrijai izmaksāt vienreizēju kompensāciju Ls 10 000 apmērā noraidīja.

[5.1] Apgabaltiesa konstatējusi lietā neapstrīdētos faktus: 1) Andrejs M. laikā no 1986.gada 31.maija līdz 20.jūnijam piedalījās Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas darbos saskaņā ar PSRS Iekšlietu ministrijas Galvenās iekšlietu transporta pārvaldes pavēli, 2) 2002.gada 8.janvārī Andrejam M. noteikta trešā invaliditātes grupa, kā saslimšanas cēloni nosakot saslimšanu, kas saistīta ar Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanu, 3) atbildot uz Andreja M. iesniegumu izmaksāt viņam obligātās apdrošināšanas atlīdzību sakarā ar invaliditātes trešās grupas iegūšanu, 2002.gada 14.februārī, ievērojot Nolikuma noteikumus, viņam izmaksāta kompensācija Ls 900 apmērā, 4) 2003.gada 10.janvārī Andrejam M. noteikta otrā invaliditātes grupa, kam bijis tas pats cēlonis.

[5.2] Apgabaltiesa atzinusi, ka lietā ir strīds, vai attiecībā uz Andreju M. piemērojami noteikumi Nr.535, tādēļ tā atzinusi par nepieciešamu sākotnēji izvērtēt tās tiesību normas, kas bija spēkā laikā, kad pieteicējam tika izmaksāta apdrošināšanas atlīdzība sakarā ar trešo invaliditātes grupu, un tās normas, ar kurām pamatots pārsūdzētais administratīvais akts.

[5.3] Lietā konstatēts, ka likuma "Par policiju" 23.panta sestā daļa (1991.gada 4.jūnija redakcijā) noteica, ka policijas darbinieks ir pakļauts valsts obligātajai apdrošināšanai Ministru padomes noteiktajā kārtībā. Ministru padome, pamatojoties uz iepriekš minēto normu, ar lēmumu Nr.27 apstiprināja Nolikumu. Likuma "Par policiju" 23.panta sestā daļa tika izslēgta 2002.gada 19.decembrī.

2002.gada 20.jūnijā likuma "Par policiju" 23.panta astotā daļa tika izteikta jaunā redakcijā, paredzot, ja valsts policijas vai Drošības policijas darbinieks, pildot dienesta pienākumus, ir guvis ievainojumu vai sakropļojumu vai saistībā ar dienesta pienākumu veikšanu viņa veselībai ir nodarīts citāds kaitējums, viņam papildus likumā

noteiktajām kompensācijām un pabalstiem izmaksā vienreizēju kompensāciju Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un apmērā. Uz šīs normas pamata izdoti noteikumi Nr.535, kas stājas spēkā 2003.gada 1.janvārī. No likuma "Par policiju" 2002.gada 19.decembra grozījumu anotācijas apgabaltiesa secinājusi, ka likuma 23.panta sestās daļas izslēgšana tieši saistīta ar 23.panta astoto daļu un uz tās pamata izdotajiem noteikumiem Nr.535. Proti, apgabaltiesa secinājusi, ka, izslēdzot normu par obligāto valsts apdrošināšanu (likuma 23.panta sesto daļu), netiek pasliktināts esošais policijas darbinieka stāvoklis sociālo garantiju jomā. Likumdevējs mainījis līdzšinējo obligātās valsts apdrošināšanas sistēmu ar vienreizēju kompensācijas sistēmu, bet netika mainīta sociālo garantiju būtība – izmaksāt policijas darbiniekiem atlīdzinājumu par viņa veselībai nodarīto kaitējumu, kas radies, pildot dienesta pienākumus.

[5.4] Izvērtējusi faktus un lietas apstākļus, apgabaltiesa secinājusi, ka uz Andreju M. tieši attiecas noteikumi Nr.535, jo viņa veselībai nodarīts kaitējums, kas saistīts ar dienesta pienākumu pildīšanu. Tādējādi ir iestājies nelaimes gadījums noteikumu Nr.535 izpratnē.

[5.5] Apgabaltiesa atzinusi, ka noteikumi Nr.535 tulkojami kopā ar Ministru padomes lēmumu Nr.27, ar kuru apstiprināts Nolikums. To apstiprina arī Nolikuma 5.punkta otrā daļa un noteikumu Nr.535 6. un 10.punkta jēga. Andrejam M. izmaksāta apdrošināšanas atlīdzība, ievērojot iepriekš spēkā esošās tiesību normas, kas pēc būtības regulēja tādas pašas tiesiskās attiecības kā noteikumi Nr.535. Tādējādi noteikumi Nr.535 attiecināmi uz Andreju M. arī laika ziņā, un nav iemesla liegt Andrejam M. saņemt papildu atlīdzību, kas viņam pienākas sakarā ar veselības stāvokļa pasliktināšanos. Ja uz personu neattiecinātu noteikumus Nr.535, minēto tiesību normu piemērošanā netiktu sasniegts lietderīgākais un taisnīgākais rezultāts.

[5.6] Spriedumā, izvērtējot lietā esošos pierādījumus, arī konstatēts, ka Andrejam M. adresētajā administratīvajā aktā ietvertais pamatojums netiek ievērots attiecībā uz citiem gadījumiem, tā pārkāpjot vienlīdzības principu tiesību normu piemērošanā.

[5.7] Apgabaltiesa par pamatotu atzinusi Iekšlietu ministrijas norādi, ka Andrejam M. ir tiesības saskaņā ar noteikumiem Nr.413 saņemt ikmēneša pabalstu. Taču šāda pabalsta saņemšana neietekmē tiesības saņemt vienreizēju kompensāciju saskaņā ar noteikumiem Nr.535. Tas izriet no likuma "Par policiju" 23.panta astotās daļas.

[5.8] Apgabaltiesa atzinusi par pamatotu Andreja M. prasību atcelt Iekšlietu ministrijas 2004.gada 20.janvāra lēmumu Nr.1/43-64-3-M, taču noraidījusi viņa precizēto prasījumu par kompensāciju Ls 10 000 apmērā, jo administratīvā akta izdošana primāri ir valsts

pārvaldes kompetencē. Apgabaltiesa uzskatījusi, ka Andrejs M. šajā gadījumā vēlreiz var vērsties Iekšlietu ministrijā ar iesniegumu par kompensācijas piešķiršanu.

[6] Kasācijas sūdzību par apgabaltiesas spriedumu iesniegusi Iekšlietu ministrija, pārsūdzot apgabaltiesas spriedumu pilnā apjomā.

[6.1] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa nepareizi tulkojusi un piemērojusi likuma "Par policiju" 23.panta sesto un astoto daļu. Tā kā minētā likuma 23.panta sestā daļa, kas bija par pamatu Ministru padomes lēmuma Nr.27 un ar to apstiprinātā Nolikuma pieņemšanai, izslēgta, nav pamatots tiesas secinājums par šīs normas pārmantojamību.

Izdarot grozījumus likuma "Par policiju" 23.pantā un izdodot noteikumus Nr.535, tika būtiski mainīti sociālo garantiju principi. Obligātā valsts apdrošināšana tika aizstāta ar vienreizējas un salīdzinoši liela apmēra kompensācijas izmaksu gadījumos, kad darbinieks cietis nelaimes gadījumā, pildot dienesta pienākumus.

[6.2] Iekšlietu ministrija uzskata, ka noteikumi Nr.535 neattiecas uz Andreju M., jo nevar piekrist apgabaltiesas argumentam par to, ka dienesta pienākumu pildīšanas laikā pieteicēja veselībai nodarītais kaitējums uzskatāms par nelaimes gadījumu noteikumu Nr.535 izpratnē. Šo noteikumu 2., 7. un 8.punkts paredz priekšnoteikumus tam, kā persona var saņemt vienreizēju kompensāciju par veselībai nodarīto kaitējumu. Viens no tādiem priekšnoteikumiem ir akts, kas sastādīts nelaimes gadījuma izmeklēšanas rezultātā, taču Nolikums sakarā ar obligātās apdrošināšanas izmaksu slimības gadījumā tādu aktu neparedzēja.

[6.3] Iekšlietu ministrija uzsver, ka Andreja M. iesniegtajā izrakstā no Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu komisijas 2003.gada 10.janvāra akta Nr.7 kā darbspēju zaudējuma cēlonis nav norādīts nelaimes gadījums darbā vai arodslimība. Par darbspēju zaudēšanas cēloni atzīta saslimšana, kas saistīta ar piedalīšanos Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas darbos. Tas norādīts arī Andrejam M. izsniegtajā invaliditātes izziņā un Centrālās medicīnas ekspertīzes komisijas 2003.gada 11.novembra lēmumā Nr.Du-1760. Šie dokumenti apliecina, ka Andrejs M. nav cietis nelaimes gadījumā, bet ieguvis slimību, kuras rezultāts ir invaliditāte.

[6.4] Kasācijas sūdzībā arī norādīts, ka apgabaltiesa nav pareizi piemērojusi Administratīvā procesa likuma 6.pantu, konstatējot vienlīdzības principa pārkāpumu. Andreja M.gadījums ar apgabaltiesas spriedumā minēto gadījumu nav salīdzināms, jo nepastāv vienādi faktiskie un tiesiskie apstākļi.

[6.5] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka no 2000.gada 1.janvāra ir spēkā Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku un Černobiļas atomelektrostacijas avārijas rezultātā cietušo

personu sociālās aizsardzības likums, kurā ir paredzētas personas tiesības uz kaitējuma atlīdzību un valsts sociālo pabalstu. Andrejam M. ir tiesības saņemt pabalstu saskaņā ar šo likumu.

Nav ņemts vērā šā likuma 4.pants, no kura izriet, ka avārijas seku likvidēšanas darbos piedalījās ne tikai iekšlietu iestāžu darbinieki. Turklāt šie darbi nebija saistīti ar iekšlietu iestāžu funkciju veikšanu. Līdz ar to apgabaltiesas secinājums, ka Andrejs M. guvis slimību, pildot dienesta pienākumus, varētu būt kļūdains.

[6.6] Iekšlietu ministrija norāda, ka apgabaltiesa nav ievērojusi arī Administratīvā procesa likuma 254.pantu. Nav saprotama sprieduma rezolutīvā daļa, jo tiek atcelts apstrīdētais administratīvais akts un noraidīts Andreja M. pieteikums daļā par vienreizējas kompensācijas Ls 10 000 apmērā izmaksu. Iekšlietu ministrija arī pauž viedokli, ka Andreja M. prasījums ir bijis ne tikai par iekšlietu ministrijas lēmuma atcelšanu, bet arī par viņam labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Tādējādi apgabaltiesai spriedumā bija jānorāda, kāda satura administratīvais akts iekšlietu ministrijai būtu jāizdod.

[7] Andrejs M. iesniedzis paskaidrojumus par kasācijas sūdzību. Tajos norādīts, ka iekšlietu ministrija kasācijas sūdzībā nav norādījusi, kā tieši izpaužas likuma "Par policiju" 23.panta sestās un astotās daļas pārkāpums. Nepiekrītot vieniem apgabaltiesas sprieduma argumentiem, nav norādīts, kāpēc iekšlietu ministrija nepiekrīt arī citiem spriedumā norādītajiem argumentiem.

Andrejs M. norādījis, ka, lai ikvienam, kurš piedalījies Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas darbos, nebūtu individuāli jācinās par veselībai nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu, 1999.gada 9.septembrī tika pieņemts Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku un Černobiļas atomelektrostacijas avārijas rezultātā cietušo personu sociālās aizsardzības likums. Pirms tam bija spēkā citi normatīvie akti, kas arī regulēja avārijas seku likvidēšanas darbos cietušo personu sociālo aizsardzību un kaitējuma atlīdzību.

Paskaidrojumos Andrejs M. vērš uzmanību uz iepriekš minētā likuma 5.pantu, 8.panta pirmās daļas 1.punktu un 9.pantu un citiem normatīvajiem aktiem, no kuriem, viņaprāt, viennozīmīgi izriet, ka Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībnieki uzskatāmi par cietušajiem nelaimes gadījumā darbā. Iekšlietu ministrijas izteiktais arguments, ka Andrejs M. nav cietis nelaimes gadījumā, nav pamatots.

Andrejs M. paskaidrojumos norādījis arī argumentus, kāpēc uzskata par nepamatotu iekšlietu ministrijas viedokli, ka avārijas seku likvidēšanas darbi nebija saistīti ar iekšlietu iestāžu funkciju veikšanu.

[8] Tiesas sēdē iekšlietu ministrijas pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, bet Andrejs M. to neatzina.

Motīvu daļa

[9] Administratīvā apgabaltiesa ir konstatējusi, ka Andrejam M. invaliditāte ir saistīta ar viņa piedalīšanos Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas darbos un ka šajos darbos viņš piedalījies sakarā ar PSRS iekšlietu ministrijas Galvenās iekšlietu transporta pārvaldes pavēli (sk. apgabaltiesas sprieduma 10. un 11.punktu).

Tādēļ Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesai nebija jāvērtē tikai tās tiesību normas, kas bija spēkā laikā, kad Andrejam M. tika izmaksāta apdrošināšanas atlīdzība sakarā ar trešo invaliditātes grupu (sk. sprieduma 13.punktu), bet vispirms jānoskaidro, vai likuma "Par policiju" 23.pants, uz kura pamata bija izdots gan Nolikums, gan noteikumi Nr.535, vispār ir piemērojami šajā lietā, proti, vai Andrejam M. vispār ir tiesības pretendēt uz izmaksām par veselībai nodarīto kaitējumu, ko paredz likuma "Par policiju" normas.

[10] Černobiļas AES avārija notika 1986.gadā PSRS pastāvēšanas laikā, un tās seku likvidēšanas darbos cilvēki tika nosūtīti pēc PSRS institūciju rīkojumiem. Tādējādi par kaitējumu, kas tika nodarīts avārijas seku likvidēšanā iesaistītajām personām, nav atbildīga Latvijas Republika, bet gan PSRS.

[10.1] Pēc Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas Latvijas Republikas Augstākā padome un Ministru padome ir pieņēmusi vairākus tiesību aktus, no kuriem izriet, ka Latvijas Republika ir risinājusi jautājumu par sarunām ar PSRS par starpvaldību līguma noslēgšanu, lai atrisinātu jautājumu par faktisko zaudējumu atlīdzināšanu un sociālo garantiju nodrošināšanu no PSRS budžeta tiem Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībniekiem un invalīdiem, kuri dzīvo Latvijas Republikas teritorijā (sk. Latvijas Republikas Ministru padomes 1990.gada 12.jūlija lēmumu Nr.61 "Par medicīnisko un sociālo palīdzību personām, kas piedalījušās Černobiļas atomelektrostacijā notikušās avārijas seku likvidācijas darbos", Latvijas Republikas Augstākās padomes 1991.gada 15.maija lēmumu "Par pasākumiem, kas veicami, lai uzlabotu Černobiļas AES avārijas rezultātā cietušo Latvijas Republikas iedzīvotāju sociālo stāvokli", Latvijas Republikas Augstākās padomes 1991.gada 13.jūnija lēmumu "Par to, kā tiek pildīts Latvijas Republikas Augstākās padomes lēmums "Par pasākumiem, kas veicami, lai uzlabotu Černobiļas AES avārijas rezultātā cietušo Latvijas Republikas iedzīvotāju sociālo stāvokli"", Latvijas Republikas Ministru padomes 1991.gada 30.jūlija lēmumu Nr.195 "Par Černobiļas atomelektrostacijas avārijas rezultātā cietušo Latvijas Republikas iedzīvotāju sociālā stāvokļa uzlabošanu").

[10.2] Līdztekus minēto jautājumu risināšanai ar PSRS Latvijas Republika ir veikusi papildu pasākumus, lai uzlabotu Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībnieku un invalīdu, kas dzīvo Latvijas Republikā, sadzīves apstākļus, apgādi ar pārtiku, medicīnisko aprūpi un arī sociālo stāvokli (sk. šā sprieduma 10.1.punktā minētos lēmumus).

Tomēr šie pasākumi veikti, lai nodrošinātu papildu sociālo aizsardzību savas valsts iedzīvotājiem, kamēr savas saistības sāks pildīt PSRS (sk. Latvijas Republikas Augstākās padomes 1991.gada 13.jūnija lēmuma 5.punktu). Tādēļ minētie pasākumi neliecina par to, ka Latvijas Republika ir uzņēmusies atbildību par citā valstī nodarīto kaitējumu atlīdzināšanu.

[10.3] Veidojot normatīvo aktu bāzi Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībnieku sociālās aizsardzības jautājumos, personu lokā, kurām šāda aizsardzība nosakāma, tika iekļautas **visas** tās personas, kuras piedalījās avārijas seku likvidēšanā, neatkarīgi no viņu statusa un veicamā darba Latvijas PSR teritorijā, tostarp arī personas, kuras iekšlietu iestāžu komandējošā personāla vai ierindas personāla sastāvā dienēja Černobiļas AES atsvešināšanas zonā (sk. Latvijas Republikas Ministru padomes 1991.gada 30.jūlija lēmuma Nr.195 3.punktu, kā arī Černobiļas atomelektrostācijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku un Černobiļas atomelektrostācijas avārijas rezultātā cietušo personu sociālās aizsardzības likuma 4.pantu).

Tādējādi Latvijas Republika jau no 1990.gada ir veidojusi atsevišķu tiesisko regulējumu sociālās aizsardzības jomā visiem tiem Latvijas Republikas iedzīvotājiem, kuri bija iesaistīti Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas darbos, neatkarīgi no to resoriskās piederības.

[11] 1991.gada 4.jūnijā Latvijas Republikas Augstākā padome pieņēma likumu "Par policiju", lēmumā par šā likuma spēkā stāšanās kārtību nosakot, ka līdz 1992.gada 1.jūlijam jāpabeidz milicijas iestāžu reorganizācija atbilstoši likumam "Par policiju".

Tādējādi Latvijas Republikas policija tika izveidota pēc neatkarības atjaunošanas un likums "Par policiju" noteica policijas darbinieku tiesisko aizsardzību.

Šā likuma 23.pants "Policijas darbinieka darbības garantijas", citastarp, paredzēja policijas darbinieku obligāto valsts apdrošināšanu Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Atbilstoši minētajam pantam tika paredzēta kaitējuma, kas nodarīts policijas darbinieka veselībai, viņam pildot dienesta pienākumus, atlīdzināšana.

Tādējādi secināms, ka minētās garantijas un kompensācijas ir paredzētas Latvijas Republikas policistiem, ja negadījums ar viņiem noticis, diēnot Latvijas Republikas policijā, nevis PSRS iekšlietu struktūrās.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā nepamatota ir Andreja M. atsaukšanās uz Augstākās padomes lēmuma "Par Latvijas Republikas likuma "Par policiju" spēkā stāšanās kārtību" 4.punkta otro daļu, kas noteica, ka darbiniekiem, kuri milicijas iestāžu reorganizācijas gaitā pāriet policijas kalpotāju kategorijā, tiek saglabāta speciālā dienesta pakāpe un ar to saistītās garantijas.

Atbilstoši šai tiesību normai milicijas darbiniekiem, kas pārgājuši policijas dienestā, tiek saglabātas tikai tās **garantijas, kas ir saistītas ar viņu speciālo dienesta pakāpi**. Atlīdzība par veselībai nodarīto kaitējumu nav saistīta ar cietušās personas dienesta pakāpi, tā ir atkarīga no jebkura policista veselībai nodarīta kaitējuma esamības.

[12] Tādējādi Administratīvo lietu departamenta ieskatā likuma "Par policiju" 23.pantā noteiktās garantijas, kā arī uz šā panta pamata izdots Nolikums un noteikumi Nr.535 nav attiecināmi uz Andrejam M. nodarīto veselības kaitējumu Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas darbos. Minētās tiesību normas regulē pavisam citus jautājumus, proti, ja veselības kaitējums nodarīts, diēnot Latvijas Republikas policijā.

Savukārt sociālās garantijas Latvijas Republikā dzīvojošām personām, kuras pēc PSRS institūciju rīkojuma tika iesaistītas Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas darbos un tā rezultātā guva veselības bojājumus, paredz citi normatīvie akti, šobrīd Černobiļas atomelektrostācijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku un Černobiļas atomelektrostācijas avārijas rezultātā cietušo personu sociālās aizsardzības likums un attiecīgi Ministru kabineta noteikumi.

[13] Fakts, ka iekšlietu ministrija, pamatojoties uz Nolikumu, Andrejam M. 2002.gadā izmaksāja apdrošināšanas atlīdzību 900 latu apmērā, nenozīmē, ka viņam ir bijušas tiesības uz šādu izmaksu vai ka tādēļ vien būtu pamats izmaksājamās summas palielināšanai pēc noteikumiem Nr.535.

[14] Ievērojot iepriekš izteiktos argumentus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa šajā lietā piemērojusi materiālo tiesību normas, kuras nevajadzēja piemērot, tādēļ spriedums nav tiesisks un tas ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 16.novembra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

**Par tiesas pienākumu vērtēt zemākas juridiskā spēka tiesību normas piemērošanu, ja tā ir pretrunā ar likumu
(Administratīvā procesa likuma 104.pants)**

Tiesas secinājums, ka persona rīkojusies atbilstoši zemāka juridiskā spēka tiesību normai, neatbrīvo tiesu no pienākuma noskaidrot, vai persona ir pārkāpusi augstāka juridiskā spēka normu. Tiesai, balstoties uz savu sniegto zemākas tiesību normas interpretāciju, jālemj par Administratīvā procesa likuma 104.panta piemērošanu, tas ir, vai ir piemērojama zemāka juridiska spēka tiesību norma, ja tā ir pretrunā ar likumu.

2005.gada 24.maijā

Lieta Nr.SKA-144

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	V.Krūmiņa,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējas pārstāvim J.Briedītim un zvērinātam advokātam J.Daukulam un atbildētājas pārstāvim K.Herbstam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc privatizējamās valsts akciju sabiedrības "Rīgas starptautiskā autoosta" pieteikuma par Konkurences padomes lēmuma atcelšanu, sakarā ar Konkurences padomes iesniegto kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 10.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 1998.gada 24.novembrī privatizējamās valsts akciju sabiedrības (turpmāk – PVAS) "Rīgas starptautiskā autoosta" akcionāru pilnsapulcē pieņemts lēmums par autoostas pakalpojumu tarifiem 1999.gadam, saskaņā ar kuru pakalpojumu tarifi no 1999.gada 1.jūlija tika paaugstināti. Par katru pakalpojumu PVAS "Rīgas starptautiskā autoosta" noteica vienu naudas summu (pārdošanas cenu latos), izņemot vienu no sniedzamajiem pakalpojumiem – par pasažieru iekāpšanas un izkāpšanas platformu un stāvvietām paredzētās teritorijas lietošanas iespēju uz starptautisko maršrutu autobusu reisiem.

Par pasažieru iekāpšanas un izkāpšanas platformu un stāvvietām paredzētās teritorijas lietošanas iespēju par katru starptautisko autobusu maršrutu reisu, kurš tiek veikts no Rīgas starptautiskās autoostas, un starpreisu stāvēšanu autoostas teritorijā

līdz vienai stundai, ja bilešu realizācija uz minēto reisu netiek veikta minētā uzņēmuma bilešu kasē, vai ir pārvadātāja noteikti bilešu realizācijas limiti, kuri nav saistīti ar autobusa ietilpību, pieteicēja noteica tarifu Ls 10. Par analogisku pakalpojumu starptautisko maršrutu autobusu reisiem, uz kuriem biļetes tiek realizētas pieteicējas bilešu kasēs, noteikta tarifa likme – Ls 0,70 un 10% no pārdotajām biļetēm.

[2] 1999.gada 17.augustā Konkurences padome saņēma SIA "Baltijas autobusu līnijas" iesniegumu, kurā lūgts izvērtēt pieteicējas pakalpojumu tarifu un to piemērošanas kārtības atbilstību Konkurences likumam.

[3] Saskaņā ar Ministru kabineta 1997.gada 30.decembra noteikumu Nr.444 "Konkurences likuma pārkāpumu izskatīšanas kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr.444) 6.punkta nosacījumiem 1999.gada 15.septembra Konkurences padomes sēdē nolemts uzsākt lietas izpēti par iespējamo Konkurences likuma 17.panta pārkāpumu pieteicējas darbībās.

[4] Izpētes rezultāti apkopoti Konkurences padomes 1999.gada 1.decembra lēmumā Nr.29. Tajā konstatēts, ka PVAS "Rīgas starptautiskā autoosta" atrodas dominējošā stāvoklī pasažieru iekāpšanas un izkāpšanas platformu un stāvvietām paredzētās teritorijas lietošanas iespēju pakalpojumu tirgū Rīgas pilsētas teritorijā. Līdz ar to tai ir aizliegts uzspiest saviem klientiem netaisnīgus tirdzniecības noteikumus. Ar PVAS "Rīgas starptautiskā autoosta" 1998.gada 24.novembrī akcionāru pilnsapulcē pieņemto lēmumu noteiktie tarifi jeb noteiktie tirdzniecības noteikumi ir netaisnīgi, jo tarifu atšķirība ir veidota ar mērķi netiešā veidā uzspiest starptautisko maršrutu reisu pārvadātājiem izmantot autoostas bilešu tirdzniecības pakalpojumu, kas ir nošķirams no citiem pakalpojumiem. Katram pieteicējas klientam-pārvadātājam ir tiesības izmantot un maksāt tikai par to pieteicējas piedāvāto pakalpojumu, kuru tas vēlas izmantot, un šo izmantošanu uzskata par ekonomiski izdevīgu.

Konkurences padome secinājusi, ka, nosakot atšķirīgus tarifus par vienu pakalpojumu, PVAS "Rīgas starptautiskā autoosta" ir pārkāpusi Konkurences likuma 17.pantā noteikto aizliegumu. Lēmums pamatots ar Konkurences likuma 7.panta 2.punktu un 18.panta pirmās daļas noteikumiem, kā arī Noteikumu Nr.444 20.punktu.

[5] 2000.gada 10.janvārī pieteicēja iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā, lūdzot atcelt Konkurences padomes 1999.gada 1.decembra lēmumu Nr.29. Pieteicēja norādījusi, ka Konkurences padome, pieņemot lēmumu, ir pārkāpusi savas pilnvaras. Proti, Konkurences padomes uzdevums ir uzraudzīt tirgus dalībnieku izņēmuma stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, kas ir jāpierāda, norādot, kā tas izpaužas. Konkurences padomes lēmums ir

balstīts vienīgi uz pieņēmumiem un viedokļiem. Nosakot tarifus, akcionāri vadījās no sniegto pakalpojumu kompleksa, kas jāsniedz autoostai. Vidēji par katra reisa apkalpošanu autoostas izdevumi ir no Ls 7 līdz Ls 12. Šajā summā ir iekļauta bilešu tirdzniecība un ar to saistītie izdevumi, kā arī autobusu iebraukšanas un izbraukšanas izmaksas. Lai nāktu pretī pārvadātājiem, kas saņem pilnu pakalpojumu spektru, autoosta noteica Ls 0,70 par viena reisa apkalpošanu, iekāpšanas un izkāpšanas platformas izmantošanu un starpreisu stāvvietu izmantošanu autobusiem autoostas teritorijā. Tiem, kas netirgo biļetes, noteikts Ls 10, kas ir faktiskā cena par saņemto pakalpojumu.

2000.gada 14.aprīlī pieteicēja iesniedza papildinājumus sūdzībai, norādot, ka Konkurences likuma izpratnē pārkāpums ir tikai tad, ja Konkurences padome konstatē ļaunprātību, kuru raksturo personu apzināta bīstama darbība, ar kuru tiek nodarīts kaitējums kādai citai juridiskajai vai fiziskajai personai, tiek aizskartas tās tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses. Konkurences padome nav ziņojusi pieteicējai, kādā veidā izpaužas dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana un kādas sekas tas ir radījis. Pieteicējas pieņemtie tarifi visiem pārvadātājiem ir noteikti vienādi par katru starptautisko reisu, kurš iebrauc autoostas teritorijā. Pārvadātājs ir tiesīgs šo maksu samazināt, nododot autoostai tirdzniecībai biļetes. Konkurences padomes secinājums, ka autoosta atrodas dominējošā stāvoklī, jo darbojas neatkarīgi no klientiem, un šādā situācijā ir iespēja deformēt konkurenci, ir pieņemums, kurš ne ar ko nav pamatots. Autoosta nevar darboties atrauti no pārvadātājiem, jo autoosta neveic pārvadājumus, bet tikai sniedz pakalpojumus pārvadātājiem.

[6] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2001.gada 18.oktobra lēmumu lieta nodota izskatīšanai Rīgas apgabaltiesai. Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2003.gada 25.marta lēmumu lieta nodota izskatīšanai pēc piekritības Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai.

[7] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 18.jūnija spriedumu atcelts Konkurences padomes 1999.gada 1.decembra lēmums Nr.29.

[8] Skatot lietu sakarā ar Konkurences padomes apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2005.gada 10.janvāra spriedumu atcēla Konkurences padomes 1999.gada 1.decembra lēmumu Nr.29. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[8.1] Lietā nav strīda par to, ka PVAS "Rīgas starptautiskā autoosta" ir vienīgā autoosta Rīgā, kura sniedz regulāro starptautisko autobusu maršrutu pasažieru iekāpšanas un izkāpšanas platformu un

stāvvietām paredzētās teritorijas lietošanas iespēju pakalpojumu un ir pilna apjoma pakalpojumu autoosta.

[8.2] Konkurences padomes slēdziens attiecībā uz to, ka bilešu realizācija ir atsevišķs un nesaistāms pakalpojums, ir balstīts uz Autopārvadājumu likuma normām un ir kļūdains. Autopārvadājumu likuma 1.panta 1.punkts, 1.panta 19.punkts un 37.pants regulē attiecības starp pārvadātāju un pasažieri. Taču minētās likuma normas pieļauj pārvadātājam pašam veikt bilešu realizāciju.

[8.3] Satiksmes ministrijas 1999.gada 13.jūlija noteikumu Nr.23 "Autoostas reģistrācijas kārtība un obligāto pakalpojumu saraksts"* (turpmāk – Satiksmes ministrijas noteikumi) 18.punkts noteic pilna apjoma pakalpojumu autoostas obligāti nodrošināmos pakalpojumus. Minētie noteikumi neparedz pakalpojumu dalīšanu. Pieteicēja noteikusi tarifus par reisa apkalpošanu reisiem, kuri tirgo biļetes autoostas kasēs, Ls 0,70, bet Ls 10 – reisiem, uz kuriem netirgo vai daļēji tirgo biļetes autoostas kasēs. Ja autoosta veic bilešu tirdzniecību autoostas kasēs, pārvadātājs papildus maksā vēl 10% no ietirgotās summas. Tādējādi pārvadātājs var izvēlēties sev vēlamu tarifu un noslēgt konkrētu līgumu ar pieteicēju. Šāda nostādne nav pretrunā ar Autopārvadājumu likuma normām, kas regulē attiecības starp pārvadātāju un pasažieri.

[8.4] Pieteicējai kā pilna apjoma pakalpojumu autoostai ir obligāts nodrošināmo pakalpojumu saraksts, kas autoostai jānodrošina neatkarīgi no tā, kādu no tarifiem izvēlēties pārvadātājs. Šo pakalpojumu nodrošināšanai ir nepieciešami noteikti līdzekļi. Konkurences padome apstrīdētajā lēmumā nav norādījusi, ka pieteicējas akcionāru noteiktie tarifi nav ekonomiski pamatoti.

[8.5] Pirmās instances tiesa izdarījusi nepareizu atzinumu, ka Konkurences padomei, konstatējot pārkāpumu, tas bija jānorāda pieteicējai un sarunu ceļā jāpanāk pārkāpuma izbeigšana un seku novēršana. Tā kā Konkurences padome šos noteikumus nav izpildījusi, apstrīdētais lēmums ir atceļams. Atbilstoši Noteikumu Nr.444 22.punktam, ja Konkurences padome konstatē Konkurences likuma pārkāpumu, tā pieņem attiecīgu lēmumu un par to rakstiski informē vainīgās personas, kā tas bijis konkrētajā gadījumā. Tikai pēc tam Konkurences padomei sarunu ceļā jācenšas panākt pārkāpuma izbeigšanu un seku novēršanu.

[9] Kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas spriedumu iesniegusi Konkurences padome, lūdzot to atcelt. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

* **Red. piez.:** "Autoostu reģistrācijas kārtība un obligāto pakalpojumu saraksts."

[9.1] Apgabaltiesa, skatot lietu, nav piemērojusi Konkurences likuma 1.panta 6.punktā minētos kritērijus, kas ir obligāti pareizai konkrētās preces tirgus definēšanai.

[9.2] Apgabaltiesa, secinot, ka Satiksmes ministrijas noteikumi neparedz pakalpojumu dalīšanu, ir nepareizi interpretējusi minēto noteikumu 18.punktu. Preču (pakalpojumu) pirkšanas savstarpēja sasaistīšana ir uzskatāma par dominējošā stāvokļa izmantošanu, tas ir, par Konkurences likuma 17.panta pārkāpumu. Tiesa nav konstatējusi, ka autoostai obligāti nodrošināmie pakalpojumi būtu aizstājami savstarpēji vai ar citu tirgus dalībnieku piedāvātajiem pakalpojumiem. Tādējādi katrs no pakalpojumiem veido atsevišķu konkrētās preces tirgu.

[9.3] Apgabaltiesa, skatot lietu, nav piemērojusi no Konkurences likuma 17.panta izrietošos dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas vērtēšanas kritērijus.

[10] Paskaidrojumos par kasācijas sūdzību AS (agrāk – PVAS) "Rīgas starptautiskā autoosta" norāda, ka kasācijas sūdzībā nav norādīts, kā izpaudies tas, ka tiesa ignorējusi Konkurences likuma 17.pantu, kasācijas sūdzībā norādīti citi motīvi nekā tas bijis apelācijas sūdzībā, no kasācijas sūdzības neizriet, ka tiesa būtu pārkāpusi materiālās vai procesuālās tiesību normas vai pārsniegusi savas kompetences robežas.

Motīvu daļa

[11] Konkurences likuma 17.pants (redakcijā, kas bija spēkā Konkurences padomes lēmuma pieņemšanas laikā) noteica, ka "jebkuram tirgus dalībniekam, kurš atrodas dominējošā stāvoklī, ir aizliegts jebkādā veidā to ļaunprātīgi izmantot". Viens no dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas izpausmes veidiem saskaņā ar minētā panta 4.punktu ir "netaisnīgu pirkšanas vai pārdošanas cenu vai citu netaisnīgu tirdzniecības noteikumu tieša vai netieša uzspiešana".

[12] Lietā netiek apstrīdēts Konkurences padomes konstatējums, ka PVAS "Rīgas starptautiskā autoosta" ir pilna pakalpojumu apjoma autoosta un ir dominējošā stāvoklī, sniedzot regulāro starptautisko maršrutu pasažieru iekāpšanas un izkāpšanas platformu un stāvvietām paredzētās teritorijas lietošanas iespēju pakalpojumu. Tādēļ, kā izriet arī no kasācijas sūdzībā norādītajiem argumentiem, galvenais izšķiramais jautājums ir, vai pieteicēja, nosakot dažādas cenas minētā pakalpojuma izmantošanai atkarībā no tā, vai attiecīgais pārvadātājs vienlaikus izmanto vai neizmanto otru pieteicēja sniegto pakalpojumu – starptautisko maršrutu biļešu tirdzniecību autoostas kasēs, ir ļaunprātīgi izmantojis dominējošo stāvokli.

[13] Autoostas pakalpojumu apjomu nosaka Satiksmes ministrijas 1999.gada 13.jūlija noteikumi Nr.23 "Autoostas reģistrācijas kārtība un obligāti sniedzamo pakalpojumu saraksts"* (turpmāk – noteikumi Nr.23), kuri izdoti, pamatojoties uz Autopārvadājumu likuma 33.pantu. Šo noteikumu 18.punktā noteikts, ka "pilna apjoma pakalpojumu autoostas valdītājs obligāti nodrošina (darbinieku skaits netiek reglamentēts) šādus pakalpojumus:

18.1. peronu izmantošanu, (...);

18.2. informācijas sniegšanu par autobusu kustības sarakstiem, autobusu faktiskajiem pienākšanas un atiešanas laikiem, braukšanas biļešu cenām, vietu skaitu un komforta līmeni autobusā, autoostas sniedzamajiem pakalpojumiem, par pasažieru un bagāžas pārvadāšanas kārtību un citu ar pasažieru regulāru komercpārvadājumu apkalpošanu saistītu informāciju. (...);

18.3. braukšanas un bagāžas pārvadāšanas biļešu pārdošanas iespējas autoostas kasēs. Biļešu pārdošana tiek veikta saskaņā ar Autopārvadājumu likuma un Ministru kabineta noteiktajām prasībām;

18.4. dispečera pakalpojumus. (...);

18.5. uzgaidāmās telpas izmantošanu. (...);

18.6. rokas bagāžas, kā arī autobusā un autoostā atrastu nozaudēto lietu uzglabāšanu;

18.7. iespēju izmantot sanitāro mezglu".

Atzīstot par kļūdainu Konkurences padomes secinājumu par pakalpojumu nepamatotu sasaistīšanu, apgabaltiesa ir norādījusi, ka noteikumi neparedz pakalpojumu dalīšanu. Turklāt pieteicēja ir devusi pārvadātājam iespēju izvēlēties jebkuru no iekāpšanas un izkāpšanas platformu izmantošanas pakalpojuma tarifiem. Šādu noteikumu interpretāciju, kura ir pretrunā ar Konkurences padomes lēmumā norādīto, tiesa nav motivējusi, tikai norādījusi, ka minētā nostādne nav pretrunā ar Autopārvadājumu likuma (spēkā līdz 1999.gada 27.oktobrim) 1.panta 1.punkta, 1.panta 19.punkta un 37.panta noteikumiem.

[14] Administratīvo lietu departaments par pamatotu atzīst kasācijas sūdzības argumentu, ka tiesa nepareizi interpretējusi iepriekšminēto noteikumu.

[14.1] Izmantojot vienīgi tiesību normas gramatisko interpretācijas metodi, Administratīvo lietu departaments secina, ka noteikumu Nr.23 18.punktā uzskaitīti tie autoostas pakalpojumi, kuru sniegšanu pilna apjoma pakalpojumu autoosta nedrīkst atteikt pārvadātājam vai pasažierim, kurš attiecīgo pakalpojumu vēlas izmantot. Uz to, ka šis pakalpojumu klāsts nav nedalāms, norāda arī tas, ka atsevišķu pakalpojumu izmantotāji var būt dažādi – pārvadātājs, pasažieris vai

* **Red. piez.:** "Autoostu reģistrācijas kārtība un obligāto pakalpojumu saraksts."

arī potenciālais pasažieris. Tāpēc nav iespējama tāda situācija, ka pārvadātājam būtu jāslēdz līgums un jāapmaksā visi pakalpojumi, kas obligāti ir jānodrošina pilna apjoma pakalpojumu autoostai.

Kaut gan pieteicēja arī atzīst par pareizu tiesas secinājumu par pakalpojumu klāsta nedalāmību, jau tas fakts vien, ka pieteicēja ir noteikusi dažādu perona izmantošanas cenu atkarībā no tā, vai attiecīgais pārvadātājs izmanto arī biļešu tirdzniecības pakalpojumu, liecina par to, ka šis pakalpojumu klāsts ir sadalīts.

[14.2] Izmantojot tiesību normas sistēmisko interpretācijas metodi, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Satiksmes ministrijas noteikumus nedrīkst interpretēt tādējādi, ka rastos pretruna ar likumu, kas ir augstāka juridiska spēka norma.

[14.2.1] Privātajās tiesībās pastāv līgumu brīvības princips, no kura izriet līguma dalībnieka brīva izvēle, brīvs gribas izteikums, līguma formas izvēle un tml. Civillikuma 1511.pants nosaka, ka līgums ir vairāku personu ar savstarpēju vienošanos pamatots gribas izteikums, kura mērķis ir nodibināt saistību tiesību. Ņemot vērā, ka biļešu tirdzniecībā pastāv konkurence, autoostas sniedzamo pakalpojumu nedalāmības noteikšana noved pie darījuma dalībnieka izvēles brīvības ierobežošanas, tātad pretrunā ar šo principu. Turklāt konkrētajā lietā apgabaltiesa arī šo ierobežojumu ir konstatējusi, spriedumā norādot, ka "pārvadātājs var izvēlēties vēlamu tarifu un slēgt attiecīgu līgumu". Tādējādi apgabaltiesa netieši ir atzinusi, ka pārvadātājam ir tikai tarifu izvēles brīvība, nevis darījuma partnera izvēles brīvība. Līdz ar to pieteicēja, kas ir vienīgā peronu pakalpojumu sniedzēja Rīgā, var pēc savas izvēles diktēt pakalpojuma cenu, tajā skaitā noteikt arī netaisnīgu cenu atkarībā no tā, cik lielu pakalpojumu apjomu izmanto attiecīgais pārvadātājs.

[14.2.2] Autopārvadājumu likuma 31.panta pirmā daļa nosaka, ka pasažieru regulārā pārvadājuma esamību apliecina biļete, kuru **pārvadātājs** vai viņa aģents pārdevis pasažierim. No šīs normas izriet, ka ar biļešu tirdzniecību var nodarboties pats pārvadātājs vai arī to var uzticēt aģentam, kas atbilstoši minētā likuma 1.panta 1.punktam ir pārvadātāja pilnvarota persona, kas organizē pārvadājumus vai ar tiem saistītos pakalpojumus. Šī tiesību norma neierobežo pārvadātāja tiesības pārdot biļetes autoostās. Taču apgabaltiesas piemērotā interpretācija izslēdz iespēju, ka ar biļešu tirdzniecību varētu nodarboties pats pārvadātājs. Līdz ar to nepamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka tiesas piemērotā interpretācija nav pretrunā ar šo normu.

[14.2.3] Konkurences likuma 1.panta 6.punktā iekļauta konkrētas preces tirgus definīcija, nosakot, ka konkrētās preces tirgus jēdziens ietver arī visu to preču kopumu, kuras var aizstāt noteikto precī konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, ņemot vērā pieprasījumu, piedāvājumu

un aizstājamības faktorus, preču pazīmes un lietošanas īpašības. Apgabaltiesa, konstatējot, ka Rīgā tikai pieteicēja var nodrošināt regulāro starptautisko regulāro maršrutu pasažieru iekāpšanas un izkāpšanas platformu un stāvvietām paredzētās teritorijas lietošanas iespēju pakalpojumu un atzīstot par obligātu šā pakalpojuma sasaisti ar citu pakalpojumu (biļešu tirdzniecību), kura sniegšanā pastāv konkurence, ir nonākusi pretrunā ar Konkurences likuma 17.pantu, kas aizliedz dominējošā stāvokļa izmantošanu.

[15] Apgabaltiesa pēc būtības nav vērtējusi, vai pieteicējas darbībā ir Konkurences likuma pārkāpumi. Secinājums, ka pieteicēja rīkojusies atbilstoši Satiksmes ministrijas noteikumiem, neatbrīvoja tiesu no pienākuma noskaidrot, vai pieteicēja ir ļaunprātīgi izmantojusi dominējošo stāvokli. Līdz ar to tiesai, balstoties uz savu Satiksmes ministrijas noteikumu 18.punkta interpretāciju, bija jālemj par Administratīvā procesa likuma 104.panta piemērošanu, tas ir, tiesai bija jālemj, vai ir piemērojama zemāka juridiska spēka tiesību norma, ja tā ir pretrunā ar likumu.

Ņemot vērā, ka apgabaltiesa ir pārkāpusi materiālo un procesuālo tiesību normas, spriedums ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 10.janvāra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par informācijas saņemšanu par kriminālprocesuālo darbību noslēguma lēmumiem (Kriminālprocesa kodeksa 112., 130.pants un 375.panta otrā daļa)

Jautājumos, kas attiecas uz informācijas sniegšanu par kriminālprocesuālo darbību noslēguma lēmumiem, prokuratūra neveic tiesu varas funkciju, bet gan darbojas valsts pārvaldes jomā.

Privātpersonas tiesībām iegūt informāciju dodama priekšroka salīdzinājumā ar attiecīgo amatpersonu tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību, jo politiķiem jāsamierinās ar to, ka viņi ir pakļauti uzmanīgai sabiedrības kontrolei.

2005.gada 16.septembrī

Lieta Nr.SKA-162

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas kopsēdes priekšsēdētājs	senators	V.Jonikāns,
senatore		V.Krūmiņa,
senators		N.Salenieks,
senatore		I.Skultāne,
senatore		G.Višņakova,

piedaloties sabiedriskās organizācijas "Sabiedrība par atklātību – Delna" pārstāvim R.Putnim un Ģenerālprokuratūras pārstāvei G.Kaparšmitei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedriskās organizācijas "Sabiedrība par atklātību – Delna" sūdzības par ģenerālprokurora faktisko rīcību, sakarā ar Ģenerālprokuratūras kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 17.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2001.gada 11.jūlijā sabiedriskā organizācija "Sabiedrība par atklātību – Delna" (turpmāk – Delna) griezās Ģenerālprokuratūrā ar lūgumu iepazīties ar 1994.gada 22.marta lēmumu par atteikšanos ierosināt krimināllietu (saistībā ar amatpersonas J.Jurkāna darbībām). 2002.gada 10.janvārī Delna lūdza Ģenerālprokuratūrai atļauju iepazīties ar 2001.gada 23.novembra lēmumu par krimināllietas izbeigšanu (saistībā ar amatpersonas L.Muciņa darbībām).

Pēc vairākkārtējiem atteikumiem iepazīties ar minētajiem lēmumiem, Delna 2002.gada 8.martā vērsās pie ģenerālprokurora ar atkārtotu lūgumu atļaut Delnai iepazīties ar iepriekš minētajiem lēmumiem.

[2] 2002.gada 11. aprīļa vēstulē Nr.3-13-10-02 ģenerālprokurors atteica atļaut Delnai iepazīties ar lēmumiem, paskaidrojot, ka šie lēmumi uzskatāmi par ierobežotas pieejamības informāciju Informācijas atklātības likuma 5.panta otrās daļas 1.punkta izpratnē. Atbilstoši Latvijas Kriminālprocesa kodeksa (turpmāk – KPK) 112.panta trešajai daļai un 212.panta piektajai daļai tiesības iepazīties ar lēmumiem par atteikšanos ierosināt krimināllietu un lēmumiem par krimināllietas izbeigšanu un izbeigtās krimināllietas materiāliem noteiktas ierobežotam personu lokam. Informācijas neizpaušanas mērķis ir aizsargāt kriminālprocesā iesaistīto personu tiesības, lai aizsargātu personu reputāciju un nepieļautu konfidencialas informācijas izpaušanu.

[3] 2002.gada 6.maijā Delna iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, lūdzot uzlikt par pienākumu ģenerālprokuroram izsniegt 1994.gada 22.marta lēmumu par atteikšanos ierosināt krimināllietu (saistībā ar J.Jurkāna darbībām) un 2001.gada 23.novembra lēmumu par krimināllietas izbeigšanu (saistībā ar L.Muciņa darbībām), atļaujot neizsniegt to daļu, kas satur informāciju par personas privāto dzīvi vai citu informāciju, kas atzīstama par ierobežotas pieejamības informāciju. Delna norādījusi, ka ar atteikumiem pārkāptas tās tiesības uz informāciju, kas nostiprinātas Satversmes 100.pantā. Tā kā Delna nav neviena konkrēta kriminālprocesa dalībniece, tās tiesībām uz informāciju ir administratīvi tiesisks raksturs. Delna norādījusi, ka KPK normas konkrētajā gadījumā nav piemērojamas, tā kā tās regulē kriminālprocesa dalībnieku tiesības un pienākumus. Savukārt attiecībā uz likumīgiem informācijas pieprasījumiem par valsts varas pārstāvju darbību būtu jāpiemēro Informācijas atklātības likuma normas. Vispārēja informācijas sniegšana sabiedrībai ir administratīvi tiesiska funkcija. Attiecībā uz valsts amatpersonām jāņem vērā, ka amatpersonu privātā dzīve lielā mērā ir pakļauta sabiedrības kontrolei. Pieteikums pamatots ar Satversmes 100.pantu un Informācijas atklātības likuma 2.panta trešo daļu un 10.panta pirmo daļu.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 16.decembra spriedumu Delnas sūdzību par Ģenerālprokuratūras rīcību noraidīja.

[4] Pēc pieteicējas pārstāvja lūguma ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.maija lēmumu lieta pārsūtīta pēc piekritības Administratīvajai apgabaltiesai.

[5] Skatot lietu sakarā ar Delnas apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 17.janvāra spriedumu apmierināja Delnas sūdzību. Administratīvā apgabaltiesa uzlika par pienākumu Ģenerālprokuratūrai 30 dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izsniegt Delnai 1994.gada 22.marta lēmuma par atteikšanos ierosināt krimināllietu (saistībā ar J.Jurkāna darbībām) un

2001.gada 23.novembra lēmuma par krimināllietas izbeigšanu (saistībā ar L.Muciņa darbībām) norakstus, nodrošinot fizisko personu datu aizsardzību. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Lietā ir strīds par to, vai prokuratūrai uz Delnas pieprasījumu ir jāizsniedz lēmumu noraksti par atteikšanos ierosināt krimināllietu un par krimināllietas izbeigšanu un vai prokuratūras atteikums izsniegt minētos lēmumu norakstus ir izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[5.2] Valsts pārvaldes joma Administratīvā procesa izpratnē aptver ne tikai tās iestādes, kuru tiešajos pienākumos ietilpst izpildvaras funkcija, bet arī tādas valsts un pašvaldību iestāžu darbības, kas nav saistītas ar likumdošanas un tiesu varas funkcijām. Tiesu varas institūciju un amatpersonu lēmumi un faktiskā rīcība, kas saistīta ar valsts pārvaldes funkciju veikšanu, ir pakļauta tiesas kontrolei administratīvā procesa ietvaros. Prokuratūra, kas ir tiesu varas institūcija, var veikt darbības valsts pārvaldes jomā un tikt atzīta par iestādi Administratīvā procesa likuma izpratnē. Prokuratūra ir tiesu varas iestāde attiecībā uz darbībām, ko tā veic atbilstoši kriminālprocesuālajām normām, savukārt citas darbības, kas nav saistītas ar tiesu varas funkciju veikšanu, tai skaitā informācijas sniegšana, ir pakļautas administratīvajam procesam.

[5.3] Prokuratūras likuma 6.panta trešās daļas otrajā teikumā noteiktā pārsūdzības kārtība attiecināma uz prokuratūras darbībām, ko tā veic saskaņā ar KPK, tai skaitā, pieņemot kriminālprocesuālus lēmumus. Konkrētajā gadījumā prokuratūras darbības – atbildes uz iesniegumu un atteikuma izsniegt informāciju – tiesiskuma pārbaudi nevar veikt Prokuratūras likumā noteiktajā kārtībā, tā kā prokuratūra šajā aspektā neveic tiesu varas funkciju, bet gan darbojas valsts pārvaldes jomā. Līdz ar to atteikums izsniegt informāciju pārsūdzams saskaņā ar administratīvo procesu regulējošām normām. Šāds secinājums nav pretrunā ar Prokuratūras likuma 6.panta trešās daļas pirmo teikumu.

[5.4] Secinot, ka pieteicēja vēlas saņemt no Ģenerālprokuratūras lēmumu norakstus, kuros ir informācija, kas attiecas uz konkrētu amatpersonu darbībām, pildot savus amata pienākumus, administratīvā apgabaltiesa uzskatījusi par nepieciešamu izvērtēt, vai nav tiesisku šķēršļu šādas informācijas izsniegšanai.

[5.5] Vērtējot, vai KPK 112. un 212.panta normas, ar kurām pamatots atteikums, ir uzskatāmas par speciālām tiesību normām, kas nosaka ierobežotas pieejamības informācijas statusu kriminālprocesuālajiem lēmumiem, Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka tajās kriminālprocesa dalībniekiem ir precīzi norādītas

viņu procesuālās tiesības, tai skaitā iepazīties ar lietas materiāliem un pārsūdzēt izziņas izdarītāju un prokuroru lēmumus.

Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka KPK paredzētais informācijas aizsardzības mehānisma mērķis ir izmeklēšanas interešu ievērošana kriminālprocesuālo darbību veikšanas laikā un izmeklēšanā iesaistīto personu tiesību aizsardzības nodrošināšana. KPK normas neregulē kriminālprocesuālo lēmumu pieejamību pēc kriminālprocesuālo darbību veikšanas un līdz ar to nav paredzēti ierobežojumi attiecībā uz lēmumu pieejamību pēc kriminālprocesuālo darbību pabeigšanas.

[5.6] Jautājumā par informācijas sniegšanu prokuratūra atzīstama par valsts pārvaldes iestādi Informācijas atklātības likuma izpratnē. Uz konkrēto lietu ir attiecināms Informācijas atklātības likuma 5.panta otrās daļas 4.punkts, un tāpēc ir izvērtējams, vai pieprasītās informācijas izpaušana var nodarīt kaitējumu personu tiesiskajām interesēm.

[5.7] Atzīstot, ka kriminālprocesa virzītājiem, ņemot vērā Fizisko personu datu aizsardzības likuma noteikumus, jāargā kriminālprocesuālo darbību rezultātā iegūtās ziņas par personu privāto dzīvi pret to izmantošanu nevis izmeklēšanas, bet citiem mērķiem, un pret nesankcionētu nodošanu atklātībai, Administratīvā apgabaltiesa ir vērtējusi, vai Delnas pieprasītās ziņas ir šajā aspektā atzīstamas par ierobežotas pieejamības informāciju. No Delnas pieteikuma un apelācijas sūdzības Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka tai nav nepieciešama tā lēmumu daļa, kas satur informāciju par personas privāto dzīvi vai citu informāciju, kas atzīstama par ierobežotas pieejamības informāciju.

[5.8] Administratīvā apgabaltiesa ir atzinusi, ka sabiedriskajām organizācijām ir būtiska nozīme demokrātiskā sabiedrībā. Lai veiktu savus uzdevumus, sabiedriskajai organizācijai ir jābūt tiesībām izplatīt faktus, kas interesē sabiedrību, sniegt tai vērtējumu, tādējādi veicinot valsts varas pārstāvju darbības caurredzamību. Lēmums par krimināllietas izbeigšanu un par atteikumu ierosināt krimināllietu attiecībā uz valsts amatpersonām nozīmē, ka personas nav vainojamas darbībās, kas bija par pamatu kriminālprocesuālo darbību uzsākšanai. Ja arī kriminālprocesuālajos lēmumos esošā informācija neliecina par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, tā var liecināt par to, kā persona ir pildījusi amata pienākumus. Līdz ar to sabiedrībai ir tiesības būt informētai par amatpersonu darbībām. Demokrātiskā sabiedrībā valsts varas pārstāvjiem jāreķinās ar to, ka viņi tiek pakļauti pastāvīgai sabiedrības interesei un kontrolei.

[5.9] Vērtējot Satversmes 100.pantā paredzēto tiesību īstenošanu konkrētajā lietā, Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka analizētajos likumos nav tiesību normu, kas ierobežotu tiesības brīvi

iegūt informāciju attiecībā uz kriminālprocesuālajiem lēmumiem lietās, kurās iesaistītas amatpersonas, un Satversmē garantētās tiesības iegūt informāciju ierobežo tikai Satversmes 96.pants, kas garantē privātās dzīves neaizskaramību.

[5.10] Tulkojot Satversmē ietvertu cilvēktiesību normu saturu, tās tulkojamas pēc iespējas atbilstoši interpretācijai, kāda tiek lietota starptautisko cilvēktiesību normu piemērošanas praksē, jo minēto pantu saturs pēc būtības atbilst Eiropas Padomes Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Eiropas Cilvēktiesību konvencija) 8. un 10.pantam. Eiropas Cilvēktiesību tiesa savos spriedumos (sk. Latvijas Vides aizsardzības kluba prasībā pret Latviju, *Oberschlick* pret Austriju u.c) ir atzinusi, ka politika rīcība un ar to saistītie fakti neizbēgami un apzināti tiek pakļauti uzmanīgai kontrolei no žurnālistu, nevalstisko organizāciju, kā arī pilsoņu puses un tam šai sakarā ir jāizrāda lielāka tolerance. Satversmes tiesa (Satversmes tiesas 2002.gada 11.novembra lēmums lietā Nr.2002-07-01) savukārt ir atzinusi, ka arī juridiskā persona var būt cilvēktiesību subjekts, līdz ar to arī konkrētajā gadījumā Delna var būt par Satversmē noteikto cilvēktiesību subjektu, tai skaitā attiecībā uz tiesībām iegūt informāciju.

[5.11] Delnas pieprasītie lēmumi par amatpersonām J.Jurkāna un L.Muciņa attiecas uz šo valsts amatpersonu rīcību publisko tiesību sfērā. Līdz ar to viņu darbība ir pakļauta sabiedrības uzmanībai un kontrolei, cita starpā, no nevalstisko organizāciju puses. No nevalstisko organizāciju puses ir pakļaujama kontrolei arī tiesu varas, konkrēti, prokuratūras darbība. Konkrētajā gadījumā ir dodama priekšroka un par objektīvi nozīmīgāko atzīstamas Delnas tiesības brīvi iegūt informāciju pretstatā Satversmes 96.pantā ietvertajām tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību.

[6] Kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu iesniegusi Ģenerālprokuratūra, lūdzot to atcelt un tiesvedību lietā izbeigt. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka KPK 112. un 212.pantā neregulē kriminālprocesuālo lēmumu pieņemību pēc kriminālprocesuālo darbību veikšanas, ir kļūdains. Pirmkārt, likumdevējs, nosakot kārtību, kādā persona tiek informēta vai iepazīstināta ar procesuālo dokumentu, tas ir, nosakot ierobežojumus minētās kategorijas lēmumos esošās informācijas nodošanai atklātībai, ir īstenojis Eiropas Cilvēktiesību konvencijas principu par cilvēka tiesību un reputācijas aizsardzību. Līdzīgi arī KPK 130.pantā noteikts, ka pirmstiesas izmeklēšanas datus var nodot atklātībai tikai ar izziņas iestādes priekšnieka vai prokurora atļauju un tādā apjomā, kādā viņi to atzīst par iespējamu. Otrkārt, KPK normas, kas nosaka

ierobežotas pieejamības informācijas statusu kriminālprocesuālajiem lēmumiem, ir speciālās tiesību normas salīdzinājumā ar Informācijas atklātības likumu. Treškārt, apelācijas instances tiesa nav noskaidrojusi termina "informācija" jēgu. Lietā nepastāv strīds, ka informācija par šiem lēmumiem pieteicējai ir sniegta. Pieteicējas pieprasītie dokumenti ir procesuālie lēmumi, tas ir, kriminālprocesuālas darbības rakstiska forma. Līdz ar to tiesa kļūdaini ir pieņēmusi, ka ar jēdzienu "informācija" ir saprotami arī kriminālprocesuālie lēmumi.

[6.2] Administratīvā apgabaltiesa nepamatoti atsaukusies uz Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10.pantu, jo lēmums par atteikšanos ierosināt krimināllietu un lēmums par krimināllietas izbeigšanu nav informācija, kuru saskaņā ar Konvencijā minēto Delnai ir tiesības saņemt un izplatīt.

[6.3] Administratīvā apgabaltiesa nav vērtējusi prokuratūras iebildumus par to, ka Informācijas atklātības likuma 15.pantā ir noteikta informācijas atteikuma pārsūdzēšanas kārtība un pamati. Atteikums izsniegt kriminālprocesuālus dokumentus neattiecas uz šajā tiesību normā minēto sūdzības priekšmetu.

[6.4] Administratīvā apgabaltiesa spriedumā nav noteikusi, kādā veidā, izsniedzot Delnai lēmumus, nodrošināma fizisko personu datu aizsardzība. Šādā veidā taisīts tiesas spriedums ir neskaidrs un neizpildāms. Izpildot apelācijas instances tiesas spriedumu un nododot Delnas rīcībā iepriekš minētos lēmumus, tajos minētās personas ir identificējamās, līdz ar to tiks pārkāpts Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8.pants.

[7] Tiesas sēdē Ģenerālprokuratūras pārstāve kasācijas sūdzību uzturēja, pamatojoties uz tajā norādītajiem motīviem.

Pieteicējas pārstāvis paskaidroja, ka tiesības saņemt lēmumu norakstus par atteikšanos ierosināt krimināllietu un par krimināllietas izbeigšanu dod iespēju sabiedrībai uzzināt par valsts amatpersonu darbībām, kā arī padara iespējamu kontroli pār tiesībaizsardzības iestāžu lēmumiem.

Sakarā ar to, ka Administratīvo lietu departamenta senatore J.Briede atbilstoši Administratīvā procesa likuma 117.panta 4.punktam sevi atstājēja no lietas izskatīšanas sakarā ar viņas kā Delnas dibinātāja un biedra statusu, Administratīvo lietu departaments izskatīja lietu piecu tiesnešu sastāvā.

Motīvu daļa

[8] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.pantam tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[9] KPK 112.panta trešā daļa noteic, ka par atteikšanos ierosināt krimināllietu pieņem lēmumu un pieteicējam un citām ieinteresētajām personām nosūta šā lēmuma norakstu, kā arī izskaidro šo personu tiesības pārsūdzēt šo lēmumu un lēmuma pārsūdzēšanas kārtību, bet KPK 212.panta piektā daļa noteic, ka personai, pret kuru izbeigta krimināllieta, cietušajam un viņa pārstāvim, kā arī personai vai iestādei, pēc kuru ziņojuma ierosināta krimināllieta, prokurors vai izziņas izdarītājs nekavējoties paziņo par krimināllietas izbeigšanu, izskaidrojot tiesības iepazīties ar lēmumu par lietas izbeigšanu un lietas materiāliem. Šā panta sestā daļa nosaka lēmuma pārsūdzēšanas kārtību.

Kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka ierobežojumi minētās kategorijas lēmumos esošās informācijas nodošanai atklātībai ir noteikti nolūkā īstenot Eiropas Cilvēktiesību konvencijas principu par cilvēka tiesību un reputācijas aizsardzību. Kasācijas sūdzībā šis viedoklis pastiprināts ar atsauci uz KPK 130.pantu, kurā noteikts, ka "pirmstiesas izmeklēšanas datus var nodot atklātībai tikai ar izziņas iestādes priekšnieka vai prokurora atļauju un tādā apjomā, kādā viņi to atzīst par iespējamu.

Vajadzības gadījumā prokurors brīdina lieciniekus, cietušo, civilprasītāju, civilatbildētāju, aizstāvi, ekspertu, speciālistu, tulku un citas personas, kuras ir klāt izmeklēšanas darbības laikā, ka bez viņa atļaujas nedrīkst izpaust pirmstiesas izmeklēšanas datus, tajā skaitā ziņas par lietas dalībniekiem, kuriem nepieciešams nodrošināt personisko drošību. Šīm personām jāparakstās, ka tās brīdinātas par atbildību saskaņā ar Krimināllikuma 304.pantu".

Apelācijas instances tiesa visas minētās normas ir izvērtējusi un secinājusi, ka pēc būtības tās neregulē informācijas pieejamību. Administratīvo lietu departaments piekrīt apelācijas instances tiesas secinājumam, ka KPK 112. un 212.pantā ietvertais regulējums attiecas uz kriminālprocesā iesaistīto personu tiesību nodrošināšanu, bet KPK 130.pantā noteiktais saistāms ar izmeklēšanas interešu ievērošanu kriminālprocesuālo darbību veikšanas laikā un izmeklēšanā iesaistīto personu aizsardzības nodrošināšanu, proti, izmeklēšanas procesā iegūto datu neizpaušanas mērķis ir, lai to nonāksana atklātībā nedotu iespēju iznīcināt pierādījumus, ietekmēt liecinošās personas, izvairīties no izmeklēšanas.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka tad, ja likumdevējs ar šīm normām būtu vēlējies īstenot Eiropas Cilvēktiesību konvencijas normu par personas privātās dzīves neaizskaramību, tad vienlaikus KPK būtu iekļautas arī citas šīs konvencijas normas – par tiesībām brīvi iegūt un izplatīt informāciju – īstenošanai nepieciešamās normas.

KPK 112.pants ir ievietots nodaļā, kas regulē krimināllietas ierosināšanu, nosaka krimināllietas ierosināšanas pamatus, pieteikumu izskatīšanas kārtību, lietas ierosināšanu un tālākvirzību, savukārt 212.pants nosaka krimināllietas izbeigšanas pamatu, lēmuma saturu, tā pārsūdzēšanas kārtību, regulē procesa virzītāja darbības un tml. Nekas šajās normās neliecina par to, ka, nosakot procesā iesaistīto personu tiesības saņemt lēmumu norakstus un iepazīties ar lietas materiāliem, likumdevējs būtu vadījies no cilvēktiesību normām par tiesībām iegūt informāciju vai privātās dzīves neaizskaramību. Vēl vairāk, laikā kad pieņemtas minētās normas (1961.gads), likumos (arī Latvijas PSR Konstitūcijā) nebija ietverta norma par tiesībām brīvi iegūt un izplatīt informāciju.

Minētais trūkums ir novērsts Kriminālprocesa likumā, kas stājas spēkā šā gada 1.oktobrī. Likumdevējs ir noteicis, ka visi galīgie nolēmumi krimināllietās, nodrošinot ar likumiem noteiktās informācijas aizsardzību, ir pieejami publiski (375.panta otrā daļa). Tāpēc Administratīvo lietu departamenta ieskatā apelācijas instances tiesa pamatoti šīs normas ir interpretējusi sistēmiski, ņemot vērā gan nacionālos normatīvos aktus, gan starptautiskās tiesības.

[10] Administratīvo lietu departamenta ieskatā apelācijas instances tiesa pamatoti atzinusi, ka jautājumos, kas attiecas uz informācijas sniegšanu par kriminālprocesuālo darbību noslēguma lēmumiem, prokuratūra neveic tiesu varas funkciju, bet gan darbojas valsts pārvaldes jomā. Līdz ar to, risinot strīdus šajos jautājumos, kā pamatoti secinājusi apelācijas instances tiesa, ir piemērojami citi normatīvie akti, kas regulē informācijas saņemšanu, tostarp Informācijas atklātības likums un Fizisko personu datu aizsardzības likums.

Saskaņā ar Informācijas atklātības likuma 1.panta 1.punktu informācija ir ziņa vai ziņu kopums jebkurā tehniski iespējamā fiksēšanas, uzglabāšanas vai nodošanas veidā. Administratīvo lietu departamenta ieskatā lēmums par atteikšanos ierosināt krimināllietu un lēmums par krimināllietas izbeigšanu ir lēmumi, kuri tiek pieņemti pēc noteiktu kriminālprocesuālo darbību veikšanas un kuros ir apkopotas ziņas, kas savāktas, veicot kriminālprocesuālas darbības. Tādējādi šajā aspektā lēmums par atteikšanos ierosināt krimināllietu un lēmums par krimināllietas izbeigšanu ir atzīstami par ziņu kopumu līdzīgi kā tiesas spriedumi krimināllietās un citās tiesu lietās. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments par nepamatotu atzīst kasācijas sūdzības argumentu, ka apelācijas instances tiesa kļūdaini pieņēmusi, ka ar jēdzienu "informācija" saprotami arī kriminālprocesuāli lēmumi un atteikums sniegt šādu informāciju nav pārsūdzams Informācijas atklātības likuma 15.pantā noteiktajā kārtībā.

[11] Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10.pants noteic, ka "ikvienam ir tiesības brīvi izteikties. Šīs tiesības ietver uzskatu brīvību un tiesības saņemt un izplatīt informāciju un idejas bez iejaukšanās no publisko institūciju puses un neatkarīgi no valsts robežām". Savukārt šā panta otrā daļa, saistot šo brīvību īstenošanu ar pienākumiem un atbildību, paredz, ka tā var tikt pakļauta ierobežojumiem, kas paredzēti likumā un nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu valsts drošības, teritoriālās vienotības vai sabiedriskās drošības intereses, nepieļautu nekārtības, aizsargātu citu cilvēku cieņu vai tiesības, nepieļautu konfidencialas informācijas izpaušanu un tml.

Informācijas atklātības likuma 5.panta otrā daļa noteic, kāda informācija uzskatāma par ierobežotas pieejamības informāciju, tostarp arī informācija par personas privāto dzīvi (4.punkts), tiesības uz kuru ir nostiprinātas Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8.pantā. Ņemot vērā, ka Satversmes 100. un 96.pants līdztīgi Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10. un 8.pantam nosaka tiesības iegūt informāciju un tiesības uz privāto dzīvi, apelācijas instances tiesa ir interpretējusi šīs normas, ievērojot gan Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, gan Satversmes tiesas spriedumos izteiktās atziņas. Ņemot vērā, ka Delnas pieprasītie kriminālprocesuālie lēmumi attiecas uz konkrētu amatpersonu veiktajām darbībām, apelācijas instances tiesa pamatoti ir devusi priekšroku pieteicējas tiesībām iegūt informāciju salīdzinājumā ar attiecīgo amatpersonu tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību. Šajā ziņā apelācijas instances tiesa pamatoti norādījusi uz to, ka politikim jāsamierinās ar to, ka viņš ir pakļauts uzmanīgai kontrolei.

[12] Administratīvo lietu departaments par nepamatotu atzīt kasācijas sūdzībā minēto argumentu, ka apelācijas instances tiesa spriedumā nav norādījusi, kādā veidā, izsniedzot Delnai tās pieprasītos lēmumus, nodrošināma fizisko personu datu aizsardzība. Kā norādīts iepriekš, apelācijas instances tiesa ir atzinusi, ka konkrētajā gadījumā nav ierobežotas tiesības iegūt informāciju par valsts amatpersonu veiktajām darbībām. Kas attiecas uz privātpersonām, ja tādas attiecīgajos lēmumos tiek minētas, aizsargājamo ziņu apjomu nosaka Fizisko personu datu aizsardzības likums. Apelācijas instances tiesa ir konstatējusi, ka Fizisko personu datu aizsardzības likuma izpratnē prokuratūra ir sistēmas pārzinis un tai, izpildot tiesas spriedumu, jāvadās no minētā likuma normām.

Ņemot vērā iepriekšminēto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir tiesisks un pamatots un kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprida:

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 17.janvāra spriedumu atstāt negrozītu, bet Ģenerālprokuratūras kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par tiesas paustajiem secinājumiem un argumentiem (Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punkts), par partijas saņemtajiem ziedojumiem (Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 6.panta otrā daļa), par kļūdu labošanu administratīvajā aktā (Administratīvā procesa likuma 72.pants), kā arī par administratīvā procesa dalībnieku uzklauššanu (Administratīvā procesa likuma 62. un 84.pants)

Tiesas izdarīto juridisko vērtējumu attiecībā uz iestādes pieņemtā lēmuma juridisko dabu nevar atzīt par lietas faktisko apstākli. Tādēļ arī tiesas konstatētais, ka lietā nepastāv strīds par lietas faktiskajiem apstākļiem, bet pastāv strīds par to, kā kvalificējams iestādes lēmums, nav pretrunīgs.

Par Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punkta pārkāpumu nav uzskatāms apstāklis, ka tiesa ir pārņēmusi viena procesa dalībnieka traktējumu. Ja tiesa, izvērtējot kādu apstākli, nonāk pie secinājuma, ka tās vērtējums sakrīt ar kāda no procesa dalībnieka vērtējumu, tiesa šo vērtējumu norāda spriedumā, to argumentēti pamatojot.

Apelācijas instances tiesai nav jāņem par pamatu pirmās instances tiesas spriedums un jāanalizē katrs tās secinājums. Ir pilnīgi pietiekami, ka apelācijas instances tiesa savu attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu ir norādījusi vienā teikumā, jo apelācijas instances tiesai ir jāizskata lieta pēc būtības, tas ir, pašai jāvērtē visi fakti un jāmotivē savi secinājumi.

Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 6.panta otrā daļa papildina šā likuma 2.panta otro daļu un 4.panta otro daļu, nosakot kārtību, kādā ziedojumi ir iemaksājami. Turklāt šā likuma 6.panta otrās daļas izpratnē par ziedojumu uzskatāma atsevišķo ziedojumu kopējā summa.

Kaut arī Administratīvā procesa likuma 72.pants *expressis verbis* paredz tikai pārrakstīšanās vai matemātiskā aprēķina kļūdu labošanu, nebūtu saprātīgi Administratīvā procesa likumā noteiktās procesuālās garantijas tulkot tādējādi, ka iestāde pati nevar labot citas kļūdas gadījumā, ja kļūdu labošana neietekmē administratīvo aktu pēc būtības. Ņemot vērā valsts pārvaldes efektivitātes un procesuālās ekonomijas principu, ir pieļaujams, ka gadījumā, ja pienākumu vai tiesību loks nemainās, iestāde izdara labojumu, papildinot sākotnējo lēmumu.

Procesa dalībnieku uzklauššanas pienākums attiecas tikai uz tiem apstākļiem, no kuriem ir atkarīga lēmuma pieņemšana. Gadījumā, ja lietas izskatīšanas gaitā jauni apstākļi, kas varētu ietekmēt lietas izskatīšanu, nav parādījušies, iestādei nav pienākums personu papildus uzklaušīt.

Administratīvā akta adresātu ir vēlams uzklaušīt ne tikai par faktiem, bet arī tiesību jautājumiem, jo, lai veiktu subsumpciju, svarīgas ir abas premisas – fakti un tiesību normas interpretācija, tāpēc iestādei būtu jābūt ieinteresētai noskaidrot arī ieinteresēto personu viedokli par tiesību normas interpretāciju. Tomēr, tā kā tiesību normu interpretācija ir iestādes kā normas piemērotājas neatņemams pienākums, adresāta neuzklauššanu par tiesību jautājumu nevar uzskatīt par tik būtisku procesuālu pārkāpumu, lai tā dēļ atceltu administratīvo aktu.

2005.gada 7.jūnijā

Lieta Nr.SKA-171

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	V.Krūmiņa,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties politiskās partijas "Latvijas Zaļā partija" pārstāvim J.Narkēvičam un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pārstāvei I.Draveniecei un N.Titovai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc politiskās partijas "Latvijas Zaļā partija" pieteikuma par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2004.gada 15.marta lēmuma Nr.1/1851 3.punktu un šā biroja 2004.gada 5. aprīļa lēmumu Nr.1/2432, sakarā ar politiskās partijas "Latvijas Zaļā partija" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (turpmāk – KNAB) ar 2004.gada 15.marta lēmumu Nr.1/1851 konstatējis pārkāpumus politiskās partijas "Latvijas Zaļā partija" (turpmāk – Partija) 2002.gada ikgadējās finansiālās darbības deklarācijas sastādīšanā.

KNAB lēmumā norādījis, pirmkārt, ka Partija 2002.gada 26. un 30.septembrī saņēmusi ziedojumus 6445 latus, kuru summa pārsniedz 100 latus un kuri bija iemaksāti Partijas kasē, nevis bankas kontā, un tādējādi Partija ir pārkāpusi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma (turpmāk – Partiju finansēšanas likums) 6.panta otrās daļas noteikumus.

Otrkārt, lēmumā KNAB arī norādījis, ka Partija 2002.gada 3.maijā saņēmusi finanšu līdzekļus 1100 eiro no EUROPEAN GREENS un šie finanšu līdzekļi nav pamatoti ar attaisnojuma dokumentiem, tādējādi Partija ir arī pārkāpusi Partiju finansēšanas likuma 6.panta pirmās daļas 3.punkta noteikumus.

Treškārt, lēmumā arī norādīts, ka Partija nav ievērojusi Partiju finansēšanas likuma 8.panta otrās daļas prasības, likuma "Par grāmatvedību" 7.panta piektās daļas prasības, Ministru kabineta 2000.gada 25.jūlija noteikumu Nr.243 "Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju" 9.punkta prasības.

Ceturtkārt, lēmumā norādīts arī tas, ka Partija pārkāpusi Partiju finansēšanas likuma 8.panta trešās daļas noteikumus, jo tā finansiālās darbības deklarācijā par 2002.gadu neprecīzi ir norādījusi izdevumus.

Visbeidzot, lēmumā norādīts, ka Partija par 2002.gadā saņemtajiem ziedojumiem skaidrā naudā ir izrakstījusi kases ieņēmumu orderus, bet nav izrakstījusi darījumu apliecināšanas kvītis, kas savukārt ir pretrunā ar Valsts ieņēmumu dienesta 1999.gada 18.jūnija rīkojuma Nr.361 "Par personām (uzņēmējdarbības veidiem), kam nodokļu un citu maksājumu reģistrācija ir atļauta bez kases aparātiem un kases sistēmām" 2.13. apakšpunktu.

Pamatojoties uz iepriekšminētajiem konstatētajiem pārkāpumiem, KNAB 2004.gada 15.marta lēmuma Nr.1/1851 nolēmuma daļas 1.punktā uzdevis Partijai līdz 2004.gada 21.aprīlim iesniegt attaisnojuma dokumentus, kas pamatotu 2002.gada 3.maijā saņemto finanšu līdzekļu 1100 eiro no EUROPEAN GREENS būtību. Lēmuma nolēmuma daļas 2.punktā KNAB uzdevis Partijai iesniegt precizētu 2002.gada ikgadējo finansiālās darbības deklarāciju. Savukārt šā lēmuma nolēmuma daļas 3.punktā KNAB uzdevis Partijai līdz 2004.gada 21.aprīlim pārskaitīt ziedojumu summu 6445 latus Finanšu ministrijas norādītajā kontā.

Līdzīgus lēmumus KNAB pieņēmis arī attiecībā vēl uz četrām politiskajām organizācijām.

[2] KNAB 2004.gada 5.aprīlī pieņēmis lēmumu Nr.1/2432 par pārrakstīšanās kļūdas labojumu 2004.gada 15.marta lēmumā Nr.1/1851. KNAB 2004.gada 5. aprīļa lēmumā norādījis, ka saskaņā ar Partiju finansēšanas likuma 10.panta otro daļu, kas ir spēkā no 2004.gada 12.marta, ja KNAB konstatē minētā likuma 6.panta pārkāpumu, KNAB priekšniekam ir pienākums uzdot attiecīgajai politiskajai organizācijai (partijai) pretlikumīgi iegūtos finanšu līdzekļus 30 dienu laikā ieskaitīt valsts budžetā, līdz ar to KNAB 2004.gada 15.marta lēmums Nr.1/1851 bija izdodams, pamatojoties uz Partiju finansēšanas likuma 10.panta otro daļu, nevis minētā likuma 7.panta trešo daļu.

Līdzīgus lēmumus KNAB pieņēmis arī par iepriekš minētajām četrām politiskajām organizācijām.

[3] Administratīvā rajona tiesa 2004.gada 19.aprīlī saņēmusi Partijas pieteikumu, kurā tā lūgusi tiesu atcelt KNAB 2004.gada 15.marta lēmuma Nr.1/1851 nolēmuma daļas 2. un 3.punktu, kā arī KNAB 2004.gada 5. aprīļa lēmumu Nr.1/2432. Pieteikumā Partija norādījusi tālāk minētos argumentus.

[3.1] KNAB 2004.gada 15.marta lēmums Nr.1/1851 ir prettiesisks, jo tas pamatots ar tiesību normām, kas administratīvā akta izdošanas brīdī nebija spēkā, t.i., KNAB piemērotās Partiju finansēšanas likuma 7.panta trešās daļas redakcija grozīta ar 2004.gada 27.februāra likumu, kas stājās spēkā 2004.gada 12.martā.

[3.2] KNAB nepamatoti norādījis uz pārrakstīšanās kļūdas labošanu, jo pārrakstīšanās kļūdas labojums nevar papildināt attiecīgā administratīvā akta tekstu, šāda pārrakstīšanās nevar notikt vienlaikus attiecībā uz vismaz pieciem dažādiem adresātiem, turklāt pārsūdzētais KNAB 2004.gada 15.marta lēmums Nr.1/1851 joprojām satur kļūdas, kuras varētu atzīt par pārrakstīšanās vai matemātiskā aprēķina kļūdām.

[3.3] KNAB nepamatoti norādījis uz nepieciešamību padarīt saprotamāku adresātam KNAB 2004.gada 15.marta lēmuma Nr.1/1851 saturu, jo šāda veida darbība nav paredzēta Administratīvā procesa likumā. Šā likuma 73.pants reglamentē administratīvā akta izskaidrošanu, norādot, ka šāda izskaidrošana neietekmē administratīvā akta spēkā esamību un termiņus, taču KNAB 2004.gada 5. aprīļa lēmums Nr.1/2432 groza iepriekš izdotā lēmuma termiņus.

[3.4] Administratīvā procesa likums neparedz iespēju grozīt jau izdotu administratīvo aktu, līdz ar to KNAB, rīkojoties likuma ietvaros, bija iespējams pēc savas iniciatīvas atcelt adresātam nelabvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu šā likuma 86.panta kārtībā vai atcelt neapstrīdētu administratīvo aktu 83.panta otrās daļas kārtībā. Turklāt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 71.panta trešo daļu iestādei administratīvais akts tā adresātam jāpaziņo atkārtoti, tomēr līdz pat pieteikuma iesniegšanas brīdim Partija nebija saņēmusi likuma prasībām atbilstošu, izlabotu administratīvo aktu.

[4] Izskatot lietu pirmās instances tiesā, Partija neuzturēja pieteikumu daļā par KNAB 2004.gada 15.marta lēmuma Nr.1/1851 nolēmuma daļas 2.punkta atcelšanu. Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 19.jūlija spriedumu atzinusi par pamatotu un apmierinājusi Partijas pieteikumu pārējā daļā.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar KNAB iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 21.janvāra spriedumu atzinusi par nepamatotu un noraidījusi Partijas pieteikumu. Apgabaltiesa spriedumu pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Lietā nav strīda par to, ka Partija 2002.gada 26.septembrī saņēmusi 236 latu finanšu līdzekļu dāvinājumu (ziedojumu), 2002.gada 26.septembrī – 2994 latu, bet 2002.gada 30.septembrī – 3215 latu finanšu līdzekļu dāvinājumu (ziedojumu), kuri iemaksāti Partijas kasē.

[5.2] Lietā ir strīds par to, vai KNAB 2004.gada 5. aprīļa lēmums Nr.1/2432 uzskatāms par kļūdas labojumu Administratīvā procesa likuma 72.panta pirmās daļas izpratnē.

[5.3] Lietā ir strīds arī par to, vai 6.1.punktā minētie ziedojumi 100 latu apmērā katrs uzskatāmi par tādiem, kuri nav iemaksājami Partijas kasē.

[5.4] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 72.panta redakciju, Partijas finansēšanas likuma 7.panta trešās daļas redakciju līdz 2004.gada 11.martam, šā likuma 10.panta redakciju no 2004.gada 12.marta, KNAB 2004.gada 15.marta lēmuma Nr.1/1851 konstatējuma un nolēmuma daļā izteiktās redakcijas kontekstā secināms, ka KNAB faktiski piemērojis tiesību normu, kas paredz konkrētajai situācijai atbilstošu redakciju, bet atsauc uz Partiju finansēšanas likuma 7.pantu vērtējama kā pārrakstīšanās kļūda, nevis nepareizas tiesību normas piemērošana.

[5.5] Atzīstams, ka KNAB pamatoti piemērojis Administratīvā procesa likuma 72.pantu, lai atbilstoši labotu kļūdu, jo ar šādu labojumu nav konstatējami grozījumi lēmuma būtībā, tajā skaitā nav grozīts tā izpildes termiņš.

[5.6] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 1.panta trešo daļu un KNAB 2004.gada 15.marta lēmuma Nr.1/1851 un 2004.gada 5. aprīļa lēmuma Nr.1/2432 saturu, secināms, ka 2004.gada 5. aprīļa lēmums Nr.1/2432 nav jauns administratīvais akts, līdz ar to tā pieņemšanā nav piemērojamas tiesību normas par administratīvā akta pieņemšanas kārtību un saturu, tajā skaitā lietderības apsvērumu izdarīšanu, faktu atspoguļošanu un adresāta uzklaustīšanu.

[5.7] Tā kā lietā nav strīda par to, ka gan 2004.gada 15.marta lēmums Nr.1/1851 pēc tā pieņemšanas, gan 2004.gada 5. aprīļa lēmums Nr.1/2432 Partijai ir pienācīgi paziņots, kas arī konstatējams no lietas materiāliem, atzīstams, ka nav nepieciešams atkārtoti adresātam paziņot 2004.gada 15.marta lēmumu Nr.1/1851.

[5.8] Apstākļi, ka KNAB 2004.gada 5. aprīļa lēmumā Nr.1/2432, ar kuru labota kļūda, ietvēris arī kļūdas labojuma skaidrojumu, nenozīmē, ka tas nav atzīstams par pārrakstīšanās kļūdas labojumu Administratīvā procesa likuma 72.panta izpratnē, jo šāda skaidrojuma ietveršanu netiek noteikti vai grozīti adresāta pienākumi vai tiesības.

[5.9] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 65.panta pirmo daļu un Partiju finansēšanas likuma 10.panta otrajā daļā noteikto, secināms, ka konkrētajā lietā 2004.gada 15.marta lēmums Nr.1/1851 ir obligātais administratīvais akts, līdz ar to lietderības apsvērumu izdarīšana tajā nav nepieciešama.

[5.10] Atzīstams, ka par finanšu līdzekļu dāvinājumu (ziedojumu), attiecībā uz kuru piemērojama Partiju finansēšanas likuma 6.panta otrā daļa, uzskatāma kopējā summa, pretējā gadījumā visus dāvinājumus (ziedojumus) būtu iespējams maksāt dalīti un minētā tiesību norma zaudētu jēgu.

[5.11] Apstākļi, ka lēmumā norādītais bankas konts, kurā Partijai uzdots veikt pārskaitījumu, varētu būt norādīts nepareizi, nevar būt konkrētās lietas strīda priekšmets un arī tā kļūdaina norādīšana (ja tāda būtu) nevar ietekmēt Partijai noteikto pienākumu.

[5.12] KNAB lēmumu pieņēmis, izskatot paša adresāta iesniegto informāciju. Administratīvā akta adresāta uzklaustīšanas jēga ir adresāta viedokļa noskaidrošana, kas var mainīt lēmuma rezultātu. Tāpēc konkrētajā gadījumā nav pārkāpts administratīvā akta adresāta uzklaustīšanas pienākums.

[5.13] Tā kā 2004.gada 5. aprīļa lēmums Nr.1/2432 nav atzīstams par administratīvo aktu Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas izpratnē, tad tā pieņemšanā Partijas viedokļa uzklaustīšana nav nepieciešama.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi Partija. Kasācijas sūdzībā Partija lūgusi Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.janvāra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 249.pantā noteiktās prasījuma robežas, jo tā, nosakot, ka par noteiktiem faktiskajiem apstākļiem nepastāv strīds, ir nonākusi pretrunā ar secinājumu, par ko lietā pastāv strīds (vai KNAB 2004.gada 5. aprīļa lēmums uzskatāms par kļūdas labojumu). Turklāt apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs nav sācis šo procesu tiesā uz faktiem un apstākļiem, kas saistīti ar attiecīgajiem maksājumiem.

[6.2] Apgabaltiesa, traktējot 2004.gada 5. aprīļa lēmumu kā pārrakstīšanās kļūdu labojumu, pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punktu un 307.panta ceturto daļu, jo spriedumā nekritiski iekļāvusi apstākļus tikai viena dalībnieka traktējumā. Turklāt apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 2.punktu un 307.panta ceturto daļu, jo tiesas secinājumiem un vērtējumiem (sk. 6.4.punktu) nav norādīts likuma pamatojums, tādējādi pārkāpjot arī šā likuma 246.panta trešo daļu, 247.panta pirmo daļu un 307.panta pirmo daļu.

[6.3] Apgabaltiesa nav pamatojusi ar tiesību normām secinājumu, ka ziedojums, kura apmērs pārsniedz 100 latus, skatāms kopumā. Turklāt šāds secinājums ir pretrunā Partiju finansēšanas likuma

2.panta otrajai daļai un 4.panta otrajai daļai, kā arī internetā publicējamo partiju finansēšanas praksei. Atbilstoši likumam maksimālais dāvinājuma (ziedojuma) apmērs ir 10 tūkstoši latu, un likums nenosaka, ka šo summu var iemaksāt ar vienu maksājumu. Tādējādi arī apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 103.pantā pirmajā daļā noteikto kompetenci. Tā kā apgabaltiesas vērtējumam nav pamatojuma, pārkāpts arī Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 2.punkts un 307.panta ceturtā daļa. Tā kā spriedums ir bez pamatojuma, pārkāpta arī 246.panta trešā daļa, 247.panta pirmā daļa un 307.panta pirmā daļa.

[6.4] Valsts pārvaldes iekārtas likums nosaka pārvaldes lēmumu pieņemšanas kārtību, bet tas neparedz lēmumus kļūdu labošanai. Apgabaltiesa, secinot, ka KNAB 2004.gada 5. aprīļa lēmums nav jauns administratīvais akts, nav formulējusi, kāds tad ir šā lēmuma statuss. Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 63.pantam pārvaldes lēmumam nepieciešams lietderības izvērtējums, bet atbilstoši 10.pantam – samērīga tiesību un interešu ievērošana, taisnīgu procedūru īstenošana saprātīgā laikā, tiesības uz informāciju. KNAB neatsaucās uz savas rīcības pamatojumu. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 250.panta otro daļu tiesa ņem vērā tikai tos apstākļus, uz kuriem iestāde atsaukusies pamatojumā. Administratīvās apgabaltiesas spriedums ir bez pamatojuma, tāpēc pārkāpts Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 2. un 3.punkts, 307.panta ceturtās daļas punkts, 246.panta trešās daļa, 247.panta pirmā daļa, 307.panta pirmā daļa.

[6.5] Tāpat apgabaltiesa pārkāpusi iepriekš minētās normas, izdarot secinājumu, ka KNAB nebija Partijai atkārtoti jāpaziņo 2004.gada 15.marta lēmums Nr.1/1851.

[6.6] Apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi Administratīvā procesa likuma 62.panta pirmo daļu, jo nepamatoti atzinusi, ka konkrētās lietas apstākļi ir atzīstami par tādiem, kas ļauj secināt, ka KNAB ir veicis 62.panta pirmajā daļā paredzēto adresāta viedokļa un argumentu noskaidrošanu. Izdarot šādu secinājumu, apgabaltiesa ir pārkāpusi arī Administratīvā procesa likuma 62.panta otro un trešo daļu. Turklāt apgabaltiesas spriedumā citētajā publikācijā tieši norādīts, ka par rezultāta ietekmējošas procesuālas normas pārkāpumu jāuzskata procesa dalībnieku neuzklaustīšana, jo ir skaidri redzama cēloņsakarība starp procesuālo pārkāpumu un citāda lēmuma iespējamību. Tāpat apgabaltiesa attiecībā uz šo jautājumu nepamatoti paplašināti interpretējusi Administratīvā procesa likuma 84.pantu, nepamatoti tajā ietverot kritēriju "būtisks". Tādējādi pārkāptas Administratīvā procesa likuma 246.panta trešās daļas, 247.panta pirmās daļas, 307.panta pirmās daļas, 251.panta piektās daļas 2. un 3.punkta, 307.panta ceturtās daļas, 59., 60. un 62.panta normas.

[6.7] Apgabaltiesa nav motivējusi attieksmi pret pirmās instances spriedumu (argumentiem).

[7] Administratīvo lietu departaments saņēmis arī KNAB paskaidrojumus. Paskaidrojumos KNAB norādījis, ka nepiekrīt kasācijas sūdzībā norādītajiem argumentiem, jo apgabaltiesa nav pieļāvusi materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus, kā arī nav pārsniegusi savas kompetences robežas.

[8] Tiesas sēdē Partijas pārstāvis uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību, KNAB pārstāves to neatzina un lūdza noraidīt.

Motīvu daļa

[9] Administratīvā procesa likuma 249.pants, uz kura pārkāpumu atsaucies kasācijas sūdzības iesniedzējs, noteic, ka tiesa taisa spriedumu par pieteicēja norādīto pieteikuma priekšmetu, nepārsniedzot prasījuma robežas. Apgabaltiesa ir taisījusi spriedumu par pieteikumu par KNAB iepriekš minēto lēmumu atcelšanu. Lai secinātu, vai pieteikums ir pamatots, apgabaltiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 250.panta pirmajai daļai ir pārbaudījusi, vai administratīvais akts izdots, ievērojot procesuālās un materiālās tiesību normas, un nonākusi pie secinājuma, ka Partijas pieteikums nav pamatots un ir noraidāms. Tādējādi apgabaltiesa nav pārkāpusi prasījuma robežas. Tāpēc kasācijas sūdzības arguments par Administratīvā procesa likuma 249.panta pārkāpumu nav pamatots.

[10] Apgabaltiesa pretēji kasācijas sūdzībā norādītajam savos secinājumos nav nonākusi pretrunā. Apgabaltiesa, kā tas pareizi norādīts kasācijas sūdzībā, secinājusi, ka nepastāv strīds par faktiskajiem apstākļiem, bet pastāv strīds par to, vai KNAB 2004.gada 5. aprīļa lēmums uzskatāms par kļūdas labojumu Administratīvā procesa likuma 72.panta izpratnē.

Kā izriet no Partijas pieteikuma, Partija nav apstrīdējusi KNAB lēmumā minētos faktus par ziedojumiem un finansiālās darbības deklarāciju. Tātad Partija nav apstrīdējusi faktiskos apstākļus. Tāpat nepastāv strīds, ka KNAB attiecībā uz Partijas 2002.gada finansiālās darbības pārbaudi izdevis divus lēmumus.

Partija ir apstrīdējusi tiesas izdarīto juridisko vērtējumu attiecībā uz KNAB 2004.gada 5. aprīļa lēmuma juridisko dabu. Šāds juridiskais vērtējums nav uzskatāms par faktisko apstākli. Tādējādi iepriekš minētie apgabaltiesas secinājumi ir pamatoti un nav pretrunīgi.

[11] Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punkts, uz kuru atsaucies kasācijas sūdzības iesniedzējs, nosaka, ka motīvu daļā norāda konstatētos faktus, pierādījumus, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi, un argumentus, ar kuriem citi pierādījumi noraidīti.

Tas, ka apgabaltiesa ir pārņēmusi viena procesa dalībnieka traktējumu, nav uzskatāms par iepriekš minētās normas pārkāpumu. Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa šo

traktējumu ir pārņēmusi nekritiski. Apgabaltiesa spriedumā attiecīgo apstākli ir vērtējusi vairākās rindkopās (sk. apgabaltiesas sprieduma 9. un 11.1.punktu). Ja tiesa, izvērtējot kādu apstākli, nonāk pie secinājuma, ka tās vērtējums sakrīt ar kāda no procesa dalībnieka vērtējumu, tiesa šo vērtējumu norāda spriedumā, to argumentēti pamatojot. Apgabaltiesa konkrētajā gadījumā tā ir darījusi. Tādēļ Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa nav pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punktu.

[12] Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtā daļa nosaka, ka sprieduma motīvu daļā motivē arī attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu. Apgabaltiesa sprieduma 15.punktā to ir motivējusi, norādot, ka iepriekšminēto apstākļu dēļ atzīst pirmās instances tiesas spriedumu par nepamatotu. Ņemot vērā, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 302.pantam apelācijas instances tiesai ir jāizskata lieta pēc būtības, apgabaltiesai pašai ir jāvērtē visi fakti un jāmotivē savi secinājumi. Tai nav jāņem par pamatu pirmās instances tiesas spriedums un jāanalizē katrs tās secinājums. Tāpēc ir pilnīgi pietiekoši, ka apgabaltiesa savu attieksmi pret rajona tiesas spriedumu ir norādījusi vienā teikumā. Tādējādi šis kasācijas sūdzības arguments nav pamatots.

[13] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesas secinājumiem un vērtējumiem nav norādīts likuma pamatojums. Apgabaltiesa ir atsaukusies gan uz Administratīvā procesa likuma, gan Partijas finansēšanas likuma normām (sk. 5.4.punktu), kā arī izskaidrojusi savu šo normu interpretāciju.

[14] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nav pamatojusi ar tiesību normām secinājumu, ka ziedojumi, kuru apmērs pārsniedz 100 latus, skatāmi kopumā. Apgabaltiesa savus secinājumus ir pamatojusi ar Partiju finansēšanas likuma 6.panta otro daļu, kā arī devusi šā panta interpretāciju (sk. 5.10.punktu).

Apgabaltiesas izdarītais secinājums nav pretrunā ar Partiju finansēšanas likuma 2.panta otro daļu un 4.panta otro daļu. Partiju finansēšanas likuma 2.panta otrajā daļā uzskaitīts, kas var būt dāvinājumu (ziedojumu) priekšmets, nenorādot konkrētas summas. Savukārt šā likuma 4.panta otrajā daļā, noteikts, ka fiziskā persona gada laikā var izdarīt dāvinājumu (ziedojumu) par summu, kas nepārsniedz 10 tūkstošus latu. Šis pants nenosaka, kādā veidā šī summa iemaksājama partijai.

Apgabaltiesas piemērotā Partijas finansēšanas likuma 6.panta otrā daļa noteic, ka visi ziedojumi, kuru summa pārsniedz 100 latus, tieši jāpārskaita partijas bankas kontā. Tātad šī norma papildina Partiju finansēšanas likuma iepriekšminētās normas, nosakot kārtību, kādā ziedojumi ir iemaksājami.

[15] 100 latu limits Partijas finansēšanas likuma 6.panta otrā daļā tika noteikts ar likumu "Grozījumi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā", kas pieņemts Saeimā 2002.gada 6.jūnijā. Pirms tam šajā panta daļā bija iekļauta tiesību norma, kas noteica, ka **visi** ziedojumi tieši jāpārskaita attiecīgās politiskās organizācijas (partijas) bankas kontā.

Minēto grozījumu likumprojektu Saeimā 2001.gada 30.novembrī ir iesnieguši sešpadsmit deputāti. Deputāti minēto panta daļu bija piedāvājuši izteikt šādā redakcijā: "Visi finansu līdzekļu dāvinājumi (ziedojumi) tieši jāpārskaita attiecīgās politiskās organizācijas (partijas) bankas kontā, mantas dāvinājumi (ziedojumi) tieši jānodod attiecīgajai politiskajai organizācijai (partijai), *bet bezatlīdzības pakalpojumi (ziedojumi) jāsniedz nepastarpināti politiskajai organizācijai (partijai).*" Likumprojekta anotācijā norādīts, ka grozījumi nepieciešami, lai nodrošinātu lielāku atklātību politisko organizāciju (partiju) finansēšanā, ziedotāju uzskaitē un paredzētu stingrāku kontroli pār politisko organizāciju (partiju) finansu līdzekļu izlietojumu, lai mazinātu politisko organizāciju (partiju) sponsoriem izmantot netiešās finansēšanas mehānismus, kas ievērojami apgrūtinā pilnvērtīgu kontroli partiju finansēšanā, lai mazinātu lielo un bagāto ziedotāju ietekmi uz politiskajām organizācijām (partijām).

Atbildīgā komisija Saeimā bija Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija, kas, apkopojot priekšlikumus uz otro lasījumu, piedāvāja vēl nedaudz grozīt minētā panta daļu, izsakot to šādā redakcijā: "Visi finansu līdzekļu dāvinājumi (ziedojumi), *kuru summa pārsniedz 100 latus*, tieši jāpārskaita attiecīgās politiskās organizācijas (partijas) bankas kontā, bet citi dāvinājumi (ziedojumi) tieši un nepastarpināti jānodod, jāpārskaita vai jāsniedz attiecīgajai politiskajai organizācijai (partijai)." Attiecīgā panta daļa pieņemta šādā redakcijā.

No iepriekš teiktā secināms, ka likumdevējs ir devis partijām iespēju arī citādā veidā saņemt naudu, ne tikai ar pārskaitījumiem uz bankas kontiem, kuri kalpo kā viens no efektīvākajiem veidiem, kā izkontrolēt ziedotājus. Vienlaikus secināms, ka likumdevējs ir atzinis, ka 100 lati ir pietiekami saprātīga summa, ko var atļaut partijai saņemt skaidrā naudā, nenonākot pretrunā likumprojekta anotācijā ietvertajiem grozījumu mērķiem.

Ņemot vērā iepriekšteikto, Administratīvo lietu departaments pievienojas apgabaltiesas secinājumam, ka par ziedojumu Partiju finansēšanas likuma 6.panta otrās daļas izpratnē uzskatāma atsevišķo ziedojumu kopējā summa.

Tā kā Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesas spriedums ir pamatots, apgabaltiesa nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā uzskaitītās tiesību normas, kas attiecas uz sprieduma pamatotību.

[16] Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka KNAB 2004.gada 5. aprīļa lēmums nav jauns administratīvais akts. Lai lēmumu uzskatītu par administratīvo aktu, tam ir jāietekmē personas tiesības vai pienākumi. Partijas pienākums tika noteikts ar KNAB 2004.gada 15.marta lēmumu. Ar 2004.gada 5. aprīļa lēmumu KNAB nemainīja jau uzlikto pienākumu loku, kā arī nesašaurināja piešķirtās tiesības un nepiešķīra papildu tiesības. Ja 2004.gada 5. aprīļa lēmumu uzskatītu par jaunu administratīvo aktu, partijai Finanšu ministrijas kontā 6445 lati būtu jāieskaita divreiz. Tomēr no 2004.gada 5. aprīļa lēmuma neizriet, ka Partijai šī summa būtu jāmaksā vēlreiz. Ar lēmumu KNAB tikai novērsa 2004.gada 15.marta lēmumā pieļautās kļūdas. Tādējādi KNAB 2004.gada 5. aprīļa lēmums uzskatāms par 2004.gada 15.marta lēmuma papildinājumu. Abi lēmumi kopumā uzskatāmi par vienu administratīvo aktu.

[17] Kaut arī Administratīvā procesa likuma 72.pants *expressis verbis* paredz tikai pārrakstīšanās vai matemātiskā aprēķina kļūdu labošanu, nebūtu saprātīgi Administratīvā procesa likumā noteiktās procesuālās garantijas tulkot tādējādi, ka iestāde pati nevar labot citas kļūdas gadījumā, ja kļūdu labošana neietekmē administratīvo aktu pēc būtības. Administratīvā procesa likums, kā to pamatoti norāda kasācijas sūdzības iesniedzējs, pieļauj kļūdaina administratīvā akta atcelšanu un aizstāšanu ar jaunu, uzlabotu administratīvo aktu. Taču, ņemot vērā valsts pārvaldes efektivitātes un procesuālās ekonomijas principu, ir pieļaujams, ka gadījumā, ja pienākumu vai tiesību loks nemainās, iestāde izdara labojumu, papildinot sākotnējo lēmumu. Tādējādi KNAB varēja labot 2004.gada 15.marta lēmumā pieļautās kļūdas, izdodot 2004.gada 5. aprīļa lēmumu.

[18] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka KNAB administratīvais akts nebija pienācīgi paziņots. Paziņošanas mērķis ir padarīt zināmu adresātam un citām ieinteresētajām personām attiecīgās tiesības vai pienākumus un to pamatojums. Nav strīda, ka Partijai attiecīgie pienākumi un pamatojums bija darīts zināms. Tādējādi pamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka KNAB izdots administratīvais akts atkārtoti nebija jāpaziņo.

[19] Kā vairākkārt savos spriedumos norādījis Administratīvo lietu departaments, Administratīvā procesa dalībnieku uzklašanās ir viens no svarīgākajiem procesuālā taisnīguma nodrošināšanas līdzekļiem (sk., piemēram, Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 7.septembra spriedumu lietā Nr.SKA-120). Loģiskais pamatojums prasībai pēc uzklašanās ir apstākļi, ka uzklašanās stadijā jau pirms lēmuma pieņemšanas ir iespējams noskaidrot visas domstarpības un atrast pareizāko risinājumu. Tomēr dalībnieku uzklašanās pienākums attiecas tikai uz tiem apstākļiem, no kuriem ir atkarīga lēmuma pieņemšana. Gadījumā, ja lietas izskatīšanas gaitā

jauni apstākļi, kas varētu ietekmēt lietas izskatīšanu, nav parādījušies, iestādei nav pienākums personu papildus uzklašīt (sal. Administratīvo lietu departaments 2005.gada 22.marta spriedumu lietā Nr.SKA-62).

Pārsūdzētais KNAB administratīvais akts ir pieņemts, pamatojoties uz Partijas iesniegtajiem grāmatvedības dokumentiem. KNAB administratīvā akta sagatavošanas procesā nav ieguvis nevienu papildu dokumentu vai citu faktu, par kuru Partija nebūtu informēta. Tādējādi tas, ka KNAB neuzklausi Partijas viedokli par atsevišķajiem faktiem, nevarēja ietekmēt administratīvo aktu pēc satura.

Kaut arī no Administratīvā procesa likuma 62.panta tas tieši neizriet, administratīvā akta adresātu ir vēlams uzklašīt ne tikai par faktiem, bet arī tiesību jautājumiem. Lai veiktu subsumpciju, svarīgas ir abas premisas – fakti un tiesību normas interpretācija, tāpēc iestādei būtu jābūt ieinteresētai noskaidrot arī ieinteresēto personu viedokli par tiesību normas interpretāciju (sal.: Brühl R. Entscheiden im Verwaltungsverfahren. Köln: Kohlhammer, 1990, S.46). Tāpēc konkrētajā gadījumā būtu bijis vēlams, ka KNAB būtu uzklašījis Partiju par attiecīgo tiesību normu interpretāciju, jo īpaši tādēļ, ka KNAB nav augstākas institūcijas, līdz ar to Partijas viedokli par tiesību interpretāciju nebija iespējams uzzināt apstrīdēšanas stadijā. Iespējams, Partijas viedokļa uzklašanās lēmuma sagatavošanas procesā būtu novērsusi tiesas procesu.

Tomēr, tā kā tiesību normu interpretācija ir tās piemērotāja neatņemams pienākums, adresāta neuzklašanās par tiesību jautājumu nevar uzskatīt par tik būtisku procesuālu pārkāpumu, lai tā dēļ atceltu administratīvo aktu.

Ievērojot iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka kasācijas sūdzības arguments, kas attiecas uz uzklašanās pienākuma pārkāpumu, ir noraidāms.

[20] Tiesību teorijā, kā arī administratīvo tiesu praksē atzīts, ka procesuālie pārkāpumi tiek iedalīti būtiskajos un nebūtiskajos pārkāpumos. Ja tiesa konstatē, ka iestāde ir pieļāvusi nebūtisku pārkāpumu, tā savā spriedumā uz attiecīgo pārkāpumu norāda, taču tas nevar kalpot par pamatu administratīvā akta atcelšanai (sk., piemēram, Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 25.maija sprieduma 10.punktu lietā Nr.SKA-67). Tādējādi nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nepamatoti paplašināti interpretējusi Administratīvā procesa likuma 84.pantu, ietverot tajā kritēriju "būtisks".

[21] ņemot vērā iepriekš izklāstīto, apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, bet Partijas kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.janvāra spriedumu atstāt negrozītu, bet politiskās partijas "Latvijas Zaļā partija" kasācijas sūdzību noraidīt.

Par sūdzības iesniegšanas tiesā termiņa nokavējumu (Latvijas Civilprocesa kodeksa 239.³panta pirmā daļa)

Sūdzības iesniegšanas tiesā termiņa nokavējums ir patstāvīgs pamats sūdzības noraidīšanai.

2005.gada 17.oktobrī

Lieta Nr.SKA-238

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

priekšsēdētājs senators	N.Salienieks,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova

rakstveida procesā izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Nordtorf" sūdzības (pieteikuma) par zemkopības ministra rīcību, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Nordtorf" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 28.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts akciju sabiedrības (turpmāk – VAS) "Latvijas valsts meži" Vidusdaugavas mežsaimniecība 2001.gada 6.aprīlī izsludinājusi konkursu "Zemes nomas tiesību piešķiršana un zemes dzīļu tiesību piešķiršana kūdras ieguvei "Tīrā purvā"" (turpmāk – Konkurss).

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Nordtorf" 2001.gada 20.jūnijā iesniegusi pieteikumu par dalību minētajā Konkursā.

VAS "Latvijas valsts meži" Vidusdaugavas mežsaimniecības Konkursa komisijas 2001.gada 10.jūlija protokolā Nr.2 nolemts par konkursa uzvarētāju ar 196 punktiem atzīt SIA "LTL". SIA "Nordtorf" saņēmusi 186,5 punktus, paliekot otrajā vietā.

[2] SIA "Nordtorf" 2001.gada 19.jūlijā vērsusies pie VAS "Latvijas valsts meži" direktora un VAS "Latvijas valsts meži" Vidusdaugavas mežsaimniecības izpilddirektora. SIA "Nordtorf" vēstulē norādīts uz Konkursa uzvarētāja pieteikuma neatbilstību Konkursa nolikumam un piedāvājumu novērtēšanas nepilnībām un lūgts sniegt atbildi. VAS "Latvijas valsts meži" Vidusdaugavas mežsaimniecība 2001.gada 23.augustā SIA "Nordtorf" sniegusi atbildi, ka nav pamata apšaubīt Konkursa uzvarētāja iesniegtos dokumentus un piedāvājumu vērtēšana notikusi atbilstoši Konkursa nolikumam.

[3] SIA "Nordtorf" 2003.gada 1.augustā iesniegusi sūdzību zemkopības ministram. Sūdzībā lūgts izprasīt no VAS "Latvijas valsts meži" Vidusdaugavas mežsaimniecības visus Konkursa materiālus,

veikt Konkursa komisijas 2001.gada 10.jūlija lēmuma likumības un pamatoības pārbaudi, atcelt šo lēmumu, atzīt par spēkā neesošu zemes nomas līgumu, kas noslēgts starp VAS "Latvijas valsts meži" un SIA "LTL", atzīt par uzvarētāju SIA "Nordtorf", kā arī uzdot VAS "Latvijas valsts meži" noslēgt nomas līgumu ar SIA "Nordtorf".

Zemkopības ministrs 2003.gada 7.oktobrī sniedzis atbildi, kurā norādījis, ka Zemkopības ministrija, izvērtējusi sūdzību un VAS "Latvijas valsts meži" vēstuli ar skaidrojumu par radušos situāciju, uzskata, ka nav iemesla apšaubīt Konkursa norises likumību un apstrīdēt Konkursa komisijas lēmumu.

[4] Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesā 2003.gada 10.novembrī saņemta SIA "Nordtorf" sūdzība (pieteikums), kurā lūgts atzīt zemkopības ministra rīcību, sniedzot atbildi uz sūdzību, par prettiesisku un atcelt Konkursa komisijas 2001.gada 10.jūlija lēmumu par Konkursa rezultātu apstiprināšanu. Ar Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2004.gada 21.janvāra spriedumu noraidīta SIA "Nordtorf" sūdzība (pieteikums) par zemkopības ministra prettiesisko rīcību, sniedzot 2003.gada 7.oktobra atbildi Nr.10.1.-19./3374.

[5] Par minēto spriedumu SIA "Nordtorf" iesniegusi apelācijas sūdzību Administratīvajai apgabaltiesai, lūdzot atzīt zemkopības ministra rīcību par prettiesisku un atcelt Konkursa komisijas 2001.gada 10.jūlija lēmumu. Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 4.oktobra lēmumu SIA "Nordtorf" sūdzību (pieteikumu) par zemkopības ministra prettiesisko rīcību, sniedzot 2003.gada 7.oktobra atbildi Nr.10.1.-19./3374, atstājusi bez izskatīšanas.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 4.oktobra lēmumu SIA "Nordtorf" iesniegusi blakus sūdzību, lūdzot atcelt minēto lēmumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 16.novembra lēmumu atcelts Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 4.oktobra lēmums un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[7] Izskatot lietu atkārtoti sakarā ar SIA "Nordtorf" apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 28.februāra spriedumu noraidījusi SIA "Nordtorf" sūdzību (pieteikumu) par zemkopības ministra rīcības prettiesiskumu, sniedzot 2003.gada 7.oktobra atbildi Nr.10.1.-19./3374. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Konkursa nolikuma 76.punkts atbilst Konkursa laikā spēkā esošajai administratīvā akta apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas kārtībai, kas noteikta Ministru kabineta 1997.gada 18.marta noteikumos Nr.101 "Noteikumi par sūdzību izskatīšanu sakarā ar valsts un pašvaldību pasūtījumu piešķiršanu". Tā kā Konkursa komisiju ar 2001.gada 9.aprīļa rīkojumu Nr.17 ir apstiprinājis VAS "Latvijas valsts meži"

Vidusdaugavas mežniecības izpilddirektors, tiesības izskatīt sūdzību par Konkursa komisijas darbību bija tikai VAS "Latvijas valsts meži" Vidusdaugavas mežniecības izpilddirektoram. Tādējādi SIA "Nordtorf" sūdzība, kas iesniegta VAS "Latvijas valsts meži" Vidusdaugavas mežniecības izpilddirektoram, uzskatāma par sūdzību, kas iesniegta pakļautības kārtībā augstākā institūcijā atbilstoši Konkursa nolikuma 79.punktam.

[7.2] SIA "Nordtorf" saskaņā ar Latvijas Civilprocesa kodeksa 239.³ panta pirmo daļu VAS "Latvijas valsts meži" Vidusdaugavas mežsaimniecības izpilddirektora 2001.gada 23.augusta atbildi varēja pārsūdzēt tiesā mēneša laikā pēc tās saņemšanas. Pieteicēja minēto atbildi nepārsūdzēja, tādējādi neizmantojot Latvijas Civilprocesa kodeksa 24.A nodaļā noteiktās tiesības. Iesniedzot sūdzību (pieteikumu) tiesā 2003.gada 10.novembrī, SIA "Nordtorf" ir nokavējusi likumā noteikto sūdzības (pieteikuma) iesniegšanas termiņu.

[7.3] Nav pamatots SIA "Nordtorf" arguments, ka Zemkopības ministrija ir uzskatāma par augstāku iestādi, kurā pieteicēja pamatoti varējusi vērsties administratīvā akta apstrīdēšanas nolūkā. Kā atzinis Senāta Administratīvo lietu departaments 2004.gada 16.novembra lēmumā, pieteicējas vērsšanās pie zemkopības ministra uzskatāma par papildu iespēju, ko izmantojusi pieteicēja. Papildu iespēju izmantošana pati par sevi nav uzskatāma par pietiekamu pamatu nokavētā pieteikuma iesniegšanas termiņa atjaunošanai. Turklāt, ņemot vērā to, ka zemkopības ministra atbilde neradīja SIA "Nordtorf" ne tiesiskas, ne faktiskas sekas, tā ir atzīstama par iestādes vispārēja rakstura darbību nevis administratīvā procesa turpinājumu.

[7.4] Tā kā SIA "Nordtorf" saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 46.panta pirmo daļu nav lūgusi atjaunot nokavēto procesuālo termiņu, lietā ir nokavēts pieteikuma iesniegšanas termiņš un pieteicēja ir zaudējusi tiesības iesniegt pieteikumu par Konkursa komisijas lēmumu.

[7.5] Tā kā SIA "Nordtorf" atbilstoši APL 44.pantam ir zudušas tiesības iesniegt pieteikumu par Konkursa komisijas lēmumu, SIA "Nordtorf" apelācijas sūdzība ir noraidāma un pieteicējas argumenti pēc būtības nav vērtējami.

[7.6] Nav pamatots pieteicējas pārstāvja arguments, ka pārsūdzības termiņš nav nokavēts, jo administratīvais akts nav stājies spēkā. Pieteicējai bija zināms Konkursa komisijas un augstākās iestādes lēmums (administratīvais akts), tādēļ atbilstoši Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (turpmāk – Administratīvo aktu procesa noteikumi) 68.punktam pārsūdzējais administratīvais akts bija stājies spēkā.

[8] Kasācijas sūdzību par minēto spriedumu iesniegusi SIA "Nordtorf", lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 28.februāra spriedumu pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[8.1] Apgabaltiesa pārkāpusi APL 154.pantu, kas novedis pie tā, ka tiesa piemērojusi to likuma normu, kuru nevajadzēja piemērot, un nav piemērojusi to likuma normu, kuru vajadzēja piemērot. Apgabaltiesa nepamatoti piemērojusi Administratīvo aktu procesa noteikumu 68.punktu, kuru nevajadzēja piemērot, bet nav piemērojusi Ministru kabineta 1996.gada 23. aprīļa noteikumu Nr.154 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi" 18., 34. un 39.punktu, likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 8.pantu, kā arī APL 78. un 302.pantu, kurus vajadzēja piemērot. Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā to, ka sākotnējais administratīvais akts nav stājies spēkā, jo administratīvais akts, kuram nav juridiska spēka, nevar stāties spēkā. Konkursa protokola Nr.2 lēmumu nav parakstījis konkursa komisijas sekretārs, kas atbilstoši Ministru kabineta 1996.gada 23. aprīļa noteikumu Nr.154 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi" 18., 34. un 39.punktam dod pamatu uzskatīt, ka šis lēmums nav spēkā. Šajā gadījumā Ministru kabineta 1996.gada 23. aprīļa noteikumi Nr.154 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi" atzīstami par vispārīgu normu. Līdz ar to Administratīvo aktu procesa noteikumu 68.punkts piemērojams tikai tad, ja vispārīgā normā nav noteikts savādāk. Apgabaltiesa pretēji Administratīvā procesa likuma 251.panta piektajai daļai nav pamatojusi, kāpēc šajā gadījumā nav piemērojama vispārējā tiesību norma.

Saskaņā ar likuma "Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 8.pantu Administratīvo aktu procesa noteikumu 68.punkts nebija piemērojams, bet bija jāpiemēro Ministru kabineta 1996.gada 23. aprīļa noteikumi Nr.154 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi," jo spēkā ir jaunāka likuma norma, kas regulē šo jautājumu. Ja administratīvais akts nav stājies spēkā, atbilstoši APL 79.panta pirmajai daļai šā administratīvā akta pārsūdzības termiņš vispār nav iestājies.

[8.2] Apgabaltiesa pārkāpusi APL 302.panta pirmo daļu, jo nav izskatījusi apelācijas sūdzību pilnā apjomā. Apgabaltiesa nav izvērtējusi pieteicējas argumentu, ka nevienā no administratīvajiem aktiem atbilstoši Administratīvo aktu procesa noteikumu 63.5.punktam nav norādīts, kur un kādā termiņā sākotnējo administratīvo aktu un atbildi uz pārsūdzību var pārsūdzēt.

[8.3] Apgabaltiesa nav izskatījusi pieteicējas argumentu, ka SIA "Nordtorf" lēmumu pamatoti pārsūdzējusi Zemkopības ministrijai. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 37.panta pirmo daļu ministrs var pārņemt savā kompetencē pakļautībā esošās iestādes vai amatpersonas lietu. Saskaņā ar 2004.gada 6.novembra lēmumu senāts VAS "Latvijas Valsts meži" pēc būtības atzinis par valsts iestādi. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 6. un 7.pantu šai iestādei jāatrodas ministrijas pakļautībā vai pārraudzībā. Zemkopības ministrijas 2003.gada 29. aprīļa nolikuma 3.punkts nosaka, ka ministrija ir augstākā iestāde ministrijas padotībā esošajām valsts pārvaldes iestādēm.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 37.panta piektās daļas piekto punktu ministram nav pārņemšanas tiesības, ja koleģiāla institūcija konkursa, eksāmena, atestācijas, licencēšanas vai līdzīgos gadījumos saskaņā ar likumu vai Ministru kabineta noteikumiem izdod administratīvo aktu. Likuma "Par zemes dzīlēm" 10.pants uz lēmuma pieņemšanas brīdi nenoteica, ka konkurss zemes nomas tiesību piešķiršanai un zemes dzīļu tiesību piešķiršanai bija jārīko. Minētā panta pirmā un desmitā daļa vien noteica, ka uzsākt zemes dzīļu izmantošanu var tikai tad, ja saņemta attiecīga atļauja. Tātad konkurss jārīko tikai licences saņemšanai. No iepriekš minētā secināms, ka Valsts pārvaldes iekārtas likuma 37.pants nav piemērojams, jo netika lemts par licences piešķiršanu. Saskaņā ar likuma "Par zemes dzīlēm" 10.panta pirmās daļas c) punktu zemes nomas izmantošanas atļauju izsniedz Valsts ģeoloģijas dienests. Konkursa komisijai šādas tiesības nebija. Neievērojot iepriekšminēto likuma normas, tiesa izdarījusi nepareizu secinājumu, ka zemkopības ministrs nebija kompetentā persona, kurai vajadzēja pārsūdzēt konkursa komisijas 2001.gada 10.jūlija lēmumu.

Administratīvā apgabaltiesa nav vērtējusi apstākli, ka Zemkopības ministrija savā iepriekšējā atbildē nav apstrīdējusi to, ka Zemkopības ministrija nebūtu "augstākā institūcija" Civilprocesa kodeksa 239.³ panta izpratnē.

[8.4] Apgabaltiesa nav vērtējusi arī pieteicējas argumentu par Konkursa nolikuma 79.punkta piemērošanu. Minētais punkts noteic, ka Valsts institūcijas lēmumu pakļautības kārtībā var pārsūdzēt likumā noteiktā kārtībā. Šajā gadījumā Zemkopības ministrija ir beidzamā pārsūdzības instance, jo termins "Valsts institūcija" nekur citur nolikumā nav minēts. Ministru kabineta 1997.gada 18.marta noteikumi Nr.101 "Noteikumi par sūdzību izskatīšanu sakarā ar valsts un pašvaldību pasūtījumu piešķiršanu" nav piemērojami, jo lietā nav konstatēts, ka ir bijis valsts vai pašvaldības pasūtījums; zemkopības ministrs lietu izskatījis pēc būtības.

[8.5] Apgabaltiesa nav izvērtējusi lietas faktiskos apstākļus atbilstoši APL 103.panta otrajai daļai. Nav izvērtēta 2003.gada 1.augusta Zemkopības ministrijas vēstule atbilstoši tiem pašiem kritērijiem, pēc kādiem Senāts izvērtēja 2001.gada 19.jūlija pieteicējas iesniegumu. Ja tiesa būtu izvērtējusi minētos pierādījumus, tad būtu jākonstatē, ka pie šādiem faktiskajiem apstākļiem ir jāpiemēro Civilprocesa kodeksa 239.³ pantā noteiktais 30 dienu pārsūdzības termiņš.

[8.6] Apgabaltiesa nav izvērtējusi pieteicējas argumentu par to, ka nepamatots ir Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta secinājums, ka Konkursa laikā Civilprocesa kodeksa normas neparedzēja valsts institūciju lēmumu divpakāpju izskatīšanas kārtību. Nav ņemts vērā tas, ka Civilprocesa kodeksa 24.A nodaļa reglamentē kārtību, kādā valsts amatpersonu lēmumi tiek pārsūdzēti tiesā, un lēmumu izskatīšanas kārtību tiesā, nevis pirmstiesas izskatīšanas kārtību.

[8.7] Apgabaltiesa nav lēmusi par pieteicējas izteikto lūgumu attiecībā uz pierādījumu izprasīšanu no Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja. Tādējādi apgabaltiesa liegusi pieteicējai pierādīt savu prasījumu pamatotību.

[8.8] Apgabaltiesa pārkāpusi APL 15.pantu, 17.panta 2.punktu un 251.panta piekto daļu, savu secinājumu par to, ka pieteicējas vēršanās pie zemkopības ministra ir uzskatāma par papildu iespēju un pati par sevi nav pietiekams pamats iesniegšanas termiņa atjaunošanai, pamatojot ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas lēmumu lietā *Tumilovich v. Russia* (iesniegums Nr.47033/99), nevis tiesību normām. Apgabaltiesas atsauce uz minēto Eiropas Cilvēktiesību tiesas lēmumu ir nepamatota, jo tās secinājumi šajā lietā ir saistīti ar citām tiesiskajām attiecībām un apstākļiem. SIA "Nordtorf" sūdzība nav saistīta ar cilvēktiesību ievērošanu, un Cilvēktiesību tiesas kompetence, kas izriet no minētās konvencijas 32. un 35.pantiem, neattiecas uz juridisko personu sūdzību izskatīšanu. Administratīvā apgabaltiesa uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas lēmumu *Tumilovich lietā* atsaucās, lietojot tiesību normas interpretācijas analogijas metodi.

[9] Senāta Administratīvo lietu departaments 2005.gada 14.septembrī saņēmis SIA "Nordtorf" pilnvarotā pārstāvja vēstuli, kurā izteikta piekrišana lietu izskatīt rakstveida procesā. Piekrišana izskatīt lietu rakstveida procesā pausta arī Zemkopības ministrijas 2005.gada 19.augusta vēstulē.

[10] Tā kā lietā esošie dokumenti ir pietiekami un tam rakstveidā piekrituši administratīvā procesa dalībnieki, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 114.pantu lietu var izskatīt rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[11] Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentu par to, ka pārsūdzības termiņš nav nokavēts, jo administratīvais akts nav stājies spēkā un nevarēja stāties spēkā, tā kā tas atbilstoši Ministru kabineta 1996.gada 23.aprīļa noteikumiem "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi" atzīstams par spēkā neesošu.

Administratīvo aktu procesa noteikumu 68.punkts, kas bija spēkā Konkursa laikā, noteica: ja vispārējā tiesību normā vai pašā administratīvajā aktā nav noteikts citādi, administratīvais akts stājās spēkā ar brīdi, kad tas kļūst zināms adresātam. Apgabaltiesa konstatējusi, ka pieteicēja saņēmusi VAS "Latvijas Valsts meži" Vidusdaugavas mežsaimniecības izpilddirektora 2001.gada 23.augusta atbildi, tas ir, atbilstoši iepriekšminētās normas nosacījumiem atzīstams, ka administratīvais akts ir stājies spēkā.

Turklāt Administratīvo aktu procesa noteikumu 72.punkts noteic, ka administratīvais akts nav spēkā, ja:

- nav saprotams, kas izdevis administratīvo aktu;
- to izdevusi iestāde, kurai lieta nav piekritīga, un tajā nebūtu norādes, ka attiecīgā iestāde ir pilnvarota šo aktu izdot;
- tas adresātu vedina izdarīt tiesību normu pārkāpumu.

Šādus apstākļus apgabaltiesa nav konstatējusi. Turklāt Administratīvo aktu procesa noteikumu normas attiecībā uz administratīvā akta spēkā neesamību ir atzīstamas par speciālajām normām attiecībā pret Ministru kabineta 1996.gada 23.aprīļa noteikumiem Nr.154 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi."

Ņemot vērā iepriekš minēto un to, ka saskaņā ar APL 347.pantu pierādījumu pārvērtēšana neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka pārsūdzētais administratīvais akts bija stājies spēkā.

[12] Administratīvo lietu departaments kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, ka Administratīvā apgabaltiesa nav vērtējusi apstākli, ka administratīvajā aktā nav bijusi norādīta pārsūdzības kārtība, neuzskata par pietiekamu apgabaltiesas sprieduma atcelšanai, jo šādas norādes trūkums neietekmē administratīvā akta spēkā esamību (sk. šā sprieduma 11.punktu).

[13] Administratīvo lietu departaments kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, ka Administratīvā apgabaltiesa nav vērtējusi Konkursa nolikuma 79.punktu atbilstoši pieteicējas šā punkta interpretācijai (sk. šā sprieduma 8.3.punktu), neuzskata par pietiekamu pamatu apgabaltiesas sprieduma atcelšanai.

[13.1] No APL 350.panta pirmās daļas izriet, ka tiesību normas interpretācija (tulkojums), kas izteikta kasācijas instances tiesas nolēmumā, ir obligāta tiesai, kura šo lietu izskata no jauna.

Ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 16.novembra lēmumu šajā lietā ir atzīts, ka uz Konkursa komisijas lēmuma pārsūdzības kārtību ir attiecināmi Ministru kabineta 1997.gada 18.marta noteikumi Nr.101 "Noteikumi par sūdzību izskatīšanu sakarā ar valsts un pašvaldību pasūtījumu piešķiršanu". Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa pamatoti piemērojusi šo normatīvo aktu, attiecinot to uz konkrēto tiesisko situāciju.

[13.2] Administratīvo lietu departaments uzskata par kļūdainu kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, ka pieteicējas prasījums zemkopības ministram ir vērtējams kā vērtējamā augstākā iestādē.

Konkursa laikā spēkā esošās un piemērojamās Civilprocesa kodeksa normas neparedzēja valsts un pašvaldību institūciju lēmumu divpakāpju apstrīdēšanas ārpustiesas izskatīšanas kārtību. Arī Ministru kabineta 1997.gada 18.marta noteikumi Nr.101 "Noteikumi par sūdzību izskatīšanu sakarā ar valsts un pašvaldību pasūtījumu piešķiršanu" nenoteica, ka lēmumi ārpustiesas izskatīšanas kārtībā būtu apstrīdami divās instancēs.

Civilprocesa kodeksa 239.² pants noteica, ka sūdzību tiesā var iesniegt pēc tam, kad sūdzība par valsts vai pašvaldību institūcijas vai amatpersonas rīcību (lēmumu) iesniegta pakļautības kārtībā augstākai institūcijai vai amatpersonai, ja likums nenosaka citu kārtību. Minēto Ministru kabineta noteikumu 6.punkts noteic, ka sūdzības pakļautības kārtībā iesniedzamas un izskatāmas institūcijā, kura iecēlusi izsoles (konkursa) komisiju, savukārt 16.punkts noteic, ka valsts un pašvaldību institūcijas lēmumu par pakļautības kārtībā iesniegto sūdzību izskatīšanu pretendenti var pārsūdzēt likumā noteiktajā kārtībā.

Līdzīgi noteikumi iekļauti arī Konkursa nolikumā, paredzot, ka sūdzību par Konkursa komisijas lēmumu var iesniegt institūcijā, kas apstiprinājusi Konkursa komisiju (76.punkts), un valsts institūcijas lēmumu par pakļautības kārtībā iesniegto sūdzību izskatīšanu pretendenti var pārsūdzēt likumā noteiktajā kārtībā (79.punkts).

Tādējādi apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka pieteicējas sūdzība, kas iesniegta VAS "Latvijas valsts meži" un Vidusdaugavas mežsaimniecībai, kura apstiprināja Konkursa komisiju, uzskatāma par sūdzību, kas iesniegta pakļautības kārtībā. Līdz ar to pieteicējai, saņemot noraidošu atbildi no Vidusdaugavas mežsaimniecības, kā to atzinis Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2004.gada 16.novembra lēmumā, nebija nekādu šķēršļu griezties ar pieteikumu tiesā Latvijas Civilprocesa kodeksa

noteiktajā kārtībā un termiņos, tā kā bija pabeigta normatīvajos aktos noteiktā ārpustiesas izskatīšanas kārtība. Līdz ar to nav vērtējams kasācijas sūdzības arguments par vispārējām Zemkopības ministrijas un VAS "Latvijas valsts meži" padotības attiecībām.

Tāpat nav pamatots arī kasācijas sūdzības iesniedzējas arguments, ka apgabaltiesa nepamatoti secinājusi, ka pieteicējas vērsšanās pie zemkopības ministra ir uzskatāma par papildu iespēju un tā pati par sevi nav pietiekams pamats iesniegšanas termiņa atjaunošanai. Iepriekš minētais secinājums izriet no Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 16.novembra lēmuma un atbilstoši APL 350.panta pirmās daļas noteikumiem tiesību normas interpretācija (tulkojums), kas izteikta kasācijas instances tiesas nolēmumā, bija saistoša apgabaltiesai.

[14] Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, ka, izskatot lietu, Administratīvā apgabaltiesa pārkāpusi APL 302.pantu, neizskatot lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību.

Saskaņā ar APL 302.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā. Tādējādi apgabaltiesai, citastarp, bija pienākums pārliecināties par to, vai sūdzība iesniegta likumā noteiktajā termiņā.

Līdz 2004.gada 30.janvārim spēkā esošā Latvijas Civilprocesa kodeksa 239.³ panta pirmā daļa noteica, ka sūdzību par valsts pārvaldes institūciju vai amatpersonu lēmumu vai rīcību var iesniegt tiesā mēneša laikā no dienas, kad juridiskā persona saņēmusi augstākas institūcijas vai amatpersonas atteikumu apmierināt sūdzību, vai no dienas, kad izbeidzas mēnesi ilgs termiņš pēc sūdzības iesniegšanas augstākai institūcijai vai amatpersonai, ja iesniedzējs uz to nav saņēmis atbildi.

Apgabaltiesa spriedumā nodibinājusi, ka pieteicēja VAS "Latvijas valsts meži" Vidusdaugavas mežsaimniecības izpilddirektora 2001.gada 23.augusta atbildi nav pārsūdzējusi. Apgabaltiesa secinājusi, ka, iesniedzot sūdzību (pieteikumu) tikai 2003.gada 10.novembrī, pieteicēja ir nokavējusi likumā noteikto sūdzības (pieteikuma) iesniegšanas termiņu.

Tādējādi apgabaltiesa, uzskatot, ka sūdzības iesniegšanas tiesā termiņa nokavējums ir patstāvīgs pamats sūdzības noraidīšanai (sk. Administratīvo lietu departamenta 2004.gada spriedumu lietā Nr.SKA-81), pieteicējas sūdzību pamatoti ir noraidījuši.

[15] Kasācijas sūdzības iesniedzējs pareizi norāda, ka apgabaltiesa nav lēmusi par pieteicējas izteikto lūgumu attiecībā uz pierādījumu izprasīšanu no Korupcijas novēršanas un apkarošanas

biroja, taču Administratīvo lietu departamenta ieskatā tas nevar būt par pamatu sprieduma atcelšanai. Kā iepriekš norādīts, tiesa nav izskatījusi lietu pēc būtības, bet pieteikumu noraidījusi sakarā ar tā iesniegšanas termiņa nokavējumu, kas ir patstāvīgs pamats pieteikuma noraidīšanai.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots un tiesisks, tāpēc kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 28.februāra spriedumu atstāt negrozītu, bet sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Nordtorf" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par lietderības apsvērumu izvērtēšanu tiesā ministra pieņemtā lēmumā par pašvaldības priekšsēdētāja atstādināšanu no pienākumu pildīšanas (likuma "Par pašvaldībām" 93.panta pirmā daļa)

Tā kā lietderības apsvērumu kontrolei tiesā ir noteiktas robežas, tiesa nav tiesīga valsts pārvaldes iestādes vietā pieņemt lēmumu par lietderību. Tiesa ir tiesīga pārbaudīt, vai iestāde rīcības brīvību ir izmantojusi atbilstoši pilnvarojumam un vai tā nav pārkāpusi likumā noteiktos lietderības apsvērumu ietvarus.

2005.gada 4.oktobrī

Lieta Nr.SKA-261

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senators	N.Salienieks,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējai Anitai T. un Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas pārstāvjiem I.Jansonam un K.Jaunzemei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Anitas T. pieteikuma par Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas lēmuma atcelšanu, sakarā ar Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Reģionālās attīstības un pašvaldības lietu ministra 2004.gada 23. aprīļa rīkojumu Nr.2-02/73 (turpmāk – ministra rīkojums) Tukuma rajona Viesatu pagasta priekšsēdētāja Anita T. atstādināta no pagasta priekšsēdētājas amata pienākumu pildīšanas, pamatojoties uz likuma "Par pašvaldībām" 93.panta pirmo daļu.

Ministra rīkojumā norādīts, ka ar Viesatu pagasta padomes 2003.gada 28.februāra sēdes lēmumu pagasta padomes priekšsēdētājai Anitai T. piešķirtas zemes lietošanas tiesības uz nekustamo īpašumu Viesatu pagasta (..) 6,8 ha platībā. Padomei pieņemot šādu lēmumu, padomes priekšsēdētāja Anita T. pieļāvusi vairākus būtiskus normatīvo aktu pārkāpumus. Pirmkārt, likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 2.panta otrās daļas pārkāpumu, jo nav ievērota šajā normā noteiktā procedūra, kā izskatāmi pieprasījumi zemes piešķiršanai pastāvīgā lietošanā. Otrkārt, Anita T. pārkāpusi likuma "Par pilsētas domes, rajona

padomes, novada domes un pagasta padomes deputāta statusu" 6.panta trešo daļu, likuma "Par pašvaldībām" 37.panta otrās daļas 3. un 9.punktu, jo balsojusi par lēmumu, kas ietekmē viņas personiskās intereses un tiesības. Līdz ar to pārkāpts arī likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 20.pants. Treškārt, Anita T. pieļāvusi arī citus pārkāpumus – pārkāpta likuma "Par pašvaldībām" 48.panta otrā daļa, jo parakstīti prettiesiski lēmumi, šā likuma 62.panta otrās daļas 1.punkts un Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta pirmā daļa.

Kā lietderības apsvērumi ministra rīkojumā norādīti Viesatu pagasta padomes turpmākas tiesiskās darbības lēmumu pieņemšanā nodrošināšana, sabiedrības interešu un tiesību ievērošanas nodrošināšana un apziņas radīšana sabiedrībā, ka valsts aizsargā indivīdu intereses un tiesības, veicina politiskās un tiesiskās kultūras izaugsmi, personu atbildības un tiesiskās kārtības noturību, kā arī, ka tiek reaģēts uz pieļautiem tik būtiskiem normatīvo aktu pārkāpumiem.

[2] Par ministra rīkojumu Anita T. iesniegusi pieteikumu Administratīvajai rajona tiesai. Anita T., atzīstot, ka savā darbībā pieļāvusi atsevišķus tiesību normu pārkāpumus, tomēr uzskata, ka ar ministra rīkojumu sodīta pārāk bargi. Pieteikumā norādīts, ka ministra rīkojumā nav ņemts vērā fakts, ka nelikumīgos lēmumus Viesatu pagasta padome atcēla, novēršot pieļautos pārkāpumus. Nekādu materiālu labumu no neapzināti pieļautajiem pārkāpumiem Anita T. nav guvusi, turpmāko darbu viņa kā pagasta domes priekšsēdētāja pildījusi godprātīgi. Likuma "Par pašvaldībām" 93.pants nenosaka ministra pienākumu, bet nosaka tiesības atstādināt domes priekšsēdētāju.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 12.oktobra spriedumu Anitas T. pieteikums noraidīts, ministra rīkojums atzīts par tiesisku un pamatotu.

[4] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 4.marta spriedumu Anitas T. pieteikumu atzina par pamatotu un atcēla ministra rīkojumu. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Reģionālās attīstības un pašvaldības lietu ministrs (turpmāk – ministrs) nepamatoti piemērojis likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 20.panta pirmo daļu, jo lietā nav konstatējis, ka Anita T. kā pašvaldības domes vadītāja būtu pieļāvusi domē strādājošas amatpersonas nonākšanu interešu konflikta situācijā un ka šādā situācijā amatpersonas būtu īstenojušas savas pilnvaras. Šī norma nav piemērojama attiecībā uz Anitu T. viņas pašas interešu konflikta situācijā. Saskaņā ar minētā likuma 11.panta pirmo daļu valsts amatpersonai ir aizliegts, pildot valsts amatpersonas pienākumus, sagatavot vai izdot administratīvos aktus, veikt

uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības, kurās šī valsts amatpersona ir personiski vai mantiski ieinteresēta.

Nepamatoti piemērots likuma "Par pašvaldībām" 37.panta pirmās daļas 9.punkts. Šis punkts un 10.punkts nosaka pašvaldības deputātu balsojuma atspoguļojumu sēdes protokolā, nevis balsojuma aizliegumu.

Nepamatoti piemērota likuma "Par pašvaldībām" 48.panta otrā daļa un 62.panta otrās daļas 1.punkts. Minētās normas nenoteic gadījumus, kuros pašvaldības priekšsēdētājam ir pienākums neparakstīt lēmumus. Bez tam ministra rīkojumā nav konstatēts, ka Anita T. nebūtu pildījusi domes (padomes) priekšsēdētājas pienākumu vadīt domes darbu un koordinēt jautājumu izskatīšanu komitejās.

[4.2] Anita T. ir pārkāpusi likuma "Par pilsētas domes, rajona padomes, novada domes un pagasta padomes deputāta statusu" 6.panta trešo daļu, likuma "Par pašvaldībām" 37.panta otrās daļas 3.punktu, pieņemot lēmumu, kurš nav iekļauts sēdes darba kārtībā, un neiekļaujot to sēdes protokolā. Pieļauts likuma "Par pašvaldībām" 37.panta pirmās daļas 10.punkta pārkāpums, nenorādot sēdes protokolā to deputātu vārdu un uzvārdu, kuri, pildot likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" paredzētos lēmumu pieņemšanas ierobežojumus, nav piedalījušies attiecīgā lēmuma pieņemšanā. Anita T. pieļāvusi likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 2.panta otrās daļas pārkāpumu, neievērojot kārtību zemes lietošanas tiesību piešķiršanā, kā arī Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta pirmās daļas pārkāpumu.

[4.3] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 65.panta otrajai daļai ministra rīkojums, kas pamatots ar likuma "Par pašvaldībām" 93.panta pirmo daļu, ir izdošanas izvēles administratīvais akts. Tā izdošanā ministram bija jāievēro Administratīvā procesa likuma 66.panta pirmā daļa un jāveic lietderības apsvērumi. Konkrētajā gadījumā izdarītajiem lietderības apsvērumiem jābūt vērīgiem uz to, lai samērotu personas pārkāpumu smagumu ar nepieciešamajām sekām. Ministra rīkojumā norādītie lietderības apsvērumi neatbilst minētajai jēgai, jo nav vērtēts Anitas T. pārkāpuma būtiskums un sekas. Tādējādi ministra rīkojums neatbilst Administratīvā procesa likuma 67.panta pirmās daļas 6.punktam.

[4.4] No likuma "Par pašvaldībām" 5.panta otrās daļas, 3.panta pirmās daļas un 19.panta secināms, ka primāri kontroli pār vēlētu pārstāvju darbību veic vēlētāji. Likuma "Par pašvaldībām" 93.panta pirmajā daļā paredzētās ministra pilnvaras ir vērtējamas kā izņēmuma tiesības vēlētas personas administratīvai atbrīvošanai no amata un izmantojamas tikai būtisku pārkāpumu gadījumā. Tādēļ ministram ir īpaši svarīgi vērtēt attiecīgās personas pārkāpuma būtiskumu, lemjot par tās atstādināšanu no pienākumu pildīšanas.

[5] Par apgabaltiesas spriedumu Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija (turpmāk – ministrija) iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt apgabaltiesas spriedumu un izbeigt tiesvedību.

[5.1] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa nepareizi interpretējusi tiesību normu – likuma "Par pašvaldībām" 48.panta otrās daļas 1.punktu. Šā likuma 48.panta otrās daļas mērķis ir noteikt pienākumu pašvaldības domes (padomes) priekšsēdētājam nodrošināt pašvaldības domes kā valsts pārvaldes iestādes likumīgu un lietderīgu lēmumu pieņemšanu un šaubu gadījumā reaģēt uz iespējamajiem normatīvo aktu pārkāpumiem. To papildina arī likuma "Par pašvaldībām" 62.panta otrās daļas 1.punkts, kas ietver pašvaldības domes (padomes) priekšsēdētāja pozitīvās atbildības elementu – nodrošināt domes (padomes) darbu tā, lai tas atbilstu normatīvo aktu prasībām. Apgabaltiesas izdarītais secinājums izslēdz pašvaldības domes (padomes) priekšsēdētāja atbildību.

[5.2] Apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punktu, jo sprieduma motīvu daļā nav norādījusi pierādījumus, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi par nepietiekamu rīkojuma lietderības izvērtējumu un kāpēc rīkojumā norādītie pārkāpumi uzskatāmi par nebūtiskiem. Nemotivējot šos apsvērumus, apgabaltiesa pārkāpusi Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta pirmo daļu.

[6] Tiesas sēdē ministrijas pārstāvji uzturēja kasācijas sūdzību, bet Anita T. to neatzina.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā apgabaltiesa pareizi atzinusi, ka ministra rīkojums ir izdošanas izvēles administratīvais akts un ka tādēļ, to izdodot, ministram atbilstoši Administratīvā procesa likuma 66.pantam bija jāveic lietderības apsvērumi.

Tomēr Administratīvo lietu departamenta ieskatā, veicot lietderības apsvērumu kontroli ministra rīkojumā, apgabaltiesa nav rīkojusies atbilstoši tiesību normās noteiktajam, līdz ar ko apgabaltiesas spriedums nav atzīstams par tiesisku un tas ir atceļams tālāk norādīto argumentu dēļ.

[7.1] Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajā daļā noteikts, ka administratīvajā procesā tiesā tiek veikta tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta tiesiskumu vai **lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros**.

Tādējādi lietderības apsvērumu kontrolei tiesā ir noteiktas robežas, proti, tiesa nav tiesīga valsts pārvaldes vietā pieņemt lēmumu par lietderību, tā ir tiesīga pārbaudīt, vai iestāde rīcības brīvību ir izmantojusi atbilstoši pilnvarojumam un vai tā nav pārkāpusi likumā noteiktos lietderības apsvērumu ietvarus. Kā jau agrāk savā

praksē atzinis Administratīvo lietu departaments, iestādes rīcību tiesa var atzīt par prettiesisku, ja konstatētas iestādes iespējamās rīcības brīvības izmantošanas kļūdas, kas var izpausties trīs veidos: kā rīcības brīvības neizmantošana, rīcības brīvības pārsniegšana vai rīcības brīvības nepareiza izmantošana (sk. Administratīvo lietu departamenta spriedumu lietā Nr.SKA-120/2004).

[7.2] Apgabaltiesa ir atzinusi, ka atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 93.panta pirmajai daļai izņēmuma gadījumā, ja pieļauts būtisks pārkāpums, ministram bija pilnvaras lemt par vēlētas amatpersonas administratīvu atbrīvošanu no amata (sk. apgabaltiesas sprieduma 15.punktu).

Tāpat spriedumā ir konstatēts, ka Anita T., būdama valsts amatpersona, ir piedalījies tādu lēmumu sagatavošanā un pieņemšanā, kuros viņa pati personiski ir ieinteresēta (sk. apgabaltiesas sprieduma 9.punktu), kā arī atzīts, ka līdz ar to viņa ir pārkāpusi virkni tiesību normu (sk. apgabaltiesas sprieduma 12.2.punktu). Turklāt, neskatoties uz to, ka apgabaltiesa nav atzinusi Anitas T. rīcībā likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 20.panta pārkāpumu, jo apgabaltiesas ieskatā minētā tiesību norma nav piemērojama attiecībā uz pieteicējas rīcību viņas pašas interešu konflikta situācijā, apgabaltiesa spriedumā ir norādījusi uz tā paša likuma 11.panta pirmo daļu, kas ietver aizliegumu amatpersonai lemt jautājumus, kuros viņa pati ir personiski vai mantiski ieinteresēta.

[7.3] Taču Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa, atzīstot, ka ministrs rīkojumā nav veicis Anitas T. pieļautā pārkāpuma būtiskuma un seku izvērtējumu, nav šādu savu viedokli argumentējusi. Proti, neskatoties uz to, ka ministra rīkojumā ir izklāstīti apstākļi, kas, ministraprāt, liecina par Anitas T. izdarītā pārkāpuma būtiskumu (sk. lietas 7. un 8.lpp.), kā arī sniegti lietderības apsvērumi (sk. lietas 8. un 9.lpp.), apgabaltiesa nav minējusi motīvus, kāpēc rīkojumā minētās ziņas un apsvērumi nav uzskatāmi par lietderības apsvērumiem.

[7.4] Tādējādi Administratīvo lietu departamenta ieskatā ir pamatots kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punktu, proti, sprieduma motīvu daļā nav norādījusi pierādījumus, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi.

[8] Ņemot vērā 7.punktā izteiktos apsvērumus, kas atbilstoši Administratīvā procesa likuma 327.pantam liecina par procesuālo tiesību normu pārkāpumiem un kas ir pietiekošs pamats apgabaltiesas sprieduma atceļšanai, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pārējie kasācijas sūdzības argumenti nav jāvērtē.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4.marta spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Par valsts civildienesta attiecību izbeigšanas Valsts ieņēmumu dienestā tiesiskumu (likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 19.panta pirmā daļa)

Neskatoties uz to, ka Valsts ieņēmumu dienesta rīkojumā, ar kuru personai nodibinātas valsts civildienesta attiecības, papildus apstāklim, ka persona iecelta amatā uz promesoša ierēdņa laiku, norādīts arī konkrēts civildienesta pildīšanas datums, datumam ir tikai pakārtota nozīme. Proti, personai nevar rasties tiesiskā paļāvība pildīt civildienestu līdz rīkojumā norādītajam datumam, ja persona ir iecelta civildienestā uz noteiktu laiku, nosakot šāda dienesta apstākļus, t.i., nosakot, ka persona iecelta civildienestā uz cita ierēdņa prombūtnes laiku.

2005.gada 1.novembrī

Lieta Nr.SKA-295

S P I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonkāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējai Lidijai L. un Valsts civildienesta pārvaldes pārstāvim M.Knokam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Lidijas L.pieteikuma par Valsts civildienesta pārvaldes lēmumu, sakarā ar Lidijas L. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 6. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Zemgales reģionālās iestādes (turpmāk – VID reģionālā iestāde) direktora 2003.gada 13.janvāra rīkojumu Nr.69P (turpmāk – rīkojums Nr.69P) Lidija L. iecelta Nodokļu iekasēšanas pārvaldes Jelgavas nodaļas Nodokļu iekasēšanas daļas Pārskatu un deklarāciju sektora nodokļu inspektora amatā uz noteiktu laiku, uz O.Ļ. prombūtnes laiku.

Ar VID reģionālās iestādes direktora 2003.gada 20.maija rīkojumu Nr.731P (turpmāk – rīkojums Nr.731P) sakarā ar izmaiņām Jelgavas nodaļas struktūrā Lidija L. iecelta Jelgavas nodaļas Pārskatu, deklarāciju un analīzes daļas nodokļu inspektora amatā (turpmāk – nodokļu inspektora amats) uz nodokļu inspektora O.Ļ. prombūtnes laiku līdz 2004.gada 29.jūnijam.

Ar VID reģionālās iestādes direktora 2003.gada 5.septembra rīkojumu Nr.1148P (turpmāk – VID rīkojums) Lidija L. ar 2003.gada 12.septembri atbrīvota no nodokļu inspektora amata saskaņā ar likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 29.panta 1.punkta "b" apakšpunktu sakarā ar termiņa izbeigšanos.

Rīkojuma pamatojumā arī norādīts, ka tas izdots saskaņā ar VID 2003.gada 3.septembra rīkojumu Nr.1138P "Par bērna kopšanas atvaļinājuma pārtraukšanu O. Ļ.".

[2] Ar Valsts civildienesta pārvaldes (turpmāk – VCP) 2003.gada 21.novembra lēmumu Nr.106 (turpmāk – VCP lēmums) Lidijas L. sūdzība par viņas atbrīvošanu no amata atzīta par nepamatotu un, atsaucoties uz Valsts civildienesta likuma 4.panta 1.punktu un Ministru kabineta noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 80.punktu, uzlikts par pienākumu VID izdarīt grozījumus VID rīkojumā, nosakot, ka Lidija L. atbrīvota no amata ar 2003.gada 2.oktobri, un paredzot izmaksāt Lidijai L. tiesību normās noteiktos maksājumus par laika posmu no 2003.gada 12.septembra līdz 2.oktobrim.

VCP lēmumā minēts, ka Lidijas L. atbrīvošana no amata ir pamatota, jo sakarā ar O. Ļ. iesniegumu, VID pieņemts lēmums par bērna kopšanas atvaļinājuma pārtraukšanu. Nav juridiskas nozīmes Lidijas L. argumentam, ka iestādes rīkojumā par Lidijas L. iecelšanu amatā bijis noteikts konkrēts termiņš (līdz 2004.gada 29.jūnijam), jo Lidija L. zināja, ka viņa tiek iecelta amatā uz O. Ļ. prombūtnes laiku. Tomēr VCP secināja, ka VID saskaņā ar Darba likuma 156.panta otro daļu bija tiesības atbrīvot Lidiju L. ar 2003.gada 2.oktobri, proti, vienu mēnesi pēc O. Ļ. iesnieguma saņemšanas, nevis ar 2003.gada 12.septembri. VCP arī atzinusi, ka, tā kā Lidija L. bija iecelta amatā uz noteiktu laiku, VID nebija pienākums viņai piedāvāt citu vakantu amatu, jo uz Lidiju L. neattiecas Valsts civildienesta likuma 22.panta pirmajā daļā noteiktās tiesības uz pastāvīgu civildienestu.

[3] Par VCP lēmumu Lidija L. iesniedza sūdzību (pieteikumu) Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai. Administratīvā lieta sakarā ar Lidijas L. sūdzību (pieteikumu) ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 10.maija lēmumu nodota izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 10.decembra spriedumu Lidijas L. pieteikums apmierināts un uzlikts par pienākumu Latvijas Republikai Valsts civildienesta pārvaldes personā izmaksāt Lidijai L. tiesību normās noteiktos maksājumus par laika posmu no 2003.gada 2.oktobra līdz 2004.gada 29.jūnijam par VID reģionālās iestādes nodokļu inspektora amata pienākumu izpildes piespiedu kavējumu.

[4] Izskatot VID apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 6. aprīļa spriedumu noraidīja Lidijas L. pieteikumu par VCP lēmuma atcelšanu. Spriedumā norādīti tālāk minētie argumenti.

[4.1] Lietā ir strīds par to, vai Lidijas L. amatā atrašanās termiņš ir noteikts ar konkrētu datumu vai ar notikuma iestāšanos – O. Ļ. atgriešanos no bērna kopšanas atvaļinājuma.

[4.2] Atbilstoši Valsts civildienesta likuma 2.panta trešajai un ceturtajai daļai VID ierēdņa atbrīvošanu no ierēdņa amata nosaka likums "Par Valsts ieņēmumu dienestu", bet jautājumos, kurus neregulē speciālais likums, piemēram, par darba līguma termiņiem vai atpūtas laiku, piemēro Darba likumu.

Izvērtējot likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 19.panta pirmo daļu kopsakarā ar Darba likuma 15.pantu, secināms, ka, iecerējot ierēdņi amatā uz noteiktu laiku, amatā atrašanās termiņu var noteikt, norādot precīzu datumu vai konkrētu notikumu, piemēram, aizvietotā ierēdņa atgriešanos no bērna kopšanas atvaļinājuma, kuram iestājoties, izbeigtos ierēdņa amatā atrašanās termiņš.

[4.3] Spriedumā sniegta atsauce uz Satversmes tiesas 2002.gada 19.marta sprieduma lietā Nr.2001-12-01 "Par likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkta atbilstību Satversmes 91. un 109.pantam" 3.2. apakšpunktu par tiesiskās palāvēības principa izpratni (Administratīvā procesa likuma 10.pants).

Lai noskaidrotu VID reģionālās iestādes skaidri izteiktos un ticamos paziņojumus, jāizvērtē šīs iestādes izdotajos rīkojumos par Lidijas L. iecelšanu nodokļu inspektora amatā ietvertie noteikumi. No rīkojuma Nr.69P un Nr.731P secināts, ka iestādes izdotajos rīkojumos skaidri definēts pieteicējas iecelšanas amatā mērķis – aizstāt VID reģionālās iestādes Pārskatu, deklarāciju un analīzes sektora nodokļu inspektori O. Ļ. prombūtnes – bērna kopšanas atvaļinājuma – laikā.

[4.4] Ievērojot rīkojumos skaidri norādīto notikumu, kuram iestājoties izbeidzas Lidijas L. atrašanās amatā termiņš, pieteicējai bija pamats pajauties, ka viņa ir iecelta ierēdnes amatā uz O. Ļ. bērna kopšanas atvaļinājuma laiku. Lai gan rīkojumā Nr.731P ietverts datums, kurā O. Ļ., iespējams, varētu atsākt pildīt amata pienākumus, norādītais datums ir pakārtots notikumam – O. Ļ. bērna kopšanas atvaļinājuma beigām.

[4.5] No Darba likuma 156.panta pirmās daļas secināms, ka darba devējam ir pienākums piešķirt darbiniekam atvaļinājumu. Taču darba devējam nav tiesības pieprasīt darbiniekam izmantot visu piešķirto atvaļinājumu un darbiniekam nav pienākums izmantot viņam piešķirtās tiesības. Darbiniekam saskaņā ar Darba likuma 156.panta otro daļu ir pienākums vienu mēnesi iepriekš rakstveidā paziņot darba devējam par bērna kopšanas atvaļinājuma ilgumu, tātad arī pārtraukšanu. Līdz ar to darba devējs var prognozēt maksimālo bērna

kopšanas atvaļinājuma ilgumu, bet nevar precīzi noteikt, vai prombūtnē esošais darbinieks izmantos savas tiesības atgriezties darbā pirms bērna kopšanas atvaļinājuma beigām.

[4.6] VID reģionālā iestāde, izdodot rīkojumus, pieteicējai nav radījusi tiesisko palāvību, ka viņa iecelta amatā līdz 2004.gada 29.jūnijam, neatkarīgi no O. Ļ. bērna kopšanas atvaļinājuma ilguma. Līdz ar to VID reģionālā iestāde bija tiesīga atbrīvot Lidiju L. no ierēdnes amata un tā nav pārkāpusi tiesiskās palāvības un privātpersonas tiesību aizsardzības principu.

[4.7] Nepamatots ir rajona tiesas secinājums, ka priekšlaicīgas bērna kopšanas atvaļinājuma pārtraukšanas gadījumā VID bija pienākums O. Ļ. iecelt kādā citā no iestādes vakantajiem amatiem. Ņemot vērā to, ka pieteicēja amatā bija iecelta uz O. Ļ. prombūtnes laiku, nepastāvēja šķēršļi, lai O. Ļ. liegtu atsākt strādāt iepriekšējā amatā.

[4.8] Nepamatots ir arī Lidijas L. viedoklis, ka VID nepamatoti nav piedāvājis viņai citu vakanto ierēdņa amatu Pārskatu, deklarāciju un analīzes daļā. Ievērojot, ka saskaņā ar likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 29.panta 1.punkta "b" apakšpunktu valsts civildienesta attiecības izbeidzas, atbrīvojot ierēdņi no amata termiņa izbeigšanās dēļ, secināms, ka uz pieteicēju neattiecas Valsts civildienesta likuma 22.panta 1.punktā noteiktās tiesības uz pastāvīgu civildienestu, un līdz ar to reģionālajai iestādei nebija pienākuma piedāvāt pieteicējai citu vakanto amatu.

[5] Par apgabaltiesas spriedumu Lidija L. iesniegusi kasācijas sūdzību, lūdzot apgabaltiesas spriedumu atcelt, pamatojoties uz tālākminētajiem argumentiem.

Apgabaltiesa lietu izspriedusi, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 10.panta nepilnīgu, sašaurinātu interpretāciju. Apgabaltiesa, vērtējot VID rīkojumu Nr.69P un Nr.731P, ir akcentējusi vienīgi norādīto notikumu, nepiešķirot nekādu nozīmi faktam, ka atkārtoti izdots rīkojums Nr.731P konkretizē pieteicējas atrašanos ierēdņa amatā un saista to ne tikai ar notikumu, bet arī ar konkrētu datumu. Minētajam rīkojumam kā pierādījumam nav piešķirta nozīme, un tas nav izvērtēts. Līdz ar to apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta trešo daļu.

Saskaņā ar rīkojumu Nr.731P pieteicējai radās palāvība uz rīkojumā norādītā termiņa nemainīgumu. Apgabaltiesa, atsaucoties uz Satversmes tiesas spriedumu, bez objektīva pamata ir novērtējusi, ka rīkojumā norādītais datums ir pakārtots notikumam un ka pieteicējas palaušanās uz šo rīkojumu nav pamatota un saprātīga.

[6] Tiesas sēdē pieteicēja uzturēja kasācijas sūdzību un paskaidroja, ka pirmais rīkojums par viņas iecelšanu amatā viņai nedeja konkrētas cerības, jo zināja, ka iecelta uz O. Ļ. prombūtnes

laiku, taču pēc četriem mēnešiem, kad viņa bija nokārtojusi pārbaudi un iestādē tika veikta reorganizācija, tika izsniegts otrs rīkojums, kurā bija norādīts konkrēts laiks par viņas nodarbināšanu līdz 2004.gada 29.jūnijam. Pieteicēja arī norādīja, ka neapstrīd O. Ļ. tiesības.

VCP pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmajai daļai tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku, kas spriedumu pārsūdzējis, un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[8] Kasācijas sūdzībā pausts viedoklis, ka apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta trešo daļu, jo nav piešķirusi nozīmi un nav izvērtējusi kā pierādījumu rīkojumu Nr.731P, kurā norādīts konkrēts termiņš pieteicējas iecelšanai amatā.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā minētais arguments nav pamatots.

[8.1] Administratīvā procesa likuma 154.panta trešā daļa nosaka, ka tiesa spriedumā norāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu – par nepierādītu.

Apgabaltiesas spriedumā plaši un saprotami ir izvērtēti rīkojumu Nr.69P un Nr.731P nosacījumi par pieteicējas iecelšanas amatā termiņu (sk. apgabaltiesas sprieduma 15. un 16.punktu) un atbilstoši spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam atzīts, ka otrajā rīkojumā minētais datums ir pakārtots notikumam – O. Ļ. bērna kopšanas atvaļinājuma beigām, kuram iestājoties, pieteicējai izbeidzas amatā atrašanās termiņš.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā pretēji kasācijas sūdzībā izteiktajam viedoklim šāds apgabaltiesas vērtējums nav ne subjektīvs, ne bez objektīva pamata. Minēto pamato tālāk norādītie argumenti.

[8.2] Tā kā pieteicēja bija iecelta ierēdņa amatā Valsts ieņēmumu dienestā, viņa atradās valsts dienesta tiesiskajās, nevis darba tiesiskajās attiecībās. Līdz ar to apgabaltiesa pareizi norādījusi uz šajā lietā piemērojamām tiesību normām, proti, Valsts civildienesta likumu, likumu "Par Valsts ieņēmumu dienestu", kā arī, atbilstoši Valsts civildienesta likuma 2.panta ceturtajā daļā noteiktajam, Darba likuma normām, kas nosaka atpūtas laiku un termiņus.

[8.3] Likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 19.panta pirmā daļa paredz, ka pretendentu var iecelt ierēdņa amatā **uz noteiktu laiku, norādot dienesta apstākļus, kas nosaka šādu terminu iecelšanu amatā.** Tādējādi no minētā izriet, ka nav pieļaujama patvarīga, nepamatota iecelšana amatā uz noteiktu laiku, līdzīgi kā tas

ir regulēts Darba likumā par darba tiesisko attiecību nodibināšanu uz noteiktu laiku – tikai izņēmuma, likumā strikti noteiktos gadījumos, piemēram, lai aizstātu promesošu darbinieku.

Šajā lietā, kā to konstatējusi apgabaltiesa, konkrētie dienesta apstākļi, kas noteica pieteicējas iecelšanu amatā uz noteiktu laiku, bija ierēdnes O. Ļ. prombūtne bērna kopšanas atvaļinājumā. Ņemot vērā minēto un Darba likuma 15.pantu, kas paredz, ka termiņu var noteikt gan kā kalendāra datumu, gan norādot notikumu, kuram katrā ziņā jāiestājas, apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka pieteicējas amatā iecelšanas termiņš bija noteikts ar notikumu, savukārt otrajā rīkojumā Nr.731P minētais datums ir tikai pakārtots šim notikumam, proti, ar konkrēto datumu ir papildus norādīts maksimālais iespējamais O. Ļ. prombūtnes laiks.

Tas, ka tiesas vērtējums neatbilst pieteicējas viedoklim, nenozīmē, ka tiesa minētos apstākļus nav pārbaudījusi vai pierādījumus ir vērtējusi subjektīvi.

[9] Administratīvo lietu departamenta ieskatā nav pamatots arī kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nepilnīgi un sašaurināti ir tulkojusi Administratīvā procesa likuma 10.pantu, kas ietver tiesiskās palāvēības principu.

Minētajā pantā noteikts, ka privātpersona var palauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekventa. Iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.

Apgabaltiesa ir konstatējusi, ka pieteicēja gan konkursa norises laikā, gan amatā iecelšanas brīdī zināja, ka tiek iecelta amatā uz cita ierēdņa prombūtnes laiku, kā arī atzinusi, ka abos rīkojumos par pieteicējas iecelšanu amatā ir skaidri norādīts pieteicējas terminētas iecelšanas amatā mērķis – aizstāt bērna kopšanas atvaļinājumā promesošo ierēdni, bet otrajā rīkojumā datums norādīts tikai pakārtoti, paredzot iespējamo O. Ļ. prombūtnes laiku. Tādējādi apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka pieteicējai nevarēja rasties tiesiskā palāvēība, ka viņa iecelta amatā līdz 2004.gada 29.jūnijam, neatkarīgi no O. Ļ. bērna kopšanas atvaļinājuma ilguma. Turklāt spēkā esošās tiesību normas nenosaka, ka persona, kura atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā, nevarētu uzsākt savu amata pienākumu pildīšanu agrāk, pirms beidzies šāda atvaļinājuma maksimālais termiņš.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā pretējs secinājums neatbilstu arī šā sprieduma 8.2.punktā minētajai atziņai, ka ierēdņa iecelšana amatā uz noteiktu laiku pieļaujama tikai tad, ja to nosaka konkrēti dienesta apstākļi. Ne apgabaltiesa ir konstatējusi, ne arī pieteicēja ir norādījusi, ka, ieceļot viņu amatā uz noteiktu laiku, būtu pastāvējuši kādi citi dienesta apstākļi, kas atbilstoši likuma "Par Valsts

ieņēmumu dienestu" 19.panta pirmajai daļai pieļautu iecelšanu ierēdņa amatā uz noteiktu laiku līdz 2004.gada 29.jūnijam.

Izvērtējusi minētos argumentus un pārbaudījusi apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka spriedums atstājams negrozīts, bet kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 6. aprīļa spriedumu atstāt negrozītu, bet Lidijas L. kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par Eiropas Savienības (Kopienu) tiesību piemērošanu attiecībā uz administratīvajiem aktiem, kas izdoti pirms 2004.gada 1.maija, un par likuma "Par iepirkumu valsts un pašvaldību vajadzībām" 15.panta piektās daļas interpretāciju

Tiesai, interpretējot Latvijas tiesību normu, kas pieņemta, ieviešot Eiropas Savienības tiesību normas, ir pienākums to iztulkot tādā veidā, kas nodrošinātu attiecīgā normatīvā akta (gan Latvijas, gan Eiropas Savienības (Kopienas)) mērķu sasniegšanu.

Kaut arī Eiropas Savienības (Kopienu) tiesību normas attiecībā uz administratīvajiem aktiem, kas pieņemti pirms 2004.gada 1.maija, Latvijā nav tieši piemērojamas, Eiropas Kopienu tiesas spriedumi, kuros interpretētas attiecīgās tiesību normas, izmantojami, interpretējot no Kopienu tiesībām pārņemtās Latvijas tiesību normas pēc vēsturiskās un teleoloģiskās interpretācijas metodes.

Tas vien, ka privātpersonas pārstāvis piedalījās iepirkuma konkursa nolikuma sagatavošanas procesā, nevar radīt likuma "Par iepirkumu valsts un pašvaldību vajadzībām" 15.panta piektajā daļā noteiktās tiesiskās sekas – aizliegumu kā pretendenta piedalīties attiecīgajā konkursā. Šajā gadījumā tiesai ir jāvērtē, vai personas piedalīšanās sagatavošanas darbos (ne tikai nolikuma izstrādāšanā) ir ietekmējusi konkurenci.

2005.gada 25.oktobrī

Lieta Nr.SKA-302

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	V.Krūmiņa,
senatore	J.Briede,
senators	N.Salienieks,

piedaloties pieteicējas SIA "Vidzemes privātmeži" pārstāvim A.Andrupam, atbildētājas Iepirkumu uzraudzības biroja pārstāvei E.Muginai, un trešās personas valsts AS "Latvijas Valsts meži" pārstāvei S.Boktai-Strautmanei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA "Vidzemes privātmeži" pieteikumu par Iepirkumu uzraudzības biroja 2004.gada 21.janvāra lēmuma Nr.4-1/04-10 un 2004.gada 28.janvāra lēmuma Nr.4-1/04-13 atcelšanu, sakarā ar Iepirkumu uzraudzības biroja kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 1.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts AS (turpmāk – VAS) "Latvijas Valsts meži" valde ar 2003.gada 19.septembra lēmumu Nr.109 apstiprinājusi iepirkuma "Par mežsīrādes darbu veikšanu ar piegādi līdz ceļam" komisijas sastāvu, bet ar lēmumu Nr.110 apstiprinājusi iepirkuma "Par kokmateriālu pārvadājuma pakalpojuma sniegšanu" komisijas sastāvu.

Šo iepirkumu komisiju sēdē 2003.gada 19.septembrī nolemts līdz 2003.gada 24.septembrim izstrādāt konkursu nolikumus.

VAS "Latvijas Valsts meži" iepirkuma komisija 2003.gada 24.septembrī apstiprinājusi iepirkumu konkursu nolikumus "Par mežsīrādes darbu veikšanu ar piegādi līdz ceļam 2004.gadā" un "Par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu 2004.gadā" (turpmāk kopā – Nolikumi).

Par vienu no abu iepirkumu konkursu uzvarētājiem atzīts SIA "Aktīvs".

[2] SIA "Vidzemes privātmeži", kas arī piedalījās minētajos konkursos, iesniegusi sūdzības Iepirkumu uzraudzības birojam (turpmāk – IUB), norādot, ka SIA "Aktīvs" nevarēja piedalīties šajos konkursos, jo tās direktors un valdes priekšsēdētājs I.Krūtainis piedalījies darba grupas sanāksmēs par VAS "Latvijas Valsts meži" organizēto mežsīrādes un pārvadājuma pakalpojumu iepirkumu konkursu dokumentācijas pilnveidošanu.

Izskatījusi minēto apstrīdēšanas iesniegumu, IUB ar 2004.gada 21.janvāra lēmumu Nr.4-1/04-10 un ar 2004.gada 28.janvāra lēmumu Nr.4-1/04-13 atļāvis pasūtītājam – VAS "Latvijas Valsts meži" – slēgt iepirkuma līgumus ar konkursos "Par mežsīrādes darbu veikšanu ar piegādi līdz ceļam 2004.gadā" un "Par kokmateriālu pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu 2004.gadā" noteiktajiem uzvarētājiem, izņemot Raņķupes iepirkuma daļu. Attiecībā uz SIA "Vidzemes privātmeži" iesniegto sūdzību IUB norādījis, ka saskaņā ar pasūtītāja pārstāvju sniegtajiem paskaidrojumiem, darba grupa izskatījusi priekšlikumus attiecībā uz 2003.gadā organizētā konkursa nolikuma prasībām un šie priekšlikumi nav bijuši pasūtītājam saistoši. Ievērojot minēto, šie priekšlikumi nav uzskatāmi par piedalīšanos konkursa nolikuma sagatavošanā.

Minētie iepirkumu līgumi ir noslēgti un izpildīti.

[3] SIA "Vidzemes privātmeži" iesniegusi Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu, kurā lūgusi atcelt IUB 2004.gada 21.janvāra un 28.janvāra lēmumu. SIA "Vidzemes privātmeži" pieteikumā norādījusi, ka tās rīcībā ir darba grupas sanāksmes "Par VAS "Latvijas Valsts meži" organizētu mežsīrādes un pārvadājuma pakalpojumu iepirkumu konkursu dokumentācijas pilnveidošanu" protokols Nr.1. 2003.gada 26.augusta sanāksmes darba kārtībā bija sagatavoto mežsīrādes un transporta pakalpojumu konkursu nolikumu projektu

izskatīšana un tajā piedalījies arī vēlākais iepirkuma komisiju priekšsēdētājs A.Balodis un SIA "Aktīvs" direktors un īpašnieks, Latvijas Neatkarīgo mežizstrādātāju asociācijas valdes priekšsēdētājs I.Krūtainis. Tādējādi pieteicēja ieskatā pārkāpta likuma "Par iepirkumu valsts un pašvaldību vajadzībām" 15.panta piektā daļa.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 24.februāra lēmumu lietā kā trešo personu pieaicinājusi SIA "Aktīvs", savukārt ar 2004.gada 25.maija lēmumu – VAS "Latvijas Valsts meži".

VAS "Latvijas Valsts meži" iesniegusi paskaidrojumus par SIA "Vidzemes privātmeži" pieteikumu. VAS "Latvijas Valsts meži" pieteikumā norādījusi, ka likuma "Par iepirkumu valsts un pašvaldību vajadzībām" 15.panta piektās daļas mērķis ir novērst iespēju iekļaut konkursa nolikuma noteikumus, kas radītu priekšrocības vienam konkrētam pretendētam. Meža nozares asociāciju pārstāvju darba grupā netika izskatīts neviens jautājums, kas varētu radīt priekšrocības kādam konkrētam pretendētam. Piemērojot minēto tiesību normu tā, kā to vēlas pieteicējs, rastos situācija, kurā neviens asociāciju biedrs nevarētu piedalīties konkursā, tādējādi mākslīgi samazinot konkurenci, vai arī būtu izslēgta konsultēšanās ar asociāciju pārstāvjiem, kas būtu pretēji šo asociāciju izveidošanas mērķim.

[5] Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 14.jūnija spriedumu apmierinājusi SIA "Vidzemes privātmeži" pieteikumu.

[6] Izskatījusi IUB apelācijas sūdzību un VAS "Latvijas Valsts meži" apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 1.aprīļa spriedumu apmierinājusi SIA "Vidzemes privātmeži" pieteikumu, atzinusi par prettiesiskiem IUB 2004.gada 21.janvāra un 28.janvāra lēmumu daļā par atļauju VAS "Latvijas Valsts meži" slēgt iepirkuma līgumus ar SIA "Aktīvs" un uzlikusi par pienākumu Latvijas Republikai atmaksāt SIA "Vidzemes privātmeži" valsts nodevu 10 latī. Apgabaltiesa spriedumu pamatojusi ar tālāk minētajiem motīviem.

[6.1] Lietā ir strīds par to, vai SIA "Aktīvs" īpašnieka un valdes priekšsēdētāja piedalīšanās darba grupas sanāsmēs uzskatāma par piedalīšanos konkursu nolikuma sagatavošanas procesā.

[6.2] Likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 15.panta piektajai daļai ir divējādi mērķi: pirmkārt, nodrošināt vienādu iespēju radīšanu pretendentiem iepirkuma procedūras ietvaros un, otrkārt, iepirkuma procedūras atklātuma un vienlīdzīguma nodrošināšana valsts pārvaldes darbību reglamentējošā labas pārvaldības principa ietvaros.

[6.3] Izvērtējot 2003.gada 26.augusta darba grupas sanāsmes protokolu Nr.1, 2003.gada 4.septembra protokolu Nr.2 un 2003.gada 23.septembra protokolu Nr.3 saturu, atzīstams, ka šī darba grupa strādājusi pie abu iepirkumu konkursu Nolikumu projektu

sagatavošanas. Tā kā visās šajās darba grupās piedalījies un tās protokolus parakstījis I.Krūtainis, atzīstams, ka viņš darba grupas sastāvā ir piedalījies abu iepirkumu konkursu nolikuma projektu sagatavošanā. Nav būtiski, ka I.Krūtainis priekšlikumi nav ņemti vērā. Tādējādi VAS "Latvijas Valsts meži", pieļaujot SIA "Aktīvs" piedalīšanos iepirkumu konkursos, pārkāpusi likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 15.panta piektās daļas noteikumus.

[6.4] Tā kā no likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 15.panta piektās daļas skaidri izriet, ka šajā gadījumā SIA "Aktīvs", kuras īpašnieks un valdes priekšsēdētājs piedalījies nolikuma projektu izstrādāšanas darba grupā, nebija tiesību piedalīties konkursos neatkarīgi no tā, vai ir skaidri saskatāmas sabiedrības priekšrocības šajos konkursos, nepamatots ir arguments, ka minētais pants nav pārkāpts tādēļ, ka darba grupas priekšlikumi nebija saistoši konkursa komisijai, kas Nolikumus apstiprināja, un tāpēc SIA "Aktīvs" nav radītas nekādas priekšrocības, salīdzinot ar pārējiem konkursa dalībniekiem.

[6.5] Konkrētajā gadījumā konkursos nevar piedalīties tikai tie minētās asociācijas biedri, kuru pārstāvji tieši piedalījušies konkursu Nolikumu izstrādāšanas procesā, piemēram, kā šajā gadījumā SIA "Aktīvs". Tādējādi nepamatots ir arī arguments, ka saskaņā ar pieteicēja veikto tiesību normu interpretāciju neviens šīs asociācijas biedrs nevarētu piedalīties konkursos.

[6.6] Tādējādi IUB savos iepriekšminētajos lēmumos pārsūdzētajā daļā nepamatoti šauri interpretējis likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 15.panta piekto daļu, uzskatot, ka personai, kuras pārstāvis piedalījies konkursa Nolikuma projekta izstrādē, aizliegts piedalīties attiecīgā konkursā tikai tad, ja skaidri redzamas šīs personas priekšrocības salīdzinājumā ar citiem konkursa dalībniekiem, līdz ar to nav ievērojusi šā panta noteikumus. Tādēļ šie lēmumi pārsūdzētajās daļās ir atzīstami par prettiesiskiem. Tā kā šie lēmumi ir izpildīti – VAS "Latvijas Valsts meži" ir noslēgusi iepirkuma līgumus ar SIA "Aktīvs", tad saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 70.panta trešo daļu minētie administratīvie akti ir zaudējuši spēku un saskaņā ar šā likuma 82.pantu konkrētajā gadījumā ir jālemj par to tiesiskumu.

[6.7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmās daļas noteikumiem no Latvijas Republikas par labu SIA "Vidzemes privātmeži" piespriežama par pieteikuma iesniegšanu samaksātā valsts nodeva 10 latī.

[7] IUB ir iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdzis minēto apgabaltiesas spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. IUB kasācijas sūdzībā norādījis tālāk minētos argumentus.

[7.1] Apgabaltiesa nepamatoti plaši ir interpretējusi likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 15.panta piekto daļu. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka, interpretējot tik plaši šo normu, kasācijas sūdzības iesniedzējam nāktos pieņemt privātpersonai – SIA "Aktīvs" – nelabvēlīgu administratīvo aktu. Tādējādi tiesa nav ņēmusi vērā tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu, samērīguma principu un tiesiskās palāvēības principu. Turklāt šāda interpretācija noved ne tikai pie privātpersonu interešu nepamatota aizskārums, bet ir pretrunā arī brīvas konkurences principam un diskriminācijas aizlieguma principam, kā arī publisko iepirkumu regulējošajās Eiropas Savienības Padomes 1992.gada 18.jūnija direktīvas 92/50/EEK, kas nosaka, kā koordinēt pakalpojumu valsts līgumu piešķiršanas procedūras, 3.panta 2.punktam.

[7.2] Tā kā likums "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" ievieš attiecīgās direktīvas normas, tiesai, interpretējot attiecīgo likuma normu, ir pienākums to iztulkot tādā veidā, kas nodrošinātu direktīvas mērķu sasniegšanu. Eiropas Kopienų tiesas sprieduma 36.punktā lietā Nr.C-21/03 un C-34/03 "*Fabricom SA pret Beļģiju*" norādījusi, ka direktīvas 92/50/EEK, 93/36/EEK, 93/37/EEK aizliedz tādu noteikumu (nacionālo tiesību normu), ar kuru personai, kas veikusi ar noteiktiem pakalpojumiem saistītu pētījumu, pārbaudi, analīzi vai izstrādi, netiek atļauts iesniegt dalības pieteikumu vai piedāvājumu valsts pakalpojumu līgumam, neparedzot šai personai iespēju pierādīt, ka konkrētajos apstākļos tās iegūtā pieredze nevar izkropļot konkurenci. No šī tiesas sprieduma izriet, ka likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 15.panta piektā daļa ir interpretējama šauri, kā to šajā gadījumā arī ir darījis kasācijas sūdzības iesniedzējs.

[7.3] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā arī vairākus apstākļus, no kuriem secināms, ka konkrētajā gadījumā SIA "Aktīvs" nav dotas nekādas priekšrocības, kas radījušas konkurences izkropļojumu. Pirmkārt, ka Ivara Krūtaņa izteiktie priekšlikumi VAS "Latvijas Valsts meži" organizētajās darba grupas sanāsmēs konkursa nolikumos nav iekļauti. Otrkārt, ka darba grupas sanāsmēs tika izskatīti VAS "Latvijas Valsts meži" izstrādātie konkursa nolikumu projekti, nevis SIA "Aktīvs" sagatavotie. Treškārt, ka darba grupu sanāksmju mērķis bijis pilnveidot 2003.gada analoģisku konkursu Nolikumus, iesaistot arī profesionālās sabiedriskās organizācijas, kā to noteikuši attiecīgie Ministru kabineta un Zemkopības ministrijas rīkojumi, ar kuriem VAS "Latvijas Valsts meži" tika uzdots turpināt pilnveidot konkursu dokumentus sadarbībā ar attiecīgajām asociācijām.

[7.4] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka SIA "Aktīvs" nav vienīgā sabiedrība, kuras amatpersona, pārstāvot kādu no sabiedriskajām organizācijām, vēlāk piedalījās organizētajos konkursos kā

pretendenti. Tādējādi tiesa arī nav izvērtējusi visus lietas apstākļus, jo no likuma "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" 15.panta piektās daļas izrietošās tiesiskās sekas bija jāattiecinā ar uz AS "Tukuma mežrūpniecības saimniecība" un SIA "Žīguru mežrūpniecības sabiedrība", kas ir salīdzinošā situācijā ar SIA "Aktīvs". Savukārt tādējādi secināms, ka tiesa ir pārkāpusi procesuālo tiesību normu, kas varēja novest pie nepareizas lietas izspriešanas, jo tā nav minētās sabiedrības lietā pieaicinājusi kā trešās personas.

[8] VAS "Latvijas Valsts meži" ir paziņojusi par pievienošanās IUB iesniegtajai kasācijas sūdzībai.

[9] SIA "Vidzemes privātmeži" ir iesniegusi paskaidrojumus par IUB kasācijas sūdzību. SIA "Vidzemes privātmeži" paskaidrojumos norādījusi, ka kasācijas sūdzībā norādītais Eiropas Kopienų tiesas spriedums neattiecas uz konkrētās lietas apstākļiem, jo Eiropas Kopienų tiesas spriedumā netiek aplūkots jautājums par pretendenta piedalīšanos konkursa nolikuma sagatavošanā, bet gan jautājums par darbībām, kas skar daudz šaurāku sfēru, tas ir, paša pakalpojuma pētīšanu, pārbaudi, analīzi vai izstrādi.

[10] Tiesas sēdē IUB pārstāve un VAS "Latvijas Valsts meži" pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, SIA "Vidzemes privātmeži" pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina.

Uz tiesas sēdi nebija ieradies SIA "Aktīvs" pārstāvis. Ņemot vērā, ka SIA "Aktīvs" par lietas izskatīšanas vietu un laiku ir paziņots likumā noteiktā kārtībā, Administratīvo lietu departaments nolēma izskatīt kasācijas sūdzību bez SIA "Aktīvs" pārstāvja piedalīšanās.

Motīvu daļa

[11] Likuma "Par iepirkumu valsts un pašvaldību vajadzībām" 15.panta nosaukums ir "Vienādu iespēju radīšana pretendentiem". Šī panta pirmā daļa noteic, ka pasūtītājs visiem pretendentiem rada vienādas iespējas sacensties, lai iegūtu tiesības slēgt iepirkuma līgumu. Savukārt panta piektā daļa noteic, ka personām, kuras pašas vai kuru pārstāvji piedalījušies konkursa nolikuma, cenu aptaujas vai sarunu procedūras sagatavošanā, aizliegts piedalīties kā pretendentiem vai kandidātiem attiecīgajā konkursā, sarunu procedūrā vai cenu aptaujā. Likuma beigās norādīts, ka likumā iekļautas tiesību normas, kas izriet no Eiropas Savienības direktīvām 92/50/EEK, 93/36/EEK, 93/37/EEK un 97/52/EK.

Pamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesai, interpretējot Latvijas tiesību normu, kas pieņemta, ieviešot Eiropas Savienības tiesību normas, ir pienākums to iztulkot tādā veidā, kas nodrošinātu attiecīgā normatīvā akta (gan Latvijas, gan Eiropas Savienības (Kopienas)) mērķu sasniegšanu. Iepriekšētais nostiprināts arī Administratīvā procesa likuma 8.pantā "Tiesību normu saprātīgas

piemērošanas princips", kas noteic, ka tiesa, piemērojot tiesību normas, izmanto tiesību normu interpretācijas pamatmetodes, lai sasniegtu taisnīgāko un lietderīgāko rezultātu.

Kaut arī Eiropas Savienības (Kopienu) tiesību normas attiecībā uz administratīvajiem aktiem, kas pieņemti pirms 2004.gada 1.maija, Latvijā nav tieši piemērojamas, Eiropas Kopienu tiesas spriedumi, kuros interpretētas attiecīgās tiesību normas, izmantojami, interpretējot no Kopienu tiesībām pārņemtās Latvijas tiesību normas pēc vēsturiskās un teleoloģiskās interpretācijas metodes.

[12] Eiropas Kopienu tiesa lietā Nr.C-21/03 un C-34/03 "*Fabricom SA pret Beļģiju*", uz kuru atsaukusies kasācijas sūdzības iesniedzēja, izskatījusi Beļģijas Augstākās Administratīvās tiesas jautājumu par Beļģijas tiesību normu, kas noteic, ka ikviens, kas veicis ar iepirkumu saistītu pētījumu, pārbaudi, analīzi vai izstrādi, nevar piedalīties kā pretendents attiecīgajā konkursā. Tātad tiesību norma, kuras atbilstību Kopienas tiesību normām pārbaudīja Eiropas Kopienu tiesa, ir līdzīga tiesību normai, kas ietverta Latvijas likuma "Par iepirkumu valsts un pašvaldību vajadzībām" 15.panta piektajā daļā. Tādējādi, interpretējot šo Latvijas tiesību normu, attiecīgais Eiropas Kopienu tiesas spriedums ir izmantojams.

No Eiropas Kopienu tiesas sprieduma motīvu daļas 28. – 35.punkta izriet šādi secinājumi:

1) persona, kas ir veikusi ar valsts iepirkumu saistītu pētījumu, pārbaudi, analīzi vai izstrādi iepirkumu procedūrā, ne vienmēr atrodas tādā pat situācijā kā persona, kas nav veikusi minētos darbus;

2) persona, kas piedalījusies sagatavošanas darbos, var atrasties labākā situācijā sava piedāvājuma formulēšanai sakarā ar informāciju, ko tā varēja iegūt sagatavošanas darbu laikā;

3) ja kāda persona piedalās attiecīgā iepirkuma sagatavošanas procedūrā, tā var, pat bez attiecīga nodoma, ietekmēt līguma nosacījumus tai labvēlīgā veidā, un šāda situācija var izkropļot konkurenci dalībnieku vidū;

4) apstāklis, ka tiesību norma neparedz personai, kas veikusi sagatavošanas darbus, nekādu iespēju pierādīt, ka nerodas iepriekšējos punktos minētie apstākļi, pārsniedz to, kas vajadzīgs, lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret visiem konkursa dalībniekiem;

5) tiesību normā iekļautā ierobežojuma piemērošanas sekas var būt tādas, ka personas, kas veikušas sagatavošanas darbus, tiek izslēgtas no piedalīšanās konkursā pat tad, ja to dalība tajā neapdraud konkurenci dalībnieku vidū.

Rezultātā Eiropas Kopienu tiesa nosprieda, ka Eiropas Savienības (Kopienu) tiesību normas aizliedz tādu noteikumu (nacionālo tiesību normu), ar kuru personai, kas veikusi ar noteiktiem pakalpojumiem saistītu pētījumu, pārbaudi, analīzi vai izstrādi, liegts

iesniegt dalības pieteikumu vai piedāvājumu valsts pakalpojumu līgumam, neparedzot šai personai iespēju pierādīt, ka konkrētajos apstākļos tās iegūtā pieredze nevar izkropļot konkurenci.

[13] Kā izriet no iepriekš minētā Eiropas Kopienu tiesas sprieduma, kuras secinājumi var tikt attiecināmi arī uz konkrēto gadījumu, iestādei bija jāvērtē, vai personas piedalīšanās sagatavošanas darbos (ne tikai nolikuma izstrādāšanā) ir ietekmējusi konkurenci.

Tādējādi Administratīvo lietu departamenta ieskatā pamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka likuma "Par iepirkumu valsts un pašvaldību vajadzībām" 15.panta piektā daļa uz konkrēto gadījumu ir attiecināma. SIA "Aktīvs" varēja atrasties labākā situācijā sava piedāvājuma formulēšanai sakarā ar informāciju, ko tās pārstāvis varēja iegūt sagatavošanas darbu laikā, kā arī varēja, pat bez attiecīga nodoma, ietekmēt nolikuma nosacījumus tai labvēlīgā veidā, un šāda situācija varēja izkropļot konkurenci dalībnieku vidū.

[14] Kaut arī likuma "Par iepirkumu valsts un pašvaldību vajadzībām" 15.panta piektā daļa uz konkrēto gadījumu ir attiecināma, tomēr pamatots ir IUB arguments, ka apgabaltiesa to interpretējusi pārāk plaši. Administratīvo lietu departaments, balstot savu interpretāciju uz Eiropas Kopienu tiesas attiecīgo tiesību normu interpretāciju iepriekš minētajā spriedumā, uzskata, ka tas vien, ka SIA "Aktīvs" pārstāvis piedalījās nolikuma sagatavošanās procesā, nevar radīt likuma "Par iepirkumu valsts un pašvaldību vajadzībām" 15.panta piektajā daļā noteiktās tiesiskās sekas – aizliegumu kā pretendenta piedalīties attiecīgajā konkursā.

Šī iemesla dēļ apgabaltiesas spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[15] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa lietā kā trešās personas nav pieaicinājusi citas sabiedrības, kas atradās salīdzinošā situācijā kā SIA "Aktīvs". Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 28.panta pirmajai daļai, par trešo personu administratīvajā procesā var būt privātpersona, kuru var skart tiesas spriedums lietā. Ņemot vērā, ka SIA "Vidzemes privātmeži" prasījums tiesai bija atcelt IUB lēmumus daļā, kas attiecas uz SIA "Aktīvs", un atzīt, ka SIA "Aktīvs" ir izslēdzams no konkursa pretendentu skaita, tad pamatots bija rajona tiesas lēmums pieaicināt SIA "Aktīvs" kā trešo personu. No kasācijas sūdzības neizriet pamatojums, kā tiesas spriedums varētu skart minētās sabiedrības. Turklāt, kā norādījusi apgabaltiesa, IUB lēmums ir izpildīts, kas nozīmē, ka tas vairs nav atceļams.

[16] Izskatot lietu no jauna, apgabaltiesai jāpārbauda, vai IUB, izskatot SIA "Vidzemes privātmeži" sūdzību, to ir vērtējusi pēc kritērijiem, kas izriet no iepriekš minētā Eiropas Kopienas Tiesas sprieduma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 1. aprīļa spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par Finanšu un kapitāla tirgus komisijas tiesībām pieprasīt informāciju un par apdrošināšanas brokera civiltiesisko atbildību (Finansu un kapitāla tirgus likuma 7.panta pirmās daļas 2.punkts, 6.panta 4.punkts un 5.pants, Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 84.panta pirmā daļa)

Ievērojot likumā noteikto Finanšu un kapitāla tirgus komisijas darbības mērķi, komisijas tiesības pieprasīt informāciju attiecas arī uz vēl neregistrētiem tirgus dalībniekiem – personām, kuras vēlas saņemt licenci noteiktas darbības veikšanai.

Lai atbilstoši Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 84.panta pirmās daļas nosacījumiem apdrošināšanas brokeris būtu tiesīgs veikt darbības pēc licences saņemšanas, jābūt apdrošinātai sabiedrības civiltiesiskajai darbībai.

2005.gada 25.oktobrī

Lietā Nr.SKA-304

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	V.Krūmiņa,
senatore	J.Briede,
senators	N.Salienieks,

piedaloties atbildētājas Finanšu un kapitāla tirgus komisijas pārstāvjiem R.Vansovičam un J.Brazovskim,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz akciju sabiedrības "Starptautiskais konsultāciju institūts" sūdzību (pieteikumu) par Finanšu un kapitāla tirgus komisijas padomes 2003.gada 13.jūnija lēmumu Nr.121 (protokola Nr.25 5.punkts), sakarā ar akciju sabiedrības "Starptautiskais konsultāciju institūts" kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2005.gada 9.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā 2003.gada 14.jūlijā saņemta akciju sabiedrības (turpmāk – AS) "Starptautiskais konsultāciju centrs" (turpmāk – pieteicēja) sūdzība (pieteikums) par Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (turpmāk – Komisija) padomes 2003.gada 13.jūnija lēmumu Nr.121 (protokola Nr.25 5.punkts), saskaņā ar kuru atteikts izsniegt apdrošināšanas brokeru sabiedrībai licenci apdrošināšanas brokeru sabiedrības darbības veikšanai.

Sūdzībā (pieteikumā) norādīts, ka minētais Komisijas padomes lēmums ir juridiski nepamatots, prettiesisks un pieteicējas tiesības aizskarošs. Sūdzībā (pieteikumā) lūgts atzīt pārsūdzēto Komisijas padomes lēmumu par prettiesisku un uzlikt Komisijas padomei par pienākumu novērst pieļautos pārkāpumus. Sūdzība (pieteikums) pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[1.1] Komisija, izvērtējot pieteicējas amatpersonu J.Mališevas un E.Smilškalnes reputāciju komercdarbībā, nav ievērojusi Satversmes 92.pantā un likuma "Par tiesu varu" 23.panta pirmajā daļā noteikto nevainīguma prezumpcijas principu, kā arī Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 80.panta 1.² daļas 3.punktu, kurš noteic, ka par apdrošināšanas brokeru sabiedrības vadītāju var būt persona, kurai ir nevainojama reputācija. Izlemjot jautājumu par pieteicējas amatpersonu reputāciju, ir piemērojama tiesību analogija, proti, Satiksmes ministrijas 2000.gada 8.maija noteikumu Nr.12 "Noteikumi par kravas ekspedīcijas pakalpojumu uzņēmējdarbības sertifikāciju" 8.1., 8.3. un 10.1. apakšpunkts, no kuriem izriet, ka laba reputācija nozīmē to, ka autopārvadājumu vadītājam nav sodāmības par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu.

[1.2] Komisijas padome nav ievērojusi ar Komisijas padomes 2001.gada 7.decembra lēmumu apstiprināto "Apdrošināšanas brokeru sabiedrību licencēšanas noteikumu" (turpmāk – Licencēšanas noteikumi) 2.1.1.–2.1.12. apakšpunktu, kuros izsmeloši norādīts, kādi dokumenti brokeru sabiedrībai jāiesniedz Komisijai, lai saņemtu licenci, kā arī Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (turpmāk – Administratīvo aktu procesa noteikumi) 27.punktu, kurš noteic, ka iestāde izdoto administratīvo aktu var pamatot, vienīgi atsaucoties uz Satversmi, likumiem, Ministru kabineta noteikumiem, pašvaldību saistošiem noteikumiem vai šo noteikumu 15.punktā minētajiem starptautisko tiesību dokumentiem, kā arī minēto noteikumu 51.punktu, kurš noteic, ka iestāde drīkst vākt faktus, kuri attiecīgajā piemērojamā tiesību normā nav paredzēti, un šādus faktus nedrīkst pievienot lietai.

[1.3] Komisijas pieprasījums pieteicējai iesniegt dokumentus par aizdevuma atmaksu minētajām amatpersonām nav likumpamatots un ir prettiesisks, un tam nav nozīmes, izlemjot jautājumu par licences izsniegšanu. Tādējādi Komisija nav ievērojusi Licencēšanas noteikumu 2.1.1.–2.1.12. apakšpunktu.

[1.4] Pieteicējas akcionāru 2002.gada 6.maija pilnsapulcē pieņemtie grozījumi pamatdokumentos nav spēkā, tādējādi Komisijas padome nav ievērojusi likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta desmito daļu, kas noteic uzņēmumu (uzņēmējsabiedrību) reģistrējamo grozījumu pieteikšanas Uzņēmumu reģistrā un spēkā stāšanās kārtību.

[1.5] Komisijas padome nav ievērojusi likuma "Par akciju sabiedrībām" 1.nodaļā minēto, ka apmaksātais pamatkapitāls ir AS pamatkapitāls pēc tam, kad beidzies izsludinātā pamatkapitāla apmaksas termiņš, šā likuma 38.panta pirmo daļu, kas noteic, ka pamatkapitālu drīkst palielināt vai samazināt ar AS pilnsapulces lēmumu, 54.panta pirmās daļas 9.punktu, kas noteic, ka vienīgi akcionāru pilnsapulcei ir tiesības izlemt jautājumus par pamatkapitāla palielināšanu vai samazināšanu, kā arī likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta desmito daļu, kas noteic uzņēmumu (uzņēmējsabiedrību) reģistrējamo grozījumu pieteikšanas Uzņēmumu reģistrā un spēkā stāšanās kārtību.

[1.6] Komisijas padome nav ievērojusi likuma "Par akciju sabiedrībām" 73.panta ceturto daļu, kas noteic, ka valde pārvalda AS mantu un rīkojas ar tās kapitāliem atbilstoši likumu un statūtu noteikumiem un akcionāru pilnsapulču lēmumiem, kā arī Licencēšanas noteikumu 2.1.8. apakšpunktu.

[1.7] Komisijas padome nav ievērojusi Civillikuma 2289.pantu par pilnvarojuma līgumu.

[1.8] Ņemot vērā, ka Komisijas veiktās pārbaudes laikā netika konstatēts, ar kādiem nosacījumiem pieteicēja izsniedz aizdevumus personām, kuras nav pieteicējas akcionāri vai darbinieki, Komisija nav ievērojusi likuma "Par akciju sabiedrībām" 82.panta trešās daļas noteikumu, kas noteic, ka AS aizliegts izsniegt kredītus saviem darbiniekiem vai akcionāriem ar atvieglotiem noteikumiem.

[1.9] Izvērtējot jautājumu par pieteicējas un AS "Pareks apdrošināšanas kompānija" 2002.gada 26.septembrī noslēgto polisi, Komisija nav ievērojusi Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 84.panta pirmo daļu, likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 10.panta pirmo daļu, kas noteic, ka, ja laikā, kad stājas spēkā apdrošināšanas līgums, apdrošināmā interese nepastāv, apdrošināšanas līgums nav spēkā no tā noslēgšanas brīža, šā likuma 11.panta pirmo daļu, kas noteic, ka, ja laikā, kad stājas spēkā apdrošināšanas līgums, apdrošinātā riska iestāšanās iespējamība nepastāv vai apdrošinātais risks jau ir iestājies, apdrošināšanas līgums nav spēkā no tā noslēgšanas brīža, kā arī Administratīvo aktu procesa noteikumu 20.punktu, kas noteic, ka, ja iestādei jāpiemēro kāda iekšējo tiesību norma un tai rodas pamatotas šaubas, vai tā ir piemērojama saskaņā ar kādu vispārējo tiesību normu, iestāde nekavējoties motivētā rakstveida ziņojumā par to informē savu tiešo priekšniecību un iestādi, kas šo normu izdevusi.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2003.gada 10.oktobra spriedumu pieteicējas sūdzību (pieteikumu) noraidījusi.

[2] Izskatot lietu sakarā ar pieteicējas iesniegto apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijai ar 2005.gada 9.marta spriedumu pieteicējas apelācijas sūdzību noraidījusi. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Attiecībā uz sūdzībā (pieteikumā) norādīto apstākli, ka Komisija nepamatoti secinājusi par pieteicējas amatpersonu J.Mališevas un E.Smilškalnes reputāciju, apgabaltiesa konstatē, ka saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumu Komisijas mērķis ir veicināt apdrošināto personu interešu aizsardzību, kā arī finanšu un kapitāla tirgus attīstības stabilitāti. Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 80.panta pirmās daļas 3.punktā likumdevējs ir izvirzījis vienu no priekšnoteikumiem personai, kas var būt par apdrošināšanas brokeru sabiedrības vadītāju, proti, šai personai jābūt ar nevainojamu reputāciju komercdarbībā. Apgabaltiesa atzīst, ka nav pamata atzīt par nepamatotām Komisijas padomes lēmumā paustās šaubas par minēto pieteicējas amatpersonu reputāciju, kas saistīta ar faktu, ka minētās personas bija amatpersonas AS "MS Kargo", kad tā kļuva maksātnespējīga, ko pieteicēja neapšaubā. Tādējādi Komisija nav pārkāpusi Satversmes 92.pantu un likuma "Par tiesu varu" 23.panta pirmo daļu. Pieteicēja arī nepamatoti atsaucas uz labas reputācijas definīciju, kas ietverta Satiksmes ministrijas noteikumos Nr.12, jo tie attiecas uz personām, kas vēlas saņemt licenci autotransporta komercpārvaldījumu veikšanai.

[2.2] Apgabaltiesa secina, ka 2002.gada 15.augustā pieteicējas kontā AS "Rietumu Banka" iemaksāti Ls 30 000 un tajā pašā dienā tie no konta noņemti, ko neapšaubā arī pieteicēja. Apgabaltiesas ieskatā, minētais apstāklis pamatoti radīja Komisijai nepieciešamību pārbaudīt J.Mališevas un E.Smilškalnes naudas līdzekļu pietiekamību pieteicējas pamatkapitāla apmaksai. Šāda rīcība atbilst Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 7.panta otrajai daļai, kas paredz, ka, pildot šā likuma 6.punktā noteiktās funkcijas, Komisijai ir tiesības pieprasīt un saņemt no finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem attiecīgo funkciju pildīšanai nepieciešamo informāciju. Minētajām amatpersonām, saņemot Komisijas pieprasījumu iesniegt pierādījumus par brīvo līdzekļu pietiekamību, bija tiesības par to iesniegt sūdzību tiesā Latvijas Civilprocesa kodeksa 24.A nodaļā noteiktajā kārtībā, ko viņas nav darījušas.

Apgabaltiesa konstatē, ka Komisija tiesiski un pamatoti secinājusi, ka saskaņā ar pieteicējas kases izdevumu orderiem J.Mališeva un E.Smilškalne 2002.gada 15.augustā katra saņēma Ls 15 000 un tajā pašā dienā E.Smilškalne norēķinu kontā iemaksāja Ls 30, bet par atlikušajiem Ls 29 970 norēķinu konts netika papildināts. Komisija pamatoti secinājusi, ka Ls 29 970 izmaksa no

pieteicējas konta uzskatāma par sabiedrības naudas līdzekļu izmaksu akcionāriem, taču saskaņā ar likuma "Par akciju sabiedrībām" 82.panta otro daļu šādas izmaksas akcionāriem ir nelikumīgas. Minētās pieteicējas amatpersonas 2002.gada 15.augustā katra iemaksāja kontā Ls 15 000 ar norādi – iemaksai pamatkapitālā, kaut gan pieteicēja nebija pieņēmusi lēmumu par pamatkapitāla palielināšanu.

[2.3] Lietā nav strīda par to, ka Komisijai iesniegta nederīga AS "Parekss apdrošināšanas kompānija" pieteicējai izdota civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas polise, kas izdota 2002.gada 26.septembrī, stājās spēkā 2002.gada 1.oktobrī un izbeigta pirms termiņa. Apgabaltiesas ieskatā, pārsūdzētajā lēmumā pamatoti secināts, ka ar šādu rīcību pieteicēja ir pārkāpusi Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 84.panta pirmo daļu.

[2.4] Lietas izskatīšanas gaitā netika konstatēts, ka Licencēšanas noteikumi būtu pretrunā ar Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likumā, kā arī likumā "Par apdrošināšanas līgumu" ietvertajām tiesību normām.

[2.5] Apgabaltiesa nepiekrīt pieteicējas argumentam, ka AS "Parekss apdrošināšanas kompānija" izdotā civiltiesiskās apdrošināšanas polise nav spēkā no tās izdošanas brīža, jo līdz brīdim, kamēr sabiedrība nav saņēmusi licenci apdrošināšanas brokera darbībai, AS "Parekss apdrošināšanas kompānija" izdotā polise nevar tikt izmantota, bet, saņemot apdrošināšanas brokera licenci, pieteicēja būtu tiesīga sniegt apdrošināšanas pakalpojumus. Lai apdrošināšanas brokeris būtu tiesīgs veikt darbības pēc licences saņemšanas, jābūt apdrošinātai sabiedrības civiltiesiskajai darbībai. Ņemot vērā, ka uz Komisijas padomes lēmuma pieņemšanas dienu AS "Parekss apdrošināšanas kompānija" izdotā civiltiesiskās apdrošināšanas polise nav spēkā no tās izdošanas brīža, Komisija tiesiski un pamatoti atteica izsniegt pieteicējai licenci.

[2.6] Apgabaltiesa konstatē, ka, novēršot visus iepriekš minētos trūkumus, pieteicējai nav šķēršļu lūgt Komisijai atkārtoti lemt par licences izsniegšanu apdrošināšanas brokeru darbībai.

[3] Pieteicēja par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 9.marta spriedumu iesniegusi kasācijas sūdzību, lūdzot minēto spriedumu atcelt pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Apgabaltiesa, izvērtējot pieteicējas amatpersonu J.Mališevas un E. Smilškalnes reputāciju saistībā ar faktu, ka šīs amatpersonas ir bijušas arī amatpersonas uzņēmējsabiedrībā, kas atzīta par maksātnespējīgu, un uz šā pamata atzīstot par pamatotām Komisijas paustās šaubas par pieteicējas amatpersonu reputāciju, nav

ievērojusi nevainīguma prezumpcijas principu. Tādējādi apgabaltiesa nav piemērojusi Satversmes 92.pantu un likuma "Par tiesu varu" 23.panta pirmo daļu.

[3.2] Apgabaltiesa, atzīstot par likumīgu Komisijas rīcību pārbaudīt akcionāru J.Mališevas un E. Smilškalnes naudas līdzekļu pietiekamību pieteicējas pamatkapitāla apmaksai, ir piemērojusi Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 7.panta otro daļu, kuru nevajadzēja piemērot. Minētā likuma 6.pants noteic, kas ir uzskatāmi par finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem. Ņemot vērā to, ka pārsūdzētā Komisijas lēmuma pieņemšanas laikā pieteicēja bija administratīvā procesa, nevis finanšu un kapitāla tirgus dalībniecība, apgabaltiesai vajadzēja piemērot šādas tiesību normas, kuras tā nepiemēroja:

[3.2.1] Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 4.pantu, saskaņā ar kuru pieteicēja un pieteicējas akcionāri, kamēr pieteicēja nav ieguvusi apdrošināšanas brokeru sabiedrības statusu, ir atzīstami par administratīvā procesa, nevis finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem;

[3.2.2] Komisijas Licencēšanas noteikumu 2.1. apakšpunktu, kas noteic: lai saņemtu licenci, brokeru sabiedrībai jāiesniedz Komisijai dokumenti, kuri minēti Licencēšanas noteikumu 2.1.1.–2.1.12. apakšpunktā. Ņemot vērā to, ka dokumentu, kuri jāiesniedz Komisijai licences saņemšanai, uzskaitījums ir izsmeļošs, Komisija nebija tiesīga pieprasīt pieteicējai iesniegt dokumentus, kuri nav minēti Licencēšanas noteikumu 2.1.1.–2.1.12. apakšpunktā, proti, Komisija nebija tiesīga pieprasīt pieteicējai iesniegt uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) akcionāru gada ienākumu deklarāciju kopijas vai citus brīvā kapitāla pietiekamību apliecinājošus dokumentus;

[3.2.3] Administratīvā procesa likuma 9.pantā minēto patvaļas aizlieguma principu.

[3.3] Vērtējot pieteicējas amatpersonu darbības ar naudas līdzekļiem, ar kuriem tika apmaksāts pieteicējas pamatkapitāls Ls 30 000 apmērā un kuri tika izņemti no pieteicējas kases un iemaksāti pieteicējas kontā, lai saņemtu izziņu par pieteicējas pamatkapitāla iemaksu iesniegšanai Komisijai, apgabaltiesa nav piemērojusi šādas tiesību normas, kuras vajadzēja piemērot:

[3.3.1] Licencēšanas noteikumu 2.1.8. apakšpunktu, kas noteic: lai saņemtu licenci, brokeru sabiedrībai jāiesniedz Komisijai Latvijas Republikā reģistrētas kredītiestādes izziņa par brokeru sabiedrības pamatkapitāla iemaksu;

[3.3.2] Likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta desmitās daļas noteikumus, kas paredz, ka visus reģistrējamus grozījumus uzņēmumi (uzņēmējsabiedrības) piesaka Uzņēmumu reģistrā 15 dienu laikā no lēmuma pieņemšanas dienas un grozījumi ir spēkā pret trešajām personām ar brīdi, kad tie reģistrēti Uzņēmumu reģistrā.

[3.4] Apgabaltiesa nepamatoti konstatējusi 2.4. un 2.5.punktā atspoguļotos secinājumus. Licencēšanas noteikumu 2.1.7. apakšpunkts kā iekšējā tiesību norma ir pretrunā ar likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 10.panta pirmo daļu un 11.panta pirmo daļu, kā arī Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 84.panta pirmo daļu kā vispārējo tiesību normu.

[3.4.1] Apgabaltiesa nepareizi interpretējusi Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 84.panta pirmo daļu, kas noteic, ka apdrošināšanas brokeru sabiedrība apdrošina savu civiltiesisko atbildību gadījumiem, ja tā ar savu rīcību nodara zaudējumus apdrošinājuma ņēmējiem, apdrošinātājiem vai citām ieinteresētajām personām. Licencēšanas noteikumu 2.1.7. apakšpunkts, kurš noteic, ka, lai saņemtu licenci, brokeru sabiedrībai jāiesniedz Komisijai brokeru sabiedrības civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas polise, ir pretrunā ar Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 84.panta pirmo daļu, jo šī tiesību norma nenosaka pienākumu tiesību subjektam, kurš nav apdrošināšanas brokeru sabiedrība, bet ir iesniedzis dokumentus apdrošināšanas brokeru sabiedrības darbības saņemšanai, jo šis tiesību subjekts iegūst apdrošināšanas brokeru sabiedrības statusu tikai pēc licences saņemšanas.

[3.4.2] Apgabaltiesa nepareizi interpretējusi likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 10.panta pirmo daļu, kas noteic: ja laikā, kad stājas spēkā apdrošināšanas līgums, apdrošināmā interese nepastāv, apdrošināšanas līgums nav spēkā no tā noslēgšanas brīža. Tādējādi ir pamats atzīt, ka Licencēšanas noteikumu 2.1.7. apakšpunkts ir pretrunā ar likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 10.panta pirmo daļu. Ņemot vērā iepriekš minēto, pieteicējas un AS "Parekss apdrošināšanas kompānija" 2002.gada 26.septembrī noslēgtā polise nav spēkā kopš tās noslēgšanas brīža, jo pieteicējai nav intereses neciest zaudējumus, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, proti, tā kā pieteicējai līdz licences saņemšanas brīdim nav apdrošināšanas brokeru sabiedrības statusa un pieteicēja nevar veikt apdrošināšanas starpnieka pakalpojumus kā apdrošināšanas brokeru sabiedrība, nepastāv apdrošināmā interese;

[3.4.3] Apgabaltiesa nepareizi interpretējusi likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 11.panta pirmo daļu, kas noteic: ja laikā, kad stājas spēkā apdrošināšanas līgums, apdrošinātā riska iestāšanās iespējamība nepastāv vai apdrošinātais risks jau ir iestājies, apdrošināšanas līgums nav spēkā no tā noslēgšanas brīža. Tādējādi Licencēšanas noteikumu 2.1.7.punkts ir pretrunā ar likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 11.panta pirmo daļu. Ņemot vērā iepriekš minēto, pieteicējas un AS "Parekss apdrošināšanas kompānija" 2002.gada 26.septembrī noslēgtā polise nav spēkā kopš tās noslēgšanas brīža, jo nevar iestāties apdrošināšanas polisē

paredzētie no pieteicējas gribas neatkarīgi notikumi, kuru iestāšanās iespējama nākotnē polises darbības laikā, proti, tā kā pieteicējai līdz licences saņemšanas brīdim nav apdrošināšanas brokeru sabiedrības statusa un pieteicēja nevar veikt apdrošināšanas starpnieka pakalpojumus kā apdrošināšanas brokeru sabiedrība, nepastāv apdrošinātā riska iestāšanās iespējamība.

[3.5] Iepriekš minētie materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumi varēja būt par pamatu lietas nepareizai izskatīšanai pēc būtības, un apgabaltiesa lietu izskatījusi, pārkāpjot materiālo un procesuālo tiesību normu piemērošanas likumību un pamatotību (Administratīvā procesa likuma 247.panta pirmā daļa).

[4] Komisija par kasācijas sūdzību iesniegusi paskaidrojumu, norādot, ka iesniegtā kasācijas sūdzība ir nepamatota un noraidāma.

[5] Uz tiesas sēdi pieteicējas pārstāvis nav ieradies. No pieteicējas saņemts iesniegums, kurā tā lūdz apturēt tiesvedību lietā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 273.panta 2.punktu, jo pieteicēja zaudējusi rīcībspēju. Iesniegumā norādīts, ka 2005.gada 24.oktobrī pieteicējas valdes loceklis ir iesnieguši paziņojumu par to, ka viņi ar 2005.gada 25.oktobra atstāj valdes locekļu amatu; minētā rezultātā pieteicēja zaudējusi rīcībspēju līdz jaunu valdes locekļu ievēlēšanai; turklāt pieteicējas pilnvarotā persona ir uzteikusi pieteicējai pilnvarojumu pārstāvēt tās intereses tiesā.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētais pieteikums ir noraidāms un lieta izskatāma bez pieteicējas pārstāvja klātbūtnes tiesas sēdē tālāk minēto apsvērumu dēļ.

Iesniegtajam pieteikumam par tiesvedības apturēšanu nav pievienoti pierādījumi, kas apstiprinātu rakstveida paskaidrojumus ietvertās ziņas par faktiem, ka pieteicēja zaudējusi rīcībspēju. No Administratīvā procesa likuma 161.panta pirmās daļas izriet, ka administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi. Pastāvot šādiem apstākļiem, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka rakstveida paskaidrojumā ietvertais prasījums par tiesvedības apturēšanu nav pamatots un ir noraidāms.

Nemot vērā, ka pieteicējai par tiesas sēdes vietu un laiku tika pienācīgi paziņots un saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 342.pantu administratīvā procesa dalībnieka neierašanās nav šķērslis lietas izskatīšanai, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka lietu var izskatīt bez pieteicējas pārstāvja klātbūtnes tiesas sēdē.

Komisijas pārstāvis kasācijas sūdzību neatzina, paskaidrojot, ka apgabaltiesas spriedums ir likumīgs un pamatots.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.pantam tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[7] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nav pamatots kasācijas sūdzības iesniedzējas arguments, ka apgabaltiesa, atzīstot par pamatotām Komisijas paustās šaubas par pieteicējas amatpersonu reputāciju, nav ievērojusi nevainīguma prezumpciju.

Konkrētajā gadījumā administratīvā akta pamatojumā iestāde atzinusi, ka pieteicējai nav nevainojama reputācija komercdarbībā atbilstoši Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 80.panta 1.² daļas 3.punktam, bet nevis šīs normas 5.punktam, kurš noteic, ka par apdrošināšanas brokeru sabiedrības vadītāju var būt persona, kura nav sodīta par tišiem noziedzīgiem nodarījumiem vai ir reabilitēta vai kurai ir noņemta vai dzēsta sodāmība, vai kura nav saukta pie kriminālatbildības.

No iepriekšminētajām tiesību normām izriet, ka likumdevējs ir noteicis ierobežojumus, kādas personas var būt par apdrošināšanas brokeru sabiedrības vadītāju, bet nav noteicis, ka nevainojama reputācija komercdarbībā ir raksturojama tikai un vienīgi ar faktu, ka nav lēmuma par attiecīgo personu saukšanu pie kriminālatbildības, vai šo personu sodāmības esamības faktu.

Turklāt nevainīguma prezumpcija ir kriminālprocesa princips, kas nozīmē, ka neviena persona netiek uzskatīta par vainīgu, kamēr tās vaina noziedzīga nodarījuma izdarīšanā netiek konstatēta likumā noteiktajā kārtībā, tas ir, minētais princips nav attiecināms uz administratīvo procesu. Tādējādi iepriekšminēto apsvērumu dēļ, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nav pamatota kasācijas sūdzības iesniedzējas atsauce uz Satversmes 92.pantu, kurš noteic, ka ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu, kā arī likuma "Par tiesu varu" 23.panta pirmo daļu, kura noteic, ka nevienam nevar atzīt par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kamēr viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu.

[8] Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, ka apgabaltiesa, atzīstot par likumīgu Komisijas rīcību pārbaudīt akcionāru J.Mališevs un E. Smilškalnes naudas līdzekļu pietiekamību pieteicējas pamatkapitāla apmaksai, ir piemērojusi Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 7.panta pirmās daļas 2.punktu, kuru nevajadzēja piemērot (kasācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka Komisijai ir tiesības pieprasīt un saņemt informāciju tikai no tirgus dalībniekiem, kas jau ir reģistrēti).

[8.1] Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 7.panta pirmās daļas 2.punkts noteic, ka, pildot šā likuma 6.pantā noteiktās funkcijas, Komisijai ir tiesības pieprasīt un saņemt no finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem attiecīgo funkciju pildīšanai nepieciešamo informāciju.

Administratīvo aktu procesa noteikumu 44.1. apakšpunkts noteica, ka pārvaldes procesa ierosināšanas pamats ir iesniedzēja iesniegums. Tātad pārvaldes process administratīvajā lietā tika uzsākts ar pieteicējas iesnieguma par licences izsniegšanu un tam pievienoto dokumentu iesniegšanu Komisijā. No šā brīža starp pieteicēju un Komisiju nodibinājās administratīvi tiesiskās attiecības, kuras attiecas uz licencēšanas jautājumiem.

Atbilstoši Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 5.pantam Komisijas darbības mērķis ir veicināt ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību un finanšu un kapitāla tirgus attīstību un stabilitāti. Savukārt šā likuma 6.panta 4.punktā noteikta Komisijas funkcija noteikt finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku licencēšanas un reģistrēšanas kārtību. Līdz ar to, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, ievērojot likumā noteikto Komisijas darbības mērķi, Komisijas tiesības pieprasīt informāciju attiecas arī uz vēl neregistrētiem tirgus dalībniekiem – personām, kuras vēlas saņemt licenci noteiktas darbības veikšanai.

[8.2] Turklāt Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 82.panta otrā daļa paredz, ka pirms darbības uzsākšanas apdrošināšanas brokeru sabiedrība Finanšu un kapitāla tirgus komisijas noteiktajā kārtībā saņem Finanšu un kapitāla tirgus komisijas izsniegtu licenci. Līdz ar to kasācijas sūdzības iesniedzējas apgalvojums, ka tikai ar licences saņemšanu tiesību subjekts kļūst par apdrošināšanas brokeru sabiedrību, nav pamatots.

[9] Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, ka apgabaltiesa bez tiesiska pamata atzina, ka Komisija bija tiesīga pieprasīt pieteicējai iesniegt dokumentus, kuri nav minēti Licencēšanas noteikumu 2.1.1.–2.1.12. apakšpunktā, pārkāpjot patvaļas aizlieguma principu.

Kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatoti norāda, ka Licencēšanas noteikumu 2.1.1.–2.1.12. apakšpunktā norādīti dokumenti, kas brokeru sabiedrībai jāiesniedz Komisijai. Arī Administratīvo aktu procesa noteikumu 51.punkts noteica, ka iestāde nedrīkst vākt faktus, kuri attiecīgajā piemērojamā tiesību normā nav paredzēti. Šādus faktus nedrīkst pievienot lietai. Licencēšanas noteikumu 2.1. apakšpunkts tikai nosaka dokumentus, kas iesniedzējam jāiesniedz, taču tas neregulē, kādi fakti Komisijai jāiegūst, lai tā varētu pieņemt objektīvu lēmumu.

Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 83.pants noteic, ka apdrošināšanas brokeru sabiedrības dibināšanas pamatkapitālam jābūt ne mazākam par Ls 30 000.

Licencēšanas noteikumu 2.2. apakšpunkts noteic, ka Komisija ir tiesīga atteikt izsniegt licenci, ja brokeru sabiedrība:

"2.2.1. nav izstrādājusi pamatotus un tās darbībai atbilstošus 2.1.10.punktā noteiktos dokumentus;

2.2.2. nav izstrādājusi pamatotu un tās darbībai atbilstošu darbības plānu;

2.2.3. sniegusi ziņas, kas neatbilst patiesībai;

2.2.4. pārkāpusi normatīvos aktus;

2.2.5. iesniegusi Komisijai iesniegumu ar lūgumu neizsniegt licenci."

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 7.panta pirmās daļas 2.punkts noteic, ka Komisijai ir tiesības pieprasīt un saņemt no finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem attiecīgo funkciju pildīšanai nepieciešamo informāciju. Minētā likuma 7.panta pirmās daļas 4.punkts noteic, ka Komisijai ir tiesības pārbaudīt finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku darbības atbilstību normatīvajiem aktiem un Komisijas normatīvajiem noteikumiem un rīkojumiem.

Ievērojot iepriekšminēto un Komisijas darbības mērķi – veicināt ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību un finanšu un kapitāla tirgus attīstību un stabilitāti, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, lemjot par licences izsniegšanu, Komisijai ir tiesības vākt faktus, tostarp pieprasīt ziņas un tās apliecinājošos dokumentus par pieteicējas pamatkapitāla atbilstību likuma prasībām, kā arī pieprasīt un pārbaudīt iesniegto ziņu patiesumu.

Minēto apstiprina arī vēlāk pieņemtie Licencēšanas noteikumi, kuri bija spēkā no 2003.gada 31.oktobra. Šo noteikumu 2.2.3. apakšpunktā tika noteikts, ka Komisija neizsniedz licenci, ja Komisija konstatē, ka finanšu līdzekļi, kuri ieguldīti pamatkapitālā, iegūti neparastos vai aizdomīgos finanšu darījumos vai nav dokumentāri pierādīti šo finanšu līdzekļu tiesiska ieguve.

[10] Administratīvo lietu departaments uzskata par nepamatotu kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, ka apgabaltiesa nepamatoti nav konstatējusi, ka Licencēšanas noteikumu 2.1.7. apakšpunkts kā iekšējā tiesību norma ir pretrunā ar likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 10.panta pirmo daļu un 11.panta pirmo daļu, kā arī Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 84.panta pirmo daļu kā vispārējo tiesību normu.

Likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 10.panta pirmā daļa noteic, ka, ja laikā, kad stājās spēkā apdrošināšanas līgums, apdrošināmā interese nepastāv, apdrošināšanas līgums nav spēkā no tā noslēgšanas brīža. Minētā likuma 11.panta pirmā daļa noteic, ka, ja laikā, kad stājās spēkā apdrošināšanas līgums, apdrošinātā riska iestāšanās iespējamība nepastāv vai apdrošinātais risks jau iestājies, apdrošināšanas līgums nav spēkā no tā noslēgšanas brīža. Savukārt Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 84.panta pirmā daļa noteic, ka apdrošināšanas brokeru sabiedrība apdrošina savu civiltiesisko atbildību gadījumiem, ja tā ar savu rīcību nodara zaudējumu apdrošinājuma ņēmējiem, apdrošinātajiem vai citām

ieinteresētajām personām, bet minētās normas otrā daļa noteic, ka apdrošināšanas brokeru sabiedrības civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas kārtību nosaka Finanšu un kapitāla tirgus komisija.

Licencēšanas noteikumu, kuri pieņemti, pamatojoties uz Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 6.panta 1. un 4.punktu, 7.panta 1.punktu, 8.pantu, 17.panta 1.punktu, kā arī Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 82.panta otro daļu, 2.1.7. apakšpunkts noteic, ka, lai saņemtu licenci, brokeru sabiedrībai jāiesniedz Komisijai brokeru sabiedrības civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas polises kopija.

Apgabaltiesa spriedumā ir nodibinājusi, ka nepastāv strīds, ka Komisijai iesniegta nederīga apdrošināšanas polises kopija par pieteicējas civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, jo tās darbība izbeigta pirms termiņa, pamatojoties uz apdrošinājuma ņēmējas iesniegumu. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka pieteicēja pārkāpusi Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 84.panta pirmās daļas noteikumus.

Administratīvo lietu departaments piekrīt apgabaltiesas secinājumam, ka no iepriekš minētajām likuma normām izriet, ka līdz brīdim, kamēr sabiedrība nav saņēmusi licenci apdrošināšanas brokera darbībai, AS "Parekss apdrošināšanas kompānija" izdotā polise nevar tikt izmantota, bet, saņemot apdrošināšanas brokera licenci, pieteicēja būtu tiesīga sniegt apdrošināšanas pakalpojumus. Savukārt, lai atbilstoši Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 84.panta pirmās daļas nosacījumiem apdrošināšanas brokeris būtu tiesīgs veikt darbības pēc licences saņemšanas, jābūt apdrošinātai sabiedrības civiltiesiskajai darbībai.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Licencēšanas noteikumi nav pretrunā ar Apdrošināšanas sabiedrības un to uzraudzības likuma un likuma "Par apdrošināšanas līgumu" tiesību normām.

Ņemot vērā iepriekšminēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā norādītās tiesību normas un apelācijas instances tiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, tāpēc pieteicējas iesniegtā kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 9.marta spriedumu, bet akciju sabiedrības "Starptautiskais konsultāciju institūts" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par ierobežojumiem valsts amatpersonas darbībā, interešu konflikta situāciju, kā arī par valsts amatpersonas darījumu partneri (likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 1.panta 4. un 5.punkts, 4.panta pirmās daļas 13.punkts, 11.panta pirmā un otrā daļa)

Tā kā valsts amatpersona, kas ir bijusi AAS "Seesam Latvia" klients un saņēmusi no tās apdrošināšanas atlīdzību, kas pārsniedz 20 minimālās mēnešalgas, ir sniegusi atbildi uz personas iesniegumu par licences anulēšanu AAS "Seesam Latvia", tiesai bija jāizvērtē, vai šāda atbilde nav administratīvais akts, kas ietekmē valsts amatpersonas darījumu partnera AAS "Seesam Latvia" intereses.

2005.gada 29.novembrī

Lieta Nr.SKA-381

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	N.Salienieks,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Uldim C., viņa pārstāvei zvērinātai advokātei I.Ozolai un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pārstāvei I.Krašņai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Ulda C. pieteikuma par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja lēmumu, sakarā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 13.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (turpmāk – KNAB) 2003.gada 29.augustā Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (turpmāk – FKTK) priekšsēdētājam Uldim C. nosūtīja vēstuli Nr.1-9/294 par pārbaudes rezultātiem. Vēstulē minēts, ka Uldis C. pārkāpis likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonas darbībā" 11.pantu, par ko paredzēta administratīvā atbildība saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.³⁰ pantu. KNAB konstatējis, ka Uldis C., būdams FKTK priekšsēdētājs, ir veicis pārvaldes procesa ietvaros uzraudzības funkciju par apdrošināšanas akciju sabiedrības (turpmāk – AAS) "Seesam Latvia" darbību, jo ir izvērtējis faktus un sniedzis atbildi uz sūdzību par AAS "Seesam Latvia" darbību. Tā kā minētā akciju sabiedrība ir bijusi Ulda C.

darījumu partnere, tad KNAB atzinis, ka Uldis C. valsts amatpersonas pilnvaras realizējis interešu konflikta situācijā. Taču, tā kā bija pagājis termiņš administratīvā soda uzlikšanai, Uldis C. pie administratīvās atbildības saukts netika, bet tika brīdināts par šāda soda piemērošanu, ja turpmāk viņš pieļaus tiesību normās noteikto administratīvo aktu izdošanas un uzraudzības funkciju veikšanas ierobežojumu pārkāpumu.

[2] Izvērtējis atkārtoti lietās dokumentus, KNAB 2003.gada 22.septembrī Uldim C. nosūtīja vēstuli Nr.1-9/332, kurā vēlreiz apstiprināts, ka viņš pieļāvis likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 11.panta otrās daļas pārkāpumu, par ko atbildība paredzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.³⁰ pantā.

KNAB vēstulē paskaidrojis, ka Uldis C. atbilstoši likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 1.panta 4.punktam uzskatāms par darījumu partneri AAS "Seesam Latvia", jo laikā no 2001.gada 14.jūlija līdz 2002.gada 14.jūlijam bija noslēdzis apdrošināšanas līgumu. No AAS "Seesam Latvia" Uldis C. saņēmis apdrošināšanas atlīdzību, kas pārsniedz 20 minimālās mēnešalgas, tādējādi gūstot materiālu labumu. Savukārt 2003.gada 25.martā un 2.maijā Uldis C. kā FKTK priekšsēdētājs izskatījis sūdzību par AAS "Seesam Latvia" darbību saistībā ar apdrošināšanas atlīdzības izmaksas aizkavēšanu sabiedrībai ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Baltic Development Group" un izdevis administratīvo aktu, tādējādi pārkāpjot likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 11.panta otro daļu. Vēstulē norādīta arī tās pārsūdzēšanas kārtība.

2003.gada 29.augustā KNAB sniedzis atbildi SIA "Baltic Development Group" uz šās sabiedrības sūdzību par FKTK priekšsēdētāja Ulda C. iespējamo atrašanos interešu konfliktā, izskatot SIA "Baltic Development Group" sūdzību par AAS "Seesam Latvia". Atbildē norādīti iepriekšminētajos KNAB lēmumos konstatētie apstākļi un izskaidrots, ka Uldis C. nav saucams pie administratīvās atbildības par valsts amatpersonai noteikto ierobežojumu un aizliegumu pārkāpšanu, jo no pārkāpuma izdarīšanas brīža ir pagājuši noteiktie soda uzlikšanas termiņi. Taču KNAB arī informējis, ka Uldim C. izteikts brīdinājums par turpmāku pārkāpumu nepieļaušanu.

[3] Uldis C. iesniedzis sūdzību Rīgas rajona tiesai, lūdzot atcelt KNAB lēmumu par administratīvā pārkāpuma izdarīšanu un uzlikt par pienākumu KNAB mainīt 2003.gada 29.augusta lēmuma pamatojumu, norādot lēmumā atsauci uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 239.panta 1.punktu. Sūdzībā norādīts, ka viņam nebija un nevarēja būt mantiskās ieinteresētības administratīvo aktu saistībā ar AAS "Seesam Latvia" rīcību pieņemšanā, līdz ar to nebija interešu

konflikta. Turklāt, veicot uzraudzību pār AAS "Seesam Latvia" darbību, FKTK tikai informēja personu par tās tiesībām un šāda informēšana nav uzskatāma par administratīvo aktu. Pieņemot savus lēmumus, KNAB ir liedzis pieteicējam sniegt paskaidrojumus par konkrēto lietu.

Vēlāk Uldis C. papildinājis sūdzību, lūdzot atzīt, ka viņu nevar saukt pie administratīvās atbildības, jo viņa rīcībā nav administratīvā pārkāpuma sastāva, kā arī lūdzot uzlikt par pienākumu KNAB atsaukt informāciju viņam un SIA "Baltic Development Group" par to, ka viņš realizējis savas valsts amatpersonas pilnvaras interešu konflikta situācijā.

Ar Rīgas rajona tiesas 2003.gada 17.decembra spriedumu nospriests: "Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam novērst pieļauto pārkāpumu, atsaukt informāciju – ka Finanšu un kapitāla tirgus komisijas priekšsēdētājam Uldim C. un sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Baltic Development Group", konstatāciju, ka viņš, pildot Finanšu un kapitāla tirgus komisijas priekšsēdētāja amatu, bija likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 4.panta pirmajā daļā minētā amatpersona, realizēja savas valsts amatpersonas pilnvaras interešu konflikta situācijā, neievērojot likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 11.panta otrās daļas noteikumus, norādot, ka Ulda C. rīcībā nav administratīvā pārkāpuma sastāva."

[4] Izskatījusi KNAB apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2005.gada 13.jūnija spriedumu apmierināja FKTK priekšsēdētāja Ulda C. sūdzību, uzlika par pienākumu KNAB novērst pieļauto pārkāpumu un atsaukt informāciju, ka Uldis C., būdams likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 4.panta pirmajā daļā minētā amatpersona, realizējot savas un amatpersonas pilnvaras, neievēroja šā likuma 11.panta otrās daļas noteikumus, kā arī atzina, ka Ulda C. rīcībā nav administratīvā pārkāpuma sastāva.

[4.1] Par pamatotu apgabaltiesa atzinusi pirmās instances tiesas secinājumu, ka KNAB, ignorējot Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā noteikto procesuālo kārtību, neierosinot administratīvā pārkāpuma lietu, nepieprasot Ulda C. paskaidrojumus un nepieņemot nekādus likuma prasībām atbilstošus lēmumus, faktiski ir atzinusi sūdzības iesniedzēju par vainīgu administratīvā pārkāpuma izdarīšanā.

[4.2] Spriedumā norādīti apgabaltiesas konstatētie apstākļi – 1) Uldis C. 2001.gada 12.jūlijā ar AAS "Seesam Latvia" noslēdzis apdrošināšanas līgumu, samaksājot apdrošināšanas prēmiju 216 lati, un saskaņā ar šo līgumu saņēmis apdrošināšanas atlīdzību 3210 lati; 2) SIA "Baltic Development Group" FKTK iesniegusi iesniegumus,

kuros norādīts, ka AAS "Seesam Latvia" nav pieņēmusi lēmumu par apdrošināšanas atlīdzības izmaksu, kā dēļ SIA "Baltic Development Group" lūdz anulēt AAS "Seesam Latvia" licenci; 3) SIA "Baltic Development Group" iesniegumiem FKTK sniedza atbildes, ka SIA "Baltic Development Group" un AAS "Seesam Latvia" strīds risināms tiesā, jo tas ir strīds par līgumisko saistību izpildi; 4) SIA "Baltic Development Group" tiesā ar sūdzību par FKTK atbildēm nav vērsusies, bet iesniegusi sūdzību Saeimas Korupcijas, kontrabandas un organizētās noziedzības novēršanas un apkarošanas uzraudzības komisijas priekšsēdētājam, kurš sūdzību nodevis KNAB.

[4.3] Ņemot vērā likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 1.panta 5.punktā ietverto interešu konflikta definīciju, apgabaltiesa uzskatījusi, ka Uldis C. attiecībā uz darbībām, kas saistītas ar SIA "Baltic Development Group" iesniegumiem, nav pārkāpis minētā likuma 11.panta noteiktos ierobežojumus valsts amatpersonai. Proti, FKTK SIA "Baltic Development Group" adresētais skaidrojums (atbildes uz iesniegumiem) nevarēja ietekmēt ne Ulda C., ne AAS "Seesam Latvia" personiskās vai mantiskās intereses. Apstāklis, ka SIA "Baltic Development Group" nav pārsūdzējusi tiesā tai adresētās FKTK atbildes, norāda uz to, ka SIA "Baltic Development Group" tās atzinusi par pamatotām.

[4.4] Turklāt apgabaltiesa atzinusi, ka apdrošināšanas darījumā par darījuma summu uzskatāma samaksātā apdrošināšanas prēmija, nevis izmaksātā apdrošināšanas atlīdzība, kas faktiski ir kompensācija par zudušu (bojā gājušu) mantu. Apdrošināšanas gadījuma iestāšanās arī nav prognozējama un nav atkarīga no apdrošināšanas līguma slēdzējiem. Tādējādi neloģisks ir KNAB secinājums par to, ka, slēdzot apdrošināšanas līgumu ar AAS "Seesam Latvia", Uldis C. ir noslēdzis ar šo sabiedrību darījumu par summu, kas pārsniedz 20 minimālās mēnešalgas, un ka tādējādi Uldis C. uzskatāms par likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 4.panta pirmajā daļā minēto amatpersonu.

[5] KNAB par apgabaltiesas spriedumu iesniedzis kasācijas sūdzību, uzskatot, ka apgabaltiesa pārkāpusi materiālo un procesuālo tiesību normas.

[5.1] Norādot, ka KNAB pārkāpis Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā noteikto procesuālo kārtību administratīvā pārkāpuma gadījumā, apgabaltiesa nepareizi piemērojusi un iztulkojusi šā kodeksa normas. Konstatējot KNAB pieļautos pārkāpumus, apgabaltiesa nav devusi juridisko novērtējumu savam secinājumam un nav norādījusi tiesību normas, pēc kurām tā vadījies. Proti, atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 239.pantam par Ulda C. pieļauto pārkāpumu nevarēja pieņemt lēmumu par lietvedības uzsākšanu, jo bija nokavēts termiņš tādas

uzsākšanai. Līdz ar to KNAB nav skaidrs, kādu kodeksa normu tas pārkāpis, neierosinot lietvedību. Neuzsākot lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā, KNAB neveica turpmākās ar šo lietu saistītās tiesību normās paredzētās darbības (nesastādīja protokolu par administratīvo pārkāpumu, neizskatīja lietu un nepieņēma lēmumu).

[5.2] Interpretējot konkrēto interešu konflikta situāciju, apgabaltiesa ir nepareizi iztulkojusi likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" normas. Proti, ņemot vērā šā likuma 1.panta 4.punktu, 4.panta pirmās daļas 13.punktu un 11.pantu, secināms, kas ir valsts amatpersona un darījumu partneris šā likuma izpratnē un kādi ir valsts amatpersonas darbības ierobežojumi. Šā likuma 11.panta otrajā daļā ir noteikts, ka uz darījumu partneriem attiecīgais ierobežojums attiecas vēl divus gadus pēc līgumisko attiecību izbeigšanās.

[5.3] Apgabaltiesa nepamatoti par Ulda C. un AAS "Seesam Latvia" darījuma summu uzskatījusi tikai apdrošināšanas prēmijas summu, jo saskaņā ar likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 1.panta 5.punktu apdrošināšanas līgums ir apdrošinātāja un apdrošinājuma ņēmēja vienošanās, saskaņā ar kuru apdrošinājuma ņēmējs uzņemas saistības maksāt apdrošināšanas prēmiju līgumā noteiktajā veidā, termiņos un apmērā, kā arī citas līgumā noteiktās saistības, un apdrošinātājs uzņemas saistības, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, izmaksāt līgumā norādītajai personai atlīdzību atbilstoši apdrošināšanas līgumam. Ulda C. saņemtā apdrošināšanas atlīdzība pārsniedza 20 minimālās mēnešalgas, līdz ar to Uldis C. uzskatāms par valsts amatpersonu un AAS "Seesam Latvia" darījumu partneri likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" izpratnē. Ņemot to vērā, Uldis C., saņemot SIA "Baltic Development Group" iesniegumu par viņa darījumu partnera AAS "Seesam Latvia" darbību, bija pienākums atteikties no šo iesniegumu izskatīšanas. Turklāt KNAB norāda, ka, izrietoši no likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 1.panta 5.punktā dotās interešu konflikta definīcijas, nav obligāta prasība, ka valsts amatpersonas veiktās darbības ietekmētu darījumu partneru intereses, jo pietiek ar interešu konflikta rašanās iespējamību.

[5.4] Norādot, ka apdrošināšanas darījumā par darījuma summu uzskatāma samaksātā apdrošināšanas prēmija, nevis izmaksātā apdrošināšanas atlīdzība, kas faktiski uzskatāma par kompensāciju naudā zudušas mantas vietā, apgabaltiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 193.panta piekto daļu. Apgabaltiesa nav devusi juridisko novērtējumu minētajam secinājumam un nav norādījusi nevienu tiesību normu. Turklāt minētais fakts nav izvērtēts pirmās instances tiesas spriedumā.

[6] Paskaidrojumos par kasācijas sūdzību Uldis C. norāda, ka pats KNAB kasācijas sūdzībā nepamato, kādā veidā iespējams, rīkojoties tiesiski, bez lietvedības uzsākšanas administratīvo pārkāpumu lietā pierādīt personas vainu, savukārt apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un pamatots.

[7] Tiesas sēdē KNAB pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, bet Ulda C. pārstāve to neatzina.

Motīvu daļa

[8] No Administratīvā procesa likuma 325. un 347.panta izriet, ka Senāts, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda apelācijas instances tiesas sprieduma tiesiskumu tādējādi, vai apgabaltiesa nav pārkāpusi materiālo vai procesuālo tiesību normas un vai tā, izskatot lietu, nav pārkāpusi savas kompetences robežas. Izskatot lietu kasācijas kārtībā, tiek pārbaudīti kasācijas sūdzības argumenti.

[9] Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesas argumenti, atzīstot, ka Uldis C. nav pieļāvis interešu konfliktu, liecina par to, ka apgabaltiesa nepareizi ir tulkojusi likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" normas. Tādējādi kasācijas sūdzības arguments par šā likuma normu nepareizu interpretāciju apgabaltiesas spriedumā ir pamatots tālāk minēto argumentu dēļ.

[9.1] Tā kā atbilstoši likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 4.panta pirmās daļas 13.punktam un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 13.panta otrajai daļai Uldis C. ir valsts amatpersona, uz viņu attiecas likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" noteiktie ierobežojumi un aizliegumi, tostarp šā likuma 11.panta pirmajā un otrajā daļā minētais. Šajās tiesību normās noteikts, ka valsts amatpersonai aizliegts, pildot tās pienākumus, sagatavot vai izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības, kurās šī valsts amatpersona, tās radnieki vai darījumu partneri ir personiski vai mantiski ieinteresēti. Turklāt šādas darbības valsts amatpersona nedrīkst veikt attiecībā uz saviem darījumu partneriem arī divus gadus pēc līgumisko attiecību izbeigšanās. Atbilstoši minētā likuma 1.panta 5.punktam iepriekš norādīto darbību veikšana, ja tā ietekmē vai var ietekmēt valsts amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses, ir interešu konflikta situācija.

[9.2] Apgabaltiesa ir konstatējusi, ka Uldis C. 2001.gada 12.jūlijā bija noslēdzis ar AAS "Seesam Latvia" transporta līdzekļa apdrošināšanas līgumu un ka pēc šā līguma apdrošināšanas sabiedrība pieteicējām izmaksājusi apdrošināšanas atlīdzību 3210 latus par 2002.gada 10.jūnijā sabojāto automašīnu. Bez tam apgabaltiesa konstatējusi, ka 2003.gada aprīlī un maijā pieteicējs kā

FKTK priekšsēdētājs ir sniedzis atbildes uz SIA "Baltic Development Group" iesniegumiem par AAS "Seesam Latvia", kuros lūgts arī anulēt šās apdrošināšanas sabiedrības licenci.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa ir nepareizi iztulkojusi un līdz ar to šādiem konstatētiem apstākļiem nepareizi piemērojusi attiecīgās tiesību normas.

[9.3] Atbilstoši likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 1.panta 4.punktam darījumu partneri šā likuma izpratnē ir fiziskā vai juridiskā persona vai uz līguma pamata izveidota fizisko vai juridisko personu apvienība, kas saskaņā ar šā likuma noteikumiem ir deklarējamās darījumu attiecībās ar valsts amatpersonu. Savukārt deklarējamās darījumu attiecības šā likuma izpratnē ir tad, ja veiktā darījuma summa pārsniedz 20 minimālās mēnešalgas.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā, pirmkārt, apgabaltiesa nepareizi par Ulda C. un AAS "Seesam Latvia" darījuma summu uzskatījusi pieteicēja samaksāto apdrošināšanas prēmiju. No likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 1.panta izriet, ka apdrošinājuma, proti, apdrošināšanas darījuma, summa ir apdrošināšanas līgumā noteikta naudas summa, par kuru apdrošināšanā pret zaudējumiem un bojājumiem ir apdrošinātas mantiskas vērtības vai intereses, bet apdrošināšanas prēmija ir tikai apdrošināšanas polisē noteiktais maksājums par apdrošināšanu.

Otrkārt, apgabaltiesa nepareizi atzinusi, ka atbildes sniegšana SIA "Baltic Development Group" nevarēja ietekmēt AAS "Seesam Latvia" personiskās vai mantiskās intereses.

[9.4] Atbilstoši Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 7.pantā noteiktajai kompetencei un Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 16.panta septītajai daļai (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2003.gada maijam) FKTK ir tiesīga anulēt izsniegto licenci apdrošināšanas veikšanai, ja apdrošinātājs nespēj izpildīt savas saistības. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka licences anulēšana neapšaubāmi ietekmē apdrošināšanas sabiedrības intereses. Tā kā SIA "Baltic Development Group" bija lūgusi FKTK anulēt AAS "Seesam Latvia" licenci, tad, izlemjot šādu iesniegumu, FKTK bija jāpieņem lēmums – anulēt licenci vai atteikties šāda līguma apmierināšanu. Turklāt gan viens, gan otrs lēmums ir administratīvais akts.

Apgabaltiesa, atzīstot, ka FKTK atbilde SIA "Baltic Development Group" ir tikai izskaidrojums par līguma izpildes strīdu risināšanu tiesā, nav pārbaudījusi FKTK 2003.gada 25. aprīļa un 2.maija atbildes SIA "Baltic Development Group" kopsakarā ar sūdzībā izteikto lūgumu par licences anulēšanu, kā arī kopsakarā ar FKTK priekšsēdētāja Ulda C. vēlreiz 2003.gada 27.jūnijā sniegto atbildi SIA "Baltic

Development Group", informējot par to, ka AAS "Seesam Latvia" darbība un pašu līdzekļu summa atbilst Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likumā noteiktajām prasībām (sk. lietai pievienoto KNAB materiālu 39. lpp.). Līdz ar to apgabaltiesa nav vērtējusi, vai FKTK atbilde SIA "Baltic Development Group" nav administratīvais akts, ar kuru ir atteikta administratīvā akta par licences anulēšanu izdošana, kas neapšaubāmi var ietekmēt AAS "Seesam Latvia" intereses.

[10] Nav pamatots kasācijas sūdzības arguments par Civilprocesa likuma 193.panta piektās daļas pārkāpumu. Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 2.pants noteica, ka ar 2004.gada 1.februāri administratīvajā procesā piemērojams Administratīvā procesa likums. Tādējādi apgabaltiesai nebija jāpiemēro Civilprocesa likuma normas, jo lieta ir izskatīta un spriedums pasludināts 2005.gada 13.jūnijā. Turklāt apgabaltiesa lietu izskatījusi, atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma normām.

[11] Pareiza ir norāde kasācijas sūdzībā, ka apgabaltiesas spriedumā nav norādīta neviena Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa norma, pēc kuras apgabaltiesa vadījusies, atzīstot, ka KNAB ir ignorējis minētajā kodeksā noteikto procesuālo kārtību. Līdz ar to apgabaltiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 2.punktu, proti, ka sprieduma motīvu daļā jānorāda tiesību normas, uz kurām tiesa pamatojusies.

[12] Apgabaltiesas sprieduma rezolutīvajā daļā KNAB uzlikts pienākums atsaukt informāciju, ka pieteicējs, būdams valsts amatpersona, realizējot savas un amatpersonas pilnvaras, neievēroja likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 11.panta otrās daļas noteikumus.

Senāta argumenti, kāpēc šāds atzinums nav pamatots no likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" normu interpretācijas viedokļa, minēti šā sprieduma 9.punktā.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā šāda apgabaltiesas atzinuma pamatojums nav rodams arī no Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa normu viedokļa. Lai arī minētā kodeksa 166.³⁰ pants paredz administratīvo atbildību par valsts amatpersonas funkciju veikšanu interešu konflikta situācijā un šādas situācijas tiesiskais pamatojums minēts likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā", amatpersonas saukšana pie administratīvās atbildības un administratīvā soda uzlikšana nav obligāta, lai konstatētu, ka valsts amatpersona veikusi savas funkcijas interešu konflikta situācijā. Tādējādi Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesas secinājums, ka pieteicēja rīcībā nav administratīvā pārkāpuma sastāva, neliecina par to, ka viņš nav pieļāvis atrašanos interešu konflikta situācijā. Turklāt apgabaltiesa nav vērtējusi KNAB lēmumu, ievērojot Korupcijas novēršanas un

apkarošanas biroja likuma 10.panta pirmās daļas 8.punktā noteikto KNAB kompetenci izteikt personai brīdinājumu par likuma pārkāpuma nepieļaujamību, ja šās personas rīcībā ir konstatētas pazīmes, kas liecina par prettiesiskas darbības iespējamību.

Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedums nav tiesisks, tādēļ tas ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 13.jūnija spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmumu raksturu un par kooperatīvās sabiedrības pilnvaroto sapulcē pieņemtajiem lēmumiem (Kooperatīvo sabiedrību likuma 39.panta otrās daļas 5.punkts un 41.pants)

Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmumi ir divējādi: ar konstitutīvu raksturu un ar deklaratīvu jeb faktus apliecinošu raksturu.

No Kooperatīvo sabiedrību likuma 39.panta otrās daļas 5.punkta un 41.panta izriet, ka kooperatīvās sabiedrības pilnvaroto sapulcē lēmumus var pieņemt vienīgi sapulcējoties, klātesot tiesīgajām personām kopā, tādējādi veidojot kvorumu. Lēmumi, kas pieņemti sapulcē, kurā nav reāli piedalījušies nepieciešamais pilnvaroto skaits, nav pieņemti atbilstoši normatīvajiem aktiem un tiem nav tiesiska spēka.

Jautājums par kooperatīvās sabiedrības sapulcē pieņemta lēmuma tiesiskumu nav skatāms civilprocesa kārtībā, ja Kooperatīvo sabiedrību likuma 39.panta otrās daļas 5.punkta un 41.panta pārkāpumu var konstatēt no sabiedrības sapulces protokola.

2005.gada 13.decembrī

Lietā Nr.SKA-403

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senators	N.Saleniņš,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējas automašīnu garāžu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības "Pārdaugava" pārstāvim L.Brikmanim,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz garāžu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības "Pārdaugava" sūdzību (pieteikumu) par Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra 2002.gada 27.marta lēmuma Nr.26 atcelšanu, sakarā ar automašīnu garāžu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības "Pārdaugava" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 10.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Uzņēmumu reģistrā 2002.gada 29.janvārī saņemts garāžu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības "Pārdaugava" (turpmāk – Sabiedrība) pilnvaroto sapulces protokols un citi dokumenti ar lūgumu reģistrēt izmaiņas Sabiedrības izpildinstitūcijas sastāvā. Izskatot iesniegtos dokumentus, Uzņēmumu reģistra valsts notāre 2002.gada 29.janvārī pieņēmusi lēmumu reģistrēt pieteiktās izmaiņas

Sabiedrības izpildinstitūcijas sastāvā un izdarīt attiecīgus ierakstus Uzņēmumu reģistra reģistrācijas žurnālā.

[2] Izskatījis 2002.gada 19.februāra Sabiedrības pilnvaroto sūdzību, kurā norādīts, ka Uzņēmumu reģistra valsts notāres 2002.gada 29.janvāra lēmums ir nepamatots un atceļams, Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs ar 2002.gada 27.marta lēmumu Nr.26 atcēlis iepriekš minēto valsts notāres lēmumu un uzdevis tai izdarīt attiecīgus ierakstus Uzņēmumu reģistra žurnālā Sabiedrības lietā. Lēmumā, citstarp, norādīts, ka ne Kooperatīvo sabiedrību likumā, ne Sabiedrības statūtos nav paredzēts, ka Sabiedrības valdei vai pilnvaroto sapulcei būtu tiesības izstrādāt izpildinstitūciju un kontroles institūciju citu ievēlēšanas kārtību, kā tas izdarīts, izstrādājot reglamentu. Reglamentā iekļautā izpildinstitūciju un kontroles institūciju ievēlēšanas kārtība neatbilst Kooperatīvo sabiedrību likumā noteiktajai kārtībai, tāpēc Sabiedrības izpildinstitūcijas un revīzijas locekļu ievēlēšana, pamatojoties uz reglamentā noteikto kārtību, uzskatāma par prettiesisku.

[3] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā 2002.gada 30.aprīlī saņemta Sabiedrības sūdzība (pieteikums), kurā lūgts Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra 2002.gada 27.marta lēmumu Nr.26 atzīt par prettiesisku un Sabiedrības intereses aizskarošu, minēto lēmumu atcelt, kā arī uzdot Uzņēmumu reģistram atjaunot 2002.gada 29.janvāra ierakstus Uzņēmumu reģistra žurnālā par Sabiedrības pārvaldes orgāniem.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2002.gada 17.decembra spriedumu Sabiedrības sūdzību (pieteikumu) noraidījusi.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar Sabiedrības apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 10.jūnija spriedumu Sabiedrības sūdzību (pieteikumu) noraidījusi.

[4.1] Apgabaltiesa atzinusi, ka lietā nav strīda par to, ka Sabiedrības augstākā pārvaldes institūcija, kura ir tiesīga ievēlēt un atcelt valdes priekšsēdētāju, valdes locekļus un revīzijas komisijas locekļus, ir pilnvaroto sapulce. Lietā ir strīds par to, vai Sabiedrības pilnvaroto sapulce, kas bija organizēta laikā no 2001.gada 27.decembrim līdz 2002.gada 19.janvārim, bija sasaukta atbilstoši likuma prasībām un tiesīga lemt par izmaiņām Sabiedrības izpildinstitūcijas sastāvā.

[4.2] Apgabaltiesa atzinusi, ka no Kooperatīvo sabiedrību likuma 39.panta otrās daļas 5.punkta un 41.panta, kuriem atbilstošas normas iekļautas attiecīgi Sabiedrības Statūtu 5.5., 5.8. un 5.10.punktā, izriet, ka Sabiedrības pilnvaroto sapulcē lēmumus var pieņemt vienīgi sapulcējoties, klātesot visām tiesīgajām personām kopā, tādējādi veidojot kvorumu. Līdz ar to lēmumi, kas pieņemti sapulcē, kurā nav reāli piedalījušies nepieciešamais pilnvaroto skaits, nav pieņemti atbilstoši normatīvajiem aktiem un tiem nav tiesiska spēka.

[4.3] Apgabaltiesa, pamatojoties uz Sabiedrības pilnvaroto sapulces protokolu Nr.1, atzinusi, ka nepastāv šaubas, ka sapulces norisē pieļauta iepriekšēja balsu nodošana par jautājumiem, kas iekļauti sapulces dienas kārtībā, tostarp par izmaiņām sabiedrības izpildinstitūcijas sastāvā. Sabiedrības pilnvaroto sapulcē pilnvarotie nav balsojuši par lēmumu klātienē, bet izmantojot neklātienes balsošanu, proti, pirmstermiņa aizklāto balsošanu. Tādā veidā pārkāpti likumā noteiktie balsstiesīgā kvoruma izveides nosacījumi par tiešu balsstiesīgo personu klātbūtni.

[4.4] Apgabaltiesa atzinusi, ka Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs pieņēma lēmumu, pamatojoties uz Sabiedrības iesniegtajiem dokumentiem. Iestādei bija tiesības paļauties, ka lēmuma pieņemšanas procedūra ir notikusi sapulces protokolā aprakstītajā kārtībā. Attiecīgi arī tiesai nav tiesību apšaubīt protokolā aprakstīto kārtību, ja tā konstatē, ka Sabiedrības iesniegtie dokumenti atbilst Uzņēmumu reģistra lēmumā norādītajiem un pieteicēja nevar norādīt citus pierādījumus, kas apliecinātu, ka Sabiedrības protokolā norādītie fakti ir protokolā nepareizi atspoguļoti. Apgabaltiesa atzinusi, ka lietā nav izšķirošas nozīmes apstākļiem, kādā kārtībā un termiņos atkārtotās sapulces sasauktas un kur tās rīkotas.

[4.5] Apgabaltiesa atzinusi, ka no Kooperatīvo sabiedrību likuma izriet, ka lēmumu pieņemšanas kārtību kooperatīvajās sabiedrībās nosaka likumi un sabiedrības statūti. Tādējādi jebkura cita kārtība, kas neatbilst likumiem vai sabiedrības statūtiem, ir prettiesiska neatkarīgi no tā, vai noteikta ar sabiedrības kopsapulces, pilnvaroto sapulces vai izpildinstitūcijas lēmumu. Tādējādi nav nozīmes apstāklim, vai Uzņēmumu reģistra rīcībā bija Sabiedrības izpildorgānu un kontroles orgānu vēlēšanu reglaments, jo Uzņēmumu reģistrs konstatēja likumam un Sabiedrības statūtiem neatbilstošu lēmumu pieņemšanas faktu.

[4.6] Apgabaltiesa atzinusi, ka atbilstoši likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 10.pantam un Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (turpmāk – Administratīvo aktu procesa noteikumi) 79. un 80.punktam Uzņēmumu reģistra galvenajam valsts notāram, konstatējot 4.3.punktā minēto likuma pārkāpumu, bija pienākums to novērst un prettiesisko valsts notāres lēmumu atcelt.

[4.7] Apgabaltiesa norādījusi, ka Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmuma apstrīdēšana Uzņēmumu reģistra galvenajam valsts notāram ir vienots administratīvais process iestādē un apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Tādējādi apgabaltiesa atzinusi, ka pieteicējai nevarēja rasties tiesiskā paļāvība uz sākotnēji pieņemtā administratīvā akta spēkā stāšanos un tādēļ

nav vērtējusi tās argumentus attiecībā uz Administratīvo aktu procesa noteikumu 87.1.apakšpunkta piemērošanu.

[5] Pieteicēja par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 10.jūnija spriedumu iesniegusi kasācijas sūdzību, lūdzot minēto spriedumu atcelt pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Apgabaltiesa ir nepareizi piemērojusi Administratīvo aktu procesa noteikumu 49. un 50.punktu, jo apstrīdētais administratīvais akts ir balstīts uz dokumentu, kurš nebija atbildētāja rīcībā, proti, pieteicējas izpildorgānu un kontroles orgānu vēlēšanu reglamentu. Tas ir galvenais dokuments, pamatojoties uz kuru apstrīdētajā administratīvajā aktā secināts, ka pieteicējas pilnvaroto sapulcē veikta pieteicējas valdes un revīzijas komisijas locekļu ievēlēšana ir bijusi prettiesiska. Tādējādi apgabaltiesa nav piemērojusi materiālo tiesību normu, kuru tai vajadzēja piemērot.

[5.2] Apgabaltiesa nepareizi piemērojusi tiesību normas, jo nav ņēmusi vērā, ka likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 1.panta trešās daļas 2.punkts noteic, ka Uzņēmumu reģistra galvenajam valsts notāram ir tiesības atcelt valsts notāra nepamatotos un nelikumīgos lēmumus, savukārt apstrīdētais valsts notāres lēmums bija likumīgs un pamatots. No pilnvaroto sapulces protokola Nr.1 ir redzams, ka iepriekšēja balsu nodošana bija paredzēta, bet nenotika. Administratīvā akta izdevējam nebija ziņas par to, ka pilnvaroto sapulcē bija pieļauta iepriekšēja balsu nodošana, tādēļ šāds apgalvojums ir nepamatots un nav balstīts uz pierādījumiem. Tā kā no protokola Nr.1 bija iespējams secināt, ka pilnvaroto sapulce notika likumā un statūtos noteiktajā kārtībā, Uzņēmumu reģistra valsts notāres rīcībā bija pietiekami pierādījumi pieteicējas izpildinstitūcijas un revīzijas institūcijas ievēlēšanas likumībai. Turklāt pārsūdzētais administratīvais akts pamatots ar reglamentu, nevis protokolu. Tādējādi apgabaltiesa nav piemērojusi materiālo tiesību normu, kuru vajadzēja piemērot.

[5.3] Likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 14.panta otrā daļa, izmantojot analogiju un teleoloģisko iztulkšanas metodi, ir piemērojama arī attiecībā uz kooperatīvajām sabiedrībām, kuras nav komersanti. Apstrīdētajā administratīvajā aktā nebija jāvērtē faktiskie apstākļi, kādos tika pieņemts pilnvaroto sapulces lēmums, jo tas ir civilās tiesvedības jautājums. Turklāt no pilnvaroto sapulces protokola nebija iespējams secināt par prettiesisku faktisko apstākļu esību. Tādējādi apgabaltiesa nav piemērojusi materiālo tiesību normu, kuru vajadzēja piemērot.

[6] Tiesas sēdē Sabiedrības pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību, pamatojoties uz tajā norādītajiem motīviem.

Uz tiesas sēdi atbildētāja pārstāvis nebija ieradies, kaut gan par tiesas sēdes vietu un laiku tam tika paziņots savlaicīgi un pienācīgā kārtā. Pastāvot šādiem apstākļiem, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 342.pantu lietu var izskatīt bez atbildētāja pārstāvja klātbūtnes tiesas sēdē.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmo daļu tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[8] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apstrīdētajā administratīvajā aktā nebija jāvērtē faktiskie apstākļi, kādos tika pieņemts pilnvaroto sapulces lēmums, jo tas ir civilās tiesvedības jautājums.

[8.1] Administratīvo lietu departaments jau 2004.gada 30.marta spriedumā lietā Nr.SKA-20 atzinis, ka Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmumi ir divējādi, proti, ar konstitutīvu raksturu un ar deklaratīvu raksturu jeb faktus apliecinošu raksturu. Līdz ar to Uzņēmumu reģistra kompetence attiecībā uz iesniegto dokumentu pārbaudi ir atkarīga no pieņemtā lēmuma rakstura.

[8.2] Likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 4. un 6.pants nosaka, kādas ziņas, fakti un kādi grozījumi piesakāmi reģistrēšanai Uzņēmumu reģistram, proti, jāreģistrē gan sabiedrības nodibināšanas fakts, gan ar to saistītie pamatdokumenti, gan citas ar sabiedrību saistītas ziņas. Uzņēmumu reģistrs, reģistrējot iepriekš minētos faktus, dokumentus un ziņas, veic dažādas funkcijas. Piemēram, Kooperatīvo sabiedrību likuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka kooperatīvās sabiedrības tiesībspēja rodas ar brīdi, kad sabiedrība tiek reģistrēta Uzņēmumu reģistrā. Tādējādi likums šim ierakstam piešķir konstitutīvu raksturu, bez kura kooperatīvai sabiedrībai nerodas tiesībspēja.

[8.3] Kooperatīvo sabiedrību likuma 38.panta pirmā daļa noteic, ka augstākā kooperatīvās sabiedrības pārvaldes institūcija ir biedru kopsapulce (pilnvaroto sapulce). Savukārt šā likuma 39.panta otrās daļas 5.punkts paredz, ka vienīgi biedru kopsapulcei (pilnvaroto sapulcei) ir tiesības ievēlēt un atcelt sabiedrības valdes priekšsēdētāju, padomes un valdes locekļus, revīzijas komisijas locekļus (revidentu). Līdz ar to likums Uzņēmumu reģistra notāram nav piešķīris tiesības lemt par kooperatīvās sabiedrības valdes priekšsēdētāja, padomes un valdes locekļu, revīzijas komisijas locekļu (revidentu) ievēlšanu, bet tikai trešo personu interesēs ierakstīt šīs ziņas Uzņēmumu reģistrā.

[8.4] Tomēr, izskatot iesniegtos dokumentus, Uzņēmumu reģistra valsts notāram saskaņā ar likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 8.panta pirmo daļu jāveic iesniegto dokumentu pārbaude. Atbilstoši šīs daļas 3.punktam valsts notāram jāpārbauda,

vai iesniegtajos dokumentos ietvertie lēmumi, uz kuru pamata izdarāmi reģistrācijas ieraksti, atbilst likuma prasībām.

[8.5] Administratīvo lietu departaments piekrīt apelācijas instances tiesas atzinumam, ka no Kooperatīvo sabiedrību likuma 39.panta otrās daļas 5.punkta un 41.panta, kuriem atbilstošas normas iekļautas attiecīgi Sabiedrības Statūtu 5.5., 5.8. un 5.10.punktā, izriet, ka Sabiedrības pilnvaroto sapulcē lēmumus var pieņemt vienīgi sapulcējoties, klātesot tiesīgajām personām kopā, tādējādi veidojot kvorumu. Līdz ar to lēmumi, kas pieņemti sapulcē, kurā nav reāli piedalīties nepieciešamais pilnvaroto skaits, nav pieņemti atbilstoši normatīvajiem aktiem un tiem nav tiesiska spēka.

Apelācijas instances tiesa, novērtējot 2001.gada 27.decembra–2002.gada 19.janvāra Sabiedrības pilnvaroto sapulces protokolu Nr.1, atzinusi, ka nepastāv šaubas, ka sapulces norisē pieļauta iepriekšēja balsu nodošana par jautājumiem, kas iekļauti sapulces dienas kārtībā, tostarp par izmaiņām sabiedrības izpildinstitūcijas sastāvā. Sabiedrības pilnvaroto sapulcē pilnvarotie nav balsojuši par lēmumu klātienē, bet izmantojot neklātienē balsošanu, proti, pirmstermiņa aizklāto balsošanu. Tādā veidā apelācijas instances tiesa atzina, ka pamatoti Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs atzinis, ka pārkāpti Kooperatīvo sabiedrību likumā noteiktie balsstiesīgā kvoruma izveides nosacījumi par tiešu balsstiesīgo personu klātbūtni un tam bija tiesības atcelt 2002.gada 29.janvāra valsts notāres lēmumu.

Ievērojot iepriekšminēto, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nepamatota ir kasācijas sūdzības iesniedzējas norāde, ka jautājums par Sabiedrības sapulcē pieņemtā lēmuma tiesiskumu bija skatāms civilā kārtībā, jo Kooperatīvo sabiedrību likuma 39.panta otrās daļas 5.punkta un 41.panta pārkāpumu varēja konstatēt no Sabiedrības pilnvaroto sapulces protokola.

[9] Kasācijas sūdzības iesniedzējas ieskatā, apelācijas instances tiesa ir nepareizi piemērojusi Administratīvo aktu procesa noteikumu 49. un 50.punktu, jo apstrīdētais administratīvais akts ir balstīts uz dokumentu, kurš nebija atbildētāja rīcībā, proti, pieteicējas izpildorgānu un kontroles orgānu vēlēšanu reglamentu.

[9.1] Administratīvo aktu procesa noteikumu 49.punkts noteic, ka pēc pārvaldes procesa ierosināšanas iestāde konstatē lēmuma pieņemšanai nepieciešamos faktus. Savukārt Administratīvo aktu procesa noteikumu 50.punkts noteic, ka, konstatējot un vācot faktus, iestāde var izmantot visas tiesiskās metodes, arī iegūstot tos no procesa dalībniekiem, lieciniekiem, ekspertiem, kā arī ar dokumentu, aktu, apskates un cita veida pierādījumu palīdzību atbilstīgi likumiem.

[9.2] Administratīvā procesa likuma 150.panta otrā daļa noteic, ka iestāde tiesas procesā var atsaukties tikai uz tiem pamatojumiem, kuri minēti administratīvajā aktā.

[9.3] No apelācijas instances tiesas sprieduma redzams, ka 2002.gada 29.janvāra lēmuma atcelšanas pamats ir Kooperatīvo sabiedrību likuma prasību, kas noteic, ka par Sabiedrības izpildinstitūciju pārvēlēšanu lemj pilnvaroto sapulcē, pārkāpums. Šis pamatojums ir norādīts administratīvajā aktā un tiesā nav grozīts.

[9.4] Apelācijas instances tiesa ir nodibinājusi, ka no 2001.gada 27.decembra–2002.gada 19.janvāra Sabiedrības pilnvaroto sapulces protokola Nr.1 nepārprotami izriet, ka Sabiedrības pilnvaroto sapulcē pilnvarotie nav balsojuši par lēmumu klātienē, bet notikusi pirmstermiņa aizklātā balsošana. Tādā veidā pārkāpti likumā noteiktie balsstiesīgā kvoruma izveides nosacījumi, no kuriem izriet tieša balsstiesīgo personu klātbūtne.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst, ka nav nozīmes apstāklim, vai Uzņēmumu reģistra rīcībā bija Sabiedrības izpildorgānu un kontroles orgānu vēlēšanu reglaments, jo apelācijas instances tiesa spriedumā ir nodibinājusi, ka Sabiedrības iesniegtie dokumenti atbilst Uzņēmumu reģistra lēmumā minētajam un pieteicēja nevar norādīt citus pierādījumus, kas apliecinātu, ka Sabiedrības protokolā norādītie fakti ir protokolā nepareizi atspoguļoti.

[10] Pārējie kasācijas sūdzības iesniedzējas motīvi, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nav vērtējami, jo attiecas uz pierādījumu pārvērtēšanu, kas nav kasācijas instances tiesas kompetencē.

[11] Izvērtējis minētos kasācijas sūdzības argumentus un apgabaltiesas spriedumu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka spriedums ir tiesisks un tādēļ nav pamata tā atcelšanai, bet kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 10.jūnija spriedumu, bet automašīnu garāžu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības "Pārdaugava" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par vēlēšanu rezultātu atcelšanas tiesiskajiem aspektiem (Pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes vēlēšanu likuma 46.panta otrās daļa)

Vēlēšanu tiesību pārkāpumi var būt par pamatu vēlēšanu rezultātu atcelšanai tikai tad, ja tie ietekmējuši vēlēšanu rezultātus – attiecīgās domes (padomes) deputātu vietu sadalījumu starp politiskajām organizācijām (partijām), politisko organizāciju (partiju) apvienībām un vēlēšanu apvienībām.

Lieta Nr.SKA-468

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējas Latvijas Zaļās partijas pārstāvim zvērinātam advokātam R.Bartaščenokam, atbildētājas Jūrmalas pilsētas vēlēšanu komisijas pārstāvjiem A.Griķim un zvērinātai advokātei E.Ostrovskai, trešās personas Latvijas Sociāldemokrātiskās strādnieku partijas pārstāvim P.Leiškalnam,

2005.gada 29.novembrī atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Latvijas Zaļās partijas, politiskās organizācijas "Latvijas Kalve", politiskās organizācijas "Reformu savienība" deputāta kandidātes Ineses T. pieteikuma par Jūrmalas pilsētas vēlēšanu komisijas lēmuma atcelšanu, sakarā ar Latvijas Zaļās partijas, politiskās organizācijas "Latvijas Kalve" un politiskās organizācijas "Reformu savienība" deputāta kandidātes Ineses T. kasācijas sūdzībām par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 18.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Politiskā organizācija "Latvijas Kalve" un Latvijas Zaļā partija 2005.gada 22.martā iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par 2005.gada 12.marta pašvaldību vēlēšanu rezultātu atcelšanu Jūrmalā. Pieteikumā norādīts, ka vēlēšanu laikā konstatēti likumpārkāpumi. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (turpmāk – KNAB) ierosinājis krimināllietu par balsu pirkšanu no partijas "Jaunais centrs" puses. Vēlēšanu rezultāti uzskatāmi par neadekvātiem un kropļotiem. Latvijas Zaļajai partijai, lai iegūtu mandātu, trūka 16 balsis. Krimināli sodāmu darbību rezultātā vēlēšanu balsis tika pirktas. Ir pārkāpti vienlīdzīgu un aizklātu vēlēšanu principi,

un tas ietekmēja vietu sadalījumu starp partijām. Pieteicējas lūdz atcelt Jūrmalas pilsētas vēlēšanu komisijas (turpmāk – Komisija) 2005.gada 14.marta lēmumu par 2005.gada 12.marta Jūrmalas pašvaldības vēlēšanu rezultātu apstiprināšanu (turpmāk – Komisijas lēmums) un uzdot Centrālajai vēlēšanu komisijai likumā noteiktajā kārtībā izsludināt atkārtotas vēlēšanas.

[2] 2005.gada 23.martā politiskās organizācijas "Reformu savienība" Jūrmalas domes deputāta kandidāte Inese T. iesniegusi Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par Komisijas lēmuma atcelšanu. I.T. atsaucas uz Pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes vēlēšanu likuma (turpmāk – Vēlēšanu likums) 1.pantu, 46.panta pirmo un otro daļu un norāda, ka ir pamats uzskatīt, ka pārkāpti vienlīdzīgu un aizklātu vēlēšanu principi un tas ietekmējis deputātu vietu sadalījumu.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmumu administratīvās lietas apvienotas vienā tiesvedībā. Ar tiesas lēmumu tiesas sēdē kā trešās personas lietā pieaicinātas partija "Mūsu Latvijai", Latvijas Sociāldemokrātiskā strādnieku partija, savienība "Latvijas Ceļš", Tautas saskaņas partija, partija "Sociāldemokrātu savienība - SDS" un partija "Tēvzemes savienība".

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2005.gada 30.marta spriedumu atzina par pamatotiem pieteicēju pieteikumus un atcēla ar tā pieņemšanas dienu Jūrmalas pilsētas vēlēšanu komisijas 2005.gada 14.marta lēmumu par 2005.gada 12.marta Jūrmalas pašvaldības vēlēšanu rezultātu apstiprināšanu.

[5] Skatot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar Jūrmalas pilsētas vēlēšanu komisijas apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa pieteicēju pieteikumus noraidīja. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Atbilstoši Satversmes 6.pantam, Vēlēšanu likuma 1.pantam, Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskā paktā par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, kas ir saistošs arī Latvijai, 25.panta b) punktam un tiesību teorijā paustajām atziņām, lai demokrātija varētu funkcionēt, absolūts priekšnoteikums ir pilsoņu kopuma iespēja brīvi, pēc pašu izvēles paust savu gribu attiecībā uz to, kuriem cilvēkiem uzticēt savu interešu pārstāvību parlamentā vai pašvaldības domē (padomē). Brīvas izvēles izdarīšanas nozīmīgumu apstiprina tas, ka par brīvas izvēles kavēšanu ir paredzēts pats smagākais no juridiskās atbildības veidiem (Krimināllikuma 90.pants). Vēlētāju balsu pirkšana ir brīvu vēlēšanu principa pārkāpšana un uzskatāma par tādu likuma pārkāpumu vēlēšanās, kas varētu ietekmēt domes (padomes) deputātu vietu sadalījumu starp politiskajām organizācijām (partijām) un politisko organizāciju (partiju) apvienībām.

[5.2] Vēlēšanu likuma 46.panta otrās daļas jēga ir izslēgt tādas situācijas, kad tiesa vēlēšanu rezultātus atceļ, vadoties tikai no teorētiskas iespējamības, ka kaut kādu pārkāpumu dēļ varētu būt ietekmēts vēlēšanu iznākums. Vēlēšanu rezultāti būtu atceļami gadījumā, ja prettiesisko darbību reāla ietekme uz vēlēšanu rezultātu ir ļoti ticama – ja pierādījumi lietā liecina, ka vēlētāji patiešām pildījuši citu personu gribu (atzīmes uz vēlēšanu zīmēm, tiesā sniegtas apstiprinošas liecības) un ir fakti par lielu skaitu balsu uzpirkšanas gadījumiem. Apstākļos, kad likuma pārkāpums ir tieši vēlētāju gribas ietekmēšana (nevis, piemēram, faktiski konstatējama vēlēšanu zīmju nomainīšana skaitīšanas laikā), tiesa nevar vadīties tikai pēc Vēlēšanu likuma 46.panta otrās daļas gramatiskas un izolētas iztulkošanas. Šajā lietā tas novestu pie Satversmes 1.panta, Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 25.panta un Vēlēšanu likuma 1.panta pārkāpuma.

[5.3] Lietā jākonstatē, vai Jūrmalas domes vēlēšanu norisē notikuši likuma pārkāpumi un vai ir pietiekami liela ticamība, ka minētie pārkāpumi ietekmējuši deputātu vietu sadalījumu.

[5.3.1] Izvērtējot A.K. un E.B. paskaidrojumu, ka šīm personām izsniegts nepareizs vēlēšanu zīmju komplekts, bet pēc pieprasījuma tās saņēmušas pilnu komplektu, tiesa atzinusi, ka šis apstāklis nav atzīstams par tādu, kas ietekmētu vēlēšanu rezultātus.

[5.3.2] Izvērtējot liecinieku A.P. un U.F. liecības, tiesa atzinusi, ka ar naudas apsoliņumu ietekmētas četru vēlētāju balsis par labu sarakstam "Jūrmala – mūsu mājas".

[5.3.3] Izvērtējot liecinieku I.L., J.S. un R.I. liecības, kā arī lietā pieņemtos personu rakstveida paskaidrojumus, tiesa atzinusi, ka tie ir netieši pierādījumi faktam, ka vismaz 16 personu izvēle bijusi ietekmēta ar naudas palīdzību par labu sarakstam "Jūrmala – mūsu mājas".

[5.3.4] Izvērtējot liecinieku I.D., H.Z., A.O., V.S. liecības un lietas materiālus, kas attiecas uz balsu pirkšanas gadījumu, par kuru ierosināta krimināllieta, tiesa konstatēja, ka 2005.gada 7.martā Kauguru vidusskolā notika maksātnespējīgās akciju sabiedrības "Jūraslīcis" bijušo darbinieku sapulce (darbinieku sapulces notikušas arī agrāk). Sapulcē piedalījās gan Jūrmalas, gan Rīgas un Tukuma iedzīvotāji, gan arī nepilsoņi, kopā ap 300 cilvēku, tajā uzstājās arī deputāta kandidāts no partijas "Jaunais centrs". Sapulcē bija paredzēts izmaksāt katram Ls 20, bet naudas izmaksa tika atlikta uz pēcvēlēšanu periodu un tika izmaksāta 2005.gada 14.–19.martā. Naudas izmaksu organizējusi arodbiedrība, to daļēji finansējis I.D. Tiesa atzinusi, ka nav iegūti pierādījumi, ka I.D. būtu izteicis solījumus, ka naudu varēs saņemt tie darbinieki, kas balsos par partiju "Jaunais centrs".

Izvērtējot nopratināto liecinieku liecības kopsakarībā ar Drošības policijas sniegto informāciju par krimināllietas ietvaros iegūtajiem pierādījumiem, secināms, ka naudas izmaksu organizēja arodbiedrība, ka darbinieki naudas izmaksas mērķi varēja pārprast, ka naudas saņemšanai netika prasīts uzrādīt neizlietotās vēlēšanu zīmes, ka sapulcē piedalījās un vēlāk saņēma naudu arī Zemnieku savienības Jūrmalas nodaļas vadītājs H.Z., kas bija deputāta kandidāts citas partijas sarakstā. Tiesa novērtējusi arī faktu, ka H.Z. nesaskatīja I.D. rīcībā partijas "Jaunais centrs" prettiesisku aģitāciju vai iespējamu balsu pirkšanu un savlaicīgi negriezās tiesībaizsardzības iestādēs, lai šādas darbības novērstu. Līdz ar to tiesa atzinusi, ka tā nav guvusi pārliecību, ka ir pierādīta balsu pirkšana. No lietas materiāliem neizriet, ka I.D. būtu izteicis tiešus aicinājumus balsot par partiju "Jaunais centrs", solot par to atļidzinājumu.

[5.3.5] Izvērtējot liecinieku A.V. un P.S. liecības, atzīstams, ka apstāklis, ka kāda persona piedāvājusi partijai noorganizēt balsu pirkšanu, nav uzskatāms par apliecinājumu faktam, ka kāda persona šīs darbības tiešām veikusi, tas ir, ka šī persona uzpirkusi vēlētajū balsis.

[5.3.6] Nav apstiprinājusies informācija par vēlētajū uzpirkšanu pie Slokas pamatskolas, par naudas dalīšanu pie 2. vidusskolas Kauguros, par naudas dalīšanu vēlēšanu iecirknī Pumpuros un tā apkārtnē. Pēc Drošības policijas informācijas par balsu uzpirkšanas gadījumiem 2005.gada 12.martā notikušajās Jūrmalas pilsētas pašvaldību vēlēšanās ierosināta viena krimināllieta. Kopsakarā ar iepriekš analizētajiem pierādījumiem šo informāciju iespējams uzskatīt par netiešu pierādījumu vēlētajū brīvas gribas ietekmēšanas faktam. Tomēr apstāklis, ka policija nekonstatēja pārkāpumus, dod pamatu apšaubīt, ka iespējamie balsu uzpirkšanas pasākumi bijuši plaši un tajos iesaistītas daudzas personas.

[5.3.7] Lietas materiāliem pievienotie saraksti ar vēlētajū parakstiem par to, ka viņi apšaubā vēlēšanu rezultātus, nav vērtējami kā tieši pierādījumi likuma pārkāpumiem, bet gan kā šo personu viedoklis par to, ka vēlēšanas nav notikušas brīvi un neietekmēti. Preses relīzes, amatpersonu izteikumi presē, plašsaziņas līdzekļos un Saeimas Pretkorupcijas komisijas sēdē vērtējami kā informācija par ierosinātu krimināllietu, nevis kā konkrēti pierādījumi.

[5.3.8] Derīgo vēlēšanu zīmju un derīgo aplokšņu skaita starpība nav pamats, lai uzskatītu, ka vēlēšanās notikuši likuma pārkāpumi un balsu pirkšana. Nav pierādījumu, lai atzītu, ka visas personas, kuras, balsojot iemeta tukšas aplokšnes, tādējādi protestēja pret balsu pirkšanu. Arī tiesību teorijā atzīts, ka likumīgs pienākums vēlēties nav pretrunā ar vēlēšanu brīvības principu, jo vēlētajam piedāvātas visas iespējas, ieskaitot tukša vēlēšanu biļetena nodošanu.

[5.4] Lai izvērtētu, vai ir pietiekami liela ticamība, ka pārkāpumi ietekmējuši vēlēšanu rezultātu, jākonstatē, cik aptverošām jābūt pārkāpumu raksturam. Izvērtējot balsu pirkšanas ietekmi uz vēlēšanu rezultātiem, jāņem vērā konkrēto vēlēšanu īpatnības, cita starpā, balsojušo skaits un balsu apjoms, kas reāli mainītu vēlēšanu rezultātus. No lietas materiāliem izriet, ka Jūrmalas domē tika ievēlēti deputāti no 11 partijām. Latvijas Zaļo partiju no vienas deputāta vietas saņemšanas šķīra 15 balsis, jo politisko organizāciju apvienība "Par cilvēka tiesībām vienotā Latvijā" otru deputāta vietu ieguva ar 450 balsīm. Par Latvijas Zaļo partiju nobalsoja 436 vēlētaji. Lai iegūtu deputātu vietu, Latvijas Zaļajai partijai bija nepieciešams saņemt vienu balsi vairāk par 450 balsīm. Atbildētāja apelācijas sūdzībā ir aprēķinājusi, ka 15 balsu iegūšanai, ņemot vērā, ka atbalsts Latvijas Zaļajai partijai Jūrmalas pilsētā bija 2,67 procenti, būtu nepieciešams pierādīt, ka nopirkta vairāk nekā 560 balsis. Lietā nav nepieciešams pierādīt, ka reāli ietekmētas 560 personas, tomēr uzskatāms, ka reāla ietekme uz vēlēšanu rezultātu būtu atzīstama par ļoti ticamu, ja iespējams konstatēt un ir ticami pierādījumi, ka bijuši vairākkārtīgi balsu pirkšanas gadījumi un tajos iesaistīti pat vairāki simti cilvēku.

[5.5] Lietā ir pierādījumi par balsu pirkšanas gadījumiem vairākos Jūrmalas rajonos. Lietā nav tiešu pierādījumu, ka iepriekš minēto likuma pārkāpumu rezultātā ietekmēts vietu sadalījums Jūrmalas domē, un no liecinieku liecībām un personu paskaidrojumiem – tiešajiem pierādījumiem – neizriet, ka notikusi tik plaša balsu pirkšana, kas varēja ietekmēt vēlēšanu rezultātus. Līdz ar to ir liela ticamība, ka Jūrmalas pilsētas domes 2005.gada 12.marta vēlēšanās pieļautie likuma pārkāpumi, kas saistīti ar vēlētajū balsu pirkšanu, nav ietekmējuši vietu sadalījumu Jūrmalas domē.

[6] Par minēto spriedumu politiskā organizācija "Latvijas Kalve" un Latvijas Zaļā partija iesniegušas kasācijas sūdzību, kurā lūdz spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa, atzīstot, ka ir pierādīta balsu pirkšana, nepareizi interpretējusi Vēlēšanu likuma 46.panta otro daļu un nav tiesiski pamatojusi, kādēļ nepieciešams vismaz vairāki simti cilvēku, lai atzītu, ka bijusi reāla ietekme uz vēlēšanu rezultātiem.

[6.2] Sākotnēji tiesas atzītais, ka vēlētajū balsu pirkšana ir brīvu vēlēšanu principa pārkāpšana un uzskatāma par tādu likuma pārkāpumu vēlēšanās, kas varētu ietekmēt domes deputātu vietu sadalījumu starp politiskajām organizācijām, neatbilst tālāk secinātajam, tas ir, ka tiesas konstatētie gadījumi, kad notikusi vēlētajū brīvas gribas izpausmes ietekmēšana, nav tik nozīmīgi, lai atceltu pašvaldības domes vēlēšanu rezultātus.

[7] Arī Inese T. iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz tiesu spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Tiesa nepareizi interpretējusi Vēlēšanu likuma 46.panta otro daļu, nepamatoti sašaurinot to dzīves gadījumu skaitu, kad varētu iestāties tajā paredzētās sekas – vēlēšanu komisijas lēmuma atcelšana par domes (padomes) vēlēšanu rezultātu apstiprināšanu.

[7.2] Tiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.pantu. Pat ja atzītu, ka tiesa noteikusi pareizu tiesību normas tiesisko sastāvu, tā pašas definētajiem priekšnoteikumiem nepareizi subsumējusi faktiskos apstākļus. Tiesa tikai vērtējusi, vai lietā konstatētie pārkāpumi var būt par pamatu izmaiņām deputātu vietu sadalījumā attiecībā tikai uz Latvijas Zaļo partiju, bet nav vērtējusi, kā tas varēja ietekmēt pārējo partiju deputātu vietu sadalījumu, tostarp domē iekļuvušās partijas.

[8] Politiskā organizācija "Tēvzemes savienība" pievienojusies kasācijas sūdzībām, norādot uz Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Pirmā protokola par tiesībām uz brīvām vēlēšanām neapiemērošanu un uz Vēlēšanu likuma 46.panta otrās daļas plašu interpretāciju.

[9] Jūrmalas pilsētas vēlēšanu komisija paskaidrojumos par kasācijas sūdzībām norāda, ka tās nav pamatotas un ka Vēlēšanu likuma 46.panta otrā daļa paredz nepieciešamību ne tikai konstatēt vēlēšanās pieļautus pārkāpumus, bet arī to sekas –ietekmētu deputātu vietu sadalījumu attiecīgās pilsētas domē.

[10] Tiesas sēdē pieteicējas Latvijas Zaļās partijas pārstāvis kasācijas sūdzību uzturēja un paskaidroja, ka apgabaltiesa pārāk šauri interpretējusi Vēlēšanu likuma 46.panta otro daļu un nav vērtējusi, kādu ietekmi uz vēlēšanu rezultātiem atstāja partijas "Jaunais centrs" balsu pirkšanas paņēmieni.

Atbildētājas Jūrmalas pilsētas vēlēšanu komisijas pārstāvji kasācijas sūdzību neatzina un paskaidroja, ka kasācijas sūdzībās norādīts uz pierādījumu vērtēšanu, bet tas nav Senāta kompetencē.

Trešās personas Latvijas Sociāldemokrātiskās strādnieku partijas pārstāvis norādīja, ka Jūrmalas pilsētas vēlēšanu komisijas lēmums ir pareizs, aģitācija arī ir vēlēšanu gribas ietekmēšana, un Drošības policija nevienu pie kriminālatbildības par balsu pirkšanu nav saukusi.

Uz tiesas sēdi nav ieradies pieteicējas politiskās organizācijas "Latvijas Kalve" pārstāvis, politiskās organizācijas "Reformu savienība" deputāta kandidāte Inese T., trešo personu partijas "Mūsu Latvijai", savienības "Latvijas Ceļš", Tautas saskaņas partijas, partijas "Sociāldemokrātu savienība – SDS" un partijas "Tēvzemes savienība" pārstāvji. Ņemot vērā, ka minētajiem lietas dalībniekiem par tiesas

sēdes laiku un vietu ir pienācīgi paziņots, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka lietas izskatīšana atbilstoši Administratīvā procesa likuma 342.pantam iespējama bez minēto procesa dalībnieku piedalīšanās.

Motīvu daļa

[11] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmajai daļai tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku, kas spriedumu pārsūdzējis, un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā. Turklāt no minētā likuma 325.panta izriet, ka kasācijas instances tiesas kompetencē ir izvērtēt, vai apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, nav pārkāpusi savas kompetences robežas, kā arī vai tā nav pārkāpusi materiālo vai procesuālo tiesību normas. Kasācijas instances tiesas kompetencē nav lietas faktisko apstākļu noskaidrošana un pierādījumu novērtēšana.

[12] Vēlēšanu likuma 1.pants nosaka, ka pilsētas domē, novada domē un pagasta padomē ievēl vienlīdzīgās, tiešās, aizklātās un proporcionālās vēlēšanās. Lai gan šajā tiesību normā nav minēts brīvu vēlēšanu princips, Administratīvā apgabaltiesa, interpretējot to kopsakarībā ar Satversmes 1.pantu, kas noteic, ka Latvija ir demokrātiska republika, un Latvijai saistošā Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 25.panta b) punktu, kas noteic, ka katram pilsonim bez nepamatotiem ierobežojumiem jābūt tiesībām un iespējai balsot un tikt ievēlētam īstās periodiskās vēlēšanās, nodrošinot brīvu gribas izpausmi, atzinusi, ka demokrātijas absolūts priekšnoteikums ir vēlēšanu iespēja brīvi, pēc pašu izvēles paust savu gribu attiecībā uz to, kuriem cilvēkiem uzticēt savu interešu pārstāvību parlamentā vai pašvaldības domē (padomē).

Administratīvo lietu departaments šo apgabaltiesas secinājumu atzīst par pareizu. Līdzīga tiesību norma par brīvām vēlēšanām pašvaldībās iekļauta Latvijai saistošajā Eiropas vietējo pašvaldību hartas 3.pantā, nosakot, ka vietējā pašvaldība nozīmē vietējās varas tiesības un spēju likumā noteiktajās robežās regulēt un vadīt nozīmīgu valsts lietu daļu uz savu atbildību un vietējo iedzīvotāju interesēs, un šīs tiesības realizē padomes vai pārstāvju sapulces, kuru locekļus brīvi ievēl aizklāti balsojot uz vienlīdzīgu, tiešu un vispārēju vēlēšanu pamata. No minētajām tiesību normām izriet gan valsts iestāžu pienākums organizēt vēlēšanas tā, lai vēlētajiem nebūtu šķēršļu piedalīties vēlēšanās un izdarīt brīvu izvēli, gan aizliegums privātpersonām ar prettiesiskiem paņēmieniem ietekmēt vēlēšanu izvēles brīvību un valsts iestāžu pienākums uz šādiem gadījumiem attiecīgi reaģēt.

[13] Latvijas Zaļā partija un politiskā organizācija "Latvijas Kalve" kasācijas sūdzībā norāda, ka apgabaltiesa, pareizi atzīstot, ka vēlēšanu balsu pirkšana ir brīvu vēlēšanu principa pārkāpums, un konstatējot 20 vēlēšanu balsu pirkšanas gadījumus, pretēji savam viedoklim par brīvām vēlēšanām kā demokrātijas priekšnoteikumu secinājusi, ka tiesas konstatētie gadījumi, kad notikusi vēlēšanu brīvas gribas ietekmēšana, nav tik nozīmīgi, lai atceltu Jūrmalas pašvaldības vēlēšanu rezultātus. Arī politiskās organizācijas "Reformu savienība" deputāta kandidāte Inese T. norāda, ka tiesa ir pievērsusi pārāk mazu uzmanību vēlēšanu brīvas gribas izteikšanas nozīmīgumam, nosakot spriedumā priekšnosacījumus tam, kādos gadījumos ir pamats uzskatīt, ka ir iestājies Vēlēšanu likuma 46.panta otrajā daļā paredzētais gadījums vēlēšanu komisijas lēmuma atcelšanai.

Administratīvo lietu departaments šos kasatoru argumentus uzskata par nepamatotiem.

[13.1] Vēlēšanu likuma 46.pantā regulēta sūdzību iesniegšana par vēlēšanu komisiju lēmumiem. Panta otrā daļa noteic, ka tad, "ja tiesa, izskatījusi sūdzību, konstatē, ka vēlēšanās ir pieļauti tādi likuma pārkāpumi, kas ietekmējuši attiecīgās domes (padomes) deputātu vietu sadalījumu starp politiskajām organizācijām (partijām), politisko organizāciju (partiju) apvienībām un vēlēšanu apvienībām, tā ar savu lēmumu atceļ attiecīgās pilsētas, novada vai pagasta vēlēšanu komisijas lēmumu par domes (padomes) vēlēšanu rezultātu apstiprināšanu. Šajā gadījumā Centrālā vēlēšanu komisija likumā noteiktajā kārtībā izsludina attiecīgās domes (padomes) atkārtotas vēlēšanas".

Lai pareizi izskatītu pieteikumus par vēlēšanu rezultātu atcelšanu, Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka, pirmkārt, jākonstatē, vai vēlēšanu norisē ir notikuši likuma pārkāpumi un, otrkārt, jāvērtē, vai ir pietiekami liela ticamība, ka minētie pārkāpumi ietekmējuši vēlēšanu rezultātu, tas ir, ietekmējuši deputātu vietu sadalījumu.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šādi Administratīvā apgabaltiesa pareizi noteikusi pieteikumu izskatīšanas robežas. Par vēlēšanu rezultātus ietekmējošu uzskatāma darbība, ja ar to būtiskā veidā tiek pārkāpti brīvu un vienlīdzīgu vēlēšanu principi. Ņemot vērā, ka vēlēšanās notiek konkurence starp dažādām politiskajām organizācijām (partijām) un ka aģitācija pēc savas būtības ir līdzeklis vēlēšanu gribas veidošanai, kā to tiesas sēdē atzina arī trešās personas Latvijas Sociāldemokrātiskās strādnieku partijas pārstāvis, ir nepieciešams nošķirt aģitācijas metodes no neatļautas iedarbības uz vēlēšanu gribas veidošanos.

[13.2] Likums "Par priekšvēlēšanu aģitāciju pirms pašvaldību vēlēšanām" regulē kārtību, kādā jānodrošina aģitācija elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos un presē un kādā deputātu kandidātiem piešķiramas telpas, kur rīkot tikšanos ar vēlētajiem, kā arī aģitācijas materiālu izvietojumu publiskās vietās. Taču ne šis likums, ne Vēlēšanu likums nenosaka aģitācijas metodes, proti, nenosaka, kādas darbības atzīstamas par vēlēšanu likuma pārkāpumu, kas varētu ietekmēt vietu sadalījumu starp deputātu kandidātiem. Ņemot vērā, ka Krimināllikuma 90.pants nosaka kriminālatbildību par apzinātu personas kavēšanu brīvi realizēt tiesības vēlē deputātus, lietojot vardarbību, viltu, draudus, uzpirkšanu vai citā pretiesiskā veidā, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka balsu uzpirkšana ir brīvu vēlēšanu principa pārkāpums un uzskatāma par tādu likuma pārkāpumu vēlēšanās, kas varētu ietekmēt deputātu vietu sadalījumu starp politiskajām organizācijām, partijām un politisko organizāciju (partiju) apvienībām.

[13.3] Administratīvo lietu departaments piekrīt apgabaltiesas viedoklim, ka vēlēšanu rezultāti būtu atceļami, ja būtu pietiekami liela ticamība, ka vēlēšanu norisē konstatētie likuma pārkāpumi ietekmējuši vēlēšanu rezultātus, proti, ietekmējuši deputātu vietu sadalījumu. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka likuma pārkāpums, proti, balsu uzpirkšana nav ne izšķirošs, ne pietiekams priekšnoteikums, lai uzskatītu, ka ir ietekmēts deputātu vietu sadalījums. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka tiesību normām pretēja rīcība atzīstama par pamatu vēlēšanu rezultātu atcelšanai, ja notikuši būtiski vēlēšanu likuma pārkāpumi, notikusi plaša vēlēšanu gribas pretiesiska ietekmēšana un nav pastāvējusi iespēja novērst pretiesisko rīcību ar policijas vai tiesas palīdzību. Administratīvo lietu departaments piekrīt kasācijas sūdzībās paustajam viedoklim, ka vēlēšanu gribas ietekmēšana ar balsu uzpirkšanu ir rupjš vēlēšanu tiesību pārkāpums. Taču tajā pašā laikā Administratīvo lietu departaments atzīst, ka no Satversmē nostiprinātā demokrātiskās valsts principa izriet arī tas, ka ar vēlēšanu rezultātu pārbaudi, cik vien iespējams, nedrīkst tikt ierobežotas varas institūcijas iespējas pildīt savus uzdevumus. Tāpēc ne katrs vēlēšanu tiesību pārkāpums var būt par pamatu vēlēšanu rezultātu atcelšanai, bet gan tikai tāds, kas ietekmējis vēlēšanu rezultātus.

[13.4] Pārbaudījusi un novērtējusi pierādījumus lietā, apgabaltiesa secinājusi, ka ar naudas apsolījumu par labu deputātu kandidātu sarakstam "Jūrmala – mūsu mājas" ietekmētas 20 vēlēšanu balsis. Attiecībā uz partijas "Jaunais centrs" darbībām priekšvēlēšanu sapulcē 2005.gada 7.martā un naudas izmaksu sapulces dalībniekiem pēcvēlēšanu periodā, uz kuru kā balsu uzpirkšanas pierādījumu atsaucas pieteicēji, apgabaltiesa nav guvusi pierādījumus, ka

deputāta kandidāts no šīs partijas I.D. būtu izteicis tiešus aicinājumus balsot par partiju "Jaunais centrs", solot par to atbildinājumu. Izvērtējot saistībā ar šīm darbībām gan liecinieku liecības, gan citus pierādījumus, apgabaltiesa atzinusi, ka šīs lietas ietvaros nav pamata secināt, ka notikusi vēlētāju balsu uzpirkšana.

Apgabaltiesa novērtējusi to, ka vēlēšanu dienā policijai vairākkārt ziņots par balsu uzpirkšanu, bet policijai, izbraucot uz vietas, balsu uzpirkšana nav konstatēta, kā arī citus faktus, kas varētu apstiprināt Vēlēšanu likuma pārkāpumus, taču Vēlēšanu likuma pārkāpumus nav konstatējusi. Tas nozīmē, ka valsts ir veikusi visus iespējamus pasākumus vēlēšanu tiesību pārkāpumu atklāšanai un novēršanai.

Konstatējot, ka Jūrmalas domes vēlēšanās piedalījās 16 303 vēlētāji (par derīgām atzītas 16 143 vēlēšanu aploksnes), un ņemot vērā konstatētos Vēlēšanu likuma pārkāpumus, apgabaltiesa secinājusi, ka no pārbaudītajiem pierādījumiem neizriet, ka notikusi tik plaša balsu pirkšana, kas varētu ietekmēt vēlēšanu rezultātus.

Pierādījumu pārbaude un novērtēšana neietilpst Administratīvo lietu departamenta kompetencē. Turklāt Administratīvo lietu departaments procesuālus pārkāpumus pierādījumu pārbaudē un vērtēšanā nav konstatējis.

[14] Kasācijas sūdzībās pausts viedoklis, ka apgabaltiesa vērtējusi tikai to, vai konstatētie pārkāpumi var būt par pamatu izmaiņām deputātu vietu sadalījumā attiecībā tikai uz Latvijas Zaļo partiju, bet nav vērtējusi, kā tas varēja ietekmēt pārējo partiju deputātu vietu sadalījumu, tostarp arī domē iekļuvušo deputātu vietu sadalījumu. Politiskās organizācijas "Reformu savienība" domes deputāta kandidāte Inese T. savā kasācijas sūdzībā šo apstākli saistījusi ar Administratīvā procesa likuma 154.panta pārkāpumu.

Administratīvo lietu departaments šo kasācijas sūdzību argumentu uzskata par nepamatotu. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.pantam pierādījumu novērtēšanā tiesai jābalstās uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem. Savukārt atbilstoši Administratīvā procesa likuma 251.panta piektajai daļai sprieduma motīvu daļā, citastarp, jānorāda lietā konstatētie fakti, pierādījumi, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi un argumenti, ar kuriem noraidīti vieni vai otri pierādījumi.

Tiesas secinājums, ka nav konstatēta tik plaša balsu pirkšana, lai ietekmētu deputātu vietu sadalījumu, attiecināms vienādā mērā gan uz tām partijām, kuras nav iekļuvušas domē, gan uz tām, kuras iekļuvušas domē. Tiesa šādu secinājumu izdarījusi, izvērtējot pierādījumus, kas varētu liecināt par vēlēšanu tiesību pārkāpumiem. Ņemot vērā nelielo konstatēto pārkāpumu skaitu, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nebija nepieciešama katras partijas iegūto balsu skaita savstarpēja salīdzināšana.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 251.panta piekto daļu tiesas sprieduma motīvu daļā tiesai, cita starpā, jānorāda lietā konstatētie fakti, pierādījumi, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi, un argumenti, ar kuriem noraidīti vieni vai otri pierādījumi. Tādēļ apgabaltiesai bija nepieciešams analizēt un salīdzināt Latvijas Zaļās partijas iegūto balsu skaitu, tā kā šis apstāklis bija viens no pieteicēju izvirzītajiem argumentiem.

Jebkurā gadījumā, tas, ka noticis vēlēšanu tiesību pārkāpums, atbilstoši Vēlēšanu likuma 46.panta otrajai daļai, pats par sevi (*per se*) nedod pamatu vēlēšanu rezultātu atcelšanai, bet gan tas, ka šie pārkāpumi ietekmējuši vēlēšanu rezultātus. Konkrētajā lietā nav konstatēts, ka vēlēšanu tiesību pārkāpumi būtu ietekmējuši deputātu vietu sadalījumu Jūrmalas pilsētas domē.

[15] Politiskās organizācijas "Reformu savienība" domes deputāta kandidāte Inese T. savā kasācijas sūdzībā un trešā persona politiskā organizācija "Tēvzemes savienība", pievienojoties kasācijas sūdzībai, norādījusi uz to, ka apgabaltiesa nav ņemusi vērā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Pirmo protokolu, kura 3.pantā nostiprināts brīvu vēlēšanu princips, nosakot, ka valstis apņemas ik pēc zināma laika perioda rīkot brīvas un aizklātas vēlēšanas apstākļos, kas veicina tautas viedokļa brīvu izpausmi, izvēloties likumdevēja varu.

Administratīvo lietu departaments noraida šo argumentu, ņemot vērā, ka šos pašus jautājumus, tikai plašāk, regulē arī Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, uz kuru apgabaltiesa ir atsaukusies. Turklāt Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Pirmā protokola 3.pants ietver noteikumus par likumdevēja vēlēšanām, bet neattiecas uz pašvaldību vēlēšanām (sk. Satversmes tiesas 2000.gada 30.augusta sprieduma lietā Nr.2000-03-01 3.punktu). Arī analizējot juridiskajā literatūrā izteiktos viedokļus par šīs Konvencijas Pirmā protokola 3.panta regulējuma apjomu attiecībā uz vietējo pašvaldību vēlēšanām, vairāki autori atzīst, ka izšķirošais priekšnoteikums ir tas, cik liela ir vēlēšanās reģionālās varas iestādes autonomija likumdošanā. Šo autoru ieskatā, ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, 3.pantā ietvertais termins "likumdevējs", galvenokārt ir attiecināms uz institūcijām, kurām piemīt galvenā un augstākā likumdošanas vara valstī. Savukārt attiecībā uz vēlētajām reģionālajām varas iestādēm, autoru ieskatā, termins "likumdevējs" būtu attiecināms tikai tādā gadījumā, ja šīm varas iestādēm piemīt noteikts autonomijas līmenis likumdošanā (piemēram, Šveicē kantoniem), bet tas nebūtu attiecināms uz tādām varas iestādēm, kuras likumdošanas funkciju veic uz citas varas institūcijas deleģējuma pamata (*Jacobs and White, The European Convention on Human Rights. Clare Ovey and Robin White. Third*

Edition. Oxford University Press, 2002, p.333; D.J.Harris, M.O'Boyle, C.Warbrick. Law of the European Convention on Human Rights. Butterworths, London, Dublin, Edinburgh, 1995, p.553).

Ņemot vērā iepriekšminētos argumentus, lietā nav konstatēti materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumi, tādēļ Administratīvās apgabaltiesas spriedums atzīstams par tiesisku un pamatotu, bet kasācijas sūdzības noraidāmas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 18.jūlija spriedumu atstāt negrozītu, bet Latvijas Zaļās partijas, politiskās organizācijas "Latvijas Kalve" un politiskās organizācijas "Reformu savienība" domes deputāta kandidātes Ineses T. kasācijas sūdzības noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

7. Spriedumi lietās par tiesnešu lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās

Par *ne bis in idem* principa piemērošanu administratīvo pārkāpumu lietās (Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas septītā protokola 4.pants, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 9.panta otrā daļa)

Lai lemtu par apelācijas instances tiesas pienākumu atcelt jau konkrētajā lietā izpildītu pirmās instances tiesas tiesneša lēmumu administratīvā pārkāpumu lietā, vispirms tiesai jānoskaidro, vai uz konkrēto gadījumu neattiecas divkārtas sodīšanas aizliegums jeb ne bis in idem.

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas septītā protokola 4.pants "Tiesības netikt divreiz tiesātam vai sodītam" pieļauj atkārtotu lietas izskatīšanu, ja procesā pieļautas kļūdas, taču tādā gadījumā procesuālajām kļūdām ir jābūt būtiskām. Nepareizs apstākļu vērtējums nevar tikt uzskatīts par būtisku pārkāpumu konvencijas izpratnē.

Attiecībā uz gadījumu, kad personai par likumpārkāpumu ir piemērots administratīvais arests un vēlāk prokuratūra vēlas atcelt pirmās instances tiesas tiesneša lēmumu sakarā ar to, ka ir pamats ierosināt krimināllietu, ir piemērojams divkārtas sodīšanas aizlieguma princips. Tādējādi administratīvais sods, kas jau ir izpildīts, nevar tikt atcelts ar mērķi sodīt personu ar kriminālsodu.

2005.gada 3.maijā

Lieta Nr.SKA-106

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties Liepājas pilsētas prokuratūras prokurorei I.Pickainei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu par Juliana B. saukšanu pie administratīvās atbildības pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 167. un 175.panta, sakarā ar Liepājas pilsētas prokuratūras prokurores protestu par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Julians B. 2004.gada 1.maijā ap pulksten 13.00 piedalījies nesankcionētā mītiņā Liepājā, Jāņa Čakstes laukumā.

[2] Liepājas pašvaldības policijas jaunākais inspektors 2004.gada 1.maijā sastādījis divus administratīvā pārkāpuma protokolus.

Administratīvā pārkāpuma protokolā Nr.3446 konstatēts, ka Julians B. izdarījis administratīvo pārkāpumu, kas paredzēts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 175.pantā. Protokolā norādīts, ka pārkāpums izpaudies kā nepakļaušanās policijas darbinieku likumīgajām prasībām, neļaujot aizturēt nesankcionēta mītiņa organizētāju.

Administratīvā pārkāpuma protokolā Nr.3447 konstatēts, ka Julians B. izdarījis administratīvo pārkāpumu, kas paredzēts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 167.pantā. Protokolā norādīts, ka pārkāpums izpaudies kā huligāniska grūstīšanās un policijas darbinieku raustīšana aiz formas tērpiem.

[3] Liepājas pašvaldības policija 2004.gada 1.maijā administratīvā pārkāpuma materiālus nosūtījusi izskatīšanai Liepājas tiesai.

[4] Liepājas tiesas tiesnese, izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, ar 2004.gada 1.maija lēmumu sodījusi Juliano B. pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 167.panta ar administratīvo arestu uz divām diennaktīm un pēc šā likuma 175.panta ar administratīvo arestu uz piecām diennaktīm, galīgo sodu nosakot administratīvo arestu uz septiņām diennaktīm, soda izciešanu skaitot no aizturēšanas brīža.

Lēmumā tiesnese norādījusi, ka Juliana B. vaina administratīvā pārkāpuma izdarīšanā pierādīta ar lietas materiāliem. Tāpat tiesnese norādījusi, ka atbildību mīkstinošus apstākļus nav konstatējusi, nosakot sodu, ņēmusi vērā J.B. personību, izdarītā pārkāpuma sabiedrisko bīstamību, bet kā atbildību pastiprinošu apstākli vērtējusi to, ka pārkāpums izdarīts personu grupā.

[5] Liepājas tiesa 2004.gada 8.maijā saņēmusi Liepājas pilsētas prokuratūras prokurores protestu par minēto Liepājas tiesas tiesneses lēmumu. Protestā prokurore lūgusi atcelt Liepājas tiesas tiesneses 2004.gada 1.maija lēmumu daļā par Juliana B. sodīšanu pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 175.panta. Prokurore minēto lūgumu pamatojusi ar to, ka 2004.gada 2.maijā ir ierosināta krimināllieta pēc Krimināllikuma 269.panta otrās daļas pazīmēm par to, ka 2004.gada 1.maijā Liepājā, Alejas ielā, Jāņa Čakstes laukumā nesankcionētas sapulces laikā vairākas personas personu grupā uzbruka Liepājas pilsētas un rajona policijas pārvaldes darbiniekiem un Liepājas pilsētas Domes pašvaldības policijas darbiniekiem, kuri pildīja savus dienesta pienākumus. Tādējādi Liepājas tiesas tiesnese,

pieņemot minēto lēmumu, ir liegusi iespēju Juliano B. saukt pie kriminālatbildības par darbībām, kas noteiktas Krimināllikuma 269.panta otrajā daļā.

[6] Liepājas tiesa 2004.gada 17.maijā saņēmusi arī Juliana B. apelācijas sūdzību, kurā viņš lūdzis atcelt Liepājas tiesas tiesneses 2004.gada 1.maija lēmumu. Apelācijas sūdzībā Julians B. norādījis, ka tiesnese pārkāpusi viņa Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā garantētās tiesības uz advokāta palīdzību un nav ievērojusi tiesību normās noteikto, ka nolēmumi par brīvības atņemšanas sankciju piemērošanu nestājas spēkā nekavējoties.

[7] Izskatījusi lietu sakarā ar protestu un apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 6.decembra spriedumu noraidījusi Juliana B. apelācijas sūdzību un Liepājas pilsētas prokuratūras prokurores protestu par Liepājas tiesas tiesneses 2004.gada 1.maija lēmumu. Tiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesa pareizi konstatējusi, ka Julians B. ar savām darbībām izdarījis Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 167. un 175.pantā paredzētos administratīvos pārkāpumus un pamatoti pieņēmusi lēmumu par viņa saukšanu pie administratīvās atbildības. Tiesa spriedumu pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Ņemot vērā Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 167.pantu un juridisko terminu vārdnīcā doto jēdziena "sabiedriskā kārtība" skaidrojumu, lai nodarījumu kvalificētu kā sīko huligānismu, ir jākonstatē, ka persona veic darbību, kas dezorganizē noteiktu sabiedrisko kārtību, traucē sabiedrisko mieru.

[7.2] Ņemot vērā Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 175.pantu, lai nodarījumu kvalificētu kā ļaunprātīgu nepakļaušanos amatpersonu likumīgajām prasībām, ir jākonstatē, ka Julians B. ļaunprātīgi nepakļāvis policijas darbinieku likumīgajām prasībām, viņiem pildot sabiedriskās kārtības sargāšanas vai dienesta pienākumus.

[7.3] No likuma "Par policiju" 12.panta 1. un 7.punkta izriet, ka policijas amatpersonām iespēja ierobežot personas brīvību ir noteikta ar likumu, taču tā nevar būt patvaļīga. Likumdevējs ir paredzējis, ka personas brīvības ierobežošanai ir leģitīms mērķis – aizturēt un turēt apsardzībā personu, attiecībā pret kuru ir aizdomas par noziedzīga nodarījuma vai administratīva pārkāpuma izdarīšanu, turklāt šīm aizdomām ir jābūt pamatotām ar konkrētiem faktiem.

[7.4] Ņemot vērā Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 237. un 243.pantu, uzskatāms, ka konkrētajā lietā pirmās instances tiesas tiesnese ir objektīvi noskaidrojusi visus lietas apstākļus.

[7.5] Ievērojot lietas materiālos norādīto un tiesas sēdē konstatēto, jo īpaši, ka Julians B. sabiedriskā vietā atradās cilvēku pūlī, kas pretojās policijas darbiniekiem un neļāva aizturēt personas,

kuras policisti vēlējās aizturēt, lai sauktu pie likumos noteiktās atbildības, kā arī to, ka Julians B. nepakļāvās policijas darbiniekiem, kad tie mēģināja viņu aizturēt, un grūstīja Liepājas pašvaldības policijas darbinieku, traucējot policistu darbību, atzīstams, ka Julians B. ar savām darbībām ir izdarījis administratīvos pārkāpumus, kas paredzēti Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 167. un 175.pantā un Liepājas tiesas tiesnesei bija pamats viņu saukt pie administratīvās atbildības.

[7.6] Ņemot vērā Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 9. un 22.pantu, 32.panta pirmo daļu, 35.panta otro daļu, 167., 175., 237. un 243.pantu, kā arī vadoties no lietas materiāliem, atzīstams, ka pie faktiskajiem lietas apstākļiem Liepājas tiesas tiesnese pamatoti sodījusi pieteicēju ar administratīvo arestu uz septiņām diennaktīm un minētais sods ir noteikts atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 32. un 35.pantā noteiktajam.

[7.7] Izvērtējot prokurores protestu, konkrētajā gadījumā jāņem vērā fakts, ka Liepājas tiesas tiesneses 2004.gada 1.maija lēmums par Juliana B. administratīvo sodīšanu ir izpildīts, līdz ar to tas ir zaudējis spēku.

[7.8] Ņemot vērā Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 283.pantu, procesuālais regulējums administratīvo pārkāpumu lietās neparedz administratīvā akta spēkā esamības apturēšanu Juliana B. lietā sakarā ar lēmuma pārsūdzēšanu. Savukārt, tā kā prokurores protests tiesā tika saņemts tikai 2004.gada 8.maijā, tas nevarēja minēto lēmumu apturēt, jo lēmums jau bija izpildīts. Līdz ar to apelācijas instances tiesa nevar izskatīt pieteicēja lūgumu un prokurora protestu par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu, kā arī uzlikt par pienākumu novērst normatīvo aktu pārkāpumus, kas pieļauti lēmuma pieņemšanā. Tiesa var konstatēt pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu vai prettiesiskumu.

[8] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas protestu iesniegusi Liepājas pilsētas prokuratūras prokurore. Kasācijas sūdzībā prokurore lūgusi Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.decembra spriedumu daļā par Liepājas pilsētas prokuratūras prokurores protesta noraidīšanu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Minētos lūgumus prokurore pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[8.1] Tiesa nav ņēmusi vērā Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 9.pantu un no šī panta izrietošo pienākumu tiesai izvērtēt izdarītā pārkāpuma raksturu, smagumu, sabiedrisko bīstamību, objektu, pret kuru vērsts pārkāpums, kā arī, vai konkrētajā lietā nav saskatāms kāds no Krimināllikumā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem.

[8.2] Tiesa nav ievērojusi samērīguma principu, jo tā nav pilnīgi un vispusīgi izvērtējusi piemērotā likuma samērīgumu ar izdarītā pārkāpuma sekām, sabiedrisko bīstamību un izdarītā pārkāpuma atbilstību Krimināllikuma 269.pantam.

[8.3] Ar tiesas spriedumu netiek panākts soda mērķis – ne tikai sodīt vainīgo personu par nodarījumu, bet arī panākt, lai vainīgā persona un citas personas pildītu likumus un atturētos no noziedzīga nodarījumu izdarīšanas –, jo vainīgā persona nav saņēmusi atbilstošu sodu izdarītajam, tādējādi radot iespaidu, ka ir iespējams izvairīties no objektīva un taisnīga soda. Līdz ar to tiesa arī pārkāpusi principu ātri un pilnīgi atklāt noziedzīgo nodarījumu, noskaidrot vainīgos un nodrošināt likumu pareizu piemērošanu, lai katra persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, tiktu taisnīgi sodīta.

[8.4] Tiesa nav novērsusi normatīvo aktu pārkāpumu, kas ir viens no tās pienākumiem. Tiesa nevar atkāpties no šī pienākuma, pamatojot to tādējādi, tā kā tiesas lēmums ir izpildīts, tā var tikai konstatēt tiesas lēmuma tiesiskumu vai prettiesiskumu.

[8.5] Tiesa nepareizi konstatējusi, ka kasācijas sūdzības iesniedzējas protests par Liepājas tiesas tiesneses lēmumu Liepājas tiesā tika iesniegts 2004.gada 8.maijā, jo minētais lēmums Liepājas tiesā tika saņemts 2004.gada 6.maijā. Līdz ar to tiesa nav ievērojusi, ka ir pārkāpts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 283.panta otrā daļa, jo lēmums par Juliana B. sodīšanu netika apturēts.

[9] Tiesas sēdē prokurore uzturēja protestu. Julians B. uz tiesas sēdi nebija ieradies. Ņemot vērā, ka viņam par tiesas sēdes laiku un vietu ir paziņots, Administratīvo lietu departaments nolēma izskatīt lietu bez viņa piedalīšanās.

Motīvu daļa

[10] Administratīvo lietu departaments piekrīt protestā norādītajam (sk. 8.1.punktu), ka no Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 9.panta otrās daļas izriet tiesai pienākums pirms personas saukšanas pie administratīvās atbildības pārliecināties, vai pēc konkrētā pārkāpuma rakstura normatīvajos aktos nav paredzēta kriminālatbildība. Neievērojot minēto, pastāv visai liela iespējamība, ka tiesnesis, taisot nolēmumu, nebūs pilnīgi un vispusīgi izvērtējis piemērotā likuma samērīgumu ar izdarītā pārkāpuma sekām, sabiedrisko bīstamību un izdarītā pārkāpuma atbilstību (sk. arī 8.2.punktu).

[11] Tomēr, lai lemtu par apgabaltiesas pienākumu atcelt jau konkrētajā lietā izpildītu Liepājas tiesas tiesneša lēmumu administratīvā pārkāpumu lietā (sk. arī 8.4.punktu), vispirms jānoskaidro, vai uz konkrēto gadījumu neattiecas divkārtas sodīšanas aizliegums jeb *ne bis in idem*.

Ne bis in idem ietver vairāki Latvijai saistoši starptautisko tiesību dokumenti, tai skaitā Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Tā, piemēram, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas septītajā protokola 4.pants "Tiesības netikt divreiz tiesātam vai sodītam" noteic:

"1. Nevienam nedrīkst no jauna tiesāt vai sodīt krimināllietā tajā pašā valstī par noziedzīgu nodarījumu, par kuru viņš jau ir ticis attaisnots vai notiesāts saskaņā ar šīs valsts likumu un kriminālprocesuālajām [angļu val. *penal procedure*, kas, burtiski tulkojot, nozīmē "sodīšanas procesa"] normām.

2. Iepriekšējās daļas nosacījumi neliedz atkārtotu lietas ierosināšanu saskaņā ar attiecīgās valsts likumu un soda izciešanas noteikumiem, ja ir jauni pierādījumi vai jaunatklāti apstākļi, vai ja iepriekšējā procesā ir pieļautas būtiskas kļūdas, kas varēja ietekmēt lietas iznākumu."

Eiropas Cilvēktiesību tiesa, interpretējot šo pantu, ir norādījusi, ka princips *ne bis in idem* ir piemērojams arī attiecībā uz dažādiem sodiem par vienu pārkāpumu gadījumā, ja pārkāpums tiek pārkvalificēts. Tā, piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesa izskatīja lietu "Gradingers (*Gradinger*) pret Austriju", kurā viens no jautājumiem bija apstākļi, ka Austrijas varas iestādes bija klasificējušas autovadītāja pārkāpumu kā kriminālpārkāpumu un attiecīgi viņu par to sodījušas, bet pēc tam secinājušas, ka persona ir braukusi alkohola reibumā, kā rezultātā tika piemērots administratīvais sods. Šajā lietā Eiropas Cilvēktiesību tiesa norādīja, ka tā saprot, ka piemērotie noteikumi atšķiras ne tikai pēc nosaukumiem, bet, kas ir vēl svarīgāk, arī pēc rakstura un mērķa. Tomēr, kā secināja tiesa, abi lēmumi bija balstīti uz vienu pārkāpumu. Tādējādi tiesa konstatēja 4.protokola 7.panta pārkāpumu, kas nosaka divkārtas sodīšanas aizliegumu (sk. 1995.gada 23.oktobra sprieduma 55.punktu lietā "Gradingers (*Gradinger*) pret Austriju" (iesnieguma numurs 33/1994/480/562)).

[12] Minētās konvencijas 7.protokola 4.pants pieļauj atkārtotu lietas izskatīšanu, ja procesā pieļautas kļūdas, taču tādā gadījumā procesuālajām kļūdām ir jābūt būtiskām. Nepareizs apstākļu vērtējums, kāds pēc prokurores viedokļa pastāv konkrētajā lietā, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, nevar tikt uzskatīts par būtisku pārkāpumu konvencijas izpratnē.

[13] Kaut arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas interpretācija konvencijas dalībvalstīm nav tieši saistoša, parasti, ar nelieliem izņēmumiem, dalībvalstu tiesas to ievēro. Ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras ietekmes palielināšanos, dalībvalstu tiesas, ņemot vērā, ka to spriedumi var tikt pārskatīti Strasbūrā, ievēro no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izrietošos konvencijas

standartus (Hariss D.J., O'Boyle M., Warbrick C. Law of the European Convention on Human Rights. London: Butterworths, 1995, p.25).

[14] Ņemot vērā iepriekšējo, kā arī faktu, ka Julianam B. tika piemērots administratīvais arests, kas pēc sava rakstura turklāt ir pielīdzināms kriminālsodam, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka konkrētajā gadījumā ir piemērojams divkārtas sodīšanas aizlieguma princips. Tādējādi administratīvais sods, kas jau ir izpildīts, nevar tikt atcelts ar mērķi sodīt Julianu B. ar kriminālsodu.

[15] Iepriekšminēto apstākļu dēļ Administratīvo lietu departaments uzskata prokurores protestā norādītos argumentus (sk. 8.1.–8.5.punktu) par tādiem, kas neprevalē par divkārtas sodīšanas aizlieguma principu un tādējādi nevar ietekmēt sprieduma rezultātu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 6.decembra spriedumu atstāt negrozītu, Liepājas pilsētas prokurores protestu noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par lietas apstākļu noskaidrošanu un pierādījumu vērtēšanu administratīvo pārkāpumu lietā (Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa)

Tiesa savā spriedumā nevar balstīties tikai uz pārkāpēja paskaidrojumiem un interpretāciju par notikušo, bet atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmajai daļai tai ir pilnīgi un objektīvi jānoskaidro apstākļi un jādod tiem savs vērtējums.

2005.gada 17.maijā

Lieta Nr.SKA-125

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta par Aleksandra G. saukšanu pie administratīvās atbildības, sakarā ar Aleksandra G. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 20.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas Galvenās policijas pārvaldes policijas virsleitnants 2004.gada 2.martā sastādījis protokolu Nr.2 par administratīvo pārkāpumu Aleksandram G. Protokolā norādīts, ka 2004.gada 11.februārī laikā no plkst. 8.30 līdz plkst. 11.30 Pils laukumā, Rīgā, iedzīvotāju tikšanās laikā ar deputātiem tika konstatēta sapulču, gājienu un piketu organizēšanas un norises kārtības pārkāpšana, kas izpaudās autotransporta satiksmes traucēšanā uz Smilšu un Reimersa ielām. Protokolā arī tika norādīts, ka sarīkojumā piedalījušās personas ar aizklātām sejām un tajā demonstrēta stilizēta nacistiskās Vācijas simbolika. Tādējādi protokolā tika konstatēts, ka Aleksandrs G. ir pārkāpis likuma "Par gājieniem, sapulcēm un piketiem" 13.panta otro daļu un 11.panta pirmās daļas 3.punktu, par ko ir paredzēta atbildība Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 174.³ panta pirmajā daļā.

[2] Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas tiesnesis ar 2004.gada 23.aprīļa lēmumu Aleksandram G. uzlika naudas sodu 100 latu apmērā par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 174.³ panta pirmās daļas pārkāpumu.

Lēmumā tiesnesis norādījis, ka lietā esošās fotogrāfijas pierāda, ka vienam pasākuma dalībniekam ir bijusi aizklāta seja un uz pasākuma dalībnieku transparenta ir bijusi attēlota stilizēta nacistiskās

Vācijas simbolika – kāškrusts. Tāpat tiesnesis atzinis par pierādītu faktu, ka pasākuma laikā faktiski nebija iespējama netraucēta transportlīdzekļu un gājēju kustība uz Smilšu un Reimersa ielām, Rīgā. Tiesnesis arī norādījis, ka piemērotais sods ir samērīgs ar pārkāpuma raksturu, pārkāpēja mantisko stāvokli un faktu, ka nav konstatēti atbildību mīkstinoši apstākļi. Tāpat norādīts, ka, pieņemot lēmumu, ņemts vērā apstāklis, ka 2004.gada 16.aprīlī Aleksandrs G. saukts pie administratīvās atbildības par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 174.³ panta pirmās daļas pārkāpumu.

[3] Izskatījusi lietu sakarā ar Aleksandra G. iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 20.decembra spriedumu atzinusi par pamatotu un apmierinājusi daļā Aleksandra G. apelācijas sūdzību. Tāpat apgabaltiesa grozījusi Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas tiesneša 2004.gada 23.aprīļa lēmumu un uzlikusi Aleksandram G. naudas sodu 50 latu apmērā, kā arī uzlikusi par pienākumu Latvijas Republikai izmaksāt Aleksandram G. valsts nodevu piecu latu apmērā. Spriedumu tiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Lietā nav strīda par to, ka Aleksandrs G. piedalījās masu pasākumā, kas norisinājās 2004.gada 11.februārī Pils laukumā, Rīgā.

[3.2] Lietā ir strīds par to, vai Aleksandrs G. ir izdarījis administratīvo pārkāpumu, kas paredzēts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 174.³ panta pirmajā daļā, t.i., vai ir notikusi sapulču, gājienu un piketu organizēšanas un norises pārkāpšana, kas izpaudusies tādējādi, ka tika traucēta transporta kustība Smilšu un Reimersa ielās, pasākumā piedalījušās personas ar aizklātām sejām un ticis demonstrēta nacistiskās Vācijas stilizēta simbolika.

[3.3] Aleksandra G. paziņojums, ko 2004.gada 10.februārī saņēmis Rīgas domes izpilddirektors un kurā viņš informēja Rīgas domes izpilddirektoru par to, ka 2004.gada 11.februārī Prezidentes pils apkaimē notiks vairāku deputātu tikšanās ar vēlētājiem, nav uzskatāms par pieteikumu likuma "Par sapulcēm, gājieniem un piketiem" 12.panta otrās daļas izpratnē, jo šis pasākums bija organizēts kā Saeimas un pašvaldības deputātu tikšanās ar vēlētājiem, tādējādi saskaņā ar tobrīd spēkā esošo minētā likuma 13.panta pirmās daļas 4.punktu pieteikums par šāda veida sarīkojumiem nebija jāiesniedz.

[3.4] Tomēr konkrētajā lietā nav atzīstams, ka minētais sarīkojums būtu uzskatāms par tikšanos ar deputātiem likuma "Par sapulcēm, gājieniem un piketiem" izpratnē. Lai arī likums nedefinē *expressis verbis*, kāds sarīkojums būtu uzskatāms par deputātu tikšanos ar vēlētājiem, tomēr, ņemot vērā Aleksandra G. paziņojumu Rīgas domes izpilddirektoram, Aleksandra G. paskaidrojumus un tiesas sēdē nopratināto liecinieku liecības, atzīstams, ka ar šajā lietā

esošajiem pierādījumiem ir pierādīts fakts, ka konkrētais pasākums ir uzskatāms par sapulci un Aleksandrs G. uzskatāms par šā pasākuma vienu no organizatoriem.

[3.5] Konkrētajā gadījumā pretēji likuma "Par sapulcēm, gājieniem un piketiem" 12.panta otrās daļas noteikumiem par šo sapulci netika iesniegts pieteikums pašvaldībā.

[3.6] Ņemot vērā likuma "Par sapulcēm, gājieniem un piketiem" 1.panta trešo daļu, uzskatāms, ka ar lietā esošajiem pierādījumiem ir pierādīts apstāklis, ka 2004.gada 11.februārī pēc pasākuma Pils laukumā notika organizēts gājiens uz Raiņa pieminekli un ka Aleksandrs G. ir viens no šā gājiena organizatoriem.

[3.7] Kritiski vērtējams Aleksandra G. apgalvojums, ka transporta kustība minētā gājiena laikā traucēta netika, jo tiesas sēdē nopratinātie liecinieki liecināja, ka visa gājiena laikā tika traucēta transporta kustība. Tiesai nav pamata neticēt drošības iestāžu darbinieku tiesas sēdē sniegtām liecībām par notikumiem, kurus viņi paši redzējuši.

[3.8] Ievērojot konstatēto, ka gājiena laikā tika traucēta transporta kustība, atzīstams, ka pamatoti ir konstatēti likuma "Par sapulcēm, gājieniem un piketiem" 13.panta otrās daļas pārkāpums, savukārt līdz ar to ir pamatoti konstatēti Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 174.³ panta pirmās daļas pārkāpums.

[3.9] Likuma "Par sapulcēm, gājieniem un piketiem" 11.panta pirmās daļas 3. un 5.punktā noteiktais aizliegums slēpt savu seju zem maskas pamatojas nepieciešamībā fiksēt sapulcē, gājienā vai piketā dalību ņēmušās personas identitāti. Savukārt aizliegums izmantot nacistiskās Vācijas simboliku pamatojas aizliegumā paust nacisma idejas.

[3.10] Atzīstams, ka pirmās instances tiesas tiesnesis ir formāli konstatējis, ka sarīkojuma laikā nav ievēroti iepriekšminētie aizliegumi, bet nav izvērtējis lietā esošos apstākļus atbilstoši to jēgai, jo, ņemot vērā liecinieku liecības un lietas materiālos esošo informāciju, ar attiecīgajiem izteiksmes līdzekļiem sarīkojuma dalībnieki ir pauduši protestu pret izglītības reformu, šo personu mērķis nav bijis slēpt savu identitāti vai proponēt nacisma idejas. Līdz ar to atzīstams, ka Aleksandra G. darbībās šajā daļā ir nepamatoti konstatēti Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 174.³ panta pirmās daļas pārkāpums.

[3.11] Nav konstatējami Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 237., 244. un 272.panta pārkāpumi, turklāt Aleksandrs G. apelācijas sūdzībā savus iebildumus attiecībā uz šiem iespējamiem pirmās instances tiesas pārkāpumiem nav konkretizējis.

[3.12] Ņemot vērā Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 213.pantu un Administratīvā procesa likuma 3.pantu, nav pamata pirmās instances tiesas tiesnesim, kas izskata administratīvā pārkāpuma lietu saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa noteikumiem, izvirzīt prasību ievērot Administratīvā procesa likumā ietvertās procesuālās normas. Līdz ar to arī nav atzīstams, ka pirmās instances tiesas tiesnesis ir pārkāpis Administratīvā procesa likuma 136. un 138.pantu.

[3.13] Tā kā ir pamats konstatēt, ka Aleksandrs G. ir izdarījis Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 174.³ panta pirmajā daļā minēto pārkāpumu attiecībā uz likuma "Par sapulcēm, gājieniem un piketiem" 13.panta otro daļu, bet nav pārkāpis šā likuma 11.panta pirmās daļas 3. un 5.punkta prasības, atzīstams, ka Aleksandram G. ir samazināms piemērotais sods.

[3.14] Ņemot vērā nodarītā pārkāpuma raksturu, pārkāpēja personību, vainas pakāpi – neuzmanību, atzīstams, ka ir pamats Aleksandram G. noteikt naudas sodu par izdarīto pārkāpumu piecdesmit latu apmērā.

[4] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis Aleksandrs G., kurā viņš lūdzis šo spriedumu atcelt pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai. Kasācijas sūdzībā Aleksandrs G. norādījis tālākminētos argumentus.

[4.1] Tiesa ir pieļāvusi tādu procesuālo tiesību normu pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, t.i., tiesa nepamatoti atzinusi, ka, izskatot lietu pirmās instances tiesā, tā nebija jāprotokolē. Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 136.pantu, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 213.pantu, Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 11.maija sprieduma 11.punktā lietā Nr.SKA-100 norādīto un Satversmes tiesas 2005.gada 4.janvāra sprieduma 13.punktā lietā Nr.2004-16-01 norādīto, konkrētajā lietā ir nepieciešams noskaidrot, kurš no diviem regulējumiem, Administratīvā procesa likuma vai Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa, ir piemērojams, izskatot lietu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 213.panta kārtībā. Tā kā nav šaubu, ka tiesas sēdes protokola esamība nodrošina personai procesuālas garantijas un dod iespēju pamatoti pārsūdzēt tiesas nolēmumu, kā arī ņemot vērā Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.septembra lēmumā lietā Nr.AA872-04/5 norādīto, konkrētajā lietā tiesas sēde bija jāprotokolē.

[4.2] Lai arī tiesa ir konstatējusi, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs nav iesniedzis pieteikumu pašvaldībā, tādējādi pārkāpjot likuma "Par sapulcēm, gājieniem un piketiem" 12.panta otro daļu, par ko viņš ir saukts pie administratīvās atbildības, tā tomēr nav noskaidrojusi, vai kasācijas sūdzības iesniedzējs ir vainīgs administratīvā pārkāpuma izdarīšanā, līdz ar to tiesa nav ievērojusi

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 272.pantu. Tiesa nav ņēmusi vērā kasācijas sūdzības iesniedzēja paskaidrojumus, bet secinājumu par vainu pamatojusi ar paziņojumu par deputātu tikšanos ar vēlētājiem.

[4.3] Tiesa, konstatējot kasācijas sūdzības iesniedzēja vainu, ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 14.¹ pantā noteikto procesuālā taisnīguma principu, kā arī nav ievērojusi šā likuma 154.panta trešo daļu, t.i., tiesa ir balstījies uz liecinieku liecībām, neņemot vērā kasācijas sūdzības iesniedzēja paskaidrojumus.

[5] Tiesas sēdē Aleksandrs G. nepiedalījās. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments ir saņēmis Aleksandra G. vēstuli, kurā viņš norādījis, ka tiesas sēdes laikā atradīsies ārpus Latvijas un lūdzis atlikt lietas izskatīšanu.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 342.pantam administratīvā procesa dalībnieka neierašanās, ja viņam pienācīgi paziņots par kasācijas instances tiesas sēdi un vietu, nav šķērslis lietas izskatīšanai. Tā kā Aleksandram G. ir paziņots par tiesas sēdi un laiku, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka kasācijas sūdzību iespējams izskatīt bez Aleksandra G. piedalīšanās.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 327.panta trešās daļas 5.punktam, procesuālo tiesību normas pārkāpums, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas ir apstākļi, ka lietā nav tiesas sēdes protokola.

Atbilstoši šā likuma 36. un 37. nodaļai kasācijas kārtībā pārbauda apelācijas instances tiesas spriedumu. Tādējādi Administratīvo lietu departamentam ir jāpārbauda, vai apgabaltiesā tiesas sēde tika protokolēta un vai lietā ir protokols.

Izvērtējot lietas materiālus, Administratīvo lietu departaments secina, ka apgabaltiesas tiesas sēdes, kurās tika izskatīta Aleksandra G. apelācijas sūdzība un pasludināts spriedums, tika protokolētas (sk. lietas 66. – 70. lpp.). Tādējādi apgabaltiesa Administratīvā procesa likuma 327.panta trešās daļas 5.punktā minēto pārkāpumu nav pieļāvusi.

Protokolēta netika pirmās instances tiesas sēde, kurā tika lemts par Aleksandra G. sodīšanu. Kā jau Administratīvo lietu departaments ir atzinis 2005.gada 12. aprīļa sprieduma 13.punktā lietā Nr.SKA-92, atbilstoši Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 2.panta trešajai daļai, Administratīvo pārkāpumu kodeksa 213.pantā minētās lietas izskata rajona (pilsētas) tiesa, ievērojot Administratīvo pārkāpumu kodeksā noteiktos termiņus un administratīvā akta adresāta procesuālās garantijas. Tādējādi likumdevējs ir norādījis, ka tiesnesim, izskatot administratīvo pārkāpumu lietas, ievērojamas speciālās nevis Administratīvā procesa likumā iekļautās tiesību

normas. Iepriekš teiktais atbilst arī Satversmes tiesas 2005.gada 4.janvāra sprieduma (lieta Nr.2004-16-01 "Par Administratīvā procesa likuma 124.panta pirmās daļas un otrās daļas par valsts nodevas samaksu administratīvo pārkāpumu lietās atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam") secinājumu daļas 13.punktā ietvertajiem secinājumiem. Tāpēc nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nav ņēmusi vērā Administratīvā procesa likuma 3.panta otro daļu.

[7] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nav noskaidrojusi, vai kasācijas sūdzības iesniedzējs ir vainīgs administratīvā pārkāpuma izdarīšanā, un ka tā nav ņēmusi vērā viņa paskaidrojumus. Apgabaltiesa ir pārbaudījusi lietas materiālus, noklausījies Aleksandra G. paskaidrojumus un liecinieku liecības un uz tā pamata izdarījusi secinājumu par Aleksandra G. vainu (sk. 3.1. – 3.10.punktu). No apgabaltiesas sprieduma 9. un 10.punkta redzams, ka tiesa ir balstījies ne tikai uz Aleksandra G. paziņojumu par deputātu tikšanos ar vēlētājiem, bet arī viņa paskaidrojumiem tiesas sēdē. Savukārt sprieduma 11. un 12.punktā apgabaltiesa ir vērtējusi Aleksandra G. paskaidrojumus. Turklāt, izvērtējot Aleksandra G. vainu un lietas apstākļus, apgabaltiesa ir samazinājusi pirmās instances tiesas uzlikto sodu. Tādējādi arī nevar atzīt, ka apgabaltiesa nav ievērojusi Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 272.pantu.

[8] Iepriekš minētais attiecas arī uz kasācijas sūdzības argumentu, ka tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 14.¹ pantā noteikto procesuālā taisnīguma principu, kā arī nav ievērojusi likuma 154.panta trešo daļu.

Administratīvā procesa likuma 14.¹ pantā noteikts, ka tiesa, pieņemot lēmumus, ievēro objektivitāti un dod procesa dalībniekiem pienācīgu iespēju izteikt savu viedokli un iesniegt pierādījumus. Apgabaltiesa objektīvi ir vērtējusi lietas apstākļus, samazinot Aleksandram G. uzlikto sodu. Tiesa savā spriedumā nevar balstīties tikai uz pārkāpēja paskaidrojumiem un interpretāciju par notikušo, bet atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmajai daļai tai ir pilnīgi un objektīvi jānoskaidro apstākļi un jādod tiem savs vērtējums. Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa to pilnībā ir izdarījusi.

Turklāt, kā jau minēts iepriekš, apgabaltiesa ir devusi Aleksandram G. pienācīgu iespēju izteikties un ir viņa izteikumus vērtējusi. Kasācijas sūdzībā Aleksandrs G. nav norādījis, ka tiesa būtu atteikusies pieņemt kādu no pierādījumiem.

Administratīvā procesa likuma 154.panta trešajā daļā noteikts, ka tiesa spriedumā norāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienu faktu par pierādītu, bet citu – par nepierādītu. Konkrētajā lietā apgabaltiesa

spriedumā ir vērtējusi gan lietas materiālus un liecinieku liecības, gan kasācijas sūdzības iesniedzēja paskaidrojumus. Tiesa spriedumā ir norādījusi, kādēļ devusi priekšroku vieniem pierādījumiem un kritiski vērtējusi citus (sk. 3.7.punktu).

[9] Ņemot vērā iepriekšteikto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un ir atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 20.decembra spriedumu atstāt negrozītu, bet Aleksandra G. kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par administratora pienākumu nosūtīt Uzņēmumu reģistram lēmumu par bankrota procedūras uzsākšanu (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.³panta pirmā daļa un likuma "Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju" 100.panta ceturtā daļa)

Administratoram ir pienākums triju dienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas par bankrota procedūras uzsākšanu nosūtīt šo lēmumu reģistrēšanai Uzņēmumu reģistram. Nosakot likumā trīs dienu termiņu šāda lēmuma iesniegšanai, likumdevēja ratio legis bija nodrošināt lēmuma par bankrota procedūras uzsākšanu pēc iespējas ātrāku reģistrēšanu Uzņēmumu reģistrā, lai ieinteresētās trešās personas būtu informētas par šāda lēmuma pieņemšanu attiecībā uz konkrēto uzņēmumu (uzņēmējsabiedrību).

2005.gada 7.jūnijā

Lieta Nr.SKA-172

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Gunitas B. pieteikuma par Ventspils tiesas tiesneša lēmuma atcelšanu administratīvā pārkāpuma lietā, sakarā ar Gunitas B. iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 31.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 19.maijā Uzņēmumu reģistra Ventspils reģionālās nodaļas valsts notāre sastādījusi divus administratīvā pārkāpuma protokolus.

[1.1] Administratīvā pārkāpuma protokolā Nr.1 tika konstatēts, ka 2004.gada 13.maijā Uzņēmumu reģistrā saņemts maksātnespējīgās sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Sinda 2" administratora pārstāves Gunitas D. (pēc uzvārda maiņas – B.) pieteikums ieraksta izdarīšanai reģistra žurnālā par bankrota procedūras uzsākšanu. Tā kā SIA "Sinda 2" pirmā kreditoru sapulce, kurā apstiprināja bankrota procedūras uzsākšanu, notikusi 2003.gada 17.janvārī, valsts notāre konstatēja likuma "Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju" 100.panta ceturtās daļas pārkāpumu un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk –

LAPK) 166.³ panta pirmajā daļā paredzētā administratīvā pārkāpuma izdarīšanu.

[1.2] Administratīvā pārkāpuma protokolā Nr.2 konstatēts, ka Gunita D. (pēc uzvārda maiņas – B.) 2004.gada 13.maijā Uzņēmumu reģistrā iesniegusi pieteikumu kā maksātnespējīgās SIA "A.R.G.O." administratora pārstāve par ieraksta izdarīšanu Uzņēmumu reģistra žurnālā par bankrota procedūras uzsākšanu. Tā kā SIA "A.R.G.O." pirmā kreditoru sapulce, kurā apstiprināja bankrota procedūras uzsākšanu, notikusi 2002.gada 30.oktobrī, valsts notāre konstatēja likuma "Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju" 100.panta ceturtās daļas pārkāpumu un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) 166.³ panta pirmajā daļā paredzētā administratīvā pārkāpuma izdarīšanu.

[2] Abas administratīvā pārkāpuma lietas 2004.gada 30.jūnijā iesniegtas Ventspils tiesā un apvienotas vienā tiesvedībā.

[3] 2004.gada 12.jūlijā Ventspils tiesas tiesnesis pieņēmis lēmumu, ar kuru atzina Gunitu B. par vainīgu LAPK 166.³ panta pirmajā daļā paredzētā administratīvā pārkāpuma izdarīšanā un uzlika administratīvo sodu 130 latu apmērā.

[4] Izskatot lietu sakarā ar Gunitas B. apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 31.janvāra spriedumu atzinusi par nepamatotu un noraidījusi Gunitas B. apelācijas sūdzību par Ventspils tiesas tiesneša 2004.gada 12.jūlija lēmumu par Gunitas B. saukšanu pie administratīvās atbildības saskaņā ar LAPK 166.³ panta pirmo daļu. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Tiesa konstatējusi, ka maksātnespējīgās SIA "Sinda 2" kreditoru sapulce lēmumu par bankrota procedūras uzsākšanu pieņēmusi 2003.gada 17.janvārī, bet administratora pārstāve Gunita B. pieteikumu par ieraksta izdarīšanu Uzņēmumu reģistrā iesniedza 2004.gada 11.maijā, kas saņemts Uzņēmumu reģistra Ventspils reģionālajā nodaļā 2004.gada 13.maijā.

Savukārt maksātnespējīgās SIA "A.R.G.O." kreditoru sapulce lēmumu par bankrota procedūras uzsākšanu pieņēmusi 2002.gada 30.oktobrī, bet administratora pārstāve Gunita B. pieteikumu par ieraksta izdarīšanu Uzņēmumu reģistrā iesniedza 2004.gada 11.maijā, kas saņemts Uzņēmumu reģistra Ventspils reģionālajā nodaļā 2004.gada 13.maijā.

Par minētajiem apstākļiem lietā nav strīda.

[4.2] Gunita B. norādījusi, ka viņa attiecīgus pieteikumus bija nosūtījusi likumā noteiktajā termiņā Uzņēmumu reģistra centrālajai iestādei Rīgā. Par to, ka Uzņēmumu reģistrs nav pierēģistrējis SIA "Sinda 2" un SIA "A.R.G.O." bankrota procedūru uzsākšanu, uzzinājusi tikai, kad Kurzemes apgabaltiesā tika izskatītas lietas par

bankrota procedūras pabeigšanu, kad arī nosūtījusi attiecīgus pieteikumus Uzņēmumu reģistra Ventspils reģionālajai nodaļai.

[4.3] Apelācijas instances tiesa, ņemot vērā no Uzņēmumu reģistra pieprasīto informāciju, secinājusi, ka Uzņēmumu reģistra lietvedības informācijas sistēmā nav ziņu par to, ka Uzņēmumu reģistra Rīgas birojā ir saņemti pieteikumi par maksātnespējīgās SIA "Sinda 2" un maksātnespējīgās SIA "A.R.G.O." bankrota procedūras uzsākšanu. Šādi pieteikumi 2004.gada 13.maijā saņemti Uzņēmumu reģistra Ventspils reģionālajā nodaļā.

[4.4] Lietas materiālos ir arī SIA "Sinda 2" un SIA "A.R.G.O." administratora SIA "Konsultāciju aģentūra" rīkotājdirektora vietas izpildītāja izziņa par to, ka pieteikumi par bankrota procedūru uzsākšanu tika iesniegti Uzņēmumu reģistram likumā noteiktajā termiņā. Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka minētajā izziņā nav minēts, vai pieteikumi nosūtīti Uzņēmumu reģistra Ventspils reģionālajai nodaļai vai Rīgas birojā. Administratīvā apgabaltiesa arī atzinusi, ka kopsakarā ar Uzņēmumu reģistra sniegto informāciju, SIA "Konsultāciju aģentūra" sniegtās ziņas vērtējamās kritiski un tiesai nav pamata neticēt valsts iestādes sniegtajai informācijai.

[4.5] Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka Ventspils tiesas tiesnesis ir pamatoti konstatējis, ka Gunita B. kā administratora pārstāve ir izdarījusi LAPK 166.³ panta pirmajā daļā paredzēto administratīvo pārkāpumu.

[4.6] Administratīvā apgabaltiesa noraidījusi Gunitas B. argumentu, ka viņa nav aicināta parakstīt administratīvā pārkāpuma protokolu un ka līdz ar to ir noticis LAPK 248.pantā noteiktās administratīvā pārkāpuma protokola sastādīšanas procedūras pārkāpums.

Lietas materiālos ir Uzņēmumu reģistra Ventspils reģionālās nodaļas vadītājas 2004.gada 19.maija rīkojumi, kuros Gunita B. tiek informēta par administratīvā pārkāpuma protokola sastādīšanas faktu, viņai izskaidrotas LAPK paredzētās tiesības un izteikts aicinājums ierasties parakstīt administratīvā pārkāpuma protokolu. 2004.gada 10.jūnijā Gunita B., atbildot uz minētajiem rīkojumiem, ir nosūtījusi rakstveida paskaidrojumu Uzņēmumu reģistra Ventspils reģionālajai nodaļai.

Tādējādi apelācijas instances tiesa secinājusi, ka Gunita B. bija informēta par administratīvā pārkāpuma protokola esamību, un protokola neparakstīšanu nevar vērtēt kā iestādes pieļautu kļūdu administratīvā pārkāpuma protokola noformēšanā.

[4.7] Par LAPK 166.³ panta pirmajā daļā paredzēto administratīvo pārkāpumu ir paredzēts naudas sods no simts līdz divsimts latiem. Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka, lemjot par administratīvā soda uzlikšanu, Ventspils tiesas tiesnesis savā lēmumā ir ietvēris

izdarītos lietderības apsvērumus un pamatojais izvēlēto naudas soda apmēru. Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka piemērotais sods ir samērīgs izdarītajam administratīvajam pārkāpumam.

[4.8] Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka Ventspils tiesas tiesneša 2004.gada 12.jūlija lēmums par Gunitas B. saukšanu pie administratīvās atbildības saskaņā ar LAPK 166.³ panta pirmo daļu ir tiesisks un pamatots.

[5] Kasācijas sūdzību iesniedza Gunita B., lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 31.janvāra spriedumu. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka, taisot spriedumu, tiesa norādījusi, ka SIA "Konsultāciju aģentūra" sniegtās ziņas vērtējamas kritiski, jo tiesai nav pamata neticēt valsts iestādes sniegtajai informācijai. Šāds tiesas apgalvojums ir absurds un neatbilst administratīvā procesa jēgai un mērķim. Ja administratīvajā procesā vadītos no principa, ka visas darbības, ko īsteno valsts iestādes, ir nekļūdīgas un visa informācija, ko sniedz valsts iestādes, ir ticama, tiktu noraidīti visi pieteikumi par valsts institūciju pieņemtajiem lēmumiem, tostarp arī Uzņēmumu reģistra un VID lēmumiem. Šāds tiesas arguments ir pretrunā ar Administratīvā procesa likuma 5.pantu, kas nosaka, ka administratīvajā procesā, it īpaši pieņemot lēmumu pēc būtības, iestāde un tiesa piemērojamo tiesību normu ietvaros veicina privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.

[5.2] Kasācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka LAPK 166.³ panta pirmā daļa neparedz administratīvā soda uzlikšanu par paziņojuma iesniegšanas termiņa nokavējumu, līdz ar to gadījumā, ja kasācijas sūdzības iesniedzēja būtu iesniegusi paziņojumus par bankrota procedūras uzsākšanu Administratīvās apgabaltiesas spriedumā norādītajā termiņā, administratīvais sods pēc LAPK 166.³ panta pirmās daļas nebūtu piemērojams.

[5.3] LAPK 37.panta pirmā daļa nosaka, ka administratīvo sodu var uzlikt ne vēlāk kā četru mēnešu laikā no pārkāpuma izdarīšanas dienas, bet, ja pārkāpums ir ilgstošs, četru mēnešu laikā no tā atklāšanas dienas. Gadījumā, ja paziņojums par uzņēmumu bankrota procedūras uzsākšanu bija jāiesniedz trīs dienu laikā pēc lēmuma par bankrota procedūras uzsākšanu, tad administratīvais sods nav uzliekams, jo administratīvais sods ir uzliekams ne vēlāk kā četru mēnešu laikā kopš minētajiem paziņojumu iesniegšanas termiņiem. Savukārt, ja iesniegšanas termiņa nokavējumu uzskata par ilgstošu pārkāpumu, tad nav pamata administratīvā soda uzlikšanai, jo lietā nav strīda, ka pirms administratīvā pārkāpuma protokola sastādīšanas tika nosūtīts paziņojums Uzņēmumu reģistram par bankrota procedūras uzsākšanu minētajos uzņēmumos. Tādējādi normatīvajos aktos noteiktais pienākums ir izpildīts.

[5.4] LAPK 248.panta trešā daļa nosaka, ka protokolu paraksta persona, kas to sastādījusi, un persona, kas izdarījusi administratīvo pārkāpumu. Ja ir liecinieki un cietušie, protokolu var parakstīt arī šīs personas. Savukārt, minētā panta ceturtā daļa nosaka, ka gadījumā, ja persona, kas izdarījusi pārkāpumu, atsakās parakstīt protokolu, par to protokolā izdara ierakstu. Šajā gadījumā Gunita B. nav parakstījusi administratīvā pārkāpuma protokolu, kā arī nav atteikusies to parakstīt, jo vispār to nav redzējusi. Turklāt saskaņā ar LAPK 248.panta piekto daļu, protokolu sastādot, pārkāpējam izskaidro viņa tiesības un pienākumus, kas noteikti šā kodeksa 260.pantā, un par to izdara ierakstu protokolā. Kasācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka nav piedalījies pie administratīvā pārkāpuma protokola sastādīšanas un līdz ar to viņai netika izskaidrotas LAPK 260.pantā noteiktās tiesības.

[6] Uz tiesas sēdi pieteicēja nav ieradusies. Ņemot vērā, ka pieteicēja lūgusi izskatīt kasācijas sūdzību tiesas sēdē bez viņas klātbūtnes, Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu izskatīt lietu bez pieteicējas piedalīšanās.

Motīvu daļa

[7] Atbilstoši likuma "Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju" 100.panta ceturtajai daļai administrators triju dienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas par bankrota procedūras uzsākšanu nosūta minēto lēmumu reģistrēšanai Uzņēmumu reģistrā.

LAPK 166.³ panta pirmā daļa (redakcijā lēmuma pieņemšanas brīdī) noteica, ka par reģistrējamo grozījumu nepieteikšanu reģistrācijai Uzņēmumu reģistrā, par nepareizu ziņu sniegšanu Uzņēmumu reģistram vai iesniedzamo ziņu slēpšanu no Uzņēmumu reģistra, kā arī par dokumentu (..) neiesniegšanu Uzņēmumu reģistram – uzliek naudas sodu no simt līdz divsimt latiem.

Savukārt saskaņā ar likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 6.panta piektās daļas 2.punktu par uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) darbības izbeigšanos Uzņēmumu reģistra žurnālā ieraksta (..) kreditoru sapulces lēmumu par uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) bankrota procedūras uzsākšanu. Minētā likuma 21.panta pirmā daļa paredz atbildību par normatīvajos aktos noteikto ziņu vai dokumentu par uzņēmumiem (uzņēmējsabiedrībām) neiesniegšanu Uzņēmumu reģistram normatīvajos aktos noteiktajā termiņā. Proti, attiecīgajā gadījumā Uzņēmumu reģistra atbildīgā amatpersona ierosina vainīgās personas saukt pie likumā noteiktās atbildības.

[8] No minētajām tiesību normām izriet, ka administratoram ir pienākums triju dienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas par bankrota procedūras uzsākšanu nosūtīt šo lēmumu reģistrēšanai Uzņēmumu reģistram. Minētais lēmums ir ierakstāms Uzņēmumu reģistra žurnālā.

Nosakot likumā trīs dienu termiņu šāda lēmuma iesniegšanai, likumdevēja *ratio legis* bija nodrošināt lēmuma par bankrota procedūras uzsākšanu pēc iespējas ātrāku reģistrēšanu Uzņēmumu reģistrā un lai ieinteresētās trešās personas būtu informētas par šāda lēmuma pieņemšanu attiecībā uz konkrēto uzņēmumu (uzņēmēj sabiedrību).

Ja Uzņēmumu reģistra amatpersona konstatē, ka administrators nav izpildījis likumā noteikto pienākumu nosūtīt lēmumu reģistrēšanai Uzņēmumu reģistram, tā ierosina vainīgo personu saukt pie likumā noteiktās atbildības. Savukārt atbildība par lēmuma nenosūtīšanu likumā paredzētajā termiņā ir paredzēta iepriekš minētajā LAPK 166.³ panta pirmajā daļā.

LAPK 166.³ panta pirmās daļas redakcija, kas bija spēkā, kad tika pieņemts lēmums par administratīvā soda uzlikšanu, *expressis verbis* nenoteica atbildību "par normatīvajos aktos noteikto ziņu vai dokumentu neiesniegšanu Uzņēmumu reģistram normatīvajos aktos noteiktajā termiņā" (kā tas ir noteikts LAPK 166.³ panta pirmās daļas šobrīd spēkā esošajā redakcijā), tomēr tā paredzēja atbildību par dokumentu neiesniegšanu Uzņēmumu reģistram. Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, tulkojot sistēmiski gan likuma "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju", gan likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" attiecīgās tiesību normas un LAPK 166.³ panta pirmo daļu, arī lēmuma par administratīvā soda uzlikšanu pieņemšanas brīdī spēkā esošā LAPK redakcija noteica atbildību par likumā "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" noteiktā pienākuma nepildīšanu. Tādējādi nav pamatots kasācijas sūdzības iesniedzējas arguments, ka LAPK 166.³ panta pirmā daļa neparedz administratīvā soda uzlikšanu par paziņojuma iesniegšanas termiņa nokavējumu.

Iesniegšanas termiņa nokavējums ir ilgstošs pārkāpums, jo, neiesniedzot Uzņēmumu reģistram likumā noteiktajā termiņā attiecīgos dokumentus, pārkāpums turpinās. Tādējādi administratīvo sodu atbilstoši LAPK 37.pantam varēja uzlikt četru mēnešu laikā no pārkāpuma atklāšanas dienas.

[9] Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka pieteicēja, būdama administratora pārstāve maksātnespējīgajā SIA "Sinda 2" un SIA "A.R.G.O.", nebija nosūtījusi Uzņēmumu reģistram likumā "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" noteiktajā termiņā lēmumus par bankrota procedūras uzsākšanu. Tādējādi pieteicējai ir pamatoti piemērots LAPK 166.³ panta pirmajā daļā paredzētais administratīvais sods.

[10] Nav pamatots kasācijas sūdzības iesniedzējas arguments, ka apelācijas instances tiesa nevarēja spriedumā minēt, ka tiesai nav pamata neticēt valsts iestādes sniegtajai informācijai.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 154.panta pirmajai daļai tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

Administratīvo lietu departaments nevar piekrist kasācijas sūdzības iesniedzējas viedoklim, ka tiesa vienmēr paļausies uz valsts iestāžu iesniegtajiem pierādījumiem. Atbilstoši APL 154.panta otrajai daļai nekādiem pierādījumiem nav iepriekš noteikta spēka, kas saistītu tiesu. Tiesai katrā konkrētā gadījumā ir nepieciešams vērtēt pierādījumus to kopumā un jānorāda, kādēļ vienam pierādījumam ir dota priekšroka salīdzinājumā ar citu pierādījumu un kādēļ viens fakts atzīts par pierādītu, bet cits – par nepierādītu (APL 154.panta trešā daļa). Konkrētajā gadījumā apelācijas instances tiesa vērtēja kritiski SIA "Konsultāciju aģentūra" sniegtās ziņas un devusi priekšroku Uzņēmumu reģistra sniegtajai informācijai, ka Uzņēmumu reģistrā nebija likumā noteiktajā termiņā iesniegti un reģistrēti attiecīgie lēmumi par bankrota procedūras uzsākšanu. Ņemot vērā, ka pieteicēja nebija tiesā iesniegusi ticamus pierādījumus, ka viņa tiešām bijusi attiecīgos lēmumus nosūtījusi Uzņēmumu reģistram, apelācijas instances tiesa pamatoti devusi priekšroku Uzņēmumu reģistra sniegtajiem pierādījumiem.

Turklāt jāņem vērā, ka, reģistrējot Uzņēmumu reģistrā šāda veida lēmumus, Uzņēmumu reģistrs izdod attiecīgu lēmumu par ieraksta izdarīšanu Uzņēmumu reģistrā, un administratora pārstāvei, ja tā būtu minētos lēmumus nosūtījusi Uzņēmumu reģistram likumā noteiktajā termiņā, šādi Uzņēmumu reģistra lēmumi būtu jāsaņem. Ja šādi lēmumi no Uzņēmumu reģistra nebūtu saņemti, administratora pārstāvei noteikti vajadzētu interesēties, kāpēc viņai šādi lēmumi nav nosūtīti. Taču no lietas materiāliem izriet, ka pieteicēja uzzinājusi par to, ka bankrota procedūras uzsākšana nav reģistrēta Uzņēmumu reģistrā, tikai tad, kad Kurzemes apgabaltiesā tika izskatītas lietas par maksātnespējīgo SIA "Sinda 2" un SIA "A.R.G.O." bankrota procedūras pabeigšanu un maksātnespējas procesa pabeigšanu.

[11] Kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments noraida kasācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, ka viņa nebija redzējusi administratīvā pārkāpuma protokolu un viņai nebija izskaidrotas LAPK 260.pantā noteiktās tiesības un pienākumi. Kā pamatoti norādījusi apelācijas instances tiesa, pieteicējai bija nosūtīti Uzņēmumu reģistra Ventspils reģionālās nodaļas vadītājas 2004.gada 19.maija rīkojumi, kuros pieteicēja tikusi informēta par administratīvā pārkāpuma protokola sastādīšanu, viņai tika izskaidrotas LAPK 260.pantā noteiktās tiesības un izteikts aicinājums ierasties parakstīt administratīvā pārkāpuma protokolu. Savukārt 2004.gada 10.jūnijā

Gunita B., atbildot uz minētajiem rīkojumiem, ir nosūtījusi rakstveida paskaidrojumu Uzņēmumu reģistra Ventspils reģionālajai nodaļai. Tādējādi pieteicēja bija informēta gan par administratīvā pārkāpuma protokolu, gan arī viņai bija izskaidrotas LAPK 260.pantā noteiktās tiesības un pienākumi.

[12] Ievērojot minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir pamatots un atstājams negrozīts, bet Gunitas B. iesniegtā kasācijas sūdzība noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 31.janvāra spriedumu atstāt negrozītu, bet pieteicējas kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.pantā paredzētā administratīvā pārkāpuma konstatēšanai vērtējamiem apstākļiem un par aizturēšanas tiesisko pamatu (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.pants un 252.pants, kā arī likuma "Par policiju" 12.panta 9.punkts)

Lai konstatētu, ka persona ir izdarījusi pārkāpumu, kas paredzēts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.pantā (atrašanās sabiedriskās vietās tādā reibuma stāvoklī, kas aizskar cilvēka cieņu), nav nepieciešams konstatēt sabiedriskās kārtības traucējumu vai nepakļaušanos policijas darbiniekam (sabiedriskās kārtības traucējums vai nepakļaušanās policijas darbinieka prasībām ir citu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā ietvertu pārkāpumu sastāvs). Tādēļ attiecībā uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.panta iespējamo pārkāpumu nav būtiski, vai persona nav bijusi bīstama sabiedrībai un nav izrādījusi agresijas izpausmes.

Personas aizturēšanai ir tiesisks pamats, ja tas ir izdarīts ar mērķi, lai pārtrauktu tās atrašanos sabiedriskā vietā tādā reibuma stāvoklī, kas aizskar cilvēka cieņu.

2005.gada 22.novembrī

Lieta Nr.SKA-284

S P R I E D U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Alda Z. saukšanu pie administratīvās atbildības par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.panta otrajā daļā paredzēto pārkāpumu, sakarā ar Alda Z. iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 28.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Aizkraukles rajona policijas pārvaldes inspektors 2004.gada 26.augustā sastādījis administratīvā pārkāpuma protokolu Nr.257, kurā konstatējis, ka Aldis Z. 2004.gada 26.augustā plkst.23.10 atkārtoti gada laikā atradies sabiedriskā vietā tādā alkohola reibumā, kas aizskar cilvēka cieņu, tostarp pārvietojies streiņlodziņā un bijusi jūtama alkohola smaka. Protokolā arī norādīts, ka Aldis Z. par līdztīgu pārkāpumu jau ir piemērots administratīvais sods. Tādējādi Aldis Z. izdarījis administratīvo pārkāpumu, kas paredzēts Latvijas

Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.panta otrajā daļā. Administratīvā pārkāpuma protokols 2004.gada 27.augustā nosūtīts Aizkraukles rajona tiesai lēmuma pieņemšanai.

[2] Aizkraukles rajona tiesas tiesnese ar 2004.gada 27.augusta lēmumu Aldi Z. saukusi pie administratīvās atbildības pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.panta otrās daļas un sodījusi viņu ar naudas sodu 25 latī. Tiesnese lēmumā norādījusi, ka Aldis Z. atradies sabiedriskā vietā cilvēka cieņu aizskarošā izskatā atkārtoti gada laikā. Lēmumā arī norādīts, ka Aldis Z. savu vainu atzinis un paskaidrojis, ka 2004.gada 26.augustā ar darba biedru atpūties bārā, kur lietojis alkoholu, bijis stiprā alkohola reibumā, gājis uz māju pusi un pa ceļam viņu aizturējuši policisti. Tādējādi tiesnese atzinusi, ka Alda Z. vaina administratīvā pārkāpuma izdarīšanā pierādīta ar lietas materiāliem un Alda Z. paskaidrojumiem.

[3] Par tiesneses lēmumu Aldis Z. iesniedzis apelācijas sūdzību, kurā lūdzis minēto lēmumu atcelt, izbeigt tiesvedību lietā un atlīdzināt radušos zaudējumus par valsts nodevas samaksāšanu un par darba algu vienas dienas apmērā, sakarā ar to, ka bija spiests neapmeklēt darbu, jo bija nepamatoti aizturēts. Aldis Z. lūdzis arī atlīdzināt kompensāciju valsts noteiktā apmērā par nepamatotu un prettiesisku aizturēšanu uz nakti un nodevu par dokumentu kopēšanu un pareizības apstiprināšanu 1,41 lats. Tāpat viņš lūdzis apgabaltiesu pieņemt blakus lēmumu un nosūtīt to izskatīšanai attiecīgajai iestādei par policijas darbinieku rīcību un Aizkraukles rajona tiesas tiesneses 2004.gada 27.augusta lēmumu, kurā noteikts, ka to var pārsūdzēt tikai desmit dienu laikā, kaut gan saskaņā ar Administratīvā procesa likumu apelācijas sūdzību var iesniegt divdesmit dienu laikā no sprieduma paskaidrošanas dienas. Aldis Z. apelācijas sūdzībā, citastarp, norādījis, ka atzīst, ka lietojis alkoholu un bijis reibumā, taču nav atradies tādā stāvoklī, kas aizskartu cilvēka cieņu. Tiesnese nepamatoti secinājusi, ka ar lietas materiāliem un viņa paskaidrojumiem pierādīta vaina administratīvā pārkāpuma izdarīšanā. Lietas materiālos ir minēti tikai policijas viedoklis, nevis kādi pierādījumi. Tāpat Aldis Z. norādījis, ka konkrētajā lietā ir pārkāpts likuma "Par policiju" 12.panta 9.punkts, jo viņš bijis aizturēts un ievietots izolatorā bez jebkāda tiesiska pamata, tādējādi policijas darbinieki pārsnieguši savas pilnvaras.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar Alda Z. iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 28.februāra spriedumu atzinusi to par nepamatotu un apelācijas sūdzību noraidījusi. Apgabaltiesa spriedumu pamatojusi ar tālāk norādītajiem motīviem.

[4.1] Ņemot vērā vārdu "cieņa" un "cienīt" valodniecisko jēgu, lai nodarījumu kvalificētu saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.panta otro daļu kā atrašanos sabiedriskā vietā tādā

reibuma stāvoklī, kas aizskar cilvēka cieņu, ir jākonstatē, ka persona ir bijusi reibuma stāvoklī, tas ietekmējis personas uzvedību un šī uzvedība nav bijusi atbilstoša sabiedrībā vispārpieņemtam cilvēka uzvedības veidam sabiedriskā vietā. Šādos gadījumos konkrētās personas uzvedība uzskatāma par cieņu pazemojošu.

[4.2] No likuma "Par policiju" 5.panta ceturtās daļas, 12.panta pirmās daļas 1., 7. un 9.punkta izriet, ka policijas amatpersonām iespēja ierobežot personas brīvību ir noteikta ar likumu, taču tā nevar būt patvaļīga. Personas brīvības ierobežošanai ir leģitīms mērķis – aizturēt un turēt apsardzībā personu, attiecībā pret kuru ir aizdomas par noziedzīga nodarījuma vai administratīva pārkāpuma izdarīšanu. Šīm aizdomām ir jābūt pamatotām ar konkrētiem faktiem. Turklāt personas aizturēšanai jānotiek tikai izņēmuma gadījumos, tas ir, ja konkrētā persona citiem apkārt esošajiem cilvēkiem var nodarīt kaitējumu vai ja kaitējumu persona var nodarīt sev. Attiecībā uz personām, kuras atrodas alkohola reibumā, policijas darbiniekiem, ņemot vērā apstākļus, ir jāizvērtē pasākumi, kas veicami attiecībā pret konkrēto personu, tas ir, tā jānogādā medicīnas iestādē vai mājoklī, vai arī, ja tas nav iespējams, personu jāievieto speciāli ierīkotās telpās policijas iestādē līdz atskurbšanai.

[4.3] Lietā ir pierādīts fakts, ka Aldis Z., būdams alkohola reibumā, bija pārvietojies pa ielu streipulojot, ejot balstījies pret otru personu un klaigājis. Apstākļi, ka Alda Z. uzvedību bija ietekmējis lietotais alkohola daudzums, apstiprina veikta izelpas pārbaude alkohola koncentrācijai, paša Alda Z. paskaidrojumi, liecinieku J.D. un policijas darbinieka A.G. liecības. Tādējādi atzīstams, ka Alda Z. uzvedība ir bijusi pretrunā ar sabiedrībā pieņemtajām morāles normām par cilvēka uzvedību sabiedriskā vietā, tādēļ pamatoti konstatēts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.pantā paredzētais pārkāpums.

[4.4] Tādējādi konkrētajā gadījumā tika konstatēti fakti, kas liecināja par nepieciešamību Aldi Z. aizturēt, kas atbilst arī Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 252.pantam. Minēto pamato apstākļi, ka Aldis Z. atradās uz ielas, alkohola reibums bija ietekmējis viņa spēju normāli pārvietoties, kā arī, iespējams, viņa uzmanību un spēju orientēties vidē un apstākļos. Tādējādi uzskatāms, ka lietas apstākļi liecina gan par personas dzīvību un veselību, gan arī sabiedrības interešu apdraudējumiem, jo persona, kas atrodas alkohola reibumā, rada apdraudējumu gan savai veselībai un dzīvībai, gan var radīt apdraudējumu citiem sabiedrības locekļiem. Konkrētajā gadījumā Aldis Z. atradās blīvi apdzīvotā vietā – pilsētā. Tāpat arī jāņem vērā citu cilvēku negatīvā attieksme pret iereibušu cilvēku atrašanos uz ielas, streipuljošu pārvietošanos un citām iereibušu personu darbībām, kas rada nepatiku, riebumu un sabiedrības nosodījumu.

[4.5] Eiropas Cilvēktiesības tiesa lietā *Witold Litwa v. Poland* norādījusi, ka brīvības atņemšana nevar notikt patvaļīgi, jāizsver apdraudējuma nopietnība un alternatīvas. Atzīstams, ka Alda Z. tiesību ierobežojums ir bijis samērīgs ar labumu, ko sabiedrība iegūst ar šo ierobežojumu. Konkrētajā gadījumā ir izpildījies nosacījums, ka personas brīvības ierobežošana var būt attaisnojama tikai gadījumos, ja ir tiešas norādes par to, ka pastāv patiesa sabiedrības interese, kas ir svarīgāka par personas tiesībām uz brīvību. Tādējādi arī tiesneses lēmums šajā lietā ir tiesisks un pamatots.

[4.6] Nav pamata apmierināt Alda Z. lūgumu par blakus lēmuma pieņemšanu par policijas darbinieku rīcību, jo konkrētajā lietā nav pārkāptas likuma "Par policiju" normas.

[4.7] Jebkura soda piemērošanā ir jāveic lietderības apsvērumi, lai nonāktu pie tiesiska lēmuma. Tā kā konkrētajā gadījumā pārkāpums ir izdarīts un Aldim Z. piemērots minimālais sods, atzīstams, ka sods ir samērīgs, kaut arī tiesneses lēmumā tas nav īpaši pamatots.

[4.8] Noraidāms Alda Z. prasījums par mantisko zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzinājumu, jo tiesneses lēmums ir tiesisks un pamatots.

[4.9] Noraidāms Alda Z. lūgums par blakus lēmuma pieņemšanu attiecībā uz Aizkraukles rajona tiesas tiesneses lēmumu, kurā noteikts, ka to var pārsūdzēt tikai desmit dienu laikā, kaut gan saskaņā ar Administratīvā procesa likuma apelācijas sūdzību var iesniegt divdesmit dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas, jo konkrētajā gadījumā pieteicējam netika liegtas tiesības uz taisnīgu tiesu un līdz ar to tika sasniegts taisnīgākais un lietderīgākais rezultāts.

[5] Aldis Z. iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdzis apgabaltiesas spriedumu atcelt pilnībā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Aldis Z. kasācijas sūdzībā norādījis tālāk minētos argumentus.

[5.1] Apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmo un trešo daļu, jo nav vērtējusi pierādījumus pilnīgi un nav norādījusi, kāpēc uzskatījusi par pierādītu policista liecību, bet nav uzskatījusi par pierādītu kasācijas sūdzības iesniedzēja paskaidrojumus. Apgabaltiesa tieši nav vērtējusi paskaidrojumu, ka kasācijas sūdzības iesniedzējs pats varējis pārvietoties, nav bļautījies un nav bijis bīstams sabiedrībai. Tāpat tiesa nav vērtējusi arī J.D. liecību, ka viņš un kasācijas sūdzības iesniedzējs uz ielas runājuši, nav bļautījušies un policistam nav bijis iemesla aizturēt. Turklāt spriedumā atspoguļots, ka policists A.Graudiņš norādījis, ka nekādas agresijas izpausmes no kasācijas sūdzības iesniedzēja puses nav bijis, draudus nav izrādījis.

[5.2] Apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 251.panta piekto daļu, jo spriedumā nav sniegusi motīvus par to, ka aizturētās personas nav bļautījušās un bijušas bīstamas, kā arī nav devusi konstatēto lietas apstākļu juridisko novērtējumu.

[5.3] Apgabaltiesa nepareizi interpretējusi likuma "Par policiju" 12.panta 9.punktu, kas noteic, ka personu var nogādāt medicīnas iestādē vai mājoklī. Konkrētajā gadījumā policists abas personas uzreiz nogādāja policijas iecirknī un tiesa to nav vērtējusi. Ar to policists pārkāpis Administratīvā procesa likuma 7.pantā noteikto tiesiskuma principu, taču tiesa to nav ņēmusi vērā.

[5.4] Eiropas Cilvēktiesības tiesas lietā *Witold Litwa v. Poland*, kura bija analogiska sūdzības iesniedzēja lietai, 78. un 79.punktā norādīts, ka nav jāatņem brīvība, ja var nogādāt veselības centrā vai mājās, kā arī ja brīvības atņemšanai jābūt nepieciešamai saskaņā ar apstākļiem. Apgabaltiesa nav vērtējusi to, ka no kasācijas sūdzības iesniedzēja puses nekādu agresiju izpausmju nav bijis, ka policists liecināja, ka, ja aizturētās personas uzreiz būtu pateikušas, ka dosies mājās un mājas adresi, tad tās tiktu palaistas mājās.

[5.5] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka no likuma "Par policiju" 12.panta 9.punkta secināms, ka personu var aizturēt tikai tad, ja tā nespēj pārvietoties, taču, kā izriet no paskaidrojumiem un liecībām, kasācijas sūdzības iesniedzējs pats spēja pārvietoties un kopā ar policistu pats gāja uz policijas iecirkni.

[6] Uz tiesas sēdi Aldis Z. vai viņa pārstāvis nebija ieradies. Ņemot vērā, ka viņam un viņa pārstāvim par tiesas sēdes vietu un laiku bija paziņots, Administratīvo lietu departaments nolēma izskatīt lietu bez viņa piedalīšanās.

Motīvu daļa

[7] Administratīvo lietu departamenta ieskatā nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.pantu, kas regulē pierādījumu vērtēšanu. Apgabaltiesa spriedumā ir norādījusi pierādījumus, kā arī devusi to vērtējumu (sk. šī sprieduma 4.3.punktu).

Atbilstoši Administratīvo lietu departamenta praksei (sk., piemēram, 8.punktu 2004.gada 23.novembra spriedumā lietā Nr.SKA-216), tiesai ir jāuzklaus argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru liecību vai vispusīgi atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu.

Lai konstatētu, ka persona ir izdarījusi pārkāpumu, kas paredzēts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.pantā (atrašanās sabiedriskās vietās tādā reibuma stāvoklī, kas aizskar cilvēka cieņu), nav nepieciešams konstatēt sabiedriskās kārtības traucējumu vai nepakļaušanos policijas darbiniekam (sabiedriskās kārtības traucējums vai nepakļaušanās policijas darbinieka prasībām ir citu

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā ietvertu pārkāpumu sastāvs). Tādējādi apstākļi, ka Aldis Z. nav bijis bīstams sabiedrībai un nav izrādījis agresijas izpausmes, konkrētajā gadījumā nebija būtiski un apgabaltiesai tie nebija jāvērtē.

[8] Iepriekš minēto iemeslu dēļ apgabaltiesa nav pārkāpusi arī Administratīvā procesa likuma 251.panta piekto daļu, kas noteic sprieduma motīvu daļas sastāvdaļas. Atbilstoši Administratīvo lietu departamenta praksei (sk., piemēram, 8.punktu 2004.gada 23.novembra spriedumā lietā Nr.SKA-216) Administratīvā procesa likuma 251.panta normas nav tulkojamas tādējādi, ka tiesai jāargumentē arī visi tie paskaidrojumi, kas neattiecas uz konkrēto prasījumu.

[9] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa nepareizi interpretējusi likuma "Par policiju" 12.panta 9.punktu. Šī tiesību norma noteic, ka policijas darbiniekam ir tiesības nogādāt medicīnas iestādē vai mājoklī personu, kura alkohola lietošanas rezultātā zaudējusi spēju patstāvīgi pārvietoties vai orientēties vai var nodarīt kaitējumu apkārtējiem vai pati sev, bet, ja tas nav iespējams, – nogādāt to policijas iestādē un turēt tur speciāli iekārtotās telpās līdz atskurbšanai.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā šī tiesību norma interpretējama saistībā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 252.pantu, uz ko spriedumā atsaukusies arī apgabaltiesa. Minētais pants noteic papildu gadījumus, kad personu var aizturēt. Atbilstoši šī panta pirmajai daļai aizturēšana var notikt arī, lai pārtrauktu administratīvo pārkāpumu, lai noteiktu pārkāpēja personu, lai sastādītu protokolu, lai nodrošinātu lietu savlaicīgu un pareizu izskatīšanu un izpildītu administratīvo pārkāpumu lietā pieņemto lēmumu. Konkrētajā gadījumā aizturēšanas protokolā norādīts, ka aizturēšanas mērķis ir atskurbšana, no kā var izdarīt secinājumu, ka persona ir aizturēta, lai pārtrauktu viņas atrašanos sabiedriskā vietā tādā reibuma stāvoklī, kas aizskar cilvēka cieņu. Ievērojot iepriekšteikto, ir pamatots Administratīvās apgabaltiesas atzinums, ka Alda Z. aizturēšanai bija tiesisks pamats un tas bija saistīts ar administratīvā pārkāpuma izdarīšanu.

[10] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas lieta *Witold Litwa v. Poland* (*Vitolds Litva pret Poliju*) ir analoģiska. Vitolds Litva netika aizturēts tādēļ, ka būtu izdarījis administratīvo pārkāpumu, bet gan tāpēc, ka atradās sabiedriskā vietā alkohola reibumā. Tas tika darīts atbilstoši Polijas likumam, kas atļāva personas alkohola reibumā ievietot atskurbtuvē. Eiropas Cilvēktiesību tiesa Litvas lietu analizējusi, balstoties uz Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija 5.panta pirmās daļas "e" punktu, no kura izriet, ka var aizturēt

alkoholiķi. Turpretim konkrētajā gadījumā piemērojams minētās konvencijas 5.panta "c" punkts, no kura izriet, ka var aizturēt personu, lai aizkavētu viņu izdarīt likumpārkāpumu. Kā jau minēts iepriekš (sk. šī sprieduma 9.punktu), šādai aizturēšanai bija tiesisks pamats.

[11] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka no likuma "Par policiju" 12.panta 9.punkta secināms, ka personu var aizturēt tikai tad, ja tā nespēj pārvietoties. Kā jau minēts iepriekš (sk. šī sprieduma 9.punktu), likumā "Par policiju", kā arī Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā minēti vairāki aizturēšanas iemesli, tai skaitā, lai pārtrauktu administratīvo pārkāpumu (lietojot Eiropas Cilvēktiesību konvencijas terminoloģiju, – lai aizkavētu personu izdarīt likumpārkāpumu).

[12] Ievērojot iepriekš teikto, apgabaltiesas spriedums ir atzīstams par tiesisku un pamatotu, bet Alda Z. kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 28.februāra spriedumu atstāt negrozītu, bet Alda Z. kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

8. Nolēmumi par atteikšanos pieņemt pieteikumu vai tiesvedības izbeigšanu, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā

Par atteikšanos pieņemt pieteikumu, ja tas nav skatāms administratīvā procesa kārtībā (Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punkts)

Tiesību normas konstitucionalitātes izvērtēšana neietilpst administratīvās tiesas kompetencē, jo pieteikums par tiesību normas atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normai izskatāms Satversmes tiesā. Iestādes izdotas instrukcijas izvērtēšana neietilpst administratīvās tiesas kompetencē, jo tas ir iekšējs normatīvs akts un tas nav adresēts individuāli noteiktai personai.

2005.gada 25.janvārī

Lieta Nr.SKA-71

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senators	G.Višņakova,
piedaloties Oskaram B.,	

2005.gada 25.janvārī atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 36, izskatīja Oskara B. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 30.novembra lēmumu par atteikumu pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Administratīvajā rajona tiesā 2004.gada 1.oktobrī saņemts Oskara B. pieteikums, kurā viņš lūdzis tiesu:

1) atzīt Ministru kabineta 2004.gada 6.jūlija noteikumu Nr.582 "Noteikumi par veselības pārbaudēm transportlīdzekļu vadītājiem un personām, kuras vēlas iegūt transportlīdzekļu vadītāju kvalifikāciju, kā arī par veselības pirmstermiņa pārbaudes izdevumu segšanas kārtību" 12.3 punktā ietvertu tiesību normu par nepiemērojamu;

2) atcelt Veselības ministrijas 2004.gada 16.jūlija instrukciju Nr.13/25 "Izziņu izsniegšanas kārtība no Narkoloģisko slimnieku un atkarību izraisošo vielu lietotāju valsts reģistra un Psihisko traucējumu un psihisko slimību valsts reģistra";

3) atcelt bezpeļņas organizācijas valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Psihiatrijas centrs" (turpmāk – Psihiatrijas centrs) valdes priekšsēdētāja 2004.gada 19.jūlija rīkojumu Nr.61;

4) piespriet atlīdzināt morālo kaitējumu 500 latu apmērā, ko nodara minēto Ministru kabineta noteikumu 12.3 apakšpunkts;

5) piespriet atlīdzināt valsts nodevu par pieteikuma iesniegšanu.

[1.1] Pieteicējs norādījis, ka Ministru kabineta 2004.gada 6.jūlija noteikumu Nr.582 "Noteikumi par veselības pārbaudēm transportlīdzekļu vadītājiem un personām, kuras vēlas iegūt transportlīdzekļu vadītāju kvalifikāciju, kā arī par veselības pirmstermiņa pārbaudes izdevumu segšanas kārtību" 12.3 punkts uzliek pieteicējam un jebkurai citai personai nepamatotus publiski tiesiskus pienākumus. Lai saņemtu transporta līdzekļa vadītājam nepieciešamo medicīnisko uzzīni, privātpersonai obligāti pēc būtības jādod piekrišana savu sensitīvo datu pārbaudei divos pacientu valsts reģistros. Pieteicējs uzskata, ka šāda prasība ir pretrunā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 11.pantu. Norāda, ka valsts iestādes, tostarp Tieslietu ministrija, izdodot un saskaņojot iekšējos normatīvos aktus un sniedzot skaidrojumus attiecīgajā jautājumā, nerespektē privātpersonas intereses.

[1.2] Pieteicējs savu subjektīvo tiesību aizskārumu pamato ar to, ka viņam ir transportlīdzekļa vadītāja tiesības, tādējādi viņam varētu iestāties brīdis, ka viņam kā ikvienam transporta līdzekļa vadītājam būs pienākums veikt periodiskās veselības pārbaudes, kā arī pastāv iespēja tikt nosūtītam uz pirmstermiņa veselības pārbaudēm.

[2] Par Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 4.oktobra lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt Oskara B. pieteikumu, Oskars B. iesniedzis blakus sūdzību. Blakus sūdzībā norādīts, ka lēmums netiek pārsūdzēts daļā par atteikumu pieņemt pieteikumu par morālā kaitējuma atlīdzināšanu, tādējādi šajā daļā Administratīvās rajona tiesneses lēmums ir stājies likumīgā spēkā.

[3] Izskatot Oskara B. blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 30.novembra lēmumu atstājusi negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 4.oktobra lēmumu par atteikumu pieņemt Oskara B. pieteikumu par Ministru kabineta 2004.gada 6.jūlija noteikumu Nr.582 "Noteikumi par veselības pārbaudēm transportlīdzekļu vadītājiem un personām, kuras vēlas iegūt transportlīdzekļu vadītāju kvalifikāciju, kā arī par veselības pirmstermiņa pārbaudes izdevumu segšanas kārtību" 12.3 punkta nepiemērošanu, Veselības ministrijas 2004.gada 16.jūlija instrukcijas Nr.13/25 "Izziņu izsniegšanas kārtība no Narkoloģisko slimnieku un atkarību izraisošo vielu lietotāju valsts reģistra un Psihisko traucējumu un psihisko slimību valsts reģistra" atcelšanu un bezpeļņas organizācijas valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Psihiatrijas

centrs" valdes priekšsēdētāja 2004.gada 19.jūlija rīkojumu Nr.61 3.punkta atcelšanu, bet blakus sūdzību noraidījusi.

[4] Tiesa lēmumā norādījusi, ka:

[4.1] prasījums par Ministru kabineta 2004.gada 6.jūlija noteikumu Nr.582 "Noteikumi par veselības pārbaudēm transportlīdzekļu vadītājiem un personām, kuras vēlas iegūt transportlīdzekļu vadītāju kvalifikāciju, kā arī par veselības pirmstermiņa pārbaudes izdevumu segšanas kārtību" 12.3.punkta nepiemērošanu nav skatāms administratīvā procesa kārtībā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.pantam, jo pamatā strīds ir par tiesību normas atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normai. Šādu strīdu izskatīšana nav administratīvās tiesas, bet gan Satversmes tiesas kompetencē.

[4.2] lūgums par Veselības ministrijas 2004.gada 16.jūlija instrukcijas Nr.13/25 "Izziņu izsniegšanas kārtība no Narkoloģisko slimnieku un atkarību izraisīto vielu lietotāju valsts reģistra un Psihisko traucējumu un psihisko slimību valsts reģistra" atcelšanu nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā, jo instrukcija ir iekšējais normatīvais akts un tā nav uz konkrētu personu vērsta valsts pārvaldes rīcība, par kuru varētu iesniegt pieteikumu saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 184.pantu.

[4.3] prasījums par Psihiatrijas centra valdes priekšsēdētāja 2004.gada 19.jūlija rīkojumu Nr.61 3.punkta atcelšanu uzskatāms par pārvaldes lēmumu, kas regulē konkrētas publiski tiesiskas attiecības valsts pārvaldes iekšienē. Tas nav vērsts uz āru un neregulē konkrētas publiski tiesiskas attiecības ar privātpersonu. Rīkojums ir pārvaldes lēmums, bet tas tieši neskar valsts attiecības ar privātpersonu, līdz ar to nav skatāms administratīvā procesa kārtībā.

[5] Blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 30.novembra lēmumu iesniedzis Oskars B., lūdzis atcelt pārsūdzēto lēmumu, pieņemt Administratīvai tiesai adresēto pieteikumu un līdz ar pieteikuma pieņemšanu apturēt pieteikumā norādīto iekšējo normatīvo aktu darbību.

[5.1] Blakus sūdzības iesniedzējs norāda, ka attiecībā uz prasījumiem par Veselības ministrijas instrukcijas un Psihiatrijas centra valdes priekšsēdētāja rīkojumā ietvertās normas atcelšanu, tiesa nav objektīvi noskaidrojusi lietas apstākļus un līdz ar to nav varējusi dot tiem juridisku vērtējumu. Uzskata, ka pastāv personas subjektīvo tiesību aizskārums konkrētās publiski tiesiskās attiecībās.

[5.2] Uzskata, ka nepamatots ir apelācijas instances tiesas konstatējums, ka pieteikumā par prasījumu nepiemērot Ministru kabineta noteikumu "Noteikumi par veselības pārbaudēm transportlīdzekļu vadītājiem un personām, kuras vēlas iegūt transportlīdzekļu vadītāju kvalifikāciju, kā arī par veselības

pirmstermiņa pārbaudes izdevumu segšanas kārtību" 12.3.punktu, nav saskatāms neviens no Administratīvā procesa likuma 184.pantā norādītajiem pieteikuma priekšmetiem. Norāda: ja personai uzliktais publiski tiesiskais pienākums – piekrist savu sensitīvo datu iekļaušanai pacientu valsts reģistros, neizriet tieši no ārējā normatīvā akta, tad tas izriet no Tieslietu ministrijas faktiskās rīcības, kas izpaužas kā ārējo normatīvo aktu saskaņošana, skaidrojumu sniegšana iestādēm un šādas Tieslietu ministrijas darbības rezultātā privātpersonām var rasties tiesisko interešu aizskārums.

[6] Tiesas sēdē Oskars B. uzturēja iesniegto blakus sūdzību saskaņā ar tās motīviem, paskaidroja, ka uz pieteikuma iesniegšanas brīdi tiesā dokuments, kurš var apliecināt, ka ziņas par viņu ir iekļautas Psihisko traucējumu un psihisko slimību valsts reģistrā, nebija izsniegts. Pieteikumu iesniedzis tiesā, jo uzskatījis, ka šādas tiesības viņam dotas saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 31.panta otro daļu.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 184.pantu pieteikumu var iesniegt par:

1) administratīvā akta izdošanu, atcelšanu (atcelšana pilnībā vai daļā, arī grozīšana) vai spēkā esamību (atzīšana par spēkā neesošu, atzīšana par spēku zaudējušu, arī atcelta administratīvā akta atzīšana par spēkā esošu);

2) iestādes faktisko rīcību;

3) no ārējā normatīvā akta tieši izrietošu konkrētu publiski tiesisko attiecību pastāvēšanu, nepastāvēšanu vai to saturu, ja attiecīgās tiesiskās intereses nav iespējams realizēt ar šā panta 1. un 2.punktā minēto pieteikumu;

4) publisko tiesību līguma atbilstību tiesību normām, tā spēkā esamību vai izpildes pareizību.

No augstāk minētās tiesību normas izriet, ka pieteikumu tiesā var iesniegt par administratīvā akta izdošanu (...), iestādes faktisko rīcību, no ārējā normatīvā akta tieši izrietošu konkrētu publiski tiesisko attiecību pastāvēšanu, nepastāvēšanu vai to saturu (...).

Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa nosaka, ka administratīvais akts ir uz āru vērsts tiesību akts, ko iestāde izdod publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu vai personām, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskas attiecības vai konstatējot faktisko situāciju.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apelācijas instances tiesa pamatoti atstājusi negrozītu Administratīvās rajona tiesneses lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu, jo attiecībā uz pieteicēju nav izdots administratīvais akts, kas nodibinātu, grozītu, konstatētu vai izbeigtu tiesiskas attiecības, kā arī pieteikuma

iesniegšanas laikā nav iesniegti pierādījumi par iestādes faktisko rīcību attiecībā uz pieteicēju.

Oskars B. ir iesniedzis tiesā pieteikumu, kur apšaubīta Ministru kabineta 2004.gada 6.jūlija noteikumu Nr.582 "Noteikumi par veselības pārbaudēm transportlīdzekļu vadītājiem un personām, kuras vēlas iegūt transportlīdzekļu vadītāju kvalifikāciju, kā arī par veselības pirmstermiņa pārbaudes izdevumu segšanas kārtību" 12.3.punktā ietvertā tiesību norma. Šāds pieteikums nevar tikt izskatīts Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā tiesā, jo Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļa paredz, ka administratīvais akts nav (...) Ministru kabineta noteikumi un šāds apstāklis pamatoti konstatēts apstrīdētajā lēmumā. Oskars B. lūdzis tiesu nepiemērot minēto tiesību normu, bet izteiktais lūgums ir vispārīgs, jo pieteikuma iesniegšanas laikā tam nav pievienoti pierādījumi, kā minētā tiesību norma konkrēti attiecas uz pieteicēju. Tātad faktiski pieteicējs apstrīd šīs normas atbilstību Fizisko personu datu aizsardzības likuma normām, tātad Administratīvā apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka pamatā ir strīds par tiesību normas atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normai.

No pieteikumā norādītajiem faktiem un pieteikumam pievienotajiem materiāliem redzams, ka, pamatojoties uz apstrīdēto tiesību normu, attiecībā uz pieteicēju nav izdots individuāls tiesību akts, kas būtu uzskatāms par administratīvo aktu un ko pieteicējs būtu tiesīgs apstrīdēt tiesā administratīvā procesa noteiktā kārtībā.

Kā pamatoti norādījusi apelācijas instances tiesa, tad administratīvā tiesa nav tiesīga dot vērtējumu un lemt par Ministru kabineta noteikumu vai to daļas atbilstību likumam, kas ir augstāka juridiska spēka tiesību norma. Ja pieteicējam pastāv šaubas par kādas tiesību normas atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normai, tad pieteicējam ir tiesības Satversmes tiesas likumā noteiktajā kārtībā vērsties Satversmes tiesā.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 2.panta 2.punktu viens no Administratīvā procesa mērķiem ir pakļaut tiesu varas kontrolei tādas izpildvaras darbības, kuras attiecas uz konkrētām publiski tiesiskajām attiecībām. Pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata apelācijas instances tiesa ir pamatoti secinājusi, ka lietas izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā ir nepieciešams konstatēt, tieši kādā veidā ar iestādes darbību vai bezdarbību konkrētajā gadījumā ir noticis individuāli noteiktas personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārums.

Līdz ar to pamatots ir secinājums, ka lūgums atcelt Veselības ministrijas 2004.gada 16.jūlija instrukciju Nr.13/25 "Izziņu izsniegšanas kārtība no Narkoloģisko slimnieku un atkarību izraisīto vielu lietotāju valsts reģistra un Psihisko traucējumu un psihisko

slimību valsts reģistra" nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā, jo minētā instrukcija ir iekšējais normatīvais akts un nav uz konkrētu personu vērsta valsts pārvaldes rīcība.

[9] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka prasījums pieteikumā par Psihiatrijas centra valdes priekšsēdētāja 2004.gada 19.jūlija rīkojuma Nr.61 3.punkta atcelšanu nav izskatāms administratīvajā procesā noteiktajā kārtībā. Apstrīdētais rīkojums Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas izpratnē ir iestādes lēmums, kas attiecas uz iestādi vai tai padotu institūciju, tas nav administratīvais akts. Minētais rīkojums ir uzskatāms par pārvaldes lēmumu, kas regulē publiski tiesiskas attiecības valsts pārvaldes institūcijas iekšienē un rīkojums vērsts uz tiesisku seku nodibināšanu valsts pārvaldes jomā. Pieteikumā norādītais rīkojums nav vērsts uz āru un neregulē konkrētas publiski tiesiskas attiecības ar privātpersonu. Līdz ar to pamatots ir Administratīvās tiesas secinājums, ka pieteikums par Psihiatrijas centra valdes priekšsēdētāja 2004.gada 19.jūlija rīkojuma Nr.61 3.punkta atcelšanu nav skatāms administratīvā procesa kārtībā.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 30.novembra lēmumu atstāt negrozītu, Oskara B. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par zvērināta tiesu izpildītāja darbību pārsūdzēšanu un atteikšanos pieņemt pieteikumu (Tiesu izpildītāju likuma 83.pants, Civilprocesa likuma 632.panta pirmā daļa un Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punkts)

Pieteikums par zvērināta tiesu izpildītāja darbībām, izpildot spriedumu, nav skatāms administratīvā procesa kārtībā, bet izskatāms vispārējās jurisdikcijas tiesā Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

2005.gada 22.februārī

Lieta Nr.SKA-126

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova

izskatīja atklātā tiesas sēdē SIA "TERI K" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 4.novembra lēmumu par atteikumu pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA "Teri K"(turpmāk – pieteicējs) Administratīvajā rajona tiesā iesniegusi pieteikumu par zvērinātas tiesu izpildītājas A.Vaitkovskas veikto izpildu darbību likumību, lūdzis tiesu tās izvērtēt, vai tās atbilst likuma prasībām. Norādīts, ka no sabiedrības konta tika norakstīti naudas līdzekļi Ls 980,10. Tajā pašā laikā sabiedrība nav saņēmusi ne uzaicinājumu, ne brīdinājumu, ne arī priekšlikumu par labprātīgu parāda nomaksu. Pieteikumā lūgts atlīdzināt SIA "Teri K" direktoram E.Siroťjukam zaudējumus Ls 195,97, kas bija jāsamaksā sakarā ar zvērinātas tiesu izpildītājas darbībām.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 4.novembra lēmumu atteikts pieņemt SIA "Teri K" pieteikumu. Lēmums pamatots ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu. Tiesnese lēmumā atzinusi, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, bet tiesu izpildītāja darbības var pārsūdzēt vispārējās jurisdikcijas tiesā atbilstoši Civilprocesa likuma normām.

[3] Izskatot SIA "Teri K" blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa atstājusi negrozītu pārsūdzēto lēmumu, blakus sūdzību noraidījusi.

Tiesa norādījusi, ka no SIA "Teri K" pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem redzams, ka pieteicējs lūdzis izvērtēt

zvērinātas tiesu izpildītājas darbības, izpildot spriedumu atbilstoši Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2004.gada 1.jūnijā izdotajam izpildu rakstam Nr.3-3.3/18.

Tiesa secinājusi, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 632.pantu pirmās daļas nosacījumiem, Tiesu izpildītāju likuma 83.pantu pieteikums par zvērināta tiesu izpildītāja prettiesisku rīcību iesniedzams vispārējās jurisdikcijas tiesā un izskatāms Civilprocesa likuma noteiktajā kārtībā. Šāds pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka Administratīvās rajona tiesas tiesnese 2004.gada 4.novembra lēmumā, atsaucoties uz Civilprocesa likuma 623.pantu, pieļāvusi pārrakstīšanās kļūdu, jo lēmumā nocitētā panta saturs atbilst Civilprocesa likuma 632.panta pirmajai daļai.

[4] Blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 11.janvāra lēmumu iesniegusi SIA "Teri K", lūdz atcelt pirmās instances un apelācijas instances tiesas lēmumus, ar kuriem atteikts pieņemt SIA "Teri K" pieteikumu un izskatīt SIA "Teri K" pieteikumu pēc būtības.

Blakus sūdzības iesniedzējs norādījis, ka apelācijas instances tiesa nav ņēmusi vērā, ka Administratīvās rajona tiesas tiesnese ir pieļāvusi būtisku un rupju kļūdu, atsaucoties lēmumā uz Civilprocesa likuma 623.panta pirmo daļu. Tāpat tiesa nav ņēmusi vērā Administratīvā procesa likuma 260.panta nosacījumus.

[5] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis nav ieradies, par tiesas sēdi paziņots un Administratīvo lietu departaments uzskata, ka iespējams blakus sūdzību izskatīt bez pieteicēja pārstāvja klātbūtnes.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184.pantam pieteikumu var iesniegt par:

- 1) administratīvā akta izdošanu, atcelšanu vai spēkā esamību (..);
- 2) iestādes faktisko rīcību;

3) no ārējā normatīvā akta tieši izrietošu konkrētu publiski tiesisko attiecību pastāvēšanu, nepastāvēšanu vai to saturu, ja attiecīgās tiesiskās intereses nav iespējams realizēt ar šā panta 1.un 2.punktā minēto pieteikumu;

4) publisko tiesību līguma atbilstību tiesību normām, tā spēkā esamību vai pareizību.

[7] Kā redzams no pieteikuma, konkrētajā gadījumā pieteicējs lūdz izvērtēt zvērinātas tiesu izpildītājas darbības, veicot naudas līdzekļu piedziņu izpildot spriedumu atbilstoši Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2004.gada 1.jūnijā izdotajam izpildu rakstam Nr.3-9.3/18.

[8] Tiesu izpildītāju likuma 83.panta otrā daļa noteic, ka uzraudzību par zvērinātu tiesu izpildītāju amata darbībām rajona (pilsētas) tiesa veic civilprocesuālajā kārtībā.

Civilprocesa likuma 632.panta pirmā daļa noteic, ka tiesu izpildītāja darbības sprieduma izpildīšanā (..) var pārsūdzēt rajona (pilsētas) tiesā pēc tiesu izpildītāja amata vietas.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka no minētajām tiesību normām secināms, ka pieteikums par zvērināta tiesu izpildītāja darbībām, izpildot spriedumu, ir iesniedzams vispārējās jurisdikcijas tiesā un izskatāms Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. Tādējādi pamatots ir lēmums par atteikumu pieņemt pieteikumu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[9] Kā redzams no blakus sūdzības, tās iesniedzējs uzskata, ka pārsūdzētais Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir atceljams tā iemesla dēļ, ka Administratīvā apgabaltiesa nav ņēmusi vērā to, ka Administratīvās rajona tiesas tiesnese atteikumu pieņemt pieteikumu ir pamatojusi ar Civilprocesa likuma 623.pantu, kas ir kļūdaini.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētais apstāklis nevar būt par pamatu lēmuma atcelšanai, jo Administratīvā apgabaltiesa savā lēmumā ir norādījusi, ka pirmās instances tiesneša lēmumā ir citēta Civilprocesa likuma 632.panta pirmā daļa, kas attiecas uz konkrēto gadījumu, tikai kļūdaini norādīts 623.pants un Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka šis fakts nevar būt par pamatu pēc būtības pareiza lēmuma atcelšanai.

Blakus sūdzībā norādītā atsauce uz Administratīvā procesa likuma 260.panta nosacījumu neievērošanu par pārrakstīšanās kļūdas labošanu nevar būt par pamatu Administratīvās apgabaltiesas lēmuma atcelšanai, jo šajā lēmumā ir atsauce uz Civilprocesa likuma 632.panta pirmo daļu, kas atbilst konkrētai situācijai.

[10] Pastāvot šādiem apstākļiem, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un pamatots, tāpēc tas atstājams negrozīts, bet blakus sūdzība ir noraidāma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atstāt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 11.janvāra lēmumu negrozītu, bet SIA "Teri K" blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par piekritīgo tiesu jautājuma par atļaujas došanu Konkurences padomei veikt Konkurences likuma 9.¹, 32. un 33.pantā paredzētās darbības izlemšanai (Konkurences likuma 9.¹, 32. un 33.pants)

Katrai no Konkurences likumā minētajām tiesām – rajona (pilsētas) tiesai un administratīvajai rajona tiesai – konkurences jautājumos piešķirta sava kompetence. Tādējādi likumdevējs ir skaidri izteicis savu gribu jautājumu par atļaujas došanu Konkurences likuma 9.pantā noteikto darbību veikšanai nodot vispārējās jurisdikcijas un nevis administratīvajai tiesai.

Jautājuma par Konkurences likuma 9.pantā minēto darbību veikšanu izskatīšana nav saistāma ne ar Kriminālprocesa kodeksā, ne Civilprocesa likumā, ne Administratīvā procesa likumā noteikto kārtību. Vispārējās jurisdikcijas tiesai, pieņemot Konkurences likuma 9.¹, 32. un 33.pantā minēto lēmumu, jāpieņem nevis kāds no šiem procesa likumiem, bet tieši Konkurences likuma attiecīgie panti.

Konkurences likuma 9.¹pantā lietotais termins "rajona (pilsētas) tiesa" ir interpretējams sašaurināti kā "tiesnesis vienpersoniski". Attiecībā uz procesuālajiem jautājumiem, kurus Konkurences likums neregulē, šajos gadījumos piemērojami vispārīgie noteikumi, kādi parasti tiek piemēroti lēmuma pieņemšanas procesā.

2005.gada 8.martā

Lieta Nr.SKA-141

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Konkurences padomes pārstāvim J.Račko,

atklātā tiesas sēdē izskatīja Konkurences padomes blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4.februāra lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt Konkurences padomes iesniegumu.

Aprakstošā daļa

[1] Konkurences padome uz atsevišķu juridisku personu iesnieguma pamata 2004.gada 23.septembrī pieņēmusi lēmumu ierosināt lietu par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā un 2.punktā noteiktā aizlieguma iespējamo pārkāpumu, kā arī par Konkurences likuma 13.panta 2.punkta iespējamo pārkāpumu atsevišķu komersantu un to biedru darbībās.

[2] Administratīvā rajona tiesa 2005.gada 5.janvārī saņēmusi Konkurences padomes iesniegumu par atļauju veikt Konkurences likuma 9.panta piektās daļas 4.punktā norādītās darbības (iekļūt telpās, veikt mantu un dokumentu apskati, izņemt mantas un dokumentus u.c.). Iesniegumā Konkurences padome norādījusi, ka 2004.gada 23.septembrī ierosinātās lietas izmeklēšana ir iespējama, tikai veicot minētās darbības, jo citāda informācijas iegūšana var būt neefektīva un nepilnīga.

[3] Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2005.gada 7.janvāra lēmumu atteicis pieņemt Konkurences padomes iesniegumu. Minēto lēmumu tiesnesis pamatojis ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar Konkurences padomes blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 4.februāra lēmumu to noraidījusi un Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2005.gada 7.janvāra lēmumu atstājusi negrozītu. Tiesa atzinusi, ka jautājums par Konkurences likuma 9.¹ panta pirmajā daļā minētās atļaujas izsniegšanu nav pakļauts izskatīšanai administratīvajā tiesā administratīvi procesuālajā kārtībā. Lēmumu tiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Tā kā no Konkurences likuma 9.¹ panta *expressis verbis* neizriet attiecīgās kompetences piekritība vienai vai otrai tiesai, Konkurences likuma 9. pants ir tulkojams, aplūkojot to sistēmiski kopsakarā ar citām likuma normām, kā arī izmantojot vēsturisko un teleoloģisko tiesību normu iztulkošanas metodi.

[4.2] Sistēmiski aplūkojot Konkurences likuma 8.panta otro daļu un 9.¹ pantu, secināms, ka likumā ietvertie jēdzieni apzīmē katrs citu tiesu, kā Konkurences padomes lēmumu pārsūdzības institūciju *expressis verbis* norādot administratīvo tiesu, bet atļaujas sniegšanas kompetenci nododot vispārējās jurisdikcijas tiesām. Pretējā gadījumā nebūtu saprotama divu atšķirīgu terminu lietojuma nepieciešamība vienā likumā.

[4.3] Tāds pats secinājums izdarāms, piemērojot vēsturisko iztulkošanas metodi, t.i., aplūkojot Konkurences likuma pieņemšanas un tajā izdarīto grozījumu gaitu. Salīdzinot sākotnējās likumprojekta redakcijas ar vēlākajām, secināms, ka likumprojekts Saeimā iesniegts pēc rūpīgas tiesu kompetenču izvērtēšanas un apzināta tiesībpolitiska lēmuma pieņemšanas nodot jautājumu par speciālo darbību veikšanu izskatīšanai vispārējās jurisdikcijas tiesām. To arī apstiprina likumprojektam pievienotā anotācija, kurā norādīts, ka viens no likumprojekta mērķiem ir Konkurences likumā lietoto terminu saskaņošana ar Administratīvā procesa likumu. Līdz ar to likumdevējs skaidri ir izteicis savu gribu jautājumu par izmeklēšanas darbību atļaušanu nodot vispārējās jurisdikcijas tiesu kompetencē.

[4.4] Kaut arī būtu saprotami, ka uzsākta administratīvā procesa ietvaros pierādījumu, kas nepieciešami administratīvā akta izdošanai, savākšanai attiecīgu sankcionējumu dod administratīvā tiesa, šajā gadījumā nevar neņemt vērā likumdevēja tiesībpolitisko izšķiršanos nodot speciālo darbību atļaušanu izskatīšanai vispārējās jurisdikcijas tiesām. Gadījumā, kad ir skaidri izsecināma likumdevēja griba attiecīgā jautājuma regulējumā, tiesai nav pamata to ignorēt, pieņemot izskatīšanā jautājumus, kurus likumdevējs nav nodevis tās kompetencē.

[4.5] Iepriekšminētā tiesību normu interpretācija ir pamatojama arī ar Administratīvā procesa likuma regulējuma mērķi un speciālo darbību kriminālprocesuālo raksturu.

[4.5.1] No Administratīvā procesa likuma 103.pantā noteiktā secināms, ka administratīvās tiesas uzdevums ir valsts pārvaldes rīcības tiesiskuma kontrole, kas faktiski izpaužas kā valsts pārvaldes pieņemto lēmumu vai pieļautās rīcības pēcpārbaude. Atļaujas došana Konkurences likuma 9.panta piektās daļas 4. un 5.punktā paredzēto darbību veikšanai nav atzīstama par valsts pārvaldes veikto darbību tiesiskuma pārbaudi vai kontroli. Izniedzot atļauju šajos punktos norādīto darbību veikšanai, tiesa pēc būtības sankcionē valsts pārvaldes iestādes iejaukšanos personas pamatbrīvībās, kas savukārt saskaņā ar Administratīvā procesa likumu nav administratīvās tiesas kompetence, t.i., tai nav tiesību sankcionēt noteiktas pamattiesības ierobežojošas darbības un preventīvi pārbaudīt to īstenošanas nepieciešamību un samērīgumu.

[4.5.2] Konkurences likuma 9.panta piektās daļas 4. un 5.punktā norādītās darbības pēc to rakstura ir pielīdzināmas Kriminālprocesa kodeksa 168.pantā paredzētajām kratīšanas un izņemšanas darbībām. No Kriminālprocesa kodeksa 168.panta izriet, ka likumdevējs ir piešķīris vispārējās jurisdikcijas tiesām kompetenci kriminālprocesuālā kārtībā lemt par šādu darbību atļaušanu vai aizliegšanu. Tādēļ secināms, ka jautājums par atļauju Konkurences padomei veikt attiecīgās darbības ir izskatāms vispārējās jurisdikcijas tiesā kriminālprocesuālā kārtībā.

[4.6] Ņemot vērā Eiropas Kopienas regulu Nr.1/2003* par Līguma 81. un 82.panta konkurences noteikumu piemērošanu secināms, ka jautājums par to, kuras tiesas kompetencē ir izskatīt jautājumu par Konkurences likuma 9.panta piektās daļas 4. un 5.punktā minēto darbību akceptēšanu, ir atstāts katras dalībvalsts ziņā.

* **Red. piez.:** Padomes regula (EK) Nr.1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82.pantā (dokuments attiecas uz EEZ), sk.: www.europa.eu.int/eur-lex vai www.ttc.lv.

[4.7] Ņemot vērā Imigrācijas likumā līdzīgi noteikto tiesību normu attiecībā uz ārzemnieku, kuru vēlas aizturēt ilgāk par 10 diennaktīm, secināms, ka Latvijas tiesību sistēmā jau pastāv gadījums, kad pierādījumu iegūšana vai administratīvā akta izpildes iespējamības nodrošināšana administratīvā procesa ietvaros notiek, pamatojoties uz kriminālprocesa ietvaros izsniegtu tiesas atļauju, tādējādi likumdevējs arī Konkurences likumā konsekventi pieturējies pie jau ieviestā principa.

[4.8] Arī citas Eiropas valstis konkurences kontroles gadījumā par izšķirošo nav uzskatījušas procesu, kura ietvaros attiecīgie pierādījumi tiek iegūti, bet gan ņemušas vērā pierādījumu iegūšanas veida kriminālprocesuālo raksturu. Piemēram, Vācijas Likuma pret konkurences ierobežojumiem 59.panta ceturtajā daļā noteikto vispārējās jurisdikcijas tiesneša lēmumu, uz kura pamata drīkst veikt kratīšanu, var apstrīdēt Kriminālprocesa likuma attiecīgajos pantos noteiktajā kārtībā.

[4.9] Šajā gadījumā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 17.panta trešo daļu, piemērojot sistēmisko, vēsturisko un teleoloģisko tiesību normu iztulkošanas metodi, tiesas izvēlētais rezultāts atbilst likumdevēja gribai un jau esošajiem Latvijas tiesību sistēmā nostiprinātajiem pamatprincipiem.

[5] Blakus sūdzību par minēto lēmumu iesniegusi Konkurences padome, lūdzot to atcelt, kā arī sniegt pareizu tiesību normu interpretāciju. Pamatojot minētos lūgumus, Konkurences padome blakus sūdzībā norādījusi, ka Augstākās tiesas Senāts jau ar 2004.gada 15.decembra lēmumu lietā Nr.SK-748 noraidījis Konkurences padomes blakus sūdzību līdzīgā lietā un vienlaikus vispusīgi, kā arī pamatoti izvērtējis un devis Konkurences likuma 9.¹ panta pirmās daļas interpretāciju. Līdz ar to Konkurences padomes ieskatā Administratīvā apgabaltiesa 2005.gada 4.februāra lēmumā ir nepareizi interpretējusi tiesību normas un tās dotā interpretācija neatbilst jau pastāvošai tiesību sistēmai.

[6] Tiesas sēdē Konkurences padomes pārstāvis uzturēja iesniegto blakus sūdzību un pamatoja to ar sūdzībā minētajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[7] Konkurences likuma 9.¹ panta pirmā daļa noteic, ka par atļauju veikt likuma 9.pantā paredzētās darbības (iekļūt telpās, veikt mantu un dokumentu apskati, izņemt mantas un dokumentus u.c.) lemj rajona (pilsētas) tiesa pēc Konkurences padomes juridiskās adreses. Atbilstoši likuma 32. un 33.pantam rajona (pilsētas) tiesa lemj par šādu atļauju arī, pamatojoties uz Eiropas Komisijas iesniegumu.

Savukārt Konkurences likuma 8.panta otrā daļa noteic, ka Konkurences padomes lēmumus procesa dalībnieks var pārsūdzēt administratīvajā rajona tiesā. Administratīvā rajona tiesa minēta arī likuma 30.panta trešajā daļā, kas noteic, ka Konkurences padomes lēmumu par pagaidu noregulējumu procesa dalībnieki var pārsūdzēt administratīvajā rajona tiesā.

Tātad, kā to pamatoti secinājusi apgabaltiesa, likumdevējs ir lietojis divus atšķirīgus terminus – "rajona (pilsētas) tiesa" un "administratīvā rajona tiesa". Katrai no likumā minētajām tiesām konkurences jautājumos piešķirta sava kompetence. Tādējādi likumdevējs ir skaidri izteicis savu gribu jautājumu par atļaujas došanu 9.pantā noteikto darbību veikšanai nodot vispārējās jurisdikcijas un nevis administratīvajai tiesai.

[8] Apgabaltiesa secinājusi, ka jautājums par atļauju Konkurences padomei veikt attiecīgās darbības ir izskatāms kriminālprocesuālā kārtībā (sk. 4.5.2.punktu).

Kriminālprocesa kodeksa 16.nodaļa paredz kratīšanu un izņemšanu, tātad līdzīgas darbības tām, par kuru atļaušanu atbilstoši Konkurences likuma 9.¹ pantam jālemj tiesai. Tomēr Administratīvo lietu departaments vērš uzmanību, ka šīs darbības paredzētas noziedzīga nodarījuma gadījumā. Tādējādi pēc Administratīvo lietu departaments ieskata konkrētajā gadījumā attiecīgā jautājuma izskatīšana nav saistāma ne ar Kriminālprocesa kodeksā, ne Civilprocesa likumā, ne Administratīvā procesa likumā noteikto kārtību.

Apkopojot iepriekšteikto, vispārējās jurisdikcijas tiesai, pieņemot Konkurences likuma 9.¹, 32. un 33.pantā minēto lēmumu, jāpiemēro nevis kāds no šiem procesa likumiem, bet tieši Konkurences likuma attiecīgie panti.

[9] Vienlaikus Administratīvo lietu departaments secina, ka likumdevējs, Konkurences likumā nosakot, ka par atļaujas sniegšanu lemj tiesa, attiecībā uz procesuālo kārtību ir atrunājis tikai lēmuma pieņemšanas termiņu un uzklaustīšanas pienākumu. Ne Konkurences likums, ne kāds cits likums neatrunā ne tiesas sastāvu, ne citus procesuālus jautājumus saistībā ar minētā lēmuma izlemšanu.

Eiropas Kopienas regulas Nr.1/2003^{*} par Līguma 81. un 82.panta konkurences noteikumu piemērošanu, uz kuru Konkurences likumā iekļautas atsaucē, latviskajā tulkojumā lietotais termins "tiesa" angļu tekstā izteikts kā *judicial authority*, kas nozīmē tiesu plašākā nozīmē, ietverot gan tiesu šaurākā nozīmē, gan jebkuru pie tiesu varas piederību personu.

^{*} **Red. piez.:** Padomes regula (EK) Nr.1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82.pantā (dokuments attiecas uz EEZ), sk.: www.europa.eu.int/eur-lex vai www.ttc.lv.

Latvijas tiesību sistēmā līdzīgus jautājumus lemj nevis tiesa, bet gan tiesnesis vienpersoniski (sk. Imigrācijas likuma 54.pantu, Kriminālprocesa kodeksa 168.pantu). Pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata Konkurences likuma 9.¹ pantā norādītās procesuālās tiesību normas sniedz pietiekamu regulējumu, lai arī attiecīgo jautājumu izlemtu tiesnesis vienpersoniski.

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Konkurences likuma 9.¹ pantā lietotais termins "rajona (pilsētas) tiesa" ir interpretējams sašaurināti kā "tiesnesis vienpersoniski".

Attiecībā uz procesuālajiem jautājumiem, kurus Konkurences likums neregulē, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka šajos gadījumos piemērojami vispārīgie noteikumi, kādi parasti tiek piemēroti lēmuma pieņemšanas procesā.

[10] Kā izriet no kasācijas sūdzības, par galveno argumentu Administratīvās apgabaltiesas lēmuma atcelšanai, kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskata apstākli, ka Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments ar 2004.gada 15.decembra lēmumu lietā Nr.SKC-748 jau vispusīgi un pamatoti ir izvērtējis un devis Konkurences likuma 9.¹ panta pirmās daļas interpretāciju.

Administratīvo lietu departaments jau agrāk ir norādījis (sk. 9.punktu 2004.gada spriedumā Nr.SKA-107): ja tiesa nāk pie pārliecības, ka iepriekšējā tiesu prakse nav pareiza vai vairs neatbilst apstākļiem, kuri laika gaitā ir mainījušies, un iespējams cits risinājums, kas ir piemērotāks izšķiramajam dzīves gadījumam un vairāk atbilst pastāvošajai tiesību sistēmai, tiesai ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums atkāpties no līdzšinējās tiesu prakses.

[11] Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments 2004.gada 15.decembra lēmumā norādījis, ka izskatot Konkurences likuma 9.pantā minētās darbības par pierādījumu nodrošināšanu, tas izdarāms Administratīvā procesa likuma kārtībā (19. nodaļa).

Administratīvo lietu departaments konceptuāli pievienojas secinājumam, ka Administratīvā procesa likuma 19. nodaļa principā varētu tikt izmantota līdzīgu darbību veikšanai. Tomēr attiecībā uz jautājumu par Konkurences likuma 9.panta piektās daļas 4. un 5.punktā norādīto darbību atļaušanu 19. nodaļā ietvertās tiesību normas nav izmantojamas, jo šīs nodaļas 157.panta otrā daļa noteic, ka uz tiesas sēdi aicina pieteicēju un iespējamās administratīvā procesa dalībniekus. Savukārt darbības, kas atbilstoši Konkurences likuma 9.pantam jāveic Konkurences padomei, vairāk līdzinās operatīvās darbības pasākumiem, kam nepieciešama slepenība un iespējamo procesa dalībnieku informēšana par attiecīgajām darbībām ir nevēlama. Tādējādi Administratīvā procesa likuma 19. nodaļas normas patreizējā redakcijā attiecībā uz Konkurences likuma 9.¹ panta pirmajā daļā minēto lēmuma pieņemšanu nav piemērojamas.

[12] Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments 2004.gada 15.decembra lēmumā arī norādījis, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 121.panta otro daļu, likumā noteiktajos gadījumos tiesa izskata arī fizisko un juridisko personu pieteikumus, kuriem nav administratīvā strīda raksturs.

Administratīvā procesa likuma 121.panta pirmā un otrā daļa noteic:

"(1) Pārsūdzēto administratīvo aktu un faktisko rīcību kā administratīvo lietu izskata tiesa.

(2) Šajā likumā noteiktajos gadījumos tiesa izskata arī fizisko un juridisko personu pieteikumus, kuriem nav administratīvā strīda raksturs."

Citiem vārdiem, šīs normas noteic, ka tiesā parasti ir skatāms pārsūdzētais administratīvais akts vai faktiskā rīcība, bet šajā likumā (tātad Administratīvā procesa likumā) noteiktajos gadījumos var izskatītas arī lietas, kam nav strīda raksturs. Tāds gadījums ir paredzēts, piemēram, Administratīvā procesa likuma 184.panta 3.punktā – administratīvā tiesa var izskatīt arī pieteikumu par publiski tiesisko attiecību pastāvēšanu, nepastāvēšanu vai to saturu.

Tomēr, ņemot vērā iepriekš norādīto (sk. arī 11.punktu), Administratīvā procesa likums pat netieši neparedz pieteikumu par atļauju Konkurences likuma 9.pantā paredzēto darbību veikšanai. Tādējādi Administratīvā procesa likuma 121.panta pirmā daļa attiecībā uz Konkurences likuma 9.¹ panta pirmajā daļā minēto lēmuma pieņemšanu nav piemērojama.

[13] Ievērojot iepriekš izklāstīto, Administratīvo lietu departaments nāk pie pārliecības, ka izšķiramajam gadījumam ir piemērotāks cits risinājums, kas vairāk atbilst pastāvošajai tiesību sistēmai, nekā Senāta Civillietu departaments 2004.gada 15.decembra lēmumā noteiktais risinājums. Turklāt jāņem vērā, ka iepriekšminētie 2004.gada 15.decembra lēmuma argumenti (sk. 10 un 11.punktu) uzskatāmi par *obiter dictum* jeb cita starpā izteiktiem juridiskiem apsvērumiem. Par sprieduma *ratio decidendi* jeb galveno apsvērumu uzskatāms secinājums, ka jautājums par piespiedu līdzekļa pielietošanu administratīvajā procesā nav lemjams civilprocesa kārtībā.

[14] Pamatojoties uz iepriekšminētajiem argumentiem, Administratīvo lietu departaments secina, ka apgabaltiesas lēmums ir jāatstāj negrozīts, bet Konkurences padomes sūdzība ir jānoraida.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 4.februāra lēmumu atstāt negrozītu, bet Konkurences padomes blakus sūdzību noraidīt.

Par iekšējiem un pārvaldes lēmumiem, par faktiskās rīcības jēdzienu un par tiesas pienākumu norādīt iestādi, kuras kompetencē ir attiecīgās lietas izskatīšana (Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 7.punkts, Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa, 89.pants un 121.panta trešā daļa)

No Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 7.punkta izriet, ka par iekšējiem lēmumiem tiek uzskatīti nevis galīgie gribas izteikumi, bet tikai procesuāla rakstura lēmumi. Ja apstrīdētais Ministru kabineta lēmuma punkts satur galīgu gribas izteikumu – uzdevumu iestādes struktūrvienībai, šī lēmuma punkts nav iekšējs lēmums, bet ir pārvaldes lēmums, kas adresēts šīs iestādes struktūrvienībai. Taču minētais nenozīmē, ka šāds lēmums uzskatāms par administratīvo aktu.

Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā minētā iestādes iekšējā lēmuma izpratne ir plašāka nekā Valsts pārvaldes iekārtas likumā minētā iekšējā lēmuma izpratne. Administratīvā procesa likumā minētais iekšējais lēmums ietver arī pārvaldes lēmumus, kas attiecas uz citu iestādi vai amatpersonu (rīkojums u.c.). Šādi lēmumi nav administratīvie akti.

Faktiskās rīcības jēdziens ir jāinterpretē sašaurināti, jo pieteikumu pamatā var iesniegt privātpersonas, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas, tas ir, jāpastāv personas subjektīvajām tiesībām. Lai noteiktu, vai pastāv subjektīvās publiskās tiesības, apstiprinoši jāatbild uz vienu no šiem jautājumiem: a) vai personai ir no objektīvajām tiesībām izrietošas tiesības no pārvaldes kaut ko prasīt, b) vai konkrētajā gadījumā personai ir tiesības prasīt, lai valsts pārvalde neiejauktos viņas tiesībās.

Valsts kancelejas lūgums atļaut Valsts kancelejas juriskonsultam iepazīties ar civillietas materiāliem nevar tikt uzskatīts par faktisko rīcību un tas nevar radīt personai tiesības to pārsūdzēt tiesā. Šāds lūgums nerada citas tiesiskas sekas kā vien pienākumu tiesnesei to izskatīt un lemt par tā apmierināšanu vai noraidīšanu, tas pats par sevi nevar radīt personas tiesību aizskārums.

Administratīvā procesa likuma 121.panta trešajā daļā tiesai noteiktais pienākums norādīt iestādi, kuras kompetencē ir attiecīgās lietas izskatīšana, ir izpildāms vienīgi tad, ja pastāv iestāde, kurā lieta ir izskatāma. Gadījumā, ja jautājums nav izskatāms nevienā iestādē, tiesai tas nav jānorāda.

2005.gada 15.martā

Lieta Nr.SKA-148

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties Dzintrai Ž. un viņas pārstāvim zvērinātam advokātam G.Zemrībo,

atklātā tiesas sēdē izskatīja Dzintras Ž. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 10.februāra lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu un daļā atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums par atteikumu pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ministru kabinets 2003.gada 19.novembrī pieņēmis lēmumu Nr.60, 33.§. Lēmuma 1.punktā noteikts pienākums Valsts kancelejai sniegt juridisko palīdzību valsts uzņēmumam "Rīgas cirks" Dzintras Ž. prasībā pret Kultūras ministriju un valsts uzņēmumu "Rīgas cirks" par zemes nomas līguma noslēgšanu, nomas maksas apmēra noteikšanu un nomas maksas parāda piedziņu, kā arī palīdzēt sagatavot un pārstāvēt valsts uzņēmuma "Rīgas cirks" pozīciju civiltiesiskajā strīdā.

[2] Lai nodrošinātu minētā lēmuma izpildi, Valsts kancelejas direktore nosūtījusi Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas tiesnesei vēstuli, lūdzot dot iespēju Valsts kancelejas juriskonsultam iepazīties ar lietas materiāliem atsevišķās civillietās (Dzintras Ž. prasībā pret valsts uzņēmumu "Rīgas cirks" un Kultūras ministriju; S. B. prasībā pret Dzintru Ž. par testamenta atzīšanu par spēkā neesošu), kā arī ar saistītajiem pieteikumiem sevišķās tiesāšanās kārtības lietās.

[3] Administratīvā rajona tiesa 2004.gada 2.novembrī saņēmusi Dzintras Ž. pieteikumu, kurā viņa lūdz atcelt Ministru kabineta 2003.gada 19.novembra lēmuma Nr.60, 33.§, 1.punktu un atzīt to par spēkā neesošu no pieņemšanas brīža, kā arī atzīt par spēkā neesošu Valsts kancelejas faktisko rīcību, kas izpaužas kā tiesības iepazīties ar civillietas materiāliem Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā.

[4] Administratīvā rajona tiesas tiesnese ar 2004.gada 5.novembra lēmumu atteikusi pieņemt Dzintras Ž. pieteikumu.

[5] Izskatījusi Dzintras Ž. blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 10.februāra lēmumu atcēlusi Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 5.novembra lēmumu daļā par atteikumu pieņemt Dzintras Ž. pieteikumu attiecībā uz Ministru kabineta 2003.gada 19.novembra lēmumu Nr.60, 33.§. Tiesa vienlaicīgi atteikusi pieņemt Dzintras Ž. pieteikumu daļā par

Ministru kabineta 2003.gada 19.novembra lēmuma Nr.60, 33.§ 1.punktu un atstājusi negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 5.novembra lēmumu daļā par atteikumu pieņemt Dzintra Ž. pieteikumu attiecībā uz Valsts kancelejas faktisko rīcību. Lēmumu tiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Administratīvi tiesiskās attiecības pēc savas būtības ir publisko tiesību jomā esošas attiecības starp publisko tiesību juridisko personu no vienas puses un individuāli noteiktu vai nosakāmu privātpersonu loku no otras puses. Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 2.pantu, nevar uzskatīt, ka jebkura darbība, ko savu funkciju ietvaros veic izpildvara, jebkurai personai rada tās tiesību aizskārumu.

[5.2] Ministru kabineta lēmuma Nr.60, 33.§, 1.punkts nav uzskatāms par administratīvo aktu, jo pārsūdzētais lēmums ir noformēts kā Ministru kabineta sēdes protokola izraksts un tas ne tikai pēc formas, bet arī pēc satura atbilst 2002.gada 12.marta noteikumu "Ministru kabineta kārtības rullis" 185.punktā minētajam lēmumam, t.i., padotai institūcijai adresēts uzdevums. Tā kā konkrētajā lietā Ministru kabinets pilnvarojis Valsts kanceleju kā tam padotu institūciju sniegt juridisku palīdzību valsts dibinātam uzņēmumam lietā, kurā privātpersona ir cēlusi prasību pret valsts uzņēmumu "Rīgas Cirks" un tiešās pārvaldes iestādi Kultūras ministriju, tad šāds lēmums neatbilst arī Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā noteiktajām administratīvā akta pazīmēm.

[5.3] Pārsūdzētais Ministru kabineta lēmums nav arī cits iespējamais Administratīvā procesa likuma 184.pantā minēto pieteikumu priekšmets, kas būtu pakļauts izskatīšanai administratīvajā tiesā.

[5.4] Pirmās instances tiesa kļūdaini secinājusi, ka pārsūdzētais Ministru kabineta lēmums ir iekšējais normatīvais akts. Tas neatbilst Administratīvā procesa likuma 1.panta sestajā daļā sniegtajam iekšēja normatīva akta skaidrojumam, tā, piemēram, minētais lēmums nesatur tiesību normas. Līdz ar to, tā kā par kļūdainu atzīstama pirmās instances tiesas tiesneses motivācija attiecībā uz pārsūdzēto Ministru kabineta lēmuma Nr.60, 33.§, 1.punktu, tad attiecīgi atzīstama par nepamatotu arī tiesneses lēmuma lemjošā daļa.

[5.5] Izlemjot jautājumu pēc būtības Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punkta kārtībā un ņemot vērā iepriekš minēto, atzīstams, ka ir pamats atteikt pieņemt Dzintra Ž. pieteikumu daļā par Ministru kabineta 2003.gada 19.novembra lēmuma Nr.60, 33.§, 1.punktu, jo šis lēmums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[5.6] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 89.pantu un Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada lietā Nr.SKA-191 atzīto, uzskatāms, ka Administratīvā procesa likuma izpratnē faktisko seku radīšanā tūlītējam vai iespējamam tiesību

aizskārumam ir jābūt tiešam, t.i., jākonstatē tieša, nevis pastarpināta, cēloņsakarība starp iestādes rīcību un personas tiesību aizskārumu. Konkrētajā lietā nevar uzskatīt, ka šis nosacījums ir izpildīts, jo Valsts kancelejas direktores tiesnesei adresēta vēstule tiešā veidā nerada pieteicējai nekādu tiesību aizskārumu. Sekas pieteicējai, iespējams, var radīt tiesneses lēmums atļaut iepazīties ar lietas materiāliem, taču Valsts kancelejas direktores vēstulei attiecībā uz šīm sekām ir pastarpināta nozīme.

[5.7] Pārsūdzētā Valsts kancelejas direktores vēstule nav arī cits iespējamais Administratīvā procesa likuma 184.pantā minēto pieteikumu priekšmets, kas būtu pakļauts izskatīšanai administratīvajā tiesā.

[6] Blakus sūdzību par minēto lēmumu iesniegusi Dzintra Ž. Pieteikumā Dzintra Ž. norādījusi, ka pārsūdz apgabaltiesas lēmumu daļā, ar kuru atteikts pieņemt viņas pieteikums par Ministru kabineta 2003.gada 19.novembra lēmumu Nr.60, 30.§, 1.punkta atcelšanu, kā arī daļā, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvā rajona tiesas tiesneses 2004.gada 5.novembra lēmums daļā par atteikumu pieņemt viņas pieteikumu attiecībā uz Valsts kancelejas faktisko rīcību. Dzintra Ž. lūgusi minētajās daļās Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 10.februāra lēmumu atcelt un jautājumu nodot izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai. Blakus sūdzībā Dzintra Ž. norādījusi tālākminētos argumentus.

[6.1] Konkrētajā lietā blakus sūdzības iesniedzēja nepārsūdz jebkuru darbību, bet gan konkrētu Ministru kabineta lēmumu, kas ir pieņemts Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumu "Ministru kabineta kārtības rullis" 184.punktā noteiktajā kārtībā un saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 7.punktu ir pārvaldes lēmums, ko Ministru kabinets pieņēmis publisko tiesību jomā.

[6.2] Tiesas paustais viedoklis neatbilst lēmuma saturam, jo, pirmkārt, konkrētā Ministru kabineta lēmuma tiesiskās sekas vērstas, lai ietekmētu tiesiskās attiecības ārpus iestādes, otrkārt, valsts uzņēmums "Rīgas cirks" nav Valsts kancelejas struktūrvienība un palīdzības sniegšana konkrētā civillietā neattiecas uz Valsts kancelejas darbību.

[6.3] Tiesa minēto Ministru kabineta lēmumu nepareizi noteikusi kā valsts pārvaldes ietvaros pieņemtu iekšēju lēmumu, jo Ministru kabineta lēmums neatbilst Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 7.punktā noteiktajam pārvaldes lēmuma jēdzienam.

[6.4] Ņemot vērā Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada lietā Nr.SKA-247 atzīto, ka tiesības iesniegt pieteikumu tiesā ir arī trešajām personām, un to, ka minētais lēmums ierobežo pieteicējas tiesības, blakus sūdzības iesniedzējai ir tiesības pārsūdzēt tiesā minēto Ministru kabineta lēmumu.

[6.5] Tiesa ir izdarījusi nepareizu secinājumu par faktisko rīcību – faktisko seku radīšanā tūlītējam vai iespējamam tiesiskam aizskārumam ir jābūt tiešam –, kas neatbilst Administratīvā procesa likuma 89.pantā noteiktajam faktiskās rīcības jēdzienam. Likumā noteiktais faktiskās rīcības jēdziens nesaista tiesības apstrīdēt faktisko rīcību ar to, vai tiesību aizskāruma ir tiešs vai pastarpināts. Tādējādi tiesa nelikumīgi ir ierobežojusi blakus sūdzības iesniedzējas tiesības uz tiesas aizsardzību.

[6.6] Pārsūdzētā Valsts kancelejas vēstule Rīgas pilsētas priekšpilsētas tiesas tiesnesei attiecās uz pavisam citu civillietu, kurā valsts uzņēmums "Rīgas cirks" nepiedalījās un kura arī nav pieminēta Ministru kabineta rīkojumā. Konkrētajā lietā Valsts kancelejas faktiskā rīcība ir radījusi blakus sūdzības iesniedzējai nelabvēlīgas sekas, kas tādējādi atbilst Jautrītes Briedes monogrāfijā "Administratīvais akts" sniegtajam faktiskās rīcības skaidrojumam.

[6.7] Tiesa nav ņēmusi vērā Administratīvā procesa likuma 121.panta trešo daļu, jo, atzīstot, ka šī lieta nav pakļauta administratīvajai tiesai, tā nav norādījusi institūciju, kuras kompetencē ir šīs lietas izskatīšana. Turklāt konkrētajā lietā tiek aizskartas arī blakus sūdzības iesniedzējas Satversmes 92.pantā garantētās tiesības uz viņas likumisko interešu aizstāvēšanu taisnīgā tiesā.

[7] Tiesas sēdē Dzintra Ž. un viņas pārstāvis uzturēja iesniegto blakus sūdzību, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[8] Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 7.punkts, uz kuru atsaucas blakus sūdzības iesniedzēja, izskaidro likumā lietoto terminu "pārvaldes lēmums": "Pārvaldes lēmums – individuāls tiesību akts, kas vēsts uz tiesisku seku nodibināšanu, grozīšanu, konstatēšanu vai izbeigšanu valsts pārvaldes jomā. Pārvaldes lēmums regulē konkrētas publiski tiesiskas attiecības ar citu iestādi vai amatpersonu (rīkojums u.c.) vai privātpersonu (it īpaši – administratīvais akts). Iekšējs lēmums, kas dienesta vai darba attiecību ietvaros vērst uz pārvaldes lēmuma sagatavošanu, procesuālo virzību vai citādu iestādes iekšējo darbību, nav pārvaldes lēmums."

Skaidrojumā minēti trīs veidu lēmumi:

- 1) lēmumi, kas attiecas uz citu iestādi vai amatpersonu (rīkojums u.c.),
- 2) lēmumi, kas attiecas uz privātpersonu (it īpaši – administratīvie akti),
- 3) iekšējie lēmumi.

No skaidrojuma izriet, ka par iekšējiem lēmumiem tiek uzskatīti nevis galīgie gribas izteikumi, bet tikai procesuāla rakstura lēmumi. Apstrīdētais Ministru kabineta lēmuma punkts satur galīgu gribas

izteikumu – uzdevumu Valsts kancelejas Juridiskajam departamentam. Tādējādi atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 7.punktam apstrīdētais lēmuma punkts nav iekšējs lēmums, bet ir pārvaldes lēmums, kas adresēts Valsts kancelejas struktūrvienībai. Taču tas nenozīmē, ka tas uzskatāms par administratīvo aktu.

[9] Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas trešais teikums noteic: "Iestādes lēmums vai cita veida darbība privāto tiesību jomā, kā arī iestādes iekšējais lēmums, kas skar tikai pašu iestādi, tai padotu personu vai īpaši pakļautu personu, nav administratīvais akts." Kā redzams, Administratīvā procesa likumā minētā iestādes iekšējā lēmuma izpratne ir plašāka nekā Valsts pārvaldes iekārtas likuma minētā iekšējā lēmuma izpratne. Administratīvā procesa likumā minētais iekšējais lēmums ietver arī pārvaldes lēmumus, kas attiecas uz citu iestādi vai amatpersonu (rīkojums u.c.). Šādi lēmumi nav administratīvie akti. Tā kā apstrīdētais lēmuma punkts ir pārvaldes lēmums, kas adresēts Valsts kancelejas struktūrvienībai, tas nav administratīvais akts. Tādējādi pareizs ir apgabaltiesas secinājums, ka apstrīdētais lēmums nav uzskatāms par administratīvo aktu.

[10] Blakus sūdzībā norādīts, ka Ministru kabineta lēmuma tiesiskās sekas vērstas uz to, lai ietekmētu tiesiskās attiecības ārpus iestādes, jo palīdzība tiek sniegta valsts uzņēmumam "Rīgas cirks", kas nav Valsts kancelejas struktūrvienība.

Administratīvo lietu departaments nepievienojas šādam viedoklim. Vienas publiskas personas ietvaros tiek izdoti iekšējie akti (sk: Briede J. Administratīvais akts. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2003, 145.lpp.). Apstrīdētā lēmuma punkts netieši ir vērst uz to, lai risinātu jautājumu, kas attiecas uz valsts uzņēmumu. Latvijas Republikas likuma "Par valsts uzņēmumu" 4.panta otrais teikums noteic: "Valsts uzņēmumu pārziņā ar likumu vai Ministru kabineta rīkojumu noteikta valsts institūcija (turpmāk – valsts institūcija)." Kaut arī valsts uzņēmums "Rīgas cirks" nav Valsts kancelejas struktūrvienība, tas tomēr ir vienas publiskas personas – Latvijas Republikas uzņēmums, turklāt, kā to norādījusi apgabaltiesa, arī valsts nozīmes kultūras objekts.

Tādējādi administratīvā procesa izpratnē apstrīdētā Ministru kabineta lēmums vērst uz to, lai ietekmētu tiesiskās attiecības vienas publiskas personas ietvaros.

Apkopojot iepriekšteikto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas secinājums, ka apstrīdētais lēmums ir iekšējais lēmums, ir pareizs, bet blakus sūdzības argumenti par to, ka šis lēmums ir administratīvais akts, ir noraidāmi.

[11] Administratīvo lietu departaments 2004.gada lietā Nr.SKA-247 ir atzinis, ka pieteikumu var iesniegt ne tikai administratīvā akta adresāts, bet arī trešā persona. Tomēr, lai personai šādas tiesības rastos, pārsūdzētais lēmums ir jāatzīst par administratīvo aktu. Tomēr, kā jau secināts iepriekš (sk. 9. un 10.punktu), pārsūdzētais lēmums uzskatāms nevis par administratīvo aktu, bet gan iekšējo lēmumu. Tādējādi blakus sūdzības arguments par to, ka pieteicējai ir tiesības pārsūdzēt attiecīgo lēmumu kā trešajai personai ir nepamatots.

[12] Administratīvā procesa likuma 89.panta pirmā daļa, uz kuras nepareizu iztulkošanu norādījusi blakus sūdzības iesniedzēja, noteic: "Faktiskā rīcība ir iestādes darbība publisko tiesību jomā jebkurā citādā veidā, nevis izdodot administratīvo aktu, ja privātpersonai uz šo darbību ir tiesības vai tai šīs darbības rezultātā ir radies vai var rasties tiesību vai tiesisko interešu aizskārums." Blakus sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tiesa, nosakot, ka aizskārumam jābūt tiešam, ir sašaurināti tulkojusi attiecīgo tiesību normu.

Tomēr, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, faktiskās rīcības jēdziens ir jāinterpretē sašaurināti. Tas izriet no Administratīvā procesa likuma 31.panta otrās daļas, kas noteic, ka pieteikumu, izņemot likumā noteiktos gadījumus, var iesniegt privātpersonas, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas. Citiem vārdiem, lai varētu vērsties tiesā ar pieteikumu, jābūt aizskartām personas subjektīvajām tiesībām. Subjektīvo tiesību priekšnoteikums ir objektīvo publisko tiesību esamība. Lai noteiktu, vai pastāv subjektīvās publiskās tiesības, apstiprinoši jāatbild uz vienu no šiem jautājumiem:

1) vai personai ir no objektīvajām tiesībām izrietošas tiesības no pārvaldes kaut ko prasīt,

2) vai konkrētajā gadījumā personai ir tiesības prasīt, lai valsts pārvalde neiejauktos viņas tiesībās (sal.: Würtenberger T. Verwaltungsprozeßrecht. München: Verlag C.H.Beck, 1998, S.124).

Kā izriet no pieteikuma un blakus sūdzības, par faktisko rīcību Dzintra Ž. uzskata Valsts kancelejas pieprasījumu Latgales priekšpilsētas tiesas tiesnesei atļaut Valsts kancelejas juriskonsultam iepazīties ar lietu. Kā secina Administratīvo lietu departaments, Valsts kancelejas vēstule (lietas 8. lpp.), kuru Dzintra Ž. uzskata par faktisko rīcību, izteikta nevis pieprasījuma, bet gan lūguma formā.

Tāpēc, lai noskaidrotu, vai konkrētajā gadījumā Dzintrai Ž. pastāv subjektīvās tiesības vērsties tiesā, jānoskaidro, vai viņai ir tiesības prasīt, lai pārvalde nevērstos pie tiesneša ar lūgumu atļaut iepazīties ar lietas materiāliem. Ņemot vērā, ka lūgums nerada citas tiesiskas sekas kā vien pienākumu tiesnesei to izskatīt un lemt par tā apmierināšanu vai noraidīšanu, tas pats par sevi nevar radīt tiesību aizskārumu. Tādējādi, kā uzskata Administratīvo lietu departaments,

Valsts kancelejas lūgums nevar tikt uzskatīts par faktisko rīcību un tas nevar radīt personai tiesības to pārsūdzēt tiesā.

Tāpat administratīvajā tiesā nevar tikt izskatīts Latgales priekšpilsētas tiesas tiesneses lēmums par minētā lūguma apmierināšanu. Ja pieteicēja uzskata, ka atļaujot Valsts kancelejas pārstāvim iepazīties ar lietas materiāliem, ir aizskartas viņas kā civilprocesa dalībnieces tiesības, viņai ir tiesības uz to norādīt sūdzībās par tiesu nolēmumiem šajās civillietās.

[13] Nepamatots ir blakus sūdzības arguments, ka tiesai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 121.panta trešajai daļai bija jānorāda iestāde, kuras kompetencē ir šīs lietas izskatīšana. Minētā tiesību norma noteic: "Ja tiesa vai tiesnesis atzīst, ka lietas izskatīšana nav pakļauta tiesai, lēmumā norāda iestādi, kuras kompetencē ir šīs lietas izskatīšana."

Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, šajā normā noteiktais pienākums izpildāms vienīgi tad, ja pastāv iestāde, kurā lieta ir izskatāma. Gadījumā, ja jautājums nav izskatāms nevienā iestādē, kā tas ir konkrētajā gadījumā, tiesai tas nav jānorāda.

[14] Ņemot vērā iepriekšēikto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas lēmums ir pamatots un tādēļ atstājams negrozīts.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 10.februāra lēmumu atstāt negrozītu, bet blakus sūdzību noraidīt.

Par publiski tiesisko attiecību konstatēšanu un par atbildes nesniegšanu uz iesniegumu juridisko dabu (Administratīvā procesa likuma 184.panta 3.punkts un 89.pants)

Lai tiesā vērstos ar 184.panta 3.punktā paredzēto pieteikumu, jāpastāv šādiem priekšnoteikumiem: a) no ārējā normatīvā akta tieši (ex lege) izriet kādas tiesiskās attiecības, b) šīs attiecības ir publiski tiesiskas, c) šīs attiecības ir konkrētas, d) ir neskaidriba par šo tiesisko attiecību pastāvēšanu vai nav skaidrs to saturs, e) attiecīgās tiesiskās intereses nav iespējams realizēt ar pieteikumu par administratīvo aktu vai faktisko rīcību. Papildus priekšnoteikums ir tas, ka personai jāpastāv subjektīvajām tiesībām vai subjektīvajai interesei.

Neatbildēšana uz iesniegumu par faktisko rīcību uzskatāma tikai tad, ja atbildēšanas gadījumā nav jāizdod administratīvais akts. Ja atbildēšanas gadījumā būtu izdots administratīvais akts, tad tiesā šis pieteikums jāpārbauda kā pieteikums par administratīvā akta izdošanu, nevis faktisko rīcību, ja vien tiesā pieteikums par šādu faktisko rīcību jau nav pieņemts citā lietā.

2005.gada 12.aprīlī

Lieta Nr.SKA-152

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova

atklātā tiesas sēdē izskatīja Lilijas A. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 1.februāra lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 4.novembra lēmums.

Aprakstošā daļa

[1] Lilija A. 2004.gada 23.augustā vērsusies Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par Trikātas pagasta padomes priekšsēdētājas faktisko rīcību, nesniedzot atbildi uz Lilijas A. iesniegumiem vai nenododot tos koleģiālai izskatīšanai Trikātas pagasta padomes sēdēs.

[2] Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2004.gada 25.augusta lēmumu Lilijas A. pieteikumu pieņēmis daļā par Trikātas pagasta padomes faktisko rīcību. Savukārt pieteikumu daļā par publiski tiesisko attiecību konstatēšanu tiesnesis atteicis pieņemt.

[3] Izskatot lietu sakarā ar Lilijas A. blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 26.oktobra lēmumu atcēlusi Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 25.augusta lēmumu daļā, ar kuru atteikts pieņemt Lilijas A. pieteikumu sakarā ar to, ka rajona tiesas tiesnesis nav norādījis atteikuma tiesisko pamatojumu, un nodevusi jautājumu par pieteikuma pieņemšanu minētajā daļā jaunai izskatīšanai Administratīvajā rajona tiesā.

[4] Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2004.gada 4.novembra lēmumu atteicis pieņemt pieteikumu daļā par publiski tiesisko attiecību konstatēšanu starp Liliju A. kā īpašuma (...) zemes mantinieci un Trikātas pagasta padomes priekšsēdētāju kā Trikātas pagasta padomes pārstāvi minētā īpašuma īpašumtiesību atjaunošanā. Tiesnesis lēmumā norādījis, ka pieteicējas pieteikums daļā par publiski tiesisko attiecību pastāvēšanu šajā gadījumā nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā. Tiesnesis atsaucies uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar Lilijas A. blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 1.februāra lēmumu atstājusi negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 4.novembra lēmumu un noraidījusi Lilijas A. blakus sūdzību. Lēmumu tiesa pamatojusi ar tālākminētajiem argumentiem.

[5.1] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 184.pantu, secināms, ka pieteikumu par publiski tiesisko attiecību pastāvēšanu var iesniegt tad, ja pieteicējs savu tiesisko interesi nevar realizēt, pārsūdzot administratīvo aktu un iestādes faktisko rīcību.

[5.2] Tiesiskās intereses, kas saistītas ar publiski tiesiskajām attiecībām starp Liliju A. kā īpašuma (...) zemes mantinieci un Trikātas pagasta padomes priekšsēdētāju kā Trikātas pagasta padomes pārstāvi minētā īpašuma īpašumtiesību atjaunošanas jautājumā var tikt īstenotas, veicot Trikātas pagasta padomes priekšsēdētājas faktiskās rīcības tiesiskuma kontroli. Arī pieteicējas intereses par tiesībām uz vēršanos ar iesniegumu pašvaldībā un pašvaldības pienākumu atbildēt uz iesniegumu var tikt īstenotas, veicot Trikātas pagasta padomes priekšsēdētājas faktiskās rīcības tiesiskuma kontroli.

[5.3] Atzīstams, ka, veicot Trikātas pagasta padomes priekšsēdētājas faktiskās rīcības tiesiskuma kontroli, ir iespējams realizēt pieteicējas tiesisko interesi un noskaidrot apstākļus, kāpēc Trikātas pagasta padomes priekšsēdētāja neatzīst zemes komisijas tiesību un pienākumu pārmantojamību un kāpēc Trikātas pagasta padome nav uzņēmusies atbildību par zemes komisijas bezdarbību, realizējot zemes reformu.

[6] Blakus sūdzību par minēto lēmumu iesniegusi Lilija A., lūdzot to atcelt. Blakus sūdzībā Lilija A. norādījusi tālākminētos argumentus.

[6.1] Administratīvā procesa 2., 4. un 31.pants neparedz tiesai tiesības atteikt pieņemt pieteikumu saskaņā ar šā likuma 184.panta nosacījumiem.

[6.2] Tiesa ir būtiski pārkāpusi Administratīvā procesa likumu, jo Trikātas pagasta padomes priekšsēdētāja uz tiesu netika aicināta, tiesas sēdē sekretāre neziņoja par viņas neierašanās iemesliem, netika nolasīts Trikātas pagasta padomes ziņojums par neierašanās iemesliem, kā arī tiesa nejaudāja Liliņas A. viedokli par iespēju izskatīt lietu bez Trikātas pagasta padomes priekšsēdētājas klātbūtnes.

[6.3] Tiesa nepamatoti secinājusi, ka kasācijas sūdzības iesniedzējai ir iespējams realizēt tiesības, izvērtējot tiesā Trikātas pagasta padomes priekšsēdētājas faktisko rīcību, jo tiesa atsakās pieņemt jebkuru pieteikumu par Trikātas pagasta padomes priekšsēdētājas faktisko rīcību.

[6.4] Tiesa nav vērtējusi blakus sūdzībā norādītos apstākļus un tiesību normas, tiesa pat tos nav norādījusi lēmuma aprakstošajā daļā.

[6.5] Tiesa ir vienojusies ar Trikātas pagasta padomes priekšsēdētāju, ka Trikātas pagasta padomes lēmumi, faktiskā rīcība – bezdarbība, kā arī publiski tiesisko attiecību pastāvēšana vai nepastāvēšana attiecībā uz zemes reformas jautājumiem netiks kontrolēta un tiesiski izvērtēta.

[7] Administratīvo lietu departaments ir saņēmis Liliņas A. iesniegumu un tiesas pavēstes kopiju par tiesas sēdes atlikšanu sakarā ar to, ka viņai jāpiedalās tiesas sēdē Valkas rajona tiesā.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 214.pantam, ja uz tiesas sēdi nav ieradies kāds no administratīvā procesa dalībniekiem, tiesa sāk lietas izskatīšanu, ja vien saskaņā ar 268. vai 269.pantu nav pamats to atlikt.

Atbilstoši 268.pantam tiesa atliek lietas izskatīšanu, ja atbildētājs nav saņēmis pieteikuma norakstu un tāpēc lūdz atlikt lietas izskatīšanu, ja nepieciešams pieaicināt citu personu, kā arī, ja uz tiesas sēdi neierodas kāds no dalībniekiem un viņam nav paziņots par tiesas sēdes norises laiku un vietu. Administratīvo lietu departaments secina, ka lietā šādi apstākļi nepastāv.

Atbilstoši 269.panta 1.punktam tiesa var atlikt lietas izskatīšanu, ja tā atzīst, ka nav iespējams izskatīt lietu tāpēc, ka nav ieradies dalībnieks. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka, tā kā blakus sūdzība balstīta tikai uz procesuālajiem apsvērumiem, lietu iespējams izskatīt bez Liliņas A. piedalīšanās.

Ņemot vērā iepriekš teikto, Administratīvo lietu departaments nolemj izskatīt lietu bez Liliņas A. piedalīšanās.

Motīvu daļa

[8] Administratīvā procesa likuma 184.panta 3.punkts noteic, ka pieteikumu var iesniegt par no ārējā normatīvā akta tieši izrietošu konkrētu publiski tiesisko attiecību pastāvēšanu, nepastāvēšanu vai to saturu, ja attiecīgās tiesiskās intereses nav iespējams realizēt ar šā panta 1. un 2.punktā minēto pieteikumu.

Lai tiesā vērstos ar 184.panta 3.punktā paredzēto pieteikumu, jāpastāv šādiem priekšnoteikumiem:

1) no ārējā normatīvā akta tieši (*ex lege*) izriet kādas tiesiskās attiecības,

2) šīs attiecības ir publiski tiesiskas,

3) šīs attiecības ir konkrētas,

4) ir neskaidrība par šo tiesisko attiecību pastāvēšanu vai nav skaidrs to saturs,

5) attiecīgās tiesiskās intereses nav iespējams realizēt ar pieteikumu par administratīvo aktu vai faktisko rīcību.

Papildu priekšnoteikums, kas izriet no Administratīvā procesa likuma 31.panta otrās daļas tāpat kā pārējo pieteikumu gadījumos, ir, ka personai jāpastāv subjektīvajām tiesībām vai subjektīvajai interesei.

Piemēram, likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punkts noteica: "Uzturēšanās atļauja uzskatāma par nederīgu, ja persona bez pārtraukuma uzturas ārpus Latvijas vairāk nekā gadu (...), izņemot gadījumu, kad persona var pierādīt, ka tas noticis no tās neatkarīgu iemeslu dēļ." Šādā gadījumā persona varētu vērsties ar Administratīvā procesa likuma 184.panta 3.punktā paredzēto pieteikumu, ja viņa vairāk ne kā gadu būtu uzturējusies ārpus Latvijas, bet ir neskaidrība par to, vai iemesli, kuru dēļ viņa ir uzturējusies ārpus Latvijas, konkrētajā gadījumā uzskatāmi par neatkarīgiem. Tāpēc konkrētā persona var vērsties tiesā, lai noskaidrotu, vai viņai izdotā uzturēšanās atļauja ir uzskatāma par derīgu vai nederīgu. Šādā gadījumā pastāv visi iepriekš minētie priekšnosacījumi:

1) uzturēšanās atļaujas derīgums vai nederīgums konkrētajā gadījumā tieši izriet no tiesību normas,

2) no uzturēšanās atļaujas izrietošās attiecības ir publiski tiesiskas attiecības,

3) persona vēlas noskaidrot konkrētās – viņai izdotās atļaujas derīgumu,

4) pastāv neskaidrība, vai atļauja vēl joprojām ir derīga,

5) tā kā atļauja atbilstoši minētajai likuma normai zaudē spēku automātiski, nevis ar administratīvā akta izdošanu, personai nav iespējams to apstrīdēt kā administratīvo aktu vai faktisko rīcību.

Personai pastāv arī subjektīvā interese, jo no atbildes atkarīgs viņas ieceļošanas un uzturēšanās tiesības Latvijas Republikā.

[9] Pārbaudot Lilijas A. pieteikumu pēc iepriekš minētajiem kritērijiem, Administratīvo lietu departaments secina, ka pieteikums tiem neatbilst. Lilija A. pieteikumā ir norādījusi, ka lūdz konstatēt publiski tiesisko attiecību pastāvēšanu starp Liliju A. kā (..) zemes atguvēju un Trikātas pagasta padomes pārstāvi attiecībā par (..) mantojamās zemes īpašuma tiesību atjaunošanas jautājumā saskaņā ar zemes reformas likumu.

Pieteikumā Lilija A. nav norādījusi, kādas no ārējā normatīvā akta tieši izrietošas konkrētas publiski tiesiskas attiecības tiesai būtu jākonstatē. Pieteikumā ir pieminēts Zemes reformas likums, taču nav minēta neviena norma, no kuras tieši izrietētu tiesiskās attiecības starp pieteicēju un otru pieteikumā minēto personu.

No pieteikumu un Lilijas A. paskaidrojumiem apgabaltiesas sēdē izriet, ka ar prasījumu par tiesisko attiecību konstatēšanu Lilija A. saprot tiesas konstatējumu par faktiskās rīcības prettiesiskumu.

Izskatot jebkuru lietu, tai skaitā pārbaudot administratīvā akta vai faktiskās rīcības tiesiskumu, tiesai ir jānonāk pie secinājuma jeb konstatējuma par pieteikuma pamatotību. Uz šāda konstatējuma pamata tiesa taisa savu spriedumu par pieteikuma apmierināšanu vai noraidīšanu. Taču tas nenozīmē, ka personai, vērsoties tiesā sakarā ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību, būtu jāprasa arī tiesiskuma vai prettiesiskuma konstatējums atbilstoši 184.panta 3.punktam. Tieši otrādi, pieteikumu par tiesisko attiecību konstatēšanu var iesniegt tikai tad, ja attiecīgās tiesiskās intereses nav iespējams realizēt ar pieteikumu par administratīvo aktu vai faktisko rīcību.

Ņemot vērā iepriekšteikto, apgabaltiesa pamatoti noraidījusi Lilijas A.blakus sūdzību.

[10] Lilijas A. blakus sūdzībā minētais Administratīvā procesa likuma 2.pants noteic Administratīvā procesa likuma mērķi, savukārt 4.pants uzskaita administratīvā procesa principus. Šie panti nosaka vispārīgos principus, kuri izmantojami pārējo likumā iekļauto pantu interpretācijā. Iepriekšminētā interpretācija nav pretrunā ne ar likuma mērķi, ne administratīvā procesa principiem.

Indivīda aizsardzība ar pieteikumu par administratīvo aktu vai faktisko rīcību ir efektīvāka kā ar 184.panta 3.punktā paredzēto pieteikumu, jo spriedums par administratīvo aktu un faktisko rīcību parasti ir izpildāms, savukārt spriedums sakarā ar 184.panta 3.punktā paredzēto pieteikumu nav izpildāms (izņemot tiesas izdevumus).

[11] Tiesa līdz šim nav skatījusi Lilijas A. pieteikumu pēc būtības, bet tikai lēmusi par pieteikuma pieņemšanu. Šajā stadijā atbildētājs uz tiesu vēl nav aicināms, tā kā atbildētāja viedoklis par to, vai lieta ir vai nav pieņemama, netiek ņemts vērā. Tāpēc apgabaltiesa nav

pārkāpusi Administratīvā procesa likumu, neaicinot uz sēdi Trikātas pagasta padomes priekšsēdētāju.

[12] Nepamatots ir blakus sūdzības arguments par to, ka tiesa atsakās pieņemt pieteikumu par faktisko rīcību. Tiesa šo pieteikumu daļā par faktisko rīcību ir pieņēmusi un pieteikumu atteikusies pieņemt tikai daļā par publiski tiesisko attiecību pastāvēšanas konstatēšanu.

[13] Lilija A. blakus sūdzībā ir norādījusi, ka tiesa nav vērtējusi blakus sūdzībā norādītos apstākļus un tiesību normas, taču nav konkretizējusi, kurus apstākļus un kuras tiesību normas, kas ir būtiskas konkrētajā lietā, tiesa nav vērtējusi. Pēc Administratīvo lietu departamenta, ieskata apgabaltiesa ir pieņēmusi lēmumu, vispusīgi izvērtējot tiesību normas, kas attiecas uz izlemjamo jautājumu.

[14] Blakus sūdzības arguments par tiesas vienošanos ar iestādi nav pamatots ar nekādiem pierādījumiem, turklāt tas ir pretrunā tiesas lēmumam daļā, ar kuru tiesa ir pieņēmusi pieteikumu daļā par faktisko rīcību.

[15] Ņemot vērā iepriekšteikto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas lēmums ir pamatots un atstājams negrozīts.

[16] Izskatot lietu pēc būtības, tiesai jānoskaidro, kāda ir pieteicējas patiesā vēlme – pārsūdzēt faktisko rīcību bezdarbības formā un panākt formālu atbildi vai tomēr konkrētu administratīvo aktu izdošanu vai citas faktiskās rīcības (izņemot formālu atbildi) veikšanu. Tiesai jāņem vērā, ka neatbildēšana uz iesniegumu par faktisko rīcību uzskatāma tikai tad, ja atbildēšanas gadījumā nav jāizdod administratīvais akts. Ja atbildēšanas gadījumā būtu izdots administratīvais akts, tad tiesā šis pieteikums jāpārbauda kā pieteikums par administratīvā akta izdošanu, nevis faktisko rīcību, ja vien tiesā pieteikums par šādu faktisko rīcību jau nav pieņemts citā lietā.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 1.februāra lēmumu atstāt negrozītu, bet Lilijas A. blakus sūdzību noraidīt.

Par iestādes izdotu starplēmumu galīgā administratīvā akta pieņemšanai un par tiesas pienākumu izbeigt tiesvedību (Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punkts)

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas lēmums pieprasīt uzņēmējsabiedrībai informāciju, nosakot termiņu šādas informācijas iesniegšanai, uzskatāms par galīgā administratīvā akta sagatavošanas pasākumu jeb starplēmumu, kas parasti nav apstrīdams vai pārsūdzams atsevišķi no administratīvā akta, jo tam nav galīgā dokumenta rakstura.

2005.gada 3.maijā

Lieta Nr.SKA-164

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Ditton nams" pārstāvim zvērinātam advokātam J.Vaitam un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas pārstāvjiem J.Brazovskim un zvērinātam advokātam R.Vonsovičam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Ditton nams" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 17.februāra lēmumu, ar kuru izbeigta tiesvedība lietā.

Aprakstošā daļa

[1] Finanšu un kapitāla tirgus komisija (turpmāk – FKTK) 2003.gada 17.decembrī sagatavojusi vēstuli Nr.05.05.05/3275 par a/s "Ditton pievadķēžu rūpnīca" akciju atpirkšanu (turpmāk – FKTK vēstule). Vēstulē norādīts, ka FKTK sagatavojusi lēmuma projektu, ar kuru paredzēts piemērot sankcijas SIA "Ditton nams" par a/s "Ditton pievadķēžu rūpnīca" akciju atpirkšanas obligātā piedāvājuma neizteikšanu. Saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 7.panta pirmās daļas 2.punktu vēstulē lūgts SIA "Ditton nams" rakstveidā iesniegt FKTK pamatotus argumentus, kāpēc SIA "Ditton nams" apstākļos, kuri minēti lēmuma projektā, neizteica akciju atpirkšanas piedāvājumu. Vēstulē arī darīts zināms, ka FKTK sēde, kurā tiks izskatīts minētais jautājums, notiks 2003.gada 30.decembrī. Gadījumā, ja līdz 2003.gada 29.decembrim netiks nosūtīti SIA "Ditton nams" paskaidrojumi vai 30.decembrī netiks sniegti mutiski

paskaidrojumi FKTK sēdē, FKTK lēmumu pieņems, pamatojoties uz tās rīcībā esošo informāciju.

[2] Par šo FKTK vēstuli SIA "Ditton nams" iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai. Sūdzībā norādīts, ka SIA "Ditton nams" paskaidrojumu iesniegšanai atvēlētas tikai četras darba dienas – 19., 22., 23. un 24.decembris. Šāds paskaidrojumu un ar tiem saistīto pierādījumu iesniegšanas termiņš ir nesamērīgi īss. SIA "Ditton nams" uzskata: ja procesuālais termiņš nav noteikts likumā, tad tam jābūt tādām, ka darbību ir iespējams izpildīt. Nosakot īsu termiņu paskaidrojumu sniegšanai, FKTK faktiski liedz SIA "Ditton nams" izpildīt tam uzdoto pienākumu – iesniegt argumentētus paskaidrojumus. Līdz ar to tiek pārkāpts patvaļas aizlieguma princips.

[3] Ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2004.gada 14.maija spriedumu SIA "Ditton nams" pieteikums par FKTK priekšsēdētāja prettiesisku rīcību noraidīts.

[4] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa pieņēma lēmumu, ar kuru izbeidza tiesvedību administratīvajā lietā SIA "Ditton nams" sūdzībā (ieteikumā) par FKTK priekšsēdētāja prettiesisku rīcību.

[4.1] Apgabaltiesa konstatējusi, ka FKTK 2003.gada novembrī un decembrī veica pārbaudi, vai attiecībā uz SIA "Ditton nams" nav iestājušies likuma "Par vēstpapīriem" 65.pantā paredzētie apstākļi par obligātā akciju atpirkšanas piedāvājuma izteikšanu. 2003.gada 17.decembrī SIA "Ditton nams" nosūtīta FKTK vēstule. FKTK savukārt 2003.gada 29.decembrī saņēmusi SIA "Ditton nams" vēstuli, kurā norādīts, ka SIA "Ditton nams" var iesniegt FKTK pieprasītos argumentus, taču FKTK norādītais termiņš tam ir nesamērīgi īss. Lēmumā arī konstatēts, ka 2003.gada 30.decembrī notika FKTK padomes sēde, kurā tika apstiprināts lēmuma projekts par soda naudas uzlikšanu SIA "Ditton nams" (FKTK padomes 2003.gada 30.decembra lēmums Nr.299). Bez tam lietā nav apstrīdēts fakts, ka FKTK padomes 2003.gada 30.decembra lēmums Nr.299 SIA "Ditton nams" ir zināms un ka tas ir pārsūdzēts tiesā.

[4.2] Atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmo daļu un 184.pantu, Latvijas Civilprocesa kodeksa 239.¹ pantu, Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka par sūdzības priekšmetu tiesā gan pirms, gan pēc Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās var būt iestādes izdots administratīvais akts vai faktiskā rīcība.

Konkrētajā lietā noskaidrojams, vai FKTK vēstulē iekļautā norāde SIA "Ditton nams" par rakstveida paskaidrojumu iesniegšanu līdz 2003.gada 29.decembrim, bet mutisko – līdz 30.decembrim ir uzskatāma par iestādes (amatpersonas) rīcību, kas var būt pieteikuma priekšmets administratīvajā tiesā.

[4.3] No Administratīvā procesa likuma 89.pantā dotā faktiskās rīcības jēdziena definējuma apgabaltiesa secinājusi, ka izskatīšanas priekšmets tiesā var būt konkrēta iestādes rīcība, kas attiecas uz konkrētu personu, un šai personai faktiskās rīcības rezultātā radies vai var rasties subjektīvo publisko tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Apgabaltiesa atzinusi, ka konkrētajā gadījumā FKTK vēstulē esošā informācija un lūgums attiecas uz SIA "Ditton nams", un ir radies tā tiesisko interešu aizskārums.

[4.4] Izanalizējusi Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" (turpmāk – Administratīvo aktu procesa noteikumi) 2., 47., 49., 56. un 60.–62.punktu, apgabaltiesa secinājusi, ka FKTK vēstule ir informācija SIA "Ditton nams" par to, ka iestādē ir uzsākts pārvaldes process, kura rezultātā var tikt pieņemts lēmums par soda naudas uzlikšanu SIA "Ditton nams". Līdz ar to FKTK darbības, vēstulē nosakot termiņu paskaidrojumu iesniegšanai, ir notikušas viena pārvaldes procesa ietvaros, kura rezultātā pieņemts FKTK padomes 2003.gada 30.decembra lēmums Nr.299.

[4.5] Apgabaltiesa norādījusi, ka, tā kā ne Administratīvo aktu procesa noteikumi, ne Administratīvā procesa likums neparedz iespēju pārsūdzēt tiesā iestādes lēmumus vai citas darbības, kas notikušas viena konkrēta administratīvā procesa ietvaros, FKTK rīcība konkrētajā gadījumā nav atzīstama par iestādes faktisko rīcību Administratīvā procesa likuma 89.panta izpratnē. Konkrētajā lietā pieteikums tiesā iesniedzams par FKTK padomes 2003.gada 30.decembra lēmumu Nr.299.

[4.6] Tā kā SIA "Ditton nams" izmantojusi tiesības iepriekš minēto FKTK padomes lēmumu pārsūdzēt tiesā un ir ierosināta administratīvā lieta, tiesai jāvērtē, vai administratīvais akts izdots, ievērojot materiālo un procesuālo tiesību normas.

Tā kā apgabaltiesa konstatējusi, ka FKTK rīcība, nosakot termiņu paskaidrojumu iesniegšanai iestādē, nevar būt pieteikuma priekšmets administratīvajā tiesā, tiesvedība administratīvajā lietā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktam izbeigta.

[5] Par apgabaltiesas lēmumu SIA "Ditton nams" iesniegusi blakus sūdzību.

[5.1] Tajā norādīts, ka atbilstoši Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 7.panta pirmās daļas 2.punktam FKTK ir tiesības pieprasīt un saņemt informāciju no tirgus dalībniekiem. Tieši ar šo normu tika pamatots FKTK pieprasījums sniegt paskaidrojumus. Līdz ar to FKTK lēmums par paskaidrojumu pieprasīšanu aizskāra SIA "Ditton nams" tiesiskās intereses.

[5.2] Apgabaltiesa nepareizi tulkojusi Administratīvā procesa likuma 89.pantu. Šis pants noteic, ka tikai administratīvā akta izdošana nav uzskatāma par iestādes faktisko rīcību. Tulkojot Administratīvā procesa likuma 89.pantu sašaurināti, proti, tādējādi, ka persona var aizstāvēt savas tiesiskās intereses tikai pēc administratīvā akta izdošanas, nevis pašā administratīvajā procesā, netiek īstenoti Administratīvā procesa likumā nostiprinātie principi.

[5.3] Apgabaltiesa vadījusies tikai no Administratīvo aktu procesa noteikumiem un Administratīvā procesa likuma, neņemot vērā Latvijas Civilprocesa kodeksa 24A nodaļas noteikumus. Saskaņā ar šā kodeksa 239.¹ pantu tiesā pārsūdzēt var valsts pārvaldes institūciju (amatpersonu) rīcību (lēmumu) visos gadījumos, izņemot, ja likumi paredz citu tās pārsūdzēšanas kārtību.

[6] Tiesas sēdē SIA "Ditton nams" pārstāvis blakus sūdzību uzturēja, bet FKTK pārstāvji blakus sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[7] Administratīvo lietu departamenta ieskatā Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz lietā konstatētajiem faktiem, ir pareizi secinājusi, ka FKTK darbības, tostarp lūgums SIA "Ditton nams" sniegt paskaidrojumus un termiņa noteikšana šo paskaidrojumu sniegšanai, ir notikušas viena pārvaldes procesa ietvaros, kura rezultātā ir izdots administratīvais akts, proti, pieņemts FKTK padomes 2003.gada 30.decembra lēmums (sk. apgabaltiesas sprieduma 10.punktu).

Šāds secinājums atbilst Administratīvo aktu procesa noteikumiem, kas bija spēkā līdz 2004.gada 1.februārim.

[7.1] Administratīvo aktu procesa noteikumu 6.punkts noteica, ka pārvaldes process ir attiecīgās lietas izskatīšanas gaita no administratīvā procesa ierosināšanas brīža līdz brīdim, kad administratīvais akts kļūst neapstrīdams.

Atbilstoši šo noteikumu 43. un 49.punktam viena no pārvaldes procesa stadijām pēc tā ierosināšanas iestādē ir fakts, kas nepieciešami lēmuma pieņemšanai, konstatēšana. Noteikumu 50.punkts noteica, ka konstatējot un vācot faktus, iestāde var izmantot visas tiesiskās metodes, arī iegūt tos no procesa dalībniekiem (...). Savukārt ziņu pieprasīšana ir nesaraucami saistīta ar termiņa noteikšanu šādu ziņu iesniegšanai.

[7.2] No FKTK vēstules izriet, ka ziņu pieprasīšana no SIA "Ditton nams" noteikta termiņa ietvaros ir nepieciešama galīgā lēmuma par a/s "Ditton pievadķēžu rūpnīca" akciju atpirkšanas obligātā piedāvājuma neizteikšanu pieņemšanai.

[7.3] Tādējādi šāda FKTK darbība ir vērtējama kā galīgā administratīvā akta sagatavošanas pasākums jeb starplēmums, kas parasti nav apstrīdams vai pārsūdzams atsevišķi, jo tam nav galīgā dokumenta rakstura.

[8] Juridiskajā literatūrā un Eiropas Kopienų tiesas praksē ir atzīts, ka arī atsevišķas procesuālas stadijas un starplēmumi reizēm var tikt pārsūdzēti atsevišķi no galīgā administratīvā akta, taču tas ir vērtējams katrā konkrētā gadījumā un ņemot vērā attiecīgās tiesiskās sekas (sk.: J. Briede Administratīvais akts. Rīga, Latvijas Vēstnesis, 2003, 132.lpp.).

Administratīvā apgabaltiesa ir konstatējusi, ka FKTK padome 2003.gada 30.decembrī pieņēmusi lēmumu – galīgo administratīvo aktu – šajā pārvaldes procesā, kuru SIA "Ditton nams" pārsūdzējusi Administratīvajā rajona tiesā. Pārbaudot minētā lēmuma tiesiskumu, tiesa pārbaudīs arī starplēmumu, kuri pieņemti šā administratīvā akta izdošanas sagatavošanas procesā, tiesiskumu.

Tādējādi Administratīvo lietu departamenta ieskatā Administratīvā apgabaltiesa ir izvērtējusi konkrētos apstākļus un tiesiskās sekas un pareizi atzinusi, ka FKTK rīcība, nosakot termiņu paskaidrojumu iesniegšanai iestādē, nav pārsūdzama tiesā.

[9] Administratīvā procesa likuma 89.pants noteic, ka faktiskā rīcība ir iestādes darbība publisko tiesību jomā jebkurā citādā veidā, nevis izdodot administratīvo aktu (...). Administratīvā procesa tiesību izpratnē iestādes faktiskā rīcība ir reāla darbība, kas ir vērsta nevis uz tiesiskajām sekām, bet gan uz faktisko seku radīšanu.

Kā Administratīvo lietu departaments atzinis šā sprieduma 7.3.punktā, FKTK rīcība, nosakot termiņu paskaidrojumu iesniegšanai, ir iestādes veikts pasākums galīgā lēmuma – administratīvā akta – pieņemšanai. Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa pareizi atzinusi, ka FKTK rīcība nav iestādes faktiskā rīcība Administratīvā procesa likuma izpratnē.

Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus (sk. sprieduma 7.punktu), nav pamatots blakus sūdzībā paustais viedoklis, ka Administratīvā procesa likuma 89.pantā minētais jēdziens "izdodot administratīvo aktu" ietver tikai paša lēmuma pieņemšanu, nevis administratīvo procesu iestādē.

[10] Nepamatots ir blakus sūdzības arguments, ka apgabaltiesai SIA "Ditton nams" tiesības iesniegt pieteikumu bija jāvērtē, ņemot vērā līdz 2004.gada 1.februārim spēkā esošās Civilprocesa kodeksa normas, proti, 239.¹ pantu, atbilstoši kuram valsts pārvaldes institūciju un amatpersonu rīcību (lēmumu) tiesā varēja pārsūdzēt visos gadījumos.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 4.panta pirmajai daļai administratīvajā lietā, kas pieņemta tiesvedībā saskaņā ar Civilprocesa likuma normām (ievērojot attiecīgās Latvijas Civilprocesa kodeksa normas), ar 2004.gada 1.februāri piemērojami Administratīvā procesa likuma noteikumi.

Tā kā Administratīvā apgabaltiesa lietu apelācijas kārtībā izskatījusi 2005.gada 17.februārī, tā pamatoti piemērojusi Administratīvā procesa likuma normas. Tādējādi, konstatējot, ka FKTK rīcība, nosakot termiņu paskaidrojumu iesniegšanai, nevar būt pieteikuma priekšmets administratīvajā tiesā, apgabaltiesa pamatoti pieņēmusi lēmumu par tiesvedības izbeigšanu šajā lietā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 17.februāra lēmumu atstāt negrozītu, bet SIA "Ditton nams" blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par tiesneša, izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, pieņemtā lēmuma juridisko dabu, kā arī par Senāta pilnvaru apjomu, izskatot blakus sūdzību (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa, 89.pants un 322.pants)

Izskatot administratīvo lietu un piemērojot administratīvo sodu vai uzliekot administratīvo sodu par necieņu pret tiesu kāda tiesas procesa laikā, tiesnesis realizē tiesas funkciju. Šī tiesas spriešanas funkcija pilnīgi norobežo viņu no iestādes vai amatpersonas, kas darbojas valsts pārvaldes jomā. Tādējādi tiesneša pieņemtie lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās nav un nevar būt administratīvie akti, uz ko tieši expressis verbis ir norādīts Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas pēdējā teikumā.

Faktisko rīcību var veikt tikai iestāde, darbojoties publisko tiesību jomā, un līdz ar to nevar faktisko rīcību attiecināt uz tiesas lēmumu, kas tiek pieņemts, tiesai (tiesnesim) veicot tiesas funkcijas.

Senāta Administratīvo lietu departaments, izskatot blakus sūdzību, var vērtēt tiesiskos apstākļus, kā arī pārvērtēt zemākas tiesu instances atzinumus, izdarot pilnīgi patstāvīgus secinājumus, kas var atšķirties no pārsūdzētajā lēmumā ietvertajiem argumentiem.

2005.gada 26.aprīlī

Lieta Nr.SKA-199

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	G.Višņakova,
senatore	E.Vernuša

atklātā tiesas sēdē izskatīja Arņa K. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 2.marta lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 10.decembra lēmums.

Aprakstošā daļa

[1] 2000.gada 20.aprīlī Liepājas rajona tiesas tiesnese pieņēmusi lēmumu, ar kuru Arnim K. par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.³⁹ pantā paredzētā pārkāpuma izdarīšanu uzlikts administratīvais sods – 15 dienu arests.

[2] 2000.gada 25.aprīlī minētais Liepājas rajona tiesas tiesneses lēmums nosūtīts izpildei Liepājas policijas pārvaldei un 2000.gada 28.aprīlī tika izpildīts Arnim K. piemērotais administratīvais sods – arests.

[3] 2004.gada 3.martā Arnis K. un Kalvis K. iesnieguši Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu ar lūgumu atzīt Liepājas tiesas tiesneses 2000.gada 25.aprīļa rīcību, nosūtot izpildei lēmumu par Arņa K. administratīvo sodīšanu, par prettiesisku.

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 10.decembra lēmumu atteikts pieņemt minēto pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.un 8.punktu.

[4] Izskatot Arņa K. un Kalvja K. blakus sūdzību par minēto lēmumu, Administratīvā apgabaltiesa atstājusi negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 10.decembra lēmumu, bet Arņa K. un Kalvja K. blakus sūdzību noraidījusi.

[4.1] Tiesa konstatējusi, ka lietā ir strīds par to, vai Liepājas tiesas tiesneses rīcība, nosūtot izpildei lēmumu par Arņa K. administratīvo sodīšanu, aizskāra vai varēja aizskart Arņa K. tiesības vai tiesiskās intereses.

[4.2] Apelācijas instances tiesa norādījusi, ka konkrētajā gadījumā administratīvais process sastāv no divām daļām – lēmuma par personas administratīvo sodīšanu pieņemšanas, kā arī no minētā lēmuma izpildes. Pieņemot administratīvo aktu, tiek radītas tiesiskās sekas, bet izpildot lēmumu – faktiskās sekas. Ar Liepājas tiesas tiesneses 2000.gada 20.aprīļa lēmumu Arnim K. uzlikts administratīvais sods, tādējādi radot tiesiskās sekas, bet Liepājas policijas faktiskā rīcība, izpildot administratīvo sodu, radīja faktiskās sekas.

[4.3] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka tiesneses rīcībai, nosūtot lēmumu izpildei, tiesisko vai faktisko seku radīšanā attiecībā uz indivīdu ir palīggraksturs. Lēmuma nosūtīšana ir starpposms starp lēmuma par personas administratīvo sodīšanu pieņemšanu, kas rada tiesiskas sekas, un izpildinstitūcijas rīcību, izpildot tiesneses lēmumu, kas rada faktiskas sekas.

[4.4] Tiesa atzinusi, ka pārsūdzētā Liepājas tiesas tiesneses rīcība nav faktiskā rīcība. Tāpat tiesa atzinusi, ka tiesneses rīcība, nosūtot lēmumu izpildei, pati par sevi neietekmē personas, par kuru pieņemts lēmums uzlikt administratīvo sodu, tiesības vai tiesiskās intereses, jo ar minēto rīcību netiek tieši nodibinātas, konstatētas, grozītas, izbeigtas vai kā citādi aizskartas kādas konkrētas tiesiskās attiecības vai ietekmētas faktiskās attiecības attiecībā uz pieteicējiem. Apelācijas instances tiesa, ņemot vērā, ka minētā tiesneses rīcība nav atzīstama par faktisko rīcību, secinājusi, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmo daļu pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[4.5] Tiesa norādījusi, ka saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 291.panta ceturto daļu lēmumu par administratīvā soda uzlikšanu nodod izpildei institūcija (amatpersona), kas lēmumu pieņēmusi. Tātad Liepājas tiesas tiesnese, nosūtot lēmumu par Arņa K. administratīvo sodīšanu izpildei, ir pildījusi tai ar likumu uzlikto pienākumu.

Ņemot vērā, ka likums nav piešķīris tiesnesei rīcības brīvību izlemt par lēmuma nosūtīšanu izpildinstitūcijai, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka Liepājas tiesas tiesnese, nosūtot izpildei lēmumu par Arņa K. administratīvo sodīšanu, rīkojusies atbilstoši likumā noteiktajai procedūrai.

[5] Par minēto Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 2.marta lēmumu Arnis K. iesniedza blakus sūdzību Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentam, lūdz atcelt minēto Administratīvās apgabaltiesas lēmumu un izlemt jautājumu pēc būtības, vai tiesai jāpieņem Arņa un Kalvja K. pieteikums par Liepājas tiesas faktisko rīcību.

Blakus sūdzībā norādīts, ka tiesa nav ņēmusi vērā Arņa K. paskaidrojumus, ka iestādes faktiskās rīcības – lēmuma par administratīvā aresta atkārtotu nodošanu izpildei – vietā Administratīvo pārkāpumu kodekss deva tai iespēju vai pat uzlika pienākumu atlikt lēmuma nodošanu izpildei, jo pašvaldības policija bija konstatējusi izpildes neiespējamību, nepārkāpjot bērna tiesības.

Bez tam arī norādīts, ka Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktā paredzētās Senāta tiesības izlemt jautājumu pēc būtības konkrētajā gadījumā attiecas tikai uz jautājumu, vai pareizi ir konstatēts atteikuma pieņemt pieteikumu pamats – ka lieta neesot izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Izskatot blakus sūdzību, Senāta kompetencē nav atrast un izmantot kādu jaunu pamatojumu.

[6] Uz tiesas sēdi pieteicējs nav ieradies. Ņemot vērā, ka pieteicējs lūdzis izskatīt blakus sūdzību tiesas sēdē bez viņa klātbūtnes, Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu izskatīt lietu bez pieteicēja piedalīšanās.

Motīvu daļa

[7] Lai izlemtu jautājumu par to, vai Arņa K. un viņa nepilngadīgā dēla Kalvja K., kuru pārstāv pats Arnis K., ierosinātais strīds atzīt par prettiesisku Liepājas tiesas tiesneses rīcību, 2000.gada 25.aprīlī nododot izpildīšanai lēmumu par Arnim K. piemēroto administratīvo sodu – arestu, ir izskatāms administratīvajā tiesā, Administratīvo lietu departamenta ieskatā ir nepieciešams vispirms noteikt tiesneses pieņemtā lēmuma, ar kuru piemērots administratīvais sods, juridisko dabu.

[8] Likuma "Par tiesu varu" 7.pants reglamentē tiesas spriešanu administratīvajās lietās. Šā panta otrajā daļā noteikts, ka administratīvo pārkāpumu lietās tiesu spriež tiesa, izskatot un izlemjot tiesas sēdēs lietas par personu administratīvajiem pārkāpumiem. Tas nepārprotami norāda uz to, ka, izskatot administratīvo lietu un piemērojot administratīvo sodu vai uzliekot administratīvo sodu par necieņu pret tiesu kāda tiesas procesa laikā, kā tas ir konkrētajā gadījumā, tiesnesis realizē tiesas funkciju. Šī tiesas spriešanas funkcija pilnīgi norobežo viņu no iestādes vai amatpersonas, kas darbojas valsts pārvaldes jomā. Tādējādi tiesneša pieņemtie lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās nav un nevar būt administratīvie akti, uz ko tieši *expressis verbis* ir norādīts Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas pēdējā teikumā.

[9] Administratīvo pārkāpumu kodeksa 291.panta ceturtajā daļā noteikts, ka lēmumu par administratīvā soda uzlikšanu nodod izpildei institūcija (amatpersona), kas lēmumu pieņēmusi. Minētais noteikums attiecas arī uz tiesas lēmumiem.

Ja tiesnesis veic likumā noteiktās darbības tiesas lēmuma nodošanai izpildei, viņš nepārstāj darboties kā tiesa un šādas viņa darbības nevar vērtēt, vadoties no publisko tiesību subjekta rīcības izvērtēšanas kritērijiem, kā to nepamatoti uzskatījusi apelācijas instances tiesa. Tādējādi, kā atzīst Administratīvo lietu departaments, Administratīvā apgabaltiesa kļūdaini tiesneses darbības, nosūtot lēmumu izpildei, analizējusi, vadoties no tā, vai šīs darbības ir vai nav atzīstamas par faktisko rīcību. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 89.pantam faktiskā rīcība ir iestādes darbība publisko tiesību jomā jebkurā citādā veidā, nevis izdodot administratīvo aktu, ja privātpersonai uz šo darbību ir tiesības vai tai šīs darbības rezultātā ir radies vai var rasties tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Faktiskā rīcība ir arī iestādes bezdarbība, ja iestādei saskaņā ar tiesību normām bija vai ir pienākums izpildīt kādu darbību, kā arī iestādes sniegta izziņa. Tādējādi faktisko rīcību var veikt tikai iestāde, darbojoties publisko tiesību jomā, un līdz ar to nevar faktisko rīcību attiecināt uz tiesas lēmumu, kas tiek pieņemts, tiesai (tiesnesim) veicot tiesas funkcijas.

[10] Ņemot vērā to, ka tiesu lēmumi par administratīvo sodu uzlikšanu atbilstoši tajā laikā (2000.gads) spēkā esošajai Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 279.panta otrajai daļai bija galīgi un administratīvo pārkāpumu lietām noteiktās lietvedības kārtībā nebija pārsūdzami, likums neparedzēja arī iespēju pārsūdzēt jebkādu citu tiesas (tiesneša) rīcību, tai skaitā tādu, kas saistīta ar lēmuma nosūtīšanu izpildīšanai.

[11] Izvērtējot situāciju pēc šobrīd spēkā esošajiem likumiem (Arņa K. pieteikums tiesā iesniegts 2004.gada 3.martā), Administratīvo lietu departaments konstatē, ka likums paredz tiesas (tiesneša) pieņemto lēmumu pārsūdzēšanu administratīvo pārkāpumu lietās ar iespējām tos pārskatīt gan apelācijas instancē, gan kasācijas kārtībā (Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 279.panta pirmā daļa). Šāda kārtība izriet no tā, ka pēc būtības tiesnešu pieņemtajiem nolēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās ir sprieduma juridiskā daba, jo ar šo nolēmumu tiek izlemts jautājums gan par personas vainu attiecīgā administratīvā pārkāpuma izdarīšanā, gan par piemērojamo sodu.

[12] Administratīvā procesa likuma kārtībā nav pārsūdzama tiesas (tiesneša) rīcība, nosūtot lēmumu par administratīvā soda uzlikšanu izpildei. Administratīvā procesa likuma 315.pantā ir noteikts, ka pirmās instances tiesas un apelācijas instances tiesas lēmumu administratīvā procesa dalībnieks var pārsūdzēt atsevišķi no tiesas sprieduma, iesniedzot blakus sūdzību Administratīvā procesa likuma noteiktajos gadījumos un ja tiesas lēmums kavē lietas virzību.

Pat ja tiesneses rīcību, nosūtot lēmumu izpildei, kvalificētu kā darbību, kas veikta uz lēmuma pamata, tā vienalga nebūtu pārsūdzama, jo neatbilst iepriekšminētajiem Administratīvā procesa likuma 315.pantā noteiktajiem pārsūdzēšanas kritērijiem.

[13] Neskatoties uz to, ka Administratīvā apgabaltiesa, atstājot negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneša lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu par tiesneses rīcības tiesiskumu, jautājumu par iespēju pārsūdzēt tiesneses rīcību, nepamatoti analizējusi pēc iestādes darbības izvērtējuma kritērijiem, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka pieteikuma pieņemšanas atteikuma pamatojums pēc Administratīvā procesa likuma 191.panta 1.punkta (lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā) un 8.punkta (ieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt ieteikumu) atbilst Senāta Administratīvo lietu departamenta iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem, līdz ar ko apelācijas instances tiesas lēmums ir atstājams negrozīts. Tas, ka tiesas (tiesneša) lēmums vai rīcība nav pārsūdzama pēc attiecīgā procesa likumiem, vienlaikus ir pamats tam, lai atzītu, ka ieteikums nav pieņemams arī pēc Administratīvā procesa likuma 191.panta 8.punkta.

[14] Administratīvā procesa likuma 322.pantā, kas reglamentē blakus sūdzības izskatīšanas kārtību, noteikts, ka blakus sūdzību izskata tādā kārtībā, kāda šajā likumā noteikta lietu izskatīšanai apelācijas instances tiesā (Administratīvā procesa likuma 33.nodaļa). Tas nozīmē, ka Senāta Administratīvo lietu departaments, izskatot blakus sūdzību, var vērtēt tiesiskos apstākļus, kā arī pārvērtēt zemākas tiesu instances atzinumus, izdarot pilnīgi patstāvīgus

secinājumus, kas var atšķirties no pārsūdzētajā lēmumā ietvertajiem argumentiem. Tāpēc par nepamatotu Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata ieteicēja blakus sūdzībā ietverto norādījumu, ka Senāts, izskatot blakus sūdzību, nevar izmantot jaunu pamatojumu.

[15] Vērtējot situāciju attiecībā uz ieteicēju ieteikumu atzīt par prettiesisku Liepājas tiesas tiesneses rīcību, 2000.gada 25.aprīlī nododot izpildīšanai lēmumu par administratīvā soda piemērošanu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka pēc būtības šis jautājums jau ir izlemts ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2003.gada 25.septembra lēmumu, kad tika izskatīts jautājums par Arņa K. iesnieguma Nr.62393/00 pret Latviju pieņemšanu izskatīšanai (oficiālais laikraksts "Latvijas Vēstnesis", Nr.174, 2003.gada 10.decembrī).

[16] Izskatot jautājumu par to, vai tiesas lēmuma izpildes nolūkā arestējot Arni K. nav tikušas pārkāptas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5.panta pirmās un ceturtās daļas normas, Eiropas Cilvēktiesību tiesa konstatējusi, ka "(..) iesniedzējs (Arnis K.) tika ievietots ieslodzījumā pēc tam, kad kompetenta tiesa bija pieņēmusi lēmumu par viņa administratīvo sodīšanu; citiem vārdiem – viņa ieslodzījums atbilst gadījumam, kas paredzēts Konvencijas 5.panta 1.daļas a) apakšpunktā. (..) Šis apakšpunkts ir piemērojams uz visām "tiesas" pasludinātajām "notiesāšanām", kurām ir brīvības atņemšanas raksturs. Iesniedzējam piemērotais arests bez jebkādam šaubām bija likumīgs saskaņā ar Latvijas tiesībām un tas tika uzlikts šajās tiesībās paredzētā procesā. (..) Papildus, neviena Latvijas tiesību norma nebija pretrunā ar iesniedzējam uzliktā soda izpildi".

Ar šo pēc būtības Eiropas Cilvēktiesību tiesa, izanalizējot faktisko situāciju, un vadoties pēc tajā laikā spēkā esošajiem Latvijas likumiem, jau ir atbildējusi uz Arņa K. un Kalvja K. tiesai iesniegtajā ieteikumā izvirzīto lūgumu par tiesneses rīcības tiesiskumu, nododot izpildīšanai lēmumu par administratīvā soda piemērošanu.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa aresta piemērošanas tiesiskumu ir izvērtējusi, arī vadoties no Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 31.pantā ietvertajiem noteikumiem, kur panta otrajā daļā ir paredzēts, ka administratīvo arestu nevar piemērot sievietēm grūtniecības stāvoklī, sievietēm, kam ir bērni vecumā līdz divpadsmit gadiem, un personām, kas nav sasniegušas astoņpadsmit gadu vecumu, kā arī pirmās un otrās grupas invalīdiem. Neapstrīdot to, ka Arnim K. būtu bērns vecumā līdz divpadsmit gadiem, Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina, ka "(..) tiesneša atteikums paplašināt šīs normas piemērošanu pēc analogijas attiecībā uz iesniedzēju nav pietiekams, lai padarītu viņa arestu par nelikumīgu Latvijas tiesību izpratnē".

Eiropas Cilvēktiesību tiesa tādējādi Arņa K. sūdzību par Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5.panta pirmās un ceturtās daļas pārkāpumu (par brīvības atņemšanu un ieslodzīšanu) ir atzinusi par acīmredzami nepamatotu un noraidāmu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 2.marta lēmumu atstāt negrozītu, bet Arņa K. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par politiskiem lēmumiem (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa)

Lai arī politiskie lēmumi var attiekties arī uz individuālu personu konkrētā gadījumā, atgādinot pēc savām pazīmēm administratīvo aktu, tomēr šādi lēmumi nav izskatāmi administratīvā procesa kārtībā tiesā.

2005.gada 17.maijā

Lieta Nr.SKA-237

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā: E.Vernuša, J.Briede un I.Skultāne,

piedaloties pieteicējai Marsellai S.,

atklātā tiesas sēdē izskatīja Marsellas S. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 30.marta lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 7.janvāra lēmums par atteikšanos pieņemt Marsellas S. pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Marsella S. (turpmāk arī – pieteicēja) 2005.gada 5.janvārī Administratīvajai rajona tiesai iesniegusi pieteikumu, kurā lūgusi atzīt par spēkā neesošu Liepājas pilsētas domes 2004.gada 19.februāra lēmumu Nr.90 daļā, ar kuru nolemts "svītrot 2.punktā vārdus "(..) Marsella S.", un atzīt par spēkā neesošu pilnībā Liepājas pilsētas domes 2004.gada 13.maija lēmumu Nr.200 (turpmāk – apstrīdētie domes lēmumi).

Pieteikumā norādīts, ka pieteicēja bijusi Liepājas pilsētas domes Nodarbinātības komisijas un Bērnu tiesību aizsardzības komisijas locekle. Ar iepriekš minētajiem Liepājas pilsētas domes lēmumiem Marsella S. bez viņas ziņas izslēgta no šīm komisijām. Uzskatot, ka minētie Liepājas pilsētas domes lēmumi ir prettiesiski administratīvie akti, pieteicēja iesniegusi pieteikumu Administratīvajai rajona tiesai.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 7.janvāra lēmumu Marsellas S. pieteikumu atteikts pieņemt, jo apstrīdētie domes lēmumi nav administratīvie akti. Tie ir lēmumi, kas skar pašvaldības iekšējo organizāciju, tādēļ nav skatāmi administratīvā procesa kārtībā.

[3] Izskatījusi Marsellas S. blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 30.marta lēmumu to noraidīja un atstāja negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 7.janvāra lēmumu par atteikšanos pieņemt Marsellas S. pieteikumu.

[3.1] Apgabaltiesa norādījusi, ka pašvaldība savā teritorijā veido un īsteno politiku likuma "Par pašvaldībām" 15.panta 10. un 23.punktā noteiktajās jomās – sekmēt saimniecisko darbību, rūpēties par bezdarba samazināšanu un īstenot bērnu tiesību aizsardzību

attiecīgajā administratīvajā teritorijā. Lai efektīvi nodrošinātu šo funkciju īstenošanu, pašvaldība saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 61.panta pirmo daļu var izveidot attiecīgas komisijas no domes deputātiem un pašvaldības iedzīvotājiem.

[3.2] Atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 61.panta otrajai daļai un Liepājas pilsētas domes 2004.gada 13.maija nolikuma "Liepājas pilsētas domes nolikums" 14.punktam Liepājas pilsētas dome ir izveidojusi Nodarbinātības komisiju un Bērnu tiesību aizsardzības komisiju un pieņēmusi šo komisiju nolikumus.

[3.3] Izanalizējot Liepājas pilsētas domes 2001.gada 13.decembra nolikumā Nr.31 "Liepājas pilsētas domes Bērnu tiesību aizsardzības komisijas nolikums" un 2004.gada 15.aprīļa nolikumā Nr.13 "Liepājas pilsētas domes Nodarbinātības komisijas nolikums" ietvertās attiecīgo komisiju funkcijas un uzdevumus, apgabaltiesa konstatēja, ka komisijas neveic administratīvo darbu. Tās nodrošina pašvaldības politikas īstenošanu, tajā skaitā politikas dokumentu – programmu, plānu, rekomendāciju – izstrādi. Apgabaltiesa arī konstatējusi, ka ne komisiju nolikumus, ne Liepājas pilsētas domes nolikumā, ne likumā "Par pašvaldībām" ietvertās tiesību normas nenosaka noteiktus kritērijus, kas jāizvērtē, lemjot par komisijas locekļu ievēlēšanu. No tā apgabaltiesa secinājusi, ka pašvaldības deputāti, ievēlot vai atlaižot komisijas locekļus, vadās tikai no subjektīviem apsvērumiem – politiskās gribas, iekšējās pārlicības u.c.

[3.4] Apgabaltiesa par nepamatotu atzinusi pieteicējas atsaukšanos uz Liepājas pilsētas domes nolikuma normām. Tās nosaka gadījumus, kad komisijas locekli var izslēgt par nepiedalīšanos komisijas darbā, taču tas nenozīmē, ka dome arī citā gadījumā nevarētu izslēgt komisijas locekli no komisijas sastāva. Lēmumā arī atzīts, ka komisijas loceklim kā domes ievēlētai personai nav subjektīvu tiesību palikt komisijas sastāvā, ja viņu ievēlējusī dome to vairs nevēlas.

[3.5] Apgabaltiesa nepiekrīt Administratīvās rajona tiesas tiesneses secinājumam, ka apstrīdētie domes lēmumi ir pašvaldības iekšējie lēmumi. Minētie lēmumi, kā norāda apgabaltiesa, uzskatāmi par pašvaldības politiskajiem lēmumiem, un tie nav uzskatāmi par administratīvajiem aktiem Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas izpratnē, kuru tiesiskums pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā. Šādu pieteikumu tiesnesis atsakās pieņemt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu.

[4] Blakus sūdzībā Administratīvo lietu departamentam Marsella S. norāda, ka apgabaltiesa, pieņemot lēmumu, ir nonākusi pretrunā. No vienas puses, tā atzīst, ka apstrīdētie domes lēmumi ir uz āru vērsti tiesību akti, no otras puses, tā atzīst, ka minētie lēmumi ir politiskie lēmumi. Secinājumu par apstrīdēto domes lēmumu atbilstību

politiskiem lēmumiem apgabaltiesa balstījusi uz vienas personas subjektīvu viedokli publikācijā (Škutāns D. Nepareizas likuma iztulkošanas sekas Salaspils domē // Likums un Tiesības – 2.sējums, Nr.5 (9), 153.–156.lpp.).

Administratīvā apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, kādos gadījumos komisijas locekli var izslēgt no komisijas sastāva, proti – Liepājas pilsētas domes nolikuma 17.punktu. Bez tam blakus sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa nepareizi tulko Administratīvā procesa likuma 1.panta trešo daļu. Pašvaldības pieņemtie lēmumi ir uz āru vērsti tiesību akti, kurus iestāde ir izdevusi publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu – Marsellu S., nodibinot ar viņu konkrētas tiesiskās attiecības.

[5] Tiesas sēdē Marsella S. uzturēja blakus sūdzību.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajai daļai administratīvajā procesā tiesa veic kontroli pār iestādes izdota **administratīvā akta** (..) tiesiskumu (..). Savukārt minētā likuma 1.panta trešajā daļā, sniedzot administratīvā akta definīciju, vienlaikus ir noteikts, ka administratīvais akts nav (..) pašvaldības domes (padomes) politiskie lēmumi (politiskie paziņojumi, deklarācijas, aicinājumi, paziņojumi par amatpersonu ievēlēšanu u. tml.). Tādējādi politiskie lēmumi nav pakļauti tiesas kontrolei.

[7] Par politiskiem lēmumiem uzskatāmi tādi izpildvarai un likumdevējvarai piederīgu amatpersonu vai iestāžu gribas izpaukumi, kas pamatā tiek formulēti nevis tiesību, bet gan politiskās gribas, iekšējās pārlicības, uzticības un citu ar tiesību normām nereglamentētu kritēriju ietekmē. Šāda izpratne par politiskiem lēmumiem ir vispārpieņemta, nevis tikai vienas personas subjektīvs viedoklis, kā to norādījusi Marsella S. blakus sūdzībā.

[8] Nav noliedzams, ka politiskie lēmumi ir iestādes izdots akts publisko tiesību jomā. Turklāt, kā norādīts juridiskajā literatūrā, politiskie lēmumi var attiekties arī uz individuālu personu konkrētā gadījumā, tādējādi pēc savām pazīmēm atgādinot administratīvo aktu. Piemēram, šādi individuālie politiskie akti ir lēmumi par politisko amatpersonu iecelšanu amatā un atlaišanu no tā (sk.: Briede J. Administratīvais akts. – Latvijas Vēstnesis, 2003.).

Senāta praksē ir atzīts, ka pašvaldības amatpersonu ievēlēšana un atrašanās amatā ir tieši atkarīga no deputātu vairākuma iekšējās pārlicības, politiskās gribas un uzticības, kas ir subjektīvi jēdzieni un kā tādi nav reglamentēti tiesību normās (sk. Senāta 2003.gada 17.septembra spriedumu lietā Nr.SKC-303). Tādēļ arī šādām personām nav subjektīvu tiesību nedz iegūt amatu, nedz to paturēt, un lēmumi, kas saistīti ar viņu atrašanos amatā, nepakļaujas tiesas kontrolei.

[9] Lai gan Marsella S. nav Liepājas domes deputāte, bet pašvaldības domes izveidotu komisiju locekle, Administratīvo lietu departamenta ieskatā arī uz šādu komisiju locekļiem ir attiecināmas iepriekš izteiktās atziņas, ka lēmumi par šo personu apstiprināšanu komisijas sastāvā vai atsaukšanu no tā ir pašvaldības politiski lēmumi.

[9.1] No likuma "Par pašvaldībām" 61.panta izriet, ka pašvaldības dome atsevišķu funkciju pildīšanai var izveidot komisijas, tajās iesaistot ne tikai deputātus, bet arī attiecīgās pašvaldības iedzīvotājus un speciālistus. Taču kritērijus komisiju locekļu izvērtēšanai likums nenosaka. Abu Liepājas domes komisiju izveidošanas kārtību, uzdevumus un darba organizāciju atbilstoši minētā likuma 61.panta trešajā daļā noteiktajam pilnvarojumam nosaka pašvaldības domes apstiprināti nolikumi.

[9.2] Apgabaltiesa, izanalizējusi abu Liepājas domes komisiju kompetenci un uzdevumus, kas noteikti šajos nolikumos, ir atzinusi, ka tās neveic administratīvu darbu, bet gan nodrošina domes politikas īstenošanu, tostarp domes politikas dokumentu izstrādi (sk. Administratīvās apgabaltiesas sprieduma 9.punktu). Turklāt, izvērtējot Liepājas domes komisiju locekļu ievēlēšanas kārtību, apgabaltiesa secinājusi, ka ne šajos nolikumos, ne domes nolikumā nav noteikti kritēriji, kas jāizvērtē, lemjot par komisijas locekļu ievēlēšanu, tādējādi pašvaldības deputāti lēmumu par komisijas locekļu ievēlēšanu vai atļaušanu pieņemt, vadoties tikai no subjektīviem apsvērumiem – politiskās gribas, iekšējās pārliecības, uzticības un citiem tiesību normās nedefinētiem kritērijiem.

Tādēļ Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka komisijas locekļiem nav subjektīvo tiesību palikt komisijas sastāvā, ja viņu ievēlējusi dome to vairs nevēlas (sk. apgabaltiesas sprieduma 10. un 11.punktu), un ka pašvaldības lēmums par komisijas locekļu atsaukšanu ir politisks lēmums.

[10] Tā kā politiskie lēmumi nav pakļauti tiesas kontrolei un tā kā Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir pamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 30.marta lēmumu atstāt negrozītu, bet Marsellas S. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par AS "Latvenergo" darbinieku sastādītā akta par elektroenerģijas nelikumīgu lietošanu un uz šā akta pamata izdarītā elektroenerģijas patēriņa pārrēķina pārsūdzēšanu administratīvā procesa kārtībā (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa)

AS "Latvenergo" inspektora sastādīts akts par nelikumīgu elektroenerģijas patēriņu un uz šā akta pamata izdarītais patērētās elektroenerģijas aprēķins ir nesaraujami saistīti dokumenti, kas nav atsevišķi pārsūdzami. Šāda akta un aprēķina tiesiskuma izvērtēšana pēc lietotāja pieteikuma nav pieskaitāma strīdam par parāda piedziņu.

2005.gada 19.jūlijā

Lieta Nr.SKA-321

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	I.Skultāne,
senatore	M.Zāģere

atklātā tiesas sēdē izskatīja Olgas K. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 19.maija lēmumu daļā, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 3.marta lēmums daļā par atteikšanos pieņemt pieteikumu par nelikumīgi izlietotās elektroenerģijas aprēķina atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts akciju sabiedrības (turpmāk – VAS) "Latvenergo" filiāles "Rīgas elektrotīkls" pārstāvji 2004.gada 17.septembrī sastādījuši aktu Nr.110762 par elektroenerģijas nelikumīgu lietošanu (turpmāk – akts). Aktā norādīts, ka Olga K. kā elektroenerģijas lietotāja pārkāpusi "Elektroenerģijas piegādes un lietošanas noteikumus", pieļaujot elektroenerģijas lietošanu bez piegādātāja atļaujas, bez uzskaites, izveidojot patvarīgu pieslēgumu no stāvvada ābola uz dzīvokļa ietaisi, apejot komercuzskaiti, tādējādi pilnīgi neuzskaitot un neapmaksājot patērēto elektroenerģiju. Uz šā akta pamata 2004.gada 20.septembrī izdarīts nelikumīgi izlietotās elektroenerģijas aprēķins, kas pievienots aktam kā pielikums (turpmāk – aprēķins). Pieteicējai apmaksai nosūtīts rēķins par Ls 233,47, norādot apmaksas termiņu 2004.gada 30.septembri.

[2] Izskatījusi Olgas K. sūdzību par iepriekš minēto aktu, Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2004.gada 19.oktobra lēmumu atteikusi pieņemt pieteikumu, norādot, ka pieteikums par šī akta atcelšanu nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

Izskatījusi blakus sūdzību par šo lēmumu, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 7.decembra lēmumu to atstājusi negrozītu.

Savukārt ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 25.janvāra lēmumu iepriekš minētais apgabaltiesas lēmums atcelts un pieteikums nosūtīts Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par lietas ierosināšanu.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 3.marta lēmumu atteikts pieņemt Olgas K. pieteikumu, uzskatot, ka akts un aprēķins nav administratīvie akti, jo tie nerada tiesiskas sekas.

[4] Izskatījusi Olgas K. blakus sūdzību par iepriekš minēto lēmumu, Administratīvā apgabaltiesa 2005.gada 19.maijā nolēma Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 3.marta lēmumu atcelt daļā, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu par akta atcelšanu un nodot jautājumu jaunai izskatīšanai tajā tiesā, kas lēmumu pieņēmusi, bet lēmumu daļā, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu par aprēķina atcelšanu, atstāt negrozītu.

[4.1] Apgabaltiesa konstatējusi, ka lietā jānoskaidro, vai pieteicējas apstrīdētie dokumenti uzskatāmi par administratīvajiem aktiem un vai pieteikums par to atcelšanu skatāms administratīvā procesa kārtībā.

[4.2] Apgabaltiesa konstatējusi, ka konkrētā lieta jau skatīta Administratīvo lietu departamentā, kas pieņēmis arī lēmumu. Tulkojot paplašināti Administratīvā procesa likuma 350.panta pirmo daļu par zemākas instances tiesas pienākumu ievērot Senāta sniegto tiesību normu interpretāciju spriedumā, apgabaltiesa atzinusi, ka šī norma piemērojama arī blakus sūdzību izskatīšanai. Tādējādi apgabaltiesa ņēmusi vērā Senāta lēmumā doto Enerģētikas likuma 4.panta un 5.panta pirmās daļas, likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 2.panta, 9.panta 4.punkta un 10.panta trešās daļas, kā arī citu tiesību normu interpretāciju.

[4.3] Tā kā VAS "Latvenergo" darbinieki, sastādot aktu, darbojās publisko tiesību jomā un tā kā minētais akts ir spēkā arī bez adresāta piekrišanas, apgabaltiesa atzinusi, ka šis akts uzskatāms par konstatējošo administratīvo aktu. Līdz ar to par nepamatotu atzīts pirmās instances tiesas tiesneses secinājums, ka pieteikums par VAS "Latvenergo" akta atcelšanu nav skatāms administratīvā procesa kārtībā.

[4.4] No likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 32.panta pirmās un otrās daļas apgabaltiesa secinājusi, ka sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja un lietotāja strīdus par parāda piedziņu no lietotāja par saņemtajiem pakalpojumiem izskata tiesa likumā noteiktajā kārtībā. Tā kā šajās normās nav noteiktas VAS "Latvenergo" tiesības piedzīt parādu no lietotāja bezstrīda kārtībā, līdz ar to zaudējumu un aprēķināto maksājumu parāda piedziņa no

lietotāja notiek civilprocesuālajā kārtībā. VAS "Latvenergo" pret Olgu K. vispārējās jurisdikcijas tiesā arī ir iesniegusi prasību par parāda piedziņu.

[4.5] No iepriekš konstatētā un secinātā apgabaltiesa atzinusi, ka Olgas K. pieteikums daļā par aprēķina atcelšanu nav skatāms administratīvā procesa kārtībā.

[5] Par apgabaltiesas lēmumu Olga K. iesniegusi blakus sūdzību. Sūdzībā norādīts, ka VAS "Latvenergo" 2004.gada 17.septembra akts Nr.11076 un tā pielikums (rēķins) ir vienots administratīvais akts, jo rēķins tiek izmantots tikai kopā ar pamatdokumentu. Tādējādi šiem abiem dokumentiem kopā ir juridisks saturs, kas rada divu veidu tiesiskas sekas – tiesisko attiecību konstatāciju un tiesisko attiecību nodibināšanu.

Pieteicēja norāda, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 366.pantu administratīvo aktu, kas uzliek adresātam pienākumu samaksāt noteiktu naudas summu, piespiedu kārtā izpilda, ja tas izdots rakstveidā. Taču administratīvā lieta netika ierosināta.

Bez tam pieteicēja norāda, ka lietā ir dokumenti par viņas veiktiem maksājumiem par elektroenerģiju. Tas pierāda to, ka elektroenerģijas skaitītājs ir faktiski darbojies un uzskaitījis faktiski ienākošo elektroenerģiju. Tā kā Administratīvā procesa likuma 150.pants noteic iestādes pienākumu pierādīt tos apstākļus, uz kuriem tā atsaucas, VAS "Latvenergo" jāpierāda, ka Olgai K. ir piegādāta elektroenerģija 5409 kWh apjomā, par kuru aprēķināts parāds Ls 233,47.

Motīvu daļa

[6] Administratīvā apgabaltiesa pareizi ir secinājusi (sk. apgabaltiesas lēmuma 16.punktu), ka Administratīvā procesa likuma 350.panta pirmā daļa ir tulkojama paplašināti un ka tās tiesiskais regulējums – tiesību normu interpretācija, kas izteikta kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāta tiesai, kura šo lietu izskata no jauna – attiecināms arī uz Senāta lēmumiem, kas pieņemti, izskatot blakus sūdzības.

Administratīvo lietu departaments iepriekšējā lēmumā šajā lietā (sk. Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 25.janvāra lēmuma lietā Nr.SKA-87 11.punktu), tulkojot noteikumu Nr.413 normas, izteicis atziņu, ka AS "Latvenergo" darbinieki, ne tikai sastādot aktu par elektroenerģijas nelikumīgu lietošanu, bet arī veicot nelikumīgi izlietotās elektroenerģijas aprēķinu uz šāda akta pamata, darbojas kā varas pārstāvji.

Tādējādi, atstājot negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmumu par atteikšanos pieņemt Olgas K. pieteikumu daļā par aprēķina atcelšanu, apgabaltiesa nav ņēmusi vērā iepriekš minēto Senāta sniegto tiesību normu interpretāciju.

[7] Administratīvo lietu departamenta ieskatā pamatots ir blakus sūdzībā izteiktais viedoklis, ka akts un aprēķins ir vienots dokuments.

[7.1] Elektroenerģijas piegādes un lietošanas nosacījumus iedzīvotājiem regulē noteikumu Nr.413 XIV nodaļa. Atbilstoši šo noteikumu 164.punktam, ja piegādātājs konstatē pārkāpumus, kuru dēļ ir samazināts elektroenerģijas patēriņa rādītāja lielums vai radīta iespēja elektroenerģiju lietot bez maksas, tad piegādātājs sastāda **aktu, pamatojoties uz kuru izdara pārrēķinu.**

[7.2] Pārrēķina veikšanas veids un kārtība ir noteikta **iepriekš minēto noteikumu** 165.punktā, proti, izdarot pārrēķinu, ņem vērā dzīvoklī esošos sienas kontaktus, apgaismošanas ierīces, sildierīces un elektrodzinējus, to daudzumu, jaudu un lietošanas ilgumu. Administratīvo lietu departamenta ieskatā no minētā var secināt, ka šādam pārrēķinam ir sankcijas raksturs, jo patērētās elektroenerģijas apjoms tiek prezumēts, nevis noteikts atbilstoši faktiskajam patēriņam.

[7.3] Turklāt aprēķins ir akta pielikums (sk. lietas 7. un 18. lpp.). Šo aprēķinu, izvērtējot aktu, ir veikuši AS "Latvenergo" darbinieki atbilstoši noteikumiem Nr.413.

Tādējādi, kā jau norādīts Administratīvo lietu departamenta iepriekšējā lēmumā (sk. 2005.gada 25.janvāra lēmuma 10.punktu), AS "Latvenergo" darbiniekiem normatīvajā aktā ir piešķirtas tiesības vienpusēji aprēķināt lietotājam papildu maksājumus, pamatojoties uz aktu, kam ir publiska ticamība.

[7.4] Iepriekš minētie apsvērumi liecina par akta un aprēķina nesaraucamo saistību, kuras dēļ nav pamatota atziņa par to atsevišķu pārsūdzēšanu. Turklāt Administratīvo lietu departamenta ieskatā šāda akta un aprēķina tiesiskuma izvērtēšana pēc lietotāja pieteikuma nav pieskaitāma strīdam par parāda piedziņu no lietotāja par saņemtajiem sabiedriskajiem pakalpojumiem likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 32.panta pirmās daļas izpratnē.

[8] Tādējādi Administratīvo lietu departaments uzskata, ka apgabaltiesas lēmums daļā, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums par Olgas K. pieteikuma par aprēķina atcelšanu nepieņemšanu, ir nepamatots un tādēļ atceļams. Jautājums par pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu nododams jaunai izlemšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 19.maija lēmumu daļā, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 3.marta lēmums daļā, atcelt un nodot jautājumu jaunai izlemšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par personas tiesībām prasīt zaudējumu, kas radušies pašvaldības uzņēmuma darbības (bezdarbības) rezultātā, atbildību administratīvā procesa kārtībā (likuma "Par pašvaldībām" 15.panta 1.punkts un 7.pants)

Ja pašvaldība savu organizatorisko funkciju – organizēt ūdensapgādi – ir pildījusi, nodibinot pašvaldības uzņēmumu un nododot tās valdījumā ūdensvada un kanalizācijas tīklu, par zaudējumiem, ko, veicot komercdarbību, ir nodarījis šis uzņēmums, vispirms atbild komercsabiedrība, nevis tās izveidotājs – pašvaldības orgāns.

Likuma "Par pašvaldībām" 7.pants nav interpretējama tādā veidā, ka gadījumā, ja pašvaldības izveidota komercsabiedrība, kam nodota attiecīgās funkcijas veikšana, izdara zaudējumus, tos sedz no pašvaldības, nevis attiecīgās komercsabiedrības budžeta. Publiskā persona administratīvā procesa kārtībā atbild tikai par to, lai attiecīgā funkcija tiktu veikta, savukārt par zaudējumiem, ko veic komercsabiedrība, kam attiecīgās funkcijas veikšana ir nodota, atbild attiecīgā komercsabiedrība civiltiesiskā kārtībā.

2005.gada 9.augustā

Lieta Nr.SKA-332

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties SIA "O.L.I.–BALT LTD" pārstāvei advokāta palīdzībai A.Hartpengai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja SIA "O.L.I.–BALT LTD" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 27.maija lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 6. aprīļa lēmums par atteikšanos pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Administratīvā rajona tiesa 2005.gada 1.aprīlī saņēmusi SIA "O.L.I.-BALT LTD" pieteikumu par Rīgas domes un SIA "Rīgas ūdens" bezdarbību un zaudējumu LVL 12 251,84 piedziņu. Pieteikumā SIA "O.L.I.-BALT LTD" norādījusi, ka 2004.gada 24.augustā Eksporta ielā, Rīgā, notikusi avārija maģistrālajā ūdensapgādes tīklā, ir plīsušās ūdensvada caurules un tā rezultātā tikušas appludinātas SIA "O.L.I.-BALT LTD" piederošās telpas Mastu ielā 4, Rīgā.

[2] Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2005.gada 6. aprīļa lēmumu atteikusi pieņemt SIA "O.L.I.-BALT LTD" pieteikumu. Lēmumā tiesnese norādījusi, ka konkrētajā gadījumā nav strīda par to, vai pašvaldība pilda savas pastāvīgās funkcijas, bet gan par šo funkciju pildīšanas rezultātā radīto zaudējumu atlīdzību. Tā kā SIA "Rīgas ūdens", sniedzot komunālos pakalpojumus, darbojas privāto tiesību jomā, secināms, ka SIA "O.L.I.-BALT LTD" iesniegtais pieteikums neattiecas uz publiski tiesiskajām attiecībām un nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[3] Izskatījusi lietu sakarā ar SIA "O.L.I.-BALT LTD" iesniegto blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 27.maija lēmumu atstājusi negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 6.aprīļa lēmumu. Apgabaltiesa secinājusi, ka Administratīvās rajona tiesas tiesnese ir pareizi konstatējusi, ka SIA "O.L.I.-BALT LTD" pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā. Lēmumu apgabaltiesa pamatojusi ar tālākminētajiem argumentiem.

[3.1] Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 87.panta pirmajai daļai publiska persona var darboties arī privāto tiesību jomā. Saskaņā ar šī likuma 88.panta pirmās daļas 2.punktu, publiska persona var veikt komercdarbību nozarē, kurā pastāv dabiskais monopols. Komercdarbības veikšanai publiska persona dibina komercsabiedrību. Saskaņā ar Lursoft datu bāzē pieejamo informāciju par SIA "Rīgas ūdens", secināms, ka SIA "Rīgas ūdens" savā darbības jomā darbojas kā komersants, veicot komercdarbību ar nolūku gūt peļņu.

[3.2] Lai publisko tiesību subjekta faktisko darbību varētu vērtēt no publisko tiesību viedokļa, indivīda tiesību aizskārumam jāizriet no valsts virskundziskās darbības, savukārt, ja aizskārumam ir privāttiesisks raksturs, sekas novēršamas civiltiesiskajā kārtībā. SIA "Rīgas ūdens" konkrētajā gadījumā nerealizē savu virskundzisko varu attiecībā pret trešajām personām, bet, veicot komercdarbību, nepienācīgas rūpības rezultātā nodara tām zaudējumus. Līdz ar to atbildība par šādu nodarījumu saskaņā ar Civillikumu vērtējama kā prasījums, kas izriet no neatļautas darbības jeb delikta attiecībām, tas ir, civiltiesiskā kārtā. Tādējādi atzīstams, ka SIA "Rīgas ūdens" attiecībās ar trešajām personām konkrētajā gadījumā uzstājas kā komersants jeb kā privāttiesību subjekts.

[3.3] Konkrētajā gadījumā nav pamatots arguments, ka nebrīvais raksturs līgumam par ūdens apgādi starp SIA "Rīgas ūdens" un privātpersonām, kā arī privātautonomijas trūkums ir noteicošais kritērijs secinājumam, ka privāto tiesību subjekts darbojas publisko tiesību jomā. Šajā gadījumā nav saskatāma SIA "Rīgas ūdens"

darbība nedz uz līguma pamata, nedz uz tai deleģēto tiesību pamata, izdodot vienpusēju aktu vai veicot faktisku rīcību.

[3.4] Ievērojot iepriekšminēto, nav izvērtējams jautājums par SIA "Rīgas ūdens" faktisko rīcību, jo faktiskā rīcība ir iestādes darbība publisko tiesību jomā.

[3.5] Nepamatots ir arguments, ka konkrētajā lietā būtu piemērojama Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 7.decembra lēmumā lietā Nr.-256 un 2005.gada 25.janvāra lēmumā lietā Nr.SKA-87 paustās atziņas, jo šajā lietā salīdzinājumā ar pieminētajām lietām ir saskatāmi atšķirīgi lietas faktiskie apstākļi.

[4] Blakus sūdzību par minēto lēmumu iesniegusi SIA "O.L.I.-BALT LTD", lūdzot to atcelt pilnībā. Blakus sūdzībā SIA "O.L.I.-BALT LTD" norādījusi tālākminētos argumentus.

[4.1] Apgabaltiesa nav vērtējusi blakus sūdzībā iesniedzēja norādītos argumentus par to, ka materiālie zaudējumi iesniedzējam radušies iestādes prettiesiskas faktiskās rīcības rezultātā, t.i., nekvalitatīvi un nepienācīgi īstenojot pašvaldības autonomo funkciju. Apgabaltiesa lēmumā nav izvērtējusi konkrētas tiesiskās attiecības, kas izriet no pašvaldības pastāvīgās funkcijas nodrošināšanas, bet ir izvērtējusi SIA "Rīgas ūdens" kā publisko pakalpojumu sniedzēja tiesisko statusu saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu. Turklāt apgabaltiesa nav ņēmusi vērā Augstākās tiesas Senāta atziņu, ka katrā konkrētajā gadījumā ir jānoskaidro faktiskie apstākļi un vērtējama tiesisko attiecību daba, pirms šīs attiecības atzīst par privāttiesiskām.

[4.2] Saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 15.panta 1.punktu komunālo pakalpojumu, tai skaitā ūdensapgādes un kanalizācijas, organizēšana ir pašvaldības autonomā (pastāvīgā) funkcija. Šī panta 2.punkts norāda arī citas pašvaldības autonomās funkcijas attiecībā uz teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību. Likuma 7.pants nosaka, ka autonomo funkciju izpildi organizē un par to atbild pašvaldība. Šīs funkcijas ir jāīsteno tādā veidā, ka pašvaldības iedzīvotāji var paļauties, ka tās tiks īstenotas kvalitatīvi, neradot zaudējumus.

[4.3] Atbilstoši Rīgas domes 2002.gada 17.decembra saistošajiem noteikumiem Nr.39 "Rīgas ūdensvada un kanalizācijas tīklu un būvju ekspluatācijas, lietošanas un aizsardzības noteikumi" 1.4.punktam ielas ūdensvada tīkli ir tikai pakalpojuma sniedzēja valdījumā. Tādējādi tie uzskatāmi par izveidotiem tikai ar mērķi nodrošināt pašvaldības autonomās funkcijas izpildi. No tā izriet, ka zaudējumi pieteicējam radušies tāpēc, ka pašvaldības autonomā funkcija pildīta, neievērojot pienācīgu rūpību. To apstiprina gan likuma "Par pašvaldībām" 7.pantā, gan Administratīvā procesa likuma 94.panta trešajā daļā noteiktais pienākums atbildēt par autonomo

funkciju izpildi. Tāpēc nav pamata uzskatīt, ka starp blakus sūdzības iesniedzēju un SIA "Rīgas ūdens" pastāv civiltiesiskas, vienlīdzīgas attiecības, jo viena no tiesisko attiecību dalībniecēm ir publiska persona – pašvaldība, kas īsteno publisku funkciju, izmantojot publisku lietu. Tādējādi nav tiesiskas nozīmes apstāklim, ka ūdensvadus apkalpo SIA "Rīgas ūdens".

[4.4] Tiesa, neskatoties uz likuma "Par pašvaldībām" 7.pantā un Administratīvā procesa likuma 94.panta trešajā daļā noteikto pašvaldības atbildības pienākumu par autonomo funkciju pienācīgu izpildi, nepamatoti nav vērtējusi jautājumu par pašvaldības atbildību un prettiesisko rīcību.

[5] Tiesas sēdē SIA "O.L.I.–BALT LTD" pārstāve uzturēja blakus sūdzību.

Motīvu daļa

[6] SIA "O.L.I.–BALT LTD" ir vērsusies Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu gan pret Rīgas domi, gan SIA "Rīgas ūdens". Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 190.pantam tiesnesim pēc pieteikuma saņemšanas ir jālemj par tā pieņemšanu. Administratīvās rajona tiesas tiesnese, kuras lēmumu apgabaltiesa ir atstājusi negrozītu, lemjot par pieteikumu, ir konstatējusi, ka zaudējumi ir radušies nevis Rīgas domes, bet gan SIA "Rīgas ūdens" darbības (bezdarbības) rezultātā. Tāpēc apgabaltiesa nav izvērtējusi tiesiskās attiecības, kas izriet no pašvaldības pastāvīgās funkcijas nodrošināšanas, bet gan SIA "Rīgas ūdens" darbības (bezdarbības) juridisko dabu.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā rajona tiesas tiesnese un apgabaltiesa pareizi ir secinājusi, ka konkrētajā gadījumā ir jāvērtē SIA "Rīgas ūdens", nevis Rīgas domes darbības (bezdarbības) juridiskā daba. Likums "Par pašvaldībām" uzskaita pašvaldības funkcijas, taču nenoteic, kādā veidā attiecīgā funkcija ir realizējama. No likuma 15.panta 1.punkta neizriet, ka pašvaldībai pašai būtu jānodarbojas ar ūdensapgādi, bet gan, ka pašvaldībai ūdensapgāde ir jāorganizē. Rīgas dome savu organizatorisko funkciju ir pildījusi, nodibinot pašvaldības uzņēmumu SIA "Rīgas ūdens" un nododot tās valdījumā ūdensvada un kanalizācijas tīklu. Tādējādi par zaudējumiem, ko, veicot komercdarbību, ir nodarījusi SIA "Rīgas ūdens", vispirms atbild komercsabiedrība, nevis tās izveidotājs Rīgas dome.

Tādējādi nepamatots ir blakus sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nepamatoti nav izvērtējusi tiesiskās attiecības, kas izriet no pašvaldības pastāvīgās funkcijas nodrošināšanas, bet ir izvērtējusi SIA "Rīgas ūdens" tiesisko statusu.

[7] Likuma "Par pašvaldībām" 7.pants, uz kuru atsaucas blakus sūdzības iesniedzēja, noteic, ka autonomo funkciju izpildi organizē un par to atbild pašvaldība. Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, šī norma nav interpretējama tādā veidā, ka gadījumā, ja pašvaldības izveidota komercsabiedrība, kam nodota attiecīgās funkcijas veikšana, izdara zaudējumus, tos sedz no pašvaldības, nevis attiecīgās komercsabiedrības budžeta. Publiskā persona administratīvā procesa kārtībā atbild tikai par to, lai attiecīgā funkcija tiktu veikta, savukārt par zaudējumiem, ko veic komercsabiedrība, kam attiecīgās funkcijas veikšana ir nodota, atbild attiecīgā komercsabiedrība civiltiesiskā kārtībā (sal.: Schmidt R., Seidel S. Allgemeines Verwaltungsrecht. Bremen: Verl. Rolf Schmidt, 5.Aufl. 2001, S.294–300). Kā pamatoti lēmumā norādījusi apgabaltiesa, SIA "Rīgas ūdens" konkrētajā gadījumā nerealizē savu virskundzisko varu attiecībā pret trešajām personām, bet, veicot komercdarbību, nepienācīgas rūpības rezultātā nodara tām zaudējumus; līdz ar to atbildība par šādu nodarījumu saskaņā ar Civillikumu vērtējama kā prasījums, kas izriet no neatļautas darbības jeb delikta attiecībā.

[8] Administratīvā procesa likuma 94.panta trešā daļa, uz kuru atsaukusies blakus sūdzības iesniedzēja, noteic: "Ja iestāde ir privātpersona, atlīdzinājumu prasa no tās šā panta pirmajā daļā minētās publisko tiesību juridiskās personas, kuras orgāns vai iestāde privātpersonu apveltījusi ar valsts varu." Konkrētajā gadījumā SIA "Rīgas ūdens" nav apveltīts ar valsts varu. SIA "Rīgas ūdens" darbojas nevis kā valsts pārvaldes iestāde, bet gan kā komercsabiedrība, kas sniedz pakalpojumus. Tādējādi iepriekš minētā tiesību norma šajā gadījumā nav piemērojama un apgabaltiesai nebija jāvērtē jautājums par pašvaldības atbildību.

[9] Ņemot vērā iepriekšēikto, apgabaltiesas lēmums ir tiesisks, pamatots un atstājams negrozīts.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 27.maija lēmumu atstāt negrozītu, bet SIA "O.L.I.–BALT LTD" blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par Aizsardzības ministrijas pavēles, ar kuru tiek pārdēvētas dienesta pakāpes, jurdisko dabu (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa)

Aizsardzības ministrijas pavēle, ar kuru tiek grozīta dienesta pakāpes piešķiršanas secība un pārdēvētas dienesta pakāpes, un ar šo pārdēvēšanu notiek karavīra faktiska pazemināšana zemākā dienesta pakāpē, ir uzskatāma par iestādei īpaši pakļautas personas tiesiskā statusa maiņu Administratīvā procesa likuma izpratnē. Šāda pavēle ir uzskatāma par vispārīgo administratīvo aktu, kas adresēts konkrētam personu lokam – personām, kam pavēles izdošanas brīdī bijusi piešķirta virsniekvietnieka dienesta pakāpe.

2005.gada 9.augustā

Lieta Nr.SKA-333

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova

atklātā tiesas sēdē izskatīja Māra K. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 24.maija lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2005.gada 24.marta lēmums par atteikšanos pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Aizsardzības ministrija 2004.gada 13.jūlijā izdevusi pavēli Nr.204 "Par NBS augstāko instruktoru sastāvu" (turpmāk – Pavēle). Pavēlē, citastarp, norādīts, ka, pamatojoties uz grozījumiem Militārā dienesta likumā un izmaiņām Nacionālo Bruņoto spēku (turpmāk – NBS) karavīru dienesta pakāpju struktūrā, kā arī, ņemot vērā Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumu Nr.236 "Aizsardzības ministrijas nolikums" 6.punktu, no 2004.gada 13.jūlija visi NBS profesionālā dienesta virsniekvietnieki uzskatāmi par štāba virsseržantiem.

[2] Administratīvā rajona tiesa 2005.gada 18.martā saņēmusi Māra K. pieteikumu, kurā viņš lūdz minēto Pavēli atzīt par spēkā neesošu, uzlikt pienākumu Aizsardzības ministrijai veikt viņa profesionālo izvērtēšanu un atestāciju, kā arī noteikt turpmāko dienesta gaitu. Māris K. pieteikumā arī norādījis, ka Aizsardzības ministrijai nebija tiesību piešķirt viņam dienesta pakāpi, turklāt ar Pavēli viņam piešķirta štāba virsseržanta pakāpe, kas konkrētajā gadījumā ir uzskatāms par pazeminājumu amatā.

[3] Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2005.gada 24.marta lēmumu atteikusi pieņemt Māra K. pieteikumu. Tiesnese lēmumā norādījusi, ka, tā kā saskaņā ar Pavēli pieteicējs turpina militārā dienesta tiesiskās attiecības un ar Pavēli netiek ietekmēta pieteicēja alga vai atvaļinājums, tad Pavēle nav uzskatāma par administratīvo aktu, kas būtiski ietekmē pieteicēja cilvēktiesības. Tiesnese lēmumā arī norādījusi, ka Pavēle ir uzskatāma par iekšējo lēmumu, tādējādi tā nav pārsūdzama administratīvā procesa kārtībā.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar Māra K. iesniegto blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 24.maija lēmumu atstājusi negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 24.marta lēmumu, bet viņa blakus sūdzību noraidījusi. Apgabaltiesa lēmumu pamatojusi ar tālākminētajiem argumentiem.

[4.1] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā noteikto administratīvā akta jēdzienu, atzīstams, ka tiesību akts, kas saistīts ar institūcijas iekšējo reorganizāciju un kas paredz amatu pārdēvēšanu, ir uzskatāms par iestādes iekšējo lēmumu, savukārt par administratīvajiem aktiem ir uzskatāmi tikai tādi iestādes iekšējie lēmumi, kas būtiski ierobežo personu cilvēktiesības.

[4.2] Tā kā lietā nepastāv šaubu, ka blakus sūdzības iesniedzējs kā militārpersona ir uzskatāma par Aizsardzības ministrijai īpaši pakļautu personu, tad konkrētajā gadījumā ir jākonstatē, vai Pavēle būtiski ierobežo Māra K. cilvēktiesības.

[4.3] Ņemot vērā, ka saskaņā ar pavēli Māris K. dienesta pakāpe tiek pārsaukta par štāba virsseržanta dienesta pakāpi un pats Māris K. turpina militārā dienesta attiecības, kā arī lietā nav pamata atzīt, ka ar Pavēli tiek būtiski ietekmēts viņa atalgojuma apmērs vai citas tiesības, uz kurām būtu attiecināms cilvēktiesību jēdziens, uzskatāms, ka Pavēle neierobežo Māris K. cilvēktiesības. Tādējādi arī atzīstams, ka Administratīvās rajona tiesas tiesnese pamatoti secinājusi, ka Pavēle nav pārsūdzama tiesā kā administratīvs akts administratīvā procesa kārtībā.

[4.4] Apstāklis, ka Aizsardzības ministrijas 2005.gada 4.marta vēstulē Nr.01/937 ir norādīts, ka Mārim K. ir tiesības administratīvo aktu pārsūdzēt administratīvajā tiesā, nav par pamatu, lai atzītu, ka Pavēle ir uzskatāma par administratīvo aktu.

[5] Blakus sūdzību par minēto lēmumu iesniedzis Māris K., lūdzot to atcelt pilnībā un nodot jautājumu izskatīšanai pirmās instances tiesai. Blakus sūdzībā Māris K. norādījis tālākminētos argumentus.

[5.1] Apgabaltiesa ir nepareizi piemērojusi Administratīvā procesa likuma 1.panta trešo daļu. Tā kā Pavēle rada blakus sūdzības iesniedzējam tiesiskās sekas – maina dienesta stāvokli –, apstāklis, ka Pavēle ir izdota saskaņā ar 2004.gada 10.jūnija grozījumiem Militārā dienesta likumā un attiecināta uz visu virsnieku sastāvu NBS,

nedod pamatu Pavēli uzskatīt tikai par iekšējo aktu. Turklāt saskaņā ar Militārā dienesta likuma 32.pantu aizsardzības ministram nebija tiesību, izdodot pavēli vai iekšēju normatīvo aktu, piešķirt dienesta pakāpes.

[5.2] Apgabaltiesa nepareizi atzinusi, ka ar Pavēli netiek pārkāptas blakus sūdzības iesniedzēja cilvēktiesības, jo Pavēlē noteiktais saskaņā ar Militārā dienesta likuma 23.panta ceturto daļu blakus sūdzības iesniedzējam liedz tiesības pildīt vada komandiera amatu, kas ir jaunākā virsnieka amats. Līdz ar to blakus sūdzības iesniedzējam tiek liegtas tiesības pildīt amatu, kuru atbilstoši iegūtajai izglītībai un kvalifikācijai viņš varētu pildīt. Turklāt pirms Pavēles izdošanas nav veikta blakus sūdzības iesniedzēja izvērtēšana un atestācija saskaņā ar Aizsardzības ministrijas NBS karavīru atestācijas un izvērtēšanas reglamentu AMR 611–2.

[5.3] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka ar Pavēli tiek aizskarts blakus sūdzības iesniedzēja karavīra gods un cieņa.

[5.4] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka grozījumos Militārā dienesta likumā, likvidējot virsniekvietnieka sastāvu, nav noteikti pārējas noteikumi, t.i., pielīdzināšanas mehānisms noteiktai dienesta pakāpei.

[5.5] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā Militārā dienesta likuma 10.panta ceturto daļu, kas karavīram ļauj attiecībā uz viņu pieņemtu amatpersonas lēmumu pārsūdzēt tiesā, ja vien lēmums ir apstrīdēts visām pakļautības kārtībā augstākām amatpersonām un tas nepamatoti ierobežo karavīra tiesības vai aizskar viņa godu un cieņu. Līdz ar to arī nav pamatots apgabaltiesas secinātais, ka Aizsardzības ministrijas 2005.gada 4.marta vēstulē Nr.01/937 norādītais (sk. arī lēmuma 4.4.punktu) nerada tiesības pārsūdzēt Pavēli.

[5.6] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā arī Administratīvā procesa likuma 10.pantā noteikto tiesiskās palāvbības principu.

[6] Tiesas sēdē Māris K. nepiedalījās. Ņemot vērā, ka Mārim K.par blakus sūdzības izskatīšanas vietu un laiku ir paziņots, Administratīvo lietu departaments nolēma izskatīt blakus sūdzību bez viņa piedalīšanās.

Motīvu daļa

[8] Militārā dienesta likuma 33.panta pirmās daļas 4. līdz 8.punkts līdz 2004.gada 10.jūnijam noteica šādu dienesta pakāpes piešķiršanas secību: virsseržants – vecākais virsseržants – virsniekvietnieks – vecākais virsniekvietnieks – leitnants. Pēc 2004.gada 10.jūnija grozījumiem noteikta šāda dienesta pakāpes piešķiršanas secība: virsseržants – štāba virsseržants – galvenais virsseržants – augstākais virsseržants – leitnants. Ja pirms likuma grozījumiem virsniekvietnieka pakāpe, kura bija piešķirta Mārim K.,

bija divas pakāpes zem leitnanta pakāpes, tad štāba virsseržanta pakāpe, kura pielīdzināšanas kārtībā pēc likuma grozījumiem tika piešķirta Mārim K. ir trīs pakāpes zem leitnanta pakāpes. Tādējādi pamatots ir Māra K. arguments, ka faktiski ir notikusi ne tikai dienesta pakāpes pārdēvēšana, bet arī viņa pazemināšana uz zemāku dienesta pakāpi. Administratīvo lietu departamenta ieskatā šāds lēmums Administratīvā procesa likuma izpratnē uzskatāms par iestādei īpaši pakļautas personas tiesiskā statusa maiņu.

[9] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas otrajam teikumam lēmums par iestādei īpaši pakļautas personas tiesiskā statusa maiņu uzskatāms par administratīvo aktu. Kaut arī Pavēlē nav norādīts, ka tā adresēta Mārim K., no dienesta gaitas apraksta (lietas 24. lpp.) secināms, ka tieši Pavēle ir bijusi par pamatu Māra K. dienesta pakāpes maiņai. Tādējādi Pavēle uzskatāma par vispārīgo administratīvo aktu, kas adresēts konkrētam personu lokam – personām, kam uz pavēles izdošanas brīdi bijusi piešķirta virsniekvietnieka dienesta pakāpe.

Tā kā Pavēle uzskatāma par administratīvo aktu, tās tiesiskums ir pārbaudāms tiesā administratīvā procesa kārtībā.

[10] Ņemot vērā iepriekšēikto, apgabaltiesas lēmums ir atceļams un lieta nosūtāma administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par lietas ierosināšanu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 24.maija lēmumu un nosūtīt lietu Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par lietas ierosināšanu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par bāriņtiesas atzinuma, ar kuru konstatēts, ka aizgādne pārkāpusi mantojuma aizgādņa pilnvaru apjomu, juridisko dabu (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa un 89.pants)

Ne katrs valsts pārvaldes konstatējums uzskatāms par konstatējošu administratīvo aktu. Par konstatējošu administratīvo aktu uzskatāms tikai tāds lēmums (atzinums), kas saistoši un nemainīgi nostiprina kādas tiesiskās attiecības vai atsevišķas indivīda tiesības vai pienākumus.

Tā kā bāriņtiesas atzinums – aizgādne pārkāpusi mantojuma aizgādņa pilnvaru apjomu – nav saistošs nevienai personai un nenostiprina nedz kādas tiesiskās attiecības, nedz atsevišķas indivīda tiesības vai pienākumus, un šāds atzinums var ietekmēt tiesiskās attiecības netieši, turklāt citā lietā tas var kalpot tikai kā viens no pierādījumiem, tad šādu atzinumu bāriņtiesas lēmumā nevar uzskatīt par administratīvo aktu.

2005.gada 16.decembrī

Lieta Nr.SKA-340

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta kopsēde šādā sastāvā:

kopsēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,
senators	N.Saleniēks,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējai Nastasjai O. un viņas pārstāvei D.Siliņai, trešās personas AS "Parex banka" pārstāvim A.Jakovļevam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Nastasjas O. pieteikumu par Rīgas bāriņtiesas 2004.gada 8.marta lēmuma Nr.1-6/449 atcelšanu daļā un atlīdzinājuma piedziņu, sakarā ar Nastasjas O. iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 22. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2002.gada 20.augustā miris M.N. (lietas materiālos minēts pilns personas vārds, taču tā kā tam lietā nav nozīmes, spriedumā tiks minēti tikai iniciāļi), atstājot mantojumu, kurā, tostarp, ietilpa 100 procenti SIA "Glabātuve" pamatkapitāla daļu. Uz mantojumu pieteikušies mirušā sieva un bērni, bet AS "Parex banka" pieteikusi kreditora pretenziju par 872 677,86 latiem.

Rīgas bāriņtiesa ar 2003.gada 29.janvāra lēmumu Nr.1-6/165 iecēlusi Nastasju O. par M.N. atstātā mantojuma aizgādni.

Nastasja O. 2003.gada 19.novembrī kā mantojuma aizgādne mantojuma masas vārdā parakstījusi SIA "Glabātuve" pamatkapitāla palielināšanas noteikumus, palielinot sabiedrības dalībnieku skaitu un pamatkapitālu 100 reizes, kā rezultātā mantojuma masai saglabājās tiesības uz 100 pamatkapitāla daļām 2000 latu vērtībā, kas veido vienu procentu no kopējo pamatkapitāla daļu skaita. Izmaiņas ar bāriņtiesu netika saskaņotas.

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa ar 2003.gada 24.novembra spriedumu mantojuma tiesībās uz atstāto mantojumu apstiprinājusi M.N. sievu un bērnus, kā arī atzinusi par pamatotu AS "Parex banka" kreditora pretenziju pret mantojumu.

2004.gada 10.janvārī AS "Parex banka" vērsusies Rīgas bāriņtiesā ar lūgumu izvērtēt M.N. atstātā mantojuma aizgādnes Nastasjas O. darbību un atzīt, ka aizgādne, veicot SIA "Glabātuve" pamatkapitāla palielināšanu bez bāriņtiesas piekrišanas, ir pārkāpusi savu pilnvaru robežas un rīkojusies pret mantinieku un kreditoru interesēm.

2004.gada 23.janvārī Nastasja O. lūgusi Rīgas bāriņtiesu atbrīvot viņu no M.N. atstātā mantojuma aizgādņa pienākumu pildīšanas, jo 2003.gada 15.decembrī spēkā stājies Vidzemes priekšpilsētas tiesas spriedums par mantinieku apstiprināšanu.

[2] Rīgas bāriņtiesa ar 2004.gada 8.marta lēmumu Nr.1-6/449 atļaidusi Nastasju O. no M.N. atstātā mantojuma aizgādnes pienākumiem un atzinusi, ka Nastasja O. ir pārkāpusi mantojuma aizgādņa pilnvaru apjomu, neizprasot bāriņtiesas norādījumus SIA "Glabātuve" pamatkapitāla palielināšanai. Lēmumā norādīts, ka atbilstoši Civillikuma 262.pantam aizgādņim visos svarīgākajos gadījumos jālūdz bāriņtiesas atļauja, bet sabiedrības pamatkapitāla palielināšanu nevar uzskatīt par mazsvarīgu gadījumu.

[3] Nastasja Os. iesniegusi Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu, kurā lūgusi atzīt par prettiesisku un atcelt Rīgas bāriņtiesas 2004.gada 8.marta lēmumu Nr.1-6/449 daļā, ar kuru atzīts, ka viņa ir pārkāpusi mantojuma aizgādņa pilnvaru apjomu. Pieteicēja arī lūgusi apturēt minētā lēmuma darbību un piedzīt no Rīgas bāriņtiesas atlīdzinājumu par personisko kaitējumu 4000 latus. Nastasja O. pieteikumā norādījusi, ka normatīvie akti nenoteic pienākumu bāriņtiesai izvērtēt aizgādņa darbību, atļaujot aizgādņi no pienākumiem, tādējādi bāriņtiesa pārkāpusi savas kompetences ietvarus. Likums neparedz, ka, pieņemot lēmumu par pamatkapitāla palielināšanu, aizgādņim kā kapitāla daļu pārvaldniekam jāizprasa bāriņtiesas atļauja. Lēmums par SIA "Glabātuve" pamatkapitāla palielināšanu neietekmēja mantojuma masu, tas ir pamatots, lietderīgs

un pieņemts mantinieku un mantojuma masas interesēs. Tāpat Nastasja O. pieteikumā norādījusi, ka ar lēmumu viņai nodarīts personisks kaitējums 4000 latu apmērā, jo, tā kā, atlaižot pieteicēju no aizgādņa pienākumu pildīšanas, bāriņtiesa nav lēmusi jautājumu par atlīdzības noteikšanu, pieteicējai nodarītā personiskā kaitējuma apmēram jābūt atbilstošam atlīdzībai par aizgādņa pienākumu izpildi.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 24.novembra spriedumu Nastasjas O. pieteikumu noraidījusi.

[5] Izskatot lietu sakarā ar Nastasjas O. iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 22.aprīļa spriedumu atzinusi par nepamatotu un noraidījusi Nastasjas O. pieteikumu. Apgabaltiesa spriedumu pamatojusi ar tālāk minētajiem motīviem.

[5.1] Lietā ir strīds par to, vai konkrētajā gadījumā SIA pamatkapitāla palielināšana atzīstama par pieteikami svarīgu gadījumu, lai mantojuma aizgādnei atbilstoši Civillikuma 262.panta noteikumiem būtu jāizprasa bāriņtiesas atļauja. Tāpat lietā ir strīds par to, vai bāriņtiesa rīkojusies savas kompetences ietvaros.

[5.2] Konkrētajā gadījumā neatkarīgi no tā, vai bāriņtiesas atzinums aizgādības jautājumā noformēts atzinuma vai lēmuma formā, tas ir atzīstams par konstatējošu administratīvu aktu, kas pieteicējai var radīt tiesiskas sekas.

[5.3] Rīgas bāriņtiesa, noformējot atzinumu aizgādības jautājumā lēmuma formā, ir rīkojusies savas kompetences ietvaros un atbilstoši normatīvo aktu prasībām, jo normatīvie akti neierobežo bāriņtiesas rīcības brīvību, izlemjot ar aizgādņa darbību saistītos jautājumus, konkrētajā gadījumā dodot aizgādņa darbības vērtējumu. Ir loģiski abus ar M.N. mantojumu saistītos jautājumus izskatīt vienā sēdē, jo, uzklusot iebildumus pret aizgādņa darbu, arī mantiniekiem var rasties iebildumi.

[5.4] Civillikuma 262.pants, kas noteic, ka visos svarīgākajos gadījumos aizbildnim jālūdz bāriņtiesas norādījumi, ietver nenoteikto tiesību jēdzienu "svarīgākajos gadījumos". Minētais jēdziens nav tulkojams tādējādi, ka bāriņtiesas norādījumi atļaujas veidā nepieciešami tikai likumā tieši paredzētos gadījumos.

[5.5] Konkrētajā gadījumā, ja mantojuma masa sabiedrībā samazinājas no 100 procentiem uz vienu procentu, pamatkapitāla palielināšana uzskatāma par svarīgu gadījumu Civillikuma 262.panta izpratnē, tāpēc mantojuma aizgādnei bija pienākums saņemt bāriņtiesas viedokli par šādas rīcības nepieciešamību.

[6] Nastasja O. iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūgusi atcelt apgabaltiesas spriedumu. Nastasja O. kasācijas sūdzībā norādījusi tālāk minētos argumentus.

[6.1] Apgabaltiesa, atzīstot, ka Rīgas bāriņtiesa rīkojusies kompetences ietvaros, ir nepareizi interpretējusi likuma "Par bāriņtiesām un pagasttiesām" 20.panta 3.punktu. Minētā tiesību norma noteic, ka bāriņtiesa savas kompetences ietvaros var sniegt atzinumus, nevis izdot administratīvos aktus. Atzinums ir cits tiesību instruments. No minētās tiesību normas neizriet, ka attiecībā uz personu var tikt izdots nelabvēlīgs administratīvais akts. Apgabaltiesa, interpretējot minēto tiesību normu, nav ievērojusi tiesiskās noteiktības principu un likuma atrunas principu.

[6.2] Apgabaltiesa, secinot, ka pamatkapitāla palielināšana ir uzskatāma par svarīgu jautājumu, kas tādējādi rada aizgādnei pienākumu prasīt bāriņtiesas viedokli, nepareizi interpretējusi Civillikuma 262.pantu. Minētā tiesību norma neparedz aizgādņa pilnvaru ierobežojumu darboties mantojuma masas vārdā pamatkapitāla palielināšanas gadījumā. Normatīvie akti nosaka atsevišķus gadījumus, kad mantojuma masas pārvaldības jomā aizgādņa pilnvaras ir ierobežotas, tas ir, mantojuma masas atsavināšanā, apgrūtināšanā u.tml.gadījumos, kad notiek svarīgas izmaiņas mantojuma masas sastāvā un vērtībā. Pārējos gadījumos aizgādnis pārvalda mantojuma masu pastāvīgi. Turklāt Civillikuma 262.pantam ir vispārīgs raksturs un šī tiesību norma ir tulkojama saistībā ar citām speciālajām tiesību normām, kas nepārprotami ierobežo aizgādņa pilnvaras.

[6.3] Apgabaltiesas spriedums neatbilst Administratīvā procesa likuma 247.pantam, jo tiesa nav izvērtējusi pierādījumus kopsakarā ar citiem pierādījumiem. Konkrētajā gadījumā tiesa nepamatoti noraidījusi argumentu, ka pamatkapitāla palielināšana nav ietekmējusi mantojuma masu un kreditoru intereses. Tiesas secinājums, ka pamatkapitāla palielināšanas rezultātā mantojuma masai saglabājas tiesības tikai uz vienu pamatkapitāla daļu, ir pretrunā lietā esošajiem pierādījumiem.

[7] AS "Parex banka" kā trešā persona ir iesniegusi paskaidrojumus par Nastasjas O. iesniegto kasācijas sūdzību. AS "Parex banka" paskaidrojumos norādījusi, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedumā nav pieļauti procesuālo un materiālo tiesību normu pārkāpumi, līdz ar to Nastasjas O. iesniegtā kasācijas sūdzība ir nepamatota un noraidāma pilnā apmērā. Konkrētajā gadījumā SIA "Glabātuve" pamatkapitāla palielināšanas rezultātā ir ierobežotas mantojuma masas tiesības piedalīties SIA "Glabātuve" pārvaldē un ir samazināta mantojuma masas līdzdalība SIA "Glabātuve" peļņas sadalē, jo šīs sabiedrības pamatkapitāla palielināšanas rezultātā ir būtiski samazināta mantojuma masas faktiskā vērtībā – mantiniekiem piederošā daļa SIA "Glabātuve" pamatkapitālā samazinājas no 100 procentiem līdz vienam procentam.

[8] Tiesas sēdē Nastasjas O. pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību. AS "Parex bankas" pārstāvis to neatzina, kā arī norādīja, ka pārsūdzētā lēmuma daļa nav uzskatāma par administratīvo aktu, jo nerada saistošas tiesiskās attiecības. Rīgas bāriņtiesas pārstāvis uz tiesas sēdi nebija ieradies. Ņemot vērā, ka Rīgas bāriņtiesai par lietas izskatīšanas vietu un laiku paziņots likumā noteiktā kārtībā, Administratīvo lietu departaments nolēma izskatīt kasācijas sūdzību bez tās pārstāvja piedalīšanās.

Motīvu daļa

[9] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 348.panta 3.punktam kasācijas instances tiesa var atcelt spriedumu un izbeigt tiesvedību, ja apelācijas instances tiesa nav ievērojusi šā likuma 282.panta noteikumus. Savukārt atbilstoši 282.panta 1.punktam tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

No iepriekš teiktā izriet, ka Administratīvo lietu departaments, izskatot kasācijas sūdzību, var pārbaudīt ne tikai argumentus, kas minēti kasācijas sūdzībā, bet šaubu gadījumā arī pārbaudīt, vai lieta ir izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[10] Administratīvā procesa likuma 184.pantā uzskaitīts, kas var būt pieteikuma priekšmets administratīvajā tiesā. Pieteikuma priekšmets var būt saistīts ar administratīvo aktu, faktisko rīcību, publiski tiesisko attiecību konstatēšanu vai publisko tiesību līgumu.

Tā kā no Nastasjas O. pieteikuma neizriet prasījums konstatēt kādas tiesiskās attiecības, kā arī prasījums neattiecas uz publisko tiesību līgumu, tad ir izvērtējams, vai pieteikums ir iesniegts par administratīvo aktu vai faktisko rīcību.

[11] Vispirms pārbaudāms, vai apgabaltiesa pamatoti Rīgas bāriņtiesas 2004.gada 8.marta lēmumu Nr.1-6/449 pārsūdzētajā daļā uzskatījusi par konstatējošu administratīvo aktu.

Rīgas bāriņtiesa pārsūdzētajā lēmuma daļā atzinusi, ka Nastasja O. ir pārkāpusi mantojuma aizgādņa pilnvaru apjomu. Kā Administratīvo lietu departaments norādījis iepriekš (sk. 9.punktu 2005.gada 22.novembra spriedumā lietā Nr.SKA-378), lai atzinumu atzītu par administratīvo aktu, atzinumam jānostiprina kādus no likuma izrietošus pienākumus vai tiesības. Ar konstatējošo administratīvo aktu tiek nostiprināts tikai tas, kas pastāv jau pats par sevi (sal. 12.–13.punktu Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 15.marta spriedumā lietā Nr.SKA-55, kurā tika atzīts, ka Korupcijas un novēršanas biroja lēmums ir konstatējošs administratīvais akts, jo nostiprina no likuma izrietošo partijas pienākumu iemaksāt budžetā noteiktu summu). Ne katrs valsts pārvaldes konstatējums uzskatāms par konstatējošu administratīvo aktu. Par konstatējošu administratīvo aktu uzskatāms tikai tāds lēmums (atzinums), kas saistoši un

nemainīgi nostiprina kādas tiesiskās attiecības vai atsevišķas indivīda tiesības vai pienākumus (sal.: Kopp/Ramsauer, *Verwaltungs-verfahrensgesetz. Kommentar*. 8. Aufl. München: Verl. C.H.Beck, 2003, S.503).

Konkrētajā gadījumā atzinums nav saistošs nevienai personai un nenostiprina nedz kādas tiesiskās attiecības, nedz atsevišķas indivīda tiesības vai pienākumus. Konkrētais atzinums var ietekmēt tiesiskās attiecības netieši un citā lietā var kalpot tikai kā viens no pierādījumiem (sal.: Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 25.janvāra lēmums lietā Nr.SKA-76, kurā departaments atzina, ka Medicīniskās aprūpes un darbības ekspertīzes kvalitātes kontroles inspekcijas atzinums ir tikai viens no pierādīšanas līdzekļiem un tam civillietā nav ne izšķiroša, ne noteicoša loma). Tādējādi pārsūdzēto daļu bāriņtiesas lēmumā nevar uzskatīt par administratīvo aktu.

[12] Administratīvā procesa likuma 89.panta pirmajā daļā noteikts, ka faktiskā rīcība ir iestādes darbība publisko tiesību jomā citādā veidā, nevis izdodot administratīvo aktu, ja privātpersonai uz šo darbību ir tiesības vai tai šīs darbības rezultātā ir radies vai var rasties tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Tādējādi, lai atzinumu uzskatītu par faktisko rīcību, privātpersonai ir jābūt tiesībām saņemt atzinumu vai atzinumam jārada, vai tas var radīt personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu. Konkrētajā gadījumā neviena tiesību norma nenoteic, ka aizgādņa amata veicējam ir tiesības saņemt aizgādņa amata veikšanas kvalitātes novērtējumu. Lai uzskatītu, ka atzinuma rezultātā rodas vai varētu rasties tiesību vai tiesisko interešu aizskārums, jāsecina, ka starp atzinumu un tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu pastāv vai var pastāvēt tieša cēloņsakarība. Konkrētajā gadījumā Administratīvo lietu departaments šādu cēloņsakarību nesaskata. To apliecina arī Nastasjas O. pārstāves tiesas sēdē varbūtības formā izteiktais paskaidrojums, ka bāriņtiesas atzinums var būt par šķērslī atlīdzības saņemšanai vai citu Nastasjas O. tiesību aizskārumam. Kā jau minēts iepriekš (sk. 11.punktu), konkrētais bāriņtiesas atzinums var ietekmēt tiesiskās attiecības netieši un citā lietā var kalpot tikai kā viens no pierādījumiem.

Tādējādi pārsūdzēto daļu bāriņtiesas lēmumā nevar uzskatīt arī par faktisko rīcību.

[13] Ņemot vērā iepriekš teikto, konkrētajā gadījumā Nastasjas O. pieteikuma priekšmets neatbilst nevienam no Administratīvā procesa likuma 184.pantā minētajiem pieteikuma priekšmetiem. Tādējādi atzīstams, ka apgabaltiesa nepareizi secinājusi, ka lieta ir izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Tā kā lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.panta tiesvedība šajā lietā ir jāizbeidz.

[14] Tā kā tiesvedība šajā lietā ir izbeidzama, kasācijas sūdzības argumenti pēc būtības nav vērtējami.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.pantu 3.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 22. aprīļa spriedumu atcelt un izbeigt tiesvedību lietā.

Spriedums nav pārsūdzams.

**Par prokuratūras rīcību kriminālprocesa ietvaros
(Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas
1.punkts)**

Prokuratūras rīcība, izlemjot jautājumu par krimināllietas ierosināšanu vai neierosināšanu, nav uzskatāma par rīcību valsts pārvaldes jomā, kura pakļauta administratīvās tiesas kontrolei.

2005.gada 9.augustā

Lieta Nr.SKA-355

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators V.Jonikāns,
senatore J.Briede,
senatore G.Višņakova,
piedaloties Aldim P.,

atklātā tiesas sēdē izskatīja Alda P. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.jūnija lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 15. aprīļa lēmums par atteikšanos pieņemt Alda P. pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2005.gada 13.aprīlī Aldis P. (turpmāk – pieteicējs) iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu atzīt par prettiesisku Latvijas Republikas prokuratūras faktisko rīcību, nepieņemot lēmumu viņa 2005.gada 24.janvāra iesnieguma-pieteikuma sakarā, kā arī uzlikt par pienākumu Latvijas Republikas prokuratūrai izskatīt minēto iesniegumu-pieteikumu un pieņemt vienu no Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 109.panta otrajā daļā paredzētajiem lēmumiem.

Minētajā iesniegumā-pieteikumā Aldis P. bija lūdzis ierosināt krimināllietu pēc Krimināllikuma 145.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma pazīmēm sakarā ar to, ka no prokuratūras pārbaudes lietas materiāliem ir nokopēts un izplatīts paskaidrojums, kas satur ziņas par viņa privāto dzīvi. Sakarā ar minēto iesniegumu prokuratūras amatpersonas nav pieņēmušas lēmumu atbilstoši Kriminālprocesa kodeksa normām, bet sniegušas atbildi, ka iesniegums nesatur pietiekamu pamatu, kas norādītu uz noziedzīgu nodarījumu.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 15. aprīļa lēmumu atteikts pieņemt pieteicēja pieteikumu, jo pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[3] Par minēto lēmumu pieteicējs 2005.gada 25.aprīlī iesniedza blakus sūdzību, lūdzot to atcelt.

[4] 2005.gada 14.jūnijā Administratīvā apgabaltiesa atstāja negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 15. aprīļa lēmumu, bet pieteicēja blakus sūdzību noraidīja. Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Administratīvā procesa likumā ietvertais termins "izpildvara" saprotams funkcionāli, nevis institucionāli. Tādējādi nepieciešams konstatēt, vai tiesā iesniegtajā pieteikumā pārsūdzētā prokuratūras rīcība pieskaitāma pie valsts pārvaldes jomā veiktās rīcības.

[4.2] Administratīvā apgabaltiesa ir secinājusi, ka šajā gadījumā tiesā ir iesniegts pieteikums par tādu prokuratūras rīcību, kas veikta kriminālprocesa ietvaros. Šajā gadījumā nav pārsūdzēta prokuratūras faktiskā rīcība, jo tā rīkojusies kriminālprocesa ietvaros.

[4.3] Saskaņā ar Prokuratūras likuma 6.panta trešo daļu Ģenerālprokuratūras prokuroru rīcība pārsūdzama Ģenerālprokuroram, kura pieņemtais lēmums ir galīgs. Konkrētajā gadījumā Ģenerālprokurora sniegtajā atbildē ir ietverta norāde uz šo tiesību normu. Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 220., 221. un 222.pants reglamentē prokurora darbību pārsūdzēšanas kārtību. Saskaņā ar šīm tiesību normām sūdzības par prokuroru darbību iesniedzamas amatā augstākam prokuroram.

[4.4] Pieteicēja iesnieguma mērķis ir panākt krimināllietas ierosināšanu. Tas, ka prokuratūras amatpersonas nav pieņēmušas vienu no kriminālprocesuālajiem lēmumiem, kas minēti Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 109.panta otrajā daļā, bet sniegušas atbildi, nepadara sniegto atbildi par faktisko rīcību. Šādi lēmumi pārsūdzami kriminālprocesa ietvaros.

[5] Par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu pieteicējs iesniedza blakus sūdzību, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.jūnija un Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 15. aprīļa lēmumu, pieņemt pieteicēja pieteikumu un ierosināt administratīvo lietu. Blakus sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Administratīvā apgabaltiesa ir pārkāpusi savas kompetences robežas, jo lēmumā ir analizējusi pieteicēja prokuratūrai adresētā iesnieguma saturu un prokuratūras rīcību, tas ir, izspriedusi lietu pēc būtības. Tiesai bija jāvērtē ne tik daudz iesnieguma saturs, bet prokuratūras faktiskā rīcība, izskatot pieteicēja iesniegumu.

[5.2] Administratīvā apgabaltiesa nepareizi ir secinājusi, ka prokuratūras amatpersonas ir rīkojušās kriminālprocesa ietvaros, jo nav uzsāks ne kriminālprocess, ne veiktas kādas kriminālprocesuālas darbības, kā arī nav pieņemts lēmums par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu. Tas, ka prokuratūras amatpersonas savās atbildēs ir atsaukušās uz Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 221.panta pirmo daļu, kas nosaka kārtību, kādā prokurors izšķir sūdzības, nenozīmē,

ka prokuratūras amatpersonas būtu rīkojušās kriminālprocesa ietvaros. Atbildes pieteicējam prokuratūras amatpersonas ir sniegušas likuma "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" noteiktajā kārtībā. Tādējādi prokuratūras veiktā rīcība ir uzskatāma par faktisko rīcību un tās tiesiskuma kontrole ir pakļauta izskatīšanai administratīvajā tiesā.

[6] Tiesas sēdē Aldis P. blakus sūdzību uzturēja un paskaidroja, ka prokuratūras rīcība, atsakot ierosināt krimināllietu, ja personas iesniegums ir izskatīts likumā "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" noteiktajā kārtībā, ir pakļauts administratīvās tiesas kontrolei. Līdz ar to Administratīvās apgabaltiesas lēmums nav pareizs.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Prokuratūras likuma 1.panta pirmo daļu prokuratūra ir tiesu varas institūcija, kas patstāvīgi veic uzraudzību pār likumības ievērošanu šajā likumā noteiktās kompetences ietvaros. No tā izriet secinājums, ka prokuratūra nav valsts pārvaldes iestāde, kuras izdoto administratīvo aktu vai faktiskās rīcības tiesiskuma pārbaude piekrīt administratīvajai tiesai. Tajā pašā laikā, kā tas jau atzīts tiesu praksē (sk. Senāta lēmumu 2004.gada lietā Nr.SKA-39), personu iesniegumu izskatīšana valsts iestādēs pieder pie pārvaldes funkcijām, ko pilda jebkura valsts iestāde, neatkarīgi no tās piederības vienam vai otram varas atzaram. Tādējādi arī tiesu varas institūciju un amatpersonu lēmumi un faktiskā rīcība, kas saistīti ar valsts pārvaldes funkciju veikšanu, ir pakļauta administratīvo tiesu kontrolei.

Tajā pašā laikā Administratīvo lietu departaments atzīst, ka attiecībā uz tādu iesniegumu (pieteikumu) izskatīšanu, kuros ir ziņas par noziedzīgiem nodarījumiem, ir piemērojams nevis likums "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās", bet gan speciālās tiesību normas, kas iekļautas Latvijas Kriminālprocesa kodeksa trešās sadaļas desmitajā nodaļā.

[8] Latvijas Kriminālprocesa kodeksa trešās sadaļas desmitā nodaļa (107.–109.pants) regulē krimināllietas ierosināšanu, tostarp arī personu pieteikumu izskatīšanu, kuros ir norādīts uz noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Līdz ar to, saņemot tiesā pieteikumu par prokurora rīcību, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, tiesai ir jāvērtē, vai pārsūdzētā rīcība ir veikta valsts pārvaldes jomā, vai arī tā ir veikta, īstenojot tiesu varai piešķirto kompetenci, konkrētajā gadījumā, izlemjot iesniegumu par krimināllietas ierosināšanu. Tādēļ par nepamatotu atzīstams blakus sūdzības arguments, ka tiesa ir pārkāpusi savas kompetences ietvarus, analizējot pieteicēja prokuratūrai adresētā iesnieguma saturu un prokuratūras rīcību.

[9] Administratīvo lietu departaments par nepamatotu uzskata pieteicēja argumentu, ka Administratīvā apgabaltiesa nepareizi ir secinājusi, ka prokuratūras amatpersonas ir rīkojušās kriminālprocesa ietvaros, jo nav ne uzsākts kriminālprocess, ne veikta kādas kriminālprocesuālas darbības, kā arī nav pieņemts lēmums par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu. Kā izriet no pieteicēja tiesā iesniegtā pieteikuma, viņš ir lūdzis tiesu atzīt par prettiesisku prokuratūras rīcību, atsakoties izskatīt pieteicēja iesniegumu par krimināllietas ierosināšanu atbilstoši Latvijas Kriminālprocesa kodeksa normām, un uzlikt par pienākumu prokuratūrai pieņemt vienu no Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 109.panta otrajā daļā paredzētajiem lēmumiem. Pārsūdzētajās prokuroru atbildēs ir atsauces uz Latvijas Kriminālprocesa kodeksa normām.

Latvijas Kriminālprocesa kodeksa trešā sadaļa regulē dažādas kriminālprocesa stadijas – lietas ierosināšanu (desmitā nodaļa), izziņas izdarīšanu (vienpadsmitā nodaļa), pirmstiesas izmeklēšanu (divpadsmitā nodaļa) utt. Tādējādi iesniegums, kurā ir norāde uz noziedzīgu nodarījumu, ir izskatāms un izlemjams atbilstoši Latvijas Kriminālprocesa kodeksa normām. Līdz ar to kļūdaini ir pieteicēja pieņēmums, ka, izskatot pieteikumu, kurā lūgts ierosināt krimināllietu, prokurors nav darbojies kriminālprocesa ietvaros. Administratīvo lietu departaments piekrīt Administratīvās apgabaltiesas secinājumam, ka tas apstāklis, ka prokuratūras amatpersonas nav pieņēmušas vienu no kriminālprocesuālajiem lēmumiem, kas minēti Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 109.panta otrajā daļā, bet sniegušas atbildi, nepadara sniegto atbildi par faktisko rīcību, jo atbilde ir pamatota ar Latvijas Kriminālprocesa kodeksa normām. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka prokuratūras rīcību, izlemjot jautājumu par krimināllietas ierosināšanu vai neierosināšanu, varētu pieskaitīt valsts pārvaldes rīcībai, kura pakļauta administratīvās tiesas kontrolei.

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Ja tiesa konstatē, ka pieteicējs pārsūdz kriminālprocesuālu lēmumu, par kādu atzīstama sniegtā atbilde, tiesai saskaņā ar minēto tiesību normu ir pamats atteikt pieteikuma pieņemšanu uz tā pamata, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Tādējādi Administratīvo lietu departamenta ieskatā Administratīvā apgabaltiesa šajā gadījumā ir pamatoti atteikusi pieteikuma pieņemšanu, uzskatot, ka prokuratūras pieteicējam sniegto atbilžu tiesiskuma pārbaude nav veicama administratīvā procesa kārtībā.

Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir tiesisks un pamatots un blakus sūdzības apmierināšanai nav pamata.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.jūnija lēmumu atstāt negrozītu, Alda P. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par ģenerālprokurora atbildes juridisko dabu un tiesībām iesniegt par to pieteikumu administratīvajā tiesā (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa, Prokuratūras likuma 20.pants)

Prokuratūras darbības var tikt veiktas valsts pārvaldes jomā un prokurora iesniegums var būt administratīvais akts, ja tas konkrētajā gadījumā satur visas Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā noteiktās administratīvā akta pazīmes.

2005.gada 17.augustā

Lieta Nr.SKA-372

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras pārstāvei L.Januševskai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesa" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.jūnija lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 21.aprīļa lēmums par tiesvedības izbeigšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 20.februārī sabiedrība ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesa" saņēmusi Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras (turpmāk – Ģenerālprokuratūra) Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta iesniegumu Nr.5-28-04, ar kuru, pamatojoties uz Prokuratūras likuma 20.pantu, lūgts pārtraukt SIA "Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesa" kā pastāvīgas šķīrējtiesas darbību, par to paziņojot Tieslietu ministrijai, un izdarīt izmaiņas statūtos un nosaukumā.

Par Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta rīcību SIA "Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesa" 2004.gada 9.martā iesniegusi sūdzību ģenerālprokuroram ar lūgumu atcelt Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta 2004.gada 20.februāra prokurora iesniegumu Nr.5-28-04.

2004.gada 17.maijā ģenerālprokurors ar vēstuli Nr.5-9-81-04 sniedza atbildi par sūdzības izskatīšanu, norādot, ka prokurore ir rīkojusies atbilstoši savām pilnvarām. Ģenerālprokurora atbildē

norādīts uz šķīrējtiesas dokumentu noformēšanas nepilnībām, par ko tika pamatoti izvirzīti iebildumi prokurora iesniegumā. Ģenerālprokurora atbilde ietver tikai norādi uz nepieciešamību turpmāk ievērot pareizu šķīrējtiesas dokumentu noformēšanas kārtību.

[2] 2004.gada 16.jūnijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts SIA "Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesa" pieteikums par Ģenerālprokuratūras 2004.gada 17.maija administratīvā akta Nr.5-9-81-04 atcelšanu.

[3] Ar 2005.gada 21.aprīļa Administratīvās rajona tiesas lēmumu izbeigta tiesvedība lietā sakarā ar SIA "Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesa" pieteikuma par Ģenerālprokuratūras 2004.gada 17.maija vēstules Nr.5-9-81-04 atcelšanu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

Par minēto Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 21.aprīļa lēmumu pieteicēja iesniegusi blakus sūdzību.

[4] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.jūnija lēmumu atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 21.aprīļa lēmums par tiesvedības izbeigšanu, bet pieteicējas blakus sūdzība noraidīta. Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā noteikts, ka administratīvais akts ir uz āru vērstis tiesību akts, ko iestādes izdod publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu vai personām, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības vai konstatējot faktisko situāciju.

Prokuratūras likuma 20.pants paredz: ja nepieciešams pārtraukt nelikumīgu darbību, novērst šādas darbības sekas vai nepieļaut pārkāpumu, prokurors iesniedz rakstveida iesniegumu attiecīgajam uzņēmumam, iestādei, organizācijai, amatpersonai vai personai. Iesniegumā izteikto prasību izpildes un atbildes sniegšanas termiņu nosaka prokurors, ievērojot pārkāpuma raksturu un tā novēršanai nepieciešamo laiku. Ja iesniegumā izteiktās prasības netiek izpildītas vai uz to netiek sniegta atbilde, prokurors ir tiesīgs griezties tiesā vai citā kompetentā institūcijā ar pieteikumu par personas saukšanu pie likumā noteiktās atbildības.

Savukārt minētā likuma 21.panta pirmajā daļā noteikts: ja prokurors ir konstatējis likuma pārkāpumu, kuram nav nozieguma pazīmju, bet ar brīdinājuma, protesta vai iesnieguma palīdzību nav izdevies vai nav iespējams atjaunot likumību, viņš griežas tiesā ar prasības pieteikumu.

[4.2] No minētajām tiesību normām apelācijas instances tiesa secinājusi, ka gadījumā, ja persona nepiekrīt izpildīt prokurora iesniegumā norādītās prasības, prokurors privātpersonas prettiesisko rīcību, par kuru sastādīts iesniegums, var novērst, pamatā ceļot prasību vispārējās jurisdikcijas tiesā. Līdz ar to prokuratūras

amatpersonām nav tiesību izmantot piespiedu varu attiecībā uz privātpersonu, lai pārtrauktu nelikumīgu darbību, novērstu šādas darbības sekas vai nepieļautu pārkāpumu. Tādējādi prokuratūras amatpersonām šajā jomā nav arī tiesību izdot privātpersonām saistošus tiesību aktus – administratīvos aktus.

[4.3] Ņemot vērā, ka Ģenerālprokuratūras 2004.gada 17.maija vēstule Nr.5-9-81-04 nav administratīvs akts, tā nav pakļauta izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā. Līdz ar to pieteicējas prasījums atcelt Ģenerālprokuratūras 2004.gada 17.maija vēstuli Nr.5-9-81-04 nav pakļauts izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā.

[5] Par minēto Administratīvās apgabaltiesas lēmumu SIA "Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesa" iesniegusi blakus sūdzību, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas lēmumu un nodot jautājumu jaunai izskatīšanai Administratīvajā apgabaltiesā.

[5.1] Blakus sūdzībā pieteicēja norāda, ka Ģenerālprokuratūra ar saviem izdotajiem aktiem konstatējusi faktisko situāciju, ka pieteicēja pārkāpj Civilprocesa likuma prasības.

[5.2] Ģenerālprokuratūra 2004.gada 20.februāra iesniegumā norādījusi, ka pieteicējai nekavējoties jāpārtrauc šķīrējtiesas darbība. Saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu par prokurora prasību neievērošanu var piemērot administratīvo sodu.

[5.3] Blakus sūdzības iesniedzēja norādījusi, ka prokurora iesnieguma izdošanai ir tiesiskas sekas, tā rezultātā var piemērot administratīvo sodu, prokurora iesniegums atbilst administratīvā akta pazīmēm un tas ir pārsūdzams saskaņā ar Administratīvā procesa likumu.

[6] Uz tiesas sēdi SIA "Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesa" pārstāvis nav ieradies. Administratīvo lietu departaments ir saņēmis SIA "Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesa" iesniegumu ar lūgumu izskatīt blakus sūdzību bez tās pārstāvja klātbūtnes. Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu izskatīt lietu bez SIA "Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesa" pārstāvja piedalīšanās.

Tiesas sēdē Ģenerālprokuratūras pārstāve blakus sūdzību neatzina un paskaidroja, ka ģenerālprokurora atbilde nav administratīvais akts, jo tai nav tiesisko seku. Gadījumā, ja netiek pildīts prokurora iesniegums, prokuroram ir tiesības griezties tiesā.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 1.panta trešajā daļā noteikts, ka administratīvais akts ir uz āru vērsts tiesību akts, ko iestādes izdod publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu vai personām, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības vai konstatējot faktisko situāciju.

Lai noskaidrotu, vai pieteikums par ģenerālprokurora atbildi pieteicējai sakarā ar sūdzību par prokurores iesniegumu ir izskatāma tiesā administratīvā kārtībā, nepieciešams noskaidrot prokurores iesnieguma un ģenerālprokurora atbildes juridisko dabu.

[8] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Prokuratūras likuma 20.panta kārtībā prokurora veiktās darbības, iesniedzot rakstveida iesniegumu attiecīgajam uzņēmumam, iestādei, organizācijai, amatpersonai vai personai, lai pārtrauktu nelikumīgu darbību, novērstu šādas darbības sekas vai nepieļautu pārkāpumu, funkcionāli būtu kvalificējamās kā darbības, kas veiktas valsts pārvaldes jomā.

[9] Nav pamatoti apelācijas instances tiesas argumenti par to, ka, ņemot vērā Prokuratūras likuma 20. un 21.pantā noteikto, prokuratūras amatpersonām nav tiesību izdot administratīvos aktus, jo prokurora iesnieguma izpilde var tikt nodrošināta, prokuroram griežoties tiesā ar prasības pieteikumu. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka minētās tiesību normas attiecas uz prokurora iesnieguma izpildi, bet tās neattiecas uz prokurora iesnieguma juridisko dabu. Kā jau iepriekš tika atzīts, prokuratūras darbības var tikt veiktas valsts pārvaldes jomā un prokurora iesniegums var būt administratīvais akts, ja tas konkrētajā gadījumā satur visas APL 1.panta trešajā daļā noteiktās administratīvā akta pazīmes.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka privātpersonas tiesības iebilst prokurora obligāti izpildāmajām prasībām un lūgt tās atzīt par prettiesiskām, negaidot, kamēr prokurors par to neizpildi vērsīsies pret individuālu, atbilst APL 2.pantā noteiktajiem likuma pamatmērķiem.

[10] Prokurores iesniegums konkrētajā lietā atbilst visām APL 1.panta trešajā daļā minētajām administratīvā akta pazīmēm, jo atbilstoši Prokuratūras likuma 9.panta pirmajai daļai prokurora likumīgo prasību izpilde personai ir obligāta. Tādējādi prokurores iesniegumam ir tiesiskas sekas, jo personai ar minēto iesniegumu tiek nodibināts pienākums izpildīt tajā minētās prasības. Tas nozīmē, ka personai ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā šo iesniegumu, kas satur visas administratīvā akta pazīmes, apstrīdēt augstākā iestādē, kas konkrētajā gadījumā ir ģenerālprokurors.

[11] Ņemot vērā, ka ģenerālprokurora 2004.gada 17.maija sniegtā atbilde, izskatot sūdzību par prokurores iesniegumu, satur tikai skaidrojumu par radušos situāciju un neuzliek personai kāda pienākuma izpildi (atšķirībā no prokurores iesnieguma), Administratīvo lietu departaments atzīst, ka ar šo ģenerālprokurora atbildi pēc būtības ir atcelts prokurores iesniegums, ko tiesas sēdē atzinusi Ģenerālprokuratūras pārstāve. Ģenerālprokurora atbilde atbilstoši APL 81.panta piektajai daļai kvalificējama kā administratīvā procesa

galīgais rezultāts. Tas nozīmē, ka ir atceltas prokurores iesniegumā izvirzītās prasības SIA "Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesa" un ģenerālprokurora vēstule vairs nesatur administratīvā akta pazīmes, proti, tajā nav norādītas kādas tiesiskās sekas pieteicējam.

levērojot minētos apsvērumus, pieteicējam tādējādi nav tiesību iesniegt pieteikumu administratīvajā tiesā par ģenerālprokurora 2004.gada 17.maija atbildi, jo tā nav uzskatāma par administratīvo aktu.

[12] levērojot iepriekš izklāstītos argumentus, apelācijas instances tiesas lēmums atstājams negrozīts, bet blakus sūdzība noraidāma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.jūnija lēmumu atstāt negrozītu, bet SIA "Rīgas komerciālo strīdu šķīrējtiesa" blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par jautājuma izskatīšanu administratīvā procesa kārtībā (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa un 184.panta 1.punkts)

Pulkveža pakāpes piešķiršana maina personas tiesisko statusu, un tādēļ lēmums par pakāpes piešķiršanu uzskatāms par administratīvo aktu. Tā kā lēmums par pakāpes piešķiršanu uzskatāms par administratīvo aktu (pozitīvs administratīvais akts), tad arī atteikums piešķirt pulkveža pakāpi uzskatāms par administratīvo aktu (negatīvs administratīvais akts).

Prasījums tiesai, uzdot sagatavot rakstisku pavēli par pulkveža pakāpes piešķiršanu, uzskatāms par pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tādēļ šāds lūgums ir izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

2005.gada 17.augustā

Lieta Nr.SKA-396

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Gvido I. un Aizsardzības ministrijas pārstāvei S.Vistiņai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja Gvido I. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 7.jūlija lēmumu, ar kuru izbeigta tiesvedība lietā.

Aprakstošā daļa

[1] Aizsardzības ministrijas Komisija mācībām ārvalstīs (turpmāk – Komisija) ar 2003.gada 15.decembra lēmuma 1.punktu atcēlusi Komisijas 2003.gada 16.oktobra lēmumu Nr.50, ar kuru atzīts, ka Gvido I. ārvalstīs iegūtā militārā izglītība atbilst pulkveža dienesta pakāpei noteiktajām prasībām. Vienlaikus 2003.gada 15.decembra lēmuma 3.punktā Komisija uzdevusi Nacionālo bruņoto spēku (turpmāk – NBS) Mācību vadības štābam organizēt pulkvežleitnanta Gvido I. un vēl divu citu pulkvežleitnantu militārās izglītības individuālo pielīdzināšanu Aizsardzības ministrijas 2003.gada 15.decembrī apstiprinātajā reglamentā AMR 12-1 "Karavīru un militāro vienību civilpersonu mācības ārvalstīs" noteiktajā kārtībā. Savukārt šā lēmuma 4.punktā Komisija uzdevusi minētajam štābam līdz 2003.gada 31.janvārim

iesniegt Komisijai NBS Izglītības pielīdzināšanas komisijas lēmumus par Gvido I. un vēl diviem citiem pulkvežleitnantiem.

NBS Mācību vadības štāba NBS Izglītības pielīdzināšanas komisija ar 2004.gada 11.februāra sēdes lēmumu Nr.9 atzinusi, ka pulkvežleitnanta Gvido I. iegūtā militārā izglītība neatbilst pulkveža dienesta pakāpes saņemšanai noteiktām militārās izglītības prasībām.

Komisija ar 2004.gada 24.februāra sēdes lēmumu Nr.14 apstiprinājusi iepriekšminēto NBS Mācību vadības štāba NBS Izglītības pielīdzināšanas komisijas lēmumu.

[2] Gvido I. 2004.gada 2.augustā iesniedzis iesniegumu Aizsardzības ministrijas valsts sekretāram. Iesniegumā tās iesniedzējs apstrīdējis Komisijas 2003.gada 15.decembra sēdes lēmumu Nr.67 un norādījis valsts sekretāram uz pārkāpumiem pakāpju piešķiršanā, tostarp arī vienlīdzības principa pārkāpumu.

Aizsardzības ministrijas valsts sekretārs 2004.gada 16.augustā nosūtījis Gvido I. vēstuli, kurā norādījis, ka apstrīdētais lēmums nav administratīvais akts.

[3] Administratīvā rajona tiesa 2004.gada 19.augustā saņēmusi Gvido I. pieteikumu.

Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2004.gada 20.augusta lēmumu ierosinājusi lietu daļā par Komisijas 2003.gada 15.decembra lēmuma Nr.67 atcelšanu, par pienākuma uzlikšanu Aizsardzības ministrijai sagatavot rakstisku pavēli par pulkveža pakāpes piešķiršanu Gvido I., par laika posma no 2003.gada 23.novembra līdz pavēles izdošanas brīdim ieskaitīšanu pulkveža pakāpes izdienas laikā, kā arī par atlīdzinājuma izmaksu LVL 35.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2005.gada 17.maija lēmumu izbeigusi tiesvedību lietā. Lēmumu tiesa pamatojusi ar Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktu, t.i., pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar Gvido I. iesniegto blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 7.jūlija lēmumu grozījusi Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 17.maija lēmumu un noteikusi, ka tiesvedība lietā izbeidzama, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu, tas ir, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Lēmumu apgabaltiesa pamatojusi ar tālākminētajiem argumentiem.

[5.1] No Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas un Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumiem Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 5.punkta secināms, ka iestādes iekšējais lēmums, kas izdots attiecībā uz īpaši pakļautu personu, atzīstams par administratīvo aktu, ja tas ir saistīts ar personas tiesisko statusu, disciplināro sodīšanu vai arī būtiski ierobežo personas civiltiesības.

[5.2] Administratīvā rajona tiesa pamatoti norādījusi, ka Gvido I. uzskatāms par īpaši pakļauto personu, t.i., tādu personu, kas atrodas īpašās pārvaldes attiecībās. Attiecībā uz karavīriem pieņemtie lēmumi uzskatāmi par iekšējiem lēmumiem un strīdi, kas ar tiem saistīti, risināmi iekšēji pakļautības kārtībā.

[5.3] Secināms, ka ar pārsūdzētā Komisijas 2003.gada 15.decembra sēdes lēmuma Nr.67 1.punktu netiek mainīts Gvido I. tiesiskais statuss, jo Komisijas 2003.gada 16.oktobra lēmums Nr.50 nekādā veidā nav izmainījis Gvido I. kā īpaši pakļautas personas tiesisko statusu, tas ir, šis lēmums nav nedz to nodibinājis, nedz mainījis, nedz arī izbeidzis. Ar Komisijas 2003.gada 16.oktobra lēmumu Nr.50 vienīgi tika konstatēta pieteicēja iegūtās izglītības atbilstība augstākas dienesta pakāpes iegūšanai noteiktajām prasībām, taču šis lēmums pats par sevi vēl nepiešķir personai augstāku pakāpi, tas ir, nemaina tās tiesisko statusu.

[5.4] Komisijas 2003.gada 15.decembra sēdes lēmuma Nr.67 1.punkts arī nav saistīts ar personas disciplināro sodīšanu, kā arī tajā nav saskatāms personas civiltiesību ierobežojums. Līdz ar to šajā lēmumā minētais punkts atzīstams par iestādes iekšējo lēmumu, nevis par administratīvo aktu, un tādēļ saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmo daļu tas nav pakļauts Administratīvās tiesas kontrolei.

[5.5] Atzīstams arī par pamatotu Administratīvās rajona tiesas arguments, ka Komisijas 2003.gada 15.decembra sēdes lēmuma Nr.67 2.punkts par to, ka Dž.Maršala Eiropas Stratēģijas un aizsardzības koledžas kurss attiecas uz visām pakļautajām personām, tai skaitā arī pieteicēju, un līdz ar to ir uzskatāms par iekšēju aktu.

[5.6] Tā kā tiesvedības par izbeigšanas pamatu Administratīvā rajona tiesa ir norādījusi Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktu, bet savā lēmumā pamatoti atzinusi, ka pārsūdzētais lēmums ir iekšējs lēmums, tātad nav pārsūdzams administratīvajā tiesā, tad atzīstams, ka pirmās instances tiesa nav piemērojusi pareizo tiesību normu un tiesvedība lietā izbeidzama, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu, t.i., lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[6] Blakus sūdzību par minēto lēmumu iesniedzis Gvido I., lūdzot to atcelt pilnā apjomā. Tāpat Gvido I. lūdzis uzdot Aizsardzības ministrijai atcelt Komisijas 2003.gada 15.decembra sēdes lēmumu Nr.67, uzlikt par pienākumu Aizsardzības ministrijai sagatavot rakstisku pavēli par pulkveža pakāpes piešķiršanu blakus sūdzības iesniedzējam, uzlikt par pienākumu Aizsardzības ministrijai ieskaitīt laika posmu no 2003.gada 23.novembra līdz pavēles izdošanas brīdim pulkveža pakāpes izdienas laikā, piedzīt no Aizsardzības ministrijas atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu LVL 35, kā arī

piedzīt no Aizsardzības ministrijas atlīdzinājumu par morālo kaitējumu LVL 3 000. Blakus sūdzībā Gvido I. norādījis, ka apgabaltiesa nav ievērojusi objektīvās izmeklēšanas principu, jo, izskatot lietu, nav ņēmusi vērā visus blakus sūdzības iesniedzēja iesniegtos pierādījumus, kas apliecina to, ka Aizsardzības ministrija ir pārkāpusi vienlīdzības principu, kurš izriet no Satversmes 91.panta un Administratīvā procesa likuma 6.panta, un Satversmes 89.panta. Šie pierādījumi apliecinot to, ka ministrija konkrētajā gadījumā ar faktisko rīcību ir pieļāvusi pārkāpumu, kura izvērtēšana ir piekritīga Administratīvajai rajona tiesai, ko pamato Administratīvā procesa likuma 91.panta pirmā, otrā un trešā daļa. Apgabaltiesa arī neesot ņēmusi vērā, ka iesniegtie pierādījumi bija pietiekami lietas izskatīšanai pēc būtības. Tāpat blakus sūdzības iesniedzējs norādījis, ka apgabaltiesa savā lēmumā ir vērsusi uzmanību tikai uz Komisijas 2003.gada 15.decembra sēdes lēmumu Nr.67. Līdz ar to Gvido I. blakus sūdzībā secinājis, ka apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu, nepamatoti ir izbeigusi tiesvedību, kas tādējādi arī ir uzskatāms par Administratīvā procesa likuma 327.panta pirmās daļas 2.punkta pārkāpumu.

[7] Tiesas sēdē Gvido I. uzturēja blakus sūdzību. Aizsardzības ministrijas pārstāve blakus sūdzību neatzina, vienlaikus atzīstot, ka apgabaltiesa nav izskatījusi jautājumu par prasījumu, kas attiecas uz administratīvā akta izdošanu.

Motīvu daļa

[8] Administratīvā rajona tiesa un Administratīvā apgabaltiesa savos lēmumos faktiski ir analizējusi tikai vienu no Gvido I. pieteikumā norādītajiem prasījumiem – prasījumu atcelt Komisijas 2003.gada 15.decembra lēmumu Nr.67. Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka Gvido I. ir vērsies Administratīvajā rajona tiesā ar vairākiem prasījumiem, tai skaitā ar prasījumu par pienākuma uzlikšanu Aizsardzības ministrijai sagatavot rakstisku pavēli par pulkveža pakāpes piešķiršanu. Tā kā pulkveža pakāpes piešķiršana maina personas tiesisko statusu, bet lēmums par personas tiesiskā statusa maiņu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā dotajai administratīvā akta definīcijai uzskatāms par administratīvo aktu, tad lēmums par pakāpes piešķiršanu uzskatāms par administratīvo aktu. Tā kā lēmums par pakāpes piešķiršanu uzskatāms par administratīvo aktu (pozitīvs administratīvais akts), tad arī atteikums piešķirt pulkveža pakāpi uzskatāms par administratīvo aktu (negatīvs administratīvais akts). Ņemot vērā iepriekš teikto, Gvido I. pieteikumā norādītais prasījums sagatavot rakstisku pavēli par pulkveža pakāpes piešķiršanu uzskatāms par pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu atbilstoši

Administratīvā procesa likuma 184.panta 1.punktam ir izskatāms administratīvā procesa kārtībā. Tādējādi nepamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, apgabaltiesas spriedums nav pamatots un ir atceļams. Lieta ir nosūtāma izskatīšanai pēc būtības Administratīvajai rajona tiesai.

[9] Izskatot lietu pēc būtības, tiesai, cita starpā, ir jāpārbauda vienlīdzības principa ievērošana, kā arī administratīvā akta procesa gaitā pieņemtie starplēmumi, tai skaitā Komisijas 2003.gada 15.decembra lēmumu Nr.67, ņemot vērā, ka ar šo starplēmumu tika atcelts Gvido I. interesēm labvēlīgais 2003.gada 16.oktobra lēmums Nr.50.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 7.jūlija lēmumu atcelt un nosūtīt lietu izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par atteikšanos pieņemt pieteikumu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, kā arī par politiskiem un iestādes iekšējiem lēmumiem (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa un 191.panta pirmās daļas 1.punkts)

Tādi izpildvarai un likumdevējvarai piederīgu amatpersonu vai iestāžu gribas izpaudumi, kas pamatā tiek formulēti nevis tiesību, bet gan politiskās gribas, iekšējās pārliecības, uzticības un citu ar tiesību normām nereglamentētu kritēriju ietekmē, uzskatāmi par politiskiem lēmumiem. Pašvaldības lēmumi, ar kuriem ievēlēts domes priekšsēdētāja vietnieks un domes pastāvīgo komiteju locekļi, iecelts domes izpilddirektors – ir politiski lēmumi.

Par iekšējiem lēmumiem uzskatāmi domes lēmumi par štatu struktūras apstiprināšanu, par štatu saraksta apstiprināšanu, par amatu likvidēšanu un struktūras izmaiņām domē. Arī lēmums par jautājuma par deputātu ievēlēšanu domes pastāvīgajās komitejās iekļaušanu nākošās domes sēdes darba kārtībā atzīstams par domes iekšējo lēmumu. Iepriekšminētie lēmumi nosaka domes iekšējo darbību un iekšējo darbības organizāciju. Šie lēmumi nav uz āru vērsti, bet gan tieši skar pašu iestādi. Tādējādi tie nav uzskatāmi par administratīvajiem aktiem.

2005.gada 1.novembrī

Lieta Nr.SKA-500

LĒMUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Arvīdam S.,

atklātā tiesas sēdē izskatīja Arvīda S. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 15.septembra lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 25.maija lēmums, ar kuru atteikts pieņemt Arvīda S. pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2005.gada 23.maijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts Arvīda S. pieteikums par:

- Riebiņu novada domes 2005.gada 22.marta ārkārtas sēdes (protokols Nr.9) 1& lēmuma par domes priekšsēdētāja vietnieka ievēlēšanu, 2& lēmuma par izmaiņām domes nolikumā un 3& lēmuma par domes pastāvīgo komiteju ievēlēšanu atcelšanu,

- Riebiņu novada domes 2005.gada 11.aprīļa ārkārtas sēdes (protokols Nr.10) 1& lēmuma par domes izpilddirektora iecelšanu, 2& lēmuma par jautājuma par deputātu ievēlēšanu domes pastāvīgajās komitejās iekļaušanu nākošās domes sēdes darba kārtībā un 3& lēmuma par domes štatu struktūras apstiprināšanu atcelšanu,

- Riebiņu novada domes 2005.gada 28.aprīļa ārkārtas sēdes (protokols Nr.11) 1& lēmuma par deputātu ievēlēšanu domes pastāvīgajās komitejās un 3& lēmuma par domes štatu saraksta apstiprināšanu atcelšanu,

- Riebiņu novada domes 2005.gada 19.aprīļa rīkojuma Nr.77 "Par amatu likvidēšanu un struktūras izmaiņām Riebiņu novada domē" atcelšanu,

- Riebiņu novada domes 2005.gada 3.maija rīkojuma Nr.91 "Par A.Z. atstādināšanu no pienākumu veikšanas" atcelšanu.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 25.maija lēmumu atteikts pieņemt Arvīda S. pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1. un 8.punktu.

[3] Par minēto lēmumu Arvīds S. iesniedzis blakus sūdzību. Blakus sūdzībā norādīts, ka tiesneses atteikums ir nepamatots, izņemot daļā par darba strīdu, tas ir, par brīdinājumiem par iespējamo atbrīvošanu, jo šai daļā ir iesniegts prasības pieteikums Preiļu rajona tiesā.

[4] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 15.septembra lēmumu Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 25.maija lēmums atstāts negrozīts, bet Arvīda S. blakus sūdzība noraidīta. Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Administratīvās rajona tiesas tiesnese pamatoti secinājusi, ka Riebiņu novada domes 2005.gada 22.marta ārkārtas sēdes Nr.9 lēmums 1&, ar kuru ievēlēts Riebiņu novada domes priekšsēdētāja vietnieks, lēmums 3&, ar kuru ievēlēti domes pastāvīgo komiteju locekļi, Riebiņu novada domes 2005.gada 11.aprīļa ārkārtas sēdes Nr.10 lēmums 1&, ar kuru iecelts Riebiņu novada domes izpilddirektors, kā arī Riebiņu novada domes 2005.gada 28.aprīļa ārkārtas sēdes Nr.11 lēmums 1& par deputātu ievēlēšanu domes pastāvīgajās komitejās ir politiskie lēmumi.

Par politiskiem lēmumiem uzskatāmi tādi izpildvarai un likumdevējvarai piederīgu amatpersonu vai iestāžu gribas izpaudumi, kas pamatā tiek formulēti nevis tiesību, bet gan politiskās gribas, iekšējās pārliecības, uzticības un citu ar tiesību normām nereglamentētu kritēriju ietekmē.

Pašvaldības amatpersonu ievēlēšana un atrašanās amatā ir tieši atkarīga no deputātu vairākuma iekšējās pārliecības, politiskās gribas un uzticības, kas ir subjektīvi jēdzieni un kā tādi nav reglamentēti

tiesību normās. Tādēļ arī šādām personām nav subjektīvu tiesību nedz iegūt amatu, nedz to paturēt, un lēmumi, kas saistīti ar viņu atrašanos amatā, nepakļaujas tiesas kontrolei.

[4.2] Pamatots ir arī Administratīvās rajona tiesas tiesneses secinājums attiecībā uz iestādes (domes) iekšējiem lēmumiem, turklāt arī Riebiņu novada domes 2005.gada 11.aprīļa ārkārtas sēdes lēmums 28 par jautājuma par deputātu ievēlēšanu domes pastāvīgajās komitejās iekļaušanu nākošās domes sēdes darba kārtībā arī atzīstams par domes iekšējo lēmumu. Iepriekšminētie lēmumi nosaka domes iekšējo darbību, nosaka tās iekšējo darbības organizāciju. Šie lēmumi nav uz āru vērsti, jo tieši skar pašu iestādi.

[4.3] Riebiņu novada domes nolikums ir pašvaldības izdots iekšējs normatīvais akts, tāpēc arī grozījumu izdarīšana tajā uzskatāma par normatīvā akta izdošanu, nevis par administratīvā akta izdošanu. Līdz ar to arī Riebiņu novada domes lēmums par grozījumu izdarīšanu nolikumā nav atzīstams par administratīvo aktu vai kādu citu rīcību, kas var tikt pakļauta tiesas kontrolei administratīvā procesa kārtībā.

[4.4] Tādējādi Arvīda S. pieteikumā norādītie pašvaldības lēmumi nav skatāmi un to tiesiskums nav pārbaudāms administratīvajā procesā tiesā. Līdz ar to pastāv APL 191.panta 1.punktā noteiktais pamats tiesnesim atteikties pieņemt pieteikumu. Ņemot vērā minēto secinājumu, atzīstama par nepamatotu Administratīvās rajona tiesas tiesneses atsauce uz APL 191.panta 8.punktu, norādot, ka pieteicējam nav subjektīvo tiesību pārsūdzēt pašvaldības politiskos un iekšējos lēmumus.

[4.5] Attiecībā uz blakus sūdzības iesniedzēja argumentu, ka pārkāpts likuma "Par pašvaldībām" 27.pants, kā arī 30. un 50.pants, Administratīvās rajona tiesas tiesnese pamatoti norādījusi, ka pašvaldību darbību šā likuma ietvaros pārrauga Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija, kurai arī ir jāziņo par iespējamām likuma pārkāpumiem no pašvaldību amatpersonu puses.

[5] Par minēto Administratīvās apgabaltiesas lēmumu Arvīds S. iesniedzis blakus sūdzību Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentam, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas lēmumu. Blakus sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Ar domes nelikumīgi pieņemtajiem lēmumiem ir pārkāptas likuma "Par pašvaldībām" prasības un minētie lēmumi skar ne tikai domes darbiniekus, bet arī pagasta iedzīvotājus.

[5.2] Blakus sūdzības iesniedzējs norāda, ka nevar piekrist Administratīvās apgabaltiesas secinājumam, ka visi pieņemtie lēmumi ir politiskie lēmumi.

Riebiņu novada dome, pieņemot lēmumus, ir pārkāpusi likuma "Par pašvaldībām" 27.pantu – visās sasauktajās ārkārtas sēdēs tika pieņemti lēmumi bez izskatīšanas komitejās, bez lēmumprojektiem, bez apspriešanas.

[5.3] Domes priekšsēdētājs ir pārkāpis likuma "Par pašvaldībām" 30.pantu, tika pārkāpti arī minētā likuma 50. un 28.panti.

[5.4] Blakus sūdzības iesniedzējs norādījis, ka administratīvais akts ir jāpamato ar Satversmi, likumiem, Ministru kabineta noteikumiem vai pašvaldības saistošajiem noteikumiem, starptautisko tiesību normām, kā arī vispārējiem tiesību principiem. Taču lēmumos nav atsaucies ne uz vienu likuma pantu.

[5.5] Ir pārkāpts likuma "Par pilsētas domes, rajona padomes, novada domes un pagasta padomes deputāta statusu" 5.panta 3.punkts, kas nosaka, ka deputātam ir tiesības iesniegt priekšlikumus un izteikt viedokli par domes izveidojamo institūciju sastāvu un atsevišķu personu kandidatūru, savukārt likuma 5.panta 5.punkts nosaka tiesības iesniegt lēmumu un citu dokumentu projektus, kā arī priekšlikumus par grozījumiem tajos, likuma 9.panta 1.punkts nosaka deputāta tiesības būt klāt, kad valsts pārvaldes iestādēs izskata jautājumu, kas skar attiecīgās pašvaldības vai viņa vēlēšanu apgabala vēlētāju intereses. Minētā likuma 9.panta 4.punkts nosaka deputāta tiesības iepazīties ar valsts pārvaldes un pašvaldību iestāžu, kā arī pašvaldības uzņēmumu dokumentāciju, kas skar attiecīgās pašvaldības intereses, ja tas ar likumu nav aizliegts. Blakus sūdzības iesniedzējs norādījis, ka minētie likuma panti nav ievēroti.

[6] Tiesas sēdē Arvīds S. blakus sūdzību uzturēja, norādot, ka tikusi pārkāpta lēmumu pieņemšanas procedūra pašvaldībā.

Motīvu daļa

[7] APL 103.panta pirmā daļa nosaka administratīvā procesa tiesā būtību, proti, tā ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros, kā arī privātpersonas publiski tiesisko pienākumu vai tiesību noskaidrošana un no publisko tiesību līguma izrietošo strīdu izskatīšana.

APL 1.panta trešā daļa nosaka, ka administratīvais akts ir uz āru vērsts tiesību akts, ko iestāde izdod publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu vai personām, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības vai konstatējot faktisko situāciju. Administratīvais akts ir arī lēmums par iestādes darbinieka vai iestādei īpaši pakļautas personas tiesiskā statusa nodibināšanu, maiņu, izbeigšanu un šīs personas disciplināro sodīšanu, kā arī cits lēmums, ja tas būtiski ierobežo iestādes darbinieka vai iestādei īpaši pakļautas personas cilvēktiesības. Iestādes lēmums vai cita veida darbība privāto tiesību jomā, kā arī

iestādes iekšējs lēmums, kas skar tikai pašu iestādi, tai padotu institūciju vai īpaši pakļautu personu, nav administratīvais akts. Administratīvais akts nav arī Saeimas, Valsts prezidenta, Ministru kabineta un pašvaldības domes (padomes) politiskie lēmumi (politiskie paziņojumi, deklarācijas, aicinājumi, paziņojumi par amatpersonu ievēlēšanu u.tml.), kā arī kriminālprocesuālie lēmumi un tiesu nolēmumi.

[8] **Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, apelācijas instances tiesa pamatoti secinājusi, ka Riebiņu novada domes 2005.gada 22.marta ārkārtas sēdes Nr.9 lēmums 1&, ar kuru ievēlēts Riebiņu novada domes priekšsēdētāja vietnieks, lēmums 3&, ar kuru ievēlēti domes pastāvīgo komiteju locekļi, Riebiņu novada domes 2005.gada 11.aprīļa ārkārtas sēdes Nr.10 lēmums 1&, ar kuru iecelts Riebiņu novada domes izpilddirektors, kā arī Riebiņu novada domes 2005.gada 28.aprīļa ārkārtas sēdes Nr.11 lēmums 1& par deputātu ievēlēšanu domes pastāvīgajās komitejās** ir politiskie lēmumi.

Par politiskiem lēmumiem uzskatāmi tādi izpildvarai un likumdevējvarai piederīgu amatpersonu vai iestāžu gribas izpauzumi, kas pamatā tiek formulēti nevis tiesību, bet gan politiskās gribas, iekšējās pārliecības, uzticības un citu ar tiesību normām nereglamentētu kritēriju ietekmē (sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 17.maija lēmuma lietā Nr.SKA-237 7.punktu).

Senāta praksē ir atzīts, ka pašvaldības amatpersonu ievēlēšana un atrašanās amatā ir tieši atkarīga no deputātu vairākuma iekšējās pārliecības, politiskās gribas un uzticības, kas ir subjektīvi jēdzieni un kā tādi nav reglamentēti tiesību normās (sk. Augstākās tiesas Senāta 2003.gada 17.septembra spriedumu lietā Nr.SKC-303). Tādēļ arī šādām personām nav subjektīvu tiesību nedz iegūt amatu, nedz to paturēt, un lēmumi, kas saistīti ar viņu atrašanos amatā, nepakļaujas tiesas kontrolei (sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 17.maija lēmuma lietā Nr.SKA-237 8.punktu).

[9] Pamatots ir apelācijas instances tiesas secinājums attiecībā uz iestādes (domes) **iekšējiem lēmumiem** (Riebiņu novada domes 2005.gada 11.aprīļa 10.ārkārtas sēdes lēmums par Riebiņu novada domes štatutu struktūras apstiprināšanu, Riebiņu novada domes 2005.gada 28.aprīļa 11.ārkārtas sēdes lēmums par štatutu saraksta apstiprināšanu, Riebiņu novada domes 2005.gada 19.aprīļa rīkojums Nr.77 "Par amatu likvidēšanu un struktūras izmaiņām Riebiņu novada domē"). Arī Riebiņu novada domes 2005.gada 11.aprīļa ārkārtas sēdes lēmums 2& par jautājuma par deputātu ievēlēšanu domes pastāvīgajās komitejās iekļaušanu nākošās domes sēdes darba

kārtībā pamatoti atzīts par domes iekšējo lēmumu. Iepriekšminētie lēmumi nosaka domes iekšējo darbību, nosaka tās iekšējo darbības organizāciju. Šie lēmumi nav uz āru vērsti, bet gan tieši skar pašu iestādi. Tādējādi, kā atzīst Administratīvo lietu departaments, tie nav uzskatāmi par administratīvajiem aktiem.

[10] Administratīvā apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka Riebiņu novada domes nolikums ir pašvaldības izdots iekšējs normatīvais akts, tāpēc arī grozījumu izdarīšana tajā uzskatāma par normatīvā akta izdošanu, nevis par administratīvā akta izdošanu. Līdz ar to arī Riebiņu novada domes lēmums par grozījumu izdarīšanu nolikumā nav atzīstams par administratīvo aktu vai kādu citu rīcību, kas var tikt pakļauta tiesas kontrolei administratīvā procesa kārtībā.

[11] Ievērojot minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesa ir pamatoti atzinusi, ka Arvīda S. pieteikumā norādītie pašvaldības lēmumi nav skatāmi un to tiesiskums nav pārbaudāms administratīvajā procesā tiesā.

[12] Attiecībā uz blakus sūdzības iesniedzēja argumentu, ka pārkāpts likuma "Par pašvaldībām" 27.pants, kā arī 28., 30. un 50.pants, kā arī likuma "Par pilsētas domes, rajona padomes, novada domes un pagasta padomes deputāta statusu" 5.panta 3., 5.punkts, 9.panta 1., 4.punkts, Administratīvo lietu departaments norāda, ka pašvaldību darbību šā likuma ietvaros pārrauga Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija, kurai arī ir jāziņo par iespējamajiem likuma pārkāpumiem no pašvaldību amatpersonu puses. Norādījumi par minēto normu pārkāpumiem nevar būt tiešais priekšmets tiesā administratīvā procesa kārtībā.

Tā kā Arvīda S. pārsūdzētie lēmumi nav pakļauti izskatīšanai administratīvā procesa kārtībā, administratīvajā tiesā nav izskatāms arī jautājums par pieteicēja norādīto tiesību normu pārkāpumiem novada domes ārkārtas sēžu sasaukšanā un norisē.

[13] Ievērojot iepriekš izklāstītos argumentus, Administratīvās apgabaltiesas lēmums atstājams negrozīts, bet Arvīda S. blakus sūdzība noraidāma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 15.septembra lēmumu atstāt negrozītu, bet pieteicēja Arvīda S. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par policijas lēmuma, ar kuru tiek atcelts hierarhiski zemākas policijas struktūrvienības galīgais lēmums administratīvā pārkāpuma lietā, juridisko dabu (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa)

Ja policija atceļ hierarhiski zemākas policijas struktūrvienības galīgo lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, tādējādi izbeidzot šajā lēmumā nodibinātās tiesiskās sekas, šāds policijas lēmums atbilstoši Administratīvā procesa likuma 83.panta pirmajai daļai ir administratīvais akts. Minēto neietekmē arī apstākļi, ka policija vienlaikus ir uzdevusi izskatīt lietu vēlreiz; šādā gadījumā tās pieņemtais lēmums būs jauns lēmums, kuru atkal varēs attiecīgi apstrīdēt un pārsūdzēt.

Citādi ir, ja policija ir tikai norādījusi uz kļūdām un, neatceļot hierarhiski zemākas policijas struktūrvienības galīgo lēmumu, ir uzlikusi par pienākumu struktūrvienībai izskatīt lietu no jauna un attiecīgi grozīt savu iepriekšējo lēmumu. Šāds lēmums ir uzskatāms par starplēmumu, kas tiesā atsevišķi nav pārsūdzams.

2005.gada 16.decembrī

Lieta Nr.SKA-502

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta kopsēde šādā sastāvā:

kopsēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,
senators	N.Salienieks,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova

atklātā tiesas sēdē izskatīja Ineses D.-F. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 20.septembra lēmumu, ar kuru grozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums un atteikts pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Bauskas rajona policijas pārvaldes Kārtības policijas Ceļu policija ar 2005.gada 31.janvāra lēmumu par administratīvā soda piemērošanu Inesei D.-F. uzlikusi naudas sodu – 120 latī – un atņēmusi transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz diviem gadiem.

Izskatījusi Ineses D.-F. iesniegto apstrīdēšanas iesniegumu (sūdzību), Bauskas rajona policijas pārvaldes Kārtības policija ar 2005.gada 18.februāra lēmumu atcēlusi apstrīdēto lēmumu daļā par

transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšanu, bet atstājusi spēkā – daļā par naudas soda uzlikšanu.

[2] Bauskas rajona policijas pārvalde pārbaudes rezultātā ar 2005.gada 14.marta lēmumu atcēlusi Bauskas rajona policijas pārvaldes Kārtības policijas 2005.gada 18.februāra lēmumu un administratīvā pārkāpuma lietu nodevusi Bauskas rajona policijas pārvaldes Kārtības policijas Ceļu policijai jaunai izskatīšanai.

Izskatījusi Ineses D.-F. iesniegumu par Bauskas rajona policijas pārvaldes 2005.gada 14.marta lēmuma atcelšanu, Valsts policija ar 2005.gada 21. aprīļa vēstuli Nr.20/D-802 informējusi Inesi D.-F., ka jauns lēmums administratīvā pārkāpuma lietā nav pieņemts.

[3] Inese D.-F. iesniegusi Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu, kurā lūgusi atzīt par prettiesiskiem un atcelt Valsts policijas 2005.gada 21. aprīļa lēmumu un Bauskas rajona policijas pārvaldes 2005.gada 14.marta lēmumu. Inese D.-F. pieteikumā norādījusi, ka ar Bauskas rajona policijas pārvaldes lēmumu atcelts spēkā stāties viņai labvēlīgs administratīvais akts un administratīvā pārkāpuma lieta nodota jaunai izskatīšanai. Tādējādi pieteicējas ieskatā nav ievērots Administratīvā procesa likums.

[4] Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2005.gada 23.maija lēmumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, atteikusies pieņemt Ineses D.-F. pieteikumu, jo Bauskas rajona policijas pārvaldes lēmums nerada tiesiskās sekas Inesei D.-F. un tas atzīstams par starplēmumu, savukārt Valsts policijas 2005.gada 21. aprīļa atbilde atzīstama par informatīvu vēstuli, tādējādi pieteikums par minētās atbildes atcelšanu nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar Ineses D.-F. iesniegto blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 20.septembra lēmumu grozījusi Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt Ineses D.-F. pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, un atteikusi pieņemt Ineses D.-F. pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 5.punktu. Apgabaltiesa lēmumu pamatojusi ar tālāk minētajiem motīviem.

[5.1] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 83.pantu un 1.panta trešo daļu, atzīstams, ka Bauskas rajona policijas pārvaldes priekšnieks pēc savas iniciatīvas (veicot pārbaudi) ir atcēlis administratīvo aktu administratīvā pārkāpuma lietā. Konkrētajā gadījumā amatpersona, atceļot lēmumu, administratīvā pārkāpuma lietu nav izlēmusi pēc būtības, bet to nodevusi jaunai izskatīšanai Ceļu policijai. Tādējādi, ņemot vērā arī Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 286.panta pirmās daļas 2.punktu, konkrētajā gadījumā pārsūdzētais lēmums nav atzīstams par galīgo administratīvo aktu

administratīvā pārkāpuma lietā. Turklāt arī juridiskajā literatūrā atzīts, lai noskaidrotu, vai attiecīgais lēmums ir galīgs lēmums vai tikai starplēmums, jānoskaidro, vai attiecīgajā procesā ir sasniegts mērķis, kura dēļ attiecīgais process ir uzsākts. Lai arī pārsūdzētais lēmums atbilstoši Administratīvā procesa likuma 83.panta otrajai daļai un 1.panta trešajai daļai satur administratīvā akta pazīmes, tomēr konkrētajā gadījumā mērķis ar to netiek sasniegts. Tāpat pārsūdzētajā lēmumā ietvertā norāde uz atceltā lēmuma prettiesiskumu pati par sevi pieteicējai tiešas sekas nerada. Tādas var tikt radītas ar galīgā lēmuma pieņemšanu.

[5.2] Jebkurš no Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 275.panta izrietošajiem lēmuma veidiem, ko var pieņemt iestāde – lēmumu par administratīvā soda uzlikšanu vai lietvedības izbeigšanu, var tikt atzīts par galīgo administratīvo aktu, kuram ir konkrētas sekas. Šādas lietas ietvaros vienlaicīgi vērtējams arī lēmuma par administratīvās lietas nodošanu jaunai izskatīšanai, kas pieņemts saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 83.pantu, tiesiskums. Līdz ar to konkrētā administratīvā pārkāpuma lieta pēc būtības nav izskatīta iestādē, lai tiesa varētu veikt kontroli.

[5.3] Tādējādi arī pirmās instances tiesa tiesnese nepamatoti piemērojusi Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, jo konkrētajā gadījumā bija jāpiemēro šā likuma 191.panta pirmās daļas 5.punkts. Tā kā konkrētajā gadījumā iestāde administratīvā pārkāpuma lietu nav izskatījusi no jauna un galīgo lēmumu pēc būtības nav pieņēmusi, atzīstams, ka iepriekšējā ārpustiesas izskatīšanas kārtība nav ievērota.

[6] Inese D.-F. ir iesniegusi blakus sūdzību, kurā lūdz minēto Administratīvās apgabaltiesas lēmumu atcelt un nodot jautājumu par pieteikuma pieņemšanu jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai. Inese D.-F. blakus sūdzībā norādījusi vairākus argumentus, kādēļ viņas ieskatā Bauskas rajona policijas pārvaldes 2005.gada 14.marta lēmums un Valsts policijas 2005.gada 21. aprīļa atbilde ir administratīvais akts, un vērtējusi šajā pārsūdzētajā 2005.gada 14.marta lēmumā un 2005.gada 21. aprīļa atbildē norādītos argumentus un tiesību normas. Inese D.-F. blakus sūdzībā attiecībā uz to, kā izpaudies apgabaltiesas lēmuma nepareizība, norādījusi tālāk minētos argumentus.

[6.1] Apgabaltiesas lēmums ir pretrunīgs un tajā nepamatoti atzīts, ka Bauskas rajona policijas pārvaldes 2005.gada 14.marta lēmums nav administratīvais akts. Apgabaltiesa lēmumā norādījusi, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 83.pantam administratīvo aktu atceļ ar jaunu administratīvo aktu. Tomēr vienlaikus lēmumā apgabaltiesa norādījusi, ka pārsūdzētais lēmums satur administratīvā akta pazīmes, bet, tā kā konkrētajā gadījumā ar šo lēmumu netiek

sasniegts mērķis, tad tiesa šo lēmumu nav atzinusi par administratīvo aktu. Apgabaltiesa arī lēmumā norādījusi, ka konkrētajā gadījumā nav pieņemts tāds administratīvais akts, kas varētu būt apstrīdēts un pakļauts tiesas kontrolei. No šiem apgabaltiesas argumentiem secināms, ka apgabaltiesa pēc būtības piekrīt pirmās instances tiesai par to, ka neviens no pārsūdzētajiem lēmumiem nav administratīvais akts un tādēļ nav pārsūdzams. Taču tādā gadījumā nav saprotams, kādēļ apgabaltiesa lēmumā ir secinājusi, ka blakus sūdzības iesniedzēja nav ievērojusi ārpustiesas izskatīšanas kārtību. Atsaukšanās uz ārpustiesas izskatīšanas kārtības neievērošanu liecina, ka Bauskas rajona policijas pārvaldes 2005.gada 14.marta lēmums tomēr ir administratīvais akts un tiesas ieskatā nav ievērota šī lēmuma apstrīdēšanas kārtība. Taču tādā gadījumā apgabaltiesa lēmumā nav norādījusi, kā izpaužas ārpustiesas izskatīšanas kārtības neievērošana.

[6.2] Apgabaltiesa vispār nav vērtējusi vienu no blakus sūdzības iesniedzējas pārsūdzētajiem lēmumiem – Valsts policijas 2005.gada 21. aprīļa atbildi. Tādējādi apgabaltiesa nav sniegusi atbildi, kādēļ tikusi noraidīta iesniegtā blakus sūdzība un ko blakus sūdzības iesniedzēja nav ievērojusi, kas tādējādi ierobežo Administratīvā procesa likumā un Satversmes 92.pantā blakus sūdzības iesniedzējai garantētās tiesības aizstāvēt savas tiesības taisnīgā tiesā.

[7] Ineses D.-F. pilnvarotā pārstāve ir iesniegusi lūgumu izskatīt lietu bez viņas klātbūtnes.

Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 268. un 269.pantu un blakus sūdzības iesniedzējas pilnvarotās pārstāves lūgumu, Administratīvo lietu departaments atzina, ka konkrētajā gadījumā ir iespējams skatīt lietu bez Ineses D.-F. pilnvarotās pārstāves klātbūtnes.

Motīvu daļa

[8] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 83.panta otrajai daļai administratīvo aktu atceļ ar jaunu administratīvo aktu. Tādējādi, lai noskaidrotu, vai Bauskas rajona policijas pārvaldes 2005.gada 14.marta lēmums ir uzskatāms par administratīvo aktu vai starplēmumu, ir jānoskaidro, vai Bauskas rajona policijas pārvaldes Kārtības policijas 2005.gada 18.februāra lēmums, kas bija galīgais lēmums administratīvā pārkāpuma lietā, ir spēkā vai ir atcelts.

[9] Bauskas rajona policijas pārvaldes 2005.gada 16.marta lēmuma nolēmuma daļa satur vairākus punktus. Nolēmumu daļas pirmais punkts noteic, ka Bauskas rajona policijas pārvaldes Kārtības policijas 2005.gada 18.februāra lēmums tiek atcelts. Otrais punkts noteic, ka Bauskas rajona policijas pārvaldes Kārtības policijai ir jāuzsāk lieta no jauna. Trešais punkts noteic, ka par lietas izskatīšanu no jauna jāpaziņo Inesei D.-F., savukārt ceturtajā punkta norādīts, kad šī izskatīšana notiks.

No iepriekš teiktā izriet, ka Bauskas rajona policijas pārvaldes Kārtības policijas 2005.gada 18.februāra lēmums, kas bija galīgais lēmums administratīvā pārkāpuma lietā, ir atcelts un vairs nav spēkā. Šai atcelšanai nav starplēmuma rakstura. Tiesiskās sekas, kuras bija nodibinātas ar 2005.gada 18.februāra lēmumu, ar Bauskas rajona policijas pārvaldes 2005.gada 16.marta lēmumu ir izbeigtas. Kaut arī Kārtības policijai ir uzdots izskatīt lietu vēlreiz, tās pieņemtais lēmums būs jauns lēmums, kuru atkal varēs attiecīgi apstrīdēt un pārsūdzēt. Citādi būtu, ja Bauskas rajona policijas pārvalde būtu tikai norādījusi uz kļūdām un, neatceļot iepriekšējo lēmumu, būtu uzlikusi par pienākumu izskatīt lietu no jauna un attiecīgi grozīt savu iepriekšējo lēmumu. Šāds lēmums tiešām būtu uzskatāms par starplēmumu, kas tiesā atsevišķi nav pārsūdzams.

[10] Kaut arī pārsūdzētais lēmums Inesei D.-F. ir labvēlīgs, jo atceļ uzlikto sodu, ir saprotama pieteicējas vēlme pārbaudīt šī lēmuma tiesiskumu, jo no lēmuma izriet, ka tas tiek pieņemts tādēļ, lai Inesi D.-F. varētu sodīt bargāk.

[11] Ievērojot iepriekšminēto, Administratīvo lietu departaments secina, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir atceļams un lieta nosūtāma Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par lietas ierosināšanu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 2.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 20.septembra lēmumu atcelt un nosūtīt lietu Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par lietas ierosināšanu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par atteikšanos pieņemt pieteikumu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa un 282.panta 1.punktu)

Pašvaldības lēmums par veselības aprūpes sistēmas reorganizāciju ir uzskatāms par pašvaldības iekšējo lēmumu, kas skar pašu iestādi, jo tas attiecas uz tās darba organizāciju.

Strīds par darba tiesiskajām attiecībām ir risināms civilprocesuālā kārtībā, iesniedzot attiecīgu prasības pieteikumu vispārējās jurisdikcijas tiesā, jo tas attiecas uz privāto tiesību jomu.

2005.gada 8.novembrī

Lieta Nr.SKA-505

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa

atklātā tiesas sēdē izskatīja Birutas S. pilnvarotās personas Z.Grīnvalda blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 20.septembra lēmumu, ar kuru atcelts Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 2.maija lēmums daļā par tiesvedības izbeigšanu lietā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktu, bet daļā par tiesvedības izbeigšanu lietā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu atstāts negrozīts.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Jaunannas pagasta padomes 2003.gada 26.jūnija lēmumu Nr.7 "Par Jaunannas pagasta veselības aprūpes sistēmas reorganizāciju" (turpmāk – lēmums Nr.7) nolemts:

1) reorganizēt veselības aprūpes sistēmu Jaunannas pagastā, likvidējot Feldšeru vecmāšu punktu ar 2003.gada 1.augustu;

2) nodrošināt veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību Jaunannas pagasta iedzīvotājiem – veselības aprūpes pakalpojumus sniegs ģimenes ārste dr.M. (pēc līguma ar Ziemeļaustrumu slimokasi);

3) paziņot par izmaiņām veselības aprūpes sistēmā Ziemeļaustrumu slimokasei un noformēt izmaiņas attiecīgajā līgumā;

4) telpas Jaunannas pagasta "Straumēs" saglabāt kā veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanas vietu Jaunannas pagasta iedzīvotājiem, turpmāk – veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanas punkts;

5) noslēgt patapinājuma līgumus par telpu un inventāra iznomāšanu ar ģimenes ārsti dr.A.M.;

6) uzteikt darbu galvenajai feldšerei Birutai S. ar 2003.gada 1.augustu, pamatojoties uz Darba likuma 101.panta 9.punktu;

7) pēc piedādītajiem rēķiniem, noslēdzot atsevišķas vienošanās ar ģimenes ārsti dr.A.M., apstiprinātā budžeta ietvaros veselības aprūpes pakalpojumu punktā segt šādus saimnieciskos izdevumus – elektrības, apkures, telefona abonēšanas un telpu apkopšanas izdevumus.

[2] 2003.gada 28.jūlijā Biruta S. iesniegusi Alūksnes rajona tiesā pieteikumu, kurā lūgusi atcelt lēmumu Nr.7, kā arī: 1) atzīt lēmumu Nr.7 par pretēju pašas pašvaldības interesēm; 2) atzīt pieteicējas tiesību aizskārumu; 3) atzīt, ka pašvaldība neizpilda pienākumu primārās veselības aprūpē, par ko pieņemt blakus lēmumu, adresētu prokuratūrai un Pašvaldību lietu pārvaldei; 4) uzdot atbildētājam atcelt lēmumu Nr.7 un piedzīt no atbildētāja tiesāšanās izdevumus un izdevumus par saņemto advokāta palīdzību.

Lēmumu Nr.7 pieteicēja uzskata par prettiesisku un atceļamu, jo: 1) lēmums nepamatoti ierobežo pieteicējas likumīgās tiesības uz darbu, kuras garantētas Satversmē. Pieteicējai zūd iespējas izpildīt savus pienākumus, kurus viņa apņēmusies pildīt, saņemot kvalifikācijas dokumentu un sertifikātu; 2) atbildētājs izmaina veselības aizsardzības struktūru, pieļaujot sertificētas ārstniecības iestādes likvidēšanu, tajā vietā atverot nesertificētu ārstniecības iestādi; 3) lēmums aizskar pieteicējas un citu pašvaldības iedzīvotāju intereses.

[3] Ar 2004.gada 23.marta Alūksnes rajona tiesas lēmumu administratīvā lieta nosūtīta izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Ar Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 2.maija lēmumu tiesvedība lietā izbeigta, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 1. un 2.punktu.

[4] Izskatot pieteicējas blakus sūdzību par minēto Administratīvās rajona tiesas lēmumu, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 20.septembra lēmumu atcēlusi Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 2.maija lēmumu daļā par tiesvedības izbeigšanu lietā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktu, bet daļā par tiesvedības izbeigšanu lietā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu atstājusi negrozītu. Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Lēmums Nr.7, ņemot vērā tā saturu un būtību, ir uzskatāms par pašvaldības iekšējo lēmumu, kas skar pašu iestādi, jo attiecas uz tās darba organizāciju vienā no pašvaldībai īstenojamiem uzdevumiem, kas izriet no likuma "Par pašvaldībām". Tādējādi, ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā noteikto, lēmums Nr.7 nav pārsūdzams administratīvajā tiesā.

[4.2] Lēmumā Nr.7 izņemts arī jautājums par darba līguma izbeigšanu ar pieteicēju saskaņā ar Darba likumu. Strīds par darba tiesiskajām attiecībām ir risināms civilprocesuālā kārtībā, kā to pamatoti norādījusi arī pirmās instances tiesa.

[4.3] Ievērojot minēto, lēmuma Nr.7 tiesiskums nav pārbaudāms administratīvajā procesā tiesā. Tādējādi pastāv Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktā paredzētais pamats tiesvedības izbeigšanai – lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[4.4] Administratīvā rajona tiesa savā lēmumā ir atsevišķi analizējusi pieteicējas prasījumu par viņas tiesībām saņemt sertificētas ārstniecības iestādes pakalpojumus un atzinusi, ka nav aizskartas minētās subjektīvās tiesības, tādēļ tiesvedību izbeigusi saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktu.

Šajā daļā Administratīvās rajona tiesas lēmums ir atceļams, jo pieteicējas prasījums ir par lēmuma Nr.7 atzīšanu par nelikumīgu, bet, kā jau norādīts iepriekš, minētajā lēmumā ietvertie pašvaldības nolēmumi nav pārbaudāmi administratīvā procesa kārtībā.

[5] Par minēto lēmumu pieteicējas pārstāvis Z.Grīnvalds iesniedzis blakus sūdzību, lūdzot Administratīvās apgabaltiesas lēmumu atcelt, izņemot daļu par Administratīvās rajona tiesas lēmuma atcelšanu daļā. Blakus sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Pēc iepazīšanās ar apgabaltiesas lēmumu, kļūst skaidrs, ka Birutas S. pieteikums ir izņemts pēc būtības, lai gan nav ievērots neviens no sprieduma taisīšanas principiem, kuri noteikti Administratīvā procesa likuma 26.nodaļā.

[5.2] Tiesa nepareizi tulkojusi Administratīvā procesa likuma 1.pantu, nonākot pie nepareiza secinājuma, ka lēmums par veselības aizsardzības sistēmas reorganizēšanu ir iekšējs akts. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka veselības aizsardzību Latvijas Republikā nosaka, vada un kontrolē Veselības aizsardzības ministrija (acīmredzot domāta – Veselības ministrija) un Jaunannas pagasta padomes lēmums, pēc būtības būdams pretrunā ar augstāku tiesību normu, nosaka atsevišķā pagastā savu veselības aprūpes sistēmu, ignorējot prasības par to, ka veselības aizsardzības iestādēm jābūt sertificētām.

[5.3] Daļā nelikumīgi pieņemtais lēmums, proti, lietas izspriešana pēc būtības lēmuma, nevis sprieduma veidā, ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā.

[6] ņemot vērā, ka saņemts pieteicējas lūgums izskatīt blakus sūdzību bez viņas klātbūtnes, Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu izskatīt blakus sūdzību bez pieteicējas piedalīšanās.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 103.panta pirmā daļa nosaka administratīvā procesa tiesā būtību, proti, tā ir tiesas kontrole pār iestādes izdota administratīvā akta vai iestādes

faktiskās rīcības tiesiskumu vai lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros, kā arī privātpersonas publiski tiesisko pienākumu vai tiesību noskaidrošana un no publisko tiesību līguma izrietošo strīdu izskatīšana.

APL 1.panta trešā daļa nosaka, ka administratīvais akts ir uz āru vērstš tiesību akts, ko iestāde izdod publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu vai personām, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības vai konstatējot faktisko situāciju. Administratīvais akts ir arī lēmums par iestādes darbinieka vai iestādei īpaši pakļautas personas tiesiskā statusa nodibināšanu, maiņu, izbeigšanu un šīs personas disciplināro sodīšanu, kā arī cits lēmums, ja tas būtiski ierobežo iestādes darbinieka vai iestādei īpaši pakļautas personas cilvēktiesības. Iestādes lēmums vai cita veida darbība privāto tiesību jomā, kā arī iestādes iekšējs lēmums, kas skar tikai pašu iestādi, tai padotu institūciju vai īpaši pakļautu personu, nav administratīvais akts. Administratīvais akts nav arī Saeimas, Valsts prezidenta, Ministru kabineta un pašvaldības domes (padomes) politiskie lēmumi (politiskie paziņojumi, deklarācijas, aicinājumi, paziņojumi par amatpersonu ievēlēšanu u.tml.), kā arī kriminālprocesuālie lēmumi un tiesu nolēmumi.

Saskaņā ar APL 282.panta 1.punktu tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[8] Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, apelācijas instances tiesa pamatoti secinājusi, ka Jaunannas pagasta padomes 2003.gada 26.jūnija lēmums Nr.7, ņemot vērā tā saturu un būtību, ir uzskatāms par pašvaldības iekšējo lēmumu, kas skar pašu iestādi, jo attiecas uz tās darba organizāciju. Šāds secinājums izriet no likuma "Par pašvaldībām" 15.panta 6.punkta (likuma redakcija lēmuma pieņemšanas brīdī), kurā noteikts, ka viena no pašvaldības pastāvīgajām funkcijām ir nodrošināt veselības aprūpes pieejamību. Jautājums par to, kādā formā tiek nodrošināta veselības aprūpe iedzīvotājiem, ir pašvaldības kompetencē. Konkrētajā gadījumā nav notikusi veselības aprūpes sistēmas likvidācija, kas liegtu pašvaldības iedzīvotājiem saņemt veselības aprūpes pakalpojumus, bet gan notikusi tās reorganizācija, kuras rezultātā iedzīvotājiem tiek nodrošināta veselības aprūpe citādākā un pašvaldības ieskatā efektīvākā veidā.

[9] Minētajā lēmumā Nr.7, citastarp, ir izņemts arī jautājums par darba uzteikumu pieteicējai saskaņā ar Darba likumu. Kā pamatoti secinājusi Administratīvā apgabaltiesa, strīds par darba tiesiskajām attiecībām ir risināms civilprocesuālā kārtībā, jo tas attiecas uz privāto tiesību jomu. Tādējādi strīds par darba tiesiskajām attiecībām

pieteicējai bija jārisina civilprocesuālā kārtībā, iesniedzot attiecīgu prasības pieteikumu vispārējās jurisdikcijas tiesā.

[10] Ievērojot minētos argumentus un APL 1.panta trešajā daļā noteikto, lēmuma Nr.7 tiesiskums nav pārbaudāms administratīvajā procesā tiesā. Līdz ar to pastāv APL 282.panta 1.punktā paredzētais pamats tiesvedības izbeigšanai – lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[11] Kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments noraida blakus sūdzības iesniedzēja norādi, ka apelācijas instances tiesa ir izspriedusi Birutas S. pieteikumu pēc būtības. Apelācijas instances tiesa atbilstoši APL 285.panta pirmajai daļai un APL 283.panta pirmajai daļai pamatoti nav pieņēmusi spriedumu, bet gan lēmumu, jo lieta netika izspriesta pēc būtības, – tiesa nav vērtējusi apstrīdētā pašvaldības lēmuma tiesiskumu un pamatotību, jo šis lēmums nav pakļauts administratīvo tiesu jurisdikcijai.

[12] Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, apelācijas instances tiesas lēmums atstājams negrozīts, bet Birutas S. pārstāvja Z.Grīnvalda blakus sūdzība noraidāma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 20.septembra lēmumu atstāt negrozītu, bet Birutas S. pārstāvja Z.Grīnvalda blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par atteikumu pieņemt pieteikumu tiesā (Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1. un 8.punkts)

Lēmums par satikšanos ar notiesāto ir lēmums, kas saistīts ar tiesvedību krimināllietā, un tas nav pakļauts administratīvās tiesas kontrolei.

Pieteicēja subjektīvās tiesības iesniegt pieteikumu zūd līdz ar pieteikuma iesniegšanas termiņa nokavējumu.

2005.gada 29.novembrī

Lieta Nr.SKA-514

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētās senators	N.Salienieks,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja Jevgenija Ļ. pārstāvim J.Ļackim, Tieslietu ministrijas pārstāvei Z.Vasilei un ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvim A.Ašmanim,

atklātā tiesas sēdē izskatīja Jevgenija Ļ. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 15.septembra lēmumu, ar kuru daļā atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 3.jūnija lēmums par atteikumu pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Administratīvajā rajona tiesā 2005.gada 24.maijā saņemts Jevgenija Ļ. pieteikums.

[1.1] Pieteicējs pieteikumā norāda, ka Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesa ar 2000.gada 27.septembra spriedumu viņu atzina par vainīgu pēc Krimināllikuma 175.panta trešās daļas un notiesāja ar reālu brīvības atņemšanu uz pieciem gadiem un 6 mēnešiem. Rīgas apgabaltiesā viņa sūdzība netika izskatīta gandrīz trīs gadus – tiesas sēde notika tikai 2003.gada 10.septembrī. Pieteicējs uzskata, ka ar ilgo atrašanos apcietinājumā pārkāptas viņa tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā, jo pagāja vairāki gadi kopš notiesāšanas pirmās instances tiesā. Pieteicējs norāda, ka laikā, kamēr viņš gaidīja apelācijas instances tiesas spriedumu, viņam bija liegtas tikšanās ar vecākiem, jo Rīgas apgabaltiesas tiesnese, kuras lietvedībā atradās krimināllieta, pieteicēja vecāku lūgumus tikties ar viņu vairākas reizes noraidīja bez jebkāda pamatojuma. Pieteicējs uzskata, ka tādā veidā pārkāptas viņa tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi un nelikumīgi tika liegta iespēja realizēt tiesības, ko piešķir

likums. Pieteicējs lūdzis atjaunot procesuālo termiņu pieteikuma iesniegšanai par minēto prasījumu un piedzīt no Tieslietu ministrijas par Rīgas apgabaltiesas nodarīto morālo kaitējumu Ls 10 000.

[1.2] Gaidot lietas izskatīšanu apelācijas instancē, atrodoties Centrālcietuma pārpildītās kamerās, kur bijis spiests kontaktēties ar inficētiem ieslodzītajiem, pieteicējs saslimis ar vairākām smagām un dzīvībai bīstamām slimībām. Pieteicējs lūdz piespriest atlīdzību Ls 15 000 apmērā par Tieslietu ministrijas padotībā esošās valsts pārvaldes iestādes ieslodzījuma vietu pārvaldes pakļautībā esošā Centrālcietuma radītajiem zaudējumiem, kas saistīti ar viņa veselībai nodarīto kaitējumu. Pieteicējs uzskata, ka zaudējums radies iestādes bezdarbības rezultātā – nenodrošinot veselībai drošus un nekaitīgus apstākļus ieslodzījuma vietā. Pieteicējs arī lūdzis atjaunot procesuālo termiņu pieteikuma iesniegšanai par minēto prasījumu. Kā iemeslu procesuālā termiņa nokavējumam pieteicējs norāda, ka līdz 2005.gada 23.maijam izcietis brīvības atņemšanas sodu un ir vēlējies pats piedalīties lietas iztiesāšanā un izteikt viedokli.

[1.3] Pieteicējs pieteikumā lūdz piespriest atlīdzību Ls 10 000 par Valmieras cietuma nodarīto morālo kaitējumu, kas nodarīts, pakļaujot pieteicēju spīdzināšanai un cietsirdīgam sodam.

[1.4] Pieteikumā arī norādīts uz Rīgas Centrālcietuma priekšnieka nelikumīgu rīcību, nesniedzot informāciju par pieteicēja slimības diagnozi, pamatojoties uz Ārstniecības likuma 50.pantu.

[2] Administratīvā rajona tiesa ar 2005.gada 3.jūnija lēmumu:

1) noraidījusi Jevgenija Ļ. lūgumu par procesuālā termiņa atjaunošanu pieteikuma iesniegšanai tiesā par iestādes faktisko rīcību, ar kuru nodarīts kaitējums viņa veselībai. Atteikusi pieņemt Jevgenija Ļ. pieteikumu daļā par iestādes faktisko rīcību, ar kuru nodarīts kaitējums viņa veselībai, un zaudējumu atlīdzību Ls 15 000;

2) atteikusi pieņemt Jevgenija Ļ. pieteikumu daļā par apelācijas sūdzības izskatīšanas ilgumu Rīgas apgabaltiesā un aizliegumu tikties ar vecākiem, kā arī atlīdzinājumu Ls 10 000;

3) atteikusi pieņemt pieteikumu daļā par ieslodzījuma vietu pārvaldes pakļautībā esošā Valmieras cietuma nodarīto morālo kaitējumu Ls 10 000.

[3] Jevgenijs Ļ. par minēto lēmumu iesniedzis blakus sūdzību. Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 15.septembra lēmumu blakus sūdzību apmierinājusi daļēji, nododot jaunai izskatīšanai Administratīvā rajona tiesā jautājumu par pieteikuma pieņemšanu daļā par Rīgas Centrālcietuma priekšnieka nelikumīgu rīcību, nesniedzot informāciju par pieteicēja slimības diagnozi, pamatojoties uz Ārstniecības likuma 50.pantu. Pārējā daļā Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 3.jūnija lēmums atstāts negrozīts.

Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Attiecībā uz ilgstošu lietas neizskatīšanu un tiesību pārkāpumu uz privāto un ģimenes dzīvi apgabaltiesa norādījusi, ka Rīgas apgabaltiesas tiesneses lēmumi par lietas nozīmēšanu un tikšanos ar ieslodzīto saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1.panta trešo daļu nav administratīvie akti, tādēļ atbilstoši Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktam pieteikums par tiem nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā. Tādējādi administratīvā procesa kārtībā nav izskatāms arī jautājums par Rīgas apgabaltiesas nodarīto morālo kaitējumu, pārkāpjot pieteicēja tiesības uz lietas savlaicīgu izskatīšanu un tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi, kā arī nav nepieciešams izlemt jautājumu par procesuālā termiņa atjaunošanu.

[3.2] Attiecībā uz pieteikumu daļā par iestādes faktisko rīcību un Jevgenija Ļ. veselībai nodarītā kaitējuma Ls 15 000 atlīdzināšanu apgabaltiesa atzinusi, ka atrašanās cietumā un vēlēšanās pašam piedalīties lietas izskatīšanā nav uzskatāma par attaisnojošu iemeslu procesuālā termiņa nokavējumam un tas nav atjaunojams. Tādēļ saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu pieteicējs ir zaudējis subjektīvās tiesības pārsūdzēt iestādes faktisko rīcību.

[3.3] Attiecībā uz pieteikumu daļā par Valmieras cietuma nodarītā morālā kaitējuma Ls 10 000 atlīdzināšanu, kas nodarīts pakļaujot pieteicēju spīdzināšanai un cietsirdīgam sodam, apgabaltiesa secinājusi, ka pieteicējs nav ievērojis likumā noteikto iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību, tādēļ saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 5.punktu atsakāms pieņemt pieteikumu.

[3.4] Administratīvā apgabaltiesa lēmumā konstatējusi, ka Administratīvā rajona tiesa nav vērtējusi pieteikumu daļā par Centrālcietuma vadības atteikumu sniegt informāciju par pieteicēja slimības diagnozi. Tādēļ Administratīvā apgabaltiesa secina, ka šajā daļā pieteikums nododams jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

[4] Jevgenijs Ļ. iesniedzis blakus sūdzību par apgabaltiesas lēmumu daļā, ar kuru:

1) atteikts pieņemt pieteikumu par iestādes faktisko rīcību, ar kuru nodarīts kaitējums pieteicēja veselībai, un zaudējumu atlīdzību Ls 15 000;

2) atteikts pieņemt pieteikumu par apelācijas sūdzības izskatīšanas ilgumu Rīgas apgabaltiesā un aizliegumu tikties ar vecākiem un morāla kaitējuma atlīdzību Ls 10 000.

Blakus sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 121.panta trešo daļu. Ilgā gaidīšana uz krimināllietas izskatīšanu un

aizliegums šajā laikā tikties ar vecākiem nav pārsūdzams kriminālprocesa kārtībā, kā arī nav ne kriminālprocesuāli lēmumi, ne tiesas nolēmumi. Ilgā gaidīšana uz krimināllietas izskatīšanu ir tiesas bezdarbība jeb faktiskā rīcība. Apgabaltiesa, secinot, ka šis prasījums nav skatāms administratīvā procesa kārtībā, nav norādījusi, kura procesa kārtībā un kurā tiesā tas ir skatāms.

[4.2] Atsakoties pieņemt pieteikumu daļā par iestādes faktisko rīcību, ieslodzījuma vietā nenodrošinot veselībai drošus un nekaitīgus apstākļus, ar kuru nodarīts kaitējums pieteicēja veselībai, un zaudējumu atlīdzību Ls 15 000, apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka procesuālais termiņš pieteikuma iesniegšanai tika nokavēts Centrālcietuma vainas dēļ. Savukārt jautājums par pieteikuma pieņemšanu daļā par Centrālcietuma priekšnieka rīcību, ar kuru noraidīts pieteicēja lūgums atsūtīt slimības vēstures kopiju, nodots jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai. Apgabaltiesa arī nav ņēmusi vērā, ka, neļaujot satikties ar vecākiem, pieteicējam nebija iespējams saņemt nepieciešamo informāciju, lai pienācīgi sagatavotos tiesai.

[4.3] Atteikšanās pieņemt sūdzību liegtu pieteicējam starptautiskajos tiesību aktos un Latvijas Republikas Satversmes 92.pantā garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu, kā arī būtu pretrunā ar Administratīvā procesa likuma 2.panta 2.punkta noteikto likuma pamatmērķi.

[5] Tiesas sēdē Jevgenija Ļ. pārstāvis uzturēja blakus sūdzību. Tieslietu ministrijas un ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvis blakus sūdzību neatzina un lūdza to noraidīt.

Motīvu daļa

[6] Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 15.septembra lēmumu ir atstājusi negrozītu Administratīvās rajona tiesas lēmumu daļā, ar kuru noraidīts Jevgenija Ļ. pieteikums par procesuālā termiņa atjaunošanu pieteikuma iesniegšanai tiesā par iestādes faktisko rīcību, ar kuru nodarīts kaitējums viņa veselībai. Administratīvās apgabaltiesas lēmums šajā daļā ir stājies spēkā un nav pārsūdzams. Līdz ar to blakus sūdzība šajā daļā nav izskatāma.

Apgabaltiesa secinājusi, ka pirmās instances tiesas lēmums, atsakot pieņemt pieteicēja pieteikumu uz tā pamata, ka pieteicējam nav subjektīvo tiesību iesniegt pieteikumu tiesā sakarā ar pieteikuma iesniegšanas termiņa nokavējumu, ir tiesisks un pamatots.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā, pieteicēja subjektīvās tiesības iesniegt pieteikumu par iepriekš minētajiem prasījumiem ir zudušas ar termiņa nokavējumu, jo spēkā stājies tiesas lēmums, ar kuru noraidīts lūgums par procesuālā termiņa atjaunošanu.

Tā kā šajā gadījumā pieteicējam zudušas tiesības pieteikuma iesniegšanai saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu, pamatots ir Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums ir tiesisks un pamatots, atsakot pieņemt pieteikumu uz tā pamata, ka pieteicējam nav subjektīvo tiesību iesniegt pieteikumu.

Turklāt Administratīvo lietu departaments norāda, ka atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 15.pantam privātpersonai ir tiesības griezties ar iesniegumu par zaudējumu atlīdzinājumu pie tās iestādes, kas nodarījusi zaudējumu. Atbilstoši minētā likuma 17.pantam privātpersonai ir tiesības iesniegt iesniegumu par zaudējumu atlīdzinājumu gada laikā no dienas, kad uzzināja vai tai vajadzēja uzzināt par zaudējumu, bet ne vēlāk kā piecu gadu laikā no iestādes prettiesiskā administratīvā akta spēkā stāšanās vai prettiesiskās faktiskās rīcības veikšanas dienas.

[7] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka attiecībā par atteikumu pieņemt pieteikumu par apelācijas sūdzības krimināllietā izskatīšanas ilgumu Rīgas apgabaltiesā un aizliegumu tikties ar vecākiem, kā arī morālā kaitējuma atlīdzību Ls 10 000, Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir likumīgs un pamatots.

[7.1] Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa noteic, ka administratīvais akts ir uz āru vērsts tiesību akts, ko iestāde izdod publisko tiesību jomā attiecībā uz individuāli noteiktu personu vai personām, nodibinot, grozot, konstatējot vai izbeidzot konkrētas tiesiskās attiecības vai konstatējot faktisko situāciju. Iestādes lēmums vai cita veida darbība privāto tiesību jomā, kā arī iestādes iekšējs lēmums, kas skar tikai pašu iestādi, tai padotu institūciju vai īpaši pakļautu personu, nav administratīvais akts. Administratīvais akts nav arī Saeimas, Valsts prezidenta, Ministru kabineta un pašvaldības domes (padomes) politiskie lēmumi (politiskie paziņojumi, deklarācijas, aicinājumi, paziņojumi par amatpersonu ievēlēšanu u.tml.), kā arī kriminālprocesuālie lēmumi un tiesu nolēmumi.

[7.2] Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 444.²panta pirmajā daļā bija noteikts: ja nav apstākļu, kas liedz lietu izskatīt apelācijas kārtībā, tiesnesis referents ar rakstveida lēmumu nozīmē to izskatīšanai, tas ir, lieta tiek nozīmēta izskatīšanai ar tiesneša lēmumu.

Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 321.pantā bija noteikts, ka tiesas priekšsēdētājam vai tiesnesim pēc notiesātā tuvu radnieku lūguma jādod viņiem iespēja satikties ar notiesāto, kurš atrodas apcietinājumā. Šis pants atrodas Latvijas Kriminālprocesa kodeksa ceturtajā sadaļā, kas regulē tiesvedību pirmās instances tiesā. Saskaņā ar Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 440.pantu lieta apelācijas instances tiesā izskatāma kārtībā, kāda noteikta krimināllietu izskatīšanai pirmās instances tiesā, izņemot šajā nodaļā

noteikto. Līdz ar to Administratīvo lietu departamenta uzskata, ka pamatots ir Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka lēmums par satikšanos ar notiesāto ir atzīstams par tiesneša lēmumu, kas saistīts ar tiesvedību krimināllietā.

[7.3] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas definīcijai pamatots ir Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka kriminālprocesuālie nolēmumi un tiesas nolēmumi nav atzīstami par administratīvajiem aktiem un tie nav pakļauti administratīvās tiesas kontrolei.

Tādejādi administratīvajā procesā nav skatāms arī jautājums par morālo kaitējumu, kas izriet no Rīgas apgabaltiesas tiesneša nolēmumiem, kas pieņemti krimināllietas ietvaros. Turklāt Administratīvā apgabaltiesa nav konstatējusi likuma "Par izziņas, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" paredzētos apstākļus, kas varētu būt par pamatu prasījumam tiesā par zaudējumu atlīdzināšanu sakarā ar tiesas nelikumīgu rīcību.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktam pamatots ir Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka Administratīvās rajona tiesas lēmums ir tiesisks un pamatots, atsakot pieņemt pieteikumu uz tā pamata, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

Ņemot vērā minētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir tiesisks un pamatots, bet blakus sūdzības apmierināšanai nav pamata.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 15.septembra lēmumu, bet Jevgenija L. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par leslodzījumu vietas pārvaldes rīcības, neapgādājot ierēdni ar normatīvajos aktos paredzēto formas tērpu un citiem dienesta pienākumu izpildei nepieciešamajiem piederumiem, juridisko dabu un par nepareiza atbildētāja norādīšanu pieteikumā nozīmi (Administratīvā procesa likuma 1.panta trešā daļa, 89.pants un 95.pants)

leslodzījumu vietas pārvaldes ierēdņa apgādāšana ar formas tērpu un citiem dienesta pienākumu izpildei nepieciešamajiem piederumiem nav vērsta uz tiesisku seku radīšanu, bet gan uz faktisko seku radīšanu. Tādēļ šāda darbība nevar tikt atzīta par administratīvo aktu.

Faktiskā rīcība atbilstoši satur šādas pazīmes: a) to veic iestāde; b) tā ir darbība vai atsevišķos gadījumos bezdarbība (ja iestādei ir pienākums izpildīt kādu darbību); c) tā ir publisko tiesību jomā; d) privātpersonai uz šo darbību ir tiesības vai šīs darbības rezultātā var rasties tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Līdztekus citām minētajām pazīmēm vērtējams arī, vai attiecīgā darbība vērsta uz āru.

Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā iekļautā tiesību norma – iestādes iekšējie lēmumi – gadījumos, ja tie aizskar īpaši pakļautās personas cilvēktiesības, ir uzskatāmi par uz āru vēršiem lēmumiem un var tikt atzīti par administratīvajiem aktiem – ir līdzīgi piemērojama arī gadījumos, kad jāizlemj, vai iestādes iekšējā darbība būtu vērtējama kā faktiskā rīcība.

Ja attiecībā uz leslodzījumu vietu pārvaldes ierēdņu sociālajām garantijām pārvaldes rīcībai ir bijusi arī mantiska rakstura ietekme uz tās ierēdņa personiskajiem līdzekļiem, radot tam zaudējumus, atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas paustajam, ka Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pants (tiesības uz taisnīgu tiesu) ir attiecināmas arī uz sociālajām garantijām, ja persona prasa individuālas ekonomiskas dabas tiesības, kas izriet no likuma, šāda leslodzījuma vietu pārvaldes rīcība, apgādājot vai neapgādājot ar formas tērpu un citiem dienesta pienākumu izpildei nepieciešamajiem piederumiem tās ierēdni, uzskatāma par faktisko rīcību.

Ja Latvijas Republika attiecīgā cietuma vai leslodzījuma vietu pārvaldes personā nav pildījusi savu pienākumu, kura pildīšanu ierēdnim bija tiesības prasīt, tad tiesai bija jāapsver, vai ierēdnim atbilstoši Administratīvā procesa likuma un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma normām ir tiesības prasīt no Latvijas Republikas atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas tam radušies ar iestādes bezdarbību.

Apstāklis, ka pieteikuma iesniedzējs pieteikumā ir norādījis nepareizu atbildētāju, nevar radīt šķēršļus pieteikuma pieņemšanai, jo atbilstoši Administratīvā procesa likuma 95.pantam tiesa pati konstatē publisko tiesību subjektu, no kura prasāms atlīdzinājums.

2005.gada 6.decembrī

Lieta Nr.SKA-527

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa

atklātā tiesas sēdē izskatīja Valentīnas B. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 13.oktobra lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums par atteikšanos pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valentīna B. iesniegusi Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu, kurā lūgusi piedzīt no Valmieras cietuma kompensāciju 269,36 latus par neizsniegto bezmaksas formas tērpu un citiem dienesta pienākumu izpildei nepieciešamajiem piederumiem, kā arī atlīdzinājumu par morālo kaitējumu 1 000 latus. Pieteicēja šādu pieteikumu iesniegusi tiesā sakarā ar to, ka Valmieras cietuma administrācija nav izsniegusi viņai Ministru kabineta 1998.gada 8.decembra noteikumos Nr.447 "Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu ierindas un komandējošā sastāva formas tērpu un atšķirības zīmju apraksts un mantiskās apgādes normas" (turpmāk – MK noteikumi Nr.447; šie noteikumi bija spēkā līdz 2003.gada 12.novembrim) un Ministru kabineta 2003.gada 30.septembra noteikumos Nr.543 "Noteikumi par leslodzījuma vietu pārvaldes specializētā valsts civildienesta ierēdņu formas tērpu, atšķirības zīmēm un dienesta pienākumu izpildei nepieciešamajiem piederumiem un mantiskās apgādes normām" (turpmāk – MK noteikumi Nr.543) paredzētos priekšmetus – apģērbus, apavus, atšķirības zīmes. Valentīna B. pieteikumā norādījusi, ka viņa lūdz kompensāciju par neizsniegtajiem priekšmetiem no 2000.gada 1.janvāra līdz 2005.gada 1.janvārim. Pieteicēja ar šādu lūgumu ir vērsusies pie leslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka, kurš ar 2004.gada 4.augusta lēmumu atteicis izmaksāt viņai šo kompensāciju.

[2] Administratīvās rajona tiesas tiesnese, izskatījusi pieteikumu un tam pievienotos dokumentus, ar 2005.gada 29.marta lēmumu atteikusi pieņemt Valentīnas B. pieteikumu. Tiesnese lēmumā norādījusi, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, jo, tā

kā pieteicēja ir specializētā civildienesta ierēdne – justīcijas majore, leslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka lēmums uzskatāms par iestādes iekšēju lēmumu attiecībā uz tai īpaši pakļauto personu, kas neskar pieteicējas cilvēktiesības. Tiesnese lēmumā vienlaikus norādījusi, ka tiesā ir pārsūdzami tādi iestādes lēmumi, ar kuriem tiek mainīts ierēdņu statuss.

[3] Izskatījusi lietu sakarā ar Valentīnas B. blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 13.oktobra lēmumu atstājusi Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmumu negrozītu. Apgabaltiesa lēmumu pamatojusi ar tālāk minētajiem motīviem.

[3.1] Ņemot vērā pieteikumā norādīto, Administratīvā procesa likuma 184.pantu, pirmās instances tiesas tiesneses norādīto, ka minētais pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā, konkrētajā gadījumā ir jānoskaidro, vai leslodzījuma vietu pārvaldes atteikums izmaksāt kompensāciju par formas tērpiem un piederumiem ir uzskatāms par administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību Administratīvā procesa likuma izpratnē.

[3.2] Ņemot vērā leslodzījuma vietu pārvaldes likuma 2.pantu un 28.pantu, kā arī MK noteikumu Nr.543 3. un 6.punktu, secināms, ka: 1) leslodzījuma vietu pārvaldes (turpmāk — Pārvalde) ierēdņi tiek apgādāti ar bezmaksas formas tērpiem un piederumiem dienesta pienākumu izpildei; 2) bezmaksas formas tērpu un piederumu apgāde ir paredzēta Ministru kabineta noteikumos un tie tiek nodrošināti atbilstoši valsts piešķirtajam finansējumam.

[3.3] Tā kā Pārvaldes ierēdņim normatīvajos aktos ir noteiktas tiesības saņemt bezmaksas formas tērpu un citus dienesta pienākumu izpildei nepieciešamos piederumus, bet valsts pienākums ir nodrošināt ierēdņi ar šiem priekšmetiem, tad Pārvaldes ierēdņim ir tiesības prasīt iestādei piešķirt bezmaksas formas tērpu un piederumus šim mērķim piešķirtā finansējuma ietvaros.

[3.4] Tā kā Valentīnas B. pieteikums nesatur prasījumu piešķirt formas tērpu un citus piederumus, bet satur prasījumu par kompensācijas izmaksu naudas izteiksmē par normatīvajos aktos paredzētajiem, bet nesaņemtajiem priekšmetiem, tad konkrētajā gadījumā Valentīnai B. nav subjektīvo tiesību prasīt Pārvaldei vai Valmieras cietuma administrācijai kā alternatīvu šādas naudas kompensācijas izmaksu. Ne leslodzījuma vietu pārvaldes likums, ne MK noteikumi Nr.543 neparedz iespēju ierēdņim saņemt izmaksas vai kompensācijas naudas izteiksmē formas tērpu un citu dienesta pienākumu izpildei nepieciešamo piederumu iegādei.

[3.5] Tādējādi Valentīnas B. pieteikums nesatur prasījumu, kas var tikt izskatīts administratīvā procesa kārtībā.

[4] Valentīna B. ir iesniegusi blakus sūdzību, kurā norādījusi, ka minēto Administratīvās apgabaltiesas lēmumu uzskata par

nepamatotu, un lūgusi, ja gadījumā tiesa neatzīst viņas blakus sūdzību un uzskata, ka viņas pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā, norādīt, kurā iestādē viņai jāvēršas ar šādu pieteikumu. Valentīna B. blakus sūdzībā arī norādījusi vairākus tālāk minētos argumentus, kādēļ, viņas ieskatā, apgabaltiesas lēmums ir nepareizs.

[4.1] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka MK noteikumi Nr.543 blakus sūdzības iesniedzējai jau piešķir tiesības saņemt apģērbus, apavus, atšķirības zīmes, uzliekot par pienākumu to izpildīt Valmieras cietuma apgādības daļai. Tā kā paredzētos priekšmetus blakus sūdzības iesniedzēja nav saņēmusi, tad viņa dienesta pienākumu pildīšanai ir spiesta iegādāties apavus un apģērbus no sava atalgojuma. Tādējādi iestādes faktiskā rīcība ir neatbilstoša Ministru kabineta noteikumu prasībām.

[4.2] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka, ja blakus sūdzības iesniedzējai kompensācija nepienākas, bet viņai ir tiesības saņemt visus minētos formas tērpa piederumus un iestāde savlaicīgi nav to izdarījusi, tad iestāde ir nodarījusi blakus sūdzības iesniedzējai morālo kaitējumu, kas novērtējams 1 000 latu apmērā. Minēto apliecina arī Valmieras cietumā veiktā pārbaude par darba rezultātiem, kurā konstatēts, ka Valmieras cietuma administrācija nav pieprasījusi līdzekļus minēto noteikumu izpildei.

[4.3] Apgabaltiesa, pieņemot lēmumu pēc būtības, piemērojamo tiesību normu ietvaros nav veicinājusi tiesisko interešu aizsardzību, jo nav ievērojusi darbinieku tiesības. Apgabaltiesa arī pārkāpusi tiesiskas valsts principu, jo tiesiskuma princips nedod iestādei tiesības nepildīt un neievērot spēkā esošās tiesību normas.

[5] Uz tiesas sēdi Valentīna B. nebija ieradiesies. Ņemot vērā, ka par tiesas sēdes laiku un vietu viņai bija paziņots likumā noteiktajā kārtībā, Administratīvo lietu departaments nolēma izskatīt blakus sūdzību bez viņas piedalīšanās.

Motīvu daļa

[6] Apgabaltiesa konkrētajā gadījumā pamatoti ir konstatējusi, ka ierēdņim (konkrētajā gadījumā – Valentīnai B.) normatīvajos aktos ir noteiktas tiesības saņemt formas tērpu un citus piederumus, savukārt valsts pienākums ir nodrošināt viņu ar šiem priekšmetiem.

[7] Tai pat laikā apgabaltiesa ir konstatējusi, ka ne leslodzījuma vietu pārvaldes likums, ne Ministru kabineta noteikumi neparedz iespēju ierēdņim saņemt izmaksas vai kompensācijas naudas izteiksmē.

Administratīvo lietu departaments piekrīt apgabaltiesas secinājumam, ka minētie normatīvie akti to neparedz. Tomēr atbilstoši Administratīvā procesa likuma 92.pantam ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem, kas viņam nodarīti ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Savukārt

atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmajai daļai iestāde zaudējumu var nodarīt ar administratīvo aktu, veicot faktisko rīcību vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies.

[8] Lai noskaidrotu, vai konkrētajā gadījumā personai ir subjektīvās tiesības prasīt zaudējumu atlīdzināšanu, jānoskaidro, vai apgādāšana ar attiecīgajiem priekšmetiem uzskatāma par administratīvo aktu vai faktisko rīcību, vai arī ir uzskatāma par citu valsts pārvaldes darbību, par kuru zaudējumu atlīdzināšana nav paredzēta.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgādāšana ar attiecīgajiem priekšmetiem nav vērsta uz tiesisku seku radīšanu, bet gan uz faktisko seku radīšanu. Tāpēc tā nevar tikt atzīta par administratīvo aktu.

Faktiskā rīcība atbilstoši Administratīvā procesa likuma 89.pantam satur šādas pazīmes: 1) to veic iestāde, 2) tā ir darbība vai atsevišķos gadījumos bezdarbība (ja iestādei ir pienākums izpildīt kādu darbību), 3) tā ir publisko tiesību jomā, 4) privātpersonai uz šo darbību ir tiesības vai šīs darbības rezultātā var rasties tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Konkrētajā gadījumā pastāv visas minētās pazīmes: 1) ieslodzījuma vietu pārvalde ir iestāde, 2) attiecīgo priekšmetu neizsniegšana ir bezdarbība, jo personai ir tiesības uz šo priekšmetu izsniegšanu, 3) attiecības ar ierēdņiem atšķirībā no līgumdarbiniekiem ir attiecības publisko tiesību, nevis privāto tiesību jomā, 4) ierēdņim uz attiecīgo darbību ir tiesības.

Vienlaikus Administratīvo lietu departaments norāda, ka, kaut arī faktiskās rīcības definīcijā atšķirībā no administratīvā akta nav dota pazīme *uz āru vērsta darbība*, Administratīvo lietu departamenta ieskatā šī pazīme raksturo ne tikai administratīvo aktu, bet arī faktisko rīcību. Tāpēc, lai noskaidrotu, vai konkrēta darbība (bezdarbība) atzīstama par faktisko rīcību, līdztekus citām minētajām pazīmēm vērtējams, vai attiecīgā darbība vērsta *uz āru*.

Kā jau minēts, tiesību normas paredz, ka ieslodzījuma vietu pārvaldes ierēdņiem ir tiesības prasīt, lai ieslodzījuma vietu pārvalde tos apgādātu ar dienesta pienākumu pildīšanai nepieciešamajiem piederumiem un bezmaksas formas tērpu. Ņemot vērā, ka bezmaksas formas tērps un attiecīgi piederumi ierēdņim nepieciešami nevis kā privātpersonai, bet gan kā amatpersonai konkrētu dienesta pienākumu pildīšanai, atzīstams, ka pamatā ierēdņu apgāde ar dienesta pienākumu veikšanai nepieciešamo materiāltehnisko nodrošinājumu ir vērtējama kā iestādes iekšējā rīcība. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā sniegto administratīvā akta definīciju par administratīvo aktu atzīstams tāds lēmums, kas būtiski ierobežo iestādei īpaši pakļautas personas cilvēktiesības. Tādējādi arī

iestādes iekšējie lēmumi, gadījumos, ja tie aizskar īpaši pakļautās personas cilvēktiesības, ir uzskatāmi par *uz āru vērstiem* lēmumiem un var tikt atzīti par administratīvajiem aktiem.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā analoga shēma piemērojama arī gadījumos, kad jāizlemj, vai iestādes iekšējā darbība būtu vērtējama kā faktiskā rīcība.

Ieslodzījuma vietu pārvaldes ierēdņa tiesības uz daļēju valsts apgādi iekļautas ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma nodaļā, kas regulē ierēdņa sociālās garantijas. Tādējādi, nenodrošinot Valentīnai B. likumā noteiktās sociālās garantijas, ir pieļauts Valentīnas B. tiesību uz likumā paredzēto sociālo garantiju nodrošinājumu pārkāpums. Turklāt, ievērojot, ka ieslodzījuma vietu pārvalde nebija nodrošinājusi Valentīnu B. ar dienesta pienākumu pildīšanai nepieciešamajiem piederumiem, tostarp arī formas tērpu, viņa bija spiesta to iegādāties no sava atalgojuma. Tādējādi konkrētajā gadījumā ieslodzījuma vietu pārvaldes rīcībai ir bijusi arī mantiska rakstura ietekme uz Valentīnas B. personiskajiem līdzekļiem, radot pieteicējai zaudējumus.

Līdz ar to atzīstams, ka ieslodzījuma vietu pārvaldes rīcība konkrētajā gadījumā attiecas uz Valentīnu B. ne tikai kā uz iestādes īpaši pakļauto personu, bet arī kā uz privātpersonu – tāpat ir vērtējama kā *rīcība uz āru*. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa 1993.gada 24.jūnija spriedumā lietā *Šulere-Zgragena (Schuler-Zraggen) pret Šveici (iesniegums nr. 14518/89)* 46.punktā ir norādījusi, ka 6.pants (tiesības uz taisnīgu tiesu) ir attiecināmas arī uz sociālajām garantijām, ja persona prasa individuālas ekonomiskas dabas tiesības, kas izriet no likuma.

Ņemot vērā iepriekš teikto, Valentīnas B. apgādāšana vai neapgādāšana ar formas tērpu un citiem dienesta pienākumu izpildei nepieciešamajiem piederumiem uzskatāma par faktisko rīcību.

[9] Ja Latvijas Republika Valmieras cietuma vai ieslodzījuma vietu pārvaldes personā nav pildījusi savu pienākumu, kura pildīšanu Valentīna B. bija tiesības prasīt, tad tiesai bija jāapsver, vai viņai atbilstoši iepriekš minētajām Administratīvā procesa likuma un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma normām ir tiesības prasīt no Latvijas Republikas atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas viņai radušies ar iestādes bezdarbību. Tādējādi nepamatots ir apgabaltiesas secinājums, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Tas, ka Valentīna B. pieteikumā ir norādījusi nepareizu atbildētāju, nevar radīt šķēršļus pieteikuma pieņemšanai. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 95.pantam tiesa pati konstatē publisko tiesību subjektu, no kura prasāms atlīdzinājums. Nepamatots ir arī apgabaltiesas secinājums, ka Valentīna B. var prasīt tikai piešķirt normatīvajos aktos paredzēto formas tērpu un citus amata piederumus pilnā apmērā. Valentīnai B.

nav jēgas prasīt attiecīgos priekšmetus par periodu, kurā viņa pildīja dienesta pienākumus, tos nesaņēmusi, tā kā šo laiku vairs atpakaļ pagriezt nevar. Tomēr tiesības saņemt šos priekšmetus bija arī par iepriekšējo laiku.

[10] Ņemot vērā iepriekš teikto, apgabaltiesas lēmums ir atceljams un lieta nosūtāma Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par lietas ierosināšanu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 2.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 13.oktobra lēmumu atcelt un nosūtīt lietu Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par lietas ierosināšanu.

Lēmums nav pārsūdzams.

9. Nolēmumi par atteikšanos pieņemt pieteikumu vai tiesvedības izbeigšanu, ja pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu

Par atteikšanos pieņemt pieteikumu, ja to iesniegusi personai, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu (Administratīvā procesa likuma 31.pants, 191.panta pirmās daļas 8.punkts)

Personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums vai šāda aizskārums neesamību, piešķirot zemi citai personai, var konstatēt, tikai noskaidrojot lietas faktiskos apstākļus.

2005.gada 26.aprīlī

Lieta Nr.SKA-198

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja pārstāvei I.Bartuševicai un zvērinātam advokātam V.Rožukalnam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja Almanda B. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 9.marta lēmumu daļā, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu par Sesavas pagasta 2004.gada 24.novembra lēmuma atcelšanu par zemes piešķiršanu P.K.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Sesavas pagasta tautas deputātu padomes 1992.gada 27.augusta lēmumu "Par zemes piešķiršanu" Almandam B. piešķirta zeme 48 ha kopplatībā pēc zemnieku saimniecības reģistrēšanas tiesiskuma pārbaudes. Lēmumā arī norādīts, ka tad, ja tiks konstatēts likuma pārkāpums, lēmums uzskatāms par neesošu.

[2] Ar Sesavas pagasta padomes 2004.gada 24.novembra lēmumu no brīvajām valstij piekrītošajām zemēm P.K. pastāvīgā lietošanā piešķirts zemesgabals ar kadastra Nr.54740030413 zemnieku saimniecības (..) paplašināšanai.

[3] 2004.gada 23.decembrī Almands B. iesniedza pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā, lūdzot:

1) atzīt par prettiesisku Sesavas pagasta padomes (turpmāk – Padome) faktisko rīcību, kuras rezultātā viņam netiek ierādīta zeme, kas piešķirta ar Sesavas pagasta Tautas deputātu padomes 1992.gada 27.augusta lēmumu "Par zemes piešķiršanu";

2) atcelt Padomes 2004.gada 24.novembra lēmumu par zemes piešķiršanu P.K. zemnieku saimniecības (..) paplašināšanai;

3) pieaicināt lietā kā trešo personu P.K.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 27.decembra lēmumu:

atstāts bez virzības Almanda B. pieteikums daļā par Padomes faktisko rīcību un noteikts termiņš lēmumā konstatēto trūkumu novēršanai (ieteikuma iesniegšanai par procesuālā termiņa atjaunošanu) līdz 2005.gada 18.janvārim;

atteikts pieņemt Almanda B. pieteikumu daļā par Padomes 2004.gada 24.novembra lēmuma par zemes piešķiršanu P.K. atcelšanu;

noraidīts Almanda B. lūgums par P.K. kā trešās personas pieaicināšanu lietā.

[5] Izskatot Almanda B. blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 9.marta lēmumu:

1) atcēla Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2004.gada 27.decembra lēmumu daļā par Almanda B. pieteikuma atstāšanu bez virzības saistībā ar Padomes faktisko rīcību un nodeva pieteikumu šajā daļā Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par pieteikuma tālāku virzību;

2) noraidīja Almanda B. blakus sūdzību daļā par atteikumu pieņemt pieteikumu saistībā ar Sesavas pagasta padomes 2004.gada 24.novembra lēmumu par zemes piešķiršanu P.K.

Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Almandam B. ir piešķirtas tiesības iegūt 48 ha zemi Sesavas pagastā. Lēmums ir radījis tiesiskās sekas, un Sesavas pagasta padomes pienākums ir izpildīt administratīvo aktu – faktiski piešķirt Almandam B. 48 ha zemi Sesavas pagastā, pirms tam pārbaudot pieteicēja zemnieku saimniecības reģistrēšanas tiesiskumu. Sesavas pagasta padomes bezdarbība, neierādot Almandam B. piešķirto zemi 48 ha platībā, ir iestādes faktiskā rīcība.

[5.2] Konkrētajā gadījumā administratīvais akts bija izdots ar nosacījumu, līdz ar to tā izpilde nebija iespējama ar tā pieņemšanas brīdi. Ņemot vērā, ka nosacījuma iestāšanās ir atkarīga no Sesavas pagasta padomes, nevis no pieteicēja, viņam bija tiesības palauties, ka iestādes rīcība būs konsekvanta un tā izpildīs izdoto administratīvo

aktu, tiklīdz tas būs iespējams. Līdz ar to Administratīvās rajona tiesas tiesnesei nebija pamata uzskatīt, ka pārkāpts pieteikuma iesniegšanas termiņš.

[5.3] Lai pieteikumu daļā par Padomes 2004.gada 24.novembra lēmuma atcelšanu atzītu par pamatotu, nepieciešams konstatēt, vai ar konkrēto lēmumu tiek aizskartas pieteicēja subjektīvās tiesības. Ar Sesavas pagasta tautas deputātu padomes 1992.gada 27.augusta lēmumu Almandam B. netika piešķirtas tiesības uz kādu konkrētu zemesgabalu, piemēram, P.K. piešķirto, līdz ar to Padomes 2004.gada 24.novembra lēmums par zemes piešķiršanu P.K. tieši neskar Almanda B. subjektīvās tiesības. Līdz ar to par pamatotu atzīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums šajā daļā atteikt pieteikuma pieņemšanu.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu Almands B. iesniedzis blakus sūdzību, lūdzot to atcelt daļā par atteikumu pieņemt viņa pieteikumu par Sesavas pagasta padomes 2004.gada 24.novembra lēmuma par zemes piešķiršanu P.K. atcelšanu, pieaicinot kā trešo personu atbildētāja pusē P.K. Blakus sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Atsakot pieņemt pieteikumu daļā par administratīvā akta atcelšanu, Administratīvā apgabaltiesa ir paplašināti tulkojusi Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu, kurš dod tiesības nepieņemt pieteikumus no personām, kurām tīri procesuālu iemeslu dēļ arī varētu nebūt tiesības iesniegt pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu. Atsakot pieņemt pieteikumu, ir pārkāptas Almanda B. tiesības uz to, lai pieteikums tiktu izskatīts pēc būtības tiesas sēdē. Tiesas secinājums, ka strīdus lēmums neaizskar Almanda B. subjektīvās tiesības, ir pretrunā ar lietas faktiskajiem apstākļiem un ierobežo viņa tiesības prasīt, lai brīvo zemju piešķiršanā tiktu ievērota tiesiskuma principam atbilstoša secība.

[6.2] 1992.gada lēmums nav izpildīts saistībā ar zemju trūkumu Sesavas pagastā. Savukārt ar 2004.gada 24.novembra lēmumu P.K. piešķirta brīvā pagasta zeme saskaņā ar likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 2.panta nosacījumiem, proti, zeme, kura palikusi pāri pēc tam, kad izskatīti un apmierināti līdz 1997.gada 9.septembrim iesniegtie zemes pieprasījumi.

[6.3] Likums "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 2.pants jāinterpretē, piemērojot vēsturisko un sistēmisko interpretācijas metodi, proti, pie apstākļiem, kad pagastā trūkst brīvu zemju, šīs brīvās zemes nevar piešķirt, pirms nav izpildīti lēmumi par zemes reformas pirmajā kārtā piešķirto zemju ierādīšanu. Zemes piešķiršanā jāievēro noteikta secība, kas atbilst vispārīgiem taisnīguma, demokrātijas un tiesiskuma principiem.

[6.4] Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir pretrunīgs un nekalpo tiesību pamatmērķa – taisnīguma – nodrošināšanai. Tas neatbilst Administratīvā procesa likuma 2.panta 3.punktam, proti, nodrošināt tiesību normu tiesisku, precīzu un efektīvu piemērošanu publiski tiesiskajās attiecībās.

[7] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis blakus sūdzību uzturēja un paskaidroja, ka pagastā vairāk brīvu zemju nav. Ja tiesa pieteikumu daļā par Padomes 2004.gada lēmumu nepieņem, zūd jēga vispār griezties tiesā.

Motīvu daļa

[8] Administratīvā procesa likuma 191.pants noteic pieteikuma nepieņemšanas pamatus tiesā. Panta 8.punkts paredz, ka tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja to iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu, proti, kurai nav subjektīvo tiesību uz attiecīgu prasījumu.

[9] Saskaņā ar likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 2.pantu pagastu un pilsētu zemes komisijas attiecībā uz lauku zemi mēneša laikā pēc šā likuma spēkā stāšanās dienas pieņem lēmumus par iesniegumiem, kas iesniegti līdz 1997.gada 9.septembrim par zemes piešķiršanu pastāvīgā lietošanā. Pārējo fizisko personu zemes pieprasījumi atbilstoši šai normai apmierināmi, ja tiek pieprasīta brīvā, valstij piekrītošā zeme. Tādējādi no likuma normas izriet, ka pieteicējam kā personai, attiecībā uz kuru lēmums par zemes piešķiršanu pieņemts jau 1992.gadā, varētu būt priekšrocības salīdzinājumā ar P.K., kuram zeme piešķirta 2004.gadā.

[10] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 31.panta otrajai daļai pieteikumu var iesniegt privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas. Administratīvā apgabaltiesa ir izdarījusi secinājumu, ka zemes piešķiršana P.K. tieši neskar Almanda B. subjektīvās tiesības. Administratīvo lietu departamenta ieskatā šāds apgabaltiesas secinājums ir pārags. Pieteikuma pieņemšanas stadijā tiesai nav iespējams pārbaudīt, vai pagastā vēl ir brīvas zemes, lai ierādītu Almandam B. 1992.gadā piešķirto zemi, ja pagasta faktiskā rīcība tiktu atzīta par prettiesisku.

Administratīvā departamenta ieskatā jautājumu par Almanda B. subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu vai šāda aizskāruma neesamību, piešķirot zemi P.K., var izlemt tikai tad, kad tiesas sēdē ir uzklauti pieteicēja, atbildētāja un trešās personas paskaidrojumi un noskaidroti faktiskie apstākļi.

Iepriekšminēto apsvērumu dēļ Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Almanda B. blakus sūdzība apmierināma un Administratīvās apgabaltiesas lēmums atceļams, nododot pieteikumu

Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par lietas ierosināšanu un trešās personas pieaicināšanu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu, 324.pantu, Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 9.marta lēmumu atcelt daļā, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesneses lēmums par atteikumu pieņemt Almanda B. pieteikumu daļā par Sesavas pagasta padomes 2004.gada 24.novembra lēmuma atcelšanu un noraidīts lūgums par trešās personas pieaicināšanu, un nosūtīt pieteikumu Administratīvajai rajona tiesai jautājuma izlemšanai par lietas ierosināšanu un trešās personas pieaicināšanu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par pagaidu noregulējumu (Administratīvā procesa likuma 195.panta pirmā daļa)

Administratīvā procesa likums nesaista pagaidu noregulējumu ar noteiktām lietu kategorijām, kā arī ar iespēju apturēt vai neapturēt administratīvā akta darbību.

2005.gada 26.aprīlī

Lieta Nr.SKA-203

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	E.Vernuša,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējiem Jūlijai Š. un Aleksejam Š. un atbildētājas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvim A.Zaharam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.marta lēmumu, ar kuru apmierināts Jūlijas Š. un Alekseja Š. iesniegums (pieteikums) par pagaidu noregulējuma piemērošanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 7.septembrī Jūlija Š. un Aleksejs Š. (turpmāk – pieteicēji) iesniedza pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk – PMLP) priekšnieka v.i. 2004.gada 31.augusta lēmuma Nr.880, ar kuru atteikts iekļaut ledzīvotāju reģistrā ziņas par pieteicēju meitu D.Š. kā par Latvijas Republikas nepilsoni, atcelšanu un administratīvā akta izdošanu.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 8.novembra spriedumu pieteicēju pieteikums noraidīts.

[3] Pirms lietas izskatīšanas apelācijas instances tiesā pieteicēji 2005.gada 2.martā Administratīvajā apgabaltiesā iesniedza pieteikumu par pagaidu noregulējumu (nosauktu par iesniegumu), lūdzot uzlikt par pienākumu PMLP piešķirt pieteicēju meitai – D.Š. – personas kodu līdz lietas izskatīšanas pabeigšanai tiesā. Pieteicēji norādījuši, ka personas kods bērnam nepieciešams, lai saņemtu sociālo un medicīnisko palīdzību.

[4] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.marta lēmumu PMLP uzlikts pienākums iekļaut ledzīvotāju reģistrā ziņas par D.Š., kura dzimusi 2004.gada 23.jūnijā, kā Latvijas nepilsoni. Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Ārstniecības likuma 17.panta otrajā un trešajā daļā ietvertais formulējums izslēdz iespēju, ka bērnam nav nodrošināti vai nav pieejami valsts garantētie medicīnas pakalpojumi.

[4.2] Tā kā pieteicēju meitai nav piešķirts personas kods, vecākiem nav iespējams saņemt pienākošos valsts sociālos pabalstus. Noteikta valstiskās piederības statusa un personas koda trūkums zināmā mērā ierobežo bērna tiesības uz aprūpi un attīstību.

[4.3] Neskatoties uz to, ka nav pamata uzskatīt, ka praktiski nebūs neiespējama tiesas sprieduma izpilde, proti, ziņu iekļaušana ledzīvotāju reģistrā par personu, ir jāņem vērā, ka bērna veselībai un attīstībai ir nepieciešams saņemt gan pilnvērtīgu medicīnisko aprūpi, gan valsts sociālos pabalstus jau sākot ar tā dzimšanas brīdi.

[4.4] Kavēšanās, kas saistīta ar bērna vecāku un valsts strīdu par bērna valstisko piederību, var radīt neprognozējamās sekas bērna attīstībā. Lai nodrošinātu bērna tiesību aizsardzību, ko var sniegt Latvijas valsts, konkrētajā gadījumā līdz tiesas sprieduma spēkā stāšanās brīdim ledzīvotāju reģistrā iekļaujamās ziņas par D.Š. kā Latvijas nepilsoni. Gadījumā, ja vecāki izmantotu vienīgo iespēju saņemt personas kodu – iegūt bērnam Krievijas Federācijas pilsonību, zudīs iespēja izpildīt tiesas spriedumu par nepilsoņa statusa piešķiršanu.

[5] Par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu 2005.gada 22.martā PMLP iesniedza blakus sūdzību, lūdzot atcelt lēmumu par pagaidu noregulējuma piemērošanu un ar savu lēmumu izlemt jautājumu pēc būtības.

Blakus sūdzībā norādīts, ka, piemērojot pagaidu noregulējumu, Administratīvā apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 195.panta pirmo daļu:

1) tiesa nav vērtējusi, vai sociālie pabalsti, kurus pieteicēji pagaidām nesaņem, ir vienīgais veids, kā viņi var nodrošināt sava bērna harmonisku attīstību;

2) izdarījusi pretrunīgus secinājumus attiecībā uz pagaidu noregulējuma piemērošanai nepieciešamo nosacījumu, proti, pārliecināšu pierādījumu esamību, ka tiesas sprieduma izpilde lietā var kļūt apgrūtināta vai neiespējama.

Administratīvā apgabaltiesa, kā norādīts blakus sūdzībā, nav vērtējusi, vai pagaidu noregulējuma līdzeklis ir piemērojams personas tiesiskā statusa lietās, kā arī nav vērtējusi, ka pagaidu noregulējums dod iespēju priekšlaicīgi izmantot konkrētas tiesības. Administratīvā apgabaltiesa nav apsvērusi, vai pagaidu noregulējums pēc jēgas un mērķa nav nosakāms tikai lietās, kurās nevar piemērot administratīvā akta darbības apturēšanu.

[6] Tiesas sēdē PMLP pārstāvis blakus sūdzību uzturēja, pamatojoties uz tajā norādītajiem motīviem.

Pieteicēji paskaidroja, ka tiesas lēmums ir pareizs. Viņu meitai ir nepieciešama ārstēšanās, kas prasa papildu izdevumus. Bez personas koda viņi nevar saņemt sociālos pabalstus.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā procesa likuma 195.panta pirmā daļa noteic, ka tad, "ja ir pamats uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama, tiesa pēc motivēta pieteicēja pieteikuma var pieņemt lēmumu par pagaidu noregulējumu. Pieteikumā par pagaidu noregulējumu norāda pagaidu noregulējuma līdzekli".

[8] Administratīvo lietu departamenta ieskatā minētā likuma norma pagaidu noregulējuma piemērošanu nesaista ar noteiktām lietu kategorijām. Likuma norma pieļauj tiesai, izvērtējot pieteikumā par pagaidu noregulējumu norādītos motīvus, pašai lemt par pagaidu noregulējuma nepieciešamību. Kā izriet no tiesas lēmuma, tiesa ir vērtējusi, ka pieteicēju meita pirms ziņu iekļaušanas par viņu ledzīvotāju reģistrā var saņemt ārstnieciskus pakalpojumus, taču sociālos pabalstus, kuri pienākas visiem vecākiem, nav iespējams saņemt. Lietā ir ziņas par bērna veselības stāvokli un nepieciešamajām ārstniecības un rehabilitācijas procedūrām.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments par nepamatotiem uzskata blakus sūdzības argumentus par to, ka tiesa nav vērtējusi, vai šīs kategorijas lietās ir pieļaujama pagaidu noregulējuma piemērošana.

[9] Minētā likuma norma pagaidu noregulējuma piemērošanu nesaista ar iespēju apturēt vai neapturēt administratīvā akta darbību. Administratīvā akta darbības apturēšanas mērķis ir novērst pieteicējam nelabvēlīgu seku iestāšanos, pirms pārbaudīts tā tiesiskums. Konkrētajā lietā ir izdots nelabvēlīgs administratīvais akts – atteikta personas koda piešķiršana pieteicēju bērnam. Šāda administratīvā akta darbības apturēšana nenovērs tā kaitīgās sekas, proti, neatrisina jautājumu par sociālo pabalstu piešķiršanu.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šajā aspektā blakus sūdzībā izteiktais arguments nav ņemams vērā.

[10] Administratīvo lietu departaments nepiekrīt blakus sūdzības argumentam, ka sprieduma izpildē grūtības nevarēs rasties un tāpēc nebija pamata piemērot Administratīvā procesa likuma 195.pantu.

Jāņem vērā, ka Latvijas Republikas Saeima 1995.gada 2.februārī pieņēma likumu "Par Eiropas padomes statūtiem". Ar šo likumu tika pieņemti un apstiprināti 1949.gada 5.maija Eiropas Padomes statūti. Savukārt minētie Statūti paredz, ka Eiropas Padomes mērķis ir panākt lielāku vienotību starp tās locekļiem to ideālu un principu nodrošināšanai, kuri veicina šo valstu ekonomisko un sociālo progresu un šis mērķis tiek īstenots ar Padomes institūciju palīdzību. Ministru

komiteja apspriež darbības, kuras nepieciešamas Eiropas Padomes izvirzītā mērķa sasniegšanai, un attiecīgos gadījumos Komitejas lēmumi var būt izteikti kā rekomendācijas dalībvalstu valdībām (Statūtu 1., 15. paragrāfs).

Atbilstoši Statūtiem Eiropas Padomes Ministru komiteja 1989.gada 13.septembrī pieņēma rekomendācijas Nr.R(89)8 par tiesas iepriekšējo aizsardzību (pagaidu noregulējumu) administratīvajās lietās. Lai gan rekomendācijas pašas par sevi nav juridiski saistošas, nacionālajām tiesām jāņem vērā šīs rekomendācijas, interpretējot nacionālo tiesību normas. Rekomendāciju II princips nosaka, ka, lemjot par to, vai pieteicējam ir piešķirama aizsardzība, tiesai jāņem vērā visi svarīgie apstākļi un intereses. Iepriekšējās aizsardzības līdzekļi it īpaši jāpiemēro, ja akta izpilde varētu radīt kaitējumu, kuru būtu grūti vērst par labu.

No Administratīvās apgabaltiesas lēmuma izriet, ka tiesa ir vērtējusi, ka vilcināšanās var radīt neprognozējamās sekas bērna attīstībā, tas ir, pagaidu noregulējuma pamatu ir interpretējusi paplašināti atbilstoši minētajām rekomendācijām. Administratīvo lietu departaments šādu interpretāciju atzīst par pareizu.

Ņemot vērā iepriekšminētos apsvērumus, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir atstājams negrozīts.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.marta lēmumu atstāt negrozītu, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

**Par personas pienākumu paziņot par dzīvesvietu, kurā viņa
sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti (Administratīvā
procesa likuma 56.panta pirmā daļa un 70.pants)**

Administratīvā procesa likuma 70.panta izpratnē "ticami iemesli" ir tādi objektīvi no personas neatkarīgi apstākļi, kuru dēļ iesniedzējam būtu bijis liegts saņemt likumā noteiktajā kārtībā nosūtīto lēmumu, nevis jebkuri apstākļi, kuri apliecina adresāta prombūtni no tās dzīvesvietas, kuru viņš paziņojis kā savu dzīvesvietu. Šā likuma 56.panta pirmajā daļā ir ietverts personas pienākums paziņot iestādei savu dzīvesvietas adresi, kurā viņa sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti.

2005.gada 3.maijā

Lietā Nr.SKA-229

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties pieteicēja pārstāvim zvērinātam advokātam J.Daukulam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja Ģirta B. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 1. aprīļa lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 30.decembrī Administratīvajā rajona tiesā saņemts Ģirta B. pieteikums par Rīgas domes 2004.gada 29.oktobra lēmumu Nr.RD-04-3044-ap (turpmāk – Rīgas domes lēmums).

Ar minēto lēmumu atstāts negrozīts Rīgas domes Finanšu departamenta Pašvaldības ieņēmumu pārvaldes 2004.gada 7.septembra lēmums Nr.DFPI-04-1013-Is, ar kuru noraidīts Ģirta B. lūgums par aprēķinātās soda naudas Ls 172,58 apmērā dzēšanu par savlaicīgu nepieteikšanos pašvaldībā kā nekustamā īpašuma nodokļa par zemi maksātājam un noraidīts lūgums atcelt aprēķināto nokavējuma naudu un pamatparāda palielinājumu Ls 125,49 apmērā.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 20.janvāra lēmumu Ģirta B. pieteikums atstāts bez virzības, nosakot termiņu trūkumu novēršanai, jo tiesnese konstatējusi, ka Ģirta B. pieteikums tiesā bija iesniegts, nokavējot tā iesniegšanai paredzēto termiņu, un pieteikumā nebija lūgts šo termiņu atjaunot.

[3] Izskatījusi Ģirta B. iesniegto pieteikumu par termiņa atjaunošanu pieteikuma iesniegšanai, Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2005.gada 18.februāra lēmumu noraidīja Ģirta B. lūgumu par nokavētā procesuālā termiņa atjaunošanu pieteikuma iesniegšanai un atbilstoši Administratīvā procesa likuma 191.panta 8.punktam atteicās pieņemt viņa pieteikumu par Rīgas domes lēmumu.

Par šādu tiesneses lēmumu Ģirts B. iesniedza blakus sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

[4] Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 1. aprīļa lēmumu Ģirta B. blakus sūdzību noraidīja, bet Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 18.februāra lēmumu atstāja negrozītu.

[4.1] Apgabaltiesa konstatējusi, ka pārsūdzētais Rīgas domes lēmums pieņemts 2004.gada 29.oktobrī. Ar zīmogu uz Ģirtam B. adresētās ierakstītās vēstules aplokšnes pierādīts, ka Rīgas domes lēmums pastā nodots 29.oktobrī. Tādējādi lēmums nosūtīšanai pieteicējam nodots pastā likumā noteiktajā kārtībā.

Ar zīmogu uz ierakstītās vēstules aplokšnes pierādīts, ka Rīgas domes lēmums Ģirtam B. nogādāts 2004.gada 30.oktobrī. Turklāt Latvijas pasta uzziņas lapā norādīts, ka vēstule nogādāta adresātam Brīvības ielā (...), bet nav nodota, jo viņš nav atradies mājās. No pasta uzziņas lapas apgabaltiesa arī konstatējusi, ka līdz 2004.gada 30.novembrim, kad vēstulei beidzies pastā glabāšanas laiks, Ģirts B. pēc tās nav ieradies.

Līdz ar to apgabaltiesa par pamatotu atzinusi Administratīvās rajona tiesas tiesneses secinājumu, ka iegūti pietiekami pierādījumi tam, ka pastā nodoto Rīgas domes lēmumu Ģirtam B. bija iespējams saņemt. Tādējādi apgabaltiesa prezumē, ka šis lēmums paziņots un tas stājies spēkā 2004.gada 6.novembrī, savukārt tā pārsūdzēšanas termiņš beidzies 6.decembrī.

Pieteikums par Rīgas domes lēmumu Administratīvajā rajona tiesā iesniegts 2004.gada 30.decembrī.

[4.2] Administratīvā apgabaltiesa lēmumā atsaukusies uz Administratīvā procesa likuma 56.panta pirmo daļu, saskaņā ar kuru iesniedzējam iesniegumā jānorāda sava dzīvesvieta, lai viņš tiesiskajās attiecībās ar valsti būtu sasniedzams. Tādējādi arī Ģirtam B. savlaicīgi bija jāpaziņo iestādei par dzīvesvietas, kurā viņš sasniedzams, adreses maiņu. Par to Ģirts B. Rīgas domi nav informējis. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa nav konstatējusi objektīvus, no Ģirta B. neatkarīgus apstākļus, kuru dēļ iesniedzējam būtu liegts saņemt likumā noteiktajā kārtībā nosūtīto Rīgas domes lēmumu. Lietā nav attaisnojošu termiņa nokavēšanas iemeslu, tādēļ pieteicēja lūgums par procesuālā termiņa atjaunošanu ir noraidāms.

[4.3] Lēmumā norādīts, tā kā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 44.pantu tiesības izpildīt procesuālās darbības zūd līdz ar likumā noteiktā termiņa izbeigšanos, Ģirtam B. zudušas tiesības iesniegt pieteikumu tiesā. Pēc likumā noteiktā termiņa izbeigšanās iesniegtu pieteikumu tiesa atsakās pieņemt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 191.panta 8.punktu.

[4.4] Nolēmumu daļā Administratīvā apgabaltiesa norādījusi, ka daļā par atteikšanos atjaunot procesuālo termiņu lēmums nav pārsūdzams, bet daļā par atteikšanos pieņemt pieteikumu lēmumu var pārsūdzēt 10 dienu laikā no tā pieņemšanas dienas.

[5] Par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu daļā par atteikšanos pieņemt pieteikumu Ģirta B. pārstāvis iesniedzis blakus sūdzību.

[5.1] Blakus sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa nepareizi interpretējusi Administratīvā procesa likuma 70.panta pirmo daļu. No tās izriet, ka administratīvais akts stājas spēkā, kad adresāts to faktiski saņēmis. Pieteicēja pārstāvis Rīgas domes 2004.gada 29.oktobra lēmumu saņēmis 2004.gada 3.decembrī. Tādēļ nepamatots ir apgabaltiesas atzinums, ka minētais Rīgas domes lēmums stājies spēkā jau 2004.gada 6.novembrī.

[5.2] Apgabaltiesa nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 70.panta otrās daļas pēdējo teikumu, kurš pieļauj, ka pastā nodotais administratīvais akts var netikt savlaicīgi saņemts. Lēmumā nav vērtēta to iemeslu ticamība, kuru dēļ Rīgas domes lēmums netika savlaicīgi saņemts.

[5.3] Administratīvā procesa likuma 70.panta otrās daļas pirmais teikums ir tikai pieņēmums, kas izmantojams gadījumā, ja adresāts nevar pierādīt akta saņemšanu citā datumā. Bez tam, Ministru kabineta 1995.gada 29.augusta noteikumu Nr.265 "Pasta noteikumi" 147.punkts paredz, ka pasta sūtījumus, kurus nevar izsniegt adresātam un kuru adresāta atrašanās vieta nav zināma, glabā pasta iestādē vienu mēnesi. No šīs normas secināms, ka adresāts var saņemt pasta sūtījumus viena mēneša laikā.

[5.4] Blakus sūdzībā arī norādīts, ka tiesa nepareizi piemēroja Administratīvā procesa likuma 188.pantu.

[6] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis uzturēja blakus sūdzību. Viņš puda viedokli, ka termiņš pieteikuma iesniegšanai tiesā nav nokavēts, jo pieteikums iesniegts tiesā mēneša laikā no dienas, kad viņš saņēma administratīvo aktu.

Motīvu daļa

[7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 324.pantam Senāta Administratīvo lietu departamenta kompetencē ir pārbaudīt apgabaltiesas lēmumu tikai tajā daļā, kas attiecas uz atteikšanos

pieņemt Ģirta B. pieteikumu. Taču Administratīvo lietu departamentam nav jāvērtē apgabaltiesas lēmums daļā, ar kuru atstāts spēkā Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmums par atteikšanos atjaunot procesuālo termiņu pieteikuma iesniegšanai tiesā.

[8] No blakus sūdzības un pieteicēja pārstāvja paskaidrojumiem Senāta tiesas sēdē izriet viedoklis, ka Ģirts B., neskatoties uz viņa lūgumu Administratīvajai rajona tiesai atjaunot nokavēto termiņu (sk. lietas 19.lpp.), nav nokavējis pieteikuma iesniegšanas termiņu, jo šāds termiņš ir skaitāms no tā brīža, kad viņa pārstāvis faktiski saņēmis administratīvo aktu.

Administratīvo lietu departaments šādu pieteicēja viedokli uzskata par nepamatotu tālākminēto argumentu dēļ.

[8.1] Administratīvā procesa likuma 188.panta pirmā daļa noteic, ka mēneša termiņš pieteikuma iesniegšanai tiesā ir skaitāms no dienas, kad ir stājies spēkā lēmums par apstrīdēto administratīvo aktu.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 70.panta pirmajai daļai administratīvais akts stājas spēkā ar brīdi, kad tas ir paziņots adresātam. Taču veids, kādā to paziņo adresātam, neietekmē tā stāšanās spēkā.

Savukārt Administratīvā procesa likuma 70.panta otrajā daļā noteikts: "ja rakstveida administratīvo aktu sūta pa pastu, uzskatāms, ka administratīvais akts adresātam paziņots septītajā dienā pēc tā nodošanas pastā. Ja pa pastu sūta adresātam nelabvēlīgu administratīvo aktu, to noformē kā ierakstītu pasta sūtījumu. Šaubu gadījumā iestādei jāpierāda, kad sūtījums nodots pastā."

Apgabaltiesa ir konstatējusi, ka Rīgas domes lēmums Ģirtam B. ir paziņots, nosūtot to pa pastu uz viņa norādīto dzīvesvietas adresi. Līdz ar to apgabaltiesa atzinusi, ka Rīgas domes lēmums atbilstoši Administratīvā procesa likuma 70.panta otrajai daļai ir stājies spēkā 2004.gada 6.novembrī.

Tādējādi Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesa atbilstoši konstatētajiem apstākļiem par Rīgas domes lēmuma nosūtīšanu adresātam pa pastu ir piemērojusi Administratīvā procesa likuma 70.panta pirmo daļu un otrās daļas pirmos trīs teikumus.

[8.2] Administratīvā procesa likuma 70.panta otrās daļas pēdējais teikums paredz: "ja adresāts apgalvo, ka viņš pastā nodoto administratīvo aktu nav saņēmis, viņam šis apgalvojums jāpamato, minot ticamus iemeslus."

Apgabaltiesa atzinusi, ka "ticami iemesli" minētās tiesību normas izpratnē ir tikai tādi objektīvi no Ģirta B. neatkarīgi apstākļi, kuru dēļ iesniedzējam būtu bijis liegts saņemt likumā noteiktajā kārtībā nosūtīto Rīgas domes lēmumu, nevis jebkuri apstākļi, kuri apliecina adresāta prombūtni no tās dzīvesvietas, kuru viņš paziņojis pašvaldībai kā savu dzīvesvietu, kurā viņš sasniedzams.

Šādu Administratīvās apgabaltiesas secinājumu Administratīvo lietu departaments atzīst par pareizu. Ja iestāde administratīvo aktu nosūtījusi uz adresāta norādīto dzīvesvietas adresi, proti, ar pasta starpniecību ir padarījusi administratīvo aktu par pieejamu adresātam, tad adresāta rīcība, izvairoties vai necenšoties pasta sūtījumu saņemt, neietekmē prezumēto administratīvā akta spēkā stāšanās brīdi.

[8.3] Nav ņemams vērā blakus sūdzībā norādītais arguments, ka no Ministru kabineta noteikumu Nr.265 "Pasta noteikumi" 147.punkta – "pasta sūtījums, kuru nevar izsniegt adresātam un kura adresāta atrašanās vieta nav zināma, glabā pasta iestādē vienu mēnesi" – izriet adresāta tiesības pasta sūtījumu saņemt viena mēneša laikā.

Minētā tiesību norma regulē pasta iestādes rīcību, pienākumu uzglabāt neizņemtos pasta sūtījumus. Taču šī norma neregulē administratīvā akta spēkā stāšanās jautājumus, kā arī administratīvā akta adresāta pienākumus administratīvajā procesā.

Administratīvā apgabaltiesa pamatoti atsaukusies uz Administratīvā procesa likuma 56.panta pirmo daļu, atzīstot, ka šajā tiesību normā ietverts personas pienākums paziņot iestādei savu dzīvesvietas adresi, kurā viņš ir sasniedzams tiesiskajās attiecībās ar valsti. Šāds tulkojums Administratīvo lietu departamenta ieskatā atbilst arī Dzīvesvietas deklarēšanas likumā paustajam mērķim un noteiktajam regulējumam. Proti, personai ir pienākums deklarēt (paziņot) to dzīvesvietu, kuru viņa pati atzīst par vietu, kur tā sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību.

[9] Administratīvā procesa likuma 191.panta 8.punktā noteikts, ka tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja to iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu.

Pēdējā laika administratīvo tiesu praksē ir atzīts, ka minētā tiesību norma ir piemērojama arī gadījumā, ja pieteicējs ir nokavējis likumā noteikto termiņu pieteikuma iesniegšanai tiesā un viņa lūgums par termiņa atjaunošanu ir noraidīts (sk.: *Laviņš A. Kā šobrīd strādā administratīvās tiesas // Latvijas Vēstnesis. Jurista Vārds. 23.11.2004., Nr.45*). Tādējādi tiek ievērots procesuālās ekonomijas princips.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments uzskata, ka tiesa pamatoti atteikusies pieņemt pieteikumu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 191.panta 8.punktam, jo tā konstatējusi, ka 2004.gada 30.decembrī Ģirtam B. bija zudušas tiesības izpildīt procesuālo darbību – iesniegt tiesā pieteikumu par Rīgas domes lēmumu.

[10] Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir pamatots un tas atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 1.aprīļa lēmumu atstāt negrozītu, bet Ģirta B. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

**Par priekšnoteikumiem, lai persona varētu kļūt par
līdzpieteicēju, par personas prasījumu veikt tiesas kontroli
pār lēmumu, ar kuru sodīt amatpersonu un par pierādījumu
vākšanu un vērtēšanu, izskatot blakus sūdzību
(Administratīvā procesa likuma 32.pants, 191.panta pirmās
daļas 8.punkts, 112. un 113.pants)**

Lai personām rastos tiesības iesniegt pieteikumu kā līdzpieteicējiem, katrai no tām vienlaikus ir jāatbilst Administratīvā procesa likuma 31.panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajām prasībām. Tas ir, tiesai ir jākonstatē, pirmkārt, ka ar iestādes lēmumu tiek aizskartas pieteicēja subjektīvās tiesības, otrkārt, ka pastāv cēloņsakarība starp pārsūdzētajiem lēmumiem un pieteicējas subjektīvo tiesību aizskārumu, treškārt, ka ir iespējams konstatēt tiešu saistību starp pieteicēja tiesību aizskārumu un konkrēto iestādes rīcību.

Secinājums – privātpersonas prasījums sodīt amatpersonu par tās pieņemto lēmumu administratīvajā procesā vispārīgi nav uzskatāms par tādu privātpersonas tiesisko interesi, kas būtu izskatāma tiesā – ir attiecināms arī uz gadījumiem, ja privātpersona griežas tiesā ar pieteikumu, lai tiesa veiktu kontroli pār tādiem valsts pārvaldes iestādes tiesību normas piemērošanas aktiem, kas ir saistīti ar amatpersonas sodīšanu vai atbrīvošanu no tās.

Jebkādu pierādījumu, kas attiecas uz pieteikumā izteikto prasījumu, pārbaudīšana un nolaišana, izskatot blakus sūdzību par lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu, nav pieļaujama un ir pretrunā administratīvā procesa kārtībai tiesā. Izskatot blakus sūdzību, tiesa var izvērtēt tikai tos pierādījumus, kas attiecas uz blakus sūdzībā izteiktā prasījuma izvērtēšanu jeb tiesa var izvērtēt tikai tos pierādījumus, kas ir būtiski, lai izlemtu jautājumu par pieteikuma pieņemšanu.

2005.gada 17.maijā

Lieta Nr.SKA-236

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne

atklātā tiesas sēdē izskatīja Māras Z. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 1.aprīļa lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 4.jūnija lēmums.

Aprakstošā daļa

[1] Administratīvā rajona tiesa saņēmusi Valdas Māras Z. kā vienas no līdzpieteicējām pieteikumu par Ministru prezidenta 2004.gada 6.maija rezolūcijas Nr.18/SAN-1774 un 2004.gada 20.maija rezolūcijas Nr.18/SAN-1774/11038 atcelšanu.

[2] Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2004.gada 4.jūnija lēmumu atteicies pieņemt Valdas Māras Z. kā vienas no līdzpieteicējām pieteikumu. Lēmuma pamatojumā tiesnesis norādījis, ka pieteicēju subjektīvās tiesības vai tiesiskās intereses ar pārsūdzētajām rezolūcijām nav aizskartas.

[3] Administratīvā rajona tiesa 2004.gada 17.jūnijā saņēmusi Valdas Māras Z. blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 4.jūnija lēmumu.

Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2004.gada 18.jūnija lēmumu atteicies pieņemt blakus sūdzību, pamatojumā norādot, ka blakus sūdzību par lēmumu var iesniegt no dienas, kad iesniedzējs saņēmis lēmumu. Ņemot vērā blakus sūdzībā izklāstīto, tiesnesis norādījis: tā kā Valda Māra Z. nav saņēmusi Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 4.jūnija lēmumu, tad viņai nav tiesību iesniegt blakus sūdzību. Šajā lēmumā norādīts, ka tas nav pārsūdzams.

[4] Valda Māra Z. iesniegusi blakus sūdzību par minēto lēmumu. Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2004.gada 3.jūlija lēmumu atteicies to pieņemt.

Valda Māra Z. iesniegusi blakus sūdzību arī par šo lēmumu. Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2004.gada 12.jūlija lēmumu atteicies arī to pieņemt.

Valda Māra Z. iesniegusi blakus sūdzību arī par šo lēmumu. Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2004.gada 28.jūlija lēmumu atteicies arī to pieņemt.

Valda Māra Z. iesniegusi blakus sūdzību arī par šo lēmumu. Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2004.gada 30.augusta lēmumu atteicies arī to pieņemt.

Valda Māra Z. iesniegusi blakus sūdzību arī par šo lēmumu. Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2004.gada 14.septembra lēmumu atteicies arī to pieņemt.

[5] Administratīvā rajona tiesa 2004.gada 29.septembrī saņēmusi Valdas Māras Z. blakus sūdzību par visiem iepriekšminētajiem Administratīvās rajona tiesas tiesneša lēmumiem, kurus viņa lūgusi atcelt.

Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2004.gada 4.oktobra lēmumu atstājis bez virzības Valdas Māras Z. blakus sūdzību daļā par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 4.jūnija lēmumu atteikties pieņemt viņas pieteikumu. Lēmumā norādīts, ka Valdas

Māras Z. nokavējusi termiņu blakus sūdzības iesniegšanai. Pārējā daļā tiesnesis atteicies pieņemt blakus sūdzību.

[6] Administratīvā rajona tiesa 2004.gada 20.oktobrī saņēmusi Valdas Māras Z. blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 4.oktobra lēmumu. Blakus sūdzībā norādīts, ka tiek pārsūdzēti arī Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 4.jūnija, 2004.gada 18.jūnija, 2004.gada 3.jūlija, 2004.gada 12.jūlija, 2004.gada 28.jūlija, 2004.gada 30.augusta un 2004.gada 14.septembra lēmumi.

Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2004.gada 27.oktobra lēmumu Valdas Māras Z. blakus sūdzība atstājis bez virzības.

[7] Administratīvā rajona tiesa 2004.gada 8.novembrī saņēmusi Valdas Māras Z. blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 27.oktobra lēmumu. Blakus sūdzībā Valda Māra Z. lūgusi atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 4.jūnija, 2004.gada 18.jūnija, 2004.gada 3.jūlija, 2004.gada 12.jūlija, 2004.gada 28.jūlija, 2004.gada 30.augusta, 2004.gada 14.septembra, 2004.gada 4.oktobra un 2004.gada 27.oktobra lēmumus.

Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2004.gada 11.novembra lēmumu Valdas Māras Z. blakus sūdzību pieņēmis daļā par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 27.oktobra lēmumu. Pārējā daļā tiesnesis atteicies pieņemt blakus sūdzību.

[8] Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 16.decembra lēmumu atcēlusi Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 27.oktobra lēmumu, ar kuru atstāta bez virzības Valdas Māras Z. 2004.gada 4.oktobra blakus sūdzība.

Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 8.februāra lēmumu atcēlusi arī Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 4.oktobra lēmumu. Lēmumā apgabaltiesa atzinusi par nepamatotu Administratīvās rajona tiesas tiesneša lēmumu atteikties pieņemt Valdas Māras Z. 2004.gada 17.jūnija pieteikumu, jo no lietas materiāliem izriet, ka tiesa blakus sūdzību saņēmusi 2004.gada 16.jūnijā, līdz ar to viņa nav nokavējusi sūdzības iesniegšanas termiņu.

[9] Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 1.aprīļa lēmumu atcēlusi Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 18.jūnija, 2004.gada 3.jūlija, 2004.gada 28.jūlija, 2004.gada 30.augusta un 2004.gada 14.septembra lēmumu. Tāpat apgabaltiesa arī apmierinājusi Valdas Māras Z. blakus sūdzību daļā par minēto lēmumu atcelšanu, taču tiesa atstājusi negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 4.jūnija lēmumu un noraidījusi Valdas Māras Z. blakus sūdzību par šo Administratīvās rajona tiesas tiesneša lēmumu. Lēmumu Administratīvā apgabaltiesa pamatojusi ar tālākminētajiem argumentiem.

[9.1] Ņemot vērā Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 8.februāra lēmumā lietā Nr.AA 746-05/2 norādīto, ka saskaņā ar tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu un taisnīgāka un lietderīgāka rezultāta sasniegšanai administratīvā procesa dalībniekam ir tiesības iesniegt blakus sūdzību par tiesneša lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt blakus sūdzību, atzīstams, ka arī Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2004.gada 3.jūlija, 2004.gada 12.jūlija, 2004.gada 28.jūlija, 2004.gada 30.augusta un 2004.gada 14.septembra lēmumi ir atceļami.

[9.2] Ievērojot sistēmisko iztulkošanas metodi, Administratīvā procesa likuma 31.panta pirmajā daļā ietvertās tiesību normas jēga noskaidrojama saistībā ar šā panta otrajā daļā ietverto tiesību normu, līdz ar to secināms, ka par pieteicēju atzīstama privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ar pārsūdzēto administratīvo aktu ir vai var tikt aizskartas un kura vēršas tiesā, lai tā veiktu kontroli pār tā iestādes izdotā administratīvā akta tiesiskumu, kas tieši ir radījis personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu. Tādējādi, lai Valdas Māras Z. pieteikumu atzītu par pamatotu, nepieciešams konstatēt, vai ar minēto lēmumu tiek aizskartas pieteicējas subjektīvās tiesības, vai pastāv cēloņsakarība starp pārsūdzētajām rezolūcijām un pieteicējas subjektīvo tiesību aizskārumu, kā arī ir iespējams konstatēt tiešu saistību starp pieteicēja tiesību aizskārumu un konkrēto iestādes rīcību.

[9.3] Ministru prezidenta 2004.gada 6.maija rezolūcija Nr.18/SAN-1774 un 2004.gada 20.maija rezolūcija Nr.18/SAN-1774/11038 ir saistītas ar Valsts civildienesta pārvaldes 2004.gada 16.aprīļa lēmumu Nr.32 piemērot disciplinārsodu Valsts zemes dienesta ģenerāldirektoram G.Grūbem.

[9.4] Atzīstams par pamatotu arguments, ka tiesas nolēmumu izpilde ir saistīta ar noteiktu valsts pārvaldes iestādi vai amatpersonu, taču tiesas nolēmumu izpilde nav atkarīga no fakta, kura persona tieši ieņem konkrēto amatu, kā arī no tā, vai amatpersonai ir piemērots disciplinārsods.

[9.5] Tā kā konkrētajā lietā nepastāv cēloņsakarība starp G.Grūbes disciplināro sodīšanu un tiesas lēmuma izpildi, atzīstams, ka pārsūdzētās rezolūcijas neaizskar Valdas Māras Z. subjektīvās tiesības vai tiesiskās intereses. Līdz ar to arī nav pamata pieņemt viņas pieteikumu par minētajām Ministru prezidenta rezolūcijām.

[10] Blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu iesniegusi Valda Māra Z., kurā viņa lūdza to atcelt. Blakus sūdzībā Valda Māra Z. norādījusi tālākminētos argumentus.

[10.1] Pretēji tiesas secinātajam blakus sūdzības iesniedzējai kā līdzpieteicējai ir tiesības iesniegt pieteikumu.

[10.2] Tiesa nav pārbaudījusi lietā pierādījumus, tādējādi tā nav pamatojusi lēmumu ar apstākļiem, ko blakus sūdzības iesniedzēja norādījusi kopējā pieteikumā un nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 112.pantu. Tiesa spriedumā vispār nav atreferējusi pieteikuma būtību.

[10.3] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 113.panta trešo daļu, jo nenolasīja nevienu rakstveida pierādījumu, kuri atrodas lietā. Blakus sūdzības iesniedzēja nebija tiesai devusi atļauju tos nenolasīt.

[10.4] Tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 4.pantu un 31.pantu, jo nav izskatījusi lietu, tādējādi liedzot privātpersonai griezties tiesā, lai tā veiktu kontroli par administratīvā akta tiesiskumu, kas savukārt nonāk pretrunā administratīvā procesa principiem. Tiesa jau citas lietas nolēmumā (2003.gada 12.novembris, Nr.CA-4730/16) norādījusi, ka ārpus tiesas varas kontroles nevar palikt neviena no tiesību normām vai izpildvaras darbībām, ja tās aizskar kādas personas intereses. Turklāt tiesa ir pārkāpusi šā likuma 6.pantu, kas paredz vienlīdzības principa piemērošanu tiesas procesā neatkarīgi no amatpersonas dienesta stāvokļa.

[11] Valda Māra Z. uz tiesas sēdi nebija ieradusies. Ņemot vērā, ka viņai par tiesas sēdi ir paziņots, kā arī to, ka blakus sūdzība balsfīta tikai uz procesuālajiem apsvērumiem, Administratīvo lietu departaments nolēma izskatīt lietu bez Valdas Māras Z. piedalīšanās.

Motīvu daļa

[12] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 32.panta pirmajai daļai pieteikumu tiesā var iesniegt vairāki pieteicēji, kuri uzskatāmi par līdzpieteicējiem. Lai personām rastos 32.panta pirmajā daļā noteiktās tiesības, katrai no tām vienlaikus ir jāatbilst iepriekšminētā likuma 31.panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajām prasībām.

Administratīvā procesa likuma 31.panta pirmā daļa izskaidro pieteicēja jēdzienu, savukārt šā panta otrā daļa nosaka tos gadījumus, par kuriem iespējama pieteicējs var iesniegt pieteikumu, t.i., pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā var iesniegt pieteicējs, kura tiesības vai tiesiskās intereses ar valsts pārvaldes iestādes darbību vai bezdarbību ir aizskartas vai var tikt aizskartas. Turklāt šo iespējamo gadījumu noteikšanai ir jāņem vērā Administratīvā procesa likuma 184.panta noteikumi par pieteikuma priekšmetu.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments piekrīt Administratīvās apgabaltiesas norādītajam, ka, lai tiesa varētu taisīt lēmumu par Valdas Māras Z. pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu, tai ir jākonstatē, pirmkārt, ka ar minēto lēmumu tiek aizskartas pieteicējas subjektīvās tiesības, otrkārt, ka pastāv cēloņsakarība starp pārsūdzētajām rezolūcijām un pieteicējas

subjektīvo tiesību aizskārumu, treškārt, ka ir iespējams konstatēt tiešu saistību starp pieteicēja tiesību aizskārumu un konkrēto iestādes rīcību (sk. arī 9.2 punktu).

[13] Valda Māra Z. kā viena no līdzpieteicējām pieteikumu ir iesniegusi par Ministru prezidenta 2004.gada 6.maija rezolūcijas Nr.18/SAN-1774 un 2004.gada 20.maija rezolūcijas Nr.18/SAN-1774/11038 atcelšanu.

Izvērtējot lietas materiālus, Administratīvo lietu departaments konstatē, ka apgabaltiesa pamatoti lēmumā norādījusi, ka minētās rezolūcijas ir saistītas ar Valsts civildienesta pārvaldes 2004.gada 16.aprīļa lēmumu Nr.32 piemērot disciplinārsodu Valsts zemes dienesta ģenerāldirektoram G.Grūbem. Savukārt no tā konstatējams, ka faktiski Valdas Māras Z. ar pieteikumu tiesā vērsās, lai panāktu G.Grūbes disciplināru sodīšanu.

[14] Administratīvo lietu departaments, vērtējot jautājumu par privātpersonas subjektīvajām tiesībām griezties tiesā ar pieteikumu par amatpersonu sodīšanu, jau 2004.gada 14.decembra lēmuma 10.punktā lietā Nr.SKA-310 ir norādījis, ka privātpersonas prasījums sodīt amatpersonu par tās pieņemto lēmumu administratīvajā procesā vispārīgi nav uzskatāms par tādu privātpersonas tiesisko interesi, kas būtu izskatāma tiesā.

Administratīvo lietu departaments minēto secinājumu atzīst par attiecināmu arī uz gadījumiem, kad privātpersona griežas tiesā ar pieteikumu, lai tā veiktu kontroli pār tādiem valsts pārvaldes iestādes tiesību normas piemērošanas aktiem, kas ir saistīti ar amatpersonas sodīšanu vai atbrīvošanu no tās.

[15] Līdz ar to arī atzīstams, ka Valdai Mārai Z. nav subjektīvo tiesību griezties tiesā par Ministru prezidenta 2004.gada 6.maija rezolūcijas Nr.18/SAN-1774 un 2004.gada 20.maija rezolūcijas Nr.18/SAN-1774/11038 atcelšanu. Tādējādi tāpat atzīstams, ka konkrētajā lietā nevar konstatēt, ka pastāv cēloņsakarība starp pārsūdzētajām rezolūcijām un pieteicējas subjektīvo tiesību aizskārumu.

[16] Attiecībā uz jautājumu, vai ir iespējams konstatēt tiešu saistību starp pieteicēja tiesību aizskārumu un konkrēto iestādes rīcību, Administratīvo lietu departaments pievienojas pirmās instances tiesas un apelācijas instances tiesas izteiktajam viedoklim, ka tiesas nolēmumu izpilde ir saistīta ar noteiktu valsts pārvaldes iestādi vai amatpersonu, taču tiesas nolēmumu izpilde nav atkarīga no apstākļa, kura persona tieši ieņem konkrēto amatu, kā arī no tā, vai amatpersonai ir piemērots disciplinārsods. Līdz ar to arī Valdas Māras Z. pieteikumā paustais arguments, ka G.Grūbes sodīšana ir vitāli svarīga viņas tiesisko interešu aizsardzībai, nevar būt par pamatu pieteikuma pieņemšanai.

[17] Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka nav pamatoti blakus sūdzības iesniedzējas 10.1. un 10.4.punktā minētie argumenti.

[18] Tāpat Administratīvo lietu departaments par nepamatotu arī atzīst blakus sūdzības iesniedzējas argumentu, ka apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 112. un 113.pantu (sk. arī 10.2. un 10.3.punktu).

Administratīvā procesa likuma 112.pants nosaka administratīvās lietas iztiesāšanas tiešumu, kas izpaužas tādējādi, ka tiesa, izskatot lietu, pirmajā un apelācijas instancē pati pārbauda pierādījumus lietā un, pamatojoties uz tiem, izspriež lietu. Savukārt 113.pants nosaka vispārīgos mutvārdu procesa tiesā noteikumus.

Blakus sūdzības iesniedzēja, norādot uz šādiem iespējamiem pārkāpumiem, Administratīvo lietu departamenta ieskatā nav izpratusi, ka pastāv dažādas administratīvā procesa tiesā stadijas, t.i., nav nodalījusi pieteikuma pieņemšanas un lietas ierosināšanas stadiju no lietas izskatīšanas pēc būtības stadiju.

Konkrētajā lietā apgabaltiesā tika izskatīta blakus sūdzība par tiesneša lēmumu, kas ir pieņemts pieteikuma pieņemšanas un lietas ierosināšanas stadijā. Šajā stadijā tiesnesis izvērtē tikai pieteikuma atbilstību likumam, nevērtējot lietu pēc būtības. Jebkādu pierādījumu, kas attiecas uz pieteikumā izteikto prasījumu, pārbaudīšana un nolasišana, izskatot blakus sūdzību par lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu, nav pieļaujama un būtu pretrunā administratīvā procesa kārtībai tiesā. Izskatot blakus sūdzību, tiesa var izvērtēt tikai tos pierādījumus, kas attiecas uz blakus sūdzībā izteiktā prasījuma izvērtēšanu. Citiem vārdiem sakot, tiesa var izvērtēt tikai tos pierādījumus, kas ir būtiski, lai izlemtu jautājumu par pieteikuma pieņemšanu.

Valda Māra Z. blakus sūdzībā ir norādījusi, ka apgabaltiesa nav izvērtējusi pierādījumus, kas pierādot Ministru prezidenta rīcības prettiesiskumu. Ņemot vērā arī 14.punktā norādīto, Administratīvo lietu departaments minētos pierādījumus nevar atzīt par tādiem, kas būtu svarīgi pieteikuma pieņemšanas izlemšanai. Konkrētajā gadījumā blakus sūdzības iesniedzēja ir vēlējusies veikt tādu pierādījumu pārbaudi, ko tiesa veic, tikai izskatot lietu pēc būtības.

[19] Administratīvo lietu departaments argumentu (sk. 10.2.punktu), ka lēmumā netika atreferēta pieteikuma būtība, neatzīst par pamatotu, jo apgabaltiesas lēmuma saturs atbilst Administratīvā procesa likuma 128.pantā noteiktajām prasībām, to skaitā tas atreferē administratīvā procesa dalībniekus un pieteikuma priekšmetu, kā arī jautājumus, par kuriem pieņemts lēmums. Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas lēmums ar pietiekamu skaidrību atspoguļo lietas virzību un lietas izskatīšanai nozīmīgos

apstākļus tādā veidā, lai jebkurai trešajai personai radītu izpratni par konkrēto lietu.

[20] Ievērojot iepriekšminēto, Administratīvo lietu departaments secina, ka nav pamata apmierināt Valdas Māras Z. blakus sūdzību un atcelt vai grozīt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 1. aprīļa lēmumu. Tādēļ apgabaltiesas lēmums ir atstājams negrozīts, bet Valdas Māras Z. blakus sūdzība ir noraidāma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atzīt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 1. aprīļa lēmumu negrozītu, bet Valdas Māras Z. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par personas subjektīvajām tiesībām prasīt, lai tā tiktu iecelta par aizgādni, un par šīs personas tiesībām pārsūdzēt lēmumu, kas saistīts ar šī jautājuma izlemšanu (Administratīvā procesa likuma 31. un 29.pants, kā arī Civillikuma 355.pants)

Persona tikai likumā noteiktajā gadījumā var vērsties tiesā, lai aizsargātu citu personu vai sabiedrības intereses. Attiecībā uz bāriņtiesas vai pagasttiesas lēmuma par aizgādņa iecelšanu rīcībnespējīgai personai pārbaudi, likumā nav noteikts izņēmums, kas personai ļautu vērsties tiesā, nepastāvot savu tiesību vai tiesisko interešu aizskārumam.

Subjektīvās tiesības prasīt iecelt sevi par aizgādni un tādējādi arī pārsūdzēt bāriņtiesas vai pagasttiesas lēmumu par cita aizgādņa iecelšanu rīcībnespējīgai personai atbilstoši Civillikuma 355.pantam ir laulātajam vai tuvākajiem radniekiem. Taču, tā kā nav nevienas tiesību normas, kas tuvam kaimiņam, draugam vai citai iepriekš neminētai personai piešķir tiesības prasīt iecelt viņu par aizgādni, nevar uzskatīt, ka bāriņtiesa, atsakot kādu citu personu iecelt par aizgādni, ir aizskārusi vai varētu aizskart šīs personas tiesības.

Tā kā tiesību normas, kas regulē aizgādņa iecelšanu un atcelšanu, ir izdotas ar mērķi aizsargāt personu, kurai nepieciešama aizgādība, kā arī tās laulātā un tuvāko radnieku tiesības, secināms, ka Civillikuma attiecīgās tiesību normas nav izdotas ar mērķi, lai aizsargātu noteiktu personu interesi kļūt par bāriņtiesas ieceltu aizgādni. Tādējādi šādas personas interese kļūt par kādas citas personas aizgādni nav atzīstama par tiesiski aizsargātu interesi. Tāpat šīm personām nav tiesību vērsties tiesā kā Administratīvā procesa likuma 29.panta tiesību subjektam, lai aizstāvētu personas, kurai noteikta aizgādība, tiesības vai tiesiskās intereses. Šādai personai ir tikai tiesības vērsties bāriņtiesā ar iesniegumu un saņemt atbildi pēc būtības.

2005.gada 22.novembrī

Lietā Nr.SKA-291

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,

piedaloties pieteicējas Ludmilas B. pārstāvei A.Grogorenko un
atbildētājas Rīgas bāriņtiesas pārstāvei L.Putnikai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Ludmilas B. pieteikumu par Rīgas bāriņtiesas 2004.gada 24.marta lēmuma Nr.1-6/590 atcelšanu, sakarā ar Ludmilas B. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 29.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa ar 2003.gada 4.jūnija spriedumu atzinusi A.Č. (lietas materiālos minēts personas vārds un uzvārds, taču, ņemot vērā, ka šīm ziņām lietā nav nozīmes un tās lietā par šo personu minētā informācija skar sensitīvus datus, spriedumā minēti tikai šīs personas iniciāļi) par rīcības nespējīgu un nodibinājusi viņam aizgādību.

Rīgas bāriņtiesa 2003.gada 29.jūlijā iecēlusi V.A. par aizgādni rīcības nespējīgajam A.Č.

[2] Rīgas bāriņtiesa 2004.gada 23.februārī saņēmusi Ludmilas B. iesniegumu, kurā lūgusi iecelt viņu par A.Č. aizgādni un norādījusi, ka pašreizējais aizgādnis neveic aizgādņa pienākumus.

Rīgas bāriņtiesa ar 2004.gada 24.marta lēmumu Nr.1-6/590 "Par aizgādņa maiņu rīcības nespējīgajam A.Č." atteikusi iecelt Ludmilu B. par aizgādni rīcības nespējīgajam A.Č. Lēmumā norādīts, ka bāriņtiesa nav konstatējusi V.A. rīcībā pārkāpumus, tādēļ nav pamata viņa atcelšanai no aizgādņa amata un cita aizgādņa iecelšanai.

[3] Ludmila B. iesniegusi Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu, kurā lūgusi minēto Rīgas bāriņtiesas lēmumu atcelt un iecelt viņu par aizgādni A.Č. Pieteikumā norādīts, ka Rīgas bāriņtiesa nav ievērojusi Civillikuma 360.pantu un likuma "Par bāriņtiesām un pagasttiesām" 35.pantu, tādējādi nenodrošinot gādību par A.Č. Līdzšinējais aizgādnis nav izrādījis sevišķu gādību par A.Č. Pieteicēja A.Č. pazīstot 30 gadus, viņi ir labi kaimiņi. Viņa apmeklē A.Č. slimnīcā un par viņu rūpējas. Ludmila B. arī norādījusi, ka, pieņemot lēmumu nemainīt aizgādni, bāriņtiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 65.pantu par lietderības apsvērumiem.

[4] Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2004.gada 22.jūnija lēmumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 146.pantu, lietā par trešo personu pieaicinājusi V.A.

[5] Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 30.septembra spriedumu Ludmilas B. pieteikumu noraidījusi.

[6] Izskatījusi lietu sakarā ar Ludmilas B. apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 29.marta spriedumu Ludmilas B. pieteikumu noraidījusi. Apgabaltiesa spriedumu pamatojusi ar tālāk minētajiem motīviem.

[6.1] Mēneša termiņš lēmuma pieņemšanai par Ludmilas B. iesniegumu Rīgas bāriņtiesai beidzās 2004.gada 23.martā, bet lēmums pieņemts nākamajā dienā. Taču, tā kā Ludmilai B. jau

2004.gada 17.martā paziņots par lietas izskatīšanas laiku, atzīstams, ka Rīgas bāriņtiesa ir ievērojusi Administratīvā procesa likumā noteiktos termiņus administratīvā akta izdošanai.

[6.2] No Civillikuma 356., 360. un 316.panta secināms, ka parasti katras aizgādības pārvaldībai ieceļams viens aizgādnis, taču ir pieļaujama vairāku aizgādņu iecelšana sevišķi grūtās un sarežģītās lietās.

[6.3] Noraidāms ir Ludmilas B. arguments par to, ka viņa faktiski vēlējusies kļūt par A.Č. līdzgādni, jo šāds lūgums tika izteikts tikai pirmās instances tiesas sēdē un apelācijas sūdzībā. Tādējādi atzīstams, ka Rīgas bāriņtiesa ir izvērtējusi Ludmilas B. iesniegumu atbilstoši tā saturam. Rīgas bāriņtiesai nebija pamata vērtēt jautājumu par līdzgādņa iecelšanas nepieciešamību A.Č.

[6.4] Ņemot vērā, ka Rīgas bāriņtiesa pēc Ludmilas B. iesnieguma saņemšanas sakarā ar ierosināto lietu ir pieprasījusi informāciju no citām iestādēm un Rīgas bāriņtiesas 2004.gada 24.marta sēdē piedalījušās un viedokli izteikušās vairākas ar šo jautājumu saistītas personas, secināms, ka Rīgas bāriņtiesa lietas apstākļu noskaidrošanai ir vākusi papildu informāciju un uzklauzījusi gan lietas dalībnieku, gan speciālistu viedokli.

[6.5] Ņemot vērā likuma "Par bāriņtiesām un pagasttiesām" 35.panta pirmo daļu un Civillikuma 332.panta pirmo daļu, bāriņtiesas pienākumos ietilpst uzraudzība pār to, kā aizgādņi pilda savus pienākumus. Konstatējot pārkāpumus vai aizgādņa nepiemērotību amatam, bāriņtiesai ir tiesības jebkurā laikā aizgādni atcelt no amata un viņa vietā iecelt citu. Konkrētajā gadījumā, izvērtējot lietas materiālus, atzīstams, ka nav pamata uzskatīt, ka Rīgas bāriņtiesa neveic savus pienākumus un nekontrolē A.Č. aizgādņa darbību.

[6.6] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 65.pantu, lemjot jautājumu par aizgādņa maiņu, iestādei bija jāizvērtē šādas maiņas nepieciešamība, ņemot vērā pieteicējas iesniegumā norādītos motīvus, proti, jāpārbauda, vai esošais aizgādnis ir pildījis savus pienākumus, vai ir pamats viņa atcelšanai. Izvērtējot Rīgas bāriņtiesas lēmumā norādīto, atzīstams, ka bāriņtiesa izvērtējusi visus lietas apstākļus un pamatoti secinājusi, ka nav pamata esošā aizgādņa atcelšanai un cita aizgādņa iecelšanai.

[6.7] Tā kā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 19.panta otrajai daļai un 20.panta pirmās daļas 1.punktam administratīvi procesuālās tiesības īstenot un pienākumus izpildīt var rīcībspējīga fiziska persona, noraidāms ir arguments par to, ka bāriņtiesa nav ņēmusi vērā A.Č. viedokli.

[6.8] Ņemot vērā Civillikuma 270.pantu, 300.panta pirmo daļu un apstākļus, ka esošais aizgādnis sastādījis A.Č mantas aprakstes aktu, kā arī sastādījis mantas sarakstu, iesniedzis aizgādņa gada norēķinu

un izdevumus apliecinošus dokumentus, noraidāms arguments, ka aizgādnis nav sniedzis ar likumu noteikto atskaiti. Ludmila B. konkrētajā gadījumā neatšķir mantas saraksta sastādīšanu, pieņemot aizgādņību, no gada norēķina par aizgādņa pārvaldību.

[6.9] Tā kā lietā nav strīda par to, ka rīcības nespējīgā persona A.Č. atrodas medicīnas iestādē, nevis savā dzīvoklī, tad konkrētajā gadījumā nav būtiskas nozīmes apstāklim, ka Ludmila B. ir A.Č. kaimiņiene.

[7] Ludmila B. ir iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz minēto Administratīvās apgabaltiesas spriedumu atcelt un, izskatot lietu pēc būtības kasācijas instances tiesā, apmierināt pieteikumu un atcelt Rīgas bāriņtiesas 2004.gada 24.marta lēmumu. Ludmila B. kasācijas sūdzībā norādījusi tālāk minētos argumentus.

[7.1] Apgabaltiesa nepareizi interpretējusi Civillikuma 360.pantu. No Civillikuma 360.panta jāgas un mērķa izriet, ka garā slimas personas interesēs un tikai par labu šai personai nāktu, ja tai būtu divi vai vairāki aizgādņi. No Civillikuma 308.panta noprotams, ka vairāki aizgādņi nekaitē garā slimajai personai. No Civillikuma 360.panta izriet, ka aizgādņim ir divi pienākumi – mantas pārvaldība un sevišķa gādība. Tiesai vajadzēja veikt tiesību normas gramatisko tulkošanu, jo normas tekstam ir būtiska nozīme. Turklāt tiesa nav noskaidrojusi šīs normas mērķi un jēgu. Normas mērķis ir aizsargāt garā slimās personas tiesiskās intereses. Arī no likuma "Par bāriņtiesām un pagasttiesām" 35.panta izriet, ka mantas pārvaldīšana un sevišķas gādības nodrošināšana nav viens un tas pats.

[7.2] Apgabaltiesa nepareizi vērtējusi noteiktus faktiskus apstākļus. Esošais aizgādnis atskaiti nav iesniedzis laikā. No iesniegtajām kvītīm redzams, ka aizgādnis nepieciešamos maksājumus veicis neregulāri.

[7.3] Apgabaltiesa nevarēja neņemt vērā pašas garā slimās personas A.Č. domas un vēlmes. A.Č. nav konstatēti atmiņas traucējumi. Vēstulē Rīgas bāriņtiesai viņš norādījis, ka nepazīst V.A. un ir izmisumā. Līdz ar to nepatiess ir V.A. paskaidrojums, ka pazīst A.Č. četrus gadus.

[7.4] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā kasācijas sūdzības iesniedzējas norādi, ka viņa ir kaimiņiene. No Civillikuma normām secināms, ka aizgādņim jādzīvo tuvu personai, par kuru noteikta aizgādņība. Savukārt V.A. atzinis, ka mēdz būt ilgstoša prombūtnē. Kasācijas sūdzības iesniedzējai nav nevienas apgādājamas personas, ir pieredze slimu cilvēku kopšanā un pietiekoši daudz brīva laika, kā arī vēlēšanās veikt sabiedriski noderīgu pienākumu.

[7.5] Apgabaltiesas nepamatoti uzskatījusi, ka V.A. nav atstādināms no amata, jo pienākumus veic sabiedriskā kārtā. Šajā gadījumā nevietā ir atsaukšanās uz Civillikuma 245.pantu, bet gan jāņem vērā Civillikuma 360.pants un jāvērtē otra aizgādņa iecelšanas lietderība.

[7.6] Apgabaltiesa nepareizi secinājusi, ka kasācijas sūdzības iesniedzēja vēlējusies aizgādņu maiņu. Rīgas bāriņtiesai Ludmila B. lūgusi sevi iecelt par aizgādni un reizē norādījusi uz esošā aizgādņa pieļautajiem pārkāpumiem. No tā bija secināms, ka kasācijas sūdzības iesniedzēja vēlējās kļūt par aizgādni, kā arī pārbaudīt, kā pienākumu pildītis V.A. Arī iztiesāšanas procesa laikā kasācijas sūdzības iesniedzēja ir uzturējusi lūgumu iecelt viņu par otru aizgādni.

[7.7] Apgabaltiesa nav vērtējusi administratīvā akta pamatotību. Rīgas bāriņtiesa apstrīdētajā lēmumā vērtējusi esošā aizgādņa atbilstību, nevis kasācijas sūdzības iesniedzējas lūgumu iecelt viņu par aizgādni. Tāpēc tiesa nepamatoti nav piemērojusi Civillikuma 240., 316. un 318.pantu. Turklāt ar lēmumā norādītajām Civillikuma normām – 245.pants, 258.panta trešā daļa, 300.pants, 318.pants – konkrētajā gadījumā nemaz nevarēja pamatot administratīvo aktu.

[8] Rīgas bāriņtiesa ir iesniegusi paskaidrojumus par Ludmilas B. kasāciju sūdzību. Rīgas bāriņtiesa paskaidrojumos ir norādījusi, ka uzskata kasācijas sūdzību par nepamatotu. Paskaidrojumos, citastarp, norādīts, ka kasācijas sūdzība, izņemot atsevišķus teikumus, ir pilnībā identiska Ludmilas B. apelācijas sūdzībai, tādējādi secināms, ka apgabaltiesa jau vienreiz visus norādītos prasījumus ir skatījusi un atrunājusi savā spriedumā.

[9] Tiesas sēdē Ludmilas B. pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, Rīgas bāriņtiesas pārstāve to neatzina.

Motīvu daļa

[10] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 348.panta trešajam punktam kasācijas instances tiesa var atcelt spriedumu un izbeigt tiesvedību, ja apelācijas instances tiesa nav ievērojusi šā likuma 282.panta noteikumus. Savukārt atbilstoši 282.panta 2.punktam tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu.

No iepriekš teiktā izriet, ka Administratīvo lietu departaments, izskatot kasācijas sūdzību, var pārbaudīt ne tikai argumentus, kas minēti kasācijas sūdzībā, bet šaubu gadījumā arī pārbaudīt, vai pieteikumu iesniegusi persona, kurai ir tiesības to darīt.

[11] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 31.panta otrajai daļai pieteikumu, izņemot likumā noteiktos gadījumus, var iesniegt privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas. Citiem vārdiem, lai varētu vērsties tiesā ar pieteikumu, jābūt aizskartām personas subjektīvajām tiesībām vai tiesiskajām interesēm vai arī likumā jābūt īpaši paredzētam gadījumam, kad tiesā var vērsties, lai aizsargātu citu personu vai sabiedrības intereses. Konkrētajā gadījumā likumā nav noteikts izņēmums, kas ļautu vērsties tiesā, nepastāvēt savu tiesību vai

tiesisko interešu aizskārumam. Tādējādi, lai konstatētu, ka Ludmila B. ir persona, kurai ir tiesības iesniegt pieteikumu, nepieciešams konstatēt, ka ar pārsūdzēto lēmumu ir aizskartas Ludmilas B. tiesības vai tiesiskās intereses.

[12] Kā izriet no pieteikuma un kasācijas sūdzības, par savu tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu Ludmila B. uzskata Rīgas bāriņtiesas atteikumu iecelt viņu par A.Č. aizgādni. Tātad Ludmila B. uzskata, ka viņai ir tiesības prasīt, lai Rīgas bāriņtiesa ieceltu viņu par aizgādni.

Lai noskaidrotu, vai personai ir tiesības kaut ko prasīt, jānoskaidro, vai šādas tiesības izriet no kādas tiesību normas.

Civillikuma 355.pants noteic, ka aizgādņus pār pilngadīgajiem pēc tiesas sprieduma iecel attiecīgā bāriņtiesa, kurai pirmajā kārtā par aizgādni ir jāieceļ aizgādībā nododamā laulātais vai kāds no tuvākajiem radniekiem. Civillikuma 356.pants noteic, ka aizgādībā pār pilngadīgajiem pakļauta attiecīgiem noteikumiem par aizbildnību pār nepilngadīgajiem, ciktāl šie noteikumi nav pretrunā ar noteikumiem par aizgādību. Atbilstoši Civillikuma 360.pantam, ja tiesa atzīst personu par rīcības nespējīgu gara slimības vai plānprātības dēļ, tā paziņo par to bāriņtiesai, kas pēc vajadzības iecel pār garā slimo vienu vai vairākus aizgādņus, kam uzdod viņa mantas pārvaldību un sevišķi gādību par viņa personu, neuzliekot tomēr aizgādņiem pienākumu pašiem kopt garā slimo. Civillikuma 245.pants noteic, ka aizbildņa, konkrētajā gadījumā – aizgādņa, amats ir sabiedrisks pienākums, no kura neviena nevar atteikties bez likumiska pamata.

Tā kā Civillikuma 355.pants noteic, ka pirmajā kārtā par aizgādni ir jāieceļ laulātais vai kāds no tuvākajiem radniekiem, tad šīm personām ir subjektīvās tiesības prasīt iecelt viņu par aizgādni. Ja bāriņtiesa iecel citu personu, iepriekš minētajām personām ir tiesības vērsties tiesā un pārsūdzēt bāriņtiesas lēmumu.

Tāču neviena no uzskaitītajām tiesību normām, kā arī neviena cita tiesību norma nenoteic, ka tuvam kaimiņam, draugam vai citai iepriekš neminētai personai ir tiesības prasīt iecelt viņu par aizgādni. Tā kā šādas tiesību normas nav, nevar uzskatīt, ka bāriņtiesa, atsakot kādu personu iecelt par aizgādni, ir aizskārusi vai varētu aizskart šīs personas tiesības.

[13] Lai noteiktu, vai ir aizskartas tiesiskās intereses, ir jānoskaidro piemērojamās normas mērķis, proti, jānoskaidro, vai tiesību norma izdota ar mērķi attiecīgajā tiesiskajā situācijā aizsargāt noteiktas personas individuālo interesi.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā tiesību normas, kas regulē aizgādņa iecelšanu un atcelšanu, ir izdotas ar mērķi aizsargāt personu, kurai nepieciešama aizgādība, kā arī tās laulātā un tuvāko radnieku tiesības. Civillikuma 245.pants norāda uz pienākumu, nevis

tiesībām kļūt par aizbildni un aizgādni. Tādējādi secināms, ka iepriekš minētās normas nav izdotas ar mērķi, lai aizsargātu attiecīgu personu interesi kļūt par bāriņtiesas ieceltu aizgādni. Tādējādi Ludmilas B. interese kļūt par A.Č. aizgādni nav atzīstama par tiesiski aizsargātu interesi.

[14] No Ludmilas B. pieteikuma un kasācijas sūdzības izriet, ka galvenais iemesls, kāpēc viņa vērsusies tiesā ar pieteikumu, ir rīcībnespējīgā A.Č. tiesisko interešu aizstāvība. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 29.panta pirmajai daļai, lai aizstāvētu kādas privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses, pieteikumu tiesā var iesniegt publisko tiesību subjekts vai privāto tiesību juridiska persona likumā paredzētajos gadījumos. Tas nozīmē, ka, lai vērstos ar pieteikumu citas privātpersonas tiesību aizsardzībai, šādām tiesībām ir jāizriet no kāda likuma. Turklāt atbilstoši iepriekš minētajai tiesību normai, to var darīt publisko tiesību subjekts vai privāto tiesību juridiska persona, nevis fiziska persona.

Konkrētajā gadījumā neviena likuma norma neparedz kaimiņa vai drauga tiesības vērsties tiesā. Turklāt Ludmila B. ir fiziska persona, kurai tiesības vērsties tiesā ar pieteikumu, lai aizstāvētu A.Č. tiesības vai tiesiskās intereses, no likuma neizriet.

[15] Ir atzīstamas Ludmilas B. tiesības vērsties bāriņtiesā ar iesniegumu un saņemt atbildi pēc būtības, tas ir, bāriņtiesai ir pienākums pieņemt jebkuras personas iesniegumu, to izskatīt un dot uz to atbildi, apmierinot personas lūgumu, noraidot to pēc būtības vai noraidot formālu iemeslu dēļ. Tomēr šīs tiesības nerada Ludmilas B. tiesības uz viņas lūguma apmierināšanu, bet tikai tiesības uz lūguma izskatīšanu. Ja bāriņtiesa Ludmilas B. iesniegumu nebūtu izskatījusi un uz to atbildējusi, viņai būtu tiesības vērsties tiesā un aizsargāt savas tiesības būt informētai par iesnieguma izskatīšanu. Taču konkrētajā gadījumā bāriņtiesa Ludmilas B. iesniegumu ir izskatījusi un uz to atbildējusi. Arī no Ludmilas B. pieteikuma izriet, ka viņa nav vērsusies tiesā par to, ka Rīgas bāriņtiesa nebūtu izskatījusi viņas iesniegumu un uz to nebūtu atbildējusi, bet gan par to, ka viņas lūgums netika apmierināts. Tomēr ar personas neapmierinātību vien nepietiek, lai viņai piemistu tiesības vai tiesiskās intereses. Kā jau minēts iepriekš, Ludmilai B. nav no normatīvā akta izrietošu tiesību prasīt viņas lūguma apmierināšanu.

[16] Ņemot vērā iepriekš teikto, proti, ka konkrētajā gadījumā Ludmilas B. tiesības vai tiesiskās intereses nav aizskartas un nevar tikt aizskartas un viņa neietilps Administratīvā procesa likuma 29.pantā noteikto subjektu lokā, Ludmila B. atbilstoši Administratīvā procesa likuma 31.panta otrajai daļai nevar būt par pieteicēju administratīvajā tiesā. Tā kā pieteikumu, uz kura pamata ir izskatīta

konkrētā lieta, iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.pantam tiesvedība šajā lietā ir jāizbeidz.

[17] Tā kā tiesvedība šajā lietā ir izbeidzama, kasācijas sūdzības argumenti pēc būtības nav vērtējami.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 3.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 29.marta spriedumu atcelt pilnībā un izbeigt tiesvedību lietā.

Spriedums nav pārsūdzams.

**Par termiņa nokavējumu kā tiesvedības izbeigšanas pamatu
(Administratīvā procesa likuma 44.pants un 282.panta
2.punkts)**

Ar lēmuma, ar kuru noraidīts lūgums par procesuālā termiņa atjaunošanu, spēkā stāšanos personas subjektīvās tiesības iesniegt pieteikumu ir zudušas ar termiņa nokavējumu. Tādējādi, ja pieteikumi ir iesniegusi persona, kura ir zaudējusi tiesības pieteikuma iesniegšanai, atzīstams, ka pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu.

2005.gada 17.augustā

Lieta Nr.SKA-358

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Valsts policijas Rīgas rajona policijas pārvaldes Ceļu policijas pārvaldes pārstāvim J.Jēkabsonam un trešajai personai Jānim L.,

atklātā tiesas sēdē izskatīja Jāņa Dž. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 2.jūnija lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 24.marta lēmums par atteikšanos atjaunot nokavēto procesuālo termiņu un tiesvedības lietā izbeigšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts policijas Rīgas rajona policijas pārvaldes Ceļu policijas nodaļas priekšnieka vietnieks ar 2003.gada 14.jūlija lēmumu Nr.D-204 par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumu, kura rezultātā noticis ceļu satiksmes negadījums, saskaņā ar Administratīvo pārkāpumu kodeksa 125.panta pirmo daļu sodījis Jāni Dž. ar naudas sodu LVL 40. Lēmumā policija arī norādījusi, ka Jānis Dž. ir pārkāpis Ministru kabineta 1999.gada 19.janvāra noteikumu Nr.15 "Ceļu satiksmes noteikumi" 8. un 75.punktu.

[2] Izskatot lietu sakarā ar Jāņa Dž. iesniegto iesniegumu, Valsts policijas Rīgas rajona policijas pārvaldes Kārtības policijas biroja priekšnieks ar 2003.gada 11.augusta lēmumu apstrīdēto lēmumu atstājis negrozītu.

[3] Rīgas Centra rajona tiesa 2003.gada 8.oktobrī saņēmusi Jāņa Dž. pieteikumu, kurā viņš lūdz atjaunot pieteikuma iesniegšanas

termiņu, izprasīt administratīvā pārkāpuma lietu, atcelt Rīgas pilsētas Ceļu policijas 2003.gada 14.jūlija lēmumu Nr.D-204, kā arī atzīt automašīnas "Seat" vadītāju par vienīgo vainīgo ceļu satiksmes negadījuma izraisīšanā. Pieteikumā, citastarp, Jānis Dž. arī norādījis, ka minētajā lēmumā nebija ietvertas norādes par tā pārsūdzēšanas laiku un kārtību.

[4] Pēc pieteicēja lūguma Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2004.gada 29.aprīļa lēmumu pārsūtījusi lietu pēc piekrišanas Administratīvajai rajona tiesai.

[5] Administratīvā rajona tiesa ar 2005.gada 24.marta lēmumu atteikusi atjaunot nokavēto procesuālo termiņu pieteikuma iesniegšanai tiesā un izbeigusi tiesvedību lietā par Valsts policijas Rīgas rajona policijas pārvaldes Ceļu policijas nodaļas priekšnieka vietnieka 2003.gada 14.jūlija lēmuma Nr.D-204 atcelšanu.

[6] Izskatījusi lietu sakarā ar Jāņa Dž. iesniegto blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 2.jūnija lēmumu atstājusi negrozītu Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 24.marta lēmumu, bet Jāņa Dž. blakus sūdzību noraidījusi. Lēmumu apgabaltiesa pamatojusi ar tālākminētajiem argumentiem.

[6.1] Ņemot vērā Administratīvo pārkāpumu kodeksa 281.pantu un Latvijas Civilprocesa kodeksa 235.pantu, Jānim Dž. bija jāievēro lēmumu izdošanas laikā spēkā esošās tiesību normas, kas noteica, ka sūdzību par lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā var iesniegt tiesā 10 dienu laikā, un viņam nebija tiesiska pamata pajauties, ka pārsūdzības termiņš ir viens gads.

[6.2] Lietā nav strīda par to, ka Jānis Dž. ir nokavējis 10 dienu termiņu lēmuma pārsūdzēšanai, jo sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā viņš ir iesniedzis tikai 2003.gada 8.oktobrī.

[6.3] Lai arī Administratīvā procesa likuma 2.pants nosaka šā likuma mērķus un rada indivīdam tiesības uz administratīvās tiesas kontroli pār iestādes lēmumu, tomēr šādas tiesības nav beztermiņa, jo likums precīzi nosaka termiņus, kuru ietvaros ir iespējams īstenot tiesības uz administratīvā akta pārsūdzēšanu.

[6.4] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 46.pantu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 27. aprīļa lēmuma lietā Nr.SKA-74 7.punktā pausto, tiesību doktrīnā izteiktās atziņas, kā arī procesuālā termiņa atjaunošanas institūta jēgu un mērķi, atzīstams, ka šķēršļiem, kas traucēja procesuālas darbības izpildi termiņā, ir jābūt objektīviem, neatkarīgiem no administratīvā procesa dalībnieka.

[6.5] Jānis Dž. attaisnojošus iemeslus termiņa nokavējumam nav minējis, izņemot tikai to, ka 2003.gada 11.augusta lēmumā nebija norādīta pārsūdzēšanas kārtībā, tādējādi viņam esot radušās tiesības to pārsūdzēt viena gada laikā, kam savukārt nebija tiesiska pamata, jo

Administratīvā procesa likums tobrīd nebija spēkā. Līdz ar to atzīstams, ka Administratīvās rajona tiesa pamatoti atteikusies atjaunot nokavēto procesuālo termiņu.

[6.6] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktu un 44.pantu, kā arī apstākļus, ka, pamatojoties uz Jāņa Dž. iesniegto pieteikumu, tiesvedība administratīvajā lietā jau ir ierosināta un pirmās instances tiesa ir noraidījusi lūgumu par procesuālā termiņa atjaunošanu, kam pievienojas arī apelācijas instances tiesa, Jānis Dž. ir zaudējis subjektīvās tiesības pārsūdzēt Rīgas rajona Policijas pārvaldes Kārtības policijas biroja priekšnieka 2003.gada 11.augusta lēmumu Nr.D-204 tiesā. Līdz ar to konkrētajā gadījumā pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu, un kas savukārt ir tiesisks pamats lietas izbeigšanai.

[7] Blakus sūdzību par minēto lēmumu iesniedzis Jānis Dž., lūdzot to atcelt. Blakus sūdzībā Jānis Dž. norādījis tālākminētos argumentus.

[7.1] Apgabaltiesa nepamatoti nav ņēmusi vērā, ka Ministru kabineta "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 63.5.punkts noteic valsts institūcijām, to skaitā policijai, pienākumus savos lēmumos norādīt administratīvā akta pārsūdzēšanas laiku un kārtību. Turklāt tā nav ņēmusi vērā apstākli, ka blakus sūdzības iesniedzējs ir programmētājs, kurš neizprot tiesību normas, un attiecībās ar policiju, kuras darbinieki ir labāk informēti, ir mazāk aizsargātā persona. Tādēļ arī nav pieņemams, ka pārsūdzēšanas termiņš un kārtība tiek norādīti pavadvēstulē, nevis pašā administratīvajā aktā.

[7.2] Prasība norādīt pārsūdzēšanas laiku un kārtību normatīvos aktos ir iekļauta, lai informētu administratīvā akta adresātu par viņa tiesībām. Nenorādot šo informāciju, veidojas absurda situācija, ka persona, nezinot pārsūdzēšanas termiņu un kārtību, zaudē sev normatīvajā aktā noteiktās tiesības, savukārt policijai par tās neizdarību neiestājas nekādas juridiskās sekas.

[7.3] Blakus sūdzības iesniedzēja pārstāvja personiskajā 10 gadu profesionālās pieredzes laikā šādos gadījumos, kad lēmumā nav norādīts pārsūdzēšanas termiņš un kārtība, atzīst, ka pārsūdzības termiņš ir neierobežots. Šādu pieeju apliecina arī vēlāk pieņemtā Administratīvā procesa likuma 79.panta pirmā daļa, kas gan samazina šo termiņu līdz vienam gadam. Līdz ar to, tā kā rajona tiesa bija konstatējusi, ka policijas lēmumā nav norādīta minētā informācija, blakus sūdzības iesniedzējam bija tiesības šo lēmumu pārsūdzēt vismaz viena gada laikā.

[7.4] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā apstākli, ka blakus sūdzības iesniedzējs, saņemot 2003.gada 11.augusta lēmumu, vienlaikus nesaņēma pavadvēstuli, kurā, iespējams, bija norādīta pārsūdzēšanai nepieciešamā informācija. Turklāt šādai pavadvēstulei nav tiesiskas

nozīmes konkrētās lietas iztiesāšanā, jo tā nav ne administratīvais akts, ne kāds cits saistošs dokuments.

[8] Tiesas sēdē Valsts policijas Rīgas rajona policijas pārvaldes Ceļu policijas pārvaldes pārstāvis un trešā personam blakus sūdzību neatzina. Jānis Dž. tiesas sēdē nepiedalījās. Tā kā par blakus sūdzības izskatīšanas vietu un laiku viņam paziņots likumā noteiktajā kārtībā, Administratīvo lietu departaments nolēma izskatīt blakus sūdzību bez Jāņa Dž. piedalšanās.

Motīvu daļa

[9] Administratīvā procesa likuma 324.panta pirmā daļa noteic, ka par blakus sūdzību pieņemtais lēmums nav pārsūdzams un tas stājas spēkā no tā pieņemšanas brīža. Šā panta otrajā daļā noteikti gadījumi, kad administratīvās apgabaltiesas lēmums ir pārsūdzams Senātā. Lēmuma par procesuālā termiņa atjaunošanu pārsūdzēšana nav paredzēta. Tādējādi minētais jautājums nevar būt par izskatīšanas priekšmetu Senātā kā kasācijas instancē.

[10] Lai gan apgabaltiesa 2005.gada 2.jūnija lēmumā nav norādījusi, ka daļā par atteikumu atjaunot procesuālo termiņu lēmums nav pārsūdzams, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 324.pantam apgabaltiesas lēmums šajā daļā ir stājies spēkā un nav pārsūdzams. Tas pēc būtības Senāta Administratīvo lietu departamentā vairs nav izskatāms. Pamatojoties uz iepriekšēikto, tiesvedība blakus sūdzības daļā, kas attiecas uz procesuālā termiņa atjaunošanu, ir izbeidzama.

[11] Administratīvo lietu departamenta ieskatā pieteicēja subjektīvās tiesības iesniegt pieteikumu ir zudušas ar termiņa nokavējumu, jo spēkā ir stājies lēmums, ar kuru noraidīts lūgums par procesuālā termiņa atjaunošanu. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktam, tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu. Tā kā konkrētajā gadījumā Jānim Dž. bija zudušas tiesības pieteikuma iesniegšanai, pamatots ir zemāko tiesu instanču secinājums, ka pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu. Turklāt Jānis Dž. savā blakus sūdzībā tiesvedības izbeigšanas tiesiskumu pēc minētā pamatojuma vispār nav apstrīdējis (par to blakus sūdzībā nav nekādu argumentu).

Ņemot vērā iepriekšminēto, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums ir atstājams negrozīts, bet Jāņa Dž. blakus sūdzība ir noraidāma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 2.jūnija lēmumu atstāt negrozītu, bet Jāņa Dž. blakus sūdzību noraidīt.

Izbeigt tiesvedību blakus sūdzības daļā, kas attiecas uz tiesas lēmumu par procesuālā termiņa atjaunošanu.

Lēmums nav pārsūdzams.

**Par tiesībām iesniegt pieteikumu administratīvajā tiesā
(Administratīvā procesa likuma 31.panta otrā daļa un
282.panta 2.punkts)**

Ekonomikas pamatlikumi pirmām kārtām ir vērsti uz konkurences attīstīšanu, un tādēļ vēlme būt aizsargātam pret nevēlamu konkurenci principā netiek uzskatīta par tiesisku interesi, un tādējādi to nevar aizstāvēt tiesā.

Tas vien, ka pie līdzīgiem pieteikumiem vienā gadījumā ir pieņemts pieteikums, bet otrā gadījumā atteikts pieņemt pieteikumu, vēl nenozīmē, ka notikusi nepamatota prakses maiņa. Ja, izskatot lietu, tiesa konstatēs, ka pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu, tai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktam ir jāizbeidz tiesvedība lietā.

2005.gada 17.augustā

Lieta Nr.SKA-394

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties akciju sabiedrības "L&T Hoetika" pārstāvjiem
E.Briedim un zvērinātam advokātam A.Repšam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja akciju sabiedrības "L&T Hoetika"
 blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 30.jūnija
 lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas
 tiesneses 2005.gada 2.maija lēmums, ar kuru atteikts pieņemt akciju
 sabiedrības "L&T Hoetika" pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2005.gada 29.aprīlī Administratīvajā rajona tiesā akciju sabiedrība (turpmāk – AS) "L&T Hoetika" iesniegusi pieteikumu, kurā lūgusi atzīt Rīgas domes faktisko rīcību, 2005.gada 9.martā noslēdzot atkritumu apsaimniekošanas līgumu ar sabiedrību ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Cleanaway", par prettiesisku, atzīt par spēkā neesošu līgumu starp Rīgas domi un SIA "Cleanaway", kā arī aizliegt Rīgas domei un Rīgas domes Vides departamentam līdz 2020.gada 19.decembrim slēgt atkritumu apsaimniekošanas līgumus par tādu atkritumu apsaimniekošanu Rīgas pilsētā, kurus šobrīd apsaimnieko AS "L&T Hoetika".

Pieteikumā norādīts, ka AS "L&T Hoetika" un Rīgas dome 1997.gada 19.decembrī noslēgušas līgumu Nr.7 par cieto sadzīves atkritumu apkopi Rīgas pilsētā, kurš ir spēkā līdz 2020.gada 19.decembrim. Minētais līgums piešķir AS "L&T Hoetika" ekskluzīvas tiesības veikt Rīgas pilsētā saražoto cieto sadzīves atkritumu, tajā skaitā sašķirotu sadzīves atkritumu, savākšanu, šķirošanu un transportēšanu uz atkritumu noglabāšanas vietu. Rīgas domes priekšsēdētājs nebija tiesīgs noslēgt sadzīves atkritumu apsaimniekošanas līgumu ar SIA "Cleanaway", tādējādi minētais līgums atzīstams par spēkā neesošu no tā noslēgšanas dienas. Savukārt Rīgas domes rīcība, noslēdzot līgumu par atkritumu apsaimniekošanu Rīgas pilsētā ar SIA "Cleanaway", attiecībā pret AS "L&T Hoetika" uzskatāma par prettiesisku faktisko rīcību.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 2.maija lēmumu atteikts pieņemt AS "L&T Hoetika" pieteikumu. Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Nav iespējams konstatēt pieteicējas tiešu tiesisku interesi, tādējādi secināms, ka iesniegts negatīvais konkurences novēršanas pieteikums.

[2.2] Saskaņā ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta praksi, ja netiek pierādīta tieša tiesiska interese, pastāv tiesiskas intereses neesamības prezumpcija. Administratīvo lietu departaments spriedumā lietā Nr.SKA-183 norādījis, ka, atbilstoši komerciesību principam, netiek atzīta aizsardzība pret konkurenci un cita konkurenta darbības pieļaušanu, ja vien netiek konstatēti izņēmuma apstākļi.

[2.3] Konkrētajā lietā nav iestāties neviens ar tiesību normām vai faktiem pamatots tiesiskas intereses neesamības prezumpcijas izņēmums, tādējādi AS "L&T Hoetika" intereses nav uzskatāmas par tiesiski aizsargājamām un tai nav subjektīvā pamata pieteikuma iesniegšanai tiesā.

[3] Izskatot AS "L&T Hoetika" blakus sūdzību par minēto Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmumu, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 30.jūnija lēmumu atstājusi negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 2.maija lēmumu, bet AS "L&T Hoetika" blakus sūdzību noraidījusi. Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 184.panta 2. un 4.punktam, pieteikumu tiesā, cita starpā, var iesniegt par iestādes faktisko rīcību, kā arī publisko tiesību līguma atbilstību tiesību normām, tā spēkā esamību vai izpildes pareizību. Atbilstoši minētā likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktam, tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja to iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu. Saskaņā ar APL 31.panta otro daļu pieteikumu

tiesā var iesniegt privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas.

Izskatot jautājumu par AS "L&T Hoetika" pieteikuma pieņemšanu, ir strīds par to, vai AS "L&T Hoetika" tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas ar pārsūdzēto Rīgas domes rīcību un ar citu sabiedrību noslēgto cieto sadzīves atkritumu apsaimniekošanas līgumu.

[3.2] AS "L&T Hoetika" ar Rīgas domi 1997.gada 19.decembrī noslēgusi cieto sadzīves atkritumu apsaimniekošanas līgumu Rīgas pilsētas teritorijā līdz 2020.gada 19.decembrim. Pieteicēja uzskata, ka šādu līgumu noslēgšana minētajā laika periodā ar citām sabiedrībām aizskar pieteicējas tiesības un tiesiskās intereses.

Apgabaltiesa atzinusi, ka attiecīgu līgumu noslēgšana ar citām personām pati par sevi nevar radīt pieteicējas tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu. Pieteicējas subjektīvo tiesību aizskārumu var vērtēt atkarībā no noslēgtā līguma (ar AS "L&T Hoetika") izpildes, par ko pieteicēja, atbilstoši APL 184.panta 4.punktam, var iesniegt pieteikumu.

[3.3] Lietā nav strīda par to, ka Rīgas domes noslēgtie sadzīves atkritumu apsaimniekošanas līgumi atzīstami par publisko tiesību līgumiem.

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments atzinis, ka, atbilstoši komerciesību principam, netiek atzīta aizsardzība pret konkurenci un cita konkurenta darbības pieļaušanu. Tas pamatojas ar to, ka ekonomikas pamatlīkumi pirmām kārtām vērsti uz konkurences attīstīšanu un tādēļ vēlme būt aizsargātam pret nevēlamu konkurenci principā netiek uzskatīta par tiesisku interesi. Tādējādi to nevar aizstāvēt tiesā. Turklāt tiesību literatūrā atzītie izņēmuma kritēriji attiecināmi uz jebkuru savstarpējo konkurenci ietekmējošu lēmumu, kura rezultātā kādai citai personai tiek piešķirtas kādas tiesības (labums), tai skaitā uz koncesiju, subsīdiju un atļauju (licenču) piešķiršanu, nodokļu atlaidēm.

Tādējādi minētajā lēmumā atzīts, ka attiecīgie kritēriji attiecināmi, cita starpā, uz atļauju (licenču) piešķiršanu, kuras tiek izsniegtas administratīvā kārtībā un var būt pamats saimnieciskās darbības veikšanai. Turklāt arī atkritumu apsaimniekošanas līgumam atzīts licences raksturs.

[3.4] Apgabaltiesa uzskatījusi, ka sabiedrība, veicot sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, veic saimniecisko darbību un tās rezultātā gūst peļņu, tādējādi iegūstot attiecīgas nozares tirgus dalībnieka statusu. Tas apstāklis, ka šādas tiesības piedalīties attiecīgā tirgū iegūtas (iegūstamas) administratīvā kārtībā, negroza iegūto tiesību saturu. Pieteikumā norādīts, ka ar 1997.gada 19.decembrī noslēgto līgumu AS "L&T Hoetika" piešķirtas ekskluzīvas

cieto sadzīves atkritumu apsaimniekošanas tiesības Rīgas pilsētas teritorijā, kā rezultātā pieteicējai ir pamatota un tiesiska no noslēgtā līguma izrietoša interese gūt peļņu (*7.lietas lapa*). Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis norādījis, ka Rīgas domes rīcības rezultātā, noslēdzot līgumu ar citu apsaimniekotāju, pieteicēja zaudē klientus. Apelācijas instances tiesa secinājusi, ka pieteicēja faktiski vēlas aizsargāt savas ekonomiskās intereses, kuras attiecīgā tirgū varētu ietekmēt konkurence.

Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka no pašvaldības saņemtā atļauja (līgums) veikt attiecīgu darbību nav nošķirama no pašas saimnieciskās darbības, pretējā gadījumā šāda atļauja (līgums) zaudē jēgu, jo tās iegūšanas interese no izpildītāja puses ir saimnieciskā darbība.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa arī uzskatījusi, ka pieteicēja nepamatoti norāda uz nepieciešamību nošķirt aizsargāšanas pret konkurenci un aizsargāšanas pret prettiesiskām darbībām, kas apdraud tiesiski iegūto tirgus dalībnieka pozīciju tirgū, tā kā abos gadījumos ir atšķirīgs iegūto tiesību pamats, proti, ekonomiskas konkurences ceļā vai administratīvā kārtībā. Apgabaltiesa norādījusi, ka apsaimniekošanas līgums rada tiesības veikt konkrētu darbību, bet tikai realizējot šīs tiesības, persona var iegūt (vai neiegūt) tirgus dalībnieka pozīciju, kuru iespējams var ietekmēt ekonomiski kritēriji un konkurence.

[3.5] Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments arī norādījis uz kritērijiem, atbilstoši kuriem būtu vērtējams subjektīvo tiesību aizskārums un iespējama tā aizsardzība tiesā.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesas tiesnese pamatoti atzinusi, ka pieteicējas ekonomiskā interese nav ar tiesību normām aizsargāta, jo konkrētajā nozarē tiesību norma ar mērķi aizstāvēt trešo personu (konkurentu) tiesības nav izdota.

Šajā sakarībā nepamatota ir arī pieteicēja norāde uz Konkurences likumu, atbilstoši kuram neesot noteikts tā mērķis radīt konkurenci. Vienlaikus pieteicēja pamatoti (bet pretrunā pirmajam argumentam) norādījusi uz Konkurences likuma 2.pantā ietverto likuma mērķi, kurš, cita starpā, vērsts uz brīvas konkurences aizsardzību, saglabāšanu un attīstību. Konkrētajā gadījumā, atbilstoši minētajam, nav pamata atsaukties uz ierobežotu konkurenci vai tādām tirgus nozarēm, kurās konkurences nav, tā kā tā noteiktu apstākļu dēļ nav iespējama. Administratīvā kārtība atļaujas (līguma) saņemšanai veikt attiecīgo darbību ir līdzeklis šāda pakalpojuma nodrošināšanai pašvaldībā un izpildes kontrolei, tā kā atkritumu apsaimniekošana noteikta kā viena no pašvaldības funkcijām. Tomēr šāda kārtība nav vērsta uz konkurences ierobežošanu, tādējādi ar citu sabiedrību

noslēgts līgums, kā apgabaltiesa jau norādījusi, pats par sevi nevar prettiesiski apdraudēt pieteicēja stāvokli tirgū.

Administratīvā apgabaltiesa nav konstatējusi, ka ar citu sabiedrību noslēgtais pašvaldības līgums būtiski ierobežo pieteicējas tiesības salīdzinājumā ar konkurentu vai faktiski izslēdz to no tirgus. Kā paskaidrojis pieteicējas pārstāvis tiesas sēdē, izskatot pieteikumu pēc būtības, būtu noskaidrojama pieteicējas ar 1997.gada 19.decembra līgumu nodibināto tiesību ekskluzivitātes pastāvēšana. Apgabaltiesa secinājusi, ka pieteicēja faktiski vēlas konstatēt (kaut gan pieteikumā jau norādījusi uz tādu esamību) un aizsargāt savas ekskluzīvās (izņēmuma) tiesības attiecīgā nozarē, nevis to būtisku ierobežojumu salīdzinājumā ar citiem tirgus dalībniekiem vai izslēgšanu no tirgus. Turklāt ar 1997.gada 19.decembra līgumu nodibināto tiesību apjoms (saturs) (ja par to ir strīds) būtu konstatējams, vērtējot minēto līgumu. Apgabaltiesa atzinusi, ka tas nav konkrētā pieteikuma priekšmets.

Apgabaltiesa arī atzinusi, ka nav vērtējama vienlīdzības principa ievērošana, jo pieteicēja jau ir ieguvusi tiesības veikt apsaimniekošanu, bet tiesā apstrīd vēlāk ar citu sabiedrību noslēgtu līgumu.

[3.6] Ievērojot minētos apstākļus, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka nav konstatējamā AS "L&T Hoetika" subjektīvās tiesības vērsties ar pieteikumu tiesā.

[3.7] Pieteicēja blakus sūdzībā norādījusi, ka pirmās instances tiesas tiesnese nav vērtējusi apstākli, ka Rīgas dome ir pārkāpusi procedūru apstrīdētā līguma noslēgšanā.

Apgabaltiesa atzinusi, ka pieteicējas arguments ir nepamatots. Primāri ir izlemjams jautājums par pieteikuma pieņemšanu un konkrētās personas tiesībām tādu iesniegt. Ja arī norādītie pārkāpumi bijuši, tie nerada tieši pieteicējas tiesību un tiesisko interešu aizskārums, kā arī šīs personas tiesības iesniegt pieteikumu un tiesas pienākumu ierosināt administratīvo lietu uz konkrētā pieteikuma pamata.

[3.8] Pieteicēja blakus sūdzībā norādījusi, ka Administratīvā rajona tiesa jau lēmusi par analogisku pieteikumu pieņemšanu, tādējādi radot tiesu praksi. Tomēr pirmās instances tiesas tiesnese, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, nav pamatojusi prakses maiņu.

Apgabaltiesa piekritusi pieteicējas norādei, tomēr atzinusi, ka minētais nav pamats Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmuma atcelšanai, tā kā apgabaltiesa pirmās instances tiesas tiesneses lēmumu par atteikumu pieņemt pieteikumu atzinusi par pamatotu. Ja tiesnese ir secinājusi, ka prakse ir maināma, iepriekš pieņemtie lēmumi citās lietās paši par sevi nerada personas tiesības uz analogisku lēmumu.

[4] Par minēto Administratīvās apgabaltiesas lēmumu pieteicēja iesniegusi blakus sūdzību Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentam, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas lēmumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai. Blakus sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Rīgas domei noslēdzot atkritumu apsaimniekošanas līgumu ar SIA "Cleanaway", pieteicējai netika aizskartas tiesības veikt atkritumu apsaimniekošanu kā tādas, bet tika aizskarts šīs pieteicējas tiesības saturs, tas ir, pieteicēja vairs nevarēs pilnīgi izvest atkritumus, kā rezultātā saruks pieteicējas apkalpojamo klientu apjoms, un tādējādi tiks aizskarta arī AS "L&T Hoetika" ekonomiskā interese.

[4.2] Blakus sūdzības iesniedzēja atsauca uz līdžīgu gadījumu ar SIA "Lattelekom", ar kuru tika noslēgts līgums par ekskluzīvām tiesībām sniegt telekomunikāciju pakalpojumus. Blakus sūdzības iesniedzēja norāda, ka SIA "Lattelekom" lieta nav pilnīgi identiska ar pieteicējas lietu, bet abu lietu pamatprincipi ir vieni un tie paši. Proti, pirmkārt, komersants noslēdz līgumu ar publisko tiesību subjektu. Otrkārt, ar līguma noslēgšanu komersants saņem tiesības ar noteiktu saturu. Treškārt, publisko tiesību subjekta rīcības rezultātā tiek aizskartas komersanta jau iegūtās tiesības. Atšķirībā no SIA "Lattelekom" lietas, kur tiesību aizskārums notika tieši, saīsinot ekskluzīvo tiesību termiņu, AS "L&T Hoetika" lietā tas notika netieši, tas ir, noslēdzot jaunu atkritumu apsaimniekošanas līgumu ar SIA "Cleanaway".

[4.3] AS "L&T Hoetika" nav iesniegusi pieteikumu ar mērķi aizsargāties pret konkurenci, kā tas ir saprasts pirmajās divās tiesu instancēs, bet ar mērķi aizsargāt ar 1997.gada 19.decembra līgumu iegūtās tiesības. Tas, ka šo tiesību aizsardzības rezultātā var tikt ietekmēta konkurence, ir pareizi, bet tas ir sekundārs šī strīda aspekts. Primārais ir jautājums par tiesībām, un AS "L&T Hoetika" nav rīkojusies prettiesiski, ka, noslēdzot līgumu ar publisko tiesību subjektu, ir saņēmusi ekskluzīvas tiesības, kas paredz ekonomisko interesi. Tas, ka pieteicējas tiesību aizsardzība ir saistīta ar ekonomiska rakstura sekām, nenozīmē, ka AS "L&T Hoetika" nav tiesīga aizsargāt savas tiesiski iegūtās tiesības.

[4.4] Blakus sūdzības iesniedzēja norāda arī uz tiesas prakses maiņu, kas nebija pamatota ne pirmajā, ne otrajā tiesas instancē, tādējādi pārkāpjot vienlīdzības un tiesiskās palāvības principu. Pamatojums tiesas prakses maiņai bija obligāti nepieciešams. Prakses maiņas pamatojuma neesamībai būtu jābūt absolūtam iemeslam zemākās tiesu instances lēmuma atcelšanai.

[5] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvji paskaidroja, ka viņi vēlas aizsargāt ar līgumu iegūtās tiesības, ekonomiskās intereses ir sekundārs jautājums. Pārstāvji norādīja, ka Administratīvajā rajona tiesā ir iesniegti pieteikuma papildinājumi, kuros ietverts jautājums par

pieteicējas tiesību ekskluzivitāti sniegt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus atbilstoši 1997.gada 19.decembra līgumam, no kura izrietēs, vai Rīgas domes rīcība, noslēdzot līgumu ar citiem atkritumu apsaimniekotājiem bijusi prettiesiska. Tādējādi primārais jautājums ir par tiesību ekskluzivitāti, bet jautājums par Rīgas domes faktisko rīcību ir sekundārs. Attiecībā uz tiesas prakses maiņu, pārstāvji norādīja, ka prakses maiņas nepamatošana ir absolūts pamats Administratīvās apgabaltiesas lēmuma atcelšanai.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši APL 184.panta 2. un 4.punktam, pieteikumu tiesā, cita starpā, var iesniegt par iestādes faktisko rīcību, kā arī publisko tiesību līguma atbilstību tiesību normām, tā spēkā esamību vai izpildes pareizību. Saskaņā ar minētā likuma 191.panta pirmās daļas 8.punktu, tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja to iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu.

APL 31.panta otrajā daļā noteikts, ka pieteikumu, izņemot likumā noteiktos gadījumus, var iesniegt privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas. Līdz ar to esošs vai vismaz iespējams privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu aizskārums uzskatāms par pieteikuma iesniegšanas priekšnosacījumu.

[7] AS "L&T Hoetika" iesniegusi tiesā pieteikumu, kurā lūgusi atzīt par prettiesisku Rīgas domes faktisko rīcību, noslēdzot atkritumu apsaimniekošanas līgumu ar SIA "Cleanaway", atzīt par spēkā neesošu līgumu starp Rīgas domi un SIA "Cleanaway", kā arī aizliegt Rīgas domei un Rīgas domes Vides departamentam līdz 2020.gada 19.decembrim slēgt atkritumu apsaimniekošanas līgumus par tādu atkritumu apsaimniekošanu Rīgas pilsētā, kurus šobrīd apsaimnieko AS "L&T Hoetika".

Konkrētajā gadījumā, lai noskaidrotu, vai AS "L&T Hoetika" ir subjektīvas tiesības iesniegt pieteikumu atbilstoši APL prasībām, nepieciešams izvērtēt, vai ar Rīgas domes rīcību, noslēdzot 2005.gada 9.martā līgumu ar SIA "Cleanaway", ir aizskartas AS "L&T Hoetika" tiesības vai tiesiskās intereses. Pieteicēja uzskata, ka līgumu noslēgšana ar citām atkritumu apsaimniekošanas sabiedrībām AS "L&T Hoetika" līguma ar Rīgas domi darbības laikā (līdz 2020.gada 19.decembrim) aizskar pieteicējas tiesības un tiesiskās intereses.

[8] Administratīvo lietu departamenta ieskatā apelācijas instances tiesa pamatoti norādījusi, ka attiecīgu līgumu noslēgšana ar citām personām pati par sevi nevar radīt pieteicējas tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Pieteicējas subjektīvo tiesību aizskārums var vērtēt atkarībā no noslēgtā līguma (ar AS "L&T Hoetika") izpildes, par ko pieteicēja, atbilstoši APL 184.panta 4.punktam, var iesniegt pieteikumu.

[9] Komersants, veicot sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, veic saimniecisko darbību un tās rezultātā gūst peļņu. Apelācijas instances tiesa pamatoti secinājusi, ka pieteicēja faktiski vēlas aizsargāt savas ekonomiskās intereses, kuras attiecīgā tirgū varētu ietekmēt konkurence. No pašvaldības saņemtā atļauja (līgums) veikt attiecīgu darbību nav nošķirama no pašas saimnieciskās darbības, pretējā gadījumā šāda atļauja (līgums) zaudē jēgu, jo tās iegūšanas interese no izpildītāja puses ir saimnieciskā darbība. Apsaimniekošanas līgums rada privātpersonai tiesības veikt konkrētu darbību, bet tikai realizējot šīs tiesības, persona var iegūt (vai neiegūt) tirgus dalībnieka pozīciju, kuru, iespējams, var ietekmēt ekonomiski kritēriji un konkurence.

Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, Administratīvā apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka pieteicēja faktiski vēlas konstatēt (kaut gan pieteikumā tā jau norādījusi uz tādu esamību) un aizsargāt savas ekskluzīvās (izņēmuma) tiesības attiecīgā nozarē. Turklāt ar 1997.gada 19.decembra līgumu nodibināto tiesību apjoms (saturs) (ja par to ir strīds) būtu konstatējams, vērtējot minēto līgumu. Apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka tas nav pieteicējas pieteikuma priekšmets.

[10] Atbilstoši Administratīvo lietu departamenta izveidotajai tiesu praksei, ja netiek pierādīta tieša tiesiska interese, pastāv tā sauktā tiesiskas intereses neesamības prezumpcija. Minētais izriet no Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 3.augusta lēmuma lietā Nr.SKA-183, kurā norādīts, ka atbilstoši komerc tiesību pamatprincipam netiek atzīta aizsardzība pret konkurenci un cita konkurenta darbības pieļaušanu. Secinātais pamatojas uz to, ka ekonomikas pamatlíkumi pirmām kārtām vērsti uz konkurences attīstīšanu un tādēļ vēlme būt aizsargātam pret nevēlamu konkurenci principā netiek uzskatīta par tiesisku interesi, un tādējādi to nevar aizstāvēt tiesā (sk. minētā lēmuma 8.punktu).

[11] Atkritumu apsaimniekošanas nozarē nepastāv īpaša, likumdevēja tieši paredzēta tiesību norma, kas aizstāvētu trešās personas (konkurenta) tiesības. Atkritumu apsaimniekošanas likums tikai vispārīgi nosaka atkritumu apsaimniekošanas kārtību.

Nevienā tiesību normā nav noteikts, ka tiesības sniegt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus ir ekskluzīvas un tās var tikt piešķirtas tikai vienai privātpersonai, kas šos pakalpojumus sniedz. Gluži otrādi, Atkritumu apsaimniekošanas likuma 15.pantā (redakcija, kas bija spēkā uz līguma noslēgšanas brīdi starp Rīgas domi un SIA "Cleanaway") bija vispārīgi noteikts, ka juridiskā persona, kura nodarbojas ar sadzīves atkritumu savākšanu un pārvadāšanu, slēdz līgumus ar tām pašvaldībām, kuru administratīvajā teritorijā tiek veiktas attiecīgās darbības. Administratīvo lietu departaments savā praksē jau ir analizējis Rīgas domes 2002.gada 22.oktobra saistošos

noteikumus Nr.38* "Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas noteikumi" (sk. 2004.gada lietu Nr.SKA-256) un secinājis, ka ar atkritumu apsaimniekošanu atbilstoši minētajiem noteikumiem var nodarboties ikviena fiziska vai juridiska persona, kurai ir atbilstoši transportlīdzekļi, iekārtas un ierīces un kura noslēgusi līgumu ar Vides departamentu par atkritumu apsaimniekošanu, kā arī kurai ir izsniegta licence likumā noteiktajā kārtībā. Tādējādi normatīvie akti neparedzēja kādas juridiskās personas ekskluzīvas (izņēmuma) tiesības sniegt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus.

Atkritumu apsaimniekošanas likuma pašlaik spēkā esošās redakcijas 15.pants noteic, ka pašvaldība izvēlas komersantu, kurš veiks sadzīves atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu un uzglabāšanu attiecīgajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonā, tādā kārtībā, kāda noteikta iepirkumu regulējošos normatīvajos aktos, organizējot iepirkuma procedūru par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu noteiktā zonā. Tādējādi likumdevējs atļauj jebkuram komersantam piedalīties iepirkuma procedūrā par tiesībām sniegt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus.

No minētā izriet, ka AS "L&T Hoetika" ekonomiskā interese nav ar tiesību normām aizsargāta. Kā norādīts Vācijas administratīvā procesa tiesību doktrīnā, nav pieļaujamas prasības, ar kurām tiek realizētas tikai ekonomiskas vai ideālas intereses, kas tiesiski nav aizsargātas. (Vildbergs H.J., Messeršmits K., Niedre L. Pilsonis tiesiskā valstī. Rīga: Eurofaculty, 2004, 181.lpp.)

[12] Ievērojot minēto, AS "L&T Hoetika" intereses nav uzskatāmas par tiesiski aizsargājamām, tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst par pamatotu apelācijas instances tiesas secinājumu, ka AS "L&T Hoetika" nav subjektīvo tiesību vērsties ar pieteikumu tiesā, proti, tai konkrētajā gadījumā nepiemīt *locus standi* (tiesības vērsties tiesā).

[13] Pieteicēja blakus sūdzībā norādījusi, ka Administratīvā rajona tiesa jau lēmusi par analogiska pieteikuma pieņemšanu, tādējādi radot tiesu praksi, tomēr ne pirmās instances tiesas tiesnese, ne otrās instances tiesa nav pamatojusi prakses maiņu.

Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, viens pirmās instances tiesas lēmums neveido tiesu praksi, kā to uzskata blakus sūdzības iesniedzēja.

Administratīvo lietu departaments atzīst, ka tas vien, ka pie līdzīgiem pieteikumiem vienā gadījumā ir pieņemts pieteikums, bet otrā gadījumā atteikts pieņemt pieteikumu, vēl nenozīmē, ka notikusi nepamatota prakses maiņa. Ja, izskatot lietu, tiesa konstatēs, ka pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu,

* Red. piez.: 2002.gada 22.oktobra saistošie noteikumi Nr.37.

tai atbilstoši APL 282.panta 2.punktam ir jāizbeidz tiesvedība lietā. Tādējādi, pamatojoties uz to, ka pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu, pieteikums var tikt nepieņemts tiesā un uz tā paša pamata lieta var tikt izbeigta, ja pieteikums bija pieņemts.

Turklāt jāņem vērā, ka augstākas instances tiesa nav veikusi kontroli pār pieteicējas minēto gadījumu, kad pieteikums tika pieņemts, tādēļ nevar lemt par minēto gadījumu, jo konkrētā lieta vēl nav izskatīta pat pirmajā instancē.

Bez tam no tiesu prakses nepieciešams nodalīt judikatūru, lai izvairītos no kļūdainu vai atceltu tiesu nolēmumu izmantošanas tiesu nolēmumu argumentācijā. Kā atzīts juridiskajā literatūrā, "tiesu prakse" ir plašāks, primāri socioloģisks jēdziens, kas ietver tiesas darbību sabiedrības kontekstā. "Judikatūra" turpretim ir šaurāks, tīri juridisks jēdziens, kas nozīmē galvenokārt augstāko tiesu nolēmumu kopumu, kas ir pieejami sabiedrībai (publicēti) un kas satur abstraktas juridiskas atziņas (*rules, Rechtserkenntnisse*), bet pie judikatūras nepieder, piemēram, atcelti un acīmredzami kļūdaini spriedumi (taču tie pieder pie tiesu prakses)" (sk.: Neimanis J. Judikatūra un tās saistošais spēks. Jurista Vārds, 2005.gada 8.marts, Nr.9(364)).

Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, tiesai būtu jāpamato tieši judikatūras maiņa, ja tam ir svarīgi iemesli. Konkrētajā gadījumā pieteicēja atsaukusies tikai uz pirmās instances tiesas lēmumu, ar kuru pieņemts līdžīgs pieteikums. Tādējādi minētais lēmums nevar tikt pieskaitīts pie judikatūras. Ievērojot minēto, nav pamatots blakus sūdzības iesniedzējas arguments, ka tiesu prakses maiņas nepamatošana ir absolūts pamats tiesas nolēmuma atcelšanai.

[14] Tiesas rīcību, nepamatojot, kāpēc pieteicējas pieteikums pret atbildētājiem Vides departamentu un Rīgas domi ar trešo personu SIA "Cleanaway" pretstatā citam AS "L&T Hoetika" pieteikumam ar tiem pašiem atbildētājiem, bet ar citām trešajām personām, nav pieņemts, blakus sūdzības iesniedzēja nepamatoti kvalificējusi kā vienlīdzības principa pārkāpumu.

Administratīvo lietu departaments uzskata, ka APL 6.pantā ietvertais vienlīdzības princips ir realizējams kopā ar citiem administratīvā procesa principiem, tai skaitā ar tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu. Tiesai nav pienākuma sekot tādiem lēmumiem, kurus tā pati uzskatījusi par nepamatotiem, un vēlāku lēmumu pamatošanai ir atradusi tiesiski pareizāku risinājumu.

[15] Ievērojot iepriekš izklāstītos argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas lēmums atstājams negrozīts, bet blakus sūdzība noraidāma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 30.jūnija lēmumu atstāt negrozītu, bet akciju sabiedrības "L&T Hoetika" blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

**Par personas subjektīvām tiesībām iesniegt pieteikumu
(Administratīvā procesa likuma 31.panta otrā daļa un likuma
"Par pašvaldībām" 93.panta pirmā daļa)**

Pašvaldības vadītāja atstādināšana no amata atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 93.panta pirmajai daļai ir ministra tiesība, izmantojot viņam likumā piešķirto diskrecionāro varu. Attiecīga rīkojuma nepieņemšana attiecībā uz pašvaldības vadītāju par pieļautajiem likuma pārkāpumiem nerada citam domes deputātam tiesības par šādu jautājumu vērsties ar pieteikumu administratīvajā tiesā, jo nav konstatējama personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu esamība attiecīgā administratīvā akta izdošanā, proti, administratīvais akts (ministra rīkojums par pašvaldības vadītāja atstādināšanu) radītu tiesiskās sekas tikai pašvaldības vadītājam.

2005.gada 16.decembrī

Lieta Nr.SKA-501

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

kopsēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,
senators	N.Salienieks,
senatore	I.Skultāne,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja Valda Š. pārstāvim zvērinātam advokātam J.Narkēvičam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja Valda Š. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 20.septembra lēmumu jautājumā par atteikumu pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2005.gada 17.martā Valdis Š. kā Vārves pagasta padomes deputāts iesniedzis reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministram iesniegumu, norādot uz Ventspils rajona Vārves pagasta padomes priekšsēdētāja prettiesiskām darbībām. Iesniegumā lūgts izvērtēt norādītos apstākļus un likuma "Par pašvaldībām" 93.panta kārtībā lemt par pagasta padomes priekšsēdētāja atstādināšanu no amata pienākumu pildīšanas.

2005.gada 6.aprīlī Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas (turpmāk – RAPLM) valsts sekretāra vietnieks sniedzis atbildi Nr.1-14/Š-379; š-419-jur/2440 uz Valda Š. iesniegumu. Atbildē

norādīts, ka minētie pārkāpumi izdarīti pagasta padomes iepriekšējā sasaukuma laikā, tāpēc ministrijai nav nekādu iespēju sodīt toreiz pārkāpumus izdarījušās amatpersonas. Vienlaikus minēts, ka ministrija ir norādījusi pagasta padomei uz pieļautajiem pārkāpumiem un turpmāk pieprasījusi ievērot likuma "Par pašvaldībām" noteikumus.

[2] 2005.gada 16.maijā Valdis Š. iesniedzis Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu, lūdzot atcelt minēto RAPLM 2005.gada 6.aprīļa atbildi Nr.1-14/Š-379; š-419-jur/2440.

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 18.maija lēmumu atteikts pieņemt pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 191.panta pirmās daļas 1.punktu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[3] Par minēto lēmumu Valdis Š. iesniedzis blakus sūdzību.

[4] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 20.septembra lēmumu grozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 18.maija lēmums, atteikts pieņemt Valda Š. pieteikumu par RAPLM 2005.gada 6.aprīļa atbildi, pamatojoties uz APL 191.panta pirmās daļas 8.punktu. Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Kā izriet no lietas materiāliem un pieteicēja pārstāvja paskaidrojumiem tiesas sēdē, pieteicējs nav apmierināts ar to, ka ministrs nav risinājis situāciju pēc būtības un nav pieņēmis attiecīgu lēmumu atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 93.pantam par padomes priekšsēdētāja atstādināšanu no amata pienākumu pildīšanas.

[4.2] Šajā gadījumā administratīvajā tiesā pārsūdzētā atbilde uzskatāma par atteikumu izdot administratīvo aktu. Persona bija vērsusies pie reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra ar lūgumu izmantot viņam ar likumu piešķirtās ekskluzīvās tiesības atstādināt no amata pašvaldības domes (padomes) priekšsēdētāju. Ministrija sniegusi atbildi, ka šāda lēmuma pieņemšanai nav pamata. Atteikums izdot administratīvo aktu arī ir pakļaujams administratīvās tiesas kontrolei, lai pārbaudītu šādas rīcības tiesiskumu un novērstu iestāžu patvaļu.

[4.3] Lai gan apgabaltiesas sēdē pieteicēja pārstāvis norādījis, ka pieteikums ir par iesnieguma neizskatīšanu pēc būtības, kas būtu pakļauts administratīvās tiesas kontrolei, izvērtējot gan citus pieteicēja pārstāvja paskaidrojumus, gan iesniegto pieteikumu un blakus sūdzību, secināms, ka šajā gadījumā pieteikums ir nevis par faktisko rīcību (atbildes nesniegšanu uz iesniegumu), bet gan par atteikumu izdot administratīvo aktu.

[4.4] Nevar piekrist pirmās instances tiesas tiesneses secinājumam, ka šajā gadījumā reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra rīkojums par domes (padomes) priekšsēdētāja atstādināšanu vērtējams kā politisks lēmums.

Ministrs šādas tiesības var izmantot tikai gadījumā, ja tiek konstatēti tiesību normu pārkāpumi vai tiesu spriedumu nepildīšana. Līdz ar to nevar runāt par to, ka ministra rīkojums ir pamatots tikai ar viņa subjektīvu vērtējumu, kas izriet no viņa iekšējās pārliecības, uzticības un citiem ar tiesību normām nereglementētiem kritērijiem. Turklāt likumdevējs ir paredzējis atstādinātajam domes (padomes) priekšsēdētājam iespēju vērsties ar pieteikumu tiesā par šāda ministra rīkojuma atcelšanu.

Līdz ar to atzīstams, ka rajona tiesas tiesnese nepamatoti atteikusi pieņemt Valda Š. pārstāvja pieteikumu, pamatojoties uz apsvērumu, ka pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[4.5] Lai gan pieteicējs ir pārsūdzējis atbildi uz iesniegumu, kas ir adresēta tieši viņam, konkrētajā gadījumā jautājums par pieteikuma pieņemšanu vērtējams kontekstā ar faktiskajiem apstākļiem un attiecīgajām tiesību normām.

[4.6] Pieteikumu administratīvajā tiesā var iesniegt persona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas. Iekšējā pārliecība, ka iestāde kādā gadījumā pret citu personu ir vai nav pieņēmusi nepamatotu lēmumu, nevar būt par pamatu tiesiskās intereses konstatēšanai. Jēdziens "tiesiska" norāda uz tiesību vai pienākumu rašanos (grozīšanu, konstatēšanu, izbeigšanu). Lai varētu konstatēt tiesisku interesi, nepieciešams konstatēt, vai pārsūdzētais lēmums skar konkrēto personu.

Šajā gadījumā pagasta padomes deputāts Valdis Š. uzskata, ka pagasta padomes priekšsēdētājs pārkāpis tiesību normas un ir atstādināms. Nevar aizliegt pieteicējam par pārkāpumiem informēt reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministru, lai viņš nepieciešamības gadījumā rīkotos. Tomēr uzskatāms, ka attiecīga lēmuma par atstādināšanu nepieņemšana nerada Valdim Š. tiesības par šādu jautājumu vērsties tiesā.

Līdz ar to uzskatāms, ka šajā gadījumā pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību tādu iesniegt. Atbilstoši APL 191.panta pirmās daļas 8.punktam šādu pieteikumu jāatsakās pieņemt.

[5] Par minēto lēmumu Valdis Š. iesniedzis blakus sūdzību, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas lēmumu. Blakus sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Blakus sūdzības iesniedzējs norādījis, ka praktiski nav bijis strīda par faktu, ka Ventspils rajona Vārves pagasta padomes priekšsēdētājs pārkāpis likumu.

[5.2] Ir pamats apgalvot, ka Valdim Š., kas ir pagasta padomes deputāts, Ventspils rajona Vārves pagasta padomes priekšsēdētāja likumpārkāpuma rezultātā ir tieši aizskartas tiesības, jo, piemēram, ir pārkāptas deputāta tiesības izvirzīt un pieteikt savus pārstāvjus vēlēšanu komisijā. Tiesas vērtējums šim faktam var tikt dots, tikai izskatot lietu pēc būtības.

[5.3] Nav strīda, ka Valdim Š. ir tiesības vērsties RAPLM.

[5.4] RAPLM atbilde ir pārsūdzama tiesā. Tomēr tiesa var vērtēt, vai tas ir administratīvais akts vai faktiskā rīcība spriedumā, t.i., izskatot lietu pēc būtības, nevis lēmumā.

[5.5] RAPLM rīcība, veicot procesuālās darbības iestādē, neatbilst likuma prasībām. Tomēr tiesas vērtējums šim faktam var tikt dots, izskatot lietu pēc būtības.

[5.6] Ņemot vērā to, ka RAPLM rīcība neatbilst likuma prasībām, ir tieši aizskartas Valda Š. subjektīvās tiesības prasīt, lai RAPLM ievēro viņa administratīvi procesuālās tiesības.

[5.7] Lietas neizskatīšana pēc būtības var tikt vērtēta kā administratīvās tiesu sistēmas atteikšanās veikt tai likumā noteikto kontroli par izpildvaras administratīvā akta vai faktiskās rīcības tiesiskumu un pamatotību.

[6] Tiesas sēdē Valda Š. pārstāvis blakus sūdzību uzturēja un paskaidroja, ka deputātam bija tiesības vērsties ministrijā par Vārves pagasta padomes priekšsēdētāja prettiesisko rīcību un bija tiesības saņemt ministra, nevis valsts sekretāra vietnieka atbildi pēc būtības. Deputātam ir tiesības uz to, lai tiktu veikta tiesas kontrole pār administratīvo aktu.

Motīvu daļa

[7] Atbilstoši APL 31.panta otrajai daļai pieteikumu administratīvajā tiesā var iesniegt persona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas.

Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, konkrētajā gadījumā ir nepieciešams noskaidrot, vai Valdim Š. ir subjektīvās tiesības iesniegt pieteikumu administratīvajā tiesā par RAPLM sniegto atbildi, kurā norādīts, ka nav pamata pagasta padomes priekšsēdētāja atstādināšanai. Tas pēc būtības nozīmē, ka nepieciešams konstatēt, vai ar minēto RAPLM atbildi ir aizskartas Valda Š. tiesības vai tiesiskās intereses.

[8] Kā konstatējusi apelācijas instances tiesa, pieteicējs nav apmierināts ar to, ka ministrs, kuram pieteicējs bija iesniedzis iesniegumu ar sūdzībām par pašvaldības priekšsēdētāja pieļautajiem pārkāpumiem, nav risinājis situāciju pēc būtības un pieņēmis attiecīgu lēmumu, kā to paredz likuma "Par pašvaldībām" 93.panta pirmā daļa, atbilstoši kurai, ja domes (padomes) priekšsēdētājs nepilda vai pārkāpj Satversmi, likumus, Ministru kabineta noteikumus vai nepilda tiesas spriedumus, reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs ar motivētu rīkojumu var atstādināt viņu no amata pienākumu pildīšanas.

Tāad pieteicējs bija vērsies pie reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministra ar lūgumu izmantot ministram ar likumu piešķirtās tiesības atstādināt no amata pagasta padomes priekšsēdētāju, bet ministrija sniegusi atbildi, ka šāda lēmuma

pieņemšanai nav pamata. Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, Administratīvā apgabaltiesa pamatoti uzskatījusi, ka šajā gadījumā administratīvajā tiesā pārsūdzētā RAPLM atbilde uzskatāma par atteikumu izdot administratīvo aktu.

[9] Administratīvo lietu departaments atzīst par pamatotu apelācijas instances tiesas secinājumu, ka konkrētajā gadījumā ir nepieciešams konstatēt vismaz personas tiesisku interesi attiecīga jautājuma izskatīšanai tiesā. Lai noteiktu, vai ir aizskartas tiesiskās intereses, ir jānoskaidro piemērojamās normas mērķis, proti, jānoskaidro, vai tiesību norma izdota ar mērķi attiecīgajā tiesiskajā situācijā aizsargāt noteiktas personas individuālo interesi. Tādējādi, lai varētu konstatēt tiesisku interesi, pārsūdzētajam lēmumam jāskar konkrētā persona, proti, Valdis Š.

Pagasta padomes deputāts Valdis Š. uzskata, ka pagasta padomes priekšsēdētājs pārkāpis tiesību normas un ir atstādināms no ieņemamā amata. Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, pieteicējam ir tiesības par attiecīgajiem pārkāpumiem, kas var skart arī paša deputāta tiesības, informēt reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministru, lai viņš nepieciešamības gadījumā rīkotos atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 93.panta pirmajā daļā noteiktajam.

Pašvaldības vadītāja atstādināšana no amata ir ministra tiesība, izmantojot viņam likumā piešķirto diskrecionāro varu. Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, attiecīga rīkojuma nepieņemšana attiecībā uz Vārves pagasta padomes priekšsēdētāju par pieļautajiem likuma pārkāpumiem nerada Valdim Š. tiesības par šādu jautājumu vērsties ar pieteikumu administratīvajā tiesā, jo nav konstatējama pieteicēja subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu esamība attiecīgā administratīvā akta izdošanā, proti, administratīvais akts (ministra rīkojums par pagasta padomes priekšsēdētāja atstādināšanu) radītu tiesiskās sekas tikai Vārves pagasta padomes priekšsēdētājam. Par minēto liecina arī tas, ka ministra rīkojumu par atstādināšanu no amata pienākumu pildīšanas atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 93.panta trešajā daļā *expressis verbis* noteiktajam ir tiesības pārsūdzēt tiesā tikai padomes priekšsēdētājam.

[10] Ievērojot iepriekš izteiktos argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst par pamatotu apelācijas instances tiesas secinājumu, ka konkrētajā gadījumā pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību tādu iesniegt. Tas nozīmē, ka tiesai konkrētajā gadījumā nav pamata veikt kontroli pār iestādes administratīvā akta tiesiskumu un pamatotību.

Pieteicējam kā pagasta padomes deputātam atbilstoši likumam "Par pašvaldībām" ir tiesības ierosināt jautājumu pagasta padomē par padomes priekšsēdētāja atbrīvošanu no amata, ja pieteicējs uzskata, ka padomes priekšsēdētājs neveic savus amata pienākumus vai ir

pieļāvis likuma pārkāpumus. Tam atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 65.pantam nepieciešams vismaz vienas trešdaļas padomes deputātu pieprasījums.

[11] Kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments noraida blakus sūdzības iesniedzēja tiesas sēdē norādīto argumentu, ka atbildi uz iesniegumu sniedzis valsts sekretāra vietnieks, nevis ministrs. Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, iesniegtajā pieteikumā nav ietverts šāds arguments un tiesas šo argumentu nav vērtējušas. No Valda Š. pieteikuma izriet, ka pieteicējs nav apmierināts nevis ar to, ka atbildi sniedzis valsts sekretāra vietnieks, bet gan ar to, ka nav pieņemts lēmums par pagasta padomes priekšsēdētāja atstādināšanu no amata pienākumu pildīšanas. Tādējādi konkrētajā gadījumā Administratīvo lietu departamentam nav pamata vērtēt argumentu, kas nav bijis tiesā iesniegtā pieteikuma pamats.

[12] Ievērojot minētos apsvērumus, Administratīvās apgabaltiesas lēmums atstājams negrozīts, bet blakus sūdzība noraidāma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 20.septembra lēmumu atstāt negrozītu, bet pieteicēja blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par valsts akciju sabiedrības subjektīvajām tiesībām administratīvajā procesā

Publisko tiesību subjekts var būt pieteicējs administratīvajā lietā tādā gadījumā, ja tas konkrētajās tiesiskajās attiecībās atrodas salīdzināmā situācijā ar privātpersonu, kā arī gadījumos, ja tas speciāli atrunāts likumā.

Valsts vai pašvaldības komercsabiedrība pēc sava statusa ir atzīstama par privāto tiesību juridisko personu.

Lai secinātu, ka komercsabiedrībai ir publiskā vara, ir jākonstatē, ka tai konkrētajā jomā ir piešķirta virskundziskā vara.

Strīds starp pašvaldību un valsti var tikt risināts tiesā Administratīvajā procesa likumā noteiktajā kārtībā, ja valstij un pašvaldībai ir atšķirīgas intereses, no kurām izriet nošķirta abu minēto tiesību subjektu tiesībspēja un rīcībspēja.

2005.gada 6.decembrī

Lieta Nr.SKA-532

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs	senators	V.Jonikāns,
senatore		J.Briede,
senatore		V.Krūmiņa,

piedaloties pieteicējas valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" pārstāvei D.Zivtīnai un atbildētāja Balvu rajona Rugāju pagasta padomes pārstāvim Z.Berezovskim,

atklātā tiesas sēdē izskatīja valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.oktobra lēmumu, ar kuru izbeigta tiesvedība lietā par Balvu rajona Rugāju pagasta padomes 2004.gada 10.novembra lēmuma Nr.11 3.& "Par precizētā zemes ierīcības projekta izskatīšanu" atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Balvu rajona Rugāju pagasta Tautas deputātu padome 20.sasaukuma 12.sesijā ar 1992.gada 31.marta lēmumu piešķīra 10 556,5 ha zemi Žiguru virsmežniecībai, tostarp Balvu mežniecībai 3453 ha, Rugāju mežniecībai 6132,7 ha un Tilžas mežniecībai 970,8 ha. Lēmums pieņemts, pamatojoties uz likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas lauku apvidos", "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību".

Balvu rajona Rugāju pagasta padome ar 2004.gada 10.novembra lēmumu Nr.11 3.& "Par precizētā zemes ierīcības projekta izskatīšanu" grozīja Balvu rajona Rugāju pagasta Tautas deputātu padomes 1992.gada 31.marta sesijas lēmumu daļā par 10 556,5 ha zemes piešķiršanu pastāvīgā lietošanā Balvu, Tilžas un Rugāju mežniecībām, samazinot piešķirto platību par 3239,92 ha, atstājot lietošanā uzmērīto un precizēto platību 7316,58 ha zemes.

[2] VAS "Latvijas valsts meži" 2004.gada 13.decembrī vērsās ar pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā par Rugāju pagasta padomes 2004.gada 10.novembra lēmuma atcelšanu. Izskatījusi pieteikumu, Administratīvā rajona tiesa ar 2005.gada 5.septembra lēmumu lietā izbeidza tiesvedību, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktu, un izlēma nosūtīt pieteikumu Latgales apgabaltiesai jautājuma izlemšanai par lietas ierosināšanu sakarā ar Latgales apgabaltiesas 2002.gada 25.oktobra sprieduma lietā Nr.CA-203/02 izpildi.

[3] Izskatījusi VAS "Latvijas valsts meži" blakus sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 21.oktobra lēmumu grozīja Administratīvās rajona tiesas lēmumu un izbeidza lietā tiesvedību, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu, jo lieta nav skatāma administratīvā procesa kārtībā, kā arī atcēla lēmumu daļā par pieteikuma nosūtīšanu Latgales apgabaltiesai. Apgabaltiesa lēmumu pamatoja ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] No Valsts pārvaldes iekārtas likuma 87.–89.panta redzams, ka publisko tiesību subjekti var gan slēgt atsevišķus privāttiesiskus darījumus, gan veidot privāttiesību juridiskās personas. Tātad privāttiesiskā formā organizēts subjekts (akciju sabiedrība, sabiedrība ar ierobežotu atbildību) var pastāvēt, lai īstenotu publisko funkciju. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.pantu valsts pārvaldei nav savu interešu. Tātad arī publisko tiesību subjekta izveidota komercsabiedrība, kad tā īsteno tai nodoto publisko funkciju, darbojas nevis savās autonomās personīgās interesēs, bet valsts interesēs. No Ministru kabineta 1999.gada 24.septembra rīkojuma Nr.453 "Par valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" izveidošanu" un ar Zemkopības ministrijas 1999.gada 4.oktobra rīkojumu Nr.255 apstiprināto valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" statūtu 17.punkta redzams, ka sabiedrības darbības mērķis ir īstenot valsts intereses valsts mežu saglabāšanā, atjaunošanā un efektīvā apsaimniekošanā. Tātad pieteicējas pastāvēšanas mērķis ir valsts interešu īstenošana, bet ne peļņas gūšana. Ar to minētā komercsabiedrība atšķiras no privāto tiesību dibinātām komercsabiedrībām.

[3.2] Pārsūdzētais lēmums ir pieņemts zemes reformas ietvaros. No likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas lauku apvidos", no likuma "Par zemes privatizāciju lauku apvidos" un no likuma "Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatās" izriet, ka zemes reformas ietvaros zemi nodeva privātīpašumā; noteica ierobežojumus zemes nodošanai privātīpašumā publisko interešu dēļ; pēc privātpersonu pieprasījumu apmierināšanas atlikusī zeme palika valsts un pašvaldību īpašumā.

Līdz ar to valsts un pašvaldība zemes reformas ietvaros ir subjekti, kuru tiesības uz zemi pastāv publisko mērķu dēļ. Tādējādi pieteicēja pilda publisku uzdevumu Latvijas Republikas vārdā tiesiskajās attiecībās zemes reformas ietvaros. Līdz ar to valsts akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži" nav salīdzināmā situācijā Administratīvā procesa likuma 31.panta trešās daļas izpratnē.

[3.3] Pieteicēja nepamatoti atsaukusies uz tiesībām uz taisnīgu tiesu. Šīs tiesības piemīt ikvienam, kuram piemīt cilvēktiesības. Eiropas Cilvēktiesību tiesa attiecībā uz valsts kapitālsabiedrībām veic izvērtējumu, vai konkrēto tiesisko attiecību ietvaros valsts kapitālsabiedrība var atsaukties uz cilvēktiesībām un līdz ar to, vai pieteikums ir pieņemams izskatīšanai tiesā, piemēram, lietā *Radio France un citi pret Franciju*.

[3.4] Nav būtiska pieteicējas norāde, ka tā neizmanto valsts varu, jo pieteicēja veic publiskas funkcijas.

[3.5] Valsts mežniecībām zemes pieprasīšanā bija jāievēro tāda pati kārtība kā privātpersonām, līdz ar to varētu pieņemt, ka tās atrodas salīdzināmā situācijā ar privātpersonām. Taču tāda pati kārtība bija pašvaldībām, kas nerealizē nekādas citas intereses, kā vien sabiedrības jeb publiskās intereses publisko funkciju ietvaros.

[3.6] Administratīvajā tiesā netiek izskatīti strīdi, kas radušies starp valsti un pašvaldību. Administratīvajā procesā tiek veidotas tiesiskās attiecības starp valsti, no vienas puses, un privātpersonu, no otras puses.

Administratīvais process nepastāv, lai nodrošinātu tiesiskumu valsts pārvaldes iekšienē, ja tas neskar privātpersonu. Administratīvais process nepastāv, lai risinātu konfliktus starp dažādām valsts pārvaldes sastāvdaļām – tai skaitā valsts tiešo pārvaldi un pastarpināto pārvaldi, starp valsti un pašvaldību.

[4] VAS "Latvijas valsts meži" iesniedza blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu daļā, ar kuru izbeigta tiesvedība. Pārējā daļā apgabaltiesas lēmums stājās spēkā. Blakus sūdzībā pieteicēja lūdza atcelt minēto lēmumu daļā turpmāk minēto pieļauto materiālo tiesību normu pārkāpumu dēļ.

[4.1] Pieteicēja neatbilst Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta trešajā daļā definētajām iestādes pazīmēm.

[4.1.1] Pieteicējai nepiemīt valsts varas pilnvaras. Meža likuma 43.pantā ir norādītas institūcijas, kas veic valsts pārvaldes funkcijas meža nozarē. Pieteicēja šajā pantā nav norādīta.

[4.1.2] Pieteicējai netiek piešķirti līdzekļi no valsts budžeta, pieteicēja gūst līdzekļus no komercdarbības. Saskaņā ar Ministru kabineta 2000.gada 29.februāra rīkojumu Nr.96 "Par valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" fiksētajiem maksājumiem par valsts meža izmantošanu" pieteicējai ir jāmaksā valstij par valsts mežu izmantošanu. No minētā izriet, ka pieteicēja patstāvīgi veic saimniecisko darbību savās interesēs un ar saviem resursiem.

[4.2] Augstākās tiesas Senāts 2003.gada 19.februāra spriedumā lietā Nr.SKC-112 jau ir vērtējusi Rugāju pagasta padomes lēmumu, kas radījis pieteicējai noteiktas zemes lietošanas tiesības. Atsakot izskatīt pieteikumu starp tiem pašiem dalībniekiem, tiesa nav ņēmusi vērā tiesiskās palāvēības principu.

[4.3] Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 3.panta otro daļu minētais likums attiecas uz privātpersonu tikai tad, ja tā pilda likumā noteiktajā kārtībā tai deleģētos vai ar pilnvarojumu nodotos valsts pārvaldes uzdevumus. Konkrētajā gadījumā pieteicēja valsts pārvaldes uzdevumus nepilda, līdz ar to minētais likums nav piemērojams.

[4.4] No Meža likuma 4.panta pirmās daļas izriet, ka likums attiecas uz visām personām, kam meža zeme ir īpašumā vai tiesiskajā valdījumā, un uz personām, kurām normatīvie akti paredz kādas tiesības vai uzliek pienākumus meža apsaimniekošanā un izmantošanā. Valsts mežos šīs funkcijas veic VAS "Latvijas valsts meži".

Tātad likumdevējs ir paredzējis, ka uz visiem meža zemes īpašniekiem attiecas vienotas prasības mežu apsaimniekošanā un aizsardzībā.

[4.5] Valsts pārvaldes iekārtas likuma 7.pantā ir noteiktas valsts pārvaldes padotības formas. Pieteicēja nav iekļauta valsts pārvaldes hierarhijā. Pieteicēja ir patstāvīga komercsabiedrība, kuru vada tās valde. Iestādes nevar atcelt komercsabiedrības lēmumus, kā arī nevar dot rīkojumus lēmuma pieņemšanā.

Zemkopības ministrija ir vienīgā valsts daļu turētāja kapitālsabiedrībā un īsteno akcionāra tiesības un pienākumus.

[4.6] Valsts pārvaldes iekārtas likuma 87.–89.pants paredz, ka arī publiskas personas var darboties privāto tiesību jomā un komercdarbības veikšanai dibina komercsabiedrības. Valsts pārvaldes iekārtas likuma koncepcijā norādīts, ka komercsabiedrību ieguldīto valsts kapitāla daļu pārvaldīšana un valstij piederošo komercsabiedrību ikdienas darbības noteikšana nav šā likuma priekšmets. Turklāt valsts iestādes nedrīkst privilēģēt vai diskriminēt

komercsabiedrībās, kurās kapitāldaļas pieder valstij. Aizliedzot valstij piederošai komercsabiedrībai aizsargāt intereses administratīvajā tiesā, tā tiktu diskriminēta.

[4.7] Tiesa spriedumā nepamatoti atsaukusies uz pieteicējas spēku zaudējušajiem statūtiem. Jaunos 2005.gada 17.februāra statūtus nav apstiprinājis Ministru kabinets. Tādējādi secināms, ka pieteicējas darbību pamatā noteic Komerclikums.

[4.8] Pēc mežu reformas pabeigšanas VAS "Latvijas valsts meži" tika izveidota, lai tā veiktu valsts meža apsaimniekošanas un aizsardzības funkciju. Valsts meža dienesta kompetencē palika veikt kontroles un uzraudzības funkciju.

[4.9] Konkrētās zemes lietošanas tiesības izriet no tā, ka meža zemes valstij piederēja arī pirms 1940.gada. Līdz ar to apgabaltiesa nepamatoti piemēroja likuma "Par zemes reformu Latvijas Republikas lauku apvidos" 7.panta otro daļu par personiskajām palīgsaimniecībām.

[4.10] Tiesa spriedumā atsaukusies uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas lēmumu *Radio France pret Franciju*, nevērtējot lēmuma ietekmi uz konkrēto lietu. Cilvēktiesību tiesa, vērtējot, vai valsts komercsabiedrība ir pielīdzināma privātpersonai, noskaidroja, vai valsts piešķir tai finansējumu, vai sabiedrība darbojas konkurences apstākļos, vai izveidošanas mērķis bija publisko funkciju veikšana, vai uzņēmējsabiedrībai ir īpašas valsts varas tiesības vai privilēģijas.

[5] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāve uzturēja blakus sūdzību uz tajā norādītajiem motīviem, papildus norādot, ka pieteicēja ir privāto tiesību subjekts, kas darbojas savā vārdā, veic saimnieciskas funkcijas, izmantojot savus finanšu līdzekļus, savukārt apgabaltiesa spriedumā nav norādījusi, kādas tieši publiskas funkcijas veic pieteicēja. Atbildētājas pārstāvis blakus sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajai daļai administratīvās tiesas kontrolei ir pakļauts iestādes izdots administratīvs akts vai iestādes faktiskā rīcība.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 31.pantu pieteikumu par iestādes izdotu administratīvo aktu vai faktisko rīcību var iesniegt privātpersona, kuras publiskās subjektīvās tiesības attiecīgais akts vai rīcība ir aizskārusi. Publisko tiesību subjekts var būt pieteicējs administratīvajā lietā tādā gadījumā, ja tas konkrētajās tiesiskajās attiecībās atrodas salīdzināmā situācijā ar privātpersonu, kā arī gadījumos, ja tas speciāli atrunāts likumā.

Administratīvā apgabaltiesa ir izbeigusi tiesvedību lietā, kas ierosināta pēc valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" pieteikuma par Balvu rajona Rugāju pagasta padomes 2004.gada

10.novembra lēmuma Nr.11 3.& atcelšanu, pamatojot savu lēmumu ar Administratīvā procesa likuma 282.panta 1.punktu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Lēmumā norādīts, ka valsts akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži" ir subjekts, kas veic publisku funkciju, tādējādi nav atzīstama par privātpersonu, kurai ir tiesības vērsties ar pieteikumu tiesā administratīvā procesa kārtībā.

Līdz ar to, lai izlemtu jautājumu par Administratīvās apgabaltiesas lēmuma pamatotību, nepieciešams noskaidrot, kāds konkrētās lietas ietvaros ir valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" tiesiskais statuss, proti, vai tā atzīstama par privātpersonu vai publisko tiesību subjektu, savukārt, ja secinātu, ka attiecīgā valsts akciju sabiedrība pēc sava statusa ir privātpersona – vai tā neveic kādu publisko funkciju, kas konkrētajās tiesiskajās attiecībās to padarītu par publisko tiesību subjektu.

[7] Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88.panta pirmā daļa noteic valstij ierobežojumus veikt komercdarbību. Saskaņā ar minēto tiesību normu publiska persona komercdarbību var veikt: 1) ja tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā; 2) nozarē, kurā pastāv dabiskais monopols, tādējādi nodrošinot sabiedrībai attiecīgā pakalpojuma pieejamību; 3) stratēģiski svarīgā nozarē; 4) jaunā nozarē; 5) nozarē, kuras infrastruktūras attīstībai nepieciešami lieli kapitālieguldījumi; 6) nozarē, kurā atbilstoši sabiedrības interesēm nepieciešams nodrošināt augstāku kvalitātes standartu. Savukārt minētā panta otrā daļa noteic, ka komercdarbības veikšanai publiska persona saskaņā ar likumu dibina komercsabiedrību, kas ir privāto tiesību juridiska persona – privātpersona Administratīvā procesa likuma 1.panta astotās daļas izpratnē.

Meža likuma 4.panta otrā daļa noteic, ka valsts mežā likumā noteiktās meža īpašnieka funkcijas meža apsaimniekošanā un aizsardzībā veic valsts akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži", kas nodibināta valsts meža īpašuma pārvaldīšanai un apsaimniekošanai. Konkrētajā gadījumā komercsabiedrība ir izveidota stratēģiski svarīgā nozarē, ko apstiprina arī Valsts un pašvaldību īpašuma privatizācijas un privatizācijas sertifikātu izmantošanas un pabeigšanas likuma 17.pants, kas noteic rīcību ar tautsaimniecībai svarīgiem objektiem, to starp arī ar valsts akciju sabiedrību "Latvijas valsts meži".

Arī Administratīvo lietu departamenta praksē atzīts, ka, tā kā komercsabiedrība nepastāv kā publisko tiesību subjekts, valsts vai pašvaldības komercsabiedrības darbība ir pakārtota privātajām tiesībām, proti, valsts vai pašvaldības komercsabiedrība pēc sava statusa ir atzīstama par privāto tiesību juridisko personu (sk. *Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 19.jūlija lēmuma lietā Nr.SKA-319 7.2.apakšpunktu*).

Ievērojot minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka valsts akciju sabiedrībai "Latvijas valsts meži" ir privāto tiesību juridiskās personas tiesiskais statuss.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1.panta pirmo daļu iestāde ir tiesību subjekts (institūcija, struktūrvienība vai amatpersona), kuram ar normatīvo aktu vai publisko tiesību līgumu piešķirtas noteiktas valsts varas pilnvaras valsts pārvaldes jomā. Administratīvo tiesu praksē, interpretējot minēto normu, atzīts, ka par iestādi (publisko tiesību subjektu) Administratīvā procesa likuma izpratnē atzīstama arī privātpersona, kurai ar likumu vai līgumu deleģēta valsts pārvaldes funkcija (sk., piemēram, *Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 25.janvāra lēmumu lietā Nr.SKA-87 vai 2005.gada 9.augusta lēmumu lietā Nr.SKA-332*). Tādējādi pastāv gadījumi, kad valsts vai pašvaldības komercsabiedrība īsteno publisko varu, un tajā jomā, kurā attiecīgā komercsabiedrība šo publisko varu īsteno, tā atzīstama par publisko tiesību subjektu. Tomēr, lai secinātu, ka komercsabiedrībai ir publiskā vara, ir jākonstatē, ka tai konkrētajā jomā (šajā gadījumā meža zemju apsaimniekošanā) ir piešķirta virskundziskā vara (sk. *Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 9.augusta lēmuma lietā Nr.SKA-332 6. un 7.punktu*).

Tādējādi konkrētajā gadījumā pareizai lietas izšķiršanai būtiski noskaidrot, vai valsts akciju sabiedrībai "Latvijas valsts meži" ir deleģētas kādas publiskas funkcijas – proti, vai tā ir apveltīta ar publisku varu.

[9] Saskaņā ar Meža likuma 4.panta pirmo daļu Meža likums attiecas uz personu, kurai meža zeme ir īpašumā vai tiesiskajā valdījumā.

Ievērojot to, ka arī valsts var būt meža zemes īpašniece vai tiesiskā valdītāja, minētā likuma regulējums, kas skar jebkuru personu kā meža zemes īpašnieci vai tiesisko valdītāju, attiecas arī uz valsti tajās tiesiskajās attiecībās, kurās valsts ir meža zemes īpašniece vai tiesiskā valdītāja.

No minētās tiesību normas izriet, ka valstij, apsaimniekojot meža zemi, ir tādas pašas tiesības un pienākumi kā jebkurai personai, kas ir meža zemju īpašniece vai tiesiskā valdītāja, tādējādi valsts, apsaimniekojot meža zemi, darbojas privāto tiesību jomā.

[10] Savukārt valsts pārvaldes funkcijas meža nozarē, kā arī šo valsts pārvaldes funkciju veicēji ir norādīti Meža likuma 43.pantā. Minētais pants noteic, ka meža nozarē valsts pārvaldes funkcijas veic: 1) Zemkopības ministrija, kas izstrādā meža politiku un tās īstenošanai nepieciešamos normatīvos aktus un nodrošina visu ieinteresēto grupu informētību; 2) Valsts meža dienests, kas uzrauga visos Latvijas mežos to normatīvo aktu ievērošanu, kuri regulē meža apsaimniekošanu un izmantošanu; 3) Vides aizsardzības un

reģionālās attīstības ministrija, kas kontrolē dabas aizsardzības normu ievērošanu visos Latvijas mežos un apstiprina meža apsaimniekošanas plānus aizsargājamās dabas teritorijās.

[11] Ievērojot iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Meža likuma 4. un 43.pantā ir nodalīta valsts kā meža zemes īpašniece no valsts kā pārvaldes funkcijas meža nozarē īstenotājas. Līdz ar to secināms, ka valsts meža nozarē veic gan valsts pārvaldes funkciju, gan, apsaimniekojot meža zemi, darbojas kā jebkurš meža īpašnieks privāto tiesību jomā. Turklāt nodalīti ir arī valsts funkciju veicēji privāto un publisko tiesību jomā.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā apgabaltiesa, analizējot valsts akciju sabiedrības dibināšanas dokumentus: Ministru kabineta 1999.gada 24.septembra rīkojumu Nr.453 "Par valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" izveidošanu" un ar Zemkopības ministrijas 1999.gada 4.oktobra rīkojumu Nr.255 apstiprinātos valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" statūtus, ir izdarījusi nepamatotu secinājumu, ka valsts akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži" veic publiski tiesisku funkciju.

[12] Tāpat nav pamatots apelācijas instances tiesas apgalvojums, ka valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" darbību valsts publiskajās interesēs apstiprina apstāklis, ka iepriekš valsts mežu apsaimniekošana vispār nenotika ar komercsabiedrības palīdzību.

Attīstoties izpratnei par valsts pārvaldi un secinot, ka valstij, īstenojot Ministru kabineta 1995.gada 10.janvārī apstiprinātajā Latvijas valsts pārvaldes reformas koncepcijā definētos mērķus par valsts pārvaldes funkciju reformu, ir jānodala publiskās funkcijas no darbības privāto tiesību jomā, radās nepieciešamība nodalīt subjektus, kas pārstāvētu valsti vienā un tajā pašā nozarē privāto un publisko tiesību jomā. Tādējādi 20.gadsimta beigās un šīs desmitgades sākumā tika reorganizētas daudzas valsts iestādes, kas līdz šim veica gan valsts pārvaldes funkciju, gan darbojās privāto tiesību sfērā, un izveidotas gan valsts komercsabiedrības, gan valsts aģentūras.

Minēto apstiprina arī Valsts meža dienesta likums, kura pārejas noteikumos tika nodalītas valsts pārvaldes funkcijas, kuras turpinās veikt Valsts meža dienests, no valsts darbības privāto tiesību jomā, kuras uzticēja nodrošināt valsts akciju sabiedrībai "Latvijas valsts meži".

Saskaņā ar Valsts meža dienesta likuma pārejas noteikumu 2.punktu Valsts meža dienests ir to Valsts meža dienesta pienākumu un saistību pārņēmējs, kuras Valsts meža dienestam bija līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai, izņemot: pienākumus attiecībā uz valsts mežu apsaimniekošanu, meža resursu realizāciju valsts mežos un meža atjaunošanu valsts mežos; saistības, kas izriet no

mežizstrādes līgumiem, kuri noslēgti līdz 1998.gada 28.maijam saskaņā ar Ministru kabineta 1995.gada 7.novembra noteikumiem Nr.335 "Noteikumi par kārtību, kādā noslēdzami ilgtermiņa mežizstrādes līgumi"; saistības, kas izriet no pirkuma līgumiem, kuri noslēgti saskaņā ar Ministru kabineta 1998.gada 25.augusta noteikumiem Nr.319 "Cirsmu un atsevišķu koku izsoles noteikumi"; saistības, kas izriet no meža atjaunošanas darbiem, kuri garantēti ar drošības naudu saskaņā ar Ministru kabineta 1995.gada 24.janvāra noteikumiem Nr.25 "Meža atjaunošanas noteikumi"; saistības, kas izriet no medību platības nomas līgumiem, kuri noslēgti saskaņā ar Ministru kabineta 1995.gada 6.augusta* noteikumiem Nr.251 "Medību noteikumi".

No uzskaitījuma redzams, ka valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" pārņēma tīri saimnieciskās, bet ne valsts pārvaldes funkcijas.

[13] Apgabaltiesa secinājumu, ka valsts akciju sabiedrība veic publisko funkciju, izdarīja, ņemot vērā to, ka pārsūdzētais lēmums pieņemts, pamatojoties uz likumiem par zemes reformu un zemes privatizāciju, nenorādot, kāda tieši publiskā vara valsts akciju sabiedrībai "Latvijas valsts meži" ir piešķirta.

Administratīvo lietu departaments atzīst par pamatotu apelācijas instances secinājums, ka valsts un pašvaldība zemes reformas ietvaros ir subjekti, kuru tiesības uz zemi pastāv tieši publisko mērķu dēļ, kā arī secinājums, ka tiesiskajās attiecībās, kas rodas zemes reformas ietvaros, ir būtiski, ka valsts un pašvaldība ir publisko tiesību subjekti un īsteno publiskās intereses.

Tai pat laikā pieteicēja konkrētajā gadījumā nepilda valsts funkcijas, kas saistītas ar zemes reformu un privatizāciju. Pieteicējas kompetencē, kā jau iepriekš secināts, ir jau iegūto meža zemju apsaimniekošana. Savukārt valsts publiskas funkcijas veikt zemes reformu un valsts funkcijas privāto tiesību jomā apsaimniekot valsts meža zemi nav savstarpēji pielīdzināmas.

Likumi par zemes reformu un privatizāciju nenoteic valsts īpašuma tālākas izmantošanas veidus, līdz ar to, noskaidrojot, vai, apsaimniekojot meža zemes, tiek pildīta publiska funkcija, apgabaltiesa nepamatoti piemēroja likuma "Par zemes reformu lauku apvidos" normas. Šis likums ir piemērojams, vērtējot pašvaldības pieņemtā lēmuma tiesiskumu.

[14] Tiesību doktrīnā ir norādīts, ka valsts vai pašvaldības mantu var iedalīt publiskā un privātā īpašumā. Valsts publiskais īpašums sastāv no mantas, kas tieši nodrošina vispārības vajadzības (publisko vajadzību apmierināšanai). Valsts privātais īpašums sastādās no

valsts nekustamas un kustamas mantas, kas nekalpo tieši vispārības vajadzībām, bet kalpo netieši, ar saimnieciskā kārtā gūtiem ienākumiem, kas nonāk valsts kasē (*Kārlis Dišlers. Ievads administratīvo tiesību zinātnē. Rīga, 2002, 177.lpp.*).

Līdz ar to secināms, ka arī zemes reformas laikā valsts iegūtais vai atgūtais īpašums var kalpot vispārības vajadzībām tieši vai netieši. Jautājums par šā īpašuma apsaimniekotāja funkciju publisko vai privāto raksturu ir atkarīgs no īpašuma izmantošanas. Tātad meža zemes piešķiršana valstij reformas ceļā pati par sevi nav iemesls, lai secinātu, ka konkrētā meža zeme tieši tiek vai netiek izmantota publisku interešu nodrošināšanai.

Kā jau iepriekš tika konstatēts, valsts akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži" īsteno valsts kā meža zemju īpašnieces vai tiesiskās valdītājas intereses, tātad veic saimniecisko darbību ar valsts meža zemi. Likumos par valsts budžetu attiecīgajiem gadiem valsts pamatbudžeta ieņēmumi ir arī valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" maksājumi Latvijas valsts budžetā par valsts kapitāla izmantošanu (sk., piemēram, likumu "Par valsts budžetu 2006.gadam", "Par valsts budžetu 2005.gadam" 2.pielikumos "Par valsts budžeta ieņēmumiem"). Tātad valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" apsaimniekotie meži netieši kalpo vispārības vajadzībām.

[15] Nav pamatots no apgabaltiesas sprieduma izrietošais uzskats, ka komercsabiedrības izveidošana peļņas gūšanas nolūkā ir kritērijs, lai konstatētu, vai valsts akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži" veic valsts pārvaldes funkciju vai darbojas privāto tiesību jomā. No Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88.panta izriet, ka valsts, veicot komercdarbību, kā primāro neizvirza mērķi – peļņas gūšanu. Minēto secinājumu apstiprina arī Ministru kabineta 2001.gada 30.oktobrī apstiprinātās Valsts pārvaldes iekārtas likuma koncepcijas (protokols Nr.53, § 31) 8.nodaļa "Valsts pārvaldes darbība privāto tiesību sfērā", kurā, nosakot nepieciešamo regulējumu valsts komercdarbības veikšanai, definēts, ka valsts darbības mērķis nav gūt peļņu no komercdarbības.

[16] Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 2.punktu pašvaldība ir atvasināta publiska persona, kurai ar likumu ir piešķirta sava autonoma kompetence, kas ietver arī sava budžeta veidošanu un apstiprināšanu, tai var būt sava manta. Saskaņā ar minētā likuma 1.panta 1.punktu valsts ir sākotnējā publisko tiesību juridiskā persona. No minētā izriet, ka gan valsts, gan pašvaldība ir patstāvīgas juridiskās personas ar savu noteiktu tiesību subjektību.

Kā atzīts tiesību doktrīnā, interešu konflikti, kas atrisināmi tiesas ceļā, valsts pārvaldes iekšienē izņēmuma kārtā iespējami tikai tur, kur demokrātiski leģitimētās pašvaldības, pārstāvot attiecīgās sabiedrības

* Red. piez.: 1995.gada 8.augusta noteikumi Nr.251.

daļas partikulārās intereses, veic to autonomā pārvaldībā nodotos uzdevumus (*Levits E. Valsts un valsts pārvaldes juridiskā struktūra un pamatjēdzieni. Jaunā Pārvalde, 2002, Nr.1(31)*).

Tādējādi, lai izlemtu jautājumu, vai strīds starp pašvaldību un valsti var tikt risināts tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā, izšķiroša ir valsts un pašvaldības atšķirīgo interešu esība, no kurām izriet nošķirta abu minēto tiesību subjektu tiesībspēja un rīcībspēja. Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst par nepamatotu apgabaltiesas secinājumu, ka administratīvā procesa ietvaros netiek risināti strīdi starp valsts tiešo pārvaldi – valsti un pastarpināto pārvaldi – pašvaldību.

[17] Ievērojot to, ka valsts akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži" ir valsts dibināta privāto tiesību juridiskā persona, kura īsteno Latvijas Republikas kā sākotnējās publisko tiesību juridiskās personas subjektīvās intereses privāto tiesību jomā, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka valsts akciju sabiedrībai "Latvijas valsts meži" ir savas subjektīvās tiesības. Ievērojot, ka valsts akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži" meža apsaimniekošanā neveic publisku funkciju un līdz ar to pieteicēja nav uzskatāma par valsts pārvaldes iestādei pielīdzināmu subjektu, secināms, ka pašvaldības lēmuma tiesiskums konkrētajā gadījumā ir pārbaudāms administratīvajā tiesā administratīvā procesa kārtībā.

[18] Iepriekš minēto apsvērumu dēļ Administratīvo lietu departaments uzskata, ka valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" blakus sūdzība apmierināma un Administratīvās apgabaltiesas lēmums daļā par tiesvedības izbeigšanu ir atceļams, lietu nosūtot Administratīvajai rajona tiesai tās izskatīšanai pēc būtības.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu un 324.pantu Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.oktobra lēmumu daļā, kurā tiesvedība lietā izbeigta, un lietu šajā daļā nosūtīt izskatīšanai pēc būtības Administratīvajai rajona tiesai.

Lēmums nav pārsūdzams.

10. Lēmumi, izskatot pieteikumus par spēkā stājušos tiesas spriedumu un lēmumu atcelšanu, sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem

Par jaunatklātiem apstākļiem, ja lietas izspriešanā piemērotā tiesību norma atzīta par neatbilstošu augstāka juridiskā spēka tiesību normai (Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punkts)

Par jaunatklātu apstākli nav uzskatāms pieteicēja subjektīvais viedoklis par tiesību normas neatbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normai, ja lietas izspriešanā piemērotā tiesību norma par tādu nav atzīta ar Satversmes tiesas spriedumu.

Procesuālo tiesību normu pārkāpumi apelācijas instances tiesas rīcībā nav atzīstami par jaunatklātiem apstākļiem, bet atbilstoši Administratīvā procesa likuma 327.pantam ir pamats apelācijas instances tiesas sprieduma pārsūdzēšanai kasācijas kārtībā.

2005.gada 14.jūnijā

Lieta Nr.SJA-6

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	J.Briede,
senatore	I.Skultāne,

piedaloties Ingas K. pārstāvim E.Vasiljevam,

atklātā tiesas sēdē Rīgā, 2005.gada 14.jūnijā izskatīja Ingas K. pieteikumu par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 1.marta lēmuma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem administratīvā pārkāpuma lietā.

Aprakstošā daļa

[1] Siguldas policijas nodaļā 2003.gada 5.jūnijā Ingai K. sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk Latvijas APK) 167.panta pirmās daļas pazīmēm par to, ka viņa Vangažu vidusskolā traucēja iedzīvotāju sapulces gaitu, lamājoties ar necenzētiem vārdiem.

[2] Ar Siguldas tiesas tiesneša 2003.gada 11.jūnija lēmumu Inga K. atzīta par vainīgu administratīvā pārkāpuma izdarīšanā, kas paredzēts Latvijas APK 167.panta pirmajā daļā, un sodīta pēc šī panta ar naudas sodu Ls 25.

[3] Par šo lēmumu Inga K. iesniegusi blakus sūdzību, norādot, ka, sastādot administratīvā pārkāpums protokolu, pārkāptas viņas tiesības, kas paredzētas Latvijas APK 260.panta pirmajā un ceturtajā daļā, jo viņai netika nodrošināts tulks. Inga K. uzskatījusi, ka M.Rudzītis, kurš nogādājis viņu policijas nodaļā, nav persona, kurai saskaņā ar Latvijas APK 254.pantu ir tiesības īstenot aizturēšanu. Pēc sūdzības iesniedzējas aizturēšanas nav ticis sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols, kā to paredz Latvijas APK 253.pants. Uzskata, ka pirmās instances tiesas tiesnese ir bijusi ieinteresēta dotās lietas izskatīšanā.

Sūdzībā norādīts, ka ar liecinieku liecībām netika objektīvi pierādīts fakts, ka Inga K. 2003.gada 5.jūnijā Vangažu vidusskolā sapulces laikā sākusi blaut un draudēt, lamāties necenzētiem vārdiem. Norādīts, ka rajona tiesas tiesnese nepamatoti noraidījusi lūgumu par lietas izskatīšanas atlikšanu, liedzot sūdzības iesniedzējai tiesības uz advokāta palīdzību. Uzskata, ka lieta tikusi izskatīta, pārkāpjot Latvijas APK 270.panta trešās daļas prasības, jo administratīvā pārkāpuma protokolu tiesa saņēmusi 2003.gada 11.jūnijā, bet lietu izskatījusi 2003.gada 11.jūlijā.

[4] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 1.marta lēmumu Siguldas tiesas tiesneša 2003.gada 11.jūlija lēmums atstāts negrozīts.

Tiesa, vadoties no lietas materiālos esošajiem fizisko personu paskaidrojumiem, liecinieku liecībām, atzinusi, ka Ingas K. vaina izdarītajā administratīvajā pārkāpumā ir pilnībā pierādīta. Administratīvajā lietā esošie pierādījumi norāda uz Ingas K. prettiesisku un vainojamu darbību, ko pamatoti konstatējusi pirmās instances tiesa, saucot pārkāpēju pie atbildības, kas paredzēta Latvijas APK 167.pantā.

Par nepamatotu tiesa atzinusi Ingas K. norādi uz Latvijas APK 254.panta pārkāpumu, kas ir pretrunā Apsardzes darbības likuma 16.panta 2.punktam. Arī no lietas materiāliem redzams, ka apsardzes pakalpojumus Vangažu vidusskolā saskaņā ar 2003.gada 1.marta lūgumu starp SIA "Mustangs Apsardze" un Vangažu pilsētas domi sniedz SIA "Mustangs Apsardze", tādējādi nav pamata apšaubīt SIA "Mustangs Apsardze" darbinieka M.Rudzīša darbību likumību.

Tiesa uzskatījusi, ka noraidāms apgalvojums par rajona tiesas tiesneša ieinteresētību lietas izskatīšanā, jo no lietas materiāliem neizriet, ka Inga K. lietas izskatīšanas laikā rajona tiesā būtu izmantojusi savas tiesības pieteikt tiesnesim noraidījumu, kaut gan procesuālās tiesības viņai tikušas izskaidrotas, kā to apliecina tiesas sēdes protokols.

Tāpat nepamatots ir arguments, ka tiesa, noraidot lūgumu par lietas izskatīšanas atlikšanu, ir atņēmusi Ingai K. tiesības uz advokāta palīdzību, jo no pārsūdzētā lēmuma satura redzams, ka tiesa izlēmusi

Ingas K. pieteiktos lūgumus par tiesvedības apturēšanu, advokāta pieaicināšanu un lietas atlikšanu.

Tiesa atzinusi par nepamatotu Ingas K. apgalvojumu, ka lieta rajona tiesā izskatīta, pārkāpjot Latvijas APK 270.panta trešās daļas prasības, jo šāds sūdzības iesniedzējas arguments ir pretrunā Latvijas APK 37.panta prasībām.

[5] Pieteikumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 1.marta lēmumu iesniegusi Inga K.

Pieteikuma iesniedzēja lūgusi atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 1.marta lēmumu un lietu nodot jaunai izskatīšanai.

Pieteikumā sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem norādīts, ka neatbilst lietas materiāliem tiesas apgalvojums, ka, pārsūdzot pirmās instances tiesas lēmumu, iesniegta blakus sūdzība. Šāds tiesas apgalvojums ir nepamatots, jo Siguldas tiesas tiesneša 2003.gada 11.jūlija lēmumā nav norādes, ka tas ir pārsūdzams. Inga K. uzskata, ka šo lietas apstākļu viltošanas rezultātā viņai ir liegtas tiesības pārsūdzēt rajona tiesas tiesneša lēmumu apelācijas un kasācijas kārtībā, kā tas paredzēts Administratīvā procesa likuma 289.pantā un 325.pantā, tādējādi pārkāptas Latvijas Republikas Satversmes 92.pantā nostiprinātās tiesības uz taisnīgu tiesu. Uzskata, ka lietas izspriešanā piemērotā tiesību norma neatbilst augstāka spēka tiesību normai, kas atbilstoši Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punkta prasībām atzīstams par jaunatklātu apstākli.

Par jaunatklātu apstākli Inga K. uzskata faktu, ka, izskatot lietu, tiesa atņēmusi tiesības uz advokāta palīdzību. Tāpat norāda, ka Rīgas apgabaltiesai nebija zināms, ka pirmās instances tiesā netika pieaicināts tulks, kas ir Administratīvā procesa likuma 266.panta pārkāpums un ir pamats lēmuma atcelšanai sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

[6] Tiesas sēdē Ingas K. pārstāvis iesniedza papildinājumus pieteikumam sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Papildinājumos norādīts, ka par jaunatklātu apstākli Administratīvā procesa likuma 353.panta pirmā punkta izpratnē atzīstams sekojošais – tiesai nebija zināms, ka E.Vasiljevs kā Ingas K. pārstāvis piedalījās citā tiesas sēdē Siguldas tiesā. Norādīts, ka tiesai nebija zināms, ka lieta atbilstoši Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likumam nosūtāma attiecīgai administratīvajai tiesai, kas liecina, ka tiesa lietu izskatījusi nelikumīgā sastāvā, tāpat tiesai nebija zināms, ka pirmās instances tiesā nav rakstīts tiesas sēdes protokols, kas saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 372.panta trešās daļas 5.punkta nosacījumiem atzīstams par būtisku pārkāpumu. No pieteikuma papildinājumiem izriet, ka tiesai nebija zināms, ka tiesas sēdē nebija

pieaicināta V.P., kura bija izsaukta kā lieciniece, kas uzskatāms par Administratīvā procesa likuma 327.panta trešās daļas 2.punkta būtisku pārkāpumu. Uzskata, ka tiesai nebija zināms, ka lietas izskatīšana tika atlikta sakarā ar to, ka tika izprasīta no Vangažu pilsētas domes videokasete par sapulces gaitu un lietas dalībnieku darbībām.

Ingas K. pārstāvis uzturēja iesniegto pieteikumu un papildinājumus pieteikumam sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem un lūdz tiesu tos apmierināt.

Motīvu daļa

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 353.pantu par jaunatklātiem apstākļiem atzīstami:

1) būtiski lietas apstākļi, kas pastāvēja lietas izskatīšanas laikā, bet nebija zināmi tiesai;

2) ar spēkā stājušos tiesas spriedumu krimināllietā konstatētas apzināti nepatiesas liecinieku liecības, apzināti nepatiešs eksperta atzinums, apzināti nepatiešs tulkojums, viltoti rakstveida vai lietiskie pierādījumi, kuru dēļ taisīts prettiesisks vai nepamatots spriedums;

3) ar spēkā stājušos tiesas spriedumu krimināllietā konstatētas darbības, kuru dēļ taisīts prettiesisks spriedums vai lēmums;

4) tiesas sprieduma vai iestādes lēmuma atcelšana, kas bija par pamatu, lai tiesa šajā administratīvajā lietā taisītu attiecīgu spriedumu vai pieņemtu attiecīgu lēmumu;

5) lietas izspriešanā piemērotās tiesību normas atzīšana par neatbilstošu augstāka juridiska spēka normai;

6) Eiropas Cilvēktiesību tiesas vai citas starptautiskas vai pārnacionālas tiesas nolēmums šajā lietā, no kura izriet, ka administratīvais process ir jāuzsāk no jauna. Šādā gadījumā tiesai, pieņemot lēmumu atsāktajā lietā, jābalstās uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas vai citas starptautiskas vai pārnacionālas tiesas nolēmumā konstatētajiem faktiem un to juridisko vērtējumu.

[8] Pieteikumā sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem norādīts, ka apelācijas instances tiesa nepamatoti piemērojusi Apsardzes darbības likuma 16.panta nosacījumus, nav ņēmusi vērā, ka Latvijas APK 254.pants nosaka to personu loku, kuras veic aizturēšanu administratīvā kārtā. Pieteikuma iesniedzēja uzskata šo apstākli par jaunatklātu Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punkta izpratnē.

Tāpat kā jaunatklātu apstākli pieteikuma iesniedzēja norāda Latvijas APK 37.panta tiesību normas piemērošanu lietas izspriešanā, kas pēc Ingas K. ieskata neatbilst augstāka juridiska spēka normai, jo piemērojamas bija Latvijas APK 260.panta pirmās daļas un Latvijas Republikas Satversmes 92.panta prasības.

Pēc Administratīvo lietu departamenta ieskata minētie apstākļi nav uzskatāmi par jaunatklātiem Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punkta izpratnē, jo lietas izspriešanā piemērotās tiesību normas nav atzītas par neatbilstošām augstāka juridiska spēka normai.

[9] Pieteikumā un papildinājumos pieteikumam sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem Inga K. uzskaitījusi apstākļus, kas pēc pieteikuma iesniedzējas ieskata atzīstami par būtiskiem likuma pārkāpumiem Administratīvā procesa likuma 327.panta trešās daļas izpratnē un traktējami kā jaunatklāti apstākļi. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Inga K. ir norādījusi uz procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, kas var būt par pamatu sprieduma pārsūdzēšanai kasācijas kārtībā, kā to nosaka Administratīvā procesa likuma 325.pants. Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 353.pantā ietverto jaunatklāto apstākļu uzskaitījumu, atzīstams, ka Ingas K. pieteikumā un papildinājumos pieteikumam sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem minētie būtiskie procesuālie pārkāpumi nav atzīstami par jaunatklātiem apstākļiem Administratīvā procesa likuma 353.panta 1.punkta izpratnē. Administratīvo lietu departaments atzīst, ka nav pamata uzskatīt, ka pieteikuma papildinājumos norādītie apstākļi tiesai nebija zināmi, jo faktiski lielākā daļa no šiem apstākļiem atrodas lietas materiālos. Tas apstāklis, ka E.Vasiljevs kā pieteicējas pārstāvis šīs lietas izskatīšanas dienā piedalījās citā tiesas sēdē, nav uzskatāms par būtisku lietas apstākli iepriekš minētās tiesību normas izpratnē.

[10] Pastāvot iepriekš minētajiem apstākļiem, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka pieteikums par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 1.marta lēmuma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem ir noraidāms.

[11] Tajā pašā laikā Administratīvo lietu departaments uzskata, ka 2005.gada 1.marta Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas lēmums faktiski ir uzskatāms par apelācijas instances tiesas spriedumu. Jāņem vērā, ka apgabaltiesa, izskatot sūdzību par pirmās instances tiesas lēmumu, izskata lietu pēc būtības, izlemjot jautājumu par konkrētās personas vainu, vērtējot pierādījumus un lietas apstākļus. Apelācijas instances tiesa faktiski izlemj jautājumu par pieteicēja sodīšanu ar administratīvo sodu vai arī atzīst, ka sods uzlikts nepamatoti. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka šādi jautājumi nav lemjami blakus sūdzības kārtībā. To apliecina arī līdzšinējā tiesu prakse administratīvo pārkāpumu lietās (sk. lietu Nr.SKA-168, Nr.SKA-97, Nr.SKA-92, 2005.g.). Tā kā tiesu praksē Administratīvajā apgabaltiesā administratīvo pārkāpumu lietās sūdzība par pirmās instances tiesas lēmumu tiek izskatīta kā apelācijas sūdzība, lietā tiek taisīts spriedums un dota iespēja spriedumu pārsūdzēt kasācijas kārtībā, tad, ņemot vērā vienlīdzības

principu, arī konkrētajā gadījumā Rīgas apgabaltiesas pieņemtais lēmums uzskatāms par apelācijas instances tiesas spriedumu, kurā nepamatoti norādīts, ka to nav iespējams pārsūdzēt.

No minētā izriet, ka spriedumu ir iespējams pārsūdzēt kasācijas kārtībā. Līdz ar to, pieteicējai ir jālūdz Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijai atjaunot termiņu kasācijas sūdzības iesniegšanai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 48.pantam, ja pieteicēja vēlas šo nolēmumu pārsūdzēt kasācijas kārtībā.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 357.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

noraidīt Ingas K. pieteikumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.
Lēmums nav pārsūdzams.

Par jaunatklātiem apstākļiem, ja lietas izspriešanā piemērotā tiesību norma atzīta par neatbilstošu augstāka juridiskā spēka tiesību normai (Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punkts)

Tā kā apelācijas instances tiesā piemērotais likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkts vēlāk ar Satversmes tiesas spriedumu atzīts par neatbilstošu augstāka juridiskā spēka tiesību normai, tas uzskatāms par jaunatklātu apstākli apelācijas instances tiesas sprieduma atcelšanai un lietas nodošanai jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā.

2005.gada 28.jūnijā

Lieta Nr.SJA-8

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	V.Krūmiņa,
senatore	I.Skultāne

atklātā tiesas sēdē Rīgā, 2005.gada 28.jūnijā izskatīja Jevgenijas B., Alberta K., Mārtiņa D. pieteikumu par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.februāra sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem administratīvā lietā Mārtiņa D., Jevgenijas B., Alberta K. pieteikumā par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes filiāles amatpersonu rīcību.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA) Rīgas pilsētas Vidzemes filiāles direktores 2002.gada 11.marta rīkojumiem Nr.11A, 53A un 2002.gada 12.marta rīkojumu Nr.635A Mārtiņam D., Jevgenijai B., Albertam K. noteikts no 2002.gada 1.aprīļa ieturējums 30% apmērā no izmaksājamās pensijas līdz pārmaksas atlikuma dzēšanai, pamatojoties uz likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32. un 26.punktu.

Pieteicēji minētos rīkojumus pārsūdzējuši VSAA direktorei, kura tos atzinusi par tiesiskiem.

[2] Mārtiņš D., Jevgenija B., Alberts K. iesnieguši Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā pieteikumu par VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes filiāles direktores lēmumiem, uzskatot tos par nelikumīgiem, lūguši tos atcelt no izdošanas brīža, uzliekot par pienākumu atmaksāt viņiem ieturētās summas.

Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2002.gada 25.maija spriedumu pieteikums apmierināts.

[3] Par Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2002.gada 25.maija spriedumu VSAA iesniegusi apelācijas sūdzību. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2003.gada 2.jūlija spriedumu apmierinājusi iesniegto pieteikumu. Savukārt, izskatot VSAA kasācijas sūdzību, Senāta Civillietu departaments ar 2003.gada 17.decembra spriedumu atcēla pārsūdzēto spriedumu un nodeva lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

[4] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, izskatot lietu no jauna, ar 2004.gada 5.februāra spriedumu Mārtiņa D., Jevgenijas B. un Alberta K. pieteikumu noraidīja.

Kasācijas sūdzību iesnieguši Mārtiņš D., Jevgenija B. un Alberts K. Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija ar 2004.gada 17.maija rīcības sēdes lēmumu atteica ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar iesniegto kasācijas sūdzību.

[5] Latvijas Republikas Augstākajā tiesā 2005.gada 29.aprīlī saņemts Jevgēnijas B. pieteikums sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

Pieteikuma iesniedzēja lūgusi izskatīt kasācijas sūdzību un taisīt jaunu spriedumu, jo Satversmes tiesas 2005.gada 6.aprīļa spriedumā atzīts, ka iepriekš pieņemtie spriedumi neatbilda augstāka juridiska spēka tiesību normām. Norādījusi, ka minētais Satversmes tiesas spriedums uzskatāms par jaunatklātu apstākli.

Mārtiņš D. un Alberts K. 2005.gada 6.jūnijā Augstākajā tiesā iesnieguši pieteikumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, kurā lūguši, ņemot vērā Satversmes tiesas 2005.gada 6.aprīļa spriedumu un saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punktu, 355.panta 4.punktu, taisīt jaunu spriedumu un uzlikt par pienākumu VSAA iestādēm pildīt likuma "Par valsts pensijām" 35.panta otrās daļas prasības.

[6] Tiesas sēdē lietas dalībnieki nav ieradušies. Tiesa ir saņēmusi iesniegumus no Jevgēnijas B., Mārtiņa D., Alberta K., kuros lūgts izskatīt pieteikumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem bez viņu piedalīšanās. Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Jevgēnijas B., Mārtiņa D., Alberta K. pieteikumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem iespējams izskatīt bez viņu klātbūtnes.

Motīvu daļa

[7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 357.panta pirmajai daļai tiesa, izskatījusi pieteikumu, pārbauda, vai apstākļi, uz kuriem norāda pieteicējs, atzīstami par jaunatklātiem apstākļiem saskaņā ar šā likuma 353.pantu.

Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punkts nosaka, ka par jaunatklātiem apstākļiem ir atzīstama lietas izspriešanā piemērotās tiesību normas atzīšana par neatbilstošu augstāka juridiska spēka normai.

Pieteikumā sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem Jevgēnija B., Mārtiņš D., Alberts K. lūguši, ņemot vērā Satversmes tiesas 2005.gada 6.aprīļa spriedumu un saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punktu, 355.panta 4.punktu, taisīt jaunu spriedumu. Administratīvo lietu departaments secina, ka pieteikuma iesniedzēji ir norādījuši uz tādiem apstākļiem, kas atzīstami par jaunatklātiem, kādēļ piemērojama Administratīvā procesa likuma 357.panta otrā daļa, kas paredz, ka tiesa ar lēmumu, ja konstatē jaunatklātus apstākļus, apstrīdēto nolēmumu atceļ pilnībā vai daļā un nodod lietu jaunai izskatīšanai. Minēto apstākļu dēļ ir pamats lemt par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.februāra sprieduma atcelšanu.

[8] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.februāra spriedums, ar kuru noraidīts Mārtiņa D., Jevgenijas B., Alberta K. pieteikums par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes filiāles amatpersonu rīcību ir stājies spēkā.

[9] Satversmes tiesa ar 2005.gada 6.aprīļa spriedumu, ar kuru likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkts atzīts par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 109.pantam un tas atzīts par spēkā neesošu no brīža, kad spēku zaudēja likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts, tas ir, no 2002.gada 20.marta. Minētais spriedums 2005.gada 7.aprīlī ir stājies spēkā.

[10] ņemot vērā iepriekš teikto, Administratīvo lietu departaments secina, ka Jevgēnijas B., Mārtiņa D., Alberta K. pieteikumā minētie apstākļi ir atzīstami par jaunatklātiem apstākļiem atbilstoši Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punktam. Līdz ar to Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.februāra spriedums atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punktu un 357.panta otro daļu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 5.februāra spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Lēmums nav pārsūdzams.

**Par Satversmes tiesas spriedumu kā jaunatklātu apstākli
(Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punkts)**

Ja ar Satversmes tiesas spriedumu par Satversmei neatbilstošu atzītā tiesību norma nav bijusi piemērota apgabaltiesā lietas izspriešanā, Satversmes tiesas spriedums šādā gadījumā nav atzīstams par jaunatklātu apstākli, kura dēļ būtu atceļams apgabaltiesas spriedums.

2005.gada 19.jūlijā

Lieta Nr.SJA-10

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša,
senatore	I.Skultāne,
senatore	M.Zāgere

atklātā tiesas sēdē izskatīja Ērika K. pieteikumu par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 7.oktobra sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA) Valmieras filiāles 2002.gada 11.februāra rīkojumu Nr.49 (turpmāk – rīkojums Nr.49) nolemts ieturēt ik mēnesi 30 procentus no Ērika K. pensijas pārmaksas atlikuma Ls 432,53 dzēšanai. Pensijas pārmaksas ieturējums noteikts, jo Ēriks K., būdams pensionārs, nepaziņoja par atrašanos darba tiesiskajās attiecībās. Rīkojums pamatots ar likuma "Par valsts pensijām" 34.pantu un šā likuma pārejas noteikumu 32.punktu.

[2] Ar Satversmes tiesas 2002.gada 19.marta spriedumu lietā Nr.2001-12-01 par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. un 109.pantam tika atzīts likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts, kas paredzēja neizmaksāt (ieturēt) daļu no saņemamās pensijas tiem pensionāriem, kas, atrodoties pensijā, paralēli atradās arī darba tiesiskajās attiecībās.

[3] Sakarā ar Satversmes tiesas spriedumu Ēriks K. VSAA iesniedza iesniegumu, apstrīdot VSAA Valmieras filiāles rīkojumu Nr.49 un lūdzot atmaksāt no viņa ieturēto pensijas daļu.

[4] VSAA ar 2003.gada 4.jūlija lēmumu Nr.160 (turpmāk – lēmums Nr.160) atteikusi no jauna uzsākt administratīvo procesu par pensijas pārmaksas ieturēšanu Ērikam K., jo pagājis rīkojumā Nr.49 norādītais apstrīdēšanas termiņš.

[5] Izskatījusi Ērika K. sūdzību (ieteikumu) par VSAA Valmieras filiāles rīkojumu Nr.49 un lēmumu Nr.160, Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 17.marta spriedumu to noraidījusi.

Savukārt Administratīvā apgabaltiesa, izskatījusi Ērika K. apelācijas sūdzību, ar 2004.gada 7.oktobra spriedumu Ērika K. ieteikumu noraidījusi daļā par VSAA lēmuma Nr.160 atcelšanu un atstājusi bez izskatīšanas daļā par VSAA Valmieras filiāles rīkojumu Nr.49.

Ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 8.marta spriedumu Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 7.oktobra spriedums atstāts negrozīts.

[6] Ar Satversmes tiesas 2005.gada 6.aprīļa spriedumu lietā Nr.2004-21-01 likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkts atzīts par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 109.pantam un par spēkā neesošu no brīža, kad spēku zaudēja likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkts, tas ir, no 2002.gada 20.marta.

[7] Uzskatot iepriekš minēto Satversmes tiesas spriedumu par jaunatklātu apstākli, Ēriks K. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentam 2005.gada 29.aprīlī iesniedzis kasācijas sūdzību (acīmredzot domāts ieteikums) sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Ieteikumā lūgts atcelt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 8.marta spriedumu. Savukārt 2005.gada 12.jūnijā Administratīvo lietu departamentam adresētajā Ērika K. ieteikumā sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem lietā Nr.SKA-58 (2005.gads) lūgts atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 7.oktobra spriedumu.

[8] Paskaidrojumos par Ērika K. ieteikumu VSAA norādījusi, ka saskaņā ar Satversmes tiesas 2005.gada 6.aprīļa spriedumu un atbilstoši Administratīvā procesa likuma 88.panta otrajai daļai VSAA ir uzsākusi administratīvo procesu no jauna. Proti, 2005.gada 28.aprīlī VSAA ir pieņēmusi lēmumu Nr.40 par Ērikam K. ieturētās pensijas daļas atmaksu par periodu no 2002.gada 20.marta līdz 2003.gada 31.maijam. Līdz ar to VSAA ir apmierinājusi Ērika K. prasījumu.

[9] Uz tiesas sēdi neviens no administratīvā procesa dalībniekiem nebija ieradies. Ēriks K. Administratīvo lietu departamentam adresētajā 2005.gada 12.jūnija ieteikumā sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem izteicis piekrišanu lietu izskatīt bez viņa klātbūtnes. Savukārt VSAA paskaidrojumos par Ērika K. ieteikumu izteikusi piekrišanu lietu izskatīt rakstveida procesā.

Tā kā lietas izskatīšanā nepastāv Administratīvā procesa likuma 268. un 269.pantā minētie šķēršļi, Administratīvo lietu departaments atbilstoši Administratīvā procesa likuma 214.panta pirmajai daļai nolēma lietu izskatīt bez administratīvā procesa dalībnieku piedalīšanās.

Motīvu daļa

[10] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 354.panta pirmās daļas 2.punktam pieteikumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem procesa dalībnieks Senātam var iesniegt par Administratīvās apgabaltiesas sprieduma vai lēmuma atcelšanu.

Savukārt saskaņā ar šā likuma 353.panta 5.punktu par jaunatklātu apstākli atzīstama lietas izspriešanā piemērotās tiesību normas atzīšana par neatbilstošu augstāka juridiska spēka normai.

[11] Ēriks K. Administratīvo lietu departamentam 2005.gada 12.jūnijā iesniedzis pieteikumu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 7.oktobra sprieduma atcelšanu. Savukārt par jaunatklātu apstākli pieteicējs uzskata Satversmes tiesas 2005.gada 6. aprīļa spriedumu lietā Nr.2004-21-01, saskaņā ar kuru likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkts atzīts par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 109.pantam un par spēkā neesošu no 2002.gada 20.marta.

[12] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka tālāk norādīto apstākļu dēļ konkrētajā lietā minētais Satversmes tiesas spriedums nav uzskatāms par jaunatklātu apstākli.

[12.1] Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punkts noteic, ka par jaunatklātu apstākli atzīstama **lietas izspriešanā piemērotās tiesību normas atzīšana par spēkā neesošu**. Par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai – Satversmes 109.pantam – Satversmes tiesa atzinusi likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punktu. Taču Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 7.oktobra spriedumā iepriekš minētā tiesību norma nav piemērota.

[12.2] Apgabaltiesas spriedums pamatots ar procesuālajām tiesību normām – Administratīvā procesa likuma 178.panta 1.punktu, izlemjot jautājumu par Ērika K. pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas daļā par VSAA Valmieras filiāles rīkojuma Nr.49 atcelšanu, un Administratīvā procesa likuma 294.panta pirmo daļu un 302.panta otro daļu, izlemjot jautājumu par procesuālā termiņa atjaunošanu.

[12.3] Ņemot vērā iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Ērika K. pieteikums sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem ir noraidāms.

[13] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 88.panta otrajai daļai "iestādei ir pienākums uzsākt administratīvo procesu no jauna tajā pašā lietā tad, ja tas nepieciešams, lai izpildītu šajā lietā pieņemtu Satversmes tiesas spriedumu, ar kuru piemērotā tiesību norma atzīta par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai".

Paskaidrojumos par Ērika K. pieteikumu VSAA norādījusi, ka saskaņā ar iepriekš minēto normu VSAA Valmieras nodaļa 2005.gada 28.aprīlī pieņēma lēmumu Nr.40 par Ērikam K. ieturētās pensijas

daļas atmaksu par periodu no 2002.gada 20.marta līdz 2003.gada 31.maijam. VSAA paskaidrojumiem pievienota minētā lēmuma kopija.

Tādējādi VSAA ir rīkojusies atbilstoši tiesību normās noteiktajam, lai izpildītu Satversmes tiesas spriedumu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 353.panta 5.punktu un 357.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Ērika K. pieteikumu par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 7.oktobra sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par lietas izskatīšanu nelikumīgā sastāvā (Administratīvā procesa likuma 303.panta pirmās daļas 1.punkts)

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 303.panta pirmās daļas 1.punktam lieta izskatīta nelikumīgā sastāvā, ja lietu izskatījusi tiesa, kurai lietas izskatīšana nav pakļauta.

2005.gada 25.oktobrī

Lieta Nr.SKA-488

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	V.Krūmiņa,
senatore	J.Briede,
senators	N.Salienieks,

piedaloties Alekseja D. pilnvarotajai pārstāvei G.Dolgovai un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei A.Aleksejevai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja piedaloties Alekseja D. blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 9.augusta lēmumu, ar kuru noraidīts Alekseja D. pieteikums par lietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesā 2002.gada 22.martā saņemts Alekseja D. iesniegums. Tajā norādīts, ka 1992.gada 24.martā Aleksejs D. iesniedzis Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona pasu daļā iesniegumu par savas sievas un viņas nepilngadīgās meitas, kuras ir Latvijas iedzīvotājas, pierakstīšanu pie viņa Vīlandes ielā (..), Rīgā. Ziemeļu rajona pasu daļas priekšnieks vienpersoniski pieņēmis lēmumu atteikt pierakstu Alekseja D. sievai un meitai, motivējot atteikumu ar likumu, kurš tajā laikā vēl bija tapšanas stadijā un spēkā stājās tikai 1993.gada 1.jūlijā. Ņemot vērā iepriekš minēto, Aleksejs D. lūdzis atzīt Ziemeļu rajona pasu daļas priekšnieka rīcību par nelikumīgu.

Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa ar 2003.gada 19.jūnija spriedumu noraidījusi Alekseja D. sūdzību. Spriedums stājies spēkā.

[2] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā 2005.gada 23.maijā saņemts Alekseja D. pieteikums par fakta konstatējumu un tiesvedības atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, kurā lūgts konstatēt, ka J.V. nekad nav bijusi pierakstīta Vīlandes ielā (..), Rīgā, kā arī atjaunot tiesvedību lietā par Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona pasu nodaļas priekšnieka 1992.gada 24.marta rīcību.

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2005.gada 9.augusta lēmumu noraidījusi Alekseja D. pieteikumu par lietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Lēmums pamatots ar Administratīvā procesa likuma normām.

[3] Aleksejs D. par minēto lēmumu iesniedzis blakus sūdzību.

[4] Tiesas sēdē Alekseja D. pilnvarotā pārstāve blakus sūdzību uzturēja pilnā apmērā.

Tiesas sēdē Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāve savos paskaidrojumos norādīja, ka Alekseja D. pieteikums par jaunatklātiem apstākļiem bija izskatāms Administratīvajā apgabaltiesā.

Motīvu daļa

[5] No lietas materiāliem redzams, ka Alekseja D. sūdzība izskatīta saskaņā ar Latvijas Civilprocesa kodeksa 24-A nodaļas noteikumiem kā lieta, kas izriet no administratīvi tiesiskajām attiecībām.

[6] Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likuma 2.panta pirmā daļa noteic, ka administratīvajā procesā ar 2004.gada 1.februāri piemērojams Administratīvā procesa likums, ciktāl šā likuma normas nenoteic citu kārtību, savukārt šā likuma 8.panta otrā daļa noteic, ka administratīvās lietas, kuras pieņemtas tiesvedībā līdz 2004.gada 1.februārim un kuru izskatīšana pēc būtības nav pabeigta, izskata tā tiesa, kas pieņēmusi lietu izskatīšanā.

No lietas materiāliem redzams, ka Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa ar 2003.gada 19.jūnija spriedumu lietas, kas ierosināta pēc Alekseja D. sūdzības par Ziemeļu rajona pasu daļas priekšnieka rīcību, izskatīšana pēc būtības ir pabeigta un spriedums šajā lietā stājies spēkā.

Ievērojot iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka 2005.gada 23.maija pieteikums par lietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem nebija izskatāms Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 354.panta pirmās daļas 1.punkta noteikumiem šajā gadījumā jautājuma izlemšana par lietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem bija pakļauta Administratīvajai apgabaltiesai, jo pieteikums iesniegts pēc 2004.gada 1.februāra.

[7] Administratīvā procesa likuma 322.pants noteic, ka blakus sūdzību izskata tādā kārtībā, kāda šajā likumā noteikta lietu izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Administratīvās lietas izskatīšanas kārtību apelācijas instances tiesā nosaka Administratīvā procesa likuma 33.nodaļa, tajā skaitā šā likuma 303.pants.

No Administratīvā procesa likuma 303.panta pirmās daļas 1.punkta izriet, ka neatkarīgi no apelācijas sūdzības motīviem ar lēmumu jāatceļ pirmās instances spriedums un lietu jānosūta jaunai izskatīšanai, ja tiesa lietu izskatījusi nelikumīgā sastāvā.

Kā redzams no lietas materiāliem, pieteikumu par lietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem izskatījusi Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija, kurai šā jautājuma izlemšana nebija pakļauta.

Līdz ar to Administratīvo lietu departaments atzīst, ka pastāv Administratīvā procesa likuma 303.panta pirmās daļas 1.punktā paredzētie priekšnosacījumi, kas ir par pamatu Rīgas apgabaltiesas 2005.gada 9.augusta lēmuma atcelšanai un lietas nosūtīšanai jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 303.panta pirmās daļas 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 9.augusta lēmumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Lēmums nav pārsūdzams.

11. Nolēmumi par citiem administratīvā procesa jautājumiem

Par tiesvedības apturēšanas pamatu, izskatot pieteikumu par Valsts kontroles padomes lēmuma atcelšanu (Valsts kontroles likuma 65.pants un Administratīvā procesa likuma 273.panta 3.punkts)

Valsts kontroles likuma 65.panta mērķis ir bijis nodrošināt tiesas kontroli nevis jebkuram valsts kontroles pieņemtajam lēmumam, bet tikai lēmumam, kas tieši aizskar attiecīgā tiesību subjekta vai izņēmuma gadījumā, arī atsevišķas tā iestādes (revidējamās vienības) tiesības un tiesiskās intereses. Tādēļ šajā pantā paredzētās tiesības pārsūdzēt Valsts kontroles padomes lēmumu nav attiecināms uz gadījumu, kad attiecīgais lēmums nav vērsts uz tiešu tiesisko seku radīšanu, bet kalpo par pamatu citas – civilās, kriminālās vai administratīvās – lietas ierosināšanai.

Ja attiecīgajā gadījumā Valsts kontroles padomes lēmums ietver faktus, par kuru pārbaudi ierosināti procesi civilprocesuālajā un kriminālprocesuālajā kārtībā, kā arī administratīvajā tiesā, Senātā ierosinātās lietas izskatīšana par konkrēto Valsts kontroles lēmumu nav iespējama, iekams stājas spēkā spriedums vai lēmums attiecīgajā lietā. Tādējādi tiesvedība šādos gadījumos ir apturama.

2005.gada 26.janvārī

Lieta Nr.SA-1

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	E.Vernuša
senatore	J.Briede
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Vārves pagasta pārstāvim G.E.Cīrulim, Vārves pagasta priekšsēdētājam A.Cīrulim, Vārves pagasta priekšsēdētāja pārstāvei I.Krastiņai, valsts kontroles pārstāvei I.Burkānei un A.Ērglim,

atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Ventspils rajona Vārves pagasta pieteikuma par Valsts kontroles padomes 2004.gada 22.septembra lēmumu revīzijas lietā Nr.5.1-2-73/2004 "Par Ventspils rajona Vārves pagasta padomes darbību ar nekustamo īpašumu Ventspils rajona Vārves pagasta "Pūņas" likumību, lietderību un pareizību".

Aprakstošā daļa

[1] Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departaments pēc revīzijas 2004.gada 11.jūnijā sagatavojis atzinumu lietā Nr.5.1-2-73/2004 "Par Ventspils rajona Vārves pagasta padomes darbību ar nekustamo īpašumu Ventspils rajona Vārves pagasta "Pūņas" likumību, lietderību un pareizību".

[2] Atzinumā attiecībā uz Vārves pagasta padomes darbībām ar valstij piekrītošām zemēm Valsts kontrole Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģija konstatējusi tālāk minētos apstākļus.

[2.1] Atbilstoši nolikuma "Par Latvijas Republikas lauku apvidos realizējamās zemes reformas pirmās kārtas īstenošanu" 43.punktu Vārves pagastam zeme, uz kuras atradās Vārves kūdras purva atradnes, bija jāieskaita valsts rezerves zemē, jo Vārves pagasta padome pieprasījumu par kūdras ieguvei nepieciešamo platību nebija iesniegusi. Vides valsts inspekcija 1998.gada 5.martā konstatējusi, ka kūdras ieguve šajās atradnēs nav veikta no 1990.gada.

[2.2] Vārves pagasta 1992.gada 18.jūnija lēmums piešķirt zemi pastāvīgā lietošanā pielikumā norādītajām juridiskajām personām neatbilst likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 20.panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajām prasībām.

[2.3] Pamatojoties uz Ministru padomes 1993.gada 16.februāra rīkojumu Nr.57-r un Lauksaimniecības ministrijas 1993.gada 16.marta pavēles Nr.122 par Ventspils melioratīvās celtniecības valsts uzņēmuma nodošanu pašvaldībai, 1993.gada 21.aprīlī Lauksaimniecības ministrija nodevusi minēto uzņēmumu Vārves pagasta īpašumā ar materiālām vērtībām, to skaitā ēkas, būves, kustamu mantu, apgrozāmos līdzekļus. Ar minētajiem lēmumiem zemes īpašumi netika un nevarēja tikt nodoti pašvaldībai, jo zeme piederēja valstij.

[2.4] Vārves pagasta padome 1998.gada 29.oktobrī noslēgusi ilgtermiņa nomas līgumu ar SIA "ZIBU Ventspils". 2001.gada 8.martā tika sastādīts zemes robežu noteikšanas akts saimniecībai "Pūņas". Valsts kontrolei nav iesniegti nekādi dokumenti, kas pamatotu šīs saimniecības izveidi un divu zemesgabalu apvienošanu ar vienu nosaukumu.

[2.5] Centrālās zemes komisija 2002.gada 17.jūnijā pieņēmusi lēmumu Nr.2151, nosakot, ka Vārves pagasta padomei jāpārtrauc nomas attiecības ar SIA "ZIBU Ventspils", jāieskaita zemes nogabalu "Pūņas" 285,5 ha platībā brīvajā valstij piekrītošajā zemē un jāizskata iesniegumus par tās piešķiršanu pastāvīgajā lietošanā saskaņā ar likuma prasībām. Vārves pagasta padome 2002.gada 5.jūlija vēstulē, kas adresēta SIA "ZIBU Ventspils", atzinusi Centrālo zemes komisiju kā augstāku institūciju, kuras lēmums pašvaldībai ir saistošs.

[2.6] Vārves pagasta priekšsēdētājs, parakstot 2002.gada 16.jūlija uzziņu, kas sastādīta nekustamā īpašuma "Pūņas" ierakstīšanai zemesgrāmatā, apzināti maldinājis Zemesgrāmatu. Minētais Centrālo zemes komisijas lēmums bija obligāts pašvaldībai, jo Vārves pagasta padome to nebija pārsūdzējusi, līdz ar to priekšsēdētāja darbības ir vērtējamas kā apzināti ļaunprātīgas darbības un dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana. Vārves pagastam nebija tiesību lūgt zemesgabala "Pūņas" ierakstīšanu zemesgrāmatā. Zemesgrāmatas tiesnesei šis lūgums bija jāatstāj bez ievērbas.

[2.7] Uz Vārves pagasta pašvaldības vārda vajadzēja nostiprināt īpašuma tiesības uz zemesgabalu 1,9 ha kopplatībā un uz tās atrodošām 8 ēkām. Savukārt uz otro zemesgabalu 283,6 ha kopplatībā īpašuma tiesības Vārves pagasta pašvaldībai nevarēja nostiprināt, jo nav pievienoti dokumenti, kas apliecina, ka minētais zemesgabals piekrīt pašvaldībai.

[2.8] Ierakstot īpašuma tiesības zemesgabalam 283,6 ha kopplatībā uz pašvaldības vārda, valstij ir radīti tieši zaudējumi vismaz LVL 56 153,00 (uz 2004.gada 1.janvāri).

[2.9] Vārves pagasta padome 2002.gada 10.septembrī Centrālā zemes komisijā iesniegusi iesniegumu, kurā lūdz pārskatīt tās 2002.gada 17.jūnija lēmuma pamatotību, pareizību un likumību. Centrālā zemes komisija nav tiesīga atkārtoti izskatīt strīdu par zemesgabalu "Pūņas", Vārves pagasta, Ventspils rajonā.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa, pamatojoties uz Vārves pagasta padomes iesniegumu, nolēmusi izbeigt civilietu Vārves pagasta padomes sūdzībā par Centrālās zemes komisijas lēmumu.

[2.10] Pašvaldības padome var noteikt maksu par pašvaldības īpašuma lietošanu, bet zemesgabals "Pūņas" nebija pašvaldības īpašums.

[3] Attiecībā uz Vārves pagasta padomes noslēgto ilgtermiņa nomas līguma ar SIA "ZIBU Ventspils" Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģija konstatējusi tālāk minētos apstākļus.

[3.1] Vārves pagasta padome nav ievērojusi likuma "Par zemes dzīlēm" 6.panta pirmo daļu, 8.panta 3.punktu, 9.panta trešās daļas 2.punktu, 10.panta septīto daļu, jo zemes dzīļu izmantošanas noteikumi nosaka gan konkursu norises, gan uzvarētāju noteikšanas kārtību un procedūru, ko konkrētajā lietā pašvaldība nav ievērojusi.

[5.2] Vārves pagasta padome nav ievērojusi likuma "Par valsts un pašvaldību uzņēmumu nomu un nomu ar izpirkumu" 2.panta otro daļu un 13.pantu, jo pašvaldības uzņēmuma "Zūras" pamatlīdzekļu iznomāšanas process nebija publisks, līdz ar to ticis sašaurināts iespējamo pretendentu loks. Tāpat pagasta padome nav ievērojusi šā likuma 14.pantu, jo nav izmantojusi nevienu no pantā minētajām metodēm.

[3.3] No Vārves pagasta padomes 1998.gada 28.oktobra sēdes protokolā atspoguļotajiem deputātu un SIA "ZIBU Ventspils" izteikumiem konstatējams, ka pusēm ir skaidrs, ka Vārves kūdras purva īpašnieks ir valsts un purvs atrodas tikai pagasta pašvaldības pārvaldījumā.

[3.4] 1998.gada 28.oktobrī lēmums par Vārves kūdra purva iznomāšanu pieņemts, pārkāpjot likumu "Par valsts un pašvaldību uzņēmumu nomu un nomu ar izpirkumu". Minētais lēmums noteica, pirmkārt, piedāvājumu publisko izvērtējumu uzskatīt par konkursu purva iznomāšanas tiesību piešķiršanai, otrkārt, uzskatīt par konkursa uzvarētāju SIA "ZIBU Ventspils", treškārt, noslēgt ilgtermiņa nomas līgumu par purva iznomāšanu ar SIA "ZIBU Ventspils".

[3.5] Vārves pagasta padome nav ievērojusi likuma "Par valsts un pašvaldību finansu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu" 2.panta pirmo daļu, 3.panta 2.punktu, kā arī 5. un 10.pantu, jo tā faktiski ir uzdāvinājusi SIA "ZIBU Ventspils" pašvaldības īpašumu – celtnes un citu inventāru, kas SIA "ZIBU Ventspils" nodotas lietošanā kopā ar zemi, jo ilgtermiņa nomas līgums paredzēja maksu par zemi 5 procentu apmērā no zemes kadastrālās vērtības gadā, taču neparedzēja nekādu nomas maksu par lietošanā nodoto inventāru, ar kopējo bilances vērtību LVL 91 147,20. Turklāt saskaņā ar minētā nomas līguma 2.3.punktu pašvaldība šos pamatlīdzekļus ir nodevusi SIA "ZIBU Ventspils" īpašumā.

Atbilstoši minētā likuma 15.pantam par šā likuma noteikumu izpildi atbild attiecīgās pašvaldības padomes priekšsēdētājs.

[3.6] Vārves pagasta padome un SIA "ZIBU Ventspils" 2003.gada 20.novembrī noslēgušas vienošanos par grozījumiem 1998.gada 29.oktobra ilgtermiņa nomas līgumā, kurā, citastarp, tika grozīta nomas maksa, nosakot tā aprēķināšanas kārtību šā līguma pielikumā Nr.2. Aprēķins tika noteikts, ievērojot kadastrālo vērtējumu 2003.gadā. Taču vienošanās pielikumu ir parakstījis tikai Vārves pagasta padomes priekšsēdētājs un nav nekāda apliecinājuma, ka aprēķini ir saskaņoti ar SIA "ZIBU Ventspils".

[3.7] Noslēdzot ilgtermiņa nomas līgumu ar SIA "ZIBU Ventspils", pašvaldība nav izpildījusi likuma "Par valsts un pašvaldību uzņēmumu nomu un nomu ar izpirkumu" 12.panta ceturtais un piektās daļas, kā arī 17.panta pirmās daļas 8.punkta prasības, kā rezultātā pašvaldībai ir nodarīti zaudējumi neiekasēto nomas maksu veidā LVL 14 127,84 un samazinot pamatlīdzekļu vērtību par LVL 30 057,20, kopā LVL 44 185,04.

[3.8] Starp Vārves pagasta padomi un SIA "ZIBU Ventspils" 1999.gada 4.janvārī noslēgts tipveida zemes nomas līgums, kurā pagasts nodod apsaimniekošanā rūpnieciski izmantojamo kūdras daļu līdz 2020.gada 31.decembrim, nosakot samaksu 1,5 procentu no

zemes kadastrālās vērtības 1999.gadā, kas veicama četrās daļās. Līgumā nav noteikts, par kādu laika periodu veicama samaksa. Līdz ar to izveidojusies situācija, ka saskaņā ar 1998.gada 29.oktobra nomas līgumu jāmaksā 5 procenti, savukārt saskaņā ar 1999.gada 4.janvāra līgumu – 1,5 procenti. Tā kā pēdējais no līgumiem ir jaunāks, nomas maksa būtu jāmaksā pēc tajā noteiktā samaksas, taču tad tas būtu pretēji normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai. Nav informācijas, vai SIA "ZIBU Ventspils" ir veikusi maksājumus saskaņā ar 1999.gada 4.janvāra līgumu. Uz šā paša līguma pamata Valsts ģeoloģijas dienests izsniedzis SIA "ZIBU Ventspils" zemes dzīļu izmantošanas licenci derīgo izrakteņu ieguvei Vārves purva kūdras atradnē līdz 2020.gada 30.decembrim.

[3.9] SIA "ZIBU Ventspils" kapitāldaļas pieder Vācijas pilsoņiem, bet ārvalstu ieguldījumiem paredzēta aizsardzība.

[4] Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģija konstatējusi, ka Vārves pagasta padome nav ievērojusi arī šādas tiesību normas: likuma "Par valsts un pašvaldību uzņēmumu nomu un nomu ar izpirkumu" 1.panta pirmo un trešo daļu, 2.panta otro daļu, 3.panta pirmo daļu, 4.panta piekto daļu; likuma "Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatā" 13.panta pirmās daļas 5.punktu; likuma "Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 26.panta otro daļu; likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 1., 2. un 15.pantu; Civillikuma 2120.pantu; likuma "Par pašvaldības uzņēmumu" 20.pantu; likuma "Par uzņēmējdarbību" 34.pantu.

[5] Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģija ar 2004.gada 11.jūnija lēmumu Nr.5.1.-2-73/2003 apstiprinājusi iepriekš minēto atzinumu, slēgusi revīzijas lietu, nolēmusi nosūtīt kolēģijas lēmumu un minēto atzinumu Vārves pagasta padomei, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijai, Ģenerālprokuratūrai, kā arī ierosinājusi Valsts kontroles padomei iekļaut 2005.gada Valsts kontroles darba plānā tematiskās revīzijas par rīcību ar Latvijas Republikas teritorijā esošajiem derīgajiem izrakteņiem, ko regulē likums "Par zemes dzīlēm".

[6] Valsts kontroles padome 2004.gada 7.jūlijā saņēmusi Ventspils rajona Vārves pagasta padomes motivētu prasību pārskatīt Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģijas 2004.gada 11.jūnija lēmumu Nr.5.1.-2-73/2004. Prasībā norādīts, ka lēmums balstīts uz nelikumīgu Centrālās zemes komisijas lēmumu; Vārves pagasta lēmumi, nomas līgums un zemesgrāmatas tiesneša lēmums nav apstrīdēti likumā noteiktā kārtībā; zaudējumu aprēķins ir nepareizs, jo revidenti nav ņēmuši vērā pašvaldības sniegto informāciju un paskaidrojumus; nomas līgums ar SIA "ZIBU Ventspils"

ir revidējis Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departaments 2003.gada 26.maijā un šajā revīzijā konstatēts, ka līgums noslēgts likumīgi.

[7] Valsts kontroles padome ar 2004.gada 22.septembra lēmumu nolēmusi atstāt apstrīdēto lēmumu negrozītu. Lēmumā Valsts kontroles padome norādījusi, ka piekrīt Privatizācijas procesa revīzijas departamenta pārstāvju paskaidrojumiem par Vārves pagasta padomes prasību, to skaitā argumentam, ka Privatizācijas procesa revīzijas departamenta 2004.gada 11.jūnija lēmums nekādā veidā neierobežo pagasta padomes iespējas īstenot tās tiesības, ko tai piešķir normatīvie akti, jo šis lēmums neuzliek pienākumu veikt pagasta padomei konkrētas darbības un no tās nav piedzīta nauda bezstrīda kārtībā, līdz ar to ar lēmumu nav aizskartas pagasta padomes intereses vai tiesības.

[8] Administratīvo lietu departaments 2004.gada 22.oktobrī saņēmis Ventspils rajona Vārves pagasta pieteikumu ar lūgumu atcelt iepriekšminēto Valsts kontroles padomes lēmumu un Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģijas 2004.gada 11.jūnija lēmumu, kā arī pieaicināt lietā kā trešo personu bez patstāvīgiem prasījumiem SIA "ZIBU Ventspils". Minētos lūgumus Vārves pagasta padome pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[8.1] Valsts kontrole nav ņēmusi vērā, ka Valsts kontroles Pašvaldību revīzijas departaments, 2003.gada 26.maijā jau konstatējis, ka strīdus zeme ir likumīgs pašvaldības īpašums un ilgtermiņa nomas līgums ir noslēgts likumīgi. Šīs revīzijas laikā revidenti pārbaudījuši arī L.Strujeviča sūdzību.

[8.2] Valsts kontroles padome nav ņēmusi vērā Valsts kontroles nolikuma 151.6.punkta nosacījumus un nav juridiski motivējusi prasības noraidīšanu. Valsts kontroles padome ir tikai atsaukusies uz Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamenta paskaidrojumiem. Tāpat Valsts kontroles padome nav ievērojusi Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 81.punktu, jo tā savā lēmumā nav sniegusi papildu argumentus uz Vārves pagasta padomes prasībā norādītajiem argumentiem.

[8.3] Valsts kontrole nav ievērojusi Valsts kontroles nolikuma 30.punktu, jo Privatizācijas procesa revīzijas departaments revīziju uzsācis tikai uz šā departamenta 2004.gada 21. aprīļa uzdevuma pamata.

[8.4] Izvērtējot ar 1998.gada 28.oktobra ilgtermiņa līgumu saistītos jautājumus par amortizācijas atskaitījumiem un nomas maksu, Privatizācijas procesa revīzijas departaments nav pieaicinājis lietā SIA "ZIBU Ventspils" un nav pārbaudījis tā ieguldījumu apmēru SIA "ZIBU Ventspils" iznomātajā īpašumā.

[8.5] Izvērtējot Centrālās zemes komisijas 2002.gada 17.jūnija lēmuma nozīmi, Valsts kontroles padome nav ņēmusi vērā likuma "Par zemes komisijām" 4.2.8.punktu, no kura secināms, ka tiesā var pārsūdzēt tikai Centrālās zemes komisijas lēmumus par zemes strīdiem. Konkrētajā lietā Centrālā zemes komisija neizskatīja zemes strīdu likuma "Par zemes lietošanu un ierīcību" 59.panta izpratnē, tā izskatīja Vārves pagasta padomes 2001.gada 21.novembra lēmumu. Centrālās zemes komisijas lēmums ir nepamatots un tas nevarēja radīt nekādas juridiskās sekas, jo Centrālās zemes komisija neapstrīd pagasta padomes izdotā administratīvā akta pamatotību un likumību. Centrālā zemes komisija, pieņemot šādu lēmumu, nav ievērojusi 1996.gada 12.jūlija* grozījumus likumā "Par zemes komisijām" pārejas noteikumu 2.punktā. Atbilstoši minētajiem grozījumiem Centrālajai zemes komisijai no 1996.gada 1.decembra bija jāpārtrauc pieņemt minētā likuma 4.2.8.punktā norādītos iesniegumus par zemes strīdiem. Turklāt, izskatot L.S. sūdzību, Centrālā zemes komisijas kompetencē nebija izvērtēt civiltiesiskās attiecības, kas pastāvēja starp Vārves pagasta padomi un SIA "ZIBU Ventspils".

[8.6] Nepamatots ir Privatizācijas procesa revīzijas departamenta apgalvojums, ka Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs ierosinājis krimināllietu pirms revīzijas uzsākšanas.

[8.7] Nepatiess ir Privatizācijas procesa revīzijas departamenta apgalvojums, ka ar kolēģijas 2004.gada 11.jūnija lēmums Vārves pagasta padomei nav liegts īstenot savas tiesības, kā arī tas neaizskar pagasta padomes intereses vai tiesības, jo kolēģijas lēmums ir prokuratūras prasības pamatā par īpašuma tiesību apstrīdēšanu.

[8.8] Nav pamatots Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģijas atzinumā norādītais secinājums, ka Vārves pagasta padome neievēroja dažādus normatīvos aktus. Tāpat nav pamatots tas, ka zeme, uz kuras atradās Vārves kūdras purva atradnes, bija jāieskaita valsts rezerves zemēs. Pirmkārt, Ventspils melioratīvās pārvietojamās mehanizācijas kolonai Nr.29 un Ventspils melioratīvās celtniecības valsts uzņēmumam, pieprasot piešķirt zemi pastāvīgā lietošanā, nevajadzēja iesniegt nolikuma "Par Latvijas Republikas lauku apvidos realizējamās zemes reformas pirmās kārtas īstenošanu" 43.punktā norādītos pieprasītās zemes platības izmantošanas tehniskos pamatojumus, jo zemes pieprasītājs – valsts uzņēmums – savu darbību uz šīm zemēm veica saskaņā ar Vārves purva pakaišu kūdras ieguves objektu un projektēto ekspluatācijas pasākumu plānu 1987. – 1993.gadam. Otrkārt, Vārves purvs saskaņā ar nolikuma "Par Latvijas Republikas lauku apvidos realizējamās zemes reformas pirmās kārtas

* **Red. piez.:** 1996.gada 12.jūnija grozījumi likumā "Par zemes komisijām".

īstenošanu" 43.punktu nebija ieskaitāms valsts rezerves zemē, jo iesniegums par Vārves purva zemes piešķiršanu pastāvīgā lietošanā pakaišu kūdras iegūšanai noteiktajā kārtībā iesniegts līdz 1992.gada 17.martam – pašvaldības lēmuma "Par Vārves pagasta zemes ierīcības projekta apstiprināšanu" pieņemšanai – un uz šīs zemes atradās pašvaldībai piederošās ēkas un celtnes.

[8.9] Valstij nekādi zaudējumi no Vārves pagasta padomes darbībām ar Vārves purva zemi nav radušies, jo konkrētajā lietā strīda par zemes piekritību valstij vai pašvaldībai nav bijis. Ģenerālprokuratūra cēlusi prasību, taču Finanšu ministrija, kuras interesēs šī prasība tika celta, prasības pamatojumam nepiekrīt.

[8.10] 1998.gada 28.oktobra ilgtermiņa nomas līgumā nomas maksa par iznomāto mantu netika noteikta tādēļ, ka, piešķirot zemi nomas lietošanā, nebija noteikta zemes un iznomājamās pašvaldības mantas kadastrālā vērtība. Pašvaldība arī nav veikusi iznomātās mantas pārcenošanu un norakstījusi nolietojamu par laika posmu no 1993. līdz 1998.gadam, jo tās vērtība tika uzrādīta pēc 1994.gada bilances, tādējādi 2003.gadā pārcenošana ir pamatota.

[9] Administratīvo lietu departaments 2004.gada 17.novembrī saņēmis Valsts kontroles paskaidrojumus par iepriekšminēto pieteikumu. Paskaidrojumos Valsts kontrole norādījusi tālāk minētos argumentus.

[9.1] Nepamatota ir Vārves pagasta padomes prasība atcelt Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģijas 2004.gada 11.jūnija lēmumu, jo tas neatbilst Valsts kontroles likuma 47.panta otrajā daļā un 65.pantā, kā arī Valsts kontroles nolikuma 151.punktā noteiktajai pārsūdzēšanas kārtībai.

[9.2] Valsts kontroles padomes lēmumā ir ietverts tā juridiskais pamatojums, kas atbilst Valsts kontroles nolikuma 151.6 punktā noteiktajam. Vārves pagasta padomes prasības noraidīšanas motivācijas ir ietverta Valsts kontroles padomes lēmuma konstatējošajā daļā. Valsts kontroles padomei, pieņemot lēmumu, Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumi Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" nebija jāievēro, jo 2004.gada 22.septembrī tie jau bija zaudējuši spēku, turklāt neviens no Valsts kontroles padomes un Valsts kontroles revīzijas departamentu kolēģijas lēmumiem nav administratīvais akts.

[9.3] Ārpusplāna revīziju nozīmēšana nav pamats, lai revīziju atzītu par nelikumīgu, jo revīzija ir veikta par rīcību ar valsts mantu – zemi, un Valsts kontroles padomes apstiprinātajā revīzijas gada plānā vienmēr tiek paredzēts budžets neplānotu revīziju veikšanai, turklāt tas arī atbilst Valsts kontroles likuma 14.pantam un Valsts kontroles nolikuma 30.punktam.

[9.4] Privatizācijas procesa revīzijas departamenta 2004.gada 11.jūnija lēmums neuzliek pagasta padomei pienākumu veikt konkrētas darbības, kā arī no tās netiek piedzīta nauda bezstrīda kārtībā. Šis lēmums tika nosūtīt tiesību aizsardzības iestādēm izvērtēšanai un lēmuma pieņemšanai šo attiecīgo institūciju kompetences ietvaros.

[9.5] Centrālās zemes komisijas 2002.gada 17.jūnija lēmums Nr.2151 ir saistošs Vārves pagasta padomei, jo tā nav to pārsūdzējusi likuma "Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos" 15.pantā noteiktajā kārtībā. Jautājums par Centrālās zemes komisijas lēmuma likumību nav ne pašvaldības, ne Valsts kontroles kompetence, pēdējā tikai konstatēja faktu, ka ir pieņemts lēmums, kas ir stājies spēkā, un pašvaldībai tas bija jāpilda.

[9.6] Vārves pagasta padome ne revīzijas, ne pārsūdzēšanas laikā nav iesniegusi dokumentus, kas apstiprinātu Valsts kontroles revidentu aprēķinu nepareizību. Arī 2003.gada 20.novembrī noslēgtā vienošanās par 1998.gada 29.oktobra ilgtermiņa nomas līguma grozījumiem pielikums Nr.2 neapstiprina pretējo, jo šo pielikumu ir parakstījis tikai pagasta padomes priekšsēdētājs, kas savukārt ir pretēji Civillikuma 1493.pantam par akta spēkā esamību. Valsts kontroles revidenti, veicot revīziju, šo un citus dokumentus, kas nesaturēja nepieciešamos rekvizītus, neizskatīja un lietai nepievienoja.

[9.7] Likuma "Par valsts un pašvaldību uzņēmuma nomu un nomu ar izpirkumu" 12.panta ceturrtā un piektā daļa, kā arī 17.panta pirmās daļas 8.punkts nosaka striktas prasības attiecībā uz nomas maksas un amortizācijas atskaitījuma noteikšanu. Tā kā pagasta padome nebija paredzējusi nomas maksu par lietošanā nodotajām celtnēm, izbūvēm un inventāriem, tad revidents pamatoti secināja, ka Vārves pagasta padomes darbības rezultātā pašvaldībai ir radīti tieši zaudējumi LVL 14 127,84. Tāpat pašvaldībai tiešos zaudējumus radīja tas, ka 1998.gada 29.oktobra līgums neparedzēja ne pamatlīdzekļu atjaunošanu, ne amortizācijas atskaitījumus, tādējādi bija iespējams pamatlīdzekļu samazinājums – LVL 30 057,20, kas konstatējams no 2003.gada 20.novembra pieņemšanas nodošanas akta. Normatīvajos aktos noteiktā prasība par nomas maksas un amortizācijas atskaitījuma noteikšanu ir obligāti un vienmēr iekļaujama šāda veida nomas līgumos.

[9.8] Nošķirami ir jēdzieni amortizācijas atskaitījumi – pašvaldības guvums (īpašums), kas vērsts uz to, lai iznomātāja mantas stāvoklis nepasliktinātos, un investīcijas – SIA "ZIBU Ventspils" īpašums. Valsts kontroles kompetencē ir tikai valsts un pašvaldību mantas revīzija, tādēļ tā nevērtēja SIA "ZIBU Ventspils" īpašumu.

[9.9] Ģenerālprokuratūra 2004.gada 18.augustā cēlusi īpašuma prasību Kurzemes apgabaltiesā. Prasībā tā apstrīdējusi Vārves pagasta īpašumtiesības uz Vārves kūdras purvu un ar tām pamatotos līgumus. Tāpat Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs ierosinājis krimināllietu pēc Krimināllikuma 317.panta otrās daļas par Vārves pagasta padomes priekšsēdētāja tišām darbībām.

[10] Tiesas sēdē lietas dalībnieki paskaidroja, ka Kurzemes apgabaltiesā ierosināta civillieta Nr.C-675/11 Ģenerālprokuratūras prasībā pret Vārves pagasta padomi un SIA "ZIBU Ventspils" par nomas līguma atzīšanu par spēkā neesošiem, ieraksta dzēšanu zemesgrāmatā un īpašuma tiesību atzīšanu valstij uz zemi Vārves pagastā. Lietas dalībnieki apstiprināja, ka Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs turpina izmeklēt ierosināto krimināllietu. Pieteicēja pārstāvji paskaidroja, ka Administratīvā rajona tiesa ir ierosinājusi lietu par Centrālās zemes komisijas 2002.gada 17.jūnija lēmuma atcelšanu. Tiesas sēdē lietas dalībnieki izteica pretējus viedokļus par iespēju izskatīt pieteikumu, pirms stājas spēkā spriedums vai lēmums attiecīgajā civillietā, krimināllietā un administratīvajā lietā.

Motīvu daļa

[11] Kā pareizi savos paskaidrojumos norādījusi Valsts kontrole, ne Valsts kontroles padomes, ne Valsts kontroles revīzijas departamentu kolēģijas lēmums nav uzskatāms par administratīvo aktu. Konkrētajā gadījumā ar šo lēmumu attiecībā uz individuāli noteiktu personu netiek nodibinātas, grozītas, konstatētas vai izbeigtas konkrētas tiesiskās attiecības. Tātad šis lēmums nerada tiešas tiesiskās sekas.

[12] Valsts kontroles likuma 65.pants noteic: "Revidējamā vienība Valsts kontroles padomes pieņemto lēmumu par revidējamās vienības iesniegto prasību 30 dienu laikā, skaitot no lēmuma pieņemšanas dienas, var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senātā."

No šāda tiesību normas formulējuma izriet, ka lēmums ir pārsūdzams gan tad, ja tas izdots kā administratīvais akts, radot tā adresātam tiešas tiesiskās sekas, gan tad, ja tas tiešas sekas nerada, bet kalpo kā informācijas avots citu procesu ierosināšanai.

Tomēr, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, iepriekš minētās normas mērķis ir bijis nodrošināt tiesas kontroli nevis jebkuram valsts kontroles pieņemtajam lēmumam, bet tikai lēmumam, kas tieši aizskar attiecīgā tiesību subjekta vai, izņēmuma gadījumā, arī atsevišķas tā iestādes (revidējamās vienības) tiesības un tiesiskās intereses.

[13] Konkrētajā gadījumā uz Valsts kontroles lēmuma pamata ir ierosināta civillieta un krimināllietā. Abās no lietām tiks pārbaudīti un vērtēti fakti, kas minēti pārsūdzētajā Valsts kontroles atzinumā. Citiem vārdiem, Valsts kontroles atzinumam šādā gadījumā ir tikai

procesuāla nozīme, bet tiesas kontrole par atzinumā minēto faktu un to vērtējumu pareizību tiks nodrošināta konkrētajā civillietā un krimināllietā. Tādējādi, kā uzskata Administratīvo lietu departaments, Valsts kontroles likuma 65.pants nav attiecināms uz gadījumu, kad attiecīgais lēmums nav vērsts uz tiešu tiesisko seku radīšanu, bet kalpo par pamatu citas – civilās, kriminālās vai administratīvās – lietas ierosināšanai. Citiem vārdiem, likumdevēja mērķis nav bijis nodrošināt dubultu tiesas aizsardzību un vienu un to pašu faktu paralēlu pārbaudi vairākās tiesās.

[14] Tā kā konkrētajā gadījumā Valsts kontroles lēmums ietver faktus, par kuru pārbaudi ierosināti procesi civilprocesuālajā un kriminālprocesuālajā kārtībā, kā arī administratīvajā tiesā, administratīvo lietu departaments uzskata, ka lietas izskatīšana par konkrēto Valsts kontroles lēmumu nav iespējama, iekams stājas spēkā spriedums vai lēmums attiecīgajā civillietā, krimināllietā un administratīvajā lietā. Tādējādi tiesvedība šajā lietā ir apturama.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Valsts kontroles likuma 65.pantu un Administratīvā procesa likuma 273.panta 3.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

apturēt tiesvedību lietā līdz stājas spēkā spriedums vai lēmums attiecīgajā civillietā, krimināllietā un administratīvajā lietā.

Lēmums ir galīgs un nav pārsūdzams.

Par papildsprieduma un sprieduma izskaidrošanas taisīšanas pamatiem (Administratīvā procesa likuma 261. un 262.pants)

Tiesa procesuālo tiesību institūtus – papildspriedums un sprieduma izskaidrošana – var piemērot tikai tad, ja tā lietu izskatījusi pēc būtības un ja tā konstatē visu likumā noteikto kritēriju pastāvēšanu.

Tā kā gan papildspriedums, gan sprieduma izskaidrošana ir vērsta uz grūtību, kas radušās vai varētu rasties saistībā ar sprieduma izpildi, novēršanu un tā kā kasācijas instances tiesa neatrisina attiecīgajā lietā pastāvošo strīdu pēc būtības, sprieduma izskaidrošana un papildsprieduma taisīšana kasācijas instancē nav ne pieļaujama, ne iespējama.

Pieteikumu par sprieduma izskaidrošanu un papildsprieduma taisīšanu tiesai var iesniegt tikai konkrētās lietas administratīvā procesa dalībnieks.

2005.gada 8.martā

Lieta Nr.SKA-7

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējam Pēterim Z., Alūksnes pilsētas sabiedrisko pakalpojumu regulatora pilnvarotai pārstāvei G.Jefimovai un SIA "Limbažu komunālserviss" pilnvarotam pārstāvim A.Irklīm,

atklātā tiesas sēdē izskatīja SIA "Limbažu komunālserviss" pieteikumu par Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 11.janvāra sprieduma skaidrošanu vai papildsprieduma taisīšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Limbažu pilsētas dome 2002.gada 13.novembrī pieņēmusi lēmumu "Par pievienošanas Alūksnes pilsētas sabiedrisko pakalpojumu regulatoram". Lēmumā dome uzticējusi Alūksnes pilsētas sabiedrisko pakalpojumu regulatoram (turpmāk – Alūksnes regulatoram) veikt regulatora funkcijas Limbažu pilsētas pašvaldībā.

Starp Alūksnes regulatoru, Limbažu pilsētas domi un pakalpojumu sniedzējiem – SIA "Limbažu siltums" un Limbažu pilsētas komunālo pakalpojumu uzņēmumu (vēlāk šā uzņēmuma saistības pārņēmusi SIA "Limbažu komunālserviss") – 2003.gada 2.janvārī noslēgts līgums (turpmāk arī – Līgums par regulēšanu). Atbilstoši šim līgumam Alūksnes regulators vienojās ar Limbažu

pilsētas domi par atlīdzību regulēt sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu Limbažu pilsētas administratīvajā teritorijā vairākās nozarēs, t.i., sadzīves atkritumu apsaimniekošanas, ūdens apgādes un kanalizācijas, kā arī siltumapgādes nozarēs.

[2] Alūksnes regulators ar 2003.gada 4.augusta lēmumu "Par Limbažu pilsētas Komunālo pakalpojumu uzņēmuma pakalpojumu tarifu noteikšanu" apstiprinājis un noteicis tarifus Limbažu pilsētas Komunālo pakalpojumu uzņēmumam ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumiem, kā arī cieta sadzīves atkritumu apsaimniekošanai.

[3] Alūksnes rajona tiesa 2003.gada 15.septembrī saņēmusi Limbažu iedzīvotāja Pētera Z. pieteikumu, kurā viņš lūdz atcelt 2003.gada 4.augusta Alūksnes regulatora lēmumu.

[4] Alūksnes rajona tiesa ar 2004.gada 28.janvāra spriedumu Pētera Z. pieteikumu atteikusi apmierināt.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar Pētera Z. apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004.gada 20.septembra spriedumu Pētera Z. pieteikumu par 2003.gada 4.augusta lēmumu atzinusi par pamatotu un apmierinājusi, kā arī minēto lēmumu atzinusi par spēkā neesošu.

[6] Izskatījis lietu sakarā ar Alūksnes regulatora kasācijas sūdzību, Administratīvo lietu departaments ar 2005.gada 11.janvāra spriedumu Administratīvās apgabaltiesas spriedumu atstājis negrozītu, bet Alūksnes regulatora kasācijas sūdzību noraidījis.

[7] Administratīvo lietu departaments 2005.gada 11.februārī saņēmis SIA "Limbažu komunālserviss" pieteikumu par Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 11.janvāra sprieduma skaidrošanu vai papildsprieduma taisīšanu. Pieteikumā SIA "Limbažu komunālserviss" lūgusi, pirmkārt, precizēt jautājumu par tarifu spēkā esamību sakarā ar Alūksnes regulatora 2003.gada 4.augusta lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu. Otrkārt, ja tarifi nav spēkā, noteikt zaudējumu piedziņas kārtību. Treškārt, precizēt, vai pieteikuma iesniedzējam ir pienākums atmaksāt no klientiem iekasēto naudu, kas iekasēta, pamatojoties uz Alūksnes regulatora 2003.gada 4.augustā apstiprinātajiem tarifiem. Minētos lūgumus SIA "Limbažu komunālserviss" pamatojusi arī ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Pamatojoties uz Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 11.janvāra spriedumu, Pēteris Z. ir lūdzis SIA "Limbažu komunālserviss" atmaksāt pārmaksāto naudu par pieteikuma iesniedzējas sniegtajiem komunālajiem pakalpojumiem.

[7.2] Administratīvo lietu departamenta spriedumā nav norādīts, ka SIA "Limbažu komunālserviss" būtu jāatmaksā Pēterim Z. un citiem Limbažu pilsētas iedzīvotājiem pārmaksātā nauda par tās sniegtajiem komunālajiem pakalpojumiem, kā tas būtu nepieciešams saskaņā ar

Administratīvā procesa 253.panta ceturto daļu, ja tiesa būtu atzinusi Pētera Z. tiesības uz atlīdzinājumu.

[7.3] Lai arī pieteikuma iesniedzēja izskatītajā lietā netika pieaicināta, tomēr Pēteris Z., pamatojoties uz Administratīvo lietu departamenta spriedumu, ir griezies pie SIA "Limbažu komunālserviss" ar lūgumu atmaksāt pārmaksāto naudu.

[7.4] SIA "Limbažu komunālserviss" ūdens, kanalizācijas un cieta sadzīves atkritumu tarifu ir izstrādājis saskaņā ar Ministru kabineta 2001.gada 26.jūnija noteikumiem Nr.281 "Sabiedrisko pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika pašvaldību regulējamās nozarēs", ko vēlāk ar 2003.gada 4.augusta lēmumu apstiprinājis Alūksnes regulators. Taču pašus tarifus neviens nav apstrīdējis.

[7.5] Administratīvo lietu departamenta sprieduma 17.punktā ir noteikts, ka šis spriedums nenosaka SIA "Limbažu komunālserviss" tiesības un pienākums.

[7.6] Ja SIA "Limbažu komunālserviss" būtu jāatmaksā Limbažu pilsētas iedzīvotājiem pārmaksātā summa no 2003.gada septembra, pieteikuma iesniedzējai rastos zaudējumi LVL 120 000,00. Atbilstoši Administratīvo lietu departamenta sprieduma 14. un 15.punktam likumu ir pārkāpusi Limbažu pilsētas dome un Alūksnes regulators, tādējādi rodas jautājums, vai konkrētajā lietā abas minētās iestādes nes atbildību par pilnvaru pārkāpšanu un SIA "Limbažu komunālserviss" radītajiem zaudējumiem.

[8] Tiesas sēdē Pēteris Z. un Alūksnes regulatora pārstāve norādīja, ka neiebilst SIA "Limbažu komunālserviss" lūgumam izskaidrot vai taisīt papildspriedumu par Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 11.janvāra spriedumu.

Motīvu daļa

[9] Administratīvā procesa likuma 261.pants nosaka:

"(1) Tiesa, kas taisījusi lietā spriedumu, var pēc savas iniciatīvas vai administratīvā procesa dalībnieka pieteikuma taisīt papildspriedumu, ja:

1) nav taisīts spriedums par kādu no prasījumiem, par kuru bija iesniegti pierādījumi un par kuru, ja lieta izskatīta mutvārdu procesā, administratīvā procesa dalībnieki ir devuši paskaidrojumus;

2) tiesa nav noteikusi darbības, kas jāveic iestādei, piesprietās summas apmēru, mantu, kas jānodod, vai valsts nodevas atlīdzināšanu pieteicējam vai valstij.

(2) Papildsprieduma taisīšanu var ierosināt likumā noteiktajā sprieduma pārsūdzēšanas termiņā.

[..]

(4) Par tiesas lēmumu atteikt papildsprieduma taisīšanu var iesniegt blakus sūdzību."

Savukārt šā likuma 262.pants nosaka:

"(1) Tiesa, kura taisījusi spriedumu, var pēc administratīvā procesa dalībnieka pieteikuma ar savu lēmumu to izskaidrot, negrozot tā saturu.

(2) Sprieduma izskaidrošana pieļaujama, ja tas vēl nav izpildīts un nav beidzies termiņš tā izpildei piespiedu kārtā.

[..]

(4) Par tiesas lēmumu sprieduma izskaidrošanas jautājumā var iesniegt blakus sūdzību.

[10] Administratīvo lietu departaments pievienojas Administratīvās apgabaltiesas citā lietā izteiktajam skaidrojumam par papildsprieduma un sprieduma izskaidrošanas institūta raksturu. Administratīvā apgabaltiesa 2005.gada 17.februāra lēmuma lietā Nr.AA 879-05/5 7.punktā norādījusi: "tiesības izskaidrot spriedumu ir viens no trijiem likumā paredzētajiem veidiem līdzās pārrakstīšanās un matemātiskā aprēķina kļūdu labošanai (Administratīvā procesa likuma 260.pants) un papildsprieduma taisīšanai, [kas nosaka iespējamus risinājumus,] kā spriedumā konstatētos trūkumus var novērst pati tiesa, kas spriedumu taisījusi."

Vienlaikus Administratīvo lietu departaments atzīst, ka, vērtējot iepriekšminēto procesuālo tiesību institūtu piemērošanas gadījumus, ar vislielāko uzmanību ir jāvadās no likumā noteiktajiem kritērijiem, kuru noteikšanā jāņem vērā arī šo procesuālo tiesību institūtu nozīme administratīvajā procesā tiesā.

[11] Attiecībā uz papildsprieduma un sprieduma izskaidrošanas tiesību institūta nozīmi administratīvajā procesā tiesā, Administratīvo lietu departaments, interpretējot Administratīvā procesa likuma 261.pantu saistībā ar šā likuma 311.pantu, kas noteic papildsprieduma taisīšanu apelācijas instances tiesā, un 262.pantu ar šā likuma 312.pantu, kas noteic sprieduma izskaidrošanu apelācijas instances tiesā, un ņemot vērā šo pantu izvietojumu likumā – 261. un 262.pants atrodas sadaļā "Tiesvedība pirmās instances tiesā", savukārt 311. un 312.pants atrodas sadaļā "Tiesvedība apelācijas instances tiesā" –, kā arī likuma 38.nodaļu "Kasācijas instances tiesas nolēmums", secina, ka tiesa šos abus procesuālo tiesību institūtus var piemērot tikai tad, ja tā lietu izskatījusi pēc būtības un ja tā konstatē visu likumā noteikto kritēriju pastāvēšanu.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka sprieduma izskaidrošana un papildsprieduma taisīšana kasācijas instancē nav ne pieļaujama, ne iespējama. Gan papildspriedums, gan sprieduma izskaidrošana ir vērsta uz grūtību, kas radušās vai varētu rasties saistībā ar sprieduma izpildi, novēršanu (sk. arī Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 18.maija lēmuma lietā Nr.SKA-119 8.punktu). Spriedumu tādā formā, kas atrisinātu lietā pastāvošo strīdu

pēc būtības, taša tikai pirmās un apelācijas instances tiesa. Savukārt kasācijas instancē tiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.pantu pārbauda tikai apelācijas instances tiesas sprieduma tiesiskumu un saskaņā ar 348.pantu taša vienu no šādiem spriedumiem – atstāj apelācijas instances tiesas spriedumu negrozītu, atceļ to pilnībā vai daļā vai arī likumā noteiktajos gadījumos atstāj pieteikumu bez izskatīšanas vai izbeidz tiesvedību. Līdz ar to tiesa kasācijas instancē negroza apelācijas instances tiesas sprieduma rezolutīvo daļu. Citiem vārdiem sakot, ja kasācijas instances tiesas ieskatā apelācijas instances tiesas spriedums ir prettiesisks, tā to atceļ un nosūta lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances vai pirmās instances tiesai, nevis pati atrisina strīdu pēc būtības.

Minētos tiesiskuma pārbaudes kritērijus kasācijas instances tiesā vispārīgi nosaka Administratīvā procesa likuma 7., 326. un 327.pants. Šie kritēriji ir vērsti uz tādu kasācijas instances tiesas pārbaudi pār apelācijas instances tiesas vadīto procesu un taisīto spriedumu, lai konstatētu, vai apelācijas instances tiesa ir pareizi interpretējusi un piemērojusi materiālo tiesību normas, kā arī, lai konstatētu, vai tā nav būtiski pārkāpusi procesuālās tiesību normas.

Vienīgo no iepriekšminētajiem procesuālo tiesību institūtiem (sk. šā sprieduma 10.punktu), ko var piemērot kasācijas instances tiesa, saskaņā ar 352.pantu ir pārrakstīšanās un matemātiskā aprēķina kļūdu labošana, jo šis institūts nav saistāms tikai ar lietas izskatīšanu pēc būtības un tādējādi arī ar sprieduma izpildi, bet vienlaikus arī kalpo jebkuras spriedumā konstatētās kļūdas novēršanai.

[12] SIA "Limbažu komunālserviss" ir griezies Administratīvo lietu departamentā ar pieteikumu, lūdzot sniegt Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 11.janvāra sprieduma skaidrojumu vai arī taisīt tam papildspriedumu. Ņemot vērā Administratīvā procesa likumu 338. un 339.pantu, secināms, ka Administratīvo lietu departaments ir kasācijas instances tiesa. Tādējādi Administratīvo lietu departaments secina, ka SIA "Limbažu komunālserviss" pieteikuma izvērtēšana un apmierināšana nav tā kompetencē. Tā kā šāds pieteikums nevar būt izskatīšanas priekšmets kasācijas instances tiesas sēdē, tad tiesvedība konkrētajā gadījumā ir izbeidzama.

[13] Turklāt Administratīvo lietu departaments vērš uzmanību, ka SIA "Limbažu komunālserviss" nepieder pie tā personu loka, kuram saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 261. un 262.pantu ir dotas tiesības iesniegt pieteikumu par sprieduma izskaidrošanu un papildsprieduma taisīšanu. Atbilstoši šiem pantiem (sk. arī šā sprieduma 9.punktu) minētos lūgumus attiecīgai tiesai var izteikt tikai konkrētās lietas administratīvā procesa dalībnieks. Lietā nav strīda, ka SIA "Limbažu komunālserviss" šajā lietā nav administratīvā procesa dalībnieks Administratīvā procesa likuma 24.panta izpratnē.

Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka šajā SIA "Limbažu komunālserviss" pieteikumā nav izvērtējami citi sprieduma izskaidrošanai vai papildsprieduma taisīšanai nepieciešamo kritēriju pastāvēšana.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 262. un 312.pantu, kā arī 282.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

izbeigt tiesvedību SIA "Limbažu komunālserviss" pieteikumā par Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 11.janvāra sprieduma skaidrošanu vai papildsprieduma taisīšanu.

Par procesuālo tiesību normu pārkāpumu, kas novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas (Administratīvā procesa likuma 327.panta otrā daļa)

Tā kā pieteicēja iesniegtais pieteikums bijis par Tieslietu ministrijas rīcību, bet kasācijas sūdzībā ietvertie argumenti neattiecas uz apelācijas instances tiesā izlemto jautājumu par Tieslietu ministrijas kompetenci, kasācijas sūdzībā norādītie pieteicēja argumenti nevarēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

2005.gada 9.martā

Lieta Nr.SKA-115

**RĪCĪBAS SĒDES
LĒMUMS**

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova

rīcības sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc Viktora S. sūdzības par Tieslietu ministrijas faktisko rīcību, sakarā ar Viktora S. kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 9.decembra spriedumu.

Senatoru kolēģija

k o n s t a t ē j a :

Ar Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 9.decembra spriedumu noraidīta Viktora S. sūdzība par Tieslietu ministrijas faktisko rīcību. Viktors S. par šo spriedumu iesniedzis kasācijas sūdzību.

Kasācijas sūdzībā Viktors S. norādījis, ka apgabaltiesa esot pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 169.panta pirmo daļu, 224.pantu, 250.panta trešo daļu un 268.panta 2.punktu. Apgabaltiesa esot pārkāpusi arī Civillikuma 1459., 1461., 1511., 1587., 1588., 1779. un 2352.a pantu. Ar apgabaltiesas spriedumu esot aizskartas arī tiesības, ko pieteicējam garantē Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta 1.punkts, 13.pants un konvencijas Pirmā protokola 1.pants.

Iepazinusies ar lietas materiāliem un kasācijas sūdzības argumentiem, senatoru kolēģija atzīst, ka sūdzība neatbilst likuma prasībām un tādēļ kasācijas tiesvedības ierosināšana atsakāma tālāk minēto argumentu dēļ.

1. Kasācijas sūdzībā Viktors S. ir minējis procesuālo tiesību normas, kuras, viņaprāt, Administratīvā apgabaltiesa ir pārkāpusi, proti, Administratīvā procesa likuma 169., 224., 250., 268.pantu, kā arī norādījis, kā šo tiesību normu pārkāpums, viņaprāt, izpaudies. Tādējādi šajā daļā kasācijas sūdzība formāli atbilst Administratīvā procesa likuma 328.panta prasībām.

Taču atbilstoši Administratīvā procesa likuma 327.panta otrajai daļai procesuālo tiesību normu pārkāpums var būt pamats sprieduma pārsūdzēšanai kasācijas kārtībā, ja šis pārkāpums **novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.**

Pieteikumu Viktors S. iesniedzis par Tieslietu ministrijas rīcību, lūdzot uzdot Tieslietu ministrijai izsniegt viņam Latvijas Republikas valdības lēmuma norakstu. Administratīvā apgabaltiesa spriedumā atzinusi, ka šāda jautājuma izlemšana, proti, Ministru kabineta lēmuma noraksta izsniegšana nav Tieslietu ministrijas kompetencē, bet atbilstoši tiesību normās noteiktajam valsts institūcijas ir tiesīgas izskatīt un atbildēt uz iesniegumiem tikai savas kompetences ietvaros. Turklāt apgabaltiesa spriedumā konstatējusi, ka Tieslietu ministrija atbilstoši likuma prasībām Viktora S. iesniegumu nosūtījusi kompetentai institūcijai – Valsts kancelejai un ka Ministru kabineta pārstāve starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās ir sniegusi atbildi Viktoram S. par to, ka viņa pieprasītais lēmums Ministru kabinetā nemaz nav ticis pieņemts. Apgabaltiesas spriedumā arī konstatēts, ka Eiropas cilvēktiesību tiesa Viktora S. sūdzību atzinusi par nepieņemamu, par ko viņam ticis paziņots.

Tādējādi, izvērtējot minētos kasācijas sūdzības argumentus un Administratīvās apgabaltiesas spriedumu, senatoru kolēģija atzīst, ka Viktora S. norādītie Administratīvā procesa likuma normu pārkāpumi nevarēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, jo neattiecas uz tiesas spriedumā izlemto jautājumu par Tieslietu ministrijas kompetenci.

Turklāt iepriekš minētie kasācijas sūdzības argumenti ir vērsti arī uz faktisko apstākļu noskaidrošanu un pierādījumu vērtēšanu, kas nav kasācijas instances tiesas kompetencē.

2. Bez tam kasācijas sūdzībā ir nosaukta virkne Civillikuma normu, kuras Viktora S. ieskatā apgabaltiesai bija jāpiemēro, tādējādi paužot viedokli, ka apgabaltiesa pieļāvusi arī materiālo tiesību normu pārkāpumu.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 328.panta pirmās daļas 5.punktam kasācijas sūdzībā ir jānorāda ne tikai tiesību normas, kuras tiesa ir pārkāpusi, bet arī kā izpaudies šis pārkāpums. Taču kasācijas sūdzībā Viktors S. nav norādījis, kā izpaudies nosaukto Civillikuma pantu pārkāpums tiesas spriedumā.

3. Arī attiecībā uz Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta 1.punkta, 13.panta un konvencijas Pirmā protokola 1.pantu Viktors S. kasācijas sūdzībā tikai paudis viedokli, ka ar apgabaltiesas spriedumu pārkāptas šīs tiesību normas, taču nav argumentējis, kādā veidā izpaudies minēto tiesību normu pārkāpums apgabaltiesas spriedumā.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 338.pantam senatoru kolēģija

n o l ē m a :

atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību pēc Viktora S. kasācijas sūdzības par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 9.decembra spriedumu.

Par tiesvedības apturēšanas tiesiskumu (Administratīvā procesa likuma 273.panta 1.punkts, 275.panta 1.punkts)

Nav pamatota tiesvedības apturēšana lietā līdz tiesību pārņemēja noskaidrošanai, ja pieteicēja – sabiedrība ar ierobežotu atbildību – likumā noteiktajā termiņā nav iesniegusi pieteikumu pārreģistrācijai no Uzņēmumu reģistra Komercreģistrā. Šāda sabiedrība uzskatāma par juridisku personu – likvidējamu sabiedrību, kurai pašai ir administratīvi procesuālā tiesībspēja un kura beigs pastāvēt ar tās izslēgšanu no Uzņēmumu reģistra.

2005.gada 19.aprīlī

Lieta Nr.SKA-197

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	E.Vernuša,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim E.Darapolskim,

atklātā tiesas sēdē izskatīja sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Bau Pol" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 03.marta lēmumu, ar kuru apturēta tiesvedība administratīvajā lietā sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Bau Pol" sūdzībā par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2001.gada 7.februāra lēmumu Nr.19/2502 līdz tiesību pārņemēja noteikšanai vai likumiskā pārstāvja iecelšanai.

Aprakstošā daļa

[1] 2001.gada 7.februārī Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) ģenerāldirektors pieņēma lēmumu Nr.19/2502, ar kuru atstāja spēkā VID Zemgales reģionālās iestādes direktora pienākumu izpildītāja 2000.gada 4.decembra lēmumu un papildu nomaksai budžetā sabiedrībai ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Bau Pol" noteica pievienotās vērtības nodokli 7460,56 latus un soda naudu 6657,38 latus, muitas nodokli 540,94 latus un soda naudu 540,94 latus, iedzīvotāju ienākuma nodokli 99,86 latus un soda naudu 99,86 latus, soda naudu 10 latus par likumā "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" noteikto paziņojumu neiesniegšanu, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas 162,80 latus un soda naudu 162,80 latus, kā arī soda naudu par skaidrā naudā veikto darījumu nedeklarēšanu 55,85 latus.

[2] Par minēto VID ģenerāldirektora lēmumu SIA "Bau Pol" iesniedza sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā, kura ar 2002.gada 26.jūnija spriedumu noraidīja SIA "Bau Pol" sūdzību par VID ģenerāldirektora 2001.gada 7.februāra lēmumu Nr.19/2502.

[3] Izskatot SIA "Bau Pol" apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 3.marta lēmumu apturējusi tiesvedību administratīvajā lietā sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Bau Pol" sūdzībā par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2001.gada 7.februāra lēmumu Nr.19/2502 līdz tiesību pārnēmēja noteikšanai vai likumiskā pārstāvja iecelšanai.

[3.1] Tiesa konstatējusi, ka no Uzņēmumu reģistra datiem izriet, ka SIA "Bau Pol" likumā noteiktajā kārtībā un termiņā nav reģistrējies Komercreģistrā un tās darbība ir izbeigta, pamatojoties uz Komerclikuma spēkā stāšanās kārtības likuma 19.panta pirmo un otro daļu. Tiesa uzskatījusi, ka sakarā ar darbības izbeigšanu SIA "Bau Pol" kā juridiska persona beigusi pastāvēt, līdz ar to pieteicēja ir zaudējusi administratīvi procesuālo rīcībspēju.

[3.2] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 273.panta 1.punktu tiesas pienākums ir apturēt tiesvedību, ja mirusi fiziskā persona vai beigusi pastāvēt juridiskā persona, kas lietā ir pieteicējs vai trešā persona ar patstāvīgiem prasījumiem, un ja apstrīdētā tiesiskā attiecība pieļauj tiesību pārnemšanu.

Saskaņā ar APL 275.panta 1.punktu šā likuma 273.panta 1.punktā paredzētajos gadījumos tiesvedību aptur līdz tiesību pārnēmēja noteikšanai vai likumiskā pārstāvja iecelšanai. Administratīvā apgabaltiesa uzskatījusi, ka pieteicējas prasījums pieļauj tiesību pārnemšanu.

[3.3] Pamatojoties uz minēto, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka tiesvedība administratīvajā lietā ir apturama līdz tiesību pārnēmēja noteikšanai vai likumiskā pārstāvja iecelšanai.

[4] Par minēto lēmumu SIA "Bau Pol" iesniedzis blakus sūdzību, lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 3.marta lēmumu par tiesvedības apturēšanu un atjaunot tiesvedību lietā.

[4.1] Blakus sūdzībā norādīts, ka tiesa savā lēmumā ir kļūdaini izdarījusi secinājumu, ka sakarā ar darbības izbeigšanu SIA "Bau Pol" kā juridiska persona beigusi pastāvēt un līdz ar to ir zaudējusi administratīvi procesuālo rīcībspēju. SIA "Bau Pol" joprojām ir reģistrēta Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā, nav no tā izslēgta. Tai ir reģistrētas amatpersonas ar paraksta tiesībām līdz 2006.gadam.

[4.2] Sakarā ar to, ka SIA "Bau Pol" nav pārreģistrējies Komercreģistrā, saskaņā ar Komerclikuma spēkā stāšanās kārtības likuma 19.panta otro daļu sabiedrību uzskata par darbību izbeigušu, bet tās likvidācija notiek saskaņā ar šī likuma 19.panta noteikumiem, proti, ir jāievieto publikācija laikrakstā "Latvijas Vēstnesis", jāreģistrē

kreditoru prasījumi utt. Tikai pēc visu likumā noteikto darbību veikšanas sabiedrību var izslēgt no Uzņēmumu reģistra.

[4.3] Blakus sūdzības iesniedzējs uzskata, ka līdz ar to ir nepamatota tiesas atsauce uz APL 273.panta 1.punktu, jo pieteicēja – SIA "Bau Pol" nav beigusi pastāvēt kā juridiska persona, tā joprojām ir reģistrēta Uzņēmumu reģistrā ar noteiktu reģistrācijas numuru un nav no tā izslēgta, kā arī nav likvidēta. Bez tam konkrētajā gadījumā nav un nebūs iespējams noteikt tiesību pārnēmēju, jo nekādas darbības un izmaiņas Uzņēmumu reģistra žurnālā nav iespējams reģistrēt.

[5] Uz tiesas sēdi blakus sūdzības iesniedzēja pārstāvis nav ieradies. Ņemot vērā, ka tiesā saņemts SIA "Bau Pol" iesniegums izskatīt lietu bez uzņēmuma pārstāvja klātbūtnes, Administratīvo lietu departaments atzina par iespējamu izskatīt lietu bez blakus sūdzības iesniedzēja pārstāvja piedalīšanās.

Tiesas sēdē Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvis neatzina blakus sūdzību un lūdza to noraidīt.

Motīvu daļa

[6] Komerclikuma spēkā stāšanās kārtības likuma 9.panta pirmā daļa nosaka, ka Uzņēmumu reģistrā reģistrētu sabiedrību ar ierobežotu atbildību līdz 2004.gada 31.decembrim piesaka ierakstīšanai komercreģistrā vai ar dalībnieku sapulces lēmumu uzsāk šādas sabiedrības likvidāciju, piesakot to reģistrācijai Uzņēmumu reģistrā.

Minētā likuma 19.panta pirmā daļa noteic, ka, ja uzņēmums atbilstoši šīs nodaļas noteikumiem attiecīgajā termiņā nav pieteikts ierakstīšanai komercreģistrā un nav pieņemts lēmums par uzņēmuma likvidāciju, to likvidē šajā pantā noteiktajā kārtībā. Šī panta otrā daļa nosaka, ka ar nākamo dienu pēc šajā nodaļā minētā attiecīgā termiņa notecēšanas uzņēmumu uzskata par darbību izbeigušu, un komercreģistra iestāde izdara attiecīgu ierakstu uzņēmumu reģistrā. Šo subjektu sarakstu komercreģistra iestāde publicē laikrakstā "Latvijas Vēstnesis".

Saskaņā ar šī likuma 19.panta trešo daļu triju mēnešu laikā no publikācijas dienas visi attiecīgā uzņēmuma kreditori un nodokļu administrācija var paziņot komercreģistra iestādei par saviem mantiskajiem prasījumiem pret uzņēmumu. Gadījumā, ja šajā termiņā komercreģistra iestāde nevienu paziņojumu par prasījumiem nav saņēmusi, uzņēmumu ar komercreģistra iestādes amatpersonas lēmumu izslēdz no uzņēmumu reģistra (šī likuma 19.panta ceturtā daļa). Savukārt, ja minētajā termiņā komercreģistra iestāde ir saņēmusi kādu paziņojumu par prasījumiem, ar nākamo dienu pēc šī termiņa izbeigšanās uzņēmums nav tiesīgs veikt uzņēmējdarbību (19.panta sestā daļa). Ja šajā termiņā komercreģistra iestāde ir saņēmusi kreditoru vai nodokļu administrācijas paziņojumu par

prasījumiem, uzņēmums veic uzņēmuma likvidāciju atbilstoši normatīvajiem aktiem, saskaņā ar kuriem tas dibināts (19.panta septītajā daļā).

[7] Ievērojot minēto, Administratīvo lietu departaments secina, ka, gadījumā, ja attiecīgajā termiņā uzņēmums nav pieteikts ierakstīšanai komercreģistrā, tas tiek uzskatīts par darbību izbeigušu un tiek likvidēts likumā noteiktajā kārtībā. Likvidācijas kārtība ir atkarīga no tā, vai komercreģistra iestāde saņem prasījumus triju mēnešu laikā no to subjektu, kas nav iesnieguši pieteikumus ierakstīšanai komercreģistrā un ir uzskatāmi par darbību izbeigušiem, saraksta publikācijas dienas laikrakstā "Latvijas Vēstnesis". Ja komercreģistra iestāde šādu prasījumus nesaņem, *ex lege* (no likuma) izriet, ka uzņēmumu ar komercreģistra iestādes amatpersonas lēmumu izslēdz no Uzņēmumu reģistra. Šajā gadījumā uzņēmums tiek izslēgts no Uzņēmumu reģistra bez likvidācijas procedūras. Savukārt, ja minētajā termiņā komercreģistra iestādē tiek saņemts kāds prasījums, uzņēmumam jāveic uzņēmuma likvidācija atbilstoši tiem normatīvajiem aktiem, saskaņā ar kuriem tas nodibināts.

[8] APL 21.panta pirmās daļas 2.punkts noteic, ka administratīvi procesuālā rīcībā ir privāto tiesību juridiskajai personai.

Administratīvo lietu departaments atzīst, ka konkrētajā gadījumā lietā pastāv strīds par to, vai SIA "Bau Pol", kura saskaņā ar Komerclikuma spēkā stāšanās kārtības likumu uzskatāma par darbību izbeigušu, ir juridiskas personas statuss un līdz ar to administratīvi procesuālā rīcībā. Tādējādi nepieciešams noskaidrot, ar kuru brīdi beidz pastāvēt juridiskā persona.

[9] Uz sabiedrību ar ierobežotu atbildību, kura nav iesniegusi pieteikumu par pārreģistrāciju komercreģistrā, tiek attiecināti likuma "Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību" un likuma "Par uzņēmējdarbību" noteikumi.

Likuma "Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību" 21.panta ceturtā daļa nosaka, ka sabiedrība iegūst juridiskās personas tiesības ar brīdi, kad tā tiek reģistrēta Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā. Analogisks regulējums ir ietverts Komerclikumā, kura 135.panta otrā daļa noteic, ka sabiedrība uzskatāma par nodibinātu un iegūst juridiskās personas statusu ar dienu, kad tā ierakstīta komercreģistrā. Kā atzīts komerc tiesību doktrīnā, ierakstam publiskā reģistrā ir konstitutīvas sekas – sabiedrības ar ierobežotu atbildību ierakstīšanas rezultātā rodas juridiska persona (sk.: Strupiņš A. Komerclikuma komentāri. A daļa. Komerclikuma komentāri. R., 2003, 44.lpp.; Strupiņš A. Komerclikuma komentāri III. B.daļa. Komersanti. R., 2003, 26.lpp.) Tādējādi juridiskās personas statuss tiek iegūts ar brīdi, kad sabiedrība tiek reģistrēta attiecīgajā publiskajā reģistrā.

Likuma "Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību" 51.panta septītā daļa nosaka, ka likvidācijas laikā sabiedrībai saglabājas juridiskās personas tiesības, bet sabiedrības nosaukumam (firmai) jāpievieno vārds "likvidējamā".

Saskaņā ar likuma "Par uzņēmējdarbību" 34.panta trīspadsmito daļu uzņēmums (uzņēmējdarbība) uzskatāms par likvidētu pēc tā izslēgšanas no Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra.

[10] Ievērojot iepriekš minēto, Administratīvo lietu departaments secina, ka likvidācijas laikā sabiedrībai ar ierobežotu atbildību saglabājas juridiskās personas statuss, bet šo juridiskās personas statusu sabiedrība ar ierobežotu atbildību zaudē tikai ar brīdi, kad tā tiek izslēgta no Uzņēmumu reģistra. Līdz ar to juridiskās personas statuss tiek iegūts ar reģistrāciju publiskajā reģistrā, bet zaudēts – attiecīgi ar izslēgšanu no šī reģistra. Tādējādi SIA "Bau Pol" zaudēs juridiskās personas tiesības un beigs pastāvēt ar brīdi, kad tā tiks izslēgta no Uzņēmumu reģistra.

[11] Pie šādiem apstākļiem Administratīvo lietu departaments atzīst par nepamatotu apelācijas instances tiesas secinājumu, ka sakarā ar darbības izbeigšanu SIA "Bau Pol" kā juridiska persona beigusi pastāvēt un līdz ar to pieteicēja ir zaudējusi administratīvi procesuālo rīcībā. Ņemot vērā, ka SIA "Bau Pol" vēl nav izslēgta no Uzņēmumu reģistra, nav nekāda pamata uzskatīt, ka SIA "Bau Pol" nav juridiskās personas statusa un ka tā būtu zaudējusi administratīvi procesuālo rīcībā.

Ņemot vērā to, ka SIA "Bau Pol" nav beigusi pastāvēt kā juridiskā persona, nav arī pamatots apelācijas instances tiesas lēmums apturēt tiesvedību lietā sakarā ar to, ka beigusi pastāvēt juridiskā persona.

[12] Administratīvo lietu departaments arī atzīst, ka nav pamatots apelācijas instances tiesas apgalvojums, ka konkrētajā gadījumā ir iespējama SIA "Bau Pol" tiesību pārņemšana. Pēc SIA "Bau Pol" likvidācijas, tā tiks izslēgta no Uzņēmumu reģistra. Līdz ar to šajā gadījumā nav iespējama SIA "Bau Pol" tiesību pārņemšana.

[13] Ņemot vērā augstāk izklāstītos argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas lēmums atceļams, bet iesniegtā blakus sūdzība apmierināma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 3.punktu Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 3.marta lēmumu un atjaunot tiesvedību administratīvajā lietā sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Bau Pol" sūdzībā par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2001.gada 7.februāra lēmumu Nr.19/2502.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par atlīdzību administratīvā akta adresāta pārstāvim adresātam sarežģītā administratīvā lietā

Personas tiesību uz taisnīgu tiesu nodrošināšanai valstij ir jāsedz arī izdevumi par ārpus tiesas sēdes sniegtajiem nepieciešamajiem juridiskajiem pakalpojumiem.

2005.gada 30.augustā

Lieta Nr.SKA-346

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	V.Krūmiņa,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties pieteicējas pārstāvēm S.Olsenai un M.Zemdegai un atbildētājas pārstāvēm A.Auziņai un L.Muceniecei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja I.B. pārstāvju S.Olсенas un M.Zemdegas blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 18.maija lēmumu, ar kuru daļēji atzīts par nepamatotu iesniegums izmaksāt atlīdzību pieteicējas pārstāvēm pieteicējai sarežģītā administratīvajā lietā.

Aprakstošā daļa

[1] S.Olсena un M.Zemdega pārstāvēja I.B. tiesā administratīvajā lietā par Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2001.gada 26.oktobra lēmuma Nr.3029 atcelšanu.

[2] I.B. pārstāves 2005.gada 11.aprīlī iesniedza pieteikumu Administratīvajā apgabaltiesā, lūdzot samaksāt atlīdzību minētajām personām par I.B. pārstāvību. Iesniegumā norādīts, ka administratīvā lieta pieteicējai bija sarežģīta, I.B. ir pensionāre un trešās grupas invalīde, līdz ar to viņas mantiskais stāvoklis liedz segt izdevumus par sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem. Pieteikumā norādīts, ka pārstāves juridisko pakalpojumu sniegšanai I.B. veltījušas 28 stundas.

[3] Izskatot pieteikumu, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 17.maija lēmumu pieteikumu atzina par daļēji pamatotu un noteica izmaksāt I.B. pārstāvēm atlīdzību par tiesas sēdē pavadīto laiku, t.i., par 10 stundām un 15 minūtēm. Apgabaltiesa lēmumu pamatoja ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[3.1] Izskatāmā lieta ir atzīstama par pieteicējai sarežģītu, un pieteicējas iesniegtie dokumenti apliecina, ka pieteicējas mantiskais stāvoklis apgrūtinā atlīdzības samaksu pārstāvim, līdz ar to ir pamats lemt par atlīdzības izmaksu pieteicējas pārstāvēm.

[3.2] Saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 28.augusta* noteikumu Nr.735 "Noteikumi par atlīdzības izmaksas kārtību un tās apmēru fiziskās personas pārstāvim administratīvajā lietā, kas adresātam ir sarežģīta" (turpmāk – noteikumi Nr.735) pielikumu uzziņā par pārstāvju piedalīšanos administratīvajā lietā jānorāda administratīvās lietas, kurā piedalījās personas pārstāvis, izskatīšanas laiks. Līdz ar to pieteicējas pārstāvēm jāizmaksā atlīdzība tikai par tiesas sēdē pavadīto laiku, t.i., par 10 stundām un 15 minūtēm.

[4] Par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 17.maija lēmumu pieteicējas pārstāves iesniedza blakus sūdzību, kurā lūgts "atcelt Administratīvās apgabaltiesas lēmumu daļā par atlīdzības izmaksu tikai vienai pārstāvei tikai par tiesas sēdē pavadīto laiku un noteikt izmaksāt atlīdzību arī otrai I.B. pārstāvei, turklāt abām pārstāvēm rēķināt atlīdzības izmaksu par visu ar lietas vešanu patērēto laiku". Iesniegums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[4.1] Normatīvajos aktos nav noteikts, ka atlīdzību izmaksā tikai vienam personas pārstāvim, un Administratīvā apgabaltiesa lēmumā šo pieņēmumu nav pamatojusi.

[4.2] Lēmums izmaksāt atlīdzību tikai vienai pārstāvei būtiski ierobežo personas tiesības un pārkāpj privātpersonas tiesību aizsardzības principu. Valsts Darbspējas ekspertīzes Valsts komisiju tiesā pārstāvēja trīs pārstāvji, tātad pieteicējai ir jābūt iespējai nodrošināt tikpat pārstāvjus. Tiesa nav ievērojusi vienlīdzības principu, pieļaujot, ka iestādi pārstāv trīs pārstāvji, bet atlīdzību izmaksājot tikai vienai personas pārstāvei.

[4.3] Normatīvajos aktos nav noteikts, ka pārstāvim atlīdzina tikai par tiesas sēdē pavadīto laiku. Saskaņā ar noteikumu Nr.735* pielikumu uzziņu izsniedz iestāde.

Pielikumā nav noteikts, ka uzziņu izsniedz arī tiesa. Līdz ar to par uzziņas izsniedzēju ir atzīstama atbildētāja iestāde, nevis tiesa. Fiziskās personas pārstāvim jāizmaksā atlīdzība atbilstoši laikam, ko iestāde pavadījusi, sagatavojot lietu.

[5] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāves blakus sūdzību uzturēja uz tajā norādītajiem pamatiem, papildus norādot, ka apgabaltiesa ar lēmumu ir nepamatoti ierobežojusi pārstāvju skaitu, pārkāpjot Satversmes 92.pantu. Saskaņā ar minēto pantu ikvienam ir tiesības uz pārstāvību likumisko interešu aizsardzībai. Administratīvā procesa likuma 18.panta ceturtā daļa ir pretrunā Satversmei. Nevar ierobežot tiesības uz pārstāvību atkarībā no mantiskā stāvokļa un lietas sarežģītības.

Atbildētāja blakus sūdzību neatzina.

* Red. piez.: 2004.gada 24.augusta noteikumi Nr.735.

Motīvu daļa

[6] Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 18.panta ceturrtā daļa noteic, ka adresātam sarežģītās administratīvajās lietās pēc iestādes vai tiesas lēmuma, ievērojot fiziskās personas mantisko stāvokli, tās pārstāvim izmaksā atlīdzību no valsts budžeta, kā arī pilnvaro Ministru kabinetu noteikt atlīdzības apmēru un izmaksas kārtību.

Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvā procesa likuma pilnvarojumā Ministru kabinetam noteikt pārstāvim izmaksājamās atlīdzības apmēru un izmaksas kārtību nav precizēti atlīdzināmo juridisko pakalpoju veidi, kā arī nav ierobežotas tiesības saņemt atlīdzību par noteikta veida juridiskiem pakalpojumiem.

[7] Noteikumu Nr.735, kas izdoti saskaņā ar APL 18.panta ceturto daļu, 6.punkts noteic, ka par pienākumu veikšanu administratīvajā lietā tiesā pārstāvim izmaksā atlīdzību triju latu apmērā par vienu darba stundu, bet ne vairāk par 20 latiem par pilnu darba dienu. Saskaņā ar šo noteikumu 5.punktu pārstāvim izmaksā atlīdzību, pamatojoties uz iestādes vai tiesas izsniegto uzziņu, kurā norādīts administratīvās lietas izskatīšanas laiks iestādē vai tiesā. No minētajām tiesību normām izriet, ka Ministru kabinets ir noteicis atlīdzības apmēru pārstāvim tikai par tiesas sēdē pavadīto laiku.

[8] Saskaņā ar Satversmes 92.panta pirmo un ceturto teikumu ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā un ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību. No tiesībām uz taisnīgu tiesu izriet ikviena tiesības uz pieeju tiesai. Savukārt efektīva pieeja tiesai ir saistīta ar personas spēju saņemt juridiskos pakalpojumus. Eiropas Padomes Ministru komitejas 1981.gada 14.maija rekomendācijas Nr.R(81)7 "Par justīcijas pieejamības veicināšanas pasākumiem" (*on measures facilitating access to justice*) (turpmāk – rekomendācija Nr.R(81)7) 13.pantā ir noteikts, ka īpaša uzmanība ir jāpievērš izmaksām par pārstāvību un ekspertiem, lai minētās izmaksas nebūtu šķērslis pieejai tiesai. Līdz ar to personas tiesības uz tiesas pieejamību rada valsts pienākumu nodrošināt personai iespēju saņemt juridiskos pakalpojumus tādā apmērā, lai nodrošinātu efektīvu personas tiesību aizsardzību tiesā. (sk. arī *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1979.gada 9.septembra sprieduma Airey v. Irland 26.punktu*).

Ievērojot, ka juridisko pakalpojumu saņemšana ir atkarīga no personas spējas segt izdevumus un līdz ar to personas tiesības uz taisnīgu tiesu var tikt nepamatoti ierobežotas tās mantiskā stāvokļa dēļ, valstij ir pienākums nodrošināt, lai tiktu segti izdevumi par tiem juridiskajiem pakalpojumiem, kas nepieciešami personas tiesību aizsardzības nodrošināšanai tiesā un par kuriem persona pati nespēj samaksāt.

[9] Lai arī Satversme tieši neparedz gadījumus, kuros tiesības uz taisnīgu tiesu varētu ierobežot, tās tomēr nevar uzskatīt par

absolūtām. Satversme atzīstama par vienotu veselumu, un tajā ietvertās normas tulkojamas sistēmiski (sk. *Satversmes tiesas 2002.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr.2002-04-03 secinājumu daļas 2.punktu*). Tātad arī personas tiesības saņemt juridiskos pakalpojumus un no tām izrietošais valsts pienākums segt izmaksas par minētajiem pakalpojumiem, ir tulkojams kopsakarā ar personas tiesībām uz taisnīgu tiesu. Arī no rekomendācijas Nr.R(81)7 pielikumā minētā izriet, ka personas tiesības uz atlīdzinājumu par juridiskajiem pakalpojumiem var tikt ierobežotas, ņemot vērā atsevišķu lietu kategorijas. Tātad valsts ir tiesīga noteikt ierobežojumus juridisko pakalpojumu izmaksu atlīdzināšanai, ja persona pati spēj nodrošināt juridiskos pakalpojumus vai ja personas iespējas vērsties tiesā savu tiesību aizsardzībai ir nodrošinātas, arī nesaņemot papildu juridiskos pakalpojumus.

Likumdevējs ir noteicis, ka administratīvajās lietās darbojas objektīvās izmeklēšanas princips, kas nodrošina personas tiesību aizsardzību tiesā (sk. APL 150.panta ceturto daļu). Līdz ar to nepieciešamība pēc juridiskiem pakalpojumiem, kuru nesaņemšana liegtu personai vērsties tiesā, ir ievērojami samazināta. Tai pat laikā likumdevējs ir ņēmis vērā, ka jau esošie pasākumi pieejas tiesai veicināšanai varētu būt nepietiekami un personai varētu būt nepieciešams saņemt juridiskos pakalpojumus, ja administratīvā lieta adresātam ir sarežģīta un ja personas mantiskais stāvoklis nav pietiekams, lai segtu izdevumus par juridiskajiem pakalpojumiem.

Ievērojot minēto, Administratīvo lietu departaments, atzīst par nepamatotu pieteicējas pārstāvju tiesas sēdē pausto, ka tiesības uz pārstāvību nevar tikt ierobežotas, ņemot vērā noteiktus kritērijus.

[10] Ievērojot, ka personas pārstāvība administratīvajā lietā tiesā ir tieši saistīta ar lietas gatavošanu, personas konsultēšanu, atsevišķu juridisku dokumentu sagatavošanu, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka personai objektīvi nepieciešami un viņas pārstāvim atlīdzināmi ir arī ārpus tiesas sēdes sniegtie juridiskie pakalpojumi. Līdz ar to nav pamatots apgabaltiesas secinājums, ka pieteicējas pārstāvēm jāizmaksā atlīdzība tikai par tiesas sēdē pavadīto laiku.

Arī rekomendācijas Nr.R(81)7 pielikumā ir norādīts, ka pienākums izmaksāt atlīdzību ir tikai par objektīvi nepieciešamiem juridiskiem pakalpojumiem, kuri pamatoti lietā ir radušies. No minētā izriet, ka apgabaltiesai, lemjot par atlīdzības izmaksu I.B. pārstāvēm, bija jāvērtē, kuri no saņemtajiem juridiskajiem pakalpojumi bija nepieciešami, lai nodrošinātu personas pieeju tiesai, un vai vienīgie nepieciešamie juridiskie pakalpojumi tiesību uz tiesas aizsardzību nodrošināšanai bija personas pārstāvēšana tiesas sēdē.

[11] Ievērojot iepriekš secināto, ka personas pārstāvība tiesā ietver ne tikai pārstāvību tiesas sēdē, bet arī nepieciešamo procesuālo

dokumentu sagatavošanu un personas konsultēšanu līdz tiesas sēdei un to, ka noteikumos Nr.735 nav noteikta atlīdzība par ārpus tiesas sēdes sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Ministru kabinets ir atstājis līdz galam neregulētu jautājumu par atlīdzības apmēru pārstāvim adresātam sarežģītās administratīvajās lietās.

[12] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 15.panta divpadsmito daļu tiesa, izšķirot tiesību jautājumu, kurš normatīvajos aktos līdz galam nav neregulēts, nevar atteikties izlemt to tikai tādēļ, ka nav tiesību normas, kas neregulē konkrēto dzīves gadījumu. Ja likuma nepilnība ir atzīstama par likuma robu, tiesnesim ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums to aizpildīt, radot jaunu, tiesību sistēmai atbilstošu noteikumu (sk.: *Juridiskās metodes pamati. E.Meļķiša zinātniskā redakcijā. E.Kalniņš. Tiesību tālākveidošana. Rīga, 2003, 127.lpp.*).

Ņemot vērā, ka valsts pienākums ir atlīdzināt izmaksas administratīvā akta adresātam sarežģītās lietās arī par ārpus tiesas sēdes sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem, ir nepieciešamība noteikt minētās atlīdzības apmēru.

[13] Satversmes 1.pants noteic, ka Latvija ir neatkarīga, demokrātiska republika. Kā vairākos spriedumos secinājusi Satversmes tiesa, no šā panta izriet virkne tiesiskas valsts principu, tostarp taisnīguma princips. (sk. *Satversmes tiesas 2003.gada 23.aprīļa sprieduma lietā Nr.2002-20-0103 5.punktu*). Viens no taisnīguma principa ievērošanas gadījumiem ir analogijas piemērošana – līdzīgu gadījumu izšķiršana līdzīgi (sk.: *Juridiskās metodes pamati. E.Meļķiša zinātniskā redakcijā. E.Kalniņš. Tiesību tālākveidošana. Rīga, 2003, 145.lpp.*). Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likuma 1.pantā definētais likuma mērķis ir veicināt fiziskās personas tiesības uz taisnīgu tiesas aizsardzību, nodrošinot valsts garantētu finansiālu atbalstu juridiskās palīdzības saņemšanu. Ministru kabineta 2005.gada 7.jūnija noteikumos Nr.407 "Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidiem, maksimālo stundu skaitu, samaksas apmēru un kārtību" ir noteikts atlīdzības apmērs par valsts nodrošināto juridisko palīdzību, tostarp arī administratīvajās lietās.

Arī Administratīvā procesa likuma 18.panta mērķis ir nodrošināt personas pieeju tiesai, sedzot izmaksas par tai nepieciešamajiem juridiskajiem pakalpojumiem. Minētajos normatīvajos aktos definētais juridisko pakalpojumu izmaksu atlīdzināšanas mērķis sakrīt un atšķiras tikai personu loks, kurām tiek segtas izmaksas par juridiskajiem pakalpojumiem. Līdz ar to arī adresātam sarežģītās administratīvajās lietās, nosakot atlīdzināmos juridisko pakalpojumu veidus un samaksas apmēru, būtu jāvērtē valsts jau noteikto atlīdzību par valsts nodrošināto juridisko palīdzību.

[14] No lēmumā iepriekš minētā, ka valstij nav jānodrošina visu izmaksu par juridiskajiem pakalpojumiem atlīdzināšana un ka personas tiesību aizsardzība tiesā ir jānodrošina konkrētajā lietā nepieciešamajā un pietiekamā līmenī, izriet personas pārstāvja tiesības saņemt atlīdzību par atsevišķiem lietā nepieciešamajiem juridiskajiem pakalpojumiem. Attiecīgi, noskaidrojot atlīdzības par juridiskajiem pakalpojumiem apmēru, tiek vērtēts nepieciešamā darba apjoms, nevis uzdevuma veikšanā iesaistīto personu skaits. Tādējādi netiek ierobežotas personas tiesības pieaicināt, viņsprāt, vēlamo pārstāvju skaitu konkrētā juridiskā pakalpojuma izpildei, vienīgi atlīdzība tiek izmaksāta par konkrētu pakalpojumu atkarībā no veicamā darba apjoma. Ievērojot minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst par nepamatotu blakus sūdzības iesniedzēju uzskatu, ka atlīdzība par juridisko palīdzību palielināma, ņemot vērā visu pārstāvībā piedalījušos personu skaitu. Savukārt Administratīvās apgabaltiesas lēmums daļā, ar kuru nolemts izmaksāt atlīdzību par konkrētu juridisku pakalpojumu – pārstāvību tiesas sēdē, ņemot vērā juridiskā pakalpojuma sniegšanai veltīto laiku, atzīstams par pamatotu.

[15] Administratīvo lietu departaments atzīst, ka I.B. pārstāves pieteikumā tiesai par atlīdzības izmaksu ir norādījušas, ka juridisko pakalpojumu sniegšanai veltītas 28 stundas, nenorādot, konkrēti kādi juridiskie pakalpojumi šajā laikā I.B. tika sniegti. Līdz ar to Administratīvo lietu departamenta ieskatā minētais jautājums atkārtoti izskatāms Administratīvajā apgabaltiesā.

[16] Saskaņā ar APL 288.panta pirmo daļu, ja, izskatot lietu, konstatēti apstākļi, kas liecina par iespējamu tiesību normu pārkāpumu, kā arī citos gadījumos tiesa var pieņemt blakus lēmumu. Blakus lēmumu nosūta attiecīgajai institūcijai. Ievērojot, ka noteikumos nav līdz galam neregulēts jautājums par atlīdzības izmaksu apmēru pārstāvim adresātam sarežģītās administratīvajās lietās, Administratīvo lietu departaments nolēma pieņemt blakus lēmumu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 2.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 17.maija lēmumu daļā, ar kuru atteikts izmaksāt atlīdzību I.B. pārstāvēi S.Olsenai un M.Zemdegai par ārpus tiesas sēdes sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem, un nodot jautājumu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai citā tiesas sastāvā.

Pārējā daļā blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par administratīvā akta darbības apturēšanu, ja iesniegts pieteikums par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku vai pieteikums par administratīvā akta izdošanu (Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmā daļa)

Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmajā daļā minētie administratīvā akta darbības apturēšanas gadījumi ir izsmēļoši. No šīs normas neizriet, ka arī pieteikums atzīt administratīvo aktu par prettiesisku un pieteikums par administratīvā akta izdošanu aptur administratīvā akta darbību. Tā kā attiecībā uz šiem gadījumiem ar atteikumu tiesiskās attiecības netiek ne nodibinātas, ne mainītas, ne izbeigtas, šādā gadījumā arī nepastāv tiesiskās attiecības, kas būtu apturamas; nevar apturēt darbību tam, kam darbības nav.

2005.gada 20.septembrī

Lieta Nr.SKA-366

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

priekšsēdētājs senators
senatore
senatore

V.Jonikāns,
J.Briede,
V.Krūmiņa

rakstveida procesā izskatīja lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Oksanas K. un Valērija Ņ. pieteikumu par Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieka 2003.gada 24.oktobra lēmumu Nr.24/8-N-37, sakarā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 5.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas Kurzemes rajona dzimtsarakstu nodaļā 1997.gada 4.aprīlī tika reģistrēta Valērija Ņ. un Oksanas K. laulība.

Pēc laulības reģistrācijas Oksanai K. izsniegta termiņuzturēšanās atļauja Latvijas Republikā uz gadu, bet pēc tam tā pagarināta uz četriem gadiem. Oksanai K. izsniegtās termiņuzturēšanās atļaujas derīguma termiņš beidzies 2003.gada 15.februārī.

Oksana K. 2002.gada 29.novembrī iesniegusi Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde) iesniegumu uzturēšanās atļaujas saņemšanai.

Pārvalde ar 2003.gada 17. aprīļa lēmumu Nr.24/7-K-44; N-9 Oksanai K. atteikusi izsniegt pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā.

Par minēto Pārvaldes lēmumu Valērijs Ņ. un Oksana K. iesnieguši pieteikumu tiesā, lūdzot atzīt atteikumu par prettiesisku un uzlikt par pienākumu Pārvaldei izsniegt Oksanai K. pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Minētais pieteikums izskatīts dažādās tiesu instancēs, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 4.februāra spriedumu pieteikumu apmierinājusi daļēji, tas ir, atcēlusi minēto Pārvaldes lēmumu, savukārt ar 2005.gada 16.septembra spriedumu Administratīvo lietu departaments ir atcēlis Administratīvās apgabaltiesas spriedumu un nosūtījis lietu jaunai izskatīšanai.

[2] Pārvaldes Personu statusa kontroles departaments ar 2003.gada 17.septembra lēmumu Nr.5219, pamatojoties uz Imigrācijas likuma 41.panta 1.punktu un 63.panta pirmās daļas 4.punktu, Oksanai K. izdevis izbraukšanas rīkojumu, nosakot iecelšanas aizliegumu Latvijas Republikā līdz 2004.gada 17.septembrim. Šo lēmumu Oksana K. un viņas laulātais Valērijs Ņ. apstrīdējuši, iesniedzot sūdzību Pārvaldes priekšniekam.

Pārvaldes priekšnieks ar 2003.gada 24.oktobra lēmumu Nr.24/8-N-37 noteicis, ka Oksanai K. nekavējoties jāatstāj Latvijas Republikas teritorija, pretējā gadījumā tiks izskatīts jautājums par viņas piespiedu izraidīšanu no valsts. Lēmumā arī norādīts, ka beidzies Oksanai K. izsniegtās termiņuzturēšanās atļaujas termiņš un Pārvalde atteikusi izsniegt viņai pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Tāpat lēmumā norādīts, ka noteiktajā termiņā no valsts neizbraucot, Oksana K. pārkāpusi Imigrācijas likuma 4.panta pirmās daļas 2.punkta prasības.

[3] Oksana K. un Valērijs Ņ. iesnieguši Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā pieteikumu, kurā viņi lūguši atzīt par prettiesisku un atcelt Pārvaldes 2003.gada 17.septembra lēmumu Nr.5219. Pieteikumā norādīts, ka Oksana K. likumīgi ieceļojusi Latvijā, kur viņai 1997.gada 4.aprīlī reģistrēta laulība ar Valēriju Ņ. Pieteikumā arī norādīts, ka viņa nav vainojama normatīvo aktu, tostarp noteiktās ārvalstnieku uzturēšanās kārtības, pārkāpumā. Tāpat norādīts, ka ar Pārvaldes lēmumu ir aizskartas Oksanas K. un Valērija Ņ. tiesības un ierobežotas viņu tiesiskās intereses.

[4] Pamatojoties uz Valērija Ņ. lūgumu, Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa ar 2004.gada 20. aprīļa lēmumu nodevusi šo lietu izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai. Administratīvā rajona tiesa ar 2004.gada 22.jūlija spriedumu Oksanas K. un Valērija Ņ. pieteikumu apmierinājusi un atcēlusi Pārvaldes 2003.gada 17.septembra lēmumu Nr.5219 par izbraukšanas rīkojuma izsniegšanu un Pārvaldes priekšnieka 2003.gada 24.oktobra lēmumu Nr.24/8-N-37.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar Pārvaldes iesniegto apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 5.maija spriedumu Oksanas K. un Valērija Ņ. pieteikumu apmierinājusi, kā arī atzinusi par

prettiesisku un atcēlusi no tā pieņemšanas dienas Pārvaldes priekšnieka 2003.gada 24.oktobra lēmumu Nr.24/8-N-37. Spriedumu apgabaltiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 81.panta piekto daļu, šajā lietā jāizvērtē Pārvaldes priekšnieka 2003.gada 24.oktobra lēmums Nr.24/8-N-37 kā šajā administratīvajā procesā galīgi noformētais administratīvais akts.

[5.2] Lietā ir strīds par to, vai Pārvaldei bija tiesības izdot Oksanai K. izbraukšanas rīkojumu laikā, kad nav stājies spēkā tiesas spriedums lietā, kas ierosināta pēc viņas pieteikuma par atteikumu izdot pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

[5.3] Saskaņā ar Imigrācijas likuma 41.panta 1.punktu, lai izdotu izbraukšanas rīkojumu, Pārvaldes priekšniekam jākonstatē normatīvo aktu pārkāpums no administratīvā akta adresāta puses.

[5.4] Kamēr nav stājies spēkā attiecīgais tiesas spriedums, nevar atzīt, ka Oksana K. Latvijas Republikā uzturētos nelikumīgi, jo Oksana K. laikā no 1998.gada 16.februāra līdz 2003.gada 15.februārim uzturējusies Latvijā likumīgi uz termiņuzturēšanās atļaujas pamata, pirms termiņuzturēšanās atļaujas beigu datuma viņa vērsusies Pārvaldē ar iesniegumu pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai. Pārvaldes lēmumu viņa apstrīdējusi un pārsūdzējusi normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, kas liecina par to, ka starp lietas dalībniekiem pastāv domstarpības jautājumā par Oksanas K. tiesībām uzturēties Latvijas Republikā un šīs domstarpības izšķiramas tiesā. Šādā situācijā Pārvalde nebija tiesīga izsniegt Oksanai K. izbraukšanas rīkojumu, jo nebija iestājušies Imigrācijas likuma 41.panta 1.punktā paredzētie apstākļi – normatīvajos aktos noteiktās ieceļošanas un uzturēšanās kārtības pārkāpums. Līdz sprieduma par Pārvaldes lēmumu, ar kuru atteikts izsniegt uzturēšanās atļauju, spēkā stāšanās brīdim Pārvaldes rīcībā nav neapšaubāmu pierādījumu tam, ka Oksana K. uzturas Latvijas Republikā nelikumīgi.

[5.5] Arguments, ka Oksana K. nebija tiesīga pārsūdzēt Pārvaldes izsniegto izbraukšanas rīkojumu, nav pamatots, jo saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 31.pantu un Imigrācijas likuma 42.panta otro daļu, kā arī apstākli, ka Oksana K. pārsūdzējusi Pārvaldes lēmumu par atteikšanos izsniegt viņai pastāvīgās uzturēšanās atļauju, nav pamata uzskatīt, ka viņa laikā, kad iesniegusi pieteikumu tiesā, uzturētos valstī nelikumīgi.

[6] Pārvalde par šo apgabaltiesas spriedumu iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūgusi izbeigt tiesvedību daļā par Oksanas K. pieteikumu, kā arī lūgusi atcelt apgabaltiesas spriedumu pārējā daļā. Kasācijas sūdzībā Pārvalde norādījusi tālāk minētos argumentus.

[6.1] Apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 305.panta pirmo daļu, 251.panta piektās daļas 1.punktu, 247.panta

otro daļu un 154.panta pirmo daļu, kā arī objektīvās izmeklēšanas principu, jo nav vērtējusi Pārvaldes apelācijas sūdzībā norādītos motīvus un izdarījusi secinājumus, neizvērtējot lietas apstākļus un nedodot to juridisko novērtējumu. Tiesa nav argumentējusi, uz kādiem pierādījumiem un apsvērumiem balstoties ir izdarīti tiesas secinājumi, tas ir, nav izvērtējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus.

[6.2] Apgabaltiesa, secinot, ka Oksana K. neuzturas valstī nelikumīgi un tādēļ nepastāv Imigrācijas likuma 41.panta 1.punktā noteiktie apstākļi, ir nepareizi interpretējusi minēto tiesību normu un nav piemērojusi Imigrācijas likuma 5.panta pirmo daļu un 33.panta piekto daļu, tas ir, tiesību normas, uz kurām Pārvalde bija norādījusi apelācijas sūdzībā. Apgabaltiesa spriedumā nav norādījusi, kādēļ minētās tiesību normas šajā lietā nebūtu piemērojamas. Turklāt tiesa nav norādījusi, kādēļ Pārvaldes norādītie motīvi apelācijas sūdzībā tiek noraidīti.

[6.3] Apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 154.panta trešo daļu, jo spriedumā nav norādījusi, kādēļ Pārvaldes norādītos faktus atzīst par nepierādītiem.

[6.4] Izspriežot lietu, apgabaltiesa nav piemērojusi tiesību normu, kuru vajadzēja piemērot, tas ir, Deklarāciju par to personu cilvēktiesībām, kas nav tās valsts pilsoņi, kuras teritorijā dzīvo 4.pantu, kas noteic, ka ārvalstniekiem ir jāievēro tās valsts likumi, kuras teritorijā šīs personas dzīvo, un ar cieņu jāizturas pret šīs valsts tautas paražām un tradīcijām. Atbilstoši Imigrācijas likuma 5. un 11.pantam ārzemnieka likumīgais uzturēšanās pamats Latvijas Republikā ir vīza vai uzturēšanās atļauja. Tā kā pārsūdzētā rīkojuma izdošanas brīdī Oksanai K. nebija ne vīzas, ne uzturēšanās atļaujas, viņai nebija Imigrācijas likumā noteiktā pamata uzturēties valstī. Laulības noslēgšana pati par sevi nevar būt par pamatu, lai ārzemnieks uzturētos valstī neierobežotu laiku. Tāpat dokumentu iesniegšana uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai pati par sevi nevar būt pamats, lai ārzemnieks uzturētos valstī bez vīzas vai uzturēšanās atļaujas. Līdz ar to, ja tiesību normas aizliedz uzturēties bez vīzas vai uzturēšanās atļaujas, ārzemnieks nav tiesīgs to darīt, līdz viņam šāda atļauja tiek izsniegta vai lēmums atcelts. Tāpat secināms: ja ārzemniekam nav tiesību uzturēties Latvijas Republikā laikā, kad iesniegti dokumenti uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai, tad nav nekāda pamata atzīt, ka šai personai ir tiesības uzturēties valstī pēc tam, kad pieņemts lēmums atteikt šo atļauju.

[6.5] Apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi Administratīvā procesa likuma 185.pantu un tādējādi nepamatoti secinājusi, ka Oksana K. izbraukšanas rīkojuma izsniegšanas brīdī valstī neuzturējās nelikumīgi, jo bija pārsūdzējusi tiesā Pārvaldes lēmumu, ar kuru atteikts izsniegt viņai pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Minētā

Pārvades lēmuma darbība konkrētajā gadījumā netiek apturēta, jo, atsaucot nodibināt tiesības uzturēties valstī, konkrētas tiesiskās sekas neiestājas, līdz ar to šādu administratīvo aktu nevar izpildīt.

[6.6] Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa nepamatoti nav secinājusi, ka konkrētajā lietā ir izpildījušies nepieciešamie priekšnoteikumi, lai iestātos Imigrācijas likuma 41.panta 1.punktā noteiktās tiesiskās sekas – izbraukšanas rīkojuma izsniegšana. Tā kā saskaņā ar minēto pantu Pārvaldei ir jāizdod obligātais administratīvais akts, tad Pārvalde nebija tiesīga šādu administratīvo aktu neizdot, vadoties no lietderības apsvērumiem.

[6.7] Apgabaltiesa arī nepamatoti nav piemērojusi Imigrācijas likuma 5. un 33.pantu, nepareizi interpretējusi 42.panta otro daļu un tādējādi nepamatoti secinājusi, ka Oksanai K. bija tiesības pārsūdzēt izbraukšanas rīkojumu, pamatojoties uz Imigrācijas likuma 42.panta otro daļu, 40.pantu un secinājumu, ka Oksana K. valstī neuzturas nelikumīgi. Atbilstoši Imigrācijas likuma 40.pantam tiesā Pārvaldes priekšnieka lēmumu var pārsūdzēt ārzemnieks, kurš valstī uzturas likumīgi. Oksana K. rīkojuma izsniegšanas un pārsūdzēšanas brīdī valstī uzturējās nelikumīgi jeb bez legāla pamata, tas ir, viņa nebija ne saņēmusi, ne pieprasījusi vīzu vai uzturēšanās atļauju. Oksana K. tiesības pārsūdzēt Pārvaldes priekšnieka lēmumu varētu izmantot, ja viņa būtu saņēmusi ieejošanas vīzu vai uzturēšanās atļauju.

[7] Izvērtējot lietas materiālus un ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 114.pantu un apstākli, ka procesa dalībnieki ir piekrituši lietas izskatīšanai rakstveida procesā, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka lietā esošie dokumenti ir pietiekami, lai izspriestu lietu bez tiesas sēdes.

Motīvu daļa

[8] Oksana K., pārsūdzot 2003.gada 17. aprīļa atteikumu izsniegt pastāvīgās uzturēšanās atļauju, lūgusi atzīt atteikumu par prettiesisku un uzlikt par pienākumu izsniegt viņai pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Kā spriedumā secinājusi apgabaltiesa, kamēr nav stājies spēkā attiecīgais tiesas spriedums, nevar atzīt, ka Oksana K. Latvijas Republikā uzturētos nelikumīgi. No šī apgabaltiesas secinājuma izriet, ka attiecīgā tiesvedība lietā ir apturējusi atteikuma darbību.

[9] Administratīvo lietu departamenta ieskatā šāds secinājums nav pareizs. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 70.panta trešajai daļai administratīvais akts ir spēkā tik ilgi, līdz to atceļ, izpilda vai vairs nevar izpildīt sakarā ar faktisko vai tiesisko apstākļu maiņu. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmajai daļai pieteikuma iesniegšana tiesā par administratīvā akta atcelšanu, atzīšanu par spēku zaudējušu vai spēkā neesošu aptur administratīvā akta darbību no pieteikuma iesniegšanas dienas. Administratīvo lietu departamenta ieskatā Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmajā daļā minētie

administratīvā akta darbības apturēšanas gadījumi ir izsmeļoši. No šīs normas neizriet, ka arī pieteikums atzīt administratīvo aktu par prettiesisku un pieteikums par administratīvā akta izdošanu aptur administratīvā akta darbību. Tā kā atteikums ir negatīvs administratīvais akts, proti, tiesiskās attiecības ar atteikumu netiek ne nodibinātas, ne mainītas, ne izbeigtas, šādā gadījumā nepastāv tiesiskās attiecības, kas būtu apturamas. Citiem vārdiem, nevar apturēt darbību tam, kam darbības nav. Tādējādi Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmā daļa konkrētajā gadījumā nav piemērojama. Arī Imigrācijas likumā nav tiesību normas, no kuras izrietētu, ka atteikuma pārsūdzēšana aptur tā darbību. Tādējādi pārsūdzētais atteikums ir spēkā un Oksanai K. nav likumīga pamata uzturēties Latvijas Republikā, jo viņai uzturēšanās atļaujas derīguma termiņš beidzās 2003.gada 15.februārī.

No iepriekš teiktā izriet, ka pamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa ir nepareizi interpretējusi kasācijas sūdzībā minētās Administratīvā procesa likuma un Imigrācijas likuma normas.

Ņemot vērā iepriekšminēto, apgabaltiesas spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai.

[10] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 102.panta otrajai daļai tiesvedība administratīvajā lietā notiek pēc tām administratīvā procesa tiesību normām, kuras ir spēkā lietas izskatīšanas laikā. Jautājums par to, kura persona var pārsūdzēt Pārvaldes lēmumu, ir procesuālais jautājums, tādējādi iepriekš minētā tiesību norma ir piemērojama. Ar 2005.gada 16.jūniju Imigrācijas likuma 42.panta otrā daļas norma, kura noteica, ka Pārvaldes lēmumu tiesā var pārsūdzēt ārzemnieks, kurš Latvijas Republikā uzturas likumīgi, vai uzaicinājās, ir grozīta. Tagad šī norma izteikta šādā redakcijā: "Pārvaldes priekšnieka lēmumu par izbraukšanas rīkojumu septiņu dienu laikā pēc tā spēkā stāšanās ir tiesības pārsūdzēt tiesā." Atbilstoši jaunai redakcijai lēmumu var pārsūdzēt arī persona, kas valstī uzturas bez legāla pamata.

Ievērojot iepriekš teikto, nav pamata izbeigt tiesvedību daļā par Oksanas K. pieteikumu. Tādējādi Pārvaldes kasācijas sūdzībā minētais lūgums izbeigt tiesvedību daļā par Oksanas K. pieteikumu ir noraidāms.

[11] Ņemot vērā, ka kasācijas sūdzībā minēto procesuālo pārkāpumu pamatā ir apgabaltiesas nepareiza Administratīvā procesa likuma normu interpretācija par Pārvaldes lēmuma darbības apturēšanu, Administratīvo lietu departaments uzskata, ka nav nepieciešama pārējo argumentu analīze. Ņemot vērā to, ka šie argumenti ir tikuši ietverti jau Pārvaldes apelācijas sūdzībā, to

izvērtēšana atbilstoši Administratīvā procesa likuma 302.pantam ietilpst apelācijas instances tiesas funkcijās.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 5.maija spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

**Par lēmuma par pagaidu noregulējumu pieņemšanu
(Administratīvā procesa likuma 195.panta pirmā daļa)**

Ja tiesas lēmumā izdarītie secinājumi neatbilst lietas apstākļiem, to nevar atzīt par tiesisku un pamatotu un tas ir atceļams.

2005.gada 17.augustā

Lieta Nr.SKA-410

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim J.Boktam un sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Signāls" pārstāvim A.Purmalim,

atklātā tiesas sēdē izskatīja sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Signāls" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 1.jūlija lēmumu, ar kuru noraidīts sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Signāls" pieteikums par pagaidu noregulējumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2004.gada 8.aprīlī sabiedrība ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Signāls" iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu, kurā lūdz apturēt Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) ģenerāldirektora vietas izpildītājas 2004.gada 29.marta lēmumu Nr.19.2/8053 (turpmāk – lēmums Nr.19.2/8053), atcelt lēmumu Nr.19.2/8053 un atcelt pienākumu samaksāt valsts budžetā pievienotās vērtības nodokli un soda naudu 132 622, 26 latus.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas 2004.gada 19.aprīļa lēmumu SIA "Signāls" pieteikums par lēmuma Nr.19.2/8053 darbības apturēšanu noraidīts.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 24.janvāra spriedumu atcelts ar tā pieņemšanas dienu lēmums Nr.19.2/8053 daļā par pienākuma uzlikšanu SIA "Signāls" samaksāt pievienotās vērtības nodokli 26 100 latus un soda naudu 26 100 latus, bet pārējā daļā SIA "Signāls" pieteikums noraidīts.

[4] Par Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 24.janvāra spriedumu VID iesniedzis apelācijas sūdzību, kurā lūdz SIA "Signāls" pieteikumu noraidīt, savukārt lēmumu Nr.19.2/8053 atstāt negrozītu.

Apelācijas sūdzību ir iesniegusi arī SIA "Signāls", lūdzot minēto spriedumu atcelt daļā, ar kuru noraidīts SIA "Signāls" pieteikums, un atcelt lēmumu Nr.19.2/8053.

[5] 2005.gada 29.martā SIA "Signāls" Administratīvajā apgabaltiesā iesniedzis papildinājumus apelācijas sūdzībai, lūdzot apturēt VID lēmuma Nr.19.2/8053 darbību daļā par pienākuma uzlikšanu samaksāt valsts budžetā soda naudu, pieņemot lēmumu par pagaidu noregulējumu, apturot VID Rīgas reģionālās iestādes 2004.gada 21.jūnija lēmumu Nr.3.2/175 (turpmāk – lēmums Nr.3.2/175) par nodokļu parāda bezstrīda piedziņu.

[6] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 12.aprīļa lēmumu noraidīts SIA "Signāls" pieteikums par lēmuma Nr.19.2/8053 darbības apturēšanu daļā par soda naudas nomaksu, kā arī noraidīts SIA "Signāls" pieteikums par pagaidu noregulējumu.

Par minēto Administratīvās apgabaltiesas lēmumu SIA "Signāls" iesniedzis blakus sūdzību Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā.

[7] Ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 31.maija lēmumu Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 12.aprīļa lēmums atcelts daļā par pagaidu noregulējuma piemērošanu. Lēmumā norādīts, ka VID 2004.gada 21.jūnija lēmums Nr.3.2/175 par nodokļu parāda bezstrīda piedziņu pēc savas būtības ir lēmums par pārsūdzētā VID lēmuma Nr.19.2/8053 izpildi, tas ir administratīvā procesa turpinājums izpildes stadijā un pieteicējs vēlas, lai izpilde netiktu veikta, vēršot piedziņu uz nekustamo īpašumu. Gadījumā, kad ir pieņemts lēmums par bezstrīda izpildi, pieteicēja vienīgā iespēja ir lūgt šo lēmumu apturēt, lūdzot piemērot pagaidu noregulējumu.

Administratīvo lietu departamenta lēmumā norādīts, ka 2004.gada 26.aprīlī VID Rīgas reģionālā nodaļa pieņēmusi lēmumu par nodokļu samaksas termiņa atlikšanu līdz 2005.gada 21.aprīlim. Šis termiņš ir beidzies, bet lietas izskatīšana tiesā vēl turpinās, tādējādi pieteicējam tieši pēc šī termiņa izbeigšanās radās nepieciešamība lūgt piemērot pagaidu noregulējumu.

[8] Atkārtoti izskatot SIA "Signāls" pieteikumu par pagaidu noregulējuma piemērošanu, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 1.jūlija lēmumu noraidījusi SIA "Signāls" pieteikumu par pagaidu noregulējumu. Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[8.1] Saskaņā ar APL 195.panta pirmo daļu tiesa pēc pieteicēja motivēta pieteikuma var pieņemt lēmumu par pagaidu noregulējumu, ja ir pamats uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama. Pieteikumā par pagaidu noregulējumu jānorāda pagaidu noregulējuma līdzeklis.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 196.pantam pagaidu noregulējuma līdzekļi var būt tiesas lēmums, kas līdz tiesas spriedumam aizstāj pieprasīto administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību, vai tiesas lēmums, kas uzliek attiecīgajai iestādei par

pienākumu noteiktā termiņā izdarīt noteiktu darbību vai aizliedz noteiktu darbību.

Kā lietā noskaidrots, SIA "Signāls" Administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumu, kurā lūdz apturēt VID ģenerāldirektora vietas izpildītājas 2004.gada 29.marta lēmumu Nr.19.2/8053. Ar Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 12.aprīļa lēmumu SIA "Signāls" pieteikums par lēmuma Nr.19.2/8053 darbības apturēšanu daļā par soda naudas nomaksu noraidīts. Lēmums stājies spēkā. SIA "Signāls" apelācijas sūdzības papildinājumos, pamatojoties uz APL 195.pantu, ir ietverts pieteikums par pagaidu noregulējumu, konkrētājā gadījumā lūdzot apturēt VID Rīgas reģionālās iestādes 2004.gada 21.jūnija lēmumu nr.3.2/175 par nodokļu parāda bezstrīda piedziņu, norakstot līdzekļus no uzņēmuma kontiem kredītiestādēs, izņemot skaidro naudu un vēršot piedziņu uz mantu. Saskaņā ar Augstākās tiesas Senāta skaidrojumu atzīstams, ka lēmums Nr.3.2/175 pēc savas būtības ir lēmums par pārsūdzētā VID lēmuma Nr.19.2/8053 izpildi, tas ir administratīvā procesa turpinājums izpildes stadijā.

[8.2] Gan APL 185.pantā regulētā administratīvā akta darbības apturēšanas institūts, gan pagaidu noregulējuma institūts pastāv, lai novērstu neatgriezenisku kaitējumu, kas varētu rasties laikā, kamēr administratīvajā tiesā tiek skatīts personas pieteikums. Taču Administratīvā apgabaltiesa norādījusi, ka vienlaikus šie abi institūti ir jānorobežo.

Pagaidu noregulējumam ir cits mērķis – nevis noteikti panākt administratīvā akta darbības apturēšanu tādu apstākļu dēļ, kurus tiesa atzīst par pamatotiem, bet gan noteikt kādu darbību veikšanu vai aizliegšanu vai aizstāt administratīvo aktu, lai novērstu iespēju, ka tiesas sprieduma izpilde varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama.

Līdz ar to, izskatot jautājumu par pagaidu noregulējuma piemērošanu konkrētā lietā, ir izvērtējams, vai pastāv apstākļi, kuru rezultātā līdz brīdim, kad stāsies spēkā tiesas spriedums un tas tiks nodots izpildei, sprieduma izpilde varētu būt apgrūtināta vai arī neiespējama. Pieteikumā par pagaidu noregulējumu jābūt norādītiem šiem apstākļiem (motivācija), lai tiesa tos varētu izvērtēt (sk. arī *Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 14.oktobra lēmumu lietā Nr.AA1087-04/3, [6] punktu*).

[8.3] Konkrētajā lietā iespējama tiesas spriedums praktiski var izpausties kā pieteicēja pienākums samaksāt pārsūdzētajā lēmumā norādīto nodokli un soda naudu pilnā apmērā vai daļēji, vai, atceļot pārsūdzēto VID lēmumu, kā pieteicēja atbrīvošana no nodokļa parāda un tā samaksas pienākuma.

Gadījumā, ja nodokļa parāds līdz tiesas sprieduma spēkā stāšanās dienai būs piedzīts un tiesa lems par pārsūdzētā VID lēmuma pilnīgu vai daļēju atcelšanu, šā tiesas sprieduma izpilde

izpauzies kā nepamatoti piedzītā nodokļa un soda naudas atmaksāšana saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 28.panta pirmo daļu. Administratīvā apgabaltiesa vairākkārt ir atzinusi, ka nepamatoti piedzīto naudas summu atmaksa šādās lietās nevar kļūt ne apgrūtināta, ne neiespējama, jo atmaksas process detalizēti reglamentēts normatīvajos aktos (sk. *Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 11.marta lēmumu lietā Nr.AA1047-05/7 un 2005.gada 27.maija lēmumu lietā Nr.AA1419-05/3*).

[8.4] Pieteicējs ir norādījis, ka gadījumā, ja tiks veikta nodokļa parāda un soda naudas piespiedu piedziņa, tas var novest pie uzņēmuma maksātnespējas stāvokļa iestāšanās.

Kā jau iepriekš noskaidrots, uzņēmums dotajā brīdī gūst peļņu no savu nekustamo īpašumu iznomāšanas.

Atbilstoši Civillikuma 1315.pantam iekļāto nekustamo īpašumu īpašnieks joprojām var valdīt un lietot. Tādējādi apķīlāšana neatņem SIA "Signāls" tiesības turpināt iznomāt savu īpašumu. Līdz ar to apelācijas instances tiesa secinājusi, ka 2004.gada 21.jūnija lēmuma Nr.3.2/175 izpilde netraucēs pieteicējai gūt peļņu, iznomājot savu īpašumu. Uzņēmuma turpmākā darbība netiks apgrūtināta, un iespējas veikt komercdarbību un gūt peļņu saglabājas, kas cita starpā būtu izmantojama arī nodokļa parāda nomaksai.

[8.5] Kā jau norādīts citos tiesas lēmumos līdzīgās lietās, pagaidu noregulējuma piemērošana ir vērsta uz pieteicējam labvēlīga tiesas sprieduma izpildi (sk., piem., *Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 11.marta lēmumu lietā Nr.AA 1047-05/7, 12.–13.punktu*).

Izvērtējot pieteicējas motīvus, apgabaltiesa secinājusi, ka tie nevar tikt atzīti par nepieciešamo priekšnoteikumu pagaidu noregulējuma piemērošanai. Izskatot lietu, ne no lietas materiāliem, ne arī lietas dalībnieku paskaidrojumiem tiesas sēdē neizriet, ka pastāv vai sagaidāma tādu apstākļu iestāšanās, kas ietekmēs pieteicējai labvēlīga sprieduma lietā par VID ģenerāldirektora vietas izpildītājas 2004.gada 29.marta lēmumu Nr.19.2/8053 izpildi.

[8.6] Ņemot vērā minētos argumentus, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka pagaidu noregulējums šajā lietā nav piemērojams.

[9] Par minēto Administratīvās apgabaltiesas lēmumu pieteicēja iesniegusi blakus sūdzību Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentam, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas lēmumu un pieņemt lēmumu par pagaidu noregulējumu, apturot VID Rīgas reģionālās iestādes lēmumus par nodokļu parāda bezstrīda piedziņu daļā par piedziņas vēršanu uz nekustamo īpašumu, līdz tiesas sprieduma likumīgā spēkā stāšanās brīdim lietā. Blakus sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[9.1] SIA "Signāls" rīcībā nav pietiekamu skaidras naudas līdzekļu VID veiktā nodokļu audita rezultātā aprēķināto summu

nomaksai, ko apliecina arī lietā iesniegtās operatīvās bilances dati. Tai pat laikā SIA "Signāls" īpašumā esošie pamatlīdzekļi (ēkas) pilnībā var nodrošināt audita rezultātā aprēķinātā maksājuma parāda summu nomaksu.

[9.2] Blakus sūdzības iesniedzēja norāda, ka saistību bezstrīda piedziņas izpilde pirms likumīgā spēkā stājušās tiesas sprieduma lietā var būtiski apgrūtināt vai padarīt neiespējamu SIA "Signāls" tiesību uz īpašumu izmantošanu. Veicot bezstrīda piedziņas izpildi, SIA "Signāls" tiks atsavināts tai piederošais nekustamais īpašums pirms tiesību realizācijas uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu tiesā. Savukārt SIA "Signāls" labvēlīga tiesas sprieduma gadījumā vairs nebūs iespējams atjaunot tiesības uz piederošo nekustamo īpašumu.

[9.3] Normatīvajos aktos nav paredzēta iespēja atgūt atsavināto nekustamo īpašumu, uz kuru VID vērsīs piedziņu. SIA "Signāls" neapstrīd VID pieņemtā lēmuma par bezstrīda piedziņas veikšanas tiesiskumu, taču pagaidu noregulējuma ietvaros lūdz apturēt bezstrīda piedziņas vēršanu uz SIA "Signāls" piederošo nekustamo īpašumu.

[9.4] Tiesa savā lēmumā nepamatoti norādījusi, ka nepastāv un nav sagaidāma tādu apstākļu iestāšanās, kas ietekmēs SIA "Signāls" labvēlīga sprieduma lietā izpildi. Tādējādi tiesa, neskatot lietu pēc būtības, lēmusi un devusi norādi apelācijas instances tiesai, ka SIA "Signāls" iesniegtais pieteikums par VID lēmuma par nodokļu audita rezultātiem atcelšanu faktiski noraidāms. Šāda argumentācija ir pretrunā ar APL noteikto kārtību lietas izskatīšanai pēc būtības apelācijas instances tiesā.

[10] Tiesas sēdē VID pārstāvis neatzina blakus sūdzību un lūdza to noraidīt, paskaidrojot, ka VID ir reģistrējis zemesgrāmatā visa veida nekustamā īpašuma pārreģistrācijas aizliegumu un piedziņa uz SIA "Signāls" nekustamo īpašumu var tikt vērsta jebkurā laikā.

SIA "Signāls" uzturēja blakus sūdzību uz tajā norādītajiem pamatiem un lūdza atcelt Administratīvās apgabaltiesas lēmumu.

Motīvu daļa

[11] Administratīvā apgabaltiesa savā lēmumā, atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 195.panta pirmo daļu, pamatoti norādījusi, ka tiesa lēmumu par pagaidu noregulējumu var pieņemt, ja ir pamats uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama.

[12] Savu secinājumu par to, ka pagaidu noregulējums šajā lietā nav piemērojams, apelācijas instances tiesa pamatojusi ar to, ka gadījumā, ja nodokļu parāds līdz tiesas sprieduma spēkā stāšanās dienai būs piedzīts un tiesa lems par pārsūdzētā VID lēmuma pilnīgu vai daļēju atcelšanu, nepamatoti piedzīto naudas summu atmaksa šādās lietās nevar kļūt ne apgrūtināta, ne neiespējama, jo atmaksas process detalizēti reglamentēts normatīvajos aktos.

Administratīvo lietu departaments šādu tiesas atzinumu atzīst par pamatotu. Vienlaikus Administratīvo lietu departaments atzīmē, ka šādam tiesas atzinumam konkrētajā lietā ir vairāk teorētisks raksturs, jo, kā tas izriet no Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 31.maija lēmuma lietā Nr.SKA-268, jautājumu par pagaidu noregulējuma piemērošanu nododot jaunai izskatīšanai, tiesai bija jāapsver jautājums par pieteicējas lūgumu attiecībā uz piedziņas nevēršanu uz tās nekustamo īpašumu.

[13] Pēc būtības iepriekš minētais jautājums nav izskatīts un Administratīvās apgabaltiesas secinājumi par šo jautājumu ir neskaidri.

Nav saprotama apelācijas instances tiesas atsauce uz Civillikuma 1315.pantu, norādot, ka ieķīlāto nekustamo īpašumu īpašnieks var valdīt un lietot un ka apķīlāšana tādējādi neatņem SIA "Signāls" tiesības turpināt iznomāt savu īpašumu.

Ķīlas tiesība un ķīlāšana (apķīlāšana) ir atšķirīgi un patstāvīgi civiltiesību institūti, – tos identificējot, tiesa ir pieļāvusi kļūdu šo tiesību normu piemērošanā un interpretācijā. Turklāt no lietas materiāliem neizriet, ka SIA "Signāls" piederošajam nekustamajam īpašumam vispār būtu nodibināta ķīlas tiesība vai šis īpašums būtu apķīlāts (likumā nav paredzēta nekustama īpašuma apķīlāšana). Sakarā ar to, ka tiesas lēmumā izdarītie secinājumi neatbilst lietas apstākļiem, to nevar atzīt par tiesisku un pamatotu un tas ir atceļams.

[14] Izdarot secinājumu, ka 2004.gada 21.jūnija lēmuma par nodokļu parāda bezstrīda piedziņu izpilde netraucēs pieteicējai SIA "Signāls" gūt peļņu, iznomājot savu īpašumu, tiesa nav vērtējusi VID Rīgas reģionālās iestādes 2005.gada 16.maija lēmumu "Par prasības nodrošināšanu un piedziņas vēršanu uz mantu", ar kuru Nodokļu parādu administrēšanas daļas galvenā nodokļu inspektore ir pilnvarota aprakstīt SIA "Signāls" piederošo nekustamo īpašumu un vērst uz to piedziņu. Šādas VID tiesības apstiprina arī zemesgrāmatu nodaļījumā Nr.100000101023 izdarītā piedziņas atzīme.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 2.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 1.jūlija lēmumu atcelt un nodot jautājumu jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par blakus sūdzības pieņemšanu nepārsūdzamo lēmumu gadījumos (Administratīvā procesa likuma 315. un 324.pants)

Par nepārsūdzamu lēmumu iesniegta blakus sūdzība nav uzskatāma par procesuālu dokumentu un ir atdodama tās iesniedzējam bez procesuāla lēmuma pieņemšanas. Ja tomēr lēmums tiesā ticis pieņemts, tā pārsūdzēšana nav iespējama, jo lēmums ir pieņemts jau pēc tam, kad tiesvedība par attiecīgo procesa jautājumu ir bijusi pabeigta un attiecīgais tiesas lēmums ir stājies spēkā.

2005.gada 8.augustā

Lieta Nr.SKA-413

RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	G.Višņakova

rīcības sēdē izskatīja Igora A. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2005.gada 7.jūlija lēmumu.

Senatoru kolēģija

k o n s t a t ē j a :

[1] 2005.gada 18.martā Administratīvajā rajona tiesā saņemts Igora A. pieteikums, kurā viņš lūdzis uzlikt par pienākumu Latgales tiesas apgabala prokuratūrai un Ģenerālprokuratūrai atlīdzināt pieteicējam morālo zaudējumu kompensāciju 300 latu apmērā katrai, kā arī atlīdzināt pieteicējam citus izdevumus.

Pieteikumā aprakstīta pieteicēja sarakste ar minētajām institūcijām un norādīts uz to pieļautajiem pārkāpumiem atbilstu sniegšanas termiņos un dokumentu noformēšanā.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 21.marta lēmumu Igora A. pieteikums atstāts bez virzības. Tiesneses lēmumā norādīts uz nepieciešamību pieteikumā norādīt, tieši kuras iestādes administratīvo aktu vai faktisko rīcību pieteicējs apstrīd un kā izpaužas nodarītais morālais kaitējums. Bez tam pieteicējam uzlikt par pienākumu iesniegt apliecinātu tulkojumu pieteikumam pievienotajiem dokumentiem svešvalodā.

[3] Par šo lēmumu iesniegtā blakus sūdzība ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 30.marta lēmumu tika atstāta bez virzības, nosakot pieteicējam termiņu līdz 2005.gada 21.aprīlim konstatēto trūkumu novēršanai.

[4] 2005.gada 22.aprīlī Administratīvās rajona tiesas tiesnese pieņēmusi lēmumu uzskatīt Igora A. 2005.gada 24.martā saņemto blakus sūdzību par neiesniegtu un atdot atpakaļ iesniedzējam.

[5] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 14.jūnija lēmumu, izskatot Igora A. blakus sūdzību, Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2005.gada 22.aprīļa lēmums atstāts negrozīts, bet iesniegtā blakus sūdzība noraidīta. Lēmumā norādīts, ka tas nav pārsūdzams.

Par šo tiesas lēmumu Igors A. ir iesniedzis blakus sūdzību.

[6] Ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2005.gada 7.jūlija lēmumu Igora A. blakus sūdzību atteikts pieņemt, jo blakus sūdzība iesniegta par nepārsūdzamu lēmumu. Vienlaicīgi tiesneses lēmumā norādīts, ka šo lēmumu par atteikumu pieņemt blakus sūdzību var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā.

[7] Administratīvajā apgabaltiesā saņemtā Igora A. Senāta Administratīvo lietu departamentam adresētā blakus sūdzība par Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2005.gada 7.jūlija lēmumu nosūtīta izskatīšanai Senāta Administratīvo lietu departamentam. Blakus sūdzībā lūgts uzdot Administratīvajai apgabaltiesai izskatīt blakus sūdzību, kā arī papildus iepriekš izteiktajiem prasījumiem lūgts uzlikt par pienākumu Administratīvajai apgabaltiesai atbildzināt pieteicējam 3000 latu un izdevumus dokumentu kopēšanai – 25 latus.

[8] Senatoru kolēģija atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2005.gada 7.jūlija lēmumā ietvertais norādījums par šā lēmuma pārsūdzēšanu nav pamatots un neatbilst likumam, sakarā ar ko nav pamata Senāta Administratīvo lietu departamentā ierosināt tiesvedību Igora A. blakus sūdzības izskatīšanai par Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2005.gada 7.jūlija lēmumu. Šāds Senāta Administratīvo lietu departamenta atzinums ir pamatots ar tālākminētajiem argumentiem.

[8.1] Pirmās instances un apelācijas instances tiesas vai tiesneša lēmumu administratīvā procesa dalībnieks saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 315.pantu var pārsūdzēt Administratīvā procesa likumā noteiktajos gadījumos, kā arī, ja tiesas lēmums kavē lietas virzību.

[8.2] Administratīvā procesa likuma 324.panta pirmajā daļā noteikts, ka par blakus sūdzību pieņemtais lēmums nav pārsūdzams un tas stājas spēkā no tā pieņemšanas brīža. Tas pēc būtības nozīmē to, ka tiesvedība lietā par attiecīgo procesuālo jautājumu (konkrētajā gadījumā – par blakus sūdzības atdošanu atpakaļ iesniedzējam) tiek pabeigta apelācijas instances tiesā, kuras lēmums ir galīgs. Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka par nepārsūdzamu lēmumu iesniegta blakus sūdzība nav uzskatāma par procesuālu dokumentu un ir atdodama tās iesniedzējam bez procesuāla lēmuma

pieņemšanas. Ja lēmums tiesā ir ticis pieņemts, kā tas ir konkrētajā gadījumā, tā pārsūdzēšana nav iespējama, jo tas ir pieņemts jau pēc tam, kad tiesvedība par attiecīgo procesa jautājumu ir bijusi pabeigta un attiecīgais tiesas lēmums ir stājies spēkā.

[9] Blakus sūdzībā ietvertais prasījums par pienākuma uzlikšanu Administratīvajai apgabaltiesai atbildzināt pieteicējam 3025 latu neietilpst Senāta Administratīvo lietu departamenta kompetencē, jo tas kā kasācijas instance neizskata pieteikumus pēc būtības. Šāds prasījums, ja tam ir tiesisks pamats, ir izskatāms vispārējā kārtībā, uzsākot tiesvedības procesu rajona tiesā.

Vadoties pēc Administratīvā procesa likuma 338.panta, senatoru kolēģija

n o l ē m a :

atteikties ierosināt tiesvedību pēc Igora A. blakus sūdzības par Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2005.gada 7.jūlija lēmumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par termiņu blakus sūdzības iesniegšanai (Administratīvā procesa likuma 316.panta pirmā daļa)

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 316.panta pirmo daļu blakus sūdzību var iesniegt desmit dienu laikā no dienas, kad tiesa pieņēmusi lēmumu. Lai arī tiesas lēmumā ir kļūdaini norādīts, ka par to var iesniegt apelācijas sūdzību, tur ir arī minēts tieši sūdzības iesniegšanas termiņš – desmit dienas. Šis norādījums ir nepārprotams, un pieteicējiem tas bija obligāts. Pārrakstīšanās kļūda, ko pieļāvusi tiesa, blakus sūdzību nodēvējot par apelācijas sūdzību, nedod tiesisku pamatu piemērot tos administratīvā procesa noteikumus, kādi paredzēti apelācijas sūdzības iesniegšanai.

2005.gada 13.septembrī

Lieta Nr.SKA-461

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V.Jonkāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa,

piedaloties Eduardam V., kas pārstāv arī Valentīnu P., un Vangažu pilsētas domes pārstāvim A.Siliņam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja Eduarda V. un Valentīnas P. blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2005.gada 11.augusta lēmumu, ar kuru atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību sakarā ar Valentīnas P. un Eduarda V. blakus sūdzību par Siguldas tiesas 2005.gada 6.jūnija lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Siguldas tiesas 2005.gada 6.jūnija lēmumu atzīta par nepamatotu Eduarda V., Larisas V. un Valentīnas P. sūdzība par Siguldas tiesas 2003.gada 27.novembra sprieduma izpildi.

Par minēto lēmumu Valentīna P. un Eduards V. iesnieguši blakus sūdzību.

[2] Ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2005.gada 11.augusta lēmumu atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību sakarā ar Valentīnas P. un Eduarda V. blakus sūdzību par Siguldas tiesas 2005.gada 6.jūnija lēmumu. Lēmums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Blakus sūdzības iesniegšanas termiņš par Siguldas tiesas 2005.gada 6.jūnija lēmumu sākās 2005.gada 7.jūnijā un beidzās 2005.gada 16.jūnijā.

No lietas materiāliem izriet, ka Siguldas tiesa lēmumu pieņēmusi 2005.gada 6.jūnijā, savukārt Valentīna P. un Eduards V. blakus sūdzību par minēto lēmumu pastā nodevuši 2005.gada 27.jūnijā.

Ievērojot minēto, Valentīna P. un Eduards V. blakus sūdzību nav iesnieguši likumā noteiktajā termiņā. Blakus sūdzības iesniedzēji arī nav lūguši atjaunot blakus sūdzības iesniegšanas termiņu.

[2.2] Nokavēto procesuālo termiņu tiesa var atjaunot pēc administratīvā procesa dalībnieku lūguma, ja atzīst nokavēšanas iemeslus par attaisnojošiem. Līdz ar to blakus sūdzības iesniedzēji Siguldas tiesā var iesniegt lūgumu par procesuālā termiņa atjaunošanu, pievienojot dokumentus, kas apliecinātu, ka blakus sūdzības iesniegšanas termiņš nokavēts attaisnojošu iemeslu dēļ.

[3] Par minēto Administratīvās apgabaltiesas tiesneses lēmumu Valentīna P. un Eduards V. iesnieguši blakus sūdzību Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentam, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas tiesneses lēmumu un uzlikt par pienākumu ierosināt apelācijas tiesvedību. Blakus sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Siguldas tiesas 2005.gada 6.jūnija lēmumā norādīts, ka par to var iesniegt apelācijas sūdzību. Tāpēc blakus sūdzības iesniedzēji bija iesnieguši apelācijas sūdzību, nevis blakus sūdzību. Termiņš apelācijas sūdzības iesniegšanai ar likumu noteikts 20 dienas no pilna tiesas nolēmuma sastādīšanas. Tādējādi, iesniedzot sūdzību 27.jūnijā, nav nokavēts likumā noteiktais termiņš apelācijas sūdzības iesniegšanai.

[3.2] Blakus sūdzības iesniedzēji savai apelācijas sūdzībai bija pievienojuši aploksni, kurā bijis tiesas nolēmums, ar atzīmi, ka tā ir saņemta pastā 2005.gada 13.jūnijā, kas nozīmē, ka termiņš jāskaita no 2005.gada 14.jūnija. Tādējādi apelācijas sūdzība tika iesniegta likumā noteiktajā kārtībā.

[3.3] Blakus sūdzības iesniedzēji nav vainīgi, ja Siguldas tiesas nolēmumā ir kļūdaini norādīts, ka par to var iesniegt apelācijas sūdzību. Šāda tiesas kļūda nevar negatīvi ietekmēt blakus sūdzības iesniedzēju procesuālās tiesības pārsūdzēt attiecīgo tiesas nolēmumu.

[4] Tiesas sēdē Eduards V. blakus sūdzību uzturēja, paskaidrojot, ka tiesas lēmumā bija rakstīts, ka par to var iesniegt apelācijas sūdzību, līdz ar to termiņš apelācijas sūdzības iesniegšanai ir 20 dienas. Tādējādi apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņš nebija nokavēts.

Vangažu pilsētas domes pārstāvis iesniegto blakus sūdzību neatzina, paskaidrojot, ka par tiesas lēmumu var iesniegt blakus sūdzību. Turklāt, lēmumā ir norādīts, ka to var pārsūdzēt desmit dienu laikā. Tiesnesis kļūdaini ierakstījis "apelācijas sūdzību" savā lēmumā.

Motīvu daļa

[5] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 316.panta pirmo daļu blakus sūdzību var iesniegt desmit dienu laikā no dienas, kad tiesa pieņēmusi lēmumu.

APL 42.panta pirmā daļa noteic, ka procesuālais termiņš, kas aprēķināms gados, mēnešos vai dienās, sākas nākamajā dienā pēc datuma vai pēc notikuma, kas nosaka tā sākumu. Līdz ar to apelācijas instances tiesas tiesnese pamatoti secinājusi, ka blakus sūdzības iesniegšanas termiņš par Siguldas tiesas 2005.gada 6.jūnija lēmumu sākas 2005.gada 7.jūnijā un beidzās 2005.gada 16.jūnijā.

Siguldas tiesa lēmumu pieņēmusi 2005.gada 6.jūnijā, savukārt Valentīna P. un Eduards V. blakus sūdzību par minēto lēmumu pastā nodevuši 2005.gada 27.jūnijā.

Ievērojot minēto, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Valentīna P. un Eduards V. blakus sūdzību nav iesnieguši likumā noteiktajā termiņā. Blakus sūdzības iesniedzēji arī nav lūguši atjaunot blakus sūdzības iesniegšanas termiņu.

[6] Administratīvā procesa likuma 322.pants noteic, ka blakus sūdzību izskata tādā kārtībā, kāda šajā likumā noteikta lietu izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Savukārt Administratīvā procesa likuma 301.panta otrās daļas 1.punkts noteic, ka gadījumā, ja ir nokavēts apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņš, apelācijas instances tiesas tiesnesis pieņem lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību un lietu nosūta pirmās instances tiesai, kas sūdzību atdod iesniedzējam.

Tādējādi Administratīvās apgabaltiesas tiesnese pamatoti atteicās ierosināt tiesvedību, jo bija nokavēts blakus sūdzības iesniegšanas termiņš.

[7] Vienlaikus Administratīvo lietu departaments norāda, ka saskaņā ar APL 46.panta pirmo daļu nokavēto procesuālo termiņu tiesa var atjaunot pēc administratīvā procesa dalībnieku lūguma, ja atzīst nokavēšanas iemeslus par attaisnojošiem. Līdz ar to blakus sūdzības iesniedzēji Siguldas tiesā var iesniegt lūgumu par procesuālā termiņa blakus sūdzības iesniegšanai atjaunošanu, iesniedzot pierādījumus, kas apliecinātu, ka blakus sūdzības iesniegšanas termiņš nokavēts attaisnojošu iemeslu dēļ.

[8] Kā nepamatotu Administratīvo lietu departaments noraida blakus sūdzības iesniedzēju argumentu, ka viņiem bija tiesības konkrētajā gadījumā iesniegt apelācijas sūdzību par Siguldas tiesas lēmumu divdesmit dienu laikā.

Atbilstoši APL 315.panta pirmajai daļai par tiesas lēmumu administratīvā procesa dalībnieks var iesniegt blakus sūdzību, savukārt saskaņā ar APL 289.pantu par pirmās instances tiesas

spridumu un papildspriedumu administratīvā procesa dalībnieks var iesniegt apelācijas sūdzību.

Lai arī Siguldas tiesas lēmumā ir kļūdaini norādīts, ka par to var iesniegt apelācijas sūdzību, tur ir arī minēts tieši sūdzības iesniegšanas termiņš – desmit dienas. Šis norādījums ir nepārprotams, un pieteicējiem tas bija obligāts. Kā atzīst Administratīvo lietu departaments, pārrakstīšanās kļūda, ko pieļāvusi Siguldas tiesa, blakus sūdzību nodēvējot par apelācijas sūdzību, nedod tiesisku pamatu piemērot tos administratīvā procesa noteikumus, kādi paredzēti apelācijas sūdzības iesniegšanai.

[9] Ievērojot minētos argumentus, Administratīvās apgabaltiesas tiesneses lēmums atstājams negrozīts, bet blakus sūdzība noraidāma.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 1.punktu, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2005.gada 11.augusta lēmumu atstāt negrozītu, bet Valentīnas P. un Eduarda V. blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par objektīvās izmeklēšanas principu un pierādījumu savākšanu lietā (Administratīvā procesa likuma 103.panta otrā daļa, 107.panta ceturtnā daļa, 150.panta ceturtnā daļa)

Pierādījumu savākšana lietā, pirmkārt, ir paša pieteicēja pienākums. Tikai tad, ja tiesas ieskatā pieteicēja savāktu pierādījumu nepietiek vai pieteicējs kādu no pierādījumiem nevar iegūt, tiesa savāc tos pēc savas iniciatīvas. Tā kā tiesa pieteicējam vairākkārt devusi iespēju iesniegt lietā, pieteicēja prāt, svarīgus papildu pierādījumus, bet pieteicējs to nav izdarījis, kasācijas sūdzībā norādītais arguments par objektīvās izmeklēšanas principa pārkāpumu tiesas rīcībā ir tikai formāls.

2005.gada 12.oktobrī

Lieta Nr.SKA-470

**RĪCĪBAS SĒDES
LĒMUMS**

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

priekšsēdētāja senatore
senatore
senatore

I.Skultāne,
J.Briede,
G.Višņakova

rīcības sēdē izskatīja lietu, kas ierosināta pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Serviss Vidzemē" sūdzības par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumiem, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Serviss Vidzemē" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 11.jūlija spriedumu.

Senatoru kolēģija

k o n s t a t ē j a :

[1] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 11.jūlija spriedumu noraidīta sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Serviss Vidzemē" sūdzība par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora pienākumu izpildītājas 2003.gada 13.februāra lēmumu Nr.19/3818 un uzdots Valsts ieņēmumu dienestam labot matemātiskā aprēķina kļūdas iepriekš minētajā lēmumā. Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Serviss Vidzemē" par apgabaltiesas spriedumu iesniegusi kasācijas sūdzību.

[2] Izskatījusi kasācijas sūdzību un lietas materiālus rīcības sēdē, senatoru kolēģija atzīst, ka kasācijas sūdzības ierosināšana atsakāma tālāk minēto argumentu dēļ.

[3] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 325.pantu kasācijas kārtībā var pārsūdzēt apelācijas instances tiesas spriedumu, ja tiesa pārkāpusi materiālo vai procesuālo tiesību normu (tas ir, nav piemērojusi to tiesību normu, kuru vajadzēja piemērot; piemērojusi to

tiesību normu, kuru nevajadzēja piemērot vai nepareizi interpretējusi tiesību normu) vai, izskatot lietu, pārsniegusi savas kompetences robežas. Šā likuma 328.pants noteic, ka kasācijas sūdzībā jānorāda, kādu materiālo vai procesuālo tiesību normu tiesa pārkāpusi un kā izpaužas šis pārkāpums. Savukārt likuma 327.panta otrā daļa noteic, ka "procesuālo tiesību normas pārkāpums var būt pamats sprieduma pārsūdzēšanai kasācijas kārtībā, ja šis pārkāpums novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspiešanas".

[4] No kasācijas sūdzības izriet, ka apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu, 107.panta ceturtnā daļu un 150.panta ceturtnā daļu.

[4.1] Administratīvā procesa likuma 103.panta otrā daļa noteic:

"Tiesa administratīvajā procesā, pildot savus pienākumus, pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu, izskatot lietu saprātīgā termiņā."

Likuma 107.panta ceturtnā daļa noteic:

"Lai prasījuma robežās noskaidrotu patiesos lietas apstākļus un panāktu tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu, tiesa dod administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumus, kā arī savāc pierādījumus pēc savas iniciatīvas (objektīvās izmeklēšanas princips)."

Savukārt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 150.panta ceturtnā daļu, ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesa savāc tos pēc savas iniciatīvas. Taču saskaņā ar minētā likuma 150.panta trešo daļu pieteicējam atbilstoši savām spējām jāpiedalās pierādījumu savākšanā.

[4.2] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, visas iepriekš minētās normas jātulko kopsakarā. No tā izriet, ka vispirms pierādījumi jāiesniedz pašiem procesa dalībniekiem, jo tikai viņiem vislabāk zināms, ar kādiem pierādījumiem apliecināmi viņu apgalvojumi, darbības vai viedokļi. Tikai tad, ja tiesas ieskatā pieteicēja savāktu pierādījumu nepietiek vai pieteicējs kādu pierādījumu pats nevar iegūt, tiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 103.panta otro daļu, 107.panta ceturtnā daļu un 150.panta ceturtnā daļu savāc tos pēc savas iniciatīvas.

Administratīvo lietu departaments, iztulkojot pēdējo normu atzinis:

"Ja no administratīvā akta redzams, ka procesuālie termiņi, personas uzklaustīšanas pienākums, administratīvā akta pamatojuma pienākums un citi procesuālie noteikumi ir ievēroti, turklāt procesa dalībnieki nenorāda uz nepieciešamību papildus pārbaudīt kādu lietas apstākli, tiesai nav nepieciešams vākt vēl citus pierādījumus. Līdz ar to Administratīvā procesa likuma 150.panta ceturtnā daļa nav tulkojama tādējādi, ka tiesai ir pienākums savākt visus pierādījumus, kas kaut kādā veidā attiecas uz lietu" (sk. Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 26.oktobra spriedumu lietā Nr.SKA-179).

[4.3] No kasācijas sūdzības izriet, ka apgabaltiesa pārkāpusi iepriekš minētās Administratīvā procesa likuma normas, jo nav novērtējusi, ka SIA "Serviss Vidzemē" nolīgtais zvērināts revidents atzinumā varētu sniegt informāciju, kas atspēkotu Valsts ieņēmumu dienesta audita pārskatā norādītos argumentus.

Lietas materiāli liecina par šādiem apstākļiem:

1) SIA "Serviss Vidzemē" ir lūgusi apgabaltiesu atlikt 2004.gada 22.septembrī paredzēto tiesas sēdi papildu pierādījumu iesniegšanai (lietas 199. lpp.). Izpildot SIA "Serviss Vidzemē" lūgumu, apgabaltiesa atlikusi lietas izskatīšanu un noteikusi nākamo tiesas sēdi 2004.gada 12.novembrī (apgabaltiesas 2004.gada 22.septembra tiesas sēdes protokols, lietas 201. lpp.);

2) šajā datumā SIA "Serviss Vidzemē" pārstāvis uz tiesas sēdi neieradās, un apgabaltiesa nolēma atlikt lietas izskatīšanu uz 2005.gada 14.janvāri (lietas 202. lpp.);

3) tiesas sēdē 2005.gada 14.janvārī (lietas 209. lpp) SIA "Serviss Vidzemē" atkārtoti lūgusi atlikt tiesas sēdi, jo SIA "Serviss Vidzemē" pierādījumus nebija iespējams iesniegt ātrāk kā pēc 2005.gada 30. aprīļa;

4) izpildot šo lūgumu, apgabaltiesa nolēma atlikt tiesas sēdi līdz 2005.gada 1.jūlijam un noteica, ka SIA "Serviss Vidzemē" ir tiesīga iesniegt papildu pierādījumus līdz 2005.gada 1.jūnijam (sk. 2005.gada 14.janvāra tiesas sēdes protokolu, lietas 209. lpp.);

5) uz tiesas sēdi 2005.gada 1.jūlijā SIA "Serviss Vidzemē" pārstāvis nebija ieradies, apgabaltiesa lietu izskatīja bez šā pārstāvja klātbūtnes (sk. lietas 210.–211. lpp.).

Administratīvo lietu departaments ņem vērā, ka SIA "Serviss Vidzemē" lūgusi iespēju iesniegt papildu pierādījumus un pati apņēmusies tos sagādāt, nelūdzot tiesas palīdzību. No iepriekš minētā secināms, ka apgabaltiesa pieteicējai vairākkārt devusi šādu iespēju. Taču līdz tiesas noteiktajam termiņam (2005.gada 1.jūlijam) SIA "Serviss Vidzemē" šo iespēju nebija izmantojusi.

[5] Ņemot vērā iepriekš minēto, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, SIA "Serviss Vidzemē" iesniegtajā kasācijas sūdzībā ir tikai formāli minējusi tiesību normas, bet nav pamatojusi Administratīvā procesa likuma 103.panta otrās daļas, 107.panta ceturtās daļas un 150.panta ceturtās daļas pārkāpumu tiesas rīcībā un to, kā šāds pārkāpums ir novedis pie lietas nepareizas izspriešanas.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 338.pantam senatoru kolēģija

n o l ē m a :

atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Serviss Vidzemē" kasācijas sūdzības par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 11.jūlija spriedumu.

Par tāda apgabaltiesas tiesneša lēmuma tiesiskumu, ar kuru atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību sakarā ar blakus sūdzību (Administratīvā procesa likuma 301.pants)

Lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību sakarā ar blakus sūdzību par pirmās instances tiesas lēmumu tiesnesis var pieņemt tikai tad, ja pārkāpts sūdzības iesniegšanai noteiktais termiņš vai ja sūdzību iesniegusi persona, kura nav tam pilnvarota. Lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību sakarā ar blakus sūdzību par pirmās instances tiesas lēmumu tiesnesis vienpersoniski nevar pamatot ar to, ka persona vispār nav tiesīga šādu blakus sūdzību iesniegt. Šāds jautājums izlemjams tiesas sēdē.

2005.gada 18.oktobrī

Lieta Nr.SKA-483

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senatore	V.Krūmiņa,
senatore	G.Višņakova,

piedaloties sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Kesko Agro Latvija" pārstāvjiem zvērinātam advokātam L.Liepam un A.Kaņepam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Kesko Agro Latvija" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas tiesneša 2005.gada 24.augusta lēmumu, ar kuru atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Kesko Agro Latvija" blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2005.gada 27.jūlija lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 15.jūlija lēmumu nolemts:

"SIA "Kesko Agro Latvija" lūgumu daļā par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2005.gada 27.jūnija lēmuma Nr.19/17320 darbības apturēšanu daļā par budžetā ieskaitāmo soda naudu Ls 218 426,85 apmērā apmierināt.

Apturēt Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2005.gada 27.jūnija lēmumu Nr.19/17320 daļā par budžetā ieskaitāmo soda naudu Ls 218 426,85 apmērā.

SIA "Kesko Agro Latvija" lūgumu daļā par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2005.gada 27.jūnija lēmuma Nr.19/17320 darbības apturēšanu daļā par budžetā ieskaitāmo nodokļu summu Ls 218 426,85 apmērā noraidīt."

[2] Sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "Kesko Agro Latvija" pārstāvis par iepriekš minēto Administratīvās rajona tiesas lēmumu iesniedza blakus sūdzību. Tajā lūgts atcelt Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 15.jūlija lēmumu daļā, ar kuru noraidīts SIA "Kesko Agro Latvija" lūgums par Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) ģenerāldirektora 2005.gada 27.jūnija lēmuma Nr.19/17320 darbības apturēšanu daļā par budžetā ieskaitāmo nodokļu summu un lūgts apturēt VID ģenerāldirektora 2005.gada 27.jūnija lēmuma Nr.19/17320 darbību daļā par budžetā ieskaitāmo nodokļu summu Ls 218 426,85 apmērā.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2005.gada 27.jūlija lēmumu atteikts pieņemt SIA "Kesko Agro Latvija" blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesas 2005.gada 15.jūlija lēmumu, ar kuru noraidīts pieteicējas lūgums par VID ģenerāldirektora 2005.gada 27.jūnija lēmuma Nr.19/17320 darbības apturēšanu daļā par budžetā ieskaitāmo nodokļu summu.

Šis lēmums pamatots ar Administratīvā procesa likuma 315.panta pirmo daļu, kas noteic, ka pirmās instances tiesas lēmumu administratīvā procesa dalībnieks var pārsūdzēt atsevišķi no tiesas sprieduma, iesniedzot blakus sūdzību šajā likumā noteiktajos gadījumos, vai arī, ja tiesas lēmums kavē lietas virzību. Tiesneša lēmums pamatots arī ar Administratīvā procesa likuma 185.panta ceturto daļu, atbilstoši, ja pieteicēja lūgums saskaņā ar šā panta trešo daļu tiek pilnībā vai daļā apmierināts, iestāde septiņu dienu laikā var iesniegt blakus sūdzību.

No tā administratīvās rajona tiesas tiesnesis secinājis, ka iepriekš minētās normas neparedz iespēju pieteicējam pārsūdzēt lēmumu, ar kuru noraidīts lūgums par administratīvā akta darbības apturēšanu. Tāpat konstatēts, ka šāds lēmums nekādā veidā nekavē lietas virzību.

[4] Ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneša 2005.gada 24.augusta lēmumu atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību sakarā ar SIA "Kesko Agro Latvija" blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2005.gada 27.jūlija lēmumu.

[4.1] Atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 315.pantu un 185.pantu, arī apgabaltiesas tiesnesis secinājis, ka pirmās instances tiesas noraidītais lūgums par administratīvā akta darbības apturēšanu nekavē lietas virzību un pieteicējai nav tiesību to pārsūdzēt. Minētais secinājums atbilst arī Administratīvās apgabaltiesas praksei, piemēram, 2005.gada 21. aprīļa lēmumam lietā Nr.AA 1130-05/1. Lēmumā dota arī atsauce uz Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 8.augusta lēmumu lietā Nr.SKA-413.

[4.2] Apgabaltiesas tiesnesis konstatējis, ka SIA "Kesko Agro Latvija" 2005.gada 4.augusta blakus sūdzība bija atdodama pieteicējam, bet gadījumā, ja par šo jautājumu bija pieņemts atsevišķs

procesuāls lēmums, tajā bija jānorāda, ka tas nav pārsūdzams. Līdz ar to SIA "Kesko Agro Latvija" iesniegtā blakus sūdzība nav izskatāma apelācijas kārtībā, un ir jāatsaka ierosināt apelācijas tiesvedību.

[4.3] Papildus iepriekš norādītajam apgabaltiesas tiesnesis atzinis, ka jāizlemj arī jautājums par viņa lēmuma pārsūdzamību. Proti, administratīvās rajona tiesas tiesnesis, pieņemot lēmumu par SIA "Kesko Agro Latvija" 2005.gada 4.augusta iesniegtās blakus sūdzības nosūtīšanu Administratīvajai apgabaltiesai, ir uzsācis izskatāmās administratīvās lietas virzību pieņemtā lēmuma tiesiskuma izvērtēšanai apelācijas instancē. Ievērojot to, ka lēmums par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību kavē šo virzību, tiesnesis atzīst, ka šāds lēmums saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 315.panta pirmās daļas 2.punktu ir pārsūdzams.

[5] Par apgabaltiesas tiesneša lēmumu SIA "Kesko Agro Latvija" pārstāvis iesniedzis blakus sūdzību, lūdzot atcelt Administratīvās apgabaltiesas tiesneša 2005.gada 24.augusta lēmumu. Blakus sūdzībā norādīti tālāk minētie argumenti.

[5.1] Administratīvā procesa likuma 301.pants nosaka darbības, ko tiesnesis referents veic pēc apelācijas sūdzības saņemšanas. Panta otrās daļas 1.punkts paredz divus gadījumus, kad tiesnesis referents pieņem lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību. Tā kā SIA "Kesko Agro Latvija" blakus sūdzība atbilda visiem priekšnosacījumiem blakus sūdzības iesniegšanai, apgabaltiesas tiesnesis nebija tiesīgs pieņemt lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību.

[5.2] Tā vietā, lai pārbaudītu likumā noteiktos kritērijus attiecībā uz blakus sūdzības iesniegšanas kārtību, tiesnesis faktiski ir pieņēmis lēmumu par blakus sūdzības priekšmetu, tas ir, vai attiecīgais procesuālais lēmums ir pārsūdzams. Taču, izlemjot šādu jautājumu, tiesnesis nav izvērtējis pieteicējas detalizēti izklāstītos argumentus saistībā ar procesuālās vienlīdzības principu, tādējādi pārkāpjot Satversmes 92.pantu, kā arī attiecīgo jautājumu ir izlēmis vienpersoniski. Tas ir pretrunā ar vienu no lietu izskatīšanas pamatprincipiem – koleģialitātes principu.

[5.3] Attiecībā uz pieteicējas tiesībām pārsūdzēt tiesas lēmumu jautājumā par administratīvā akta darbības apturēšanu, SIA "Kesko Agro Latvija" norāda, ka Administratīvā procesa likuma 185.panta ceturto daļu tiesības iesniegt blakus sūdzību paredz tikai iestādei. Tomēr, lai izdarītu secinājumu, ka pieteicējai nav tiesību pārsūdzēt lēmumu, ar kuru noraidīts lūgums par administratīvā akta darbības apturēšanu, saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 15.pantu un 104.pantu ir jāpārbauda, vai šādas tiesības neizriet no augstāka juridiska spēka tiesību normām – Satversmes vai Saeimas ratificēta starptautiska līguma. SIA "Kesko Agro Latvija" pārstāvja ieskatā Administratīvā procesa likumā noteiktais, ka iestāde par tiesas

lēmumu var iesniegt blakus sūdzību, bet pieteicējs – ne, būtiski pārkāpj Satversmes 92.pantu un no tā izrietošo procesuālās vienlīdzības principu. Lai novērstu Satversmes pārkāpumu saskaņā ar šo principu, iestādes tiesībām līdzvērtīgas procesuālās tiesības ir jāparedz arī pieteicējam. Situācijā, kad Administratīvā procesa likums pieteicējam šādas tiesības neparedz, bet no Satversmes 92.pants izrietošais procesuālās vienlīdzības princips tādas paredz, tiesai ir pienākums šādā gadījumā tieši piemērot Satversmi un nodrošināt arī pieteicēju ar līdzvērtīgām procesuālajām tiesībām.

[6] SIA "Kesko Agro Latvija" pārstāvji tiesas sēdē uzturēja blakus sūdzību. VID lūdzis lietu izskatīt bez viņu pārstāvja klātbūtnes.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā procesa likuma 322.pants noteic, ka blakus sūdzību izskata tādā kārtībā, kāda šajā likumā noteikta lietu izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Tādējādi, saņemot blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2005.gada 27.jūlija lēmumu, Administratīvās apgabaltiesas tiesnesis bija tiesīgs lemt jautājumu par tiesvedības ierosināšanu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 301.pantam.

Taču minētajā pantā ir noteikts, kādus jautājumus šajā stadijā tiesnesis ir tiesīgs izlemt vienpersoniski un, pastāvot kādiem apstākļiem, tiesnesis ir tiesīgs atteikties ierosināt tiesvedību blakus sūdzības izskatīšanai. Proti, atbilstoši šā panta otrās daļas 1.punktam lēmumu par atteikšanos ierosināt tiesvedību tiesnesis pieņem tikai tad, ja pārkāpts sūdzības iesniegšanai noteiktais termiņš vai ja sūdzību iesniegusi persona, kura nav tam pilnvarota.

Kā izriet no pārsūdzētā lēmuma, šādus apstākļus apgabaltiesas tiesnesis nav konstatējis. Līdz ar to Administratīvo lietu departamenta ieskatā šajā lietā, izlemjot konkrēto jautājumu, apgabaltiesas tiesnesis nepamatoti atsaucies uz Administratīvā procesa likuma 301.pantu.

[8] No Administratīvā procesa likuma 317. un 323.panta izriet, ka blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas lēmumiem izskata Administratīvā apgabaltiesa. Savukārt, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 109.panta otrajai daļai un 304.panta pirmajai daļai lietu apelācijas instances tiesa izskata koleģiāli triju tiesnešu sastāvā.

Lēmumā par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību apgabaltiesas tiesnesis ir analizējis Administratīvā procesa likuma 185. un 315.pantu un atzinis, ka rajona tiesas lēmums, ar kuru noraidīts lūgums par administratīvā akta darbības apturēšanu, nav pārsūdzams (sk. Administratīvās apgabaltiesas tiesneša lēmuma 5.punktu). Teiktais Administratīvo lietu departamenta ieskatā liecina par to, ka apgabaltiesas tiesnesis ir izlēmis pēc būtības tādu jautājumu, kas nav viņa kompetencē, bet gan atbilstoši iepriekš minētajām tiesību normām ir izlemjams koleģiāli triju apgabaltiesas tiesnešu sastāvā.

[9] Administratīvo lietu departamenta ieskatā apgabaltiesas tiesnesis lēmumā nepamatoti atsaucies uz Senāta 2005.gada 8.augusta lēmumu lietā Nr.SKA-413, kurā atzīts, ka par nepārsūdzamu lēmumu iesniegta blakus sūdzība nav uzskatāma par procesuālu dokumentu un ir atdodama tās iesniedzējam bez procesuāla lēmuma pieņemšanas.

Minētajā lēmumā izlemts jautājums par Administratīvā procesa likuma 324.panta pirmās daļas piemērošanu lietā, kurā faktiskie un tiesiskie apstākļi ir bijuši atšķirīgi. Proti, minētajā lēmumā Senāta atziņa par to, ka par nepārsūdzamu lēmumu iesniegta blakus sūdzība nav uzskatāma par procesuālu dokumentu, attiecas uz objektīvi nepārsūdzamu lēmumu, kad tiesvedība par attiecīgu procesuālu jautājumu jau ir pabeigta apelācijas (otrās) instances tiesas sēdē un līdz ar to šāds otrās instances tiesas lēmums ir galīgs (nav pārsūdzams).

Taču šāda atziņa nav attiecināma uz jebkuru lēmumu, lai arī tajā būtu norāde par tā nepārsūdzamību. Administratīvo lietu departamenta ieskatā tiesvedības ietvaros pirmajā instancē var tikt pieņemti arī tādi lēmumi, par kuru pārsūdzēšanas iespēju ir strīds un kuri objektīvi nav ieguvuši neapstrīdamības raksturu. Šādi jautājumi tad būtu jāizlemj otrās – apelācijas – instances tiesai.

[10] Tādējādi blakus sūdzības argumenti, ka tiesnesim nebija pamata pieņemt lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību un ka faktiski lēmumā tiesnesis ir izlēmis par blakus sūdzības priekšmetu, nevērtējot blakus sūdzībā minētos argumentus, ir pamatoti. Līdz ar to apgabaltiesas tiesneša lēmums ir atceļams un pieteicēja blakus sūdzība par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2005.gada 27.jūlija lēmumu nododama izlemšanai Administratīvajai apgabaltiesai koleģiālā tiesnešu sastāvā.

Argumenti, kas attiecas uz pieteicēja tiesībām pārsūdzēt rajona tiesas lēmumu jautājumā par administratīvā akta darbības apturēšanu, nav vērtējami konkrētajā tiesas sēdē Senātā, izskatot pieteicēja blakus sūdzību par apgabaltiesas tiesneša lēmumu. Minētie argumenti jāvērtē un jautājums par pieteicēja tiesībām pārsūdzēt rajona tiesas lēmumu, ar kuru atteikts apturēt administratīvā akta darbību, jāizlemj apelācijas instances tiesai, izskatot pieteicēja blakus sūdzību par rajona tiesas tiesneša 2005.gada 27.jūlija lēmumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas tiesneša 2005.gada 24.augusta lēmumu atcelt un nodot jautājumu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par cietušā – preču zīmes īpašnieka – tiesībām pārsūdzēt lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā (Administratīvā procesa likuma 289.pants un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 279.pants)

Ar nelikumīgu preču zīmes izmantošanu tās īpašniekam var tikt nodarīts zaudējums, kas preču zīmes īpašniekam rada tiesības pārsūdzēt tiesā lēmumu par amatpersonu atteikšanos ierosināt administratīvā pārkāpuma lietu sakarā ar preču zīmes iespējami nelikumīgu izmantošanu.

2005.gada 13.decembrī

Lieta Nr.SKA-515

L Ē M U M S

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	I.Skultāne,
senators	N.Salenieks,
senators	G.Višņakova,

piedaloties blakus sūdzības iesniedzēja "Nokia Corporation" pārstāvei I.Lūkinai un Konstantīnam E.,

atklātā tiesas sēdē izskatīja uzņēmēj sabiedrības "Nokia Corporation" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2005.gada 5.oktobra lēmumu, ar kuru atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvā pārkāpuma lietā par Konstantīna E. saukšanu pie administratīvās atbildības.

Aprakstošā daļa

[1] Liepājas pilsētas un rajona policijas pārvaldes Kriminālpolicijas Ekonomikas policijas (turpmāk – policija) nodaļas inspektore ar 2005.gada 14. aprīļa lēmumu, pamatojoties uz 2005.gada 6.jūlijā sastādīto administratīvā pārkāpuma protokolu Nr.K-954, uzsākusi lietvedību Konstantīna E. pārkāpuma lietā.

Policija, 2005.gada 14.aprīlī veicot pārbaudi sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk – SIA) "EKL" tirdzniecības vietā Kuršu ielā 21/2, Liepājā, konstatējusi, ka Konstantīns E., būdams SIA "EKL" rīkotājdirektors, pieļāvis, ka sabiedrības tirdzniecības vietā tiek tirgotas un uzglabātas kontrafaktas preces ar "Nokia" un "Luis Vuitton" preču zīmi. Policijas lietas materiālos norādīts, ka tādējādi Konstantīns E. pārkāpis likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" 4.panta sestās, septītās un astotās daļas 2. un 4.punkta prasības, par kuru atbildība paredzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.¹⁷ pantā.

Kontrafaktās preces no SIA "EKL" tirdzniecības vietas izņemtas.

[2] Ar Liepājas tiesas tiesneša 2005.gada 22.jūlija lēmumu nolemts izbeigt lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā pret Konstantīnu E. un atgriezt SIA "EKL" izņemtās preces.

[3] Preču zīmes "Nokia" īpašnieces uzņēmēj sabiedrības "Nokia Corporation" pārstāve par Liepājas tiesas tiesneša lēmumu iesniedza apelācijas sūdzību Administratīvajai apgabaltiesai. Ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2005.gada 5.oktobra lēmumu atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvā pārkāpuma lietā par Konstantīna E. saukšanu pie administratīvās atbildības saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.¹⁷ pantu.

[3.1] Apgabaltiesas lēmumā norādīts, ka Administratīvā procesa likuma 289.pants nosaka personu loku, kurām ir tiesības iesniegt apelācijas sūdzību – par pirmās instances tiesas spriedumu un papildspriedumu apelācijas sūdzību var iesniegt administratīvā procesa dalībnieks. Tā kā konkrētā lieta ir administratīvā pārkāpuma lieta, tās izskatīšanai piemērojamas Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa normas.

[3.2] Saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 279.pantu lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā var pārsūdzēt persona, par kuru tas pieņemts, kā arī cietušais. Atsaucoties uz Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumu lietā Nr.SKA-408/2005, apgabaltiesa norāda, ka tiesību normā noteiktais personu loks, kurām ir tiesības pārsūdzēt administratīvā pārkāpuma lietā pieņemto lēmumu, ir izsmeļošs un nav tulkojams paplašināti. Savukārt, lai personu atzītu par cietušo, atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 261.panta pirmajai daļai nepieciešams personai piešķirts attiecīgs procesa dalībnieka statuss, kā arī, lai tieši ar administratīvo pārkāpumu būtu nodarīts morāls, fizisks vai mantisks kaitējums.

[3.3] No policijas lietas materiāliem apgabaltiesa konstatējusi, ka lietā nav konstatēti liecinieki un cietušie. Uzņēmēj sabiedrību "Nokia Corporation" nav pamata atzīt par cietušo, jo ar iespējamo administratīvo pārkāpumu "Nokia Corporation" nerodas tiešs materiāls zaudējums, proti, nepastāv tieša cēloņsakarība starp iespējamo administratīvo pārkāpumu un materiālajiem zaudējumiem.

[3.4] Ja "Nokia Corporation" radies kāds mantisks zaudējums no preču zīmes iespējamās nelikumīgas izmantošanas, tad saskaņā ar likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" 28.panta otro daļu "Nokia Corporation" kā preču zīmes īpašniece var celt prasību Rīgas apgabaltiesā par preču zīmes nelikumīgu izmantošanu.

[4] Par apgabaltiesas tiesneses lēmumu uzņēmēj sabiedrības "Nokia Corporation" pārstāve iesniegusi blakus sūdzību.

[4.1] Blakus sūdzībā norādīts, ka uz "Nokia Corporation" vārda Latvijā reģistrētās preču zīmes saskaņā ar likumu "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" bauda pilnīgu aizsardzību Latvijas teritorijā. Iespējamais pārkāpējs Konstantīns E. reģistrētās preču zīmes atbilstoši minētā likuma 27.panta pirmajai daļai ir nelikumīgi izmantojis, jo izmantojis tās komercdarbībā bez preču zīmes īpašnieka atļaujas un guvis no tā materiālu labumu.

[4.2] Nepamatots ir apgabaltiesas tiesneses lēmumā norādītais attiecībā uz prasības celšanu Rīgas apgabaltiesā. Pirmkārt, nelikumīga preču zīmes izmantošana jau ir notikusi, turklāt notikusi ar kontrafaktām precēm. Otrkārt, minētā likuma 28.panta septītā daļa paredz, ka par preču zīmes izmantošanas pārkāpumu persona ir saucama arī pie administratīvās vai kriminālatbildības. Policijas protokols Nr.K-954 ir sastādīts tieši par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.¹⁷ pantā paredzēto pārkāpumu.

[4.3] Tā kā preces, kuras ir marķētas ar "Nokia" preču zīmi, ir plaši pazīstamas Latvijā, Konstantīns E. ar nelikumīgu šo preču zīmju izmantošanu ir vēlējis gūt sev materiālu labumu, pārkāpjot "Nokia Corporation" kā likumīgi reģistrētu preču zīmju īpašnieka tiesības.

[4.4] Attiecībā uz "Nokia Corporation" nodarīto kaitējumu apgabaltiesa ir atsaukusies tikai uz materiālajiem zaudējumiem, taču Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 261.panta pirmā daļa paredz, ka par cietušo var būt arī persona, kurai nodarīts morāls kaitējums. "Nokia Corporation" Konstantīnam E. nekad nav devusi atļauju tirgot preces ar tai piederošajām preču zīmēm, tādēļ negatīvi tiek ietekmēta oriģinālās "Nokia Corporation" produkcijas tirdzniecība, nodarot uzņēmējsabiedrībai būtisku materiālo un morālo kaitējumu.

[5] Tiesas sēdē "Nokia Corporation" pārstāve uzturēja blakus sūdzību. Konstantīns E. paskaidroja, ka nezina, vai blakus sūdzības iesniedzējs ir atzīstams par cietušo, un pauda viedokli, ka ekspertīze nav bijusi kvalificēta.

Motīvu daļa

[6] Administratīvās apgabaltiesas tiesnese pareizi atsaukusies uz Administratīvā procesa likuma 289.pantu un Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 279.pantu, kas nosaka cietušā tiesības pārsūdzēt lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā.

Taču, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, tiesnese nepareizi secinājusi, ka "Nokia Corporation" nav atzīstama par cietušo, jo ar iespējamo administratīvo pārkāpumu tai nerodas materiāls zaudējums (sk. *apgabaltiesas tiesneses lēmuma 4.punktu*).

[6.1] Atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 261.panta pirmajai daļai cietušais ir persona, kurai ar administratīvo pārkāpumu nodarīts morāls, fizisks vai mantisks kaitējums.

Tādējādi, pirmkārt, tiesnese minēto tiesību normu ir piemērojusi nepamatoti sašaurināti, jo vērtējusi tikai "Nokia Corporation" materiālo (mantisko) zaudējumu esību. Turklāt tiesnese nav ņēmusi vērā, ka no likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" 28.panta ceturtās daļas izriet, ka ar preču zīmes nelikumīgu izmantošanu preču zīmes īpašniekam var tikt nodarīts zaudējums.

Otrkārt, Administratīvo lietu departamenta ieskatā, pamatota ir norāde blakus sūdzībā, ka ar nelikumīgu preču zīmes izmantošanu tās īpašniekam tiek nodarīts arī morāls kaitējums, jo zemas kvalitātes viltojumi grauj pircēju uzticību šai preču zīmei.

[6.2] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka tiesnese šajā gadījumā nepamatoti atsaukusies uz Senāta lēmumu lietā SKA-408/2005. Minētajā lietā apelācijas sūdzību par lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā vēlējās iesniegt Rīgas pašvaldības policija, proti, iestāde, kas sastādīja administratīvā pārkāpuma protokolu.

[7] Administratīvo lietu departamenta ieskatā, atteikums "Nokia Corporation" pārsūdzēt lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā apgabaltiesas tiesneses lēmumā nepamatoti saistīts ar preču zīmes īpašnieka tiesībām griezties ar civilprasību par preču zīmes nelikumīgu izmantošanu vispārējās jurisdikcijas tiesā, ko paredz likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" 28.panta otrā daļa.

Lai arī minētā tiesību norma šādas tiesības preču zīmes īpašniekam paredz, tas neizslēdz vainīgo personu cita veida atbildību. Iepriekšminētā panta septītajā daļā pat ir noteikts, ka gadījumos, kad preču zīmes pārkāpums izdarīts tīši vai ar ļaunprātīgu nolūku, vainīgās personas saucamas arī pie administratīvās atbildības vai kriminālatbildības.

[8] Tādējādi Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas tiesneses lēmums ir atceļams un jautājums par "Nokia Corporation" apelācijas sūdzības pieņemšanu nododams jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta 2.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a :

Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2005.gada 5.oktobra lēmumu, ar kuru atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību administratīvā pārkāpuma lietā par Konstantīna E. saukšanu pie administratīvās atbildības, atcelt un nodot jautājumu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Lēmums nav pārsūdzams.

Par termiņa skaitījumu blakus sūdzības iesniegšanai (Administratīvā procesa likuma 316.panta pirmā daļa)

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 316.panta pirmo daļu blakus sūdzību var iesniegt desmit dienu laikā no dienas, kad tiesa pieņēmusi lēmumu.

Apgabaltiesas tiesneses lēmuma nolēmuma daļā kļūdaini norādītais, ka lēmumu var pārsūdzēt 10 dienu laikā no dienas, kad iesniedzējs saņēmis lēmuma norakstu, neietekmē Administratīvā procesa likuma 316.panta pirmajā daļā noteikto termiņa skaitījumu blakus sūdzības iesniegšanai, proti, termiņš skaitāms no dienas, kad tiesa pieņēmusi lēmumu.

2005.gada 14.decembrī

Lietā Nr.SKA-559

RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta senatoru kolēģija šādā sastāvā:

priekšsēdētājs senators	V.Jonikāns,
senatore	J.Briede,
senatore	V.Krūmiņa

rīcības sēdē izskatīja Saldus I.Salma-Salmiņa individuālā uzņēmuma "Kursa un Partneri" blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2005.gada 31.oktobra lēmumu.

Senatoru kolēģija

k o n s t a t ē j a :

[1] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 23.septembra spriedumu: Saldus I.Salma-Salmiņa individuālā uzņēmuma "Kursa un partneri" pieteikums daļā par Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) Kurzemes reģionālās iestādes Nodokļu kontroles pārvaldes Audita daļas 2003.gada 29.decembra lēmumu Nr.5.1.1-8/276 un VID Kurzemes reģionālās iestādes 2004.gada 19.februāra lēmumu Nr.1-5/38 atstāts bez izskatīšanas; pieteikums apmierināts daļā, atcelts ar tā pieņemšanas dienu VID ģenerāldirektora v.i. 2004.gada 13.aprīļa lēmums Nr.19.2/9390 daļā par pārbaudes rezultātā papildu nomaksai budžetā noteiktās soda naudas samazināšanu Ls 949,57 apmērā un uzlikts par pienākumu VID ģenerāldirektoram atkārtoti izskatīt jautājumu par papildu nomaksai budžetā noteiktās soda naudas samazināšanu. Pārējā daļā pieteikums noraidīts.

Par minēto spriedumu pieteicējs iesniedzis kasācijas sūdzību.

[2] 2005.gada 31.oktobrī Administratīvās apgabaltiesas tiesnese pieņēmusi lēmumu atteikties pieņemt Saldus I.Salma-Salmiņa individuālā uzņēmuma "Kursa un Partneri" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 23.septembra spriedumu. Lēmumā norādīts, ka kasācijas sūdzība Administratīvajai apgabaltiesai nosūtīta 2005.gada 26.oktobrī, taču ņemot vērā to, ka tiesas spriedums bija sastādīts 2005.gada 23.septembrī, saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 329.panta otro daļu kasācijas sūdzības iesniegšanas termiņa pēdējā diena bija 2005.gada 24.oktobris. ņemot vērā to, ka kasācijas sūdzība iesniegta pēc likumā noteiktā termiņa un kasācijas sūdzībā nav izteikts lūgums atjaunot termiņu kasācijas sūdzības iesniegšanai, Administratīvās apgabaltiesas tiesnese atteikusies pieņemt kasācijas sūdzību.

Lēmuma nolēmuma daļā norādīts, ka to var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 10 dienu laikā no dienas, kad iesniedzējs saņēmis lēmuma norakstu, iesniedzot blakus sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

[3] 2005.gada 22.novembrī Administratīvajā apgabaltiesā saņemta Saldus I.Salma-Salmiņa individuālā uzņēmuma "Kursa un Partneri" blakus sūdzība par minēto 2005.gada 31.oktobra Administratīvās apgabaltiesas tiesneses lēmumu.

[4] Iepazinusies ar blakus sūdzību, senatoru kolēģija secina, ka nav pamata ierosināt tiesvedību sakarā ar Saldus I.Salma-Salmiņa individuālā uzņēmuma "Kursa un Partneri" iesniegto blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2005.gada 31.oktobra lēmumu tālāk minēto argumentu dēļ.

[4.1] Saskaņā ar APL 316.panta pirmo daļu blakus sūdzību var iesniegt desmit dienu laikā no dienas, kad tiesa pieņēmusi lēmumu, izņemot likumā paredzētos gadījumus. Kā atzīst senatoru kolēģija, attiecībā uz konkrēto gadījumu likumā nav paredzēti izņēmumi. Minētā panta otrajā daļā noteikts, ka blakus sūdzību, kas iesniegta pēc minētā termiņa izbeigšanās, atsakās pieņemt un atdod iesniedzējam.

[4.2] Administratīvās apgabaltiesas tiesnese pieņēmusi lēmumu 2005.gada 31.oktobrī, tādējādi termiņa pēdējā diena blakus sūdzības iesniegšanai par minēto lēmumu bija 2005.gada 10.novembris. Taču Administratīvajā apgabaltiesā blakus sūdzība saņemta tikai 2005.gada 22.novembrī. Ievērojot minēto, senatoru kolēģija atzīst, ka ir pārkāpts likumā noteiktais termiņš blakus sūdzības iesniegšanai.

[4.3] Kā atzīst senatoru kolēģija, apgabaltiesas tiesneses lēmuma nolēmuma daļā kļūdaini norādītais, ka lēmumu var pārsūdzēt 10 dienu laikā no dienas, kad iesniedzējs saņēmis lēmuma norakstu, neietekmē APL 316.panta pirmajā daļā noteikto termiņa skaitījumu blakus sūdzības iesniegšanai, proti, termiņš skaitāms no dienas, kad tiesa pieņēmusi lēmumu.

[5] Vienlaikus senatoru kolēģija norāda, ka saskaņā ar APL 46.panta pirmo daļu tiesa var atjaunot procesuālo termiņu pēc administratīvā procesa dalībnieka lūguma, ja atzīst nokavēšanas iemeslu par attaisnojošu. Minētā panta otrā daļa noteic, ka, atjaunojot nokavēto termiņu, vienlaikus tiek atļauts izpildīt nokavēto procesuālo darbību. Saskaņā ar APL 48.panta pirmo daļu lūgumu par nokavētā termiņa atjaunošanu iesniedz tiesai, attiecībā uz kuru nokavēto darbību vajadzēja izpildīt.

Tādējādi Saldus I.Salma-Salmiņa individuālajam uzņēmumam "Kursa un Partneri" ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā lūgt termiņa atjaunošanu blakus sūdzības iesniegšanai.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 322., 301.pantu senatoru kolēģija

n o l ē m a :

atteikties ierosināt tiesvedību sakarā ar Saldus I.Salma-Salmiņa individuālā uzņēmuma "Kursa un Partneri" blakus sūdzību.

Lēmums nav pārsūdzams.

Alfabētiskais jēdzienu rādītājs

A

Administratīvais pārkāpums

administratīvā pārkāpuma protokols ...97, 101, 140, 146, 147, 160, 161, 163, 164, 166, 178, 180, 195, 197, 275, 338, 339, 342, 343, 411, 413, 414, 418, 419, 420, 422, 434, 439, 443, 596, 598, 600, 746, 752, 759–763, 765–768, 772, 949, 950, 1024, 1026, 1027

maznozīmīgs 264, 266, 276, 278–280

Administratīvā atbildība 75, 82, 100, 134, 161, 178–182, 184, 195, 196, 198, 201, 203, 235, 237, 261, 262, 264, 267, 275–278, 280, 281, 341, 342, 418, 443, 618, 717, 718, 719, 724, 745, 747–749, 752, 753, 755, 760, 762, 767, 768, 1024, 1025, 1027

Sk. arī Sods:administratīvais

Administratīvais akts

brīvais 476, 490

galīgais 61, 105, 127, 222, 225, 228, 245, 253, 570, 808, 863, 864

iestādes 290, 936, 1009

izdošanas izvēles 149, 152, 313, 382, 385, 389, 685, 686

klūdains 78, 660–663, 670

konstatējošais 487, 616, 623, 624, 822, 834, 836, 838

labvēlīgs 255, 494, 499, 511, 513, 517, 521, 564, 569, 576, 586, 593, 638, 851, 854, 863

neapstrīdams 116, 365, 366, 807

negatīvs 851, 854, 1001

nelabvēlīgs 70, 72, 75, 121, 149, 152, 284, 470, 496, 542, 545, 565, 618, 619, 621, 700, 837, 892, 897

obligātais 39, 264, 280, 283, 313, 474, 505, 508, 512–514, 664, 1000

pienākumu uzlikošais 616, 623

piespiedu izpilde 158, 329, 361, 365, 412, 823

pozitīvs 851, 854

sākotnējais 33, 71, 290, 363, 676, 728

satura izvēles 280, 476, 490, 511

tā adresāts

administratīvā akta paziņošana viņam 329, 663, 664, 666, 670, 679, 896–898

viņa uzklaušanās pienākums 306, 661, 664–666, 671

tā atcelšana 267, 384, 494, 496, 499, 500, 670, 887, 1000

tā darbības apturēšana 891, 892, 996, 1001, 1005, 1020–1023

tā pamatojums 68, 71, 73, 77, 79, 99, 122, 126, 131, 132, 163, 190, 229, 284, 307, 314, 365, 366, 389, 474, 636, 690, 713, 732, 1017

pamatojuma princips 68, 71, 73, 77, 124, 620

tā pārsūdzēšana; sk. arī Apstrīdēšana 917, 918

tā saturs 73, 77, 78, 307, 308

tā tiesiskums	39, 41, 99, 131, 382, 383, 385, 392, 393, 498, 565, 573, 600, 686, 903, 904
vienots	823
vispārīgais	830, 833
Administrators	759–761, 763–765
viņa pienākums	759
Aizdevumi (kredīti)	
komersabiedrības dalībnieka uzņēmumam	47, 48
privātpersonas	30, 31, 317
to izsniegšanas ierobežojumi akciju sabiedrībā	706, 707
Aizskārums	
tiesisko interešu	
personas	700, 777, 778, 796, 806, 813, 839, 878, 882, 885, 888, 908, 913, 923, 925, 927
uzņēmuma	207
valsts	149, 284, 312
tiesību; sk. arī Tiesības: aizskārums	
personas	314, 378, 387, 778, 790, 792–794, 796, 813, 826, 839, 868, 878, 882, 885, 888, 900, 903, 905, 908, 912, 913, 923, 925–927
subjektīvo tiesību	775, 776, 806, 885, 888, 900, 903, 905, 923, 924, 927
sk. arī Cienas un goda aizskārums	
Aizturēšana (personas)	135, 468, 746–748, 767–773, 950, 952
ārzemnieka	786
nepamatota	768
tās tiesiskais pamats	767, 768, 772, 773
Amatpersona	
augstāka	71, 75, 680, 681, 832,
ienākumu deklarēšana	30–32
ieinteresētā	160, 164, 685, 687
objektivitāte	372, 373
institūciju	424, 460, 468, 469, 474, 481–483, 485, 487, 503, 504, 516, 536, 557, 572, 596–598, 600, 610, 614, 617, 625, 627, 747, 763, 764, 769, 805, 807, 808, 832, 863, 955, 957,
juridiskās personas	87, 706, 708–710, 713, 847–849,
komercsabiedrības (uzņēmuma)	38, 60, 61, 81, 83, 88, 98, 100, 160, 166, 169, 170, 173, 175, 213, 270, 306, 333, 334, 341, 372, 553, 625, 700, 986–988
maksātnespējīgas uzņēmēj sabiedrības	708, 709
kompetence	180, 182, 279, 382, 383, 392, 393, 573, 574, 625, 677
muitas	22, 25, 77, 139, 140, 144, 185, 240, 255,
nodokļu administrācijas	157, 181
pašvaldības	279, 363, 374, 375, 377, 396, 397, 402, 404, 418, 419, 563, 566, 567, 680, 684, 819, 857, 858, 860, 861
politiska	819
reputācija	706, 708, 709, 713

ricība	122, 326, 516, 563, 680, 808, 955, 957
prettiesiska	270, 300, 325, 327, 374, 375, 378, 404, 460, 461, 468, 469, 481, 482, 483, 487, 503, 627, 674, 725, 781, 802, 805, 812, 827, 828, 841, 844, 876, 888, 906, 922, 927, 932, 935
tās atstādināšana	683, 932, 933, 935–937
tiesu varas	652, 841–844, 847, 848
valsts	160, 164, 165, 167, 264, 275, 278–280, 311, 521, 563, 566, 567, 621, 650–655, 658, 677, 678, 680, 681, 684, 685, 687, 717–724, 736, 747, 790, 794, 795, 810, 812, 813, 819, 856, 857, 860, 882, 900, 903–905, 933, 1024
Valsts ieņēmumu dienesta	61, 68–71, 73, 75, 79, 83, 85, 86, 88, 92, 95, 115, 116, 119–122, 127, 128, 133, 154, 167, 175, 198, 200, 205, 207, 208, 214, 235, 237–241, 245, 246, 262, 270, 276, 291, 295, 300, 310, 316, 318, 321, 323, 325–327, 334, 338–340, 605, 1016
Apdrošināšanas sabiedrība	705–725
civiltiesiskās atbildības apdrošināšana	705, 709, 711, 713, 715, 716
pārvalde	706–708, 713
Apstrīdēšana	
apstrīdēšanas iesniegums	211, 255, 261, 262, 266, 288, 291, 293, 306, 406, 434, 510, 520, 547, 697, 862
apstrīdēšanas iestāde	586
apstrīdēšanas stadija	262, 264, 265, 275, 277–279, 280, 296, 406, 671
kārtība	122, 156, 241, 279, 280, 674, 680, 865, 969
pamatojums	223, 229, 586
process	77, 154, 362
termiņš	958
Atlīdzinājums	289, 290, 292, 295, 296, 415, 548, 636, 736, 742, 770, 829, 834, 835, 852–854, 873, 876, 878, 879, 881, 883, 978, 993
Atlīdzība	
neatmaksājama	44
par ārpus tiesas sēdes sniegtajiem juridiskajiem pakalpojumiem	990–995
pārstāvim	991, 993, 995
Atļauja	
bāriņtiesas – sk. Bāriņtiesa	
izziņas iestādes priekšnieka vai prokurora	231, 654, 656
komercdarbībā nepieciešamā (licence)	76, 124, 126, 128–132, 196, 201, 204, 677, 698, 923,
būvniecībā – sk. Būvniecība: būvatļauja	
ciršanas	598
pašvaldības	924, 928
ceļošanas	473
tiesas	783–787, 789
uzturēšanās – sk. Uzturēšanās atļauja	

Atpakalejošs spēks

<i>normatīvā akta</i>	115, 340, 342, 455, 458, 459, 496, 498
<i>sprieduma</i>	500, 501
<i>tiesību normas</i>	114, 499

Atzinums

<i>bāriņtiesas</i>	834, 836–839
<i>eksperta</i>	343, 397, 400, 512, 952
<i>iestādes</i>	22, 60, 336, 456, 548, 557–559, 567, 839, 966, 969, 971, 974, 975
<i>revidenta</i>	190, 553–555, 557–559, 1018
<i>tiesas</i>	86, 122, 151, 184, 200, 252, 285, 329, 335, 359, 406, 457, 459, 645, 724, 731, 772, 810, 814, 896, 1008, 1010
<i>Eiropas Cilvēktiesību tiesas</i>	507

Audits	29, 30, 33, 35–37, 39, 43, 44, 47, 49, 58–60, 68, 70–72, 90, 92, 103, 104, 119, 121, 125, 154, 168, 173, 186, 187, 191, 192, 211, 220–222, 224, 227, 228, 243–252, 288, 305, 312, 317–321, 323, 326–332, 334, 336, 381, 402, 403, 406, 407, 558, 560, 1006, 1007
<i>audita pārskats</i>	30, 58, 61, 69, 90, 103, 119, 125, 168–170, 175, 176, 190, 191, 193, 211, 220, 223, 225, 228, 291, 294, 305, 317, 320, 332–334, 336, 1018
<i>augstākā audita (revīzijas) iestāde</i>	560, 561
<i>paziņošana par audita veikšanu</i>	243–246, 248, 250–252
<i>standarti</i>	552, 560
<i>sk. arī Revīzija</i>	

Ā

Ārpustiesas izskatīšanas kārtība	142, 144, 680, 681, 864, 865, 874,
Ārvalstnieks (ārzemnieks)	91, 92, 95, 460–463, 465, 467–469, 471–493, 496–500, 502–505, 507–509, 511, 512, 514–526, 786, 801, 997, 999, 1000, 1001
<i>sk. arī Uzturēšanās atļauja</i>	

B

Bāriņtiesa	835–837, 908–914
<i>atļauja</i>	835, 836
<i>atzinums</i> – <i>sk. Atzinums:bāriņtiesas</i>	
<i>kompetence</i>	835–837
<i>lēmums</i> – <i>sk. Lēmums:bāriņtiesas</i>	
Bērņa tiesības	521–523, 526, 812, 891
<i>aizsardzība</i>	520, 521, 817, 818
Bezdarbība	
<i>iestādes</i> – <i>sk. Iestāde:bezdarbība</i>	
<i>prettiesiska</i>	203, 443, 605
<i>tiesas</i>	875
<i>uzņēmuma</i>	825, 828

Bezvalstnieks	460–463, 465–469, 471–483, 485–489, 491–493, 496–500, 502–504, 507–509, 511, 512, 514–518, 520, 521, 523, 801
<i>statuss</i>	523
Bilance	47, 188, 189, 192, 404, 405, 409, 410, 972, 1007
Blakus lēmums	165–167, 296, 768, 770, 868, 995
Blakus sūdzība	674, 774–777, 779–784, 786, 789, 791, 793–832, 841–881, 885–907, 916–922, 925, 926, 929–942, 948, 950, 951, 953, 962, 963, 978, 979, 985–991, 995, 1003–1015, 1019–1030
Brīdinājums	718, 725, 780, 847
Būtiska līdzdalība (valsts privātā komercsabiedrībā)	552, 560, 561
Būvniecība	
<i>būvatļauja</i>	409, 563–570
<i>būvinspektora tiesības</i>	563, 567–569
<i>būvprojekts</i>	409, 563–565, 567–569
<i>kontrolē un uzraudzība</i>	563–570, 577–579, 581–583, 591, 593
<i>tās apturēšana</i>	564–566, 568, 569
Būvnormatīvi	566–569
C	
Ceļa zīme	419–422, 433, 435, 437, 438
Ceļu satiksmes negadījums	916, 917
Cieņas un goda aizskārums	
<i>karavīra</i>	832
<i>personas</i>	658, 767–769, 771, 772
<i>tiesas</i>	624, 810, 813
Cietušais	231, 549, 614, 633, 637–641, 656, 763, 1024–1026
Cilvēktiesības (cilvēka pamattiesības)	476, 490, 506, 539, 627, 654, 657, 678, 785, 831, 832, 852, 853, 859, 870, 878, 880, 882, 883, 940, 999
<i>juridiskā persona kā cilvēktiesību subjekts</i>	654
<i>uz brīvību</i>	770
<i>uz informāciju</i>	106, 650, 651, 654, 657, 658, 666
<i>uz īpašumu</i>	531
<i>uz pilsonību</i>	522, 523, 632
<i>uz privātās dzīves neaizskaramību</i>	650, 654, 656–658,
<i>uz taisnīgu tiesu</i>	538, 540, 770, 794, 865, 875, 878, 883, 940, 951, 990, 992–994, 1007, 1017
<i>uz tiesas pieejamību</i>	992
Civildienests	
<i>specializētais valsts civildienests</i>	424–432, 445–451, 453, 454, 456, 457, 459, 603, 879
<i>valsts civildienesta attiecības</i>	603, 609, 610, 615, 689, 692

Civilprasība	
<i>krimināllietā</i>	326, 327, 331
<i>preču zīmes īpašnieka tiesības to pieteikt</i>	1027
Civilprocess	
<i>civilprocesuālā kārtība</i>	726, 780–782, 789, 823, 867, 869–871, 965, 975
<i>dalībnieka tiesības</i>	797
Civiltiesiskā atbildība	258, 260, 549, 705, 709, 711, 715, 716, 825, 826, 829
Civiltiesisks strīds	552, 562, 606, 791
D	
Dabas resursi	124–132, 139, 140–144
<i>virslimīta lietošana</i>	124, 125, 128–130
<i>virslimīta piesārņojums</i>	124, 126, 130–132
Darījums	
<i>ekonomiskais pamatojums</i>	210, 213, 214, 216
<i>partneris</i>	38, 62, 83, 85, 86, 92, 102–111, 169, 170, 172, 173, 175, 176, 212, 214, 215, 269, 270, 273, 291, 294, 333, 335, 648, 717, 718, 721–723
<i>tiesiskās attiecības</i>	107
Dāvinājums; sk. arī Ziedojums	44, 46, 616, 622, 624, 664–666, 668, 669
Deklarācija	
<i>ienākumu</i>	29–32, 112–114, 119–123, 318–323, 710
<i>papildu</i>	29–33, 119, 121–123, 316, 318–323
<i>muitas</i>	22, 23, 134, 135, 137, 140–143, 197, 255, 257–260, 307, 310, 311, 313
<i>nodokļa</i>	23, 26, 27, 40, 50–52, 54, 55, 82, 84, 103, 104, 109, 169, 170, 173, 189–193, 213, 227, 245, 248, 270, 288–290, 305, 313, 314, 334, 402–407, 409, 410
<i>tās labošana</i>	243, 245–252, 312, 402–404, 406, 407
<i>partijas finansiālās darbības</i>	661, 662, 667
Disciplinārlieta	602, 604, 606, 610, 611, 614
Disciplinārpārkāpums	602–604, 606, 608, 609, 611, 613
Disciplinārsods	601–604, 606, 607, 609, 610, 613, 614, 852, 853, 859, 870, 903, 905
Diskriminācija	471, 485
<i>tās nepieļaušana</i>	477, 490, 632
Dokuments	
<i>apliecinošs</i>	
<i>darījumu</i>	40, 41, 59–61, 65, 81, 107, 170, 174, 191, 214, 170, 171, 174, 175, 188, 191, 197, 200, 212–214, 232, 306–308, 333, 339, 342
<i>finansiālo un mantisko stāvokli</i>	221, 990, 992
<i>izdevumus</i>	911

<i>pakalpojumu</i>	40, 90–92
<i>tiesības</i>	151, 206–208, 551, 967
<i>vienošanos</i>	66
<i>ar preču pārvadājumiem saistītos darījumos</i>	137–144, 254–259, 261, 307
<i>atbildība par to autentiskumu</i>	23
<i>attaisnojuma</i>	29, 32, 33, 37, 41, 64, 86, 91, 93, 104, 106–108, 119, 122, 123, 139, 161, 166, 171, 172, 174, 202, 271, 318, 662
<i>grāmatvedības</i>	37, 41, 43, 44, 47–49, 64, 86, 93, 98, 99, 101, 109, 160–168, 191, 192, 221, 246, 251, 334, 335, 671
<i>grāmatvedības reģistrs</i>	36, 38, 41, 84, 161, 166, 191, 269, 272
<i>ceļošanas</i>	470, 473, 474, 482, 487–490, 495
<i>galīgs</i>	804, 808
<i>nepatiesu informāciju saturošs</i>	21, 24
<i>nodokļu</i>	109, 143, 215
<i>nodokļu rēķini</i>	35, 37, 38, 40, 41, 55, 58, 62–65, 79, 82–87, 102, 104, 106, 108, 110, 111, 170–173, 175, 189, 212–216, 218, 269–271, 273, 274, 334
<i>pamatdokuments</i>	730, 823
<i>to grozīšana</i>	706
<i>preču pavadzīme-rēķins</i>	37–41, 60–62, 64, 65, 79, 80–84, 86, 87, 103, 104–107, 109, 110, 168, 170, 174, 175, 188, 197, 202, 203, 261, 271, 288, 289, 333, 336, 338–340, 342
<i>procesuālais</i>	654, 655, 993, 1009, 1010, 1023
<i>viltots</i>	102, 107, 108, 110, 206, 617
Dominējošs stāvoklis	643, 644, 646, 649
<i>ļauņprātīga izmantošana</i>	644, 646, 649
Drošība	
<i>sabiedriskā</i>	506, 658
<i>valsts</i>	506, 658
Drošības nauda	271, 272, 274, 946
Dzīvesvieta	37, 92, 95, 232, 325, 330, 460, 462, 464, 469, 483, 491, 492, 509, 510, 532, 597, 626–631, 894, 895, 897, 898
<i>faktiskā</i>	509, 510, 512
<i>pastāvīgā</i>	89, 90, 93–95, 472, 483, 485, 628–630
<i>pienākums paziņot</i>	894, 898
Dzīvojamā ēka (māja)	59, 66, 368, 395, 397, 401, 433, 437, 438, 563
Dzīvojamā telpa	59, 66, 394–401,
<i>īres tiesības</i>	531
Dzīvoklis	394–397, 399, 401, 461, 821, 824, 911
<i>sociālais</i>	398

E

Eiropas Cilvēktiesību tiesa	27, 110, 111, 294, 401, 478, 492, 504, 506, 507, 610, 614, 618, 624, 654, 658, 678, 743, 750, 772, 815, 816, 878, 883, 940, 942, 952, 992
<i>no lēmumi; sk. arī Judikatūras un tiesu prakses rādītāju</i>	27, 110, 504, 506, 507, 610, 614, 624, 678, 815, 883, 942, 992
Eiropas Kopienų tiesa	94, 95, 217, 475, 490, 696, 700–703, 808
<i>no lēmumi; sk. arī Judikatūras un tiesu prakses rādītāju</i>	94, 95, 217, 490, 696, 700–703
Ekspertīze	373, 400
<i>dokumentu</i>	103, 306, 510
<i>ekspertīzes akts</i>	255, 257, 259
<i>ekspertīzes komisija</i>	547, 548, 637, 990, 991
<i>sūdzības par to</i>	1026
Eksperts	140, 217, 254–257, 523, 656, 731
<i>atzinums</i>	343, 397, 400, 511, 512, 839
<i>nepatiess</i>	952
<i>izmaksas</i>	992
Ex lege	467, 473, 474, 480, 487, 623, 798, 801, 988
Ex officio	47, 63, 252, 293, 295, 352, 498, 591, 594, 1017
Expressis verbis	184, 287, 292, 355, 660, 670, 753, 764, 784, 810, 813, 936

F

Faktiskā rīcība	50, 56, 299, 385, 391, 393, 404, 480, 487, 488, 490, 601, 609, 614, 650, 652, 777, 778, 794, 798–803, 805–808, 810–813, 827, 838, 843, 844, 854, 875, 880–883, 886, 888, 927, 933, 935, 942, 1004
jēdziens	790, 794, 796, 797, 806–808, 813, 839, 878, 882, 883
pārsūdzēšana (apstrīdēšana)	415, 488, 777, 781, 789, 791–794, 796, 798–803, 838, 841, 842, 873–876, 881, 886, 921, 922, 927, 942, 982, 1009
tiesiskums (tā kontrole)	267, 299, 300, 382, 383, 385, 393, 487, 799, 802, 843, 859, 870, 922, 935
Finanšu pārskats	340, 561

G

Galvojums (izsniegts muitas iestādēs)	601, 602, 604–607, 608, 611
Garantijas	
<i>procesuālās</i>	660, 670, 755, 756
<i>tiesību</i>	461, 469, 471, 476, 483–485, 490, 504–506, 523, 530, 538, 540, 557, 654, 747, 794, 865, 868, 875, 982, 994
<i>sk. arī Drošības nauda, Sociālās garantijas</i>	

Gribas izteikums

<i>iestāžu lēmumos</i>	372, 790, 794, 819, 856, 857, 860
<i>līguma dalībnieka</i>	648
<i>personas</i>	252, 510, 515
<i>vēlētāju gribas izteikuma ietekmēšana</i>	735–741

Ģ

Ģenerālprokuratūra	601, 650–652, 654, 655, 659, 842, 846–849, 969, 972, 974, 1009
Ģenerālprokuros	650, 651, 842, 846, 848–850

I

Iedzīvotāju reģistrs	470, 475, 481, 485, 491, 519–523, 525–527, 631, 890–892
Ieguldījumi	
<i>dalībnieku uzņēmumā</i>	43–49
<i>valsts ieguldījums komercsabiedrības pamatkapitālā</i>	552, 556, 558, 561
Ienākumi (ieņēmumi)	
<i>amatpersonas</i>	30
<i>ar nodokli apliekamie</i>	29, 31–33, 44–48, 112, 113, 117, 120–123, 188–191, 221, 222, 225, 228, 232, 233, 305, 316–323, 464, slēptie
<i>par zemes nomu</i>	71, 100, 119, 290, 320, 351
Iepirkums (valsts un pašvaldību vajadzībām)	554, 576–594, 696–703, 929
Iepirkumu uzraudzības biroja kompetence	582, 583, 585
Ierēdnis	
<i>atbildība – sk. Disciplinārlieta, Disciplinārpārkāpums, Disciplinārsods</i>	
<i>atbrīvošana</i>	691, 692
<i>iecelšana</i>	689, 691, 693–695
<i>kandidāts</i>	614
<i>specializētā valsts civildienesta</i>	424–432, 445–451, 453–459, 603, 878
<i>apgāde un sociālās garantijas</i>	878–883
<i>kompetence</i>	448
Valsts ieņēmuma dienesta	70, 217, 249
<i>sk. arī Civildienests</i>	
Iesniegums	
<i>prokurora</i>	846–850
Iestāde	
<i>augstāka</i>	127, 154, 261, 262, 264–267, 275, 277–280, 290, 291, 293, 363, 556, 560, 561, 566, 569, 570, 621, 675, 677, 680, 681, 849, 966
<i>kompetence</i>	262, 264, 265, 277, 279
<i>bezdarbība</i>	778, 799, 800, 803, 813, 873, 878, 882, 883, 886, 904,

darbība ; sk. arī <i>Faktiskā rīcība</i>	263, 267, 279, 552, 553, 556, 560, 561, 583, 620, 621, 652, 675, 705, 714, 715, 777, 778, 793, 795, 796, 806–808, 813, 814, 827, 839, 870, 876, 878, 882, 904, 978
<i>iekšējā</i>	794, 878, 883
iestādes <i>klūda</i>	27, 30, 78, 237, 240, 279, 285, 318, 339, 374, 376, 378, 381, 582, 586, 592, 606, 609, 645, 647, 663–667, 670, 687, 694, 761
lēmums – sk. <i>Lēmums</i> : <i>iestādes</i>	
rīcība	121, 137, 155, 181, 249, 355, 374, 381, 517, 564, 582, 592, 624, 687, 694, 793, 806, 882, 886, 898, 900, 903, 905
rīcības brīvība	50, 55, 56, 137, 266, 276, 277, 435, 471, 474, 476, 484, 488, 490, 601, 609, 614, 683, 686, 687, 836, 859, 870,
valsts pārvaldes	378, 380, 460, 504, 601, 613, 653, 677, 683, 686, 785, 829, 843, 859, 873, 876, 878, 882, 883, 900, 903–905, 948
varas iestādes autonomija	743
zemāka	127, 156, 263, 277, 290, 862,
Informācija	
atteikums izsniegt	652, 655, 657, 874
iegūšanas jēdziens	301
ierobežotas pieejamības	91, 219, 230, 231, 651–655, 658, 775, 777, 909
nepatiesa vai neprecīza	21, 23, 24, 30, 31, 109, 139–142, 144
par kriminālprocesuālajiem lēmumiem	650, 651, 654–658
pienākums atsaukt	719, 724
tiesības pieprasīt un saņemt ; sk. arī <i>Cilvēktiesības:uz informāciju</i>	106, 110, 297–300, 418, 419, 625, 650, 651, 653, 655, 657, 658, 705, 708, 713–715, 804, 806
tiesvedībai nepieciešamā	552, 553, 555, 557, 558, 561, 562
Instrukcija	374, 381, 774, 776
iekšlietu ministrijas	446, 452
Tieslietu ministrijas	375, 381
Veselības ministrijas	774–776, 778, 779
sk. arī <i>Normatīvais akts:iekšējais</i>	
Inter alia	622
Intereses	
administratīvā akta adresāta	389, 494, 499, 569
administratīvā procesa dalībnieku	313
indivīda (<i>privātpersonas</i>) ...	36, 89, 94, 195, 201, 378, 380, 472, 486, 504, 508, 514, 538, 540, 593, 644, 684, 653, 700, 765, 775, 777, 778, 790, 794, 796, 798, 799, 801, 802, 806, 807, 811, 813, 839, 878, 881, 882, 885, 888, 900, 901, 903–905, 908, 912–914, 922–924, 927, 928, 932, 934–936, 991, 992, 997
apdrošinātās personas	707, 708, 711, 712, 714, 715
bērna	472, 479, 486, 493, 521–523, 526
garā slimās personas	911
ierobežošana	50, 56, 89, 95, 312, 474, 570
mantinieku	835, 836

interesu konflikta novēršana (<i>valsts amatpersonu darbībā</i>)	160, 163–167, 684, 685, 687, 717–724
justīcijas	624
kreditoru	835, 837
pašvaldības ...	357, 362, 378, 380, 607, 859, 868, 938, 940, 948, 970, 971
sabiedrības	89, 95, 150, 195, 201, 207, 284, 312, 314, 380, 388, 471, 485, 504, 508, 514, 566, 586, 607, 653, 684, 769, 770, 908, 912, 940, 943
tiesisko interešu aizskārums	36, 312, 354, 428, 474, 517, 570, 593, 777, 778, 790, 796, 798, 801, 802, 806, 807, 811, 813, 839, 878, 882, 885, 888, 903, 904, 908, 912–914, 923, 925, 927, 934–936, 965, 974, 997
trešo personu	357, 606, 730, 759, 764
uzņēmuma	207, 554, 922–924, 926–929
valsts ...	149, 150, 284, 312, 465, 470, 472, 484, 486, 506, 556, 601, 606, 614, 621, 658, 938–940, 942, 945–948
Izdevumi	
administratīvā procesa dalībnieka	435
izdevumu metode	31, 32
nodokļu maksātāja (<i>privātpersonas</i>).....	29–33, 121, 122, 317–321, 323, attaisnotie.....
par juridiskajiem pakalpojumiem	990, 992, 993,
pašvaldību budžeta	561
politiskās organizācijas (<i>partijas</i>).....	662
uzņēmuma (<i>komercsabiedrības</i>) <i>saimnieciskās darbības</i>	45, 46, 60, 189, 248
valsts budžeta	555, 556, 561
Izpildvara – sk. <i>Valsts</i> (<i>publiskā</i>) <i>vara</i>	
Izsaukums (<i>uzturēšanās atļaujas saņemšanai</i>).....	510–512, 515, 516
Ī	
Īpašuma tiesības	
nodošana citai personai	189
pašvaldības komercsabiedrības	362
uz zemi	367–369, 974
apstrīdēšana	971
atjaunošana	799, 802
nostiprināšana zemesgrāmatā	368, 369, 384, 385, 387, 967
Īpašums	
deklarēšana	30–33, 119, 121, 123, 319, 321–323
mantošana	529–531, 802
meža zemes	941, 943, 944,
nekustamais īpašums	
īpašnieks	348
pašvaldībai nepieciešamais	382–392
valdītājs	348
kadastrālā vērtība	348, 351, 374–381, 384, 387, 968, 969, 972

<i>pašvaldības</i>	940, 946, 947, 967, 968, 970–973
<i>piedzīņas vērsšana uz nekustamo īpašumu</i>	1004, 1006–1008
<i>valsts</i>	940, 943, 966
<i>valsts privātais</i>	946, 947
<i>valsts publiskais</i>	946

J

<i>Jaunatklāti apstākļi</i>	750, 949, 951–964
<i>Judikatūra</i>	930
<i>Eiropas Cilvēktiesību tiesas</i>	294, 401, 743, 750
<i>Senāta Administratīvo lietu departamenta</i>	294, 401, 421
<i>Sk. arī Judikatūras un tiesu prakses rādītāju</i>	
<i>Juridiskā palīdzība</i>	791–793, 795, 994, 995
<i>tiesības uz advokāta palīdzību</i>	747, 950, 951, 992

K**Kaitējums**

<i>ar administratīvā akta izpildi saistīts</i>	893, 1005
<i>būtikais</i>	607
<i>cītai personai nodarīts</i>	644, 653, 769, 772
<i>darbā nodarīts</i>	546–551
<i>materiāls</i>	613, 614, 1026
<i>maznozīmīgs</i>	264
<i>morāls</i>	412, 415, 521, 522, 524, 527, 613, 770, 775,
854, 873, 874, 876, 877, 879, 881, 1026, 1027	
<i>personisks</i>	835, 836
<i>sev nodarīts</i>	769, 772
<i>veselībai nodarīts</i>	531, 533, 633–641, 873–875

Kapitālsabiedrība

<i>valsts</i>	940, 941

Komercreģistrs

.....	985–988

Komerksabiedrība (uzņēmējsabiedrība)

<i>apdrošināšanas – sk. Apdrošināšanas sabiedrība</i>	
<i>ar būtisku valsts līdzdalību tās pamatkapitālā</i>	552–558, 560, 561,
<i>civiltiesiskā atbildība</i>	825, 828, 829
<i>juridiskā adrese</i>	98, 168, 235–237, 239
<i>likvidējamā</i>	985–989
<i>maksātnespējīga</i>	759–761, 763–765
<i>pamatkapitāla daļu mantošana</i>	834–740
<i>privāto tiesību dibināta</i>	939
<i>publiskas personas (publisko tiesību subjekta) dibināta</i>	826, 939, 941
<i>pašvaldības</i>	825, 828, 829, 938, 943, 944
<i>valsts</i>	560, 938, 941–945, 947
<i>virskundziskā vara</i>	826, 829, 938, 944, 946
<i>struktūrvienības reģistrācija nodokļu maksātāju reģistrā</i>	235–242
<i>tūrisma</i>	90, 91, 94, 95

Kompensācija

<i>par dienesta pienākumu izpildei nepieciešamajiem</i>	
<i>piederumiem</i>	879–881
<i>par dienestu pildot nodarītu veselības kaitējumu</i>	634–640
<i>par zudušu mantu</i>	720, 721

Kompetence

<i>Finanšu un kapitāla tirgus komisijas</i>	723
<i>KNAB</i>	618–620, 623–625, 725
<i>kompetences pārkāpšana</i>	382, 383, 392
<i>ministra</i>	677
<i>Tieslietu ministrijas</i>	982, 983
<i>Valsts ieņēmumu dienesta</i>	224, 226, 239, 462
<i>ierēdņu</i>	70
<i>Valsts meža dienesta</i>	942
<i>Valsts robežsardzes</i>	470, 474
<i>Uzņēmumu reģistra</i>	571, 573, 574, 730
<i>valsts notāra</i>	573, 574

Konkurence	648, 649, 696, 698, 783, 785–787, 921, 922, 923,
924, 926, 928, 942	
<i>brīvas konkurences princips</i>	700
<i>deformācija (izkropļojums)</i>	644, 700, 702, 703
<i>sk. arī Dominējošais stāvoklis</i>	

Konkurss

<i>iepirkumam valsts un pašvaldību vajadzībām</i>	576–584, 586–595,
696, 697–703	
<i>zemes nomas tiesību piešķiršanai un zemes dzīļu</i>	
<i>tiesību piešķiršanai</i>	673–680, 967, 968

Konstitucionalitāte

.....	774

Kooperatīvā sabiedrība

.....	726–732

Kriminālbildība

<i>atbrīvošana no tās</i>	265, 280, 750
<i>liecinieku brīdināšana par to</i>	224

Krimināllieta

<i>ierosināšana</i>	225, 328, 617, 657, 733, 735, 736, 745, 746, 841–844,
965, 971, 974, 975	
<i>lēmums</i>	
<i>ar tiesvedību krimināllietā saistīts</i>	872, 875, 877
<i>par atteikumu to ierosināt vai par tās izbeigšanu</i>	650–657

Kriminālprocess

<i>dalībnieku tiesības un pienākumi</i>	651–653, 656
<i>faktu pārbaude kriminālprocesuālā kārtībā</i>	965, 975
<i>kriminālprocesuālās darbības</i>	653–657, 842, 844
<i>darbības ar kriminālprocesuālu raksturu</i>	785–787
<i>kriminālprocesuāls lēmums</i>	652–658, 842, 844, 860, 870, 875, 876
<i>nevainīguma prezumpcijas princips</i>	706, 709, 710, 713
<i>procesa virzītājā tiesības un pienākumi</i>	265, 280, 653, 656

K	
Kīlas tiesības	1008
Kīlāšana	113, 1006, 1008
L	
Labticība (darījumos)	83, 88
Laulība	
<i>nozīme naturalizācijas tiesību iegūšanai</i>	627, 628, 631
<i>nozīme uzturēšanās atļaujas saņemšanai</i>	460–462, 465, 477, 485, 502, 503, 505–507, 509, 996, 997, 999
<i>fiktīva</i>	465
Leģitīms mērķis	
<i>administratīvā akta</i>	313
<i>personas brīvības ierobežošanai</i>	747, 769
Lēmums	
<i>amatpersonas</i>	68, 69, 73, 75, 79, 85, 86, 119, 120, 127, 128, 133, 154, 157, 175, 185, 214, 235, 237, 238, 241, 262, 264, 276, 279, 295, 402, 423, 572, 596, 652, 678, 681, 832, 843, 987, 988, 1016
<i>apstrīdēšana – sk. Apstrīdēšana</i>	
<i>bāriņtiesas</i>	834, 835, 838, 839, 908–913
<i>blakus lēmums – sk. Blakus lēmums</i>	
<i>galīgais</i>	807, 808, 842, 862, 864–866, 975, 1010, 1023
<i>iekšējs</i>	790, 793–796, 818, 831, 852, 853, 856, 858, 860, 861, 867, 868, 870, 876, 878, 880, 883
<i>iestādes</i>	23, 73, 103, 113, 156, 181, 186, 211, 244, 261–263, 267, 277, 288, 291, 306, 333, 367, 460, 461, 467, 480, 482, 484, 486–489, 502, 509, 511, 512, 516, 552, 570, 626, 655, 660, 675, 689, 779, 790, 795, 806, 831, 852, 853, 856, 859, 860, 863, 870, 876, 878, 880, 883, 900, 917, 952, 997–999, 1001, 1004–1006
<i>izpilde</i>	69–72, 158, 159, 325, 330, 366, 385, 617, 699, 703, 748, 791, 810–815, 903, 1004–1006
<i>izpildes apturēšana</i>	154–157, 159
<i>izpildes nodrošinājums</i>	69
<i>jēdziens</i>	154
<i>neiespējama</i>	69–72, 812
<i>piespiedu</i>	154, 158
<i>kļūdains</i>	139, 144, 237, 240, 279, 339, 609, 663, 781, 782
<i>labošana</i>	662–667, 670
<i>kooperatīvās sabiedrības pilnvaroto sapulces</i>	726–732
<i>Ministru kabineta – sk. Ministru kabinets:tiesību akti</i>	
<i>neapstrīdams</i>	343, 365, 366, 1023
<i>nepārsūdzams</i>	1009, 1010, 1023
<i>pamatojums</i>	23, 86, 90, 132, 146, 161, 186, 193, 198, 206, 223, 237, 263, 290, 338, 362, 365, 385, 388, 402, 461, 468, 471, 474, 484, 489, 495, 503, 542, 543, 596, 608, 617, 618, 635, 643, 663, 718, 729, 762, 770, 780, 782, 797, 803, 820, 829, 835, 842, 844, 847, 857, 873, 876, 877, 886, 890, 898, 901, 922, 933, 963, 972, 989, 1004, 1012, 1020

<i>par dienesta pakāpes piešķiršanu</i>	851–854
<i>pārvaldes</i>	617, 666, 776, 779, 790, 793–795
<i>pašvaldības</i>	279, 345, 384, 385, 388–390, 685, 686, 817–820, 856, 858, 860, 861, 867–871, 876, 946, 948, 972
<i>pieņemšanas stadija</i>	160, 164, 604
<i>politisks</i>	817–820, 856–858, 860, 870, 876, 933
<i>prettiesisks</i>	36, 126, 127, 132, 238, 241, 263, 266, 280, 285, 291, 293, 298–300, 306, 308, 311, 327, 345, 362, 363, 376, 377, 385–393, 395, 427, 431, 435, 453, 457, 469, 510–513, 579, 583, 603, 604, 608, 663, 684, 698, 699, 706, 727, 728, 731, 748, 749, 835, 863, 864, 868, 952, 997, 998, 1008
<i>starplēmums</i>	508, 583, 804, 808, 855, 862, 863, 864, 865, 866
<i>tiesas</i>	127, 223, 224, 226, 598, 703, 734, 749, 781, 782, 788, 789, 793, 797, 803, 806, 810, 812–815, 820, 822–824, 829, 833, 842–844, 847, 848, 850, 858, 861, 864, 866, 868, 869, 871, 874–877, 880, 881, 884, 887, 888, 891–893, 896–898, 903, 906, 907, 919, 920, 926, 927, 929, 930, 934, 937, 939, 940, 942, 943, 948, 951, 953, 954, 978, 979, 989, 991, 992, 995, 1003, 1004, 1006–1015, 1019–1023, 1025
<i>tiesiskums</i>	99, 115, 138, 149, 152, 163, 185, 194, 233, 267, 277, 337, 356, 392, 406, 441, 530, 543, 589, 606, 611, 635, 726, 731, 748, 749, 762, 770, 782, 808, 829, 861, 864, 866, 869, 871, 875–877, 946, 948, 1003, 1008, 1019, 1021
<i>publiski tiesisks</i>	576, 594
<i>tiesneša</i>	196, 594, 595, 734, 745–749, 752, 753, 759–762, 768, 770, 775, 777, 780–782, 784, 786, 791–793, 797–799, 810–815, 817, 821–826, 828, 830, 831, 841, 842, 852, 857, 862–864, 874, 876, 877, 879, 880, 886, 887, 889, 894, 895, 897, 900–903, 906, 909, 921, 922, 925, 933, 949–951, 969, 1009–1015, 1019–1029
<i>zemesgrāmatu nodaļas tiesneša</i>	345, 368, 969
<i>uz āru vērsti</i>	776, 818, 819, 856, 858, 861, 878, 883
<i>valsts notāra</i>	571–574, 726–731
Licence	129, 130, 133–137, 146–153, 195–208, 270, 282–286, 297, 300–303, 311–314, 335, 358, 677, 705–712, 714–717, 720, 723, 724, 923, 929, 969
<i>anulēšana</i>	146, 147, 149, 150, 152, 153, 282–286, 311–313, 717, 720, 723, 724
<i>nosacījumu pārkāpšana</i>	195–204
<i>saņemšanas brīdis</i>	133, 711, 712
<i>tās saņemšanas nosacījumu maiņa</i>	146, 148, 150–152
Lietderības apsvērumi	50, 56, 68, 71, 137, 149, 150, 152, 265, 267, 277, 279, 282, 283, 286, 289, 290, 310, 312–314, 382, 388, 389, 407, 433, 435–437, 474, 476, 490, 494, 500, 508, 512, 514, 517, 558, 664, 683–687, 762, 770, 859, 870, 909, 1000
Līgums	
<i>apdrošināšanas</i>	606, 608, 613, 707, 711, 715, 718–723
<i>atkritumu apsaimniekošanas</i>	921–929
<i>darba</i>	97–99, 232, 233, 483, 548, 691, 869
<i>personas nodarbināšana bez darba līguma</i>	97, 101

<i>iepirkuma</i>	576, 578, 579, 582–589, 591–594, 697–703
<i>īres</i>	394–396, 399, 483
<i>līgumu brīvības princips</i>	648
<i>nomas</i>	146–148, 150, 151, 362, 363, 367, 371, 372, 374, 375, 674, 791, 946, 966–970, 972–974, 976
<i>par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu</i>	353–355, 357–359
<i>pārvadājuma</i>	198, 645, 648
<i>pilnvarojuma</i>	497, 707
<i>pirkuma</i>	170–172, 174, 254, 257–260, 383, 384, 387, 392, 946
<i>privāttiesisks</i>	90, 92, 93, 95, 210–215, 217, 554, 946
<i>loma nodokļu sfērā</i>	210–215, 217
<i>publisko tiesību</i>	777, 781, 838, 859, 870, 922, 923, 944
<i>starpautisks</i>	440–443, 474, 478, 481, 486, 492, 506, 628, 629, 632, 639, 1021
<i>Brīvās tirdzniecības līgums</i>	22–24, 26
Likumdevējs	451, 743
<i>griba</i>	243, 251, 351, 445, 453, 519, 525, 526, 656, 783–787
<i>mērķis</i>	50, 54, 55, 106, 292, 759, 764, 975
Likums	
<i>jēga</i>	108, 157, 445, 453, 462
<i>likumprojekts</i>	522, 525, 560, 669, 784
<i>anotācija</i>	450, 560, 619, 621, 669, 784
<i>mērķis</i>	50, 54, 55, 106, 109, 157, 292, 429, 521, 522, 539, 555, 584, 586, 620, 621, 785, 802, 849, 875, 898, 917, 924, 975, 994
<i>pārejas noteikumi</i>	114, 147, 362, 404, 405, 408–410, 414, 496, 535–540, 542–545, 548, 617, 691, 945, 955, 957–960, 971
<i>sk. arī Tiesību aktu rādītāju</i>	
<i>speciālais</i>	347, 349, 351, 424–428, 430–432, 445–447, 448–454, 456, 457, 691, 756
Locus standi	929
M	
Maksātnespējas stāvoklis	1006
Mantiskais stāvoklis	267, 753, 990–993
Mantojums	
<i>kopība</i>	528, 529, 531–534
<i>mantojuma aizgādņa pilnvaras</i>	834–838
<i>mantojuma masa</i>	531, 835–837
<i>tiesības</i>	530, 531, 533, 835
Ministrija – sk. Institūciju rādītāju	
Ministrs	
<i>aizsardzības</i>	832
<i>finanšu</i>	601, 603–605, 607–610
<i>iekšlietu</i>	456
<i>reģionālās attīstības un pašvaldības lietu</i>	683–687, 932–937
<i>zemkopības</i>	673–675, 677, 678, 680, 681

Ministru kabinets	
kompetence	426, 448, 457, 604, 607, 609, 610, 642
<i>likumā noteikts pilnvarojums (delegējums) izdot tiesību aktus</i>	33, 41, 79, 86, 87, 110, 123, 171, 200, 201, 227, 233, 236, 314, 319, 349, 379, 397, 400, 413–416, 419, 425, 426, 430, 445–448, 451, 452, 457, 498, 568, 594, 627, 636, 640, 992
tiesību akti	
<i>administratīvā pārkāpuma lietu pamatojošs</i>	338–342
<i>konceptija</i>	945, 947
<i>lēmums</i>	610, 627, 790–795, 860, 870, 876, 983
<i>noteikumi – sk. Tiesību aktu rādītāju</i>	
<i>rīkojums</i>	700, 794, 795, 939, 941, 945
<i>to izskaidrošana</i>	409
Ministru padome	635
<i>lēmumi — sk. Tiesību aktu rādītāju</i>	
<i>rīkojums</i>	966
Ministru prezidents	
<i>pieprasījums</i>	553–555, 561
<i>rezolūcija</i>	901, 903, 905
<i>rīcības izvērtēšana</i>	906
<i>tiesības disciplinārlietu ierosināšanā un izmeklēšanā</i>	610
Muita	
<i>amatpersona – sk. Amatspersona:muitas</i>	
<i>deklarācija – sk. Deklarācija:muitas</i>	
<i>iestāde</i>	21–24, 73, 74, 133–136, 140–142, 178–182, 184, 185, 255–257, 299, 303, 603, 605, 612
<i>kontrolē</i>	135, 136, 178, 179, 182, 183, 254
<i>maksājumi</i>	22–26, 140, 142, 254–260, 985
<i>muitas parāds</i>	22–26, 74, 75, 77, 127, 602, 603, 606
<i>muitas pārkāpumi</i>	180, 182–185
<i>muitas vērtība</i>	27
<i>pēcmuitošanas pārbaude</i>	21, 25, 26
<i>procedūra</i>	74, 75, 77, 78, 127, 133, 254–258, 260
<i>ieņemšana brīvajam apgrozījumam</i>	51, 140–143
<i>izlaišana brīvajam apgrozījumam</i>	52, 136
<i>teritorija</i>	136, 142, 254, 257, 258, 260
<i>muitas noliktava</i>	73, 74, 76, 77, 134, 135, 254, 310
<i>muitas robeža</i>	135–137, 178, 179, 183, 226
<i>muitas zona</i>	51
N	
Naturalizācija	522, 523, 526, 626–632
<i>atteikšana</i>	626, 627, 630
Ne bis in idem	745, 749–751
Negativae non probantus	305, 308
Nepilsonis	469, 483, 502, 503, 505, 506, 519–526, 890, 891

laulātais	507
nepilsoņa pase	628
statuss	519–526, 891

Nodeva**pašvaldības** – sk. *Pašvaldība:nodeva*

valsts	226, 227, 248, 250, 251, 274, 345, 347, 350, 358, 381, 386, 407, 602, 757, 978
atlīdzināšana	256, 288, 289, 384, 386, 426, 434, 435, 447, 521, 597, 698, 699, 753, 768, 775, 978

Nodokļa maksātājs

aptauja	120, 121, 321,
pienākumi	21, 27, 48, 85, 92, 93, 157, 158, 172, 173, 221, 238, 246, 247, 305, 308, 320, 321, 328, 329, 364, 409
reģistrācija	235, 236, 238, 239, 362, 365
sodišana ... 21, 23–27, 50, 53–57, 118, 125–130, 139, 143, 156–158, 222, 224, 235, 287, 292, 325, 328	
atbildība par izvairīšanos no nodokļu maksāšanas ... 68–72. 97. 99–101	
nokavējuma naudas aprēķināšana	53, 55, 143, 154–158, 247, 250, 326–330, 362, 365, 366, 402, 403, 894
tiesības	32, 33, 92, 106, 109, 111, 156–159, 215, 216, 227, 232, 243, 245, 246, 248–251, 287, 292, 293, 295, 305, 312, 314, 316, 319, 320, 402, 403, 406

Nodokļi

0 procentu likme	89–95
akcīzes nodoklis	148, 179, 188, 198, 200, 201, 314, 339, 342
algas nodoklis	99, 223, 225, 231, 232, 323, 464, 465
audīts – sk. <i>Audīts</i>	
dabas resursu nodoklis	124–132, 139–144
iedzīvotāju ienākuma nodoklis	29, 31–33, 112, 113, 117, 119, 121–123, 186, 220–223, 225–228, 231–233, 316–323, 464, 985
muītas nodoklis	21–25, 27, 259, 985
nekustamā īpašuma nodoklis	345–348, 350–352, 362–366, 374–381, 402–410, 894
Metodiskie norādījumi par nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanas un uzskaites kārtību	405, 409, 410
nodokļu administrācija	23, 26, 27, 48, 54–56, 71, 72, 89, 91–93, 112, 117, 127, 139, 148, 154–159, 172, 181, 186, 205, 221, 226, 227, 232, 243, 246, 248, 250, 251, 287, 292, 293, 295, 308, 327–331, 334, 365, 366, 378, 380, 381, 403, 404, 406, 407, 987
nodokļu administrēšana	70, 95, 106, 109, 115, 210, 217, 226, 227, 404, 405, 407, 602, 607, 1008
piezīme bezstrīdā kārtībā	84, 91, 110, 113–118, 125–127, 154, 157, 158, 188, 191, 221, 227, 317, 325, 327–330, 361–363, 365, 366, 402, 407, 1004–1008
pievienotās vērtības nodoklis	35–41, 51–56, 58–66, 79–95, 102–108, 110, 111, 140, 154, 168–175, 186–193, 210–218, 244, 245, 247, 250, 252, 253, 269–274, 288–291, 305, 332–334, 337, 985, 1003

priekšnodoklis ... 35, 37–41, 51–53, 55, 58–66, 79–85, 88, 102–111, 168, 170–176, 210, 212, 214–218, 269–273, 289–291, 295, 334, 335, 337	
uzņēmumu ienākuma nodoklis	43–49, 116, 117, 187, 305, 306, 308
uzrēķins	104, 125, 154, 192, 193, 223, 229, 289–291, 306, 307, 328

Noilgums	115, 178, 183–184, 604, 611

Nolēmums	128, 185, 222, 223, 233, 240, 271, 320, 501, 680, 681, 747, 749, 755, 797, 814, 860, 870, 875–877, 930, 952, 957, 1013

Eiropas Cilvēktiesību tiesas	507, 952
izpilde	903–905
krimināllietā	325–328, 330, 617, 657, 876, 877, 952
pamatojums	612
<i>sk. arī Lēmums:tiesas, Spriedums un Judikatūras un tiesu prakses rādītāju</i>	

Nolikums

iestādes	355, 356, 358, 970, 972
konkursa	577–584, 587–594, 673–675, 677, 679, 680, 696–701, 703
ministrijas	677
pašvaldības izdots	362, 396, 402, 818–820, 856, 858, 861
<i>sk. arī Tiesību aktu rādītāju</i>	

Normatīvais akts

ārējs	416, 424, 430, 777, 781, 798, 801, 802
darbība laikā	455, 458
hierarhija	405, 415, 424, 430
iekšējais	355, 374, 381, 416, 774–776, 779, 792, 832, 858, 861
piemērošana	
augstāka juridiskā spēka	236, 411, 414, 415
jaunāka	356
vienāda juridiska spēka	357
zemāka juridiska spēka	411
<i>sk. arī Tiesību aktu rādītāju</i>	

O

Obiter dictum	359, 486, 789

P**Pabalsts**

valsts sociālais	634–636, 638, 891, 892
bērna piedzimšanas gadījumā	424–432, 445–459
valsts sociālā nodrošinājuma	539, 544

Pagaidu noregulējums (iepriekšējā aizsardzība) ... 787, 890–893, 1003–1008	

Pakalpojumi

apdrošināšanas	709, 716
ārvalstu tūristiem sniegtie	89–96
beztālīdzības	669
faktiska (reāla) sniegšana (saņemšana)	37, 38, 40, 41, 80, 81, 83, 85, 87, 88, 170, 189, 216, 217

<i>juridiskie</i> (ārpus tiesas sēdes sniegtie)	990–995
<i>obligāti nodrošināmie</i>	645–649
<i>pakalpojuma galējais (pēdējais) saņēmējs</i>	216
<i>pakalpojumu līgums</i>	700, 703
<i>sabiedriskie; sk. arī Sabiedrisko pakalpojumu regulators</i>	353–355, 358, 822, 824, 977, 978
<i>sociālās apdrošināšanas</i>	530–532
<i>sk. arī Iepirkums, Konkurss</i>	
Pakļautība	
<i>iestādes</i>	677, 873
<i>lēmuma (akta) apstrīdēšana pakļautības kārtībā</i>	675, 680, 832, 853
Pārkāpums	
<i>administratīvais – sk. Administratīvais pārkāpums</i>	
<i>būtisks</i>	38, 73, 77, 78, 121, 126, 132, 149, 192, 237, 240, 263, 284, 308, 337, 389, 390, 435, 436, 578, 661, 666, 671, 683–685, 687, 740, 741, 745, 750, 781, 800, 951–953, 980, 1022
<i>disciplinārs – sk. Disciplinārlieta, Disciplinārpārkāpums</i>	
<i>procesuālais</i>	73, 77, 78, 121, 194, 237, 240, 263, 294, 307, 308, 337, 390, 428, 435, 436, 661, 666, 671, 953, 1001
<i>tiesību normu</i>	
<i>materialo</i>	25, 31, 42, 54, 70, 76, 109, 128, 131, 149, 215, 268, 272, 320, 323, 334, 341, 344, 387, 415, 416, 429, 542, 596, 649, 667, 712, 720, 940, 983, 1016, 1017
<i>procesuālo</i> ...	25, 54, 70, 73, 76, 77, 101, 109, 126, 132, 173, 192, 215, 219, 222, 229, 230, 268, 272, 285, 293, 294, 323, 331, 335, 337, 341, 344, 360, 387, 415, 417, 421, 504, 587, 594, 649, 666, 667, 687, 701, 712, 720, 744, 755, 756, 949, 953, 982, 983, 1016, 1017
Pārraudzība (iestādes)	610, 677
Pārstāvis	
<i>administratīvajā procesā</i>	164, 371, 372, 500, 986, 990–995
<i>civiltiesiskos darījumos</i>	23, 24, 87
<i>kriminālprocesā</i>	656
<i>publiskos iepirkumos</i>	696
Pārvadātājs	198, 202–204, 643–648
Pašvaldība	
<i>administratīvā teritorija</i>	567
<i>atbildība</i>	828, 829, 968
<i>budžets</i>	369, 561
<i>dome (padome)</i>	451, 582, 734, 739, 820, 967
<i>priekšsēdētāja atstādināšana</i>	683–687, 932–937
<i>ekonomiskais pamats (ienākumi)</i>	390, 391
<i>funkcijas</i>	382, 384–391, 818, 820, 825, 828, 924
<i>autonomās</i>	827–829
<i>pastāvīgās</i>	383, 390, 826–828, 870
<i>to deleģēšana</i>	353, 355–359, 825, 829
<i>jēdziens</i>	947
<i>tiesību subjektība</i>	946–948

<i>kompetence</i>	357, 376, 389, 390, 567, 870
<i>amatpersonas</i>	363, 377, 385, 387, 392, 393, 418
<i>autonomā</i>	947
<i>ekskluzīvā</i>	355, 357
<i>iestādes</i>	396, 820
<i>lēmums – sk. Lēmums:pašvaldības</i>	
<i>līgums</i>	925, 928
<i>nodevas</i>	347, 381, 411, 412
<i>pienākumi</i>	868
<i>sniegt sociālo palīdzību</i>	394–396, 398–401
<i>pilnvaru apjoms</i>	353
<i>saistošie noteikumi; sk. arī Tiesību aktu rādītāju</i>	381, 395, 415, 416, 579, 706, 827, 859, 928
<i>tiesības</i>	358, 359
<i>pirmpirkuma tiesības</i>	382, 383, 385–392
Paziņojums (paziņošana)	
<i>par auditu – sk. Audits</i>	
<i>par krimināllietas izbeigšanu</i>	656
<i>par lēmuma pieņemšanas termiņa pagarināšanu</i>	297, 302
<i>par licences nosacījumu maiņu</i>	148, 149, 151, 152
<i>par parāda bezstrīdus piedziņu</i>	325, 328, 361–366
<i>par pasūtījuma piešķiršanas lēmumu publiskos iepirkumos</i> ...	576, 594
<i>par tiesiskajām sekām</i>	467, 473, 480, 488, 489
Pensija	
<i>aprēķinātās, bet nesaņemtās pensijas izmaksāšana</i>	
<i>mantiniekiem</i>	528–534
<i>ieturējumi no tās</i>	542–545, 955, 958–960
<i>izmaksu ierobežojumi</i>	542–545
<i>pārrēķins</i>	535–541
Persona	
<i>amatpersona – sk. Amatpersona</i>	
<i>ārvalsts – sk. Ārvalstnieks</i>	
<i>ieinteresētā</i>	160, 516, 606, 656, 661, 670, 671, 685, 687, 711, 716, 722, 759, 764
<i>iestādei īpaši pakļauta</i>	795, 830, 831, 833, 852, 853, 859, 860, 870, 876, 878, 880, 882, 883
<i>individuāli noteikta</i>	508, 774, 777, 778, 792, 817, 819, 847, 848, 859, 870, 876, 974
<i>privāto tiesību juridiska persona</i>	914, 938, 939, 943, 944, 948, 988
<i>privātpersona</i>	54, 89, 93–95, 102, 121, 139, 143, 148, 152, 195, 202, 214, 218, 299, 312, 314, 374, 378, 380, 381, 392, 472, 486, 501, 517, 563, 565–568, 570, 595, 605, 658, 692, 694, 696, 700, 703, 739, 762, 775–777, 779, 790, 792, 794, 796, 813, 826, 829, 839, 847–849, 859, 870, 876, 878, 882, 883, 888, 900, 903–905, 912, 914, 923, 927, 928, 938, 940–944, 991
<i>publiska</i>	795, 825, 826, 828, 829, 941, 943

publisko tiesību juridiskā	605, 792, 829
<i>atvasināta</i>	947
<i>sākotnējā</i>	605, 947, 948
trešā	46, 61, 91, 93, 131, 170, 173, 356, 357, 360, 364, 367, 370, 373, 428, 474, 570, 576, 586, 593, 595, 605, 606, 696, 698, 701, 703, 710, 730, 733, 734, 738, 740, 743, 759, 764, 793, 796, 826, 829, 834, 837, 886–889, 907, 909, 916, 919, 924, 928, 930, 970, 986
Pienākums	
<i>publiski tiesisks</i>	48, 105, 245, 253, 350, 364, 618, 775, 777, 859, 870
<i>sabiedrisks</i>	911, 913
<i>sadarbības pienākums</i>	464
Pierādījumi	
<i>dokumentāri</i>	101, 715
<i>kas par tādām atzīstami</i>	
<i>liecinieku nopratināšanas protokols – sk. Protokols</i>	
<i>lietās par uzturēšanās atļaujas izsniegšanu</i>	467, 489, 516
<i>nodokļu lietās</i>	29, 32, 70, 101, 111, 119, 122, 123, 176, 217, 218, 222, 224, 225, 229, 241, 307, 308, 318, 343
<i>paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem</i>	712
<i>netiešie</i>	417, 422, 735, 736
<i>nodrošināšana</i>	89, 93, 95, 421, 463, 788
<i>noraidīšana</i>	193, 336, 437, 587, 608, 611, 667, 742, 743
<i>papildu</i>	33, 100, 108, 119, 121, 122, 172, 173, 191, 308, 335, 1016, 1018
<i>pārbaude</i>	48, 79, 85, 86, 97, 225, 231, 421, 422, 463, 742, 900, 904, 906
<i>vispusīga, pilnīga un objektīva</i>	45, 46, 48, 66, 79, 86, 162, 173, 174, 176, 193, 240, 325, 329, 336, 407, 422, 463, 742, 765, 770, 771
<i>pietiekamība</i>	417, 422
<i>tiešie</i>	417, 422, 736, 737
<i>vākšana</i>	160, 164, 219, 231, 301, 305, 325, 329, 614, 681, 785, 786, 900, 1016, 1017
<i>personas pienākums</i>	48, 89, 92, 94, 95, 99, 172, 219, 221, 230, 231, 308, 467, 475, 489, 490
<i>tiesas pienākums tos savākt pēc savas iniciatīvas</i>	48, 63, 77, 100, 173, 465, 576, 1016, 1017
<i>tiesības tos iesniegt</i>	29, 83, 121, 141, 142, 144, 174, 175, 229, 757
<i>vērtēšana</i>	31, 38, 39, 63, 65, 76, 78, 79, 85, 86, 93, 95, 98, 100, 109, 142, 144, 151, 152, 164, 171, 177, 186, 192, 194, 215, 217, 219, 222, 225, 226, 228–231, 240, 308, 328, 332, 335–337, 343, 380, 397, 405, 412, 413, 417, 420–423, 460, 462–464, 472, 475, 485, 489, 512, 516, 587, 608, 636, 678, 692–694, 712, 738, 739, 741, 742, 752, 757, 758, 837, 854, 895, 900, 906, 953, 983, 999
<i>pārvērtēšana</i>	31, 72, 152, 176, 216, 218, 233, 273, 380, 400, 679, 732
<i>pēc tiesas iekšējās pārliecības</i>	66, 85, 162, 173, 176, 193, 240, 325, 329, 336, 422, 463, 765
<i>viltoti</i>	952
Pierādīšana	
<i>pienākums (nasta)</i>	43, 48, 69, 89, 93–95, 168, 175, 229, 823, 897
<i>negatīva fakta pierādīšanas gadījumā</i>	305, 308

principi	94
preču reālas saņemšanas fakta	171, 173
līdzekļi	229, 230, 343, 417, 421, 422, 463
Pilnvarojums (deleģējums)	
<i>iestādes</i>	222, 237, 239, 339, 340, 343, 470, 485, 559, 614, 683, 686, 712
<i>likumā noteikts</i>	33, 123, 228, 261–267, 276, 278, 280, 356, 357, 414, 451, 452, 560, 605, 635, 820, 941, 944, 992
<i>Ministru kabinetam izdot tiesību aktus – sk. Ministru kabinets: kompetence</i>	
<i>Ministru kabineta</i>	152, 792
<i>pašvaldības</i>	353, 355–359, 419, 582
<i>pilnvarojuma līgums</i>	497, 498, 707
Politiskā organizācija (partija)	616–624, 660–672, 733, 734, 736–738, 740–743
Praeter legem	524, 526, 527
Prasība	
<i>civilprasība – sk. Civilprasība</i>	
<i>prasības nodrošināšana</i>	68–71, 1008
Prasījuma tiesības	52, 53, 528, 532–534
<i>prasījuma atsaukšana</i>	601, 603, 607, 608, 613
Preces	
<i>akcīzes preces</i>	147, 148, 179, 196–204, 302, 310–314, 339, 340, 342–344
<i>konkrētas preces tirgus definīcija</i>	648
<i>kvalitāte</i>	255–260
<i>piegādes darījumi</i>	40, 41, 60–65, 80, 81, 85–87, 169–171, 173–176, 189, 190, 212, 257
<i>preces galējais (pēdējais) patērētājs</i>	40, 216
<i>preces valdītājs</i>	254, 258
<i>stratēģiskas nozīmes preču imports</i>	133–138
Preču zīme	
<i>nelikumīga izmantošana</i>	1024, 1025, 1026, 1027
Prokuratūra	843
<i>amatpersonu rīcības pārsūdzēšana</i>	841–844
<i>darbība valsts pārvaldes jomā</i>	650, 652–655, 657, 658, 842, 846–849
<i>kompetence</i>	843
Prokurors	226, 231, 266, 654, 656, 842, 846–850
<i>darbību pārsūdzēšana</i>	842–844
<i>iesniegums – sk. Iesniegums</i>	
<i>lēmums</i>	653
<i>prokurora protests</i>	415, 745–751
Protokols	
<i>administratīvā pārkāpuma – sk. Administratīvais pārkāpums</i>	
<i>apskates</i>	396, 400, 401
<i>iepirkuma komisijas</i>	577, 587, 588, 590

<i>konkursa komisijas</i>	673, 676
<i>kooperatīvās sabiedrības sapulces</i>	726, 728, 729, 731, 732
<i>liecinieku nopratināšanas</i>	222, 224, 225, 229, 233
<i>pašvaldības padomes sēdes</i>	367, 368, 370, 371, 383, 685, 968
<i>sabiedriskās organizācijas kopsapulces</i>	572–574
<i>tiesas sēdes</i>	595, 755, 756, 950, 951

R

<i>Ratio decidendi</i>	359, 624, 789
<i>Ratio legis</i>	621, 759, 764

Rekomendācija

<i>Eiropas Padomes – sk. Tiesību aktu rādītāju</i>	
<i>pašvaldības</i>	396
<i>starptautiskā</i>	558, 560, 893

<i>Revīzija</i>	56, 157, 226, 227, 251, 292, 402, 406, 552, 552–561, 966–973
<i>dokumentālā</i>	188–190, 193
<i>nodokļu – sk. Audits</i>	

Rīcībspēja

<i>administratīvi procesuālā</i>	910, 938, 948, 986, 988, 989
<i>pieteicēja</i>	501, 712

Rīkojums

<i>iestādes</i>	487, 495, 516, 626–628, 761, 765, 766, 775, 776, 779, 955, 958–960
<i>izbraukšanas rīkojums</i>	482, 503, 506, 997–1001
<i>Valsts ieņēmumu dienesta</i>	134, 135, 141, 237, 239, 240, 314, 340, 343, 662, 689–694
<i>izpildrīkojums</i>	328
<i>ministra</i>	601, 602, 605, 683–687, 932–936
<i>ministrijas</i>	939, 945
<i>Ministru kabineta – sk. Ministru kabinets:tiesību akti</i>	
<i>Ministru padomes – sk. Ministru padome</i>	
<i>pašvaldības</i>	857, 860

S

Sabiedrība

<i>intereses – sk. Intereses:sabiedrības</i>	
<i>sabiedrības kontrole</i>	650, 651, 653, 654
<i>sabiedrības labums</i>	283, 312, 314

<i>Sabiedriskā kārtība</i>	203, 276, 443, 492, 747, 767–769, 771, 772

Sabiedriskā organizācija

<i>augstākās lēmējinstīcijas lēmums</i>	571, 573, 574
<i>darbības izbeigšana</i>	571–574
<i>loma demokrātiskā sabiedrībā</i>	653

<i>Sabiedrisko pakalpojumu regulators</i>	353–360, 976–978
<i>funkcijas</i>	354, 359, 976

<i>Satversmes tiesa</i>	27, 277, 398, 412, 416, 506, 544, 545, 654, 774, 776, 778, 960

<i>spriedumi; sk. arī Judikatūras un tiesu prakses rādītāju</i>	477, 490, 543, 544, 654, 658, 692, 755, 757, 949, 955–961, 994

<i>Servitūts</i>	345–352

<i>Sociālā apdrošināšana</i>	531, 532, 549

<i>iemaksas</i>	99, 186, 220, 532, 533, 535, 538–541, 547, 985
<i>principi</i>	530, 532

<i>Sociālās tiesības</i>	398, 531, 545

<i>pamatprincipi</i>	531, 532
<i>sociālā palīdzība</i>	394–401, 639
<i>sociālās garantijas</i>	425–429, 431, 432, 446–452, 454, 456, 549, 633, 636, 637, 639–641, 878, 883

Sods

<i>administratīvais sods</i>	99, 133, 136, 137, 162, 164, 178, 180–185, 204, 237, 238, 240, 262, 264–267, 276–278, 280, 341, 343, 344, 434, 436, 439, 440, 442, 443, 557, 597–599, 718, 724, 745, 748, 750, 751, 760–762, 764, 767, 810–815, 848, 862, 864, 953

<i>galīgā soda noteikšana</i>	133, 138, 746
<i>pamatsods</i>	137, 182, 184, 185
<i>papildsods</i>	133, 137, 138, 179, 181, 185

administratīvo sodu veidi

<i>arests</i>	745, 746, 748, 751, 810, 812, 815
<i>konfiskācija</i>	133, 134, 136–138, 178–185, 198
<i>naudas sods</i>	74, 98, 133, 138, 140, 161, 179, 181, 183–185, 196, 199, 235, 239, 240, 261, 262, 264, 276, 339, 340, 343, 411, 412, 418, 419, 434, 435, 596–599, 752, 753, 755, 761–763, 768, 862, 863, 916, 949
<i>transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana</i>	863

disciplinārs – sk. Disciplinārsods

<i>kriminālsods</i>	745, 751

<i>soda nauda</i>	21–30, 33, 36, 43, 44, 51, 53–58, 60, 61, 80–82, 90, 103, 109, 110, 117, 119, 120, 122, 125–128, 130–132, 140, 143, 154, 156, 157, 159, 169, 186–188, 211, 220, 221, 227, 232, 244, 245, 248–250, 252, 253, 269, 287–293, 306–308, 317, 318, 326–330, 333, 362, 365, 366, 381, 402–407, 410, 412, 805, 806, 894, 985, 1003–1006, 1019, 1028

Spriedums

<i>izpilde</i>	180, 325, 330, 375–377, 655, 658, 780–782, 891, 892, 903, 905, 960, 961, 976, 979, 980, 1004–1007, 1012

<i>izskaidrošana</i>	976, 979–981

<i>papildspriedums</i>	84, 415, 976–981, 1015, 1025

Satversmes tiesas – sk. Satversmes tiesa

sk. arī Judikatūras un tiesu prakses rādītāju

Sūdzība

*blakus sūdzība – sk. Blakus sūdzība**iesniegšanas tiesā termiņa nokavējums*.....673, 675, 681, 682, 902, 1013, 1014, 1019, 1022

Š

Šķīrējtiesa

darbības pārtraukšana 846, 848*kompetence*.....606, 608, 613*spriedums*.....606–609, 613

T

Taisnīga tiesa.....538, 540, 770, 794, 865, 875, 878, 883, 940, 951, 990, 992–994, 1007, 1017

Terminš

administratīvā akta apstrīdēšanai 474, 675, 676, 678–682, 756*administratīvā soda uzlikšanai* 178–185, 597, 598, 718, 720*atjaunošana* 459, 675, 678, 681, 873–875, 886, 894–898, 916–920, 954, 960, 1013, 1014, 1029, 1030*iestādei noteiktais*.....81, 287, 293, 294, 403, 515, 606, 910*tā pagarināšana* 297, 299, 300, 302, 303, 602*materiāltiesisks prekluzīvs (neatjaunojams)* 458, 459*noilguma*.....115, 118, 178, 183–185, 227, 331, 406, 611*nokavējums* 119, 122, 123, 154, 158, 313, 455, 457–459, 500, 579, 581, 583, 589, 597–600, 673, 675, 681, 682, 720, 762–765, 872–875, 894–898, 902, 916–919, 985–988, 1013, 1014, 1030*pārsūdzības* 114, 299, 675, 676, 678, 679, 768, 770, 895, 896, 917, 918, 974, 978, 1001, 1013, 1028, 1029*procesuālais*.....458, 459, 675, 805, 873–875, 886, 895–897, 916–920, 960, 1013, 1014, 1017, 1030*saprātīgs*.....225, 666, 872, 1017

Tiesa

kompetence.....99, 335, 341, 344, 392, 394, 415, 511, 512, 646, 742, 843, 1017*Administratīvās apgabaltiesas*.....25, 54, 387, 392, 666, 667, 722, 842, 1022*administratīvās tiesas*.....774*administratīvo pārkāpumu lietās*.....279, 433*Eiropas Cilvēktiesību tiesas* 678*kasācijas instances* 72, 176, 216, 218, 224, 225, 233, 234, 273, 295, 341, 613, 629, 732, 739, 983, 1011*konkurences lietās* 783–785, 787*Satversmes tiesas*.....776, 783*Senāta*.....31, 151, 152, 380, 400, 559, 629, 738, 742, 812, 896, 980, 1011*pienākums* 66, 77, 79, 86, 102, 137, 194, 204, 219, 253, 337, 343, 420, 513, 517, 570, 594, 642, 742, 745, 749, 790, 794, 797, 803, 804, 822, 893, 925, 986, 1017, 1022*tiesas kontrole* 131, 267, 511, 513, 573, 652, 683, 686, 778, 785, 819, 820, 841, 843, 844, 853, 858–861, 864, 865, 869, 872, 877, 900, 903–905, 917, 930, 933, 935, 936, 942, 965, 974, 975*vispārējās jurisdikcijas*.....606, 780–787, 823, 847, 867, 871, 1027
sk. arī Eiropas Kopienų tiesa, Satversmes tiesa

Tiesības

aizskārumš ...311, 314, 376, 378, 387, 469, 471, 485, 504, 516, 570, 616, 624, 644, 706, 775, 776, 778, 790, 792–794, 796, 797, 806, 811, 813, 826, 839, 868, 869, 878, 882, 883, 885, 887, 888, 900, 903–905, 908, 912–914, 923, 924, 926, 927, 934–936, 942, 965, 982, 997*Eiropas Kopienų* 259, 696, 702*ierobežojumi**attaisnojami* 27, 312, 314, 462, 506, 658, 747, 769, 770*nepamatoti* 62, 75, 83, 88, 121, 291, 295, 793, 794, 832, 865, 868, 887, 891, 991, 992*nepieļaujami* 257, 471, 484, 504, 739, 991*samērīgi* 50, 56, 313, 770*tiesiski* 359, 372, 392, 492, 521, 531, 555, 558, 769, 993*pārņemšana*.....986, 989*politiskās* 521*privātās* 175, 210, 213, 217, 388, 530, 648, 795, 826, 859, 867, 870, 876, 882, 914, 938, 939, 941–948, 988*publiskās* 210, 217, 239, 299, 382, 388, 389, 395, 508, 520, 530, 531, 576, 594, 605, 618, 654, 777, 781, 792, 793, 808, 810, 813, 819, 822, 826, 827, 829, 838, 839, 847, 848, 859, 870, 876, 878, 882, 922, 923, 927, 944, 945, 947, 948*subjekts* 114, 195, 202, 374, 381, 813, 826, 879, 883, 914, 926, 938, 939, 942–944, 946*uzdevums* 195, 201*starptautiskās* 478, 481, 492, 507, 632, 657*principi*.....478, 481, 492, 507*subjektīvās* 102, 110, 272, 260, 583, 775, 776, 790, 796, 798, 801, 818–820, 858, 860, 869, 872, 874–876, 880, 882, 885, 887, 888, 900, 901, 903–905, 908, 912, 913, 918, 919, 923–925, 927, 929, 932, 935, 936, 938, 948*publiskās* 790, 796, 806, 942*sk. arī Bērna tiesības, Cilvēktiesības**Tiesībspēja* 356, 730, 938, 948, 985

Tiesību akts

iekšējs; sk. arī Lēmums:iekšējs; Normatīvais akts:iekšējs.....605, 795, 832, 853, 869*starptautisko tiesību* 45, 47, 492, 504, 552, 560, 628, 629, 706, 750, 875, 1021*uz āru vērstš; sk. arī Administratīvais akts* 776, 777, 779, 818, 819, 847, 848, 856, 858, 859, 861, 870, 876, 878, 882, 883*sk. arī Normatīvais akts*

Tiesību norma

antikonstitucionāla	542, 544, 545
atbilstība Satversmei	277, 472, 485, 486, 531, 543–545, 653, 958–960, 991
diskriminējoša	599
iekšēja	707, 711, 715
hierarhija	144
augstāka juridiska spēka	144, 238, 274, 392, 412, 416, 424, 430, 545, 642, 648, 774, 776, 778, 949, 952, 953, 955–957, 960, 1021
vienāda juridiska spēka	345, 350, 517
zemāka juridiska spēka	642, 649
imperatīva	121
intertemporālā piemērojamība	480, 497, 499
jēga	65, 107, 108, 157, 182, 243, 246, 251, 252, 256, 385, 450, 620, 636, 665, 735, 903, 911
kolīzija	353, 357, 359, 486, 524, 529
materiālā	25, 31, 32, 41, 42, 54, 63, 70, 73, 76–78, 109, 114, 122, 128, 131, 149, 163, 173, 204, 215, 224, 233, 263, 268, 272, 277, 286, 293, 307, 320, 323, 331, 334, 335, 341, 344, 357, 365, 378, 382, 387, 391, 393, 415, 416, 429, 498, 499, 505, 516, 525, 538, 542, 549, 563, 567, 584–586, 588, 594, 596, 600, 607, 620, 621, 641, 646, 649, 667, 712, 720, 722, 729, 739, 744, 806, 837, 940, 980, 983, 1016, 1017
mērķis	183, 264, 497, 533, 911, 913, 936, 965, 974, 994
procesuāla	25, 54, 63, 70, 73, 76, 77, 101, 109, 112, 114, 117, 126, 132, 173–175, 192, 215, 219, 222, 224, 229, 230, 233, 268, 272, 277, 285, 286, 293, 294, 307, 323, 331, 335, 337, 341, 344, 357, 360, 382, 387, 393, 415, 417, 421, 462, 470, 484, 504, 505, 516, 522, 525, 549, 587, 594, 646, 649, 666, 667, 687, 701, 712, 720, 722, 739, 744, 755, 756, 788, 806, 837, 949, 953, 960, 980, 982, 983, 1016, 1017
kriminālprocesuāla	652, 750
publisko tiesību	576, 594
saturs	184, 313, 497, 581, 506, 589, 654
speciālā	114, 117, 345, 347, 350, 351, 356, 357, 476, 498, 505, 516, 517, 520, 528, 529, 530, 533, 627, 652, 655, 679, 837, 843
starptautisko tiesību	25, 484, 504, 505, 630, 654, 859
to klūdaina interpretācija	41, 204, 268, 1008
vispārējā	265, 329, 345, 347, 350, 351, 315, 448, 516, 517, 619, 676, 679, 707, 711, 715

Tiesību normu interpretācija (iztulkošana)

analoģija	617, 619, 621, 624, 678, 706, 729, 815, 994
paplašināta	172, 178, 181, 184, 199, 335, 523, 556, 666, 671, 815, 822, 823, 887, 893, 1025
sašaurināta	89, 94, 159, 162, 266, 281, 285, 300, 378, 692, 694, 699, 700, 738, 783, 788, 790, 796, 807, 1027
tulkošanas metodes	
gramatiskā	57, 75, 107, 108, 157, 184, 259, 596, 599, 647, 735, 911
sistēmiskā	37, 47, 57, 183, 248, 271, 275, 280, 350, 527, 584, 585, 591, 592, 596, 648, 657, 764, 784, 786, 887, 903, 993

teleoloģiskā	45, 53, 54, 57, 248, 271, 585, 592, 696, 702, 729, 784, 786
vēsturiskā	83, 243, 251, 279, 445, 450, 453, 584, 585, 591, 592, 630, 696, 702, 784, 786, 887

Tiesību principi

diskriminācijas aizlieguma princips	700
divkāršas sodīšanas aizlieguma princips (ne bis in idem)	745, 749–751
efektivitātes princips	513
labas ticības princips	620
likuma atrunas princips	126, 172, 214, 218, 240, 530, 619, 837
likuma varas (tiesiskas valsts) princips	620, 881
negatīvais nav jāpierāda (negative non probantus)	305, 308
objektīvās izmeklēšanas princips	25, 63, 66, 100, 163, 219, 231, 297, 301, 325, 329, 397, 401, 512, 576, 590, 854, 993, 999, 1016, 1017
patvaļas aizlieguma princips	76, 78, 608, 612, 710, 714, 805
privātpersonas tiesību ievērošanas princips	214, 218, 501
procesuālās ekonomijas princips	379, 898
proporcionalitātes princips	27, 276
atbildības proporcionalitātes princips	546, 550
pušu līdztiesības princips	397
sacīkstes princips	219, 231
samērīguma princips	50, 56, 149, 161, 249, 284, 285, 292, 312, 314, 471, 476, 485, 490, 544, 565, 586, 700, 749
taisnīguma (taisnības) princips	66, 85, 176, 193, 325, 329, 336, 765, 887, 888, 994
procesuālā taisnīguma princips	121, 122, 141, 164, 670, 756, 757
tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips	156, 159, 161, 249, 700, 702, 903, 930
tiesiskās noteiktības princips	429, 472, 479, 486, 493, 618, 837
tiesiskās palāvības princips	121, 122, 181, 218, 369, 370–372, 544, 549, 565, 576, 582, 586, 588, 592, 593, 691, 694, 700, 832, 926, 941
tiesiskuma princips	75, 354, 355, 453, 463, 466, 530, 586, 609, 620, 771, 881, 887
vienlīdzības princips	427, 449, 451, 454, 477, 490, 597, 598, 599, 636, 637, 852, 854, 855, 904, 925, 930, 953, 954, 991, 1021, 1022
vispārējie	108, 114, 164, 416, 472, 486, 619, 859

Tiesību principu kolīzija	472, 478, 485, 486, 491, 492

Tiesiska valsts

principi	355, 539, 881, 994

Tiesiskās attiecības

darba tiesiskās	84, 87, 98, 548, 549, 554, 615, 693, 694, 867, 869, 870, 958
publiski tiesiskās	539, 776–779, 781, 789, 794, 798–803, 826, 838, 888

Tiesu prakse	93, 465, 524, 671, 788, 843, 898, 925, 928–930, 944, 953
sk. arī Judikatūras un tiesu prakses rādītāju	

Tiesu vara
funkcijas 650–652, 657, 810, 813, 1002

Tiesvedība
apturēšana 712, 951, 965, 975, 985, 986, 989
atjaunošana 962, 986, 989
atteikšanās ierosināt 1012–1014, 1018–1025, 1027, 1029, 1030
izbeigšana 236–238, 241, 266, 267, 341, 343, 344, 418, 497,
604, 608, 611, 629, 654, 686, 768, 804–806, 809, 838–840, 846, 847,
851–854, 867–871, 912, 915–921, 930, 938–940, 942, 948, 980, 998
lietu apvienošana 147, 734, 760
tiesvedības valoda 222, 224, 229

Transportlīdzekļa atbilstības sertifikāts 439, 440, 441, 443

U

Ultra vires 382, 393, 619, 624

Uzņēmuma gada pārskats 45–49, 104, 117, 122, 188, 189, 192

Uzturēšanās atļauja
anulēšana 467–493, 495–501, 801
atteikums izsniegt 460–466, 503, 504, 506–518, 996–1001
pastāvīgās 460–462, 465, 467–472, 475–488, 491–500, 507,
509–517, 628, 996–1000
termiņuzturēšanās (terminēta) 460, 461, 463, 465, 468, 469,
481–483, 497, 502–504, 507, 509, 517, 631, 996–998
saņemšanas ierobežojumi 462, 465, 502–508

Uzziņa 967, 991, 992

V

Vaina 27, 28, 99, 100, 199, 200, 203, 223, 261, 411, 443, 719, 722,
746, 755–757, 760, 768, 814, 872, 917, 949, 950, 953, 1027
vainas pakāpe 138, 267, 755

Valsts pārvalde
darbība privāto tiesību jomā 945, 947
iestādes – sk. Iestāde:valsts pārvaldes
kompetence 511, 517, 637
lēmums – sk. Lēmums:iestādes, pārvaldes
funkcija 380, 464, 614, 652, 843, 941, 944–947
principi 586, 666
efektivitātes un procesuālās ekonomijas princips 660, 670
labas pārvaldības princips 698
reformas koncepcija 945
tās kontrole 511, 564, 566, 567, 652, 681, 683, 686, 785

Valsts (publiskā) vara
funkcijas 652, 792, 939, 940, 942–948
likumdošanas 652, 743

Izpildvara 652, 778, 792, 819, 842, 856, 857, 860, 904, 935
mērķi 50, 56

Vēlēšanas
kooperatīvās sabiedrības institūciju 727–732,
pašvaldības 733–744, 818–820, 856–860
vēlēšanu tiesību pārkāpumi 733–744

Z

Zaudējumi
atlīdzināšana
pašvaldības uzņēmuma nodarīto 825–829
tiesības piedzīt civiltiesiskā kārtībā 258, 260
valsts iestāžu nodarīto 873–878, 881–883
materiālie (mantiskie) 412, 415, 629, 770, 827, 853, 881, 1025–1027
morālie 629, 1009
samērojamība ar indivīda un sabiedrības interesēm 504

Zemes reforma 368, 370, 372, 683, 685, 799, 800, 802, 887, 888,
938, 940, 942, 946, 947, 966, 969, 971, 973

Zemesgrāmata
ieraksta dzēšana 974
īpašuma tiesību nostiprināšana 348, 349, 368, 369, 384–387, 967,
969, 1007, 1008
tiesnesis 345, 368, 967, 969

Ziedojums 616–620, 622–624, 660–662, 664–669

Zvērināts tiesu izpildītājs 325, 330
darbību pārsūdzēšana 780–782

Institūciju rādītājs

Institūcijas, kuru izdotie administratīvie akti (faktiskā rīcība) tiek apstrīdēti

1. Valsts pārvaldes iestādes, kuras nav padotas Ministru kabinetam

Finanšu un kapitāla tirgus komisija (FKTK).....	705–716, 804–809
Valsts kontrole.....	552–562, 965–975

2. Latvijas Republikas Ministru kabinets (Ministru prezidentam padotās iestādes)

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB).....	616–625, 660–672, 717–725
Valsts civildienesta pārvalde (VCP).....	601–615, 689–695

3. Ministrijas un tām padotās iestādes

Aizsardzības ministrija.....	830–833, 851–855
Ekonomikas ministrija	
Konkurences padome.....	642–649
Valsts būvinspekcija.....	563–570
Finanšu ministrija	
finanšu ministrs.....	601–615
Iepirkumu uzraudzības birojs.....	576–595, 696–704
<i>Sk. arī – Valsts ieņēmumu dienests</i>	
Iekšlietu ministrija.....	424–432, 633–641
Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (PMLP).....	460–466, 467–479, 480–493, 494–501, 502–508, 509–518, 519–527, 890–893, 962–964, 996–1002
Valsts robežsardze.....	467–479
<i>Sk. arī – Policijas iestādes</i>	
Labklājības ministrija	
Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA).....	528–534, 535–541, 542–545, 546–551, 955–957, 958–961,
Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija.....	990–995
Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija.....	683–688, 932–937
Tieslietu ministrija.....	982–984
Ieslodzījumu vietu pārvalde.....	872–877, 878–884

Naturalizācijas pārvalde.....	626–632
Uzņēmumu reģistrs.....	571–575, 726–732
Zemkopības ministrija	
zemkopības ministrs.....	673–682
Valsts meža dienests.....	596–600

4. Pašvaldības un to institūcijas

Alūksnes pilsētas sabiedrisko pakalpojumu regulators.....	353–360, 976–981
Balvu rajona Rugāju pagasta padome.....	938–948
Jelgavas rajona Sesavas pagasta padome.....	885–889
Jūrmalas pilsētas vēlēšanu komisija.....	733–744
Liepājas pilsētas dome.....	817–820
Preiļu rajona Riebiņu novada dome.....	856–861
Rīgas dome.....	345–352, 361–366, 374–381, 394–401, 402–410, 411–416, 894–899
Rīgas rajona Sējas pagasta padome.....	382–393
Saldus rajona Zaņas pagasta padome.....	367–373
Valkas rajona Trikātas pagasta padome.....	798–803

5. Policijas iestādes

Rīgas pašvaldības policija.....	417–423, 433–438
Valsts policija.....	424–432, 439–444, 445–454, 455–459, 862–866, 916–920

6. Valsts ieņēmumu dienests (VID)

(tā padotībā esošās iestādes un amatpersonas)

VID ģenerāldirektors.....	21–28, 29–34, 35–42, 43–49, 50–57, 58–67, 68–72, 73–78, 79–88, 89–96, 102–111, 112–118, 119–123, 124–132, 133–138, 139–145, 146–153, 154–159, 168–177, 186–194, 205–209, 210–218, 219–234, 243–253, 254–260, 261–268, 269–274, 275–281, 282–286, 287–296, 305–309, 310–315, 316–324, 325–331, 332–337, 985–989, 1003–1008, 1016–1018, 1019–1023, 1028–1030
VID Akcīzes pārvalde.....	195–204
VID Kurzemes reģionālā iestāde.....	305–309, 1028–1030
VID Latgales reģionālā iestāde.....	73–78
VID Licencēšanas komisija.....	146–153, 297–304
VID Rīgas muitas reģionālā iestāde.....	133–138, 178–185, 254–260

VID Rīgas reģionālā iestāde	50–57, 68–72, 79–88, 97–101, 102–111, 154–159, 160–167, 168–177, 235–242, 287–296, 332–337, 338–344
VID Vidzemes reģionālā iestāde	261–268, 325–331
VID Zemgales reģionālās iestāde	29–34, 43–49, 119–123, 210–218, 275–281

7. Tiesu sistēmai piederīgās institūcijas un amatpersonas

Ģenerālprokuratūra	846–850, 1009–1011
Ģenerālprokurors	650–659
Prokuratūra	841–845, 1009–1011
Rīgas bāriņtiesa	834–840, 908–915
Zvērināti tiesu izpildītāji	780–782

Tiesas (tiesneši), kuru nolēmumi ir pārsūdzēti

Administratīvā apgabaltiesa	21–28, 29–34, 50–57, 58–67, 68–72, 79–88, 97–101, 102–111, 112–118, 124–132, 133–138, 146–153, 154–159, 160–167, 168–177, 178–185, 195–204, 205–209, 210–218, 219–234, 235–242, 243–253, 254–260, 261–268, 275–281, 282–286, 287–296, 297–304, 305–309, 325–331, 332–337, 338–344, 353–360, 361–366, 367–373, 374–381, 382–393, 394–401, 402–410, 424–432, 433–438, 439–444, 445–454, 455–459, 494–501, 509–518, 519–527, 528–534, 535–541, 546–551, 563–570, 596–600, 601–615, 616–625, 633–641, 650–659, 660–672, 673–682, 683–688, 689–695, 696–704, 726–732, 733–744, 745–751, 752–758, 759–766, 767–773, 774–779, 780–782, 783–789, 790–797, 798–803, 804–809, 810–816, 817–820, 821–824, 825–829, 830–833, 834–840, 841–845, 846–850, 851–855, 856–861, 862–866, 867–871, 872–877, 878–884, 885–889, 890–893, 894–899, 900–907, 908–915, 916–920, 921–931, 932–937, 938–948, 958–961, 976–981, 982–984, 985–989, 990–995, 996–1002, 1003–1008, 1016–1018
Administratīvās apgabaltiesas tiesnesis	1009–1011, 1012–1015, 1019–1023, 1024–1027, 1028–1030

Apgabaltiesas

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija	35–42, 43–49, 73–78, 89–96, 119–123, 139–145, 186–194, 269–274, 310–315, 316–324, 345–352, 411–416, 417–423, 460–466, 467–479, 480–493, 502–508, 542–545, 571–575, 576–595, 626–632, 642–649, 705–716, 717–725, 949–954, 955–957, 962–964
Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija	325–331

Tiesas (tiesneši), kuras skatījušas lietas pirmajā instancē

Administratīvā rajona tiesa	133–138, 154–159, 168–177, 178–185, 195–204, 210–218, 235–242, 254–260, 261–268, 275–281, 287–296, 305–309, 332–337, 367–373, 382–393, 402–410, 424–432, 433–438, 445–454, 455–459, 494–501, 519–527, 528–534, 546–551, 596–600, 633–641, 660–672, 683–688, 689–695, 696–704, 733–744, 817–820, 834–840, 846–850, 851–855, 856–861, 867–871, 872–877, 885–889, 890–893, 894–899, 900–907, 908–915, 916–920, 921–931, 938–948, 958–961, 996–1002, 1003–1008, 1019–1023
Administratīvās rajona tiesas tiesnesis	774–779, 780–782, 783–789, 790–797, 798–803, 810–816, 821–824, 825–829, 830–833, 841–845, 862–866, 878–884, 900–907, 921–931, 932–937, 1009–1011, 1019–1023
Aizkraukles rajona tiesas tiesnesis	767–773
Alūksnes rajona tiesa	353–360, 867–871, 976–981
Jelgavas tiesa	29–34, 58–67
Jēkabpils rajona tiesa	535–541
Liepājas tiesa	745–751
Liepājas tiesas tiesnesis	745–751, 810–816, 1024–1027
Rīgas pilsētas tiesas	
Centra rajona tiesa	35–42, 43–49, 50–57, 68–72, 73–78, 79–88, 89–96, 102–111, 112–118, 119–123, 124–132, 139–145, 146–153, 178–185, 186–194, 205–209, 219–234, 243–253, 269–274, 282–286, 297–304, 310–315, 316–324, 460–466, 467–479, 480–493, 502–508, 509–518, 563–570, 571–575, 601–615, 626–632, 650–659, 705–716, 726–732, 752–758, 804–809, 985–989
Kurzemes rajona tiesas tiesnesis	97–101
Latgales priekšpilsētas tiesa	160–167, 417–423, 439–444, 542–545
Vidzemes priekšpilsētas tiesa	235–242, 338–344, 411–416, 616–625, 642–649, 955–957
Ziemeļu rajona tiesa	21–28, 345–352, 361–366, 374–381, 394–401, 576–595, 673–682, 962–964
Rīgas rajona tiesa	717–725
Siguldas tiesa	1012–1015
Siguldas tiesas tiesnesis	949–954
Valmieras rajona tiesa	325–331
Ventspils tiesas tiesnesis	759–766

Tiesību aktu rādītājs

1. Latvijas normatīvie tiesību akti

1.1. Satversme

Latvijas Republikas Satversme

(pieņemta 15.02.1922.)

1.pants.....	472, 486, 543, 544, 735, 739, 994
6.pants.....	734
87.pants.....	560
88.pants.....	560
89.pants.....	472, 486, 854
91.pants.....	476, 485, 490, 543, 544, 627, 632, 691, 854, 958
92.pants.....	538, 540, 541, 706, 708, 710, 713, 794, 865, 875, 951, 952, 991, 992, 1021, 1022
96.pants.....	654, 658
97.pants.....	472, 486
98.pants.....	472, 486
100.pants.....	651, 653, 658
105.pants.....	531
109.pants.....	538, 540, 543, 544, 691, 957–960
110.pants.....	462, 471, 506

1.2. Latvijas Republikas likumi

Administratīvā procesa likums (pieņemts 25.10.2001.).....	47, 56, 164, 186, 193, 225, 226, 229, 272, 274, 287, 292, 301, 302, 332, 336, 372, 388, 389, 435, 498–500, 569, 570, 595, 652, 660, 663, 668, 670, 724, 755, 756, 768, 770, 778, 783–785, 787, 789, 790, 792, 795, 800, 802, 803, 805–809, 814, 830, 833, 842, 848, 863, 865, 878, 880, 883, 890, 910, 918, 938, 944, 948, 963, 983, 992, 1001, 1007, 1010, 1018, 1021, 1022
1.pants.....	381, 385, 467, 480, 505, 607, 616, 618, 664, 665, 777–790, 792, 795, 810, 813, 817–819, 821, 830, 831, 833, 834, 846, 847, 849, 851, 852, 854, 856, 859, 862, 867, 868–871, 874, 876–878, 882, 943, 944
2.pants.....	539, 541, 778, 792, 802, 849, 875, 888, 917
3.pants.....	755, 757
4.pants.....	904
5.pants.....	152, 214, 762
6.pants.....	598, 637, 854, 930
7.pants.....	238, 240, 354, 453, 620, 771, 980
8.pants.....	288, 701
9.pants.....	76, 608, 612, 710
10.pants.....	70, 104, 107, 108, 116, 122, 181, 232, 238, 367, 370, 410, 619, 621, 691, 692, 694, 832
11.pants.....	172, 240
12.pants.....	288

13.pants.....	288, 292
14.pants.....	122, 160, 164, 370, 372, 756, 757
15.pants.....	238, 424, 430, 517, 609, 678, 994, 1021
17.pants.....	122, 214, 445, 453, 522, 620, 678, 786
18.pants.....	991, 992, 994
19.pants.....	910
21.pants.....	988
22.pants.....	605
24.pants.....	980
29.pants.....	908, 914
31.pants.....	605, 777, 796, 801, 885, 888, 900, 903, 904, 908, 912, 914, 921, 922, 927, 932, 935, 940, 942, 998
32.pants.....	900, 904
33.pants.....	348
34.pants.....	356, 386, 570, 605
37.pants.....	164
42.pants.....	1014
44.pants.....	458, 459, 675, 896, 916
46.pants.....	459, 675, 917, 1014, 1030
48.pants.....	954, 1030
53.pants.....	464
54.pants.....	219, 230
56.pants.....	894, 895, 898
59.pants.....	230, 297, 301
61.pants.....	219, 230
62.pants.....	306, 660, 666, 671
64.pants.....	303
65.pants.....	288, 313, 389, 435, 476, 490, 601, 664, 685, 909, 910
66.pants.....	282, 286, 288, 310, 313, 390, 472, 486, 685, 686
67.pants.....	68, 71, 288, 435, 436, 620, 685
70.pants.....	699, 894, 896, 897, 1000
71.pants.....	663
72.pants.....	660, 664, 667, 670
73.pants.....	663
74.pants.....	355, 382, 435, 619
75.pants.....	288, 382
76.pants.....	366
78.pants.....	291, 293, 676
79.pants.....	676, 918
81.pants.....	24, 61, 105, 127, 135, 253, 265, 279, 288, 290, 293, 403, 406, 849, 998
83.pants.....	862–865
84.pants.....	660, 666, 671
85.pants.....	70, 72, 499, 500
86.pants.....	
88.pants.....	959, 960
89.pants.....	385, 480, 488, 601, 790, 792, 794, 796, 798, 806–808, 810, 813, 839, 878, 882
91.pants.....	854

Normatīvo tiesību aktu rādītājs

92.pants	290, 291, 295, 881
93.pants	290, 291, 295, 296, 415
94.pants	827, 828, 829
95.pants	878, 879, 883
102.pants	230, 1001
103.pants	26, 39, 47, 63, 76, 79, 84, 85, 88, 100, 115, 116, 131, 137, 142, 163, 191, 192, 213, 214, 218, 225, 252, 267, 323, 335, 352, 384, 386, 391, 397, 400, 420, 423, 441, 443, 458, 462, 465, 466, 498, 512, 513, 515, 518, 570, 589, 591, 594, 666, 678, 686, 785, 805, 811, 819, 853, 859, 869, 942, 1016–1018
104.pants	415, 445, 452, 642, 649, 1021
105.pants	415
107.pants	25, 83, 85, 173, 174, 325, 329, 589, 1017, 1018
109.pants	1022
110.pants	222, 229
112.pants	900, 904, 906
113.pants	900, 904, 906
114.pants	313, 451, 678, 1000
117.pants	655
121.pants	789, 790, 794, 797, 874
124.pants	274, 757
126.pants	356, 386, 435, 699
128.pants	906
136.pants	755
138.pants	755
145.pants	229, 231
146.pants	909
18.nodaļa (149.–154.pants)	463, 471
149.pants	111, 229
150.pants	39, 48, 79, 83, 86, 92, 99, 192, 219, 222, 225, 228, 229, 231, 325, 329, 731, 823, 993, 1017, 1018
151.pants	93, 222, 224, 475, 489
152.pants	222, 224, 471
153.pants	237, 238, 240, 241, 516
154.pants	31, 38, 63, 65, 66, 76, 79, 83, 85, 86, 100, 101, 142, 162, 164, 174, 176, 177, 186, 192, 193, 214, 217, 240, 319, 329, 332, 336, 337, 340, 343, 397, 406, 407, 417, 422, 423, 460, 462–464, 471, 475, 476, 485, 489, 490, 510, 512, 676, 692, 693, 738, 742, 752, 757, 765, 770, 771, 999
19.nodaļa (155.–160.pants)	463, 788
20.nodaļa (161.–183.pants)	343, 463
161.pants	307, 308, 516, 712
167.pants	222, 224, 464
168.pants	222
169.pants	108, 111, 982, 983
178.pants	960

Normatīvo tiesību aktu rādītājs

181.pants	397, 400
184.pants	384, 511, 517, 776, 777, 781, 789, 792, 793, 798, 799, 801, 838, 839, 855, 880, 904, 922, 923, 927
185.pants	996, 999, 1000, 1001, 1005, 1020, 1021, 1022
188.pants	896, 897
190.pants	828
191.pants	500, 774, 780, 784, 799, 811, 814, 818, 820, 841, 844, 856–858, 863, 864, 872, 874, 876, 877, 885, 887, 888, 895, 896, 898, 900, 922, 927, 933, 934
195.pants	890–892, 1003–1005, 1007
196.pants	1004
214.pants	800, 959
224.pants	983
26.nodaļa (246.–267.pants)	869
246.pants	243, 252, 268, 391, 470, 475, 484, 489, 549, 666
247.pants	391, 415, 459, 462, 470, 475, 484, 489, 516, 518, 666, 712, 837, 998
249.pants	522, 524, 665, 667
250.pants	73, 77, 122, 307, 364, 365, 391, 496, 666, 667, 983
251.pants	172, 193, 336, 437, 462, 504, 505, 522, 524, 584, 585, 587, 608, 611, 660, 665–668, 676, 678, 686, 687, 724, 742, 743, 771, 772, 998
253.pants	267, 291, 292, 295, 296, 436, 437
254.pants	511, 513, 517, 518, 638
260.pants	781, 782, 979
261.pants	976, 978–980
262.pants	976, 980, 981
266.pants	951
268.pants	865, 959, 983
269.pants	865, 959
273.pants	712, 965, 975, 985–987
275.pants	985, 986
278.pants	378
282.pants	236, 237, 241, 341, 343, 344, 608, 611, 804, 806, 839, 852–854, 867–871, 912, 915, 916, 918, 919, 921, 930, 939, 943, 981
283.pants	871
285.pants	871
288.pants	165, 167, 296, 995
289.pants	951, 1014, 1024–1026
292.pants	601, 608, 610
294.pants	356, 960
33.nodaļa (301.–306.pants)	595, 814, 963
301.pants	1014, 1019, 1021, 1022, 1030
302.pants	26, 66, 282, 285, 286, 344, 524, 589, 668, 676, 681, 1002
303.pants	962, 963, 964
304.pants	1022
305.pants	45, 48, 49, 173, 421, 462, 463, 998

307.pants	584, 585, 666, 668
311.pants	279
312.pants	981
315.pants	223, 233, 814, 1009, 1010, 1014, 1020–1022
316.pants	1012, 1014, 1028, 1029
317.pants	1022
322.pants	810, 963, 1014, 1022, 1030
323.pants	779, 782, 789, 792, 797, 803, 809, 812, 816, 820, 824, 829, 833, 845, 850, 855, 861, 866, 871, 877, 884, 889, 893, 899, 907, 919, 931, 937, 948, 989, 995, 1008, 1015, 1022, 1023, 1027
324.pants	157, 272, 278, 348, 441, 598, 739, 756, 779, 789, 797, 803, 829, 833, 845, 855, 866, 877, 884, 896, 907, 919, 948, 995, 1009, 1010, 1023, 1027
36.nodaļa (325.–337.pants)	274, 756
37.nodaļa (338.–346.pants)	756
38.nodaļa (347.–352.pants)	979
325.pants	415, 722, 951, 953, 1016
326.pants	32, 101, 421, 538, 542, 568, 596, 980
327.pants	101, 219, 222, 229, 294, 337, 356, 360, 417, 687, 756, 854, 949, 952, 953, 980, 982, 983, 1017
328.pants	1017
329.pants	1029
338.pants	980, 984, 1011, 1018
339.pants	980
342.pants	263, 413, 513, 712, 730
346.pants	72, 88, 145, 153, 165, 209, 218, 234, 260, 268, 274, 281, 296, 309, 344, 381, 393, 401, 410, 416, 438, 454, 459, 466, 518, 527, 541, 551, 688, 695, 704, 716, 725, 732, 744, 773, 840, 915, 1002
347.pants	41, 45, 84, 116, 150, 226, 233, 234, 238, 263, 295, 313, 321, 341, 371, 387, 398, 413, 441, 513, 539, 573, 629, 655, 679, 693, 713, 722, 730, 739, 980
348.pants	28, 34, 42, 49, 57, 67, 78, 96, 101, 111, 118, 123, 132, 138, 145, 159, 165, 177, 185, 194, 204, 209, 218, 234, 242, 253, 260, 268, 274, 281, 286, 296, 304, 309, 315, 324, 331, 337, 344, 352, 360, 366, 373, 393, 401, 410, 416, 423, 432, 438, 444, 454, 466, 479, 493, 501, 508, 518, 527, 534, 541, 545, 551, 570, 575, 595, 600, 615, 625, 632, 641, 649, 659, 672, 682, 688, 695, 704, 716, 725, 732, 744, 751, 758, 766, 773, 838, 912, 915, 1002
350.pants	328, 680, 681, 822, 823
352.pants	980
353.pants	949, 951–953, 955–958, 960, 961
354.pants	960, 963

355.pants	956, 957
357.pants	954, 956, 957
358.pants	158
366.pants	823
367.pants	328
372.pants	951
Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās likums (pieņemts 13.06.2002.)	217, 272, 724, 756, 805, 809, 951, 963
Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likums (pieņemts 10.06.1998.)	705–709, 711, 713–716, 723, 724
Apsardzes darbības likums (pieņemts 29.10.1998.)	950, 952
Ārstniecības likums (pieņemts 12.06.1997.)	873, 891
Atkritumu apsaimniekošanas likums (pieņemts 14.12.2000.)	928, 929
Autopārvadājumu likums (pieņemts 23.08.1995.)	645, 647, 648
Būvniecības likums (pieņemts 10.08.1995.)	563–569
Ceļu satiksmes likums (pieņemts 01.10.1997.)	419, 433, 438
Civillikums (pieņemts 28.01.1937.)	87, 151, 345, 347–350, 386, 387, 391, 497, 498, 529–531, 533, 549, 565, 584, 594, 620, 648, 707, 826, 829, 835–837, 908–913, 969, 973, 982, 983, 1006, 1008, 1096
Civilprocesa likums (pirmskara)	607, 609
Civilprocesa likums (pieņemts 14.10.1998.)	272, 724, 780–783, 787
134.pants	147
193.pants	721, 724
203.pants	180, 607
225.pants	607
289.pants	551
487.pants	606
490.pants	606
528.pants	607
632.pants	780, 781, 782
Pārejas noteikumi	147, 617, 781
Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku un Černobiļas atomelektrostacijas avārijas rezultātā cietušo personu sociālās aizsardzības likums (pieņemts 09.09.1999.)	633, 637, 638, 640, 641
Darba likums (pieņemts 20.06.2001.)	199, 690, 691, 693, 694, 868–870
Dzīvesvietas deklarēšanas likums (pieņemts 20.06.2002.)	898
Dzīvnieku aizsardzības likums (pieņemts 09.12.1999.)	412–416
Enerģētikas likums (pieņemts 03.09.1998.)	822
Finansu un kapitāla tirgus komisijas likums (pieņemts 01.06.2000.)	705, 708, 710, 713–716, 722, 723, 804, 806

Fizisko personu datu aizsardzības likums (<i>pieņemts 23.03.2000.</i>)	91, 93, 95, 653, 657, 658, 775, 778
Grozījumi Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksā (<i>pieņemts 17.03.2005.</i>)	182, 183
Grozījumi likumā "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" (<i>pieņemts 24.10.2002.</i>)	585, 592
Grozījumi likumā "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" (<i>pieņemts 31.10.2002.</i>)	574
Grozījumi likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" (<i>pieņemts 25.11.1999.</i>)	408
Grozījumi likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" (<i>pieņemts 23.11.2000.</i>)	408
Grozījumi likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" (<i>pieņemts 22.11.2001.</i>)	408
Grozījumi likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" (<i>pieņemts 12.12.2002.</i>)	408
Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām" (<i>pieņemts 25.11.1999.</i>)	115., 118
Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām" (<i>pieņemts 28.02.2003.</i>)	71, 250, 251
Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām" (<i>pieņemts 12.03.2003.</i>)	105
Grozījumi likumā "Par policiju" (<i>pieņemts 20.06.2002.</i>)	634, 635
Grozījumi likumā "Par policiju" (<i>pieņemts 19.12.2002.</i>)	636
Grozījumi likumā "Par policiju" (<i>pieņemts 16.12.2004.</i>)	429
Grozījumi likumā "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" (<i>pieņemts 22.06.1998.</i>)	628
Grozījumi likumā "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" (<i>pieņemts 30.03.2000.</i>)	506
Grozījumi likumā "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" (<i>pieņemts 20.05.2004.</i>)	522, 524
Grozījumi Militārā dienesta likumā (<i>pieņemts 10.06.2004.</i>)	831, 832
Grozījumi Pilsonības likumā (<i>pieņemts 22.06.1998.</i>)	628, 631
Grozījumi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā (<i>pieņemts 06.06.2002.</i>)	669
Grozījumi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā (<i>pieņemts 12.02.2004.</i>)	619
Grozījumi likumā "Par valsts pensijām" (<i>pieņemts 20.12.2001.</i>)	544
Grozījumi likumā "Par zemes komisijām" (<i>pieņemts 12.06.1996.</i>)	971

Iedzīvotāju reģistra likums (<i>pieņemts 27.08.1998.</i>)	519–523, 525, 527
Ieslodzījuma vietu pārvaldes likums (<i>pieņemts 31.10.2002.</i>)	449, 880, 881, 883
Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās (<i>pieņemts 27.10.1994.</i>)	536, 843
Imigrācijas likums (<i>pieņemts 31.10.2002.</i>)	461, 470–472, 476, 484–486, 488, 489, 495–500, 515, 786, 788, 997–1001
Informācijas atklātības likums (<i>pieņemts 29.10.1998.</i>)	91, 617, 651, 653, 655, 657, 658
Komerclikuma spēkā stāšanās kārtības likums (<i>pieņemts 20.12.2001.</i>)	986–988
Komerclikums (<i>pieņemts 13.04.2000.</i>)	237–239, 552, 560, 942, 988, 1096
Konkurences likums (<i>pieņemts 18.06.1997.</i>)	643–646, 648, 649,
Konkurences likums (<i>pieņemts 04.10.2001.</i>)	783–789, 924
Kooperatīvo sabiedrību likums (<i>pieņemts 05.02.1998.</i>)	726–728, 730–732
Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums (<i>pieņemts 18.04.2002.</i>)	616, 618, 622, 623, 625, 725
Krimināllikums (<i>pieņemts 17.06.1998.</i>)	415, 656, 734, 741, 746–749, 841, 872, 974
Kriminālprocesa likums (<i>pieņemts 21.04.2005.</i>)	231, 265, 280, 657, 786
Latvijas administratīvo pārkāpumu kodekss (<i>pieņemts 07.12.1984.</i>)	180–185, 262, 264, 265, 276, 278, 279, 341, 719, 720, 724, 747, 755, 756, 761, 764, 767, 771, 773, 812, 848, 1025
7.pants	203, 237, 238
8.pants	338, 340–342
9.pants	99, 199, 203, 441, 443, 745, 748, 749
14.pants	341
21.pants	261–268, 275–281
22.pants	748
31.pants	815
32.pants	267, 268
35.pants	133, 134, 137, 339, 748
37.pants	178–185, 762, 764, 951, 952
68.pants	596, 597
106.pants	411–413
122.pants	418, 421, 433–435, 438
125.pants	916
134.pants	439, 440, 443
155. ¹ pants	261, 262, 339, 340, 342
156. ¹ pants	262, 339, 342
159.pants	97, 98, 100
165. ² pants	235, 237, 239
166. ² pants	195, 196, 198, 201, 204

166. ³ pants.....	759–764
166. ⁶ pants.....	161, 162, 261, 275–278
166. ¹⁷ pants.....	1024–1026
166. ³⁰ pants.....	717, 718
167. pants.....	745–748, 949, 950
169. pants.....	180, 184, 185
171. pants.....	767–779, 771
174. ³ pants.....	752–754
175. pants.....	745–748
175. ² pants.....	557
236. ⁴ pants.....	557
Četrpadsmitā "b" nodaļa (201. ¹⁰ –201. ²⁵ pants).....	183
201. ¹⁰ pants.....	74, 75, 134–138
201. ¹² pants.....	179, 180, 183
201. ¹⁴ pants.....	133, 135, 137, 138, 140
201. ³⁹ pants.....	810
205. pants.....	418
213. pants.....	755, 756
213. pants.....	419
215. ¹ pants.....	185, 239
237. pants.....	163, 747, 748, 754
239. pants.....	181, 184, 185, 196, 203, 262, 264–266, 268, 275, 278, 280, 338, 340, 341, 343, 718, 720
243. pants.....	100, 101, 747, 748
244. pants.....	754
248. pants.....	761, 763
252. pants.....	769, 772
253. pants.....	433, 950
254. pants.....	950, 952
260. pants.....	763, 765, 766, 950, 952
261. pants.....	1025, 1026
270. pants.....	950, 951
272. pants.....	754, 756, 757
275. pants.....	266, 864
279. pants.....	264, 813, 814, 1024–1026
280. pants.....	262, 279
281. pants.....	917
283. pants.....	748, 749
286. pants.....	262, 263, 265–268, 275, 277–281, 433, 436, 437, 863
291. pants.....	812, 813
Latvijas civilprocesa kodekss (pieņemts 27.12.1963.).....	272, 678, 680, 808, 809
235. pants.....	915
238. pants.....	437
239. pants.....	264, 279
Divdesmit ceturta-A nodaļa (239. ¹ –239. ⁸ pants).....	675, 678, 708, 807, 963
239. ¹ pants.....	516, 805, 808
239. ² pants.....	680
239. ³ pants.....	617, 673, 675, 677, 678, 681

Latvijas kriminālprocesa kodekss (pieņemts 06.01.1961.).....	222, 224, 225, 230, 231, 325, 330, 650–654, 656, 657, 783, 785, 787, 788, 841–844, 876
Latvijas Republikas muitas kodekss (pieņemts 25.09.1991.).....	178, 180–184
Likums par budžetu un finanšu vadību (pieņemts 24.03.1994.).....	579, 580
Likums par ostām (pieņemts 22.06.1994.).....	348
Meža likums (pieņemts 24.02.2000.).....	596–600, 941, 943–945
Militārā dienesta likums (pieņemts 30.05.2002.).....	830, 831, 832
Muitas likums (pieņemts 11.06.1997.).....	22, 24, 25, 52, 76, 127, 134–137, 139, 141, 142, 144, 181–183, 254–260
Par akcīzes nodokli naftas produktiem (pieņemts 13.11.1997.).....	314
Par apdrošināšanas līgumu (pieņemts 10.06.1998.).....	711
Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā (pieņemts 09.06.1992.).....	10, 460, 462, 463, 465, 467–469, 471, 473–477, 479–483, 486–489, 491, 493, 496–500, 502–505, 507–509, 511, 512, 514, 516–518
Par bāriņtiesām un pagasttiesām (pieņemts 06.11.1995.).....	837, 909–911
Par būvdarbiem, piegādēm, nomu un pakalpojumiem sabiedrisko pakalpojumu uzņēmumu vajadzībām (pieņemts 04.11.1999.).....	554
Par dabas resursu nodokli (pieņemts 14.09.1995.).....	124–129, 131, 139, 140, 143
Par dzīvojamo telpu īri (pieņemts 16.02.1993.).....	394, 396, 397, 399, 400
Par Eiropas padomes statūtiem (pieņemts 02.02.1995.).....	892
Par grāmatvedību (pieņemts 14.10.1992.).....	36, 38, 41, 47, 49, 80, 82, 161, 171, 172, 232, 270, 276, 315, 334, 662
Par iedzīvotāju ienākuma nodokli (pieņemts 11.05.1993.).....	29, 31–33, 112, 117, 119, 121–123, 221–223, 225, 228, 231–233, 316, 318–322, 464, 985
Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām (pieņemts 05.07.2001.).....	578, 579, 581–589, 591–594, 696, 698–703
Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā (pieņemts 25.04.2002.).....	160, 164, 165, 167, 684, 685, 687, 717–724
Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru (pieņemts 20.11.1990.).....	238, 571–574, 706, 707, 710, 728–730, 763, 764
Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību (pieņemts 08.06.1994.).....	115, 347, 351, 356, 430, 455, 458, 459, 496, 529, 620, 676
Par muitas nodokli (tarifiem) (pieņemts 29.09.1994.).....	22, 23

Par nekustamā īpašuma nodokli (pieņemts 04.06.1997.).....	345, 347, 348, 350, 351, 362–364, 374, 377–380, 402, 404, 405, 407– 410
Par nodokļiem un nodevām (pieņemts 02.02.1995.).....	21, 23–27, 36, 39, 48–50, 52–57, 71, 90–93, 104, 105, 107, 112–118, 120, 127, 143, 154–159, 172, 180, 187, 221–224, 226–228, 230, 231, 233, 235, 236, 238, 239, 243, 245–252, 287, 290–293, 295, 296, 305, 307, 308, 312, 314, 315, 318, 319, 325, 327, 328–331, 335, 347, 348, 361, 362, 365, 366, 378, 380, 381, 402, 404–407, 619, 1006
Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām (pieņemts 02.11.1995.)	547–550
Par pašvaldības uzņēmumu (pieņemts 05.03.1991.)	969
Par pašvaldībām (pieņemts 19.05.1994.)	353, 355–359, 382, 383, 385–392, 683–687, 817, 818, 820, 825, 827–829, 858, 859, 861, 868, 870, 932, 933, 935–937
Par pašvaldību palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā (pieņemts 06.12.2001.).....	395, 396, 398, 399, 400
Par piesārņojumu (pieņemts 15.03.2001.)	130
Par pievienotās vērtības nodokli (pieņemts 09.03.1995.).....	35–38, 40, 41, 52–56, 58–60, 62, 64, 65, 79, 81–83, 85–94, 102–108, 110, 111, 168, 171, 172, 174, 175, 190, 191, 210, 211, 213–218, 269–274, 288–290, 334, 337
Par pilsētas domes, rajona padomes, novada domes un pagasta padomes deputāta statusu (pieņemts 17.03.1994.)	684, 685, 859, 861
Par policiju (pieņemts 04.06.1991.)	424, 425–432, 446–450, 452, 453–457, 633–641, 747, 767–773
Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm (pieņemts 16.06.1999.).....	1024–1027
Par priekšvēlēšanu aģitāciju pirms pašvaldību vēlēšanām (pieņemts 31.03.1994.).....	741
Par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību (pieņemts 23.01.1991.).....	47, 556, 988, 989
Par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām (pieņemts 15.12.1992.).....	572–574
Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem (pieņemts 19.10.2000.).....	353, 355–359, 822, 824
Par sapulcēm, gājieniem un piketiem (pieņemts 16.01.1997.)	753–755
Par sociālo nodokli (pieņemts 02.11.1995.).....	549
Par tiesu varu (pieņemts 15.12.1992.).....	328, 706, 708, 710, 713, 813

Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības (pieņemts 12.04.1995.).....	469, 471, 472, 476, 478, 483–485, 488, 491, 503–505, 520, 522, 523, 525, 628
Par uzņēmējdarbību (pieņemts 26.09.1990.)	969, 988, 989
Par uzņēmumu gada pārskatiem (pieņemts 14.10.1992.).....	43, 45–47, 49, 117, 188, 189, 191, 288, 290
Par uzņēmumu ienākuma nodokli	43, 45, 46, 116
Par uzņēmumu un uzņēmējdarbību maksātnespēju (pieņemts 12.09.1996.).....	759, 760, 763, 764
Par valsts budžetu 2005.gadam (pieņemts 20.12.2004.).....	947
Par valsts budžetu 2006.gadam (pieņemts 20.10.2005.).....	947
Par valsts civildienestu (pieņemts 21.04.1994.)	428, 450
Par Valsts ieņēmumu dienestu (pieņemts 28.10.1993.).....	23, 68–72, 75, 115– 217, 221, 222, 226, 227, 326, 449, 450, 602–605, 607, 689– 693, 695
Par valsts pensijām (pieņemts 02.11.1995.)	528–545, 691, 955–960
Par valsts sociālo apdrošināšanu (pieņemts 01.10.1997.).....	97, 100, 221–223, 225, 228, 231–233, 532
Par valsts un pašvaldību finansu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu (pieņemts 19.07.1995.)	555, 558, 968
Par valsts un pašvaldību uzņēmumu nomu un nomu ar izpirkumu (pieņemts 23.02.1993.).....	967–969, 973
Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatās (pieņemts 29.03.1995.)	940, 969
Par valsts uzņēmumu (pieņemts 12.12.1990.).....	795
Par zemes dzīlēm (pieņemts 02.05.1996.).....	677, 967, 969
Par zemes komisijām (pieņemts 10.07.1990.)	971
Par zemes lietošanu un zemes ierīcību (pieņemts 21.06.1991.).....	362–364, 369, 371, 372, 971, 938, 966, 969
Par zemes privatizāciju lauku apvidos (pieņemts 09.07.1992.)	940
Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos (pieņemts 30.10.1997.).....	368, 370, 372, 683, 685, 887, 888, 969, 973
Par zemes reformu Latvijas Republikas lauku apvidos (pieņemts 21.11.1990.).....	938, 940, 942, 946
Par 1925.gada 1.aprīļa likuma "Ministru kabineta iekārta" atjaunošanu (pieņemts 15.07.1993.; šāds nosaukums līdz 31.05.1996.).....	222, 226, 413, 414
Pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes vēlēšanu likums (pieņemts 13.01.1994.)	733–735, 737–743
Pilsonības likums (pieņemts 22.07.1994.)	520, 522, 525, 626–632

Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums (pieņemts 19.07.1995.).....	617–623, 660–665, 668, 669
Prokuratūras likums (pieņemts 19.05.1994.).....	652, 842, 843, 846, 847, 849
Rīgas brīvostas likums (pieņemts 09.03.2000.).....	345–352
Robežsardzes likums (pieņemts 27.11.1997.).....	427, 431, 448, 453, 470, 473, 474
Satversmes tiesas likums (pieņemts 05.06.1996.).....	
Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums (pieņemts 31.10.2002.).....	398
Tiesu izpildītāju likums (pieņemts 24.10.2002.).....	780–782
Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums (pieņemts 24.10.2002.).....	448, 449
Valsts civildienesta likums (pieņemts 07.09.2000.).....	425–432, 445–451, 453–457, 459, 603, 604, 607, 610, 615, 690–693
Valsts kontroles likums (pieņemts 09.05.2002.).....	552, 554–562, 965, 972, 974, 975
Valsts meža dienesta likums (pieņemts 25.11.1999.).....	945
Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums	994
Valsts pārvaldes iekārtas likums (pieņemts 06.06.2002.).....	165, 355, 377, 380, 464, 569, 605, 666, 677, 684, 685, 790, 793–795, 826, 827, 939–941, 943, 947
Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums (pieņemts 02.06.2005.).....	876, 882, 883
Valsts valodas likums (pieņemts 09.12.1999.).....	222

1.3. Augstākās padomes lēmumi

Par Latvijas Republikas Augstākās padomes "Paziņojuma sakarā ar PSRS karaspēka patvaļīgām akcijām Latvijas Republikas teritorijā" pieņemšanu (pieņemts 07.11.1990.).....	630
Par Latvijas Republikas likuma "Par policiju" spēkā stāšanās kārtību (pieņemts 04.06.1991.).....	641
Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu (04.05.1990. deklarācija).....	630
Par Latvijas Republikas pilsoņu tiesību atjaunošanu un naturalizācijas pamatnoteikumiem (pieņemts 15.10.1991.).....	630
Par pasākumiem, kas veicami, lai uzlabotu Černobīļas AES avārijas rezultātā cietušo Latvijas Republikas iedzīvotāju sociālo stāvokli (pieņemts 15.05.1991.).....	639

Par termiņuzturēšanās atļauju izsniegšanu personām, kuru uzturēšanās Latvijas Republikā saistīta ar Krievijas Federācijas bruņoto spēku pagaidu dislokāciju Latvijas Republikā (pieņemts 28.04.1993.).....	631
Par to, kā tiek pildīts Latvijas Republikas Augstākās padomes lēmums "Par pasākumiem, kas veicami, lai uzlabotu Černobīļas AES avārijas rezultātā cietušo Latvijas Republikas iedzīvotāju sociālo stāvokli" (pieņemts 13.06.1991.).....	639

1.4. Augstākās padomes prezidija lēmums

Par nolikuma "Par Latvijas Republikas lauku apvidos realizējamās zemes reformas pirmās kārtas īstenošanu" apstiprināšanu (pieņemts 21.02.1991.).....	966, 971, 972

1.5. Ministru kabineta noteikumi

Administratīvo aktu procesa noteikumi (13.06.1995. noteikumi Nr.154).....	56, 71, 92, 98, 106, 114, 115, 131, 217, 223, 230, 256, 283, 298, 300–303, 314, 329, 372, 384, 385, 388–390, 407, 464, 470, 474, 476, 494, 499, 500, 504, 507, 508, 513, 529, 564, 565, 569, 586, 617, 675, 676, 679, 690, 706, 707, 714, 728, 729, 731, 806, 807, 852, 918, 970, 972
Aizsardzības ministrijas nolikums (29.04.2003. noteikumi Nr.236).....	830
Akcīzes preču aprites kārtība (30.08.2005. noteikumi Nr.662).....	302
Bīstamo kravu pārvadājumu noteikumi (05.08.2003. noteikumi Nr.435).....	439–442
Ceļu satiksmes noteikumi (19.01.1999. noteikumi Nr.15).....	418, 421, 433–437, 916
Cirsmu un atsevišķu koku izsoles noteikumi (25.08.1998. noteikumi Nr.319).....	946
Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība (18.06.2002. noteikumi Nr.244).....	124, 125, 128–130
Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība (23.08.2001. noteikumu Nr.378).....	546, 548–551
Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi (23.04.1996. noteikumi Nr.154).....	80, 82, 84, 106, 222, 676, 679
Ekonomikas ministrijas nolikums (29.04.2003. noteikumi Nr.238).....	569
Elektroenerģijas piegādes un lietošanas noteikumi (22.10.1996. noteikumi Nr.413).....	823, 824
Galvojumu iesniegšanas, pieņemšanas un piemērošanas kārtība Valsts ieņēmumu dienesta muitas iestādēs (20.02.2001. noteikumi Nr.73).....	605, 606, 612

leikšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas reglaments (07.09.1999. noteikumi Nr.317)	451, 454, 456, 457
leikšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas reglaments (28.10.2003. noteikumi Nr.598)	425, 426, 430, 446, 452, 457
leikšlietu ministrijas sistēmas iestāžu ierindas un komandējošā sastāva formas tēpu un atšķirības zīmju apraksts un mantiskās apgādes normas (08.12.1998. noteikumi Nr.447)	879
Kārtība, kādā apliecināmi tulkojumi valsts valodā (22.08.2000. noteikumi Nr.291)	222
Kārtība, kādā personas šķērso Latvijas Republikas valsts robežu (10.07.2001. noteikumi Nr.310)	468, 474
Kārtība, kādā sastādāms administratīvā pārkāpuma protokols par transportlīdzekļu apstāšanās un stāvēšanas noteikumu pārkāpšanu, noformējams paziņojums un nosūtāma informācija par uzlikto naudas sodu, kā arī iekasējams naudas sods (17.07.2001. noteikumi Nr.316)	418
Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka nodokļu maksājumu lielumu (20.06.2000. noteikumi Nr.200)	222, 226, 228
Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka fizisko personu apliekamo ienākumu (26.09.2000. noteikumi Nr.331) ..	31, 32, 33, 120–123, 316, 319, 320, 322, 323
Kārtība, kādā valsts pārvaldes iestāžu un pašvaldības iestāžu rīcībā esošā informācija nododama atklātībai (03.08.1999. noteikumi Nr.275)	617
Kārtība, kādā veicama muitas procedūra – ieviešana muitas noliktavā (31.03.1998. noteikumi Nr.114)	76, 78
Kases operāciju uzskaites noteikumi (25.07.2000. noteikumi Nr.244)	161
Kases operāciju uzskaites noteikumi (21.10.2003. noteikumi Nr.584)	276
Kokmateriālu transporta pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtība (11.08.1998. noteikumi Nr.303)	104
Konkurences likuma pārkāpumu izskatīšanas kārtība (30.12.1997. noteikumi Nr.444)	643, 645
Kravas izsniegšanas noteikumi (08.04.2003. noteikumi Nr.158)	198, 199, 202, 601–604, 609, 613, 614
Likuma "Par dabas resursu nodokli" atsevišķu normu piemērošanas kārtība (10.10.2000. noteikumi Nr.356)	139–142, 144
Likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" normu piemērošanas noteikumi (04.04.2000. noteikumi Nr.131)	403, 405, 409, 410

Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība (19.05.1998. noteikumi Nr.187)	106–108
Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība (14.08.2001. noteikumi Nr.374)	51, 59, 60, 62, 63, 65, 91, 93, 271, 274
Medību noteikumi (08.08.1995. noteikumi Nr.251)	946
Meža atjaunošanas noteikumi (24.01.1995. noteikumi Nr.25)	946
Meža atjaunošanas noteikumi (11.09.2001. noteikumiem Nr.398)	596, 599
Ministru kabineta iekšējās kārtības un darbības noteikumi (30.04.1996. noteikumi Nr.160)	409
Ministru kabineta kārtības rullis (12.03.2002. noteikumi Nr.111)	792, 793
Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi (05.09.2000. noteikumi Nr.311)	146–152, 195–202, 205–208, 282–286, 299, 302, 311–314, 322
Noteikumi par atlīdzības izmaksas kārtību un tās apmēru fiziskās personas pārstāvim administratīvajā lietā, kas adresātam ir sarežģīta (24.08.2004. noteikumi Nr.735)	991, 992, 994
Noteikumi par grāmatvedības kārtošānu un organizāciju (21.10.2003. noteikumi Nr.585)	276
Noteikumi par grāmatvedības kārtošānu un organizāciju (25.07.2000. noteikumi Nr.243)	161, 334, 662
Noteikumi par lekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbinieku ar speciālajām dienesta pakāpēm darba samaksu (14.10.2003. noteikumi Nr.567)	448
Noteikumi par ienākumiem, par kuriem jāmaksā algas nodoklis (31.03.1998. noteikumi Nr.112)	223, 225, 231
Noteikumi par ieslodzījuma vietu pārvaldes specializētā valsts civildienesta ierēdņu formas tērpu, atšķirības zīmēm un dienesta pienākumu izpildei nepieciešamajiem piederumiem un mantiskās apgādes normām (30.09.2003. noteikumi Nr.543)	879–881
Noteikumi par kārtību, kādā izgatavojamas un uzskaitāmas preču pavadzīmes-rēķina veidlapas (05.09.1995. noteikumi Nr.271)	106
Noteikumi par kārtību, kādā noslēdzami ilgtermiņa mežizstrādes līgumi (07.11.1995. noteikumi Nr.335)	946
Noteikumi par nodokļu maksātāju un nodokļu maksātāju struktūrvienību reģistrāciju Valsts ieņēmumu dienestā (27.03.2001. noteikumi Nr.150)	235–239
Noteikumi par nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektroniskajām ierīcēm un iekārtām (23.02.1999. noteikumi Nr.62)	338–340, 342
Noteikumi par nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektroniskajām ierīcēm un iekārtām (01.07.2003. noteikumi Nr.361)	342

Noteikumi par preču pavadzīmes-rēķina lietošanas un noformēšanas kārtību (05.09.1995. noteikumi Nr.268)	61, 80, 82, 84, 86, 87, 104, 338
Noteikumi par revīzijas veikšanu pēc procesa virzītāja pieprasījuma (19.03.1996. noteikumi Nr.67)	222, 224, 226
Noteikumi par stingrās uzskaites preču pavadzīmēm-rēķiniem (25.06.2003. noteikumi Nr.339)	202, 342
Noteikumi par sūdzību izskatīšanu sakarā ar valsts un pašvaldību pasūtījumu piešķiršanu (18.03.1997. noteikumi Nr.101)	674, 677, 680
Noteikumi par valsts civildienesta ierēdņu atalgojumu, pabalstiem un kompensāciju (16.12.2003. noteikumi Nr.705)	455, 457–459
Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidiem, maksimālo stundu skaitu, samaksas apmēru un kārtību (07.06.2005. noteikumi Nr.407)	994
Noteikumi par valsts sociālo pabalstu Černobīļas atomelektrostācijas avārijas seku likvidēšanas dalībniekam un mirušā Černobīļas atomelektrostācijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieka ģimenei (21.12.1999. noteikumi Nr.413)	823, 824
Noteikumi par veselības pārbaudēm transportlīdzekļu vadītājiem un personām, kuras vēlas iegūt transportlīdzekļu vadītāju kvalifikāciju, kā arī par veselības pirmstermiņa pārbaudes izdevumu segšanas kārtību (06.07.2004. noteikumi Nr.582)	774–776, 778
Noteikumi par vienreizēju kompensāciju lekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbiniekam ar speciālo dienesta pakāpi, ja viņa veselībai nodarīts kaitējums (10.12.2002. noteikumi Nr.535)	634–637, 639, 641
Par ierēdņu disciplinārsodiem (16.08.1994. noteikumi Nr.158)	198, 199, 202, 601–604, 609, 613, 614
Par kārtību, kādā pilsētu un pagastu pašvaldības izmanto nekustamā īpašuma pirkuma tiesības (07.06.1994. noteikumi Nr.110)	385, 386, 387
Pasta noteikumi (29.08.1995. noteikumi Nr.265)	896, 898
Preču deklarēšanas kārtība (22.06.1999. noteikumi Nr.222)	23
Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība (17.12.1997. noteikumi Nr.428)	27
Sabiedrisko pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika pašvaldību regulējamās nozarēs (26.06.2001. noteikumi Nr.281)	978
Stratēģiskas nozīmes preču kontroles noteikumi (16.12.1997. noteikumi Nr.421)	133–136
Suņu un kaķu turēšanas noteikumi (03.10.1995. noteikumi Nr.291)	411–415
Tabakas izstrādājumu aprites noteikumi (29.08.2000. noteikumi Nr.298)	339, 340, 342

Tabakas izstrādājumu aprites noteikumi (17.06.2003. noteikumi Nr.330)	342
Uzturēšanās atļauju izsniegšanas un reģistrēšanas kārtība (15.05.2001. noteikumi Nr.193)	514, 515
Valsts būvinspekcijas nolikums (30.09.1997. noteikumi Nr.339)	565, 567
Valsts būvinspekcijas nolikums (30.03.2004. noteikumi Nr.189)	567, 569
Vispārīgie būvnoteikumi (01.04.1997. noteikumi Nr.112)	404, 564–566, 568

1.6. Ministru padomes lēmumi

Par Aizsardzības ministrijas, lekšlietu ministrijas un civilās aizsardzības struktūrvienību ierindas, komandējošā sastāva personu un uz līguma pamata strādājošo darbinieku valsts obligāto apdrošināšanu (18.01.1993. lēmums Nr.27)	634
Par Černobīļas atomelektrostācijas avārijas rezultātā cietušo Latvijas Republikas iedzīvotāju sociālā stāvokļa uzlabošanu (30.07.1991. lēmums Nr.195)	633, 639
Par medicīnisko un sociālo palīdzību personām, kas piedalījušās Černobīļas atomelektrostacijā notikušās avārijas seku likvidācijas darbos (12.07.1990. lēmums Nr.61)	639

1.7. Pašvaldību saistošie noteikumi

Rīgas ūdensvada un kanalizācijas tīklu un būvju ekspluatācijas, lietošanas un aizsardzības noteikumi (Rīgas domes 17.12.2002. saistošie noteikumi Nr.39)	827
Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas noteikumi (Rīgas domes 22.10.2002. saistošie noteikumi Nr.37)	929

2. Starptautiskie tiesību akti

2.1. Starptautiskie līgumi

Deklarācija par to personu cilvēktiesībām, kas nav tās valsts pilsoņi, kuras teritorijā dzīvo (pieņemta 13.12.1985.; Latvijā spēkā no 24.03.1992.)	999
Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (pieņemta 04.11.1950.; Latvijā spēkā no 27.06.1997.)	481, 506, 654, 656, 750, 773
5.pants	772, 815, 816
6.pants	264, 686, 878, 982, 984
8.pants	462, 654, 655, 658
10.pants	654, 655, 658
13.pants	982, 984

1.protokols	738, 743
1.pants	982, 984
3.pants	743
4.protokols	478, 492
7.pants	750
7.protokols	745, 750
4.pants	745, 750

Eiropas līgums par asociācijas izveidošanu starp Eiropas Kopienām un to Dalībvalstīm, no vienas puses, un Latvijas Republiku, no otras puses (<i>noslēgts 12.06.1995.; spēkā no 01.02.1998.</i>)	22

Eiropas valstu nolīgums par bīstamo kravu starptautiskajiem pārvadājumiem ar autotransportu (ADR) (<i>noslēgts 30.09.1957.; Latvijā spēkā no 11.05.1996.</i>)	440

Eiropas vietējo pašvaldību harta (<i>pieņemta 15.10.1985; Latvijā spēkā no 01.04.1997.</i>)	739

Konvencija par bērna tiesībām (<i>pieņemta 20.11.1989.; Latvijā spēkā no 14.05.1992.</i>)	521, 523, 526

Konvencija par bezvalstnieka statusu (<i>pieņemta 28.09.1954.; Latvijā spēkā no 06.02.2000.</i>)	523

Līgums "Par Latvijas Republikas un Krievijas Padomju Federatīvās Sociālistiskās Republikas starpvalstu attiecību pamatiem" (<i>noslēgts 13.01.1991., nav spēkā</i>)	628, 632

Limas deklarācija par finansu kontroles direktīvām (<i>The Lima Declaration of Guidelines on Auditing Precepts; pieņemta 1977.gada oktobrī INTOSAI IX kongresā: www.intosai.org/Level2/2_LIMADe.html</i>)	560

Starptautiskā konvencija par muitas procedūru vienkāršošanu un harmonizēšanu (<i>pieņemta 18.05.1973.; Latvijā spēkā no 10.03.1999.</i>) Pielikums F.6. Pielikums par importa nodevu un nodokļu atmaksāšanu	256

Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (<i>pieņemts 16.12.1966.; Latvijā spēkā no 14.07.1992.</i>)	472, 478, 486, 492, 505, 506, 734, 735, 743, 750

Vispārējā cilvēktiesību deklarācija (<i>pieņemta 10.12.1948.; Latvijā spēkā no 24.03.1992.</i>)	478, 627, 628, 632

2.2. Eiropas Savienības tiesību akti

Padomes regula (EEK) Nr.2913/92 par Kopienų Muitas kodeksa izveidi (<i>pieņemta 12.10.1992.</i>)	259

Padomes regula (EK) Nr.1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82.pantā (dokuments attiecas uz EEZ) (<i>pieņemta 16.12.2002.</i>)	785, 787

Padomes direktīva 92/50/EEK par procedūru koordinēšanu valsts pakalpojumu līgumu piešķiršanai (<i>pieņemta 18.06.1992.</i>)	700, 701

Padomes direktīva 93/36/EEK, ar ko koordinē piegāžu valsts līgumu piešķiršanas procedūras (<i>pieņemta 14.06.1993.</i>)	700, 701

Padomes direktīva 93/37/EEK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu piešķiršanas procedūras (<i>pieņemta 14.06.1993.</i>)	700, 701

Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 97/52/EK, kas groza direktīvu 92/50/EEK, direktīvu 93/36/EEK un direktīvu 93/37/EEK par to, kā koordinēt procedūras, ar ko piešķir attiecīgi pakalpojumu valsts līgumus, piegāžu valsts līgumus un būvniecības valsts līgumus (<i>pieņemta 13.10.1997.</i>)	701

Padomes direktīva 2003/109/EK par trešo valstu valstspiederīgajiem, kas ilgstoši dzīvo kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm (<i>pieņemta 25.11.2003.; par to trešo valstu pilsoņu statusu, kas ir pastāvīgi dzīvojošas personas, sk.: www.europa.eu.int/eur-lex vai www.ttc.lv</i>)	467, 478–480, 492

2.3. Eiropas Padomes tiesību akti

Eiropas Padomes Statūti (<i>pieņemti 05.05.1949.; Latvijā spēkā no 10.02.1995.</i>)	892

Eiropas Padomes Ministru komitejas rekomendācija Nr.R(81)7 par justīcijas pieejamības veicināšanas pasākumiem (<i>pieņemta 14.05.1981.</i>)	992

Eiropas Padomes Ministru komitejas rekomendācija Nr.R(89)8 par tiesas iepriekšējo aizsardzību (pagaidu noregulējumu) administratīvajās lietās (<i>pieņemta 13.09.1989.</i>)	893

Padomes rezolūcija Nr.97/C 382/01 par pasākumiem fiktīvu laulību apkarošanai (<i>pieņemta 04.12.1997.</i>)	465

Padomes rekomendācija 1504 (2001) par ilgtermiņa imigrantu neizraidīšanu	467, 477, 480, 491

3. Ārvalstu tiesību akti

Krievijas Federācijas likums "Par ārvalstu pilsoņu tiesisko stāvokli Krievijas Federācijā" (<i>О правовом положении иностранных граждан в Российской Федерации</i>)	477, 491

Vācijas Likums par ārzemnieku iecelšanu un uzturēšanos Vācijas teritorijā (<i>Gesetz über die Einreise und den Aufenthalt von Ausländern im Bundesgebiet</i>)	477, 491

Vācijas Likums pret konkurences ierobežojumiem	786

4. Citi tiesību akti

4.1. Ministru kabineta dokumenti

Par Latvijas valsts pārvaldes reformas koncepciju (10.01.1995. protokols Nr.4, 11.§)	945
Valsts pārvaldes iekārtas likuma koncepcija (30.10.2001. protokols Nr.53, 31.§)	586, 941, 947

4.2. Ministriju dokumenti

Autoostu reģistrācijas kārtība un obligāto pakalpojumu saraksts (Satiksmes ministrijas 13.07.1999. noteikumi Nr.23)	645, 647
Izziņu izsniegšanas kārtība no Narkoloģisko slimnieku un atkarību izraisīto vielu lietotāju valsts reģistra un Psihisko traucējumu un psihisko slimību valsts reģistra (Veselības ministrijas 16.07.2004. instrukcija Nr.13/25)	774–776, 778
Norādījumi par uzņēmumu gada pārskatiem (Finanšu ministrijas 14.01.1994. norādījumi Nr.02-5/29)	45
Noteikumi par kravas ekspedīcijas pakalpojumu uzņēmējdarbības sertifikāciju (Satiksmes ministrijas 08.05.2000. noteikumi Nr.12)	706
Par instrukciju par materiālo pabalstu piešķiršanas kārtību lekšlietu ministrijas sistēmas iestādes darbiniekam ar speciālo dienesta pakāpi (Lekšlietu ministrijas 12.03.2003. rīkojums Nr.246) ...	446, 452
Par pilsētu zemes kadastrālo vērtēšanu masveidā (Tieslietu ministrijas 21.07.1998. instrukcija)	375

4.3. Valsts ieņēmumu dienesta dokumenti

Metodiskie norādījumi par nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanas un uzskaites kārtību ēkām un būvēm (21.01.2000. rīkojums Nr.49)	405, 409
Par Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumos Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" minēto veidlapu paraugu un informācijas apstiprināšanu (23.10.2000. rīkojums Nr.791)	314
Par pēcimporta pārbažu izpildes kārtību (29.03.1999. rīkojums Nr.188)	141
Par personām (uzņēmējdarbības veidiem), kam nodokļu un citu maksājumu reģistrācija ir atļauta bez kases aparātiem un kases sistēmām (18.06.1999. rīkojums Nr.361)	662

4.4. Citi dokumenti

18.Starptautiskais grāmatvedības standarts	45, 47
Apdrošināšanas brokeru sabiedrību licencēšanas noteikumi (Finanšu un kapitāla tirgus komisijas padomes 07.12.2001. lēmums Nr.22/6)	706, 707, 709–711, 714–716
Par Latvijas grāmatvedības standarta Nr.1 "Finanšu pārskata sagatavošanas pamatnostādnes" pieņemšanu (Grāmatvedības padomes 05.02.2004. lēmums)	47
Par Rīgas pilsētas 2002.gada budžetu (Rīgas domes 18.12.2001. noteikumi Nr.9)	579
Par transportlīdzekļu apstāšanās un stāvēšanas noteikumu ievērošanas kontroli (Rīgas domes 14.08.2001. lēmums Nr.305)	418
Rīgas domes Dzīvojamo telpu izīrēšanas komisijas nolikums (Rīgas domes 26.03.2002. nolikums Nr.32)	396
Rīgas domes Finanšu departamenta nolikums (Rīgas domes 01.07.1997. nolikums Nr.8)	362, 402
Suņu un kaķu turēšanas noteikumi Rīgā (Rīgas domes 31.10.1995. noteikumi Nr.43)	412, 413, 415

Tēžu rādītājs *

1. Starptautiskie līgumi

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija

Ja tiesību normas procesa laikā ir mainījušās, administratīvajā procesā ir pieļaujams, ka tiesa piemēro jaunāko tiesību normu. Taču iepriekšteiktais attiecas tikai uz gadījumu, ja pārsūdzētajam administratīvajam aktam ir ilgstoša iedarbība, tas ir, ja tas pieteikuma izskatīšanas brīdī vēl ir spēkā. Ja administratīvais akts uz pieteikuma izskatīšanas brīdi ir zaudējis spēku, tiesa tā tiesiskumu izvērtē, pamatojoties uz tiesību normu, kas bija spēkā tā izdošanas brīdī. Minētais attiecas arī uz iestādes veikto faktisko rīcību.

Pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšana ir administratīvais akts, kas ietver atceļošu nosacījumu. Iestājoties likumā noteiktajiem apstākļiem, pastāvīgā uzturēšanās atļauja *ex lege* zaudē spēku. To, vai ir iestājušies likumā noteiktie apstākļi, vērtē, izskatot lietu sakarā ar citu administratīvo aktu vai faktisko rīcību.

Iestādes lēmums, ar kuru atzītas par nederīgām pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, ir tikai paziņojums par tiesiskajām sekām, kas ir iestājušās sakarā ar likumā paredzēto nosacījumu iestāšanos, un tam ir tikai informējošs raksturs, kas nerada tiesiskās sekas. Līdz ar to šāds lēmums nav uzskatāms par administratīvo aktu.

Eiropas Padomes rekomendācijas 1504 (2001) par ilgtermiņa imigrantu neizraidīšanu 8.punkts neattiecas uz uzturēšanās atļauju izsniegšanu un spēkā esamību, bet gan uz personu tiesībām būt neizraidītām no valsts, kurā tās ilgstoši uzturas. Ne no rekomendācijas burtā, ne gara neizriet, ka personām, kas kādreiz ir bijušas ilgtermiņa imigranti, pienāktos pastāvīgās uzturēšanās atļaujas.

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija negarantē personai tiesības iebraukt un uzturēties valstī, kuras pilsonis attiecīgā persona nav, kā arī negarantē tiesības netikt izraidītām no šīs valsts. Līgumslēdzējām valstīm saskaņā ar starptautiskajās tiesībās iedibinātu principu ir tiesības kontrolēt tādu personu iebraukšanu, uzturēšanos un izbraukšanu, kuras nav tās pilsoņi. (*Lieta Nr.SKA-46*) 480

* Tēzes sakārtotas pēc tās pamatojošā tiesību akta (tiesību akts, kas norādīts virsrakstā pie attiecīgā sprieduma vai tēzē) vai tā struktūrvienības (likuma panta) un alfabēta secībā.

Tēzes pamatojošie tiesību akti sakārtoti pēc to hierarhijas un alfabēta secībā.

6.pants

Ieslodzījumu vietas pārvaldes ierēdņa apgādāšana ar formas tērpu un citiem dienesta pienākumu izpildei nepieciešamajiem piederumiem nav vērsta uz tiesisku seku radīšanu, bet gan uz faktisko seku radīšanu. Tādēļ šāda darbība nevar tikt atzīta par administratīvo aktu.

Faktiskā rīcība atbilstoši satur šādas pazīmes: a) to veic iestāde; b) tā ir darbība vai atsevišķos gadījumos bezdarbība (ja iestādei ir pienākums izpildīt kādu darbību); c) tā ir publisko tiesību jomā; d) privātpersonai uz šo darbību ir tiesības vai šīs darbības rezultātā var rasties tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Līdztekus citām minētajām pazīmēm vērtējams arī, vai attiecīgā darbība vērsta uz āru.

Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā iekļautā tiesību norma – iestādes iekšējie lēmumi – gadījumos, ja tie aizskar īpaši pakļautās personas cilvēktiesības, ir uzskatāmi par uz āru vērstiem lēmumiem un var tikt atzīti par administratīvajiem aktiem – ir līdzīgi piemērojama arī gadījumos, kad jāizlemj, vai iestādes iekšējā darbība būtu vērtējama kā faktiskā rīcība.

Ja attiecībā uz ieslodzījumu vietu pārvaldes ierēdņu sociālajām garantijām pārvaldes rīcībai ir bijusi arī mantiska rakstura ietekme uz tās ierēdņa personiskajiem līdzekļiem, radot tam zaudējumus, atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas paustajam, ka Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pants (tiesības uz taisnīgu tiesu) ir attiecināmas arī uz sociālajām garantijām, ja persona prasa individuālas ekonomiskas dabas tiesības, kas izriet no likuma, šāda ieslodzījuma vietu pārvaldes rīcība, apgādājot vai neapgādājot ar formas tērpu un citiem dienesta pienākumu izpildei nepieciešamiem piederumiem tās ierēdņi, uzskatāma par faktisko rīcību.

Ja Latvijas Republika attiecīgā cietuma vai ieslodzījuma vietu pārvaldes personā nav pildījusi savu pienākumu, kura pildīšanu ierēdnim bija tiesības prasīt, tad tiesai bija jāapsver, vai ierēdnim atbilstoši Administratīvā procesa likuma un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma normām ir tiesības prasīt no Latvijas Republikas atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas tam radušies ar iestādes bezdarbību.

Apstākļi, kas pieteikuma iesniedzējs pieteikumā ir norādījis nepareizu atbildētāju, nevar radīt šķēršļus pieteikuma pieņemšanai, jo atbilstoši Administratīvā procesa likuma 95.pantam tiesa pati konstatē publisko tiesību subjektu, no kura prasāms atlīdzinājums. (*Lieta Nr.SKA-527*) 878

7.protokola 4.pants

Lai lemtu par apelācijas instances tiesas pienākumu atcelt jau konkrētajā lietā izpildītu pirmās instances tiesas tiesneša lēmumu administratīvā pārkāpumu lietā, vispirms tiesai jānoskaidro, vai uz konkrēto gadījumu neattiecas divkārtšas sodīšanas aizliegums jeb *ne bis in idem*.

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas septītajā protokola 4.pants "Tiesības netikt divreiz tiesātam vai sodītam" pieļauj atkārtotu lietas izskatīšanu, ja procesā pieļautas kļūdas, taču tādā gadījumā procesuālajām kļūdām ir jābūt būtiskām. Nepareizs apstākļu vērtējums nevar tikt uzskatīts par būtisku pārkāpumu konvencijas izpratnē.

Attiecībā uz gadījumu, kad personai par likumpārkāpumu ir piemērots administratīvais arests un vēlāk prokuratūra vēlas atcelt pirmās instances tiesas tiesneša lēmumu sakarā ar to, ka ir pamats ierosināt krimināllietu, ir piemērojams divkārtšas sodīšanas aizlieguma princips. Tādējādi administratīvais sods, kas jau ir izpildīts, nevar tikt atcelts ar mērķi sodīt personu ar kriminālsodu. (*Lieta Nr.SKA-106*).....745

2. Citi starptautiskie tiesību akti

Eiropas Savienības Padomes 2003.gada 25.novembra direktīva 2003/109/EK par trešo valstu valstspiederīgajiem, kas ilgstoši dzīvo kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm

Eiropas Padomes rekomendācija 1504 (2001) par ilgtermiņa imigrantu neizraidīšanu

Ja tiesību normas procesa laikā ir mainījušās, administratīvajā procesā ir pieļaujams, ka tiesa piemēro jaunāko tiesību normu. Taču iepriekšteiktais attiecas tikai uz gadījumu, ja pārsūdzētajam administratīvajam aktam ir ilgstoša iedarbība, tas ir, ja tas pieteikuma izskatīšanas brīdī vēl ir spēkā. Ja administratīvais akts uz pieteikuma izskatīšanas brīdi ir zaudējis spēku, tiesa tā tiesiskumu izvērtē, pamatojoties uz tiesību normu, kas bija spēkā tā izdošanas brīdī. Minētais attiecas arī uz iestādes veikto faktisko rīcību.

Pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšana ir administratīvais akts, kas ietver atceļošu nosacījumu. Iestājoties likumā noteiktajiem apstākļiem, pastāvīgā uzturēšanās atļauja ex lege zaudē spēku. To, vai ir iestājušies likumā noteiktie apstākļi, vērtē, izskatot lietu sakarā ar citu administratīvo aktu vai faktisko rīcību.

Iestādes lēmums, ar kuru atzītas par nederīgām pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, ir tikai paziņojums par tiesiskajām sekām, kas ir iestājušās sakarā ar likumā paredzēto nosacījumu iestāšanos, un tam ir tikai informējošs raksturs, kas nerada tiesiskās sekas. Līdz ar to šāds lēmums nav uzskatāms par administratīvo aktu.

Eiropas Padomes rekomendācijas 1504 (2001) par ilgtermiņa imigrantu neizraidīšanu 8.punkts neattiecas uz uzturēšanās atļauju izsniegšanu un spēkā esamību, bet gan uz personu tiesībām būt neizraidītām no valsts, kurā tās ilgstoši uzturas. Ne no rekomendācijas burtā, ne gara neizriet, ka personām, kas kādreiz ir bijušas ilgtermiņa imigranti, pienāktos pastāvīgās uzturēšanās atļaujas.

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija negarantē personai tiesības iebraukt un uzturēties valstī, kuras pilsonis attiecīgā persona nav, kā arī negarantē tiesības netikt izraidītām no šīs valsts. Līgumslēdzējām valstīm saskaņā ar starptautiskajās tiesībās iedibinātu principu ir tiesības kontrolēt tādu personu iebraukšanu, uzturēšanos un izbraukšanu, kuras nav tās pilsoņi. (*Lieta Nr.SKA-46*) 480

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes sastādītais akts par uzturēšanās atļaujas atzīšanu par nederīgu ir tikai paziņojums par tiesiskajām sekām, kas ex lege ir iestājušās sakarā to, ka persona ir uzturējusies ārpus Latvijas.

Atbilstoši likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktam par pierādījumu, kuram varētu būt nozīme lietā par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas anulēšanas tiesiskumu, varētu uzskatīt ziņas par faktiem, kas apstiprinātu, ka uzturēšanās ārpus Latvijas nav bijusi tik ilgstoša, kā to norādījusi iestāde vai arī ziņas par faktiem, kas apstiprinātu, ka uzturēšanās ārpus Latvijas notikusi no personas neatkarīgu iemeslu dēļ. Šādā gadījumā pierādījumu iesniegšanas pienākums gulstas uz personu. Turklāt likums neliek pierādīt attaisnojošu prombūtni, bet gan to, ka uzturēšanās ārpus Latvijas notikusi no personas neatkarīgu iemeslu dēļ.

Kamēr nav pienācis direktīvas ieviešanas termiņš, tiesa to var piemērot, interpretējot dalībvalsts tiesību normas. Ievērojot Eiropas Savienības Padomes 2003.gada 25.novembra direktīvas 2003/109/EK par trešo valstu valstspiederīgajiem, kas ilgstoši dzīvo kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm 9.panta piektās daļas noteikumus, iestādei nav jāsiglabā pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ja to neparedz Latvijas likumi, bet personas tiesības uzturēties Latvijas Republikā iestādei jāvērtē gadījumā, ja persona lūgs jaunu uzturēšanās atļauju. (*Lieta Nr.SKA-24*) 467

3. Latvijas Republikas likumi

Administratīvā procesa likums

Katrai no Konkurences likumā minētajām tiesām – rajona (pilsētas) tiesai un administratīvajai rajona tiesai – konkurences jautājumos piešķirta sava kompetence. Tādējādi likumdevējs ir skaidri izteicis savu gribu jautājumu par atļaujas došanu Konkurences likuma 9.pantā noteikto darbību veikšanai nodot vispārējās jurisdikcijas un nevis administratīvajai tiesai.

Jautājuma par Konkurences likuma 9.pantā minēto darbību veikšanu izskatīšana nav saistāma ne ar Kriminālprocesa kodeksā, ne Civilprocesa likumā, ne Administratīvā procesa likumā noteikto kārtību. Vispārējās jurisdikcijas tiesai, pieņemot Konkurences likuma 9.¹, 32. un 33.pantā minēto lēmumu, jāpiemēro nevis kāds no šiem procesa likumiem, bet tieši Konkurences likuma attiecīgā panti.

Konkurences likuma 9.1.pantā lietotais termins "rajona (pilsētas) tiesa" ir interpretējams sašaurināti kā "tiesnesis vienpersoniski". Attiecībā uz procesuālajiem jautājumiem, kurus Konkurences likums neregulē, šajos gadījumos piemērojami vispārīgie noteikumi, kādi parasti tiek piemēroti lēmuma pieņemšanas procesā.
(*Lieta Nr.SKA-141*) 783

Publisko tiesību subjekts var būt pieteicējs administratīvajā lietā tādā gadījumā, ja tas konkrētajās tiesiskajās attiecībās atrodas salīdzināmā situācijā ar privātpersonu, kā arī gadījumos, ja tas speciāli atrunāts likumā.

Valsts vai pašvaldības komercsabiedrība pēc sava statusa ir atzīstama par privāto tiesību juridisko personu.

Lai secinātu, ka komercsabiedrībai ir publiskā vara, ir jākonstatē, ka tai konkrētajā jomā ir piešķirta virskundziskā vara.

Strīds starp pašvaldību un valsti var tikt risināts tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā, ja valstij un pašvaldībai ir atšķirīgas intereses, no kurām izriet nošķirta abu minēto tiesību subjektu tiesībspēja un rīcībspēja. (*Lieta Nr.SKA-532*) 938

1.pants

Aizsardzības ministrijas pavēle, ar kuru tiek grozīta dienesta pakāpes piešķiršanas secība un pārdēvētas dienesta pakāpes, un ar šo pārdēvēšanu notiek karavīra faktiska pazemināšana zemākā dienesta pakāpē, ir uzskatāma par iestādei īpaši pakļautas personas tiesiskā statusa maiņu Administratīvā procesa likuma izpratnē. Šāda pavēle ir uzskatāma par vispārīgo administratīvo aktu, kas adresēts konkrētam personu lokam – personām, kam pavēles izdošanas brīdī bijusi piešķirta virsniekvietnieka dienesta pakāpe. (*Lieta Nr.SKA-333*) 830

Apstākļi, ka lēmumā lietots vārds "uzdodu", kas parasti liecina par pienākumu uzliedzību administratīvo aktu, pats par sevi nevar būt par pamatu tam, lai lēmumu par tādu tiešām uzskatītu. Lai administratīvo aktu uzskatītu par pienākumu uzliedzību administratīvo aktu, tam jāpapildina administratīvā akta adresāta eksistējošo pienākumu loks.

Atcelt konstatējošo administratīvo aktu ir pamats tad, ja konstatējums ir prettiesisks un tādējādi aizskar pieteicēja tiesības.
(*Lieta Nr.SKA-55*) 616

Ieslodzījumu vietas pārvaldes ierēdņa apgādāšana ar formas tērpu un citiem dienesta pienākumu izpildei nepieciešamajiem piederumiem nav vērsta uz tiesisku seku radīšanu, bet gan uz faktisko seku radīšanu. Tādēļ šāda darbība nevar tikt atzīta par administratīvo aktu.

Faktiskā rīcība atbilstoši satur šādas pazīmes: a) to veic iestāde; b) tā ir darbība vai atsevišķos gadījumos bezdarbība (ja iestādei ir pienākums izpildīt kādu darbību); c) tā ir publisko tiesību jomā;

d) privātpersonai uz šo darbību ir tiesības vai šīs darbības rezultātā var rasties tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Līdztekus citām minētajām pazīmēm vērtējams arī, vai attiecīgā darbība vērsta uz āru.

Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā iekļautā tiesību norma – iestādes iekšējie lēmumi – gadījumos, ja tie aizskar īpaši pakļautās personas cilvēktiesības, ir uzskatāmi par uz āru vērstiem lēmumiem un var tikt atzīti par administratīvajiem aktiem – ir līdzīgi piemērojama arī gadījumos, kad jāizlemj, vai iestādes iekšējā darbība būtu vērtējama kā faktiskā rīcība.

Ja attiecībā uz ieslodzījumu vietu pārvaldes ierēdņu sociālajām garantijām pārvaldes rīcībai ir bijusi arī mantiska rakstura ietekme uz tās ierēdņa personiskajiem līdzekļiem, radot tam zaudējumus, atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas paustajam, ka Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pants (tiesības uz taisnīgu tiesu) ir attiecināmas arī uz sociālajām garantijām, ja persona prasa individuālas ekonomiskas dabas tiesības, kas izriet no likuma, šāda ieslodzījumu vietu pārvaldes rīcība, apgādājot vai neapgādājot ar formas tērpu un citiem dienesta pienākumu izpildei nepieciešamiem piederumiem tās ierēdņi, uzskatāma par faktisko rīcību.

Ja Latvijas Republika attiecīgā cietuma vai ieslodzījumu vietu pārvaldes personā nav pildījusi savu pienākumu, kura pildīšanu ierēdņim bija tiesības prasīt, tad tiesai bija jāapsver, vai ierēdņim atbilstoši Administratīvā procesa likuma un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma normām ir tiesības prasīt no Latvijas Republikas atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas tam radušies ar iestādes bezdarbību.

Apstākļi, ka pieteikuma iesniedzējs pieteikumā ir norādījis nepareizu atbildētāju, nevar radīt šķēršļus pieteikuma pieņemšanai, jo atbilstoši Administratīvā procesa likuma 95.pantam tiesa pati konstatē publisko tiesību subjektu, no kura prasāms atlīdzinājums. (*Lieta Nr.SKA-527*) 878

AS "Latvenergo" inspektora sastādīts akts par nelikumīgu elektroenerģijas patērišanu un uz šā akta pamata izdarītais patērētās elektroenerģijas aprēķins ir nesaraucami saistīti dokumenti, kas nav atsevišķi pārsūdzami. Šāda akta un aprēķina tiesiskuma izvērtēšana pēc lietotāja pieteikuma nav pieskaitāma strīdam par parāda piedziņu.
(*Lieta Nr.SKA-321*) 821

Izskatot administratīvo lietu un piemērojot administratīvo sodu vai uzliedzot administratīvo sodu par necieņu pret tiesu kāda tiesas procesa laikā, tiesnesis realizē tiesas funkciju. Šī tiesas spriešanas funkcija pilnīgi norobežo viņu no iestādes vai amatpersonas, kas darbojas valsts pārvaldes jomā. Tādējādi tiesneša pieņemtie lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās nav un nevar būt administratīvie akti, uz ko tieši expressis verbis ir norādīts Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas pēdējā teikumā.

Faktisko rīcību var veikt tikai iestāde, darbojoties publisko tiesību jomā, un līdz ar to nevar faktisko rīcību attiecināt uz tiesas lēmumu, kas tiek pieņemts, tiesai (tiesnesim) veicot tiesas funkcijas.

Senāta Administratīvo lietu departaments, izskatot blakus sūdzību, var vērtēt tiesiskos apstākļus, kā arī pārvērtēt zemākas tiesu instances atzinumus, izdarot pilnīgi patstāvīgus secinājumus, kas var atšķirties no pārsūdzētajā lēmumā ietvertajiem argumentiem.

(*Lieta Nr.SKA-199*) 810

Ja policija atceļ hierarhiski zemākas policijas struktūrvienības galīgo lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, tādējādi izbeidzot šajā lēmumā nodibinātās tiesiskās sekas, šāds policijas lēmums atbilstoši Administratīvā procesa likuma 83.panta pirmajai daļai ir administratīvais akts. Minēto neietekmē arī apstāklis, ka policija vienlaikus ir uzdevusi izskatīt lietu vēlreiz; šādā gadījumā tās pieņemtais lēmums būs jauns lēmums, kuru atkal varēs attiecīgi apstrīdēt un pārsūdzēt.

Citādi ir, ja policija ir tikai norādījusi uz kļūdām un, neatceļot hierarhiski zemākas policijas struktūrvienības galīgo lēmumu, ir uzlikusi par pienākumu struktūrvienībai izskatīt lietu no jauna un attiecīgi grozīt savu iepriekšējo lēmumu. Šāds lēmums ir uzskatāms par starplēmumu, kas tiesā atsevišķi nav pārsūdzams. (*Lieta Nr.SKA-502*) 862

Ja tiesību normas procesa laikā ir mainījušās, administratīvajā procesā ir pieļaujams, ka tiesa piemēro jaunāko tiesību normu. Taču iepriekšētais attiecas tikai uz gadījumu, ja pārsūdzētajam administratīvajam aktam ir ilgstoša iedarbība, tas ir, ja tas pieteikuma izskatīšanas brīdī vēl ir spēkā. Ja administratīvais akts uz pieteikuma izskatīšanas brīdi ir zaudējis spēku, tiesa tā tiesiskumu izvērtē, pamatojoties uz tiesību normu, kas bija spēkā tā izdošanas brīdī. Minētais attiecas arī uz iestādes veikto faktisko rīcību.

Pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšana ir administratīvais akts, kas ietver atceļošu nosacījumu. Iestājoties likumā noteiktajiem apstākļiem, pastāvīgā uzturēšanās atļauja *ex lege* zaudē spēku. To, vai ir iestājušies likumā noteiktie apstākļi, vērtē, izskatot lietu sakarā ar citu administratīvo aktu vai faktisko rīcību.

Iestādes lēmums, ar kuru atzītas par nederīgām pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, ir tikai paziņojums par tiesiskajām sekām, kas ir iestājušās sakarā ar likumā paredzēto nosacījumu iestāšanos, un tam ir tikai informējošs raksturs, kas nerada tiesiskās sekas. Līdz ar to šāds lēmums nav uzskatāms par administratīvo aktu.

Eiropas Padomes rekomendācijas 1504 (2001) par ilgtermiņa imigrantu neizraidīšanu 8.punkts neattiecas uz uzturēšanās atļauju izsniegšanu un spēkā esamību, bet gan uz personu tiesībām būt neizraidītām no valsts, kurā tās ilgstoši uzturas. Ne no rekomendācijas burtā, ne gara neizriet, ka personām, kas kādreiz ir bijušas ilgtermiņa imigranti, pienāktos pastāvīgās uzturēšanās atļaujas.

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija negarantē personai tiesības iebraukt un uzturēties valstī, kuras pilsonis attiecīgā persona nav, kā arī negarantē tiesības netikt izraidītām no šīs valsts. Līgumslēdzējām valstīm saskaņā ar starptautiskajās tiesībās iedibinātu principu ir tiesības kontrolēt tādu personu iebraukšanu, uzturēšanos un izbraukšanu, kuras nav tās pilsoņi. (*Lieta Nr.SKA-46*) 480

Lai arī politiskie lēmumi var attiekties arī uz individuālu personu konkrētā gadījumā, atgādinot pēc savām pazīmēm administratīvo aktu, tomēr šādi lēmumi nav izskatāmi administratīvā procesa kārtībā tiesā. (*Lieta Nr.SKA-237*) 817

Ne katrs valsts pārvaldes konstatējums uzskatāms par konstatējošu administratīvo aktu. Par konstatējošu administratīvo aktu uzskatāms tikai tāds lēmums (atzinums), kas saistoši un nemainīgi nostiprina kādas tiesiskās attiecības vai atsevišķas indivīda tiesības vai pienākumus.

Tā kā bāriņtiesas atzinums – aizgādne pārkāpusi mantojuma aizgādņa pilnvaru apjomu – nav saistošs nevienai personai un nenostiprina nedz kādas tiesiskās attiecības, nedz atsevišķas indivīda tiesības vai pienākumus, un šāds atzinums var ietekmēt tiesiskās attiecības netieši, turklāt citā lietā tas var kalpot tikai kā viens no pierādījumiem, tad šādu atzinumu bāriņtiesas lēmumā nevar uzskatīt par administratīvo aktu. (*Lieta Nr.SKA-340*) 834

No Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 7.punkta izriet, ka par iekšējiem lēmumiem tiek uzskatīti nevis galīgie gribas izteikumi, bet tikai procesuāla rakstura lēmumi. Ja apstrīdētais Ministru kabineta lēmuma punkts satur galīgu gribas izteikumu – uzdevumu iestādes struktūrvienībai, šī lēmuma punkts nav iekšējs lēmums, bet ir pārvaldes lēmums, kas adresēts šīs iestādes struktūrvienībai. Taču minētais nenozīmē, ka šāds lēmums uzskatāms par administratīvo aktu.

Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā minētā iestādes iekšējā lēmuma izpratne ir plašāka nekā Valsts pārvaldes iekārtas likumā minētā iekšējā lēmuma izpratne. Administratīvā procesa likumā minētais iekšējais lēmums ietver arī pārvaldes lēmumus, kas attiecas uz citu iestādi vai amatpersonu (rīkojums u.c.). Šādi lēmumi nav administratīvie akti.

Faktiskās rīcības jēdziens ir jāinterpretē sašaurināti, jo pieteikumu pamatā var iesniegt privātpersonas, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas, tas ir, jāpastāv personas subjektīvajām tiesībām. Lai noteiktu, vai pastāv subjektīvās publiskās tiesības, apstiprinoši jāatbild uz vienu no šiem jautājumiem: a) vai personai ir no objektīvajām tiesībām izrietošas tiesības no pārvaldes kaut ko prasīt, b) vai konkrētajā gadījumā personai ir tiesības prasīt, lai valsts pārvalde neiejauktos viņas tiesībās.

Valsts kancelejas lūgums atļaut Valsts kancelejas juriskonsultam iepazīties ar civillietas materiāliem nevar tikt uzskatīts par faktisko rīcību un tas nevar radīt personai tiesības to pārsūdzēt tiesā. Šāds lūgums nerada citas tiesiskas sekas kā vien pienākumu tiesnesei to izskatīt un lemt par tā apmierināšanu vai noraidīšanu, tas pats par sevi nevar radīt personas tiesību aizskārumu.

Administratīvā procesa likuma 121.panta trešajā daļā tiesai noteiktais pienākums norādīt iestādi, kuras kompetencē ir attiecīgās lietas izskatīšana, ir izpildāms vienīgi tad, ja pastāv iestāde, kurā lieta ir izskatāma. Gadījumā, ja jautājums nav izskatāms nevienā iestādē, tiesai tas nav jānorāda. (*Lieta Nr.SKA-148*) 790

Pašvaldības lēmums par veselības aprūpes sistēmas reorganizāciju ir uzskatāms par pašvaldības iekšējo lēmumu, kas skar pašu iestādi, jo tas attiecas uz tās darba organizāciju.

Strīds par darba tiesiskajām attiecībām ir risināms civilprocesuālā kārtībā, iesniedzot attiecīgu prasības pieteikumu vispārējās jurisdikcijas tiesā, jo tas attiecas uz privāto tiesību jomu. (*Lieta Nr.SKA-505*) 867

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes sastādītais akts par uzturēšanās atļaujas atzīšanu par nederīgu ir tikai paziņojums par tiesiskajām sekām, kas ex lege ir iestājušās sakarā to, ka persona ir uzturējies ārpus Latvijas.

Atbilstoši likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku iecelšanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktam par pierādījumu, kuram varētu būt nozīme lietā par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas anulēšanas tiesiskumu, varētu uzskatīt ziņas par faktiem, kas apstiprinātu, ka uzturēšanās ārpus Latvijas nav bijusi tik ilgstoša, kā to norādījusi iestāde vai arī ziņas par faktiem, kas apstiprinātu, ka uzturēšanās ārpus Latvijas notikusi no personas neatkarīgu iemeslu dēļ. Šādā gadījumā pierādījumu iesniegšanas pienākums gulstas uz personu. Turklāt likums neliek pierādīt attaisnojošu prombūtni, bet gan to, ka uzturēšanās ārpus Latvijas notikusi no personas neatkarīgu iemeslu dēļ.

Kamēr nav pienācis direktīvas ieviešanas termiņš, tiesa to var piemērot, interpretējot dalībvalsts tiesību normas. Ievērojot Eiropas Savienības Padomes 2003.gada 25.novembra direktīvas 2003/109/EK par trešo valstu valstspiederīgajiem, kas ilgstoši dzīvo kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm 9.panta piektās daļas noteikumus, iestādei nav jāsiglabā pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ja to neparedz Latvijas likumi, bet personas tiesības uzturēties Latvijas Republikā iestādei jāvērtē gadījumā, ja persona lūgs jaunu uzturēšanās atļauju. (*Lieta Nr.SKA-24*) 467

Prokuratūras darbības var tikt veiktas valsts pārvaldes jomā un prokurora iesniegums var būt administratīvais akts, ja tas konkrētajā gadījumā satur visas Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā noteiktās administratīvā akta pazīmes. (*Lieta Nr.SKA-372*) 846

Pulkveža pakāpes piešķiršana maina personas tiesisko statusu, un tādēļ lēmums par pakāpes piešķiršanu uzskatāms par administratīvo aktu. Tā kā lēmums par pakāpes piešķiršanu uzskatāms par administratīvo aktu (pozitīvs administratīvais akts), tad arī atteikums piešķirt pulkveža pakāpi uzskatāms par administratīvo aktu (negatīvs administratīvais akts).

Prasījums tiesai, uzdot sagatavot rakstisku pavēli par pulkveža pakāpes piešķiršanu, uzskatāms par pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tādēļ šāds lūgums ir izskatāms administratīvā procesa kārtībā. (*Lieta Nr.SKA-396*) 851

Tādi izpildvarai un likumdevējvarai piederīgu amatpersonu vai iestāžu gribas izpaudumi, kas pamatā tiek formulēti nevis tiesību, bet gan politiskās gribas, iekšējās pārliecības, uzticības un citu ar tiesību normām nereglementētu kritēriju ietekmē, uzskatāmi par politiskiem lēmumiem. Pašvaldības lēmumi, ar kuriem ievēlēts domes priekšsēdētāja vietnieks un domes pastāvīgo komiteju loceklis, iecelts domes izpilddirektors – ir politiski lēmumi.

Par iekšējiem lēmumiem uzskatāmi domes lēmumi par štatu struktūras apstiprināšanu, par štatu saraksta apstiprināšanu, par amatu likvidēšanu un struktūras izmaiņām domē. Arī lēmums par jautājuma par deputātu ievēlēšanu domes pastāvīgajās komitejās iekļaušanu nākošās domes sēdes darba kārtībā atzīstams par domes iekšējo lēmumu. Iepriekšminētie lēmumi nosaka domes iekšējo darbību un iekšējo darbības organizāciju. Šie lēmumi nav uz āru vērsti, bet gan tieši skar pašu iestādi. Tādējādi tie nav uzskatāmi par administratīvajiem aktiem. (*Lieta Nr.SKA-500*) 856

10.pants

Personas tiesiskā pašāvēība nav aizsargājama, ja iestādes lēmumā nav nepārprotami izteikta tās attieksme pret strīdus jautājumu. (*Lieta Nr.SKA-93*) 367

14.¹ pants

Amatpersonas, par kuras objektivitāti var pastāvēt pamatotas šaubas, pienākums nepiedalīties lēmuma pieņemšanā attiecas uz jebkuru lēmuma pieņemšanas stadiju, tostarp arī uz pierādījumu savākšanu.

Ja pārbaudes aktu un administratīvā pārkāpuma protokolu, uz kura pamata ticis pieņemts lēmums, amatpersona sastādījusi neilgi pēc tam, kad attiecīgā lēmuma adresāts par šo amatpersonu sūdzējies tiesību aizsardzības iestādēs, atzīstams, ka šādā gadījumā pastāv pamatotas šaubas par šīs amatpersonas objektivitāti un neitralitāti, kā arī par tās sastādīto dokumentu kā pierādījumu pieļaujamību. (*Lieta Nr.SKA-205*) 160

15.pants

Ja tiek konstatēta pretruna starp dažāda juridiska spēka tiesību normām, piemēro to tiesību normu, kurai ir augstāks juridiskais spēks. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 15.panta otrajai daļai likums ārējo normatīvo aktu juridiskā spēka hierarhijā ieņem augstāku vietu nekā Ministru kabineta noteikumi.

Ņemot vērā to, ka likums "Par policiju" vai kāds cits speciālais likums neparedzēja policijas darbiniekiem tiesības saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem atbilstoši Valsts civildienesta likuma 2.panta trešajai daļai bija attiecināma Valsts civildienesta likuma 25.panta norma, kas paredz ierēdņa tiesības bērna piedzimšanas gadījumā saņemt pabalstu sešu mēnešalgu apmērā.

Ja speciālajā likumā nav noteikts cits regulējums, tad piemērojamas attiecīgās Valsts civildienesta likuma normas. Līdz ar to, kamēr likumā "Par policiju" netika ietverts regulējums par pabalstu piešķiršanu bērna piedzimšanas gadījumā, attiecībā uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem bija piemērojams Valsts civildienesta likuma 25.pants.

(*Lieta Nr.SKA-242*) 424

17.pants

Ja likumdevēja deleģējums Ministru kabinetam noteikt policijas darbiniekiem pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā netiek konstatēts, uzskatāms, ka Ministru kabineta noteikumos ietvertajam attiecībā uz šo jautājumu trūkst tiesiska pamatojuma un šie noteikumi nav piemērojami.

Likumdevējam nav liegts speciālajā likumā paredzēt policijas darbiniekiem atšķirīgu bērna piedzimšanas pabalsta apjomu un izmaksas kārtību, kas būtu pamats Valsts civildienesta likuma normu nepiemērošanai, taču, ja likumdevējs šādu atšķirīgu pabalsta apjomu policijas darbiniekiem pienācīgā veidā speciālajā likumā nav nostiprinājis, policijas darbinieki ir tiesīgi pieprasīt Valsts civildienesta likuma 25.pantā noteikto tiesību ievērošanu arī attiecībā pret viņiem kā specializētā valsts civildienesta ierēdņiem.

Gadījumos, ja iztulkotā norma, izmantojot visas pārējās iztulkošanas pamatmetodes nepārprotami pieļauj tikai vienu risinājumu, bet likumdevēja griba tikpat skaidri norāda uz citu risinājumu, tiesību normas tekstam dodama priekšroka, jo pēc vispārīgā principa iztulkošanas priekšmets ir tiesību normas teksts. Likumdevēja griba ir jāņem vērā tiktāl, cik tā ir saistāma vai atklājama no likuma teksta, tas ir, pamatojoties uz likumdevēja vēsturisko gribu, nepieciešams noskaidrot, kāda jēga var būt likumam šodien tā saprātīgā izpratnē.

(*Lieta Nr.SKA-398*) 445

29.pants

Persona tikai likumā noteiktajā gadījumā var vērsties tiesā, lai aizsargātu citu personu vai sabiedrības intereses. Attiecībā uz bāriņtiesas vai pagasttiesas lēmuma par aizgādņa iecelšanu rīcībnespējīgai personai pārbaudi, likumā nav noteikts izņēmums, kas personai ļautu vērsties tiesā, nepastāvot savu tiesību vai tiesisko interešu aizskārumam.

Subjektīvās tiesības prasīt iecelt sevi par aizgādni un tādējādi arī pārsūdzēt bāriņtiesas vai pagasttiesas lēmumu par cita aizgādņa iecelšanu rīcībnespējīgai personai atbilstoši Civillikuma 355.pantam ir laulātajam vai tuvākajiem radniekiem. Taču, tā kā nav nevienas tiesību normas, kas tuvam kaimiņam, draugam vai citai iepriekš neminētai personai piešķir tiesības prasīt iecelt viņu par aizgādni, nevar uzskatīt, ka bāriņtiesa, atsakot kādu citu personu iecelt par aizgādni, ir aizskārusi vai varētu aizskart šīs personas tiesības.

Tā kā tiesību normas, kas regulē aizgādņa iecelšanu un atcelšanu, ir izdotas ar mērķi aizsargāt personu, kurai nepieciešama aizgādība, kā arī tās laulātā un tuvāko radnieku tiesības, secināms, ka Civillikuma attiecīgās tiesību normas nav izdotas ar mērķi, lai aizsargātu noteiktu personu interesi kļūt par bāriņtiesas ieceltu aizgādni. Tādējādi šādas personas interese kļūt par kādas citas personas aizgādni nav atzīstama par tiesiski aizsargātu interesi. Tāpat šīm personām nav tiesību vērsties tiesā kā Administratīvā procesa likuma 29.panta tiesību subjektam, lai aizstāvētu personas, kurai noteikta aizgādība, tiesības vai tiesiskās intereses. Šādai personai ir tikai tiesības vērsties bāriņtiesā ar iesniegumu un saņemt atbildi pēc būtības. (*Lieta Nr.SKA-291*) 908

31.pants

Ekonomikas pamatlukumi pirmām kārtām ir vērsti uz konkurences attīstīšanu, un tādēļ vēlme būt aizsargātam pret nevēlamu konkurenci principā netiek uzskatīta par tiesisku interesi, un tādējādi to nevar aizstāvēt tiesā.

Tas vien, ka pie līdzīgiem pieteikumiem vienā gadījumā ir pieņemts pieteikums, bet otrā gadījumā atteikts pieņemt pieteikumu, vēl nenozīmē, ka notikusi nepamatota prakses maiņa. Ja, izskatot lietu, tiesa konstatēs, ka pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu, tai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktam ir jāizbeidz tiesvedība lietā. (*Lieta Nr.SKA-394*) 921

Lai personām rastos tiesības iesniegt pieteikumu kā līdzpieteicējiem, katrai no tām vienlaikus ir jāatbilst Administratīvā procesa likuma 31.panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajām prasībām. Tas ir, tiesai ir jākonstatē, pirmkārt, ka ar iestādes lēmumu tiek aizskartas pieteicēja subjektīvās tiesības, otrkārt, ka pastāv cēloņsakarība starp pārsūdzētajiem lēmumiem un pieteicējas subjektīvo tiesību aizskārumu, treškārt, ka ir iespējams konstatēt tiešu saistību starp pieteicēja tiesību aizskārumu un konkrēto iestādes rīcību.

Secinājums – privātpersonas prasījums sodīt amatpersonu par tās pieņemto lēmumu administratīvajā procesā vispārīgi nav uzskatāms par tādu privātpersonas tiesisko interesi, kas būtu izskatāma tiesā – ir attiecināms arī uz gadījumiem, ja privātpersona griežas tiesā ar pieteikumu, lai tiesa veiktu kontroli pār tādiem valsts pārvaldes iestādes tiesību normas piemērošanas aktiem, kas ir saistīti ar amatpersonas sodīšanu vai atbrīvošanu no tās.

Jebkādu pierādījumu, kas attiecas uz pieteikumā izteikto prasījumu, pārbaudīšana un nolasīšana, izskatot blakus sūdzību par lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu, nav pieļaujama un ir pretrunā administratīvā procesa kārtībai tiesā. Izskatot blakus sūdzību, tiesa var izvērtēt tikai tos pierādījumus, kas attiecas uz blakus sūdzībā izteiktā prasījuma izvērtēšanu jeb tiesa var izvērtēt tikai tos pierādījumus, kas ir būtiski, lai izlemtu jautājumu par pieteikuma pieņemšanu. (Lieta Nr.SKA-236) 900

Pašvaldības vadītāja atstādināšana no amata atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 93.panta pirmajai daļai ir ministra tiesība, izmantojot viņam likumā piešķirto diskrecionāro varu. Attiecīga rīkojuma nepieņemšana attiecībā uz pašvaldības vadītāju par pieļautajiem likuma pārkāpumiem nerada citam domes deputātam tiesības par šādu jautājumu vērsties ar pieteikumu administratīvajā tiesā, jo nav konstatējama personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu esamība attiecīgā administratīvā akta izdošanā, proti, administratīvais akts (ministra rīkojums par pašvaldības vadītāja atstādināšanu) radītu tiesiskās sekas tikai pašvaldības vadītājam. (Lieta Nr.SKA-501) 932

Personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums vai šāda aizskārums neesamību, piešķirot zemi citai personai, var konstatēt, tikai noskaidrojot lietas faktiskos apstākļus. (Lieta Nr.SKA-198) 885

Persona tikai likumā noteiktajā gadījumā var vērsties tiesā, lai aizsargātu citu personu vai sabiedrības intereses. Attiecībā uz bāriņtiesas vai pagasttiesas lēmuma par aizgādņa iecelšanu rīcībnespējīgai personai pārbaudi, likumā nav noteikts izņēmums, kas personai ļautu vērsties tiesā, nepastāvēt savu tiesību vai tiesisko interešu aizskārumam.

Subjektīvās tiesības prasīt iecelt sevi par aizgādni un tādējādi arī pārsūdzēt bāriņtiesas vai pagasttiesas lēmumu par cita aizgādņa iecelšanu rīcībnespējīgai personai atbilstoši Civillikuma 355.pantam ir laulātajam vai tuvākajiem radniekiem. Taču, tā kā nav nevienas tiesību normas, kas tuvam kaimiņam, draugam vai citai iepriekš neminētai personai piešķir tiesības prasīt iecelt viņu par aizgādni, nevar uzskatīt, ka bāriņtiesa, atsakot kādu citu personu iecelt par aizgādni, ir aizskārusi vai varētu aizskart šīs personas tiesības.

Tā kā tiesību normas, kas regulē aizgādņa iecelšanu un atcelšanu, ir izdotas ar mērķi aizsargāt personu, kurai nepieciešama aizgādība, kā arī tās laulātā un tuvāko radnieku tiesības, secināms, ka Civillikuma

attiecīgās tiesību normas nav izdotas ar mērķi, lai aizsargātu noteiktu personu interesi kļūt par bāriņtiesas ieceltu aizgādni. Tādējādi šādas personas interese kļūt par kādas citas personas aizgādni nav atzīstama par tiesiski aizsargātu interesi. Tāpat šīm personām nav tiesību vērsties tiesā kā Administratīvā procesa likuma 29.panta tiesību subjektam, lai aizstāvētu personas, kurai noteikta aizgādība, tiesības vai tiesiskās intereses. Šādai personai ir tikai tiesības vērsties bāriņtiesā ar iesniegumu un saņemt atbildi pēc būtības.

(Lieta Nr.SKA-291) 908

32.pants

Lai personām rastos tiesības iesniegt pieteikumu kā līdzipieteicējiem, katrai no tām vienlaikus ir jāatbilst Administratīvā procesa likuma 31.panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajām prasībām. Tas ir, tiesai ir jākonstatē, pirmkārt, ka ar iestādes lēmumu tiek aizskartas pieteicēja subjektīvās tiesības, otrkārt, ka pastāv cēloņsakarība starp pārsūdzētajiem lēmumiem un pieteicējas subjektīvo tiesību aizskārums, treškārt, ka ir iespējams konstatēt tiešu saistību starp pieteicēja tiesību aizskārums un konkrēto iestādes rīcību.

Secinājums – privātpersonas prasījums sodīt amatpersonu par tās pieņemto lēmumu administratīvajā procesā vispārīgi nav uzskatāms par tādu privātpersonas tiesisko interesi, kas būtu izskatāma tiesā – ir attiecināms arī uz gadījumiem, ja privātpersona griežas tiesā ar pieteikumu, lai tiesa veiktu kontroli pār tādiem valsts pārvaldes iestādes tiesību normas piemērošanas aktiem, kas ir saistīti ar amatpersonas sodīšanu vai atbrīvošanu no tās.

Jebkādu pierādījumu, kas attiecas uz pieteikumā izteikto prasījumu, pārbaudīšana un nolasīšana, izskatot blakus sūdzību par lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu, nav pieļaujama un ir pretrunā administratīvā procesa kārtībai tiesā. Izskatot blakus sūdzību, tiesa var izvērtēt tikai tos pierādījumus, kas attiecas uz blakus sūdzībā izteiktā prasījuma izvērtēšanu jeb tiesa var izvērtēt tikai tos pierādījumus, kas ir būtiski, lai izlemtu jautājumu par pieteikuma pieņemšanu. (Lieta Nr.SKA-236) 900

44.pants

Ar lēmuma, ar kuru noraidīts lūgums par procesuālā termiņa atjaunošanu, spēkā stāšanos personas subjektīvās tiesības iesniegt pieteikumu ir zudušas ar termiņa nokavējumu. Tādējādi, ja pieteikumi ir iesniegusi persona, kura ir zaudējusi tiesības pieteikuma iesniegšanai, atzīstams, ka pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu. (Lieta Nr.SKA-358) 916

54.pants

Tiesai jāvērtē arī iestādes iesniegtie pierādījumi, kas iegūti pēc galīgā administratīvā akta pieņemšanas.

Ne katrs procesuālo tiesību normu pārkāpums ir pietiekams pamats sprieduma atcelšanai. No Administratīvā procesa likuma 327.panta otrās daļas izriet, ka jābūt pamatotām šaubām par to: ja procesuālo tiesību norma tiktu ievērota, tiesa pieņemtu atšķirīgu spriedumu.

Administratīvā procesa likuma 61.pantā paredzētās administratīvā procesa dalībnieka tiesības iepazīties ar lietu un izteikt savu viedokli jebkurā procesa stadijā neaptver informāciju, kas saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 54.pantu nav izpaužama, tas ir, ierobežotas pieejamības informāciju.

No Administratīvā procesa likuma 150.panta izriet, ka administratīvajā procesā pastāv gan objektīvās izmeklēšanas princips, gan saskatāmi arī sacīkstes principa elementi. Pieteicēja loma administratīvajā procesā nav pasīva, un tam aktīvi jā piedalās pierādījumu savākšanā, neaprobežojoties ar norādēm, ka lēmumā norādītie argumenti neatbilst patiesībai. (*Lieta Nr.SKA-235*) 219

56.pants

Administratīvā procesa likuma 70.panta izpratnē "ticami iemesli" ir tādi objektīvi no personas neatkarīgi apstākļi, kuru dēļ iesniedzējam būtu bijis liegts saņemt likumā noteiktajā kārtībā nosūtīto lēmumu, nevis jebkuri apstākļi, kuri apliecina adresāta prombūtni no tās dzīvesvietas, kuru viņš paziņojis kā savu dzīvesvietu. Šā likuma 56.panta pirmajā daļā ir ietverts personas pienākums paziņot iestādei savu dzīvesvietas adresi, kurā viņa sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti. (*Lieta Nr.SKA-229*) 894

59.pants

Objektīvās izmeklēšanas princips attiecas gan uz administratīvo procesu iestādē, gan arī uz administratīvo procesu tiesā. Tādējādi objektīvās izmeklēšanas principa būtība nemainās – gan administratīvajā procesā tiesā, gan administratīvajā procesā iestādē nepieciešams objektīvi noskaidrot lietas apstākļus.

Ja objektīvu iemeslu dēļ trīsdesmit dienu termiņu lēmuma pieņemšanai nav iespējams ievērot, to var pagarināt uz laiku, ne ilgāku par sešiem mēnešiem no iesnieguma iesniegšanas dienas, par to paziņojot iesniedzējam. Termiņa pagarinājums pieļaujams vienīgi nolūkā, lai iestādei būtu iespēja noskaidrot visus lietā nepieciešamos apstākļus objektīva lēmuma pieņemšanai. (*Lieta Nr.SKA-309*) 297

61.pants

Tiesai jāvērtē arī iestādes iesniegtie pierādījumi, kas iegūti pēc galīgā administratīvā akta pieņemšanas.

Ne katrs procesuālo tiesību normu pārkāpums ir pietiekams pamats sprieduma atcelšanai. No Administratīvā procesa likuma 327.panta otrās daļas izriet, ka jābūt pamatotām šaubām par to: ja procesuālo tiesību norma tiktu ievērota, tiesa pieņemtu atšķirīgu spriedumu.

Administratīvā procesa likuma 61.pantā paredzētās administratīvā procesa dalībnieka tiesības iepazīties ar lietu un izteikt savu viedokli jebkurā procesa stadijā neaptver informāciju, kas saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 54.pantu nav izpaužama, tas ir, ierobežotas pieejamības informāciju.

No Administratīvā procesa likuma 150.panta izriet, ka administratīvajā procesā pastāv gan objektīvās izmeklēšanas princips, gan saskatāmi arī sacīkstes principa elementi. Pieteicēja loma administratīvajā procesā nav pasīva, un tam aktīvi jā piedalās pierādījumu savākšanā, neaprobežojoties ar norādēm, ka lēmumā norādītie argumenti neatbilst patiesībai. (*Lieta Nr.SKA-235*) 219

62.pants

Tiesas izdarīto juridisko vērtējumu attiecībā uz iestādes pieņemtā lēmuma juridisko dabu nevar atzīt par lietas faktisko apstākli. Tādēļ arī tiesas konstatētais, ka lietā nepastāv strīds par lietas faktiskajiem apstākļiem, bet pastāv strīds par to, kā kvalificējams iestādes lēmums, nav pretrunīgs.

Par Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punkta pārkāpumu nav uzskatāms apstāklis, ka tiesa ir pārņēmusi viena procesa dalībnieka traktējumu. Ja tiesa, izvērtējot kādu apstākli, nonāk pie secinājuma, ka tās vērtējums sakrīt ar kāda no procesa dalībnieka vērtējumu, tiesa šo vērtējumu norāda spriedumā, to argumentēti pamatojot.

Apelācijas instances tiesai nav jāņem par pamatu pirmās instances tiesas spriedums un jāanalizē katrs tās secinājums. Ir pilnīgi pietiekami, ka apelācijas instances tiesa savu attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu ir norādījusi vienā teikumā, jo apelācijas instances tiesai ir jāizskata lieta pēc būtības, tas ir, pašai jāvērtē visi fakti un jāmotivē savi secinājumi.

Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 6.panta otrā daļa papildina šā likuma 2.panta otro daļu un 4.panta otro daļu, nosakot kārtību, kādā ziedojumi ir iemaksājami. Turklāt šā likuma 6.panta otrās daļas izpratnē par ziedojumu uzskatāma atsevišķo ziedojumu kopējā summa.

Kaut arī Administratīvā procesa likuma 72.pants expressis verbis paredz tikai pārrakstīšanās vai matemātiskā aprēķina kļūdu labošanu, nebūtu saprātīgi Administratīvā procesa likumā noteiktās procesuālās garantijas tulkot tādējādi, ka iestāde pati nevar labot citas kļūdas gadījumā, ja kļūdu labošana neietekmē administratīvo aktu pēc būtības. Ņemot vērā valsts pārvaldes efektivitātes un procesuālās ekonomijas principu, ir pieļaujams, ka gadījumā, ja pienākumu vai tiesību loks nemainās, iestāde izdara labojumu, papildinot sākotnējo lēmumu.

Procesa dalībnieku uzklaušanās pienākums attiecas tikai uz tiem apstākļiem, no kuriem ir atkarīga lēmuma pieņemšana. Gadījumā, ja lietas izskatīšanas gaitā jauni apstākļi, kas varētu ietekmēt lietas izskatīšanu, nav parādījušies, iestādei nav pienākums personu papildus uzklaust.

Administratīvā akta adresātu ir vēlams uzklaust ne tikai par faktiem, bet arī tiesību jautājumiem, jo, lai veiktu subsumpciju, svarīgas ir abas premisas – fakti un tiesību normas interpretācija, tāpēc iestādei būtu jābūt ieinteresētai noskaidrot arī ieinteresēto personu viedokli par tiesību normas interpretāciju. Tomēr, tā kā tiesību normu interpretācija ir iestādes kā normas piemērotājas neatņemams pienākums, adresāta neuzklaušanu par tiesību jautājumu nevar uzskatīt par tik būtisku procesuālu pārkāpumu, lai tā dēļ atceltu administratīvo aktu.
(*Lieta Nr.SKA-171*) 660

65.pants

Apstākļi, ka iestādei piešķirta rīcības brīvība, nenozīmē, ka tas var kalpot par attaisnojumu iestādes vadītāja patvaļīgai rīcībai un dod tam tiesības lemt par administratīvā akta izdošanas vai faktiskās rīcības saturu, ignorējot valsts intereses.

Atbildības izmaksa par piespiedu kavējumu sakarā ar atbrīvošanu ir tieši atkarīga no tiesas secinājumiem par atbrīvošanas tiesiskumu.

Valsts iestāde var atteikties no prasījumiem, ja ir liela varbūtība, ka tās rezultāts būs nelabvēlīgs. Tomēr šāds lēmums, it sevišķi tad, ja tas skar lielas valsts budžetā maksājamas summas, var tik pieņemts tikai pēc rūpīgas lietas izpēti un visu faktisko un tiesisko apstākļu apsvēršanas. (*Lieta Nr.SKA-37*) 601

66.pants

Apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā. Apgabaltiesa nav izskatījusi lietu pēc būtības apelācijas sūdzībā norādītajā apjomā.

Administratīvā procesa likuma 66.pantā ietvertā norma par lietderības apsvērumu izvērtēšanu ir piemērojama tikai tad, ja ir konstatēta vismaz administratīvā akta izdošanas pieļaujamība, proti, tad, ja ir materiāltiesisks pamats to izdot. (*Lieta Nr.SKA-274*) 282

No Administratīvā procesa likuma 66.panta izriet šādi lietderības apsvērumu atsevišķi elementi: nepieciešamība, piemērotība, vajadzība un atbilstība. Lai administratīvo aktu atzītu par tiesisku, jābūt ievērotiem visiem šiem elementiem. (*Lieta Nr.SKA-345*) 310

67.pants

Lai Valsts ieņēmumu dienests, pamatojoties uz likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 16.punktu, būtu tiesīgs nodrošināt pret personu tiesā ceļamo prasību, jāpastāv vairākiem priekšnoteikumiem: 1) jāiegūst pierādījumi, 2) pierādījumiem jāaplicina nodokļa maksātāja apzinātas, tīšas darbības par viņa negodprātību un 3) šīm darbībām jābūt tādām, kas var novest pie nodokļu parādu piedziņas neiespējamības.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 67.pantam administratīvā akta pamatojuma princips nozīmē faktisko un tiesisko apstākļu, kā arī lietderības apsvērumu norādi administratīvajā aktā.

(*Lieta Nr.SKA-42*) 68

70.pants

Administratīvā procesa likuma 70.panta izpratnē "ticami iemesli" ir tādi objektīvi no personas neatkarīgi apstākļi, kuru dēļ iesniedzējam būtu bijis liegts saņemt likumā noteiktajā kārtībā nosūtīto lēmumu, nevis jebkuri apstākļi, kuri aplicina adresāta prombūtni no tās dzīvesvietas, kuru viņš paziņojis kā savu dzīvesvietu. Šā likuma 56.panta pirmajā daļā ir ietverts personas pienākums paziņot iestādei savu dzīvesvietas adresi, kurā viņa sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti.

(*Lieta Nr.SKA-229*) 894

72.pants

Tiesas izdarīto juridisko vērtējumu attiecībā uz iestādes pieņemtā lēmuma juridisko dabu nevar atzīt par lietas faktisko apstākli. Tādēļ arī tiesas konstatētais, ka lietā nepastāv strīds par lietas faktiskajiem apstākļiem, bet pastāv strīds par to, kā kvalificējams iestādes lēmums, nav pretrunīgs.

Par Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punkta pārkāpumu nav uzskatāms apstākļi, ka tiesa ir pārņēmusi viena procesa dalībnieka traktējumu. Ja tiesa, izvērtējot kādu apstākli, nonāk pie secinājuma, ka tās vērtējums sakrīt ar kāda no procesa dalībnieka vērtējumu, tiesa šo vērtējumu norāda spriedumā, to argumentēti pamatojot.

Apelācijas instances tiesai nav jāņem par pamatu pirmās instances tiesas spriedums un jāanalizē katrs tās secinājums. Ir pilnīgi pietiekami, ka apelācijas instances tiesa savu attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu ir norādījusi vienā teikumā, jo apelācijas instances tiesai ir jāizskata lieta pēc būtības, tas ir, pašai jāvērtē visi fakti un jāmotivē savi secinājumi.

Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 6.panta otrā daļa papildina šā likuma 2.panta otro daļu un 4.panta otro daļu, nosakot kārtību, kādā ziedojumi ir iemaksājami. Turklāt šā likuma 6.panta otrās daļas izpratnē par ziedojumu uzskatāma atsevišķo ziedojumu kopējā summa.

Kaut arī Administratīvā procesa likuma 72.pants expressis verbis paredz tikai pārrakstīšanās vai matemātiskā aprēķina kļūdu labošanu, nebūtu saprātīgi Administratīvā procesa likumā noteiktās procesuālās garantijas tulkot tādējādi, ka iestāde pati nevar labot citas kļūdas gadījumā, ja kļūdu labošana neietekmē administratīvo aktu pēc būtības. Ņemot vērā valsts pārvaldes efektivitātes un procesuālās ekonomijas principu, ir pieļaujams, ka gadījumā, ja pienākumu vai tiesību loks nemainās, iestāde izdara labojumu, papildinot sākotnējo lēmumu.

Procesa dalībnieku uzklaušanās pienākums attiecas tikai uz tiem apstākļiem, no kuriem ir atkarīga lēmuma pieņemšana. Gadījumā, ja lietas izskatīšanas gaitā jauni apstākļi, kas varētu ietekmēt lietas izskatīšanu, nav parādījušies, iestādei nav pienākums personu papildus uzklaustīt.

Administratīvā akta adresātu ir vēlams uzklaustīt ne tikai par faktiem, bet arī tiesību jautājumiem, jo, lai veiktu subsumpciju, svarīgas ir abas premissas – fakti un tiesību normas interpretācija, tāpēc iestādei būtu jābūt ieinteresētai noskaidrot arī ieinteresēto personu viedokli par tiesību normas interpretāciju. Tomēr, tā kā tiesību normu interpretācija ir iestādes kā normas piemērotājas neatņemams pienākums, adresāta neuzklauššanu par tiesību jautājumu nevar uzskatīt par tik būtisku procesuālu pārkāpumu, lai tā dēļ atceltu administratīvo aktu. (Lieta Nr.SKA-171) 660

74. un 75.pants

Pašvaldības lēmums par pirmpirkuma tiesību izmantošanu, kas pieņemts saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 78.pantu, ir pieņemts publisko tiesību ietvaros un ir atzīstams par administratīvo aktu. Tā kā minētais pants rada vajadzību pašvaldībai izvērtēt attiecīgā nekustamā īpašuma iegādes nepieciešamību saistībā ar tās funkciju izpildi, šādi lēmumi ir atzīstami par izdošanas izvēles administratīvajiem aktiem, kuros ir nepieciešams iekļaut lietderības apsvērumus uz šāda lēmuma pieņemšanas nepieciešamību.

Lai arī pašvaldībai konkrētā brīdī kā attiecīgās tiesību normas piemērotājam ir kompetence aizpildīt jēdzienu "pašvaldības funkcijas" ar noteiktu saturu, tomēr, nosakot šo saturu, pašvaldībai jāievēro likumā "Par pašvaldībām" vai citā tiesību aktā noteiktās pašvaldības funkcijas.

Pašvaldībai lēmumā par pirmpirkuma tiesību izmantošanu ir jānorāda, konkrēti kuru no tiesību akta izrietošu funkciju īstenošanai attiecīgo nekustamo īpašumu tā izmantos un kādēļ šo funkciju īstenošanai ir nepieciešams tieši konkrētais nekustamais īpašums.

Pašvaldības pirmpirkuma tiesību izmantošana nav paredzēta pašvaldību fiskālo vajadzību apmierināšanai. Tāpat pašvaldība ar pirmpirkuma tiesībām piešķirtās privilēģijas nevar izmantot nolūkā veikt komercdarbību. Šo tiesību izmantošanas pamatā var būt tikai nepieciešamība pēc attiecīgā nekustamā īpašuma noteiktu publisku

funkciju izpildīšanas. Savukārt finanšu līdzekļu nepieciešamība un konkrētā darījuma iespējamais izdevīgums nav pietiekams pamats, lai pašvaldība izmantotu 78.pantā noteiktās pirmpirkuma tiesības.

Administratīvajā procesā ir nodalāmi jēdzieni "kompetences pārkāpšana" un "administratīvā akta tiesiskums". Kompetences pārkāpums rodas tajos gadījumos, kad amatpersona pieņemusi lēmumu jautājumā, kas tai nebija piekritīgs (ultra vires), un šādu lēmumu ir pamats atzīt par spēkā neesošiem no tā pieņemšanas brīža. Savukārt administratīvā akta tiesiskums ir vērtējams saistībā ar šī akta atbilstību procesuālajām un materiālajām tiesību normām. Konstatējot tādu tiesību normu pārkāpumu, kas novedis pie nepareiza administratīvā akta izdošanas, atkarībā no tā, vai administratīvais akts vēl joprojām ir spēkā, vai tas jau ir izpildīts, ir pamats administratīvā akta atcelšanai vai tā atzīšanai par prettiesisku. Līdzīgi ir ar faktisko rīcību. Līdz ar to gadījumos, kad tiek izvērtēts administratīvā akta tiesiskums, vairs nepastāv šaubas par to, ka attiecīgā iestāde vai amatpersona, kura izdevusi administratīvo aktu, nav pārkāpusi noteikto kompetenci. (Lieta Nr.SKA-275) 382

83.pants

Ja policija atceļ hierarhiski zemākas policijas struktūrvienības galīgo lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, tādējādi izbeidzot šajā lēmumā nodibinātās tiesiskās sekas, šāds policijas lēmums atbilstoši Administratīvā procesa likuma 83.panta pirmajai daļai ir administratīvais akts. Minēto neietekmē arī apstākļi, ka policija vienlaikus ir uzdevusi izskatīt lietu vēlreiz; šādā gadījumā tās pieņemtais lēmums būs jauns lēmums, kuru atkal varēs attiecīgi apstrīdēt un pārsūdzēt.

Citādi ir, ja policija ir tikai norādījusi uz kļūdām un, neatceļot hierarhiski zemākas policijas struktūrvienības galīgo lēmumu, ir uzlikusi par pienākumu struktūrvienībai izskatīt lietu no jauna un attiecīgi grozīt savu iepriekšējo lēmumu. Šāds lēmums ir uzskatāms par starplēmumu, kas tiesā atsevišķi nav pārsūdzams. (Lieta Nr.SKA-502) 862

84.pants

Tiesas izdarīto juridisko vērtējumu attiecībā uz iestādes pieņemtā lēmuma juridisko dabu nevar atzīt par lietas faktisko apstākli. Tādēļ arī tiesas konstatējais, ka lietā nepastāv strīds par lietas faktiskajiem apstākļiem, bet pastāv strīds par to, kā kvalificējams iestādes lēmums, nav pretrunīgs.

Par Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punkta pārkāpumu nav uzskatāms apstākļi, ka tiesa ir pārņēmusi viena procesa dalībnieka traktējumu. Ja tiesa, izvērtējot kādu apstākli, nonāk pie secinājuma, ka tās vērtējums sakrīt ar kāda no procesa dalībnieka vērtējumu, tiesa šo vērtējumu norāda spriedumā, to argumentēti pamatojot.

Apelācijas instances tiesai nav jāņem par pamatu pirmās instances tiesas spriedums un jāanalizē katrs tās secinājums. Ir pilnīgi pietiekami, ka apelācijas instances tiesa savu attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu ir norādījusi vienā teikumā, jo apelācijas instances tiesai ir jāizskata lieta pēc būtības, tas ir, pašai jāvērtē visi fakti un jāmotivē savi secinājumi.

Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 6.panta otrā daļa papildina šā likuma 2.panta otro daļu un 4.panta otro daļu, nosakot kārtību, kādā ziedojumi ir iemaksājami. Turklāt šā likuma 6.panta otrās daļas izpratnē par ziedojumu uzskatāma atsevišķo ziedojumu kopējā summa.

Kaut arī Administratīvā procesa likuma 72.pants expressis verbis paredz tikai pārrakstīšanās vai matemātiskā aprēķina kļūdu labošanu, nebūtu saprātīgi Administratīvā procesa likumā noteiktās procesuālās garantijas tulkot tādējādi, ka iestāde pati nevar labot citas kļūdas gadījumā, ja kļūdu labošana neietekmē administratīvo aktu pēc būtības. Ņemot vērā valsts pārvaldes efektivitātes un procesuālās ekonomijas principu, ir pieļaujams, ka gadījumā, ja pienākumu vai tiesību loks nemainās, iestāde izdara labojumu, papildinot sākotnējo lēmumu.

Procesa dalībnieku uzklaušanās pienākums attiecas tikai uz tiem apstākļiem, no kuriem ir atkarīga lēmuma pieņemšana. Gadījumā, ja lietas izskatīšanas gaitā jauni apstākļi, kas varētu ietekmēt lietas izskatīšanu, nav parādījušies, iestādei nav pienākums personu papildus uzklaut.

Administratīvā akta adresātu ir vēlams uzklaut ne tikai par faktiem, bet arī tiesību jautājumiem, jo, lai veiktu subsumpciju, svarīgas ir abas premisas – fakti un tiesību normas interpretācija, tāpēc iestādei būtu jābūt ieinteresētai noskaidrot arī ieinteresēto personu viedokli par tiesību normas interpretāciju. Tomēr, tā kā tiesību normu interpretācija ir iestādes kā normas piemērotājas neatņemams pienākums, adresāta neuzklaušanās par tiesību jautājumu nevar uzskatīt par tik būtisku procesuālu pārkāpumu, lai tā dēļ atceltu administratīvo aktu. (*Lieta Nr.SKA-171*) 660

89.pants

Apstākļi, ka iestādei piešķirta rīcības brīvība, nenozīmē, ka tas var kalpot par attaisnojumu iestādes vadītāja patvaļīgai rīcībai un dod tam tiesības lemt par administratīvā akta izdošanas vai faktiskās rīcības saturu, ignorējot valsts intereses.

Atlīdzības izmaksa par piespiedu kavējumu sakarā ar atbrīvošanu ir tieši atkarīga no tiesas secinājumiem par atbrīvošanas tiesiskumu.

Valsts iestāde var atteikties no prasījumiem, ja ir liela varbūtība, ka tās rezultāts būs nelabvēlīgs. Tomēr šāds lēmums, it sevišķi tad, ja tas skar lielas valsts budžetā maksājamas summas, var tik pieņemts tikai pēc rūpīgas lietas izpētes un visu faktisko un tiesisko apstākļu apsvēršanas. (*Lieta Nr.SKA-37*) 601

Ieslodzījumu vietas pārvaldes ierēdņa apgādāšana ar formas tērpu un citiem dienesta pienākumu izpildei nepieciešamajiem piederumiem nav vērsta uz tiesisku seku radīšanu, bet gan uz faktisko seku radīšanu. Tādēļ šāda darbība nevar tikt atzīta par administratīvo aktu.

Faktiskā rīcība atbilstoši satur šādas pazīmes: a) to veic iestāde; b) tā ir darbība vai atsevišķos gadījumos bezdarbība (ja iestādei ir pienākums izpildīt kādu darbību); c) tā ir publisko tiesību jomā; d) privātpersonai uz šo darbību ir tiesības vai šīs darbības rezultātā var rasties tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Līdztekus citām minētajām pazīmēm vērtējams arī, vai attiecīgā darbība vērsta uz āru.

Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā iekļautā tiesību norma – iestādes iekšējie lēmumi – gadījumos, ja tie aizskar īpaši pakļautās personas cilvēktiesības, ir uzskatāmi par uz āru vēršiem lēmumiem un var tikt atzīti par administratīvajiem aktiem – ir līdzīgi piemērojama arī gadījumos, kad jāizlemj, vai iestādes iekšējā darbība būtu vērtējama kā faktiskā rīcība.

Ja attiecībā uz ieslodzījumu vietu pārvaldes ierēdņu sociālajām garantijām pārvaldes rīcībai ir bijusi arī mantiska rakstura ietekme uz tās ierēdņa personiskajiem līdzekļiem, radot tam zaudējumus, atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas paustajam, ka Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pants (tiesības uz taisnīgu tiesu) ir attiecināmas arī uz sociālajām garantijām, ja persona prasa individuālas ekonomiskas dabas tiesības, kas izriet no likuma, šāda ieslodzījuma vietu pārvaldes rīcība, apgādājot vai neapgādājot ar formas tērpu un citiem dienesta pienākumu izpildei nepieciešamiem piederumiem tās ierēdņi, uzskatāma par faktisko rīcību.

Ja Latvijas Republika attiecīgā cietuma vai ieslodzījuma vietu pārvaldes personā nav pildījusi savu pienākumu, kura pildīšanu ierēdņim bija tiesības prasīt, tad tiesai bija jāapsver, vai ierēdņim atbilstoši Administratīvā procesa likuma un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma normām ir tiesības prasīt no Latvijas Republikas atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas tam radušies ar iestādes bezdarbību.

Apstākļi, ka pieteikuma iesniedzējs pieteikumā ir norādījis nepareizu atbildētāju, nevar radīt šķēršļus pieteikuma pieņemšanai, jo atbilstoši Administratīvā procesa likuma 95.pantam tiesa pati konstatē publisko tiesību subjektu, no kura prasāms atlīdzinājums. (*Lieta Nr.SKA-527*) 878

Izskatot administratīvo lietu un piemērojot administratīvo sodu vai uzliekot administratīvo sodu par necieņu pret tiesu kāda tiesas procesa laikā, tiesnesis realizē tiesas funkciju. Šī tiesas spriešanas funkcija pilnīgi norobežo viņu no iestādes vai amatpersonas, kas darbojas valsts pārvaldes jomā. Tādējādi tiesneša pieņemtie lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās nav un nevar būt administratīvie akti, uz ko tieši expressis verbis ir norādīts Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas pēdējā teikumā.

Faktisko rīcību var veikt tikai iestāde, darbojoties publisko tiesību jomā, un līdz ar to nevar faktisko rīcību attiecināt uz tiesas lēmumu, kas tiek pieņemts, tiesai (tiesnesim) veicot tiesas funkcijas.

Senāta Administratīvo lietu departaments, izskatot blakus sūdzību, var vērtēt tiesiskos apstākļus, kā arī pārvērtēt zemākas tiesu instances atzinumus, izdarot pilnīgi patstāvīgus secinājumus, kas var atšķirties no pārsūdzētajā lēmumā ietvertajiem argumentiem. (*Lieta Nr.SKA-199*).....810

Ja tiesību normas procesa laikā ir mainījušās, administratīvajā procesā ir pieļaujams, ka tiesa piemēro jaunāko tiesību normu. Taču iepriekšētais attiecas tikai uz gadījumu, ja pārsūdzētajam administratīvajam aktam ir ilgstoša iedarbība, tas ir, ja tas pieteikuma izskatīšanas brīdī vēl ir spēkā. Ja administratīvais akts uz pieteikuma izskatīšanas brīdi ir zaudējis spēku, tiesa tā tiesiskumu izvērtē, pamatojoties uz tiesību normu, kas bija spēkā tā izdošanas brīdī. Minētais attiecas arī uz iestādes veikto faktisko rīcību.

Pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšana ir administratīvais akts, kas ietver atceļošu nosacījumu. Iestājoties likumā noteiktajiem apstākļiem, pastāvīgā uzturēšanās atļauja *ex lege* zaudē spēku. To, vai ir iestājušies likumā noteiktie apstākļi, vērtē, izskatot lietu sakarā ar citu administratīvo aktu vai faktisko rīcību.

Iestādes lēmums, ar kuru atzītas par nederīgām pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, ir tikai paziņojums par tiesiskajām sekām, kas ir iestājušās sakarā ar likumā paredzēto nosacījumu iestāšanos, un tam ir tikai informējošs raksturs, kas nerada tiesiskās sekas. Līdz ar to šāds lēmums nav uzskatāms par administratīvo aktu.

Eiropas Padomes rekomendācijas 1504 (2001) par ilgtermiņa imigrantu neizraidīšanu 8.punkts neattiecas uz uzturēšanās atļauju izsniegšanu un spēkā esamību, bet gan uz personu tiesībām būt neizraidītām no valsts, kurā tās ilgstoši uzturas. Ne no rekomendācijas burtā, ne gara neizriet, ka personām, kas kādreiz ir bijušas ilgtermiņa imigranti, pienāktos pastāvīgās uzturēšanās atļaujas.

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija negarantē personai tiesības iebruķt un uzturēties valstī, kuras pilsonis attiecīgā persona nav, kā arī negarantē tiesības netikt izraidītām no šīs valsts. Līgumslēdzējām valstīm saskaņā ar starptautiskajās tiesībās iedibinātu principu ir tiesības kontrolēt tādu personu iebruķšanu, uzturēšanos un izbruķšanu, kuras nav tās pilsoņi. (*Lieta Nr.SKA-46*) 480

Lai tiesā vērstos ar 184.panta 3.punktā paredzēto pieteikumu, jāpastāv šādiem priekšnoteikumiem: a) no ārējā normatīvā akta tieši (*ex lege*) izriet kādas tiesiskās attiecības, b) šīs attiecības ir publiski tiesiskas, c) šīs attiecības ir konkrētas, d) ir neskaidrība par šo tiesisko attiecību pastāvēšanu vai nav skaidrs to saturs, e) attiecīgās tiesiskās intereses nav iespējams realizēt ar pieteikumu par administratīvo aktu vai faktisko rīcību. Papildus priekšnoteikums ir tas, ka personai jāpastāv subjektīvajām tiesībām vai subjektīvajai interesei.

Neatbildēšana uz iesniegumu par faktisko rīcību uzskatāma tikai tad, ja atbildēšanas gadījumā nav jāizdod administratīvais akts. Ja atbildēšanas gadījumā būtu izdots administratīvais akts, tad tiesā šis pieteikums jāpārbauda kā pieteikums par administratīvā akta izdošanu, nevis faktisko rīcību, ja vien tiesā pieteikums par šādu faktisko rīcību jau nav pieņemts citā lietā. (*Lieta Nr.SKA-152*).....798

Ne katrs valsts pārvaldes konstatējums uzskatāms par konstatējošu administratīvo aktu. Par konstatējošu administratīvo aktu uzskatāms tikai tāds lēmums (atzinums), kas saistoši un nemainīgi nostiprina kādas tiesiskās attiecības vai atsevišķas indivīda tiesības vai pienākumus.

Tā kā bāriņtiesas atzinums – aizgādne pārkāpusi mantojuma aizgādņa pilnvaru apjomu – nav saistošs nevienai personai un nenostiprina nedz kādas tiesiskās attiecības, nedz atsevišķas indivīda tiesības vai pienākumus, un šāds atzinums var ietekmēt tiesiskās attiecības netieši, turklāt citā lietā tas var kalpot tikai kā viens no pierādījumiem, tad šādu atzinumu bāriņtiesas lēmumā nevar uzskatīt par administratīvo aktu. (*Lieta Nr.SKA-340*) 834

No Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 7.punkta izriet, ka par iekšējiem lēmumiem tiek uzskatīti nevis galīgie gribas izteikumi, bet tikai procesuāla rakstura lēmumi. Ja apstrīdētais Ministru kabineta lēmuma punkts satur galīgu gribas izteikumu – uzdevumu iestādes struktūrvienībai, šī lēmuma punkts nav iekšējs lēmums, bet ir pārvaldes lēmums, kas adresēts šīs iestādes struktūrvienībai. Taču minētais nenozīmē, ka šāds lēmums uzskatāms par administratīvo aktu.

Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā minētā iestādes iekšējā lēmuma izpratne ir plašāka nekā Valsts pārvaldes iekārtas likumā minētā iekšējā lēmuma izpratne. Administratīvā procesa likumā minētais iekšējais lēmums ietver arī pārvaldes lēmumus, kas attiecas uz citu iestādi vai amatpersonu (rīkojums u.c.). Šādi lēmumi nav administratīvie akti.

Faktiskās rīcības jēdziens ir jāinterpretē sašaurināti, jo pieteikumu pamatā var iesniegt privātpersonas, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas, tas ir, jāpastāv personas subjektīvajām tiesībām. Lai noteiktu, vai pastāv subjektīvās publiskās tiesības, apstiprinoši jāatbild uz vienu no šiem jautājumiem: a) vai personai ir no objektīvajām tiesībām izrietošas tiesības no pārvaldes kaut ko prasīt, b) vai konkrētajā gadījumā personai ir tiesības prasīt, lai valsts pārvalde neiejauktos viņas tiesībās.

Valsts kancelejas lūgums atļaut Valsts kancelejas juriskonsultam iepazīties ar civillietas materiāliem nevar tikt uzskatīts par faktisko rīcību un tas nevar radīt personai tiesības to pārsūdzēt tiesā. Šāds lūgums nerada citas tiesiskas sekas kā vien pienākumu tiesnesei to izskatīt un lemt par tā apmierināšanu vai noraidīšanu, tas pats par sevi nevar radīt personas tiesību aizskārumu.

Administratīvā procesa likuma 121.panta trešajā daļā tiesai noteiktais pienākums norādīt iestādi, kuras kompetencē ir attiecīgās lietas izskatīšana, ir izpildāms vienīgi tad, ja pastāv iestāde, kurā lieta ir izskatāma. Gadījumā, ja jautājums nav izskatāms nevienā iestādē, tiesai tas nav jānorāda. (*Lieta Nr.SKA-148*) 790

95.pants

Ieslodzījumu vietas pārvaldes ierēdņa apgādāšana ar formas tērpu un citiem dienesta pienākumu izpildei nepieciešamajiem piederumiem nav vērsta uz tiesisku seku radīšanu, bet gan uz faktisko seku radīšanu. Tādēļ šāda darbība nevar tikt atzīta par administratīvo aktu.

Faktiskā rīcība atbilstoši satur šādas pazīmes: a) to veic iestāde; b) tā ir darbība vai atsevišķos gadījumos bezdarbība (ja iestādei ir pienākums izpildīt kādu darbību); c) tā ir publisko tiesību jomā; d) privātpersonai uz šo darbību ir tiesības vai šīs darbības rezultātā var rasties tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Līdztekus citām minētajām pazīmēm vērtējams arī, vai attiecīgā darbība vērsta uz āru.

Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā iekļautā tiesību norma – iestādes iekšējie lēmumi – gadījumos, ja tie aizskar īpaši pakļautās personas cilvēktiesības, ir uzskatāmi par uz āru vēršiem lēmumiem un var tikt atzīti par administratīvajiem aktiem – ir līdzīgi piemērojama arī gadījumos, kad jāizlemj, vai iestādes iekšējā darbība būtu vērtējama kā faktiskā rīcība.

Ja attiecībā uz ieslodzījumu vietu pārvaldes ierēdņu sociālajām garantijām pārvaldes rīcībai ir bijusi arī mantiska rakstura ietekme uz tās ierēdņa personiskajiem līdzekļiem, radot tam zaudējumus, atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas paustajam, ka Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pants (tiesības uz taisnīgu tiesu) ir attiecināmas arī uz sociālajām garantijām, ja persona prasa individuālas ekonomiskas dabas tiesības, kas izriet no likuma, šāda ieslodzījuma vietu pārvaldes rīcība, apgādājot vai neapgādājot ar formas tērpu un citiem dienesta pienākumu izpildei nepieciešamiem piederumiem tās ierēdņi, uzskatāma par faktisko rīcību.

Ja Latvijas Republika attiecīgā cietuma vai ieslodzījuma vietu pārvaldes personā nav pildījusi savu pienākumu, kura pildīšanu ierēdņim bija tiesības prasīt, tad tiesai bija jāapsver, vai ierēdņim atbilstoši Administratīvā procesa likuma un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma normām ir tiesības prasīt no Latvijas Republikas atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas tam radušies ar iestādes bezdarbību.

Apstākļi, ka pieteikuma iesniedzējs pieteikumā ir norādījis nepareizu atbildētāju, nevar radīt šķēršļus pieteikuma pieņemšanai, jo atbilstoši Administratīvā procesa likuma 95.pantam tiesa pati konstatē publisko tiesību subjektu, no kura prasāms atlīdzinājums. (*Lieta Nr.SKA-527*) 878

103.pants

Par nodokļu rēķiniem izmantojami dokumenti, kuri noformēti Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Pieļāvums, ka atsevišķu rekvizītu nenorādīšana nodokļa rēķinā neizslēdz iespēju konstatēt darījuma būtību, izvērtējams katrā konkrētā lietā atsevišķi.

Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa prasa, lai tiesa savus secinājumus izdarītu tikai pēc tam, kad vispusīgi, pilnīgi un objektīvi ir pārbaudīti pierādījumi lietā. Tiesas pienākums ir pārbaudīt pierādījumus par faktiem, kas minēti administratīvā akta pamatojumā, un, ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesas pienākums ir savākt tos pēc savas iniciatīvas.

(*Lieta Nr.SKA-73*) 79

Pierādījumu savākšana lietā, pirmkārt, ir paša pieteicēja pienākums. Tikai tad, ja tiesas ieskatā pieteicēja savāktos pierādījumus nepietiek vai pieteicējs kādu no pierādījumiem nevar iegūt, tiesa savāc tos pēc savas iniciatīvas. Tā kā tiesa pieteicējam vairākkārt devusi iespēju iesniegt lietā, pieteicēja prāt, svarīgus papildu pierādījumus, bet pieteicējs to nav izdarījis, kasācijas sūdzībā norādītais arguments par objektīvās izmeklēšanas principa pārkāpumu tiesas rīcībā ir tikai formāls. (*Lieta Nr.SKA-470*) 1016

104.pants

Ja likumdevēja deleģējums Ministru kabinetam noteikt policijas darbiniekiem pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā netiek konstatēts, uzskatāms, ka Ministru kabineta noteikumos ietvertajam attiecībā uz šo jautājumu trūkst tiesiska pamatojuma un šie noteikumi nav piemērojami.

Likumdevējam nav liegts speciālajā likumā paredzēt policijas darbiniekiem atšķirīgu bērna piedzimšanas pabalsta apjomu un izmaksas kārtību, kas būtu pamats Valsts civildienesta likuma normu nepiemērošanai, taču, ja likumdevējs šādu atšķirīgu pabalsta apjomu policijas darbiniekiem pienācīgā veidā speciālajā likumā nav nostiprinājis, policijas darbinieki ir tiesīgi pieprasīt Valsts civildienesta likuma 25.pantā noteikto tiesību ievērošanu arī attiecībā pret viņiem kā specializētā valsts civildienesta ierēdņiem.

Gadījumos, ja iztulkotā norma, izmantojot visas pārējās iztulkošanas pamatmetodes nepārprotami pieļauj tikai vienu risinājumu, bet likumdevēja griba tikpat skaidri norāda uz citu risinājumu, tiesību normas tekstam dodama priekšroka, jo pēc vispārīgā principa iztulkošanas priekšmets ir tiesību normas teksts. Likumdevēja griba ir jāņem vērā tiktāl, cik tā ir saistāma vai atklājama no likuma teksta, tas ir, pamatojoties uz likumdevēja vēsturisko gribu, nepieciešams noskaidrot, kāda jēga var būt likumam šodien tā saprātīgā izpratnē. (*Lieta Nr.SKA-398*) 445

Tiesas secinājums, ka persona rīkojusies atbilstoši zemāka juridiskā spēka tiesību normai, neatbrīvo tiesu no pienākuma noskaidrot, vai persona ir pārkāpusi augstāka juridiskā spēka normu. Tiesai, balstoties uz savu sniegto zemākas tiesību normas interpretāciju, jālemj par Administratīvā procesa likuma 104.panta piemērošanu, tas ir, vai ir piemērojama zemāka juridiskā spēka tiesību norma, ja tā ir pretrunā ar likumu. (*Lieta Nr.SKA-144*) 642

107.pants

Lai lietu izskatītu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 107.pantā noteiktajam objektīvās izmeklēšanas principam, tiesai vispirms objektīvi jānoskaidro lietas apstākļi. Lietas apstākļu noskaidrošana tiesas procesā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 150.pantu tiek veikta ar procesa dalībnieku iesniegto vai tiesas savāktu pierādījumu starpniecību, kurus tiesa novērtē pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

Tiesa nav noskaidrojusi lietas tiesiskai un taisnīgai izskatīšanai nepieciešamos patiesos lietas apstākļus, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, sakarā ar ko pieņemto spriedumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu.

Valsts ieņēmumu dienests nav institūcija, kas var veikt tiesas sprieduma izpildi krimināllietā. Saskaņā ar Latvijas kriminālprocesa kodeksa 360.panta sesto daļu šāda sprieduma izpilde bija jāveic tiesu izpildītājiem pēc notiesātā dzīvesvietas vai pēc mantas atrašanās vietas, pamatojoties uz tiesneša izdoto izpildrakstu.

Bezstrīda piedziņu atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.pantam var veikt tāda Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma izpildei, kas nodokļu maksātājam ir paziņots, bet nav labprātīgi izpildīts 30 dienu laikā. (*Lieta Nr.SKA-386*) 325

Pierādījumu savākšana lietā, pirmkārt, ir paša pieteicēja pienākums. Tikai tad, ja tiesas ieskatā pieteicēja savāktu pierādījumu nepietiek vai pieteicējs kādu no pierādījumiem nevar iegūt, tiesa savāc tos pēc savas iniciatīvas. Tā kā tiesa pieteicējam vairākkārt devusi iespēju iesniegt lietā, pieteicēja prāt, svarīgus papildu pierādījumus, bet pieteicējs to nav izdarījis, kasācijas sūdzībā norādītais arguments par objektīvās izmeklēšanas principa pārkāpumu tiesas rīcībā ir tikai formāls. (*Lieta Nr.SKA-470*) 1016

112. un 113.pants

Lai personām rastos tiesības iesniegt pieteikumu kā līdzipieteicējiem, katrai no tām vienlaikus ir jāatbilst Administratīvā procesa likuma 31.panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajām prasībām. Tas ir, tiesai ir jākonstatē, pirmkārt, ka ar iestādes lēmumu tiek aizskartas pieteicēja subjektīvās tiesības, otrkārt, ka pastāv cēloņsakarība starp

pārsūdzētajiem lēmumiem un pieteicējas subjektīvo tiesību aizskārumu, treškārt, ka ir iespējams konstatēt tiešu saistību starp pieteicēja tiesību aizskārumu un konkrēto iestādes rīcību.

Secinājums – privātpersonas prasījums sodīt amatpersonu par tās pieņemto lēmumu administratīvajā procesā vispārīgi nav uzskatāms par tādu privātpersonas tiesisko interesi, kas būtu izskatāma tiesā – ir attiecināms arī uz gadījumiem, ja privātpersona griežas tiesā ar pieteikumu, lai tiesa veiktu kontroli pār tādiem valsts pārvaldes iestādes tiesību normas piemērošanas aktiem, kas ir saistīti ar amatpersonas sodīšanu vai atbrīvošanu no tās.

Jebkādu pierādījumu, kas attiecas uz pieteikumā izteikto prasījumu, pārbaudīšana un nolasīšana, izskatot blakus sūdzību par lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu, nav pieļaujama un ir pretrunā administratīvā procesa kārtībai tiesā. Izskatot blakus sūdzību, tiesa var izvērtēt tikai tos pierādījumus, kas attiecas uz blakus sūdzībā izteiktā prasījuma izvērtēšanu jeb tiesa var izvērtēt tikai tos pierādījumus, kas ir būtiski, lai izlemtu jautājumu par pieteikuma pieņemšanu.

(*Lieta Nr.SKA-236*) 900

121.pants

No Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 7.punkta izriet, ka par iekšējiem lēmumiem tiek uzskatīti nevis galīgie gribas izteikumi, bet tikai procesuāla rakstura lēmumi. Ja apstrīdētais Ministru kabineta lēmuma punkts satur galīgu gribas izteikumu – uzdevumu iestādes struktūrvienībai, šī lēmuma punkts nav iekšējs lēmums, bet ir pārvaldes lēmums, kas adresēts šīs iestādes struktūrvienībai. Taču minētais nenozīmē, ka šāds lēmums uzskatāms par administratīvo aktu.

Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā minētā iestādes iekšējā lēmuma izpratne ir plašāka nekā Valsts pārvaldes iekārtas likumā minētā iekšējā lēmuma izpratne. Administratīvā procesa likumā minētais iekšējais lēmums ietver arī pārvaldes lēmumus, kas attiecas uz citu iestādi vai amatpersonu (rīkojums u.c.). Šādi lēmumi nav administratīvie akti.

Faktiskās rīcības jēdziens ir jāinterpretē sašaurināti, jo pieteikumu pamatā var iesniegt privātpersonas, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas, tas ir, jāpastāv personas subjektīvajām tiesībām. Lai noteiktu, vai pastāv subjektīvās publiskās tiesības, apstiprinot jāatbild uz vienu no šiem jautājumiem: a) vai personai ir no objektīvajām tiesībām izrietošas tiesības no pārvaldes kaut ko prasīt, b) vai konkrētajā gadījumā personai ir tiesības prasīt, lai valsts pārvalde neiejauktos viņas tiesībās.

Valsts kancelejas lūgums atļaut Valsts kancelejas juriskonsultam iepazīties ar civilīetas materiāliem nevar tikt uzskatīts par faktisko rīcību un tas nevar radīt personai tiesības to pārsūdzēt tiesā. Šāds lūgums nerada citas tiesiskas sekas kā vien pienākumu tiesnesei to izskatīt un lemt par tā apmierināšanu vai noraidīšanu, tas pats par sevi nevar radīt personas tiesību aizskārumu.

Administratīvā procesa likuma 121.panta trešajā daļā tiesai noteiktais pienākums norādīt iestādi, kuras kompetencē ir attiecīgās lietas izskatīšana, ir izpildāms vienīgi tad, ja pastāv iestāde, kurā lieta ir izskatāma. Gadījumā, ja jautājums nav izskatāms nevienā iestādē, tiesai tas nav jānorāda. (*Lieta Nr.SKA-148*) 790

145.pants

Tiesai jāvērtē arī iestādes iesniegtie pierādījumi, kas iegūti pēc galīgā administratīvā akta pieņemšanas.

Ne katrs procesuālo tiesību normu pārkāpums ir pietiekams pamats sprieduma atcelšanai. No Administratīvā procesa likuma 327.panta otrās daļas izriet, ka jābūt pamatotām šaubām par to: ja procesuālo tiesību norma tiktu ievērota, tiesa pieņemtu atšķirīgu spriedumu.

Administratīvā procesa likuma 61.pantā paredzētās administratīvā procesa dalībnieka tiesības iepazīties ar lietu un izteikt savu viedokli jebkurā procesa stadijā neaptver informāciju, kas saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 54.pantu nav izpaužama, tas ir, ierobežotas pieejamības informāciju.

No Administratīvā procesa likuma 150.panta izriet, ka administratīvajā procesā pastāv gan objektīvās izmeklēšanas princips, gan saskatāmi arī sacīkstes principa elementi. Pieteicēja loma administratīvajā procesā nav pasīva, un tam aktīvi jāpiedalās pierādījumu savākšanā, neaprobežojoties ar norādēm, ka lēmumā norādītie argumenti neatbilst patiesībai. (*Lieta Nr.SKA-235*) 219

150.pants

Lai lietu izskatītu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 107.pantā noteiktajam objektīvās izmeklēšanas principam, tiesai vispirms objektīvi jānoskaidro lietas apstākļi. Lietas apstākļu noskaidrošana tiesas procesā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 150.pantu tiek veikta ar procesa dalībnieku iesniegto vai tiesas savāktu pierādījumu starpniecību, kurus tiesa novērtē pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

Tiesa nav noskaidrojusi lietas tiesiskai un taisnīgai izskatīšanai nepieciešamos patiesos lietas apstākļus, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, sakarā ar ko pieņemto spriedumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu.

Valsts ieņēmumu dienests nav institūcija, kas var veikt tiesas sprieduma izpildi krimināllietā. Saskaņā ar Latvijas kriminālprocesa kodeksa 360.panta sesto daļu šāda sprieduma izpilde bija jāveic tiesu izpildītājiem pēc notiesātā dzīvesvietas vai pēc mantas atrašanās vietas, pamatojoties uz tiesneša izdoto izpildrakstu.

Bezstrīda piedziņu atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.pantam var veikt tāda Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma izpildei, kas nodokļu maksātājam ir paziņots, bet nav labprātīgi izpildīts 30 dienu laikā. (*Lieta Nr.SKA-386*) 325

Par nodokļu rēķiniem izmantojami dokumenti, kuri noformēti Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Pielāvums, ka atsevišķu rekvizītu nenorādīšana nodokļa rēķinā neizslēdz iespēju konstatēt darījuma būtību, izvērtējams katrā konkrētā lietā atsevišķi.

Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa prasa, lai tiesa savus secinājumus izdarītu tikai pēc tam, kad vispusīgi, pilnīgi un objektīvi ir pārbaudīti pierādījumi lietā. Tiesas pienākums ir pārbaudīt pierādījumus par faktiem, kas minēti administratīvā akta pamatojumā, un, ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesas pienākums ir savākt tos pēc savas iniciatīvas. (*Lieta Nr.SKA-73*) 79

Pierādījumu savākšana lietā, pirmkārt, ir paša pieteicēja pienākums. Tikai tad, ja tiesas ieskatā pieteicēja savāktu pierādījumu nepietiek vai pieteicējs kādu no pierādījumiem nevar iegūt, tiesa savāc tos pēc savas iniciatīvas. Tā kā tiesa pieteicējam vairākkārt devusi iespēju iesniegt lietā, pieteicēja prāt, svarīgus papildu pierādījumus, bet pieteicējs to nav izdarījis, kasācijas sūdzībā norādītais arguments par objektīvās izmeklēšanas principa pārkāpumu tiesas rīcībā ir tikai formāls. (*Lieta Nr.SKA-470*) 1016

Tiesai jāvērtē arī iestādes iesniegtie pierādījumi, kas iegūti pēc galīgā administratīvā akta pieņemšanas.

Ne katrs procesuālo tiesību normu pārkāpums ir pietiekams pamats sprieduma atcelšanai. No Administratīvā procesa likuma 327.panta otrās daļas izriet, ka jābūt pamatotām šaubām par to: ja procesuālo tiesību norma tiktu ievērota, tiesa pieņemtu atšķirīgu spriedumu.

Administratīvā procesa likuma 61.pantā paredzētās administratīvā procesa dalībnieka tiesības iepazīties ar lietu un izteikt savu viedokli jebkurā procesa stadijā neaptver informāciju, kas saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 54.pantu nav izpaužama, tas ir, ierobežotas pieejamības informāciju.

No Administratīvā procesa likuma 150.panta izriet, ka administratīvajā procesā pastāv gan objektīvās izmeklēšanas princips, gan saskatāmi arī sacīkstes principa elementi. Pieteicēja loma administratīvajā procesā nav pasīva, un tam aktīvi jāpiedalās pierādījumu savākšanā, neaprobežojoties ar norādēm, ka lēmumā norādītie argumenti neatbilst patiesībai. (*Lieta Nr.SKA-235*) 219

154.pants

Iestāde administratīvo aktu var pamatot ar faktiem, par kuriem informāciju sniegušas citas valsts pārvaldes iestādes. (*Lieta Nr.SKA-18*) 460

Lai atceltu apgabaltiesas spriedumu uz procesuālo tiesību normu pārkāpuma pamata, kasācijas instances tiesai ir jākonstatē tāds apelācijas instances tiesas procesuālo tiesību normu pārkāpums, kas ir novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

Tikai pareiza pierādījumu novērtēšana ļauj tiesai pareizi konstatēt lietā esošos faktiskos apstākļus, kam savukārt ir būtiska loma pareizas tiesību normas piemērošanā.

Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa tiesai izvirza vairākas prasības, kas jāievēro, lai pareizi novērtētu lietā esošos pierādījumus. Pirmkārt, tiesai pierādījumi jāvērtē to kopumā, nevis izolēti, turklāt tie jāvērtē kopā ar pierādīšanas līdzekļiem. Otrkārt, tiesai vienlaikus ir jāvērtē arī pierādījuma forma un saturs. Treškārt, tiesai ir jānosaka pierādījumu nozīmība saistībā ar lietā nepieciešamajiem konstatējamajiem apstākļiem un faktiem. Visbeidzot, tiesai ir jāizdara secinājumi par pierādījumu pietiekamību.

Tiesai ir jāņem vērā, ka lietā var pastāvēt gan tiešie, gan netiešie pierādījumi. Pēdējā gadījumā jo īpaši aktuāls kļūst jautājums par pierādījumu vērtēšanu kopumā, neizolējot tos, jo vairāki netiešie pierādījumi tikai kopumā sniedz pilnīgu izpratni par lietas faktiskajiem apstākļiem. (*Lieta Nr.SKA-176*) 417

Par nodokļu rēķiniem izmantojami dokumenti, kuri noformēti Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Pielāgums, ka atsevišķu rekvizītu nenorādīšana nodokļa rēķinā neizslēdz iespēju konstatēt darījuma būtību, izvērtējams katrā konkrētā lietā atsevišķi.

Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa prasa, lai tiesa savus secinājumus izdarītu tikai pēc tam, kad vispusīgi, pilnīgi un objektīvi ir pārbaudīti pierādījumi lietā. Tiesas pienākums ir pārbaudīt pierādījumus par faktiem, kas minēti administratīvā akta pamatojumā, un, ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesas pienākums ir savākt tos pēc savas iniciatīvas. (*Lieta Nr.SKA-73*) 79

Tiesa nav novērtējusi lietā esošos pierādījumus atbilstoši Administratīvā procesa likumam, jo savā spriedumā tā nav atsaukusies ne uz vienu pierādījumu, uz kura pamata tā taisījusi spriedumu.

Tiesa spriedumā nav norādījusi, pamatojoties uz kādiem pierādījumiem, tā izdarījusi savus secinājumus.

Tiesas spriedumā nav vērtēts lietā būtisks jautājums, proti, vai nodokļu administrācijas lēmums bija pamatots ar konkrētām tiesību normām, uz kuru pamata nodokļu administrācijai bija tiesības papildus noteikt pievienotās vērtības nodokļa un soda naudas samaksu budžetā. (*Lieta Nr.SKA-220*) 186

Tiesa nav novērtējusi lietā esošos pierādījumus atbilstoši Administratīvā procesa likumam, jo savā spriedumā tā nav atsaukusies uz konkrētiem pierādījumiem, uz kuru pamata tā taisījusi spriedumu un

tādējādi spriedumā nav atspoguļojusi savu secinājumu pamatotību, kā arī nav argumentējusi, kādēļ tā vieniem pierādījumiem devusi priekšroku salīdzinājumā ar citiem pierādījumiem.

Tiesas sprieduma motīvu daļā ir jābūt atspoguļotai visu to pierādījumu analīzei, kuri attiecas uz izskatāmo lietu, kā arī tam, pamatojoties uz kādiem Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmajā daļā minētajiem argumentiem tiesa ir nonākusi pie konkrētā sprieduma.

Tiesas atsauce uz lietā noskaidrotajiem faktiem, nesniedzot tos apstiprinošu pierādījumu analīzi, ir Administratīvā procesa likuma 154.panta pārkāpums. (*Lieta Nr.SKA-393*) 332

Tiesa savā spriedumā nevar balstīties tikai uz pārkāpēja paskaidrojumiem un interpretāciju par notikušo, bet atbilstoši Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmajai daļai tai ir pilnīgi un objektīvi jānoskaidro apstākļi un jādod tiem savs vērtējums. (*Lieta Nr.SKA-125*) 752

184.pants

Lai tiesā vērstos ar 184.panta 3.punktā paredzēto pieteikumu, jāpastāv šādiem priekšnoteikumiem: a) no ārējā normatīvā akta tieši (ex lege) izriet kādas tiesiskās attiecības, b) šīs attiecības ir publiski tiesiskas, c) šīs attiecības ir konkrētas, d) ir neskaidrība par šo tiesisko attiecību pastāvēšanu vai nav skaidrs to saturs, e) attiecīgās tiesiskās intereses nav iespējams realizēt ar pieteikumu par administratīvo aktu vai faktisko rīcību. Papildus priekšnoteikums ir tas, ka personai jāpastāv subjektīvajām tiesībām vai subjektīvajai interesei.

Neatbildēšana uz iesniegumu par faktisko rīcību uzskatāma tikai tad, ja atbildēšanas gadījumā nav jāizdod administratīvais akts. Ja atbildēšanas gadījumā būtu izdots administratīvais akts, tad tiesā šis pieteikums jāpārbauda kā pieteikums par administratīvā akta izdošanu, nevis faktisko rīcību, ja vien tiesā pieteikums par šādu faktisko rīcību jau nav pieņemts citā lietā. (*Lieta Nr.SKA-152*) 798

Pulkveža pakāpes piešķiršana maina personas tiesisko statusu, un tādēļ lēmums par pakāpes piešķiršanu uzskatāms par administratīvo aktu. Tā kā lēmums par pakāpes piešķiršanu uzskatāms par administratīvo aktu (pozitīvs administratīvais akts), tad arī atteikums piešķirt pulkveža pakāpi uzskatāms par administratīvo aktu (negatīvs administratīvais akts).

Prasījums tiesai, uzdot sagatavot rakstisku pavēli par pulkveža pakāpes piešķiršanu, uzskatāms par pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tādēļ šāds lūgums ir izskatāms administratīvā procesa kārtībā. (*Lieta Nr.SKA-396*) 851

185.pants

Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmajā daļā minētie administratīvā akta darbības apturēšanas gadījumi ir izsmeļoši. No šīs normas neizriet, ka arī pieteikums atzīt administratīvo aktu par prettiesisku un pieteikums par administratīvā akta izdošanu aptur administratīvā akta darbību. Tā kā attiecībā uz šiem gadījumiem ar atteikumu tiesiskās attiecības netiek ne nodibinātas, ne mainītas, ne izbeigtas, šādā gadījumā arī nepastāv tiesiskās attiecības, kas būtu apturamas; nevar apturēt darbību tam, kam darbības nav. (Lieta Nr.SKA-366) 996

191.pants

Lai personām rastos tiesības iesniegt pieteikumu kā līdzipieteicējiem, katrai no tām vienlaikus ir jāatbilst Administratīvā procesa likuma 31.panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajām prasībām. Tas ir, tiesai ir jākonstatē, pirmkārt, ka ar iestādes lēmumu tiek aizskartas pieteicēja subjektīvās tiesības, otrkārt, ka pastāv cēloņsakarība starp pārsūdzētajiem lēmumiem un pieteicējas subjektīvo tiesību aizskārumu, treškārt, ka ir iespējams konstatēt tiešu saistību starp pieteicēja tiesību aizskārumu un konkrēto iestādes rīcību.

Secinājums – privātpersonas prasījums sodīt amatpersonu par tās pieņemto lēmumu administratīvajā procesā vispārīgi nav uzskatāms par tādu privātpersonas tiesisko interesi, kas būtu izskatāma tiesā – ir attiecināms arī uz gadījumiem, ja privātpersona griežas tiesā ar pieteikumu, lai tiesa veiktu kontroli pār tādiem valsts pārvaldes iestādes tiesību normas piemērošanas aktiem, kas ir saistīti ar amatpersonas sodīšanu vai atbrīvošanu no tās.

Jebkādu pierādījumu, kas attiecas uz pieteikumā izteikto prasījumu, pārbaudīšana un nolasīšana, izskatot blakus sūdzību par lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu, nav pieļaujama un ir pretrunā administratīvā procesa kārtībai tiesā. Izskatot blakus sūdzību, tiesa var izvērtēt tikai tos pierādījumus, kas attiecas uz blakus sūdzībā izteiktā prasījuma izvērtēšanu jeb tiesa var izvērtēt tikai tos pierādījumus, kas ir būtiski, lai izlemtu jautājumu par pieteikuma pieņemšanu. (Lieta Nr.SKA-236) 900

Lēmums par satikšanos ar notiesāto ir lēmums, kas saistīts ar tiesvedību krimināllietā, un tas nav pakļauts administratīvās tiesas kontrolei.

Pieteicēja subjektīvās tiesības iesniegt pieteikumu zūd līdz ar pieteikuma iesniegšanas termiņa nokavējumu. (Lieta Nr.SKA-514) 872

Personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu vai šāda aizskāruma neesamību, piešķirot zemi citai personai, var konstatēt, tikai noskaidrojot lietas faktiskos apstākļus. (Lieta Nr.SKA-198) 885

Pieteikums par zvērināta tiesu izpildītāja darbībām, izpildot spriedumu, nav skatāms administratīvā procesa kārtībā, bet izskatāms vispārējās jurisdikcijas tiesā Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā. (Lieta Nr.SKA-126) 780

Prokuratūras rīcība, izlemjot jautājumu par krimināllietas ierosināšanu vai neierosināšanu, nav uzskatāma par rīcību valsts pārvaldes jomā, kura pakļauta administratīvās tiesas kontrolei. (Lieta Nr.SKA-355) 841

Tādi izpildvarai un likumdevējvarai piederīgu amatpersonu vai iestāžu gribas izpaudumi, kas pamatā tiek formulēti nevis tiesību, bet gan politiskās gribas, iekšējās pārliecības, uzticības un citu ar tiesību normām nereglementētu kritēriju ietekmē, uzskatāmi par politiskiem lēmumiem. Pašvaldības lēmumi, ar kuriem ievēlēts domes priekšsēdētāja vietnieks un domes pastāvīgo komiteju locekļi, iecelts domes izpilddirektors – ir politiski lēmumi.

Par iekšējiem lēmumiem uzskatāmi domes lēmumi par štatu struktūras apstiprināšanu, par štatu saraksta apstiprināšanu, par amatu likvidēšanu un struktūras izmaiņām domē. Arī lēmums par jautājuma par deputātu ievēlēšanu domes pastāvīgajās komitejās iekļaušanu nākošās domes sēdes darba kārtībā atzīstams par domes iekšējo lēmumu. Iepriekšminētie lēmumi nosaka domes iekšējo darbību un iekšējo darbības organizāciju. Šie lēmumi nav uz āru vērsti, bet gan tieši skar pašu iestādi. Tādējādi tie nav uzskatāmi par administratīvajiem aktiem. (Lieta Nr.SKA-500) 856

Tiesību normas konstitucionalitātes izvērtēšana neietilpst administratīvās tiesas kompetencē, jo pieteikums par tiesību normas atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normai izskatāms Satversmes tiesā. Iestādes izdotas instrukcijas izvērtēšana neietilpst administratīvās tiesas kompetencē, jo tas ir iekšējs normatīvs akts un tas nav adresēts individuāli noteiktai personai. (Lieta Nr.SKA-71) 774

195.pants

Administratīvā procesa likums nesaista pagaidu noregulējumu ar noteiktām lietu kategorijām, kā arī ar iespēju apturēt vai neapturēt administratīvā akta darbību. (Lieta Nr.SKA-203) 890

Ja tiesas lēmumā izdarītie secinājumi neatbilst lietas apstākļiem, to nevar atzīt par tiesisku un pamatotu un tas ir atceļams. (Lieta Nr.SKA-410) 1003

246.pants

Tiesai bija jānoskaidro likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.panta 10.punkta jēga no vēsturiskā aspekta, proti, kāda bijusi likumdevēja griba, grozot šo tiesību normu tādā veidā, ka tajā tika iekļauts nodokļu administrācijas pienākums paziņot nodokļu maksātājam par audita

veikšanu: vai ar minētajiem grozījumiem bija paredzēts tikai nodokļu administrācijas pienākums informēt nodokļu maksātāju par to, ka uzņēmumā notiks nodokļu audits, lai nodokļu maksātājs attiecīgi varētu sagatavot nepieciešamos dokumentus, vai arī šīs tiesību normas jēga bijusi tā, lai nodokļu maksātājam būtu iespēja pašam līdz audita veikšanas uzsākšanai pārbaudīt savu grāmatvedību un nepieciešamības gadījumā iesniegt deklarāciju labojumus, ja nodokļu maksātājs konstatēs savas kļūdas.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 246.panta trešo daļu tiesas spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam. No minētās normas izriet, ka spriedums nedrīkst būt pretrunīgs. (*Lieta Nr.SKA-243*) 243

250.pants

Vērtējot procesuālo tiesību normu pārkāpumus un to ietekmi uz procesa rezultātu, ir jānoskaidro, vai šis pārkāpums varēja ietekmēt administratīvā akta saturu. Ja pārkāpums varēja to ietekmēt, tas uzskatāms par būtisku.

Ja procesuālais pārkāpums ir tik nozīmīgs, ka varēja ietekmēt administratīvā akta saturu, tiesa šādu administratīvo aktu var atcelt, nevērtējot materiālo tiesību normu ievērošanu.

Ja netika pārbaudīti argumenti, kas tieši bija attiecināmi uz konkrēto lietu, un to pārbaude varēja izmainīt administratīvā akta saturu vai vismaz to pārbaude netika atspoguļota iestādes lēmumā, šis pārkāpums ir uzskatāms par būtisku.

Ja netiek uzklauti argumenti, kas attiecas uz lietu, tiek pārkāpts arī administratīvā akta pamatojuma princips, jo iestāde nepamato, kāpēc attiecīgie argumenti netiek ņemti vērā. (*Lieta Nr.SKA-59*) 73

251.pants

Tiesa nav novērtējusi lietā esošos pierādījumus atbilstoši Administratīvā procesa likumam, jo savā spriedumā tā nav atsaukusies ne uz vienu pierādījumu, uz kura pamata tā taisījusi spriedumu.

Tiesas spriedumā nav norādījusi, pamatojoties uz kādiem pierādījumiem, tā izdarījusi savus secinājumus.

Tiesas spriedumā nav vērtēts lietā būtisks jautājums, proti, vai nodokļu administrācijas lēmums bija pamatots ar konkrētām tiesību normām, uz kuru pamata nodokļu administrācijai bija tiesības papildus noteikt pievienotās vērtības nodokļa un soda naudas samaksu budžetā.

(*Lieta Nr.SKA-220*) 186

Tiesas izdarīto juridisko vērtējumu attiecībā uz iestādes pieņemtā lēmuma juridisko dabu nevar atzīt par lietas faktisko apstākli. Tādēļ arī tiesas konstatētais, ka lietā nepastāv strīds par lietas faktiskajiem apstākļiem, bet pastāv strīds par to, kā kvalificējams iestādes lēmums, nav pretrunīgs.

Par Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punkta pārkāpumu nav uzskatāms apstāklis, ka tiesa ir pārņēmusi viena procesa dalībnieka traktējumu. Ja tiesa, izvērtējot kādu apstākli, nonāk pie secinājuma, ka tās vērtējums sakrīt ar kāda no procesa dalībnieka vērtējumu, tiesa šo vērtējumu norāda spriedumā, to argumentēti pamatojot.

Apelācijas instances tiesai nav jāņem par pamatu pirmās instances tiesas spriedums un jāanalizē katrs tās secinājums. Ir pilnīgi pietiekami, ka apelācijas instances tiesa savu attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu ir norādījusi vienā teikumā, jo apelācijas instances tiesai ir jāizskata lieta pēc būtības, tas ir, pašai jāvērtē visi fakti un jāmotivē savi secinājumi.

Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 6.panta otrā daļa papildina šā likuma 2.panta otro daļu un 4.panta otro daļu, nosakot kārtību, kādā ziedojumi ir iemaksājami. Turklāt šā likuma 6.panta otrās daļas izpratnē par ziedojumu uzskatāma atsevišķo ziedojumu kopējā summa.

Kaut arī Administratīvā procesa likuma 72.pants expressis verbis paredz tikai pārrakstīšanās vai matemātiskā aprēķina kļūdu labošanu, nebūtu saprātīgi Administratīvā procesa likumā noteiktās procesuālās garantijas tulkot tādējādi, ka iestāde pati nevar labot citas kļūdas gadījumā, ja kļūdu labošana neietekmē administratīvo aktu pēc būtības. Ņemot vērā valsts pārvaldes efektivitātes un procesuālās ekonomijas principu, ir pieļaujams, ka gadījumā, ja pienākumu vai tiesību loks nemainās, iestāde izdara labojumu, papildinot sākotnējo lēmumu.

Procesa dalībnieku uzklaušanās pienākums attiecas tikai uz tiem apstākļiem, no kuriem ir atkarīga lēmuma pieņemšana. Gadījumā, ja lietas izskatīšanas gaitā jauni apstākļi, kas varētu ietekmēt lietas izskatīšanu, nav parādījušies, iestādei nav pienākums personu papildus uzklaut.

Administratīvā akta adresātu ir vēlams uzklaut ne tikai par faktiem, bet arī tiesību jautājumiem, jo, lai veiktu subsumpciju, svarīgas ir abas premissas – fakti un tiesību normas interpretācija, tāpēc iestādei būtu jābūt ieinteresētai noskaidrot arī ieinteresēto personu viedokli par tiesību normas interpretāciju. Tomēr, tā kā tiesību normu interpretācija ir iestādes kā normas piemērotājas neatņemams pienākums, adresāta neuzklaušanās par tiesību jautājumu nevar uzskatīt par tik būtisku procesuālu pārkāpumu, lai tā dēļ atceltu administratīvo aktu.

(*Lieta Nr.SKA-171*) 660

261. un 262.pants

Tiesa procesuālo tiesību institūtus – papildspriedums un sprieduma izskaidrošana – var piemērot tikai tad, ja tā lietu izskatījusi pēc būtības un ja tā konstatē visu likumā noteikto kritēriju pastāvēšanu.

Tā kā gan papildspriedums, gan sprieduma izskaidrošana ir vērsta uz grūtību, kas radušās vai varētu rasties saistībā ar sprieduma izpildi, novēršanu un tā kā kasācijas instances tiesa neatrisina attiecīgajā lietā pastāvošo strīdu pēc būtības, sprieduma izskaidrošana un papildsprieduma taisīšana kasācijas instancē nav ne pieļaujama, ne iespējama.

Pieteikumu par sprieduma izskaidrošanu un papildsprieduma taisīšanu tiesai var iesniegt tikai konkrētās lietas administratīvā procesa dalībnieks (*Lieta Nr.SKA-7*) 976

273.pants

Nav pamatota tiesvedības apturēšana lietā līdz tiesību pārņemēja noskaidrošanai, ja pieteicēja – sabiedrība ar ierobežotu atbildību – likumā noteiktajā termiņā nav iesniegusi pieteikumu pārreģistrācijai no Uzņēmumu reģistra Komercreģistrā. Šāda sabiedrība uzskatāma par juridisku personu – likvidējamu sabiedrību, kurai pašai ir administratīvi procesuālā tiesībspēja un kura beigs pastāvēt ar tās izslēgšanu no Uzņēmumu reģistra. (*Lieta Nr.SKA-197*) 985

Valsts kontroles likuma 65.panta mērķis ir bijis nodrošināt tiesas kontroli nevis jebkuram valsts kontroles pieņemtajam lēmumam, bet tikai lēmumam, kas tieši aizskar attiecīgā tiesību subjekta vai, izņēmuma gadījumā, arī atsevišķas tā iestādes (revidējamās vienības) tiesības un tiesiskās intereses. Tādēļ šajā pantā paredzētās tiesības pārsūdzēt Valsts kontroles padomes lēmumu nav attiecināms uz gadījumu, kad attiecīgais lēmums nav vērsts uz tiešu tiesisko seku radīšanu, bet kalpo par pamatu citas – civilās, kriminālās vai administratīvās – lietas ierosināšanai.

Ja attiecīgajā gadījumā Valsts kontroles padomes lēmums ietver faktus, par kuru pārbaudi ierosināti procesi civilprocesuālajā un kriminālprocesuālajā kārtībā, kā arī administratīvajā tiesā, Senātā ierosinātās lietas izskatīšana par konkrēto Valsts kontroles lēmumu nav iespējama, iekams stājas spēkā spriedums vai lēmums attiecīgajā lietā. Tādējādi tiesvedība šādos gadījumos ir apturama. (*Lieta Nr.SA-1*) 965

275.pants

Nav pamatota tiesvedības apturēšana lietā līdz tiesību pārņemēja noskaidrošanai, ja pieteicēja – sabiedrība ar ierobežotu atbildību – likumā noteiktajā termiņā nav iesniegusi pieteikumu pārreģistrācijai no Uzņēmumu reģistra Komercreģistrā. Šāda sabiedrība uzskatāma par juridisku personu – likvidējamu sabiedrību, kurai pašai ir administratīvi procesuālā tiesībspēja un kura beigs pastāvēt ar tās izslēgšanu no Uzņēmumu reģistra. (*Lieta Nr.SKA-197*) 985

282.pants

Ar lēmuma, ar kuru noraidīts lūgums par procesuālā termiņa atjaunošanu, spēkā stāšanos personas subjektīvās tiesības iesniegt pieteikumu ir zudušas ar termiņa nokavējumu. Tādējādi, ja pieteikumi ir iesniegusi persona, kura ir zaudējusi tiesības pieteikuma iesniegšanai, atzīstams, ka pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu. (*Lieta Nr.SKA-358*) 916

Ekonomikas pamatlukumi pirmām kārtām ir vērsti uz konkurences attīstīšanu, un tādēļ vēlme būt aizsargātam pret nevēlamu konkurenci principā netiek uzskatīta par tiesisku interesi, un tādējādi to nevar aizstāvēt tiesā.

Tas vien, ka pie līdzīgiem pieteikumiem vienā gadījumā ir pieņemts pieteikums, bet otrā gadījumā atteikts pieņemt pieteikumu, vēl nenozīmē, ka notikusi nepamatota prakses maiņa. Ja, izskatot lietu, tiesa konstatēs, ka pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu, tai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktam ir jāizbeidz tiesvedība lietā. (*Lieta Nr.SKA-394*) 921

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas lēmums pieprasīt uzņēmējsabiedrībai informāciju, nosakot termiņu šādas informācijas iesniegšanai, uzskatāms par galīgā administratīvā akta sagatavošanas pasākumu jeb starplēmumu, kas parasti nav apstrīdams vai pārsūdzams atsevišķi no administratīvā akta, jo tam nav galīgā dokumenta rakstura. (*Lieta Nr.SKA-164*) 804

Pašvaldības lēmums par veselības aprūpes sistēmas reorganizāciju ir uzskatāms par pašvaldības iekšējo lēmumu, kas skar pašu iestādi, jo tas attiecas uz tās darba organizāciju.

Strīds par darba tiesiskajām attiecībām ir risināms civilprocesuālā kārtībā, iesniedzot attiecīgu prasības pieteikumu vispārējās jurisdikcijas tiesā, jo tas attiecas uz privāto tiesību jomu. (*Lieta Nr.SKA-505*) 867

289.pants

Ar nelikumīgu preču zīmes izmantošanu tās īpašniekam var tikt nodarīts zaudējums, kas preču zīmes īpašniekam rada tiesības pārsūdzēt tiesā lēmumu par amatpersonu atteikšanos ierosināt administratīvā pārkāpuma lietu sakarā ar preču zīmes iespējami nelikumīgu izmantošanu. (*Lieta Nr.SKA-515*) 1024

292.pants

Apstākļi, ka iestādei piešķirta rīcības brīvība, nenozīmē, ka tas var kalpot par attaisnojumu iestādes vadītāja patvaļīgai rīcībai un dod tam tiesības lemt par administratīvā akta izdošanas vai faktiskās rīcības saturu, ignorējot valsts intereses.

Atlīdzības izmaksa par piespiedu kavējumu sakarā ar atbrīvošanu ir tieši atkarīga no tiesas secinājumiem par atbrīvošanas tiesiskumu.

Valsts iestāde var atteikties no prasījumiem, ja ir liela varbūtība, ka tās rezultāts būs nelabvēlīgs. Tomēr šāds lēmums, it sevišķi tad, ja tas skar lielas valsts budžetā maksājamas summas, var tik pieņemts tikai pēc rūpīgas lietas izpēti un visu faktisko un tiesisko apstākļu apsvēršanas. (*Lieta Nr.SKA-37*) 601

301.pants

Lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību sakarā ar blakus sūdzību par pirmās instances tiesas lēmumu tiesnesis var pieņemt tikai tad, ja pārkāpts sūdzības iesniegšanai noteiktais termiņš vai ja sūdzību iesniegusi persona, kura nav tam pilnvarota. Lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību sakarā ar blakus sūdzību par pirmās instances tiesas lēmumu tiesnesis vienpersoniski nevar pamatot ar to, ka persona vispār nav tiesīga šādu blakus sūdzību iesniegt. Šāds jautājums izlemjams tiesas sēdē. (*Lieta Nr.SKA-483*) 1019

302.pants

Apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā. Apgabaltiesa nav izskatījusi lietu pēc būtības apelācijas sūdzībā norādītajā apjomā.

Administratīvā procesa likuma 66.pantā ietvertā norma par lietderības apsvērumu izvērtēšanu ir piemērojama tikai tad, ja ir konstatēta vismaz administratīvā akta izdošanas pieļaujamība, proti, tad, ja ir materiāltiesisks pamats to izdot. (*Lieta Nr.SKA-274*) 282

303.pants

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 303.panta pirmās daļas 1.punktam lieta izskatīta nelikumīgā sastāvā, ja lietu izskatījusi tiesa, kurai lietas izskatīšana nav pakļauta. (*Lieta Nr.SKA-488*) 962

315.pants

Par nepārsūdzamu lēmumu iesniegta blakus sūdzība nav uzskatāma par procesuālu dokumentu un ir atdodama tās iesniedzējam bez procesuāla lēmuma pieņemšanas. Ja tomēr lēmums tiesā ticis pieņemts, tā pārsūdzēšana nav iespējama, jo lēmums ir pieņemts jau pēc tam, kad tiesvedība par attiecīgo procesa jautājumu ir bijusi pabeigta un attiecīgais tiesas lēmums ir stājies spēkā. (*Lieta Nr.SKA-413*) 1009

316.pants

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 316.panta pirmo daļu blakus sūdzību var iesniegt desmit dienu laikā no dienas, kad tiesa pieņēmusi lēmumu.

Apgabaltiesas tiesneses lēmuma nolēmuma daļā kļūdaini norādītais, ka lēmumu var pārsūdzēt 10 dienu laikā no dienas, kad iesniedzējs saņēmis lēmuma norakstu, neietekmē Administratīvā procesa likuma 316.panta pirmajā daļā noteikto termiņa skaitījumu blakus sūdzības iesniegšanai, proti, termiņš skaitāms no dienas, kad tiesa pieņēmusi lēmumu. (*Lieta Nr.SKA-559*) 1028

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 316.panta pirmo daļu blakus sūdzību var iesniegt desmit dienu laikā no dienas, kad tiesa pieņēmusi lēmumu. Lai arī tiesas lēmumā ir kļūdaini norādīts, ka par to var iesniegt apelācijas sūdzību, tur ir arī minēts tieši sūdzības iesniegšanas termiņš – desmit dienas. Šis norādījums ir nepārprotams, un pieteicējiem tas bija obligāts. Pārrakstīšanās kļūda, ko pieļāvuši tiesa, blakus sūdzību nodēvējot par apelācijas sūdzību, nedod tiesisku pamatu piemērot tos administratīvā procesa noteikumus, kādi paredzēti apelācijas sūdzības iesniegšanai. (*Lieta Nr.SKA-461*) 1012

322.pants

Izskatot administratīvo lietu un piemērojot administratīvo sodu vai uzliekot administratīvo sodu par necieņu pret tiesu kāda tiesas procesa laikā, tiesnesis realizē tiesas funkciju. Šī tiesas spriešanas funkcija pilnīgi norobežo viņu no iestādes vai amatpersonas, kas darbojas valsts pārvaldes jomā. Tādējādi tiesneša pieņemtie lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās nav un nevar būt administratīvie akti, uz ko tieši expressis verbis ir norādīts Administratīvā procesa likuma 1.panta trešās daļas pēdējā teikumā.

Faktisko rīcību var veikt tikai iestāde, darbojoties publisko tiesību jomā, un līdz ar to nevar faktisko rīcību attiecināt uz tiesas lēmumu, kas tiek pieņemts, tiesai (tiesnesim) veicot tiesas funkcijas.

Senāta Administratīvo lietu departaments, izskatot blakus sūdzību, var vērtēt tiesiskos apstākļus, kā arī pārvērtēt zemākas tiesu instances atzinumus, izdarot pilnīgi patstāvīgus secinājumus, kas var atšķirties no pārsūdzētajā lēmumā ietvertajiem argumentiem. (*Lieta Nr.SKA-199*) 810

324.pants

Par nepārsūdzamu lēmumu iesniegta blakus sūdzība nav uzskatāma par procesuālu dokumentu un ir atdodama tās iesniedzējam bez procesuāla lēmuma pieņemšanas. Ja tomēr lēmums tiesā ticis pieņemts, tā pārsūdzēšana nav iespējama, jo lēmums ir pieņemts jau pēc tam, kad tiesvedība par attiecīgo procesa jautājumu ir bijusi pabeigta un attiecīgais tiesas lēmums ir stājies spēkā. (*Lieta Nr.SKA-413*) 1009

326.pants

Izmantojot tikai tiesību normu gramatisko interpretācijas metodi, tiesa nepareizi interpretējusi tiesību normu par meža atjaunošanas termiņu (Meža likuma 21.pants) un līdz ar to nonākusi pie nepareiza secinājuma. Meža likuma 21.pants interpretējams sistēmiski ar citām tiesību normām. (*Lieta Nr.SKA-34*) 596

Par antikonstitucionālu atzītas tiesību normas piemērošana, izšķirot administratīvi tiesisku strīdu, uzskatāma par materiālo tiesību normas pārkāpumu. Kopš konkrētas tiesību normas atzīšanas par antikonstitucionālu nav pieļaujama nelabvēlīga administratīvā akta pamatošana ar šo normu. (*Lieta Nr.SKA-324*) 542

327.pants

Lai atceltu apgabaltiesas spriedumu uz procesuālo tiesību normu pārkāpuma pamata, kasācijas instances tiesai ir jākonstatē tāds apelācijas instances tiesas procesuālo tiesību normu pārkāpums, kas ir novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

Tikai pareiza pierādījumu novērtēšana ļauj tiesai pareizi konstatēt lietā esošos faktiskos apstākļus, kam savukārt ir būtiska loma pareizas tiesību normas piemērošanā.

Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa tiesai izvirza vairākas prasības, kas jāievēro, lai pareizi novērtētu lietā esošos pierādījumus. Pirmkārt, tiesai pierādījumi jāvērtē to kopumā, nevis izolēti, turklāt tie jāvērtē kopā ar pierādīšanas līdzekļiem. Otrkārt, tiesai vienlaikus ir jāvērtē arī pierādījuma forma un saturs. Treškārt, tiesai ir jānosaka pierādījumu nozīmība saistībā ar lietā nepieciešamajiem konstatējamajiem apstākļiem un faktiem. Visbeidzot, tiesai ir jāizdara secinājumi par pierādījumu pietiekamību.

Tiesai ir jāņem vērā, ka lietā var pastāvēt gan tiešie, gan netiešie pierādījumi. Pēdējā gadījumā jo īpaši aktuāls kļūst jautājums par pierādījumu vērtēšanu kopumā, neizolējot tos, jo vairāki netiešie pierādījumi tikai kopumā sniedz pilnīgu izpratni par lietas faktiskajiem apstākļiem. (*Lieta Nr.SKA-176*) 417

No likuma "Par nodokļiem un nodevām" 33.¹panta pirmās daļas izriet šādi priekšnoteikumi soda naudas samazināšanai: a) pārkāpuma būtība un raksturs ir tādi, ka soda nauda var tikt samazināta; b) nodokļu maksātājs ir pārsūdzējis (lietojot Administratīvā procesa likumā lietoto terminoloģiju – apstrīdējis) nodokļu administrācijas lēmumu; c) soda nauda pēdējos trijos gados nav samazināta.

Turklāt, tā kā tiesību norma kā priekšnoteikumu neprasa expressis verbis izteiktu nodokļa maksātāja lūgumu samazināt uzlikto soda naudu, nodokļu administrācija šādu lēmumu var pieņemt arī pēc savas iniciatīvas objektīvas lietas izmeklēšanas ietvaros, ja konstatē, ka pastāv iepriekš minētie priekšnoteikumi soda naudas samazināšanai. Taču nodokļu administrācijai ir pienākums pieņemt šādu lēmumu, ja

pārkāpuma būtība un raksturs ir tāds, ka maksimālais sods būtu acīmredzami nesamērīgs.

Ja termiņa neievērošana no iestādes puses pati par sevi nerada administratīvā akta atcelšanas pamatu, apelācijas instances tiesa, nevērtējot termiņa neievērošanu iestādē, nav pieļāvusi tādu pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas. (*Lieta Nr.SKA-292*) 287

Par jaunatklātu apstākli nav uzskatāms pieteicēja subjektīvais viedoklis par tiesību normas neatbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normai, ja lietas izspriešanā piemērotā tiesību norma par tādu nav atzīta ar Satversmes tiesas spriedumu.

Procesuālo tiesību normu pārkāpumi apelācijas instances tiesas rīcībā nav atzīstami par jaunatklātiem apstākļiem, bet atbilstoši Administratīvā procesa likuma 327.pantam ir pamats apelācijas instances tiesas sprieduma pārsūdzēšanai kasācijas kārtībā. (*Lieta Nr.SJA-6*) 949

Tā kā pieteicēja iesniegtais pieteikums bijis par Tieslietu ministrijas rīcību, bet kasācijas sūdzībā ietvertie argumenti neattiecas uz apelācijas instances tiesā izlemto jautājumu par Tieslietu ministrijas kompetenci, kasācijas sūdzībā norādītie pieteicēja argumenti nevarēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas. (*Lieta Nr.SKA-115*) 982

Tiesai jāvērtē arī iestādes iesniegtie pierādījumi, kas iegūti pēc galīgā administratīvā akta pieņemšanas.

Ne katrs procesuālo tiesību normu pārkāpums ir pietiekams pamats sprieduma atcelšanai. No Administratīvā procesa likuma 327.panta otrās daļas izriet, ka jābūt pamatotām šaubām par to: ja procesuālo tiesību norma tiktu ievērota, tiesa pieņemtu atšķirīgu spriedumu.

Administratīvā procesa likuma 61.pantā paredzētās administratīvā procesa dalībnieka tiesības iepazīties ar lietu un izteikt savu viedokli jebkurā procesa stadijā neaptver informāciju, kas saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 54.pantu nav izpaužama, tas ir, ierobežotas pieejamības informāciju.

No Administratīvā procesa likuma 150.panta izriet, ka administratīvajā procesā pastāv gan objektīvās izmeklēšanas princips, gan saskatāmi arī sacīkstes principa elementi. Pieteicēja loma administratīvajā procesā nav pasīva, un tam aktīvi jāpieņem pierādījumu savākšana, neaprobežojoties ar norādēm, ka lēmumā norādītie argumenti neatbilst patiesībai. (*Lieta Nr.SKA-235*) 219

353.pants

Ja ar Satversmes tiesas spriedumu par Satversmei neatbilstošu atzītā tiesību norma nav bijusi piemērota apgabaltiesā lietas izspriešanā, Satversmes tiesas spriedums šādā gadījumā nav atzīstams par jaunatklātu apstākli, kura dēļ būtu atceļams apgabaltiesas spriedums. (*Lieta Nr.SJA-10*) 958

Par jaunatklātu apstākli nav uzskatāms pieteicēja subjektīvais viedoklis par tiesību normas neatbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normai, ja lietas izspriešanā piemērotā tiesību norma par tādu nav atzīta ar Satversmes tiesas spriedumu.

Procesuālo tiesību normu pārkāpumi apelācijas instances tiesas rīcībā nav atzīstami par jaunatklātiem apstākļiem, bet atbilstoši Administratīvā procesa likuma 327.pantam ir pamats apelācijas instances tiesas sprieduma pārsūdzēšanai kasācijas kārtībā. (*Lieta Nr.SJA-6*) 949

Tā kā apelācijas instances tiesā piemērotais likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkts vēlāk ar Satversmes tiesas spriedumu atzīts par neatbilstošu augstāka juridiskā spēka tiesību normai, tas uzskatāms par jaunatklātu apstākli apelācijas instances tiesas sprieduma atcelšanai un lietas nodošanai jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai. (*Lieta Nr.SJA-8*) 955

Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likums

Ievērojot likumā noteikto Finanšu un kapitāla tirgus komisijas darbības mērķi, komisijas tiesības pieprasīt informāciju attiecas arī uz vēl neregistrētiem tirgus dalībniekiem – personām, kuras vēlas saņemt licenci noteiktas darbības veikšanai.

Lai atbilstoši Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 84.panta pirmās daļas nosacījumiem apdrošināšanas brokeris būtu tiesīgs veikt darbības pēc licences saņemšanas, jābūt apdrošinātai sabiedrības civiltiesiskajai darbībai. (*Lieta Nr.SKA-304*) 705

Būvniecības likums

Pašvaldības institūcijās apstiprināts būvprojekts un izsniegta būvatļauja nedod būvētajam absolūtas tiesības būvēt, jo būvatļauju var apstrīdēt un atcelt, īpaši, ja būvprojekts neatbilst būvniecības materiālajām tiesību normām.

Valsts būvinspekcijai un tās būvinspektoriem, lai tie varētu veikt Būvniecības likuma 29.pantā paredzēto būvniecības valsts kontroli, ir tiesības pārbaudīt ne tikai valsts un pašvaldību amatpersonu rīcību būvniecības jomā, bet arī to, vai privātpersonas ievēro būvniecību regulējošās tiesību normas, un pieprasīt, lai privātpersonas novērstu pieļautos pārkāpumus. (*Lieta Nr.SKA-3*) 563

Ceļu satiksmes likums

Gadījumā, ja tiesa, izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, secina, ka lietderības apsvērumi nav izdarīti vai ir izdarīti kļūdaini, tā pati var izdarīt lietderības apsvērumus un lemt par soda mēru.

Apstākļi, ka pie dzīvojamās zonas nav izvietotas 528. un 529.celja zīme, pats par sevi vēl nenozīmē to, ka attiecīgā vieta nav uzskatāma par tādu, kas paredzēta jauktai gājēju un transportlīdzekļu satiksmei. Ja pie dzīvojamās ēkas ir izbūvēts laukums, kas paredzēts transportlīdzekļa stāvēšanai un transportlīdzekļa stāvēšana nerada traucējumus gājējiem un citiem transportlīdzekļiem braukšanai, tas uzskatāms par laukumu, kas paredzēts jauktai gājēju un transportlīdzekļu satiksmei, un šis laukums nav kvalificējams kā ietve Ministru kabineta 1999.gada 19.janvāra noteikumu Nr.15 "Ceļu satiksmes noteikumi" 89.9.apakšpunkta izpratnē. Tāpat šādai kvalifikācijai par pamatu nevar būt tikai apstākļi, ka ceļu pārvaldītājs attiecīgajā gadījumā nav izpildījis no Ceļu satiksmes likuma 5. un 6.panta izrietošo pienākumu aprīkot teritoriju ar atbilstošām ceļa zīmēm. Līdz ar to tas arī nevar radīt Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 122.¹panta pirmajā daļā minētā pārkāpuma sastāvu. (*Lieta Nr.SKA-244*) 433

Civillikums

Tiesības saņemt pensionāram aprēķināto un neizmaksāto pensiju (prasījuma tiesību) var nodot citai personai un aprēķinātās neizmaksātās pensijas prasījuma tiesība ieskaitāma mantojuma kopībā. Likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmās daļas mērķis ir radīt apstākļus, lai personas, kuru materiālo stāvokli varēja ietekmēt pensionāra nāve, bez formalitātēm, kādas prasa mantojuma lietas kārtošana, nekavējoties varētu saņemt pensionāram aprēķināto, bet neizmaksāto pensiju. Ja šādu tuvinieku nav vai tie atsakās saņemt neizmaksāto pensiju, prasījuma tiesību var izmantot citi likumiskie vai testamentārie mantinieki. Līdz ar to likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmā daļa atzīstama par speciālo tiesību normu attiecībā pret Civillikumā noteikto vispārējo mantošanas kārtību.

(*Lieta Nr.SKA-299*) 528

355.pants

Persona tikai likumā noteiktajā gadījumā var vērsties tiesā, lai aizsargātu citu personu vai sabiedrības intereses. Attiecībā uz bāriņtiesas vai pagasttiesas lēmuma par aizgādņa iecelšanu rīcībnespējīgai personai pārbaudi, likumā nav noteikts izņēmums, kas personai ļautu vērsties tiesā, nepastāvēt savu tiesību vai tiesisko interešu aizskārumam.

Subjektīvās tiesības prasīt iecelt sevi par aizgādni un tādējādi arī pārsūdzēt bāriņtiesas vai pagasttiesas lēmumu par cita aizgādņa iecelšanu rīcībnespējīgai personai atbilstoši Civillikuma 355.pantam ir laulātajam vai tuvākajiem radniekiem. Taču, tā kā nav nevienas tiesību normas, kas tuvam kaimiņam, draugam vai citai iepriekš neminētai personai piešķir tiesības prasīt iecelt viņu par aizgādni, nevar uzskatīt, ka bāriņtiesa, atsakot kādu citu personu iecelt par aizgādni, ir aizskārusi vai varētu aizskart šīs personas tiesības.

Tā kā tiesību normas, kas regulē aizgādņa iecelšanu un atcelšanu, ir izdotas ar mērķi aizsargāt personu, kurai nepieciešama aizgādība, kā arī tās laulātā un tuvāko radnieku tiesības, secināms, ka Civillikuma attiecīgās tiesību normas nav izdotas ar mērķi, lai aizsargātu noteiktu personu interesi kļūt par bāriņtiesas ieceltu aizgādni. Tādējādi šādas personas interese kļūt par kādas citas personas aizgādni nav atzīstama par tiesiski aizsargātu interesi. Tāpat šīm personām nav tiesību vērsties tiesā kā Administratīvā procesa likuma 29.panta tiesību subjektam, lai aizstāvētu personas, kurai noteikta aizgādība, tiesības vai tiesiskās intereses. Šādai personai ir tikai tiesības vērsties bāriņtiesā ar iesniegumu un saņemt atbildi pēc būtības.

(*Lieta Nr.SKA-291*) 908

1218.pants

Saņemot visus labumus no kalpojošās lietas, servitūta lietotājam arī jānes visas ar to saistītās nastas un apgrūtinājumi, izņemot atbildību par parādiem, kas guļ uz lietu, neizņemot šo parādu procentus. Visas uz kalpojošo lietu gulstošās reālnastas, nodokļi un nodevas, kā arī kārtējās un ārkārtējās piegādes, apdrošināšanas prēmijas, uztura devumi jānes un jāpilda lietotājam.

Ja konstatē pretrunu starp vienāda juridiska spēka vispārējo un speciālo tiesību normu, vispārējo tiesību normu piemēro tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma. (*Lieta Nr.SKA-1*) 345

Civilprocesa likums

Katrai no Konkurences likumā minētajām tiesām – rajona (pilsētas) tiesai un administratīvajai rajona tiesai – konkurences jautājumos piešķirta sava kompetence. Tādējādi likumdevējs ir skaidri izteicis savu gribu jautājumu par atļaujas došanu Konkurences likuma 9.pantā noteikto darbību veikšanai nodot vispārējās jurisdikcijas un nevis administratīvajai tiesai.

Jautājuma par Konkurences likuma 9.pantā minēto darbību veikšanu izskatīšana nav saistāma ne ar Kriminālprocesa kodeksā, ne Civilprocesa likumā, ne Administratīvā procesa likumā noteikto kārtību. Vispārējās jurisdikcijas tiesai, pieņemot Konkurences likuma 9.¹, 32. un 33.pantā minēto lēmumu, jāpiemēro nevis kāds no šiem procesa likumiem, bet tieši Konkurences likuma attiecīgie panti.

Konkurences likuma 9.1.pantā lietotais termins "rajona (pilsētas) tiesa" ir interpretējams sašaurināti kā "tiesnesis vienpersoniski". Attiecībā uz procesuālajiem jautājumiem, kurus Konkurences likums neregulē, šajos gadījumos piemērojami vispārīgie noteikumi, kādi parasti tiek piemēroti lēmuma pieņemšanas procesā. (*Lieta Nr.SKA-141*) 783

632.pants

Pieteikums par zvērīnāta tiesu izpildītāja darbībām, izpildot spriedumu, nav skatāms administratīvā procesa kārtībā, bet izskatāms vispārējās jurisdikcijas tiesā Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

(*Lieta Nr.SKA-126*) 780

Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku un Černobiļas atomelektrostacijas avārijas rezultātā cietušo personu sociālās aizsardzības likums

Tā kā par kaitējumu, kas nodarīts Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas darbos iesaistītajām personām, atbildīga ir PSRS, ar Latvijas Republikas pieņemtajiem normatīvajiem aktiem šādām personām, kuras dzīvo Latvijā, ir nodrošinātas tikai papildu sociālās garantijas.

Atbilstoši Augstākās padomes 1991.gada 4.jūnija lēmuma "Par Latvijas Republikas likuma "Par policiju" spēkā stāšanās kārtību" 4.punkta otrajai daļai milicijas darbiniekiem, kas no PSRS milicijas pārgājuši policijas dienestā, tiek saglabātas tās garantijas, kas saistītas ar viņu speciālo dienesta pakāpi. Atlīdzība par veselībai nodarīto kaitējumu nav saistīta ar cietušās personas dienesta pakāpi. Tādējādi likuma "Par policiju" 23.pants nav attiecināms uz pieteicēju par viņam nodarīto veselības kaitējumu, piedaloties Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidācijas darbos. (*Lieta Nr.SKA-74*) 633

Finanšu un kapitāla tirgus likums

Ievērojot likumā noteikto Finanšu un kapitāla tirgus komisijas darbības mērķi, komisijas tiesības pieprasīt informāciju attiecas arī uz vēl neregistrētiem tirgus dalībniekiem – personām, kuras vēlas saņemt licenci noteiktas darbības veikšanai.

Lai atbilstoši Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likuma 84.panta pirmās daļas nosacījumiem apdrošināšanas brokeris būtu tiesīgs veikt darbības pēc licences saņemšanas, jābūt apdrošinātai sabiedrības civiltiesiskajai darbībai. (*Lieta Nr.SKA-304*) 705

Iedzīvotāju reģistra likums

Tā kā gadījumu, kad bērns piedzimis nepilsoņa un ārvalstnieka ģimenē, neregulē neviens no statusa likumiem, šādā gadījumā piemērojams Iedzīvotāju reģistra likuma 11.panta otrās daļas 1.punkts, kas tieši regulē minēto gadījumu.

Ja iztulkojamā tekstā ietvertā likumdevēja griba skaidri pasaka vienu, bet no likumdevēja rīcības izriet, ka likumdevēja griba iet otrā virzienā, bet tekstā šī griba skaidri nav izteikta, tad, tā kā likuma tekstam jābūt par uzticamu pamatu visiem likuma pielietojumiem, šajā gadījumā likuma tekstam ir priekšroka.

Ne tiesa, ne iestāde nevar atteikties piemērot tiesību normu, kura ir spēkā un kuras piemērošanas priekšnoteikumi ir iestājušies.
(*Lieta Nr.SKA-330*) 519

Konkurences likums

Katrai no Konkurences likumā minētajām tiesām – rajona (pilsētas) tiesai un administratīvajai rajona tiesai – konkurences jautājumos piešķirta sava kompetence. Tādējādi likumdevējs ir skaidri izteicis savu gribu jautājumu par atļaujas došanu Konkurences likuma 9.pantā noteikto darbību veikšanai nodot vispārējās jurisdikcijas un nevis administratīvajai tiesai.

Jautājuma par Konkurences likuma 9.pantā minēto darbību veikšanu izskatīšana nav saistāma ne ar Kriminālprocesa kodeksā, ne Civilprocesa likumā, ne Administratīvā procesa likumā noteikto kārtību. Vispārējās jurisdikcijas tiesai, pieņemot Konkurences likuma 9.¹, 32. un 33.pantā minēto lēmumu, jāpiemēro nevis kāds no šiem procesa likumiem, bet tieši Konkurences likuma attiecīgie panti.

Konkurences likuma 9.¹pantā lietotais termins "rajona (pilsētas) tiesa" ir interpretējams sašaurināti kā "tiesnesis vienpersoniski". Attiecībā uz procesuālajiem jautājumiem, kurus Konkurences likums neregulē, šajos gadījumos piemērojami vispārīgie noteikumi, kādi parasti tiek piemēroti lēmuma pieņemšanas procesā. (*Lieta Nr.SKA-141*) 783

Kooperatīvo sabiedrību likums

Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmumi ir divējādi: ar konstitutīvu raksturu un ar deklaratīvu jeb faktus apliecinošu raksturu.

No Kooperatīvo sabiedrību likuma 39.panta otrās daļas 5.punkta un 41.panta izriet, ka kooperatīvās sabiedrības pilnvaroto sapulcē lēmumus var pieņemt vienīgi sapulcējoties, klātesot tiesīgajām personām kopā, tādējādi veidojot kvorumu. Lēmumi, kas pieņemti sapulcē, kurā nav reāli piedalīties nepieciešamais pilnvaroto skaits, nav pieņemti atbilstoši normatīvajiem aktiem un tiem nav tiesiska spēka.

Jautājums par kooperatīvās sabiedrības sapulcē pieņemta lēmuma tiesiskumu nav skatāms civilprocesa kārtībā, ja Kooperatīvo sabiedrību likuma 39.panta otrās daļas 5.punkta un 41.panta pārkāpumu var konstatēt no sabiedrības sapulces protokola. (*Lieta Nr.SKA-403*) 726

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss

8.pants

Ja spēku zaudējuši Ministru kabineta noteikumi, ar kuru pārkāpšanu pamatots lēmums administratīvā pārkāpuma lietā, bet to vietā Ministru kabinets pieņēmis citus noteikumus, kas nosaka tādu pašu regulējumu, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 239.panta 6.punkts par lietvedības neuzsākšanu vai uzsāktās lietvedības izbeigšanu lietā nav piemērojams. (*Lieta Nr.SKA-402*) 338

9.pants

Lai lemtu par apelācijas instances tiesas pienākumu atcelt jau konkrētajā lietā izpildītu pirmās instances tiesas tiesneša lēmumu administratīvā pārkāpumu lietā, vispirms tiesai jānoskaidro, vai uz konkrēto gadījumu neattiecas divkārtas sodīšanas aizliegums jeb ne *bis in idem*.

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas septītajā protokola 4.pants "Tiesības netikt divreiz tiesātam vai sodītam" pieļauj atkārtotu lietas izskatīšanu, ja procesā pieļautas kļūdas, taču tādā gadījumā procesuālajām kļūdām ir jābūt būtiskām. Nepareizs apstākļu vērtējums nevar tikt uzskatīts par būtisku pārkāpumu konvencijas izpratnē.

Attiecībā uz gadījumu, kad personai par likumpārkāpumu ir piemērots administratīvais arests un vēlāk prokuratūra vēlas atcelt pirmās instances tiesas tiesneša lēmumu sakarā ar to, ka ir pamats ierosināt krimināllietu, ir piemērojams divkārtas sodīšanas aizlieguma princips. Tādējādi administratīvais sods, kas jau ir izpildīts, nevar tikt atcelts ar mērķi sodīt personu ar kriminālsodu. (*Lieta Nr.SKA-106*).....745

21.pants

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 21.pantā minētā institūcija, kas pilnvarota izlemt lietu, ir arī augstāka iestāde un tiesa. (*Lieta Nr.SKA-257*) 261

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 21.pantu tiesīga piemērot gan institūcija (amatpersona), kas pieņem sākotnējo lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, gan augstāka iestāde apstrīdēšanas stadijā, gan arī tiesa.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 286.pants un 239.pants regulē divus atšķirīgus, savstarpēji izslēdzošus tiesību jautājumus, līdz ar to kodeksa 239.pants nav izmantojams, sistēmiski interpretējot kodeksa 21.pantu. (*Lieta Nr.SKA-272*) 275

35.pants

Licence stratēģiskas nozīmes preču importēšanai jāsaņem pirms šo preču importēšanas, nevis muitas procedūras noformēšanas laikā. Tā kā preču ieviešana Latvijas Republikā uzskatāma par notikušu brīdī, kad preces šķērsojušas valsts robežu, šādu preču ieviešana bez licences uzskatāma par administratīvo pārkāpumu.

Atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 35.pantam par vairākiem vienlaikus izdarītiem administratīvajiem pārkāpumiem var piemērot papildsodu, kas paredzēts katrā no administratīvo pārkāpumu regulējošajām attiecīgajām normām. Nosakot galīgo sodu, preces konfiskāciju kā papildsodu nevar attiecināt uz plašāku preču apjomu, kā tikai uz tām precēm, kas ir attiecīgā pārkāpuma "priekšmets". (*Lieta Nr.SKA-167*) 133

37.pants

Lai gan Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 37.panta trešajā daļā, saglabājot noilguma termiņa nepiemērošanu konfiskācijai, palika atsaucē uz spēkā neesošu Latvijas Republikas muitas kodeksu, pēc būtības konfiskācija kā sankcija pēc Latvijas Republikas muitas kodeksa ieguva administratīvā soda tiesisko dabu.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 37.panta trešā daļa nav tulkojama paplašināti un administratīvās atbildības noilguma termiņi nav piemērojami tikai attiecībā uz konfiskāciju kā administratīvo sodu. Attiecībā uz administratīvo sodu, kas nav konfiskācija, attiecas vispārējais administratīvā soda uzlikšanas termiņš. (*Lieta Nr.SKA-216*).....178

122.¹ pants

Gadījumā, ja tiesa, izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, secina, ka lietderības apsvērumi nav izdarīti vai ir izdarīti kļūdaini, tā pati var izdarīt lietderības apsvērumus un lemt par soda mēru.

Apstākļi, ka pie dzīvojamās zonas nav izvietotas 528. un 529.celja zīme, pats par sevi vēl nenozīmē to, ka attiecīgā vieta nav uzskatāma par tādu, kas paredzēta jauktai gājēju un transportlīdzekļu satiksmei. Ja pie dzīvojamās ēkas ir izbūvēts laukums, kas paredzēts transportlīdzekļa stāvēšanai un transportlīdzekļa stāvēšana nerada traucējumus gājējiem un citiem transportlīdzekļiem braukšanai, tas uzskatāms par laukumu, kas paredzēts jauktai gājēju un transportlīdzekļu satiksmei, un šis laukums nav kvalificējams kā ietve Ministru kabineta 1999.gada 19.janvāra noteikumu Nr.15 "Ceļu satiksmes noteikumi" 89.9.apakšpunkta izpratnē. Tāpat šādai kvalifikācijai par pamatu nevar būt tikai apstākļi, ka ceļu pārvaldītājs attiecīgajā gadījumā nav izpildījis no Ceļu satiksmes likuma 5. un 6.panta izrietošo pienākumu aprīkot teritoriju ar atbilstošām ceļa zīmēm. Līdz ar to tas arī nevar radīt Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 122.¹panta pirmajā daļā minētā pārkāpuma sastāvu. (*Lieta Nr.SKA-244*) 433

159.pants

Ja administratīvās lietas, kuras ietvaros iestāde apgalvo, ka attiecīgās personas komercsabiedrībā strādā bez darba līgumiem un par viņām netiek maksāti nodokļi, materiālos ir vienīgi nodarbināto personu un darba devēja paskaidrojumi, kuri savstarpēji ir pretrunā, tiesai šie paskaidrojumi ir jāpārbauda, izvērtējot aptaujas lapās sniegto informāciju, nepieciešamības gadījumā izsaucot nodarbināto personu aptaujas lapās minētās personas uz tiesas sēdi.

Ja apelācijas instances tiesa nav veikusi šādu pierādījumu pārbaudi, šāds apstākļi ir pamats tās sprieduma atcelšanai kasācijas tiesvedības kārtībā. (*Lieta Nr.SKA-98*).....97

166.² pants

Neviens normatīvais akts neregulē benzīna izkraušanas laiku, un neviena normatīvais akts neparedz, ka benzīns būtu nekavējoties jānoņem licencē norādītajā tvertnē. Tādējādi normatīvajos aktos nav noteikts uzņēmumam pienākums nekavējoties izkraut pieņemto degvielas kravu.

Publisko tiesību uzdevums ir sabalansēt indivīda un sabiedrības intereses, vienlaikus nodrošinot indivīdu pret neattaisnotu valsts iejaukšanos viņa brīvībā. Publisko tiesību subjekts attiecībā ar privātpersonu ir tiesīgs prasīt no privātpersonas tikai to, kas normatīvajos aktos ir paredzēts.

Pavadzīmes izsniegšana vēl neliecina par to, ka konkrētā krava ir izkrauta. Izkraušana notiek pēc kravas izsniegšanas un pieņemšanas. Savukārt uzglabāšana var notikt pēc tam, kad krava ir izkrauta. Līdz ar to degvielas uzglabāšana licencē nenorādītā vietā būs konstatējama vienīgi tad, ja degviela jau ir izkrauta, taču tā tiek uzglabāta licencē nenorādītā vietā. (*Lieta Nr.SKA-222*) 195

166.³ pants

Administratoram ir pienākums triju dienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas par bankrota procedūras uzsākšanu nosūtīt šo lēmumu reģistrēšanai Uzņēmumu reģistram. Nosakot likumā trīs dienu termiņu šāda lēmuma iesniegšanai, likumdevēja ratio legis bija nodrošināt lēmuma par bankrota procedūras uzsākšanu pēc iespējas ātrāku reģistrēšanu Uzņēmumu reģistrā, lai ieinteresētās trešās personas būtu informētas par šāda lēmuma pieņemšanu attiecībā uz konkrēto uzņēmumu (uzņēmējsabiedrību). (*Lieta Nr.SKA-172*).....759

171.pants

Lai konstatētu, ka persona ir izdarījusi pārkāpumu, kas paredzēts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.pantā (atrašanās sabiedriskās vietās tādā reibuma stāvoklī, kas aizskar cilvēka cieņu), nav nepieciešams konstatēt sabiedriskās kārtības traucējumu vai nepakļaušanos policijas darbiniekam (sabiedriskās kārtības traucējums vai nepakļaušanās policijas darbinieka prasībām ir citu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā ietvertu pārkāpumu sastāvs). Tādējādi attiecībā uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.panta iespējamo pārkāpumu nav būtiski, vai persona nav bijusi bīstama sabiedrībai un nav izrādījusi agresijas izpausmes.

Personas aizturēšanai ir tiesisks pamats, ja tas ir izdarīts ar mērķi, lai pārtrauktu tās atrašanos sabiedriskā vietā tādā reibuma stāvoklī, kas aizskar cilvēka cieņu. (*Lieta Nr.SKA-284*) 767

239.pants

Ja spēku zaudējuši Ministru kabineta noteikumi, ar kuru pārkāpšanu pamatots lēmums administratīvā pārkāpuma lietā, bet to vietā Ministru kabinets pieņēmis citus noteikumus, kas nosaka tādu pašu regulējumu, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 239.panta 6.punkts par lietvedības neuzsākšanu vai uzsāktās lietvedības izbeigšanu lietā nav piemērojams. (*Lieta Nr.SKA-402*) 338

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 21.pantu tiesīga piemērot gan institūcija (amatpersona), kas pieņem sākotnējo lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, gan augstāka iestāde apstrīdēšanas stadijā, gan arī tiesa.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 286.pants un 239.pants regulē divus atšķirīgus, savstarpēji izslēdzošus tiesību jautājumus, līdz ar to kodeksa 239.pants nav izmantojams, sistēmiski interpretējot kodeksa 21.pantu. (*Lieta Nr.SKA-272*) 275

252.pants

Lai konstatētu, ka persona ir izdarījusi pārkāpumu, kas paredzēts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.pantā (atrašanās sabiedriskās vietās tādā reibuma stāvoklī, kas aizskar cilvēka cieņu), nav nepieciešams konstatēt sabiedriskās kārtības traucējumu vai nepakļaušanos policijas darbiniekam (sabiedriskās kārtības traucējums vai nepakļaušanās policijas darbinieka prasībām ir citu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā ietvertu pārkāpumu sastāvs). Tādēļ attiecībā uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.panta iespējamo pārkāpumu nav būtiski, vai persona nav bijusi bīstama sabiedrībai un nav izrādījusi agresijas izpausmes.

Personas aizturēšanai ir tiesisks pamats, ja tas ir izdarīts ar mērķi, lai pārtrauktu tās atrašanos sabiedriskā vietā tādā reibuma stāvoklī, kas aizskar cilvēka cieņu. (*Lieta Nr.SKA-284*) 767

253.pants

Gadījumā, ja tiesa, izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, secina, ka lietderības apsvērumi nav izdarīti vai ir izdarīti kļūdaini, tā pati var izdarīt lietderības apsvērumus un lemt par soda mēru.

Apstākļi, ka pie dzīvojamās zonas nav izvietotas 528. un 529.ceļa zīme, pats par sevi vēl nenožīmē to, ka attiecīgā vieta nav uzskatāma par tādu, kas paredzēta jauktai gājēju un transportlīdzekļu satiksmei. Ja pie dzīvojamās ēkas ir izbūvēts laukums, kas paredzēts transportlīdzekļa stāvēšanai un transportlīdzekļa stāvēšana nerada traucējumus gājējiem un citiem transportlīdzekļiem braukšanai, tas uzskatāms par laukumu, kas paredzēts jauktai gājēju un transportlīdzekļu satiksmei, un šis laukums nav kvalificējams kā ietve Ministru kabineta 1999.gada 19.janvāra noteikumu Nr.15 "Ceļu satiksmes noteikumi" 89.9.apakšpunkta izpratnē. Tāpat šādai kvalifikācijai par pamatu nevar

būt tikai apstākļi, ka ceļu pārvaldītājs attiecīgajā gadījumā nav izpildījis no Ceļu satiksmes likuma 5. un 6.panta izrietošo pienākumu aprīkot teritoriju ar atbilstošām ceļa zīmēm. Līdz ar to tas arī nevar radīt Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 122.¹panta pirmajā daļā minētā pārkāpuma sastāvu. (*Lieta Nr.SKA-244*) 433

279.pants

Ar nelikumīgu preču zīmes izmantošanu tās īpašniekam var tikt nodarīts zaudējums, kas preču zīmes īpašniekam rada tiesības pārsūdzēt tiesā lēmumu par amatpersonu atteikšanos ierosināt administratīvā pārkāpuma lietu sakarā ar preču zīmes iespējami nelikumīgu izmantošanu. (*Lieta Nr.SKA-515*).....1024

286.pants

Gadījumā, ja tiesa, izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, secina, ka lietderības apsvērumi nav izdarīti vai ir izdarīti kļūdaini, tā pati var izdarīt lietderības apsvērumus un lemt par soda mēru.

Apstākļi, ka pie dzīvojamās zonas nav izvietotas 528. un 529.ceļa zīme, pats par sevi vēl nenožīmē to, ka attiecīgā vieta nav uzskatāma par tādu, kas paredzēta jauktai gājēju un transportlīdzekļu satiksmei. Ja pie dzīvojamās ēkas ir izbūvēts laukums, kas paredzēts transportlīdzekļa stāvēšanai un transportlīdzekļa stāvēšana nerada traucējumus gājējiem un citiem transportlīdzekļiem braukšanai, tas uzskatāms par laukumu, kas paredzēts jauktai gājēju un transportlīdzekļu satiksmei, un šis laukums nav kvalificējams kā ietve Ministru kabineta 1999.gada 19.janvāra noteikumu Nr.15 "Ceļu satiksmes noteikumi" 89.9.apakšpunkta izpratnē. Tāpat šādai kvalifikācijai par pamatu nevar būt tikai apstākļi, ka ceļu pārvaldītājs attiecīgajā gadījumā nav izpildījis no Ceļu satiksmes likuma 5. un 6.panta izrietošo pienākumu aprīkot teritoriju ar atbilstošām ceļa zīmēm. Līdz ar to tas arī nevar radīt Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 122.¹panta pirmajā daļā minētā pārkāpuma sastāvu. (*Lieta Nr.SKA-244*) 433

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 21.pantu tiesīga piemērot gan institūcija (amatpersona), kas pieņem sākotnējo lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, gan augstāka iestāde apstrīdēšanas stadijā, gan arī tiesa.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 286.pants un 239.pants regulē divus atšķirīgus, savstarpēji izslēdzošus tiesību jautājumus, līdz ar to kodeksa 239.pants nav izmantojams, sistēmiski interpretējot kodeksa 21.pantu. (*Lieta Nr.SKA-272*) 275

Latvijas civilprocesa kodekss

239.³ pants

Sūdzības iesniegšanas tiesā termiņa nokavējums ir patstāvīgs pamats sūdzības noraidīšanai. (*Lieta Nr. SKA-238*) 673

Latvijas kriminālprocesa kodekss

Jautājumos, kas attiecas uz informācijas sniegšanu par kriminālprocesuālo darbību noslēguma lēmumiem, prokuratūra neveic tiesu varas funkciju, bet gan darbojas valsts pārvaldes jomā.

Privātpersonas tiesībām iegūt informāciju dodama priekšroka salīdzinājumā ar attiecīgo amatpersonu tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību, jo politiķiem jāsamierinās ar to, ka viņi ir pakļauti uzmanīgai sabiedrības kontrolei. (*Lieta Nr. SKA-162*) 650

Katrai no Konkurences likumā minētajām tiesām – rajona (pilsētas) tiesai un administratīvajai rajona tiesai – konkurences jautājumos piešķirta sava kompetence. Tādējādi likumdevējs ir skaidri izteicis savu gribu jautājumu par atļaujas došanu Konkurences likuma 9.pantā noteikto darbību veikšanai nodot vispārējās jurisdikcijas un nevis administratīvajai tiesai.

Jautājuma par Konkurences likuma 9.pantā minēto darbību veikšanu izskatīšana nav saistāma ne ar Kriminālprocesa kodeksā, ne Civilprocesa likumā, ne Administratīvā procesa likumā noteikto kārtību. Vispārējās jurisdikcijas tiesai, pieņemot Konkurences likuma 9.¹, 32. un 33.pantā minēto lēmumu, jāpiemēro nevis kāds no šiem procesa likumiem, bet tieši Konkurences likuma attiecīgie panti.

Konkurences likuma 9.1.pantā lietotais termins "rajona (pilsētas) tiesa" ir interpretējams sašaurināti kā "tiesnesis vienpersoniski". Attiecībā uz procesuālajiem jautājumiem, kurus Konkurences likums neregulē, šajos gadījumos piemērojami vispārīgie noteikumi, kādi parasti tiek piemēroti lēmuma pieņemšanas procesā. (*Lieta Nr. SKA-141*) 783

Lai lietu izskatītu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 107.pantā noteiktajam objektīvās izmeklēšanas principam, tiesai vispirms objektīvi jānoskaidro lietas apstākļi. Lietas apstākļu noskaidrošana tiesas procesā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 150.pantu tiek veikta ar procesa dalībnieku iesniegtu vai tiesas savāko pierādījumu starpniecību, kurus tiesa novērtē pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

Tiesa nav noskaidrojusi lietas tiesiskai un taisnīgai izskatīšanai nepieciešamos patiesos lietas apstākļus, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, sakarā ar ko pieņemto spriedumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu.

Valsts ieņēmumu dienests nav institūcija, kas var veikt tiesas sprieduma izpildi krimināllietā. Saskaņā ar Latvijas kriminālprocesa kodeksa 360.panta sesto daļu šāda sprieduma izpilde bija jāveic tiesu izpildītājiem pēc notiesātā dzīvesvietas vai pēc mantas atrašanās vietas, pamatojoties uz tiesneša izdoto izpildrakstu.

Bezstrīda piedziņu atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.pantam var veikt tāda Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma izpildei, kas nodokļu maksātājam ir paziņots, bet nav labprātīgi izpildīts 30 dienu laikā. (*Lieta Nr. SKA-386*) 325

Meža likums

Izmantojot tikai tiesību normu gramatisko interpretācijas metodi, tiesa nepareizi interpretējusi tiesību normu par meža atjaunošanas termiņu (Meža likuma 21.pants) un līdz ar to nonākusi pie nepareiza secinājuma. Meža likuma 21.pants interpretējams sistēmiski ar citām tiesību normām. (*Lieta Nr. SKA-34*) 596

Muitas likums

Ja nodokļa apmērs, kas par konkrētās kravas iesaiņojumu būtu jāmaksā atbilstoši likumam, no nodokļa summas, kas aprēķināta atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem, atšķiras vairāk nekā simts reizes, Valsts ieņēmumu dienesta rīcība šādā gadījumā, neļaujot privātpersonai iesniegt papildu dokumentus, vērtējama kā nodokļu maksātāja sodīšana.

Dabas resursa nodokļa mērķis nav sodīt privātpersonu par tišu darbību vai nolaidību, kas saistīti ar nodokļa maksāšanas kārtības neievērošanu. Par nepilnīgas vai nepatiesas informācijas iesniegšanu deklarētajam var uzlikt sodu, taču nodoklim ir jāatbilst preces vai konkrētajā gadījumā – iepakojuma faktiskajam daudzumam.

Ja kravas ieviešanas brīdī faktisko daudzumu nav bijis iespējams noteikt, lai panāktu objektīvu lēmuma pieņemšanu, bet to ir bijis iespējams izdarīt vēlāk, nodokļu administrācijai atbilstoši Muitas likuma 12.panta piektajai daļai ir tiesības atcelt vai grozīt savu lēmumu, ja ir konstatēta kļūda, kā arī gadījumos, ja šāds lēmums ir pieņemts, balstoties uz personas iesniegtu nepilnīgu vai nepatiesu informāciju. Minētā tiesību norma nav interpretējama tādējādi, ka lēmumu var grozīt tikai nodokļu maksātājam par sliktu. (*Lieta Nr. SKA-180*) 139

Lai varētu atmaksāt muitas maksājumu, jāiestājas šādiem priekšnoteikumiem: a) muitas maksājumu iegrāmatošanas brīdī preču valdītājs no tām atteicies; b) preču valdītājs no precēm atteicies tāpēc, ka preces ir bojātas vai neatbilst līguma saistībām; c) preces ir bijušas bojātas vai neatbilda līguma saistībām pirms muitas procedūras uzsākšanas; d) attiecīgās preces nav izmantotas un ir izvestas no muitas teritorijas.

Muitas likuma 175.²panta pirmajā daļā minētā vārdkopa "brīdī, kad muitas maksājumu summas tika iegrāmatotas" attiecināma tikai uz atbrīvojumu no muitas maksājumiem, nevis to atmaksāšanu.
(*Lieta Nr.SKA-256*).....254

Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā

Ja tiesību normas procesa laikā ir mainījušās, administratīvajā procesā ir pieļaujams, ka tiesa piemēro jaunāko tiesību normu. Taču iepriekšētais attiecas tikai uz gadījumu, ja pārsūdzētajam administratīvajam aktam ir ilgstoša iedarbība, tas ir, ja tas pieteikuma izskatīšanas brīdī vēl ir spēkā. Ja administratīvais akts uz pieteikuma izskatīšanas brīdi ir zaudējis spēku, tiesa tā tiesiskumu izvērtē, pamatojoties uz tiesību normu, kas bija spēkā tā izdošanas brīdī. Minētais attiecas arī uz iestādes veikto faktisko rīcību.

Pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izsniegšana ir administratīvais akts, kas ietver atceļošu nosacījumu. Iestājoties likumā noteiktajiem apstākļiem, pastāvīgā uzturēšanās atļauja ex lege zaudē spēku. To, vai ir iestājušies likumā noteiktie apstākļi, vērtē, izskatot lietu sakarā ar citu administratīvo aktu vai faktisko rīcību.

Iestādes lēmums, ar kuru atzītas par nederīgām pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, ir tikai paziņojums par tiesiskajām sekām, kas ir iestājušās sakarā ar likumā paredzēto nosacījumu iestāšanos, un tam ir tikai informējošs raksturs, kas nerada tiesiskās sekas. Līdz ar to šāds lēmums nav uzskatāms par administratīvo aktu.

Eiropas Padomes rekomendācijas 1504 (2001) par ilgtermiņa imigrantu neizraidīšanu 8.punkts neattiecas uz uzturēšanās atļauju izsniegšanu un spēkā esamību, bet gan uz personu tiesībām būt neizraidītām no valsts, kurā tās ilgstoši uzturas. Ne no rekomendācijas burtā, ne gara neizriet, ka personām, kas kādreiz ir bijušas ilgtermiņa imigranti, pienāktos pastāvīgās uzturēšanās atļaujas.

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija negarantē personai tiesības iebraukt un uzturēties valstī, kuras pilsonis attiecīgā persona nav, kā arī negarantē tiesības netikt izraidītām no šīs valsts. Līgumslēdzējām valstīm saskaņā ar starptautiskajās tiesībās iedibinātu principu ir tiesības kontrolēt tādu personu iebraukšanu, uzturēšanos un izbraukšanu, kuras nav tās pilsoņi. (*Lieta Nr.SKA-46*).....480

Likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 35.pantā noteiktie ierobežojumi uzturēšanās atļaujas izsniegšanai attiecas uz jebkuru personu neatkarīgi no tā, kāds bijis tiesiskais pamats atļaujas pieprasīšanai. Ārvalstnieks, kurš līdz laulības noslēgšanai ar Latvijas nepilsoni bijis izraidīts no Latvijas, nevar paļauties, ka pēc laulības noslēgšanas Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde viņam piešķirs uzturēšanās Latvijā atļauju.
(*Lieta Nr.SKA-104*) 502

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes sastādītais akts par uzturēšanās atļaujas atzīšanu par nederīgu ir tikai paziņojums par tiesiskajām sekām, kas ex lege ir iestājušās sakarā to, ka persona ir uzturējusies ārpus Latvijas.

Atbilstoši likuma "Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā" 37.panta 1.punktam par pierādījumu, kuram varētu būt nozīme lietā par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas anulēšanas tiesiskumu, varētu uzskatīt ziņas par faktiem, kas apstiprinātu, ka uzturēšanās ārpus Latvijas nav bijusi tik ilgstoša, kā to norādījusi iestāde vai arī ziņas par faktiem, kas apstiprinātu, ka uzturēšanās ārpus Latvijas notikusi no personas neatkarīgu iemeslu dēļ. Šādā gadījumā pierādījumu iesniegšanas pienākums gulstas uz personu. Turklāt likums neliek pierādīt attaisnojošu prombūtni, bet gan to, ka uzturēšanās ārpus Latvijas notikusi no personas neatkarīgu iemeslu dēļ.

Kamēr nav pienācis direktīvas ieviešanas termiņš, tiesa to var piemērot, interpretējot dalībvalsts tiesību normas. Ievērojot Eiropas Savienības Padomes 2003.gada 25.novembra direktīvas 2003/109/EK par trešo valstu valstspiederīgajiem, kas ilgstoši dzīvo kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm 9.panta piektās daļas noteikumus, iestādei nav jā saglabā pastāvīgās uzturēšanās atļauju, ja to neparedz Latvijas likumi, bet personas tiesības uzturēties Latvijas Republikā iestādei jāvērtē gadījumā, ja persona lūgs jaunu uzturēšanās atļauju.

(*Lieta Nr.SKA-24*) 467

Par dabas resursu nodokli

Ja nodokļa apmērs, kas par konkrētās kravas iesaiņojumu būtu jāmaksā atbilstoši likumam, no nodokļa summas, kas aprēķināta atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem, atšķiras vairāk nekā simts reizes, VID rīcība šādā gadījumā, neļaujot privātpersonai iesniegt papildu dokumentus, vērtējama kā nodokļu maksātāja sodīšana.

Dabas resursa nodokļa mērķis nav sodīt privātpersonu par tišu darbību vai nolaidību, kas saistīti ar nodokļa maksāšanas kārtības neievērošanu. Par nepilnīgas vai nepatiesas informācijas iesniegšanu deklarētājam var uzlikt sodu, taču nodoklim ir jāatbilst preces vai konkrētajā gadījumā – iepakojuma faktiskajam daudzumam.

Ja kravas ieviešanas brīdī faktisko daudzumu nav bijis iespējams noteikt, lai panāktu objektīvu lēmuma pieņemšanu, bet to ir bijis iespējams izdarīt vēlāk, nodokļu administrācijai atbilstoši Muitas likuma 12.panta piektajai daļai ir tiesības atcelt vai grozīt savu lēmumu, ja ir konstatēta kļūda, kā arī gadījumos, ja šāds lēmums ir pieņemts, balstoties uz personas iesniegtu nepilnīgu vai nepatiesu informāciju. Minētā tiesību norma nav interpretējama tādējādi, ka lēmumu var grozīt tikai nodokļu maksātājam par sliktu. (*Lieta Nr.SKA-180*).....139

Lai konstatētu dabas resursu virslimita lietošanu vai virslimita piesārņojumu, ir jākonstatē, ka 1) personai ir izsniegta normatīvajos aktos noteiktā atļauja un 2) persona ir pārsniegusi konkrētajā atļaujā noteikto limitu. Tikai tādā gadījumā, ja pastāv abi minētie priekšnoteikumi vienlaicīgi, personai var tikt piemērots nodoklis par dabas resursu lietošanu virs limitiem vai par virslimita piesārņojumu.

Personai ir tiesības zināt, uz kāda normatīvā akta pamata institūcija ir pieņēmusi to vai citu lēmumu un kādi bija argumenti, kas to pamato. (*Lieta Nr.SKA-140*) 124

Par iedzīvotāju ienākuma nodokli

Ar papildu deklarācijām, kuras iesniegtas saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta trešo daļu, nodokļu maksātājs neapņēma budžetā maksājamo nodokli. Uz papildu deklarācijām likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23.panta pirmā daļa neattiecas, jo šajā gadījumā budžetā maksājamo nodokli nosaka Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata. Tiesa papildu deklarācijas kļūdai pielīdzinājusi gada ienākumu deklarācijām, lai gan pēc savas juridiskās dabas tie ir atšķirīgi dokumenti.

Svarīgi noskaidrot, vai, personai iesniedzot papildu deklarācijas, Valsts ieņēmumu dienesta amatpersona atbilstoši Ministru kabineta 2000.gada 26.septembra noteikumiem Nr.331 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka fizisko personu apliekamo ienākumu" ir aizpildījusi attiecīgu maksātāja aptaujas veidlapu, kurā būtu apliecināts, ka papildu deklarācijā ir atspoguļota visa nepieciešamā informācija un personai vairāk nav ko piebilst. Pēc šādas aptaujas veidlapas aizpildīšanas personai vairs nav iespēju neko labot vai papildināt iesniegtajās papildu deklarācijās. (*Lieta Nr.SKA-371*) 316

Iedzīvotāju ienākuma nodokli ir pienākums maksāt tām fiziskajām personām, kuras ir individuālo uzņēmumu īpašnieki, kas taksācijas periodā ir guvuši tādus ienākumus, kuri nav aplikti ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.pants (redakcijā, kas spēkā no 2000.gada 1.janvāra), kas paredz nodokļu administrācijas tiesības triju gadu laikā aprēķināt papildus maksājamus nodokļus, ir procesuālā tiesību norma. Tādējādi nodokļu administrācijai, pārbaudot nodokļu maksāšanas pareizību, bija tiesības piemērot šo normu redakcijā, kas bija spēkā procesuālās darbības veikšanas brīdī. (*Lieta Nr.SKA-109*) 112

Maksājamā iedzīvotāju ienākuma nodokļa noteikšanai nepieciešamie attaisnojuma dokumenti, kas papildus iesniegti Valsts ieņēmumu dienestā pēc noteiktā termiņa deklarācijas vai tās precizējumu iesniegšanai, nav uzskatāmi par pierādījumiem un nav izmantojami lietā. (*Lieta Nr.SKA-133*) 119

Par pierādījumiem nodokļu maksātājam aprēķinātās nodokļu summas apstrīdēšanai ir atzīstami tikai tie maksātāja ieņēmumu un izdevumu attaisnojuma dokumenti, kas atbilstoši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta ceturtajai un astotajai daļai uzrādīti Valsts ieņēmumu dienestam reizē ar gada ienākumu deklarāciju, deklarācijas precizējumu un papildu deklarāciju pirms ienākuma aprēķina veikšanas. (*Lieta Nr.SKA-5*) 29

Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām

Iepirkumu uzraudzības biroja Sūdzību izskatīšanas komisija savā darbā ievēro objektīvās izmeklēšanas principu, tā neaprobežojas tikai ar tiem faktiem un pierādījumiem, kurus iesniegušas puses, bet ir tiesīga tos pieprasīt arī pēc savas iniciatīvas. Noskaidrojot patiesos lietas apstākļus, mutvārdu procesa laikā konstatētajiem būtiskajiem lietas apstākļiem var būt izšķiroša nozīme, pieņemot lēmumu lietā. Komisija lēmumu pieņem, vadoties no tiem apstākļiem, kas noskaidroti lietas izskatīšanas gaitā. Līdz ar to gadījumā, ja lietas izskatīšanas laikā atklājas tādi būtiski lietas apstākļi, kas nav norādīti sūdzībā, komisija var ņemt vērā arī šos apstākļus. Tādā veidā tiek nodrošināts, ka pasūtītāja darbības iepirkuma procedūras laikā tiek izvērtētas objektīvi un vispusīgi.

Konkursa uzvarētājs nevar paļauties uz to, ka par pasūtītāja rīcību netiks iesniegta sūdzība Iepirkumu uzraudzības birojā. Turklāt tajos gadījumos, kad adresātam labvēlīgu administratīvo aktu apstrīd trešā persona, kurai administratīvais akts ir nelabvēlīgs, adresāts nevar atsaukties uz tiesiskās paļāvības principu.

Veicot publisko iepirkumu, pasūtītājs darbojas divās pakāpēs. Pirmajā pakāpē tiek pieņemts publiski tiesisks lēmums par pasūtījuma piešķiršanu; savukārt otrajā pakāpē notiek šā lēmuma īstenošana privāttiesiskā ceļā – tiek slēgts iepirkuma līgums, kuram tiek piemēroti vispārīgie civiltiesību noteikumi. No tā var secināt, ka visas darbības, kas saistītas ar publiskā iepirkuma plānošanu un izsludināšanu, iepirkuma procedūras noteikumu izstrādi, pretendentu piedāvājumu saņemšanu, iesniegto piedāvājumu vērtēšanu, labākā piedāvājuma izvēlēšanos, kā arī pasūtījuma piešķiršanas lēmuma paziņošanu regulē publisko tiesību normas. (*Lieta Nr.SKA-30*) 576

Tiesai, interpretējot Latvijas tiesību normu, kas pieņemta, ieviešot Eiropas Savienības tiesību normas, ir pienākums to iztulkot tādā veidā, kas nodrošinātu attiecīgā normatīvā akta (gan Latvijas, gan Eiropas Savienības (Kopienas)) mērķu sasniegšanu.

Kaut arī Eiropas Savienības (Kopienas) tiesību normas attiecībā uz administratīvajiem aktiem, kas pieņemti pirms 2004.gada 1.maija, Latvijā nav tieši piemērojamas, Eiropas Kopienas tiesas spriedumi, kuros interpretētas attiecīgās tiesību normas, izmantojami, interpretējot no Kopienas tiesībām pārņemtās Latvijas tiesību normas pēc vēsturiskās un teleoloģiskās interpretācijas metodes.

Tas vien, ka privātpersonas pārstāvis piedalījās iepirkuma konkursa nolikuma sagatavošanas procesā, nevar radīt likuma "Par iepirkumu valsts un pašvaldību vajadzībām" 15.panta piektajā daļā noteiktās tiesiskās sekas – aizliegumu kā pretendenta piedalīties attiecīgajā konkursā. Šajā gadījumā tiesai ir jāvērtē, vai personas piedalīšanās sagatavošanas darbos (ne tikai nolikuma izstrādāšanā) ir ietekmējusi konkurenci. (*Lieta Nr.SKA-302*).....696

Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā

Amatpersonas, par kuras objektivitāti var pastāvēt pamatotas šaubas, pienākums nepiedalīties lēmuma pieņemšanā attiecas uz jebkuru lēmuma pieņemšanas stadiju, tostarp arī uz pierādījumu savākšanu.

Ja pārbaudes aktu un administratīvā pārkāpuma protokolu, uz kura pamata ticis pieņemts lēmums, amatpersona sastādījusi neilgi pēc tam, kad attiecīgā lēmuma adresāts par šo amatpersonu sūdzējies tiesību aizsardzības iestādēs, atzīstams, ka šādā gadījumā pastāv pamatotas šaubas par šīs amatpersonas objektivitāti un neitralitāti, kā arī par tās sastādīto dokumentu kā pierādījumu pieļaujamību. (*Lieta Nr.SKA-205*).....160

Tā kā valsts amatpersona, kas ir bijusi AAS "Seesam Latvia" klients un saņēmusi no tās apdrošināšanas atlīdzību, kas pārsniedz 20 minimālās mēnešalgas, ir sniegusi atbildi uz personas iesniegumu par licences anulēšanu AAS "Seesam Latvia", tiesai bija jāizvērtē, vai šāda atbilde nav administratīvais akts, kas ietekmē valsts amatpersonas darījumu partnera AAS "Seesam Latvia" intereses. (*Lieta Nr.SKA-381*).....717

Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru

Tiesiskās sekas – sabiedriskās organizācijas darbības izbeigšanos – rada šīs organizācijas augstākās lēmējinstīcijas lēmums, nevis Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmums.

Tā kā Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmumam par sabiedriskās organizācijas darbības izbeigšanās fakta reģistrāciju ir deklaratīvs raksturs, valsts notāram nav pienākums pārbaudīt šāda lēmuma pieņemšanas faktiskos apstākļus. (*Lieta Nr.SKA-27*).....571

Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību

Kā pamatojumu pieteikuma par pabalsta piešķiršanu sakarā ar bērna piedzimšanu noraidīšanai, minot termiņa nokavējumu, kas noteikts normatīvajā aktā, kas izdots vairāk kā gadu pēc bērna piedzimšanas, tiesa nav ņēmusi vērā un vērtējusi nosacījumu par normatīvā akta darbību laikā un to, ka normatīvajiem aktiem nav atpakaļejoša spēka, izņemot likumā īpaši paredzētus gadījumus. (*Lieta Nr.SKA-464*).....455

Par nekustamā īpašuma nodokli

Privātpersona var pajauties, ka iestādes rīcība ir tiesiska un konsekvanta. Iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.

Instrukcija ir iekšējais normatīvais akts, kas saistošs tikai tam publisko tiesību subjektam, kas to izdevis, kā arī šā subjekta institūcijām, struktūrvienībām un darbiniekiem. (*Lieta Nr.SKA-189*) 374

Saņemot visus labumus no kalpojošās lietas, servitūta lietotājam arī jānes visas ar to saistītās nastas un apgrūtinājumi, izņemot atbildību par parādiem, kas guļ uz lietu, neizņemot šo parādu procentus. Visas uz kalpojošo lietu gulstošās reālnastas, nodokļi un nodevas, kā arī kārtējās un ārkārtējās piegādes, apdrošināšanas prēmijas, uztura devumi jānes un jāpilda lietotājam.

Ja konstatē pretrunu starp vienāda juridiska spēka vispārējo un speciālo tiesību normu, vispārējo tiesību normu piemēro tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma. (*Lieta Nr.SKA-1*) 345

Par nodokļiem un nodevām

Iedzīvotāju ienākuma nodokli ir pienākums maksāt tām fiziskajām personām, kuras ir individuālo uzņēmumu īpašnieki, kas taksācijas periodā ir guvuši tādus ienākumus, kuri nav aplikti ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.pants (redakcijā, kas spēkā no 2000.gada 1.janvāra), kas paredz nodokļu administrācijas tiesības triju gadu laikā aprēķināt papildus maksājamos nodokļus, ir procesuālā tiesību norma. Tādējādi nodokļu administrācijai, pārbaudot nodokļu maksāšanas pareizību, bija tiesības piemērot šo normu redakcijā, kas bija spēkā procesuālās darbības veikšanas brīdī. (*Lieta Nr.SKA-109*).....112

Jēdziens "lēmuma izpilde" likuma "Par nodokļiem un nodevām" 40.panta pirmās daļas izpratnē ir lēmuma bezstrīda piespiedu izpilde, kā arī lēmuma labprātīga izpilde. Apturot lēmuma izpildi, tā pārsūdzēšanas gadījumā Valsts ieņēmumu dienestā personai neiestājas nodokļu samaksas termiņa nokavējums, kura dēļ būtu aprēķināms pamatparāda palielinājums un nokavējuma nauda. (*Lieta Nr.SKA-191*).....154

Lai lietu izskatītu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 107.pantā noteiktajam objektīvās izmeklēšanas principam, tiesai vispirms objektīvi jānoskaidro lietas apstākļi. Lietas apstākļu noskaidrošana tiesas procesā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 150.pantu tiek veikta ar procesa dalībnieku iesniegto vai tiesas savāko pierādījumu starpniecību, kurus tiesa novērtē pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatojas uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, kā arī vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un taisnības principiem.

Tiesa nav noskaidrojusi lietas tiesiskai un taisnīgai izskatīšanai nepieciešamos patiesos lietas apstākļus, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, sakarā ar ko pieņemto spriedumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu.

Valsts ieņēmumu dienests nav institūcija, kas var veikt tiesas sprieduma izpildi krimināllietā. Saskaņā ar Latvijas kriminālprocesa kodeksa 360.panta sesto daļu šāda sprieduma izpilde bija jāveic tiesu izpildītājiem pēc notiesātā dzīvesvietas vai pēc mantas atrašanās vietas, pamatojoties uz tiesneša izdoto izpildrakstu.

Bezstrīda piedziņu atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26.pantam var veikt tāda Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma izpildei, kas nodokļu maksātājam ir paziņots, bet nav labprātīgi izpildīts 30 dienu laikā. (*Lieta Nr.SKA-386*) 325

Lēmums par nodokļu parāda piedzīšanu bezstrīda kārtībā būtu vērtējams kā uz naudas maksājumu vērsta administratīvā akta piespiedu izpilde, kas atsevišķi nav pārsūdzams, tomēr no likuma "Par nodokļiem un nodevām" 36.panta trešās daļas un 37.panta izriet, ka šis lēmums ir pārsūdzams tiesā un tas tiesā ir pārbaudāms pēc tiem pašiem kritērijiem kā administratīvais akts.

Apstākļi, ka pārsūdzētajā lēmumā par nodokļu parāda piedzīšanu bezstrīda kārtībā nav atsauces uz konkrēto maksāšanas paziņojumu, varētu neradīt šaubas, ka minētais lēmums ir pieņemts, ņemot vērā tieši maksāšanas paziņojumā noteikto, ja šādā maksāšanas paziņojumā un lēmumā norādītās summas būtu identiskas. Ja summas ir atšķirīgas, tiesai ir jārod tam skaidrojumu.

No apstākļa, ka domes priekšsēdētājs izskatījis iesniegumu par lēmuma, kas vērsts uz nodokļu parāda piedzīšanu bezstrīda kārtībā, atcelšanu un noraidījis tajā minētos argumentus pēc būtības, nevis izteicis argumentus par attiecīgās nodokļu summas piedziņu bezstrīda kārtībā, secināms, ka arī dome ir uzskatījusi šo lēmumu par tādu, kas satur apsvērumus arī par pienākumu maksāt nodokli. Šādā gadījumā administratīvais akts ietver arī apsvērumus pēc būtības, kuri tiesai ir jāpārbauda. (*Lieta Nr.SKA-25*) 361

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 38.pants nav interpretējama tādā veidā, ka nodokļu maksātājam jāpierāda arī negatīvie fakti. Nodokļu maksātājam šādā gadījumā jāsniedz Valsts ieņēmumu dienestā visa iespējamā informācija un iespēju robežās jāsadarbjas, lai noskaidrotu iemeslus, kādēļ pastāv dokumenti, kas norāda uz pozitīvo faktu. Negatīva fakta pierādīšanas gadījumā pierādījumu nastas uzlikšana tikai nodokļu maksātājam ir nesamērīga un pārkāpj tiesību principu negativae non probantus (negatīvais nav jāpierāda. (*Lieta Nr.SKA-337*) 305

Likumdevēja mērķis nav bijis nostādīt vienādā situācijā un vienādi sodīt tādu nodokļu maksātāju, kas patiesi samazina nodokļu bāzi, un tādu, kurš ir uzrādījis deklarācijā visu ar nodokli apliekamo vērtību.

Tādējādi pēdējā gadījumā Valsts ieņēmumu dienestam ir jāizmanto likuma "Par nodokļiem un nodevām" 33.¹panta pirmā daļā paredzētā rīcības brīvība.

Ja Valsts ieņēmumu dienests neizdara lietderības apsvērumus rīcības brīvības ietvaros, tas pārkāpj samērīguma principu, kas noteic, ka starp mērķi, ko publiskā vara ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību vēlas sasniegt, un indivīda tiesību un leģitīmo interešu ierobežojumu ir jābūt saprātīgām attiecībām, turklāt mērķa sasniegšanai izvēlētais līdzeklis nedrīkst būt vairāk ierobežojošs, kā nepieciešams konkrētajā gadījumā.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 32.panta pirmajā daļā vārdkopa "par labu budžetam no nodokļu maksātāja piedzen samazināto nodokļu summu" interpretējama tādējādi, ka no nodokļa maksātāja samazinātā nodokļa summa piedzenama tikai tādā gadījumā, ja nodokļu maksātājs šo summu budžetā nav iemaksājis. (*Lieta Nr.SKA-21*) 50

No likuma "Par nodokļiem un nodevām" 33.¹panta pirmās daļas izriet šādi priekšnoteikumi soda naudas samazināšanai: a) pārkāpuma būtība un raksturs ir tādi, ka soda nauda var tikt samazināta; b) nodokļu maksātājs ir pārsūdzējis (lietojot Administratīvā procesa likumā lietoto terminoloģiju – apstrīdējis) nodokļu administrācijas lēmumu; c) soda nauda pēdējos trijos gados nav samazināta.

Turklāt, tā kā tiesību norma kā priekšnoteikumu neprasa expressis verbis izteiktu nodokļa maksātāja lūgumu samazināt uzlikto soda naudu, nodokļu administrācija šādu lēmumu var pieņemt arī pēc savas iniciatīvas objektīvas lietas izmeklēšanas ietvaros, ja konstatē, ka pastāv iepriekš minētie priekšnoteikumi soda naudas samazināšanai. Taču nodokļu administrācijai ir pienākums pieņemt šādu lēmumu, ja pārkāpuma būtība un raksturs ir tāds, ka maksimālais sods būtu acīmredzami nesamērīgs.

Ja termiņa neievērošana no iestādes puses pati par sevi nerada administratīvā akta atcelšanas pamatu, apelācijas instances tiesa, nevērtējot termiņa neievērošanu iestādē, nav pieļāvusi tādu pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas. (*Lieta Nr.SKA-292*) 287

Nodokļu maksātāja tiesības iesniegt nodokļa deklarācijas labojumus nosaka likuma "Par nodokļiem un nodevām" 16.panta 6.punkts, atbilstoši kuram vienīgais pamats atteikt pieņemt labojumus ir apstākļi, ka uzsākta vai veikta revīzija par attiecīgo periodu.

Atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 23.panta pirmajai daļai lēmumu par nodokļu parāda un soda naudas bezstrīda piedziņu var pieņemt tikai tad, ja iepriekš noteiktā kārtībā ir uzlikta soda nauda. (*Lieta Nr.SKA-362*) 402

Reģistrācijai nodokļu maksātāju reģistrā ir pakļautas struktūrvienības (pārvalde, ražotne, cehs u.tml.), kuru darbības vieta nesakrīt ar sabiedrības juridisko adresi. (*Lieta Nr.SKA-240*).....235

Tā kā soda naudas mērķis ir panākt, lai nodokļu maksātāji pildītu savus pienākumus nodokļu jomā, kā arī sodīt pārkāpējus, soda nauda ir līdzeklis, kas nodrošina, lai valsts tai pienākošos nodokļus saņemtu. Ja nodokļu maksātājs nodokļu likumu nav pārkāpis ar nodomu vai aiz neuzmanības, soda naudas uzlikšana nesasniedz nevienu no minētajiem mērķiem. (*Lieta Nr.SKA-4*).....21

Tiesai bija jānoskaidro likuma "Par nodokļiem un nodevām" 18.panta 10.punkta jēga no vēsturiskā aspekta, proti, kāda bijusi likumdevēja griba, grozot šo tiesību normu tādā veidā, ka tajā tika iekļauts nodokļu administrācijas pienākums paziņot nodokļu maksātājam par audita veikšanu: vai ar minētajiem grozījumiem bija paredzēts tikai nodokļu administrācijas pienākums informēt nodokļu maksātāju par to, ka uzņēmumā notikis nodokļu audits, lai nodokļu maksātājs attiecīgi varētu sagatavot nepieciešamos dokumentus, vai arī šīs tiesību normas jēga bijusi tā, lai nodokļu maksātājam būtu iespēja pašam līdz audita veikšanas uzsākšanai pārbaudīt savu grāmatvedību un nepieciešamības gadījumā iesniegt deklarāciju labojumus, ja nodokļu maksātājs konstatēs savas kļūdas.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 246.panta trešo daļu tiesas spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam. No minētās normas izriet, ka spriedums nedrīkst būt pretrunīgs. (*Lieta Nr.SKA-243*) 243

Par pašvaldībām

Ja pašvaldība nav izmantojusi nevienu no trīs iespējām, kā risināt jautājumu par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu: a) izveidot savu iestādi – regulatoru; b) noslēgt līgumu ar sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisiju; c) izveidot kopīgu regulatoru ar citu pašvaldību, piedaloties regulatora locekļu iecelšanā), bet uzticējusi minētā jautājuma risināšanu citas pašvaldības sabiedrisko pakalpojumu regulatoram, tā šādā gadījumā ir darbojusies ārpus sava pilnvaru apjoma.

Lai noskaidrotu, vai piemērojamas tiesību normu pretrunu (kolīzijas) risināšanas metodes, jānoskaidro, vai tiesību normu kolīzija tiešām pastāv, tas ir, vai uz vienu faktisko sastāvu pilnībā vai daļēji var attīstīt vairākas tiesību normas, vai tās viena otru izslēdz, modificē vai papildina. Tā kā no likuma "Par pašvaldībām" un likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" tiesību normām pietiekami skaidri izriet, ka sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu nevar deleģēt citai pašvaldībai, taču pašvaldības var izveidot kopīgu regulatoru, secināms, ka tiesību normas, kas noteiktas likuma "Par pašvaldībām" 10.panta trešajā daļā, 21.panta pirmās daļas 14.punktā, no vienas puses, un likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 8.pantā,

no otras puses, viena otru neizslēdz, bet gan papildina. Līdz ar to starp minētajām tiesību normām nepastāv tiesību normu kolīzija un tādēļ šajā gadījumā nav piemērojamas kolīzijas risināšanas metodes.

(*Lieta Nr.SKA-7*) 353

Ja pašvaldība savu organizatorisko funkciju – organizēt ūdensapgādi – ir pildījusi, nodibinot pašvaldības uzņēmumu un nododot tās valdījumā ūdensvada un kanalizācijas tīklu, par zaudējumiem, ko, veicot komercdarbību, ir nodarījis šis uzņēmums, vispirms atbild komercsabiedrība, nevis tās izveidotājs – pašvaldības orgāns.

Likuma "Par pašvaldībām" 7.pants nav interpretējama tādā veidā, ka gadījumā, ja pašvaldības izveidota komercsabiedrība, kam nodota attiecīgās funkcijas veikšana, izdara zaudējumus, tos sedz no pašvaldības, nevis attiecīgās komercsabiedrības budžeta. Publiskā persona administratīvā procesa kārtībā atbild tikai par to, lai attiecīgā funkcija tiktu veikta, savukārt par zaudējumiem, ko veic komercsabiedrība, kam attiecīgās funkcijas veikšana ir nodota, atbild attiecīgā komercsabiedrība civiltiesiskā kārtībā. (*Lieta Nr.SKA-332*) 825

Pašvaldības lēmums par pirmpirkuma tiesību izmantošanu, kas pieņemts saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 78.pantu, ir pieņemts publisko tiesību ietvaros un ir atzīstams par administratīvo aktu. Tā kā minētais pants rada vajadzību pašvaldībai izvērtēt attiecīgā nekustamā īpašuma iegādes nepieciešamību saistībā ar tās funkciju izpildi, šādi lēmumi ir atzīstami par izdošanas izvēles administratīvajiem aktiem, kuros ir nepieciešams iekļaut lietderības apsvērumus uz šāda lēmuma pieņemšanas nepieciešamību.

Lai arī pašvaldībai konkrētā brīdī kā attiecīgās tiesību normas piemērotājai ir kompetence aizpildīt jēdzienu "pašvaldības funkcijas" ar noteiktu saturu, tomēr, nosakot šo saturu, pašvaldībai jāievēro likumā "Par pašvaldībām" vai citā tiesību aktā noteiktās pašvaldības funkcijas.

Pašvaldībai lēmumā par pirmpirkuma tiesību izmantošanu ir jānorāda, konkrēti kuru no tiesību akta izrietošu funkciju īstenošanai attiecīgo nekustamo īpašumu tā izmantos un kādēļ šo funkciju īstenošanai ir nepieciešams tieši konkrētais nekustamais īpašums.

Pašvaldības pirmpirkuma tiesību izmantošana nav paredzēta pašvaldību fiskālo vajadzību apmierināšanai. Tāpat pašvaldība ar pirmpirkuma tiesībām piešķirtās privilēģijas nevar izmantot nolūkā veikt komercdarbību. Šo tiesību izmantošanas pamatā var būt tikai nepieciešamība pēc attiecīgā nekustamā īpašuma noteiktu publisku funkciju izpildīšanas. Savukārt finanšu līdzekļu nepieciešamība un konkrētā darījuma iespējamais izdevīgums nav pietiekams pamats, lai pašvaldība izmantotu 78.pantā noteiktās pirmpirkuma tiesības.

Administratīvajā procesā ir nodalāmi jēdzieni "kompetences pārkāpšana" un "administratīvā akta tiesiskums". Kompetences pārkāpums rodas tajos gadījumos, kad amatpersona pieņemusi lēmumu jautājumā, kas tai nebija piekritīgs (ultra vires), un šādu

lēmumu ir pamats atzīt par spēkā neesošiem no tā pieņemšanas brīža. Savukārt administratīvā akta tiesiskums ir vērtējams saistībā ar šī akta atbilstību procesuālajām un materiālajām tiesību normām. Konstatējot tādu tiesību normu pārkāpumu, kas novedis pie nepareiza administratīvā akta izdošanas, atkarībā no tā, vai administratīvais akts vēl joprojām ir spēkā, vai tas jau ir izpildīts, ir pamats administratīvā akta atcelšanai vai tā atzīšanai par prettiesisku. Līdzīgi ir ar faktisko rīcību. Līdz ar to gadījumos, kad tiek izvērtēts administratīvā akta tiesiskums, vairs nepastāv šaubas par to, ka attiecīgā iestāde vai amatpersona, kura izdevusi administratīvo aktu, nav pārkāpusi noteikto kompetenci. (*Lieta Nr.SKA-275*).....382

Pašvaldības vadītāja atstādināšana no amata atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 93.panta pirmajai daļai ir ministra tiesība, izmantojot viņam likumā piešķirto diskrecionāro varu. Attiecīga rīkojuma nepieņemšana attiecībā uz pašvaldības vadītāju par pieļautajiem likuma pārkāpumiem nerada citam domes deputātam tiesības par šādu jautājumu vērsties ar pieteikumu administratīvajā tiesā, jo nav konstatējama personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu esamība attiecīgā administratīvā akta izdošanā, proti, administratīvais akts (ministra rīkojums par pašvaldības vadītāja atstādināšanu) radītu tiesiskās sekas tikai pašvaldības vadītājam. (*Lieta Nr.SKA-501*) 932

Tā kā lietderības apsvērumu kontrolei tiesā ir noteiktas robežas, tiesa nav tiesīga valsts pārvaldes iestādes vietā pieņemt lēmumu par lietderību. Tiesa ir tiesīga pārbaudīt, vai iestāde rīcības brīvību ir izmantojusi atbilstoši pilnvarojumam un vai tā nav pārkāpusi likumā noteiktos lietderības apsvērumu ietvarus. (*Lieta Nr.SKA-261*) 683

Par pievienotās vērtības nodokli

Komersantam ir brīvas iespējas izvēlēties darījumu partneri, un tāpēc tam ir jāizvērtē, kādus riska elementus ietver darījums, kurā tas iesaistās. Priekšnodokļa atskaitīšanas gadījumā komersantam ir pietiekama iespēja samazināt šo risku, iegūstot informāciju par darījumu partneri un nodokļu rēķinu.

Apstākļi, ka komersants, nepārliecinoties par nodokļu rēķinu īstumu, kaut arī tam bija iespēja to darīt, uzskatīja, ka tam nebija pamata apšaubīt darījumu partnera godprātīgumu, ir viņa neuzmanības rezultāts, par kuru viņam var iestāties atbildība.

Ja dokuments ir viltots, to nevar uzskatīt par nodokļu rēķinu likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestās daļas izpratnē.

Kaut arī no lietas apstākļiem izrietētu, ka attiecībā uz komersanta darījuma partneri būtu pamats piemērot likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 15.panta ceturto daļu, komersantam nav subjektīvu tiesību prasīt, lai tiktu sodīts tās darījumu partneris. Tāpat citas personas sodīšana nevar būt par pamatu komersanta atbrīvošanai no atbildības par pārkāpumiem. Tādējādi arī tiesai nav jāpārbauda lieta

par komersanta darījuma partnera sodīšanu vai pienākumu samaksāt nodokli, šim ziņām nav nozīmes komersanta lietas izspriešanā, un tiesai tos nevajag pieprasīt. (*Lieta Nr.SKA-103*) 102

Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 10.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktās personas tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu nevar pamatot tikai ar argumentu, ka dokumenti – nodokļu rēķini – noformēti atbilstoši tiesību normu prasībām, bet ir jākonstatē, ka preces ir saņemtas no nodokļu rēķinos norādītās ar pievienotās vērtības nodokli apliekamās personas. (*Lieta Nr.SKA-39*) 58

Nodokļa 0 procentu likme atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 13.panta sestajai daļai piemērojama tikai tad, ja pakalpojums tiek sniegts fiziskai personai, kura nav Latvijas Republikas iedzīvotājs.

Gadījumos, kuros varētu pieņemt, ka pakalpojums ir sniegts nevis juridiskajai personai, bet gan ārvalstu tūristiem, personai, kura pakalpojumam vēlas piemērot 0 procentu likmi, ir pienākums pierādīt, ka pakalpojumu saņēmējs ir ārvalstu tūrists atbilstoši likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 13.panta sestajai daļai. Šajā gadījumā personai ir jānodrošina pierādījumi, ka attiecīgo personu pastāvīgā dzīvesvieta ir ārvalsts.

Gadījumi, kad piemērojama nodokļa 0 procentu likme, ir jāinterpretē šauri, ņemot vērā, ka tie ir izņēmums no vispārējā principa, saskaņā ar kuru ar PVN tiek aplikti visi pakalpojumi, ko pret atlīdzību sniedz nodokļa maksātājs.

Atbilstoši vispārīgajiem pierādīšanas principiem tiesības uz izņēmumu jāpierāda tam, kas šo izņēmumu prasa. Privātpersonu pienākums nodrošināt nepieciešamos pierādījumus palielinās proporcionāli tam, cik ļoti lēmuma pieņemšanas process notiek pašas privātpersonas interesēs. Šādos gadījumos attiecībā uz faktiem, kas veicina labvēlīga lēmuma pieņemšanu, ir dabiski un atbilstoši pierādījumu nastu uzlikt privātpersonai, nevis nodokļu administrācijai. ņemot vērā, ka nodokļu kontroles efektivitāte ir atzīta par vienu no sabiedrības prioritārajām interesēm, šāda prasība ir samērojama ar individuālo interešu ierobežojumu. (*Lieta Nr.SKA-94*) 89

Nodokļu rēķini, ko persona darījuma partnera vietā pašrocīgi izrakstījusi un reģistrējusi savos grāmatvedības reģistros, nav atzīstami par nodokļu rēķiniem. (*Lieta Nr.SKA-270*) 269

Par nodokļu rēķiniem izmantojami dokumenti, kuri noformēti Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Pielāvums, ka atsevišķu rekvizītu nenorādīšana nodokļa rēķinā neizslēdz iespēju konstatēt darījuma būtību, izvērtējams katrā konkrētā lietā atsevišķi.

Administratīvā procesa likuma 154.panta pirmā daļa prasa, lai tiesa savus secinājumus izdarītu tikai pēc tam, kad vispusīgi, pilnīgi un objektīvi ir pārbaudīti pierādījumi lietā. Tiesas pienākums ir pārbaudīt pierādījumus par faktiem, kas minēti administratīvā akta pamatojumā,

un, ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesas pienākums ir savākt tos pēc savas iniciatīvas.
(*Lieta Nr.SKA-73*) 79

Svarīgi ir konstatēt, vai izsniegtā preču pavadzīme-rēķins atbilst faktiski notikušam darījumam. Gadījumā, ja Valsts ieņēmumu dienests pamatoti apšaubā, vai darījums ir faktiski noticis, personai, kas izmanto tiesības atskaitīt priekšnodokli, ir jāpierāda likumā noteikto priekšnoteikumu esamība, proti, tai jāspēj pierādīt, ka darījums ir faktiski noticis.

Tiesības atskaitīt priekšnodokli pastāv tikai tad, ja vienlaikus pastāv visi priekšnodokļa atskaitīšanas priekšnoteikumi. Ja iztrūkst kaut viens no priekšnoteikumiem, personai nav tiesību atskaitīt priekšnodokli, un tādējādi nav nepieciešams vērtēt pārējo priekšnoteikumu esamību.
(*Lieta Nr.SKA-208*) 168

Tiesai, izvērtējot priekšnodokļa atskaitīšanas priekšnoteikumu pastāvēšanu, ir jāvērtē noslēgtā darījuma ekonomiskais pamatojums. Darījuma ekonomiskais pamatojums ir ietverts vienā no priekšnoteikumiem priekšnodokļa atskaitīšanai – pakalpojums tiek izmantots savu ar PVN apliekamo darījumu nodrošināšanai.

Tā kā nodokļu administrēšana ietilpst publisko tiesību sfērā, līgumi, kas noslēgti privāto tiesību jomā, vien nevar kalpot par kritēriju attiecīga lēmuma pieņemšanai nodokļu sfērā. (*Lieta Nr.SKA-233*) 210

Tikai likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 8.panta sestajā daļā noteiktajā kārtībā noformēti dokumenti ir izmantojami par nodokļu rēķiniem, kuri arī ir pamats priekšnodokļa atskaitīšanai.
(*Lieta Nr.SKA-10*) 35

Par policiju

Ja tiek konstatēta pretruna starp dažāda juridiska spēka tiesību normām, piemēro to tiesību normu, kurai ir augstāks juridiskais spēks. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 15.panta otrajai daļai likums ārējo normatīvo aktu juridiskā spēka hierarhijā ieņem augstāku vietu nekā Ministru kabineta noteikumi.

Ņemot vērā to, ka likums "Par policiju" vai kāds cits speciālais likums neparedzēja policijas darbiniekiem tiesības saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem atbilstoši Valsts civildienesta likuma 2.panta trešajai daļai bija attiecināma Valsts civildienesta likuma 25.panta norma, kas paredz ierēdņa tiesības bērna piedzimšanas gadījumā saņemt pabalstu sešu mēnešalgu apmērā.

Ja speciālajā likumā nav noteikts cits regulējums, tad piemērojamas attiecīgās Valsts civildienesta likuma normas. Līdz ar to, kamēr likumā "Par policiju" netika ietverts regulējums par pabalstu piešķiršanu bērna

piedzimšanas gadījumā, attiecībā uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem bija piemērojams Valsts civildienesta likuma 25.pants.
(*Lieta Nr.SKA-242*) 424

Lai konstatētu, ka persona ir izdarījusi pārkāpumu, kas paredzēts Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.pantā (atrašanās sabiedriskās vietās tādā reibuma stāvoklī, kas aizskar cilvēka cieņu), nav nepieciešams konstatēt sabiedriskās kārtības traucējumu vai nepakļaušanos policijas darbiniekam (sabiedriskās kārtības traucējums vai nepakļaušanās policijas darbinieka prasībām ir citu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā ietvertu pārkāpumu sastāvs). Tādēļ attiecībā uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 171.panta iespējamo pārkāpumu nav būtiski, vai persona nav bijusi bīstama sabiedrībai un nav izrādījusi agresijas izpausmes.

Personas aizturēšanai ir tiesisks pamats, ja tas ir izdarīts ar mērķi, lai pārtrauktu tās atrašanos sabiedriskā vietā tādā reibuma stāvoklī, kas aizskar cilvēka cieņu. (*Lieta Nr.SKA-284*) 767

Tā kā par kaitējumu, kas nodarīts Černobiļas atomelektrostācijas avārijas seku likvidēšanas darbos iesaistītajām personām, atbildīga ir PSRS, ar Latvijas Republikas pieņemtajiem normatīvajiem aktiem šādām personām, kuras dzīvo Latvijā, ir nodrošinātas tikai papildu sociālās garantijas.

Atbilstoši Augstākās padomes 1991.gada 4.jūnija lēmuma "Par Latvijas Republikas likuma "Par policiju" spēkā stāšanās kārtību" 4.punkta otrajai daļai milicijas darbiniekiem, kas no PSRS milicijas pārgājuši policijas dienestā, tiek saglabātas tās garantijas, kas saistītas ar viņu speciālo dienesta pakāpi. Atbildība par veselībai nodarīto kaitējumu nav saistīta ar cietušās personas dienesta pakāpi. Tādējādi likuma "Par policiju" 23.pants nav attiecināms uz pieteicēju par viņam nodarīto veselības kaitējumu, piedaloties Černobiļas atomelektrostācijas avārijas seku likvidācijas darbos. (*Lieta Nr.SKA-74*) 633

Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem

Ja pašvaldība nav izmantojusi nevienu no trīs iespējām, kā risināt jautājumu par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu: a) izveidot savu iestādi – regulatoru; b) noslēgt līgumu ar sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisiju; c) izveidot kopīgu regulatoru ar citu pašvaldību, piedaloties regulatora locekļu iecelšanā), bet uzticējusi minētā jautājuma risināšanu citas pašvaldības sabiedrisko pakalpojumu regulatoram, tā šādā gadījumā ir darbojusies ārpus sava pilnvaru apjoma.

Lai noskaidrotu, vai piemērojamas tiesību normu pretrunu (kolīzijas) risināšanas metodes, jānoskaidro, vai tiesību normu kolīzija tiešām pastāv, tas ir, vai uz vienu faktisko sastāvu pilnībā vai daļēji var attiecināt vairākas tiesību normas, vai tās viena otru izslēdz, modificē vai papildina. Tā kā no likuma "Par pašvaldībām" un likuma "Par

sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" tiesību normām pietiekami skaidri izriet, ka sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu nevar deleģēt citai pašvaldībai, taču pašvaldības var izveidot kopīgu regulatoru, secināms, ka tiesību normas, kas noteiktas likuma "Par pašvaldībām" 10.panta trešajā daļā, 21.panta pirmās daļas 14.punktā, no vienas puses, un likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 8.pantā, no otras puses, viena otru neizslēdz, bet gan papildina. Līdz ar to starp minētajām tiesību normām nepastāv tiesību normu kolīzija un tādēļ šajā gadījumā nav piemērojamas kolīzijas risināšanas metodes. (Lieta Nr.SKA-7) 353

Par uzņēmumu gada pārskatiem

Lai savu dalībnieku finanšu ieguldījumus uzņēmums būtu tiesīgs atspoguļot tādā grāmatvedības dokumentu postenī, kas netiek ņemts vērā uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšanai, pašam uzņēmumam jāpierāda, ka šie finanšu ieguldījumi noformēti atbilstoši tiesību normās paredzētajām prasībām. (Lieta Nr.SKA-11) 43

Par uzņēmumu ienākuma nodokli

Lai savu dalībnieku finanšu ieguldījumus uzņēmums būtu tiesīgs atspoguļot tādā grāmatvedības dokumentu postenī, kas netiek ņemts vērā uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšanai, pašam uzņēmumam jāpierāda, ka šie finanšu ieguldījumi noformēti atbilstoši tiesību normās paredzētajām prasībām. (Lieta Nr.SKA-11) 43

Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju

Administratoram ir pienākums triju dienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas par bankrota procedūras uzsākšanu nosūtīt šo lēmumu reģistrēšanai Uzņēmumu reģistram. Nosakot likumā trīs dienu termiņu šāda lēmuma iesniegšanai, likumdevēja ratio legis bija nodrošināt lēmuma par bankrota procedūras uzsākšanu pēc iespējas ātrāku reģistrēšanu Uzņēmumu reģistrā, lai ieinteresētās trešās personas būtu informētas par šāda lēmuma pieņemšanu attiecībā uz konkrēto uzņēmumu (uzņēmējsabiedrību). (Lieta Nr.SKA-172).....759

Par Valsts ieņēmumu dienestu

Lai Valsts ieņēmumu dienests, pamatojoties uz likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta otrās daļas 16.punktu, būtu tiesīgs nodrošināt pret personu tiesā cejamo prasību, jāpastāv vairākiem priekšnoteikumiem: 1) jāiegūst pierādījumi, 2) pierādījumiem jāapliecina nodokļa maksātāja apzinātas, tīšas darbības par viņa negodprātību un 3) šīm darbībām jābūt tādām, kas var novest pie nodokļu parādu piedziņas neiespējamības.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 67.pantam administratīvā akta pamatojuma princips nozīmē faktisko un tiesisko apstākļu, kā arī lietderības apsvērumu norādi administratīvajā aktā. (Lieta Nr.SKA-42) 68

Neskatoties uz to, ka Valsts ieņēmumu dienesta rīkojumā, ar kuru personai nodibinātas valsts civildienesta attiecības, papildus apstāklim, ka persona iecelta amatā uz promesoša ierēdņa laiku, norādīts arī konkrēts civildienesta pildīšanas datums, datumam ir tikai pakārtota nozīme. Proti, personai nevar rasties tiesiskā palāvība pildīt civildienestu līdz rīkojumā norādītajam datumam, ja persona ir iecelta civildienestā uz noteiktu laiku, nosakot šāda dienesta apstākļus, t.i., nosakot, ka persona iecelta civildienestā uz cita ierēdņa prombūtnes laiku. (Lieta Nr.SKA-295).....689

Par valsts pensijām

Likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 34.punkta piemērošanas gadījumi ir jānošķir no šā paša likuma 24. un 25.panta piemērošanas gadījumiem. Likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 34.punkts noteic pensijas minimālajam apmēram piemērojamo koeficientu, savukārt likuma 24. un 25.pants noteic kārtību, kādā veicams jau piešķirtas pensijas pārrēķins sakarā ar papildus veiktām sociālās apdrošināšanas iemaksām. No minētajām tiesību normām izriet, ka personai, ņemot vērā konkrēto faktisko situāciju un to, ka pensijas pārrēķins var tikt veikts ne biežāk kā reizi trijos gados, ir tiesības izvēlēties, kad tai ir izdevīgāk lūgt pensijas pārrēķinu sakarā ar papildus veiktām sociālās apdrošināšanas iemaksām. Šā iemesla dēļ Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra nevar veikt pensijas pārrēķinu bez pensijas saņēmēja pieteikuma. (Lieta Nr.SKA-314) 535

Tā kā apelācijas instances tiesā piemērotais likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkts vēlāk ar Satversmes tiesas spriedumu atzīts par neatbilstošu augstāka juridiskā spēka tiesību normai, tas uzskatāms par jaunatklātu apstākli apelācijas instances tiesas sprieduma atcelšanai un lietas nodošanai jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai. (Lieta Nr.SJA-8) 955

Tiesības saņemt pensionāram aprēķināto un neizmaksāto pensiju (prasījuma tiesību) var nodot citai personai un aprēķinātās neizmaksātās pensijas prasījuma tiesība ieskaitāma mantojuma kopībā. Likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmās daļas mērķis ir radīt apstākļus, lai personas, kuru materiālo stāvokli varēja ietekmēt pensionāra nāve, bez formalitātēm, kādas prasa mantojuma lietas kārtošana, nekavējoties varētu saņemt pensionāram aprēķināto, bet neizmaksāto pensiju. Ja šādu tuvinieku nav vai tie atsakās saņemt neizmaksāto pensiju, prasījuma tiesību var izmantot citi likumiskie vai testamentārie mantinieki. Līdz ar to likuma "Par valsts pensijām" 37.panta pirmā daļa atzīstama par speciālo tiesību normu attiecībā pret Civillikumā noteikto vispārējo mantošanas kārtību. (Lieta Nr.SKA-299) 528

Pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes vēlēšanu likums

Vēlēšanu tiesību pārkāpumi var būt par pamatu vēlēšanu rezultātu atcelšanai tikai tad, ja tie ietekmējuši vēlēšanu rezultātus – attiecīgās domes (padomes) deputātu vietu sadalījumu starp politiskajām organizācijām (partijām), politisko organizāciju (partiju) apvienībām un vēlētāju apvienībām. (*Lieta Nr.SKA-468*) 733

Pilsonības likums

Personām, kuras Latvijā ieradās pēc 1940.gada 17.jūnija, lai pildītu militāro dienestu PSRS bruņotajos spēkos Latvijas teritorijā, līdz to demobilizēšanās brīdim nebija tiesību Latvijas Republikā uzturēties pastāvīgi un brīvi izraudzīties savu dzīvesvietu.

Pilsonības likuma 14.panta otrās daļas 4.punkts, kas paredz naturalizācijas iesniegumu izskatīšanas secību, ir piemērojams, ja ievēroti naturalizācijas vispārīgie noteikumi, tostarp, ja personai ir tiesības naturalizēties. (*Lieta Nr.SKA-56*).....626

Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums

Tiesas izdarīto juridisko vērtējumu attiecībā uz iestādes pieņemtā lēmuma juridisko dabu nevar atzīt par lietas faktisko apstākli. Tādēļ arī tiesas konstatētais, ka lietā nepastāv strīds par lietas faktiskajiem apstākļiem, bet pastāv strīds par to, kā kvalificējams iestādes lēmums, nav pretrunīgs.

Par Administratīvā procesa likuma 251.panta piektās daļas 1.punkta pārkāpumu nav uzskatāms apstāklis, ka tiesa ir pārņēmusi viena procesa dalībnieka traktējumu. Ja tiesa, izvērtējot kādu apstākli, nonāk pie secinājuma, ka tās vērtējums sakrīt ar kāda no procesa dalībnieka vērtējumu, tiesa šo vērtējumu norāda spriedumā, to argumentēti pamatojot.

Apelācijas instances tiesai nav jāņem par pamatu pirmās instances tiesas spriedums un jāanalizē katrs tās secinājums. Ir pilnīgi pietiekami, ka apelācijas instances tiesa savu attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu ir norādījusi vienā teikumā, jo apelācijas instances tiesai ir jāizskata lieta pēc būtības, tas ir, pašai jāvērtē visi fakti un jāmotivē savi secinājumi.

Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 6.panta otrā daļa papildina šā likuma 2.panta otro daļu un 4.panta otro daļu, nosakot kārtību, kādā ziedojumi ir iemaksājami. Turklāt šā likuma 6.panta otrās daļas izpratnē par ziedojumu uzskatāma atsevišķo ziedojumu kopējā summa.

Kaut arī Administratīvā procesa likuma 72.pants expressis verbis paredz tikai pārrakstīšanās vai matemātiskā aprēķina kļūdu labošanu, nebūtu saprātīgi Administratīvā procesa likumā noteiktās procesuālās garantijas tulkot tādējādi, ka iestāde pati nevar labot citas kļūdas gadījumā, ja kļūdu labošana neietekmē administratīvo aktu pēc būtības. Ņemot vērā valsts pārvaldes efektivitātes un procesuālās ekonomijas principu, ir pieļaujams, ka gadījumā, ja pienākumu vai tiesību loks nemainās, iestāde izdara labojumu, papildinot sākotnējo lēmumu.

Procesa dalībnieku uzklaušanās pienākums attiecas tikai uz tiem apstākļiem, no kuriem ir atkarīga lēmuma pieņemšana. Gadījumā, ja lietas izskatīšanas gaitā jauni apstākļi, kas varētu ietekmēt lietas izskatīšanu, nav parādījušies, iestādei nav pienākums personu papildus uzklaut.

Administratīvā akta adresātu ir vēlams uzklaut ne tikai par faktiem, bet arī tiesību jautājumiem, jo, lai veiktu subsumpciju, svarīgas ir abas premissas – fakti un tiesību normas interpretācija, tāpēc iestādei būtu jābūt ieinteresētai noskaidrot arī ieinteresēto personu viedokli par tiesību normas interpretāciju. Tomēr, tā kā tiesību normu interpretācija ir iestādes kā normas piemērotājas neatņemams pienākums, adresāta neuzklaušanās par tiesību jautājumu nevar uzskatīt par tik būtisku procesuālu pārkāpumu, lai tā dēļ atceltu administratīvo aktu.

(*Lieta Nr.SKA-171*) 660

Prokuratūras likums

Prokuratūras darbības var tikt veiktas valsts pārvaldes jomā un prokurora iesniegums var būt administratīvais akts, ja tas konkrētajā gadījumā satur visas Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā noteiktās administratīvā akta pazīmes. (*Lieta Nr.SKA-372*) 846

Rīgas brīvostas likums

Saņemot visus labumus no kalpojošās lietas, servitūta lietotājam arī jānes visas ar to saistītās nastas un apgrūtinājumi, izņemot atbildību par parādiem, kas guļ uz lietu, neizņemot šo parādu procentus. Visas uz kalpojošo lietu gulstošās reālnastas, nodokļi un nodevas, kā arī kārtējās un ārkārtējās piegādes, apdrošināšanas prēmijas, uztura devumi jānes un jāpilda lietotājam.

Ja konstatē pretrunu starp vienāda juridiska spēka vispārējo un speciālo tiesību normu, vispārējo tiesību normu piemēro tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma. (*Lieta Nr.SKA-1*) 345

Tiesu izpildītāju likums

Pieteikums par zvērīnāta tiesu izpildītāja darbībām, izpildot spriedumu, nav skatāms administratīvā procesa kārtībā, bet izskatāms vispārējās jurisdikcijas tiesā Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

(*Lieta Nr.SKA-126*) 780

Valsts civildienesta likums

Ja likumdevēja deleģējums Ministru kabinetam noteikt policijas darbiniekiem pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā netiek konstatēts, uzskatāms, ka Ministru kabineta noteikumos ietvertajam attiecībā uz šo jautājumu trūkst tiesiska pamatojuma un šie noteikumi nav piemērojami.

Likumdevējam nav liegts speciālajā likumā paredzēt policijas darbiniekiem atšķirīgu bērna piedzimšanas pabalsta apjomu un izmaksas kārtību, kas būtu pamats Valsts civildienesta likuma normu nepiemērošanai, taču, ja likumdevējs šādu atšķirīgu pabalsta apjomu policijas darbiniekiem pienācīgā veidā speciālajā likumā nav nostiprinājis, policijas darbinieki ir tiesīgi pieprasīt Valsts civildienesta likuma 25.pantā noteikto tiesību ievērošanu arī attiecībā pret viņiem kā specializētā valsts civildienesta ierēdņiem.

Gadījumos, ja iztulkotā norma, izmantojot visas pārējās iztulkošanas pamatmetodes nepārprotami pieļauj tikai vienu risinājumu, bet likumdevēja griba tikpat skaidri norāda uz citu risinājumu, tiesību normas tekstam dodama priekšroka, jo pēc vispārīgā principa iztulkošanas priekšmets ir tiesību normas teksts. Likumdevēja griba ir jāņem vērā tiktāl, cik tā ir saistāma vai atklājama no likuma teksta, tas ir, pamatojoties uz likumdevēja vēsturisko gribu, nepieciešams noskaidrot, kāda jēga var būt likumam šodien tā saprātīgā izpratnē. (*Lieta Nr.SKA-398*) 445

Ja tiek konstatēta pretruna starp dažāda juridiska spēka tiesību normām, piemēro to tiesību normu, kurai ir augstāks juridiskais spēks. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 15.panta otrajai daļai likums ārējo normatīvo aktu juridiskā spēka hierarhijā ieņem augstāku vietu nekā Ministru kabineta noteikumi.

Ņemot vērā to, ka likums "Par policiju" vai kāds cits speciālais likums neparedzēja policijas darbiniekiem tiesības saņemt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem atbilstoši Valsts civildienesta likuma 2.panta trešajai daļai bija attiecināma Valsts civildienesta likuma 25.panta norma, kas paredz ierēdņa tiesības bērna piedzimšanas gadījumā saņemt pabalstu sešu mēnešalgu apmērā.

Ja speciālajā likumā nav noteikts cits regulējums, tad piemērojamas attiecīgās Valsts civildienesta likuma normas. Līdz ar to, kamēr likumā "Par policiju" netika ietverts regulējums par pabalstu piešķiršanu bērna

piedzimšanas gadījumā, attiecībā uz specializētā valsts civildienesta ierēdņiem bija piemērojams Valsts civildienesta likuma 25.pants.

(*Lieta Nr.SKA-242*) 424

Valsts kontroles likums

Tā kā Valsts kontroles padome pēc būtības un satura nav pārskatījusi Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģijas lēmumu, bet ir pārskatījusi šo lēmumu tikai par trīs pieteicēja iesniegtajiem argumentiem, Senātā nav izvērtējami pārējie argumenti, kas norādīti Valsts kontroles Privatizācijas procesa revīzijas departamenta kolēģijas lēmumā.

Valsts kontroles likuma 46.panta pirmās daļas 2.punkts tulkojams, ievērojot Valsts kontroles uzdevumus, darbības mērķus un starptautiski atzītos audita standartus, nevis tulkojams Komerclikuma vai citu uzņēmējdarbību regulējošo tiesību normu izpratnē. Tā kā Latvijas Republikas ieguldījums Lattelekom SIA ir 51% no sabiedrības statūtu fonda, valstij šajā sabiedrībā ir būtiska līdzdalība un saskaņā ar Valsts kontroles likuma 46.panta pirmās daļas 2.punktu Lattelekom SIA ir pakļauta Valsts kontroles revīzijai.

Tā kā Valsts kontroles veiktā revīzija Lattelekom SIA bija vērsta uz to, lai civiltiesiskā strīdā starp viena uzņēmuma diviem dalībniekiem – Latvijas Republiku un "Tilts Communication" – viena puse iegūtu sev nepieciešamo informāciju tiesvedības procesam, Valsts kontrole ir darbojusies pretēji Valsts kontroles likuma 2.pantā noteiktajiem Valsts kontroles darbības mērķiem. (*Lieta Nr.SA-4*) 552

Valsts kontroles likuma 65.panta mērķis ir bijis nodrošināt tiesas kontroli nevis jebkuram valsts kontroles pieņemtajam lēmumam, bet tikai lēmumam, kas tieši aizskar attiecīgā tiesību subjekta vai, izņēmuma gadījumā, arī atsevišķas tā iestādes (revidējamās vienības) tiesības un tiesiskās intereses. Tādēļ šajā pantā paredzētās tiesības pārsūdzēt Valsts kontroles padomes lēmumu nav attiecināms uz gadījumu, kad attiecīgais lēmums nav vērsts uz tiešu tiesisko seku radīšanu, bet kalpo par pamatu citas – civilās, kriminālās vai administratīvās – lietas ierosināšanai.

Ja attiecīgajā gadījumā Valsts kontroles padomes lēmums ietver faktus, par kuru pārbaudi ierosināti procesi civilprocesaālajā un kriminālprocesaālajā kārtībā, kā arī administratīvajā tiesā, Senātā ierosinātās lietas izskatīšana par konkrēto Valsts kontroles lēmumu nav iespējama, iekams stājas spēkā spriedums vai lēmums attiecīgajā lietā. Tādējādi tiesvedība šādos gadījumos ir apturama. (*Lieta Nr.SA-1*) 965

Valsts pārvaldes iekārtas likums

No Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 7.punkta izriet, ka par iekšējiem lēmumiem tiek uzskatīti nevis galīgie gribas izteikumi, bet tikai procesuāla rakstura lēmumi. Ja apstrīdētais Ministru kabineta lēmuma punkts satur galīgu gribas izteikumu – uzdevumu iestādes struktūrvienībai, šī lēmuma punkts nav iekšējs lēmums, bet ir pārvaldes lēmums, kas adresēts šīs iestādes struktūrvienībai. Taču minētais nenozīmē, ka šāds lēmums uzskatāms par administratīvo aktu.

Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajā daļā minētā iestādes iekšējā lēmuma izpratne ir plašāka nekā Valsts pārvaldes iekārtas likumā minētā iekšējā lēmuma izpratne. Administratīvā procesa likumā minētais iekšējais lēmums ietver arī pārvaldes lēmumus, kas attiecas uz citu iestādi vai amatpersonu (rīkojums u.c.). Šādi lēmumi nav administratīvie akti.

Faktiskās rīcības jēdziens ir jāinterpretē sašaurināti, jo pieteikumu pamatā var iesniegt privātpersonas, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas vai var tikt aizskartas, tas ir, jāpastāv personas subjektīvajām tiesībām. Lai noteiktu, vai pastāv subjektīvās publiskās tiesības, apstiprinoši jāatbild uz vienu no šiem jautājumiem: a) vai personai ir no objektīvajām tiesībām izrietošas tiesības no pārvaldes kaut ko prasīt, b) vai konkrētajā gadījumā personai ir tiesības prasīt, lai valsts pārvalde neiejauktos viņas tiesībās.

Valsts kancelejas lūgums atļaut Valsts kancelejas juriskonsultam iepazīties ar civillietas materiāliem nevar tikt uzskatīts par faktisko rīcību un tas nevar radīt personai tiesības to pārsūdzēt tiesā. Šāds lūgums nerada citas tiesiskas sekas kā vien pienākumu tiesnesei to izskatīt un lemt par tā apmierināšanu vai noraidīšanu, tas pats par sevi nevar radīt personas tiesību aizskārumu.

Administratīvā procesa likuma 121.panta trešajā daļā tiesai noteiktais pienākums norādīt iestādi, kuras kompetencē ir attiecīgās lietas izskatīšana, ir izpildāms vienīgi tad, ja pastāv iestāde, kurā lieta ir izskatāma. Gadījumā, ja jautājums nav izskatāms nevienā iestādē, tiesai tas nav jānorāda. (*Lieta Nr.SKA-148*) 790

4. Augstākās padomes lēmumi

Par Latvijas Republikas likuma "Par policiju" spēkā stāšanās kārtību

Tā kā par kaitējumu, kas nodarīts Černobiļas atomelektrostācijas avārijas seku likvidēšanas darbos iesaistītajām personām, atbildīga ir PSRS, ar Latvijas Republikas pieņemtajiem normatīvajiem aktiem šādām personām, kuras dzīvo Latvijā, ir nodrošinātas tikai papildu sociālās garantijas.

Atbilstoši Augstākās padomes 1991.gada 4.jūnija lēmuma "Par Latvijas Republikas likuma "Par policiju" spēkā stāšanās kārtību" 4.punkta otrajai daļai milicijas darbiniekiem, kas no PSRS milicijas pārgājuši policijas dienestā, tiek saglabātas tās garantijas, kas saistītas ar viņu speciālo dienesta pakāpi. Atlīdzība par veselībai nodarīto kaitējumu nav saistīta ar cietušās personas dienesta pakāpi. Tādējādi likuma "Par policiju" 23.pants nav attiecināms uz pieteicēju par viņam nodarīto veselības kaitējumu, piedaloties Černobiļas atomelektrostācijas avārijas seku likvidācijas darbos. (*Lieta Nr.SKA-74*) 633

5. Ministru kabineta noteikumi

Administratīvo aktu procesa noteikumi

(13.06.1995. noteikumi Nr.154)

Atbilstoši Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 84.punktam adresāta interesēm labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu iestāde varēja atcelt vairākos gadījumos, taču neviens no gadījumiem neparedzēja iespēju atcelt administratīvo aktu sakarā ar to, ka jaunais likums attiecas uz ievadītiem apstākļiem.

Ja administratīvais akts tiek atcelts sakarā ar tiesisko apstākļu maiņu, šādā gadījumā administratīvā akta atcelšanai jābūt pamatotai ar lietderības apsvērumiem. (*Lieta Nr.SKA-100*) 494

Bīstamo kravu pārvadājumu noteikumi

(05.08.2003. noteikumi Nr.435)

Ministru kabineta 2003.gada 5.augusta noteikumu Nr.435 "Bīstamo kravu pārvadājumu noteikumi" normas atsevišķām transportlīdzekļu grupām paredz atvieglotus noteikumus transportlīdzekļa atbilstības sertifikāta iegūšanai, taču tās neatbrīvo no pienākuma sertificēt transportlīdzekli, ar kuru pārvadā bīstamo kravu. (*Lieta Nr.SKA-301*) 439

Ceļu satiksmes noteikumi

(19.01.1999. noteikumi Nr.15)

Gadījumā, ja tiesa, izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, secina, ka lietderības apsvērumi nav izdarīti vai ir izdarīti kļūdaini, tā pati var izdarīt lietderības apsvērumus un lemt par soda mēru.

Apstākļi, ka pie dzīvojamās zonas nav izvietotas 528. un 529.celja zīme, pats par sevi vēl nenozīmē to, ka attiecīgā vieta nav uzskatāma par tādu, kas paredzēta jauktai gājēju un transportlīdzekļu satiksmei. Ja pie dzīvojamās ēkas ir izbūvēts laukums, kas paredzēts transportlīdzekļa stāvēšanai un transportlīdzekļa stāvēšana nerada traucējumus gājējiem un citiem transportlīdzekļiem braukšanai, tas uzskatāms par laukumu, kas paredzēts jauktai gājēju un transportlīdzekļu satiksmei, un šis laukums nav kvalificējams kā ietve Ministru kabineta 1999.gada

19.janvāra noteikumu Nr.15 "Ceļu satiksmes noteikumi" 89.9.apakšpunkta izpratnē. Tāpat šādai kvalifikācijai par pamatu nevar būt tikai apstāklis, ka ceļu pārvaldītājs attiecīgajā gadījumā nav izpildījis no Ceļu satiksmes likuma 5. un 6.panta izrietošo pienākumu aprīkot teritoriju ar atbilstošām ceļa zīmēm. Līdz ar to tas arī nevar radīt Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 122.¹panta pirmajā daļā minētā pārkāpuma sastāvu. (*Lieta Nr.SKA-244*) 433

Dabas resursu nodokļa aprēķināšanas un maksāšanas kārtība (18.06.2002. noteikumi Nr.244)

Lai konstatētu dabas resursu virslimita lietošanu vai virslimita piesārņojumu, ir jākonstatē, ka 1) personai ir izsniegta normatīvajos aktos noteiktā atļauja un 2) persona ir pārsniegusi konkrētajā atļaujā noteikto limitu. Tikai tādā gadījumā, ja pastāv abi minētie priekšnoteikumi vienlaicīgi, personai var tikt piemērots nodoklis par dabas resursu lietošanu virs limitiem vai par virslimita piesārņojumu.

Personai ir tiesības zināt, uz kāda normatīvā akta pamata institūcija ir pieņēmusi to vai citu lēmumu un kādi bija argumenti, kas to pamato. (*Lieta Nr.SKA-140*) 124

Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība (23.08.2001. noteikumi Nr.378)

Ja personai kaitējums radies pie vairākiem darba devējiem, tiesai ir iestādei jāievēro atbildības proporcionalitātes princips atbilstoši darba laikam apstākļos, kas veicināja saslimšanu ar arodslimību.

Ja personai darbs kaitīgu faktoru ietekmē bijis divos uzņēmumos, no kuriem viens ir izslēgts no Uzņēmumu reģistra un attiecībā uz šo uzņēmumu nav iestājušies Ministru kabineta 2001.gada 23.augusta noteikumu Nr.378 "Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība" 5.punktā noteiktie priekšnoteikumi, atbilstoši šo noteikumu 8.punktam Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai ir pienākums piešķirt personai kaitējuma atlīdzību par laiku, ko tā kaitīgu faktoru ietekmē nostrādājusi uzņēmumā, kas izslēgts no Uzņēmumu reģistra.

Juridiska fakta konstatēšana ar tiesas spriedumu ir nepieciešama tikai tad, ja personai nav iespējams citādā kārtībā saņemt attiecīgos dokumentus, kas apstiprina nepieciešamos faktus. Ja šādus dokumentus ir iespējams iegūt citādā veidā, nepastāv priekšnoteikums, lai juridiska fakta konstatāciju varētu prasīt tiesas ceļā. (*Lieta Nr.SKA-329*) 546

Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka fizisko personu apliekamo ienākumu (26.09.2000. noteikumi Nr.331)

Ar papildu deklarācijām, kuras iesniegtas saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 22.panta trešo daļu, nodokļu maksātājs neaprēķina budžetā maksājamo nodokli. Uz papildu deklarācijām likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 23.panta pirmā daļa neattiecas, jo šajā gadījumā budžetā maksājamo nodokli nosaka Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata. Tiesa papildu deklarācijas kļūdai pielīdzinājusi gada ienākumu deklarācijām, lai gan pēc savas juridiskās dabas tie ir atšķirīgi dokumenti.

Svarīgi noskaidrot, vai, personai iesniedzot papildu deklarācijas, Valsts ieņēmumu dienesta amatpersona atbilstoši Ministru kabineta 2000.gada 26.septembra noteikumiem Nr.331 "Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienests uz aprēķinu pamata nosaka fizisko personu apliekamo ienākumu" ir aizpildījusi attiecīgu maksātāja aptaujas veidlapu, kurā būtu apliecināts, ka papildu deklarācijā ir atspoguļota visa nepieciešamā informācija un personai vairāk nav ko piebilst. Pēc šādas aptaujas veidlapas aizpildīšanas personai vairs nav iespēju neko labot vai papildināt iesniegtajās papildu deklarācijās. (*Lieta Nr.SKA-371*) 316

Likuma "Par dabas resursu nodokli" atsevišķu normu piemērošanas kārtība (10.10.2000. noteikumi Nr.356)

Ja nodokļa apmērs, kas par konkrētās kravas iesaiņojumu būtu jāmaksā atbilstoši likumam, no nodokļa summas, kas aprēķināta atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem, atšķiras vairāk nekā simts reizes, Valsts ieņēmumu dienesta rīcība šādā gadījumā, neļaujot privātpersonai iesniegt papildu dokumentus, vērtējama kā nodokļu maksātāja sodīšana.

Dabas resursa nodokļa mērķis nav sodīt privātpersonu par tišu darbību vai nolaidību, kas saistīti ar nodokļa maksāšanas kārtības neievērošanu. Par nepilnīgas vai nepatiesas informācijas iesniegšanu deklarētājam var uzlikt sodu, taču nodoklim ir jāatbilst preces vai konkrētajā gadījumā – iepakojuma faktiskajam daudzumam.

Ja kravas ieviešanas brīdī faktisko daudzumu nav bijis iespējams noteikt, lai panāktu objektīvu lēmuma pieņemšanu, bet to ir bijis iespējams izdarīt vēlāk, nodokļu administrācijai atbilstoši Muitas likuma 12.panta piektajai daļai ir tiesības atcelt vai grozīt savu lēmumu, ja ir konstatēta kļūda, kā arī gadījumos, ja šāds lēmums ir pieņemts, balstoties uz personas iesniegtu nepilnīgu vai nepatiesu informāciju. Minētā tiesību norma nav interpretējama tādējādi, ka lēmumu var grozīt tikai nodokļu maksātājam par sliktu. (*Lieta Nr.SKA-180*) 139

Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi (05.09.2000. noteikumi Nr.311)

Neviens normatīvais akts neregulē benzīna izkraušanas laiku, un neviens normatīvais akts neparedz, ka benzīns būtu nekavējoties jānoņem licencē norādītajā tvertnē. Tādējādi normatīvajos aktos nav noteikts uzņēmumam pienākums nekavējoties izkraut pieņemto degvielas kravu.

Publisko tiesību uzdevums ir sabalansēt indivīda un sabiedrības intereses, vienlaikus nodrošinot indivīdu pret neattaisnotu valsts iejaukšanos viņa brīvībā. Publisko tiesību subjekts attiecībā ar privātpersonu ir tiesīgs prasīt no privātpersonas tikai to, kas normatīvajos aktos ir paredzēts.

Pavadzīmes izsniegšana vēl neliecina par to, ka konkrētā krava ir izkrauta. Izkraušana notiek pēc kravas izsniegšanas un pieņemšanas. Savukārt uzglabāšana var notikt pēc tam, kad krava ir izkrauta. Līdz ar to degvielas uzglabāšana licencē nenorādītā vietā būs konstatējama vienīgi tad, ja degviela jau ir izkrauta, taču tā tiek uzglabāta licencē nenorādītā vietā. (Lieta Nr.SKA-222) 195

No Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 3.1.apakšpunkta izriet Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu tiesības kontrolēt noteiktu uzņēmuma darbību gadījumos, ja tas ir saņēmis licenci degvielas vairumtirdzniecībai. Minētais punkts nav piemērojams līdz šīs licences saņemšanai, jo degvielas aprīte uzņēmumā nenotiek.

Ministru kabineta 2000.gada 5.septembra noteikumu Nr.311 "Naftas produktu (degvielas) aprites noteikumi" 19.4 apakšpunkts ietver norādi tikai par uzņēmējdarbības vietas lietošanas tiesībām, šī tiesību norma neuzliek par pienākumu uzņēmumam izmantot attiecīgo vietu līdz licences degvielas vairumtirdzniecībai saņemšanai. Normatīvie akti neizvirza prasības uzņēmumam nodrošināt biroja darbību līdz attiecīgās licences saņemšanai. (Lieta Nr.SKA-224).....205

Telpu nomas līguma termiņa pagarināšana licences darbības laikā nav uzskatāma par nosacījumu maiņu licences saņemšanai un nav uzskatāma par iemeslu licences anulēšanai, jo telpu nomas līgumā ir paredzētas pušu tiesības līgumu pagarināt. Savukārt nomas līguma termiņa izbeigšanās, to nepagarinot, rada izsniegtās licences nosacījumu maiņu, kas personai uzliek pienākumu piecu darba dienu laikā pāreģistrēt licenci. Nr.SKA-182).....146

Noteikumi par valsts civildienesta ierēdņu atalgojumu, pabalstiem un kompensāciju (16.12.2003. noteikumi Nr.705)

Kā pamatojumu pieteikuma par pabalsta piešķiršanu sakarā ar bērna piedzimšanu noraidīšanai, minot termiņa nokavējumu, kas noteikts normatīvajā aktā, kas izdots vairāk kā gadu pēc bērna piedzimšanas,

tiesa nav ņēmusi vērā un vērtējusi nosacījumu par normatīvā akta darbību laikā un to, ka normatīvajiem aktiem nav atpakalejoša spēka, izņemot likumā īpaši paredzētus gadījumus. (Lieta Nr.SKA-464).....455

Par ierēdņu disciplinārsodiem (16.08.1994. noteikumi Nr.158)

Apstākļi, ka iestādei piešķirta rīcības brīvība, nenozīmē, ka tas var kalpot par attaisnojumu iestādes vadītāja patvaļīgai rīcībai un dod tam tiesības lemt par administratīvā akta izdošanas vai faktiskās rīcības saturu, ignorējot valsts intereses.

Atlīdzības izmaksa par piespiedu kavējumu sakarā ar atbrīvošanu ir tieši atkarīga no tiesas secinājumiem par atbrīvošanas tiesiskumu.

Valsts iestāde var atteikties no prasījumiem, ja ir liela varbūtība, ka tās rezultāts būs nelabvēlīgs. Tomēr šāds lēmums, it sevišķi tad, ja tas skar lielas valsts budžetā maksājamas summas, var tik pieņemts tikai pēc rūpīgas lietas izpētes un visu faktisko un tiesisko apstākļu apsvēršanas. (Lieta Nr.SKA-37) 601

Stratēģiskas nozīmes preču kontroles noteikumi (16.12.1997. noteikumi Nr.421)

Licence stratēģiskas nozīmes preču importēšanai jāsaņem pirms šo preču importēšanas, nevis muitas procedūras noformēšanas laikā. Tā kā preču ieviešana Latvijas Republikā uzskatāma par notikušu brīdī, kad preces šķērsojušas valsts robežu, šādu preču ieviešana bez licences uzskatāma par administratīvo pārkāpumu.

Atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 35.pantam par vairākiem vienlaikus izdarītiem administratīvajiem pārkāpumiem var piemērot papildsodu, kas paredzēts katrā no administratīvo pārkāpumu regulējošajām attiecīgajām normām. Nosakot galīgo sodu, preces konfiskāciju kā papildsodu nevar attiecināt uz plašāku preču apjomu, kā tikai uz tām precēm, kas ir attiecīgā pārkāpuma "priekšmets". (Lieta Nr.SKA-167).....133

6. Latvijas Republikas Ministru padomes lēmums

Par Černobiļas atomelektrostacijas avārijas rezultātā cietušo Latvijas Republikas iedzīvotāju sociālā stāvokļa uzlabošanu (30.07.1991. lēmums Nr.195)

Tā kā par kaitējumu, kas nodarīts Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas darbos iesaistītajām personām, atbildīga ir PSRS, ar Latvijas Republikas pieņemtajiem normatīvajiem aktiem šādām personām, kuras dzīvo Latvijā, ir nodrošinātas tikai papildu sociālās garantijas.

Atbilstoši Augstākās padomes 1991.gada 4.jūnija lēmuma "Par Latvijas Republikas likuma "Par policiju" spēkā stāšanās kārtību" 4.punkta otrajai daļai milicijas darbiniekiem, kas no PSRS milicijas pārgājuši policijas dienestā, tiek saglabātas tās garantijas, kas saistītas ar viņu speciālo dienesta pakāpi. Atlīdzība par veselībai nodarīto kaitējumu nav saistīta ar cietušās personas dienesta pakāpi. Tādējādi likuma "Par policiju" 23.pants nav attiecināms uz pieteicēju par viņam nodarīto veselības kaitējumu, piedaloties Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidācijas darbos. (*Lieta Nr.SKA-74*) 633

7. Tēzes, kuru pamatojumam nav norādīts konkrēts tiesību akts

Ārvalstnieks savas tiesības uz privāto dzīvi var īstenot, ievērojot normatīvos aktus par ieceļošanu un uzturēšanos Latvijā. (*Lieta Nr.SKA-201*) 509

Pašvaldībai ir pienākums sniegt personai sociālo palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā vismaz tik lielā mērā, lai nodrošinātu minimālos dzīves apstākļus. (*Lieta Nr.SKA-310*).....394

Personas tiesību uz taisnīgu tiesu nodrošināšanai valstij ir jāsedz arī izdevumi par ārpus tiesas sēdes sniegtajiem nepieciešamajiem juridiskajiem pakalpojumiem. (*Lieta Nr.SKA-346*) 990

Stājoties spēkā augstāka juridiska spēka normatīvajam aktam, zemāka juridiska spēka normatīvais akts zaudē spēku, ja augstāka juridiska spēka normatīvajā aktā ietvertās tiesību normas regulē tos pašus jautājumus, kurus regulē arī zemāka juridiska spēka normatīvais akts. Zemāka juridiska spēka normatīvā akta tiesību normas paliek spēkā un ir piemērojamas, ja tās regulē ar augstāka juridiska spēka normatīvo aktu nesaistītus jautājumus. (*Lieta Nr.SKA-412*) 411

Judikatūras un tiesu prakses rādītājs

1. Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumi

1979.gada 9.septembra spriedums lietā <i>Airey v. Irland</i>	992
1985.gada 28.maija spriedums lietā <i>Abdulaziz, Cabales and Balkandali v. The United Kingdom</i>	506
1991.gada 23.maija spriedums lietā <i>Oberschlick v.Austria</i>	654
1993.gada 24.jūnija spriedums lietā <i>Schuler-Zraggen v. Switzerland</i>	883
1995.gada 23.februāra spriedums lietā <i>Gasus Dossier- und Fördertechnik GmbH v. the Netherlands</i>	110
1995.gada 23.oktobra spriedums lietā <i>Gradinger v. Austria</i>	750
1996.gada 27.marta spriedums lietā <i>Goodwin v. the United Kingdom</i>	618
1997.gada 17.marta spriedums <i>Neigel v. France</i>	610
1999.gada 22.jūnija lēmums lietā <i>Tumilovich v. Russia</i>	678
1999.gada 8.decembra spriedums lietā <i>Pellegrin v. France</i>	614
2000.gada 4.aprīļa spriedums lietā <i>Witold Litwa v. Poland</i>	770-772
2000.gada 9.novembra lēmums lietā "Šebašovs pret Latviju"	506, 507
2002.gada 23.jūlija spriedums lietā <i>Janosevic v. Sweden</i>	27
2003.gada 23.septembra spriedums lietā <i>Radio France and Others v. France</i>	940, 942
2003.gada 25.septembra lēmums par Arņa Kadiķa iesnieguma Nr.62393/00 pret Latviju pieņemšanu izskatīšanai (Latvijas Vēstnesis, 2003. 10.dec., Nr.174).....	815
2004.gada 30.marta spriedums lietā <i>Radio France and Others v. France</i>	940, 942
2003.gada 9.oktobra spriedums lietā "Slivenko pret Latviju"	478, 492
2004.gada 29.janvāra lēmums lietā "Aleksandrs Kolosovskis pret Latviju"	478
2004.gada 27.maija spriedums lietā "Vides Aizsardzības Klubs pret Latviju"	654

2. Eiropas Kopienu tiesas nolēmumi

Pirmās palātas 2005.gada 17.februāra spriedums lietā Nr.C-215/03 <i>Salah Oulane v. Ministre voor Vreemdelingenzaken en Integratie</i>	476, 490
1998.gada 2.aprīļa spriedums lietā Nr.C-296/95 <i>The Queen v Commissioners of Customs and Excise, ex parte EMU Tabac SARL, The Man in Black Ltd, John Cunningham</i>	217
2004.gada 6.maija lēmums lietā Nr.C-34/03 <i>Fabricom SA v Belgian State</i>	700, 702
2005.gada 3.marta spriedums lietā Nr.C-21/03 <i>Fabricom SA v Belgian State</i>	700, 702
2004.gada 18.novembra spriedums lietā Nr.C-284/03 <i>Belgian State v Temco Europe SA</i>	94
2005.gada 10.marta spriedums lietā Nr.C-39/04 <i>Laboratoires Fournier SA pret Direction des vérifications nationales et internationales</i>	95
2005.gada 26.maija spriedums lietā Nr.C-465/03 <i>Kretztechnik AG v Finanzamt Linz</i>	217
Ģenerālvokāta <i>Poiars Maduro</i> viedoklis 2005.gada 7.aprīļa lietā Nr.C-446/03 <i>Marks & Spencer plc v David Halsey</i>	94

3. Latvijas Republikas Satversmes tiesas spriedumi

2000.gada 24.marta spriedums lietā Nr.04-07(99) "Par Ministru kabineta 1999.gada 30.novembra lēmuma "Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību "WINDAU" Bauskas koģenerācijas stacijā ieguldīto ārvalstu investīciju aizsardzību" (protokols nr.67, 38.paragrāfs) 1.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmei, Ministru kabineta iekārtas likuma 3.nodaļai, likuma "Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā" 1.panta pirmajai daļai, Enerģētikas likuma 41.pantam, likuma "Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju" 8.panta pirmajai un ceturtajai daļai un likuma "Par akciju sabiedrībām" 49.pantam"	614
2000.gada 30.augusta spriedums lietā Nr.2000-03-01 "Par Saeimas vēlēšanu likuma 5.panta 5. un 6.punkta un Pilsētas domes un pagasta padomes vēlēšanu likuma 9.panta 5. un 6.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 89. un 101.pantam, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 14.pantam un Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 25.pantam".....	506, 743

2001.gada 13.marta spriedums lietā Nr.2000-08-0109 "Par likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" Pārejas noteikumu 1.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 109.pantam, 1966.gada 16.decembra Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām 9.pantam un 11.panta pirmajai daļai"	398
2002.gada 19.marta spriedums lietā Nr.2001-12-01 "Par likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 26.punkta atbilstību Satversmes 91. un 109.pantam"	543, 691, 958
2002.gada 20.jūnija spriedums lietā Nr.2001-17-0106 "Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 279.panta otrās daļas un 280.panta pirmās daļas 4.punkta daļā, kas nosaka, ka tiesas spriedums lietā par amatpersonas lēmumu par administratīvā soda uzlikšanu ir galīgs, un Latvijas Civilprocesa kodeksa 239.panta ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 89., 91. un 92.pantam, kā arī 1950.gada 4.novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.pantam".....	264
2002.gada 22.oktobra spriedums lietā Nr.2002-04-03 "Par "Izmeklēšanas cietumu iekšējās kārtības noteikumu" 59.1.6., 66. un 68.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 89., 95. un 111.pantam"	993
2002.gada 11.novembra lēmums lietā Nr.2002-07-01 "Par Reliģisko organizāciju likuma 6.panta otrās un trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 99.pantam"	654
2003.gada 23.aprīļa spriedums lietā Nr.2002-20-0103 "Par likuma "Par valsts noslēpumu" 11. panta piektās daļas un Ministru kabineta 1997.gada 25.jūnija noteikumu nr.226 "Valsts noslēpuma objektu saraksts" XIV nodaļas 3.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam"	994
2004.gada 21.maija spriedums lietā Nr.2003-23-01 "Par likuma "Par pašvaldībām" 43.panta pirmās daļas 6.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 106. un 107.pantam".....	477, 491
2005.gada 4.janvāra spriedums lietā Nr. 2004-16-01 "Par Administratīvā procesa likuma 124.panta pirmās daļas un otrās daļas par valsts nodevas samaksu administratīvo pārkāpumu lietās atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam"	755, 757
2005.gada 7.marta spriedums lietā Nr. 2004-15-0106 "Par likuma "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības" 1.panta trešās daļas 5.punkta, 2.panta otrās daļas 2.punkta, 7.panta pirmās daļas 2.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 98.pantam, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Ceturtā protokola 2. un 3.pantam, Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 12.pantam un 1961.gada 30.augusta Konvencijas par apatridu skaita samazināšanu 8.panta 1.punktam"	521

2005.gada 6.aprīļa spriedums lietā Nr. 2004-21-01 "Par likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 32.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 109.pantam" 543, 959, 960

4. Latvijas Republikas Augstākās tiesas nolēmumi

Senāta Administratīvo lietu departamenta nolēmumi

2004.gada 9.marta spriedums lietā Nr.SKA-10	514
2004.gada 9.marta lēmums lietā Nr.SKA-39	843
2004.gada 30.marta spriedumā lietā Nr.SKA-20	573, 730
2004.gada 20.aprīļa spriedums lietā Nr.SKA-33	398
2004.gada 27.aprīļa spriedums lietā Nr.SKA-41	87, 273
2004.gada 27.aprīļa lēmuma lietā Nr.SKA-74	917
2004.gada 11.maija spriedums lietā Nr.SKA-44	216
2004.gada 11.maija spriedums lietā Nr.SKA-48	92, 172
2004.gada 11.maija spriedums lietā Nr.SKA-100	755
2004.gada 18.maija spriedums lietā Nr.SKA-64	27
2004.gada 18.maija lēmums lietā Nr.SKA-119	979
2004.gada 25.maija spriedums lietā Nr.SKA-67	27, 671
2004.gada 29.jūnija spriedums lietā Nr.SKA-69	632
2004.gada 29.jūnija spriedums lietā Nr.SKA-81	681
2004.gada 3.augusta spriedums lietā Nr.SKA-183	922, 928
2004.gada 3.augusta spriedums lietā Nr.SKA-190	470
2004.gada 3.augusta spriedums lietā Nr.SKA-191	792
2004.gada 10.augusta spriedums lietā Nr.SKA-85	40, 174, 215
2004.gada 24.augusta spriedums lietā Nr.SKA-96	92, 172
2004.gada 24.augusta spriedums lietā Nr.SKA-107	788
2004.gada 7.septembra spriedums lietā Nr.SKA-114	111, 174, 273
2004.gada 7.septembra spriedums lietā Nr.SKA-120	99, 670, 687
2004.gada 21.septembra spriedums lietā Nr.SKA-129	465
2004.gada 21.septembra spriedums lietā SKA-138	456
2004.gada 19.oktobra spriedums lietā Nr.SKA-176	508, 514
2004.gada 26.oktobra spriedums lietā Nr.SKA-177	465

2004.gada 26.oktobra spriedums lietā Nr.SKA-179	1017
2004.gada 16.novembra spriedums lietā Nr. SKA-205	174, 215
2004.gada 17.novembra spriedums lietā Nr.SKC-632	427, 431, 450, 453
2004.gada 23.novembra spriedums lietā Nr.SKA-213	78
2004.gada 23.novembra spriedums lietā Nr.SKA-216	293, 295, 401, 771, 772
2004.gada 7.decembra spriedums lietā Nr.SKA-239	40
2004.gada 7.decembra spriedums lietā Nr.SKA-244	40
2004.gada 7.decembra spriedums lietā Nr.SKA-247	793, 796
2004.gada 7.decembra spriedums lietā Nr.SKA-256	929
2004.gada 14.decembra spriedums lietā Nr.SKA-252	213, 217
2004.gada 14.decembra lēmums lietā Nr.SKA-310	905
2004.gada 15.decembra lēmums lietā Nr.SKC-748	786, 788
2005.gada 11.janvāra spriedums lietā Nr.SKA-5	123
2005.gada 25.janvāra lēmums lietā Nr.SKA-76	839
2005.gada 25.janvāra lēmums lietā Nr.SKA-87	823, 827, 944
2005.gada 26.janvāra spriedums lietā Nr.SKC-34	427, 431, 450, 453
2005.gada 15.februāra spriedums lietā Nr.SKA-28	174, 215
2005.gada 22.februāra spriedums lietā Nr.SKA-36	272
2005.gada 8.marta spriedums lietā Nr.SKA-46	473, 475—479
2005.gada 8.marta spriedums lietā Nr.SKA-58	959
2005.gada 15.marta spriedums lietā Nr.SKA-55	838
2005.gada 15.marta spriedums lietā Nr.SKA-59	240, 307, 308
2005.gada 22.marta spriedums lietā Nr.SKA-62	671
2005.gada 30.marta spriedums lietā Nr.SKA-21	292
2005.gada 30.marta spriedums lietā Nr.SKA-23	174, 215
2005.gada 12.aprīļa spriedums lietā Nr.SKA-92	756, 953
2005.gada 13.aprīļa spriedums lietā Nr.SKA-136	524, 526
2005.gada 19.aprīļa spriedums lietā Nr.SKA-97	953
2005.gada 19.aprīļa spriedums lietā Nr.SKA-98	294, 421
2005.gada 10.maija spriedums lietā Nr.SKA-116	174
2005.gada 17.maija lēmums lietā Nr.SKA-237	860

Judikatūras un tiesu prakses rādītājs

2005.gada 31.maija spriedums lietā Nr.SKA-168	953
2005.gada 31.maija lēmums lietā Nr.SKA-268	1008
2005.gada 4.jūlija spriedums lietā Nr.SKA-208	215
2005.gada 4.jūlija spriedums lietā Nr.242.....	452
2005.gada 7.jūlija spriedums lietā Nr.SKA-171	294
2005.gada 19.jūlija lēmums lietā Nr.SKA-319	943
2005.gada 8.augusta lēmums lietā Nr.SKA-413.....	1020, 1023
2005.gada 9.augusta lēmums lietā Nr.SKA-332.....	944
2005.gada 17.augusta spriedums lietā Nr.SKA-408.....	1025, 1027
2005.gada 29.augusta spriedums lietā Nr.SKA-398.....	525
2005.gada 13.septembra spriedums lietā Nr.SKA-217	123
2005.gada 13.septembra spriedums lietā Nr.SKA-234	273
2005.gada 22.novembra spriedums lietā Nr. SKA-378	838

Senāta Civillietu departamenta nolēmumi

1997.gada 26.februāra spriedums lietā Nr.SKC-56	550
2003.gada 17.decembra spriedums lietā Nr.SKC-620	271
2003.gada 27.augusta spriedums lietā Nr.SKC-349	271
2003.gada 5.marta spriedums lietā Nr.SKC-125	272

Senāta Krimināllietu departamenta nolēmumi

2005.gada 4.janvāra lēmums lietā Nr.SKK-J-2(679)	414

Citi Senāta nolēmumi

Senāta 2003.gada 17.septembra spriedums lietā Nr.SKC-303	819, 860

5. Administratīvās apgabaltiesas nolēmumi

2004.gada 14.septembra lēmums lietā Nr.AA872-04/5	755
2004.gada 14.oktobra lēmums lietā Nr.AA1087-04/3	1005
2004.gada 20.decembra spriedums lietā Nr.AA793-04/5	436
2005.gada 8.februāra lēmums lietā Nr.AA746-05/2	903
2005.gada 17.februāra lēmums lietā Nr.AA879-05/5	979
2005.gada 11.marta lēmums lietā Nr.AA1047-05/7	1006

Judikatūras un tiesu prakses rādītājs

2005.gada 27.maija lēmums lietā Nr.AA1419-05/3	1006
2005.gada 21.aprīļa lēmums lietā Nr.AA1130-05/1	1020

6. Citu valstu tiesu nolēmumi

Vācijas Federālās Konstitucionālās tiesas 1958.gada 12.novembra spriedums lietā Nr. 2BvL4, 26, 40/56, 1, 7/57 (BVerfGE 8, 274/325)	618

Zviedrijas Augstākās Administratīvās tiesas 2000.gada 15.decembra spriedums Nr.1990-1998, RÅ 2000 ref. 66	95, 109

Citu avotu rādītājs, uz kuriem nolēmumos dotas atsauces

Bērziņš M. Objektīvās izmeklēšanas princips Administratīvā procesa likumā // Likums un Tiesības, 5.sēj., 2003, Nr.6(46).....	301
Briede J. Administratīvais akts. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2003	819
Briede J. Administratīvā akta forma un sastāvdaļas // Latvijas Vēstnesis. Jurista Vārds, 2004. 17.febr, Nr. 6	71
Briede J. Administratīvā akta apstrīdēšana augstākā iestādē // Latvijas Vēstnesis, 2005. 23.marts, Nr.11	265
Brühl R. Entscheiden im Verwaltungsverfahren. – Köln: Kohlhammer, 1990	671
Dišlers K. Ievads administratīvo tiesību zinātnē. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002	202, 947
Dišlers K. Latvijas valsts varas organi un viņu funkcijas. – Rīga, 1925	560
Harris D.J., O'Boyle M., Warbrick C. Law of the European Convention on Human Rights. – London: Butterworths, 1995	751
Jacobs and White. The European Convention on Human Rights. Clare Ovey and Robin White. Third Edition. – Oxford University Press, 2002	743–744
Horns N. Ievads tiesību zinātnē un tiesību filosofijā // Likums un Tiesības, 1999, 1.sēj., Nr.3.....	620
Horns N. Ievads tiesību zinātnē un tiesību filosofijā // Likums un Tiesības, 2000, 2.sēj., Nr.6.....	620
Kalniņš E. Tiesību tālākveidošana. Grām.: Juridiskās metodes pamati. 11 soļi tiesību normu piemērošanā. Rakstu krājums. Dr.habil.iur., profesora Edgara Melkiša zinātniskā redakcijā. – Rīga: Latvijas Universitāte, 2003	994
Kopf F.O. Verwaltungsgerichtsordnung. 9., neubearbeitete Auflage. – München: Verlag C.H.Beck, 1992	501
Kopp F.O./Ramsauer U. Verwaltungsverfahrensgesetz. Kommentar. 8. Aufl. – München: Verl. C.H.Beck, 2003	839
Kopp F.O./Schenke W.-R. Verwaltungsgerichtsordnung, Kommentar. – München: Verlag C.H.Beck, 2003	388
Krauze R. Par dzīvojamo telpu īri. Likums ar komentāriem. Otrais papildinātais izdevums. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2005	399
Latviešu valodas vārdnīca. – Rīga: Avots, 1998.....	610

Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Mantojuma tiesības. Sastādījuši R.Krauze (382.–654.p.) un Z.Gencs (655.–840.p.). – Rīga: Mans Īpašums, 1997	531
Laviņš A. Kā šobrīd strādā administratīvās tiesas // Latvijas Vēstnesis. Jurista Vārds, 2004. 23.nov., Nr.45	898
Levits E. Samērīguma princips publiskajās tiesībās – <i>jus commune europaeum</i> un <i>Satversmē</i> ietvertais konstitucionāla ranga princips // Likums un Tiesības, 2.sēj., 2000, Nr.13	314
Levits E. Valsts pārvaldes iekārtas likuma koncepcija // Latvijas Vēstnesis, 2002. 26.jūn., Nr.95	586
Levits E. Valsts un valsts pārvaldes juridiskā struktūra un pamatjēdzieni // Jaunā Pārvalde, 2002, Nr.1(31)	948
Lippos O.G. Allgemeines Steuerrecht. – Münster: Alpman und Schmidt Verl., 1992	78
Maurer H. Allgemeines Verwaltungsrecht. 13., überarbeitete und erg. Auflage – München: Beck, 2000.....	301
Maurer H. Allgemeines Verwaltungsrecht. – München: C.H.Beck'sche Verwaltungsbuchhandlung, 2000.	388
Neimanis J. Ievads tiesībās. – Rīga, 2004	525, 526
Neimanis J. Judikatūra un tās saistošais spēks // Jurista Vārds, 2005. 8.marts, Nr.9.....	930
Nehl P.H. Principles of Administrative Procedure in EC Law. – Oxford: Hart Publishing, 1999.	94
Paine F.J. Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības (ceturtais pārstrādātais izdevums). Vācijas administratīvā procesa likums. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002	132, 593
Saeimas 2001.gada 11.oktobra plenārsēdes stenogramma // Latvijas Vēstnesis, 2001. 18.okt., Nr.149	560
Schmidt R., Seidel S. Verwaltungsprozeßrecht. 5.Aufl. – Bremen: Verl. Rolf Schmidt, 2001.....	623, 624
Schmidt R., Seidel S. Allgemeines Verwaltungsrecht. 5.Aufl. – Bremen: Verl. Rolf Schmidt, 2001.....	829
Schweickhardt R. Allgemeines Verwaltungsrecht. 7.Auflage. – Stuttgart, 1995.....	301
Strupiņš A. Komerclikuma komentāri. A daļa. Komerclikuma vispārīgie noteikumi. – Rīga: "A.Strupiņa juridiskais birojs" SIA, 2003	988
Strupiņš A. Komerclikuma komentāri III. B.daļa. Komersanti. – Rīga: "A.Strupiņa juridiskais birojs" SIA, 2003	988

Citu avotu rādītājs, uz kuriem nolēmumos dotas atsauces

Škutāns D. Nepareizas likuma iztulkošanas sekas Salaspils domē // Likums un Tiesības, 2000, 2.sēj., Nr.5(9)	819
The administration and you. A handbook. – Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1996	56, 371
Vaivods F. Pretendentu tiesību aizsardzības mehānisms publiskajā iepirkumā // Likums un Tiesības, 5.sēj., 2003, Nr.10(50)	590
Vaivods F. Publiskā iepirkuma divējādā tiesiskā daba // Likums un Tiesības, 2004, 6.sēj., Nr.10(62)	594
Vildbergs H.J., Messeršmits K., Niedre L. Pilsonis tiesiskā valstī. – Rīga: Eurofaculty, 2004	929
Weatheril S. Cases & Materials on EU Law. Sixth Edition. – Oxford: University Press, 2003.....	479, 492
Würtenberger T. Verwaltungsprozeßrecht. – München: Verlag C.H.Beck, 1998	487, 796
Zippelius R. Juristische Methodenlehre. 8.Aufl. – München: Beck, 2003	266
Экштайн К. Основные права и свободы. – Москва: NOTA BENE, 2004	132
Федеральный закон "Об административных процедурах": инициативный проект с комментариями разработчиков. – Москва: Комплекс-Прогресс, 2001	132